Z 11/213

Ex libris Academiae Valentinae legatis ab Excmo. D. Januario Perellós, Marchione de Dosaguas.

ALEXANDER · PP · VI · VALENTINVS · FERDINANDVS · DEI · GRA · REX · ARAGONVM

Elegantie Laurentij Valle

Laurentii Valle de lingua latina q̄ optime meriti: de eiuſdem elegantia libri ſex: deqꝫ reciprocatione libellus: cum Antonij Mancinelli lima ſuis locis appoſita Et cum Jodoci Badij Aſcenſij epitomatis ſingulis capitib⁹ antepoſitis: ⁊ ſubinde non contemnendis explanationibus: cūqꝫ repertorio atqꝫ indice vocabulorum ad amuſſim caſtigato.

Item eiuſdē vtiliſſime annotationes in Antoniū Raudenſem. Et apologus ſeu actus ſcenicus in Pogium florentinum: cum repertorio ad finem totius operis appoſito

Addita preterea ſunt de vſu negationum: atqꝫ alia quedā poſt primum librum. Et in benedictū morandū ad finem operis ſcitu digniſſima.

¶ Addite ſunt inſuper ſex queſtiones grammaticales cum annotationibus in margine recenter appoſitis.

Bibliotheca Universitaria de Valencia

Jodocus Badius Aſcenſius ſtudioſe iuuentuti. S. D.

Optimo iure ſummiſq rationibus Laurentiũ Vallenſez de
lingua latina optime meritum eloquentie ſtudioſi fatentur om̃es: q̃p
pe qui eam primus e barbarorum faucibus valida manu eripuit: ereptã
q ad ſumme dignatiõis culmina euexit: vbi obſeruari agnoſci: ama
ri ab om̃ibus poſſit. Nam antea tametſi littere bone bonis quidã in pre
cio erant: tamen cũ paucissimi boni. id eſt periti eẽnt ratioreſq [cũ lege
rarent que bona eſſent agnoſcerent: quotus quiſq eas amare potuit ſi
quidem [vt ſummis auctoribus viſum eſt] nõ amamus niſi tota. At nũc
quum habemus huius tanti viri precepta: ſepe in iudicium vnde ſemper
indemnata euaſere citata: poſſemus eis imbuti ad oratorum poetarũq
lectionem idonei accedere: quod an cuiq̃ ſine hac huiuſue ſimili eruditione datũ ſit: aſſerere for
midem: cum ſciam non nihili faciundum illud adagium. Non vltra crepidã ſutor. Quis etem̃ hu
ius doctrine ignarus de eloquentia recte cenſeat: aut eloquentes recte obſeruet: cum quid ſit elo
quentem eſſe neſciat. Quapropter quicũq mihi auſcultare voletis priuſq̃ ad eloquentiũ lectio
nem acceſſeritis: ab hoc viro elegantie precepta diſcetis. Sic etem̃ que legetis vobis ſapienti:
ad imitationem conducent. Neq vero [quod ſoletis] ipſius ſtili obſcuritatem: ſermoniſq pro
lixitatem: quo minus hunc lectitetis poſthac iuſte excuſabitis. Nam que obſcura viſa ſunt eluci
dauimus: que prolixa in epitomẽ cõtraximus non tamẽ om̃ia tam vulgariter vt ſordeſcere poſ
ſent expoſuimus: verum ſtudioſis ſuam quoq diſpiciendi portiunculã ſcientes [niſi fallimur]
ſcienter recepimus. Enimuero que labore atq nixu quodã nãciſcimur: et chariora eſſe tenaci
inherere ſolent. Neq in eorum iuero ſententiam qui ſingulas auctorum citationes precipiũt ex
planandas: niſi quatenus ad rem faciant. Nam tunc mihi abunde patere videtur q̃ñ in quã ſigni
ficationem accipiatur vocabulum pro quo citantur intelligo. Grecas vero dictiones [que nõ ſa
ne multe ſunt] quibus potuimus characteribus nunc demum expreſſimus: rati etiam citra accẽ
tuũ notas: greci ſermonis peritos ſatis noſſe quid ſint

&c. licet ſcribantur metaphyſice. ceration.
tuton. cathori. pharmacon. autu. auton. heatu. ita de ceteris. Imperitos autez ſcimus gaudere
ſolitos permiſſum offenderint grecum. Potius autem ad eos conceſſerimus, qui annotatio
nes Valle noſtri in Antonium Raudenſem confutationem in benedictum morandum: inuecti
uas: aut verius recriminationes in pogium ad hoc opus accedere iuſſerint. Verum cuz multa in
eis nihil ad ſtudioſorum eruditionem: ſed ad ſolius auctoris purgationez offenderemus: atq ea
que vſui forent fere in his de elegantia libris comprehendi ſciremus non placuit totam farragi
nem hunc aſciſcere: ne turgidum potius q̃ pingue emittamus opus. Qr tamen in Annotatis in
Rauden. in ſcõmate in pogium non ſolum qui loquamur: ſed etiam qui non loquamur. i. barba
ram illorum ſartaginem deuitare: docemur: duo illa opuſcula hiſce libris adiecimus. Nec preter
miſimus Antonij Mancinelli limã aut cum noſtra ſubinde defenſione: rati ex eiuſmodi acceſſio
ne plurimam auctori noſtro laudem nonnullam legentibus commoditatẽ acceſſuram. Auctori
quidem laudem: in tot eius precepta tam pauca: neq ea ſatis idonea annotari potuerunt. Nã
vt ſe in Raudenſem in opere de elegantia teſtatum vere dicit non legem tradit quaſi aliter nun
q̃ factum ſit: ſed quod frequentiſſime fere ſemper a ſummis oratoribus Marco Tullio Cicero
ne: Marco Fabio Quintiliano obſeruatum eſt ſignificat. Studioſis autem commoditatez
premoniti non tam facile offendentur ſi vnum aut alterum ſemel fortaſſe aut iterũ ſecus ac Val
la precipit locutum inuenerint: ceteramq doctrinam eo confidentius amplectentur: diligen
tiſſimi annotatores nihil in ea notatu dignum comperire potuerunt. Neq vero ſolus Mãcinel
lus. ſedante eum id Neſtor quoq poſt vtrumq [vt dixi] Calepinus conatus eſt: opus certe
piũ. quod tantum abeſt vt damnem: vt ſumma laude proſequar: propter geminam auctoris et
noſtram [vt diximus] vtilitatem. ſed finem facio: ſatis eſt per ſe opus ipm laudatũ eſt: nec opis
indignum noſtre. Placuit tamen pro noſtro officio vos ſtudioſi iuuenes cohortari. Valete me
[ſi merui] diligite. Ex officina noſtra litteraria rurſus: ad Calendas Octobres. M. D. I X.

FERDINANDVS DEI GRA REX ... VALENTINVS

Tabula Alphabetica.

¶ Elegantiarum vocabulorum que in hoc opere ſparſim tradita ſunt ſub principaliũ litterarũ ordine cũ capitũ ⁊ foliorũ numero cõpendioſa collectio diligentiſſime recognita.

¶ Incipientia ab A.

A Prepoſitio ca.clxvij.fo.lxx.
Ab lxvj.fo.xxxj.
Abact⁹ ⁊ abactor.ccccxxxiij fo. xcvj.
Abauus ccccclxxij.fo.
Abdico cccciij.fo.xcj.
Abfore xxviij.fo.xiiij.
Abhorreo cccc.fo.xcj.
Abiegnus in fine capitis iiij.fo.ij.
Abigo ⁊ abigeatus ccccxxxiij.fo.xcvj
Abigeus ⁊ abigere ibidẽ.
Abnepos cccclxxij.fo.cvj.
Abs lxv.fo.xxxj.
Abſtinentia ccxxiij.fo.lxiiij.
Abus initia i dīcõ ⁊c. j.fo.ij.
Ac ⁊ atq; xcvj.fo.xxxvij.
Acceptus ccccxxiiij.fo.xciiij
Acceptilatio cccxcix.fo.xcj.
Acceſſo xxv.fo.xiij.
Acceſſio acceſſus clxxxiiij.fo.lviij.
Accedo.clvj.⁊c.lxxxiiij.fo.ibid.⁊ fo.lj
Accidens xxxv.fo.xviij.
Accipio ccccxxiiij.⁊.cccccx.fo.xciiij. et fo.xciiij.
Accipio fidem ccccv.fo.lxxviij.
Accola ccxxxvj.fo.lxvj
Actũs cum infinitiuo lj.fo.xxv.
Actũs temporis. xcvj.fo.xlv.
Accuſatio ⁊ accuſo. cccccxxx.fo.xcv
Accuſator cxciiij.fo.lix.
Accuſatorius viij.fo.iiij.
Aceruus ccxxxj.fo.lxv.
Acicula v.fo.iij.
Acinus ccx.fo.lxj.
accipẽſer.xxxj.⁊.clxviij.f.xvij.⁊.f.iiij
Acta cxc.fo.lix.
Actiones ibidem.
Actio. clxxxiiij.⁊.cxcj.⁊.c cxiiij.fo. lviij.⁊ fo.lix.
Actor ccxiiij.fo.lxij.
Actus. clxxxiiij.⁊.cxcj.fo.lviij.⁊.lix.
Actum eſt ccccj.fo.xcj.
Adamo ccccxxxvj.fo.lxxxj.
Addico ⁊ addictus cccxxvij.fo.lxxix.
Adeo lxxxij.fo.xxxiiij.
Ades pro adſis cccl.fo.lxxxiiij.
Adhoc xlij.fo.xxj.
Adiectio pcedẽti rñdere ſeq̃ntia.cxxv.
Adiutor.ij.fo.ij. lxxxvj.fo.xlvij
Admoneo ccclxxxix.fo.lxxxix.
Adoro cccx.fo.lxxvij.
Ad ſũmã ⁊ ad ſũmũ.cccccxxxvij.f.xcvij
Aduerbia actũ regẽtia xlix.fo.xxv.
Aduerbia i infinita.ccccxxxvij.f.xcvij
Aduerſor ⁊ aduerſus.ccclxxix.f.lxxxviij
Aduerto ibidem.
Aduento cccix.fo.lxxvj.
Adulatio ccclxv.fo.lxxxviij.
Adulantius ⁊ adulor ibidẽ
Adulterium cccclxvij.fo.cv.
Adult⁹ xxxij.fo.xviij.
Aduocatus cxciij.fo.lix.
Ad votum ccccclxix.
Aedes ⁊ edificatio. cv.fo.xlij.
Aedicula.v.fo.iij.Aerariũ.viij.fo.iiij.
Aedificiũ cccclviij.fo.cij.
Aediles. cv.⁊.ccxvj.fo.xlij.⁊ fo.lxx.
Aes alienum cõflari contrahere ⁊ diſſoluere cccxciij.fo.xc.
Aeq̃lis ⁊ aeq̃bilis. cccxxv.fo.lxxix.
Affatim cccxxxvj.fo.xcvj.
Affecto ⁊ affectio. cclx.fo.lxviij
Affectatio ⁊ affectus ibidẽ
Affectus ſum ccccxxiiij.fo.lxxxj.
Affore xxviij.fo.xiiij.
Affri ⁊ affrica cclxvj.fo.lxx.
Age agite agedum. liij.fo.xv.
Ager cccclviij.fo.
Agere ⁊ agi.ccc.⁊.cccclxviij.f.lxxv.fo.
Ago opus.cccxcix.fo.lxxix. lcvij.
Ago gratias ccccxl.fo.
Agri cccxxxvij.fo.lxvj.
Albani ⁊ albẽſes cclxij.fo.lxx.
Alcator viij.fo.iiij.
Alleuo ccclxxx.fo.lxxxviij.
Alias ⁊ alioquin lxxxvij.fo.xxxv.
Aliq̃ntiſper lxxxvj.fo.xxxv.
Aliquis. cxv.⁊.clxiij.fo.xliij.⁊.liiij.
Alius ⁊ alter cix.fo.xlij.
Alludo cxviij.fo.xlij.
Alo cccxlvij.fo.lxxxij.
Alter clx.fo.lxj.
Altilis x.fo.v
Alumnus ccxviij.fo.lxxviij.
Amando xxxj.fo.xvij.
Amandum xxx.fo.xvj.
Amator xxxvj.fo.xix.
Amatum xxx.fo.xvj.
Amatu xxxj.fo.xvij.
Amatorium viij.fo.iiij.
Amam⁹ inter nos. clxxiiij.fo.liiij.
Amor ⁊ charitas ccxliij.fo.lxvij
Ambitio ãbit⁹ ⁊ ãbitioſus. ccj.fo.lx.
Ambulo ccclxxviij.fo.lxxxviij.
Amentia in fine capitis cccclĩĩj.fo.
Amicus cccxxvj.fo.
Amo ccccxxvj.fo.lxxxj.
An aut ⁊ anne liiij.fo.xxvj.
Animabus j.fo.ij
Animaduerto clxix.fo.lxiij
Animans xxxv.fo.xviij.
Anniuerſarium ccxc.fo.lxxiij.
Anniculus v.fo.iij.
Animoſus lxxiij.fo.xij.
Annona ccxvij.fo.lxij.
Annuus. ccxc.fo.lxxvij.
Antecedens xxxv.fo.xviij.
Antediem cclij.fo.lxviij.
Antehac xciiij.fo.xxx.
Anthoniaſter vij.fo.iij.
Antiqui clxxxvij.fo.lviij.
Aper cxxiiij.fo.lxiiij
Aptum aprile x.fo.v.
Apiaſtrum vij.fo.iij.⁊ fo.iiij.
Apicula v.fo.iij
Apparatus ⁊ apparo.ccclxiij.f.lxxxvj
Appendo ccclxj.fo.lxxxvi.
Appetitus ⁊ appeto. cccvj.fo.lxx.
Apud.cccc.fo.lxxj. Aq̃tilis.x.fo.v.
Aratio clxxxiiij.fo.lviij.
Arbor ccix.fo.lxj.
Arceo cccccxxxiij.fo.xcvj.
Arceſco xxv.fo.xiij.
Argentarius ccxxvj.fo.lxiiij
Argutus xxxij.fo.xviij.
Architriclinus ccxvj.fo.lxij.
Arcta mulier cccclv.fo.
Area ccxxvij.⁊.cccclviij.fo.lxiij.
Armamẽtariũ armariũ viij.fo.iij
Armenta armentarius ⁊ armentum. ccxxiiij.fo.lxiiij.
Armiger cccxviij.fo.xcij.
Arrabo arra ccclviij.fo.
Aruum.ccxxxvij.⁊.ccccxxviij.fo.lxvj.⁊ fo.lxxix.
Aſciſco ccclxxxvj.fo.lxxix.
Aſcriptitius xiij.fo.vj
Aſſector ccclxxvj.fo.lxxxvj
Aſia cclxvij.fo.lxx.
Aſſedi cccv.fo.lxxvj.
Aſſentor ccclxv.fo.lxxxvj.
Aſſeuero ccclxxxvj.fo.lxxxix
Aſſideo ⁊ aſſedi cccv.fo.lxxvj.
Aſt lij.fo.xxv.
Aſter ⁊ aſtrũ. ccccxxxix.fo.xcvij.
Aſſum ccl.fo.liiij.
Aſſumo cccxx.fo.xcij.
Aſſurgo cccj.fo.lxxvij.
At pro ſaltem. lxiiij.fo.xxx.
Atnepos cccclxxij.fo.cvj.
Atramentarium viij.fo.iiij.
Atauus cccclxxij.fo.
Auctio cxxx.fo.lxij.
Auctionari ⁊ auctor Auctoramentum auctoritati ⁊ auctus ibid
Audio te ⁊ tibi cxliij.fo.l.
Audiendus ⁊ audio ccxviij.fo.lxxviij
Auerſus ⁊ auerto.ccclxxix.fo.lxxxviij.
Auis ccxvij.fo.lxv.
Auricula ⁊ auris v.fo.iij
Auſpicari ccccviij.fo.xciij
Auſpex ⁊ auſpicium ibidem
Auſculto cxliij.fo.l.
Aut ⁊ autem liij.fo.xxvj.
Auxilium do ⁊ fero clxvj.fo.liiij.
Auunculus v.fo.ij.⁊.iij.
B Reca ccx.fo.lxj.
Bacillũ ⁊ bacil⁹.v.fo.ij.⁊.iij.
Barba ⁊ barbe.cccxxxj.f.lxv
brtitudo ⁊ btũs.cccxcvj.f.lxxiij

Celſum cclv.fo.lxvij.
Bene ⁊ male clxxij.fo.liiij.
Benedico xij.fo.vj.
Beneficarius. viij.fo.iiij.
Beneficiſſimus. xij.fo.vj.
Beneficentia cclxxxij.fo.lxxij.
Beneficus xij.fo.vj.
Benignignitas cclxv.fo.lxxij.
Bergomenſes. cclxvij.fo.lxx.
Betaceus xiij.fo.vj.
Bimulus ⁊ bim⁹ v.fo.ij.⁊.iij.
Blādior ccclxv.fo.lxxxv.
Bonitas bonū ⁊ bon⁹.cclxxxij.fo.lxxij
Bos ccxxiiij.fo.lxij
Bractea cclvj.fo.lxviij.
Breuiter cccccxxvij.xcvj
Bubalus ccxxiij.fo.lxij.
Bucca bucce ⁊ bucco. ccxxxiiij.fo.xlv.
Caball⁹ ccxxiij.fo.lxij.
Cacaturio xxvij.fo.xiij.
Cedo te. cxlij.fo.lx.
Calamariū viij.fo.iiij.
Calcaria ⁊ calcariū.ibidē
Calco xiiij.fo.vj.
Caluaſter .vij.fo.iij.
Calumniator cccclxvij.fo.
Calumnio ⁊ calūnior ibidē.
Camelus ccxxiij.fo.lxiij.
Camparius. viij.fo.iiij.
Campior ccxvj.fo.lxiij.
Campus ccxxxvj fo.lxvj
Candeo cccxxvij.fo.xcvij.
Capella vj.fo.iij.
Caper ccxxiij.fo.lxiij.
Capeſſo xxv.fo.xiij.
Capio ſpem ccccx.fo.xcj
Capio ⁊ captor. ccccxx.fo.xciij.
Capitale odium cccxcj.fo.lxxij.
Capitale ſuppliciū capitale vitiū ibid.
Capitalis morbus ibid.
Capra. ccxxiiij.fo.lxiij.
Caprarius. viij.fo.iiij.
Captus ccccxx.fo.xciij.
Cardo cccclxvij.folio.
Careo ccclxxxiiij.fo.lxxxix.
Caro ⁊ carnoſus cclv.fo.lxviij.
Charitas ccxliiij.fo.xlvij.
Carnarium viij.fo.iiij.
Carpo cccxxiiij.fo.xciiij
Caſtellum ⁊ caſtra ccij.fo.lx.
Caſus ſeptim⁹. xliij.fo.xxiij.
Catellus ⁊ catulus ccliij.fo.lxviij.
Catamitus. ccxcij.fo.lxxij.
Cauſari ccclxvj.fo.lxxxvj
Cauſa mea ⁊ mei xxxviij.fo.xx ⁊ xxj.
Caullatio cccclxvj.fo.ciij.
Caupona ccxxj.fo.lxiij.
Cautus xxxij.fo.xviij.
Cautes xxxij.fo.ibidem.
Cedo cxivj.fo.lx.
Celebs ⁊ celibat⁹. cclxxviij.fo.lxxij.
Celebris ⁊ celebritas. cclxviij.fo.lxj.
Cenaculū ⁊ cenatio ccliij.fo.lxj
Cenaturio xxvj.fo.xiij.
Cenſor ⁊ cēſorius. viij ⁊ cclxvj.
fo.iiij.⁊ fo.lxix.
Ceraſum ceraſium ve ccc.fo.lxj.
Centum.xxv.annos cxiij.fo.xliij.
Centū ⁊ viginti quinq; annos.ibidem.
Centurio cccxlix.fo.xij.
Cerebroſus xxiij.fo.xij.
Certamen cclv.fo.xlvij.
Certū eſt cccxxxvj.fo.lxxxj.
Certe lxiiij.fo.xxx.
Ceu lxxiij.fo.xxxiij.
Cicercula v.fo.iij.
Cicurare ccxxiiij.fo.lxiiij.
Cicuris ⁊ cicur ibidem.
Cilium ccxxxiiij.fo.lxv.
Cymbri cccix.fo.lxxvj.
Circiter xliiij.fo.xxiij.
Circūſiſto ⁊ circūſto. ccclxviij.fo.
Circūſpect⁹.xxxij.fo.xviij. lxxxiij.
Citare ccccxix.fo.xciij.
Citra lxxxvj.fo.xxxv.
Citro xcv.fo.xxxvij.
Ciuis ⁊ ciuitas cclxv.fo.lxix.
Claſſicarius viij.fo.iiij.
Clarus cclxxij.fo.lxxj.
Cliens. cxciiij.fo.lxxij.
Cliuus ccxxv.fo.lxiiij.
Coctilis x.fo.v.
Cogito male clxxxviij.fo.lviij.
Colliberte ⁊ colliberti. clxxxij.fo.lvij.
Collis ccxxv.fo.lxiij.
Collū ceruix ccxviij.fo.lxij
Collorie cccclxx.folio.
Comedus ccxiij.fo.lxij.
Comenſes cclxvij.fo.lxx.
Comes ccv.fo.lxj.
Cōmendo te cxvj.fo.l.
Cominceus. ccxiiij.fo.lxij.
Comitari ccclxvj.fo.lxxxvj.
Comis ccxx.fo.lxiij.
Commeatus ccix.fo.lxj.
Cōmentarius ccciij.fo.lxxv
Cōmentariū ⁊ commentū ibidem.
Commigro cccxciij.fo.xc.
Cōmilitones cc.⁊.xx.fo.lxiij.
Committo vj.⁊.lxxv.fo.iij.⁊ fo.xxxiij.
Commoderarius viij.fo.iiij.
Cōmune omniū cxlvj.fo.l.
Comparco ccclij.fo.lxxxiij.
Cōpatiui naſa. xiiij.⁊.xv fo.vij.⁊.viij.
Cōparatiuum pro abſoluto ibidē
Cōparo illi ⁊ cum illo cxlvj.fo.l.
Cōperi ⁊ pptū h̄eo. cccxxiij.fo.lxxix.
Complacitus xxxij.fo.xviij.
Complodo cc.viij.fo.lxxvj.
Complura cclxxij.fo.lxx
Concilio ccclij.fo.lxxxiij.
Concipio de illo ſpē ccccx.fo.xcj.
Concinnis cclxv.fo.lxix.
Conclaue ccxvj.fo.lxij.
Cōdictio ⁊ cōditio ccxlix.fo.lxvij.
Condiſcipuli cclxv.fo.lxix.
Cōperendino lxx.fo.xxxij.
Cōducit.cxlij.fo.l. Cōduco.cxlvj.fo.l.
Cōducticius xiij.fo.vj.
Confictor cccclxix.fo.cv.
Confero cxxxviij.fo.xlix.
Confido cccxlvj.fo.lxxxiij.
Conflare cccxciij.fo.xc.
Confluens xxxv.fo.xviij.
Conforc xxviij.fo.xiiij.
Cōiecto ⁊ cōiecturo. ccccviij.fo.xcj.
Coniecturam facio ibidem
Coniuratio ⁊ coniuro.cccxx.fo.lxxviij.
Conſciſco cclxxxv.fo.lxxix.
Conſequens xxxv.fo.xviij.
Cōſerue ⁊ cōſerui clxxxij.fo.lvij.
Conſolatio ⁊ conſolor cclix.fo.lxviij
Conſpiro cccx.fo.lxxviij.
Cōſternari ⁊ pſternere.cccxc.fo.lxxxix
Conſtitutum eſt ccccxxxiij.fo.xcvj.
Cōſult⁹ ⁊ cōſpicu⁹ xxxij.fo.xviij
Conſul cclvj.fo.lxviij.
Conſulo te ⁊ tibi conſulto conſultor et
conſultus cccxxxix.fo.lxxxj.
Conſideratus xxxij.fo.xviij.
Contendo ⁊ cōtentio.ccccxxj.fo.xciij.
Contentus xxxij.⁊.ccccxxj.fo.xviij.
Conterraneus cclxv.fo.lxix.
Continens xxxv.fo.xviij.
Continenter ccccxxj.fo.xciij.
Continentia ccxiij.fo.lxiij.
Contingens xxxv.fo.xviij.
Continuo lxvij.fo.xxxj.
Concio ccxxix.fo.lxv.
Contraho ccclij.fo.lxxxiij.
Contrari ccccxciij.fo.
Contumelioſus xxiij.fo.xij
Conueniens xxxv.fo.xviij.
Conuenio ccxcvij.fo.lxxiiij.
Conueni ccccv.fo.xcj.
Conuitiū cccclxix.fo.
Cōuinere ⁊ puiniū.ccccxxiij.fo.xciij.
Coopto cclix.fo.lxxv.
Copia ccxlvij.fo.lxvij
Cordetenus clxxj.fo.lv.
Cordi eſt cccix.fo.lxxviij.
Corporale ⁊ corporeū. cclxxx.fo.lxxj.
Corpulentus ⁊ corp⁹ cclv.fo.lxviij.
Cora ccxxix.fo.lvj.
Crapula ⁊ crapulor.cccliiij.fo.lxxxviij
Cras lxx.fo.xxxij.
Craticius xiij.fo.vj.
Crepitaclū ⁊ crepitus .ccxj.fo.lxj.
Crimen ccxl.fo.xlix.
Crudus ccxcviij.fo.lxxij.
Cubile v.fo.iij.
Cubatum ij.fo.ij.
Cui nomen ⁊c. cxix.fo.xlv.
Cui tū ⁊c.ſed cui ⁊c. clxj.fo.liij.
Cuculus ⁊ cuniculus v.fo.ij.⁊.iij.
Cuius ⁊ cuia intereſt cj.fo.xxxix.

Tabula Alphabetica

Culcitra ccccxiiij.fo.ciiij.
Culpa clxxxviij. fo. lviij.
Culter:cultellus. v.fo.iij
Cultio τ cultus clxxxiiij.fo.lviij
Cũ. xliij.τ.lix.fo.xxiiij.τ fo.xxix.τ.xxx.
Cumani fo.lxx.cclxvij.
Curiosus xxiij. fo. xij.
Curo xxix.fo.xv.
Curriculum v.fo.ij.τ.iij.
Curricula x.fo.iiij.τ.v.
Cursim ccccxxxvij.fo.xcvj.
Cursio τ cursus clxxxiiij.fo.lviij.
DApes ccv.fo.lxj.
Datiui vocãtes cliij.fo.lij.
De ppõ.ccccxl.τ.cccclxxxviij
Declamato clxiij.fo.lxviij.
Dea τ deabus j.fo.ij.
Deambulatoriũ viij. fo.iij.
Deambulo ccccl xj .fo.ciij.
Debello cccclxxx.fo.cviij.
Decedo cccxciiij. fo. xc.
Decens xxxv.fo.xviij
Decet cxliij.fo.l.
Declaro cccxxxvij.fo.lxxxj.
Decoro τ decor cxcvij.fo.lxxxvij.
Decretum est cccxiiij. fo. xij.
Decurie τ decurio ccccxlix.fo.xcix.
Decus τ decoro cxcvij.fo. lix.
Dedecus ibidem
Dedisco τ dedoceo ccc.fo.lxxvij.
Deduco ccclxxvij.fo.lxxxviij
Defatigat⁹.τ defatigor.cclxxxj.f.xcviij
Defect⁹ vbi i orone.lj.τ.cxlviij.fo.xxv.
Defect⁹. ccccxlj. fo. lxxxix. τ xlj.
Defensorius viij.fo.iij.
Defero ccclxiiij.fo.lxxxiiij.
Defessus cclxxxj.fo.lxxj
Deficio clxxviij.fo.lviij
Defore xxviij.fo.xiiij.
Defunctus ccciiij.τ fo.lxxv.
ccc.xliij.fo.xxiiij.
Dehisco cccxiij.fo. lxxvij.
Deinceps cxiiij.fo. vj.
Delectum ago ccclix.fo.xcv.
Deliberatũ est cccxxiij.fo.lxxix.
Deliberaui τ delibero ibidem.
Demẽtia in fine capĩi ccccliiij.fo.c.
Demereor cccxciij.fo.xc.
Demigro cccxciij.fo.xc.
Demeror cccclxxx.fo.cviij.
Demum τ deniq; cccclxxxviij.fo.xcvij
Deorsum xcv.fo.lxxvij.
Depectus cccclxxx.fo.cviij.
Depeculor cccclvij.fo.cj
Deprehendo ccccxl.fo.xcvij.
Deporto cccclxviij.fo.c.τ.v.
Depositarius τ depositari⁹ viij.fo.iiij
Deprecor ccccxlj.fo.xcj.
Descendo cccxxxv.fo. lxxxj.
Descisco ccclxxv.fo.xcix.
Deses τ desides cclxiiij.fo. lxxvj.
Desipio τ desipisco ccij.fo.lx.
Despicio ccclv.fo.lxxv.
Deturbo ccclxxxviij.fo.lxxxix.
Deuenio τ deuoluo ccc.v.fo.lxxxv
Dicax τ dicacitas cccix.fo.lxxvij
Dicere ibidem.τ.cccxlvij.
fo.lxxxiij
Dicta τ dictio cccix.fo.lxxvj.
Dictito.cccix.τ.ccclix.f.lxxvj.τ f.lxxxv.
Dicto τ dictum cccix.fo.lxxvj.
Dicula τ dies cclxij.fo.lxix.
Digestor τ latinitas xvj.fo.viij
Diligo ccccxxvj.fo.lxxxij
Diluculum cclxij.fo.lxix.
Diminutiua v.τ.vj.τ.vij.fo.iij.
Dimitto cxlvj.fo.l.
Discedens xxxiiij.fo.xviij.
Discedo cxciiij.fo.liiij.
Disco ccc.fo.lxxv.
Discretus τ disertus xxxij.fo.xviij.
Displiceo mihi.cccxcj.f.lxxv.τ f.xxxix.
Dissimulatum ccccxxxvij.fo.xcvj.
Dissoluo es alienũ cccxciij.fo.xc.
Disturbo ccclxxxiij.fo.lxxxix.
Dissuadere cccxxix.fo.lxxx.
Distributiua ciij.fo.xlj.
Diu lxxij.fo.xxxij.
Diuersoriũ in fine capĩ.cclxiij.fo.lxix.
Diui non sunt imperatores christiani appellandi cclij.fo.lxviij
Diutinus τ diuturnus.cclxxxix.fo.lxxij
Do tibi litteras lxxviij.fo.xxxiij.
Do fidem cccxv.fo.lxxvij
Docibilis τ docilis xliij.fo.xxiij.
Docillimus ibidem
Doleo caput dolet mihi cxvj.fo.xlv
Domitor domitũ τ domit⁹.ij.fo.ij.τ.iij
Domus cxiiij.fo.vj
Donarium viij.fo.iiij.
Donatus grammaticus ciij.fo.xij.
Donec lxxxvj.fo.xxxv.
Dono cxliiij.fo.l.
Donum cccclvj.fo.cj.
Dormitorium viij.fo.iiij.
Ducem.ciij.fo.xlj. Ductilis.x.fo.v.
Dudum lxxj.fo.xxxij.
Dum lxxxviij.fo.xxxv.
Duntaxat lxxix.fo.xxxiiij.
E Regione cap. cccxviij.
fo.lxxviij
Ere mea τ ex repu. ibidẽ
Eccã ecce eccum lij.f.xxv.
Ecclesia ca.cccxviij.fo.lxv
Edico ccclxvij.f.lxxxvij.
Edilis τ similia vide in ae
Edisco ccc.fo.lxxvj.
Effigies τ effingo. ccccxlij.fo.lxxxiij.
Efflagito ccclvij.fo.lxxv.
Egresco xxiiij.fo.xij
Eiulo ccclj.fo.lxxxiiij.
Elabor ccclviij.fo.lxxxv
Elegantia xliij.fo.xxiij.
Elephantus τ elephas.ccxxiiij.f.lxiiij
Elegit eligere ccclix.fo.lxxx.
Eleuo ccclxxx.fo.lxxxviij.
Ellam τ ellum lij.fo.xxv.
Elogium ccxlviij.fo.cvij.
Emereor cccxcviij.fo.xc
Emeritus τ emerita ibidem
Emigro cccxciij.fo.xc.
En lij.fo.xxv.
Epistola ciij.fo.xlij
Epule τ epulum ccv.fo.lxj.
Equa j.fo.j.
Eques ccccxlix.fo.xcix.
Ergo lxxxj.fo.xxxiiij.
Eripio ccclxxij.fo.lxxxviij.
Esca cclxxv.fo.lxxv.
Essendi xxix.fo.xv.
Esse cum casib⁹ cxxiij.fo.xxxvj.
Estimo cccxxix.fo.lxxx.
Esurio xxvj.fo.xiij.
Et xcvj.fo.xxxj.
Etenim lxxxviij.fo.xxxv.
Etymologia var. cccclij.fo.c.
Etiã viij.fo:xxiij.
Euello cccclx.fo.ciij.
Euentus ix.fo.v.
Euidens xxxij.fo.xviij.
Euoluo cccclx.fo.ciij.
Ex lxj.τ.clvij.fo.xxix.τ fo.lij.
Exanimatus ccccxv.fo.xcij
Ex sententia ccclxix.fo.lxxxvij.
Ex tempore cccxviij.fo.lxxviij.
Exaudio cccxxxiij.fo.lxxxj
Exauctoro.ccxxiiij.τ.cccc.lxxix.f.lxiiij
Excãdesco.ccccxxviij.fo.xcv.τ f.cvij.
Excedo cccxciij.fo.xc.
Excogito cccj.fo.lxxv.
Excubie cclj.fo.lxviij.
Excuso ccclxvj.fo.lxxxvj.
Exegi cccxiiij.fo.lxxix.
Exemplare τ exemplum. ccccl.fo.c.
Exercitorius viij.fo.iiij.
Exheredo cccciij.fo.xcix.
Exhibeo negociũ.ccclxxxvij.fo.lxxxix
Exhorreo cccc.fo.xcj
Existimo.clxx.τ.cccix.fo.liij.τ f.lxxvj
Exilio τ exto cclij.fo.lxxxiij
Exitiabilis τ exitial'.ccccxliij.f.xcviij
Exoletus xxxij.fo.xviij.
Exomnis xxij.fo.xj.
Exoro cccxxviij.fo.lxxx
Expendo ccclxxxj.fo.lxxxviij.
Experto cccvj.fo.lxxvj
Explicit cxliij.fo.l.
Explodo cccviij.fo.xlij.
Exploratum est. cccxiij.fo.lxxix.
Explorani ibidem.
Expostulo ccclvij.fo.lxxv
Exprobro cccclxj.fo.ciij.
Expugno ccclxj.fo.lxxxvj.
Extat τ existit ccclj.fo.lxxxiij.
Exturbo ccclxxxviij.fo.lxxxix.

Faceſſo. cap.ccclxxxvij.fo. lxxxix.
Facies cxcv .fo. lviij.
facio te certiorẽ.clxxv.f.liiij
Facio tibi iniuriã clxxxij. [fo. xlviij.
Facio vim. lxxv.f.xxxiij.
Facio poteſtatem ccj. fo.lx.
Factor ccxiij.fo. lxij.
Falſus xxxij.fo.xviij.
Fama clxxxix.fo.lviij.
Famoſus xxiij.fo.xij.
Fasces cclxxxv.fo.lxxij.
Faſtidioſus xxiij.fo.xij.
Fatigatus cclxxxj.fo.lxxj
Fatuus ccxv.fo. lxxij.
Felix cclxix.fo.lxx.
Felicitas ccxcvj.f.lxxiij.
Femen ⁊ femina ccxxxix.fo. lxvj.
Femora ⁊ femoralia ibidem
Feneratitius xiij.fo.vj.
Fenero ⁊ feneror ccxxiij.f.lxxix
Fenus ccxlj. fo.lxvij.
Ferre lxxxvij.fo. xxxvj.
Fere ſententiã cccxlvj.f.lxxxiij.
Fero. ccxlix.⁊.ccccxcix.fo.lxix.⁊ fo . xc.
Ferox cclxxix.fo. lxxj.
Ferri cccclxviij.fo.cv.
Ferruminatio cccclxxv.fo.cvij.
Feſſus cclxxxj.fo. lxxj.
Feſtiuus ⁊ feſtus cclxxiij.fo.lxx.
Feta ccccxxv.fo.xciiij.
Fetificare ccliij.f.lxviij
Fetura ⁊ fetus ibidem.
Fictilis.x.fo.v. Fictitius.xiij.fo.vj.
Ficulnea ficulnus ⁊ ficus iiij.fo.ij.
Fidicula v.fo.iij.
Fidei cõmiſſarius viij.fo. iiij.
Fidei iuſſorius ibidem.
Fides ⁊ fiducia v.fo. iij.
Figo ccclxxij.fo.lxxxvij.
Filiaſter vij.fo.iij.
Filius clxx.fo.liiij
Filia j.fo.ij.⁊.iij.
Finem conſtituere ccccvij.fo. xcj
Fingo cccxlij.fo.lxxxiij.
Fiſſilis x.fo.v.
Flagella flagellare cccclxiiij.f.cj
Flagitium ccx.
Flagito ccccvij.fo.lxj.
Fleo cccliij.fo.lxxxiiij.
Flexibilis ⁊ fluuiatilis x.fo.v.
Flutus xxxij.fo.xviij.
Folia ccij.fo.lx.
Fore ⁊ inde ꝯpoſita xxviij.f.xiij.
Formidoloſus xxiij.f.xij.
Frango clxxv.fo.iiij.
Fraterculus vj.fo.iij.
Frauduloſus xxiij.fo.xij
Fremitus ccxj.fo.lxij.
Frequẽs ⁊ frequẽtia. cclxxviij.fo.lxxj.
Fretus cccv.fo.lxxvj.
Frigunt xxiiij.fo.xij.
Frictio ij.fo.ij.⁊.iij.
Frondes ccl.fo.lxvij.
Fruges ccvj.fo.lxj.
Fructuarius viij.fo.iiij.
Frui ccciiij.fo.lxxv.
Fruitum ⁊ fruor ibidem.
Frutex ⁊ fruticari ccix.fo.lxj.
Fuga ccccxxij.fo.xciiij.
Funda ccccluiij.fo.cij.
Fũdamẽtare ⁊ fundamẽtũ iacere ibiđ
Fundare fundum ⁊ fundus ibidem
Fungor ccciiij.fo.lxxv.
Fundum ccccluiij.fo.cij.
Fuſtigare cccclxiiij.fo.ciiij.
Fuſtuarium viij.fo.iiij.
Futilis x.fo.v.
Futurum participij xxxvj.fo.xix..
Galli cccv.fo.lxxvj.
Gaudeo. lvij. ⁊.ccccxxix.fo. [Lxcv
Gaudiũ ibidem
Gena ccxxxv.fo.lxv.
Gemma.ccclxxxj.f.lxxxviij
Gemo ccclj.fo. lxxxiiij.
Generatim ccccxxxvij.fo.xcvj
Germiculum v.fo.ij.⁊.iij.
Genitiuorũ ſignificatio.xxxviij.f.xxiij.
Genitor clxx.fo.liiij
Genus ſuſtãtiuoꝝ xxxv.fo.xviij.
Geminus ccxxxiiij.fo.lxv.
Germani cccix.fo.lxxvj.
Gerundia xxv.fo.xiij.
Geſta cxcj.fo.lix.
Geſtio ⁊ geſtus clxxxiiij.fo.lviij.
Glans ccx.fo. lxj
Glorioſus xxiij.fo.xij.
Gradum facio cccxxv.fo.lxxix.
Grãdiloquẽs grãdiloquus. xij.fo.vj.
Gratificor ccclxxv.fo.lxxxvij
Grator ⁊ gratulor ccxij.f.lxij
Gratũ facio cccxlj.f.lxxxiij.
Gratus cclxxj.⁊.ccccxxv.fo.
Grauidus ⁊ grauis ccccxxv.f.xcv
Greges ccxiiij.fo.lxiiij.
Gremium ccxix.fo.lxiij.
Habeo cũ gerũdijs.xxix.f.xv
Hẽo audire. cccxcvij.fo.xc.
Habeo cõuenire ibidem.
Habeo fidẽ.cccxv.f.lxxxviij
Habeo gratiã.cccxj.f.lxxvij
Habeo rõnẽ cccxvj.fo.lxxviij
Habeo orationẽ ccccxcvj.f.lxxxix.
Habeo in animo xxvij.fo.xiij.
Hẽo te loco patris ⁊ ĩ patrẽ. clxxix.f.lv
Habeo polliceri cccxcvij.fo.xc.
Habeo ſermonẽ cccxcvij.fo.ibiđ
Habitaculũ vj.fo.iij.
Harenaceus xiij.fo.vj.
Haud ſcio haud veli. ccccxlvj.fo. xcix.
Hei ⁊ heu ⁊ heuheu. xlviij.fo.xxiij.
Hem liij.fo.xxv.
Herba ccix.fo.lxj.
Herbaceus xiij.fo.vj.
Heſitaui cccxxiij.fo.lxxix.
Heri.lxx.fo.xxxij.hic.xij.⁊.xlij.fo.xxiij
Hinnulus ccxxiij.⁊.ccliij.f.lxiiij.⁊. [Lxviij.
Hio ⁊ hiſco. cccxiiij.fo.lxxvij.
Hirci ccccxxj.fo.xciij.
Hircus ccxxiij.fo.lxiiij
Hiſtrio ccxiij.fo.lxij.
Holitor ⁊ holus viij.fo.iiij.
Honorificentiſſimus xij.fo.vj
Hortus ⁊ horti cvij.fo.xliij.
Hoſpes cclxiij.fo.lxix.
Hypotheca cccclxxiiij .fo.,cvj.
Huc ⁊ adhuc xcv.fo.xxxvij.
Iaculari ⁊ iaculũ.ca. cccxxij. fo.lxxix.
Iam lxxxv.fo.xxxv.
Iãdudũ lxxj.f.xxxij.
Iãiam lxxxv.fo. xxxv.
Iamolim clxxij.fo.liiij
Iampridem lxxj.f.xxxij
Iamvero lxxv.
Ianua cxc.fo.xxxv.
Idem clxiiij.fo.liiij.
Identidem lxxxviij.fo. xxxv.
Igitur lxxxj.fo.xxxij.
Ignorãter ignorãs cclxxvj.fo.lxxj.
Ignotus xxxij.fo.xviij.
Illaboratũ cccluiij.fo.lxxxv.
Ille xlj.fo.xxiij.
Illuc xcv.fo.xxxvij
Immigro cccxciiij. fo.xc.
Impetio ⁊ ipertior cccxxxij.fo.lxxxj.
Impertior deponens ibidem.
Impẽdo.clvj.⁊ ccclxxxj.f.lij.⁊.lxxxviij
Impendeo ⁊ impendo ibidem
Imperioſus xxiij.fo.xij
Impero cccxlvij.f.lxxxiij.
Impleo cxxxiiij.fo. xlix.
Imploro ccclj.fo.lxxxiiij.
Impono ccccxvij.fo.xcij
Impoſcor ibidem.
Imprecor ccccxcv.⁊. ccccxlj. fo.xc.⁊.fo.xcviij.
Imprudẽs imprudẽter.cclxvj.fo.lxix.
Impugno cclxj.fo.lxix.
Imputo ⁊ imputor cccclxj.fo. ciij.
In animo eſt cccxxj.fo. lxxix.
In agendo ccccxv.fo.xcij
Inauſpicato ccccxviij.fo. xciij.
Incedo ccclxxviij.fo.lxxx.
Inceſſo cxlvj.fo.l.
Inceſſus ccclxxviij.fo.lxxxviij.
Inciſuz in eo cxvij.fo. xlv
Inciſim ⁊ iciſum cccxxviij.f.lxxx.
Incola ccxxxvj.fo.lxxxij.
Incorpale ⁊ incorporeũ lxxx.f.xxxviij
Incumbo cxlv.fo.l.
Incuſo cccccxx.fo. xcv.
Indico ccccxlvij.fo. xcix.
Indiẽ ⁊ indices ccxcix.fo.lxxiiij.
Indoles ccxxviij.fo.lxv.
Indulgens xxxij.fo.xviij.

Indulgentia cc.fo.lx.
Induſtrius xxiij.fo.xij.
Inelaboratum ccclviij.fo.lxxxv
Ineſt rei ⁊ in re cxlvj.fo.l.
Ineſco ccxxxv.fo.lxvj.
Ineo gratiã cccclliij.fo.c.
Infenſus ccxciij.fo.lxxiij.
Infeſtare ⁊ infeſtus. ibidẽ
Inficialis ⁊ inficias.cccc.xxvj.fo.xciiij
Inficiator inficior ibidẽ.
Infidus cclxxxv.fo.lxxij
Infinitiui actiui ⁊ paſſiui ↄſtructio.cl.
Infra xcj.fo.xxxvj. L.fo.lj.
Ingeniolus xxiij.fo.xij.
Ingenuus ccxcij.⁊.clxxxiij.fo.lxxiij.⁊ fo.lvij.
Ingredior cccxxxviij.fo.lxxxij.
Ingredior in ſpem cccx.fo.lxxvij
Ingurgito cccliiij.f.lxxxiij.
Inhibeo ccciij.fo.lxxv.
In horã ⁊ in horas ccxcij.f.lxxiij
Initiũ ⁊ iniens ccclij.fo.lxxxiiij
In manibus eſt cccxxxiij.f.lxxxj
In manu eſt ibidẽ.
In mentẽ.xxxvij.f.xix.⁊.cccxj.f.lxxvj.
In mortem cxciij.fo.lix.
Innocuus innoxiꝰ cccc.xxxiiij.fo.xcvj
Imprimis clxxj.f.lxviij
Inquinus ccxxxvj.fo.lxvj.
Insomnis xxij.fo.xj
Inſtar cccc.xxxv.fo.xcvj
Inſtituo inſtitutiões cxciij.fo.lix
Inſtitorius viij.fo.iiij.
Inſtitutum cxciij.fo.lix
Inſtratum ccclxiij.fo.lxxxvj
Inſtruo ccc.fo.lxxv.
Inſumma cccc.xxxvij.fo.xcvj.
Intendo intentio cccc.xxj.f.xciiij
Interactionem cccc.xv.fo.xcij.
Interagendum ibidem
Interdum lxxxviij.fo.xxxv.
Intereſt ⁊ refert cj.fo.xxxix.
Interrogatio ⁊ reſpõſio in diuerſis caſibus. xcix.⁊.c.fo.xxxviij.
Interrogo ccclx.fo.lxxxvj.
Interſepio ccclxviij.f.lxxxvij.
Interuerto cccxxij.fo.lxxxij.
Intra xcj.fo.xxxvj.
Introcludo ccclxviij.fo.lxxxvij.
Intueor ccclxix.fo.liiij.
Inuenio cccj.fo.lxxv.
Inuerto cccxxxij.f.lxxxj
Inueſtigo cccxliij.fo.lxxxiij.
Inueteratum xxxij.fo.xviij
Inuicem xcvij.f.xxxviij.
Inuidia xxiij.fo.xij.
Inuidioſa inuidioſus ibidẽ
Ioca iocari cxcviij.fo.lix.
Ioco iocularia ibidem
Iocundus cclxxj.fo.lxx
Iocus cxcviij.fo.lix
Ipſe xlj.fo.xxxiij.
Is xlij.fo.xxxiij
Iſdemũ cccc.xxxviij.fo.xcvij.
Iſte xlj.fo.xxxiij.
Ita reſponſiuũ eſt lxxviij fo.xxxiij.
Ita itaq; xcij.fo.xxxvj.
Item xlij.⁊.lxxxviij.fo.xxxiij.⁊.fo.xxxv.
Iter habeo ccclxx.fo.lxxxvij.
Iterum xciiij.fo.xxxvj.
Itidem lxxxviij.f.xxxviij
Iubeo ccclxvij.f.lxxxvij
Iucundus cclxxj.fo.lxx.
Ingeribꝰ ingerimus ix.fo.iiij.
Iugulus iugulo ccxviij.fo.lxiij.
Iugum ccxxv.fo.lxiiij.
Iura ccxxx.fo.lxv.
Iuratus xxxij.fo.xviij.
Iuriſconſultus ccxxx.fo.lxv.
Iuriſperitus ius ciuile ibidẽ
Ius gentiũ ⁊ ius naturale ibidẽ.
Iuſſis iuſſus iuſſu ix.fo.iiij.
Iuſtina bonitas cclxxxij.fo.lxxij
Iuuat cxliij.fo.l.
Iuuenta iuuentus ccxxij.fo.lxiiij.
Labaſco labo.ccclviij.f.lxxxv.
Labor laberis ibidem.
Laborioſus xxiij.fo.xij
Laboro ccclviij.fo.lxxxv.
Lacertoſus xxiij.fo.xij.
Laceſſo xxv.⁊.cccxiij.fo.xiij.
Laliſio ccxxiiij.fo.lxiiij.
Lamento ccclj fo.clxxxiiij
Lamina cclvj.fo.lxxxviij.
Lapidare in penuria cccc.xxij.f.xciiij.
Lapillus cccclxxxj.f.cviij
Lapſus ⁊ laſſus cclxxxj.fo.lxxj.
Latebre cclxj.fo.lxix
Latericius xiij.fo.v.
Latibula cclxj.fo.lxix
Latrunculus cccc.xxiij.fo.xciiij
Lauatio lauator ij.fo.ij.
Lauo ⁊ deriuata ibidẽ.
Laxus cclxxxj.fo.lxxj.
Legatarius viij.fo.iiij
Lente cccxxij.fo.lxxix.
Lenticula v.fo.iij.
Leo ccxxiiij.fo.lxiiij
Leticia cccxxix.fo.lxv.
Letor cccc.xix.fo.xciiij.
Letus ibidem
Leuo ccclxxx.fo.lxxxviij
Libella vj.fo.iij.
Libelli cclij.fo.lxviij
Liber cccclx.fo.ciij.
Libere cxcix.fo.lx.
Liberi cvj.fo.xlij.
Liberta j.⁊.lxxxiij.fo.ij.⁊ fo.xxxv
Libertas cxcix.fo.lx
Libertinitas clxxxiij.fo.lvij
Libertinus ⁊ libertus ibidẽ
Libidinoſus xxiij.fo.xij.
Libra pond[illegible] cxij.fo.xliij.
Libri cciij.⁊.cccclx.fo.lxj.⁊.ciij.
Licentia cxcix.fo.lx.
Liceor cccxxvij.fo.lxxix
Licet lxiij fo.xxviij.
Licitans ⁊ licitatio cccxxvij.fo.lxxix
Licitator ⁊ licitaturus ibidẽ
Licitor ibidem.
Lictor lictores viij.fo.iiij
Lictorius lithearius ibidẽ
Loco patris cxcix.fo.lx
Littera ciiij.fo.xlij.
Lotio lotior ⁊ lotium ij.fo.ij.⁊.iij
Lubricus cclxxxiij.fo.lxxij.
Luculentus cclxxiij.fo.lxxj
Lucus cclxxxviij.f.lxvj
Luci cclxij.fo.lxix.
Luctuoſus xxiij.fo.xij.
Luctus cccxlij.fo.lxxxiij.
Ludere cxcviij.f.lix.
Ludicra ⁊ ludicrum iij.fo.ij.⁊.iij
Ludibundus xj.fo.v.
Ludus ludi.cxij.⁊.cxviij.fo.xliij.⁊.xlv.
Lucos ccliiij.fo.lxix.
Lupus ccxxiiij.fo.lxiiij.
Luſio ⁊ luſus cxcix.fo.lix.
Lucinie cautus cccc.xxxvij.f.xcvj
Lux cclxij.fo.lxix.
Macellũ.capl̃o.ccxvij.f.lxiij.
Maceror xxiiij.fo.xij.
Maceſco ibidẽ.
Macreſco macruit ibidẽ.
Madeſio madeſco ibidẽ.
Magiſter ⁊ magiſtra ccxx.fo.lxiij.
Magis xiiij.fo.vj.
Magiſtratus officiũ ccxij.fo.lxij.
Magnificẽtiſſimus xij.fo.vj.
Magni intereſt cj.fo.xxxix
Magniloqnens xij.fo.vj.
Magniloquentior ibidẽ.
Magniloquentiſſimus ibidẽ
Magniloquus ibidem.
Maior xv.fo.vij.⁊.viij.
Maiores cccclxxij.fo.cvj.
Maius xiiij.fo.vj.
Mala male ccxxxiij.fo.lxv.
Male xc.fo.xxxvj
Maledicentiſſimus xij.fo.vj.
Malleolus ccviij.fo.lxj.
Maluaceus xiij.fo.vj
Malula vj.fo.iij.
Mando ccclxvij.fo.lxxvij
Mango ccxcij.fo.lxxiij.
Maulius xlj.fo.xxiij.
Maneo cccxcij.fo.xc.
Margareta.ccxx.⁊.ccclxxxj.fo.cviij.
Marinus ⁊ maritimꝰ cclxxviij.f.lxxj
Mater v.⁊.clxxij.f.ij.⁊.iij.⁊ f.liiij.
Materia ccix.⁊.cccclxix.fo.cx.
Mature matureſco cclxxix.fo.lxxij
Maturo maturrimus ibidẽ
Maxilla vj.fo.iij.⁊.ccxxxiiij.f.lxvj
Meditor xxvj.fo.xiij.

Membrum cccclxxvij.fo.xcv.
Memini clix.fo.liij.
Mei mis xxxviij.fo.xx.⁊.xxij.
Mea c.fo.xxxix.
Mea intereſt x.fo.v.
Memoria memoriter xxxj.f.xvij
Mene incepto ij.fo.xxv.
Mentior cxxx.fo.xlviij.
Meticuloſus xxiij.fo.xij.
Mens ⁊ meno clix.fo.liij
Metior ⁊ metitum ibidem
Metuo ne de ut cxviij.fo.xlvij.
Mēda i ſctā ſcriptura. xlviij.fo.xx.
Menſarius cxxvj.fo.lxiiij
Mentaſtrum vij.fo.iij.
Mentula v.fo.iij.
Mereor cccxcviij.fo.xc.
Meritorius ccxcij.fo.xxxvj
Meſſis ccvij.fo.lxj.
Mihi ⁊ tibi vacātes cliij.fo.lij.
Milia ⁊ mille cij.fo.xxxix.
Miles.xvj.⁊.cccc.xlix.f.viij.⁊ fo.xcix.
Minus cxiij.fo.lxij
Minimū ⁊ minime xx.fo.xj
Miniſteria ⁊ ſeruicia. cxxxij.fo.xlviij.
Miniſterium ibidez.
Minor xv.fo.vij
Minus xiiij.fo.vj.
Minores cccclxxij.fo.cvj.
Minoris xcij.fo.xxxvj.
Mirari ſe ccccxcj.fo.xc.
Mirificiſſimus xij.fo.vj.
Miſeret cxlvij.fo.lj.
Miſellus ⁊ miſer vj.fo.iij.
Miſteriū ⁊ miniſteriū ccxxxij.f.lxv
Moleſtare ccxciij.fo.lxxiij.
Moleſtia afficere ibidem
Mollis ccxcvj.fo.lxxiiij.
Momentū ccccluiij.fo.cij.
Montuoſus xxiij.fo.xij.
Monumenta cclvij.fo.lxviij.
Moratus cclxxxvj.fo.lxxij.
Morem gero ibidem
Morigeratus ⁊ morigerus ibidem.
Moris cxciij.fo.lix.
Moror cxcij.fo.ibidem.
Moroſus xxiij.fo.xij
Mos ⁊ in morem cxciij.fo.lix.
Motio ⁊ motus clxxxiiij.fo.lviij.
Mula .fo.ij.⁊.iij.
Mulier ccccly.fo.cj
Mulieroſus xxiij.fo.xij.
Mulus ccxxiiij.fo.lxiiij.
Munera cccclvj.fo.ciiij.
Munerarius cxcvij.fo.lxviij.
Municeps cccclvj.fo.ciiij.
Munificus xij.fo.vj.
Munificentiſſimus ibidē.
Munimenta cclvij.fo.lxviij.
Munus cxcviij.⁊.cccclvj fo.lix.⁊ fo.cj.
Murus cxc.fo.lviij.
Mutuo ⁊ mutuor cccxxiij.fo.lxxix
Mutuo aduerbium xxxvij.fo.xxxvij
Muſculus v.fo.ij.⁊.iij.
N Actus ſum cccl.fo.liiij
Nam nāq; nāq; xciij. fo.xxxvj.
Nares. cxxxiiij.fo.lxv
Nata .fo.ij.⁊.iij.
Natales ⁊ natalia cxcij.fo.lix.
Natalis natalicius ibidem
Natus clxx.fo.liiij
Ne venias cxxix.fo.xlviij.
Ne.liiij.⁊.lx:⁊.cxxviij.f.xxvj.⁊.xxix.⁊
Necubi ⁊ nequo.cxxviij.f.xlvij.l.f.xlvij
Negationis vſus ex budeo. liiij.fo.lij.
Negatōes tres ꝓ ouab'. cxxiij.fo.x.
Negatiōis elegātia cxxx.fo.xlviij.
Negociū. ccclxxxvij.fo.lxxx.
Nec ⁊ necubi cxxvij.f.xlvij.
Necatus ⁊ nectus ccccxv.fo.xcij
Ne dicā cxxj.fo.xlvj
Nedū nō tm̄.lxviij.⁊.lv f.xxxj ⁊ f.xxiiij
Ne pro valde cccxlvj.fo.xcix.
Nec ⁊ neq; xcvj.fo.xxxvij.
Nempe lxiij.fo.xxx.
Nequaq; cxxviij.fo.xlvij
Nemus ccxxxviij.fo.lxvj.
Neq; vero lxj.fo.xxix
Nequeo ccccxlvj.fo.xcix.
Neruoſus xxiij.f.xij.
Neſcio ccccxlvj.fo.xcix.
Neutiq; cxxviij.fo.xlvij.
Neutrum genus xxj.fo.xj.
Nihil ad te clxxx.fo.lv.
Nimirū lxiiij.fo.xxxj.
Ninguit .cxlj.fo.l
Niſi lvj.⁊.cv.fo.xxvij.
Nolo ccccxlvj.fo.xcij.
Nomine meo. lxxxviij.fo.xxxv.
Nongenti cū aliis nominibus numeralibus cij.fo.xxxix.
Non lxxxviij.fo.xxxv.
Non placeo mihi ccccxcj.fo.xc.
Non q ⁊ non q lxxiiij.fo.xxxiij.
Non ſolum lxviij.⁊.lv.f.xxxj.⁊.xxvij
Nō ꝯtinuo nō ſtatim nō ꝯtin'.lxvij.f. lxxj.
Noſtras. xl.fo.xxxiij.
Nouacula v.fo.ij.⁊.iij.
Nouale noualis cccclix.fo.liij.
Nominatum ccccxxxvij.fo.xcvj.
Nouiſſime lxxxviij.fo.xxxv.
Nouitius cccclxxvj.fo.cvij.
Noxa ⁊ noxales cccclij.f.c.
Noxe ⁊ noxia ididem
Nudiuſtertius lxx.fo.xxxj.
Num lxxxviij.fo.xxxv.
Numen nutus cccclxiij.fo.xcviij
Nummularij ccxvj.fo.lxiiij.
Nunciū nūcius ccccxxxij.fo.xcvj.
Nunc lxxxix.fo.xxxvj.
Nunq; cxxviij.fo.xlvij.
Nuper. lxxj.⁊.cxxxv[illegible]xxxij.et.xlix.
Nuſpiam cxxviij.f.xlvij.
Nuſq; ibidē.
Nutrio nutrix cccxlv.fo.lxxxiij.
Nuto ccclxxxiij.fo.xcix.
Nux ccx.fo.lxj.
O Particula j.fo.ij.
Obeo cccxliij.fo.lxxiij.
Obiter lxxxviij.fo.xxxv
Opprobriū cccclxj.f.ciij
Obruo cccliij.fo.lxxxiiij
Obſeruantia clxxxv.fo.lviij.
Obſeruatio obſeruo. ibidem.
Obſes ccccxlviij.fo.xcix.
Obuiā ⁊ obuio tibi ccccvj.fo.xcj.
Obui' ſum tibi ibidem
Obuius fio tibi ibidem.
Occidens xxxv.fo.xviij.
Ocyus xiij.fo.vj.
Ocium ccxliij.fo.lxvij.
Occupatio ccclvj.fo.lxxxv.
Occupatus occupo ibidē.
Odor ⁊ odores cviij.fo.xlij.
Odioſus xxiij.fo.xij.
Offendo cccj.fo.lxxv.
Offero conditionem ccxlix.fo.lxxxiij.
Officia ccxj.fo.lxj.
Officina ccxxvj.fo.lxiiij
Officium ccxij.fo.lxij.
Oleaſter vij.fo.iij.
Olim lxxj.fo.xxxij.
Olitor ⁊ olitorium viij.fo.iiij.
Oſus ibidem
Omnis xvj.fo.viij.
Onager ccxxiiij.fo.lxiiij.
Opemfero clxvj.fo.liiij.
Opera ⁊ opere cclviij.fo.lxviij.
Operepretium ibidem
Operoſus xxiiij.fo.xij.
Opinio cumvenio clxxvij.fo.lv.
Oppetere ⁊ oppeto.ccxliij.fo.lxxxiij.
Oppida cxij.fo.lxxiij.
Oppugno xxxvj.fo.xviij.
Oppidum ibidē ⁊.cclxvij.fo.lxx
Opifices ccxxvj.fo.lxiiij.
Optime xlix.fo.xxv.
Oratio ccccliij.fo.c.
Orator ccxxx.fo.lxv.
Orbitas ⁊ orbus cclxxxviij.fo.lxxij.
Ordines ⁊ ordo cxcvj.fo.lix.
Oriens ⁊ ortus xxxv.fo.xviij.
Oriundus clviij.fo.lij
Orphan' ccxv.fo.lxij
Ortus. cvij.⁊.clviij.f.xliij.⁊ fo.lij
Oſtendo premiū ccclxxj.f.lxxxvij
Oſus finita xxiij.fo.xij
Ouis ccxxiij.fo.lxiiij
P Abulum ccxxxv.fo.lxvj.
Pacat' ſū.ccclxxij.f.lxxxvij
Pacificatus ſum ibidē
Paciſcor. ccclxxx.fo.cvij.
Pactio ⁊ pactus ſum ibidē
Pallace cccclxv.fo.ciiij.

Tabula Alphabetica

Pallium cccclxiiij. fo.ciiij
Pampinarium ⁊ pampinus viij.fo.iiij.
Pannoſus xxiij. fo.xij.
Paraſitus cclxxxiij.fo.lxv
Parentalia parentale ccvj.fo.lxj
Paria facere. ccclxxiij.fo.lxxxvj.
Paries cxc.fo.lviij
Pariter. lxix.fo.xxxj.
Parſum ccclxxiij.fo.lxxx.
Partior ⁊ partior cccxxxii.fo.lxxxj
Partior huic ⁊ in hunc cxlvj.fo.l.
Participia verborum communium. xxxj fo. xvij.
Participia paſſiue vocis actiue ⁊ actie paſſiue ſignificantia. xxxij.fo.xviij.
participium pñtis p̄ p̄terito.xxxiij.fo.xix.
Participij compendium.xxxiiij.fo.xviij.
Participiorum ſubſtantiuorum genus xxxv. fo.xviij.
Participium futuri in tus ⁊ in dus in nomen verſum xxxvj.fo.xix.
Parturio.xxvj.fo.xiiij. Pui intereſt. cj.
Parumper.lxxxvj.fo.xxxv. L.fo.xxix
Paſco ⁊ paſcor. ccxxxv. fo.lxvj.
Paſſim ⁊ paſſus. ccccxxxvj. fo.xcvj.
Paſtio ⁊ paſtus: ccxxxv.fo.lxvj.
Pateſio ⁊ pateſco. xxiij. fo.xij.
Pater. vj.fo.iij.
Paterculus. eodem.
Patres. cccclxxij.fo.cvj.
Patrocinari. cxciiij. fo.lix.
Patrocinium et patronus ibidē. ⁊ clxxiij fo.liiij. Pauliſper.lxxxvj.fo.xxxv
Pauiaſter. vij.fo.iij.
Pauper ⁊ paxillus vj.fo.iij
Pecora ⁊ pecudes. ccxxiiij.fo.lxiiij.
Peculatus ⁊ peculiaris.cccclvij. fo.cj.
Peculium ⁊ pecunia ibidem.
Pecus. ccxxiiij.fo.lxiiij.
Pediculus v.fo.ij.⁊ iij.
Pediſequus. xij.fo.vj.
Pedor. ccccxlij.fo.xcviij.
Peius. xc.fo.xxxvj.
Pellucidum. cccxxx.fo.lxxx
Pellex cccclxv.fo. ciiij.
Penarium. ccxvij ⁊ viij. fo.iiij.
Penates comites Aenee.ccxx.fo.lxiij.
Pene. ccxcix. fo.lxxiiij.
Penes. cccclxxj.fo.cvj
Penetrabilis ⁊ penetralis. ccccxliij. fo. xcviij.
Penetro cccc.lxxiij.fo.cvj.
Penitet cum ſociis. cxlvij. fo.lj.
Penitere cc.fo.lx.
Pennarium viij fo.iiij.
Penſilis. x.fo.v
Penuria. ccxliiij.fo.lxvij
Penus ⁊ penu ccxvij ⁊ cccclxxiij. folio lxiij.⁊ fo.cvj.
Per cum verbis. cccxxix.fo.lxxx.
Per cum nominibus iunctum. cccx. fo. lxxvij.
Perquam xix.fo.x.
Peragere reum. cccxxix.fo.lxxx.
Perceptibilis. ccccxliij.fo.xcviij.
Percunctor cccclx.fo.lxxxvj.
Perditus cccxxx.fo.lxxx.
Peregrinus cclxiiij.
Perendie. lxx.fo.lxix.
Peritus xxxij.fo.xvij.
Perfero. cccxxix.fo.lxxx.
Perfidus cclxxxv ⁊ cccxxix.fo.lxxxj et lxxx.
Perfuga ibidem
Perfunctus. ccclxiij fo.lxxxiij.
Pergamem ⁊ pergamenum clxvij fo.liij
Perinde ac ſi vel atq̄. lxxxviij.fo.xxxv.
Periodus. ccccxxvij. fo.xcv
Periratus ⁊ periurus.cccxxx.fo.lxxxj.
Perlego. cccxxix.fo.lxxx.
Perlucidum cccxxx. fo.lxxx
Permiſſus ⁊ permiſſu. ix.fo.iiij.
Permitto mihi. ccclxvij.fo.lxxxvij
Pernocto ⁊ pernox. cccxxix.fo.lxxx.
Perorario ⁊ peroro. ibidē
Perpendo. ccclxxxj.fo.lxxxviij.
Perpeſſus. cccxxx.fo.lxxx.
Perpluo ibidem.
Perſcribo. cccxxix.fo.lxxx.
Perſequor. cccxxxj.fo.lxxxj.
Perſona ⁊ perſono ccccliij. fo.lx.
Perſpicuum. cccxxx.fo.lxxx.
Perſuadere cccxxix.ibidē.
Pertinax. cccxxx.ibidem
Peruenio. ccclv. fo.lxxxv
Peruerſus. cccxxx.fo.lxxx.
Peruigil ⁊ peruigilo.cccxxix. fo.ibidem
Perueſtigo ccxliij.fo.lxxxiij.
Peſſime. xc.fo.xxxvj.
Peſtilentia ⁊ peſtis. ccliiij. fo.lxviij.
Petitor ⁊ peto. ccclvij. fo.lxxxv.
Petulās ⁊ petulātia.cclxxxvij.fo.lxxij.
Philomena. ccccxxxvij.fo.xcvj.
Pigere. cxlvij.fo.lj.
Pignero ⁊ pignus. cccclxxiij.fo.cvj.
Pinaſter. v.fo.iij
Pinguit. xxiiij.fo.xij.
Placatus. ccclxxij.fo. lxxxvij.
Placeo mihi. cccxcj.fo.xc.
Plagiarius plagium in expoſitione pᵉhemij libri.ij.fo.j.⁊ ij.
Plango. cccl.fo.lxxxiiij.
Plantarium plante. viij.fo.iiij.
Plenus. cxxiiij.fo.xlix.
Pleraq̄ ⁊ plerūq̄ cclxxij.fo.lxxij
Plicabilis. x.fo.v.
Ploro. ccclj.fo.lxxxiiij.
Pluit cccxlj.fo.lxxxij
Plombatilis. cccclxxv. fo.cvij.
Plura. cclxxij.fo.lxx.
Pluraliter loqui in ſcḋa perſona.cx.fo.v.
Pluris. xcix.fo.xxxviij.
Pluſculus v.fo.ij ⁊ iij
Pluuiatilis. x.fo.v.
Polliceri. cccxxvij.fo.lxxix
Pomarium. viij.fo.iiij
Pomeridianum ⁊ pomū ibidem.
Popa. ccxxj.fo.lxiij.
Pondo. cxij.fo.xliij.
Pono compono. ccxlix.fo.lxvij.
Populabundus. xj.fo.v.
Populus. iiij.fo.ij
Porcus. ccxiiii.fo.lxiiii.
Porro. lxi.fo.xxix.
Porta. cxc.fo.lviij.
Portari. cccclxviii.fo.cv.
Portitor ⁊ portorium viii.fo.iiii.
Poſco. ccclvii.fo.lxxxv.
Poſſeſſio.clxxxiiii.⁊ cccclviii.fo.lviii et fo.cii. Poſteri. ccclxxii.fol.cvi.
Poſteriores. ibidem.
Poſthac. xciiii.folio.xxxvi.
Poſtridie. xlvii ⁊ lxx fo.xxiiii ⁊ fo.xxxii
Poſtulo. ccclvii.fo.lxxxv.
Potatio ⁊ potator. ii.fo.ii.
Potio ⁊ potus. clxxxvi. fo.lxxii.
Potior ⁊ potitus cxxxv. fo.xlix
Potiſſimum non me.ccccxlvi.fo.xcviii
Potorium viii.fo.iiii
Prauum. cccclviii. fo.ci.
Predium. ibidem
Pre in compoſitione vt precelſus predives prepotens. cccxxx. fo.lxxx
Precepta ⁊ preceptiões.cccxcii.fo.xc.
Precipio. ccclxvii. fo.lxxxvii.
Preclarus. cclxxiii.fo.lxxi
Precor. cccxcv ⁊ ccccxli. fo.xcviii
Precox. cclxxxix.fo.lxxii.
Preditus. cccxxxiii.fo.lxxxi.
Pregnans. xxv.fo.xviii
Prelium. ccxlv.fo.lxvii.
Prematurus cclxxxix fo.lxxii
Pre me ⁊ p̄ me fero cccxvi.fo.lxxviii
Preoccupo ccclvi.fo.lxxxv
Preparo ccclxiii fo.lxxxvi.
Preripio ⁊ p̄ceptꝰ cclxxxii fo.lxxxviii
Pre ſe ⁊ pre ſe ducit cccvi.fo.lxxvi
pre ſe fert ⁊ pre ſe gerit ibidem
preſens.ccxciiii et xxv.fo.lxxiii ⁊ fo.xiii
p̄ſentaneū ⁊ p̄ſētiſſimꝰ ccxciiii. fo lxxiii
p̄ſes ⁊ preſidiū ccclxiiii.fo.lxxxvi.
preſtās cccxciiii.fo.lxxvii
p̄ſtare ccccxxxiii. fo.lxxxi
preſtatio ii fo.ii
preſto ſū cccl.fo.lxxxiiii
preſul ⁊ preſū ccclxiiii.fo.lxxxvi
pre ſe cccvi.fo.lxxviii
preterq̄ clv.fo.lii
pretor xv ⁊ cclxvii fo viii ⁊ lxix.
pretorius ibidem
preuaricatio ccclxvii.fo.lxxxvij
preuaricator ibidem
pridem lxxi.fo.xxxii.
pridie. xlvii ⁊ lxx fo.xxiiii ⁊ fo.xxxii.
primi pilaris. cclvi.fo.lxviii.
primipilus ibidē

Primus ꝛ prior. xv ꝛ cxxxij.fo.viij ꝛ fo. xlviij. Priſcus. cclxviij.fo.lxx.
Priſtinus ibidem
Priuatim.cccccxxxvij.fo.xcvj ꝛ cccccxxx viij.fo. ibidem
Prior ꝛ prius. cxxxij.fo.xxxviij.
Proauus. cccclxxij.fo.cvj.
Probrum cccclxj.fo.cvij.
Procacitas ꝛ procax.cclxxxvij fo.lxxij.
Pro conſul cclxvj.fo.lxix.
Procul. lxxxvij.fo.xxxv
Profecto lxiiij.fo.xxx.
Profluens xxv.fo.xiij.
Profore xxviij.fo.xiiij.
Profuſus xxxij.fo.xviij.
Prohibeo. ccciij.fo.lxxv
Proinde lxxxviij.fo.xxxv.
Promontorium ccxxv.fo.lxiiij.
Pronepos. cccclxxij.fo.cvj.
Pronuba ccccxviij.fo.xciij
Prohemium ccclij.fo.lxxiiij.
Prope ccl.fo.lxvij
Propediem. cxcix.fo.lx.
Propemodum ibidem.
Properatim. cccxxxvij.fo.lxxxij.
Propius. xlv ꝛ xlix.fo.xxiiij.
Propono premium. ccclxxj.fo.lxxxvij
Propretor ꝛ proqueſtor. cclxvj.fo.lxix.
Propõnes ꝛ ratiões ꝯfutãdi.clj.fo.lij.
Proſequor. cccxxxj.fo.lxxxj.
Proſper cclxix.fo.lxx.
Proteruia ꝓteruus.cclxxxvij.fo.lxxij.
Protinus. lxvij.fo.xxxj.
Prouoco cccxiij.fo.lxxvij
Proxime vrbem. xlix.fo.xxv.
Pudet. cxlvii.fo.li.
Prudens prudenter cclxxvi.fo.lxxii.
Puer puellus. vi.fo.iii.
Puerpera. cccccxxv.fo.xciiii.
Pugillares. cvi.fo.xlij
Pugna cclv.fo.lxvij.
Pullaſtra. vij.fo.iij.
Pullus. ccliij.fo.lxviij.
Pulſare ꝛ pulſatio. cccclxiij.fo.ciij.
Puluiſculum v.fo.iij
Punctum. cccclix.fo.ciij.
Pupillus. ccxv.fo.lxij.
QUadrageni. ciij.fo.xcj.
Quadrimũ. v.fo.ij ꝛ iij.
Quadrimus ibidẽ.
Qualitas. cccclij.fo.c
Qua pietate es. clxxvj.fo.liiij.
Quamobrem. lxxxj.fo.xxxiiij.
Q̃dudum ꝛ q̃pridem. lxxj.fo.xxxij.
Quãdo ꝛ quãdoquidez.lxxx.fo.xxxiiij.
Q̃.ꝟ lviij.fo.xxviii.
Quãti. cix ꝛ ci.fo.xlii.
Quapropter lxxxi.fo.xxxiiii.
Quaqua. cxv.fo.xliii
Quare lxxxi.fo.xxxiiii.
Quaſi. lxxiii.fo.ibidem.
Quatenus ꝛ quatinus.lxxx.fo.ibidem
Que. xcvi.fo.xxxvii.
Quemadmodum. xciii.fo.xxxvi.
Quenquaz ꝛ queque cxv.fo.xliii.
Queſtibus. cxi.fo.xliii.
Queſtor ꝛ queſtorius. viii ꝛ clxvi.fo. iiii ꝛ fo.liii.
Queſtubus. cxi.fo.xliii.
Queſtuoſus. xxiii.fo.xii.
Quia ꝛ ꝙ ii ꝛ lxxiiii.fo.ii ꝛ fo.xxxii.
Quicquid cxv.fo.xliii.
Quidem. clxiii.fo.liiii.
Quidam ꝛ quicunq; ibidez
Quid xv ꝛ clxxx.fo.vii ꝛ fo.lv.
Quidem. lx.fo.xxix.
Quintiliani laus. xxxi.fo.xvii.
Quin ꝛ quinetiaz. lxxxiii.fo.xxxv
Quingeni. ciii.fo.xlix.
Quippe lxiiii.fo.xxx.
Quis lxv.fo.xxxi.
Quiſpiam ꝛ quiſq̃.cxv ꝛ clxiiii.fo.xliii ꝛ fo.liiii. Quiſq;. xvii.fo.ix.
Quiſquis ꝛ omnis. xvi ꝛ cxv.fo.viii et fo. xxxvii.
ꝙ ſcribis ꝛ ꝙ ſcribas. lvii.fo.xxviii.
Quod. cxi ꝛ lxxiii ꝛ clxiii. fo.xlvi ꝛ fo.xxxiii ꝛ fo.xxx.
ꝙ autem ꝛ ꝙ vero. xciii.fo.xxxvi.
Quodcunq; ꝛ quoquo. cxv.fo.xliii.
Quominus. xviii.fo.ix.
Quo ſecius. ibidez.
ꝙ ꝛ quum cum verbis. lxxvi.fo.xxxiii.
Quoniam. lxiiii.fo.xxx.
Quotannis. cccclxxvii.fo.cvii.
Quotidianus ccxl.fo.lxvi.
Quotiens. lxxxvii.fo.xxxv.
ꝙ ꝛ quoq;. xcvi.fo.xxxvii.
RApio.ccclxxxii ꝛ lxxxviii.folio lxxxi ꝛ fo.xxxv.
Raptim. cccccxxxvii.fo.xcvi.
Raſilis. x.fo.v.
Rationem habere. cccxvii.fo.lxxviii.
Recaluaſter vii.fo.iii
Recedo. cccxciiii.xc.
Recido ꝛ recingo ccccxx.fo.lxxx
Reconcilio. ccliii.fo.lxviii.
Recludo ccclxii.fo.lxxxvi.
Reddo gratias. ccccxl.fo.lxxxii.
Reduco ccclxxvi.fo.lxxxviii.
Reciprocatio cccclxxxiii.fo.cix
Refero lxix ꝛ cccxcix.fo.xc.
Refercio.ꝛ refertus. cxxiiii.fo.xlix.
Refigo. ccclxii.fo.lxxxvi.
Refodio: ccccxx.fo.lxxx.
Refragor. ccliii.fo.lxviii.
Rheginenſes ꝛ rhegini.cclxvii.fo.lxx.
Relatiuum non reſpiciens anteccedẽs cxviii ꝛ cxx.fo.xlv.
Relaxo. ccclxij.fo.lxxxvj
Religioſus. xxiii.fo.xij.
Remaneo ccclxij.fo.lxxxvi
Remigro. ccccxciii.fo.xc
Remoueo ꝛ renouo. ccclxij.fo.lxxxvj.
Repere ꝛ reptare. ccccxxij.fo.xciii.
Reperio cccj.fo.lxxv.
Repeto. ccclxij.fo.lxxxvj.
Repetundarum xxxvj.fo.xix.
Repetendus ibidẽ.
Repignero. cccclxxiiij.fo.cvj.
Reporto. cccclxviij.fo.cv.
Repoſco. ccclxij.fo.lxxxvj.
Repoſitorium. viij.fo.iiij.
Repreſentare. ccclxij.fo.lxxxvj.
Repromitto cccxxx.fo.lxx.
Reptare reptilis cccccxxij.xciij
Repurgo. cccxxx.fo.lxx
Reputo. cccclxj.fo.ciij
Reſcire cccccxl fo.xcviij
Reſeco. cccxxx.fo.lxxx.
Reſedi. cccxxxv.fo.lxxxj
Reſes ꝛ reſideo. ccclxiiij.fo.lxxxvj.
Reſigno. ccclxij.fo.lxxxvj.
Reſipiſco. ccciij.fo.lxxv.
Reſtibulus. cccclix.fo.ciij.
Retego ꝛ retexo. cccxlij.fo.lxxxiij.
Rhetor. ccxliij.fo.lxvij.
Reuelo. ccclxij.fo.lxxxvi.
Reſpõſiue particule.lxxxviij.fo.xxxiiij
Reuinco ccccxxx.fo.lxxx.
Reuoco cccvij.fo.lxxxij
Ridiculum ꝛ ridiculus.v.
Rixa cccclxxviij.fo.cvii
Rogatos velim. xxix.fo.xv
Rogationes. ccxxx.fo.lxv.
Roſarium ꝛ roſetum. viii.fo.iiii.
Ridiculum. .v.fo.iii.
Rumor clxxxix.fo.lviii
Ruri cclxii.fo.lxix
Rurſus xciiii.fo.xxxvi.
SAcellum ſacellus. vi.fo.iii.
Sacrarius. viii.fo.iiii
Sacrilegiũm. cccclvii.fo.ci
Sagarius viii.fo.iiij
Salio ꝛ ſaltatio.ccciij.f.lxxv
Saltus ꝛ ſalto ibidem
Saltuariꝰ ſalictũ viij.fo.iiij
Saltuoſus. xxiij.fo.xij.
Saltꝰ cccxxviij.ꝛ cccciij fo.lxvj
Saluber ꝛ ſalubris. cclxx.fo.xcj.
Salue ꝛ ſaluebis cccxlvij fo.xcix
Salueo ꝛ ſaluere ibidem
Sane xix.fo.x
Sanus cclx.fo.lxviij
Sarcina ccxxxj.fo.lxiij
Sarmentum. ccvii.fo.lxj.
Satio clxxxiij: ꝛ ccclxxvij.fo.lvij et fo.lxxxviij
Saturo xv.fo.vij
Saxatilis x.fo.v
Scale cxij.fo.xliij
Scaturio xxvi.fo.xiij
Sciens ꝛ ſciẽter cclxxvj.fo.lxxi
Scabo ccccxix.fo.xcv
Scilicet xcviij fo.xxxviij
Sciſcitor cccl.fo.lxxxvi
Sed preter ſed ſaltẽ cxxviij fo.xlvij

Tabula Alphabetica.

Sed cui vel cui tamen. clxij.fo.liij.
Scitus. xxxij.fo.xviij.
Sculptile. x.fo.v.
Scurra cxxxiij. fo.xlviij
Secatio ⁊ ſectio ſector. ij.fo.ij
Sectiles. x.fo.v.
Secunduz lxxxiiij fo.xxxv.
Sedeo. cccv.fo.lxxvj.
Sedicula.. v.fo.iij.
Seditio ccxlvj.fo.lxvij.
Seges. ccvj.fo.lxj.
Semel ccccxxx.vij.fo.xcvj
Sementis ccvij.fo.lxj.
Seminariū viij.fo.iiij.
Semiſomnus. xxij.fo.x
Senator vii ⁊ cclxx.fo.lxx et fo.ciiii.
Senatorius. viii.fo.iiii
Senatuſconſultum cccxcix.fo.xc
Senectus ⁊ ſenecta. ccxxij.fo.lxiiij.
Senes. clxxxvij. fo.lviij.
Senium ccxx.fo.lxiij
Sēſibilis ⁊ ſenſilis.ccccxliiij.fo.xcviij
Separatim. cccxxvij. fo.lxxxii.
Septingeni. ciii. fo. xlii.
Septimonialia. ccxxv. fo.lxiiii.
Series. cxvi.fo.xliii.
Serio. cxcviii.fo.lix
Sero cclxxxv.fo.lxxii.
Seruitium ⁊ ſeruitus ccxxii.fo.lxv
Seruus ⁊ ſeruit⁹ clxxxiii.fo.lvii.
Seru⁹ cccclxxvi.fo.cvii
Seſe xxxix. fo.xx iii.
Seſſilis x. fo.v.
Seſſio clxxxiiii.fo.lviii.
Seueritas. cclxxxii. fo.lxxii.
Sexceni. ciii.fo.xliiii.
Si ſubauditur cxlix. fo.lv.
Sic cxxxviii.fo.xlix.
Syncerum cccliiii.fo.ci
Sicut ⁊ ſicuti. lxxiii ⁊ xcii.fo.xxxiii.
Sido. cccv.fo.lxxvi. ⁊ fo.xxxvi
Sidus. ccccxxxix.fo.xcvii.
Signa. ccxcvii. fo.lxxiiii
Siloni. ccxxxiiii.fo.lxv.
Silua. ccxxxviii. fo.lxvi.
Similis tui et tibi. cxlvi.fo.lx.
Simul. lxix.fo.xxxvi.
Sin ⁊ ſinautez.ix ⁊ lxiii. fo.iiii ⁊ fo.xxx
Synecdoche. cxvi. fo.xlv.
Sinus. ccxix.fo.lxiii
Siquidem. lxii.fo.xxx.
Singularis. xvi.fo.ix.
Siſto. cccv.fo.lxxvi.
Siticuloſus. xxiii.fo.xii.
Situs ccccxlii.fo.xcviii
Soboles ccix.fo.lxi.
Socius. ccx. fo.ibidem.
Sodalis et ſodalitas. ibidem.
Solamen cclix.fo.lxviii
Solatium ⁊ ſolor ibidē.
Solus. xxxviii ⁊ clxviii. fo.liiii.
Sollicito ccclxxiiii. fo.cvi
Solutilis. x.fo.v.
Somniculoſus xxiii.fo.xii.
Sonitum. ii.fo.ii.⁊ iii.
Soror ⁊ ſororcula. vi.fo.iii.
Sortior.. cccxxxii.fo.xciiii.
Spargo. cclxxxiii.fo.lxxii.
Spectat ad necē cccciiii. fo.xciiii
Spectacula ⁊ ſpectaculū ccxixi fo.lxiii
Spero ccclxv. fo.lx vii.
Sponte. xcv. fo.xxxvii.
Spes gn̄i ꝑponeſ. ccccxxxix.fo.xcvii.
Statim cum non. lxvii.fo.xxxi.
Statim ⁊ ſtator. cccv. fo.lxxvi.
Stella cxxiii.⁊ ccccxxxix.fo.xcvii
Sterno.ccclxxxiij.et cccclxii.fo.lxxxix.
Stipendia facere ccxcii.f.lxxiii.
Stipendiarius viii.f.iiii
Sto cccv.fo.lxxvi.
Stolidus ccxcv.f.lxxiii.
Stomachoſus xxiii.fo.xii
Strages ccxxxi.fo.lxv.
Stragula ſtragulum. cccclxiii.fo.ciiij.
Stramentitius x.fo.v.
Strepidus et ſtridor ccxi.fo.lxii.
Structilis x.fo.v.
Strues ccxxxi.fo.lxv.
Studioſus xxiii.fo.xii.
Stulte et ſtultus ccxcv.fo.lxxiii.
Stuprare et ſtuprum cccclxii.fo.ciiii.
Sua c.et cii.fo.xxxix.
Suadeo et ſuaſor cccxxix.fo.lxxix
Subſido cccv.fo.lxxv.
Subſidium ccclxiiii.fo.lxxxvi.
Subinde lxxxviii.fo.xxxv.
Sublatum ſubleuo.ccclxxx.fo.lxxxviii
Subter xci.fo xxxvi.
Suburbana ccii.fo.lx.
Suffragia ccxlii.fo.lxvii.
Suppetias ccccxxv.fo.xcvi.
Superioribus diebus cliiii.fo.lii
Suffragium et ſuffragor. cclii.f.lxviii.
Superſum ccclii.fo.lxxxiiii.
Sulphuraria viii.f.iiii.
Superlatiua a facio lxviii.fo.xxxi
Summatim cccxxxvii.fo.lxxxii.
Sumo ccccxx.fo.xciii
Sumptuoſus xxiii.fo.xii.
Super xci.fo.xxvi.
Superlatiuus et ſuperlatio xv.fo.vii.
Supina in vm xxx.fo.xvii.
Supina in u xxxi.fo.xvii
Superficies cxv.fo.lix.
Supplico cccx.fo.lxxvij
Supplodo cccviij.fo.lxxvj.
Supra xlv.fo.xxiiii.
Surſum vii.fo.iii.
Surdaſter vii.fo.iii.
Suſpicio ccclvi.fo.lxxxv.
Suſtuli x.fo.v.
Subtilis ibidem.
Sutrina x fo.v.
Suus xxxviii.fo.xx.
Suū quiſq; aut vnuſquiſq;. clxii.fo.liii.
Taberna. ccxxvi.fo.lxiiii.
Tabernarii ibidem.
Tabularium viii.fo.iiii
Tabule ccxcvii.fo.lxxiiii.
Tacitus xxxii.fo.xviii.
Tamen liii.fo.xxv.
Tā et ꝙ. xviii.et clxii.fo.liii.
Tandem ccccxxxviii.fo.xcvii.
Tanꝙ lxxiii.fo.xxxiij.
Tanti xcix.fo.xxxviii.
Tātū et tāto et ſimilia xviii.fo.ix.
Tātū abeſt tātūq; non lxviii.fo.xxxi.
Taxillus vi.fo.iii.
Tectorium viii.fo.iiii
Tedere cxlvii.fo.li.
Temere xxvj.fo.xiij.
Tenebre cclxii.fo.lxix.
Teneo memoria clxxxi.fo.lv
Tentorium viii.fo.iiii.
Tenus xlv.et xlvi.fo.xxiij.
Tergiuerſator cccclxvij.fo.cv.
Teſtamentum ccccliii.fo.c.
Terra territorium cclxv.fo.lxviii
Terebellum v.fo.iii.
Terrenus xiii.fo.vi.
Tete xxxix.fo.xxiii.
Textilis x.fo.v.
Thebanus et thebe cclxvii.fo.lxx
Theca viii..fo.iiii.
Tertium et tertio conſul clx.fo.liii.
Tibi vacans. ciii.fo.xli.
Timeo xxvii.et cxxviii.fo.xiii.
Teneria cclxvii.fo.lxx.et fo. xlv.
Timeo te et tibi cxlvi.fo.l.
Tinctilis x.fo.v.
Titubo et titubare ccclxxxiii.fo.lxxix.
Tollo cccxiii.fo.lxxvii.
Tornatilis et tonſilis x.fo.v.
Tranſlucens cccxxxii fo.lxxxi.
Tortuoſus xxiii.fo.xii.
Tortilis x.fo.v.
Tragedus et tragicus ccxiiii.fo.lxii.
Traicio cxxxvi.fo.xlix.
Tranſfero clvi.fo.lii
Tranſmarinus cclxxvii.fo.lxxi.
Tranſferre clvi.fo.lii.
Tranſmigro cccxciiii.fo.xc.
Trapeſita ccxxvi.fo.lxiiii.
Treceni ciii.fo.xli.
Tribunitius tribun⁹. ccclxvi.fo.lxxxvi.
Tributarius et tributorius viii.fo.iiii..
Triceni ⁊ tricen⁹ ⁊ trin⁹ ciii.fo.xli.
Triclinium ccxvi.fo.lxii.
Trimula et trimus vi.f.ii.
Trinepos cccclxvii.fo.cvi
Tripudium ,ccccii.fo.xci.
Tritauus cccclxx[illegible].f.cvi.
Triūphator ⁊ triūphalis cclvi.f.lx[illegible]
Triuialis ſcientia cxcviii.f.l[illegible]
Tua c.fo.[illegible]

Tabula Alphabetica

Tua intereſt. c.fo.xxxix.
Tum lix.fo.xxviii.
Turba ⁊ turbare. ccccclxxviii.fo.cvii.
Turbo ⁊ turbe ibidem. fo.xlviii.
Turmatim. ccccxxxvii.xcvi.
Tutu. xxxix.fo.xxiii
Turchia. cclxvii.fo.lxx.
Tutus. xxxii.fo.xviii.
Tuus. xxxviii.fo.xx.
Vacat vaco. cclxxiiii.
Vacillo ccccxcii.fo.xc.
Vas. ccccxlviii.fo.xcix.
Vadatus. ibidem
Vadimonium ibide;.
Vale ⁊ valeant. ccccxlvii.fo.xcix
Valens ⁊ valitudinarii. ibidem.
Valitudo. ibide;
Ubertim. ccccxxxvii.fo.xcvi.
Ubiq; ccccxxxvi.fo.xcvi.
Veh. xlviii.fo.xxiiii.
Ve ⁊ vel. xliiii.fo.xxiiii.
Vector. clxxvii.fo.lv.
Vectigal. ccli.fo.lxvii.
Velut ⁊ veluti. lxxiii.fo.xxxiii.
Venalis ⁊ vendibilis. cclxxiiii.fo.lxxii.
Venalitiarii. ccccclxxvi.fo.cvii.
Vendico. cccvii.fo.lxxvi.
Venia. cc.fo.lx
Veni venito ⁊ venias ⁊c. cxxix.fo.xlviii
Veni in opinionem clxxvii.fo.lv.
Vepretum. viii.fo.iiii.
Veratio. ii.fo.i.
Verba optatiua debitum importãt. cclix. fo.lxviii
Verbera ⁊ verberare. ccclxiiii. fo.ciiii
Verba in ſco ⁊ in ſio. xxiiii.fo.xii.
Verba in ſo. xxv.fo.xiii.
In rio. xxvi.fo.xiii.
Verba indefinita. xxx.fo.xvi
Verba precii cum caſu. xcix.fo.xxxviii.
vbū ſeq uitimū ſuppoſitū. cxxv.fo.xlvii
Verba accuſandi et damnandi. cxxxii. fo.xlviii.
Verba ſuppreſſa in oratione. cxlviii.fo.li.
Verba preteriti temporis pro futuri. cxlix.fo.li
Vereor vt ⁊ ne. cxxviii.fo.xlvii.
Vernaculus. v.fo.ii.
Vero lxi.fo.xxix.
Verſilis. x.fo.v.
Verſicolor. ccccclxx.fo.cv
Verſicoloria ⁊ verſicolorie. ibidem
Verſus verſum. xlv.fo.xxiii.
Veſcor. ccxxxv.fo.lxvi
Vertex ccccxviii xcv
Veſperi cclxii.fo.lxix
Vectiarium viii.fo.iiii.
Veſtigo cccxliiii.fo.lxxxiii
Veſtras xi.fo.v.
Veterator. ccclxxv.fo.cvii.
Veteres. clxxxvii.fo.lviii
Veto. ccxxvi.fo.lxiii.
Viã facere ⁊ munire. ccclxx.fo.lxxxvii.
Vicinia ⁊ vicinitas. ccii.fo.lx.
Viciſſim xcviii.fo.xxxviii
Vicus. ccii.fo.lx.
Victus cccclxxiii.fo.cvi
Victito. cccix. fo.lxxvi.
Videlicet. xcviii. fo.xxxviii
Videor. cliii.fo.lii.
Vigilie. cclii. fo.lxviii
Villa. ccccliii. fo.cii.
Vinaceus xiii.fo.vi
Vinarium. viii.fo.iiii.
Vindico cccvii.fo.lxxvi.
Vindicta ⁊ vindicte ibide;
virgo. cccclii.fo.xci
Vir. clxx.fo.liiii
Viſo. xxv. fo.xiii.
Viabundus. xi.fo.v
Vitioſus xxiii.fo.xii.
Vitium clxxxviii.fo.lviii.
Vitium ficus. iiii.fo.ii.
Ultro. xcv.fo.xxxvii.
Umbratilis. x.fo.v
Una. lxix.fo.xxxi.
Undiq; ccccxxxvi.fo.xcvi.
Unius. xxviii.fo.xiiii
Unus. clxviii.fo.liiii
Unuſquiſq;. xvi.fo.ix.
Unio ccccclxxxi.fo.cviii.
Vocifero ⁊ lamentor. ccclii.fo.lxxxiiii.
Vocatiui in nominatiuũ mutatio. cxxv fo.xlvii.
Volatiles. x.fo.v
Volatus ⁊ volitare. ccccxxii.fo.xciiii
Volucris. ccxxvii.fo.lxv.
Volumen cccclx.fo.ciii.
Voluptuoſus. xxiiii.fo.xii
Urbs Roma. ccii.fo.lx.
Uſq; ccccxxxvi. fo.xcvi
Uſq;. xlv et xlvi.fo.xxiiii.
Uſq; adeo ⁊ vſq; eo. lxxxii.fo.xxxiiii
Uſurarius. viii. fo.iiii.
Uſurpo. ccccxlix. fo.xcix
Uſus. ccciiii.fo.lxxvi.
Ut. lv.lxxiii.fo.xxvii.et fo.xxxiii.et xcii. fo.xxxvi.
Ut ceteros ⁊ vt ceteri. cxxii.fo.xlvi.
Uter. xv.fo.viii.
Uter Utrum. cxxxi.fo.xlviii.
Uti. lxxiii.fo.xxxiii.
Ut pote ⁊ vtiq;. lxiiii.fo.xxx.
Uxor. ccciiii.fo.lxxv.
Uxor perſona ibidem.
Vultus. cxcv.fo.lix.

FINIS.

ALEXANDER PP VI VALENTINUS FERDINANDVS DEI GRA REX ARAGONVM

DEI GRA REX ARAGONVM · ALEXANDER PP VI VALENTINVS FERDINANDVS

ALEXANDER PP VI VALENTINVS FERDINANDVS DEI GRA REX ARAGONVM

Laurentij Vallenſis viri clariſſimi ad Joannem Tortellium Epiſtola.

¶ Laurentius Vallenſis Joanni Tortellio Aretino cubiculario apoſtolico theologorum facun-
diſſimo. S. P. D.

Libros de lingue latine elegantia (mi Joannes vnicū ami-
citie ſpecimen τ omnis ſcientie decus) olim iam tibi debitos: totienſqȝ
abs te efflagitatos τ tāq̄ creditore repetitos, tandem exhibeo: nomini-
qȝ tuo dedico: ac velut es alienum perſoluo. Et (vt longioris more dem
penas) etiam cum fenore: eoqȝ tanto vt ſorti par ſit. Nam cū ſex eſſent
libri quos tibi (cui omnia debeo) repromiſeram: nunc totidem ad illos
accedunt: eiuſdem germaneqȝ materie: τ quaſi ſemiſſi ſemis additus ex-
plet aſſem lucri. Feciſti itaqȝ tu longam quidem expectationem. Verū
ipſius expectationis non negligentia mea: ſed conſilium extitit cauſa.
Nolo enim fraudare beneficium meum gratia ſua. Siquidem nullam aliam rationem inire pote-
ram: qua libros iniuſſu meo (vt ſcis) editos: τ in plurima exemplaria tranſcriptos tibi dedicarē
niſi τ repurgarem diligentius: τ (quod maius eſt) aliorum veluti reliqui corporis acceſſione per-
fectos me emittere teſtarer: vt nemo niſi ab hoc fonte τ eius riuis noſtrarum elegantiarū aquas
ſibi hauriendas exiſtimaret: non ſolum vberiore gurgite ſed etiam nitidiore. Quo magis τ ſpero
τ opto libros hos abs te in ſummi pontificis bybliothecam repoſitum iri: neqȝ curaturū vt ille cu-
ius contubernalis es: τ ſtudiorum intimus comes. nonnunq̄ eos euoluat: τ queadmodum de par-
te iam fecit totum opus laudet: eximium profecto ac maximum laboris mei fructum ac premium.
Nam quis vberior fructus: aut quod magis opimum premium generoſo animo contingere pōt: Hector.
q̄ laudari a laudato viro: vt ille apud Accium inquit. Gaudeo abs te laudari pater laudato viro. Neuianus
Etenim quiſnam multis iam ſeculis laudatior extitit: qui ve ſit magis iure laudandus q̄ noſtrum Nicolai
omnium pater ſummus pontifex Nicolaus quintus: qui non magis prudentiſſimorum hominū Quinti lau-
iudicio electus eſſe q̄ natus ad illam dignitatem videtur: quē deus nobis prebens ſingulari qua- des:
dam hoc ſeculum eſt beneficentia proſecutus: τ quo ſophie (vt eſt hominū opinio) res humane
future felices ſunt. Adeo neſcias an virtus eius: an dignatio inter homines magis emineat: τ in-
ter ipſius virtutes que cui preſtet: ſi qua modo preſtat: τ non vnaqueqȝ omnes in ſe numeros ha-
bet: niſi q̄ vt quiſqȝ maxime virtutem aliquam colit ita maxime adeſſe huic illam exiſtimat. Velu-
ti tu (nonnunq̄) atqȝ ego prudentiam cum ceterarum rerum: tum vero litterarum. Quid eñ tā
arduum: tam difficile: tam profundum: quod non conſilij altitudine expediat: conficiat: tranſigat:
Tot ſummi pontificatus quē prope lacerum: ac naufragum acceperat: negocia quibus diſtringi-
tur: quorum pars quemlibet alium deprimeret: vnus omnia curat: omnia ſuis humeris ſuſtinet:
vnus omnia obit τ (quod magis noſtram admirationem auget) non fortiter modo: ſed etiam libē-
ter. Diuina nimirum eſt in eo ingenij celeritas ac vis. Jam vero de litteris quotiens nobiſcū alio-
ve coerudito: poſt fluctus occupationum loquitur Taceo qua pronunciandi maieſtate τ gratia: q̄-
ta memoria: q̄ta rerum copia: q̄ta doctrinarum omnium peritia eluceat vel humanarū: vt hiſto-
rice: vt oratorie: vt grammatice: vt phyſice: vt poetice: etiam metrice vel diuinarum: vt theologie:
vt omnis iuris: vt eius quam greci   vocāt. Nihil ita arduum itaqȝ abditum: quod
eum fallat. Nihil ita tenue in litteris exiguūqȝ (Unde haud ſecus miror) quod eū fugiat: eoqȝ nū-
q̄ minus loqui: magis attendere mihi libet: q̄ cum ipſum audio: pace tamen eius dictum ſit: non
minus ornat illam dignitatem: q̄ ab illa ornetur. Nec ego minus veneror eius virtutes apud me
q̄ datas a deo apoſtolicas claues: cum preſertim ſcientia ſacrarum litterarum clauis vocetur: ab
eodem deo tributa que apperit: τ nemo claudit: claudit τ nemo aperit. Itaqȝ vtraqȝ manu claues
geſtat ſapientie altera: altera poteſtatis. Quare (vt libere quod ſentio dicam) vel magis mihi le-
tandum atqȝ gloriandum erit: ſi a tam integro: tam ſancto: tam ſapienti viro: q̄ ſi a ſummo ponti-
fice laudabor. Summi enim pontifices multi fuerunt: ſed qualis hic vir vnus aut alter quem: ab-
ſit: vt emerendi fauoris gratia impenſius laudauerim: quippe qui ſciam et me improbaturos ho-
mines ſi mentiar: τ illum talem eſſe: qui nec ſeipſum ignoret et teſtimonia ſuarum laudum malit
in peccatoribus eſſe: q̄ in linguis. Neqȝ velī te hanc ei epiſtolam oſtendere. In qua etſi laudatur
id tamen non ideo fit: vt has laudes ipſe: ſed vt ceteri legant: τ (quod ad nos attinet) magna ſane
honori tuo ac meo fiet acceſſio ex hac Nicolai pontificis commemoratione. Etenim ſi in arcubus
triumphalibus τ columnis: ceteriſqȝ id genus operibus in honorem aliquorum extructis quo ſint
anguſtiora: cernimus interdum alicuius dei aut deo ſimilis imaginem ſuperpoſitam: cur ipſe nō
putes mihi faciundum: vt huic mee columne (non auſim dicere arcui) duodecim paſſus alte: quā
ego opifex tibi ob ſingularem eruditionem: ſummam beniuolentiam: maxima in me merita dica-
ui: imaginem Nicolai ſummi pontificis mea manu ſculptam in culmine collocem: vt operis deco-
ri quedam etiam ex ipſo preſide maieſtas accedat. Ita τ noſtra in illum reuerentiam ac religio: τ
illius in nos fauor ſplendorqȝ conſtabit   Uale.

Jodoci Badij Aſcenſii proemii Laurentiani epitome atq; explanatio.

Epitome.

¶ Romani principes id primū ceteris pſtant mortalibus ꝙ linguam ſuam latius ampliarūt. Que res preclarior ac ſpecioſior: mīro eſt ꝙ imperiū late propagaſſe: ꝙ hoc cū aliorū iactura ⁊ odio illa cuꝫ lucro ⁊ gratia augeatur. Quo circa litterarū inuentores nō minus ac ceterarū reꝝ immortalitatis gl'iam meruerunt: preſertim cū reiecto imperio gentes plurime linguam romanā ꝯplectātur libentiſſime: qua ſeſe Romanos adhuc aſſerunt. ea auteꝫ id pſtat grecis ꝙ ille quaſi per factionē multe. hec per ſummā cōcordiam vna cōſpicitur: oē diſciplinarū genꝰ continēs. Quibꝰ de cauſis author futuri operis egre ferens tantas res in interitū ruere: quaſi camilli imitator ipſis opem ſe pollicetur ꝙ poterit maximā: hiſce libris nihil fere ab aliis inuentuꝫ cōtinentibus allaturum. Hec ſumma eſt.

Maiores. Minores.

¶ Facit ergo in proemio lectores attentos ⁊ beniuolos cum ſe de re tanta ea preſertī q̄ ab aliis pretermiſſa ſunt ſcripturū polliceatur. Sed vt cōtextū eius familiariter explanē: prima proemij particula accipitur pro qm̄ ⁊ ita indicatiuū habet ſoletq; a diligentioribus differentie cauſa quuꝫ ſcribi: aut vetuſte quum. Noſtrorum .i. romanorum quia romanus eſt author qui loquitur. Maiorum .i. progenitorum ⁊ anteceſſorum noſtroꝝ qui nobis maiores ſunt tempore. Proprie tm̄ dicuntur maiores ⁊ minores qm̄ ſpecialia deſunt vocabula. Unde aſcendendo pater patris mei eſt mihi auus aui pater proauꝰ: proaui attauus: attaui tritauus. Deinde autem dicuntur maiores: deſcendendo vero ſum patri filius: filius meus eſt illi nepos: nepotis filius pnepos: pronepotis abnepos: abnepotis atnepos: atnepotis trinepos: ⁊ poſtmoduꝫ minores: licet non ſemper de tam longe diſtantibus intelligantur. Noſtri hoīes .i. romani videntur antecelluiſſe ab antecello. Nam antecello ⁊ antecelleo: excello et excelleo dicuntur. Uerū in tertia frequentior eſt vox preſentis ⁊ in ſecunda preteriti. Adherent aūt datiuo cum ablatiuo exceſſus mēſure eius ⁊ rei in qua fit. Excedo autem actm̄ cum dictis ablatiuis efflagitat. Uidētur igitur antecelluiſſe ceteris nō modo .i. nō ſolū propagatione ditionis .i. dilatatione imperij ⁊ dominij. Uerum etiam propagatione lingue. Nam perſas ⁊c. Secūdū trogū vt collegit Juſtinus primum regnū fuit aſſyrioꝝ cui ſardanapalꝰ exitiū tulit. Per ſe aūt dicuntur ⁊ parthi quibꝰ in media maior [Eſt em̄ duplex] caput imperij fuit olī ecbatana ciuitas magna metropoliſq; medorū. Grecos vt argiuos: lacedemonios: meſſenios athenienſes macedones. Potitos rerum ſic eleganter: vt dicetur Cap. cxxxv. Uidetur tm̄ ſubaudiri ablatiuus dñio: aut imperio. Quoſdā etiā Ordo eſt. Conſtat et quoſdam [vt lacedemonios] tenuiſſe imperiuꝫ ita diuturnius multo: vt fuit aliquanto inferiꝰ .i. minꝰ ⁊ inferioris dignitatis ꝙ romanorū: Orā illā .i. regioneꝫ extremam Italie q̄ magna olim grecia dicebatur ſed ⁊ heſperia ſcdm̄ Maronē. Ut oēm Italiam ſcꝫ reliquā. Per partē ſeptentrionis: quā verſus ſunt germani. pannones. bohemi ⁊c. ⁊ per occidētē. per hiſpanias. Ad faciēdā ſementā .i. ſationē vt dicetur cap. ccvj. Cōſultāt .i. ꝯſulto pſpiciāt ⁊ opem ferant: vt habebitur cap. cccxxxvij. ¶ An vero ceres. Contēdit lingue latine inuētores nō minꝰ meruiſſe diuinitatem ꝙ cererē frugū in ſicilia inuētricē ⁊ liberū ſeu bacchū vini: ⁊ mineruā olee. ⁊ ꝙ alios multos reruꝫ inuentores vt apollinē medicine dicit em̄ apud Ouid. inuentū medicina meū eſt ⁊ ariſteū ſcdm̄ plyniū mellis ⁊c. Eſt aūt figurata interrogatio per indignationē negatiuā efflagitās riſionem. Cuius cauſaꝫ aſſignat ꝙ ſit gīmi cibus qd̄ ruſꝰ pbat dicēs. hec em̄ gētes ⁊c. Eoq; pacto optie ꝯteritur ſermo: dū viliꝫ ſubſequēs ꝑcedētis cāꝫ aſſignat. Barbaria rudi ⁊ craſſo ſermōe: ineptiſq; moribus dicuntur. Utroſq; autem in melius reformauit latina lingua.

Barbaria

¶ Quare quis equꝰ .i. iuſtꝰ eſtimator .i. appciator rerū, q.d. nullꝰ nō pferat. hoc eſt quilibet pferat. Probat ergo linguā romanā pſtantiorē imperio: ꝙ q̄ imperiū ſuſceperūt romani .n. pp. iā amiſerūt libertatē: qui linguā. nō ſuaꝫ amiſerūt: ſꝫ ad eā acceſſionē .i. adiectionē ⁊ incremētū fecerūt cāq; meliorē fecerūt. Seminariū copia ſeminū cauſaꝝ rationū. Niſi idē in litteris ⁊c. Un̄ Suetoniꝰ oſtēdit romanoꝝ imperatores tā lr̄is ꝙ armis valuiſſe. Caiū aūt Ceſarē vſq; adeo dicēdi peritū vt Cic. ad Brutū oratores enumerās neget ſe videre cui ceſar debeat cedere. Ad emulationē .i. ad imitationē cū quodā zelo ⁊ ſtudio exequandi. Deniq; .i. ſcdō incitamētū erat pmiū de q̄ Juue. quis eī virtutē āplectitur ipſaꝫ premia ſi tollas vn̄ ꝯqueritur alibi. Uirtꝰ laudatur ⁊ alget. Multos aūt fouit pcipue mecenas ⁊ eius ꝯſilio auguſtus doctos qbꝰ ad magr̄atꝰ emergēdi pria via fuit lr̄atura: vt Cic. ad ꝯſulatū: ceſari etiā ad dictaturā. Catoni ad cēſurā ⁊c. Prouinciales ſūt: q̄ in pꝛuincia degūt. Prouincia aūt dr̄ regio procul a roma ab ea tm̄ deuicta ⁊ imperio ſubdita Ad quā regendā aliqn̄ procōſules mittebantur at qr durū erat potētes lōge poſitos in ſubiectiōe tenere inde tractū vt negociū durū obeūtes pꝛuinciā durā obire dicerentur. Illud ſcꝫ imperiū. huc ſcꝫ ſermonē. Nectar dr̄ deorū potꝰ nō tm̄ a nectēdo q: grecū eſt. Iāpridē abiecerūt: cēt ꝯtra preceptū authoris: ideoq; potius dicā iāpridē ingratū: exigit em̄ perſiſtentiā in verbo fere preſentis tpis. Eſt autē iāpridē ingratū ſed pridē abiecerūt: nō em̄ perſtat abiiciēdi actio. Apo orbe exaudiēte: q: ꝯſentiente nec refragāte. Amiſimꝰ romā ſcꝫ illaꝫ florentē imperio. Sant nūc greci. figurata pmiſſio aut pceptio latentē phibitionē ꝯtinēs poetis frequēs. Factiōes ſimultates que ſeditiones pariunt. koinos .i. communiter: profertur autem a grecis kinos. Que em̄ ſummi philoſophi ⁊c. Nā ⁊ Ariſtoteles ⁊ plato eloquentie plurimum ſtuduerunt: ⁊ apd̄ romanos Ceſar. Cicero. Uarro. Ualerius. Plynius: ⁊ ceteri qui philoſophie etiā eloquētie incubuerūt.

Prouincia

Laurentij Vallenſis patricij romani cōmētariorū grāmaticorū ſm lingue latine elegantiam Primū in librū de noīe ꝟboꝶ: et ex his duob⁹ ꝯpoſito participio vna cū de ipſi⁹ ꝑticipij natura perutili tirunculis queſtione.

ℭ Proemium.

Cum ſepe mecū noſtrorum maiorū res geſtas aliorūqꝫ vel regū vel populorū conſydero: videtur mihi non modo ditionis: noſtri hoīes verūetiā lingue propagatiōe ceteris oīibus antecelluiſſe. Nā perſas quidē medos

Lauren. Romanorū pſtātia:

aſſyrios: grecos: alioſqꝫ ꝑmultos longe: lateqꝫ rerū potitos eſſe: quoſdā etiā vt aliquanto inferius q̄ romanorū fuit: ita multo diuturnius imperiū tenuiſſe cōſtat: nullos tamē ita linguam ſuā ampliaſſe: vt noſtri fecerūt. Qui vt totaꝫ illam italie: que magna olim grecia dicebat̃ vt

Magna greca.

Siciliam: q̄ greca etiā fuit: vt omnē italiam tacea: per totū pene occidentē per ſeptentriōis per aphrice nō exiguā partem breui ſpatio linguā romanā que eadē latina a latio: vbi roma eſt dicit̃: celebrē ⁊ quaſi reginā effecerūt: ⁊ [qḋ ad ipſas ꝓuincias attinet] velut optimā quandam frugem mortalibus ad faciendā ſementem prebuerūt. Opus nimirū multo preclari⁹: multoqꝫ ſpecioſius q̄ ipſum imperiuꝫ propagaſſe.

Latina lingua a latio

Qui eñ imperiū augent magno illi quideꝫ honore affici ſolent. atqꝫ imꝑatores nominantur. qui autē beneficia aliqua in hoīes contulerūt. ij non humana: ſꝫ diuina potius laude celebrātur. Quippe cū nō ſue tantum vrbis amplitudini ac glorie conſulant: ſed publice quoqꝫ hoīm vtilitati ac ſaluti. Itaqꝫ noſtri maiores rebus bellicis pluribuſqꝫ laudib⁹ ceteros quoſqꝫ homines ſuꝑauerūt. lingue vero ſue ampliatione ſeipſis ſuꝑiores fuerunt tanq̄ relicto in terris imperio conſortiū deorū in celo conſecuti. An vero Ceres q̄ frumenti. Liber q̄ vini. Minerua q̄ olee putatur inuentrix: multiqꝫ alij ob obaliquā huiuſmodi beneficētiā in celos repoſiti ſunt: linguā latinā nationibus diſtribuiſſe minus erit: optimā frugē ⁊ vere diuinam: nec corporis ſed animi cibū. Hec eñ gentes illas populoſqꝫ oīibus artibus que liberales vocant̃ inſtituit. Hec optimas leges edocuit. Hec viaꝫ eiſdē ad oēm ſapientiā muniuit hec deniqꝫ preſtitit ne barbari amplius dici poſſent.

Preſtat linguā q̄ ipīm ampliaſſe.

Rex inuētores pro dijs hñdi.

ℭ Quare quis equus eſtimator nō eos ꝑferat qui ſacra litterarū colentes ijs qui bella horrida gerētes clari fuerūt. Illos enim regios homines: hos vero diuinos iuſtiſſime dixeris a q̄bus nō queadmodū ab hoībus fit aucta reſpu. eſt maieſtaſqꝫ populi Ro. ſolum: ſed [quemadmodū a dijs] ſalus quoqꝫ orbis terrarū: eo quidē magis: q̄ qui imperium noſtrum accipiebāt ſuū amittere: ⁊ [qḋ acerbius eſt] libertate ſpoliari ſe exiſtimabāt. Nec fortaſſe iniuria. Et ſermone autē latino nō ſuum imminui: ſed cōdiri quodāmodo intelligebāt vt vinū poſteri⁹ inuētum aque vſum nō excuſſit: nec ſericū lanā linūqꝫ: nec aurū cetera metella de poſſeſſione eiecit ſed reliquis bonis acceſſionem adiunxit. Et ſicut gemma aureo incluſa annulo non de ornamento eſt: ſed ornamento: ita noſter ſermo accedens aliorū ſermoni vernaculo contulit ſplēdorē non ſuſtulit. Neqꝫ eñ armis: aut cruore: aut bellis dominatū adeptus ē: ſed beneficijs amorē: ꝯcordia. Cuius rei [vtrum coniectura ſuſpicari licet vt ita loquar] ſeminariū fuit: ꝑmum q̄ ipſi maiores incredibiliter ſe in omni ſtudiorū genere excolebant ita vt ne in re quidem militari aliquis niſi idem in litteris preſtans eē videret̃: qḋ erat ceteris ad emulatiōnē nō exiguū incitamentum. deinde q̄ ipſi litterarū profeſſorib⁹ ꝓmia ſane egregia proponebāt. Poſtremo q̄ hortabant̃ prouinciales oīs vt cū rome: tū in ꝓuincia romane loqui cōſuefcerent. At ne plurib⁹ agam: de cōparatiōe imperij: ſermoniſqꝫ romani: hoc ſatis eſt dixiſſe.

Litterarū inuētores ceteris preſtant.

Quib⁹ opibus ſermo Roma. auctus ſit.

Latini ſermonis eſtimatio.

Illud iampridē tanq̄ ingratū onus gentes nationeſqꝫ abiecerūt. Hunc oīi nectare ſuauiorē: oī ſerico ſplēdidiorē oī auro gēma. ꝓ preciosiorē putauerunt et quaſi deū quendā e celo demiſſum apud ſe retinuerunt. Magnū igitur latini ſermonis ſacramentū eſt: magnū profecto numē: qḋ apud peregrinos: apḋ barbaros: apḋ hoſtes ſancte atqꝫ religioſe per tot ſecl'a cuſtodit̃: vt nō tam dolendū nobis romanis q̄ gaudendū ſit: atqꝫ ipſo etiā terrarū orbe exaudiēte gloriandū. Amiſimus Romā: amiſim⁹ regnuꝫ atqꝫ dominatū tāetſi nō noſtra: ſed temporum culpa. Verūtamē per hunc ſplendidiorem dñatum in magna adhuc parte regnamus. Noſtra ē Italia: noſtra Gallia: noſtra Hiſpania: Germania: Pannonia: Dalmatia: Illyricū: multeqꝫ alie nationes. Ibi nāqꝫ romanū imperiū eſt vbicunqꝫ romana lingua dominat̃. Eant nunc greci ⁊ linguarū copia ſe iactent. Plus noſtra vna fecit ⁊ q̄dē inops: vt ipſi volūt q̄ illorū q̄nqꝫ [ſi eis credimus] locupletiſſime: ⁊ multarū gētiū velut vna lex eſt lingua romana: vn⁹ grecie [qḋ pudendū eſt] nō vna: ſed multe ſunt tanq̄ in repu. factiones atqꝫ exteri nobiſcū in loquēdo cōſentiunt: greci inter ſe cōſentire non poſſunt: nedū alios ad ſmonē ſuū ſe perducturos ſperent. Varie apud eos loquunt̃ authores: attice: colice: ionice: dorice apud nos i. apud multas nationes nemo niſi romane: in qua lingua diſcipline cuncte libero homine digne continent̃: ſicut in ſua multiplici apḋ grecos: qua vigente quis ignorat ſtudia oīa diſciplinaſqꝫ vigere: occidente occidere. Qui enim ſummi philoſophi fuerunt ſummi oratores: ſummi iuriſconſulti: ſummi deniqꝫ ſcriptores: nempe ij qui bene loquēdi ſtudioſiſſimi.

Latina lingua vnica pſtat multis grecanicis.

Aſcen.

ℭ Sed me plura ⁊c. Prouocat ſub quadā quiritatiōe ad ſuccurrendū litteris pereūtibus. Exhulſerat q: helcos grece dicitur volunt hulcus vnde exhulcero: latine dici. Lachrymari dicit̃ etiam a Cicerone ⁊ Teren. lachrymare. A lachrymis temperet. Sic enei. ij. Quis talia fan

do Mirmidonum dolopum vel aut duri miles vlyſſi Temperet a lachrymis. Roma capta a gallis: de qua captiuitate dicit Liui⁹ li. v. decadis prime. Unde in epitomatis. L. Florus. Cum ſenones galli cluſium obſiderent & legati a ſenatu miſſi ad componendā inter eos & Cluſinos pacem: pugnantes contra gallos in acie cluſinorum ſtetiſſent. hoc facto eorum concitati ſenones vrbem in ſeſto exercitu petierunt fuſiſqꝫ ad alliam flumen romanis cepere vrbem pter capitolium: in quod ſe iuuenes cōtulerāt. Maiores natu cum inſignibus honoꝝ quos quiſqꝫ geſſerat in veſtibulis ediū ſedentes occiderūt et cum per aduerſam partem capitolij iam in ſummum euaſiſſent: proditi clangore anſerum Mar. manlij precipue opera deiecti ſunt. Coactis deinde propter famem romanis deſpōdere vt mille pondo auri darent: & hoc precio finem obſidionis emerēt; Furius camillus dictator abſens creatus inter pendendum aurū cuꝫ exercitu venit & gallos poſt ſextum menſem vrbe expulit occiditqꝫ. Dictū eſt ad veios migrādum eſſe propter incenſam & dirutam vrbem: quod conſilium Camillo authore diſcuſſum eſt &c. Hec ille. Degenerauerint a generoſo & nobili artificio deciderunt. Homo nemo. vacat homo: aut nemo accipitur ꝓ nullo: ſicut nemo diuorum dicitur. Quouſqꝫ tandē quirites: imitatio ciceroniana in Saluſtium. Ueios habitare quos ſi habitaſſent romani: vrbs periſſet Greca trāſferre eſt ardee conſidere: ſeorſum videlicet ab vrbe: quaſi diſtincta ſit a romano ſermone inſtaurando prouincia. Poemata componere eſt capitolium defendere: quia ſic littere conſeruantur: ſed hoſtes nō expelluntur. i. barbaries manet in vrbe. hoc eſt imperitorū ore. vt inquit Uirgi. ene. vj. Aſpice torquatū et referentem ſigna Camillū ab eo qui compoſuerit quicunqꝫ is ſit: ſe tamen ſignificat. Unde addit equidem. i. ego quidem. hoc exemplum plus ē ꝙ ſi dicam hunc exemplarem virum. ꝙprimū. i. valde pridem. i. cito. Non vt ſperarem. Ordo eſt: affirmare poſſum me non ſumpſiſſe ita. id eſt hac conditione difficillimā partem laboris et du. pro. vt ſpe. &c. ſed vt &c. Nihil qđ ab alijs. Multa tamen ſub alijs verbis ab extantibus tracta ſunt.

Urbis captio

Camillus

Calamitatē ſermōis latini deflet.

Sed me plura dicere volenteꝫ impedit dolor: et exhulcerat: lachrymariqꝫ cogit intuēteꝫ quo ex ſtatu & in quem facultas iſta reciderit: nā quis litterarum: quis publici boni amator a lachrymis temperet: cum videat hanc in eodem ſtatu eſſe: quo olim Roma capta a gallis: oīa euerſa incenſa diruta. vt vix capitolina ſup ſit arx. Siquidē multis iam ſeculis nō mō latine nemo locutus eſt: ſed ne latina quidem legēs intellexit: non philoſophie ſtudioſi philoſophos: non cauſidici oratores: nō leguleij iuriſcōſultos: nō ceteri lectores veteꝝ libros perceptos habuerunt aut habent. Quaſi amiſſo romano īperio nō deceat romane nec loqui nec ſapere: fulgorē illū latinitatis ſitu ac rubigine paſſi obſoleſcere. Et multe quidē ſunt prudentiū hoīm varieꝙ ſententie: vn̄ hoc rei acciderit: quaꝝ ipe nullā nec īprobo nec ꝓbo. nihil ſane ꝓnunciare auſus nō magis ꝙ cur ille artes q̄ proxime ad liberales accedūt: pingēdi: ſculpēdi fingendi: architectādi: aut tādiu: tātoqꝫ ope degenerauerint: ac pene cū litteris ipſis demortue fuerint: aut hoc tp̄e excitent & reuiuiſcant. Tātuſqꝫ tū bonoꝝ opificū: tū bene litteratoꝝ ꝓuentus effloreſcat Uerū enimuero quo magis ſupiora tp̄a infelicia fuere. q̄bus hō nemo inuētus eſt eruditus: eo plus his nr̄is gratulādū eſt: in q̄bus ſi paulo ampli⁹ adnitamur: cōfido ꝓpediē romanā linguā virere plus ꝙ vrbē: & cū ea diſciplinas oēs iri reſtitutū. Quare pro mea in patriā pietate immo adeo in oēs hoīes: & ꝓ rei magnitudine cūctos facū die ſtudioſos velut ex ſuperiore loco libet adhortari euocareqꝫ & illis [vt aiunt] bellicū canere. Quouſqꝫ tandē q̄rites [litteratos appello & romane lingue cultores: q̄ & vere & ſoli q̄rites ſunt ceteri. n. poti⁹ inq̄lini] quouſqꝫ inquā q̄rites vrbē vr̄am nō dico domiciliū ipiſꝫ parētē lraꝝ a gallis eē captā patiemini. hoc eſt latinitatē a barbarie oppreſſam: quouſqꝫ ꝓphanata oīa duris & pene ipſis cōſpicietis oculis. An dū fundametoꝝ reliquie vix appeant. Alius veſtrū ſcribi hiſtorias: iſtud ē. Ueios hitare. Alius greca trāſfert: iſtud eſt ardee ꝓſidere. Ali⁹ orationes: ali⁹ poemata ꝯponit: iſtud eſt capitoliū arceqꝫ defēdere. ꝓclara q̄dē res eſt et nō mediocri laude digna ſꝫ hoc non hoſtes expellit: nō patriā liberat. Camillus vobis camillus imitād⁹ eſt: q̄ ſigna. vt inq̄t Uirg. in patriā referat cāqꝫ reſtituat. Cui⁹ virt⁹ adeo ceteris ꝓſtatior fuit: vt illi qui in capitolio vel ardee vel veijs erant: ſine hoc ſalui nō poſſent: qđ hoc ꝙ tp̄e ꝯtinget & ceteri ſcriptores ab eo q̄ de ligua latina ꝯpoſuerint: nō parū adiuuabūt. Egoqꝫ [qđ ad me attinet] hunc imitabor hoc michi proponā exemplū: cōparabo [quātulecūqꝫ vires mee fuerint] exercitū: quē in hoſtes ꝙ primū educā. Ibo in aciē: ibo prim⁹ vt vobis aīm faciā. Certem⁹ queſo honeſtiſſimū hoc pulcherrimūqꝫ certamē: nō mō vt patriā ab hoſtib⁹ recipiam⁹: verūetiā vt in ea recipiēda qs maxie camillū imitabit̄ appareat. Difficillimū q̄dem pſtare qđ ille pſtitit oīm īperatoꝝ mea ſnīa maxim⁹: riteqꝫ ſecūd⁹ a romulo cōditore vrbis appellat⁹. Idqꝫ plures ꝓ ſe quiſqꝫ in hāc rē elaboremus: vt ſaltē multi faciam⁹ qđ vn⁹ effecit. Is tū iure vireqꝫ Camill⁹ dici exiſtimariqꝫ debebit. qui optimam in hac re operam nauanerit. Deme tū affirmare poſſum: vt nō ſeparare tante rei me ſatiſfacturū: ita difficillimā ſumpſiſſe laboris partē duriſſimāqꝫ ꝓuinciā: ſꝫ vt redderē alios ꝙ ad cetera ꝓſequenda alacriores. Ibi eīm libri nihil fere qđ ab alijs authorib⁹ iſo dūtaxat: q̄ extāt traditū eſt ꝯtinebūt. Atqꝫ hic ꝑncipiū nīm auſpicemur. ¶ Argumētū capit. j.

Artes liberales prie iam renate

Quiritato atqꝫ exhortatio bona

Pollicetur camillum imitari.

¶ In dtō & in abltō ꝑalibus prime declinationis exeunt hoc tp̄e legitime in abus hec octo: Dea: filia: gnata: equa: mula: liberta: due & ambe

Uſurpatiue aũt vt nũc multi aiabꝰ:famulabus
et dñabꝰ:ita olim etiã eabꝰ ⁊ dextrabꝰ dixerãt.
addaƭ hoc dt . Uerũtñ a nõ indoct⁊ a filia filia
bus ⁊ filijs:a gnata gnatabꝰ ⁊ gnatis:ab aſina
aſinabꝰ ⁊ aſinis:a ſua ſeruabꝰ ⁊ ſeruis vſurpãt
Filijs ¶ Plautus eñ in ſticho ait . Sʒ ego ibo intro
a tis. et gratulabo: vrm aduẽtũ filijs:vbi de puellis
loquiƭ ſenex:de q̃bus priꝰ : ita me bñ dij amẽt
meaſqʒ mihi ſeruaſſent filias. Et Ouid.meta.
xiij.de filiabꝰ annij ait . Effugiũt quo qqʒ põt:
eubea duabꝰ. Et totidẽ natis andros fraterna
petita eſt. Et Plau. Qui talis eſt de natis ſuis
pro natabꝰ. Idẽ facit Statiꝰ in achilleide. Ue
rũ ſunt q̃ gnatabꝰ a gnata noie : ⁊ natis a nata
participio ẽt noialiƭ ſũpto recte deduci velint.
Aſinabus. Uſurpatiue aũt natis ꝑ gnatabꝰ reperiri in di
ctis locꝭ. Phocas ab aſina aſinabꝰ formari poſ
ſe docet:⁊ id in digeſtoꝝ libris repertũ aſſerit
Mãcinellꝰ. Aſinis tñ dixit Hiero. j .reg.x.ſic
Iuuẽce ſunt a fine ad quas iẽras perq̃rẽdas:⁊
intermiſſis pr̃ tuꝰ aſinis . ſollicitꝰ eſt ꝑ vobis.
Seruabꝰ Itẽ ſeruabꝰ reperiƭ.ff.de fun.in.l.pdia.§.affi
ni.duo ſic. Queſitũ ẽ an ea mãcipia fidei ꝯmiſ
ſio cedãt cũ q̃dã ex his ruſticis officijs ad tps
peregrinatiõis adducta ſint relictis ꝯſeruabꝰ ⁊
filijs ſuis.⁊ q̃dã patribꝰ ⁊ matribꝰ. Ne aũt pli
xiores ſint explanatiões explanãdis:addã vnũ
dũtaxat i ſcẽis vʒ lr̃is vbi aut aiabꝰ aut dñabꝰ
Animabꝰ. aut famulabꝰ reperiƭ nõ eẽ notãdũ.ſicut nec i
Dñabus doctoꝝ codicibꝰ ſi aut filijs ꝑ filiabꝰ:aut natis
Famulabꝰ pro natabꝰ: aut ꝯ aſinabꝰ ⁊ ſeruabꝰ cũ ſit filijs
rõ leguƭ. In noſtro aũt ſmone ſi docti haberi
voluerimꝰ authoris nr̃i doctiſſimi p̃cepta ſeq̃
mur.
Deabus ¶ De ablatiuis in abꝰ noim exeũtiũ in a:ea.f.
Filiabus DEus dea deabꝰ dicimꝰ: diuꝰ diua di
Natabus uabꝰ nõ dicimꝰ. Itẽ in q̃buſdã alijs
Equabus vt filiꝰ filia filiabꝰ.nõ priuignꝰ priui
Mulabus gna priuignabꝰ:natꝰ nata natabus:
Libertabꝰ nõ genitꝰ genita genitabꝰ:equꝰ equa equabus
et mulus mula mulabꝰ:nõ aſinꝰ aſina aſinabꝰ
nec iuuẽcus iuuenca iuuẽcabꝰ: nec cetera ſilia:
nõ ceruus cerua ceruabꝰ:nõ lupꝰ lupa lupabꝰ.
Itẽ vt dicimꝰ libertus liberta libertabꝰ:ita nõ
dicimus libertinus libertina libertinabꝰ: non
patronꝰ patrona patronabꝰ nõ cõcubinus na.
nabus:nõ pediſſequꝰ pediſſequa pediſſequabꝰ
nõ ſeruꝰ ua.ſeruabꝰ: nõ famulus famula famu
labus.nõ dñs dña dñabꝰ:nõ animꝰ aia aiabus
Animis Tñetſi quidã his poſterioribꝰ vtunƭ. Cice. tñ
Dominis ad vxorẽ ⁊ familiã ſcribẽs duabꝰ ais ſuis dixit
nõ aiabꝰ . Et Curtius de matre ⁊ vxore Darij
dñis nõ dñabꝰ dixit:q̃d ſi q̃ per licẽtiã aliter lo
Dextrabꝰ quunƭ:nõ ẽ mirandũ:cũ quidã veteres dixerit
Eabus dextrabꝰ ꝑ dextris ⁊ eabꝰ ꝑ eis. Sʒ ego de vſu
loquendi diſputo non de abuſu.

¶ Argumentum capitis.ij.

¶ A ſupino ſecũde cõiugatiõis in itum.⁊ etum
fiunt verbalia non in itio aut etio. ſed in atio.q̃
ſi a regulari ſupino ſed a ſectum fit frequentiꝰ
ſectio q̃ ſecatio. A lotũ fit lotio.a potum fit po
tio.a iutũ nõ iutio:licet iutor ⁊ adiutor: ſed a iu
uatum iuuatio. Adde. A Cornelio tamẽ Celſo
frequenter frictio:non fricatio dr̃. Cõſimili
ter quaſi a ſupinis perfectis leguƭ Sonaturꝰ
pro ſonitutus p̃ſtaturus ⁊ cõſtaturus ꝑ p̃ſti
turus ⁊ conſtiturus. Unde ⁊ preſtatio naſci po
tuit. Quinetiã quecunqʒ in prima nunc habent
olim tertie fuiſſe volunt ⁊ prime: ideoqʒ verba
lia q̃dã a prima:q̃dã a tertia deducta in vſu eẽ Frictio
¶ Celſus lib.iij. ca.ix. In his frictio quoqʒ ex
oleo ⁊ ſale ſalubris videtur. Hora. ſer.j. Atqʒ
os magna ſonaturum. Luca. Conſtatura fides
ſuperum ⁊c. Sector autem dici ſolet accuſator
qui ex damnatione accuſati dimidium bonoꝝ
illius expectat.

¶ Cur ab itum fiat atio. Cap. ſecundũ.

NOmina que veniunt a verbis prime
coniugationis poſitionẽ ſupini habẽ
tibus in itum:vel in etum.p̃ter cetero
rũ verboꝝ legem exeunt in atio:nõ in Uetatio
itio:nec in etio.veto vetui vetitu:inde vetatio Preſtatio
non vetitio. Preſto preſtiti preſtitu preſtatio Cubatio
non preſtitio. Cubo cubui cubitu:cubatio : nõ Domatio
cubitio.domitum domatio non domitio. Soni Sonatio
tum ſonatio.non ſonitio. Crepitum crepatio:⁊ Crepatio
non crepitio.tonitum tonatio:non tonitio. Li Tonatio
cet dicamus ſonitus:crepitus: tonitus:non ſo Fricatio.
natus:crepatus:tonatus. Frictum fricatio nõ Sectio
frictio:et ita in ceteris. Sectio tamẽ crebrius
reperitur q̃ ſecatio. Lauo ⁊ poto nõ h̃nt ſupia
neqʒ in atum neqʒ in itum:neqʒ in etũ:ſʒ otum
ideo formanƭ noia ſua lotio ⁊ potio vñ ſunt lo Lotium.
tor ⁊ potor noia verbalia . Et lotium pro vrina
prima tamẽ bre.nõ longa.aliqñ reperitur laua
tum ⁊ potatum:vñ ſunt lauatio ⁊ potatio: laua
torqʒ ⁊ potator. Iuuo iuui iutum:neqʒ in hunc
neqʒ in illum format modum ſuum deriuatiuũ:
cetex ex alio iuuatum facit iuuatio ab illo fit iu
tor ſeu potius adiutor. Ex ceteris autẽ pauca
ſunt nomina verbalia in or:vt domitor ⁊ ſector: Sector.
qui ſignat venditorem.vt latius Aſco . Pedia Sectio.
nus exponit:⁊ ſectio ipſa hec actio.

¶ Epitome capitis tertij.

¶ Ludicrꝰ a.um.aut ludicer ſcd̃e nõ tertie decli
natiõis cẽſebiƭ. vñ artẽ ludicrã ⁊ ludicra pre
mia legimꝰ:⁊ ludicrum ſubſtantiue ſumptum

¶ Ludicrum. Cap.iij.

LUdicra inquit Priſ.⁊ nõ ludicria ab
hoc ludicri dicimꝰ. Uirgi.in.xij. Neqʒ
enim leuia aut ludicra petunƭ p̃mia: per
q̃d vult ludicer tertie declinatiõis: cũ
ꝯtra notũ ſit ſecũde eẽ:vt i lege illa frequenter
repetita:q̃ artẽ ludicrã exercuerit:in quattuor
decim ordinibus p̃mis ne ſedeat . Ars ludicra
eſt ars hiſtrionica ⁊ ſcenica: ⁊ vt ſentio quicq̃d
de nomine ludicri intelligitur. Nam ludicrum Ludicrum
q̃d eſt ſubſtantiuũ:non modo ludus hiſtrioni
cus eſt: ⁊ ſcenicus:ſed quodcunqʒ luſorium opꝰ
ac ioculare:etiam ludi publici.

¶ Epitome capitis.iiij.

¶ Ficus tum pro fructu q̃ pro arbore ⁊ ſcd̃e et
quarte ẽ inflexiõis: ⁊ tã maſculinũ q̃ feminini
ſed pro fructu dum ſecunde potiꝰ ẽ maſculinũ

ſicut ⁊ ꝓ morbo volūt ſemꝑ maſculinū ⁊ ſecūde. Nec ficulnea pro arbore ſed ficulnus.a.um.ꝓ materiato mere latine dicetur.

¶ Pro fructu quarte ⁊ femi. Macrob.in ſaturnalib⁹. Fic⁹ aride ⁊c. Iuue. Si vis aliā decerpere fic⁹. Pro fructu ſcōe ⁊ maſculinum. Macro. Groſſi appellant fici q̄ nō matureſcūt: ⁊ Pli. li.xvj. Fici mirabiles ſunt ⁊ abortiui qui nunq̄ matureſcunt.ꝓ arbore ſcōe ⁊ femi. Pli.codē li. Quidā breuitate radicū ſeneſcere celeri⁹ arbores putāt: co arguūt fici: quarū radices lōgiſſime ſunt: ⁊ ſenectus ocyſſima. Pro arbore quarte ſed ſemꝑ femininū: vt ſuſpēdit ſe de ficu ⁊c. qd̄ proprie dixit q̄ ſi deorſum. Sic enei.iiij. Solameq; mali de collo fiſtula pēdet. Ut autem qd̄ ſentio dicā ficus ꝓ morbo ⁊ fructu ꝑpe maſ.ē.⁊ ſcōe: ſ; ꝓ fructu etiā quarte ꝓpter arboris affinitatē reperit.ꝓ arbore autē femi. ſed ꝓ coincidētia cū fructu tā ſecūde q̄ quarte. Galiotus Narniē. fruſtra cōtendit ficū nuſq̄ maſ.gn̄is repiri. Et calepin⁹ aſſerit ficū pro morbo q̄rte eē ⁊ maſ.citās Martialē ſic. dicem⁹ ficus Ceciliane tuos. Ualla autē legens ficos: inauditum dicit dū quarte ē maſculinū repiri. Idem Calepinus docet Ambro.⁊ Hiero.ficulnea ꝓ ficu vſos. Certū aūt ē ficulneus a.ū.ꝓ ficuln⁹ a.um repiri.

¶ De ficu. Cap.iiij.

Ficus Lidē inq̄t Iā etiā vitiu; corporis quarte eſt. Marti.i.v.epigrāmati cū. Cū dixi ficus: rides q̄ſi barbara verba. Et dici ficos ceciliane iubes. Dicem⁹ ficus quas ſcim⁹ in arbore naſci. Dicamus ficus Ceciliane tuos. Ex q̄ oſtēdit ⁊ vitiū ⁊ fructū eſſe quarte declin.gn̄e aūt differre. Ego magis ſentio de gn̄is differētia ſentire Martialē. ideoq; aliter hos v̄l⁹ eē ſcribēdos: teſte etiā elenchoꝝ Ariſ.interꝑte.cū inquit. Queadmodū cecilianus dicit: ſit ſic⁹ ſecūde decli. Nā qui dicit ficus maturas ſoloeciſmū quidē facit ſm̄ illū nō videt aūt plurib⁹: q̄ vo ficos ſm̄ plures q̄dē videt: ſ; nō facit. Nā q̄s credat Martialē negare ficū pro fructu dici in ſcōa decli. qd̄ nō mō apud poetas.ſ; apud oratores quoq; approbatiſſimos reperiat: vt Hora. Pinguib⁹ et ficis paſtū iecur anſeris albi. Et Pli.ad Octauiū Ruffū. Que nūc cum ficis ⁊ boletis certamē nondū hn̄t.⁊ Ci.de ſenectute. Ex tātulo grano fici. Quidā grāmaticoꝝ recētiū.i.impitoꝝ aiūt pro fructu quarte: ꝓ arbore ſit idem eſſe declinationis. cum pro arbore ſepius quarte: vt idem de oratore . Uxorem ſuā ſuſpēdiſſe ſe de ficu. Scōe aūt apd̄ Iuuena. ad que diſcutiēda valēt ſterilis mala robora fici. Macr.⁊ ipa in ſcōa decli. ſemꝑ fere vtit: et plurimos veterū oſidit vſos. Priſ. vero vult ꝓ fructu ⁊ morbo q̄rte eē: ⁊ hoc autoritate Mar. Neq; ego inficio: vltimū illū Martialis v̄ſu; poſſe ſic legi: vt recitat Priſ. ſed id magis ioco q̄ ſerio a poeta accepimus eē dictū: nec eni ip̄s q̄ ficos dixiſſet: ſed illi⁹ nequitiā rep̄hēdere voluit non ignorans ficos ⁊ latine ⁊ vſitate dici. Nec vero priſciano faciendū fuit: vt vnū Martialē ſequeret: imo Cecilianū neſcio quē vt flagitioſum hoiem: ſic ineruditum in eo preſertim loco vbi iocabatur poeta: nec ſuā ſentētiā aperiebat: ⁊ tacite negabat qd̄ affirmare videbat. Nā nequaq̄ dixiſſet ficus quarte eē decli. ⁊ generis maſ. quod inauditum eſt: nec differentiā poſuiſſet generis inter morbum ⁊ fructum: cū hoc ab illo dicatur. ¶ Quidā eccleſiaſtici aūt pro arbore ficulneā: vt ibi. reſpicite ficulneā et ceteras arbores quod nuſq̄ alibi: ſi mēoria nō excidit: mihi reptum eſt: ſed adiectiuum ficulnus a.um. ꝓ materiato ex illa arbore: vt a populus populn⁹: ⁊ a corylus colurn⁹: ⁊ ab abies abiegnus. ab ilice abiegnus. Ficulnea Ficulnus. a.um

¶ Epitome cap.v.

¶ In vlus finita ſi iuxta diminutiuorū formas rite formantur vera ſunt diminutiua cenſenda ſin min⁹ nequaq̄. Sicut nec ⁊ hec q̄ rite formari videntur: cuniculus: muſculus aliqn̄: pediculus. cuculus: cicercula: nouacula: lenticula: acicula: vernaculus: ridiculus: anniculus. Et neutra plurima: vt vmbraculum: tabernaculum ⁊c. Curriculum ⁊ cetera ab authore enumerata ⁊ eorum ſimilia. ¶ Ut autem rite formētur diminutiua: tria ſunt neceſſaria. Primū eſt gn̄is primitiui ſeruent. Scōm vt ſignificationem cum acceſſione diminutionis. Tertiū vt formā. Genus ſeruāt: hic piſciculus: hec auicula: hoc vaſculu;: a primitiuo hic piſcis: hec auis: hoc vas. Genus autem non ſeruāt. Puluiſculū a puluere: ranunculus a rana: curriculus a curru: conuenticula a conuentu: bacillū a baculus. ſ; ⁊ baculu; legitur: terrebellū a terebra. Et plurima greca: vt elegidiū ab elegia: epiſtolium ab epiſtola: que tn̄ q: in ſignificatione conueniunt diminutiua ſunt. Cōtra anguilla ab angue. vngula ab vngue: auricula ab aure: mentula a mento aut mente ⁊ ſimilia ſignificatiōe diſſentientia diminutiua nō ſunt. Si nec anniculus eo q̄ rebus quadrat diminutionē non recipiunt: vt anniculū vinū. Contra bimulus dimi. eſt quia nō datur niſi diminutis. Nec diminutiuum ꝓprie eſt auūculus q: non eſt paruus auus ⁊ cetera i textu declarata. Formatio eoꝝ in vlus fere eſt hec. Oia prime ⁊ ſcōe decli. mutāt vltimā vocalem in vlus niſi exeant in ius aut in ia. aut i iū. Formatio diminutiuorū.
Uel eus a.um. quia hec olus la.lum. faciunt: vt ſergiolus ſegiola. ingeniolum: vrceolus ⁊c. Itē niſi exeant in er. aut ra. aut rum. in lus. et nus: quia ea faciunt ellus a.um. vt diceremus ſequēti capite. Pānus tamē panniculus facit: ramus ramuſculus ⁊c. Exempla igitur ſunt paruus a.um. ſeruus ſeruulus: ſylua ſyluula. Item incul⁹ a.um. exeuntia formantur a ntō neutri gn̄is in us. ⁊ in or. tertie decli. addendo culū: ⁊ a monoſyllabis in as. ⁊ os. a quolib; ntō tertie declina. in er ⁊ in e. q̄nq; ⁊ in is. ⁊ ſepe in us. Quarte autem us. ⁊ in u. in iculus. aut lum. vertunt. ſed a domo domuncula. Item in x. aut t. deſinentia aut polyſyllaba in ns. ſepe mutant e abl̄i in v⁹ Quinte aūt addūt cula ablatiuo. S; tertie in o vtunt in oncul⁹ aut oncula. Exempla ſunt de.

neutro in us ⁊ in or. vt maiuſculus la. lũ. pluſcu
lũ ⁊ ab oĩ ꝯparatiuo. thus thuſculũ. rus ruſculũ
Sus aũt ſucula facit: ⁊ vetus vetulꝰ la. lũ. lepꝰ
itẽ, lepuſculꝰ. cor corculũ. corpꝰ corpuſculũ. De
monoſyllabis in as ⁊ in os. vt muſculꝰ vaſculũ
floſculus ⁊c. de ntõ in er. vt paupercꝰ la. lum.
fratercꝰ. pũcꝰ. ſic ſororcula vxorcꝰa. In e. vt
reticulũ a rete. In is vt vermiculꝰ. molliculus.
deponũt enĩ s. ſed lapis fit lapillꝰ. In ns. polo
ſyllaba: vt ſerpẽs ſerpẽtulꝰ: adoleſcẽs adoleſcẽ
tulꝰ. Dico poloſyllaba: q: a fõs fit fõticulꝰ mõs
mõticulꝰ. Quinte vt recula plebecula: fidecula
De in o. vt homũculꝰ. ſed ⁊ homulꝰ ⁊ homullus
reperiẽ latrũculꝰ virgũcula ⁊c. Meminerimus
aũt nõ certã eẽ legẽ: q̃circa peritorꝫ exẽpla no-
bis inſpiciẽda ſunt. ¶ Diminutiuũ aũt auctore
priſciano ẽ qd̃ diminutiõez ſui pmitiui abſolute
ſignificat. inuẽtũ qz ẽ aũt neceſſitate vt regulꝰ
aut modeſtie gratia: aut ingeniolũ: opuſculum
munuſculũ noſtꝛ. Aut blãdiẽdi adulãdi ve rõ-
ne: vt corculum ſuauiolũ: animula ⁊ multa alia
apd̃ Plau. pcipue Dico neceſſitatis gratia: q̃a
nullũ ẽ aliđ vocabulũ q̃ illi magiſtratꝰ ĩ regno
ſignificẽt q̃les ſunt: q̃s patres frãcie dicũt. nõ
enĩ reges ſunt ſꝫ tñ reguli. Dico modeſtie ppẽ
diminutionẽ: dico adulãdi aut blãdiẽdi gratia:
q: iminuta fere cultiora: ⁊ lepidiora eẽ ſolent:
pluſqz placere: vt infãtes q̃ ſenes. Auũculꝰ mi
nꝰ rite formaẽ: q: ab auus fieret auulꝰ: nec eſt
[vt dixi] paruꝰ auꝰ: ſed frater matris: ſicut pa-
truꝰ frater patris. [Cuniculꝰ ẽ aĩal de gñe lepo-
rino: a cuneo nomẽ deductũ: vñ ⁊ cuniculꝰ par-
uus cuneꝰ vel diminutiuũ. Diciẽ etiã cuniculꝰ
vel vt Feſtus vult hoc cuniculũ foramẽ ſub ter
ra occultũ. muſculus interdũ diminutiuũ ẽ mu
ris ⁊ rite formaẽ: vt apd̃ Ply. Detur gente nilo
muſculi reperiũẽ. Interdũ ſignificat articulũ
in q̃ neruorꝫ capita ſunt. Interdũ machinã bel
licã. interdũ piſciculũ quo duce ballena vtiẽ: et
ſic diminutiuũ nõ eſt. Vernaculꝰ nõ eſt dim . ſꝫ
denoĩatiuũ ⁊ quaſi poſſeſſiuũ. Diminutiuũ aũt
eſt vernula ẽt cõis gñis. Alioq̃ vernulꝰ dicẽdũ
ſic p maſculo. ¶ De diminutiuis in vlus. ca. v.

Auũculus. Cuniculus Muſculus Pediculus Cuculus. Cicercula Nouacula. Lenticula Acicula

D Iminutiua exeũtia in talẽ vocẽ q̃lis
ẽ piſciculꝰ ſi rite formẽẽ: vera ſunt di
minutiua. piſciculꝰ: amiculꝰ: paſcer-
culꝰ: fraterculꝰ: ſecuricula: munuſculũ
corpuſculũ pluſculũ: mẽdaciunculũ: pluſculũ.
Sin minꝰ rite formenẽ: diminutiua nõ ſunt: vt
auũculus: cuniculꝰ: muſculꝰ: qñ nõ ẽ paruꝰ mus
pediculꝰ: vel [vt aliq̃ volũt] pedũculꝰ: cuculꝰ: ci
cercula nomẽ leguminis: nouacula culter raſo
rius: lẽticula vaſculi gñis. Seruꝰ tñ ſuper do-
natũ ait. acus acicula. Acus .n. dr̃ q̃ veſtes ſar
ciunẽ: acicula q̃ mulieres vtunẽ ad ornamentũ
capitꝭ: alia maſculina: aut feminina non occur-
rũt. Adiectiua tria vt anniculꝰ: ridiculꝰ: verna-
culꝰ: anniculꝰ puer ⁊ annicula puella: anniculũ
iumẽtũ. hoc ẽ vnꝰ ãni: ſicut bimus bima bimũ.
id eſt duorꝫ annorꝫ trimꝰ ma. mum. id eſt trium
annorum: quadrimꝰ ma. mum. i. quattuor ãno
rũ: ⁊ nõ amplꝰ: nec de aĩalibꝰ mõ: ſꝫ de inaĩatis

Anniculꝰ Ridiculus Vernaculꝰ

vt anniculũ vinũ: bimũ oleũ. De pueris tñ ma-
gis loq̃mur per diminutiuũ bimulꝰ trimulꝰ: q̃-
drimulꝰ: q: intra hos annos adhuc parui ſunt.
Siľr de his in q̃ hec rõ locũ hꝫ. Diſſimiliter in
q̃bus nõ hꝫ. Ridiculꝰ hõ: ridicula res: ridiculũ
caput. i. deridẽdũ. Et ſepe etiã neutrũ. ſigni-
catqz pleriqz ſermonẽ: riſus potius q̃ deriſus
excitantẽ. Vernaculꝰ la. lum. qd̃ ẽ domi noſtre:
vel in patria noſtra natũ: vt lingua vernacula:
quã vulgo dicũt linguã maternã: dictꝰ a verna
qd̃ eſt ſeruus domꝰ noſtre natꝰ. i. ex noſtra ancil-
la. Preterea neutra multa ſunt: vmbraculũ: ce-
naculũ: crepuſculũ: germiculũ p germine: cre-
pitaculũ vinculũ: amiculũ p amictꝰ gñe quod ã
fere pallio: curriculũ p curſu: ⁊ p loco in q̃ cer-
tatim currẽdi exerceẽ: nõnunq̃ etiã p curru. Ut
Curtius lib. viij. Aliorꝫ turbati equi nõ in vora
gines: mõ lacunaſqz ſed etiã in amnẽ precipita
uere curricula. Cubiculũ qd̃ certe a cubiculi nõ
venit. cũ itra cubiculũ cubile fit: ⁊ diminutiuũ
foret cubiliculũ. Puluis ⁊ ſignificatione et for-
matiõe legitima diminutiuũ facit: ſed genꝰ mu
tat apd̃ Hieronymũ: vt vile puluiſculũ: maſculi
ne tñ poſuit Apuleꝰ in quodã ſuo carmine: de
quo meminit ĩ apologia de magia. Miſi vt pe-
tiſti mũditias dentiũ: nitelas oris ex arabicis
frugibꝰ tenuẽ: candificũ: nobilẽ puluiſculũ: cõ-
planatorẽ tumidule: gingiule fetritorẽ pridia
ne reliq̃e: ne qua viſaẽ terra labes ſordiũ: reſtri
ctis forte ſi labellis riſeris. Cõuẽtꝰ q̃ facit cõ-
uenticulũ. Cice. pro Sextio. Tu cõuẽticula ho
minũ q̃ ciuitates noĩauerũt. Baculus cũ termi
nat diminutiuũ ĩ hac voce q: ſua talis ẽ tñ neu
tro hꝫ bacillũ. Ci. ſcd̃o de finibꝰ. Bacillũ aliud
inflexũ aliđ ita natũ. Reperiẽ tñ primitiuũ in
neutro gñe: vt apud Ouĩ. li. xv. Eſſe ſolet bacu
lũqz tenẽs agreſte ſiniſtra. Nec terebra quidez
huiꝰ vocis eſt. tñ gignit diminutiuũ terebellũ:
nõ terebellã. Auricula vero rite formaẽ ſed ſi-
gnificatiõe diſſentit: nãqz cartilago illa eſt cir
ca auriũ cõcauitatẽ: nõ parua auris. Mentula
q̃ que nõ paruã mentẽ ſignificat: ſed virilia. Fi
dicula p inſtrumẽto torquẽdi an rite formetur
nũc videamꝰ. Nã fidis inq̃t Priſ. fidicula. Nã ſi
eẽt fides in hac ſignificatiõe quõ ſeruio placet
nõ fidicula feciſſet: ſed fidecula. Audiuus Ser
uiũ, Priſ. carpſiſſe: vtpote vnã rẽ nõ vno ĩ loco re
phendẽs. Certꝰ ipe falliẽ: nõ ſeruius Nã nec
fidis quẽadmodũ veterꝫ auctoritas tradit. ſꝫ fi
des dr̃: etſi fides dicaẽ: fidiculã potꝰ q̃ fidecu-
lã analogia exigit: de auctoritate ſatiſfecerit.
F. Põpeius ita ſcribẽs fides gñis cytbare di-
cte q̃ tñ inẽ ſe chorde eiꝰ q̃tũ iter hoĩes fides
ꝯcordet. Analogie q̃ rõ fidicula exigit a fides
ſicut edicľa ab edes: cedicula a cedes: ſedicula
a ſedes nõ edeclã: ſꝫ declã: ſicut apes de q̃ ſolo
noĩe facit ille mẽtionẽ apicula facit nõ apecľa
Etſi q̃ñ apis ĩ ntõ rpiaẽ vt ille ait veluti ẽ apd̃
Oui. in. xiij. Non apis inrulit collectos ſedula
flores. hoc per q̃ rarũ eſt ⁊ analogia apes po-
tius q̃ apis defendit: q: a pede ꝯpoſitũ ac deri
natũ putaẽ. Deniqz fidis in ntõ inauditum eſt

Amiculũ Curriculũ. Cubiculũ Puluiſculũ Baculus Bacillum Terebellũ. Auricula Mentula Fidicula Fides Aedicula Apicula.

Ergo fides dicēdū ē:cuius dimin. fidicula vel parua cythara vel ſchordula in pli tortoriū:vt dixi:inſtrumentū ex duobꝰ:vt reor: obliquatis lignis cōpactū vel ab extorquēda fide ac verita te:vel a neruis funibꝰ vinculiſq;:q̄bus ad illuꝫ modū hoīes torquendi alligabantur.

¶ Epitome capitis.vj.

¶ In ellus la.lū. diminutiua veniunt a noībus ſecūde decli.in er.ra.aut rū.definētibꝰ ⁊ nō nū q̄ a lus ⁊ nus. Vñ naſcūt̄ pauca i illꝰ illa illum. ¶ Vt tener a um.tenellꝰ a.ū. libra libella: ſicut liber libellus:flagrū flagellum:oculus ocellus catulus catellus:geminus gemellus: bonꝰ bellus.Palus autem paxillus. Talus taxillus:mala maxilla:ala axilla:vinum villum: vnus vllus: ⁊c. Cicero tamen vt inquit Mancinellꝰ de oratore ad brutum innuit ab axilla alam ⁊ a maxilla malam non econuerſo formata: dicit em̄ ita Qui etiam verba ſepe cōtrahunt̄ non vſus cauſa:ſed aurīū quō em̄ veſter axilla ala factus eſt. niſi fuga littere vaſtioris. Quam litteram etiaꝫ e maxillis ⁊ axillis vexillo ⁊ paxillo cōſuetudo elegans latini ſermonis euellit.hec ille. Veruꝫ quia vt Ser. precipit deriuatiuū debet eē aut maius aut par principali ⁊ rariſſime minus:vero ſiłius eſt in illus eſſe deriuata. ſed Cicerōis mens mihi videtur ex conſuetudine frequēter diminutiuis vtente propter vaſtitatē littere.x. eā factam que principalibus vtatur. Dico iteꝫ q̄ cum latini fere vterētur his diminutiuis axilla: vexillū:paxillus:maxilla:venuſtioris ſermonis amatores ꝓpter vaſtitatem littere.x.dimiſſis diminutiuis vti ceperūt principalibus.⁊ ita non amplius axilla ⁊c.ſed ala:veluꝫ:palus: mala in vſu erant. Vnde auctor contra Raudēſeꝫ docet ſecundeꝫ Ciceroneꝫ in de oratore dimi. ab ala ⁊ mala eſſet axilla ⁊ maxilla Addit Mācinellus. Catullus auteꝫ a mala malula diminutiuum fecit:ait nāq;. Meſta neq; aſſiduo tabeſcere malula fletu Ceſſaret triſtiq; imbre madere gene. verum vt dixi de horū formatiōe nō ꝑ certa lex dari. vñ ſepe multiplex reperitur formatio.

Malula

¶ De diminutiuis ab er. cap.vj.

Ad hunc locum pertinet qđ nunc ſubijcimus noīa tertie declinationis exeuntia in er. ſiue maſculina: ſiue feminina:ſiue cōmunia: huiuſmodi voceꝫ diminutiuorum ſortiri : vt pater paterculus: frater fraterculus:mater matercula. Cuiꝰ quaſi ſimilis ſoror facit ſororcula: et cicercula a cicer tanq̄ a feminino:pauper pauperculus paupercula. Que ſunt ſecunde declinationis:tā adiectiua q̄ ſubſtantiua faciunt diminutiuum in ellus maſculina:in ella feminina:in ellum neutra:culter cultellus:liber libellus: puer puellꝰ; magiſter magiſtellus : tener tenera tenerum: tenellus tenella tenellum:miſer miſera miſerum : miſellus miſella miſellum: ſacer ſacra ſacrum:ſacellus ſacella ſacellum. Vnde hoc ſacellum pro templo modico. Hinc factum eſt vt feminina quoq; ſubſtantiuoꝝ eodem modo quo adiectiuoꝝ facerent diminutiua:caper capra capella:puer puera puella:liber libra libella: licꝫ multo aliud libera q̄ liber ſignificet. Hec diminutiua in ellus ella ellum exeunt. Sunt q̄dam in illus illa illū. inter ea autem priora Priſc. ponit ala. vultq; facere diminutiuū aſcella Cicero tamen inter poſteriora:duo em̄ maſculina totidemq; feminina donat hoc genere terminationis:palus paxillus: talus taxillus:mala maxilla. ala axilla. Sunt tamē ⁊ alia in hanc vocem exeuntia.

paterculꝰ
fraterculꝰ.
Sororcula
Cicercula.
puellus.
Sacellus
Sacellum
Capella
Libella
Cultellus

Paxillus
Taxillus
Maxilla
Axilla
In aſter

¶ Epitome capitis.vij.

In aſter finita imitationem potius q̄ diminutionē cōnotāt:ꝑter duo hec: recaluaſter et ſurdaſter. ¶ Verum imitatio quandam perfectionis diminutionem habet. Vnde per contēptuꝫ dici ſolēt paraſitaſter : poetaſter : philoſophaſter.

¶ De diminutiuis in aſter. Cap.vij.

Illa quoq; diminutiua que faciunt in aſter:imitationem potius ſignificāt q̄ diminutioneꝫ neq; em̄ ea ratione dr̄:oleaſter pinaſter. apiaſtrū. mentaſtrū: ſiliquaſtrum: q̄ ſit parua olea. parua pinus. parua mēta. parua ſiliqua:ſꝫ q̄ ſilueſtria oleā pinū:apiū:mentē ſiliquā imitātia. Ex quo quidā vtunt̄ filiaſter pro priuigno : nō paruꝰ filius eſt:ſed imitator filij: ⁊ paraſitaſter nō paruus paraſitꝰ. Aliter em̄ nō diceret̄ a comico paraſitaſter paruulus: ſꝫ imitator paraſitorū:vt apud M.C. pro Varrone Erutius hic noſter antoniaſter eſt. Et ad atticū li.xij. oīno ſolet eē. Fuluiaſter.i.antonij fuluijq; imitator: et hūc Auguſtinus appellat philoſophaſtrum nō vt puto paruū philoſophū : ſed imitatorem philoſophoꝝ:niſi dicis imitationē eſſe diminutionē quādā perfectiōis:tñ aliud eſt eſſe diminutiua:aliud imitatiua : nec quiſq̄ dixerit oleaſtrū eē minutā oleā:et pinaſtrū minutā pinum quā Plynius ait mire eſſe altitudinis. Cet vt q̄dam nunc ſolēt puſillos hoīes appellare Antoniaſter:luciaſter:paulaſter:ſecuti Priſcianū q̄ preter ſuperiora hec addit eſſe huiuſmodi diminutiua ⁊ adulatiōis ⁊ maxime pueroꝝ. Catullaſter. Antoniaſter. Patriciolus. Sergiolꝰ. ſꝫ hec poſteriora vere ſunt diminutiua: illa vt oſtēdi nō vere:ideo q; nec adulatiōis q̄ q̄ oīa diminutiua nec minus q̄ hec in olus ſunt apta adulationi:⁊ ſepe etiā contēptui:vt homūculꝰ. homulus:argutulꝰ:ſed ad rē reuertamur. Pullaſtra apud Varronē q̄ eſt parua adhuc adoleſcēſq; gallina:quod nec ipm̄ diminutionē ſignificat. Nā maſcula potiꝰ pulla q̄ minuſcula eſt etiā ſi minor gallina eſt:nec gallinaſtra dicit:ſꝫ palluſtra. Duo tñ noīa ſunt q̄ diminutionis regulā ſeruāt:ſurdaſter ⁊ recaluaſter:quoꝝ alteꝝ ſignificat diminutionē ſurditatis. nō eſt plane ſurdus ſurdaſter:ſed vt ſic dicā ſurdulus: et recaluaſter qui fronte caluā eſt nō toto capite q̄ſi recaluatulus:qđ eſt diminutiuū. In que modū nequeūt reſolui noīa illa de quibꝰ ſupra diſputauimꝰ. Ex his q̄ retuli exēplis liquet non modo in aſter finiri hec noīa ⁊ eſſe maſculina: ſed

Oleaſter
Pinaſter
Apiaſtruꝫ.
Mētaſtrū
Siliq̄ſtrū.
Filiaſter.
Paraſitaſter.
Fuluiaſter
Philoſophaſter.

Antoniaſter.
Luciaſter
Paulaſter.
catullaſter
Patriciolꝰ
Sergiolꝰ

Surdaſter
Recaluaſter
Recaluatulus

Filiaſtra Figliſtra Pullaſtra. Apiaſtrũ

etiam in aſtra feminini gñis: vt pullaſtra apud quoſdã pro priuigna: filiquaſtra ꝓ piperiti: qḋ nõ video quid ex ſiliqua inuteꝛ ⁊ in aſtruʒ neu⸗tri: vt apiaſtrũ. ſiliquaſtrũ a ſiliqua arboꝛe ferẽ te fructũ ſui nois qḋ greci ceration vocãt ſigni⸗ficat etiã ſiliqua folliculũ: vbi grana leguminuʒ includunꝛ: ⁊ ſi quid leguminibꝰ eſt ſimile: fere⸗ꝙ hec noia arboꝝ herbarũꝙ diuerſum genꝰ ha⸗bẽt in ꝑmitiuis a diminutiuis vel deriuatiuis.

¶ Epitome capitis. viij.

In arium In arius

¶ In ariũ exeuntia fere rerũ ſignificatarũ per noia vñ formanꝛ repoſitoꝛia: aut earũdẽ copiã ſignificãt: nõnũꝙ tñ ⁊ res ipſas. Uerũ in arius et aria officia hoim qualitatẽꝙ ſignificant: ⁊ ſi a verbis deducunꝛ actionẽ ⁊ poſſeſſioneʒ: pau⸗ca tamẽ obligationẽ quandã ⁊ paſſionẽ conno⸗tãt. In oꝛius fere actoꝛẽ. ⁊ in oꝛiũ officinam ſeu locũ vbi quid fit. In etum locum natiuum.

In oꝛius In oꝛium In etum

¶ Mãcinellus aũt ꝓbat cõtra auctoꝛem plan⸗tariũ locũ eſſe idꝙ auctoꝛitate plynij dicẽtis li⸗bꝛo. xvij. ca. xiij. de arboꝛũ inſitione ſic. Quedã in plantario inſita eodẽ die transferunꝛ: vbi ta⸗mẽ ſi Laurentiũ noſco dixiſſet non locũ ſignifi⸗cari ſed plantã. inſitio eñ plante: inſertio loco cõgruit. Idẽ docet Seruiũ vera docere: qꝛ do⸗naria ꝓpꝛie loca ſunt in qbus dona reponũtur deoꝝ: abuſiue autem tẽpla. Maro eñ. iij. Ge⸗oꝛgi. ait. Tẽpoꝛe nõ alio dicũt regionibus illis. Queſitas ad ſacra boues iunonis ⁊ vris impa⸗ribus ductos alta ad donaria currus. Et Aul. Gel. etiã lib. ſ. cap. x. iquit. Ubi reponi ſolerẽt ſigna vetera que ex eo templo collapſa eſſet: et alia quedã religioſe donarijs ꝯſecrata. Et Apu⸗leius. lib. x. ſic. Cantharoꝙ ⁊ ipſo ſimulachꝛo qḋ gerebã apud fani donariũ redditus ac cõſe⸗cratis. Altera die ⁊c. Idem quoꝙ lib. ij. floꝛido⸗rũ de iunonis fano apud Seruiũ inter alia ſic ſcribit Ibi donariũ dec per quã opulentũ: plu⸗rimũ auri ⁊ argẽti rõ: in lancibus ſpeculis po⸗culis ⁊ huiuſcemodi vtenſilibꝰ ⁊c. Macrobius autẽ donaria pro donis ipſis poſuit. ait eñ lib. iij. ſatur. Oꝛnamẽta viro qui ſunt clipij coꝛone et huiuſmodi donaria. Neꝙ eñ donaria dedi⸗canꝛ eo tẽpoꝛe: quo delubꝛa ſacranꝛ. Hec eadẽ fere affert. Calepinꝰ in auctoꝛẽ noſtrũ. Uerum vt in Raudenſem dicit. Apuleius potius rude⸗re ꝙ aurec loqui docet: ⁊ Gellius ſuperſtitioſe loqui Quo circa illoꝝ auctoꝛitate nõ moueręꝛ Sed vt litem dirimã: dicamꝰ donaria dona ip⸗ſa eſſe vt apḋ Spartianũ qui ſcribit Antoniũ dediſſe militibꝰ donariũ ſed quia freqũter lo⸗cata pro loco ⁊ contra ponuntur. accepit Uirgi⸗lius ⁊ alij contenta pro continente. Uerũtamẽ donaria pro donis etiã accipere poſſumꝰ in il⸗lo: Uergiliano: nõ eñ eſt donũ ſine loco.

¶ De exeũtibus in rius vel in riũ. Ca. viij.

Tabulariũ Sacrariũ. Aerarium Armariũ Armamen⸗tarium

Tabulariuʒ locus eſt vbi tabule. i. in⸗ſtrumẽta ⁊ littere reponunꝛ. Sacra⸗riũ repoſitoꝛiũ ſacroꝝ. Aerarium re⸗poſitoꝛiũ eris. i. nummoꝝ ſimiliũꝙ rerũ precioſarũ atꝙ opũ. Armariuʒ vbi reponunꝛ libꝛi ceteraꝙ huiuſmodi. Arma⸗mentarium vbi reponunꝛ armamenta ⁊ arma. Atramẽtariũ vaſculũ qḋ continet atramentuʒ Calamariũ quidã vſurpant pro theca calama⸗ria in qua calami recondunꝛ. Sed quia hoc tẽ⸗poꝛe pleriꝙ pẽna ſcribũt: poteſt etiã dici pen⸗nariũ niſi malumꝰ appellare thecã pennariam vt thecã calamariã. ⁊ thecã graphiariã. Pena⸗riũ vbi reponitur penus. hoc eſt edulia ⁊ ad vi⸗ctum pertinẽtia. Uiuariũ vbi continentur vel aues vel piſces vel fere: que dũtaxat ad victum ſpectant. Pomariũ locus pomoꝛũ reponẽdoꝝ vel locus conſitꝰ pomis: vt Ouı. Id metuens ſolidis pomaria clauſerat athlas menibꝰ. Qui⸗dã hoc pomeriũ vocant. Titus aũt Liuiꝰ pome⸗rium ait eſſe locũ ad muros intra ⁊ extra: i quo edificare nõ licet quaſi poſt menia vt dicimus pomeridianũ pro eo qḋ ẽ poſt meridianuʒ. Uñ Lucanus. Longa per extremos pomeria iũge⸗re fines. Pomariũ igitur aut locꝰ aut freqũes arboꝛibus pomi ſiue fructuũ pomi repoſitoꝛiũ aut copia ipa arboꝝ pomiferaꝝ. Nã hoꝝ noim natura eſt ſignificare vel locuʒ vbi illa ſunt vel ipſarũ rerũ que in loco ſunt copiaʒ: vt aluearıũ tametſi poteſt dici locus vbi ſunt aluei apũ ta⸗men potius accipitur pro copia alueoꝝ eodem in loco collocatoꝝ ac apũ mellificantiũ. Et ro⸗ſarium magis copiam fruticum vno loco roſas gignentiũ ꝙ ipſum locũ vbi frutices ſunt ſigni⸗ficat: quem locum ne roſetum quidem appella⸗re poſſis cum idẽ ſignificet qḋ roſariũ niſi per contentũ ſignificeꝛ continens. Plantariũ non locus plantatũ: ſed ipſe plãte etiã ſi euulſe aut non conſite fuerint. Nec me fallit Seruiũ ſe⸗parare plantaria a plantis dicentẽ plante ſunt rapte ab arboꝛibus: plãtaria vero que ex ſemi⸗nibus nata cum radicibus ⁊ terra ꝓpꝛia tranſ⸗ferunꝛ: ad qḋ ſentiendũ videꝛ alle xiſſe cum ver⸗ſus Uirgilij. Et viua ſua plantaria terra. ſemi⸗narum non locus: ſed ſemen ipſum. i. plantule. Pampinariũ nõ terra vbi naſcuntur pãpini: ſʒ ſeu congeries pãpinoꝝ id eſt virentiũ vitis ra⸗muſculoꝛũ: vel (vt ait Pliniꝰ) palmes q̇ e duro exit. materiãꝙ i primũ ãnũ ꝓmittit pãpinariũ vocaꝛ. Certe in hoc palmite multi pãpini ſunt Calceariũ veſtiariumꝙ pro calceis ⁊ veſtibus vt cibaria pro cibis. Cuſtuariũ pro fuſtigatiõe Carnarium non locus eſt vbi caro ſalſa ſuſpen⸗ditur: ſed caro ipſa: niſi contentum pro continẽ⸗te. Donaria nõ locus repoſitoꝛiũ duoꝝ: ſed ipſa dona. Licet Seruiꝰ dicat vbi dona oblata ſunt: ſunt: ſicut lectiſternia dicuntur vbi hoies in tẽ⸗plo conſueuerunt ſedere. Ita in ceteris adhibẽ⸗da in ſimiliũ noim ſignificatione accuratio eſt et hec de neutris. Nam maſculina feminina et cõmunia officia hoim qualitatemꝙ ſignificãt Caprarius capraria: ſaltuarius: ſaltuaria: cam⸗parius: hoꝛrearius: claſſeariꝰ: cuſtos exercitoꝛe capraꝝ: ſaltus campi hoꝛrei: claſſis. Saga⸗rius: lintcariꝰ: veſtiariꝰ: vẽditoꝛ ſagoꝝ: lintheo⸗rũ veſtiũ. Pꝛopietariꝰ: fructuariꝰ: vſuariꝰ cuiꝰ eſt pꝛopꝛietas predij. cuiꝰ fructus cuiꝰ vſus. que oia ſignificãt actionẽ paſſionẽꝙ numero q̇dẽ

Atramen⸗tarium Calamariũ Pennariũ. Penariũ Uiuariũ Pomariũ Pomeriũ Pomeri⸗dianum Roſarium Roſetum Plantariũ Plante Pãpinariũ Calceariũ Carnariuʒ Donarium In arius paſſiue ſig. Caprariꝰ Camparius. Saltuariꝰ Claſſeariꝰ

Sagarius. Uſuarius. Fructua. Legatari⁹. Commodatarius. Depoſitarius. Fide commiſſarius. Calcaria. Sulphuraria. In orius.

incōp͛henſibilia pauca aūt q̄ paſſiue accipiūtur. Legatarius: cōmodatarius: depoſitarius: beneficiarius: fidei cōmiſſarius qui legatū cōmodatū depoſitū beneficiū: fidei cōmiſſum accepit: ⁊ ſi qua ſunt alia. Ex huiuſmodi noībus fiunt etiam noīa quedā rerū: calcaria ſulphuraria: vbi calx coquit͛: ⁊ ſulphur fit atq; hec a noibus fere proficiſcunt͛: illa vero magis a verbis vel a verbalibus in or et ſunt adiectiua in or⁹ or a orium actionē ſignificātia. Accuſatori⁹. petitorius defenſorius: fideiuſſorius. inſtitutori⁹ exercitorius. tributorius. Nā tributarius a tributum. tributorius a tributor ſicut depoſitari⁹ a depoſitū: ⁊ depoſitorius a depoſitor. Significat itaq; tributarius qui ſoluēdo tributo obnoxius eſt: vt ſtipendarius qui ſoluēdo ſtipendio et depoſitarius qui reddēdo depoſito: vt munerarius qui dat munus populo gladiatoribus i harena exhibendis. Ideo vas eſcariū dicimus et vas potoriū: q2 hoc a noīe verbali venit. Pretor. ſenator. holitor. lictor nō opinor deſcēdere a verbis: ſed quia vocē verbalē obtinēt: ſicut cēſor ⁊ q̄ſtor ſic formauerūt ſua denoīatiua. Pretorius. ſenatorius. holitorius: lictorius: cenſorius ⁊ q̄ſtorius. Holitor aūt eſt qui qui ortū holerū exercet: quē nōnulli ortulanū vocāt. Et ⁊ holus vnaqueq; herba qua veſcimur. Nā ſunt

Holitor. Holus.

et horti nō holerū ſolū ſed arborib⁹ cōſiti ⁊ voluptatis gratia pparati: vt horti ſalluſtiani. pōpeiani. luculliani. claudiani. Lictor miniſter cōſulis. procōſulis. preſidis. pretoris qui faſcem virgarū alligatū cū ſecuri portat. ſunt lictores cōſulis duodeni: alior ſeni. His addere poſſumus aleator: qd̄ videt͛ deſcēdere a verbo quod nuſq̄ reperit͛. nō eīn aleare diciam⁹ ſed alea ludere. Neutra aūt in oriū plerumq; locū ſignificāt vbi aliquid fit vt deambulatoriū loc⁹ vbi deambulamus. Dormitorium locus vbi dormim⁹ Repoſitoriū vbi reponit͛ qd. Tentoriū vbi tendim⁹ vela aut ſiquid inſtar velorū hab3 vel ipſa potius vela ſiue velamēta ꝯtra iniuriā celi. Auditoriū locus vbi audim⁹ p͛ceptorē: aut orantē non in vera cauſa aut opus nouum recitantem aut ſi quid ſimile eſt: vel ipſa turba atq; ipſe cetus auditorum. Lectorium illinimentum eſt ⁊ quaſi pauimentum parietis atq; incruſtaſtatio. Amatoriū gen⁹ veneni amorem vel inſaniam ingerētis. Portoriū vectigal port⁹ vł fluminū vel lacuū: vel ſtagnor. Nā ⁊ portitor ille dr̄ q̄ traducit hoīes ac vehit nauigio: vel ad nauim de littore: vel de naui ad littus: vel ad viteriorem fluminis: lacus ſtagni ve ſeu ripam ſeu littus licet frequentius dicatur littus; poteſt etiā accipi pro eo qui portoriū cōducit. id eſt q̄ fruct⁹ pecuniarios ex portu cōduxit: ⁊ a venientibus illos exigit. Que rō in ceteris huiuſmodi diſcernēda eſt. Hoc etiā loco addā q̄ cū ducam⁹ dumetū: ſpinetū: vepretū ſimiliaq;: tñ dicimus ſenticetum non ſentetum.

Lictor. Aleator. In orium. Dormitoriū. Auditoriū. Lectoriu3. Amatoriū. Portoriū. Potitor. In etum.

Epitome capis. ix.

¶ Euentus iuſſus et permiſſus ſubſtantiua in ſingulari numero quarte quidem declinatiōis et maſculina: in plurali autem ſecunde et neutra vſitatius reperiuntur. Contra iugerum in ſingulari ſecunde ⁊ in plurali tertie frequenti⁹ eſt. licet aliter quoq; legatur.

Euentus. Iuſſus. Permiſſ⁹. Iugerum.

¶ Mancinelli eīn lima docet ⁊ hoc euentū iuſſum ac permiſſum ⁊ hos euentus iuſſus ac permiſſus reperiri: ⁊ huius iugeris ⁊ ab hoc iugere: qd̄ forte valla inficias non iret: ſed rari⁹ eſſe contenderet. Verba mancinelli ſunt. Euentus in ſingulari generis eſt maſculini ⁊ declinationis quarte: eius aūt pluralis numerus eſt euētus vt viſus. M. Tul. lib. j. de oratore. Ut enim q̄ſq; optime dicit: ita maxime dicendi difficultatē: varioſq; euentus orationis: expectationēq; hoīm pertimeſcit. Verg. lib. vj. de Enea. Ecoſq; volutat Euentus aio ſecū. Poſſem ⁊ plures afferre teſtes. hoc vero euentum hec euenta facit. Tullius eīn in perticionibus ait. Si cuiuſq; facti et euenti cauſa ponetur. Et Lucretius lib. j. Euentu3 dici poterit quodcūq; erit actum. Inde igitur, eſt euenta ⁊ non ab hic euētus. Ab hoc iuſſu tantū: ⁊ ab hoc permiſſu legitur. Hoc autē iuſſum ⁊ permiſſum hec iuſſa et permiſſa faciunt Sylius li. vj. Ire iubet capis equitē ruit ipſe citatū. Quadrupedē planta fodiens: ſcutaq; raptim. Cōſequitur iuſſo man⁹ et muralia portat ⁊c. Et lib. ix. Nec iuſſo mora collectis fumantia lucent. Terga elephantorū flāmis ⁊c. Aulus. Gel. li. x. cap. xx. hec ſcribit. Atteius capito publici priuatiq; iuris peritiſſimi qd̄ lex eſſet hiſce v͛bis diffiniuit. Lex inquit eſt generale iuſſum populi aut plebis rogante magiſtratu ⁊c. poſtea ſubdit: Nam niſi populus aut plebs rogetur nullū plebis aut populi iuſſu3 fieri poteſt. Apparet igit͛ hoc iuſſu3 iuſſi: iuſſa pluraliter afferre. ⁊ permiſſnm permiſſa. Cum permiſſa etiam in plurali ſubſtantiuū ſit. Priſcianus lib. vij. ita inquit. Dicit͛ tamen ⁊ hoc iugus iugeris. Iuue. Iugerib⁹ paucis lumbos donare clientis. Itaq; recte dixit. Pompon⁹ eīn Mela. li. iij. de arare ita ſcribit frangit ſubinde ad oppoſita cautiu3: atq; ob id ingenti cum murmure ſonanſq; deuoluit͛ adeo citus: vt qua ex p͛cipiti caſurus eſt in ſubiectam non declinet ſtatim vndam: ſed vltra q̄ canalē h3 eccha: plus iugeris ſpatio ſublimis ⁊ aquis pendentib⁹ ſemetipſum ſine alueo ferens ⁊c. Et Tibul. lib. ij. inquit. Predator cupit immenſos obſidere campos. Ut multo innumerā iugere paſcat ouem Ply. item lib. xix. cap. xix. vbi de cepis meminit: ſic ſcribit. Ceteri cephas ter foſſo ſolo ſeri iubent extirpatis radicibus herbarum in iugero denas libras ⁊c. Variabim⁹ igit͛ huius iugeris ab hoc iugere. hec iugera: horu3 iugerum: his iugerib⁹: hec iugera. o iugera: ab hiis iugeribus: Hoc vero iugeru. ab hoc iugero, hec iugera. o iugera. nec vlterius.

¶ De euentu: iuſſu: permiſſu iugero. Cap. ix.

EUentus in ſingulari generis maſculini ⁊ declinatiōis quarte eſt: eius plurali Mar. C. ſepiſſime in neutro gñe et declinatiōe ſecunda vtit͛: vt de ora

Euentus. Iuſſus. Permiſſ⁹.

tore. Ex alioꝝ factis ⁊ dictis aut euentis. Idē
de diuinatiōe. Si euenta querimus q̄ exquirū/
tur extis: et ad ad Lucciū: Fabulā rerū euento
rumq; meoꝝ. Et ad Atticū. Semper eñ cauſe
euentoꝝ magis mouēt ꝙ̄ ipſa euenta. Quidā
plane imperiti euentū aiunt ſignificare princi
pium: vt apud Ouidiū. Exitus acta probat. ca/
reat ſucceſſibus opto. Quiſq; ab euentu facta
notanda putat. Illud enim exitus acta probat
vox eſt accuſantiū Phillidē argumento quod
dicitur a caſu: eos enim Phyllis ipſa execratꝛ di/
cens, Careat ſucceſſibus opto quiſq; a caſu et
nō a cauſis aliū laudat: aut vituperat. Similia
ſunt huic: iuſſu et permiſſu tuo. quoꝝ pluralia
ſunt ſecunde potius declinationis in ſingulari
fere nunq̄. Neq; eñ dicere ſolemus iuſſo tuo:
Sed iuſſu. nō ꝑmiſſo tuo ſed permiſſu. Horat.
tamē vtar permiſſo. id eſt re permiſſa. nō autē
permiſſione. Nec dixiſſet permiſſo tuo: nec iuſ
ſibus permiſſibuſq; tuis dicim⁹: ſed iuſſis per/
miſſiſq; tuis: nec iuſſus ꝑmiſſuſq; tuos: ſed iuſ
ſa tua et permiſſa. Virgilius. Accipe iuſſis car
mina cepta tuis: et iterū. Ille patris iuſſa exe
Iugerum quitur. et alibi. Haud mollia iuſſa. E diuerſo iu
gerum in ſingulari ſecunde in plurali tertie eſt
declinationis: nō autem (vt ait Priſcianus) iu
ger iugeris cum omnes dicant in ſingulari iu/
gerum: ⁊ in plurali iugeribus. Significat autē
menſuram ducentorum quadraginta pedū in
longitudinem: dimidij in latitudinem: vel (vt
alij volunt) q̄ntum par boum vno die arat: que
due ſignificationes in idem recidūt. tantū eñ
fere ſolet vno die par boum arare q̄ntum dixi.

Epitome capitis. x.

¶ Adiectiua in tilis: ſilis ⁊ xilis ſi a paſſiuis ve
niunt p̄teriti paſſiui ſignificationē hn̄t: ſin ab
abſolutis p̄ntis. Que vero a locis in habitato/
res aut indigenas. vt ſaxatilis aquatilis. Sunt
tñ que re ita exigēte p̄ntis paſſiui ſignificatio/
nem obtinent. vt plicatilis criſta que plicatur.

¶ Addi pōt: aut plicari pōt: quō cōtra Vallam
mācinell⁹ exponit apartile dicēs. Apartile nō
qđ apertū dr: ſed qđ aperiꝛ vel aperiri pōt: vt
verſatilis axis qui verſaꝛ: plicatilis criſta q̄ pli
caꝛ vel plicari poteſt. Et hoc pacto ouidij illō
exponi debet. Sicuti etiā li. xiij. met. Tortilis.
Vltimaq; accipiat ꝙ tortilis vitia piſcis. Aliꝛ
aūt tortilis anſa dr. Donat⁹ futilis et futile de/
ductū vult a futili vaſe quo i ſacrificijs vteban/
tur: ſed et illud a futiēdo ſeu effundendo dictū
eſt: eo ꝙ ↄſtare nequeat depoſitum fundit

De adiectiuis in tilis ſilis ⁊ xilis. cap. x.

Omina q̄ exeunt in tilis vel in ſilis
vel in xilis: ſimillimā ſuis p̄ticipijs
vn̄ naſcunꝛ ſignificationē hn̄t. Vas
Fictilis fictile qđ fictū eſt a figulo nō quod
Coctilis. fingi pōt Coctiles lateres qui cocti ſūt: et non
Raſilis crudi. Raſiles calathi: quaſi raſi nihil ex tātis
ac redūdātis plenitudinis. Vir. eñ. Et torno ra
Penſilis. ſile buxū quaſi raſibile. Penſilis vua: pēſilis le
ctus: pēſiles lychni: pēſiles balnee: pēſiles hor
ti: ꝙ ſuſpenſi ſunt ⁊ in aere pendētes. Flexilis
ramus: flexiles vites ꝙ flexe ſunt ⁊ lapſu erra/
tico torquenꝛ: tortilis anſa ꝙ retorta ⁊ replica Flexilis.
ta eſt. Tornatile poculū: ꝙ tornatū eſt ⁊ torno Tortilis.
fectū Textilis veſtis: ꝙ de texta ē. Sutilis bal/ Tornatilis
teus ſutilis cymba: ꝙ cōſuta ē. Sculptile ſimu/ Textilis
lachrū: ꝙ ſculptū eſt. Altilis auis. altilis qua Sutilis
drupes. altilis piſcis. qui ſagina altus ſiue ali/ Sculptil.
tus eſt atq; ſaginatus. ſtructil. baſis. ſtructiles Structilis
colūne q̄ non ſunt ex vno lapide: ſed ex multis. Apertilis.
Apertile latus qđ apertū eſt: vt Ouidi⁹ de tri/ Altilis
ſtibus. Aſpicis a dextra latus hoc adaptile tau Tinctilis.
ri. Tinctile virus qđ tinctū ē: aut intinctū eſt
ſpiculo ſagitte: vt apud eundē ⁊ in eodē opere
Et tinctile virus. Tonſile buxetum: et tonſiles
oleas legimus: ꝙ tonſe ſunt ac in orbē et comā Tonſilis
putate Et hec noīa in participiū paſſiuū reſol
uunꝛ que paſſiuū habēt que vero paſſiuo carēt
in p̄ſentis participiū: qualia ſunt neutra vt aīa
volatilis: q̄ſi volās. ⁊ quidā volatilia volucres
vocāt. quia volāt: vt altilia aīalia q̄ alunꝛ: ſeſſi/ Volatilis.
les lactuce: quaſi ſedētes qđ licet a p̄ticipio nō Altilis.
veniat: tñ eiuſdē nature eſt. cū in ſignificatione Seſſilis.
ↄſentiat: ⁊ a ſupino naſcatur. Verſatilis quoq; Verſatilis
ſcena videꝛ ſignificare ꝙ verſaꝛ huc ⁊ illuc: nō Verſilis
ꝙ verſata eſt. ⁊ axis verſatilis. ꝙ verſatur. Qui Ductilis
dā aiunt verſilis ſcena ⁊ ductilis. verſilis quidē
ꝙ quū tota machinis quibuſdā conuertebatur
aliā picture faciē oſtenderet. Ductilis vero cū
tractis tabulatis hac atq; illac ſpecies picture Plicatilis.
nudabaꝛ interior. Plicatilis criſta vpupe q̄ pli
catur nō q̄ plicata eſt. ⁊ nauis plicatilis q̄ plica
tur cum facta eſt ex corijs. Fiſſilis arbor fiſſile
lignū. fiſſile robur. tū quaſi fiſſum cuneis: tū q̄ Fiſſilis.
finditur: quaſi fiſſibile: vt Plynius lib. xvi. Hec
marie fiſſilia: alia frangi celerior aꝙ̄ findi. Idē
paulo poſt. Nulliſq; fiſſile rimis hoc lignum id
eſt fiſſum. Solutilis etiā nauis dicꝛ: qualis na
uis in qua Agrippina a Nerone filio per inſi/ Solutilis.
dias poſita naufragiū fecit quaſi ſolubilis q̄ fa/ Agrippia.
cile ſolui poſſet. Ego vero malī ſolutilē dicere
ſolutā: et nō fideliter conſutā. Et ſectile portū Sectilis.
legimus non tam ſectibile (Quid eñ nō eſt ſe
ctibile) ꝙ ſectū et ſua ſpōte cōciſū. Nā cōciſū
⁊ ſectū introrſum videꝛ. Futilis vanus ⁊ inuti/ Futilis.
lis: vel a futio vnde effutio: vel a fuo futū vel per
apocopē ab alto ſupio: qđ ab alijs diuinari ma/
lo ꝙ̄ a me ꝑferri. Vmbratilis videꝛ conuenire
cū ceteris quaſi vmbratus: vt vita vmbratilis: Vmbratil.
⁊ res vmbrales id eſt vita vmbra ⁊ opaco mar/
ceſcens: ⁊ res per inuolucra. ⁊ inanitatē qualis
vmbra eſt. dicte vmbratiles appellāꝛ. Aquati/ Aquatilis.
lis a noīe vel a verbo: aīal in aqua degēs. Saxa Saxatilis.
tilis incola ſaxoꝝ. Piſcis fluuiatilis incola flu/ Fluuiatilis
uij: nō maris aliarū ve aquarū piſcis. Pluuiati Pluuiatilis
lis aqua vel a pluo: vel magis a pluuia.

Epitome capitis. xi.

¶ In būdus verbalia participij preſentis ver
boꝝ frequentatiuoꝝ ſignificationem [illegible]
caq; viſitatiſſima ſunt quoꝝ huiuſmo [illegible]
cipia inuentu rariſſima.

¶ In huius ſententiā it et neſtor totis pedibus
ↄ icēs. Noīa in bund⁹ ex ſilitudine etymolo [illegible]

trahere dixit. Scaurus antiquus grãmaticus Leuꝰ opinionẽ ſecutꝰ eſt Seruiꝰ [ſup quintum thebaidos. Et Priſcianꝰ vt vitabũdus ſilis ſit vitãti ꝓdabũdus ſilis predãti. furibũdꝰ ſilis furẽti. ridibũdꝰ ſilis ridẽti. populabũdus ſilis populãti. rubicũdus ꝓ rubibũdꝰ. teſte Priſciano ſilis rubẽti. At vero Caſſellius per ꝑticipiũ exponit in cõmẽtario lectionũ antiquarũ: ita ſcribẽs Ludibũdus: errabũdus. ridibũdus. idẽ eſt qđ ludẽs. errãs. ridẽs. Similiter quoq; expõit Marcellus has precipue dictiones: vt moribũdus dicatur moriens. errabundus errãs. deplorabundus deplorans. volutabundus volutans vitabundꝰ vitans In hanc etiã ſententiã ducit Gellius in noctibꝰ atticis: ⁊ lucidius his diſſertationibꝰ. Nã terminata in bundus vt ait vehemẽtiã ſignificẽt; qđ idẽ eſt ac ſi diceret idẽ ſignificãt qđ ⁊ ꝑticipia frequentatiuorũ: vt riſitans erritans: populitans. Lucretiꝰ libro ſexto. Verſabundus enĩ turbo deſcendit: ⁊ illaʒ deducit pariter lento cũ corpore nubẽ. id eſt verſans. Qđ et Pompeius exponit aptius. Ait enĩ in dictionibus a c littera incipientibus. Caſſibundus. i. crebro cadens. Vnde Neuius referente varrone li. primo de analogia ait: riſi egomet me caſſibundũ ire ebriũ hoc ẽ crebro cadentẽ interꝑte vt diximꝰ Põpeio. Hanc etiã opinioneʒ ſequit Laurẽtius li. i. Elegãtiarũ. Et Tortelius in cõmẽtarijs orthographie q pace ꝯtradicentiũ dixerim firmior ⁊ certior eſt. qđ etiã vno hoc exẽplo ꝓbamꝰ Salluſtiꝰ i iugurtha. Ipſe q̃ſi vitabũdꝰ ꝑ ſaltuoſa loca ⁊ tramites exercitũ ductare. hoc exẽpluʒ Seruiꝰ affert in teſtimoniũ ſui erroris qđ haud dubiũ nr̃e ſentẽtie magis confert q̃ ſue. Quid enĩ addidiſſet Salluſtius quaſi qđ ſilitudinẽ imaginẽq; ſignificat ſi vitabundus ꝑ ſe ſilitudinẽ ſignificaret: Quid qđ Priſcianus nr̃aʒ etiã ꝯtra ſeipſuʒ opinionẽ tenet: Nã vt diximus rubicũdꝰ inq̃t ꝓ rubibũdus ponit. Nunq̃d rubicũdꝰ rubẽti ſilis dr̃: an rubẽs: certe rubẽs. Vñ Vir. i culice ait. Et roſa purpureo creſcit rubicũda colere. Calphurnꝰ egloga iiij Et potꝰ glãdes rubicũdaq; collige corna Hec ille. Hanc epibolos dicit ductor ne quid erres

De adiectiuus in bundus. Cap. xi.

PRiſcianꝰ libro quarto inq̃t: in bũdus deſinẽtia ſilitudinẽ habere ſignificant: vt vitabũdus ſilis vitãti: ꝓdabũdꝰ ſilis ꝓdãti. moribũdꝰ ſilis moriẽti. errabũdus ſilis errãti. furibundus ſilis furenti. Et paulopoſt excipit alternitatiſ cauſa: rubicũdus qđ in penultima ſyllaba ꝓ b c habuit: ne ſit abſonũ ſi rubibũbꝰ dicamꝰ. Sed videamꝰ an Priſcianꝰ recte ſentiat: neq; a me primũ queſtio hec mouetur: ſed olĩ ab Au. Gellio. atq; ante hũc a Terentio Scauro Adriani tẽporibꝰ: vt idẽ A. G. ait grãmatico vl' nobiliſſimo cõtra Caſſelliũ in cõmẽtario lectionũ antiquarũ ita ſcribentẽ. Ludibũdus. errabũdus. ridibũdus. idẽ eſt qđ ludẽs errans ridens. Qđ Scaurus reprehendit dicens

Ludibũdꝰ. Errabũdꝰ. Ridibundus.

Ludibundũ eſſe q ludentẽ errabundũ: ridibundũq; qui errantẽ ridẽtẽq; agit ac ſimulat Hoc A. Gellius confutat atq; ita cũ Caſſellio ſentit vt nõ ſimulationẽ per hec noĩa: ſed econtrario vehemẽtiã ĩtelligi velit his quidẽ verbis. Sed qua ratione Scaurus adductus ſit: vt Caſſelliũ in eo reprehẽderit nõ hercule repiebamus. Nõ eſt enĩ quin hoc genere ipſo dũtaxat idẽ ſignificẽt quod ea demonſtrãt a quibus ꝓducũt Quid enĩ eſſet ludentẽ agere vel imitari: ⁊ paulopoſt cũ reꝑhenſionẽ aũt illaʒ Scauri notaremus: in memoriã nobis redijt: qđ Siſenna in. iiij. hiſtoriarũ eiuſdeʒ figure verbo ita vſus eſt. Populabũdus inquit agros ad oppidũ ꝑuenit qđ. ſ. ſigt: cũ agros popularet. nõ vt Scaurus i conſilibus verbis ait cũ populantẽ ageret: vel cum imitaret. Poterat tñ Aulus Gellius accõmodatuʒ magis etiã ꝓducere exempluʒ: quale apud Salluſtiuʒ in Iugurtino. Ipẽ quaſi vitabũdus per ſaltuoſa loca ⁊ tramites exercitũ ductare. Si huiuſmodi noĩa in bundus ſignificarent ſimilitudinẽ: quid ita adderet quaſi: qđ ſimilitudinẽ imaginẽq; ſignificat. Pergit idem Gellius dicẽs. Sed inquirẽtibus nobis quenã ratio et origo eſſet huiuſcemodi figure populabundꝰ et errabundus multorũq; aliorũ id genꝰ verboruʒ epibolos hercle. Apollinaris noſter ſibi videri particulã iſtã poſtremã. in quã verba talia exeunt. vim et copiã et quaſi abundantiam rei. cuius id verbũ eſſet demõſtrare vt letabundus is dicatur. qui abunde letus ſit. et errabundus qui longo atq; abundanti errore ſit. Ceteraq; omnia ex ea figura ita dici oſtendit. vt ꝓductio hec ⁊ extremitas largã et fluentem vim et copiã declararet. Hec Aulus Gellius a quo miror cur deſciuerit Priſcianꝰ. et vni Scauro potius q̃ his duobus tribuſue aſtipulet An quia grãmaticus Scaurus et priſciano ſimilitudine profeſſionis coniunctus: Caſſellius vero iuriſconſultus. et Aul. Gellius orator. Apollinariſq; philoſophus: Puto Seruiũ ſecutũ potius: q̃q̃ ab eo libẽter diſſentire ſolet. Ait enĩ ille tum alibi: tum decimo eneidos: moribunda morienti ſimilis qđ ita eſſe Salluſtius oſtendit qui ait quaſi vitabundus per tramites et ſaltuoſa loca exercitum ductare. Nullum exemplum Seruius magĩ cõtra ſe proferre potuit: vt modo oſtendi. Audi quam ſubiungit rationem. Nam Iugurtha non vitabat legatuʒ: ſed cũ vitare ſimulabat. Ita loquitur: quaſi expoſuerit vitabundum dici a ſimulatione: et non a ſimilitudine. Non ſimulabat vitationem legati: ſed timorem. Preterea ſi qua foret ſimilitudo: eo ſimilitudo atq; ſimulatio intelligitur per illud quaſi: non per illud vitabundus. Addit adhuc rationem. Naʒ quia nomen eſt: ideo ſignificat ſimilitudinem non paſſionem: ⁊ alia deinceps vbi nullum robur rationis ẽ: Sed preter rationes illorum ipſe quoq; Priſcianus impendens confeſſus eſt quod negabat. Quero enim nunquid homo rubicundꝰ [quod ille ſimile facit ceteris in bundus] ſimilis rubenti eſt: an vere ru

Populabũdus. Epibolos. Letabũdꝰ. Seruius. Vitabũdꝰ.

benſ: ꝑfecto vere rubens. Ergo idem erit rubicundus et rubens q̄ ſentētia Caſſellij eſt que ⁊ breuioꝛ eſt: nec minus foꝛtaſſe vera ꝙ illa ſiue Gellij ſiue Apollinaris. cuʒ frequentiſſime ſic accipiantur populabundus populans: errabūdus errās ſed nonnunꝗ̄ vt Gellius ait vehemētiam ſignificant: quam vt breuiter et ipſe complectar idem ſignificant quod participia frequentatiuoꝛum. Luſitans. riſitans. erritans. lectitans. populitans. ſi reperiremus: quod cum non ſit ad hec: vt reoꝛ in bundus terminata decurrimus.

Epitome capitis. xij.

In icus

¶ Uerbalia in icus. a facio. dico. et in quus a loquoꝛ et ſequoꝛ ſi qua ſunt a ſequoꝛ comparatiuum et ſuperlatiuum ab inuſitato verbali in ēs frequentius deducunt.

¶ Sepe eni abſolutū ſeu poſitiuū nomē in vſu eſt a quo cōparatiua et ſuplatiua rara: atq̄ ecōuerſo vt magnificꝰ in frequēti eſt vſu. magnificens in nullo. ⁊ tñ magnificētioꝛ ⁊ magnificentiſſimꝰ ſunt frequētiſſima: cū magnificioꝛ ⁊ magnificiſſimꝰ vix vſq̄ repiant. Siliter diues in frequētioꝛi eſt vſu: ꝙ dis adiectiuū ⁊ tñ ab eo ditioꝛ ⁊ ditiſſimꝰ i vſu ſunt: cū diuitioꝛ valde rarū ſed in heroidibus tñ lectū: diuitiſſimuʒ rariſſimū aut nullū ſit. Addamꝰ in icus noīa nō geminare ſyllabā. Nā ab amicus ſit amicioꝛ a ſpurcus ſpurcioꝛ: a pudicꝰ pudicioꝛ: ꝙuis dicat pudicitia. ſpurcitia: amicitia: q̄ a genitiuo interdū addit cia: vt auari auaricia: duri duricia ⁊c.

¶ De exeuntibus in icus: quomodo cōparatiuos ſuperlatiuoſq̄ faciant. Capit. xij.

Magnificus; Honorificꝰ

Magnificꝰ: honorificꝰ: munificꝰ nō ex ſe gignūt cōparatiuos ſuplatiuoſq̄ ſʒ ex alijs q̄ in vſu nō ſunt: at ne poſſunt quidē eē: magnificēs: honorificēs: mūificēs. Nō eni dicimꝰ magnificioꝛ: honorificioꝛ: munificioꝛ: ſʒ magnificētioꝛ: honorificētioꝛ: munificētioꝛ. Et in ſuperlatiuo magnificētiſſimꝰ. Mirificꝰ tñ etiā mirificiſſimꝰ facit vt Teren. at qui mirificiſſimuʒ: ⁊ Marcꝰ Cato teſte Priſciano ꝯtra termū: de Ptolemeo rege optio atq̄ beneficiſſimo. Et actiꝰ in. viij. didaſcalicon: ⁊ magnificiſſimo excellētiſſimoq̄ honoꝛe. Quia ergo a facio ſic cōpoſita ac terminata: hāc regulā ſequunt mirificus: beneficus: veneficus: maleficus: vulnificus: luctificus: pacificus: moꝛbificus: ſacrificus: et ſi qua ſunt alia que oīa accititiū cōparatiuū ſuperlatiuūq̄ habent: aliquando etiā ſuū. Sunt ne alia nomina eiuſdē nature: certe ſunt: ea que foꝛmantur a dico et a loquoꝛ: et ſi qua reperirētur a ſequoꝛ vt maledicus maledicentioꝛ: maledicentiſſimus: benedicus autem nō inueni quia nec benedico inuenitur: licet eo Priſcianus vtatur: et hoc tēpoꝛe vtamur moꝛe grecoꝛū quoꝛuʒ auctoꝛitate dedimus huic verbo accuſatiuū pꝛeter naturaʒ ſuam: cum poſtulet datiuum: ſicut maledico: qđ et ipſum nunc ad imitationē grecoꝛum habet: etiā aliqñ actm̄. De bn̄dico vnius vocis loquoꝛ

Mirificus

Benedico.

nō duarū: nā ⁊ tunc ⁊ aliud ſignificat: et aliter regit. Preterea fatidicus: veridicus: iuridicus. vero rarū verbū eſt: cauſidicus magis ſubſtantiuum. A loquoꝛ ſūt plura: a ſequoꝛ foꝛtaſſe nulla niſi pediſequus quod ſubſtātiuū eſt. Magniloquus: grandiloquus. altiloquus. vaniloquus doctiloquus: verſutiloquus. fatiloquus. faciūt comparatiua magniloquentioꝛ. grandiloquentioꝛ. ⁊ item cetera Suplatiua magniloquentiſſimus. grandiloquētiſſimus: et reliqua: ſed eoꝛum poſitiua poſſunt eſſe: tum participia maniloquens grandiloquens: pꝛeter vnū ſuauiloquens: quod neſcio an dici poſſit ſuauiloquus maledicens plane participiū eſt: ſed et maledicus dicimus qđ in fatidicus ⁊ veridicus non ſit neq̄ in illis ſupioꝛibus magnificens: honorificens: munificens: q̄ participia eſſe nō poſſunt cum hec fuerit futura vera vox: magnifaciens: honoꝛifaciens: munifaciens.

Magniloquus

Fatidicus

Epitome capitis. xiij.

¶ In eus ex materia mera aut ſolida quid factum. In aceus cōmixta: aut quid in ea natum In atꝰ incruſtatū aut tectū. In in itius aut materiā ſi a noīe: aut paſſionē ſi a verbo deducūtur ſignificant.

In eus. In aceus In atus In itius.

¶ Ut poꝛta ferrea ex ſollido ferro: ferracea ex ferro mixto: ferrata ferro icruſtata et munita ſeu tecta. Ager cretaceus in creta conſiſtēs: tectū lateritiū ex latere factū. domus conductitia conducta aut conducibilis.

¶ De exeūtibꝰ i Ceus: in eus: ⁊ i itius. Ca. xiij.

Finita in ceus pauca ſunt: materiāq̄ ſignificāt: vt herbaceꝰ: betaceus: maluaceus ex materia herbe: melue: bete: harūdinaceus: ferulaceus: roſaceꝰ: triticeꝰ: hoꝛdeaceus. teſtaceus. toſaceꝰ harenaceꝰ. cretaceꝰ. argillaceꝰ ex materia harūdinis. ferule. tritici. hoꝛdei. roſe. teſte. toſi. harene. crete. argille. hoc tñ differūt: ſi qđ differūt a materialibꝰ: ꝙ illa magis totū ſignificāt: hec partē. Ager eni cretaceus nō idē eſt qđ creteus nec harundinaceus ſurculus qđ harūdinea fiſtula. vnū eſt natum ⁊ poſitū in creta aut harūdine. alterū ex coꝛpe ac materia crete ⁊ harundinis factū. ⁊ panis triticeus hoꝛdeaceuſue nō ex ſolo tritico hoꝛdeo ve cōpoſitꝰ eſt: ſed ex aqua quoq̄ licet triticeus vtriuſq̄ harū: de qbꝰ loquoꝛ: foꝛmatū videri poſſit: ⁊ magis illius cuiꝰ ſunt creteꝰ harūdineꝰ: ⁊ ſimilia. Nā triticaceus facere deberet: niſi dicimus euphonie cauſa ſyllabā eſſe ſublatā: qđ mihi ita videt quia diſtincta eſt ſpecies eoꝛū que exeūt in ceꝰ et eoꝛū que exeunt in eus Huius generis eſt vinaceus: cum eſt adiectiuū: vt vinaceo grano legimus quendā ſuffocatū ꝓ acino vue: ⁊ vinacea ſubſtantiuū plurale pro granis vue iam pꝛeſſe. Dicimus tamen mons terrenus potius ꝙ terreus: aut terraceus. Sunt itē noīa finita in itiꝰ deſcendentia ab habentibus t in vltima ſyllabā: et ſi a nominibus quidē ſignificantia materiam. Si vero a ſupinis paſſionem quandam

In aceus Herbaceꝰ. Betaceus. et ſimilia.

In eus. Creteus. Harūdine.

Vinaceus. Vinacea

vt Cratitius:ſtramentitius:lateritius: cemen-
Cratitius. titius:pauimentitius. Item fictitius cōmenti-
Fictitius tius:pigneratitius:feneratitius: conductitius
Conducti-tius. aſcriptitius:deditius. Ratio ac fictitia ac cō
mentitia: que ficta et ad tempus commenta et
ex cogitata. Res pigneratitia aut feneratitia:
que data pignori aut ad fenꝰ pertinet. Domus
conductitia que conducta eſt:homo aſcriptitiꝰ
deditiusq;:qui ad aliquam rem aſcriptus eſt:
Aſcriptitiꝰ et qui ex numero eorum eſt qui ſe in alteriꝰ im-
perium dediderunt.

Epitome capitis.xiiij.

Cōparatiuū. ¶ Comparatiuū ſemper auget ſignificationē
abſoluti licet rem ſubiectā imminuat. Sepe ta
men pro abſoluto repertū eſt. Nec comparati-
ue poſitum duntaxat per magis eſt exponen-
dum:ſed etiā per alia aduerbia comparatiua ſi
cut ⁊ ſuperlatiuū per aduerbia ſuperlatiua. Ad
di pōt. Verūtamē virtute ſubaudiri ſepe minꝰ
per comparatiuū ꝙ per abſolutū importatur:
qd Donatū:Seruiū. Acronem.ceteroſq; grā-
maticos ſenſiſſe coniectura cōſequor.
¶ Verbigratia minꝰ excedit paruū ⁊ paucū in
ꝓuitate ⁊ paucitate:ſed quod minus eſt excedi
tur a paruo ⁊ pauco ī quātitate ⁊ numero. Pro
abſoluto aūt poni approbat ſic Mancinellus
Recte quidē meo iudicio expoſuiſti Laurenti
triſtior pro triſtis:⁊ſenior ꝓ valde ſenex. Nā ⁊
alio ī loco idē Virgiliꝰ iqt hoc heliniꝰ facit hoc
cui maturꝰ aceſtes. Et li.vj.de charōte ait. Iā
ſenior:ſed cruda deo viridiſq; ſenectus. vbi itē
ꝓ valde ſenex exponendū eſt:quod datur intel
ligi per vba illa. Sed cruda deo viridiſq; ſene-
ctus. Quāuis eīn valde ſenex charō eſſet. attn̄
crudus ⁊ viridis erat. Verum illud vlterius ad
demus ꝙ ſenior etiā pro magis ſenex accipit.
Seneca eīn epl'a ſeptuageſima quinta ita ſcri-
bit Quēadmodū ex duobꝰ ſapiētibus q̄ ſenior
deceſſit:non eſt beatior eo:cuꝰ int̄ pauciores
annos t̄minata eſt virtus: ¶ Virtute aūt ſubau
diri per comparatiuū minus ⁊ lenius quiddā
importari patet multorū teſtimonio qui homi
nē liberiorem ſeueriorēq; potius ꝙ liberum
ac ſeuerū dicunt:quaſi ſubaudiatur paulo aut
aliquanto ꝙ par ſit.

¶ De vi cōparatiui.de minꝰ.de magis.ca.xiiij.

COmparatiuū ꝓ minore vi acci
pi ꝙ ipſū poſitiuū habeat: ait
Priſcianꝰ vt Virgiliꝰ Triſtior
⁊ lachrymis oculos ſuffuſa ni-
Triſtior tētes. Triſtior eīn hic ex parte
triſtis accipit. Sepe ꝓ ſe poſi
Senior. tū ꝓ ipſo poſitiuo:vt comites ſenioris aceſte ꝓ
ſenis. In quorū vtroq; eſt cauſa cur aliqd nos
addamꝰ. Nā illud triſtior plane ꝓ triſtis:nō ꝓ
ex parte triſtis accipit:vt ait Quintilianꝰ. Vti
mur vulgo cōparatiuis ꝓ abſolutis: vt ſi qs ſe
infirmiorē appellās nō dicit ꝓ rinꝰ ꝙ infirmꝰ
Infirmior Et hic ſenior potiꝰ ꝙ valde ſenex ꝙ tm̄ ſenex:
vt idē Quītilianꝰ de Iſocrate. Cocq; iā ſeniore
[Octauū eīn ⁊ nonageſimū cōplenit annū] ꝑ-
cipere Ariſtoteles pomeridianis ſcholis cepit

Et Ouid.de triſtibus. Soſpite ſic te ſit natus
quoq; ſaſpes.et olim. Imperiū regat hoc cum
ſeniore ſenex. Ideo cū Seruio nō ſentio dicē-
te ſcdm Varronē. Senior ⁊ iunior cōparatiua
ſūt ꝑ iminutionē Eſt eīn ſenior nō ſatis ſenex
iunior nō ſatis iuuenis intra iuuenes ſicut pau-
perior intra pauperē. Dixitꝰ aūt hoc Varro in
libris ad Ciceronē quā rē a Varrone tractatā
ꝯfirmat etiā Pliniꝰ. hec Seruiꝰ. ſi vo hoc Var
ro ⁊ Plyniꝰ ait:quis nō cernit ſibiipſi repugna
re rationē hāc. Eſt eīn natura cōparatiui ſupe-
rare in ea qualitate quā obtinet poſitiuꝰ. Que
ſuperatio quotiens incolumis eſt: non poſſis
tunc dicere factam eſſe imminutionem. Pona-
mus exemplum huic rei ſimillimū. Antiquior
te ego ſum.id eſt maior te natu ſum. Item ado-
leſcentior te ſum.id eſt minor te natu ſum:ita iu
nior te ſum.id eſt minoris etatis ꝙ tu:videlicet
ſupero te paruitate etatis. Quem in modum ac
cipitur illo in loco ſeruij. Ergo non per īminu-
tionem ſed proprie. Quare vt in iunior fallitur:
ita in ſenior falli dicēdus eſt:que tamen omnia
[vt ſentio] pro poſitiuo accipi ſolēt. Quemad- Ocyus.
modum ocyus pro ocyter: minus pro non ſem- Minus
per fere accipit. frequētiſſime tn̄ iunctū aut cū Secius
ſin aut cum quo pro vt : ſin minus.i.ſi non. quo
minus vt nō. ſicut quo ſecius etiam pro vt non.
Quia de hoc cōparatiuo minus feci mētionem
aliqd etiā de ipſo dicam. placet aūt mihi nō mō
a paruū venire:ſed etiā a parū vt parū pecunie
habeo:nō aūt paruum pecunie: ergo minus pe
cunie ad parū pecunie:potius ꝙ ad paruū pecu
nie videt referri. Addā aliquid econtrario de
magis. Ait idē Priſcianus:oīa cōparatiua mit
tere aduerbia ſimilia neutro generi. Atqui ma Magis
gis nō in us exit more aliorū:ſed in is qd cōpa-
ratiuum eſſe et vis ipſa huius vocis indicat: et
multo poſt neſcio quo fatet hic author. ꝑtereo
ꝙ a maius nullū aliud aduerbiū eſt:et aliqd eſ-
ſe debet. Dicimus eīn iuſtius queror. meliꝰ ſcri
bo:peius canto:plus gaudeo:minus doleo:ma
ius gaudeo non dicimus:ſed magis quod a ma
gnum poſitiuo comparatiuum eſſe vel hinc pa
lam eſt:ꝙ oēs ſic loquimur. magis poterat Pō
peius ꝙ Ceſar ſed poſtea maxime potuit oīm
Auguſtus Ceſar. Ex quo apparet eiuſdē poſi-
tiui qd eſt magnū cōparatiuū eſſe magis cuius
ſuperlatiuum eſt maxime: mutata n in g.et ap-
poſita i. Quod cum ita ſit cur per magis ⁊ poſi
tiuum reſolui comparatiuū Priſcianus voluit
tacens de ceteris que eundem vſum preſtant. Cōparati-
Fortior plus fortis: vehemētius fortis:validiꝰ ui reſolutio
fortis et qui ſunt eiuſmodi:opinor ꝙ non puta
bat hoc eſſe comparatiuum: vt qd a voce com-
paratiui receſſerat aut ſi putabat:abſurdum vi
debatur comparatiuū per comparatiuū reſol-
ui cum poſitiuo. Cum preſertim ipſum magis
more aliorum comparatiuorū reſoluendū ſit:
quod ſi fieri nequit : nec alia quidem poterunt
Quale eſt:ſi dicam quod eſt iſtorum maius edi
ficium:aut qd validius:abſurdum [vt dixi] qui
buſdā videri poſſit:ſi reſoluat magis magnum

Superlatiui reſolutõ

et validius validum. Adde ꝙ ſicut reſoluit cõparatiuũ per magis: debuit reſoluere ſuperlatiuum per maxime: vt fortiſſimus grecorum Achiles: maxime fortis grecorum. non autem ſuper omnes grecos fortis. Naʒ hoc modo ſupra ſe fortis erit quod fieri nequit. Iteʒ ſine apposito fortiſſimus Hercules non dicitur commode valde fortis ſed validiſſime .i. maxime fortis. Nam quid abſurdius ꝙ cũ exponamus cõparatiuũ per comparatiuũ: exponere ſuperlatiuum per poſitiuum.

Epitome capitis .xv.

¶ Comparatiuum tam nomen ꝙ aduerbium partitiue tentum vt pote dum genitiuum regit aut caſum prepoſitionis in genitiuum reſolubilem: locum habet duntaxat inter duo aut ſingula aut bifariam diuiſa. Superlatiuum autẽ duntaxat inter plura duobus: vt pote non citra tertium numerum ⁊ vtrunqʒ inter ea que eiuſdeʒ ſunt generis ſeu nature .ita vt ſalua ſententia genitiuus poſſit adiectiuo conformari etiam in caſu ⁊ numero. Uerum comparatiuum comparatiue tentum: vt pote dum ablatiuuʒ rei exceſſe aut regit aut regere congrue poteſt tã inter duo ꝙ plura. et tam ea que eiuſdem ſunt nature ꝙ que diuerſe locari poteſt. ſi tamen ſententia conſtare poterit. Interrogando auteʒ ⁊ indiffinite loquendo damus comparatiuo vter ⁊ vtrum ſuperlatiuo quis et quid.

¶ Conueniunt ergo cõparatiuum partitiue tẽtum et ſuperlatiuum in duobus: quia vtrũqʒ regere poteſt genitiuum et vult dũtaxat poni inter ea que ſunt eiuſdem nature. Differunt autẽ in vno: ꝙ cõparatiuum inter duo aut in duas ꝑtes diuiſa locum habet. ſuperlatiuum econtrario tantum inter plura duobus. Exemplum de duobus vt manuum dextra fortior eſt. Aiacbuʒ thelamonius. De duabus partibus: vt romanorum maior pars melioreʒ vicit. Exemplum de pluribus: vt digitorum medius longiſſimus. Grecorum achilles fortiſſimus. In his autem tribus vtrũqʒ differt a cõparatiuo cõparatiue tento. Primo quia illud ablatiuuʒ regit: hec genitiuum regunt. Secundo quia illud tam inter duo ꝙ inter plura et econuerſo. Hec duntaxat inter ſua poni volunt. Tertio quia illud tam inter ea que diuerſe ꝙ inter ea que eiuſdem ſunt nature locari poteſt: ſic tamen vt ſubaudiatur reliquis aut ceteris: hec tantum inter ea que eiuſdem. dixi ſic tamen ⁊c. quia dum dixit. Statius. et melior ſis queſo deis: ſubaudit ceteris. Et vale. maximus dicens. omni ciue maior ſubaudit reliquo: alioqui ſententia non conſtaret. Nam vt author noſter in Pogium Annotauit inepte dixit ille Ariſtoteles dixit Democratiam omnibus peioreʒ: quia ipſe [inquit] dixiſſem omnium peſſimam non peioreʒ: ſicut hic homo eſt omnium peſſimus: non omnibus peior: ne ſeipſo peior eſſe dicaſ: et ſuperlatiuũ ad ea que ſunt eiuſdem generis cõparetur. Comparatiuum vero ad diuerſi ⁊c. Dum vero de diuerſis loquimur nõ eſt op⁹ ſubaudito: vt prior aliis: preſtantior ſuperioribus et venturis perſis. Importunior ſuperioribus. Peior aliis: et in cõſimilibus locutionibus. Similiter vbi nõ eſt ablatiuus ſed caſus reſolubilis in ablatiuuʒ vt prior ante hos. non reſoluam. id eſt prior horum. Sed his. Similiter enei. primo. ſcelere ante alios immanior omnis. Quos inter medi⁹ venit furor. id eſt immanior aliis omnibus nõ aliorum omnium. Quando auteʒ dico inter romanos maior pars meliorem vicit: reſolui licet in genitiuum romanoruʒ. Et inter man⁹ meas aut e manibus meis meliorem amiſi. reſoluam manuum mearum ⁊c. Tunc auteʒ ſciuntur eſſe eiuſdem nature quando genitiuus nõ collectiuus conformari poteſt. vere ⁊ congrue cuʒ gradu. vnde non recte dicam achilles erat fortiſſimus troianoruʒ. quia non erat fortiſſimus troianus. Neqʒ dicam erat fortiſſimus ſuorum ſociorum quia non erat ſuus ſocius. Nec maia eſt fortiſſima ſuarum ſororum: quia non eſt ſua ſoror. In collectiuis autem non ita. Nã optim⁹ plebis aut populi non eſt optima plebs aut populus: ſed ĩ plebe aut populo ⁊c. Nihil ergo facit in authorem noſtrum Mãcinelli lima: cui⁹ iſtic obtuſiores ſunt dẽtes ꝙ vt quicꝙ abradãt. Sunt autem huiuſmodi Priſcianus .libro. iii. ſic ait. Fit autem comparatio ad vnum vel ad plures tam ſui generis ꝙ alieni. Quãuis greci honoris cauſa ſue gentis magis ꝙ ratione veritatis: dicant non poſſe ad multos ſui generis fieri comparationem ⁊c. Itaqʒ Priſcianum recte docuiſſe comparationem apud latinos fieri ad vnum vel ad plures taʒ ſui generis ꝙ alieni: authoritate oſtendam. Statius enim libro. viii. inquit. Sed pectora flectas. Et melior ſis queſo deis. Uerba ſunt amphiarai ad plutonẽ Ualerius item maximus libro quarto capitulo xiii. Idem ſenſit Fabricius licinius honoribus et authoritate omni ciue temporibus ſuis maior. Et libro. vi. cap. ii. Tertium te importuniorem ſuperioribus habere cepimus rectorem. Ipſe quoqʒ Laurentius Uallenſis libro. vii. herodoti ita ſcripſit. Poſt quaʒ Mardonius. Domine inquit. Tu vero non modo ſuperioribus perſis: ſed etiam venturis es preſtantior. Hec ille. Idem reprehendit ꝙ dixit nullam litteraʒ noui teſtamenti eſſe latinaʒ ſic. Secus eſſe alibi ipſemet fateris lib. iii. ca. xxii. dicens. Unde interpres noſter transferens maluit latine ꝙ grammatice loqui. Parcius igitur agendũ erat ⁊c. Uerum diceret ſe dicere nullam eſſe latinaʒ ſic. vt nihil contineat barbariei: ita vt per eam poſſit latinitas confirmari: ꝙuis nulla ſit tam barbara que non multa dicat latine. De prior autem dicit ſic. Prior non ſolum ad vnum refertur ſed etiã ad plures. Nam Aulus Gellius li. xiiii. cap. vii. refert. Uarronem in litteris quas ad oppianum dedit ſcripſiſſe ita. Quotienſcũqʒ euenit vt omnes iſti magiſtratus eodem tempore Rome eſſent qui corũ prior aliis eſſet ei potiſſimum ſenatus conſulendi ius fuiſſe. Saluſtius item in Iugurtha ſcribit Micipſã

Lima.

maſiniſſe iugurthe Manaſtabilis fratris ſui filio ita dixiſſe. Ceterum ante hos te iugurtha quia etate et ſapientia priores: ne aliter quid eueniat prouidere decet ⁊c. Ante hos autẽ intelligit Adherbalẽ ⁊ hiemſalem filios ſuos micipſa. Apuleius quoqꝫ lib. ij. florum ait Ut hippias e nũero ſophiſtarũ eſt artiuꝫ multitudine prior oĩbus: eloquentia nulli ſecũdus. Hec ille Ubi Apuleium inepte locutuꝫ: quis non videt: niſi ſubaudiat [quod tamẽ duruꝫ eſt] reliquis aut ceteris: Querunt multi quomodo greci cõſulant honori ſue gentis non faciendo comparationem ad multos ſui generis ſed ſuperlationem. Nempe ꝙ plus eſſe in ſuperlatiuo Priſcianus putat q̃ in comparatiuo. Itaqꝫ honeſtiꝰ dici: achillem fortiſſimuꝫ grecoruꝫ q̃ fortiorem grecis ſubaudi ceteris. Nam etiam ſecundum doctrinam Ualle vt fortiſſimus ſit grecorũ: neceſſe eſt tris gradus fortitudinis eſſe inter grecos vt vero fortior ſit reliquis grecis: ſatis eſt duos eſſe: vt pote ſi ceteri oẽs in vno ſint gradu fortes: ⁊ achilles illis fortior in altero. Sed cũ obſcura ſit h̃ ratio Priſciano declarãda fuit.

¶ Comparatiuum ad vnum: ſuperlatiuum plura Capitulo. xv.

Inter comparatiuum ⁊ ſuperlatiuum differentia.

Inter cõparatiuũ et ſuperlatiuuꝫ ea in primis q̃ apud grecos differentia eſt: ꝙ comparatiuũ refert ad vnũ. Superlatiuũ ad plura: qđ repꝛhendit Priſcianus inquiens. fit aũt cõparatio vel ad vnũ vel ad plures tã ſui generis q̃ alieni: q̃uis greci honoris cauſa ſue gentis magis q̃ ratione veritatis dicãt nõ poſſe ad multos ſui generis fieri comparationem Alij dicunt hanc rationem eſſe: propter quam nõ vtuntur tali cõparatione ꝙ cũ ad plures ſui generis fit comparatio ſuplatiuo poſſumꝰ vti: vt fortiſſimus grecorũ Achilles. Sed ſuperlatiuus multos alios excellere ſignificat. Cõparatiuus vero poteſt et paruo ſuperantẽ demõſtrare. vnde etiã diminutionẽ iure accepit apđ nos maiuſculus: minuſculus. Hec Priſcianus. a quo tã pro grecis q̃ pro latinis diſſentio. Nã quero a Priſciano quo nam modo greci diſtinguerent ſenſum comparatiui a ſenſu ſuperlatiui: cum ipſi cõparatiuo quoqꝫ genitiuum tribuant niſi hac ratione: vt hoc ad vnum illud referatur ad plura: Loquor quotiens comparatio fit ad eos qui ſunt eiuſdẽ generis Nam ad eos qui ſunt alieni neceſſario quoqꝫ vtuntur genitiuo per comparatiuum: cum ablatiuo careant. Cum dico comparationem more Priſciani taꝫ ſuperlatiui q̃ comparatiui intelligi volo. At q̃ apud latinos iſta ambiguitas non eſt: quia cõparatiuo ablatiuum tribuimus. De hoc paulo poſt reſpondebo. Tamen tanti momenti eſt illa grecorum ratio: vt eam latini ad formam grece conſtructionis imitati ſint. hoc eſt vt cuꝫ genitiuo iungerent comparatiuũ vtiqꝫ inter duo Nam ſuperlatiuum non dubium eſt habere locum inter plura: vt Aiacuꝫ fortior fuit Telamonius: et manuũ melior eſt dextra. Si vero tres aiaces fuiſſent diceremus non fortior ſed fortiſſimus: ſicut digitorum longiſſimus eſt. non longior: medius. Horatius. O maior iuuenuꝫ inq̃t Ad duos enim Piſones filios patrem ꝙ ſcribebat.

In arte poetica

Ouidiꝰ in perſona medee: que duos filios habuit. Cum minor e pueris iuſſus ſtudioqꝫ videndi. Conſtitit ad gemine limina prima foris Et Ceſar ſiue alius pro ceſare in commẽtario x. in teſtamento Ptolomei patris. Heredes erant ſcripti ex duobus filijs maior et ea que etate antecedebat. Ideo maior Aiax et minor: ille Telamonius. hic Oilei filius. Maior ⁊ minor atrides ille agamemnon: hic Menelaus. maior Cato ⁊ minor. Maior et minor Scipio de duobus aphricanis. Maior Cyrus ⁊ minor ſiue ſuperior et poſterior. nam tempus ſignificamus: non dignitatem maiorem minorem ve. De malis tamen non maior et minor dicimus: vt Dionyſius ſuperior et Dyoniſius inferior.

Maior ⁊ Minor.

Qui numerus cum ſuperat: non per comparatiuum ſed per poſitiuum aut per ſuperlatiuum loquimur: vt magnus Alexander magnus Põpeius. Fabius maximus Ualerius maximꝰ Et hec eſt grecorum ratio in quaꝫ nobis conuenit cum illis: ꝙ ad vnum ſui generis vtendum eſt comparatiuo: ad plures ſuperlatiuo. Ideoqꝫ curioſiſſimus in loquendo: et reconditiſſime ſcientie Macrobius in ſaturnalibus mihi non probatur vbi dixit. Age Serui non ſolum adoleſcentium qui tibi equeui ſunt: ſed ſenum quoqꝫ omnium doctiſſimus. non enim eſt eiuſdem generis adoleſcens cum ſenibus: non aliter q̃ ſi dicam ego ſum doctiſſimus Romanorum et Carthaginenſium. Nam ſi romanus ſũ tollendum eſt Carthaginenſium: ſi Carthaginenſis. tollendum eſt romanorum ſi neutrum: vtrumqꝫ male iungitur. Et Priſcianus in primo. omnium eſt breuiſſimum eorum que diuidi poſſunt: id quod diuidi non poteſt: non aliter q̃ ſi dicas. hec eſt pulcherrima ſuarum ſororuꝫ cum ſit dicendum hec eſt pulcherrima ſororuꝫ. Nam ſororũ ipſa vna eſt: ſuarum non eſt. Quid autem ad plures generis diuerſi: Nempe nos qui ſextum caſum habemus ſimillimuꝫ genitiuo hunc adhibemꝰ: vt achilles troianis fortior fuit: et ego ſum doctiſſimus romanorũ: et tu doctiores ſenibus: iuuenũ lõge doctiſſimus. Greci eodem genitiuo vtunt: vt ſic hec differẽtia ſuperlatiui ad plura ſui generis Comparatiui ad plura diuerſi generis comparari: qđ Priſcianꝰ reprehendit nolens illaꝫ differentiã inter hos gradus eſſe: ſed hanc ꝙ ſuperlatiuus multũ cõparatiuus parũ excellere ſignificat. Que ratio preter q̃ ꝙ nõ ſatis defendit opinionẽ grecorũ atqꝫ adeo vſum latinorũ etiã falſa eſt: neqꝫ enĩ [vt ipſe vult] quia cõparatiuus diminutioneꝫ accipit: ideo parũ ſignificat ⁊ non potius multum. quia diminui poteſt. preſertim cum dicat cõparatiuũ aliquando tranſcẽdere ſuperlatiuũ vt Achilles fortiſſimo troianoruꝫ Hectore fortior fuit. Sed ego hoc nõ laboro ꝙ cõparatiuũ modo tranſcendat: modo minuat: que res non

Comparatiuum excedit ſuperlatiuuꝫ

mutat naturā cōparatiui. Aliud aīaduertendū eſt quo ſolo ipſi gradus cōparationis pōderātur: ꝙ comparatio vnū gradū obtinet ſiue primum. ſuperlatio vero plures ſiue vltimum. At q₃ vt ego ſentio. non ad ſingulas res ſed ad gradus quoſdā referenda ſit. Nā vbi fuerint multa eiuſdem generis: nō tamen cadat ſuperlatio vno eminente ceteris paribus: vt ſi inter plura vaſcula: aut plura nauigia ad vnā magnitudinem facta aliquod ſit longe capacius: et grandius. nō recte dicas. hoc eſt omniū maximum: neceſſe eſt eñ vbi ſuperlatio eſt: ibi ſit cōparatio. et vt aliquod ſit maius aliquo: et item alterum maius hoc quod erit iam maximū omniū vt in troianis aliqui fortes: et his alij fortiores atq₃ his alij adhuc qui vocantur fortiſſimi. Ita q₃ nunꝗ citra tertium numerū ſit ſuperlatio

Suplatio nō ſit citra tertium numerum.

At priſciano videt̄ ſi cetera paria nauigia aliquod paulo antecederet dicendum maius ceteris ſi multo maximū omnium. Quid ergo ſi inter hec ipſa paria vnū vtcūq₃ emineat: eiuſdem tamen generis nō diuerſi: quomodo dicendum erit. Cōparatiuū nō refertur ad ea ꝗ plura ſūt eiuſdem generis ⁊ ſuperlatiuū nō habet locum inter paria. Malī ergo dicere per cōparatiuū ſed in ablatiuo: vt maior ceteris. Nā inter duo vt dixi: damus genitiuū. Quidā dant etiam genitiuū. vbi plura duobus ſunt: ſed tantūmodo eccleſiaſtici. preſertī imitati grecos authores vnde interpretant̄. Nulla eñ littera eſt latina noui teſtamenti. Dicunt ergo maior diſcipulorum: minor fratrum ſiue quia ceteri pares ſint Vnus aūt excellat: aut excellatur: ſiue ꝙ nō magni fecerunt hanc differentiā ſuperlatiui et cōparatiui. et altero pro altero. hoc eſt comparatiuo pro ſuperlatiuo vtentes: vt ex illo loco datur intelligi: qui vult inter vos maior eſſe ſit veſter miniſter. Cur nō dixit maximus minimuſq₃: aut maior minorq₃: niſi ꝙ pro maximus poſuit maior. in quo grecos ſecuti ſumus. In illo aūt licet huc parum pertineat grecū nō ſequimur Nunc manet fides ſpes charitas tria hec maior horū eſt charitas. Cur nō aut maior harum. aut maius horū. Greci genitiuū hunc in oibus generibus vnum habēt. qui eſt auton. Veruntamē potuiſſent latinius dici maximū: niſi grecos imitari maluiſſent: grecos inquā vnde traduxerunt. nō aūt veteres illos: ex quibus grammatica confirmat̄. Nam vt charitas eſt maior ceteris ita ceterarū duarū [vt opinor] altera alterā ſuperat: raroq₃ reperit̄ numerus triū. vbi nō potius ſuperlatio cadat: ꝗ tres diuerſas exigit quātitates ꝙ cōparatio. Adeo greci contenti fuerunt dicere cōparationē ad vnum: ſuperlationē ad plura: quaſi oīa inter ſe aliud ab alio diſtantia. Quin ipſe Priſcian⁹ ꝙ ꝙ diſſentit: tamen paulopoſt quaſi imprudens quod negauerat confeſſus eſt: prior referri ad vnū: primus ad plura: quod antea Diomedes Donatus ⁊ Seruius dixerant: ideoq₃ iungi ablatiuo more comparatiuorum: hoc autem genitiuo more ſuperlatiuorum. Que nō ſignificant

Nulla ē latina ſubaudi mere. ita vt nihil barbari contineat.

Prior et Primus

melior et optimus: queadmodum ipſe vult ſicut nec potiſſimū ꝓ optimū in phor. apō Terentiū Vbi dubites quid ſumas potiſſimū ſed in his omnib⁹ principalior: principaliſſimus et principaliſſimū. Quod cum ita ſit in ſumma colligam et breuiter dicam: vt a principio inſtitui. comparatiuū inter duo eſſe: ſuperlatiuū inter plura ſi modo tria ſunt imparia: veluti ſi in duas partes diuiſa ciuitas eſt: vt bello ciuili Pōpeij ⁊ Ceſaris recte dicas: maior pars qui ritū ſequebatur Pompeium. minor Ceſarem. non autem maxima aut minima: niſi accipias pro valde magna maximam: et pro valde parua minimam: ſin in tres partes: vt in tempore triūuirali dicendum erit maxima pars quiritum ſequebatur Octauium: maxima pars legionum erat cum Lepido. maxima pars nauium erat cum Antonio: non maior. In quorum vtroq₃ ne quis putet neminem hec ignorare peccauit Lactantius vir latinus plane et facundus: qui in ſecundo libro inſtitutionum inquit. Ut poſſis dubitare quos dicat potiſſimum ſtultiores: illos ne qui falſā religionem ſuſcipiunt: an qui nullam. Et in ſeptimo. Ut ea ipſa que dicerem non noſtris: ſed aliorū potiſſimum litteris cōfirmarem: potiſſimū dixit pro potius. Due eñ partes erant non multe: vt apud Quintilianū. Hoc loco querā neceſſe eſt: que ratio fuerit vt iuuenis ad parricidiū ſuo potius gladio vteretur. Tametſi non abſurde hic potiſſimum dici poſſet: quaſi ſuo ex oibus potiſſimus. Et in illo Lactantij quoq₃ ſi tale forēt noſtris potiſſimū quaſi ex oibus potiſſimum: eruntq₃ multe partes: et totidē quot ſunt genera litterarū: vel nō aliorū ſed noſtris potius erunt due partes: hic noſtre littere. illinc aliene. idem Lactantius in primo. Oēs ſybille vnum deum predicant: maxime tamen Eritbrea: que celebrior ⁊ nobilior inter ceteras habet̄. Celeberrima et nobiliſſima dicendum erat. Cicero aūt quodam loco id quod dico apertiſſime oſtendit cū ait in piſonē Mecum queſtorem in primis edilē priorē pretorē primū cunctis ſuffragijs popul⁹ Rom. faciebat. Aedilem priorem dixit: quia duo tantū erant ediles ſicut duo cenſores ⁊ duo conſules. Ceteri aūt fere oēs magiſtratus multi. vt ꝑtor: queſtorq₃: inter quos ſe creatū dixit aut primū aut inter primos. Cuius rei ſi quis fidem deſideret: bini ſemꝑ ediles nominant̄ a Terentio. ipſe Cicero ꝓ milone inq̄t Septē ꝑtores: octo tribuni plebis: illi⁹ aduerſarij defenſores mei. Nā queſtores pene ſinguli ſingulis prouincijs preficiebātur. Exemplo Lactantij admoneor: vt dicā illas ꝑpoſitiones inter: et ex tam comparatiuo ꝙ ſuperlatiuo poſſe dari vt conſtat ſuperioribus ꝗ retuli exemplis. ⁊ Quintiliani in gladiatore. Qui inter nos [vt apparet] fortior fuit ⁊ in geminis languentibus. Dij prohibeant vt ex duobus filijs vtilior incipiat eſſe periturus. De ſuperlatiuo ipſo paulo ante pretuli exemplū. Celeberrima inter oēs ⁊ nobiliſſima habetur: ꝗ ſi pares preter vnā fuiſſent vtendum

Latinus Lactanti⁹.

Aediles Cenſores, Conſules, Pretores

putatem comparatiuo: vt fecit Lactātius. Solemus quoq; interrogando et dubitando dare vtrum comparatiuo: quid autē ſuperlatiuo: vt idem Quint. Ita non tantū vtrum ſit melius ſed quid optimū queritur. Iterum et duobus vter dignior: ex pluribus: quis digniſſimus. et Cicero cum querere videretur orator vtrū potius aut quid potiſſimum dicamus: tamen aliquando damus quid etiam comparatiuo. Sed ego ad altiora ducente ſtilo tranſeo. et ad ea q̄ oratorum magis ſunt q̄ grammaticorum: et magis latine eleganterq; loqui volentium q̄ eorū qui ad notam grammatice periti eſſe contenti ſunt: quare ſeparemus ea que de hac re ſuperſunt dicenda: et eis ſuum locum aſſignemus q̄ et ſi poſſent poſterius tractari: tamen quia ad materiam graduum pertinēt: in hoc potiſſimū loco exequamur rem dignam auribus ſtudioſorum de exactiſſima antiquorum latinitate et elegātia Mar. Tul. Ciceroni. M. Fabio Quintiliano precipue obſeruata duobus luminibus atq; oculis tum ſapientie. tum vero eloquentie latine.

Utrum. Quid. Uter Quid

Lumina atq; oculi eloquentie latine.

Epitome capitis. xvj.

¶ Quiſq; frequenter et eleganter ſuperlatiuo tam diuerſi q̄ eiuſdem caſus ponitur rarius et minus eleganter cum comparatiuo: neq; pulchre cum poſitiuo: niſi ſuperlatiuus in vſu non ſit. Ponitur tamen decenter cū numeralibus ordinis. Item cum vnum per compoſitionem: cum ſingularis: cū quotus pro quot. Caret aūt cum adiectiuo genitiuo plurali: pro quo ſingularem vſurpamus. Omnis vero eleganter cum poſitiuo et interdum cū comparatiuo: raro admodum cum ſuperlatiuo ponitur.

¶ Exempla ſunt. Optimus quiſq; chriſtianus ſeptimo quoq; die rem diuinam audit. Omnis autem religioſus omni ſolenniori die confitetur prius q̄ rem diuinā faciat. Strennuus vero quiſq; miles priuſq̄ arma tractet. dixi rariꝰ et non pulchre: quia non eſt negandum quin ſecus fiat aliquando. Unde dicit author. Maluiſſē ego dicere omnia placidiora. q. d. Scio quidem aliter quoq; dici: ſed minus eleganter vnde de vnuſquiſq; dicit q̄ non facile patitur ſuplatiuum ⁊c. parum igitur faciunt Mancinelli anno tamenta cum aſſumat eadem exempla q̄ author approbat. Nam in ſequenti capite fatetur quiſq; cum eo et quo etiā comparatiuo iunctum. Mancinelli autem verba ſunt. Boni quiq; et ſapientes quiq; latine non barbare dicit. Apuleius enim in prima oratione inquit. Nā q; peccatū ſemel vt bonus quiſq; ſollicitus cauet ita ⁊c. Tranquillus de othone. ferebatur ⁊ vagari noctibus ſolitus atq; inualidū quemq; obuiorum vel potulentum corripere. ac diſtento ſago impoſitum in ſublime iactare. Tacitus li. xij. Trepidatione vulgi inualidus quiſq; obtritus. Item p̄terea probatur quiſq; comparatiuo iungi ſic Uegetiū et Lactantiū recte ſcripſiſſe Quinti. oſtendit. nam lib. ij. ca. iij. inquit Erit eo obſcurior: quo quiſq; deterior. ſic ille. Quibus oſtendit ſe mentem vallen. accipere. Nam vult quiſq; nō cohērere principaliter cōparatiuo: ſed tunc quando eſt particula que cōparatiuo conſentit: vt eo vel quo: ſicut in ſequēti ca. dicit quintilianꝰ. Quo quiſq; ingenio minus valet: hoc ſe magis attollere ac dilatare conatur. Modo ergo dicef quiſq; melior aut melior quiſq; hoc facit: ſ; quo quiſq; melior eſt: eo diligentius deo ſeruit: quia ordo eſt. quiſq; ſeruit eo diligentius deo quo melior eſt Preterea cum mancinellus probat vnuſquiſq; ſuperlatiuo iungi dicens. Unuſquiſq; optimus dici quoq; recte oſtendit Ualerius maximus li. iiij. ca. iij. de fabricio ſic dicēs. Cēſu par vnicuiq; pauperrimo. videtur ſubaudiri etiam. vt ſit vnicuiq; etiam pauperrimo: ſed vt notum eſt vnū exemplum non facit regulam. Ualla etiam abunde hec purgat in Raudenſem fo. vij. vt impreſſimus.

De quiſq; cum ſuplatiuo. de oīs cū poſitiuo. et aliq̄n cum cōparatiuo. Cap. xvi.

Quiſq; omnes

Bitur ſuperlatiuus aſciſcit ſibi quiſq; relinquit. autē omnis vel cunctus poſitiuo: vt optimꝰ quiſq; pro eo quod eſt vnuſquiſq; qui eſt bonus ac ſapiens: vel omnes boni ⁊ oēs ſapiētes. Nō eñ liceret dicere boni q̄q; ⁊ ſapiētes q̄q;: nec oēs optimi: et cūcti ſapientiſſimi. nō recte ergo Priſci. in proemio: omnium iudicio comprobatur eruditiſſimorum. Idem intelligo ſi ſuperlatiuus in alio caſu ponatur q̄ illud quiſq;: ſic maximo quiſq; aīo diuitias deſpicit. Ualentiſſimi quiſq; corporis longe abeſt a ſapientia. At vero cōparatiuis non quiſq; conuenit ſed omnis. Uegetius tamen non prepolitus ſane ſcriptor: inquit. Honeſtiores quiq; milites: pro honeſtiſſimi quiq;. Et Lactantiꝰ de opificio. nam ſi ita eſſet placidiora queq; animalia vel nihil fellis omnino vel minus haberent q̄ fere. Maluiſſē ego dicere omnia placidiora animalia. Quin. in agro redempto. Rus: ſeruulos: penates: et omnia vtiliora properanti feſtinatione parēti addixit. Ex poſitiuis autem illa excipiuntur q̄ carent ſuperlatiuo qualia ſunt que habēt i vel u ante us: vt pius ſtrennuus: que nonnunq̄ patiuntur ſuperlatiuum: ideoq; vtranq; rationē ſequuntur: omnis pius et pius quiſq;. Saluſt. in Iugurthino. Nam ſtrennuus quiſq; aut occiderat in prelio: aut grauiter vulneratus diſceſſerat. Ipſe mallē dicere ſtrennuiſſimus quiſq; piiſſimus quiſq;. Quidam tamen Saluſtiani codices ſcriptum habent ſtrennuiſſimus. Carent etiam ſuperlatiuo illa: numeralia ſecūdus tertius: quartus: quintus et deinceps. Nā primus etiam cum numerum ſignificat ſuperlatiuum eſt. et vltimus. Dicimus itaq; primo quoq; tempore: primo quoq; die. Quod imperitiores putant eſſe cōiunctionem quoq;: que habē priorem breuem: cum hec ſit longa. Ci. in phil. Primo quoq; die conſules ad ſenatum referāt

nō tam oīs: ꝙ vnus omnium primꝰ dies ſigni-
ficatur. Idē pro Rabirio. Tertio quoqꝫ verbo
excitabat. Et pro eodē Rabi. quinto quoqꝫ an-
no de morībꝰ nr̄is iudicaret. Ceſar commenta
rio .v. Legiōe ꝓducta cognoſcit nō decimū quē
qꝫ eē reliquū militē ſine vulnere. Suet. in vita
Ceſaris. Et intercalario menſe ſublato: vnus
dies quarto quoqꝫ anno intercalaret. Qd̄ ine-
ruditi ſic pronūciare ſolent. om̄i quarto anno ē
biſſextū: omni quinto anno fit luſtrū apd̄ ro-
manos grecoſqꝫ om̄i qnquageſimo anno iudei
agunt iubileū: cū ſit dicendū qnquageſimo qꝫ
Miles — anno. Ulpia. apud Iuſtinianū li. xxvij. ait milī-
tē quaſi milleſimū quē dicerē. i. oēm q̄ eſt ex mil-
lenario numero vltimus: tamē accipiendus eſt
non vltimus: ſed quiſqꝫ ex eo numero. Nā cum
dico. dabo tibi ex ouibus decimam quāqꝫ: non
eam intelligo q̄ decima in numerando euenit.
ſed vnā de decē quecūqꝫ fit: vel [vt abſolutiꝰ lo
quar] ſingulas ex denis ſiue ex decem: quas
tu elegeris. Ita vnaqueqꝫ poteſt eſſe decima.
Exemplo Ceſaris cōſtat decimū quēqꝫ eē vnū
ex numero denario. ita dicimus milleſimū quē
qꝫ vnū ex nūero millenario. Iuriſperiti nr̄i lin
gue latini ignari intelligūt militē ex mille ma-
xime ſtrenuū. Unde puto ex rorē ortū de voci
tādis militibꝰ hoc tēpore inſigne quoddam di
gnationis ferētibus Sed ad rē hinc etiā factū
eſt: vt dicamus vnuſquiſqꝫ: et ſingularis quiſqꝫ
nō ſingulariſſimus. qd̄ non reperitur. ſicut nec
vnicus habet vnicior et vnicissimus. Quotꝰ et
Singlar̄ — iungit cū quiſqꝫ. ſed tamē diuerſa ratiōe a ſupe
Quotus — riorībꝰ. Nunqꝫ em̄ fere vtimur hac dictione ni-
Martial. — ſi interrogatiue: et niſi in ſignificatiōe q̄ ē quot
Quotꝰ em̄ frequēter ſignificat quot: vt Mar-
tial. Dic quotus et quāti cupias cenare: nec vnū
Addideris verbū: cena parata tibi. i. quot teſt;
et quot tecum habes. Cice. ꝓ ligario. Quotus
Cicero. — em̄ iſtud quiſqꝫ feciſſet. id eſt nullus vel rarus.
Oui. de ar-te amandi. — Oui. de arte. Forma dei munus: forma quota
queqꝫ ſuperbit. i. nulla vel rara. Nō venit in mē
tem: an cum alijs noībus iungat q̄ſqꝫ. Hoc em̄
ſcio nō habere genitiuū pluralē dūtaxat cū ad
iectiuo iunctū: ideoqꝫ vtimur genitiuo ſingula-
ri ꝓ plurali. idē em̄ eſt optimi cuiuſqꝫ animus
qd̄ oīm bonorū animus. Unuſquiſqꝫ aūt iō non
facile patitur ſuperlatiuū: quia illud vnus vim
quandam ac naturam [vt paulo ante oñdi] ſu
Unuſq̄ſqꝫ — ſuplatiui obtinet: potiuſqꝫ dicimꝰ vnuſq̄ſqꝫ bo
nus: ꝙ vnuſq̄ſqꝫ optimus: atqꝫ hec hactenꝰ de
quiſqꝫ. Epitome capitis .xvij.

Ut et ita ꝓſimiles efflagitāt gradꝰ: ideoqꝫ ſi
quiſqꝫ interuenit ſuperlatiuos fere exigunt: ſꝫ
Ut et ita — eos aut noīales ambos: aut aduerbiales ābos
Quid — aut alterum nominalē alterū aduerbialē. Quid
autē et oīa eius cōpoſita q̄ i ante d vel c habēt
ſubſtantiua ſunt genitiuum alteriꝰ ſubſtantiui
aut adiectiuum eiuſdem caſus efflagitantia
ꝙ vero cum ſuis: adiectiuū et ſubſtātiuum cōſi-
milis caſus deſiderās vt q̄d mōſtri alis: et quod
mōſtrū alēdū ꝑdicas. Quecūqꝫ aūt vim ſupla-
tiua hn̄t: poſitiuo magiſ ꝙ ſuperlatiuo coherēt.

Ut in primis. cū primis. inter primos. appri
me. ꝑter ceteros Per valde. oppido ſane inter
paucos &c. Fruſtra hanc ꝑceptionē taxat Ca-
lepinus in vocabulo: vt dicēs. Licet quidā ꝑce-
perint in hac iunctura ita et vt ſemper reſpon-
dere gradus. Ouidius tn̄ li. heroidū dixit Ut fe
Ouidius — rus eſt: multoqꝫ ſuis truculentior euris. Spe-
ctaſſet ſiccis vulnera nr̄a genis. Nō em̄ ſiccio-
ribus dixit &c. hec ille. Uerū illud ita qd̄ Ouid.
ſubintellexit ad primā particulā qui cū vt iūgi
tur retulit: nō em̄ dixit vt ferior eſt ſed vt ferꝰ
eſt. Fateo ꝙ vt aliter accipi pōt et ſine ita poni
quo circa locus ille nihil contra nos facit

De vt et ita cum ſuperlatiuo. Et de quo et eo
cum comparatiuo. Cap. xviij.

Damus de vt et ita ſimili
buſqꝫ. Duplicatur ſuperlatiuū:
vel altera ex parte nomen: vel
Cicero. — vtrinqꝫ aduerbiū: cum his inde
clinabilibꝰ que noīaui. Cice. de
oratore: vt quiſqꝫ optime grece ſciret: ita eē ne
quiſſimū. Idē in eodē. Ut em̄ quiſqꝫ optime di
cit: ita maxime dicēdi facultatē varioſqꝫ euētꝰ
orationis expectationēqꝫ hoīs pertimeſcit Idē
de officijs. Ut quiſqꝫ animi magnitudine maxi-
Quicqꝫ — me excellit: ita et maxime vult princeps oīm vl̄
Quodqꝫ — potius ſolus eſſe. Quintilia. Qd̄ vt longe opti-
Quid et qd̄ — mū: ita difficillimū. Et iterū. Nō vt quicqꝫ ꝑmū
dicendū: ita primū occurrit. In quo caueamꝰ:
ne ꝓ quicqꝫ dicamꝰ quodqꝫ. Multū em̄ refert
inter hec duo. In Catone maiore: vtrūqꝫ ſuper
latiuū ſuſtulit Cice. vt q̄ſqꝫ etate antecedit: ita
ſententie principatū obtinet qd̄ facere alibi ſo
lemus vt in illo. Nō in primis doctꝰ. non in pri
mis doctiſſimꝰ: ne due res ſuperlationē hn̄tes
cōiungamus. Iuſta igit̄ cauſa quare Cicero ſu
perlatiuos ꝑtermiſit q̄ cauſa Donato in eunu-
chū Terētij nō fuit qui ait. Ut quiſqꝫ miſer: ita
ſenior videt̄ Nā preter id qd̄ nō adhibuit ſuper
latiuū: etiā cōfuſionē quandā fecit ex poſitiuo
et ꝯparatiuo: qd̄ ita emēdemus: tum per aduer
biū fie: vt quiſqꝫ maxime miſer eſt: ita maxie ſe
nex videt̄: tū per nomē fie: vt q̄ſqꝫ miſerrimꝰ ē
ita annoſiſſimus videt̄: tuꝫ per alterū aduerbiū
alterum nomen ita. vt quiſqꝫ maxime miſer eſt
ita annoſiſſimꝰ videt̄ vel vt q̄ſqꝫ miſerrimus ē
ita maxime ſenex videt̄. tū per cōparatiuū: nā
et hoc efficit qd̄ ſuperlatiuū hoc mō: quo q̄ſqꝫ
Quītilianꝰ — miſerior: vel q̄ quiſqꝫ magis miſer eſt eo ſenior
Suplatiuꝰ — vel eo magis ſenex videtur. ꝙ ita licere fieri. ex
dictionem. — emplo probandū eſt. Quintilianꝰ ſecūdo inſti
ſuplatioēꝫ — tutionū. Quo quiſqꝫ ingenio minꝰ valet: hoc
cōnotantē — ſe magis attollere et dilatare conat̄. Et paulo
refugit — poſt. Erit eo etiā obſcurior: quo q̄ſqꝫ deterior:
Iuſtinus aūt ſiue Trogꝰ ſuperlatiuū cū cōpa-
ratiuo miſcuit inquiens li. xvj. Locupletiſſimꝰ
vt quiſqꝫ eſt: ita plures equites in bello ſuo re-
gi ꝑbet Ego dicerē: ita plurimos: quin et ita ab
illo ſcriptū fuiſſe ſuſpicari libet. Dicebā paulo
ante nō licere dicere in primis doctiſſimus: idē
ſentio de inter primos et cum primis: licet Sa

lustius. ſi nō codex nō ſit mendoſus aliter dixe rit: ac ſane quod difficillimū eſt: in p̄mis ⁊ ꝑlio ſtrenuiſſimus erat: ⁊ bon⁹ ꝯſilio. Si̇lia his ſunt in paucis: cum paucis: inter paucos: itez ſuper omnes ante alios: p̄ter ceteros. Sed hec etſi frequentius poſitiuo gaudent: tamē patiūtur nonnunq̄ ſuperlatiuū: vt Ply. li. xxvj de vſu ab ſynthij. Conuenit dicere herbe facillime atq̄

Plynius
Vergi

inter paucas vtiliſſime. Verg. in ſeptimo. Pe tit ante alios pulcherrimus oēs Turnus auis atauiſq̄ potens: ⁊ in eiuſdē primo. Pygmalion ſcelere ante alios immanior omnes.

¶ Epitome capitis. xviij.

Tantum ⁊ quantum

¶ Tantū ⁊ quātū: ⁊ ſimilia in um: poſitiuo qua drant. Sed tanto ⁊ quāto ⁊ conſimilia in o. cō paratiuo ⁊ interduz ſuperlatiuo: ceteriſq̄ vim excedendi cōnotantibus cuiuſmodi ſunt ante: poſt cuz compoſitis alius: aliter: ſec⁹: ⁊ ſimilia Tam aūt ⁊ q̄ in diuerſo ſenſu: tribus coherent gradibus.

Tam ⁊ q̄

¶ Poſitiuo dum tam valet tantum ⁊ q̄ quātū vt vir tam bonus q̄ doctus. i. tantū bonus quā tum doctus. Comparatiuo ꝑ tanto ⁊ quanto. vt vir tam melior q̄ doctior. Superlatiuo aūt pro valde: vt vir ille tam doctiſſimus. i. tam val de ⁊ inſigniter doctus. Vir q̄ optimus. i. valde bonus aut pro tanto vt vir omniū tam optim⁹ q̄ doctiſſimus. i. tāto ⁊ q̄to: ſed pro valde acce ctum ⁊ ſuperlatiuo iunctum non recipit geni tiuum: vt vir q̄ optimus non q̄ optimus oīm vt in ſequentibus patebit.

¶ De tantum ⁊ tanto ſimilibuſq̄ quomodo iū gantur gradibus. cap. xviij.

Tm̄ ⁊ tāto et ſimilia.

Hoc magis et eo magis: idē eſt qd̄ tanto magis. Itē quo ma gis idez eſt q̄to magis. Quare admoneor vt aliquid de hoꝝ no minū natura ꝑcipiā: poſitiuos magis decere tantū ⁊ q̄tum: cō paratiuos tanto ⁊ quanto. Cicero. Quanto es maior: tanto te geras ſummiſſius. Nō aūt quā tum es maior: tāto te geras ſummiſſius. Et cō

Cicero

tra. Quantū potes tantū elabora. nō aūtē quā to potes tanto elabora Lactantius tm̄ p̄ter mo rem oratorū inquit. Quanto frequenter impel

Lactanti⁹
Boetius

litur tāto firmiter roboratur. Et Boeti⁹ in dia lecticis dixit. Paulo equales: hic pro paulū di cens paulo: ille pro frequentius firmiuſq̄ fre quenter firmiterq̄. Tolerabilius qd̄ fecit poe ta Catullus. Tanto peſſimus oīm poeta: quan to tu optimus oīm patronus. In ſuperiori La ctantij exemplo bis peccatū eſt in vtroq̄ mē bro. Quidā peccant in altero: vt ſi dicat quan to frequentius impellitur: tāto firmiter robo ratur: vel quanto frequenter impellitur: tanto firmius roborat̄: niſi ita venuſte dicas: vt Ver

Vergilius
Quitilian⁹

gilius in. xij. O preſtans animi iuuenis q̄tum ipſe feroci Virtute exuperas: tanto me impen ſius equum eſt Conſulere: ⁊ Quintili. in primo Quid aūt aliud in noſtris legionib⁹ cornua ac tube faciūt: quoꝝ cōcentus quanto eſt vehemē tior: tantū romana i bellis gloria ceteris p̄ſtet quod nō licuiſſet aliter dicere. Proxime aūt ad

Aū ⁊ poſt

vim cōparatiuoꝝ accedūt illa aduerbia ante ⁊

Alius

poſt: ſiue propoſitiōes: vt tante ante ego veni:

Aliter

quanto poſt tu veniſti. Et illud nomen alius: et

Secus

eius aduerbiū aliter: ⁊ huic ſiſe ſecus. vt Quin

Quitilian⁹

ti. At quanto alius fuit ille i̇feliciſſimi iuuenis

Terē. In ꝓ logo adrie.

affectus. Et Terentius. Verum aliter euenire multo intelligit: ⁊ Cicero Multo cecus euenit

Aliquanto mlto ⁊ pau lo

Nā qd̄ dico de tanto ⁊ quanto: idez intelligo de aliquanto: de multo de paulo: ceteriſq̄ ſimilib⁹ Rurſus qd̄ de tm̄ ⁊ quantum: idem de aliquā tū: de multum de paulū ⁊ reliquis. Sed q̄ hec tranſeunt in aduerbia: ideo nōnunq̄ his q̄ exe unt in um. abutimur pro his que exeunt in o: p̄ ſertim quādo non eſt illa cōtrapoſitio duorum vt ſuperioribus exēplis oſtēdimus. Iuuen. De

Iuuena.

ſpiciā q̄ ſit quantū ſublimior athlas Terenti⁹.

Terentius

Eius frater aliquantulū eſt ad rē auidior. Qui

Quitilian⁹

til. Ac quidaz ſi forte ſuſceperint negocia pau lum ad dicendū tenaciora: ea conuitijs implēt. Ita in aduerbijs ꝑpoſitionibuſq̄: multū ante: vel multo ante: paulū poſt: vel paulo poſt. Ver bis aūt ſemper fere conenit per um. potius q̄ per o. Exceptis ab ante: pre poſtq̄ cōpoſitis more coꝝ vnde cōponunt̄: vt multo p̄ſtat ⁊ mul tum preſtat. Salu. Multo preſtat beneficij q̄

Nota Criſ pi dictum.

maleficij memorē eē. Ita multū vel multo an tecellit: paulū vel paulo poſthabui tua negocia

Tam ⁊ q̄

meis. Tam ⁊ q̄ ſimilia atq̄ eadē videnſ tantū

Virgilius.

et q̄tum. ideoq̄ raro cū cōparatiuo iunguntur

Saluſtius.

vt Verg. Tā magis illa fremēs ⁊ triſtibus effe

Terentius

ra flāmis. Quā magis effuſo crudeſcūt ſangui

Cicero.

ne pugne. Cū ſuperlatiuo frequentius vt tam hic eſt oīm optimus q̄ nobiliſſimus. Salu. q̄ quiſq̄ peſſime fecit. tam maxime tutus eſt. Te rentius. Nāq̄ adoleſcens q̄ minima in ſpe ſit: erit tam facillime pacem in patris leges cōſi ciet. Solent poni tam ⁊ q̄ ſeparatim ⁊ alteruz ſine altero vtrūq̄ in ſignificatiōe vehementie. vt Cice. In tam optima cauſa non debeo time re. i. in taz valde ac perq̄ valde bona cauſa. Et iterū Nondū erat veſtris tam grauiſſimis tā q̄ multis iudicijs ignominijſq̄ conciſus. i. iu dicijs veſtris ignominijſq̄ tantopere grauib⁹ De q̄ hoc ſit exēplum. Tu es homo q̄ iocūdiſ ſimus. i. valde vehemēter iocūdus. Sz de hoc differēdū lati⁹: ideoq̄ in eundē locū includam.

¶ Epitome capitis. xix.

Per Quā. Per ſemp poſitiuū re quirit.

¶ Per perticula ſignificans valde aut conſum mationem poſitiuo ⁊ verbis nō comparatiuo aut ſuperlatiuo cōponi vult: q̄ autē pro eo qd̄ eſt q̄tum poſitiuo quidem adheret: ſed nō prin cipali verbo: nec ſine figura dicendi Nā aut iro nice aut admiratiue: aut infinite: aut interroga tiue loquimur. Raro aūt admodū ſic ſuperlati uo iunctum legas. Sed q̄ pro quāto legitime: licet nō frequēter cōparatiuo dat̄: ꝑ valde aūt ſuꝑlatiuo idq̄ cū v̄bo ꝑncipali ⁊ citra figurā. ¶ Reſpiciēdū itaq̄ ē ad ſignificationē. Nō eñ apte dixeris: q̄ primum adueneris cenabimus ſed in eo ſenſu dices: cum primū vt primū: vel.

vbi primum. Nã et particula in locũ ꝙ̄ vel quã
tũ ſuccedit. Adheret tamẽ ſic ſuperlatiuis in
teruenięte verbo poſſum aut ſimili: vt dicã ꝙ̄
potero breuiſſime. Nec tamẽ pro valde multꝫ
dices ꝙ̄ plura: ſed complura. Uenuſte autẽ ꝙ̄
Junio: es. cũ vt. aut pro: aut relatiuo ſeqˀtur cõparatiuus:
hoc pacto. Juniores ꝙ̄ q̄ aut ꝙ̄ vt tale bellũ ge
ras. Maius eſt onus ꝙ̄ pro humeris tuis. Ce
terũ ꝙ̄ pro valde iunctum particule poſitiuũ eſ
flagitanti: illi legitime coheret: vt perꝙ̄: oppi
doꝙ̄: ſane ꝙ̄ pauci dicendi ſũt periti. At ſuper
latiuo iunctum q: ſignificat idẽ qꝺ per cũ poſi
tiuo: genitiuũ refugit: ſicut ⁊ poſitiuũ nomẽ.
eɼẽplificat ¶ Ut nõ dicet vir oĩm ꝙ̄ optim⁹: ſicut nec oĩm
perbonus. Si qui aliter locuti ſunt id auctori
tati nõ arti concedemus. Quo circa fruſtra in
auctorẽ noſtrũ ſic inſurgit Mancinellus: ꝙ̄ ꝓ
valde poſitiuis etiam rite iungitur. Ceſar. lib.
iiij. cõmentariorum de bello gallico. Atꝙ̄ cele
rem atꝙ inſtabilem motum haberet. i. valde ce
Mancinel lerem. Au. Gellius. lib. xiij. cap. ix. immo iquã
lima potius nos ⁊ ꝙ̄ audaces ⁊ ꝙ̄ licẽtes ſumus qui
Gellius frontẽ improbe indocteꝙ virili generis dici
Apuleius mus. ⁊c. Apuleius li. viij. Sed heu tu inqˀt cha
Syllius riteꝙ̄ probe veſte contectus: omniꝙ comite vi
Tullius duatus prima vigilia fores meas tacitus acce
Plynius das. Syllius. lib. iij. Magnis ꝙ̄ leta fronte ſa
cerdos Exceptos hoſpes tectis inducit ariſ
bas. Tullius in Celio. Quam multa enĩ q̄ no
ſtra cauſa nunꝙ̄ faceremus. facim⁹ cauſa ami
corum ⁊c. Plyn. lib. xxxiij. cap. xiij. Quare q̄ſo
niſi vt ꝙ̄ multi eos cõſerui inferrent. Scribit
ea Plynius de lanciũ numero ⁊ põdere. Prete
reaꝙ̄ ꝓ valde cõparatiuo quoꝙ recte adiũgit
non ſolũ ſuperlatiuo ⁊ poſitiuo vt patuit. Uñ
Tullius lib. tuſculanarum queſtionum quinto.
Abacoſꝙ ꝙ̄ plures ornauit argento auroꝙ ce
lato. Seneca in epiſtola. lxxviij. Cõuocauit ꝙ̄
plures amicos. Tullius lib. ij. ad herẽniũ. Po
Tullius ſtea admonuim⁹ cauſas eſſe ꝙ̄plures in quib⁹
Seneca ⁊c. ꝙ̄ pro q̄tum ſuperlatiuo quoꝙ adiungi ſo
Uarro let. Uarro aũt lib. ij. de canibus ait ꝙ̄ pauciſſi
Cato mos relinques tam optimi in alendo fient. Ca
Time finis to autem in re ruſtica capi. lxv. Quã acerbiſſi
ma olea erit dum oleum facies: tam oleũ opti
mũ erit. Hec ille. In quibus ꝙ̄ponitur ꝓ vt: et
tam pro ita. ¶ Ualla autem mendam cenſeat
in ſcriptura: vbi ꝙ̄plures pro complures legũt
aut plures abſolutũ indicet: ⁊ ꝙ̄ figurate ad iũ
ctum. Uerũtamẽ eſt vbi dubites an ꝙ̄ pro val
de poſitum cũ abſoluto cenſeas: ſed facile ad fi
guratã locutionẽ trahas. Dictũ ẽ aũt ꝙ̄ ꝓ q̄tũ
adherere ſuperlatiuo interueniente verbo poſ
ſum aut ſimili. Cuius rationẽ aſſignat auctor:
q: tunc ꝙ̄ videt determinare verbũ: vt dicaꝫ ꝙ̄
breuiſſime potero reſoluit ſic. Dicã breuiſſime
ꝙ̄. i. q̄tum potero. Unde ſepe loqˀmur cũ verbo
poſſum: ⁊ ſimili: ⁊ tamẽ ꝙ̄ ꝓ q̄tum poſitiuo da
mus. Ut dicã ꝙ̄ breuiter potero. Manifeſtum
eſt aũt vbicunꝙ ponit ꝙ̄ pro q̄tuꝫ: illic poſſe
poni ipm̄ q̄tum: vt dicam q̄ta maxima potero
breuitate: Cuius ordo eſt. Dicam breuitate ma
xima: quãta videlicet potero. Cui loco videret
cõgruere in hoc ſenſu etiã q̄tuꝫ ſic. dicã quãtũ
potero breuitate maxĩa. Sꝫ in m̃tis [vt dixi]
ſententia animaduertenda eſt.

¶ De per ⁊ ꝙ̄ cũ gradibus. Ca. xix.

Dem nãꝙ ponderis ĩ cõ
poſitione hñt per ⁊ ꝙ̄: ſed alte
rũ poſitiui ꝓpꝛium eſt: alterum
ſuperlatiui: vt perpulchre: per Per ⁊ ꝙ̄
belle: perdiligẽter: ꝙ̄ pulcher
rime: ꝙ̄ optime: ꝙ̄ diligentiſſi
me: quorum exemplorum referta ſunt omnia.
Hoc intelligit quotiẽs accipit ꝙ̄ ꝓ valde ſiue
vehemẽter. At contra ꝙ̄ pro q̄tum nunꝙ̄ cũ ſu
perlatiuo ſẽper cũ poſitiuo: vt Cice. Quã mo
roſi ſunt q̄ amãt: ex hoc potes itelligere. Uides Cicero.
vt ꝙ̄ ꝓ q̄tũ nõ pot adiũgi verbo principali dũ
taxat in recto mõ loquẽdi. hoc ẽ qñ nõ figurate
loqˀmur: vt exprobrãdi deridẽdi vel cã hoc mõ
ꝙ̄ cito veniſti ꝙ̄ ſuauis hoĩes Loquor aũt q̄tiẽs
duo verba in eadẽ oratiõe inſerũt: ſemp cũ ver
bo nõ principali iũgi ꝙ̄ ꝓ q̄tũ: ꝓ valde frequen
ter vno verbo contentum eſſe: ⁊ in duobus prin
cipali potius gaudere nõnũꝙ̄ altero: vt vbi eſt
lucrum: eo ꝙ̄ primum aduolas. Et ibi eſt lucrũ
quo tu ꝙ̄ primũ aduolas. At in hac differentia
poſitiui ⁊ ſuperlatiui aliqui ſe obiicient: afferẽ
tes Terentiũ in and. Reiecit ſe in eum flẽs ꝙ̄
familiariter. Et in eunucho. Poſtilla tute ſcis Terentiꝰ
ꝙ̄ intimũ te habuerim: In quoꝝ exẽploꝝ pore
eſt ꝙ̄ pro valde cum poſitiuo. In poſteriore ꝙ̄
pro q̄tum cũ ſuperlatiuo. Ego vero accipio il
lud ꝙ̄ familiariter figurate: quaſi o q̄tum fami
liariter: ⁊ hoc accipio pro poſitiuo: ſicut proxi
mũ. Dicimus nãꝙ hic eſt mihi magis intimus
Neꝙ in hoc toto meo opere tam licentiã poe
tarum ſectator: ꝙ̄ vſum oratorum. Neꝙ ſi qđ
aliter penes auctores reperiatur: mihi obeſſe
debet: qui nõ legẽ ſcribo: quaſi nunꝙ̄ aliter fa
ctũ ſit: ſed quod frequentiſſime factitatũ ẽ: pre
ſertim a. M. Tullio. Marcoꝙ Fabio: apꝺ q̄s
ſi quando reperiatur ꝙ̄ cuꝫ poſitiuo pro valde
aut cum ſuperlatiuo ꝓ q̄tum: auſim affirmare
mendoſe ſcriptum: vt in proemio de oratore: ꝙ̄ Nota au
boni perdiu nulli: quaſi de valde bonis: ⁊ nõ po ctorem nõ
tius de bonis loquatur: vera ſcriptura erat: bo poetas ſed
ni perꝙ̄ diu nulli: aut potius cum boni ꝑdiu oratores
nulli. Aliter enim videtur non congrue dici. Imitari
quod vitium ſcribendi vtinam in poucioribus
eſſet. Quod Cicero ipſe illo ſuo eruditiſſimo ſe
culo: quod vix credibile videtur: querit ita vt
apud latinos mendoſiores ſint codices latini
ꝙ̄ greci: ꝙ̄ꝙ̄ apud grecos lõge ſit difficilior ſcri
bendi ꝙ̄ apud latinos ratio. Nam cur non ſepi
us ꝙ̄ pro valde cum poſitiuo: in illis reperire
mus: ſi probaſſent potius ꝙ̄ reſpuiſſent. Qua Boeti⁹ car
re in hac te non verebor reprehẽdere Boetiũ. pit Priſci.
Priſcianum: ⁊ elegantiorem vtroꝙ Lactãtiuꝫ Lactã
Primus ſuper Ciceronis topica ita ait. Noſti tiuſꝙ
ob latrantis morſus inuidie: noſti ꝙ̄ faciliſme
ĩ difficillimis cauſis luor iudiciũ ferat. Mallẽ

dixiſſe ꝙ facile. Secundus liber. xviij. ita. Jō
ex vno libro Ciceronis tot vſus pponere ſtudui
vt docerem ꝙ frequentiſſime hac cōſtructione
vſi ſunt auctores eloquētie latine. Latini⁹ erat
ꝙ frequēter ſunt vſi: vel ꝙ frequētiſſime vſos.
Tertius ita libro primo inſtitutionū. Et ꝙ mul
ta alia de deo noſtris hominibus loquut⁹ eſt ſi
mili: ꝓpermulta ergo dixiſſet. Jdem li. vi. Hoc
aūt duplex ſacrificij genus ꝙ ſit veriſſimū Tri
megiſtus Hermes idoneus teſtis ē. Et in prin
cipio ſtatim libri de opificio inquit. ꝙ minime
ſim quietus ſummis etiam neceſſitatib⁹ ex hoc
libello poteris eſtimare. Puto Ciceronē ꝙ ſit
verā: ꝙ primum ſi inquietus potius fuiſſe di
cturum: ꝗ ſcribens ad Trebatiū i proemio ita
ait. Sed dū ſum⁹ vna tu optimus es teſtis ꝙ
fuerim occupatus: nō dixit ꝙ ſumme occupat⁹
aut ꝙ occupatiſſimus fueri. Qō dixi de ꝙ non

Dictū reſtringit

debere illud iungi cū ſuperlatiuo quotiēs ſigni
ficat ꝙtū: vnum verbum excipitur poſſum. ⁊ q̄
idem ſignificāt queo: valeo: licet ⁊ ſi q̄ ſunt alia
vt ſcribas ꝙ optie potes. Nec recte dicas ſcio
q̄ optime ſcribas: qō pter auctoritatē ſummoꝝ

Poſſum

auctorū etiam ratiōe nitit. Qz vbi eſt verbum
potes. ibi ꝙ nō iungitur cū ſuperlatiuo: ſꝫ cuꝫ
verbo ſic. Scribas optime ꝙ potes in alijs au
tem nequit iungi cum verbo ſic. Scio optime

Cū primū
Cum
Ut
Ubi

ꝙ ſcribas niſi ſit alter ſenſus. Ergo illud plane
latinum non eſt ꝙ primum mare intraui: exor
ta tempeſtas eſt: ſed cum primum ac ꝙ primū
potero mare intrabo: vel cū primū potero vel
cum primum potero: vel vt primū: vel vbi pmū
mare intraui aut vt primū: vel vbi potero pmū
mare itrabo latinū erit. Ex his q̄ dixi colligit:

Cicero
Quītilian⁹
Ut

vbi eſt ꝙ p ꝙtum: ibi quoqꝫ poſſum poni idm
ꝙtum. vt Cicero de amicitia. Niſi ꝙ tanta ē in
ter eos quanta maxima poteſt morum ſtudio
rumqꝫ diſtantia. Quintilianus in ſecūdo. Cuꝫ
aliquid adhibita quāta maxima poteſt cura di
ligenter elimauerit. Ut quoqꝫ in locuꝫ ꝙ velꝙ
tum ſuccedit. Nūc ſine ita: nunc cū ita. Primo
mō ſic: vt apō eūdē in. xij. Nō omittēda ps hec

Cicero.

orōnis: ſed exigenda: vt optime poſſumus. Et
Cicero in philippicis. Quas vt honorificētiſ
ſimis verbis ipſe cōſequi potero complectar
mea ſententia. Altero modo ſic: vt apō eundeꝫ
de oratore. Hec vt breuiſſime dici potuere ita a
me dicta ſūt. De poſitiuo aūt nemini dubiū erit
ꝙ et vt conuenire cū poſſum: vt idē in philippi

Cōplura nō ꝙ plura

cis. Sed reliquum curſum vite ꝙ quidē poſſuꝫ
breuiter perſtringā: vt potui breuiter perſtrin
xi. Recte ergo ponēs ꝙ per ꝙtum cum poſiti
uo ⁊ ſuperlatio intercedēte verbo poſſuꝫ. Qua
le autē cū cōparatiuo: ſiue ſine poſſuꝫ: vt ꝙ plu
ra volumina ipſe compoſuit: dicendū eſt cū plu
ra nō ꝙ plura: vt quidam male ſcribunt. Jn ad
uerbio quoqꝫ ſuperlatiuo nōnunꝙ legimus cō
plurimum propleruqꝫ: ſiue per poſſum: vt
narraui rem geſtam ꝙ breuius potui: aut ꝙ po

Cōplimū

tui breuius. Cuius hic quideꝫ ſenſus ſed tamē
barbare platus eſt. Narraui ꝙ breuiſſime po
tui: ꝙ ꝙ hoc ſecunduꝫ poteſt accipi in eum ſen
ſum qui eſt breuius ꝙ potui: ſiue [vt apertius
loquar] breuius ꝙ potuiſſem. Primus mo

Quā vt ꝙ qui

dus ſic accipi non poteſt: nec hoc quidē barba
rie caret: licet huius loci non ſit. Jſte eſt nimis
iuuenis ad dandum ſibi tale negocium ꝙ ſic la
tine diceretur: iſte eſt nimis iuuenis: aut iunior
ꝙ vt ipſi detur tale negocium: vel eſt iunior ꝙ
cui tale negociū detur. Cuius rei plurima vo
bis exempla ſunt. vt Quinti. Sed hoc apertius

Ualerius

eſt ꝙ vt pbandum ſit. idem in. x. Jdeoqꝫ ne ſu
ſcipiende quideꝫ ſunt cauſe plures ꝙ quib⁹ ſuf
fecturum ſe ſciat. Et ita opus inchoatur Uale
rij maximi. Urbis rome externarūqꝫ gentiū fa
cta ſimul ac dicta memoratu digna que apud
alios lati⁹ diffuſa ſunt: ꝙ vt breuiter cognoſci
poſſint. i. latius ſunt diſperſa: ita vt non breui
ter poſſint cognoſci. Jn eandē rationē cadit il
le modus qualis eſt: maiorem geris veſtem: ꝙ

Quā pro.

pro habitu corporis: Ut Curtius. Maioreꝫ ꝙ
pro magnitudine ſylue reddebant ſonum. Jllō
hoc loco iocoſum inſerere non pudebit. Si qs
interrogatus huius poſitiui perpulcher q̄ cō
paratiuus ſit: ⁊ qui ſuperlatiuus: non aliter be

Nota

ne reſpōdebit niſi ita: multo pulchrior ⁊ ꝙ pul

Perꝙ

cherrimus. Ex his autem duobus de quib⁹ diu
diſſeruimus per ⁊ ꝙ conflatur vnum perꝙ: qō
vtri dandū erit poſitiuo an ſuperlatiuo: [vtrū
qꝫ enim in eo partem ſibi vendicat] certe poſi
tiuo: vel quia per anterius eſt vł quia indecēs

Plynius
Terentius
Pōponi⁹

videretur duo aduerbia vehementiā ſignificā
tia ſuperlatiuo imponi. Dicim⁹ itaqꝫ perꝙ do
ctus: perꝙ erudit⁹: perꝙ pulcher. Et ſicut ver
bo ſolet apponi per ita perꝙ: vt peruelim: per
placet: perꝙ velim. per ꝙ placet. Ply. iunior in
epiſt. Per ꝙ velim ſcire. Niſi interpoſitū ſit q̄d
inter ppoſitionē ⁊ verbū cum quo illa copulat
Quale apud Terentiū Perpol ꝙ paucos repe
rias meretricibus fideles euenire amatores:
qō ſic reſoluitur: pol perꝙ paucos. Boetius ta
men in cōmētarijs logice breuiorib⁹ ſuplatio o
dedit dicēs. Apō ſcriptores quidē grecos per
ꝙ rariſſimos. Et Pomponius de origine iuris
digeſtoꝝ Juſtiniani libro primo. Nam ante eū
Seruius duos libros ad brutum perꝙ breuiſſi
mos ad edictum ſcriptos reliquit. Et facund⁹

Sane ꝙ.
admodū ꝙ
Oppido ꝙ
Nimiſꝙ

ſcriptor Curtius li. quarto Beſſum quoqꝫ ba
ctrianorū ducem per ꝙ maximo poſſet exerci
tu coacto deſcendere ad ſe iubet. Sꝫ huiuſmo
di exempla tam rara ſunt: vt dubitem an libra
riorum ſit culpa. certe ipſe ſic loqui non auſim
Aulus quidem Gellius hoc qō pcipimus ſem
per cuſtodiuit. Ceterum vt eſt in loquendo cu
rioſior pro perꝙ ita loquitur: ſane ꝙ vtile: vo
ce admodū ꝙ ſuaui: oppido ꝙ libens nimiſꝙ
ineptū: que aduerbia idem pollent: quod per p
valde Uſitatius tū eſt perꝙ: vt per ꝙ vtile: vo
ce perꝙ ſuaui: perꝙ libens: perꝙ ineptum. Tā
etſi Ceſar commentario. xiij. Quibus rebus

Ceſar.

optimo per ꝙ pauci ſub pellibus acqeſcebant.
Et Seruius Sulpitius ad Cice. ſcribēs ita in
cipit. Poſtea ꝙ mihi renūciatū eſt de obitu fi
lie tue ſane ꝙ p eo ac debui grauiter moleſteqꝫ

tuli. Et ad eundē Celius etiam ita incipit. Sa
ne ꝙ litteris Ceſaris ſumus cōmoti. Nā Caſ
ſius cis euphratē parthoꝝ copias eſſe ſcripſit
Et Brutus quoqꝫ decius ad eundem. Nā ſuos
valde ꝙ paucos habet. Et iteꝝ in eadē epiſto
la. Sane ꝙ gauiſus ſum. Quid plura: Ipſe quo
qꝫ ad fratrē. Cice. nā qđ de Pōpeio Caninꝰ ait
Sane ꝙ reſcripſit. Nō ſuccurrit mihi ⁊ qđ aliud
exemplum apud Cice. reppererim. Et. T. Li
uiꝰ. Neſcio an alibi ꝙ libro. xlviij. Cū haud fa
cile eſſet: an ea que obijcerent̃: aut que aduerſꝰ
ea dicēda erant memoria complecti: nec enim
multa ſolum: ſed etiā pleraqꝫ oppido ꝙ parua
erant. Hec igitur dantur poſitiuo. illa vero ma
gis ſuperlatiuo: multo ⁊ longe in eo fere ſigni
ficato quo ſolet ꝙ cum ſuperlatiuo ſed cuꝫ hac
tamen differentia: ꝙ huic ꝙ tribuimus gtīm il
lum ſuperlatiui ꝓpriū: aut ablatiuū: accuſatiuū
ve cū ꝑpoſitione: vt ſit ſine ipo. ꝙ. M. T. Acer
rimū aūt ex omnibus noſtris ſenſibus eē ſen
ſum videndi. Et iterum. Quē Craſſus dilexit
ex oībus plurimū nō dixit ꝙ acerrimū. autꝙ
plurimum ex omnibus ſiue inter omnes.

Longe ⁊ multo cum ſuperlatio.

Epitome capitis. xx

¶ Lōge ⁊ multo decēter adherent cōparatiuo
ac ſuperlatiuo ac dictionibus exceſſum aut di
uerſitatem cōnotantibus. Facile autē ⁊ ſuper
latiuo ⁊ verbis diuerſitatis aut exceſſus hiſqꝫ
nominibus: princeps: precipuus: primus: ſecū
dus. Ualde autem poſitiuum efflagitat: quē lō
ge ⁊ multo niſi exceſſum aut diuerſitateꝫ ſigni
ficet refugiunt.

Longe et multo Facile Ualde

Exempla

¶ Ut valde doctus: lōge doctior: multo oīm do
ctiſſimus. non longe doctus: nec valde doctior
aut valde doctiſſimus. Sed longe diuerſus: di
ſpar aliꝰ. Itē lōge ꝓſtat: ſupat: vincit: excellit.
Potius tn̄ multū preſtat: aut excedit ꝙ multo
dicam: q: actm̄ regere videntur

¶ De lōge: multo: facile: valde. Ca. xx.

Id quoqꝫ fit i multo atqꝫ
in longe ꝓ valde: ⁊ in facile pro
non dubio vt Quintil. li. ij De
clamādi ratio vt eſt in oībus
nouiſſime inuenta: ita ⁊ multo
eſt vtiliſſima Idē lōge oīm q̄s
quidē mihi audire contigit preſtantiſſimꝰ. Do
mitius apher ⁊. M. Tul. Sed ego neqꝫ eis aſſē
tiebar: neqꝫ harū diſputationū inuentori ⁊ pri
cipi longe oīm in dicendo grauiſſimo ⁊ eloquē
tiſſimo Platoni. Idēꝫ pro Rabirio. Uirū vnū
totius grecie facile doctiſſimū platonē. Amat
etiā lōge [vi multo] ſecum iungi cōparatiuum
vt Uergi. in. ix. At pedibus longe melior lycus
Et ea de quibus antea diſputaui: alius: alter: ſe
cus: ante poſt: vt longe: alius: longe aliter: lō
ge ſecus: longe ante: longe poſt: ⁊ compoſita a
pre: vt longe preſtans: longe preſtat. Quintil.
Sed cū longe precedunt ingenia iuuētū. Et ce
tera q̄ ſuperlationē quandā hn̄t: ⁊ proxime ad
cōparatiua accedūt: vt lōge ſuperat: longe vin
cit: ⁊ q̄ diuerſitatē more illoꝝ: alius: aliter: ſecꝰ:

Longe Quinti.

Cicero Uergilius. Quītiliaꝰ

qualia ſunt diuerſus: diſſimilis: longe alienus
Princeps ne adiectiuū q̄dēꝫ ē more poſitiuorū
tamē quia ſuperlationeꝫ ſignificat aſciſcit ſibi
longe vt idem. Nouem vero lyricoꝝ longe pin
darus princeps. Et facile pro eo qđ ē haud du
bie Marcus Tul. pro Roſcio. Nō ſolum muni
cipij latinitatis ex quo erat: ſed etiam regiōis
illius ⁊ vicinitatis virtute: exiſtimatiōe: nobi
litate facile princeps. Preterea cuꝫ precipuus
cū primus cū ſecūdꝰ: ⁊ ſiqua alia ſunt. Ut Qui
tilia. de Euripide loquens in affectibꝰ cū in oī
bus: tum in his qui miſeratiōe cōſtant facile ꝓ
cipuus: ⁊ admirādus maxime eſt: ſic facile pri
mus vel facile ſummus. Facile vero ſecundus
diciꝰ nō ad ordinē reſpiciētes: ſed ad dignita
tē quale eſt: tu es facile ſecūdus a rege: hoc eſt
facile poſt regem primus. Lōge igitur pro val
de propriū eſt exceptis paucis cōparatiui ⁊ ſu
perlatiui. Ipm̄ auteꝫ valde poſitiui ⁊ verbi: vt
valde diues: valde paup: valde laudat: valde vi
tuperat. Nec auſim dicere longe diues: longe
laudat: nec valde ditior: valde ditiſſimus. Hec
autē que a me de aduerbijs tradunt̃ nō fuerūt
inuenta veteribus grammaticis. Nā nuper cuꝫ
iam iſta compoſuiſſem: inueni in bibliotheca
beneuentana. Sergiū ſuper donatū ita dicen
tē Donatus dicit quinqꝫ tm̄ aduerbia poſitiuo
eſſe iungēda: tam: magis: maxime: minus ⁊ mi
nime. ea ſcꝫ ratione qm̄ vim in ſe hn̄t cōparati
di: atqꝫ ideo: non debent cōparationis caſibus
iungi: ne videat̃ cōparatio geminata: qui eīm
dicit tā doctior: pene hoc dicit doctꝰ doctior:
quod latinitas nō patit̃. Probus aūt dicit om
nia aduerbia que vim augentis aut minuentis
in ſe habent: non debere coniungi nec cōpara
tiuo nec ſuperlatiuo: vt ſunt iſta valde: multum
plurimū: per: ⁊ ſimilia. Nam iſta oīa tm̄ poſi
tiuis caſibus debemus adiungere. Idem Ser
uius longe poſt ait. Cōparatiuo ⁊ ſuperlatiuo
quinqꝫ hec cōparationis aduerbia nō appone
mus: vt tam: minus: minime: magis: maxime: q̄
tamen ſoli poſitiuo adijciuntur. Hec q̄ tres au
ctores tradunt ⁊ imperfecta ſunt: nec oīno ve
ra: vt ex his datur intelligi: que ipſe ꝑcepi. Di
cimus eīm multo fortiſſimꝰ: ⁊ ego ſum tā te for
tior: ꝙ te nobilior: ⁊ tam oīm fortiſſimꝰ ꝙ nobi
liſſimus. Cōparatiua vero addi nō oportere cō
paratiuis: ne ꝑcipiendū quidē eſt. Qđ aūt po
ſuit minime ⁊ maxime: ⁊ ſimilia Seruiꝰ non re
cte poſuit. Nā minimū eſt ꝓpriū aduerbiū ſu
per latinū: minime vero pro negatiōe accipit̃:
quaſi nequaꝙ: vt hic hō eſt minimū litteratus.
i. paucillū litteratus ego ſum minime litteratꝰ
i. idiota nihil prorſus habens litterature.

Princeps. Facile

Primus Secundꝰ Facile

Nullꝰ grā maticꝰ de iſtis aduer bijs aū lau rētiū dixiſſe fuerat

Seruius Minus

Minimuꝫ. Minime

¶ Epitome capitis. xxj.

¶ Cōparatiuū interdū nō rem vere exceſſaꝫ ſꝫ
exceſſe ſimilē in ablatiuo regit: tūcqꝫ cōcinnꝰ
per actm̄ ꝙ per nōīatiuaꝫ loq̄mur: ſicut ſepe
q̄ſi plenꝰ ⁊ ſuauius q̄ppiā per neutrū genꝰ ꝙ
per aliud exprimimus: licet nō plus ſignificemꝰ
¶ Ablatiuiꝗ fere eo mō reguntur ſunt. annis
diebus: fide: opiniōe: ſpe: equo: dicto: ⁊c. Iuue.

Licet Iuuenalis

Flagrantior equo non debet dolor eē viri nec vulnere maior.i.ꝙ equum.i.iuſtū ſit. Obtinuiſti laudem maiorẽ patre tuo:non ꝙ pater tu⁹ ſit:ſꝫ ꝙ pr̄ tu⁹ obtinuit ꝛc. Illō aūt Uirgilianū nec tēpore ſegnior illo.melius ſic accipit. Nō ſegnior ſup.femina.i.ꝙ ſit femina illo tēpore: vt cetera illic docent.

¶ De ꝓprietate quadā cōparatiui.cap.xxi.

Etiā hec hacten⁹: illud ad extremū adijciamus:de cōparatiuo cōſuetiorē ſermonē eſſe per actiū ꝙ ꝑ noīatiuū in illis:quale eſt:tu maiorẽ laudē aſſecutus es patre tuo:tuiſqꝫ maiorib⁹. Ut audeas dicere:tua laus ē maior patre tuo. Tñ ſolemus aliqñ ſic vti:vt Uerg.in.vij. Nō ſecus

Uergilius.

Quitilia.

ignipotens:nec tēpore ſegnior illo. Et Quīti. de apib⁹ pauperis. Unū rogo ne cui minor dignitate veſtra videat̄ cauſa litis mee. Et in.iij. inſtitutionū. Nō debes apud pretorem petere fidei cōmiſſum:ſed apud cōſules:maior ꝑtoria cognitiōe ſumma eſt. Fortaſſe videat̄ mollius in obliquo caſu:qđ ita ſi non eſt:volo tñ annotatum eſſe:ꝙ inconſueta vox auribus hec videt̄ eſſe:maior ſumma pecuniaria eſt ꝑtoria cognitione:ꝓ eo ꝙ eſt maior ſumma ꝙ vt apud ꝑtorem peti poſſit. Minor cauſa dignitate veſtra pro eo qđ eſt minor:ꝙ vt videat̄ digna:q̄ apud dignitatē vr̄am agatur. Et Uulcan⁹ nō ſegnior illo tēpore:pro qđ eſt ſegnior tēpore ꝙ illō fuit A quo nō diſſimile illud eſt. Ego ſuꝫ maior.xx. annis pro eo quod eſt ego ſum maioris etatis ea que eſt.xx.annoꝝ:vel maioris etatis.xx.annorū. Nam et hoc licet dicere:quale etiā ē.ego ſum maior.xx.annoꝝ.i.etate tali:vel ego etate ſum maioris etate.xx.annoꝝ. Frequentiſſime autē huiuſmodi genere orationis vtimur: vbi adeſt hoc nomē opinio:vt ſum ditior opinione hominū;quaſi opinio hoīꝫ diues ſit:ꝛ nō ſic accipi debeat magis ꝙ opinio hoīm ſentit vel ꝙ

Cicero

hoīes opinātur. Cice. Ad Brutum ſuū ſic exorſus eſt. Cū e Cilicia decedēs Rhodū veniſſeꝫ: ibiqꝫ de Quin.Hortēſij morte eſſet allatū:maiorē opinione hoīm cepi dolorē pro eo quod eſt maiorē ꝙ ille eſt quē in me hoīes opinat̄. Nec illud ab hoc multū recedit:cū dicimus.nihil eſt iſto hoīe peius: nihil tuo patre abiectius:nihil hoc vino inſuauius:pro eo quod eſt nullus iſto hoīe peior.nemo patre tuo abiectior: nullū vinū hoc iſuauius. Rurſus in laude:nihil iſto homine melius:nihil patre tuo generoſius: nihil matre tua ſanctius: nihil vxore tua verecundius:nihil hoc vino ſuauius. Dictum eſt de omnibus rebus nō tantum de ſingulis. Interduꝫ etiaꝫ vbi nihil plus cōphenditur in vniuerſo ꝙ in parte:vt nihil eſt te litteratius: nihil eſt illo prudēti⁹:nihil eſt iſto inhumanius:nihil pl⁹ ſignificat̄ hoc mō:ꝙ ſi dicas: nemo te litteratior:nemo illo ꝓdentior: nemo iſto inhuma-

Neutrū genus ſuaui⁹

nior: quoniā litteratura:prudentia:inhumanitaſqꝫ nō niſi in hoīes cadit. Quid ergo in neutro genere potius ꝙ maſculino ꝛ feminino prolatum eſt. Nempe q: neſcio quid plenius ꝛ ſuauius in neutro genere eſt Ideoqꝫ tali ſermone delectati auctores ſunt:vt ipſoꝝ crebra exēpla documento eſſe poſſunt:que inquirentibus notiora erant ꝙ vt a me huc afferri debeant

¶ Epitome cap.xxij.

¶ Nomina que in cōpoſitione variā aſſumunt declinationem in tritiore ſunt nobis vſurpāda vt a ſomnus dicetur potius ſemiſomnus ꝙ ſemiſomnis:ꝛ contra exomnis ꝛ inſomnis: ꝙ exomnus ꝛ inſomnus.

¶ Semper eñ vſitatioribus ꝛ ſuauiorib⁹ vtendum eſt.vt de verbalibus in bundus:ꝛ verboꝝ frequentatiuis:de poſitiuis in icus.ꝛ diues corūꝫ cōparatiuis ꝛ ſuperlatiuis de actō et ntō deqꝫ neutro ꝛ alijs generib⁹ iam dictuꝫ eſt. Diceturqꝫ de oſus a diminutiuis formando.

¶ De cōpoſitiuis a ſomnus.ca.xxiij.

A Somnus cōpoſita q̄daꝫ ſunt ſecunde ſemper declinationis:quedā tertie. Cice.in Uerri. Hic etiā cū ſemiſomnus ſtuperet. Et Celius in

Semiſomnus ſcdē.

Antoniū. Ipſum nāqꝫ oſtendit ſemiſomno ſopore profligatum. Et Saluſtius in Jugurthino. Signo dato caſtra hoſtium inuadunt: ſe-

Saluſtius

miſomnos partim: alios arma ſumentes fugant. Inſomnē ꝛ exomnē draconē ſepe legim⁹: et fere hanc differentiā ſeruatā inuenim⁹. Hec

Inſomnis

Exomnis

admonui:vt in nominib⁹ q̄ ancipitem in cōpoſitione declinationem ſortita ſunt: tamen ſciamus vſum frequentiorem imitandū. Sene.aūt de breuitate vite ait Quā multi heſterna crapu-

Seneca

la ſemiſomnes et graues

¶ Epitome capitis.xxiiij.

In oſus a noīb⁹ deducta

¶ In oſus finita ſi a nomine ſunt deducta. habitionem ſeu copiam ac plenitudinem connotant: vt animoſus. neruoſus: autem affectione vehementē: vt vinoſus: mulieroſus: libidinoſus: ſeditioſus:faſtidioſus. Si a verbo aut actionem aut paſſionem:aut vtramqꝫ Actionē

In oſus a verbis venientia

vt ſtudioſus:faſtidioſus:ſtomachoſus:iniurioſus:cōtumelioſus:curioſus. Paſſioneꝫ:vt odioſus ꝛ inuidioſus. Utrūqꝫ formidoloſus laborioſus operoſus. Similiter a noīe deducta. Voluptuoſus religioſus. Sꝫ moroſus a nimijs morib⁹.curioſus a nimia cura aut curioſitate. Cerebroſus a peruerſo cerebro. Pannoſus a groſſo aut denſe conſuto panno. Format̄ autē euphonie gratia interdum potius a diminutiuo: ꝙ a principali:vt fraudoloſus:meticuloſus:fōnicaloſus:fiticuloſus. Quinetiā interdū addūt vt montuoſus: voluptuoſus. Interdum aliam formam ſumunt:vt induſtrius:nō induſtrioſus Interdum ab alio deducuntur: vt a virtute nō virtuoſus:ſed ſtudioſus a ſtudio dicitur.

¶ Formantur autem fere ab ablatiuo mutādo vltimam vocalem in oſus: aut addendo oſus ſi ſit quarte:vt gratioſus a gratia:nūmoſus a nūmo:lapidoſus a lapide:fructuoſus a fructu:ſpecioſus a ſpecie ſꝫ formidoloſus a formidola deductū videtur. Libidinoſus eñ a libidine. La-

borioſus addit .i. pro laborioſus: ſicut operoſus ab opere ſeu opera. Sed bellicoſus non belloſ⁹ dicitur: ⁊ montuoſus addit .u. verum pōt ⁊ mōtoſus dici: vt enei. vij. Et te montoſe miſere in prelia nurſe.

¶ De ereuntibus in oſus. ca. xxiiij.

In oſus

Nomina que ereunt i oſus: partim a nomine deſcendunt: parti a verbo: partim ab vtroq;: ⁊ ea quidē que deſcendunt a nomine habitionem: ſiue vehementiam: copiam ve ſignificāt: ⁊ affectionē vt animoſus: ingenioſus: lacertoſus: neruoſus: ſaxoſus: aquoſus. Hec copiam ſiue vehementiā habitionemq; ſignificant: ꝙ habent in ſe vehementiam ac copiam aque: ſaxorum: neruorum lacertorum: ingenij: animi. Vinoſus: mulieroſ⁹ libidinoſus: ſeditioſus: factioſus: ꝙ affectus ē ad hec ⁊ amat vinū: mulieres: libidinem: ſeditiones: factiones. Rurſus ea q̄ a v̄bo ſunt partim actionē ſignificant: partim paſſionē: partim vtrūq;: ſtudioſus: faſtidioſus: ſtomachoſus iniurioſus: contumelioſus: curioſus: ſēp actiue ab auctoribus accipi ſolent. Ocioſum ē in re aperta inculcare exempla que vulgo ſunt plurima. Hec eni accipiunt pro his q̄ operam dant ſtudio: qui faſtidiunt: qui ſtomachantur: qui iniuriam contumeliamq; faciūt: qui nimis curāt niſi velimus hec a nominibus venire non a verbis: vt fraudulosus: qui fraudem facit: qd̄ a fraudula diminutiuo videtur venire poti⁹ ꝙ a fraude: quēadmodū meticuloſus: q̄ timidus a meticulos magis ꝙ a metu. Somniculoſus magis a ſomniculo ꝙ a ſomno: ⁊ ſiticuloſus a ſiticula: magis ꝙ a ſiti venit. Tenebricoſus reperit̄ ⁊ tenebroſus: licet quedā ab vſu regulaq; recedāt: vt montuoſus potius ꝙ montoſus: ſaltuoſus ꝙ ſaltoſus: tortuoſus ꝙ tortoſus Verūtamen que ſunt quarte declinationis aſſumūt u. vt vultuoſus: actuoſus: fructuoſus. Ideoq; illud in pſalmo. Oues cor fetoſe. legendū eſt fetuoſe a fetus: ſicut e diuerſo pleriq; ſcribunt mōſtruoſū pro monſtroſo. Lucanus. Monſtroſiq; hoim partus. Nec modo in oſus noīa quarte declinationis: verūetiā in arius: vt ſaltuari⁹: actuari⁹: fructuari⁹: cū noīa ſecunde declinatiōis careāt u. vt aſinarius: caprarius. Odioſus ⁊ inuidioſ⁹ paſſiue. Ille enim ſignificatur qui odio habet et cui inuidetur: non is qui odit ⁊ inuidet. Hec paſſionem ſignificant: vtiq; cū a verbo veniūt: ſecus cum a nomine. Nam odium moleſtiā ꝙ antiquitus ſignificabat. Terentius in phormione. Nunc ꝙ odio tuo me vinces. Et iterum. Si porro odioſi eſſe pergitis .i. moleſti Licero ad Atticum. Sed cum horas tris fere dixiſſet: odio ⁊ ſtrepitu ſenat⁹ coactus eſt aliqn̄ perorare Et in La. maiore. Infirmo corpori odioſa eſt omnis offenſio: ⁊ de ora. Verū ſi placet qm̄ hec ſatis ſpero vob⁹ quidē certe maiorib⁹ moleſto et putida viderit: ad reliqua aliquanto odioſiora pergamus: odioſiora dixit quaſi moleſtiora. Inuidia autem preter illam ſignificationem notam: eſt vel dicto vel facto in alterum maliuolentie conciliatio: vt ſi quis referat: oſtendat ve calamitates ſuas vt auctori calamitatum odium ceterorum concitet: ⁊ hoc vocatur inuidiam facere: vel vocare aut adducere in inuidiā Inde inuidioſa res que atrocitatē facti augēs inuiſum illud vel illius auctorem facit: ⁊ inuidia quaſi atrocitas: vel detractio. In quam ſignificationē accipio illum verſum. Inuidiā nimio cultu vitare memento. Nam latentē inuidiam qui non deprehendo vitare nequeo: ſed eam que extrinſecus ſignificatur vel voce vel geſtu cum populus indigne ferre ſe indicat in aliquo nimium ⁊ inſolentem corporis cultum. ideo ꝙ ſubiungitur. Que ſi non ledit tamen, hanc ſufferre moleſtū eſt: hanc. ſcilicet vel voce vel geſtu vel vtroq; nō detractionē. Quare illō quoq; Terētianū: ita vt ſine inuidia laudē inuenias et amicos pares. Et illud Salu. licet e Demoſthene ſit ſumptum: inuidiā gl'ia ſupaſti. Formidoloſus: laborioſus: operoſus: pariter actiue paſſiueq; accipiuntur. Terentius. Egon formidoloſus. id eſt egone qd̄ timeā. Saluſtius. Regib⁹ boni ꝙ mali ſuſpectiores ſunt. ſemperq; his aliena virtus formidoloſa ē. i. q̄ formidatur. Lice. Videtis vt ſenectus nō mō languida nō ſit: verūetiā operoſa. i. q̄ agit: ⁊ reb⁹ agēdis operā dat. Idem ꝓ Lelio. Vos laborioſos exiſtimet: qb⁹ ocioſis: ne i cōmuni qdē ocio liceat. Ou. Moles operoſa laboret. Operoſa que ab aliquo operata eſt: non que aliquā facit vel vehementis operis: ⁊ multaꝝ operarū: ita res laborioſa: vel ꝙ in ea laborem capiam⁹ neceſſe eſt: vel ꝙ plena laboris ē. Voluptuoſus quoq; et religioſus licet a verbis nō veniant tn̄ iſtis ſimilia ſunt vt affectionem ſignificent ⁊ habitionem ſiue plenitudinem: ſimulq; actiue accipiantur ⁊ paſſiue: voluptuoſus homo: q̄ perq̄ amat voluptatē: res voluptuoſa que in ſe habz voluptatē: vel que plena eſt voluptatis: ⁊ q̄ hō delectatur: ille recipit: hec res recipitur. Religioſus homo qui amat religionem. Sepulchra et monumenta religioſa ſunt id eſt habēt in ſe religionem. ille odorat: hec odoratur. Preterea glorioſus: famoſus: ⁊ imperioſus: non nihil et ipſa a ceteris differūt. Nam licet legamus glorioſam victoriam. i. plenam glorie. Et apd̄ Iuuenalem. Famoſus equitum cū dictatore magiſtros: ⁊ imperioſos populos: hoc eſt latū imperium poſſidentes: tamen dicimus ita glorioſum hominem affectatorem glorie: vt vinoſum cupidum vini: ⁊ mulieroſum nimis appetentē mulieres: qualis miles glorioſus apd̄ Plautū et Terentium. Et famoſum pro infami ⁊ turpi vt famoſa mulier: que noſcitur impudica eſſe. ſit imperioſus oſtentator imperij in exercēda ſeuitia: qualis Torquatus apud Liuium qui filium ſeuitia ob imperium conteptum occidit. Unde imperioſus appellatus eſt. Verum glorioſus ⁊ imperioſus quando honeſte ſignificāt ſunt pro gloriam imperiumq; habente. habitonē plenitudinemq; ſignificāt. Qm̄ ibone

Aioſus
Ingenioſ⁹
Lacertoſ⁹
Neruoſus.
Nomina in oſus a verbis
Fraudulo ſus
Meticuloſus
Sōniculoſus.
Siticuloſ⁹
Mōtuoſ⁹.
Saltuoſ⁹
Tortuoſus
Fetuoſ⁹ et nō fetoſus.
Odioſus
Inuidioſ⁹.
Terentius
Odium
Licero
Licero de oratore
Inuidia

Iſti duo v̄ſus ſunt in eo libello q̄ Lato dicit
Terenti⁹
Saluſtius
Formidoloſus
Laborioſ⁹.
Operoſus
Licero.
Ouidius.
Voluptuoſus.
Religioſ⁹.
Glorioſus
Famoſus
Imperioſus:
Alij famoſus legunt:
Iuuenalis

ſte affectionē: vt dixi. Siſr queſtuoſus et ſumptuoſus ab affectione magis ꝙ ab habitione ſiue plenitudine veniunt.

Queſtuoſꝰ
Sūptuoſꝰ

Queſtuoſus hō ē auidior queſtus et lucri vndiqꝫ lucella queritans. Sumptuoſus qui auidior eſt ſumptus: ꝙ queſtus: ⁊ immoderatū ſumptū facit. i. immoderatas īpenſas. Hec duo magꝭ poſſunt accipi actiue ꝙ paſſiue: magiſqꝫ ad hoīes pertinēt: vt hō queſtuoſus: hō ſumptuoſus.

Luctuoſus

Luctuoſus vo magis ad rē: vt res luctuoſa: hoc eſt plena luctu. Neſcio an liceat ď hoīe miſero ⁊ afflicto dicere hō luctuoſus: ſicut fortuna huius luctuoſa.

Induſtriꝰ

Ab induſtria aūt nō habemꝰ induſtrioſus: ſꝫ induſtrius: nec a virtute virtuoſus more grecoꝝ: q̄ nō deriuant aretos: licet habeant aretos: ſed pro illo dicunt tū [illegible] i. bonus: tū ſtudioſus [illegible] Ariſtotele teſte ⁊ alijs quibuſdam teſtantibus: quod Cice. ad Herenniū imitatus eſt dicēs. Adeoqꝫ bonis viris et ſtudioſis amicus erat.

Studioſꝰ
Moroſus.

Moroſus a more venit: non a mora. Primā em̄ habet lōgā: vt mos moris. Significat eū qui nimis exacte: nimiſqꝫ ad vnguē fieri oīa poſtulat: vt aliqn̄ ob id indignetur: atqꝫ iraſcat: vt Sue. de Ceſare. Circa corporis curā moroſior: vt non ſolum tonderetur diligēter ſꝫ etiā velleret. Et idē de Tiberio. Sed affectiōe ⁊ moroſitate obſcurabat ſtilū. Cice. de ſenectute: At ſūt moroſi ⁊ anxij: et iracundi ⁊ difficiles ſenes. Et idem .ij. de oratore.

Suetoniꝰ
Cicero

Me quidem hercule ita valde mouēt ſtomachoſa: ⁊ quaſi ſummoroſa ridicula. Nā cū a moroſo dicuntur: tum em̄ non ſal: ſed natura ridet. Suetonius accepit ꝓ cupido nimis exacte diligentie. Cicero vero adiūgit impatientiā ⁊ iracundiā. In ſignificato tamē illo ſuperiore poſuit in oratore: vſqꝫ adeo moroſi ſumus: vt nobꝭ nō ſatiſfaciat ipſe Demoſthenes.

Curioſus

Deniqꝫ ſic dicitur moroſus a nimia diligentia ⁊ ſeueritate: vt curioſus a nimia cura quotiens plus diligētie ꝙ oporteat impēdimus rebus vel noſtris vel alienis. Noſtris cū minutiſſima queqꝫ diſquirimus vt nullius frugis. Alienis cū de rebus cęterorum occultioribus non ſatis cum pudore perſcrutamur: aut interrogamus.

Incuria Calepino hoc non placet
Cerebroſꝰ.
Pānoſus

Sed non tā a cura curioſus videtur deſcendere: ꝙ a curia: cuius compoſitum eſt magis in vſu incuria. i. negligētia: tametſi curia a cura vocatur. Atqꝫ vt curioſus a peruerſa cura vocat: ita et cerebroſus a peruerſo cerebro. Unde Horatius. Donec cerebroſus proſilit vnus. i. inſanus ⁊ peruerſi cerebri. Pannoſus ⁊ ipſum aliquid differentie hꝫ. Is em̄ pannoſus dicitur qui craſſo pāno ac viſi opertus eſt: nec hoc niſi de paupere dicitur: q̄ exempla ſunt plurima.

verba iſco.

¶ Epitome capitis .xxiiij.

¶ Uerba in ſco que potiꝰ meditatiua ſeu exercitatiua ꝙ inchoatiua dicenda ſunt: nō inchoationem ſed exercitationem ſeu paſſionē intrinſecus prouenientem connotant: cum in ſio finita extrinſecus illatam ſignent. Neqꝫ carent p̄teritis: ſed ea a perfectis mutuata ad ſuam ſignificationem trahunt. Sepe autem pro perfectis poſita leguntur.

Vide differētiā inter caleſco ⁊ caleſio

¶ Caleſco igitur cum intrinſecus calorem recipio. Caleſio cum intrinſecus. Calui calorem recepi potius ꝙ calidus fui ſignificat. Ceterū nō deſunt qui poſt doctrinam Valle audent Priſciano ſubſcribere: vt Sulpitius Uerulanꝰ vir artis doctus. neqꝫ ſatis firma videntur valle argumenta. Nam non ideo inchoatiua nūꝙ ſunt ꝙ cum verbo inchoo aut incipio reperiuntur.

Alexander

Quia vt dicit Alexāder. Equiualens geminis harum ſi iungitur vni. Dictio pro reliqua tātūmodo debet haberi. Neqꝫ repugnat quē egreſcere. i. fieri aut incipere fieri egriorem medendo: aut ſordidū ſordeſcere adhuc. i. inſordidiorem eſſe: ⁊ accipere nouos gradus ſorditatis. Qui vero dicūt carere p̄teritꝭ: ſi de ꝓprijs ꝙtū ad formationem intelligūt nihil mētiunt: vſurpant tū voces preteritorū ſuoꝝ perfectoꝝ.

¶ De verbis inchoatiuis falſo ſic dictis. Cap. xxiiij.

Grāmatici auctores vno ore vniuerſi: qui de hac re ſcriptum aliquid reliquerunt aiunt illa verba in ſco: vt caleſco: frigeſco: ſignificare inchoationē: ideoqꝫ inchoatiua illa ī ſo. vt viſo deſiderium. ideoqꝫ deſideratiua: illa in rio: vt eſurio meditationē: ideoqꝫ meditatiua appellari: in quibus oībus ab oībꝰ diſſentio.

verba i ſco

Sꝫ Priſciano eruditoꝝ nuperrimo potiſſimū rn̄debo: qui vt ordinē ſequar: inquit in illo Verg. verſu. Aegreſcitqꝫ medendo. ſignificare ichoationē.

Priſ. notat

Qualem medicū voluit eſſe Priſcia. quo curante quis incipiat egrotare ꝙꝙ quō curari quis ante poſſit: ꝙ egrotus ſit. Neceſſe ē ergo vt ante egrotare cepit. Et cū dr̄ egreſcere intelligatur inter medendū egriorē fieri. Et hoc de turno Ver. intellexit: cuiꝰ augebatur egritudo ad Latini ſalubria cōſilia ſicut de Didone priꝰ dixerat. Expleri mentē neqt: ardeſcitqꝫ tuēdo.

Vergilius.

Quid igitur attinet exēpla repetere: cū nunꝙ in ſenſu ichoatiōis reperiat. An illō apō Quinti. hoc ſignat: Tenuit conſuetudo: que quotidie magis inualeſcit: Aut illud Ciceronis. Quāto plura ille miſcebat: tanto hic magis indies cōualeſcebat.

Quītilianꝰ
Cicero

Et illud eccleſiaſticum. Qui ſordet ſordeſcat adhuc. Quō poteſt quid quotidie incipere validū fieri: ⁊ quidē magis: qō dicit reſpectu precedentis: ad inchoationē nihil precedit: aut quō quod ſordet poteſt incipere ſordere: ⁊ ſordeſcere adhuc. i. magꝭ ꝙ quid magꝭ: certe ꝙ antea inceperat. Sed quid ibi diſputamꝰ cum dicat qui iam ſordet ſordeſcat adhuc quaſi ſordidior fiat: non autem ſordere incipiat: quia iā ſordet: ideoqꝫ grece ⁊ hoc ⁊ cetera hmōi verba per paſſiua explicant: ⁊ illō grece ſordeſcat nihil aliud eſt ꝙ ſordidet.

Plautus
Maceror
Maceſco

Plautus in captiui duo. Ego q̄ timeo merore maceror: maceſco cōſeneſco: ⁊ tabeſco miſer. Pro eodē pene accepit maceror ⁊ maceſco: niſi ꝙ maceror ad animū magis pertinet quaſi affligor: maceſco magis ad corpus. Videtur autem ratio velle dici

potius macreſco vt nigreſco: pigreſco: egreſco ſed etiã dici poteſt maceſco: vt aceſco: crebreſco: tamen potius dixerim q̃ crebeſco. Uerum ad rẽ. E diuerſo Uer. Maria icipiũt agitata tumeſcere. Et iterũ. Fluctus vbi primo cepit cũ albeſcere põto. Et iterũ. Sin i pceſſu cepit crudeſcere morbus. Ubi q̃d opus erat dicere q̃ incipiat res tumeſcere: albeſcere: crudeſcere: cũ ſatis imo magis pprĩu fuiſſet dicere q̃ tumeſcãt albeſcãt. crudeſcebãt. i. q̃ incipiebãt: ſiue inchoabãt tumere: albere: ſiue crudere. Quid ergo ſignificant verba inchoatiua: Nẽpe (vt breuiter finiã) q̃d verba cõpoſita cũ fio caleſio frigeſio: tepeſio: ardeſio: q̃ ideo in vſu nõ ſunt. q2 ſuperuacuũ eſſet nos duas voces habere idem ſignificantes. Nec niſi vbi alterũ deficit: alterius preſidio vtimur. Caleſcens p caleſiens: pateſcens p pateſiens cũ vtrũq3 reperiatur: pareſco & pateſio. Quãq̃ ne in ſimplici quidẽ ſuo reperitur fiens: nec q̃d ab hoc formaret fiendum Dicimus itaq3 caleſcens & calefaciendus. Nec deſunt qui fiens vtant. ſed in eo de quo loquor ſignificato: vt in pſal. xi. Et factum eſt cor meũ tanq̃ cera liqueſiens in medio vẽtris mei. Cũ in alia tranſlatione dicat liqueſcens: ex quo liquet eiuſdẽ vtrũq3 eſſe ſignificatiõis. Idioma te quoq3 italico atq3 hiſpano: q̃d ex italico oriũdum eſt aſtipulante: apud quod pene latina voce hec verba pronunciantur: & certe in hũc quẽ ego dico ſenſum quale eſt hoc omni die macreſco. ogni di magriſco. per quod incremẽtã aſſiduum atq3 continuum declaratur nõ inchoatio q̃ ſi quid inter hmõi verba in ſco et in fio intererit: hoc eſſe arbitror: q̃ hec in ſco paſſionẽ in ſe habẽt: illa vero extrinſecus allatã: vt in egypto Ceſar cum hoſtes fugeret: elata leua natabat: ne libelli quos tenebat madefierent: meli9 q̃ madeſcerent: & cum fores aperiuntur: meli9 pateſiunt dicitur q̃ pateſcũt. At cũ quis in balneo ſudore irrigatur: & fores ſuas ſpõte aperiũtur: magis ille madeſcit q̃ madeſit: & he magis pateſcunt q̃ pateſiunt. Inchoatiuorũ autẽ pterita dicuntur eadem eſſe: que primitiuorũ tñ pauciſſimis cure eſt dignoſcere quãdo a primitiuis ſunt: quãdo ab inchoatiuis; quorũ multũ differt ſignificatio: licet crebrior ſit illa inchoatiuorum: vt pinguit: macruit: frixit: caluit: idẽ eſt q̃d pinguis factus eſt. non aũt pinguis fuit macer factus eſt. & frigidus & calidus factus ẽ: non autem macer: frigidus & calidus fuit. Nã pinguet idẽ eſt q̃d pinguis eſt: macret: friget: calet idem q̃d macer eſt: frigidus eſt: calidus ẽ. Quorum preterita ſunt. pinguit: macruit: frixit: caluit. Uix vnq̃ in hoc ſignificato pinguis: macer: calidus fuit: ſed in illo pinguis: macer: frigidus: calidus factus eſt: vt etiã ex hoc apertius patebit exẽplo. Tã cito macruiſti: tã ſero pinguiſti: nõ id ſignifico q̃ tam cito macer: aut tã ſero pinguis fuiſti: quaſi nũc talis nõ ſis ſed q̃ macer aut piguis factus es: atq3 etiã talis es ſiue tunc eras: ſiue de alio tempore loquimur. Que preterita quiã a primitiuis nõ veniunt vt

Uergilius.

Uerborum in fio ſignificatio.

Nota Fiẽs nõ dr nec fiendi. do. dum.

Idioma hiſpanicum

Uerba i ſco & in fio q̃d differant

Uerbor in ſco pterita

Uide differentiam inter pinguit de pingueo & pigueſco.

ſignificatio indicat: neceſſe eſt veniant a deriuatiuis in ſco. vnde probatur etiã inchoatiua nõ ſignificare inchoationem. Quare Seruius viderit q̃ his verbis preteritũ non tribuit: quorũ frequentius eſt q̃ ſuorũ primitiuorũ. Nã q̃d ait q̃a inchoatiua ſunt: ideo carere pteritis: caſſa ratio eſt: cũ ipm verbo inchoo etiã pteritum habeat. Uerũ hec verba nec inchoatiua ſunt et pteritũ habẽt. Illud tranſeo: q̃ multa ſunt q̃ pro ſuis primitiuis accipiunt cõticeſco: adhereſco: deliteſco: concupiſco: labeſco: obdormiſco: contremiſco: expaueſco: et his ſimilia.

¶ Epitome capitis. xxv.

¶ Uerba in ſo tertie cõiugationis a Priſciano deſideratiua vocata: actum corporis non affectum mentis important: ideoq3 potius inchoatiua vocari debeant. vnum autem faceſſo preter communem ſignificationem que eſt factum cor: vel facio ſepe accipitur p eo quod eſt ad recedendum cor: vel recedo.

De verbis in ſo.

Faceſſo

¶ Quod inde tranſlatũ videtur quia qui ad faciendum it recedit.

De verbis deſideratiuis male ſic vocatis Cap. xxv.

Nam que idem author deſideratiua appellauit: ipſius quoq3 exẽplo oñditur nequaq̃ eſſe deſideratiue ſignificãtie. Hoc eñi exẽplum ille affert. Uerg. viij. Nã memini Heſione viſentẽ regna ſororis. Laomedontiaden. Priamũ viſetẽ dixit p cupientẽ videre: q̃d greci

Uerba i ſo. Lib. viij. xi ſo.

Uergilius.

Idẽ & in eodẽ exẽplo. Ser. dixerat Simile ẽ facio faceſſo: capio capeſſo. lacero laceſſo: arceo arceſſo: accio acceſſo: q̃ poſſumus nõ incõgrue deſideratiua noiare. Sed quero a Priſciano cur magis Priam9 cupiebat videre ſororẽ: dũ iter faciebat q̃ cũ erat i Troia: Cur magis Priam9 q̃ ceteri aut cur ſol9: Poſtremo q̃s nouit voluntatẽ eius: Quid agat video: quid velit nõ video Quid ergo ſignificat viſere: Nimirum id quod agit Priam9 ire ad vidẽdã ſororẽ: q̃d frequẽtatiuũ ipſi9 declarat viſito. Itaq3 actũ corpis hec ſignificãt verba nõ affectũ mẽtis viſo vado ad videdũ: nõ aũt cupio videre Cic. ad Atticũ. Cupio equidẽ & iãpridẽ cupio alexãdriã reliquãq3 egyptũ viſere. i. vt ego ſentio ire ad vidẽdũ. aliter dicẽdũ erat viſo eãdẽ & iampridẽ viſo: quo certe mõ ne Priſc. quidẽ ipſe loq̃ auderet Uſurpam9 tñ hec verba: queãdmodũ de ſuperiorib9 teſtat9 ſũ p eor pmitiuis: vt miſſi ſũt legati viſendi cã. i. videdũ: q̃d certe ita exponi nõ poteſt cauſa videre cupiẽdũ: tolerabilior q3 mea ſ. ita ſorer cauſa vt eãt ad videndũ. Similiter faceſſo eo ad faciendũ vel facio. Uerg. Haud mora continuo matris pcepta faceſſit. Frequẽtius tñ accipitur pro eo ad recedendum: vel recedo. Ut Liui. li. i. Faceſſe hinc Tarq̃nios aut corinthus Capeſſo eo ad capiendũ vel capio. Laceſſo eo ad lacerãdum vel lacero puocãdo. Acceſſo: vel arceſſo vtrũq3 p eo ad vocandum vel voco. Teren. in and. Obſtetricem acceſſo: quidam et in

Uerba i ſo. actũ corporis non mẽtis affectũ deſignant

Faceſſo

Uergilius.

Capeſſo Laceſſo Arceſſo

quarta coniugatione vtuntur: vt ibi. Mitte in Joppen ⁊ accerſi Simonem quendam q̄ cognominatur petrus.

Epitome capitis.xxvj.

De terminat. in rio.

¶ In rio finita non meditatiua ſed potius deſideratiua aut optatiua vocāda ſunt. vt parturio deſidero aut opto parere

Notabile

¶ In ſco ergo meditatiua. i. exercitatiua: in rio deſideratiua: in ſo inchoatiua: aut initiatiua vocabuntur. Ea vero que frequentatiua aut iteratiua dicuntur rectam obtinent appellationem.

De verbis meditatiuis non recte ſic vocatis. Cap.xxvj.

verba i rio.

Commodius aūt deſideratiua atq̧ optatiua vocarent̄ ea que noiant̄ meditatiua in rio. parturio eſurio. Cic. vtinā alq̄ dolor populi Ro. pariat qd̄ tādiu parturit. Et Liui. Et qd̄ diu parturit anim⁹ veſter aliqn̄ pariat affectū ſignificauit: nō cogitationē aut actuz corporis q̄ per hoc vbū indicat̄. vn̄ meditatio armoꝝ: meditatio declamādi: meditatio gladiatoꝝ. i. exercitatio Eſurio cupio edere. Quin. Pater filios eſurit. Valer⁹ Martial. viij. epigrēmatuz In oīb⁹ vacerra q̄ cōclamib⁹ cōſumit horas. Et die toto ſedet: cenaturit vacerra non cacaturit. i. cenare cupit: nō cacare vel dicamus hec accipi ꝓ primitiuis. Scaturio magis ꝓ ſuo primitiuo ſcatet ponit̄: qd̄ eſt nō ſolū aquarū: ſed herbaꝝ ceteroꝝ ſua ſpōte vbertim naſcētiū. Quin ſi volum⁹ ſua quibuſq̧ apta tribuere vocabula nec a cōſuetis recedere ea q̄ ſunt in ſco appellemus meditatiua. i. exercitatiua. Qui eñ caleſcit ſiue caleſit q̄ſi meditat̄: atq̧ vt caleat exercet̄. Teren. Nūc vide vtrū vis argentū accipere. an cauſaz meditari tuā. Ea in ſo inchoatiua: hec in rio deſideratiua. Atq̧ hāc opinor fuiſſe veram ⁊ germanam verborum ſignificationem: quam antiquitus impoſitam poſteritas deprauauit.

Cicero
Parturio
Meditor
Eſurio
Cenaturio
Cacaturio
Scaturio.
Terentius

Epitome capitis.xxvij.

¶ Nomina ſubſtātiua preſertim cū verbis affinitatem habētia gerūdiuz in di legitime ſibi aſſociant: q̄ ſi infinitiuū habeant grecam facient locutionez. Adiectiua vero que preſertim gtm̄ nō regunt infinitiuū verbū efflagitāt. Que vero ⁊ nomina ⁊ participia eſſe poſſunt: dum nomina gerūdiū: cū participia ſunt infinitiuuz deſiderant. verboꝝ aūt quedā tm̄ poſtulāt gerundiuum acc̄i caſus cū ꝓpoſitiōe: vt induco: voco ſto: ſedeo: vado: ⁊ ſimilia. Nō eñ niſi more greco cum verbis motuz importātib⁹ infinitiuum cōſtruas. Quedā tm̄ infinitiuū vt iubeo: cogo: cogito: timeo ⁊ ſīlia: q̄dā vtrūq̧ vt hortor: flagito: paratus ſuz: aptus ſum: idoneus ſum ⁊ ſīlia.

Nota

¶ Subſtātiua hoc mō gerundiuū regētia ſunt hmōi tps hora: loc⁹: ſpaciū: ociū: opportunitas idoneitas: aptitudo: occaſio: amor: ſpes: cupido: deſideriū: fames: ſitis: auiditas. Grecā aūt figurā cenſet Seru⁹ eneid. ſcdo cū dicit̄. Sed ſi tant⁹ amor caſus cognoſcere noſtros. Quod latine diceret̄ caſuum noſtroꝝ cognoſcendoꝝ aut cognoſcēdi caſus noſtros. Quādo aūt infinitiuus pro ſuppoſito ponitur: nō eſt locus gerūdio: vt optima res eſt agricolare: non agricolandi. Item non eſt mihi opus mō reſpondere non reſpondendi. Adiectiua infinitiuum poſtulātia ſunt dign⁹ amari. dignus hr̄e multa opes letus me bene valere. Participia que in nomina migrare poſſunt ſunt timens: cupiens. peritus ꝓ̄ptus ꝯſuet⁹: cupid⁹: timid⁹: auid⁹. Ut timēs nauigare ⁊ nauigādi. Sīl' eſt de ſubſtātiuis vt habeo mādatū aut p̄ceptū cōueniēdi te aut tui ꝯueniēdi. Mādatū eſt aut p̄ceptū ē mihi te ꝯuenire. aut vt te cōueniā. Quia vero gerūdia in di raro admodū paſſiue accipiūt̄: ponem⁹ infinitiuū paſſiuū cū dictis pticipijs: nō gerūdiū i di niſi ꝓponat̄ gtūs paſſiue ſignificās ⁊ gerūdiuz fiat gerūdiuuz nomē: vt mulier ē cupida videri nō vidēdi niſi ſit ſui vidēde. Sū tui vidēdi cupidus: mei ꝯmēdādi ⁊c. Itē cū Verg. dicit enei. p̄mo. Non nos aut lybicos ferro populare penates Venimus. Et euang. Vado piſcari: latin⁹ dixiſſent ad populandos ⁊ piſcatū.

Exemplificat
Seruius.

De infinitiuo: vbi gerundio potius vtendum ſit. Cap.xxvij.

Gerundiū in di.
Infinitiuū

Quedā oratiōes infinitiuuz magis poſtulāt: q̄dā gerūdiuz: q̄dā vtrū ꝗ. Adiectiua magis īfinitiuū ſiue actiuū ſiue paſſiuū Subſtātia gerūdiū gtī dūtaxat caſus. Nā de accuſatiuo mox dicā. Tu es dign⁹ habere opes: Tu es dign⁹ honorari. Tu es letus me bn̄ valere. tu es let⁹ me honorari. Rurſus tēp⁹ ē gaudēdi: loc⁹ ē ex poſtulādi cōmoditas ē alloquēdi. Participia aūt ⁊ multa adiectiua a vbis deriuata vtrāq̧ formā ſibi vendicāt. Sed pticipia iūcta infinitiuis dicūt̄ ſeruare viz pticipiorū iūcta gerūdio viz noim. Timens nauigare. ⁊ nauigādi: cupiēs diſcere ⁊ diſcēdi: doct⁹: perit⁹ ꝓ̄pt⁹: ꝯſuet⁹ cātare ⁊ cantādi. timid⁹: cupid⁹: auid⁹ nauigare ⁊ nauigādi. Nā illō admonitione nō indiget: optīa res ē agricolare: recte dici optīa res eſt agricolādi dici nō recte: q: ſic illō reſoluit̄ agricolare eſt optīa res. hoc reſolui ſic nō pōt. agricolādi eſt res optīa: niſi forte dure ⁊ aſpere ſic. Ipſa eñ res agricolādi eſt optima Quare illū nō ꝓbauerim: q̄ dixit nō ē mihi op⁹ reſpōdēdi: cū eſſet dicēdū reſpōdere: vt ſit ſuppoſituz me reſpondere. opus vero appoſitum. Itē habeo mandatū a patre cōueniendi te: latine dr̄: mādatū eſt mihi a patre cōueniēdi te. dicitur non latine: quia mandatū hic verbum eſt: vnde non poteſt regi hmōi gerundium: illic nomē ſubſtātiuum vn̄ regit̄ gerundij gtūs: niſi in vtraq̧ orōne exceptiōe vtaris In prima quidē vt ſic itelligas: hēo a pr̄e mādatū conuenire te. i. hoc ipm̄ conuenire te. In ſcda vero vt mandatū ſit nomē: non verbū aut participiū: quaſi mandatū adeſt mihi. Ad quā tergiuerſationez cōfugere nō poterit quiſpiam in talibus exemplis Habeo in tabulis publicis a patre mandatum conueniēdi te. hic nō poterit dicere conue

Optīa res ē agricolare non agricolendi.

nire te. Itē eſt mihi iniunctū mādatū cōuenire te. vbi dicere nō poteris cōueniēdi. Cice. tñ ad vxorē nouo quodā mō locut⁹ eſt: cum in aīo habere nauigādi, p eo qđ eſt nauigare: vt lib. i. de diuinatione. Haberetq; in aīo nauē conſcenderet: itaq; ſubintelligit propoſitū ſiue voluntas: ſicut in illo fit apud eūdē. Cū illi⁹ dici mihi venit in mentē. Et alibi. nō minus ei venit in mētem poteſtatis φ̄ equitatis tue. Ubi quidā volunt accipi gtm̄ p nō. Mihi potius placet ſubintelligi conditio ſtatus qualitas illi⁹ dici: tue poteſtatis: tue equitatis: aut aliquid ſimile: ita hic ppoſitū ſiue volūtatē: vt ſit cū haberem in aīo ppoſitū nauigādi. Uenio nunc ad actm̄ gerūdij. Dicimus itaq; induxi te ad nauigandū: nō aūt nauigare niſi more grecorum: qui cū carent gerundio funguntur infinitiuo cum articulo: raro ſine eo licet nunc quidam frequētiſſime vtantur: vt nō veni ſoluere legē: ſed: ad implere: pleriq; eruditorū dixiſſent: non veni ad ſoluēdā legē ſed ad implendā: quos ⁊ ipſe nunc imitor: ⁊ imitādos oībus arbitror. Quam enī cām habes: vt alienā linguā ſecteris relinquas tuā: φ̄ φ̄ ne illā quidē ſeqris cū careas articulis qbus greci vtunt: ⁊ qđ illi hñt cathoti tu malis dicere quia aut qm̄: φ̄ φ̄: vt in eodem putatis quia veni ſoluere legē: cū eſſet dicēdū φ̄. Sed ad rem vocaui te ad currendū non currere. Sto ad pdandū non predari: ſedeo ad audiendū non audire: vado ad venandum non venari. Rurſus iuſſi te arare non ad arandum: cogito inſidiari non ad inſidiandum: timeo edificare: non ad edificādū. Quedā verba cum vtroq; cōueniunt: hortor te ſtudere ⁊ ad ſtudendū: flagito reſpondere ⁊ ad reſpondendū: parat⁹ ſum ſcribere: ⁊ ad ſcribendum. Ego ſum aptus pugnare ⁊ ad pugnandū. Ille eſt idoneus militare ⁊ ad militādū. Que oīa rara ſunt. Nā pleraq; hmōi actm̄ poſtulāt: vt bon⁹: vtilis: cōmodus: mal⁹: iutilis: in cōmodus ad militandum.

(Margin: Cicero. In aīo hēo. In mentē venit. Gerundiū in dū. Quia p φ̄. Nota. Uerba tertium gerūdium ⁊ infinitiuum poſſentia.)

¶ Epitome capitis. xxviij.

¶ Fore quia futuri temporis ſignificationē hʒ reſpuit pticipia: niſi in noīa migrēt. Cōpoſita a fore futurū quoq; tps cōnotāt: ſʒ abſolute fere pnunciant. Fore aūt ⁊ fores foret nō differunt ab eſſem eſſes eſſet eorūq; cōſtructionē habēt. ¶ Nō ergo dicem⁹ amatū forē: ſʒ eē: aut amatorē fore. Qđ autē Ouidi⁹ dixit doliturus erit. ſenſ⁹ pōt eē ſi qs erit q̄ poſtmodū ſit doliturus itaq; duo futura nō coincidāt. Nā he pn̄t ſil' verificari Nemo ē antichriſtū viſur⁹: ⁊ erūt mlti āticriſtū viſuri: ſi q̄ cū videbūt nōdū ſūt. Ciceronianū aūt qđ Mācinell⁹ adducit poſſumus cōſtruere: vt fore nō dr̄ pticipio ſic. diuinarē fore. i. futuꝝ eē ſtudiū tuū mihi aliqñ expetēdum ſubaudi eē. digeſt. exēpluꝝ cū authore militat q̄ dicit idē eē forē ⁊ eſſem: ſi q̄ rite dr̄ pſtandū eēt etiā pſtādū foret. Calepin⁹ aūt ſic. Cōſtruit fore q̄n etiā cū pticipio pn̄tis tpis. qđ ē contra Uallā Ceſar Nonulli etiā Ceſari nūciabāt cū caſtra moueri: aut ſigna fieri iuſſiſſet: non fore dicto audiētes milites. Uerba aūt Mancinelli ſunt. Participiū paſſiuū futuri etiā ſi in nomen nō reuertit legim⁹ recipere fore. Tulli⁹ eñ lib. iij. epl'aꝝ familiariū in epl'a q̄dā ad Appiū pulchrū ita ſcribit. Quaſi diuinarē tali in officio fore mihi expetēdum aliqñ ſtudiū tuū. ſic cū de tuis reb⁹ geſtis agebat inſeruiebā honori tuo. Et lib. ix. digeſtoꝝ ſic legit. Sufficeret id pſtare qđ pſtādū foret. Sed tñ aſſeris idē eē fore fores foret: qđ eſſē eſſes eēt. Ouī. φ̄ pticipio futuri in rus erit futuri vocē cōiūxit metamor. ix. Si qs tū hercule ſi qs. Forte deū dolitur⁹ erit te. De pticipio i o⁹ nil affero cū id paſſiꝫ legat. Que eñ rara inuētu ſunt tñ obſuo. Hec ille.

(Margin: Fore. Exempla Ouidius. Calepinus. Mācinelli lima. Mācinell⁹. Time finis.)

¶ De fore: affore: defore. ab fore: cōfore, pfore. Ca. xxviij.

Fore quidē habet vocē infinitiui: vt eē: ſignificationē verò pticipij qđ ē futurū vna cū infinitiuo eē. Idē ē eñ fore qđ futurū eē nō tñ eē: licꝫ forē fores foret idē ſit qđ eſſē eſſes eēt. Quare cū noīe iūgi debꝫ fore: nō cū pticipio ne duo pticipia ſimul cōfundam⁹. Spero te amatorē vl' amicū fore. nō aūt amaturum fore: ſed tñ amaturū: ne videaris hoc dicere te futurū amaturū qđ ratio nō patit: cū futurū ſupuacuū ſit. Idē de pticipio paſſiuo futuri. Timeo te verberādū fore ſatis erat verberādū: vel adiūcto infinitiuo: verberādū eē. Participia autē pſentis tēporis ⁊ pteriti videt min⁹ cōmunionis habere cū fore: qđ ad futurū ſpectat: φ̄ pticipia futuri tēporis: tñ plus habēt. Ibi. n. id nō ouenit q̄ ſupuacua ſignificatio eſt: qđ hic nō fit. Eo φ̄ ſepe cū iſtis cōiunctū illud fore reperim⁹: ſed ita ſi traſeunt in nomē alioqn nō ꝯgruāt diuerſoꝝ tēpoꝝ eodē in loco pticipia: vt ſpero te ſapiētē fore: credo me amātē tui fore: nō te. Seruāt eñ naturā noīs: nō pticipij. Opinor te acceptū illis fore: nō ab illis. Cic. Spero amicitiam noſtrā notā poſteritati fore: nō dixit a poſteritate. Quod ſi qñ reperiat regere naturā verbi: quid mirū cum etiā nomē ne ſit: an participiū dubitari poſſit: et putari potius nomen: vt ego ſum dilectus ab oībus: ⁊ ego ero dilectus ab oībus. Nō eñ hoc eſt participiū pn̄tis tēporis aut futuri: nec tēpus perfectū indicatiui: nec futurū ſubiūctiui: ⁊ tñ cū pn̄ti iungit ⁊ futuro: propter qđ debet potius nomē videri: ſicut ⁊ pticipium paſſiuum futuri in nomē reuertit tūcq; recipit fore. Ut ſpero hūc puerū admirandū virū fore. i. admirabilē. Cōpoſita aūt a fore nullā cōtrouerſiā hñt: q̄a fere nuda ponunt ſine noīe et ſine pticipio. Affore. vt Uergil. Affore cernetis. Statius tñ li. i. Thebaidos videtur accipere p ſignificatione pn̄tis. Senſit manifeſto numine ductos Affore quos nexis ambagibus augur Apollo Portēdi generos vultu fallente ferarū Ediderat. Defore. vt. M. T. cōtra Rullū: Uerū arbitrantur nō defore qui illā reſtituerent. Abfore quod minus in vſu eſt: vnde dicuntur ab futuri: Confore et profore apud comicos. profore. Ut Horatius. Que nocuere ſequar: fugiam

(Margin: Fore. Cicero. Cōpoſita a fore. Affore. Statius. Defore. Confore Profore Horatius.)

que profore credam: id eſt profutura eſſe

❡ Epitome capitis .xxix.

Supina

❡ Supina: quia neqꝫ genꝰ: neqꝫ numeruʒ neqꝫ caſum more noim habent non noia: ſed verba cenſenda ſunt. Gerundia vero quia caſum nominalem habent ⁊ regūt poſt ſe in ſignificatione vtiqꝫ actiua: participialia verba vocari ſolēt. Differunt tamen a participijs tam gerundia ꝙ̄ gerundiua noia: ꝙ participia tēpus ſine rei adminiſtratione conuotant: gerundia rei adminiſtrationem ſine tēpore. Habent aūt gerundiua nomina caſus omnis: ſed nullum regunt: veruʒ reguntur cum ſubſtantiuis ſuis in eodem caſu.

❡ Supina non habere genus: numerū: aut caſum patet: quia indifferenter dico. Vado ſcitatum oraculuʒ ⁊ oracula. Sortes ⁊ libros ſybillinos. Gerundia hr̄e caſuʒ patet. q: regunt̄ in gtō. actō: ⁊ ablatiuo more noim vt ſtudio vidēdi patres.

Locutiões incongrue.

Oblectatus ſum inter videndum patres: aut vidēdo patres. Dixi poſt ſe habere caſum: quia ante ſe nullū regunt. Unde. In conueniendo populos in vnū. In cōuertendo dn̄s captiuitateʒ: ⁊ ſimiles nō ſunt latine locutiones. Nec dices ſcribentē habēdum eſt calamuʒ: ſed ſcribenti opus eſt calamo. Addidi in ſignificatione vtiqꝫ actiua: quia in paſſiua abſolute ponuntur: vt res ad intelligendum difficilis: fit facilis ſepe repetendo. i. dum ſepe repetitur. In di vero raro admodū paſſiue legūtur: niſi fiant gerūdiua noia aut pluralis numeri: vt ſtatiʒ dicam. Gerūdiua autem nomina eodeʒ modo declinantur: vt participia in dus. ſed non ſignificant tempus vt illa.

Vergilius.

Ut eneid. vij. Turne quod optāti diuū pmittere nemo Auderet: voluēda dies en attulit vltro. Voluēda inquaʒ dies nō q̄ voluetur: aut volui debeat in futuro: ſed volubilis: ⁊ que tūm voluebatur. Significat ergo adminiſtrationem rei. i. formam rei gerende. vnō ⁊ gerundia dicta ſunt: Reguntur autem cū ſubſtātiuis ſuis: ſicut cetera adiectiua: vt dies voluenda attulit: habeo rationē diei voluende. Accōmoda te diei voluēde. Obſerua diem voluendaʒ. O dies voluenda quid attuliſti nobis: Terreor a die voluenda: ⁊ ſic de alijs. Quia vero doctrina authoris cōfuſius traditur ꝙ̄ vt facile capiatur, dicemꝰ diſtinctim q̄ reſtant de ſingulis.

Gerundia in di ⁊ gerūdiua gti caſus.

❡ Gerundia in di a ſubſtantiuis affinitatem p̄ſertim cum verbo habentibus ⁊ quibuſdam adiectiuis genitiuū regētibꝰ regūt̄: idqꝫ fere in ſignificatiōe actiua: in qua poſt ſe caſuʒ ſui verbi regere poſſunt: concinniuſqꝫ ponunt̄ ꝙ̄ gerundiua quotiens interuenit relatiuū.

Differētia inter gerūdiū ⁊ gerūdiuuʒ

Paſſiue aūt nō inueniſte pro gerundiuis ponunt̄ cū genitiuo plurali: quaſi vtriuſqꝫ ſint numeri et generis ois. Gerundiua aūt noia genitiui caſus ab eiſdē a quibus ſubſtantiua ſua regunt̄ ſed nullum regunt caſum: recipiunt aūt cuꝫ genere diuerſas terminationes potiuſqꝫ paſſiuā ꝙ̄ actiuam rerum adminiſtrationē important.

Exemplificat.

❡ Exempla igit̄ ſūt. Rapior ſtudio vidēdi patrē: ſum cupidus vidēdi patrē nō vidēdi a patre. Pulchrius tamē, vt dicemꝰ loqueremur per gerundiuū nomē niſi interueniat relatiuū: cuiꝰ interuentu locū habet gerūdiū: vt hic dics attulit initiū dicendi q̄ vellē. nō eorū dicendorū q̄ vellē. Cū genitiuo plurali: vt veſtri adhortandi cauſa apud Liuiū. Nā gtūs p̄mitiuꝰ eſt a vos veſtrū vel veſtri: ⁊ iſtor nominandi apud plautū ſui irridendi apud Ciceronē q̄ exēpla in textu patent. Illud tn̄ plautinū manifeſtius erit ſi animaduerterimꝰ loqui de obſonijs multis quorū illi potiꝰ nominādi ꝙ̄ edēdi. hoc eſt comedēdi erat copia cū ea nō haberet: de gerūdio hoc ſit exemplū. Cupidꝰ ſuʒ patris vidēdi: matris vidende. templi videndi. parentum videndorū ſororum. videndarum. ſpectaculorum videndoruʒ: ſed ad vitandam ſyllabe coincidentiā non inepte dixeris videndi ſpectacula. Mancinellus docet etiam paſſiue capi gerundiū in di: ſed id rarenter ⁊ apud Iuſtinuʒ verba eius in fine huius ponentur.

Gerundia in dum taʒ actiue ꝙ̄ paſſiue capiūt̄

❡ Gerundia in dum conſtructa cū verbis ⁊ nominibus regētibus accuſatiuū mediātibus his prepoſitionibus ad. ob. propter. ante. inter ⁊ ſimilibus. tam actiue ꝙ̄ paſſiue capi poſſunt: ſed actiue ſuorum verborum caſum poſt ſe regunt. paſſiue nullum. vt apud Saluſtium ipſe ad imperandū vocaret̄. i. vt ei imperetur.

Saluſtiꝰ.

Cuʒ inter vero ſignificant fere quod imperfectuʒ ſubiunctiui addita particula cū. Gerundiua aūt noia accuſatiui caſus vtriuſqꝫ numeri ⁊ ois generis: cum eiſdeʒ conſtruuntur: aut ſine prepoſitione cum his verbis: loco: cōduco: mando: curo: habeo pro debeo. et ſimilibus.

Exempla

❡ Exempla patēt in textu: vt ad vidēdū ſpectacula. ob purgandū ſcelus, ꝓpter coronā obtinēdam. ante domandū. inter cenandū. i. cuʒ cenaret̄: aut cū cenaremus ſcōm exigentiam ſermonis premiſſi. Locaui vineā paſtinandā: habeo agros colendos ⁊c. Paſſiue accipitur cum dico Res eſt ad cognoſcendum facilis.

Gerundia in do tā actiue ꝙ̄ paſſiue

❡ Gerundia in do ſepe cū his prepoſitionibus de. e. ex. pro. pre. a. ab. abs. cum. in. et ſimilibus conſtruunt̄: ſepe ſine prepoſitione per motum ablatiuorum abſolute poſitoruʒ quaſi imperſonalium: et tam actiue ꝙ̄ paſſiue accipiunt̄: ſed paſſiue etiam poſt ſe nullū habent caſuʒ. Gerūdiua vero noia in do: taʒ datiui ꝙ̄ ablatiui ſunt caſus: regūturqꝫ a q̄bus dicti caſus idqꝫ in omni genere ⁊ vtroqꝫ numero. Refugiunt tamen verba motus de loco. Que etiaʒ in textu declarantur: Sunt qui velint gerundia datiui etiam caſus eſſe et poſt ſe verbi ſui caſuʒ regere: vt puer aptus diſcēdo rhetoricē ⁊ aptus docēdo rhetoricē a preceptore: qđ genus locutionis a Calepino poſitū: non prius recipiā ꝙ̄ apud aliquē idoneū inuenero: tametſi eam eſſe gerundij poteſtateʒ vt cōmuniter ſignificet nō ignoro.

Calepinus

Addere tamēn poſſumus q̄ venuſtius interdū vtimur gerundiuis noibus ꝙ̄ gerundijs.

Idē ſermo varijs vbꝫ dici poteſt.

❡ Poſſumꝰ itaqꝫ vnā reʒ multis modis et equi pario per gerūdia: vt veni cauſa vidēdi matreʒ ad vidēdū matrē. Nō audeā dicere pro vidēdo matrē. Scdo per gerundiua noia. vt cauſa ma-

tris vidende. ad matrē videndā. pro matre videnda. idq̄ vt dixi venuſtius. Tertio greco more nobis nō vſurpando: vt veni videre matrem Quarto per participia ī rus: vt veni viſurꝰ matrē. Quinto per ſupinū: vt veni viſum matrem. Sexto per verbum in ſo: vt viſo matrē. Septimo per verbū et particulam: vt quo aut ſimilē vt veni duntaxat quo matrē videam. vel vt matrem videam. non vt quicq̄ auferā. Paſſiue accipiuntur vt vriturq̄ videndo femina. i. dum videtur. vriturq̄ videndo feminam maſulus. qd abſurdū nō videt. Quis nō dicitur vritq̄ videndo femina a maſculo. Exemplū de gerundiuo

Cicero — abſolute poſito eſt apud Ciceronē in prologo officiorū. Orationem aūt latinam efficies profecto legendis noſtris pleniorem: pro eo quod vulgatiores dicunt legendo noſtra vel dum noſtra leguntur. et in eodem. Quis eſt enim q̄ nullis officij preceptis tradendis philoſophū ſe audeat dicere: hoc eſt tradendo nulla precepta

Mancinellus. — Verba mancinelli quibus probat gerundia in di etiam paſſiue capi ſunt hec. Amandi et huiuſmodi gerundia in di paſſiue quoq̄ pferri inuenimus.

Iuſtinus. — Iuſtinus enim: ſiue Trogus eſt. li. xvij. ita ſcribit Athenas quoq̄ erudiēdi gratia miſſus. de regio quodā puero dixit Et in prologo primi voluminis ait. Quod ad te imperator antonine non tam cognoſcendi q̄ emēdandi cauſa miſi. Hec ille. In quorum poſteriore ſi placeret: actiua ſignificatio inueniretur ſic cognoſcēdi. i. vt ipſum cognoſcas q̄ emendandi. i. vt ipſum emendes. Ex his que de comparatiuis et ſuperlatiuis dicta ſunt. deq̄ gerundijs et ſupinis dicentur. poſſunt inferri aliquot regule diſcentibus non inutiles: quarū hec ſit prima.

Pria regla — Gerūdia et participia inuenta ſunt vt plures actiones vni ſuppoſito ſine piunctione media tribuantur. quomodo primo participium deinde gerundium aut verbum ponere ſolemus

Probat regulā — Ut ſocrates primus moralis philoſophie p̄ceptor repertus non ſcribendo ſed docēdo more moratu ſcriptuq̄ digna: plurimum bonis moribus profuit.

Secunda regula.

Secunda regula. — Tametſi que eandem habent ſignificationē vt deriuata et primitiua eoſdē caſus regere poſſunt: tamen obſeruanda eſt peritorū conſuetudo. Gerundia em̄ et ſupina paſſiue ſumpta nullum poſt ſe caſum regere volunt: neq̄ in quacūq̄ ſignificatione ante ſe: niſi pro futuro infinitiui vſurpentur.

Nota — Non ergo dices dignus es amatu ab oībus: ſed amari nec vrit mulier vidēdo amare: ſed abſolute videndo. Neq̄ vrbs eſt in periculo capiendi ab hoſtibus ſed in periculo capiendi. idq̄ parce. Neq̄ hoc eſt facile ad intelligendum ab omnibus: ſed duntaxat facile ad intelligendū Cuius non videtur alia ratio q̄ peritorum conſuetudo.

Tertia regula.

Tertia regula. — Neq̄ imperſonalia paſſiue vocis tametſi cū ablatiuo ſuppoſitali conſtrui poſſunt continuo accuſatiuum poſt ſe regent.

Uerbi gratia dicere licet: ita nunc viuitur ab omnibus pro eo quod eſt oēs ita viuunt: nō tamen dicemus cum alexandro. Mattheū legit pſalmos erat ante legendum. Quia dicere poſſumus. Nunc mattheus legitur: et pſalmi erant ante legendi. Conſtruuntur tamen imperſonalia cum accuſatiuo mediante prepoſitione: vtitur in antiquam ſyluam — Carpit Alexādrū.

Quarta regula.

Quarta regula. — Semper autem cum infinitiuis imperſonalium paſſiue vocis: ex primi vult ablatiuus: ſiquidem ab actiuis veniant.

Ut volo a me amari. notū eſt ſic ab omnibus doceri. Addo ſiquidē ab actiuo veniant: quia tunc ſine ablatiuo viderentur paſſiua: quod in abſolutis non fit vt notum eſt ſic viui.

Quinta regula.

Quinta regula. — Gerundia autem in dum et gerundiua nomina: vtcunq̄ exeant: cū verbo ſum conſtructa: videntur quandam neceſſitatem connotare.

Ut ita faciendum erat. i. ita facere aut fieri oportebat Mos gerundus eſt thaidi. i. geri debet habenda ē ratio honeſtatis. i. haberi debet

Sexta regula.

Sexta regula. — Turpe eſt aūt infinitiuum conſtruere cū nominibus ſubſtantiuis cū quibus gerūdia in di conſtruenda ſunt: aut cum verbis importantibus motum ad locum: cum quibus priora ſupina non tamen in ſignificatione paſſiua cōſtrui volunt: Quis greci tale diſcrimen non habētes id decenter faciunt.

Non ergo dices vado piſcari: ſed piſcatum: non tamen homicida vadit decollatū a tortore ſed decollādus: aut alio modo latinis noto. Neq̄ dices [vt iam oſtendimus] locus eſt dicere: ſed dicendi que vellem: ſed ad authorem reuertendum eſt.

De gerundijs. Ca. xxix.

Gerūdia licet a participijs differant. tamē prope inter participia numerari poſſunt: ſupina inter verba: meritoq̄ pticipialia vocata ſunt Nā et caſus et genera in vtroq̄ numero habēt ex quo verba non ſunt ſed participia ſiue participialia. Regunt preterea caſum more verbo͛ participiorumq̄: ex quo nomina nō ſunt. Poſt ſe in q̄ regunt: non ante. Nā eiuſmodi locutio qualis eſt. In conuertēdo dominus captiuitatem ſyon: facti ſumus ſicut conſolati: inaudita eſt greca figura decipiēte [vt in multis] interpretem Greci enim infinitiuū hoc loco habēt quod vult ante ſe accuſatiuū: quod multis modis transferri poterat: vel ſic. dum conuerteret dominus captiuitatem ſyon: vel ſic conuertente domino captiuitatē ſyon: et alijs vt dixi multis modis. Quidam imperiti aiunt caſum pro caſu poni. quaſi latine diceretur ſi eēt: dominū quale eſt illud in deficiēdo ex me ſpiritū meum Et alibi. In conueniendo populos in vnum: et reges vt ſeruiant domino. cum vt oſtendi gerū — Nota.

Gerundia differunt a pticipijs.

dium nõ habeat ante ſe caſum. Sed ad propoſitum. Differunt gerundia a participijs: ꝙ ipſa ſignificant rei adminiſtrationẽ ſine tempore illa vero tẽpus ſine rei adminiſtratione: vt tenet me occupatio iuris dicẽdi: gerundiũ eſt. nec tẽpus ſignifico futurũ: ſed rei adminiſtrationem hoc: eſt i iure dicẽdo. Rurſus tenet me cura dotis numerãde id eſt que numerãda eſt Participiũ eſt futuri ſignificatiuũ ſine adminiſtratiõe rei. Neſcio an dicendũ ſit gerundiũ eſſe participiũ preſentꝭ temporis more grecorũ. cuius rei hoc argumẽtũ eſt ꝙ idẽ eſt in legẽdo: ⁊ in ipſo legere quod greci melius.

Virgilius

Et in legendis libris videlicet qui legendi ſunt Nolunt aũt grammatici gerundiũ habere rectũ caſũ: ſed quattuor tantũ obliquos Fortaſſe ⁊ caſu recto non caret: vt apud Lucretium atqꝫ Virg. Voluenda dies en attulit vltro. Voluenda nõ tpꝰs futurũ intelligit: ſed rei adminiſtrationẽ: dies videlicet que voluitur: nõ que voluenda eſt: aut que voluetur. Unde indicatur gerundiũ eſſe participiũ tẽporis preſentis. Iuſiurãdum eni poteſt videri eiuſdẽ caſus etiã vocatiui: ſed de quattuor nunc obliquis diſſeramus: quo in loco breuiſſime ſtultorũ quorundã opinionem reprehendamus: qui aiunt recte dici cauſa eſſendi rex: eſſendi regis: eſſendi regem: cum nuſqꝫ eſſendi repiatur: et ſi reperiatur nõ regeret caſum: ſicut manendi. viuendi: exiſtendi.

Eſſendi

Et de genitiuo exẽplum iam ſubiecimus occupatio iuris dicendi. De datiuo tale eſt: da operam rebus agendis. De accuſatiuo vt ad accuſandos homines premio duci proximũ latrocinio eſt. De ablatiuo: vt tu delectaris criminibꝰ inferendis.

Verba cũ gerundijs accuſatiui caſus conſtruenda.

Cum accuſatiuo fere ſemper iungimus prepoſitionẽ preter pauca quedã: q̃ ſunt loco conduco. mando. curo. habeo pro debeo. ⁊ ſi qua alia ſunt: vt faciendam ſepulturam locarent: id eſt darent alteri faciendã vel ipſi locarent ſe ad faciendum: vtrunqꝫ eni ſignificat: nõ participiũ eſt: ſed gerundiũ illud faciendã: qđ exemplũ ſumptũ eſt ex Sulpitio.

Cicero

Cicero de diuinatione lib. ij. Magis numine deorũ id factũ ꝙ caſu arbitraris ⁊ redemptorũ: qui columnã illã de Cotta ⁊ Torquato conduxerant faciendam.

Suetoniꝰ.

Suetonius aũt in vita Ceſaris Gladiatores inquit notos ſicubi in feſtis ſpectatoribus dimicarent: vi rapiendos reſeruandoſqꝫ mandabat. Curauit iaciendos lapides ſepe legimꝰ ſedita fere: vt alius curet: alius iaciat:

Cicero

vt Cic. vij. Verrinarũ. Recenti negocio ad te litteras miſit: mittendaſqꝫ curauit. Interdum idẽ qui curat: ⁊ qui agit.

Plinius

vt Plinius poſterior: Petis vt libellos meos quos ſtudioſiſſime comparaſti recognoſcendos emendandoſqꝫ curem: ⁊ iterũ Continendos cauea nido ve curabis.

Quitilianꝰ

Quintil. in mathematico. Poſitus in ea conditione triſtiſſime ſortis: vt nec morte dignus ſim niſi me parricidam putetis nec premio niſi innocentẽ adeoqꝫ ludibrijs miſer ſim diuerſitatis implicitus: vt impetrandum a vobis habeã odij mei fauorem.

Plynius.

Plynius idem ad Saturninũ. Preſertim cum enitendum haberemus ꝙ parentibus eorũ ⁊ orbis probaretur.

Suetoniꝰ.

Suetonius in vita Ceſaris: vt conſalandos eos magis imperator ꝙ puniendos habuerit. Hunc modum loquendi apud Ciceronẽ repeririſſe non memini me. In his exemplis vbiqꝫ gerundiũ eſt. Illa aũt participia in nomẽ traſeuntia putaui ad te ſcribendum: exiſtimaui hanc rem tractandã: cenſui tibi illud ſignificandũ. i. dignũ ſcribi. tractari. ſignificari: que omnino idẽ valent quod ſcripſi. tractaui. ſignificaui: ſed non ſine deliberatione tamen ⁊ non inconſulto.

Rogatos velim

Quitilianꝰ

Dicebãt aũt antiquiores rogatum te velim: oratos vos velim pro eo quod eſt rogo ⁊ oro: ſicut poſteriores. Quorũ eſt Quinti. Dicebat venio petiturus: venio oraturus: pro eo quod eſt venio petitum: et venio oratũ Sed hoc ad ſupini magis rationẽ pertinet. Illud aũt quod Seruius ait gerundiũ eſſe participiũ eſt potius: aut nomẽ: cum inquit ſimiliter etiã accuſatiuo caſu vtimur: cum volumus abſolutã facere elocutionẽ: et per gerundij modum aliquid dicere: vt petendũ eſt mihi equũ. codicẽ. birrum. Hinc Virgilius. Pacẽ ab rege petendũ. Nã ſi dixeris petẽdus eſt codex iam nõ per gerundij modũ ſed participialiter loqueris hoc nõ aliter participiũ eſt ſiue nomẽ ꝙ illud petendũ eſt mihi iumentũ. preſertim ꝙ gerundia nõ regunt paſſiue ſed actiue: ⁊ nominatiuis carere creduntur ⁊ accuſatiuis prepoſitionem ante poni volunt: ſicut ante oſtendi: vt accuſatiuus: ita et ablatiuus amat ſecum prepoſitionẽ: vt in defendendo maior labor eſt ꝙ in accuſando.

Ad. in. ob. ꝓpter. iter ante.

Indagemus ſi poſſumꝰ cũ quot prepoſitionibus accuſatiui gerundij iungũtur: cum quot item ablatiui. Accuſatiuus iungitur frequenter cum ad. raro cum in. Item frequenter cum ob propter et inter. raro cum ante: vt ad capiendum hoſtem. Ego veni ob te vel propter te redimendum. Inter nauigandum ꝑ in nauigãdo ſepe legimus Virg.

Virgilius.

Et inter agendũ Occurſare capro cornu ferit ille: caueto. Idem Nãꝗ ante domandum Ingentes tollent animos. Totidem fere prepoſitiones ablatiuo gerundij ſeruiunt. In frequẽter: cetera rarius de e. ex. a. vel ab. ⁊ cũ: in: vt in nauigando: de: vt de edẽdo: de migrando: de agendo.

De. e. ex. a. ab. cum. in.

Quitilianꝰ

Quin. Sed quã latius fuſus eſt hic locus mixtuſqꝫ cũ elocutione tractabitur: cũ precipere de apte dicẽdo ceperimus. etiã cũ motu

Cicero

vt Cice. ad Atticũ lib. viij. Tu quid cogites de transeundo in epirum ſcire ſane velim. Et vel e: vt ex defendendo ꝙ ex accuſando vberior gloria comparatur A vel ab.

Cicero.

Cicero. Ex quo ardeſcit amor ſiue amicitia: vtrunqꝫ eni dictũ eſt ab amando. Alibi quoqꝫ in quo etiã iſti nos iuriſconſulti impediũt: a dicendoqꝫ deterrent. Et alibi Nõ diſtinguit a nõ dolendo voluptatem.

Plynius.

Plynius poſterior. Sermonibus dies tranſigebat: cum a ſcribẽdo vacaret. Cũ vt Quint. Sed ratio recte ſcribendi iuncta cum eloquendo eſt. Variantur porro gerundia per oẽs quos enumerauimus caſus: numeroſqꝫ et genera. Nam vt ego ſentio: hec oia

habent in genitiuo: vt delectatio fruendi principatus: fruende prouincie: fruendi imperij: moleſtia educandorũ filiorũ: locandarũ filiarum: colendorum prediorum: regitq́ is genitiuus aliquando caſum. Cicero. Equidẽ efferor ſtudio patres veſtros quos colui ⁊ dilexi videndi Nã durum fuerat futurum ſtudio videndorum patrum veſtrorũ.

Cicero

Et quotiens oportet loqui per relatiuum. neceſſe eſt loqui per hoc gerundiũ vt hic dies attulit initium dicendi que vellem. non autem dicendorum eorum que vellem. illud apud Liui. Lib.i. quis non vitioſuz putaret: in quo ſumma honeſtas latinitatis ſubeſt. nõ eñ vereor: ne quis hoc me veſtri adhortandi cauſa magnifice loqui exiſtimet: ipſum aliter aio affectuz eſſe. Adhortandi eñ ſingularis numeri eſt: veſtri vero pluralis. Item Cic. li.ij. de diuinatione Solebis tamen ſtoicos noſtros epicureis irridendi ſui facultatẽ dediſſe. Plautus in captiui duo nominandi tibi iſtorũ erit magis ꝙ edundi copia.

Nota gerũdium cũ relatiuo.

Gerũdia ĩ di vtriuſq́ numeri.

In datiuo. Uaco agro colendo vinea paſtinende: nemori ſuccidendo. In plurali vna vox ẽ triũ generũ: vt vaco agris: vineis nemoribus procurandis qui caſus regimen nõ habet. Abſurdum ſit namq́ dicere do operam colendo agrum: vel legendo librũ. Soluendo nõ ſum: nũꝗ patitur ſecũ ſubſtantiuũ ideo dubitari poteſt an datiu⁹ ſit an ablatiuus. Significat aũt ſatiſfacere pro eo quo obligatus ſum ſiue pecunia: ſiue remuneratione. vt Quintili. Placeamus licet nobis fortuna noſtra ptz pauperi ſoluendo non ſumus. Uult autem ſemper poſt ſe datiuũ: licet nõ ſemꝑ apponat̃ Interdũ etiã alium caſum apud eundẽ. Maximi tuz virorum: et quibus artis ſue ſoluendo non ſit humanitas.

Soluendo

Quintilianus

In accuſatiuo vt eo ad ſalutandũ fratrem: ad ſalutandũ ſororẽ: ad ſalutandũ ſydus ad ſalutandos fratres: ad ſalutandas ſorores: ad ſalutanda ſydera: qð elegãtius dicitur ꝙ cũ regimine: vt eo ad ſalutandũ fratres: ad ſalutãdum ſorores: ad ſalutanduz ſydera ꝑ alias quoq́ prepoſitiones ſimiliter. Sed inter raro habet cum gerundio ſubſtantiuũ: rarius regimẽ vt Liuius lib.ij. Et ipſe inter ſpoliandũ corp⁹ hoſtis veruto percuſſus. Et iterũ Inter accipiendas de ſuis cõmodis rogatiões. De ante nullum tale in preſentiarũ exemplum occurrit in ablatiuo ſine prepoſitione vt ſit iniuria domino vel de fringendo ramo vel ligno incidendo. Res eunt ordine lite eſtimãda. id eſt cũ defringitur ramus: cũ incidit lignum: quãdo lis eſtimatur vel defringendo ramũ: incidẽdo lignũ eſtimando litem. Sed frequentius vſi ſunt veteres ablatiuo plurali in tali genere ſermonis vt Cicero. Orationẽ aũt latinã profecto legendis noſtris efficies pleniorẽ. id eſt legendo noſtra. Nam in ſingulari ſolebant ſepius apponere prepoſitionem: vt in committendo prelio. Regit autem hic ablatiu⁹ ſine prepoſitione caſum: vt hos accuſando: illos occidendo: totam ciuitatem labefactaſti. Cum prepoſitione tum regit: vt in tribuendo ſuũ cuiq́: tum variat genera vt in colendo agro: in paſtinanda vinea: in nemore excidendo. Per de ſimili modo etiã regit: vt Cic. in Tuſcu. His preſertim cognitis que de nihil ſentiendo paulo ante dicta ſunt: niſi dicimus nihil aduerbiũ nunc non nomen: et variatur per genera: vt de accuſatore conſtituendo: de collocãda filia: de prelio emendo. Per ex: vel e. et a vel ab. neſcio an licet dare tali gerundio regimen. Nullũ eñ exemplum occurrit variari aũt per genera certũ eſt. Cato ex plaſmatis bibendis: ex aluo leuanda. Et abſtineas ab offendẽda repub.

Liuius.

Cicero

Cicero.

Sed cauendũ ne id verbũ ſignificet motum quale eſſet: reuertor ab arando aruo: redeo a ſpectando ludo vel a ſpectandis ludis: cum ſit dicendũ reuertor ab aratione vel ab aratiõe arui: redeo a ſpectaculis vl' a ſpectaculis ludorum. Per cum vix locum habet talis oratio: vt nõ participiũ ſit potius ꝙ gerundium: vt ſedeo cum viro coronando. id eſt qui coronabitur. nõ aũt qui coronat̃. Poſſet etiam habere regimen: ſed nullũ exemplũ ad manũ eſt.

Uerba motus.

Atq́ oĩa gerundia cum ſociata ſunt ſubſtãtiuis paſſiue accipiunt̃: diſiuncta vero actiue: nonnunꝗ paſſiue vtiq́ ſine prepoſitione et ſine genere in caſu ablatiuo. et quaſi abſolute: vt apud Uirgilium. Alitur vitium creſcitq́ tegendo. Et alibi. Egreſcitq́ medendo. Et iterum. Uritq́ videndo femina. Hoc eſt cum tegitur vitium: cũ curatur eger: cum videt̃ femina. Neq́ id modo apð poetas: verũ apud oratores quoq́ vt apud M. Fabiũ. Sed memoria excolẽdo ſicut oĩa alia augetur: ex colendo dũ ex colitur. Nec regit caſum quale foret: vrit femina videndo a maribus ſicut dicimus vruntur viri ⁊ equi videndo feminas.

Gerundiorũ ſignificatio.

Uirgilius.

Fabius

Accuſatiuus quoq́ cum prepoſitione non tantum actiue accipi ſolet: vt tu es idoneus ad dicendum: ſed etiam paſſiue vt hec res facilis eſt ad diſcendum. Saluſtius. in Iugurthino. Pauca ſupra repetam quo ad cognoſcendum omnia illuſtria magis magiſq́ in aperto ſint. Quidã non indoctus hac etate ſcribere auſus eſt. Iamiam vrbs in periculo capiẽdi eſt. pro eo quod eſt iam vrbs in periculo eſt ne capiatur. Siue hoſtis parum abeſt a capiẽda vrbe cum ſemper ſine ſubſtantiuo gerundiũ accipiatur actiue aut ſi a neutro venit neutraliter: niſi aliquando: vt oſtendimus in ablatiuo.

Saluſtius.

Epitome capitis.xxx.

¶ Supina in um que mera verba ſunt non ſine verbo importante motum ad locum ſaltem latentem conſtrui volunt: quo gerundia in dum carere poſſunt. Differunt preterea a futuris ꝑticipiorum in rus ꝙ ea l. vt nunc eis vtimur genus et numerũ diſcernentia non ſine futuri tẽporis nota ſed bene ſine verbo motus collocãtur. Supina vero neq́ genus neq́ numerum agnoſcentia futurum tempus cum verbo motus accipi poſſunt. ſepe tum preſertim in paſſiua voce: et nonnunꝗ aut ob penuriam: aut conſequentiam: aut grammaticorum conſenſuz in actiua pro futuris infinitiuorum cuz verbo ire et iri vſurpantur.

De ſupino in um determinato.

Exemplificat.

¶ Dico supina in um: ꝓpter supina in u que longe aliam habent acceptionem vt proximo capite dicemus Addo que mera verba sunt. quia casuz regunt. ⁊ nullius casus aut generis sunt. vt eneid. ij. Suspensi euripilum scitatum oracula

Virgilius.

phebi mittimus: vbi scitatum supinum regit accusatiuum oracula. Capiuntur autem fere actiue nisi cum verbo iri capiantur pro futuro infinitiui passiui. In u vero semper passiue Addo preterea non sine verbo: quia illo gerundia carere possunt: vt equus ad currendum idoneus Subiicio saltem latentem: quia cum dicitur in

Horatius.

arte poeti. Spectatum admissi risum teneatis amici. Non est manifestus motus nemo tamē admittitur nisi moueatur ꝙuis permitti possit sine eo. Dico de futuris participiorum in rum vt nunc eis vtimur: propter antiquos qui sine genere ⁊ numero ea vsurpabant: neqꝫ partici-

Verba indefinita:

pia esse censebant: sed vt author est Aul. Gelli⁹ li. i. cap. vij. verba indefinita: que greci aparem phata vocāt. Huius rei tum ex gellio tū ex Pri-

Nestor

sciano multa collegit nestor exempla que hec sunt Cicero oratiōe quinta in verrē: Sed quocūqꝫ venerint hanc sibi rem presidio sperāt futurum. Et Caius Gracchus in oratione cuius titulus est de Quinto pompilio. Credo ego inimicos meos hoc dicturum. Cato. li. v. originuz Illi polliciti sunt facturum sese omnia. Leo papa in sermone dominice intra octauam epiphanie. Tres itaqꝫ viri fulgore insoliti syderis diuinitus incitati: preuium micantis luminis cursū sequuntur: existimantes se significatum puerū hierosolymis ciuitate regia reperturū: vbi calcographi. i. in ere scribentes. reparturos īpresserunt. Claudius quadrigarius annalium. iij. Hostiū copias ibi occupatas futuruz: ⁊ in principio. xij. annalium. Si pro tua bonitate et nostra voluntate tibi valitudo suppetit: est ꝙ speremus deos bonis bene facturuz. Valerius antias lib. xiiij. Haruspices dixerūt omnia ex sen-

Plautus.

tentia processurum esse. Plaut⁹ in casina. Etiā ne habet casina gladium habet sed duos: quib⁹ altero te occisurum ait a tero villicuz, vbi intelligitur se. Non enim sensus est te occisuruz sed

Laberius.

occidendum esse. Laberius in gemellis. Non putaui hoc eam facturum. Lucilius li. xvij: Nupturum te nupta negas. ⁊c. Sylla li. j rerū suarum. Ad summam perniciez rempublicam peruenturum esse. In quibus omnibus ponit̄ verbum in rum fine genere ⁊ casu ac numero forte quia illis nonduz perspecta erat discretio. inter supinum ⁊ participium. Nos autem vtemur ꝑticipiis cum discretione generis numeri ⁊ cas⁹ vt dicemus hunc amaturuz esse: hanc amaturaz hoc amaturum hos amaturos. has amaturas. hec amatura: neqꝫ tamē damnabimus veteres quibus placuit futurum infinitiui circumloqui per prius supinum aut futurum in rum vtrumqꝫ sine declinatione gn̄e casu ac numero. Nos autem per vtrumqꝫ circumloqui possumus: sed vt Valla docet alterum hoc est supinum verbū est: alterū participiuz quod semper futuri tp̄is significationē affert: sicut et supinū freqūētius vt concedit Valla in passiuo: ⁊ vt diximus etiaz in actiuo: aut propter penuriam. nam quia caremus futuro infinitiui videtur congruuz vt qḋ pro eo ponimus futurum significet presertim id tota manu grammaticorum concedente. adiici aut propter consequentiam Nam licet cuz dico eo lectum iam significo presentationez: tn̄ non presentem lectionem mihi esse sed futurā Itaqꝫ lectum ire est quidem nunc ire: sed vt cū perueneris quo is legas: non autem nunc legere. In principali ergo verbo denotatur futurū tempus. Preterea licet de rigore singularū partium cenatum ire importet itionem ⁊ motum: atqꝫ ita posses vere dicere te cenaturum esse ⁊ non cenatum ire: siquidem vbi es cenaturus es tamen quia hoc complexum cenatum ire sumitur pro eo quod est cenaturum esse: ex eo ꝙ qui cenatum it nondum cenat: sed cenaturuz se sperat: non recipiam eiusmodi differentiam de futuro tempore: cum non sit ratio cur cenatuz iri sit futuri ⁊ cenatum ire presentis temporis: vt Mancinellus attestatur adducens et aliam ꝓbationem dicens idem esse itum ire ⁊ iturū esse quod Valla negaret. Nam te iturum esse significat te iam non ire: sed futurum esse vt eas. At itum ire significat te iam ire: si dicas ergo frustra additur itum dicam ꝙ non: quia possuz ire vt eam. Verbi gratia. si ex iniuncto septem passus ire debeam in tēplo quouis in quo non sim ⁊ interroget me qui iniunxit: iuisti: congrue respondero non: sed eo itū. atqꝫ ita dixero me itū ire: quod ex sequela importat iturū esse. Unde de rigore neqꝫ omnis qui itum it iturus est: qꝛ posset desinere esse. neqꝫ oīs qui iturus est ituz it: quia posset quiescere: sed de consensu pro eodem ponimus amatum ire ⁊ amaturum esse at si presentem itionem notatam velim. dicaz me non amatum ire. sed ire amatuz. De qua re priusꝙ̄ mancinelli verba ponantur subiiciam vnū ꝙ dicimus cōgrue teste Aulo Gellio lib. ix. Audio illi iniuriam factum iri ⁊ contumelia vel iniuria factū itur. Unde Marcus cato pro se contra Cassium. In hac contumelia que mihi per huiuscemodi petulantiam factum itur rei quoqꝫ publice mediusfidius miserear. Quod locutionis genus nescio an vsurpare audeā. Est certe iucundum ⁊ raruz habetqꝫ nescio quid quod vix aliter dicas. Nam contumelia mihi fit aut fiet: longe friget. verum vt finem faciam. Verba mancinelli sunt. Idem esse oratum ire ⁊ oraturum esse satis parere potest vel solo infinitiuo huius verbi eo is it. Idem nāqꝫ est itum ire ⁊ ituruz esse. Adde etiam laurenti ꝙ vti tuteipse asseris. In passiuo idem est damnatum esse ⁊ damnatum iri Quod quidem esse non posset nisi damnatum ire in actiuo infinitiuo esset futuri temporis. Quo enim pacto id quod in actiuo p̄ntis est temporis in passiuo futuri esse posset. Itaqꝫ Priscianus optie docuit. Hec ille Verum si pro Valla loqui liceret: dicerem damnatum ire. ideo ex parte saltez presentis esse tp̄is

Factum iri
Factū itur

Mancinellus.

Nunc finis

Priscian⁹.

quia ire quo vtimur pñtis eſt. Damnatũ iri: nõ niſi futuri⁹ q: iri. nõ vtimur per ſe niſi impersonaliter: quõ illic nõ accipitur: ſed per vtrũq; exprimitur vnũ futuꝝ: quod tamen ſimiliter dicã per damnatum ire fieri: licet aliter dicã ire dãnatum: ſed finem facio.

¶ De ſupino in tum. Cap. xxx.

Supia i tũ

DE ſupinis ita ait Priſcianus in cõpendiario quodã opuſculo: ſed hoc intereſt inter amandũ qđ eſt gerundiũ ⁊ amatum qđ eſt ſupinuꝫ: ꝙ amandũ neceſſitatẽ amoris ſignificat. amatuꝫ aũt imitationẽ ad amorẽ. Dignũ obſeruatione preceptũ elegantie: ſi modo verũ: qđ minime ẽ tum auctoritate: tum ratione.

Priſcianũ irridet

Nã auctoritatis loco exemplũ nullũ poſuit. Et quod nã q̃ſo ponere poterat. Quid intereſt vado venatũ et ad venandũ: vado piſcatum ⁊ vado ad piſcandum dormitũ ⁊ ad dormiendũ.

Saluſtius

Saluſt. Legatos ad Iugurthã de iniurijs queſtum miſit. Et iterũ Non mea culpa ad vos oratuꝫ mitto. P. L. neceſſario nõ imitatiõe. Preterea p rationẽ hoc fit ꝙ greci pro his duobus nr̃is transferentes vtũtur vno ſuo infinitiuo cũ articulo qđ nos viciſſim transferentes nũc per gerundiũ nũc per ſupinũ interp̄tamur.

Supinũ in tum petit motũ ad locũ in verbo

Si quid autẽ inter hec duo intereſt: id erit ſi ſupinum nunq̃ fere eſt ſine verbo ſignificante motum ad locum: vt eo: vt venio. Nam illa do filiã nuptũ. do venũ ſiue venũdo edeo. Spectatum admiſſi fuimus: latẽtẽ in ſe motũ obtinẽt. Idẽ Priſci. in alio grandi opere ⁊ multi cũ ingenij: tum laboris inquit. Frequenter tamẽ antiq̃ſſimi neutro participio futuri addebant eſſe: ⁊ infinitũ futuri ſignificabãt: vt oraturũ eſſe p oratum ire: facturũ eſſe pro factum ire: nuptuꝫ eẽ pro nuptum ire.

Supiũ cũ ire differt a futuro in rus cũ eſſe.

Quod mihi minime videt̃ Nã vt concedã qđ merito negare poſſum: qđ latine aut certe viſitate pro eo qđ eſt cupio filiã meam nuptum ire: ⁊ nos factum ire dicam⁹. Cupio filiã meã nuptuꝫ eſſe ⁊ nos factuꝫ eſſe: cũ dicendũ ſit nupturã eſſe: ⁊ facturos eſſe Dico aliõ eẽ oraturũ eſſe ⁊ oratum ire. Ego quidem cenaturus ſum: non tamẽ eo cenatũ ſiue ad cenandum Et ſcio te cenaturũ eſſe: ſed nõ protinus ire cenatum: vel ad cenãdũ. Nã participiũ futuri cuꝫ verbo ſubſtantiuo nõ habꝫ actionẽ illã ⁊ motũ quẽ habet verbũ eo. Atqui in paſſiuo fuerat veriſimilius ſi dixiſſet: quo etiã frequenter vtuntur auctores: idẽ eſſe damnandũ eſſe ⁊ damnatum iri. Nã eodẽ loco dicere poſſumus: credo peccatũ meũ reſciendũ eſſe: ⁊ reſcitũ iri. Item intelligo. ſcio. video. opinor. exiſtimo. peccatuꝫ meũ patefaciendũ eſſe: vel patefactũ iri: ⁊ cetera verba huiuſmodi. Illa aũt q̃ ad futurũ reſpiciunt: vt timeo: metuo: vereor: ſpero: cupio. non idem faciunt: quibus maior differentia eſt cuꝫ paſſiuo participij futuri: vt vereor peccatũ meuꝫ patefactũ iri: ⁊ pro illo mõ per paſſiuũ participiũ futuri ſubſtatuim⁹ hunc: timeo peccatũ meuꝫ ne patefiat: vel vt patefiat: qđ fieri neq̃t i alijs verbis. Nõ enĩ liceret dicere ſcio peccatũ vt reſciatur: ſed reſcitũ iri vel reſciendũ eẽ.

Summa

Deniq; vt eo reuertar vnde egreſſus ſum. ⁊ ſemel Priſciano reſpõdeã. Nõ ideꝫ eſt oratuꝫ ire ⁊ oraturũ eſſe. alterꝫ pñtis tẽporis eſt. vt video te accuſatũ ire me. i. nũc. alterꝫ futuri: vt video te accuſatũ eẽ me: ⁊ tñ accuſatũ iri me abs te video: accipit̃ vl' pro eo qđ eſt video te accuſatũ ire me. vl' accuſatũ eẽ me vl' abs te accuſandũ eẽ me.

¶ Epitome capitis. xxx.

De ſupinis in u.

¶ Supina i u q̃ mera verba ſunt. nõ ꝯſtruũtur cũ verbis importantib⁹ motũ de loco: nec ſunt alicuius caſus: nec regũt caſum: nec regunt̃ ab alio ꝙ ab adiectiuo ſine ꝑpoſitiõe cũ quo paſſionẽ ſubſtãtiuo cõuenire ſignificãt. Cũ multũ a noib⁹ illis in voce dũtaxat ſimilibus diſcrepant. Nã illoꝝ quedã ſenſus corporis ſignificare poſſunt ꝯſtructa cũ adiectiuis: ⁊ regere caſ⁹ et regi a verbo aut participio etiaꝫ interueniẽte prepoſitione.

Exẽpla ſũt

¶ Ut ſum captus viſu: vel ſum debilis in viſu. vel deſtitutor a viſu. nomẽ eſt. Sꝫ ſuꝫ terribilis viſu id eſt dũ videor: vel vt videar: vel ad videndũ ſupinũ eſt. Neq; dices venio viſu ſpectacula: ſꝫ a ſpectaculoꝝ viſione. Et quereti vñ venis q: vñ querit de loco: nõ dices luſu. ſꝫ e ludo aut luſorio. Quia vero ſupina in tu paſſiue ſignificant: ab abſolutis rara ſunt inuẽtu: vt ſtatu. curſu. ſeſſu. niſi quis velit illis impersonaliter vti.

Nota

vt iocundũ eſt hic ſeſſu. i. vt ſedeat̃. dignũ curſu vt curatur q̃ q: a doctis vſurpata nõ ſunt nemo me quidem auctore vſurpauerit.

¶ De ſupino in tu. Cap. xxxi.

Supia i tu

IDem auctor et in eodem quo ſupra dixi opuſculo: ita ait Hoc intereſt inter amando et amatu: ꝙ amãdo ẽ i ipo amore amatu do pro amatiõe vel pro amore. i. pro ipſa re accipitur. Et hoc manifeſtat etiã iterp̄tatio greca. Sꝫ an hec differentia vera ſit: ⁊ hoc grecum argumentũ quantũ momẽti habeat Priſcianus viderit. Mea aũt ſententia: tum et ſuperioribus q̃ dixit in gerũdio: tũ ex ſequẽtibus apparebit. Paulo poſt ſubiungit. Accipit̃ venatũ p ad venationẽ quõ venatu pro venatiõe: ſicut miſerabile viſu p viſiõe: ⁊c. Nec viſu facilis: nec dictu effabilis vlli: pro viſione ⁊ dictione. Mult' igitur modis ſicut ⁊ in alijs docuimus locis noĩa ſunt hec accipiẽda magis ꝙ verba. An hoc ego a Priſciano libere diſſentio: vel ratiõe quã poſtea dicã: vl' auctoritate ⁊ potiſſimũ M. Fabij

Quintiliani laus

quẽ omnibus ſine cõtrouerſia ingenijs antepono: q̃ ait dictu factuq; aliud eſſe ꝙ dicto ⁊ facto q̃ Priſcian⁹ appellat dictiõẽ ⁊ factiõẽ: q̃ ali⁹ in ſignificãdo figure ſunt ꝙ viſiõe ⁊ venatiõe. p̄terea Quinti. vocat verba pticipialia: ſicut a mlt̃is gerundia dicunt̃ nomina participialia.

Quitilia.

Et qđ ad rationẽ pertinet ſupina hec per verbum potius a grecis transferuntur ꝙ per nomen ꝙ ſi nomina forẽt caſus ablatiui, certe alij caſus

nō deeſſent. At nemo vnꝙ auditū hab; hic di-
ctus hic factus: ſed tantū dictu ⁊ factu: ꝓpter
qđ neceſſe eſt aliud eſſe ꝙ dicto ⁊ facto, ſiue di
ctione ⁊ factione. i. aliud ꝙ nomen. At viſu: au
ditu: cognitu: inquies oīs caſus hn̄t: ⁊ hi abla-
tiui ſunt. Hec parū prudentis aut certe parum
perſpicacis eſt ratio: de qua anteꝙ dicam libet
caſtigare vulgus imperitum grāmatice profeſ
ſorum qui vniuerſum ſane orbem ſtulto errore
peruertunt: ſic ſemper loquentes: eo lectu: ve
nio lectu: pergo auditu; reuerto: auditu. Qui
error vnde profectus: ⁊ quo ex fonte imperitie
emanauerit: neſcio: ſummoq; opere hallucina
tione publicam admiror: ⁊ ꝙ tam diu a nemine
aīaduerſum eſt: nunc oſtendamus, q̄ differētia
eſt inter viſu ⁊ auditu nomina: ⁊ inter viſu ⁊ au
ditu verba. Quando ſunt nomina ſignificant
ſenſus corporis: coniunguntur cum adiecti-
uis: regunt caſus: regunur etiam a verbo ⁊ par
ticipio: ſubueniente quoq; prepoſitione vt ca-
reo toto viſu oculorum. Antea priuatus auditu
aurium non nihil etiam ex odoratu. Hec om-
nia abſunt a ſupino: ſi quidē nō rem non ſubſtā
tiā non qualitatē: ſed actionē: ſiue potiꝰ paſſio
nem verbi ſignificant: nō iungūtur cū adiecti-
uo non regunt caſum: non regunt nec a verbo
nec a perticipio: ſed a noīe tantū eodemq; ad-
iectiuo: nunꝙ interueniente ꝓpoſitione: vt mi
ſerabilis viſu, i. cum videt non autem miſerabi
lis ſenſu videndi: facilis viſu. i. vt videatur: vel
facilis ad videndū: nō autē ꝙ habeat viſum fa-
cilem. eſfabilis dictu. i. vt dicat: non autē vt di-
cat. Optimū factu: vt fiat: nō vt faciat Difficile
factu: q: difficile ad faciendum eſt. Incredibi-
le memoratu: cū memoratur: non memoratiōe.
Dignū auditu: qđ eſt audiri dignū: non vt ſen-
ſu audiendi potiatur. Impoſſibile creditu: vt
credatur: non vt credat. Accipenſer piſcis ra-
rus in inuētu: vt inueniatur ſeȝ nō vt inueniat
Res iucunda cognitu: vt videlicet cognoſcat.
Abſurdum relatu: cū refertur. Obſcenū aſpe-
ctu: cū aſpicit: ⁊ ſiqua ſunt alia. At hō ſuperbꝰ
dicto ⁊ dictis: non dictu. Segnis facto ⁊ fact;
non factu: id eſt cum dicit: non cum dicitur: cu;
facit non cum fit. Res vero ſcua factu et dictu:
qn̄ fit. Aut quando dicitur. non q: facit ⁊ dicit.
Scipio clarus adminiſtratione bellorum dicitur
et adminiſtratu bellorum quando eſt ablatiuus:
id eſt adminiſtratione. Cato dignꝰ adminiſtra
tione reipublice. ⁊ adminiſtratu eodeȝ mō. At
reſpub. digna eſt adminiſtratu verbu; eſt. i. vt
adminiſtretur niſi addēdo gtīn̄ facias nomen
adminiſtratu Catonis. Quare in illo Virgilia
no qđ Priſcianus attulit. Nec viſu facilis: nec
dictu effabilis vlli. qn̄quidem abeſt genitiuus
non eſt nomen vt ille vult pro viſione ⁊ dictiōe
ſed verbum pro eo quod eſt ad videndum ⁊ au
diendum. Nec ignoro a multis legi. Affabilis
non effabilis: qđ putatur ſumptum ex illo ver-
ſu Accij in philoctete. Quem neq; tueri cōtra.
neq; affari queas. Quod ſi ita eſt: nomen eē cō
fitebimur: ſed tamen nequaꝙ ſupinum. Multi

Non dices venio lectu

Viſu ⁊ auditu noia q̄d a v̄bis differant.

Accipēſer.

Supina in u. paſſiue ſignificant

Enei. iij. ⁊c.

ſcripſerunt de cultu agrorum nomen erit. i. de
cultione ⁊ cultura agrorum. Locus autem ſaxo
ſuo non eſt dignus cultu: nempe vt colatur: vel
dignus coli. Non dignus eſt amatu puer dignꝰ
doctu: liber lectu: qui ametur: doceatur: legat.
Ideo cu; ex omnibus verbis paſſim liceat vti
talibus ſupinis: raro tamen eiſdem vocibꝰ vti-
mur loco noīm. Quis enī dicat tu es priuatus
amatu meo: exclusus a doctu meo: doctus ſine
lectu meo: profecto nemo. Ex quo apparet: cu;
in vſu vulgatiſſimo ſint pro verbis: vt ille liber
eſt dignus lectu: nō poſſe inter noīa numerari.
Et tamē que ambiguū vſu; verbi habent ⁊ no-
minis aīaduertendū eſt vtram in partem acci-
pi debeant: vt tu es dignus gubernatu: ſi ꝓ gu-
bernatione nomen erit: ſi pro eo quod ē vt gu-
berneris vel dignus gubernari verbum: ſȝ no-
mini accommodare ſolemus: aut etia; debemꝰ
gtīn̄: v̄bo nec debemꝰ ſolemꝰ. Deniq; ex duo-
bus ſupinis alteꝝ actiuo v̄bo dare poſſis: alte
rū paſſiuo vt amatū fit ab amo: amatu ab amor

Amatū ab amo. Amatu ab amor

Epitome capitis. xxxij.

Circunſpectus: conſideratus: diſcretus: cau-
tus: tutus: ignotus: argutus: falſus: contentus:
tacitus: profuſus: fluxus: ſcitus: inueteratus: cō
placitus: ⁊ quo nonnulli vtuntur: diſcretus: in-
ratus: exercitus: exoletus: adultus: defectꝰ. Et
quedam alia in voce paſſiua actiuam frequen-
ter ſignificationem obtinent. Contra euidens
et indulgens in actiua paſſiuam. A facio aute;
in ficus formata ⁊ eorū cōparatiua ⁊ ſuperlati
ua cōmunē habent ſignificationē. Uerum hec
omnia potiꝰ nomina verbalia ꝙ participia di
xeris: nam ⁊ tempus amittunt: ⁊ comparatio-
nē amittūt: neq; dubium eſt: ſi mera participia
ſint quin in ſua ſignificatiōe accipi poſſint: ac
ſi dicas turnus lapidem vix circūſpectu; arri-
pit. ⁊ ſtultꝰ periculū bis cautū incurrit. Nemo
rem bene conſideratā; temere exponit. Qui di
cūt ciuitatē incenſam: accipiūt ꝯtinēs pro con
tento. Nemo aquam turpē refuſam recolligit.

Circūſpectus cōſideratꝰ, diſcretus Cautꝰ ⁊c.

Dixi ⁊ quedā alia: vt conſultus: potus: cena-
tus ⁊c. Uerū qui propius reſpexerit non offen
derit longe a propria ſignificatione aberrare.
Nā cōſultus eſt abs quo cōſiliū petitur qui q:
peritus eſſe ſolet ⁊ prudens: videtur quaſi pro
merito ⁊ prudentē accipi: vt conſultus iuris: q̄
ſi peritus. Uerū docti dicunt potius iure cōſul
tum. ponitur etiā conſultū pro prudente: quaſi
a conſulto dictū: vt apud Oui. Sit tibi credibi
lis ſermo: cōſultaq; verba. Peritus autem a pe
rior verbo deponentali vn̄ ⁊ periculū deriuat.
Potus vero eſt quidā qui bibit plus ſatis. qua
ſi ab alio potus. i. potu ſaturatus. vn̄ potꝰ paſſi
ue dr̄ a Iuuenale: epotaq; flumina mede pran-
dente. Sic cenatus qui cenauit: ſed ab aliquo
cena acceptus. Quinetiā circūſpectus. cōſide-
ratus. cautꝰ ⁊ ſimilia. Ideo accipi actiue viden
tur ꝙ q̄bꝰ paſſio ineſt etiā actio ineſſe ſolet: vt
qui ab aliis circumſpicit ſolet eſſe prudens ⁊ ſe
cirūſpicere ⁊ ſiſr cōſideratus. Et cautꝰ q: ſepe
cauet cauēs ⁊ euitās verſutias aliorum. Iura-

Cōſultus

Ouidius. Peritus Potus

Epotus Cenatus.

Cautus

Iuratus
Argutus

tus eſt autē quaſi iuramēto aſtrictus licet iura uerit. Scite queſtiones quaſi facte cum ſcientia et euidentia. Cōtentus cuius appetitus continetur. Argutus ſepe caſtigatꝰ. vnde ſolertia preditus Diſcretus quaſi egregiꝰ et ita ab alijs diſcretꝰ. Defecta lingua quaſi ſenio ꝯfecta. Atq̧ ita in alijs inueniunt quedā ratio patiendi: vnde plurima paſſiue accipi poſſunt: vt tacitꝰ Seneca: qđ tacitū eſſe vis: nemini dixeris. falſus apud comicum vt in textu videre eſt. Quia vero de ſignificatione participiorum aut verbalium illorum loquimur adamus plebeios verſiculos quibꝰ ſignificatur ꝙ participia pñtis temporis et futuri in rus. a verbo cōmuni ſignificāt tantū actiue. Futuri in dus tantum paſſiue: ſʒ preteriti communiter.

Seneca
Participia verborum cōmunium
Nota verſiculos

Uerbū cōmune q̄uis agat et patiatur
Sola per ans ens rus tñ actio ſignificatur
Dus ſolū patitur: ſed tus vtrunq̧ notatur

Quod etiā verū eſt de rus. vt amplexus ſum te et a te: criminatus te et a te. Criminās et criminaturus te non a te. Criminandus a te: non criminandus te. et ſic de alijs.

¶ De participio preteriti ſignificāte actionem et pñtis paſſionē. Cap. xxxij.

Circūſpectus
Cōſpicuꝰ

Participia quedaʒ in voce paſſiua actionē: quedā in actiua paſſionē ſignificant. Circunſpectus: cōſideratus: diſertus: cautꝰ: tutus: ignotus: argutꝰ: falſus: cōtentus: tacitus: ꝓfuſus: fluxus: ſcitus: et quo nō nulli vtunt diſcretus. Circūſpectus eſt nō qui circūſpicitur quē ſolemus appellare cōſpicuū ſed qui circūſpicit: et in oēm partē more iā ſpectat hoc eſt prudēs et ſagax. Conſideratus icō ſideratuſq̧ qui agenda cōſiderat: aut ſecus: nō qui conſideratur: aut qui non conſideratur: Diſertus qui prōpte diſſerit: non qui diſſeritur. Cautus qui ſcit ſibi cauere: non cui cauetur: nō nunq̄ tamē res cui cauetur: vt pro Cecinna Cicero. quo res mulieri eſſet cautior. Tutus portus: tuta vrbs: q̄ tutatur alios: nō ꝙ ab alijs defendat. Cū ſepe paſſiue in hoībus vt tutus ſuʒ ab hoſtibus ꝙ munitꝰ et ſine periclo ſim. Ignotus etiam ſepe actiue. Quinti. ne quis tamē erret ignotus nō eſt filij mei nouerca: ſed mater ignotus dixit ꝓ ignorans et ꝓ hoſpite et alieno non pro ignorato. Argutus q̄ eſt acuta quedaʒ et accurata ſolertia quaſi acute arguens et veſtigans nō autē ab altero acute intellectus et veſtigatꝰ. Falſus qui fallit: vt Teren. Cenſen me aliquā cauſam fictam falſam ineptā ſaltem potuiſſe proloqui. Aliqñ et paſſiue vt idē. Carine falſus eſt id eſt deceptus. Et Saluſt. nec ea res me falſum habuit. Contentus qui cōtinet qđ aīo ſatiſfacit: nō qui cōtinetur. Tacitus hō taciturnus Uirg. tamen poſuit paſſiue. Quis te magne Cato tacitū: aut te Coſſe relinquat. Profuſus et fluxus actiue apud Saluſtiū Alieni appetens: ſui profuſus: quaſi ꝓfuſor. nā diuitiarū et forme gl'ia: fluxa et fragilis habet. Scitus qui ſciens eſt et argutus. Unde ſcite platonis interrogatiōes dicunt aſtute et vafre ac cū magna arte cōpoſite: et apud Teren. quoq̧ Scitū hoiem hic prorſus ex ſtultꝭ inſanos facit ni ſi accipere volumus paſſiue: vt apud eundem. Scitus puer natꝰ e Pāphilo eſt: qñ ſcire et docte natus. Diſcretus q̄ qualitates perſonaꝛ et rerum momenta diſcernit: non qui diſcernitur.

Conſideratus
Inconſideratus
Diſertus.
Cautus
Cicero
Tutus
Ignotus
Quītilianꝰ
Argutus
Falſus
Terentius
Contentꝰ
Tacitus
Profuſus
Fluxus
Saluſtius
Scitus

Cōplacitus aūt ab actiua voce ſicut fluxus venit: habetq̧ ſignificationē nec actiuam plane nec paſſiuā: ſicut fluxus et inueteratus qđ et ipſū ab actiua voce deſcendit. Inueteraſco neutralis enī verbi vox et actiui vna eſt: ſicut paſſiui et deponētis atq̧ cōis: cui ſimile eſt. Juratꝰ a iuro. Iuratos enī iudices dicimꝰ q̄ iurarunt. Et excretos hedos apud Verg. ab excreſco. Et exoletus ab exoleſco: qđ dum eſt ſubſtātiuū ſignificat ſcortū maſculū et precipue iā adultū. dum eſt adiectiuū ſignificat adultum: ſed raro reperitur: vt apud Plautum. Reliqui domi exoletā virginē. Adultus ab adoleſco. Defectus quoq̧ qñ q̄ deficit: vt Martialis. Dulcia defecta modulatur carmina lingua Cantator cygnus funeris ipſe ſui. Quint. Defectaq̧ labore ſenectus magna pars mortis nihil mihi reliq̄t niſi diligentiā. Et hec quidē ſignificatiōis actiue in voce paſſiua: pauciora ſunt in actiua paſſiue. Euidens negociū dr: qđ videt et aperte intelligitur non quid videt et intelligit. Indulgētior facies apud Quintilianū ꝓ pulchra non q̄ alijs indulgeat: ſed cui alij indulgeant. Idem in alio loco Fili indulgētiſſime vidi te: nec ſemel vidi. Unde Statiꝰ. Pulchrior haud villi triſte ad diſcrimē ituro Uultus et egregia tanta indulgētia forme Preterea honorificētiſſimos magnificentiſſimos et munificentiſſimos ludos cū dicimus videmur paſſionem ſignificare in participio pñtis. Ab honorificēs enī magnificēs munificēs veniūt: licet fiens pro faciens nō dicatur. vl' certe a magnificus: munificus: honorificus: q̄ a facio cōponunt qđ eſt actiuū: et tamē ita accipiūtur ſicut honorifice: magnifice: munifice facti non aūt facientes. Sed cauſa eſt ꝙ hec ipſa a facio cōpoſita tam paſſiue q̄ actiue ſignificant. Siquidē vocamꝰ hoiem magnificū et opus magnificū. Illum quidem magnanimiter facientem: hoc vero magnanimiter factum.

Diſcretus.
Cōplacitꝰ.
Fluxus
Inueteratꝰ.
Iuratus
Excretus
Exoletus
Defectus
Martial'.
Quinti.
Euidens
Indulgēs
Statius
A facio ſuperlatiua

¶ Epitome capitis. xxxij.

¶ Ab actiua voce quia participiū preteriti tēporis latinis deeſt vſurpāt interdū pro eo preſens qđ tunc licite fit: qñ ſignificatio arridet. Et qr a paſſiua voce deeſt preſens frequētius pro eo ponunt preteritum

¶ Exemplū prioris vt in textu. Cu e cilicia diſcedens. rc. vbi arridet ſignificatio: quia a termino a quo diſcedimus vſq̧ ad terminū ad quē Itaq̧ diſcedentes aduenimus. Exemplum ſecundi. Ut eneid: primo. Et qua vectus abas: et qua grandeuus alethes. Qua vectus. id eſt vehebatur: aut q̄ paulo ante vectus erat: ſed et adhuc vehebatur.

¶ Participiū pñtis pro preterito cap. xxxiij.

participiū pñtis tpis p pterito Diſcedens Cicero.

SOlent auctores nonnunq̄ p preteriti participio ſubſtituere illud pñtis nec ſolū latini qui carent participio preteriti actiui ſed greci quoq̧ q̄ non carent. Cicero in Bruto. Cum e cilicia diſcedens Rhodum veniſſem. Nō eñ quis diſcedēs applicat. Multū inter principiū vie ⁊ finē intereſt. Primū diſcedimus poſtq̄ vero diſceſſimus nauigamus: vel iter facimus: poſtea quo tendimus peruenimus. Quō ergo diſcedens a' Cilicia venit Rhodū. Sepe vtens pñtꝫ participio loco preteriti qō deeſt. Qō pbat per aliqō verbū: cui nō deſit huiuſmodi participiū: quale eſt proficiſcor. Neq̧ eñ dixiſſet cū e cilicia proficiſcens: ſed profectus: vt idem de offi. li. iij. Si exempli cauſa vir bonus. Alexandria profectus magnū frumentū Rhodum aduexerit. Nec tñ quis in oñib⁹ verbis permiſſum eſſe: qō in diſcendēdo permittitur putet: veluti ſi dicas. Cū amicos ſalutans qui Alexandrie erant Rhodū veniſſem: dicendū erat amicis ſalutatis. Nam is qui recedit tam diu recedere dicit: q̄diu tendit ire: dumq̧ perueniat: qō nō idē fit ſalutādo Si qs tñ hoc ſep⁹ vti velit faciat ſꝫ tēperate. (Cicero)

Epitome capitis. xxxiiij.

In ppoſitione de copulato predicato videt verius poni participiū cū verbo q̄ duo verba: qō ſi non verius: certe concinnius fit.

Unde hec ſi ſit copulatiua falſa dicatur. mulieres ornant ſe ne videantur et derideant: q: altera cathegoricarum eſt falſa: vtpote mulieres ornant ſe ne videantur: videri eñ volunt q̄ ſi ſit de copulato predicato vera cēſeatur: venuſtius tamē dicatur. Mulieres ornant ſeſe ne viſe derideantur: ⁊ ſic de ſimilibus. (Exempla)

De compendio participij. Cap. xxxiiij.

Cōpendiū participij

HAbet autem participiū talem tantamq̧ non gratiā: vt ſine eo nō ſit plane latina oratio: vt ē apō quedā perſepe hoc vitiū admittentem: circūdedim⁹ caſtris foſſam ⁊ valluꝫ ne hoſtes venire poſſint: ⁊ nos opprimere. Quaſi foſſa ⁊ vallum ideo fiant: aut hoc preſtare queāt: ne hoſtes venire poſſint: ſola ratio eſt ac cautio de oppreſſione. Itaq̧ dicendū fuit: ne venientes hoſtes aut ne aggreſſi hoſtes nos opprimant.

Epitome capitis. xxxv.

Participia pñtis tēporis ſubſtātiuata ſi pro certo accipiūtur ſubſtantiuo illius ſunt generꝫ cuius ⁊ illud: ſin pro incerto ad neutrū trāſeunt quod in ceteris quoq̧ fieri ſolet. (De participijs pñtis temporis)

Uerbi gratia quia cum dicitur oriens ⁊ occidens intelligit ſol. qñ fluēs ⁊ confluēs fluuius Ideo maſculina ſunt. Sicut q: dū dicitur cōſonans intelligitur littera. dū cōtinens terra peninſula. Dū pregnās aut lactās femella. ⁊ cum bidens ouis: ideo ſunt femina. Sed ſi bidēs capiat pro duplici dente aut pro inſtrumento bidēte erit maſculinū vt triēs. Animās aūt ſi ſub audit natura animata femininū eſt: ſi abſolute ponat neutrū. Uñ animātia dicunt: ſicut et alia multa neutra ſunt vt cōtinēs p firmamento rōnis: impertinēs accidens ⁊c. Legit tñ elephas lactās ⁊ lepus pregnās ſed in pmiſcuis penuria quadā fit. Adieci quod in ceteris quoq̧ fieri ſolet. vt quia dū dicit Aprilis. quītilis. ſeptem ber ⁊c. intelligitur menſis: dū tyberis ſcaldis ſecana fluuius. Dū boreas iapyx. vētus dum edilis. magiſtratus aut veri: dum molaris deus aut lapis. dum cupido deus. ideo hec oīa maſculina ſunt. Sicut q: dū dr pyrus ⁊ pomus intelligit arbor: duꝫ corinthus ⁊ babilon vrbs dū Juno dea. dū glyceriū femina aut virgo. dū bipennis ſecuris ideo femina ſunt q̄ ſi dicatur ferro bipenni vt a Uergilio: fiat neutrum.

De participijs in ens in ſubſtantiuū tranſeuntibus. Cap. xxxv.

PReſentꝫ tēporis participia ſolent cū ſubſtantiuat neutri gñis eſſe vt accidens: contingens: antecedēs: conſequēs decēs: cōueniēs: preſens: continens: apud rhetores pro firmamento rationis. Quedā tamē alteri⁹ gñis ſunt maſculini: vt oriens: occidēs: profluēs pro flumine: ⁊ cōfluēs quo duo flumina cōueniūt. Feminini continens pro terra que non eſt inſula: vt de Sicilia ad continentem parū intercapedinis eſt. Plynius maior lib. vj. Alymnū a prima continente abeſt. viij. millibus paſſiuū Animās quoq̧ vt Cicero. Requirat atq̧ appetat ad quas ſe applicet ſui generis animātes. Nō nunq̄ tamen hoc nomen in neutro gñe reperitur ſed magis in plurali. Conſonans pro littera nō vocali. Pregnās vero vnde participiū neſcio. Alia quoq̧ huc pertinētia in nr̄is de phyloſophia libris commodius explicantur. (Gen⁹ pticipio⁊ ſubſtātiuato⁊: Accidens Cōtingēs. Anteced ēs Cōſequēs. Decens Cōueniēs. Preſens Cōtinens Animās. Cōſonans Pergans a quo ori ignorat)

Epitome capitis. Cap. xxxvj.

Sicut futuruꝫ participij in dus dū tempus amittit ⁊ habilitatē ſeu dignitatē connotat in nomen migrat: ſic ⁊ in rus dum qualitatem nō tempus ſalua tamē actione connotat.

De participio in dus innumera ſunt exēpla. Sciem⁹ aūt qō Sulpiti⁹ admonet ab eis neq̧ cōparatiua: neq̧ ſuperlatiua apō idoneos legi licet vulgo dicāt pater metuēdiſſime colēdiſſime ⁊c. De participio ī rus tria ponit auctor exempla. dixi aūt ſalua actione: q: licet tēp⁹ amittat: nō tñ ſignificationē: q: adhuc caſus ſuos regit vt nō taciturus⁹ gloriā ſuā aut de gloria ſua (Exempla.)

Participium futuri. Cap. xxxvj.

NEc illud quidē transeundꝫ eſt quēadmodū participiū paſſiuū futuri tēporis trāſit in nomē Amandus dignus amari. colendus dign⁹ coli. Ita ⁊ actiuū. Seneca de naturalib⁹ queſtiōib⁹. Nullā aūt mētionē fecit cometarū nō ptermiſſurus ſi qd exploratū apō illos cōperiſſet. Pretermiſſurus dixit pro eo qō eſt talis q̄ ptermitteret: nec tēpus innuit ſꝫ hoīs q̄litatē atq̧ animi (Futurū in dus. Futurū in rus ī nomē migrans.)

voluntatē. Quinti. in vndecimo. Nec⁊ oīno huius rei meminit vſq̄ poeta ipſe: profecto nō taciturus de tanta ſua gloria. Nō alio modo dixit nō taciturus q̄ per participiū paſſiuū iam cōuerſum in nomē. vt modo dixit tacendū taceri ſic. Nec⁊ omino ſignificauit hoc vſq̄ poeta ipſe profecto rem ſibi non tacendam. Et adhuc Plynius iunior. Itaq⁊ partē oneris tui mihi vēdico. ⁊ tanq̄ parēs alter puelle noſtre confero quīquaginta milia numinū plus collaturus: niſi a verecūdia tua ſola mediocritate muniſculi impetrari poſſe cōſiderem: ne recuſares.

Quītilia. — Plynius.

Epitome capitis .xxxvij.

Repetundaꝝ ⁊ repetundis q̄ ſoli ſunt caſus in q̄b⁹ ſubauditur pecuniaꝝ ⁊ addit̄ pecunijs e in u mutant: vt a participio ⁊ verbali repetēd⁹ differāt. Quod in alijs quoq⁊ a tertia p̄ſertim coniugatione deductus fieri ſolet: vt gerund⁹: facund⁹: ⁊ oīa ab eo ⁊ queo: vt eūdi obeūdi trāſeundi nequeundi. In nominibus aūt tertie declinationis reperiuntur ſepe accuſatiui plurales in es ⁊ in is.

Repetundarum Repetundis.

Ideo autem in genitiuo ⁊ ablatiuo he voces in vſu ſunt q̄ in illis noīa dānatoꝝ ⁊ penaꝝ poni volunt. Qd̄ aūt ait Sꝫ tertia ꝯiugatio p̄ter ceteras hoc iuris hꝫ ⁊c. Intelligendū eſt de frequentiori vſurpant vt tertia quartā q⁊ cōplectatur. ſicut apud donatum cum dicitur. Eſt preterea quando tertia coniugatio futurum tēp⁹ nō in am vel in ar tantum ſed in bo ⁊ in bor ſyllabā mittit. vt eo is ibo. queo quis quibo. caꝫ vel queā. Nam nōnulla quarte: id quoq⁊ facere docet māci nellus his verbis. Idem in quarta ꝯiugatiōe licere. Aulus gellius lib. xv. cap. vj. oſtēdit. Nā ita ſcribit. Redeūtes grecia brūduſiū nauē admittimus: ibi q̄ſpiaꝫ lingue latine litterator roma a brūduſinis accerſitus experiūdū ſeſe vulgo dabat. ⁊c. Et Tullius lib. ij. de diuinatione. Nam q̄ aiunt quadrigenta ſeptuaginta milia annorum in periclitandis experiūdiſq⁊ pueris quicunq⁊ eſſent babylonios poſuiſſe fallunt. Idem pro A. Licinna. nulli experiūdi ius conſti totum. Curtius lib. vj. Rex nō cupiditate magis potiundi loci. q̄ vice coruꝫ quos ad tam manifeſtum periculum miſerat. Hec ille De accuſatiuis tertie declinationis eſt Seruiana regula ad illud primi eneid. Tris not⁹ abreptas in ſaxa latentia torquet. q̄ quecūq⁊ habet ium in genitiuo plurali niſi ſint neutra poſſint habere etiā latine is in accuſatiuo. vt omnis ⁊ omnes: tris ⁊ tres. ⁊c. Sciemus aūt non eſſe verum q̄ pleriq⁊ dicunt actm̄ ⁊ vocatiuum tertie declinatiōis etiā finiri is p̄ter hec Sardis. trallis. gradis. alpis ⁊ ſyrtis Videtur autē actūs pluralis a ſingl̄ari legitime formari. Nā ſi ſingularis deſinis in a pluralis non neutri generis exiet in as: vt hunc cratera hos crateras ſi in em in es: vt hunc panem hos panes. Si in im in is. vt hanc nauim has nauis. Illud auteꝫ is acti quod longum eſt veteres per ei diptongon ſcribebant. Sed finem facio.

Aulus Gellius Tullius — Curtius — Seruiana Regula

De repetūdis: ⁊ de repetūdaꝝ. cap. xxxvij.

Repetundarū et de pecunijs repetūdis nō habet alios caſus: ⁊ dubitari poteſt participium ne ſit ſiue nomen: an gerundiū. Verres accuſat⁹ eſt repetundarū vel de repetundis pecunijs. Cum dico repetundaꝝ ſubintelligo pecuniaꝝ. Quo noīe pecunie: ⁊ oīa quibus diuitie conſtant ꝯtineri dicimus. Hec accuſatio proprie cadit in eos q̄ cū foret magiſtratus: prouincialib⁹ aut vi aut dolo eripuerūt pecunias: aut vaſa precioſa: veſtē frumentū: nauigia: nūmos. Mutatur aūt e i u. Repetundaꝝ em̄ erat dicendū: ſed tertia cōiugatio preter ceteras hoc iuris hꝫ vt litterā hāc immutare poſſit: ſicut accuſatiuo plurali tertie declinationis licet mutare candē vocalem in i. Dūtarat in his noībus quorū genitiuus plural' erit in ium. vt Seruio placet. Nam P̄riſ. plura precepta dat. vt Saluſtius in initio Catilinarij. Omnis homines qui ſeſe ſtudent preſtare ceteris animātibus ſumma ope niti decet: ne vitam ſilentio tranſeant. Ita hoc ſiue participiū: nomen ve ſiue gerundiū: a tertia coniugatione natū mutauit e. in u. vel ob hoc ſaltem vt differret ab illo qd̄ dicit̄ ad res repetendas: q̄ ſignificatur principi aut populo ereptaeſſe vl̄ pecorum: vel hominū: vel locorum: aut terrarū agrorumq⁊ corpora.

Repetundarum repetundis — Accuſatio repetūdaꝝ — Saluſtius

Finitur liber primus.

Additio

Preter adnotata ab Laurētio: ſunt q̄dā v̄ba actiua cū participijs ſuis abſolute poni ſolita nā appetere ꝓ aduētare hiſtorici ponūt: vt appetente vere. applicuit ꝓ applicitus eſt: multi vſurpant: Val. in Raudeñ. vetat. Sic appulit pro appulſus eſt: ni ſubaudias ſe aut nauē. Cetera q̄ ad hūc locū parauim⁹ ad aliū reccpim⁹ propter fucos ad p̄ſepia noſtra incubātes.

Queſtio de participij natura.

Queritur vtrum participium talem caſuꝫ regat qualem verbum a quo deſcendit. Arguitur primo q̄ non. Verbum et participium ſunt diſtincte orationis partes igitur diſtinctas conſtructiones habent. Secundo arguitur verbuꝫ perſonale a fronte nominatiuum regere liquet ſed non participium ab eodem verbo deductū ſequitur participiū non regere ſui verbi caſum Arguitur tertio. Iſtud verbum criminor a tergo aſciſcit ſibi ablatiuum et participium criminans ab eo deſcendens actm̄ ergo participiuꝫ diuerſam regentiam a ſuo verbo obtinet. In oppoſitum. Cōuenientia ſignificationis participij ⁊ verbi a parte poſteriori: vt teſtātur grāmatici: eſt conſona. ergo participium regit caſum verbi. Concluſio. Omne participium ſui verbi ſignificationem ſeruans eandem cuꝫ eo naturam poſt non ante haber. Nam perſonale verbum a fronte nominatiuum poſtulat. Participium vero non. Quod patet auctoritate omnium grammaticorum igitur concluſio vera. Correlarium. Participium participialiter

tentum ſimilem verbo conſtructionem habet. Relinquitur participium talem caſum regere qualem verbum. Ad primum dicitur anteceͣdens diſtinguendo vel ꝙ participium ⁊ verbū ſint diſtincte partes orationis ⁊ quod diſtictę ſpecies habent diuerſa accidentia propria cuȝ eis conuertibilia et ſic conceditur antecedens vel ꝙ non habeāt diuerſa accidentia cōia ⁊ ſic negatur. Nam regere ⁊ conſtrui accidunt partibus orationis et ita in hoc conueniunt. Ad ſecundum dicitur negando conſequentiam: quia intelligitur a parte poſteriori ⁊ nō a parte anteriori. Ad tertium dicitur. negando conſequētiam quia verba communia excipiuntur: quia intelligitur dummodo habeant vocem preteriti participij ſiue naturam verbi paſſiui: a quo tale preteritum oritur. Ad queſtionem reſpondendum eſt ꝙ participium regit eundem caſum ſicut verbū a quo deſcendit tribus ɔ̄ptis Primū ē ꝙ intelligat̄ de caſu poſito a parte poſteriori ⁊ nō a pte anteriori. Scđꝫ ꝙ pticipia ꝟboꝛum ſubſtantiuorum non ſint poſita cum verbis actiuis. vt video petrum exiſtentem album. Tertium ꝙ non ponatur participiuȝ terminatum in ans ortum a verbo communi regēte ablatiuuȝ. Immo oportet ꝙ tale participiū habeat duas terminationes. vnaȝ in ans ⁊ tūc regit accuſatiuum. Alteram in tus. et tunc regit ablatiuum. Preterea non eſt niſi vnum verbum capiendo verbum ſtricte ⁊ proprie ſcilicȝ eſt tamen capiendo verbum large ſunt plura: quia vt dicit. Philoſophus primo periermias. Uerbum eſt quod connotat tempus et eſt ſemper eorum que de altero dicuntur quod non cōuenit niſi iſti verbo eſt tertio adiacenti ex quo multum aliud verbum eſt nota compoſitionis predicati cuȝ ſubiecto. Ideo dicit Philoſophꝰ ibidem ꝙ hoc verbum eſt dicit quandam compoſitionem quam ſine extremis non eſt intelligere.

¶ Epitome in libri ſecundi proemiū

SI Ceſar. maſſala. Varro. Gellius. Macrobius: ceteriqꝫ litterature proceres de latina lingua etiaȝ minutiſſima queqꝫ ſecuti ſunt: dabitur auctori huius operis venia: ſi illos ab optimis viris auriſpa greco ⁊ Leonardo aretino cohortatus. immo perſuaſus de elegantijs ſcribendi imitatur: preſertim cum nonnulli ab ipſo inuenta: pro ſuis ediderint.

¶ Defendit ergo ſe contra emulos ab auctoritate ſicut ⁊ comicus ī prologo andrie dicens. Faciunt ne intelligendo: vt nihil intelligant: qͥ cum hunc accuſant. Neuium. Plautum: enniuȝ accuſant quos hic noſter auctores habȝ ⁊ cete. Commēdat preterea Auriſpam preceptoreȝ ſuum et Aretinum amicum a quibus ſe adhortatum atteſtatur. Et vt ex opere in Raudēſem conſtat: ipſum raudum. furti arguit. ꝙ aliena pro ſuis ediderit: quo minor ſit inuidia ſi ipſe tandem ſua edat. Poſſet etiā de ſipontino epiſcopo intelligi niſi vero ſimile ſit illum poſt huius operis editionem ſcripſiſſe. Uerum vt contextum quoqꝫ aperiam. hactenꝰ. i. hucuſqꝫ hoc eſt ad hunc vſqꝫ locum vel ad hoc vſqꝫ tempus ⁊ ſubauditur diſſeruimus per zeugma ab inferiore. diſputaui de complexu. i. conſtructiōe cū caſibus. Nō de fore. i. affuturos. qui meos hos commentarios. ſ. libros. Tanqꝫ autem ⁊c. ſubtile argumentum. Nam aut ea continent que veteres digna putauerunt. aut que indigna. Si q̄ digna: ergo inertes ⁊ ignaui fuerūt ꝙ ea neglexerunt: ſi que indigna: ergo reſpuenda. Hoc autem diſſoluit auctor ſic: vt digna dicat a veteribus eſtimata ⁊ forte ab illis edita ſꝫ intercidiſſe ⁊ non extare. Aut marcellus. ſ. Nonius: aut Pōpeius. ſ. Feſtus. Explicauit ⁊ in poteſtateȝ eſſe annotauit Gellius lib. j. cap. vij. Macrobius Gellij emulus. multa enī in ſaturnalibus a Gellio dicta ponit: aut ab eo ſumpta aut ex eodem deprompta. Triumuiri dicuntur q̄ tres ſimul magiſtratum gerunt aut rempub. regūt. Triumuiri
Ut Auguſtꝰ. Lepidus ⁊ antonius olim rēpub. Romanam: ad eos ergo alludit cum dicit donatum: Seruium et priſcianum rei litterarie triūuiros. Multi ſcriptores vt palemon permēſis grammaticus doctiſſimus trogus ⁊ alij multi. Nullus expectet vt dicam. dicit quidem ſꝫ oratorie negat ſe dicere cum manifeſtarium ſit nō fieri contumeliaȝ aut iniuriā prioribus ſiqͥd ad eorum inuēta adijcitur Nulle vnqꝫ repete. Nullus expectet vt dicam. Nulli vnqꝫ. Nihil vſquequaqꝫ perfectum. ſup. eſſe. Repete. Nullus expectet: et eſt ſententia horatiana. Nichil eſt ab omni parte beatum. Non omnia poſſe omnes ſic maro. dicite pierides non omnia poſſumus omnes. repete iterum. Nullus expectet. Non id ⁊c. repete ideȝ. ſed ideo. Nullus expectet: q: id dicere nolim: cum veteribus potius ꝙ recētibus concedā. Ad dicam. Pulchre omiſit particulā: ſed autē vero ac ſimileȝ: vt ſuo loco videbimus. Rettuliſſem de propoſito animi. i. conſultaſſeȝ. eo id eſt ad id glorie ⁊ dignitatiȝ: quo. i. ad quod: licet pergꝫ. i. ſane aut valde arduū ſit Sed hortamini: incēditis ⁊c. auteſis eſt. Nam minus eſt hortari ꝙ incēdere ⁊ minus incēdere ꝙ opem ferre porrigendo dextram. Honeſtū autē eſt qđ dicit quaſi de alto: ſic enī amicorum honori conſulit. Quorum vnꝰ ⁊c. raudeñ. aut perotti ſcđm multoꝝ ſententiā quem ⁊ Calderinꝰ lege plagiaria conuenit plagiariumqꝫ ſepe vocat in Commentarijs Iuuenalis Eſt autē Pla- Plagiarꝰ
giarius proprie is qui aut emit aut vendit aut detinet pro ſeruo hominē quem ſcit liberuȝ aut libertinum eſſe: vel q̄ contra ſeruo: ſerue vel ſuadet fugam: vel cū eam vel inuito dño tenet: emit aut vendit: ſi dictus ꝙ lege fannia que a plagio Lex plagiaria
plagiaria dicatur: plagis. i. verberibus ſeu percuſſionibus damnatus eſſet. Crimen auteȝ ob Plagium
eandem cauſam plagiū vocatur. Et q: liberne-

[library stamp: …ANDER … VALENTINUS FERDINAND…]

ſtri nobis quaſi liberi ſunt: quicunq̧ eos in ſer
uitutem aſſerit aut ſublegit plagiarius videt̃.
vnde ⁊ martialis furem librorum ſuorũ q̇ eos
pro ſuis tenebat plagiarium vocat dicẽs. Im⸗
ponens plagiario pudorem: quẽ hic quoq̧ au
ctor imitatur. Hanc elegantiam agnoſco: quaſi
propriã ⁊ ſibi prius notam: vt ⁊ veterem anchi
ſen agnouit amicum: ⁊ mancipium meũ aſſero
quaſi manu captum Unde ⁊ ſeruus ꝙ ſeruatus
eſt cum [quia captus] iure belli interimi poſ
ſet. ꝙ diceret amicorum ⁊c. iuxta grecũ adagiũ
Ta ton philon panta [lege panda] koina .i. ami
corum omnia ſunt communia. Urbanus ſermo
Urbanus vrbi conueniens. Inde vrbanitas Tu ille ſup.
reſpondit aut ait: q̇ filios .i. liberos meos. Sto
machari .i. agitata bili commoueri ⁊ iraſci: ad⸗
ductus ſum igitur: concluſio proemij ſummam
votorum continens.

Laurentij Uallenſis de lingua latina bene merentis elegantiarum lingue latine Liber ſcd̃s Et primo proemiũ de vtilitate operis.

Proemiũ Hactenꝰ de noĩe ver⸗
boq̧ ⁊ ex his duobꝰ com
poſito participio: nũc de
alijs partibus orationis
q̇d ſingule ꝓprietatẽ ha⸗
beant diſſeramꝰ poſtea
de earum diſputaturi cõple
ri: de quo ego prius ꝙ di
cã: nõ puto mihi diſſimu
landũ non de fore qui meos hos cõmentarios
anteꝙ legant: ſumant ve in manus putent re⸗
ſpuendos: tan̄ t̃ aut ea q̄ haud quaꝙ̃ vetuſtas
ſtatuiſſet digna memoratu continentes: aut ve
tuſtatem ipſam partim negligentie: partim im
peritie condemnantes: ꝙ preteriſſent q̄ eſſent
in p̃mis [vt ego ſentio] digna que litteris mã
darentur: aut potius vtrũq̧ faciẽtes ꝙ inepta
quedã minimeq̧ memoratu digna precipiam:
et veteres illos perfectos ſane ⁊ cõſummatos
exiſtimẽ minus cõmode precepiſſe. Ego vero
[vt ad illud primum reſpondeam] nõ video cur
hanc de qua loquor materiam ſe indignam exi
Ceſaris ſtimaſſet aut L. Ceſar q̇ de analogia aut Meſ⸗
Meſſale ſala qui etiam de ſingulis litteris volumina cõ
Uarronis ſcripſit: aut Uarro qui de etymologia minutiſſi
Marcelli mas tractauit queſtiones: aut Marcellus Põ
Pompeij peiusq̧ lingue latine indagatores: Aul. Gellꝰ
Au. Gellij. publicus pene litterarum cenſor: qui vt magnũ
Opera quiddã annotaſſe ſe preter ceteros apud Cice
ronem exiſtimat: explicauerunt ꝑ explicuerũt
et eſſe in hoſtiũ poteſtatem pro poteſtate: que
ipſe indigna ducerem opere meo. aut Macro⸗
Macrobiꝰ bius Gellij emulus: qui om̃es libros videt̃ ex⸗
cuſſiſſe: vt aliquid in lingua latina q̇d auribꝰ ho
minũ dignũ eſſet pro ſua virili parte conferret
Donatus in mediũ. Aut tres illi taꝙ̃ triumuiri de quorũ
Seruius p̃cipatu inter eruditos querit̃. Donatꝰ: Ser⸗
Priſcianꝰ uius: Priſcianꝰ: quibꝰ ego tantũ tribuo vt poſt
Imperiti eos quicũq̧ aliq̇d de latinitate ſcripſerũt: bal⸗
butire videant̃: quorum primus ẽ Iſidorus indo⸗ grãmatici
ctorum arrogantiſſimus q̇ cũ nihil ſciat: oĩa preci
pit. poſt hunc papias: alijq̧ indoctiores. Ebe⸗
rardꝰ. Huguitio. Catholicon. Aimo: ⁊ ceteri in
digni q̇ nominent̃ magna mercede docẽtes ni⸗
hil ſcire: aut ſtultiorẽ reddẽtes diſcipulũ: ꝙ ac
ceperũt. Multos tranſeo cum indoctos: q̄s nu⸗ Rurſum
mero cõprehẽdere nõ licet: tũ doctos inter q̄s docti
ſunt Pedianus: Uictorinus: quorum alter ad ora Aſconius
tiones alter ad rhetoricos. Marci Tullij com Pedianus
mentaria compoſuit: ſed prior vt etate: ita do⸗ Uictorinꝰ
ctrina lõge antecedit: Poſtremo nõ video cur
aliquis de grammatica ac lingua latina cõpo⸗
nens hec ſuo officio minora exiſtimet: quibꝰ ni
hil ſane in grammatica ⁊ latinitate preſtantiꝰ:
vt primus liber potuit eſſe documento: Quod
cum ita ſit: dicam ne eos aut imperitia hec omi⸗
ſiſſe: aut negligentia: minime: ſed L. Ceſaris ac
Meſſale libri interciderunt temporum culpa.
Uarronis vero de lingua latina dimidiati re⸗
periunt̃ in quibus fortaſſe ea q̄ precipio conti
nebantur. Ceteri autem [fieri poteſt] vt que a
ſuperioribus tractata nouiſſent: ſibi non attin
genda exiſtimarẽt. Deniq̧ multi ſcriptores ad
noſtrã vſq̧ memoriã non peruenerũt. Neq̧ ve
ro aliquis hoc loco expectet vt dicã non eſſe cõ
tumelioſum prioribus ſi quid ad aliorum inuẽ
ta poſteriores adijciant. Nulli vnꝙ̃ ab antiquis
ad eiuſdem curſum conficiendum viam fuiſſe ꝑ̄
cluſam. Nihil vſquequaq̧ perfectũ. Nõ omnia
poſſe oẽs. Nõ id quod Priſcianus ait. Artis grã
matice auctores vetuſtiſſimos quoſq̧ maxime Priſcia. dã
erraſſe: recẽtiſſimos vero ⁊ ingenio et diligen⸗ nat vete
tia longe queſtitiſſe. Id dicam [quod vere poſ res
ſum dicere] me non tam mea voluntate: que ar
dentiſſima erat: ad hoc opus deſcẽdiſſe: ꝙ pru
dentiſſimorum atq̧ amantiſſimorũ conſilio cum
aliorũ tum precipue Auriſpe ⁊ Leonardi Are⸗ Auriſpa
tini: quorum alter grece legendo: alter latine ſcri⸗ grecus
bendo ingenium excitauit meum. Ille precepto Leonardꝰ.
ris. vnũ enĩ mihi legebat hic emẽdatoris: vtriuſ⸗ Aretinus
q̧ parentis apud me locum obtinẽs. Ad quos
cum ſeparatim de ꝓpoſito animi mei retuliſ⸗
ſem: deguſtationemq̧ quandam operis demõ
ſtraſſem: vterq̧ per ſe: vt pergerem hortatus ẽ
et vt ſe auctore ederem iuſſit: vt iam integrum
mihi non eſſet illorum auctoritati repugnare: ſi
repugnare voluiſſem: ſed currentem vt dicitur
incitarunt. O viros omni laude digniſſimos.
O de litteris ac de litteratis optime meritos:
non veremini ne alij eo quo peruenĩſtis: licet per
ꝙ arduum ſit: perueniãt. Sed hortamini: incẽ
ditis: ⁊ quaſi de alto manum ſcandenti porrigẽ
tis. Quare querentibus atq̧ admirantibus au
daciam meam. Ita reſponſum velim: me ſum⸗ Audaciã
mis viris ſuadentibus hoc opus ⁊ condidiſſe ⁊ defẽdit au⸗
edidiſſe. ꝙ̃ꝙ [quod ad cupiditatem meam atti ctoritate
net] que tandem ſecordia atq̧ ignauia mea
extitiſſet: ſi commiſiſſem: vt alius hanc lau⸗
dem michi qualemcunq̧ preriperet. Sunt
enim qui nonnulla horum que a me precipi⸗
untur: vel de me vel de auditoribus meis audi⸗

tal nunq͂ eñ iſta ſuppreſſi in opera ſua retule

In inuētores ſuorum fures.

rint: feſtinentq͂ edere vt ipſi priores inueniſſe
videant: ſed res ipa dep̄endet cuius dñi vere ſit
hec poſſeſſio. Quorũ vnius libellos quoſdã pro
amicitia cũ legẽdos eo p̄ſente cepiſſem: depre
hendi quedã mea. ⁊ que amiſiſſe me neſciebã:
furto mihi ſublata cognoui. Parco illius nomi
ni. Erat aũt locus de per ⁊ q͂ in compoſitione
de qua re primo libro diſputaui: ⁊ de quiſq͂ cũ
adiungit̃ ſuperlatiuo. Negligẽter ille quidẽ ⁊
inſcite tractatus: vt ſcires aliunde decerptum:
nõ ex ſe prolatũ: ⁊ auditũ nõ excogitatũ eẽ. Cõ
turbatus tñ ſum: ⁊ inquã hoĩ hanc ego elegan
tiã agnoſco: ⁊ mãcipiũ meũ aſſero: teq͂ plagia
ria lege cõuenire poſſum: At ille erubeſcens io
co tamẽ atq͂ vrbanite eluſit q͂ diceret vti reb⁹

Lex plagiaria.

amicorũ licere vt ſuis. At iſtud inquã abuti eſt:
non vti. Nihil eñ mihi reliqui ſit: vbi tu huius
rei in qua ipſe elaboraui: palmam ſemel occu
paueris. Cũ ille etiam vrbanius: q͂ mal⁹ parẽs
eſſem: qui filios quos genuiſſem ⁊ educaſſẽ cõ
tubernio eijcerem: ipſe tum miſericordia tum
amicitia noſtra ad ſe domũ ſuam colligeret: at
q͂ educaret pro ſuis. Deſtiti in illũ ſtomachari
intelligẽs multo magis mihi bona mea negli
genti q͂ illi bona ab alijs neglecta colligenti vi
tio dandũ eſſe. Quare quis nõ videt inhoneſtũ
eſſe: ea me mandare litteris ex me inuenta que
alij ne furto quidẽ ſublata turre ſibi ducũt ſcri
ptis ſuis inſerere. Adductus ſuũ igitur ad hoc
opus cõponendum non modo magnorũ hoim
cõſilio: ſed etiam neceſſitate. Nunc ad inceptũ
redeundum.

¶ Epitome cap. xxviij.

¶ Genitiuus omnis aut paſſiue tantum ſigni

De gtõ

gnificat: vt mei: tui: ſui: noſtri ⁊ veſtri: genitiui
pronominũ p̄mitiuorũ: aut actiue tantũ ſeu poſ
ſeſſiue qđ fere idem eſt: vt olim hi genitiui nũc

Mis tis ſis ab vſu receſſere.

abſoleti mis: tis: ſis: ⁊ nunc noſtrũ ⁊ veſtrũ: aut
vtroq͂ modo: vt reliqui oẽs. At q: mis. tis. ſis.
in vſu non ſunt: vtimur pro eis pronoĩbus poſ
ſeſſiuis: que q: mera ſunt adiectiua: volunt ſub
ſtantiuis in genere: numero ⁊ caſu conformari
Ex qua propoſitione ſequunt̃ cõplures vt di
cunt conſequentie.

¶ Prima.

Correlariũ primum

¶ Quotiens dictio regens tam actiue q͂ paſſi
ue capi poteſt: ſemper eſt amphibolia cum ge
nitiuo: niſi cũ his genitiuis mei. tui. ſui. noſtri.
veſtri. noſtrũ ⁊ veſtrũ: vt amor dei.

Secundũ.

¶ Secunda.

¶ Qñ poſſeſſiua in eodẽ caſu cõſtrui volũt: con
tinget aut gratia identitatis: aut gratia cõiun
ctionis vni regenti: diuerſos caſus dare.
¶ Ut tua vnius nihil refert quod mea vni⁹ ope
ra factum eſt. Saluus ſum meo p̄ſidio atq͂ hoſ
pitis. Tuam ipſius animam tranſibit gladius
et cum participio. Exaudi vocem meã claman
tis ad te. Item Suſtulit puerũ de latere meo
ancille tue dormientis ⁊c.

Tertium.

¶ Tertia.

¶ Interrogando per adiectiuũ ⁊ reſponden
do per ſubſtantiuum aut econuerſo vtimur di

Nota.

uerſis caſibus.
¶ Ut cuiũ pecus an melibei. Non verũ egonis.
Cui⁹ hec tunica: mea. Cuia hec chlamis militiſ

¶ Quarta.

Quartum

¶ Cõgrue ad poſſeſſiua ſit relatio: vt fieret ad
primitiua licet in nullo conueniant: neq͂ p̄mi
tiua poni poſſint.

Terentius

¶ Ut i andria. Oẽs laudauere fortunas meas
qui haberem filium tali ingenio preditum: vbi

Ouidius

non liceret dicere: fortunas mei ⁊ tñ videt̃ ad ip
ſum fieri relatio. Ouidius. Tu mea ſcripta le
gis: qui ſum ſubmotus ad hiſtrum.

¶ Quinta.

Quintum

¶ Mei tui ſui noſtri ⁊ veſtri nunq͂ conſtruent̃
niſi cum dictione: qui cum paſſiue accipiantur
vt cum nomine verbali aut genitiuum regente
et cum dictione partitiua totius integralis nõ
multitudinis.

Exempla

¶ Uerbi gratia Congrue dico. amor vel deſide
riũ tui: hic memor ſui cupidus noſtri. miſertus
veſtri: ego vel miſerior tui. dic. Itẽ aliqđ mei.
Nihil noſtri parte mee cõgrue dico. nõ tñ ali
quis noſtri ſed noſtrum. Nec nullus veſtri: ſed
veſtrũ: ⁊ nõ veſtrorũ: niſi ſubaudiat̃ ſubditorũ
aut familiariũ. Cã eſt q: dũ dico: nullus noſtrũ
partitio eſt totius multitudinis: que ſine paſſio
ne partis fieri poteſt. Cũ aũt nihil noſtri par
titio eſt toti⁹ integralis. Nã ſenſus eſt corporũ
noſtrorũ aut vt ſic dicã perſonarũ nrãrũ. Un vir
gines dicere poſſent ſi per milites tranſimus
amittemus aliqđ noſtri: q: virginitatem

¶ Sexta.

Intereſt Refert Sextum.

Intereſt ⁊ refert importantia pertinentiã ſta
tus vel officij includunt in ſe ſubſtantiua femi
nini generis quibuſcum genitiui paſſiue ſigni
ficantes conſtrui nequeunt: ideo regunt poſt ſe
ablatiuos poſſeſſiuorum: mea: tua: ſua: noſtra ⁊
veſtra: ſine quibus interdum nominatiuum an
te ſe regunt.
¶ Perottus dicit hunc locum non ſatis diligẽ

Perottus

ter a Laurentio tractatum. Nã vera inq̃t cau
ſa cur non gtõs ſed ablatõs regant eſt: quia in
his verbis includunt̃ ablatiui feminini generiſ
Sed ea non primaria: ſed quam Ualla dat. Qr
videlicet cum dictis verbis non congruit ſigni
ficatio genitiuorũ primitiuorũ paſſiue ſignificã
tiũ: cũ actiue aut poſſeſſiue ſignificare debeãt.
Ueruntamẽ friuole ⁊ inanes videntur ratiũcu
le: cur in ablatiuo: q: natura genitiuo ſimillim⁹
eſt: nec ideo in feminino: quia id genus mediũ
aut ſuauius eſt. Sed q: vt dicit Perott⁹ ſub
ſtantiuũ femininũ icludit̃. idq͂ ablri caſus: vñ
nihil aliud eſt intereſt q͂ in re eſt: ⁊ refert: q͂ in
quit res fert: ſed ſic nõ eſt ablati caſus: vñ mal
lẽ dicere: q͂ p refert. Neq͂ tamen ea ratio ſuffi

Argumẽtũ

ceret niſi adderet̃ Laurentiana. Nam ſi liceẽ di
cere cauſa mei: nõ ſequit̃: hec dictio ẽ aut inclu
dit ſubſtãtiuũ feminini generis: ergo habebit
ablatiuũ poſſeſſiuũ feminini gñis ⁊ nõ genitiuũ
primitiuũ: ſz oportet addere ⁊ ſignificat ſic: vt
illi nõ cõgruat gtũs paſſiue tantũ accipiendus

ergo nõ dicã refert mei: ſicut interdũ cauſa mei q: res aut re mei nõ dicit̃ Adieci φ interdũ nominatiuũ ãte ſe regũt: vt nihil refert mea. Tua multũ intereſt. Ceterũ verbũ eſt: qd nõ videtur includere ſubſtãtiuũ feminini generis frequẽtius hz ntm̃ neutri generis: vt Nõ noſtrum eſt inter vos tãtas cõponere lites. Aut nõ veſtruz non meum: non tuuz. non ſuum. Quia tamẽ genitiuuz regit: ſicut intereſt ⁊ refert: poteſt etiaz ablatiuos regere forte: quia ſubaudit̃ in re. Ut ẽ mea ſup. in re: de genitiuo exempla ſunt. Grates perſoluere dignas Nõ opus eſt noſtre. Nõ viri cuiuſq3 eſt corinthum petere ⁊c.

Septimuz

¶ Septima.

¶ Mei tui ſui noſtri ⁊ veſtri: dum genitiui primitiui ſunt cõſortiũ ſubſtãtiui quaſi per appoſitionem reſpuũt Sicut meus: tuus: ſuus: noſter ⁊ veſter adiectiua conſortiũ gti nois ꝓprij: quocirca aut caſum aut ſermonẽ mutabim᷒.

¶ Uerbi grã. Nõ dices [authore Ualla] Eges mei Priſciani: ſed mei qui Priſcian᷒ ſuz: vl̃ me Priſciano. Nulla tñ videt̃: niſi vitande amphibolie ratio cur nõ liceat dicere mei priſciani: ſicut meo priſciano: ſed dũ dicit̃ mei priſciani dubiũ eſt an mei q̃ ſuz priſcian᷒ an ei᷒ q̃ eſt priſcianus me᷒. ſ. ſeru᷒ aut filius. Nã ſicut ꝓpria nõ regunt gtm̃ niſi per ſupplementũ appellatiui: ſic nec ꝯſtruunt̃ cũ poſſeſſiuis. Unde cum dicitur enei. vi. Deiphobe glauci: ſubaudit̃ filia. Et duz dicit̃ primo enei. Quid me᷒ eneas in te cõmittere tm̃. Subaudit̃ filius. De ſecũdo exẽplũ eſt vt licet dicat̃ mea ſol᷒ opera nõ tñ mea priſciani opera.

¶ Octaua.

Octauum. ¶ Recipiunt aũt mea: tua: ſua; noſtra: ⁊ veſtra frequẽter hos gtõs. vnius: ſolius: ipſius: cuiuſq3: ⁊ genitiuũ participiorũ: clamantis: dormiẽtis ⁊c. Primitiua aũt genitiuũ gerundiui nois et etiã participij ac illos vnius ⁊c.

¶ Exẽpla patuerũt. Mea vni᷒ opera: tua ſol᷒ diligẽtia: tuã ipſi᷒ animã. ſua cuiuſq3 gratia.

Ouidius. Cicero

Litere meo dormientis. Ouidius in epl̃is. Copia placande ſit modo parua tui. Cicero ad Lentulũ. Quocũq3 tpe mihi poteſtas pñtis tui fuerit Neq3 inepte dixeris. Nõ egeo tui ſol᷒ ſed oim tuorũ. Et ſicut tua vnius: ad vnum loquẽs dico: ita veſtra duorũ: triũ: aut quattuor opera factũ dicere poſſum: ſed quia illis propriũ eſt in vſu: mallẽ dicere veſtrũ oim: aut veſtrũ duoꝝ φ vr̃a

Brutus

Brutus tñ ad Ciceronẽ dixit. Qui veſtris paucorum reſpondeat laudibus: pro veſtrũ.

¶ De tribus ꝓnoibus mei: tui: ſui: cap. xxviij.

De mei tui ſui

Ultris in locis Priſcian᷒ teſtat̃ nihil intereſſe an vtamur ꝑmitiuo an deriuatiuo i illis ꝓnoibus mei: tui et ſui. Quid eſt [inquit] meus eſt fili᷒: niſi mei fili᷒: ⁊ alibi: mei ager eſt: et mei agri iſtrumẽtũ: ⁊ mei agro dedit: ⁊ mei agrũ colo. Similiter tui agri: ⁊ tui agrorũ: ⁊ tui agros et ſui agrũ: ⁊ ſui agros: ⁊ noſtri agrum et noſtri agros: ⁊ veſtri agrum ⁊ veſtri agros. Et alibi amatiſſe ſuũ filiũ ⁊ amaſſe ſui filiũ bñdicit ſuo filio: ⁊ bñdicit ſui filio. Petit a me vt ꝓſim ſuo filio: ⁊ ꝓſim ſui filio: ⁊ i alijs adhuc locis niſi hac rõne: vt ipſi᷒ vtar vbis. Si ipſa tñ poſſeſſio in poſſeſſorẽ faciat trãſlationẽ nõ eſt congruũ vti genitiuo primitiui ꝓ poſſeſſiuo: q: vix hz cõpoſiti greci vt Ciceroni redit ſu᷒ fili᷒: nõ ſatis cõmode ꝓ hoc dicit̃ Ciceroni redit ſui filius: nec Ciceronẽ laudat ſui filius: ꝓ ſuus filius: ⁊ filia. Quia nec apud grecos bene dicit. niſi more attico pro ſimplici accipiatur.

Uide priſc. li. xvij de ſecunda diff. ꝓnominuz poſſeſſiuorum;

In quo Priſcianuz falli vel ex hoc eſt: φ nulla [vt fere ſolet] authoruz exẽpla attulit: et de contrario illoruz vſu reticuit. Ego autem quoniã de his triũ pronoim genitiuis inter me ⁊ Priſcianuz queſtio eſt: aliquanto altius repetaz de natura genitiui: ⁊ de vſu doctiſſimorum auctorum diſputabo. et licet non pauca in hanc rem mihi dicenda ſint: non perſequar tamen paruula quedam ⁊ minuta: vt tot verbis ille fecit: ſed que eruditiſſimis euadere volentibus ſint gratiſſima: que cum ignota fuerit Priſciano: declarant eum nõ ſatis ſtilo oratorio eẽ exercitatũ. Genitiuus ois [vt taceaz ſiqui ſunt alij modi] aut actiue aut paſſiue accipiũt. Adde etiam poſſeſſiue: qd pene pro actiue accipio

Genitiuoꝝ ſignificatõ

Actiue: vt prouidentia dei: bonitas dei: paſſiue vt timor dei: cultus dei. Ibi deus prouidet ⁊ benigne agit: non ipſi prouidetur ⁊ benigne fit. Hic timetur et colitur: non timet nec colit. Poſſeſſiue ſedes dei: regnuz dei. Atq3 in huiuſmodi oratione: vt intellectus apertus atq3 vnus eſt: ita in illis ambiguus et anceps amor dei: charitas patris: ſuſpicio vxoris. Dubium eſt de: vtro loquaris an de amore: quem deus in nos habet an de eo quem nos in eum: de charitate patris in filios an filiorũ in patrem; de ſuſpicione maritali. an de ſuſpitione vxoria. Taceo φ aliquãdo ambo hi genitiui eidem orationi adſunt: vt in Catone maiore Cicer. Quid de Pu. Licinij Craſſi ⁊ pontificij ⁊ iuris ciuilis ſtudio loquar Craſſus ſtudet quod eſt actiue: ius [vt ſic dicã] ſtudetur quod eſt paſſiue. Iterum de offi. libro primo. Quare. L. Sylle et Ciceronis. Ceſaris pecuniaruz tranſlatio a iuſtis dñis ad alienos nõ debet liberalis videri. Tria igitur pronomina: de quibus agimus ſola omnium binos genitiuos ſortita ſunt vnos mei: tui: ſui alteros qui iã exoluere: mis: tis: ſis: in quorum pene locuz ſucceſſerunt deriuatiua meus: tuus: ſuus: horuz binorum genitiuoruz antiquitati placuit alteros actiue ſignificare: alteros paſſiue. Naz illa mis tis ſis [vt coniectura duco:] actiue ſiue paſſiue ſignificabant: vt hec ipſa meus tuus ſuus. Unde pronomina poſſeſſiua vocitantur. Ennius in ſecundo. Ingens cura mis cõcordibus equiparare. Plautus in penulo. Da diez hunc ſoſpitem rebus mis agendis. Quãuis idem in milite ⁊ iteruz in mercatore tis pro tui videri poſſit accipere: tñ hic cũ Ennio mis poſuit ꝓ meis: nõ mei. Quod nõ licere fieri authoritatẽ ex authorib᷒ repetam᷒; nec accipi vnq̃ mei: tui: ſui;

Cicero

Cicero

Mei tui ſui Mis tis ſis.

Ennius

Plautus.

Quintilia. nisi passiue. M. F. Qui. Et qd̄ inter ista difficil
limum fuit amore mei vicit etiam matrē suam
Cicero Cicero. ꝙ desideriū tui ferre non posset: ⁊ me
Vergilius. tui pudet. Vergi. in. vj. Quiq₃ sui memores ali
Terentius os fecere merendo. Teren. Hoc vnum scio hāc
In andria meritam vt memor esses sui. Non significatur
hic amor meus: quē in alterū habeo: sed vt sic
dicam de me quē alter habet ⁊ quo amor. Itē
non desideriū tuū sed alteri⁹ de te: et memoria
nō sua sed de se. Similiter in plurali dumtaxat
duorum: Nā sui non variat vocē genitiui plura
lis at ne singularis quidē: vt Prisciano placet.
sis eī nō reperitur vt tis: mis. Ideoq₃ opinor
et hec duo illius exēplo pariter intercidisse: cū
Nemo no presertim in vicem eorum succedant deriuatiua
strū nō nrī Habēt itaq₃ hec duo pronoīa in plurali nostrū
et vestrū: que respondēt ad illa mis: tis: ⁊ item
nostri ⁊ vestri: que respondent ad illa mei: tui:
vt nemo nostrū. nemo vestrum. non autem ne-
mo nostri: nemo vestri. Rursus habete curam
Seruius. nr̄i sicut habemus curā vestri. nō aūt habem⁹
Reciproca curā vestrū. Siquis exempla desiderat sibi fa
tio gtōrum cile reperire poterit. In diuersa opiniōe Ser-
mei tui sui uius grammaticus est qui ait. nostri aūt ⁊ vestri
genitiuus pluralis est antiquus: ⁊ ex greco des-
cendēs: sicut singularis est mis et tis: ⁊ hoc est
vnde dicimus nostri causa fecit: hoc est nostrū.
Forsitan. A. Gellius vt postea apparebit est se
cutus. Sed hos ⁊ Priscianū cū aliis in errorē
vt auguror induxit: ꝙ interdum inueniunt hec
nō ad aliā referri personā: sed reciprocā eē: vt
ego oīa facio amore mei: tu istud fecisti gratia
tui. Oblitusue sui est ithacus discrimine tanto
sed non fuit causa cur errarent. Nam ita in his
passio est vt illis: nec aliomodo aliquid ego fa-
cio amore mei ipsius ꝙ tu amore mei. Ut enim
Ouidius diligor abs te ita diligor a me: vt apud Ouidia
Indifferē num narcissum. Uror amore mei: et tu sicut ab
ter dici vi altero: ita a teipso diligeris: et sibi quisq₃ ami-
detur. cus est: vt alteri. Et alia preterea causa cur erra
Causa rent ꝙ viderent hec que nos distinximus per
Fama. actiue ⁊ passiue in multis indifferenter poni: vt
Imago. causa mea et causa mei: fama mea et fama mei:
Potestas imago mea ⁊ mei. potestas mea et mei: vsus vti
Usus litasq₃ mea et mei. Interdum etiā ipsa deriua
Utilitas tiua pronoīa passiue accipi: vt apud Terentiū
Memoria Ut appareret facile desiderio id fieri tuo videli
Accusatio cet ꝙ tu desideraris non ꝙ desideras. Qualis ē
Crimē me accusatio mea ⁊ crimē meū cū accusor criminis
us mea vel quasi accusatio mei ⁊ crimē mei. Sed nō satis
meū ⁊ mei. solertis sunt tam facile falli. Nā hoc vltimū vbi
passiue positū est hoc pronomen deriuatiuum:
quod quidem rarum est: non magis contra me
facit ꝙ contra veteres omnes: qui hec prono
mina possessiua vocauerunt: id est possessionē
significantia: quod (vt dixi) rarū est. Ideo nō
passim hoc reperias. Nō enim dicas pro eodē
dolorem tuum ⁊ dolorē tui: vt dixit Terentius
Terentius desiderium tuum pro tui: quod scilicet ipse non
dicerem. Uerū quando quidē non infinita hec
nomina sunt que natura quadā ab vsu aliorum
recedunt: nō grauabor de nonnullis sigillatim
dicere: dum nō grauentur audientes legētesq₃
hec audire vel legere. Dicam, tamē breuiter. Et
res digna scitu in primus in qua videmus ma-
ximos etiam eē hallucinatos. Primū est causa Cā mea
mea venisti: ⁊ cā mei. Cā mea accipit possessi- Cā mei
ue eo mō quo via mea venisti: pecunia mea feci
sti sumptū: iter meo sumptu fecisti. Causa mei
vero passiue eo mō quo beniuolentia mei. Mo
dus tñ prior ē vsitatior. Quid autē de hoc Ser
uius idem sentiat: postea videro. Fama mea et
fama mei eiusdē rationis est: ⁊ mea frequenti⁹
dicimus. Imago mea scilicet que mea est vt sta
tura mea forma mea. Imago mei nēpe: que de
me est. Sed prior modus vsitatior. Hec que se
quūt in vtraq₃ parte frequētiora: vt alterū tñ
alteri⁹ sensus sit. Memoria mea actiue ꝙ ego
recordor. Memoria mei passiue ꝙ alii de me re
cordantur: vel mentionem habent: sepe etiam
possessiue eo modo quo fama mea: dolor meus
quem alius de me patit: vel forsan egoipse: sim
ꝙ dolens meam vicem sicut dicimus misereor Copia
mei. Copia mea possessiue quam ego possideo
copia mei passiue qua ego possideor. Ut faciā
omnibus copiam mei non meam. Meretrix fa-
cit omnibus copiam sui non suā. Potestas mea
quā habeo mei q̄ habeor. Nec pulchre dicas al-
terū p altero: vt tu vides ptātē meā quāta ē nō
mei: habes potestatē mei: nō meam: nisi aliud
significet pro eo quod est habes eandem filem Cicero
ve potestatem vt apud Ciceronē Bello Mar
sico. Octauius omnibus faciebat sui conueniē
di potestatē: Utilitas mei. Ibi enim possideo Fabius:
hic possideor. Quintilianus. Sed vt aliqd pre
staret patrie vtilitas mei: id est de me. Nā fieri
potest vt in eadē re non sit vtilitas sua alicui cū
vtilitate sui: quidam legunt vtilitas mei. Idem
Quid nunc agam: aut quem vltra essevisū mei
diis repugnantibus credam. Usus inquam est
nō meus: sed ex me aliorum. Adhuc idem pñs
quidem illa protinus redditur merces: ꝙ oib⁹
qb⁹ insedere: odorem melius inspirant: et bre-
ui contactu vim sui relinquunt: vim non suam
sed ex se. Quomodo tu captus amore mulie
ris malles habere copiam sui ꝙ suam. Fa-
stidium meum quo ego alios fastidio: fasti-
dium mei quo ab aliis fastidior. Ut idem: seu
mulier omnibus exposita mortalibus vanita-
tem fastidio mei despectuq₃ captauit. Hec
sunt ⁊ his similia: non tamen plurima que an
cipitem naturam habent. Cetera vero mini
me. Non enim sic dicimus pulchritudo mei:
fortitudo tui: longitudo sui: vt imago sui: non
prudentia: non ingenium: non sapientia: non
probitas: non virtus: non innumera alia.
Quod si tam parua res eos mouit: debuit e
diuerso illud magis mouere ꝙ quedam que
non multa sunt: habent ancipitem significatio Pars mei
nem: sed quam nemo nisi cecus non discernat: et mea.
vt pars: dimidiū: membrum: medium: quid: ali
quid: multum: et si qua sunt alia. Quis enim nō
videat: cū dico hec est pars mea non de corpo-
ris mei parte itelligi: sꝫ de hereditatē. Et itē

hec eſt pars mei nõ de hereditate ſed de corpo
re: Manus pars mei eſt: non mea. Fund⁹ pars
mea eſt non mei. Dimidiũ tui maius ait eſſe q̃
dimidium ſui: profecto de corpore intelligo: di
midium tuum maius ait eſſe q̃ dimidium ſuum
de preda aut de cibo aut de ſucceſſiõe: aliiſq; ſi
milibus intelligendum eſt. Medium tui tangã
non medium tuum e medio tui prodiit: nõ e me
dio tuo. Ut auferam iniquitatẽ medio tui iſrael

Manus p̃s mei nõ mea.

Membrũ cum pro parte accipitur eandẽ ra
tionem ſequitur vt hic puer membrum mei eſt
quaſi pars mei: ſin pro membro aliquo: ⁊ in ſuo
ſignificato accipitur vt caput vt manus: vt pes
hic membrũ meum eſt: quaſi ſic vt caput ⁊ ma
nus: hic digitus membrum meum eſt non mei.
Item quid mei tetigiſti: quid tui vidi: aliquid
tui virgo perdes ſi venatum prodibis cum ado
leſcentulis: non aliquid tuum: niſi dicamus tui
a neutrali genere. Ut Cicero de orat. lib. iii. Ex
quo vereor ne nihil ſim tui niſi ſupploſionẽ pe
dis imitatus: id eſt de tuo non de te. Ulyſſes ſi
quid tui Polyphemus prehendet id omne deuo
rabit. Mei nihil attigit. Quicq̃d em̃ attigiſſet
mei: ſtatim contriuiſſet. Multũ mei ille aufer
re poteſt: ſed plus tui. Plus in quam de te q̃ de
me non de tuo ⁊ de meo. Item quicquid Meli
bee diripuiſti aliquid meum fuit: non mei. Nũc
redeo ad Seruiũ: qui ait tui cauſa feci ⁊ tua cau
ſa feci diſcretionẽ hãc habẽt vt tui cauſa tũc di
camus: ſi aliq̃d ipſi ad quẽ loq̃mur p̃ſtiterimus
vt puta tui cauſa te defendi. Uergilius in duo
decimo. Uictus amore tui cognato ſanguine vi
ctus. Cõiugis ⁊ meſte lachrymis vincla oĩa ru
pi. Tua vero cauſa cũ alteri aliq̃d alterius cõte
platione p̃ſtamus: vt tua cauſa mancipiũ tuum
defendi. Si Seruius tantũ de vocabulo cauſa
loquitur: ⁊ nõ in vniuerſum de omnib⁹ huiuſmo
di: nõ recte attulit exemplũ alterius vocabuli:
preſertim non nihil natura differentis. Sin ve
ro de omnibus non poteſt vna lex dari diuerſis
vt ſupra oſtendimus: ſi tamen lex eſt ⁊ nõ poti⁹
contra legem omniũ veterũ. Nam vt ego dice
bam cauſa ſepius cũ pronoĩe deriuatiuo copu
latur: atq; hoc quidẽ: indifferenter ſiue aliena
cauſa ſiue tua. Ueluti ſi q̃s dicat. Epicur⁹ vult
oĩa cuiq; agẽda eẽ cauſa ſua mihi mea: tibi tua:
illi ſua: nobis noſtra: vobis veſtra non mihi tua
aut ſua: nec tibi mea: nec illi veſtra: nec nobis
ſua: nec vobis veſtra. Hic nihil op⁹ eſt admiſce
re primitiuũ. Sed ne ſine exẽplo loquar quod
ipſe fecit vno ero contẽtus ſumpto ex Quintil.
Mea depugnaſti cauſa: tua petiſti. Atq; hoc
quod Seruius precipit nobis ipſe conſtanter
vſus eſt neminem tamen ſecutus quale eſt illud
in ſextum eneidos. Non ſpe ſalutis ſed mei cau
ſa: ⁊ in octauum. Hec ſigna: mei cauſa fiunt: ⁊ in
nonum. Uult enim intelligi ſui cauſa matrẽ ſe
cutam. Uerum quid mirum de Seruio: cũ Au
lus Gellius ⁊ quidem antiquior: non modo nul
lum exitũ in hac queſtione poteſt reperire ſed
etiam non optime ſentit. Ita enim inquit. Cur
igitur Terentius. Penitet noſtri non noſtrum

Membrũ — Cicero — Cauſa tua: et tui ſcd̃m Seruium Uergilius. — Quĩtilian⁹ — A. Gellius li. xx. ca. v. nõ ex p̃pa perſona

nihil hercle mihi venit in mentem niſi authori
tas quedam vetuſtatis non minus antic q̃ ſu
perſtitioſe loquentis. Paulopoſt. Sed procul
dubio qui rectiſſime loqui volet: noſtrum poti⁹
dixerit q̃ noſtri. Et idcirco importuniſſime fe
cerunt: qui in pleriſq; Saluſtii exẽplarib⁹ ſcri
ptura ſinceriſſimam corruperunt. Nam cũ ita
in Catilinario ſcriptũ eſſet. Sepe maiores no
ſtrum miſerti plebis Romane: noſtrũ abſolue
runt: ⁊ noſtri ſubſcripſerunt. Ex quo in plures
libros mende iſtius indolis inoleuit. Lu. Aul⁹.
Gelli. de genitiuo noſtri loqueris nõ de noĩati
uo noſtri pluralis numeri: Utrũ rectius ſit ad
exemplum Saluſtii: vt mihi ⁊ ceteris placet in
nominatiuo caſu nihil ad rem facit neq; ad ex
emplum Terentianum ⁊ hii qui [vt tu vis] Sa
luſtii ſcripturam corruperunt: nõ in genitiuum
mutauerunt ſonum illum: ſed in nominatiuum
per quẽ caſũ nõ audeas tu dicere: corrupte nos
loqui. immo q̃tũ ego ſentio incorruptius. Eſt
em̃ vna eademq; vox noſtri ab eo quod eſt ego
genitiui caſus: et nominatiui ab eo quod eſt no
ſter. Neq; vero ego repugno Aulo Gellio dicẽ
di mutatam eſſe ſcripturam a noſtrũ in noſtri
nominatiuum tamen non genitiuum. Nam ne
q; aliquis recte in genitiuum mutaſſet: neq; ra
tione mutaſſet. Quin potius fateor ⁊ hoc liben
tius: q̃ vnicũ illud exemplũ quod ipſe ex Plau
to protulit: fortaſſe mendoſũ eſt dicente. Duo
rum labori hominum parciſſem libens mei te
rogandi: ⁊ tui mihi reſpõdendi. Ait aũt Gelli⁹.
Mei in hoc loco Plautus non ab eo dixit quod
eſt meus: ſed ab eo quod eſt ego. Itaq; ſi dicere
velis patrẽ mei pro patrem meũ: in: quod greci
modo dicunt inuſitate quidem: ſed recte profe
cto eaq; ratione dicas, qua Plautus dixerit la
bori mei pro labore meo. Nolo equidem tã cõ
fidenter. vt facit Gellius ſcripturam mẽdoſã
dicere: et affirmare: quod inexploratũ habetur
Tacco q̃ damnat fortaſſis immeritos qui nec
corruperunt ſcripturam et melius ſic dici puta
uerunt. Quero cur veriſimilius ſit aliquos ſcri
pturam illam mutaſſe Saluſtii: in qua nihil ab
ſurdi erat: q̃ hanc Plauti qui grammaticorum
leges: qualis eſt Priſcianus: et Seruius: ⁊ Do
natus: qui hunc poetam in ſchola lectitabant
facere videbatur: ſi ita diceretur: duorum labo
ri hominum parciſſem libens meo te rogandi
et tuo mihi reſpondendi. Nulla namq; grãmati
ce ratio videtur hoc poſſe tueri: quin potius dũ
per indiuidua exponimus ſigillatim quod dixe
ram⁹ per vniuerſũ eodẽ caſu vtamur ſic. Duo
bus hoĩbus laborem detrahi neceſſe eſt vt dica
mus mihi ſcilicet ⁊ tibi: non aũt meũ ⁊ tuũ: ta
men vt ſentis in genitiuo permiſſum eſt vt af
fert hic accuſationẽ duorũ hoĩm mei ⁊ tui ſiue
meã ⁊ tuã: quale hoc loco fit: ſed dicendum po
tius pronomina deriuatiua quia poſſeſſio ſiue
actio ſignificatur nõ paſſio quod ego mutatum
eſſe nolo dicere ab ipſo Aulo Gellio: ſed a grã
matice profeſſoribus: quorum nihil eſt ſuperci
lio ſuperbius: nihilq; improbius: ⁊ ad emendã

Grammaticorũ ſupercilium.

dos libros vel corrumpendos potius: magis audax. Preterea Plautus licentia verborum poteſt dici vſus in qua fuit plane nemo liberior. Poſtremo quid habet momenti ex vno authore: et eo poeta afferre vnū exemplū in tanto numero oīs generis authorum. qui adeo refugerunt dare actiuam ſignificationē his quinqꝫ genitiuis primitiuorum vt eos mutauerint in alteram vocem genitiuis aliarū dictionum cum quibus coniuncti erant natura repugnāte minime mutatis: vt Cicero in Gabinium et Piſonem. Dico mea vnius opera rempub. eſſe liberatam. Idem ad atticum. Solius enī meū peccatū corrigi nō poteſt. Idem pro Murena. Et tuo ipſius animo coniecturam ceperis. Nō dixit: ac ne dicere quidem potuiſſet: mei vnius opera: mei ſolius peccatum: tuij pſius animus. Et in plurali. Quint. Deinde cum ſatis vires eorum explorauerint: ſue ipſorū fiducie permittunt: nō dixit ſui ipſorum fiducie. Quid multis: cū etiam apud recētiores [de Chriſtianis loquor] hoc ſit obſeruatiſſimum vt in pſal. xl et lx viij. ſcdm hebraicam veritatem: cum alter ita incipit. Domine clamaui ad te feſtina mihi exaudi vocem meam clamantis ad te. Aliter ſic. Audi deus vocē meam loquētis a timore inimici ſeruauit animam meam Et in. xl. ſcdm aliam e greco tranſlationem. Domine memorabor iuſticie tue ſolius. Eſt autē ſolius nō feminini generis: ſed maſculini: vt ex greco apparet referturqꝫ ad dominum non ad iuſtitiam Item libro regum ſecundo. Suſtulit de latere meo ancille tue dormientis: et in euāgelio Luce. Et tuam ipſius animam pertrāſibit gladius. Nec deſunt quidam imperite docti: qui conant illud exponere: tuā ipſiꝰ animā aliud eſſe ꝙ tui ſi tui dicere liceret: hoīes ignaros nō ſolū theologie ſed etiā litterarū: interrogent grecos et repetient penes eos vnde nos ſumpſimus tui eſſe nō tuā: cum illi nō habeant in his tribus pronominibus: quam nos elegantiā. Ideoqꝫ apud eos eſt pater noſtrum vel noſtri qui es in celis: ſanctificetur nomē tui: adueniat regnum tui: Fiat voluntas tui ſicut in celo et in terra. Panem noſtri vel noſtrū da nobis hodie: et dimitte nobis debita noſtri vel noſtrum: ſicut et nos dimittimus debitoribus noſtri vel noſtrum: que nos ne barbare loqueremur mutauimus in pronomina deriuatiua. Ex quo apparet non modo illud Auli Gellij maiores noſtri per genitiuū contra grammaticam: verum etiā illud maiores noſtrum contra vſum eſſe: potiuſqꝫ in tali genere vtendum eſſe deriuatiuo noſtri ꝙ primitiuo noſtrum. Licet hoc ratione nō vterent. Neqꝫ vſqꝫ contrariū exemplū reperire cōtingit. niſi vnum in epiſtola quadam Ciceronis ad Curionē ſic dicentis. Eam autem vnius tui ſtudio me aſſequi poſſe confido: quod et ſic defendi poſſet: ſtudio pro gratia vel fauore: vel amore aliorum erga te vt apud Horatium ad Iunium. Ne ſtudio noſtri pecces: tamē malim dicere id factum eſſe vitio librariorū. An ne ſemper culpā reijciā in librarios falſo: dabo argumentum cur et prius et nunc merito in illos impetū faciā. In proxima ſtatim epiſtola legitur bis tyranno. P. Lentulo proꝰ eo qđ eſt tribuno plebis. Et in precedenti libro ad Lentulum qui eſt illius operis primus bis etiā idem vitium eſt in ſecunda et in vndecima epiſtola. Et cum oīa vt reor [maximā enim partē vidi] exemplaria que in Italia ſunt mendoſa: et deprauata hoc vitio eſſent: nullus tamē tantum flagitium aiaduerterat: atqꝫ ſicut illud emendauimus: ita hoc quoqꝫ emēdare et in priſtinā ſynceritatē reſtituere audeamus ſic. Eam rem tuo vnius ſtudio me aſſequi poſſe confido Nec alia cauſa factum eſt: vt Terentius dixerit Saluus ſum meo preſidio atqꝫ hoſpitis: et non preſidio mei atqꝫ hoſpitis. Quē imitari petrarcha ſi ſciuiſſet: nō titulū operi ſuo indidiſſet de ſui et aliorū ignorantia: ſed de ſua. Aliud namqꝫ eſt ignorantia ſui: aliud ignorātia ſua. Si tamē ſenſit de ignorantia quam de ſe habuit recte dixit: et vulgo dicimꝰ ſcio tuas diuitias qui te pauperem quereris: et nō tui diuitias. Aſpice liberos meos qui dico: orbus: nō mei liberos: cernant ſua predia qui mihi vnū fundum inuident: nō ſui predia: vbi nō modo genus diſſimile eſt antecedenti et relatiuo: ſed etiam numerus: ꝙ [quod validiſſimū eſt] ingens differētia ſignificationis eſt inter primitiua pronoia et deriuatiua. Sed iſta oīa fieri cogit ꝙ nō licet primitiui genitiuis dare ſignificationē actiuam cuius rei eſt et illud maximum argumentum apertiſſimum eſt quod ſubijciam: nulli adhuc grammaticorum intellectum: ꝙ dicimus mea: tua: ſua: noſtra et veſtra: intereſt et refert. non autem mei: tui: ſui: noſtri et veſtri. Eſt aūt illud mea: tua: ſua nō ex parte ante [vt quidam volūt] ſed ex parte poſt: nō aliter ꝙ cū dicimus hoc intereſt illius quaſi hoc eſt officiū illius: ita hoc intereſt mei: ſi liceret mei aliter capere ꝙ paſſiue. Nunc dicimus mea in voce poſſeſſiua: ſed tamē vt ſit primitiuū et ſubſtantiuum et non adiectiuum. Dem ꝑ ita ac ſi diceremus mis. Regi aūt ex parte poſt atqꝫ adeo hoc verbum habere ante ſe nominatiuum: ſicut ſum eo eſt: ſed in neutro genere quis dubitet: cum oīa ſint plena exemplorum. Cicero pro Plācio. Si quid mea minus intereſt: id forte magis delectat. Et pro eodem. Non ſolum quid cuiqꝫ debeā: ſed quid cuiuſqꝫ interſit: et ꝑ Scylla. Veſtra enī qui cū ſumma integritate et elegantia vixiſtis hoc maxime intereſt. Et pro lege manilia. Illud primū pauli refert. Vbi etiā dicere poſſemꝰ. Illud mea parui refert: ſed hoc nihil ad preſens tempus. Hec oīa reſoluuntur in verbum ſubſtantiuum hoc modo. Si quid minus meū eſt: quid cuiuſqꝫ eſt veſtrū. hoc eſt maximi: illud parui momenti eſt: vt appareat non differre naturā verbi ſubſtantiui et horū duorū impersonaliū: niſi ꝙ illum natur aliter nominatiuum poſt ſe poſtulat: hoc genitiuum ſed actionis ſiue poſſeſſionis more ſubſtātiui: Sed hoc in ceteris nominibus et ꝑnominibus nihil dubitationis habet. quorū genitiui actiue: paſſiue poſſeſſiueqꝫ et ſi quis eſt alius modus accipiunt

Plautus licentioſus
Cicero.
Mea vniꝰ.
Meū ſoliꝰ
Tuo ipſius
Sui ipſorū
Meam clamantis.
Meo dormientis
Tuam ipſiꝰ.
Oratio dominica.
Cicero
Menda librariorum
Terentius
Meo atqꝫ hoſpitis
Petrarche inſcientia.
Meos qui
Mea: tua: ſua; refert.
Refert et intereſt cum ſuppoſito.

mei aũt tui: ſui diuerſam naturā habent. Quid
igitur faciendũ erat: Hec paſſiue accipiuntur:
nō actiue nec poſſeſſiue. illa verba volunt poſt
ſe genitiuū actiuū ſiue poſſeſſiuū. Danda ergo
fuit vox poſſeſſiui ꝓ ſignificato primitiui. Sed
ablatiuus: qui natura genitiuo eſt ſimillimus:
et in genere feminino vel tanꝙ̄ medio triũ ge-
nerum: vel ſuauitatis gratia ne durum videre-
tur meo: noſtro: tuo: veſtro ⁊ ſuo. Ideoqꝫ hi ab
latiui iungi ſibi patiuntur a dictiua illa tam ꝙ̄
actionẽ poſſeſſionemqꝫ ſignificantia in geniti-
uo: vt ſupra demonſtrauimus. Sic mea ſoliꝰ in
tereſt: tua vnius refert: ſua ipſius intereſt: non
mei ſolius. tui vnius. ſui ipſius: niſi in alia lo-
quendi figura: de qua mox ſubijciam. Unde ma
xime palam fit nunꝙ̄ hos genitiuos ſumi niſi
paſſiue: vt habeo curā mei ſolius: nō meã ſoli-
us: habeo curā tui vnius: nō tuam vnius vnuſ-
quiſqꝫ curam gerit ſuiipſius: nō ſuā ipſius. Cur
ita eſt: quia hic paſſio ſignificat: vbi ſuperius:
vel actio vel poſſeſſio. Cuius rei vnũ exemplū
ſufficerit ex Terētio. Hem tot mei ſolliciti ſunt
cauſa vt me explicant. Et planum quidem iam
fecimus tres genitiuos mei: tui: ſui: paſſiue ſem
per poni: meus: tuus: ſuus plerumqꝫ poſſeſſiue
Ideoqꝫ cum vtendum eſt illis primitiuorũ ge
nitiuis mutari ſonum de i in a. Nunc aliqua ad-
denda ſunt de his dictionibus que legitime cō
iunguntur cum huiuſmodi pronominum geni-
tiuis. Non enim omnes poſſunt. Ante oīa nul-
lum ſubſtantiuum in conſortio ſuo ſuſtinent: vt
fili noli domo recedere reſpectu mei ꝓprij. Qđ
nō tam placuiſſe Priſciano reor ꝙ̄ per imprudē
tiam eſſe lapſum: cum dicit: mei Priſciani egeo
et tui priſciani egeo: et alibi. Ego vergilius: tu
Uergilius: ille Uergilius. mei Uergilij. illius
Uergilij. Hec enī oratio declarat meum priſcia
nū Uergiliū ve: aut tuū nō me Priſcianũ Uer-
giliū ve aut te nō aliter ꝙ̄ ſi dicas: egeo mei pa-
tris: ego tui domini: quod profecto nō eſt pmiti
uorum ab eo qđ eſt ego ⁊ tu: ſed deriuatiuorum
ab eo quod eſt meus tuus. Neqꝫ diſcrimē facit
quod hic appellatiuum nomē eſt: ibi proprium
Uirgili. Si qua tui Coridonis habet te cura ve
nito. Et alibi. Henee mihi cura tui. Et iterum.
Heneeqꝫ mei. Que meus tuus: nō ab tu ego ve
niunt. Itaqꝫ ſic emēdemus priſcianum: qui cū
de lingua latina cōponit antiquitatē oēm cor-
rigens nomē ſuū latine proloqui neſciuit. Mei
qui ſum Priſcianus egeo. Tui egeo qui priſcia
nus es vel me priſciano egeo: te priſciane egeo
vel tui vel te priſciane egeo. Nam illud apoſto-
li ad corinthios. Salutatio mea manu pauli: e
greco eſt ſumptum

Cur ablatiuos feminini gñris refert ⁊ intereſt regant.

Attēde cuꝫ paſſio ſignificat

Terentius

Mei tui ſui primitiua ſubſtantiua reſpiciunt

Uergilius.

Nota

Tertiū vero exemplū qđ idē
protulit illius Priſciani eget: recte dicitur. Nō
habent enī cetera pronoīa ancipitē naturã vt
illa tria de quibus diximus. Adeoqꝫ verum eſt
hos ipſos genitiuos reſpuere conſortiū geniti-
ui: vt ne in poſſeſſiuorũ quidē forma illud pati
velint. Uidimus licere dicere meā vnius operā
tuum ſolius ſtudiū: non tamen dicemus meum

Meus tuꝰ ſuus ⁊c. re-

Laurentij ſtudiū: ſuum Priſcianũ prediū: ſed
meū eſt ſtudiū qui ſum laurentius: prediū ſuũ
qui eſt Priſcianus. Neqꝫ tamen ob id excludo
ſi genitiuos hos paſſiue accipiamus eo modo
quo exemplū ponemus. Nam [vt ſuperius do-
cui] aliquando duos genitiuos alterū actiue al
terum paſſiue poſitum vna iungi: vt quid de P.
Licinij Craſſi iuris ⁊ ciuilis ⁊ pontificij ſtudio
loquar: Ita fit in ꝓnomine: vt idem author ad
atticum. Fuit mihi laudis noſtre gratulatio tua
iocunda: ſi timoris conſolatio grata. Et iterum.
Uehemēterqꝫ tua ſui memoria delectatur. Mo
ſi igitur hec pronomina ſiue in genitiuo paſſi-
ue: ſiue mutata in vocem poſſeſſiuorum actiue
non admittunt genitiuos ſubſtantiuorum: nun
quid admittunt oīm adiectiuorum: Nō opinor
ſed ꝓpe ſolorū participiorū participialiūqꝫ ge
rundiuorũ: ⁊ frequentiſſime illorū trium: vt qui
dam volūt ꝓnoīm vnius: ſolius: ipſius: ⁊ ſi qua
alia: que rara ſunt: de ꝗbus: mox dicam: per gtm̄
cū participio. Cic. ad Lentulum. Quocūqꝫ tpe
mihi poteſtas pñtis tui fuerit. per femininum
ſed cum gerūdio. Ouid. heroidū. Copia placā-
de ſit mō parua tui. Per vocē mutatã ī poſſeſ-
ſiuum: vt ad Ciceronē Cato. Libenter facio: vt
tuã virtutē: innocētiā: diligentiam: cognitam
in maximis rebus domi togati armati foris pa
ri induſtria adminiſtrari gaudeam. Cic. de ora
tore L. Craſſum quaſi colligendi ſui cauſa ſe in
Tuſculanũ cōtuliſſe. Sed hoc gerundiuū ē: et
ea exempla que ſupra attuli: quorum vnum fuit
Suſtulit de latere meo ancille tue dormientis
ad quod pronomen malo referri illud dormien
tis: quod eſt adiectiuũ ꝙ̄ illud ancille quod eſt
ſubſtantiuũ: ita vt ſi abfuiſſet participium vix
tolerabile fuerit futurũ: quale Boetij. Solan
tur meſti nunc mea fata ſenis. Quintilia. ſolet
etiā omittere pronomē. Ut accepi fateor: illum
qui ſolutus quoqꝫ nō ſequebatur: quẽ nō gau-
diũ redemptionis non letitia prelati non hor-
tantis exerit patris amplexus. Et in eodem li
bro Rus ſeruulos penates: ⁊ oīa viliora pro
peranti feſtinatione parentis additi omiſit ſui
vt eſſet non letitia ſui prelati: et meus vt eſſet
non meus hortantis amplexus. Et iterũ. mea
vt eſſet feſtinatione mea parentis. Poete etiã
frequenter. Ouidius heroidum Deniqꝫ quiſqꝫ
erat caſtris iugulatꝰ achiuis. Frigidius glacie
pectus amantis erat Idē. Illa meis oculis ſpe
cies abeuntis inheret. Cum premeret portus
claſſis itura meos. Auſus eſt amplecti colloqꝫ
infuſus amantis Oſcula per lōgas iūgere pſſa
moras. i. tua abeuntis: et meo amantis. Idem
in eodem opere. ſed inuſitatius. Et fleſti et no-
ſtros vidiſti flentis ocellos Noſtros dixit pro
meos: vel flentis pro flentē. Eſt enī illud flentis
gtīs ſingularis: nō accuſatiuus pluralis: quod
accentus probat: quum accuſatiui habeant vl-
timā longam: que hic nō eſt. Hoc dixi quia qui-
dam hunc locum exponunt per accuſatiuum
Illa diuerſitas numerorum meos ſiue noſtros
amantis vix alij ꝙ̄ poete permiſſa eſt. Poſtre-

ſpuūt gtm̄ ꝓprij noīs

Mei tui ⁊c adiectiuorũ gtīs.

Cicero

Boetius.

Quitilianꝰ

Ouidius.

mo hec pronomina ſiue in primitiuorum genitiuorum: ſiue in poſſeſſiua voce vt dixi mari me gaudent illis tribus ſolus: vnius: ipſius: quorum multa exempla iam protuli. Nec ab re fuerit: ſicut vnius: ita duorum: trium: quattuor: poſſe dici. Item omnium cuiuſq; plurium et ſi qua adhuc ſunt: vt veſtram duorum: vel veſtram trium vel veſtram oim operam deſydero: pro veſtrum. Cicero de oratore lib. iij. Sed voluntati omniũ veſtrum parui. Cuiuſq; aptius cum pronomine ſui: ſiue ſuus cõiungitur: vt vellez noſſe q̃ ſit ſua cuiuſq; ſententia: nõ ſui cuiuſq;. Brut⁹ ad Ciceronẽ. Qui vr̃is paucorum reſpõdeat laudibus: p veſtrũ. Verũ iã huic q̃ſtiõi finẽ iponam⁹

Cicero
Cuiuſq;
Veſtris paucorum.

Epitome cap. xxxix.

¶ Me & tu ſemper figurate et vbi pathos ẽ dicunt te te frequẽter: ſed etiã citra figuraz: ſicut & ſeſe frequẽtius. Cap. xxxix.

Annotata in ca. xxxix. et xl. vide ad finez huius ſecundi
Meme.

Eadẽ fere hec pnõia geminari etiã ſolẽt: priora quidẽ per figuram meme tete. Tertiũ ſine figura. Ver. in. ix. Meme adſuz q̃ feci in me conuertite ferrum o rutuli. Et in. xi. Meme duce ferrũ corripite o rutuli. & in. xij. Vertere oẽs tete i facies ſed hoc videri põt eẽ ſine figura. Nõ enĩ ẽ ita acre & ardẽs: vt apud Quint. Tete hoc loco mulier iterrogo. in ntõ plane ſemp figuratũ ẽ. Cic. in Antoniuz. Tutu facies illas incẽdiſti. Seſe vt dixi i nũq̃ figuratũ eſt. vt idẽ. Hic viri fortiſſimi ſanguis aſpſus ſceleratã gratulãtib⁹ manũ porrigẽs i tẽplũ Iouis ptulit ſeſe. i. ſe

Tete.
Tutu
Seſe

Epitome capitis xl.

¶ Noſtras veſtras & cuias non tantum patriã nationẽq; innuũt: ſed etiã partes & quaſi ſectam

¶ De noſtras: veſtras & cuias. Cap. xl

Noſtras.
Veſtras
Cuias.

Noſtras. veſtras et cuias nõ tm̃ patriã nationemq; innuũt ſed etiã ptes & q̃ſi ſectaz: vt veſtrates philoſophi: nõ ſũt ita populares & fauorabiles vt nr̃ates q̃ epicuri ſchola pdiderũt. & cuiates pħi eſtis: Stoici ne an academici: an pipatetici ad nr̃ates epicurei Cic. Putareſq; ne vnq̃ accidere poſſe vt mihi vba deẽẽt: nõ ſolũ iſta veſtratia oratoria: ſʒ hec leuia noſtratia.

Exemplũz
Cicero

Epitome cap. xli.

¶ Hic: iſte & ille cum ſuis condeclinijs & aduerbijs hoc differunt: q hic ad primã pſonam. iſte ad ſecundam ille ad tertiã remotaz. ſ. ab vtriſq; ſpectat. Solet enĩ fere cõtingere vt hic hec hoc ſint loquenti vicina. Iſte iſta & iſtud ei ad quaz loquit. Et ille illa illud ab vtriſq; diſtantia. Ille ptere a ſignificat nobilitatẽ. Ipſe pſtantiã et excluſionem minorũ. Iſte cõteptũ minorum.

Vide finez huius ſcdi.
Nota

De iſte et ille. Cap. xli.

Iſte et ille.

Iſte et ille (ſi audire Priſcianũ volumus) hoc dñt: q iſte ſpacio ppinquiore. ille aũt lõgiore intelligit. Cui⁹ authoritas plurimos i errorẽ induxit q. p iſtud dicũt illũ. Veluti ſi ad hoiem lõge poſitũ ſcribas: ſi q̃d noui i illa vrbe ẽ mihi notum facias. p eo quod eſt in iſta vrbe quod nõ mediocre peccatũ eſt. Nam de me loquens dicere debeo hoc caput: he manus: iſta ciuitas. Cic. in Antoniuz. Remoue paulisper iſtos gladios. Et in eodem libro. Tu iſtis faucibus: iſtis lateribus: iſta gladiatoria totius corporis firmitate tantum vini in Hippie nuptijs exhauſeras: vt tibi neceſſe eſſet in cõſpectu populi romani vomere poſtridie: hoc eſt iſtis tuis faucibus: iſtis tuis lateribus: iſta tua firmitate Unde naſcũtur aduerbia iſtic: iſtinc: iſtac: iſtuc iſtorſum: iſto. Vñ idem ad lentulum. Qui iſtinc veniunt aiunt te ſuperbiorem factum. i. qui ab iſta prouincia: in qua agis huc in italiam romã q̃ veniunt. Aliquando iſte accipitur pro hic: vt idem in eundem. Cum iſto corpore ſtent cum gladijs armati. Et Quintilianus. Iuuenis iſte eſt de quo ſumma in rebus humanis monſtra gignuntur. Et iteruz Hic iuuenis patris ſui heres ſolus inuentus eſt. Ille quoq; nonnunq̃ p dignitatẽ aut per eminentiã ponitur: indicans eſſe quod omnes debeant noſſe: vt Alexander ille magnus: ille cẽſori⁹ Cato. Architas ille tarentinus.

Cicero
Quitilian⁹
Ille.

Epitome cap. xlij.

¶ Hic ſepe de ſpacio propinquiore: is de remotiore intelligitur. vtrunq; autem concinne poſt relatiuum ſubiũgitur vbi ille a quibuſdam minus venuſte poſitum reperitur: vt in hoc locutionis genere. Qui pfert virtutẽ diuitijs: is ſane fortis ẽ vl' hic ſane fortis ẽ. Nõ ille ſane fortis ẽ. Vtrũq; quoq; q hic taz is: ſed cõcinn⁹ is cũ copulatiua coniũctione antecedẽtis qualitatẽ ſpecificat hoc pacto Veſtis modica et ea detrita: vel & hec detrita. Idẽ accipi ſolet pro etiã refugitq; poſt ſe cõiunctionem: & quaz ſimplex recipit. Adhoc p pterea nõ inuenuſte capitur.

Hic et is.

¶ Exẽpla in textu patent preterq̃ vbi hic de ppinquiore is de remotiore intelligit. Poterit aũt dari tale. Si quã rem hic tibi vtilem inueniſti: hac vtere: ſi quã in agro vtere ea. Itẽ domi & foris ſollicitor: hic a meis: ibi ab hoſtibus.

De hic: is: idem: & adhoc. Cap. xlij:

Hic et is.

Hic & is habẽt potius illã de qua nõ memini Priſciani differẽtiã. Ut hic ſpacio ppinquiore is vero lõgiore intelligat. mitis tũ in locis vtrũq; locũ hʒ vt qui pfert vtutẽ diuitijs: is ſane fortis ẽ: vl' hic ſane fortis ẽ: vel p oppoſitionẽ: vt q̃cũq; mulier adultera eadẽ venifica eſt: et fere p hec duo pnomia licet: ſic loqui nec per vlla alia licet poete vtantur ille pro is: quia amborũ eadem pene ſignificatio eſt: vt Horatius. de arte poetica. Qui didicit patrie quid debeat: & quid amicis. Quo ſit amore parẽs: quo frater amandus & hoſpes. Quod ſit conſcripti quod iudicis officium: que partes in bellũ miſſi ducis: ille pfecto Reddere perſone ſcit conuenientia cuiq;. Quare ſanctis viris e greco transferẽtibus ſic permittamus dicere. Non qui ſe ipſum cõmen

Horatius
Ille pro

dat ille probatus eſt: ſed quem deus cõmendat Poſſunt autem hec cadẽ duo de quibus loquor pronomina: et alia modo vſurpari: vt Alexander paruis copijs fretus ſuperauit Dariũ cũ infinito exercitu: ⁊ id in adoleſcentia vel et hoc in adoleſcentia. Item ⁊ hoc modo. pauca veſtis ⁊ ea detrita et ſordida: potius ꝙ ⁊ hec. paucis nũmis ſuperbit: nec ijs ſuis ſed aliunde corrogatis: potius ꝙ nec his.

Idẽ. Cicero

Idem quod eſt ab is compoſitum quaſi pro etiam poni ſolet: vt Cicero. Eſt huic coniuncta beneficentia quam eandem vel benignitatem vel liberalitatem appellari licet .i. quã etiã. Quintili. Si cauſam veneficij dicat adultera. non Marci Catonis damnata iudicio videtur: qui nullam adulteram non eandem eſſe veneficam dixit In hoc pronomine idem annotaui quiddã diſſimile ab is. Ibi põt addi copulatiua: hic non poteſt: quod tamen affirmare non auſim: vt quancunqꝫ in ſedem migrat apum rex: in eam ⁊ apes ipſe comitantur At ſi dicam in eandem: tollam copulatiuam ſic in eandem apes ipſe comitantur Nam idẽ habet in ſe vim copulatiue. Hoc compoſitum cum prepoſitione ad: ſignificat pꝫterea: vt apud Saluſtium. Cognoueram paruis copijs bella geſta cũ opulentis regibus. Adhoc ſepe fortune violentiam toleraſſe: facundia grecos: ſcientia belli Gallos ante romanos fuiſſe.

Saluſtius. Adhoc Galli.

Epitome capitis .xliii.

¶ Inſtrumentũ quodlibet in ſeptimo caſu ponemus ſine prepoſitione cũ que non inſtrumẽtum ſed comitẽ: aut concomitantiam denotat.

Septimus caſus alio noie effectiuus

¶ Septimũ caſũ vocãt ablm̃ rectum neqꝫ vi nois neqꝫ vi v̓bi aut aduerbij: neqꝫ vi p̄põis: vt iſtrumẽti ⁊ q̃ i deſignatiõe ſeq̃le ponit̃ Octauũ vocat niger dtm̃ localẽ vt Inferretqꝫ deos latio .i. in latiũ. Exẽplũ de comite. vt Rex intrauit cũ multo exercitu de comitãtia. rex acceptꝰ ẽ cũ mira beniuolẽtia. Dixi q̃libet iſtrumẽtũ vt coercuit miles armis: orator verbis: conſciẽtia rubore.

De cum prepoſitione. Cap. xliii.

Cum Quĩtilianꝰ

Um p̄poſitio p̄ appoſitiõẽ nõ iũgit̃ rei notãti inſtrumẽtũ: ſed comitẽ ⁊ hoc eſt qđ Quin. ait Ut q̃ramꝰ nũq̃d apud nos ſi vis quedã ſeptimi caſus: ⁊ vt apđ grecos ſexti. Nã iq̃t cũ dico haſta percuſſi: nõ vtor ablatiui natura. Nec ſi idẽ grece dicã datiui: ppt̃ qđ Seruiꝰ ⁊ q̃dã alij plane affirmãt eſſe ſeptimũ caſũ. ꝙ autẽ nõ vtamur ablatiui natura hanc cauſam exiſtimo: ꝙ ablatiuus aut vi nois regitur aut vi verbi: aut aduerbij: aut poſtremo intercedente p̄põne: quorũ nihil hic fit: niſi volumus errorẽ quorũdã ſeq̃ q̃ ſubintelligũt p̄poſitionẽ cũ. Et quomõ ſubintelligi põt q̃ ne poni q̃dẽ põt: Nam percuſſi cũ haſta. inauditum eſt Inſtrumentum enim p̄cuſſionis haſta eſt. Peccauit non illecebris hmus etatis vir: qui ſcripſit gladiũ qui cũ p̄cuſſerat eduxit. Percuſſit igit̃ gladio nõ cũ gladio: impuli te pugno non cum pugno. Video te oculis. non cũ oculis. Tango te manu nõ cum manu. Deleuit epiſtolã lachrymis. Abſterſit ſordes aqua. Siccauit cretam: liquefecitqꝫ ceram igni. non autẽ cũ lachrymis cum aqua: cum igni.

Caſus ſeptimus. Ablatiuus

Varia exẽpla.

Sed hoc fefellit ꝙ illa prepoſitio videri poſſit iuncta nomini inſtrumentum ſignificanti vt acceptus eſt a nobis cũ honore. Magna cum beniuolentia ſcripſit: cũ mira affabilitate me allocutus eſt: cum dira truculentia me aſperit. Verũtamẽ hi ablatiui non inſtrumentum ſignificant: ſed coniunctionẽ Siquidem acceperunt me homines inſtrumento corporis ſed honore comite. Scripſit miniſterio manus nõ beniuolentie: ſed hac ſocia Allocutus eſt lingua operatrice: affabilitate preſenti. Et aſpexit inſtrumento oculorũ truculentia ſuffuſorũ que nihil facit ad ſpectationẽ: ſed oculi. Sunt qui velint Priſcianum ſenſiſſe cum haſta percuſſi dici poſſe: vel hanc prepoſitionem ſubitelligi. Ego vero affirmo neminẽ antiquorum neqꝫ protuliſſe hanc: neqꝫ ſubintellexiſſe.

Epitome capitis .xliiii.

Circiter.

¶ Circiter non tantum ad tempus: ſed etiam ⁊ quidem frequentius ad numerum et nonnunq̃ ad locum ſpectat.

¶ Quia vero actõ deſeruit nõ plenũ videt̃ exẽpiũ. circiter duum milliũ militũ: niſi ſubaudiat̃ numerũ Caſſius aũt aduerbialiter poſuit: ſicut ⁊ circa et circũ poni ſolent pro incircuitu. Quoquouerſum .i. quocũqꝫ verſũ.

De circiter. Cap. xliiii.

Irciter Priſcianus inquit ad tempus ſolũ pertinet vt circiter calẽdas Ianuarias. Immo ⁊ quidem frequentius ad numerũ vt circiter duum millium militũ circiter decẽ miliariorũ. Sed aliquando etiã ad locũ: vt caſſiꝰ Emina. Lapidẽ fuiſſe q̃dratũ circiter i medio arce iũctũ cãdelis q̃quouerſũ.

Caſſius.

Epitome cap. xlv.

¶ Verſus ſemper fere poſtponitur ſicut tenus frequenter ⁊ vſqꝫ nõ raro. Diciqꝫ poteſt etiam verſum: vt quoquouerſus ⁊ quoquouerſum: aduerſus ⁊ aduerſum. Addi poteſt ꝙ dum appellatiuis iungitur prepoſitio alteram admittit vt in forum verſum apud Ciceronẽ.

¶ Dixi fere ſemper propter hec Mancin. v̓ba. Verſus euphonie gratia q̃nqꝫ p̄ponitur poſtꝰ. Hic li. i. de lingua lati. Varro dixit. Liuius primo ad florales verſus capitoliũ vetꝰ: qđ quidẽ euphonie gratia feciſſe apparet. Hec ille. Nam capitoliũ verſus verſus duriter ſonet. Si ergo ſemel duntaxat: idqꝫ euphonie gratia factũ: bona eſt Valle preceptio.

De verſus Cap. xlv.

Verſus

Erſus contra naturã prepoſitionis ſemper poſtponitur vt italiam verſus Megarã verſꝰ. Liuiꝰ. Duo rõani vno loco p̄ pius albã. tria albana romã vſꝰ

Propiꝰ albam

Saluſtius. Deinde philenorum are quem locũ egyptum verſus fines imperij habuere carthaginenſes. Cicero de diuinatione. Qui cuz exercitu luſtrato Aretium verſus caſtra mouiſſet.

Surſuz. Verſus Verſum

Surſum ſiue ſurſum verſus frequẽter legimus nõnunq̃ dicit̃ verſum ſicut aduerſum. Naz ita verſus ſicut aduerſus Unde quoquo verſus: id eſt in vnãquamq; partez ⁊ quocũq; ⁊ in vtramq; partẽ ⁊ deorſum verſus. Atq; neſcio quomõ nõ reperio hanc inter prepoſitiones eſſe numeratam: an quia poſtponitur ⁊ non preponitur: Nã tenus quidez preponi ſolet: de qua nunc dicã: ⁊ tamẽ eſt prepoſitio. An quia prepoſitiõis vice nõ fungitur: quotiẽs alia adeſt prepoſitio Ut ad occidẽtem verſus: quo quidez mõ aduerbium eſt: vt vſq; que ⁊ ipſa ſic aliquando in oratione collocatur. vt ad occidentem vſq;.

Tenus

Uſq;.

Epitome capitis. xlvi.

¶ Tenus ꝑpoſitio ablatiuo deſeruiens tunc legitimo genitiuo deſeruit quando ſignificat res geminas aut ſingulari caret: ſignificatq; tenus vſq; ad: aut non vltra.

Exempla. Calepinus

¶ Ut pubetenus. i. vſq; ad pubẽ: vel ad pubem vſq; ſed exempla in textu ſatis patent. ¶ Calepinus dicit apud Flaccum in argon. cũ actõ cõſtrui. Et tanain tenus imenſo deſcendit ab euro. Uultq; in plurali gtõ iungi etiam nõ geminorum: vt apud Curtiũ. Pauci hoſtiũ tenus exacti penetrauere ad portiũ. Uult preterea abſolute poni apud Horatium in epiſtolis. Eſt quidẽ prodire tenus ſi non datur vltra: ſed illic nõ quidem, ſed quodam legendum eſſe: ⁊ metrũ et ſententia docet.

De tenus Capi. xlvi.

Tenus

Hactenus. Quatenus Uerboten⁹ Capulotenus

TEnus (vt dixi) ſemper poſtponitur: atq; in ſingulari vtriq; cum ablatiuo: vt hacten⁹: quatenus: verbotenus: capulotenus In plurali vero cũ genitiuo etiam non ſolum cum ablatiuo: ſed quãtum ego ſentio cum genitiuo. tũc autem neceſſario: cum venuſtius ſit: preſertim more grecorum: cum res eſt: vel gemina: vel numero ſingulari carens: neq; hoc apud poetas ſolummodo: ſed etiam apud Oratores. Uergilius. Crurum tenus hiſpida nanti. Et iterum. Et cruruz tenus a mento palearia pendent. Quintilian⁹ in libro duodecimo Sed ille vir bonus qui hec nõ vocibus ſibi tantuz nota atq; nominibus auriuz tenus in vſuz lingua perceperit: ſed qui virtutes ipſas penitus mẽte cõplexus ita ſentiet. Celius. Jam illi rumores de comitijs tranſpadanorũ cumaruz tenus caluerũt. Curtius Pauci hoſtiũ tenus exacti penetrauere ad portum. Eſt autez ſignificatio vſq; ad. Umbilico tenus vſq; ad vmbilicũ. Aethiopia tenus: nilotenus: vſq; ad ethiopiã ⁊ nilũ. Aliquando etiam ꝓ nõ vltra: vt geſſit cõſulatum titulo tenus. i. non vltra q̃ titulo: cuiuſmodi nõnulla ex ſuperioribus exemplis ſunt.

Uergilius.

Quĩtilian⁹

Curtius.

Epitome cap. xlvij.

Pridie. poſtridie.

¶ Pridie et poſtridie cum genitiuo et cum accuſatiuo conſtrui poſſunt

¶ Cauſa videt̃ quia ⁊ nomẽ ⁊ ꝓpoſitionẽ includunt. Nã vt dicet̃ cap. lxx. pridie eſt die qui pridem ſeu qui ante: ⁊ poſtridie poſtero die q̃ poſt Quũ ergo dico pridie nonarũ idez eſt ac ſi dicã die qui prior eſt nonaruz: quum vero pridie nonas. die qui preit nonas ſeu qui ãte nonas. Unde tertio nonas eſt quaſi tertio die ante nonas incluſiue tamen: vt dicis nonarum ſit vnus e tribus. Quum vero dico poſtridie nonarum idez eſt ac ſi dicaz poſtero die a die nonarum. Quuz poſtridie nonas. die poſt nonas proximo. Cęterũ qđ Cic. in ep̃la ad Tironẽ dicit. Menandrum poſtridie ad me venit q̃ expectarez: videtur poſtridie ſignificare vno die poſterius.

De pridie ⁊ poſtridie aduerbijs. Cap. xlvij.

Pridie Poſtridie

PRidie et poſtridie quemadmodum tenus genitiuo ſeruiunt: ⁊ nõ nũq̃ etiam actõ: vt pridie illius diei: poſtridie nonarum decembrium. Cice. ad Atticũ. Pridie compitalia memẽto: Ti. Liui⁹ libro. vi. Etiã poſtridie idus rebus diuinis ſuper ſederi iuſſuz. Inde vt poſtridie calẽdas ac nonas eadẽ religio eſſet traditũ putant. Idez libro. xlviij. Pridie: parilia medio ferme die atrox cuz vento tempeſtas coorta: de quo vide plura infra in Nudiuſtertius.

Cicero. Liuius

Epitome capitis. xlviij

¶ Hei ⁊ ve datiuuz: heu et probatiue actũ alios qui etiã nominatiuũ regit. heuheu ſeu eheu abſolute ponitur heus cum vocatiuo. Procul etiã cum accuſatiuo iungitur: ſed ⁊ cum ablatiuo ſine aut cum prepoſitione.

Heus.

¶ Exempla patent in textu de heus quod adijcimus: eſtq; vocandi aut reuocandi aduerbiuz: vt heus iuuenes. Primo ene. procul cum ablatiuo vt procul dubio. Unde Mancinell⁹. Dicim⁹ quoq; procul oceano et procul ab oceano. Plinius. ñ. lib. v. cap. x. de nilo ita inquit. Originez [vt iuba rex potuit exquirere] in mõte inferioris mauritanie nõ procul oceano habz: Et phedra ouidiana ait. Sint procul a nobis iuuenes vt femina compti. Catullus item. Procul a me tuus ſit furor ois hera domo. Hec ille. Ponitur etiam abſolute: vt in Bucolicis. Sexta procul tantum capiti delapſa iacebant.

Procul Mãcinell⁹

Ouidius

De hei: heu ⁊ heuheu. ve ⁊ ꝓcul. Ca. xlviij.

Hei.

HEi quoq; ⁊ heu ſimile quid obtinent tamen alteruz datiuo: alterum accuſatiuo iungitur: vt Hei mihi qualis erat quãtũ mutatus ab illo Hectore. Terenti⁹ Heu me miſerum. Et fere cũ huiuſmodi pronominibus. Nam cum alio nomie frequentius per exprobationem: vt Uergilius. Heu ſtirpẽ inuiſam. Et Plyni⁹ lib. vij. Heu dementiam ab his initijs exiſtimãtium ad ſuperbiam ſe genitos. Aliquãdo etiã cũ nominatiuo vt idem Uergil⁹. Heu pietas: heu priſca fides.

Uergilius. Terentius

Teren. in adelphis. Heu misera. Illud vero in psalmo. Heu mihi q᷑ incolatus meus prolõgatus eſt. Neſcio an vitio factum ſit librariorum Quale illud in euãgelio. Aſcẽdit in arborem ſi
Mẽda i ſacris lris. comorum: q᷑ inde tranſiturus erat: qđ ſcribendũ eſt, illac. Et illud ad romanos. Tu autẽ cum oleaſter eſſes: inſertus eſſes: pro inſitus: Et in actib⁹ apoſtolorũ. Egreſſi ſum⁹ foras portam iuxta flumen: pro extra portam. Heu heu nulli caſui ſeruit. vt idez in huc. Heuheu qđ volui miſero mihi. Ve quoqȝ datiuo. Martialis. Carpere cauſidic⁹ fertur mea carmina q̃ ſit. Neſcio. ſi
Martial. Heu heu Ve. ſciero ve tibi cauſidice. Hec appelles licet ſiue aduerbia ſiue interiectiones. nã hãc inter partes orationis non numero: ſicut etiã prepoſitiones. Procul apud quoſdam caſui ſeruit: vt apõ curtium. Procul vrbem.

¶ Epitome capitis .xlix.

¶ Aduerbia comparatiua ꝛ ſuperlatiua: a prope preter caſus gradui debitos regunt aut datiuum: nominis prope: aut acc̃m prepoſitionis

Nota ¶ Regunt enim deriuatiua fere ſuorũ primitiuorũ caſus. Prope autem ſepe aduerbialiter et ita abſolute ſumitur: habens accentũ in vltima ſed habens eũ in prima aut nominaliter ſumitur

Vergilius. Terentius Prope cum datiuo: vt prope eſt domin⁹ omnib⁹ inuocantibus eum. Hinc Maro ingeorꝫ. Propi⁹ ſtabulis armenta tenerent. Et comicus in andria Proximus ſum egomet mihi. Prope autez prepoſitio accuſatiuum vult. vnde propius vrbem et proxim⁹. Pompeium ſedebam dixit. Cicero et ꝙ proxime hoſtez. Sicut Liuius vt cap. xlv. vidimus propius albam.

Quedam aduerbia comparatiua: ſuperlatiua qȝ regere accuſatiuum. Cap. xlix.

Comparatiua aduerbia. ꝛ ſuperlatiua preter ſuam conſtructionez ablatiui: vt ſcribo meli⁹ te: ꝛ optime omnium. Aliquando ſeruiũt acc̃õ vtiqȝ ea q̃ a prepoſitionibus veniunt illarum naturam ſeruantia. Cic. ad Octauiũ. Cur caſtra medio itine-

Cicero Saluſtius re longius aduerſariorũ caſtris ꝛ propi⁹ vrbẽ mouẽtur. Idem ad atticum. Cũ eẽ officiũ meũ putaui exercitũ habere ꝙ proxime hoſtez. Saluſtius. Proxime hiſpaniam mauri ſunt: neqȝ hec regere poſſunt datiuum: vt Priſciano placet: quale vult: cum propius ſtabulis armenta tenerent. Datiuus hic non regitur natura comparatiui: ſed ipſius nominis: nõ aliter qua ſi dicam: nauigo te propinquius terre. Et quoniaꝫ ipſa rei ſerie quedam de complexu orationis dicere incepimus: iam de hoc ipſo diſſeramus ſi mulqȝ de natura indeclinabiliũ dictionũ quarũdamqȝ aliarum ab eo potiſſimum incipientes: quod huic loco ſimillimum eſt.

¶ Epitome capitis .l.

O ¶ O tribus caſibus iungitur noĩatiuo: acc̃õ et vocatiuo: ſed cũ acc̃õ: preſertim ſi exprimitur: vehementem ſignificat excandeſcentiã animiqȝ affectionem que eo ſuppreſſo minor ẽ ſicut cum particula hui.

¶ Ponitur enĩ interduꝫ accuſatiuus ab o ſubintellecto rectus vt in textu hominez te patiẽtem ꝛc. Ubi ceterorũ quoqȝ ſunt exempla. Illud o fortunati eſt in primo enei. ſed O fortunatos eſt in .ij. Georg. Hui tam graues raſtros q̃ ſo in heautum.

¶ De o prolata vel omiſſa. Cap. l.

O Fortunati quorum iam menia ſurgunt Eneas ait Et alibi. O fortu-
Maro natos nimiũ bona ſi ſua norint. Agricolas. Hic actũs eſt: ibi vel nominatiuus vel vocatiuus eſſe poteſt. His enĩ tribus caſibus indifferenter auctores, vtunt. Cice. O variã vo-
Cicero lucremqȝ fortunam. Neqȝ hoc in tertia perſona tantum: ſed etiam in prima ꝛ ſecunda vt idẽ O me miſerũ o te felicẽ: etiam non appoſito ꝓ nomine: vt idem. O miſerum ꝛ deteſtabilez hominem: ſi hec ignoras. Idem. O te miſerum: o te infelicem: q̃ exclamatio ad oẽm affectũ cõuenit: vel miſerationis vel indignationis. Simili modo in nominatiuo ꝛ vocatiuo. vt idez. O fortunata mors que nature debita pro patria ẽ potiſſimum reddita. Et iterum: O magna vis veritatis: que contra omniũ ingenia: calliditatez ſolertiã: cõtraqȝ fictas hominũ inſidias ſe per ſe ipſa defendit. Idem. O nox illa q̃ pene eternas huic vrbi tenebras attuliſti. Et iterum. O nõne ille decembres que me cõſule fuiſtis. Aliquando ab illo ſuperſedemus vtqȝ in re leuiore: neqȝ ita magni caloris: vt indignum facin⁹: et hominẽ nequam quẽ non dubitaret vel in foro alea ludere: vel cum lege de alea condemnatis. Ciceronis verba ſunt in Antoniũ. Et Plynius iunior ad Octauium. Hominem te patiẽtem vel potius durum ac pene crudelez q̃ tam
Plynius inſignes libros tamdiu teneas. ꝙ ſi excãdeſceremus dicendum eſſet o hominem nequã: et o hominem patientem. At ſine indignatione: vt apud Ualerium maximum li. iij. Sed mihi vti
Ualerius. iſta conditione vite nõ eſt opus: ſine vllis imaginibus nobilem animũ. Aliquanto hoc remiſſius eſt: ꝙ ſi dixiſſet o animũ ſine vllis imaginibus nobilem. i. ſine maiorum nobilitate nobilẽ Ideoqȝ Terentius leuioris caloris interiectione vſus eſt. Huitã grauis raſtros queſo: ſed hec
Hu ſiſe ei⁹ ſpeciei cui⁹ mentionẽ modo faciam.

¶ Epitome cap. lj.

¶ In locutioib⁹ pathos ſeu affectionẽ hñtib⁹ ſepe ponitur accuſatiuus cũ infinitiuo ſuppreſſa particula qui cũ infinitiuus conſtruatur.

Vergilius ¶ Ut primo eneidos. Mene incepto deſiſtere victam. Subaudi equum aut decens aut diſ-
Suetoni⁹. placitum: aut tolerabile eſt. aut decet aut oportet aut quid ſimile. Et quod Suetoni⁹ memorat de Ceſare recitatuꝫ. Men ſeruaſſe vt eẽnt
Expediẽs qui me perderent. ſubaudi decuit vel oportuit vel conueniens ſeu expediens fuit. Et eſt apoſiopeſis. i. reticentia commotis animis apta. Unde diximus in locutionibus pathos ſeu affectionem habentibus, ꝛc.

¶ De me cũ infinitiuo ꝛ acc̃õ. cap. lj.

[M]Ene incepto desistere victam. Nec posse italia teucrorum auertere re-
Vergilius Cicero gem: et iterū Mene illiacis occūbere cāpis: nō potuisse: tuaq; animā hanc effundere dextra. Hec Vergilius. Ad Terētiū aūt Cicero. Me miserū in tātas calamitates mea culpa incidisse. Iterum in Bruto. Tū brutus admirans tantam ne fuisse obliuionē inq̄t in scripto presertim vt ne legens quidem sen-
Plynius. serit quantū flagitij cōmisisset. In his omnib⁹ placet mihi subintelligi vere ne ita est me non
Terentius posse auertere italia regem teucrorum &c. Plynius iunior ad Hadrianū Homine ne romanus tam grece loqui: id est vere ne ita est vl' oportet vel oportuitne siue oportet. Terenti⁹ in andria Seruon fortunas meas me commisisse futili.

Epitome cap. lij.

Hem: en & ecce nominatiuo & accusatiuo iūguntur: sed hem non nisi apud poetas precipue comicos: en & ecce: etiam apud oratores tam indicando q̄ exprobrando sed frequentius in noiatiuo. Usq; adeo vt ecce in prosa rarissime cū accusatiuo reperiatur: quis per compositionē dicamus. eccum eccam eccos eccas. idest ecce hic sup. eum vel eam eos vel eas: de quo vel de qua vel de quib⁹ sermo erat: & ellū ellas ellos ellas. id est en ecce. hic sup. illum vel illam &c. Exempla omnia in textu patent

De en & ecce suisq; compositis. Cap. lij.

En Ecce Hem Ast. [E]N et ecce in eadē pene significatione amāt ntri & actm. apud comicos vero hē pro en, affectui seruiēs quo oratores nō vtuntur quēadmodū nec ast pro at qd est poetarū syllabā illā breuē interiectiōe. s. lōgā facientiū. Adiungit autē en noiatiuo pariter & accusatiuo: tū indicando tum exprobrando. In-
Vergilius dicando Vergil. En priamus: sunt hic etiā sua premia laudi. Exprobrando. En agros et quā bello troiane petisti Hesperiam metire iacēs.
Iuuenal. Seneca in agamē none. En paridis hostē. Iuuenalis libro secundo. En habitū quo te leges et iura ferentem. Montanū posit audiret vulgus aratris. Oratores sepius exprobrando: et sepius per nominatiuū. Quintili. En improbitas. Cicero. En crimen en causa cur regē fugitiuus: dūm seruus accuset. Ecce similiter cum
Terentius vtroq; casu iungitur. vt idem. ecce tibi stat⁹ noster. Cum accusatiuo autē non memini me apd oratores legisse sed apud poetas quidē. Nam illud Terentianū in eunucho. Ecce autem alterū: nescio quid de amore loq̄tur Alter scribi debet non alterum. Donato quoq; probante. Sēdemus aliquando reperiri: vt semel apd Plautum in bacchidibus. Opus ne erit tibi aduocato tristi: iracundo: ecce me. Et tamen eccū eccā
eccum eccos eccas ellum ellā ellos ellas ab ecce cōpo-
eccam sita sunt: & secum videntur gerere casum sed nō
eccos gerunt que Priscianus ita resoluit. Ecce eum:
eccas ecce eam: ecce eos: ecce eas. ecce illum: ecce illā ecce illos ecce illas. Sergius quoq; commentans Donatum ait. nihil significat ellū nisi ecce illum. Pauloq; post ergo cum ellum sit ecce ellū
illum: ellam ecce illam nihil possum⁹ dicere ni- ellā
si magis demonstratiue. Sed pace Prisc. Ser- ellos
gij & aliorum hoc nec verum nec conueniens si- ellas
gnificatum est. Nam inter ecce eum & ecce illū quid interest. Potius dicendum erat eccum ecce hunc eccos ecce hos: de quibus agimus. Talis erat conuenientior interpretatio. sed q̄ nec vera foret. Resoluūtur. n. hec per aduerbia: nō per pronomina: eccum ecce hic subintellige virum de quo agebamus: eccam ecce hic subintellige feminam de qua mentio erat. Ellum ellam ecce illic virum feminam &c: subintellige de quo de qua agebatur. Nam vt de homine qui ante conspectum nostrum adest: recte dicas: ecce ille vel ecce ego siue ecce illum vel ecce me. ita male loquaris ellum hominem: vel ellum me: & rursus de longe posito eccum. Terentius. Eccū Terentius
parmenonem & eccum me. Nempe non ecce eū quasi aliquis alius sit preter hunc parmeno & ecce eum me quem me & quem eū loq̄ris. Plau- Plautus.
tus in menechmis Atq; eccā. Et in mercatore ecce illū video. Eccū q̄ permenonē. i. ecce hic pmenonē & eccū me. i. ecce hic me & ellū parmenonē dicētes: nō sic loquimur quasi de parū noto: vt solemus cum dicimus ecce ille parmeno quasi ille tibi incognitus: sed audit⁹. Ellum igitur parmenonem significat ecce illic parmeno siue parmenonem. Sed an possit ecce habere ecce
accusatiuum non ante indubitatum habebo q̄ exemplum videro: nisi illud tale sit apud Virgiliū. En quatuor aras ecce duas: tibi daphni duoq; altaria phebo Pocula bina nouo spumātia lacte quotannis. Craterasq; duos statuam tibi pinguis oliui. Sed de prosa magis dubitare medico.

Epitome capitis. liij.

Age verbum singularis numeri: agite pluralis postulat: agedum vtriusq; quidē admittit sicut & age: sed proprie cum singulari age & agedum cum plurali agitedum posueris.

Causa est quia licet pro aduerbijs adhortandi ponātur tamen natura verba iperatiua sunt vnde age singulari gaudet: sed tamen pluralez
Mācinell⁹ admittit numerum. Unde Mancinellus. Age singulari & plurali iunctum legimus. Statius libro nono. Ite age & obsessis vigilem circūdate flammam vbi tamen quidā legūt. Ite agite obsessis &c. Valeri⁹ Flacc⁹ libro tertio. Uos
Age age funereas ad littora voluite syluas. Et socios lustrare rogos Plautus in sticho. Age sulti id est si vultis. Item age licemini. Preterea sicuti agedum vtriq; numero iungitur: ita agitedum plurali solum. Liuius libro septimo. No-
Agedum strum inquit peditum illud militeq; est opus. Agitedum vt me videritis quacunq; incessere in aciem hostium ferro viam facientem: sic p se quisq; obuios sternite. Et paulo inferius. Agitedum ite mecum.

De age: agite: agedum. Cap. liij.

Ag
Agite
Agedum
Quintilia.

AGe ſingularem numerum deſi
derat agite pluralem: agedū vero nō
ſingularem tantum ſed etiam pluralē
neq; id modo in carmine: vt ꝓpertius vos age
dum: ſed etiam in proſa: vt Quintilianus. Age
duʒ ſi videtur extra portas proſpicite ſqualida
Cicero agra.
aura et ſpinis obſitas ſegetes ſemeſos arborū
truncos. Cicero. Agedum conferte nunc cuʒ il
lis vitaʒ publij Sylle vobis populoq; romano
notiſſimam

¶ Epitome cap. liiij.

¶ Quotiēs inter partes vl' plures dubitamꝰ
vt certo ſciamus alteram: vel vnam illaruʒ eſſe
concedendam neſcimus tamē vtra vel que, re
cte vtimur an: ⁊ ne. Quotiens vero fit vt nō in
ter partes propoſitas ſit dubitatio: ſed iter eas
et oppoſitam vtriuſq; vel omnium vtimur his
particulis aut: ve: vel: vel ſimilibꝰ. Interroga
tio non eſt in aut: ſed an. Et verbis dubitatio
nis et inſcientie damus ſubiunctiuū cū an: ver
bis vero opinionis ⁊ ſcientie indicatiuum cuʒ
ꝙ aut An ne ⁊ nonne pro an ⁊ non poni ſolent
ſed maiorem vim habent precipue a̅ne apud
poetas. Leguntur etiam ergone ⁊ itane: q̄ iter
rogando reſponſionem non poſcunt.

¶ Quia ergo certo ſcio patrem tuū viuere aut
mortuum eſſe. Dubito auteʒ vtrū viuat an mor
tuus ſit. Non querā viuit pater tuus aut mor
tuus eſt: q: ſcio ꝙ ſic: nec dicam neſcio vtruʒ pa
ter tuus viuat aut mortuus ſit. q: ſic aut inſanꝰ
ſim aut mentiar. Querā ergo viuit ne pater tuꝰ
an mortuus eſt. aut ſic. Viuit pater tuus necne
Et dicam neſcio an pater tuus viuat: an mor
tuus ſit. Aut viuat necne. Et ita in cōſimilibus
Q: vero dubitare poſſuʒ an aliquā quattuor re
ligionū profeſſurus es an me. bn̄ querā. Es tu
futurꝰ minor: aut predicator: aut carmelita: aut
auguſtineſ̄. Et ſubaudiſ an nullus eorū. Et be
ne dicā. Neſcio an futurus ſis minor aut p̄dica
tor aut ⁊c. an ſup. non. Igitur an ⁊ ne inter ea
de quibus eſt dubitatio poni volunt: aut ve et
vel inter membra alterius partis dubitatiōis:
ſi plura habeat vnde ſi ſciam patrē viuere non
videar mihi male dicere ſcio an pater viuat an
mortuus ſit: quod prius dubitaui. q: videlicet
ſcio ꝙ viuit. verum ſtante hoc ꝙ adhuc dubitē
male locutꝰ ſim: quod auctor pretendit dicere.

¶ De an ⁊ aut: ne vel ve: ⁊ hoꝝ cōſilibꝰ. ca. lv

An aut
ne vel ve

AN et aut coniunctiones ſunt.
Quintilianus inquit. Male tamē in
terroges hic aut ille ſit. Nos cum ta
lem tantūq; auctoreʒ habeamus. tn̄
plerīq; multis tam ſeculis peccauerūt aut pec
cant: quod grande flagitiū eſt. Sed due cauſe
eos decipiunt. Fere eñ nunq̄ decipimur niſi
mendaci quadam ſpecie veritatis. ⁊ vt inquit
In arte
poetica
Horatius Decipimur ſpecie recti: Vna ꝙ iter
pretantes e greco non reperientes hanc apud
illos differentiam. quippe cum greci vnam tan
tum habeant vtriq; noſtraʒ reſpondenteʒ: pu
tant pro vna voce greca vnam latinā poſſe ſuf

ficere. Altera ꝙ reperiūt apud nos in interro
gando aut. Et prime quidem opinioni hoc re
ſponſum ſit: eos male mereri de lingua latina:
qui dimidium verborum faſtidiunt: nam plerū
q; vtuntur: aut more grecorum et interrogādo
et ſine interrogatione: an omnino relinquētes
Sequenti quod tamen caput huius erroris eſt
ita reſpondemus ſi paulo diligentius diuertiſ
ſent non in aut ſed in an interrogationem con
ſiſtere deprehendiſſent vt apud Ciceronē. An
vero romulus ille: aut paſtores: aut conuenas Cicero
congregaſſe: aut ſabinorum connubia coniun
xiſſe: aut finitimorum vim repreſſiſſe eloquen
tia videtur: non eſt hic multiplex interrogatio
quaſi de horū ſingulis interrogetur: ſed duplex
ſic. Nunquid Romulus omnia fecit eloquētia
Hec vna pars eſt interrogatiōis: ſupple an nō
fecit. Et hec erit altera pars. Item es tu ſtoi
cus aut epicureus: aut peripateticus: aut aca
demicus. Hec interrogatio et bene dici poteſt ⁊
male. Nam ſi non conſtet interroganti te eſſe
philoſophum: bene interrogauit: ſupplendaq;
eſt duplex an ſic. Es ne tu ſtoicus aut epicureꝰ
⁊c. an non. Sin conſtet illi te eſſe philoſophuʒ
ex aliqua harum ſectarum ſed cuiꝰ ſis ignorās
de ipſa interroget male queſiuit: cum an: nam
aut dicendum fuerit. et vbi nos modo poſuimꝰ
duplex an omittenduʒ ſit: es tu ſtoicus: an epi
cureus: an peripateticus an academicus. que
interrogatio poteſt tendi in infinitum. Illa ve
ro ſemper eſt duplex. hic ad ſingulas particu
las bine interrogationes ſunt; ibi in vniuer
ſum due. Cum enim quero an ſtoicus ſubin
telligitur altera interrogatio e diuerſo ſic: an
non. Item eſt ne epicureus an non eſt an non
academicus. Afferamus aliud apertius ex
emplum. An eſt hic ille nobilior. An plus pro
ſalute mea laborauit. An cui magis homines
cupiant. An formoſior et magis dignus cui fi
liam meam collocem. Hic octo interrogatio
nis ſunt quia ocites interrogatio reperiſ: ibi
ſemper due quia ſemper bis repetitur. Ex quo
patet non eſſe interrogationem in aut: ſed in
an. Interrogationem inquam contrariorum
qualis non eſt illi quid dicam: aut quid faciam
quid dicam aut quid non dicam. Inter hec nō
ambigimus: ſed ipſa ambo ſimul ambigimus:
ſecus in illa abeā an maneam: de duobus ita
quero vt vtrum mihi faciendū: ⁊ vtrū nō facien
dum ſit dubitem. Adeoq; non ſolum interrogā
do: ſed citra interrogationem quoq; vtimur an
vbicūq; aliquid contrarietatis ineſt: vt dubito
an viuat pater an mortuus ſit: Et in maiori nu
mero neſcio an pater ſit Rome: an valeat: an
viuat: an venturus ad me ſit. Muta verbuʒ du
bitationis ⁊ inſcientie in diſſimile aliud verbū
ſic. Scio an viuat pater an mortuꝰ ſit: male lo
cutꝰ es bn̄ aūt neſcio an viuat pater an mortuꝰ
ſit itaq; verbis huiuſmodi dubitatiōis ⁊ iſcien
tie damꝰ ſubiūctiuū cū an. Vbis vero opiniōis
et ſciētie indicatiuū cū ꝙ ⁊ aut. ſic: opinor ꝙ pr̄
aut mortuus ē aut grauiter egrotat. Quod pre

ceptū eſt de an. hoc quoq; preceptum ſit de ne
que plerūq; vna ponitur ⁊ que ſemper in par-
te prima collocatur vt bonus ne vir eſt an ma-
lus eſt. Aliquando cum ſocia: ſed id ſepius apō
poetas vt Vergilius enei. primo. Qui teneant
[nam in culta vident] homine ſne fere ne Que
rere conſtituit. Sepe hoc modo. Illuc eaȝ nec
Vergilius. ne ignoro hoc eſt dubitatiue: iterrogatiue quo
q; vt pro flacco Cicero. Utrū vultis p̄tori Flac
Cicero. co licuiſſe nec ne. i. licuiſſe an nō. Quidā ſuper
uacuo addunt alterum an. ſic: neſcio an bene fa
ciam necne. Atq; vt oſtendi quoſdaȝ errare in
aut: non videntes in quo differat ab an: quidaȝ
ita faciunt in vel: putantes poni pro an. i. inter
Vel. rogatiue ⁊ dubitatiue: ſiue ignoratiue: vt ē iſtō
aurum vel auricalchū: neſcio ſi ſit aurū vel auri
calchū. immo ſcis ꝙ eſt aurum vel auricalchū.
et neuter veſtrum dubitat ꝙ vel hoc vel illud ē
Sed neſcitis an hoc an illud ſit. Ideoq; ⁊ tu in
terroga aurum ne ſit an auricalchū: ⁊ tu reſpō
de ꝙ neſcis an ſit hoc an illud. Illud autē qd̄ ē
apud Quintilianū Querendūq; arbitrant̄ iu-
Quītilia. ſtū ne ſic ſacrilegiū appellari: quod obijciatur
vel furtū vel amentiā. Poteſt quibuſdā moue-
re dubitationē quaſi in re dubia loquamur per
vel: atq; ideo ipſum miſceamus cū ne ſine an. i
quo minime dubitandū nobis eſt. Talis eīn ibi
locutio eſt querendumq; arbitrantur iuſtuȝ ne
ſit appellari aliquid nomine ſacrilegij: an non
vel aliquid ſit iuſtum appellari amentiā an nō
Ve. Ve magis accedit ad vel ꝙ ad an: vt duobus tri
bus ve menſibus id eſt duobus vel tribus men
ſibus. Raroq; reperitur geminatum niſi ad
iuncta ſit: vt ſiue hoc ſiue illud: aut adiuncta ne-
Cicero. pro vt non. Ut apud eundē. Laudumen etiam
neue ſit maior tranſlatio ꝙ oporteat neue [qd̄
ſepe accidit] minor neue diſſimilis. Cice. Ita
iungetis vt neue aſpere concurrāt: neue vaſti?
deducant̄. Lucanus ſine compoſitione aliqua.
Nec quēꝙ iam ferre poteſt. Ceſar ne priorem.
An ne. Pompeiuſve parem. i. nō poteſt iam aut ceſar
ſuperiorem ferre: aut Pōpeius pareȝ. An ⁊ ne
coniūgi ſolent pro an. quod magis poeticū eſt:
vt apud emulos Virgilij. Dic mihi Dameta cu
ium pecus an ne latinū. Illud Ciceronis mul-
ti ita legunt. Quo mihi etiam indignius videt̄
obtrectatū eſſe Gabinio dicam an ne Pōpeio
Vergilius. an ne vtriq; id qd̄ eſt veri?. Sine interrogatio
ne durum videtur: vt Virgilius. vrbes ne inui-
ſere ceſar. An deus immenſi venias mariȝ. An
ne nouuȝ tardis ſydus te menſibus addas. Iō
dixi durū: q: per interrogationē q̄dā vigēti?
⁊ inſtāti? ē in hac geminatiōe an ne: ꝙ i illa ſim
plicitate an: qd̄ hic nō ſit. vt ex alijs ꝓpoſitiȝ elu
cebit Nōne fuit ſati? triſtis Amarillidis iras.
Atq; ſuperba pati faſtidia. nonne menalcam.
Nonne ego te vidi Damonis peſſime caprum.
Excipere inſidijs. In hac interrogatione non
ne non id agitur vt reſpondeas neſcienti ſȝ co-
garis aſſentiri ſcienti nec alia vis orationis eſt
ꝙ ſi diceres an non: quod magis viget ꝙ ſoluȝ
non: licet et hoc ſolum pro illo compoſito acci
pi ſoleat. Alia compoſita ſi modo ꝓpoſita hec
ſunt. Itane: ergo ne: que interrogando reſpon Itane.
ſionem non poſcunt: ſed aſſenſum extorquent. Ergone

¶ Epitome cap. lv.

¶ Nedum trifariam differt a non ſoluȝ nō mo
do et non tantum. Primo quia nedum non exi
git huiuſmodi particulas: verum etiam: ſȝ etiā Nedum
ſed et ſed quoq; affirmatiue: negatiue autē ſed
nec aut ſed neq;: aut ſimilem: quia ante ſecūdā
clauſulam loco illarum ponitur. Reliqua autē
niſi pro nedum ponatur ſine illis poni neque-
unt. Secundo quia neduȝ affirmatiue id quod
maioris eſt momenti preponit: ſed negatiue
poſtponit. Reliqua e contrario niſi pro neduȝ
ponatur. Tertio: quia pars cui nedum additur
ſignificatur prepollere alteri: cui nō modo aut
non ſolum pro nedum accepta equipollere. Exempla

¶ Ut intelligantur priores differentie ſit hoc
exemplum. per nedū dicā ſic affirmatiue ⁊ vno
verbo. Exponerem pro te ſanguinē nedum pe
cuniam per non ſolum ſic. Non ſolum pecuniā
ſed etiam aut verum etiam: aut ſed ⁊: aut ſed
ſanguinem quoq; pro te exponerem duob? ver
bis ſic. Vitam pro chriſto exponerem nedum
tormenta ſubirem. Item non modo ſubirem
pro chriſto tormenta: ſed et vitam exponerem
Negatiue vno verbo ſit. Non exponerem pro
te pecuniam: nedum ſanguinem. duob? ſic. Nō
ſubirem pro rebus mundanis tormenta: nedū
vitam non exponerem. In textu autem inueni
ſublatum illud ſecundū non vt ſit nedum vitaȝ
exponerem qd̄ an ſublatum oportuerit ex his
patebit que ſtatim ſubijciam. Per non ſolum
aut non modo ⁊c. ſic. Non modo pro reb? mun
danis non ſubirem tormenta. ſed nec vitaȝ ex-
ponerem: quod per tantum abeſt vt ſtatim pa-
tebit poſſet conuenienter dici ſic. Tantū abeſt
vt pro rebus mundanis vitam exponerem: vt
ne tormenta quidem ſubirem: in his ergo exē-
plis nedum non habet illas particulas ſȝ etiā
⁊c. ſicut non modo. non ſolum et non tantū ha
bere volunt. Item affirmatiue maius preponi
tur ⁊ negatiue minus cum per reliqua fiat eō
uerſo. Cuius cauſa eſt: quia nedum non ponit̄
ꝙtū ad ſitū in p̄ori clauſula: ſȝ i ſcḋa ſic tū vt ſe-
cunda ſit prior niſi affectio reliquam precipiat
Quum autem affectioſe dicere volo ꝙ ꝓ te ſan
guinem funderem incipio ab eo ſic. funderem
pro te ſanguinem: nedum pecuniam. qd̄ eſt ac
ſi dicam. Ne ducas aut putes forte ꝙ tantū pe-
cuniam pro te funderem. Tertie differentie ex
empla ſunt in textu ex Cicerōe deprompta. vt
quem fimbria non ſolum ſocrates: quo ſignifi-
catur fimbria ſocrati fuiſſe par. Sed dicendo
nedum ſocrates videretur maior. Ceterum ꝗ
de vſu negationis amplius dicere conſtitui ad-
dam que noſtra etate vir doctiſſimus Guiliel-
mus Budeus adnotauit de ea re inter annota
tiones in pandectas

¶ De vſu negationum et Budeo.

De vſu ne gationum.

ANimaduertere debemꝰ que-
dam eſſe verba que idem ſine nega
tione ac cum negatione polleāt: vt
vereor: timeo: metuo: caueo ⁊ ſi qua
ſunt eiuſdem ſignificationis: vt vereor ne ve-
Terentius niat: vereor vt veniat. timeo ne moriar. ⁊ timeo
vt moriar. caue facias. ⁊ caue ne facias. Te. Sꝫ
Cicero. pater adeſt: caue te eſſe triſtē ſentiat. Ut enim
interdū due negationes non pluſꝗ vna pollēt
vt ſi dicas nunꝗ mihi nec obfuiſti nec profuiſti
ſic interdū vna negatio duaꝝ negationū inſtar
eſt. dumtaxat adiuuante vi verbi. Ci. ad Q. fra
trem. Quod em̄ abfuiſti vereor ne ſatis diligē
ter in ſenatu actū ſit de litteris meis. i. ne non
ſatis. Idem ad atticū: ſi manet: vereor ne exer
citū firmū habere poſſit. i. opinor eū exercitū
firmū non habiturū. Quod fortaſſe ſic reſolui
tur: vereor vt ne habere poſſit. quo mō loquen
di. Cice. ipſe vti ſolet vt in Bruto. Ego tamen
Cicero. ita de vnoquoqꝫ dicaꝫ vti ne illici poſſit quē exi
ſtimem oratorē: quē declamatorem fuiſſe. Et in
iij. de Orat. omnis mea cura ſolet in hoc verſa
ri ſi poſſum vt efficiam aliquid dicendo firmi
nus vt nequid mali. Ex more Terentiano ſum
ptum qui ait vt ne quid nimis. Hunc autem lo
quendi modū video noſtre aut proxime memo
rie clariſſimos ſcriptores ſequi. Hermol. i qua
dam oratiōe: vt ſollicita ſit admodū vniuerſa ci
uitas ne letitiā incredibilem ſuā oratione cōſe-
qui valeamus. id eſt ne nō valeamꝰ. Sic Ulpia
Ulpianus nus. vereor ne poſſit iſta connubiū habere nu-
bendo i. ne nō poſſit: vt ipſe alibi dixit in. l. ſi
ego. parag. pri. infra de iure dotium. Et tripho
nius: vereor ne longū ſit adoptionē mariti eiꝰ
impedire: id eſt opinor nō eſſe longū. id eſt incō
modum. Hoc etiā per vt particulā Cicero enū
ciare ſolet vt ad atticum. qui cū impudētiſſime
poſtulauerit. tamē concedit ⁊ tamen vereor vt
ipſis contentus ſit. Et pro quintio. Si veretur
vt res iudicio facto parata ſit. In quibus locis
multi exiſtimarent deeſſe negationē cuꝫ nihil
deſit. Teren. Dics mihi hic vt ſatis ſit vereor
ad agendū. Policianus in herodianū. Ueritis
oībꝰ et ſatis libēter iperatorē ptinacē milites
reciperēt. i. ne nō reciperēt. Et ēt alioqn īueni
re cū vna negatio in oratiōe deeſſe videtur. Ci.
in. iij. de legibus. Que res cū ſapientiſſime cō
ſtituta eſſet a maioribus noſtris nihil habuit:
non modo multū: qō putarē nouandū in legibꝰ
Non mō multuꝫ pro non mō non multū. Et de
perfecto oratore. Nā ſic in epularū apparatu a
magnificētia recedēs: nō ſe parcū ſolū ſꝫ etiam
elegantē dici volet. Nō ſolum ꝓ nō ſolum nō di
xit. Idem pro publio ſextio. cū illi ſoli eſſent ꝑ
ter illū flagitioſum tribunum plebis duo reip.
turbines: qui nō mō precipitanti patrie ſubue-
nirent ſed etiā nimis tarde cōcidiſſe mererent
Et de reditu ſuo ad populū. Tribunitijs ſupe-
riores illi rogationibꝰ nulla auctoritate ſenatꝰ
ſunt reſtituti. Mariꝰ vero non mō a ſenatu ſed
etiā oppreſſo ſenatu eſt reſtitutus. i. nō mō nō
a ſenatu. Et in. iiij. tuſcul. Is em̄ malis inſiden
tibꝰ non mō beati ſꝫ ne ſani qdē eſſe poſſimus
Liuiꝰ. Aſdrubaliqꝫ nō mō in Italiā traducen
di exercitꝰ: ſed ne manēdi qdē ſatis tuto in Hiſ
pania ſpē reliquit. Plynius in epiſtolis. Mul Plynius
ta in vrbe noſtra iuxtaqꝫ vrbeꝫ nō oculis modo
ſed ne auribꝰ quidā nouimus. Que exēpla ⁊ ſi-
milia mirū eſt Laurentiū vallenſem non aīad-
uertiſſe Is em̄ libro. iij. elegātiarū vt ſcite pau
ca de hac re ⁊ ſubtiliter diſſeruiſſe mihi videt
ita ſi eius doctrinā ſequi velimꝰ hec loca tueri
nō poterimus. In cauſa eſt [vt arbitror] qꝛ lau
rētius ad normā latine ꝓprietatis ea redigere
voluit: q grecorū imitatiōe vſurpata ſunt. Gre
ci em̄

Subinde vtunt. Demoſth.

Hoc Nedum
etiā per nedū latine dici ſolet Saluſtius. Quip
pe ſcōe res ſapientiū animos fatigāt. nedū illi
corruptiſſimis moribꝰ victorie tēperarēt. Apō Fabius
Liuiū in octauo ſcōi belli punici hoc mō Fabiꝰ
loquit aduerſus ſcipionē in africā traiecturum
Me dictatorē cū vigerē adhuc viribꝰ: ⁊ in cur-
ſu maximarū rerū eſſem: recuſantē nemo audi-
uit quo minus inſectante me magiſtro equitū
[qō fādo nunꝗ auditū fuerat] imperiū equa-
ret meū: nedū ego perfunctꝰ honoribꝰ certami
na mihi cū adoleſcēte florētiſſimo proponā. id
eſt nō mō nunc nō proponā. Idē. Attonitꝰ re-
pētino malo vix qd obijceret intelligere potui
nedū ſatis sciā quō me tuear Cice. ꝓ Plantio. Cicero
Ego vero ne imortalitatē quidē cōtra rēpubli
cā accipiendā putare: nedū emori cū pernicie
reipub. vellē: vbi aliꝰ etiaꝫ nō in doctꝰ nollē [vt
arbitror] dixiſſꝫ. Et ꝓ cluētio. nec Metellꝰ nec
popilius clariſſimi viri vim tribunitiā ſuſtine
re valuerūt. nedū his tpibꝰ: his moribꝰ: ſine ve
ſtra ſapiētia ac ſine iudicioꝝ remedijs ſalui eē
poſſimꝰ. Lucianꝰ.

Cice. i Acadē. Anaxagoras nigraꝫ
niuē eē dixit: ferres me ſi idē dicerē: tu ne ſi du-
bitarē qdē. Unā negationē Ci. duaꝝ vice poſuit Cicero.
Interdū ꝯtra duas ꝓ vna poſitas inuenimus
Idē li. iij. de finibꝰ. Sꝫ ꝗꝗ negēt ſtoici nec vir
tutes nec vitia creſcere: attamē vtrūqꝫ eoꝝ fūdi
quodāmō ac dilatari putāt. Et in. v. tuſcu. Ita-
qꝫ ne ſi iocundiſſimis nos ſomnis vſuros pute
mus endymiōis ſomnū nolimꝰ dari. Et in aca-
de. Qō bonū qle ſit negat oino: Epicurꝰ ſine vo
luptatibꝰ ſenſum mouētibꝰ nec ſuſpicari. Hec
de negatiōis vſu dicēda hoc i loco habui: vt ml̄
tis fortaſſe nō ſati aīaduerſa: ſic oībꝰ neceſſaria

De nedū ⁊ nō tm̄. nō mō ⁊ nō ſolū. cap. lv.

NEdum duobus modis periti Nedum
vti ſolent vno cū vtrāqꝫ ſententiam
eodē claudimꝰ verbo: altero cū ſuū
vtriqꝫ ſententie verbū damus. Pri-

mo modo ſic. Funderem pro te ſanguinē nedū pecuniam. ſecūdo ſic: funderē pro te ſanguinez nedum pecuniam tibi crederem: ꝛ hoc affirmatiue. Negatiue ſic. non perderem pro te obolū nedum pro te non funderem ſanguinem. Atq; in affirmando id quod plus eſt: maioriſq; momenti in prima parte ponendū: in negando qđ minoris ē. Plus eñ ꝛ magis ē mometoſuz fundere ſanguinem ꝙ pecuniam: ꝛ minus eſt et leuius perdere: aut credere obolū ꝙ perdere aut profundere ſanguinem. Imperiti vero hāc dictionem accipiunt pro non ſolum ſit dicentes. Nedum pro te laborem ſuſciperē. Et etiā mortem: quid ſic dicendū erat. Mortem pro te ſuſciperem: nedum laborem: aut per nō ſolū. Nā contrarius modus eſt a non modo per nedum ſic. ne priora exempla commutemus ꝛ nō ſoluz pecuniam pro te funderem: ſed etiā ſanguinē. Item non modo tibi pecuniam crederez verū etiam pro te ſanguinē funderē: ꝛ hoc affirmatiue. Rurſus negatiue nō modo pro te ſanguinem nō perderē ſed nec pecuniā. Itē nō tamē pro te ſanguinē nō perderem: ſed nec pecuniaz Item non tantū pro te ſanguinē nō funderem verum ne obolum quidem tibi crederem. Hec eſt igitur differētia inter nedū et nō ſolum ſiue non tantū ſiue nō modo: aliquando tamē reperimus hoc poſterius pene pro nedum accipi.

Non ſoluz.

Nō modo

Nō tantū

Cicero in offi. iii. Huic igitur viro bono quem Fimbria etiam: nō mō Socrates nouerat nullo modo videri poteſt quicq; eſſe vtile qđ nō ſit honeſtum Poſſemus hic dicere pro non modo Socrates nouerat nedum Socrates Sed nedum auget: prepolletq; alteri parti cui adiūgitur: non modo autem equiparat. Ideoq; puto Ciceronem voluiſſe equiparere Fimbriam romanum Socrati greco: dixiſſetq; illud non modo ſicut in quibuſdam aliis exēplis. Ut in eiſdem officiis: ad quod eſt adhibenda actio quedam non ſolum mentis agitatio. Et pro Plancio. Plura ne dicā tue me lachrime impediunt veſtreq; iudices non ſoluz mee. Hic non auſim pro non ſolum dicere nedum.

Cicero

¶ Epitome capitis. lvi.

¶ Niſi in pricipio clauſule verbo principali adheret: atq; indicatiuum deſiderat. alibi etiam ſubiunctiuum: verbumq; minus principale.

Niſi.

¶ Exempla patent in textu. Subiunctiuꝰ modus dicitur etiam coniunctiuus. Et eſt autē niſi compoſitum a ni ꝛ ſi. Si vero quando rem affirmat indicatiuo gaudet vt in bucolicis Si neſcis meus ille caper fuit: ꝛ in noto opuſculo Si deus eſt animus nobis vt carmina dicunt. Ubi nō habet ſubiectiuum modum quia non conditionalis ſed rationalis aut cauſalis eſt coniunctio: accipitur eñ quaſi pro quia. Eius autem naturam ſapit compoſitum: quod in principio poſitum indicatiuum idcirco efflagitat: qꝛ non ꝯditionalis ſꝫ rationalis eſt coniūctio Plautꝰ Niſi annuus penus mihi datur. Tranſlator tñ in principio: quia condicionaliter accipit. ſub iunctiuo iungit in pſalmo dicens. Niſi dominꝰ

Plautus.

cuſtodierit ciuitatem fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Quum autem dicitur in textu: niſi adeſt verbum principale illic niſi eſt datiui caſus vt ſit huic dictioni niſi adeſt verbum principale: hic. i. in poſteriore non adeſt: bene reticuit autem ſꝫ ꝛ vero. quia verbum repetit: ꝛ vtitur hic vt referatur ad propius: qꝛ ſi volat irreuocabile verbum qđ prius dicitur a nobis plꝰ differt ꝙ ꝙ poſterius Itaq; fere piꝰ dictū ſignificamus per illđ. poſterius per hoc. qđ annotādum eſt.

hoc et illđ

¶ De niſi. Cap. lvii.

Niſi quotiens principium ſentētie eſt indicatiuū deſiderat: alias etiā ſubiunctiuū Cicero pro Milone. Niſi forte putamus dementem. P. Scipionem Aphricarum fuiſſe qui cuz per ſeditionem a C. Carbone interrogaref: qđ de Tiberii Gracchi morte ſentiret: reſpondit iure ſibi ceſum videri. Et Quintilianus. Niſi forte imperatorem quis idoneuz credit in preliis quidē ſtrennuū ꝛ fortem: et omniū que pugna poſcit neq; artificē: ſꝫ delectꝰ agere: nec copias ꝯtrahere atq; inſtruere: nec proſpicere cōmeatus: nec locum capere caſtris ſcientem. Preter principia autem ſententiarū ſic: vapulabis niſi caues vł niſi caueas In illo ſuperiore niſi verbum adeſt principale. hic non adeſt.

Niſi. Cicero

Quintilia.

¶ Epitome capitis. lvii.

¶ Particula ꝙ poſita cū huiuſmodi vbis gaudeo: credo: opinor: puto. letor: voluptatē capio et ſimilibꝰ: tam indicatiuo ꝙ optatiuo ſeu ſubiunctiuo quadrat: cum his autem cum quibus locum habet: vt cuiuſmodi ſunt volo cupio deſidero: iubeo: impetro: exigo: poſtulo et ſimilia tātum optatiuo. Cauebimus autem ne verba diuerſorum modorum copulemus.

¶ Uñ ꝙꝙ ſeorſum dicere licet. gaudeo ꝙ ſcribis ꝛ gaudeo ꝙ me certiorem facias. tamen nō dicaz copulatim: Gaudeo ꝛ ad me ſcribis ꝛ certiorem facias: ſꝫ ſic. gaudeo ꝙ ſcribis et certiorem facis: aut ſic. gaudeo ꝙ ſcribas ꝛ certiorez facias: qđ in ceteris quoq; eſt faciendū. Uolūt eñ copulatiue cōiunctiones vt noīa eiuſdē caſus. Ita verba eiuſdē modi. Dixi cū quibꝰ locū habet vt particula. Qꝛ huiuſmodi particule vt ꝙ: quin: ne: optant diuerſa verba niſi vt ꝙ ꝯfundanf. Uerbi gratia dicaz: velim vt ſcribas: oro vt ad me venias. precor vt ignoſcas. Nō dubito quin mihi iraſcarꝫ. rogo ne mihi id vitio des Ne dicā Non dubito ꝙ iraſceris. Sepe tamē omittimus particulas. vt ꝛ ꝙ. vt velim facias. monui te ad me venires. Sepe etiā mutamus orationē in verbuz infinitiui modi. Monui te ad me venire. velim te incolumen eſſe. Potiſſimū aūt cū verbo caueo. timeo. formido ꝛ ſimilia. ponimꝰ vbū optatiuū aut ſubiunctiuū ſine particula. ne vt caue feceris: vereor facias. Licꝫ autem cauendum ſit ne verba diuerſorum modorum copulemus tamen interdum copulantur vba diuerſorū tēpoꝝ. vt vocaſti me ꝛ ecce venio. Uirg. eneī. iii. Ceciditq; ſuperbū iliū. et

Exempla. Nota

Uergilius

oſſis humo fumat neptunia troia. Ubi multi
tñ dicunt fumat ꝓ fumauit poſitū per ſincopā
ſꝫ diligētiores dicūt pñtis eſſe tēporis: ⁊ ſigni-
ficari per diuerſa tēpora naturā rez. Nā iā ce-
ciderat Iliū: ⁊ tñ adhuc troia ſumabat humo:
depingit̄ ergo natura incēdij. qđ primo loco ar-
dorē parit. deinde ruinā ⁊ caſum. ⁊ demū fumū.
Quī ergo par nobis ratio eſt mutandi tēporis
poterimus ⁊ nos mutare. Uñ illud venimus in
euāgelio Mathei. Uidim⁹ eñ ſtellā ei⁹ in oriē-
te: ⁊ venim⁹ cū munerib⁹ adorare eū. poteſt eē
ꝑteriti tēporis: prima longa ⁊ media breui. vt
ſit venim⁹ iſtuc vſqꝫ. aut pñtis tēporis pma bre-
ui ⁊ media longa. vt ſit etiā venim⁹ adorare eū
Poſſunt etiam futura cum preſenti et preteri-
ti copulari vt te amaui amo ⁊ amabo ſemper. ⁊
ita in conſimilibus. Mallem tamen dicere qui
erant in naui flebant ꝙ fleuerunt.

De ꝙ. Cap. lvij.

ꝙ. Quod ſcribis gaudeo ⁊ ꝙ
ſcribas vtroqꝫ mō dr̄. Uolo ꝙ
ſcribas nō aūt ꝙ ſcribis. Illi⁹
ſuperioris hec ſimilia ſunt. cre-
do: opinor: puto: letor: volupta-
tē capio ⁊ reliqua. Hui⁹ poſte-
rioris hec. Mādo: iubeo: impero: exigo: poſtu-
lo ⁊c. In illo tñ ſuperiore cauendū eſt ne diuer-
Modorū ꝯformitas. ſoꝝ modoꝝ vba copulem⁹: quale foret illđ Te-
rentij: qđ nōnulli ſic legūt: an ꝙ viā ignorant:
an ꝙ iter perferre nequeāt. Cū ſit dicendū aut
ſic: ꝙ viā ignorēt an ꝙ iter perferre nequeant
aut ſic. An ꝙ viā ignorāt: an ꝙ iter perferre ne-
queūt: cui ſimile illđ ⁊ apud eundē. Nihil cū eſt
nihil deſit tñ: cū ſit potius legendū deſit nō de-
ſit: vt bonis auctorib⁹ placet. Et in proemio Ci-
Cicero ceronis ad Herenniū quidā ſic legūt. Et ſi ne-
gocijs familiarib⁹ impediti vix ſatis ociū ſup-
peditare poſſim⁹ ⁊ ipſum qđ dat̄ ocij libētius
in philoſophia cōſumere cōſueuimus. cū ſit po-
tius dicendū poſſumus vt modi ꝯcordent q̄ co-
pula media cōiūgunt̄: ꝙꝙ ſon⁹ ipſe vtpote in
curſu medio periodi cōuenientior eſt in poſſu-
mus ꝙ in poſſimus. Eſt etiam alia cā cur hoc
non liceat quam modo ſubiungam.

Epitome cap. lviij.

Etſi
Tametſi
Quanquam
Quiuis
Licet

Etſi ſeu tametſi ⁊ ꝙꝙ in ꝑncipio ſtatim orō-
nū epiſtolaꝝ libroꝝ ve poſita. dignitatē quādā
pre ſe ferunt optātqꝫ indicatiuū: ſecūdo aūt lo-
co poſita etiā ſubiunctiuū recipiūt. Sꝫ q̄uis ⁊
licet in principio rez nō magne dignitatis col-
locata ſubiunctiuū expetūt: ponunturqꝫ reſpe-
ctiue: nā ꝯſortiū huius particule tñ deſiderant
ſine qua ꝙꝙ etſi ⁊ tametſi rite ponuntur ꝑſer-
tim interrogatiue. Neqꝫ tñ nunꝙ cum indicati-
uo ꝯſtructa leguntur.
Exēpla patent in textu. vt in Quintilia. Et ſi
iudices natura eſt non natura ſit: licet ſequatur
vt videat̄. Et apđ Quintilianū declamatio: ſub
audi ſic incipit q̄uis iudices ⁊c. Paucis aūt da-
tum ē huiuſmodi elegātias ad vnguē obſerua-
re. que tñ ſi a doctiſſimis obſeruate ſunt nulli
fuerint negligende. Ceterum tametſi nullam
aſſignant grammatici ratiouē: tamē videt̄ non
nihil rationis ſubeſſe. Nā etſi ⁊ tametſi ac ꝙꝙ
ꝯponunt̄ ex ijs que indicatiuum fere poſtulāt.
Si enim vt iam dixi cum rationalis eſt indica-
tiuū exigit. ꝙꝙ vero videt̄ eſſe q̄ſi q̄cūqꝫ. i. q̄tū
cūqꝫ qđ nimirū indicatiuū deſiderat. Licet ve-
ro et q̄uis conditionales ſunt. Nam licet natu-
ra eſt verbum licet ponatur pro coniunctione:
quod dictum vt ſit exemplo nobis id videt̄ vale-
re: licet id eſt licitum eſt tamen vt ponatur pro
coniunctione. quia ergo videtur ſubaudiri: vt
non eſt mirum ſi ei⁹ modū obtinet. Atqꝫ q̄uis
compoſitū eſt a q̄ ⁊ vis q̄ ſyllabica eſt adiectio
natura tamen ſcđa perſona verbi volo: qđ L vt
oſtendi] optatiuum aut ſubiunctiuū etiam ſup-
preſſa coniunctiōe vt: ſepe poſt ſe habet. vt ve-
lim ſcias: Atqꝫ q̄uis eſt quaſi q̄tum vis. ſicut
q̄libet q̄tūlibet: q optime ſequitur facias: di-
cas aut feceris dixeris. Preter ergo doctiſſimo-
rū obſeruationē ⁊ conſuetudinem que nobis ſa-
tis eſſe debebat. etiam natura vocabuli cauſaꝫ
diuerſe coniunctionis nobis affert.

De etſi: ꝙꝙ: q̄uis ⁊ licet. Cap. lviij.

Etſi ꝙꝙ q̄uis licet. Etſi: ꝙꝙ: q̄uis: licet. eiuſdē
ſignificationis ſunt aliquid in vtē-
do diſcriminis habentia. Naꝫ ma-
ior quidam dignitas data eſt pri-
mis duob⁹ que ſemper aſſiſcunt
ſibi indicatiuū dūtaxat in principio ſtatim ora-
tionū: epiſtolarū libroꝝ alia duo in hoc loco ra-
ro indifferēter. Cicero in oratiōe pro Milone Cicero
Etſi vereor iudices ⁊ in epiſtola ad Atticū Et
ſi nihil noui afferebat̄ ⁊ in opere ad Herenniū
Etſi negocijs familiarib⁹ ipediti vix ſatis ociū
ſtudio ſuppeditare poſſum⁹ ⁊ id ipſum qđ dat̄
ocij libentius in philoſophia conſumere cōſue-
uimus. Quintilian⁹ in declamatione de corpo- Quintilia.
re proiecto. Etſi iudices in hac aſperrima cōdi-
tione fragilitatis humane in qua nemo prope
mortaliū impune viuit: hec oībus natura eſt: vt
ſua cuiqꝫ calamitas precipue miſera atqꝫ into- Cicero
lerāda videat̄. Ci. ꝓ lege manilia. ꝙꝙ frequēs
conſpectus veſter michi multo iocundiſſimus
hic autē locus ad dicendū ampliſſimus ad agē-
dum ornatiſſimus eſt viſus quirites Idem de
offi. ꝙꝙ te marce fili ānū iā audiētē. Cratippū
idqꝫ athenis abundare oportet preceptis inſti-
tutiſqꝫ philoſophie. Lactancius tamen ſecun-
dum librum de inſtitutione ſic incepit. ꝙꝙ li-
bro. ſ. religiones deorum falſas eſſe monſtraue-
rim. Alia duo magis poſtulant ſubiunctiuum
nonnunꝙ tamen ⁊ indicatiuum vt dixi: vt apđ
Horatium. Sic quedam epiſtola incipit. q̄uis Horatius
ſeua ſatis per te tibi conſulis et ſcis. Et apud
Quintilianum declamatio. q̄uis iudices in tā-
ta malorum continuatione iam poteram nihil
ex accidentum meorum nouitate mutari. In
alijs partib⁹ ꝙ in principijs parē oia hec locū
ſortiuntur. Habent ⁊ hoc differentie duo prio-
ra a duobus poſterioribus ꝙ illa aliquando co

dem modo quem de niſi oſtendimus a nullo de
Cicero pendent. Cicero pro marcello. Quid enĩ ē om
nino hoc ipſum diu in quo eſt aliquid extremũ
quod cuꝫ venit omnis voluptas preter ita pro
nihilo eſt quia nulla eſt futura: ꝗꝗ iſte tu⁹ ani
mus nunꝗ his anguſtijs: quas natura nobis
ad viuendum dedit contentus fuit: ſemper enĩ
immortalitatis amore flagrauit: Nec vero hec
tua vita dicenda eſt: que corpore ⁊ ſpiritu con
tinetur. Hoc ſit act⁹ per interrogationē ac ſub
linius: Ut [ne ſi alia exēpla efferaꝫ lōgior ſim]
ſi dicamus hoc idem ſic ꝗꝗ quis ignorat iſtuꝫ
tuũ animũ nũꝗ his anguſtijs: quas natura no
bis ad viuendũ dedit fuiſſe cōtentũ: ſemperqꝫ
immortalitatis amore flagraſſe. De etſi: ſiue ta
metſi. idem enim ſunt et apud eundem ⁊ apud
alios reperienda relinquimus exempla huius
modi: licet pauciora: vnum ex Plynio ſatis ſit
ad Corneliũ priſcũ. Dedit enĩ mihi quantũ ma
Plynius. ximum potuit: daturus amplius ſi potuiſſet: ta
metſi quid homini dari poteſt maius ꝙ gloria:
laus ⁊ eternitas Hic non poſſis ponere licet et
ꝗuis.

¶ Epitome cap. lix.

Cũ Tum. ¶ Cum qñ habet poſt ſe tum: quando videlicet
ſignificat partim: ſed in re minore ⁊ minus eui
denti ꝗtum: tunc vtrũqꝫ vno fere verbo contē
tum poſtulat fere indicatiuum ni particula al
terius modi precedat: ſed cum pro ꝗuis habēs
poſt ſe tamen ſubiunctiuũ efflagitat: quē prio
re modo non ſemp ſed frequenter euitat. Prior
autē modus bifariam cōtingere ſolet aut vt ge
nerale aliquid precedat: ſequatur ſpeciale: aut
vt ambo ſint ſpecialia vt textus declarat. Tum
vero duplicari ac mltiplicari ſolet qñ res ſunt
pares: quomodo Et partim repeti ſolent.

¶ Dico quando habet poſt ſe tum. vult cuꝫ pre
poni ⁊ tum ſequi. Nam quando dico. Uir cuꝫ ſa
piens tum bonus. ſenſus eſt cuꝫ vero ſimile ſit
aut manifeſtum ꝙ ſapiens eſt. tum id eſt veroſi
milius et manifeſtius ꝙ bonus. Addo niſi par
ticula alterius modi precedat. quia Cicero qñ
premiſit vti. i. vt: ſubiungit ſubiunctiuuꝫ ſic Fa
ctum eſt vti cum ſummuꝫ ⁊c. Unde licet dicere
Precor vt filius meus cum prudens tum bon⁹
euadat accipitur etiam pro ꝗuis vt i tex tu pa
tet et pro quando. idqꝫ fere cum indicatiuo: vt
in prologo primi huius. Quum ſepe mecum
noſtrorum maiorum res geſtas, aliorumqꝫ vel
populorum conſidero. Quum faciam vitula
pro frugibus ipſe venito. i Buccolicis. Ubi fa
ciam futurum eſt indicatiui modi. vitula vero
ablatiui caſus. vt ſit faciam rem diuinam. Naꝫ
facere et operari cum nichil additur de re diui
na intelliguntur. vt letis operarius in herbis
Ceterum [quod ad rem magis attinet] de par
tim alibi erit diſſerendi locus. Nam interdum
accipitur pro aduerbio vt ſuo loco declarabi
mus. de tum dico quando res ſunt pares. id eſt
Vergilius eiuſdem ponderis et momenti quia ſi vna aut
altera minor ſit preponenda fuerit illi cum par
ticula vt dictum eſt. Parum autem diſcrepant
cum et tum etiam his modis a ſignificatione
nota: que ſunt quando et tunc. quia ſi dicatur
hic vir quando bonus cenſendus, tunc facun
dus: ſenſus ſit quando id probari poterit ꝙ bo
nus ſit cenſendus tunc. id eſt multo amplius ꝓ
bari poterit ꝙ facundus ſit cenſendus: q: mul
to excellētius apparet in eo facũdia ꝙ bonitas
Quod autem talis ſit ſenſus patet ex eo ꝙ ſe
pe particule tum addimus particulam augmē
tatiuam. vt Eneidos. ij. Tum vero ardemus ſci
tari. et querere cauſas. Tum vero. id eſt tunc
preſertim ⁊ quaſi ad verum cum. prius diſſimu
late id viſi ſimus feciſſe. Dixi fere contentum
vno verbo: vt ſi dicam. vir eſt cum bonus tum
facundus: vnum eſt verbuꝫ: poſſunt tamen plu
ra eſſe verba precipue ſi in ſignificatione ver
borum ſit incrementum et decrementuꝫ. vt vir
cum te ſemper coluit tum amauit. id eſt cuꝫ ma
nifeſtarium atqꝫ in conceſſo ſit ꝙ te ſemper co
luit tuꝫ id eſt multo manifeſtius atqꝫ magis cō
cedendum eſt ꝙ te ſemper amauit quia non co **Virgilius.**
luiſſet niſi amaſſet. Quando autem cum habet
ſubiunctiuum non penitus ſignificat id quod
ꝗuis: ſed quaſi hoc eſt cum ita ſit ꝙ. Unde ine
pte ille opuſculum⁹ ſuum de morbus incepit ꝗ
dixit. Cum nihil vtilius humane credo ſaluti.
cum [ſi verſus pateretur] dicendum eſſet. cre
dam non credo. Habet etiam tum vſum in re
bus enumerandis hoc ordine vt prime demus
primum: ſecunde deinde: tertie: quarte: quinte:
et omnibus alijs vſqꝫ ad vltimam tum. Ultime
autem deniqꝫ aut demum aut ipſum vltimum
vt alibi latius declarabitur. Non enim omnia
ſunt in vnum locum congerenda

¶ De cum ⁊ tum. Cap. lix.

Cum et tum indicatiuũ ſe **Tum ⁊ cuꝫ**
re poſtulãt. Eſt aũt in cũ ꝗddaꝫ
min⁹: in tũ. ꝗddã mai⁹: ⁊ hoc duo
b⁹ modis vt aut gñale aliqͣd ꝓce
dat: ſeqͣtur ſpãle: aut vt ãbo ſint **Quintilia.**
ſpecialia. Primo mõ ſic vt apd Quin. Nõ cum
oĩbus ꝯſitendũ eſt tũ nobis precipue ꝗ ratiõeꝫ
dicēdi a bono viro nõ ſeparam⁹. i. omibus mul
tum: mihi vero maxime. altero mõ apud eundē
Nõ opus marcelle Uictori tibi dicam⁹ quē cuꝫ
amiciſſimũ nobis: tũ eximio litteraꝝ amore fla
grantē digniſſimũ hoc mutue inter nos chari
tatis pignore indicabam⁹. i. multũ ꝓpter amo
rē tuũ in nos: plus tñ propter amorē iudicaba
mus litteraꝝ. Uix aliter reperias quale eſt Ci
ceronis in Uerrē actiõe prima. Factũ ē vti cũ **Cicero**
ſummũ in veteribus patronis multis tum non
nullũ etiã in me ꝓſidiũ tuis fortunis cōſtitutũ
eſſe arbitrarent̄: ſed hoc loco adiectiua ſunt ꝗ
diſtinguant illud plus et illud minus in cetere
locis fere adiectiua non adhibētur: qualia nũc
ſunt ſummum et nonnullum. Raro autem ali⁹
modus ꝙ indicatiuus conuenit: quale ſunt pro **Quintilia.**
ximum exemplum. Idē. Quin. in. ij. Quid au
tem eſt ex his de ꝗbus ſupra dixi quod nõ cũ in

alia que ſunt rhetorū propria tū certe in iſtud
iudiciale cauſe genus incidat: Cicero ad Curio
nem. Graui teſte priuatus ſum amoris ſummi
erga te mei patre tuo clariſſimo viro: qui cum
ſuis virtutibus: tum etiā te filio: ſuperaſſet oīm
fortunas ſi te ante vidiſſet ꝙ vita decederet. Nū
ꝙ hoc fit niſi ſub vno verbo: quod ſi quādo ſub
duobus fieret non tamen in diuerſis verborū
modis: diuerſiſue temporibus: vt fecit Boeti⁹
in principio tertij [vt reor] de dialectica libri.
Cum in omnibus philoſophie diſciplinis edi-
ſcendis atq̧ tractandis ſummum in vita ſola-
men exiſtimem: tum iocundius ꝛ veluti cū quo
dam fructu etiam laboris arripio: que tecū cō
municāda compono: niſi forte putamus hoc eo
Cicero. dem modo pro deiotaro incepiſſe Ciceronem.
Cum in omnibus cauſis grauioribus. Cic. Ce
ſar initio dicendi commoueri ſoleam vehemen
tius ꝙ vel viſus vel etas mea videtur poſtulare:
tum in hac re me multa perturbant: tamen dici
tur non tum. Reſpondet enim ad illud cū pro
Cū p̄ ꝙuis ꝙuis. Ut alio idem in loco. Satis me conſtan-
ter facere videamur: qui cum precipi nihil poſ-
ſe dicamus: tamen ꝛ in alijs de rebus diſſerere
ſoleamus: ꝛ in hoc ipſo tempore precepta offi-
cij proſequamur: cū ſcilicet pro ꝙuis: aut ſi ſcri
bitur tum: non tamen: ſcribendū etiam erit ſo-
leo: non ſoleam quale eſt illud in procmio quar
ti libri tuſculanarum queſtionum: Cum multis
locis noſtrorum hominum ingenia virtuteſq̧
Brute ſoleo mirari tum maxime in his ſtudijs
que ſero admodum expetita in hanc ciuitatem
e grecia tranſtulerunt. Idē auctor opus de na-
tura deorum ſic inchoat. Quod quidā deprauā-
re ſolent dicentes ſint pro ſunt: cum multe res
in philoſophia nequaꝙ ſatis adhuc explicate
ſunt: tum perdifficilis Brute quod tu minime
Priſcian⁹. ignaros queſtio eſt de natura deorum. Priſcia-
nus quoq̧ vir grammatice locutus eſt in proe-
mio magni operis: ꝛ quidem in prima dictione
atq̧ adeo in prima ſyllaba dicens. Cum omnis
eloquentie doctrinam ꝛ omne ſtudiorum gen⁹
ſapientie luce preſulgens grecorum fontib⁹ de
riuatum latinos proprio ſermone inuenio cele
braſſe. ꝛ cetera que tanta ſunt precedentia ver-
bum principale: vt non modo Demoſthenes ꝙ
contēta voce ꝛ vno ſpiritu cōplures verſus pro
nunciabat: aut Hercules qui ſine ſpiratiōe vnū
ſtadium decurrebat: Sed ne nouelius quidem
Torqu. tus mediolanēſis: qui vno ſpiritu tres
vini congios ſiccabat: poſſet illā ſententiam at
q̧ periodum vna vocis cōtentione p̄nunciare.
tandē verbū principale ſubiūgit. conatus ſum
pro viribus remarduā quidē ſed officio pfeſſio
nis nō indebitā ſupra noīatorū p̄cepta virorū q̄
cōgrua ſunt mihi viſa in latinū trāſferre ſermo
nē. Cū inueniā erat dicēdū. aut quoniā inuenio
Sed ad tum reuertamur. qd̄ ſepe ſine cū ponit
geminatū: triplicatū ꝛ in quāuis lōgū multipli
catū: ſed quātū ego ſentio in rebus paribus vt
Quin. Nec indignetur Herodotus equari ſibi
Titū liuiū cū in narrando mire iocūditatis cla

riſſimiq̧ cādoris: tū in cōcionib⁹ ſupra ꝙ enar- Cū p̄ aliqn̄
rari pōt eloquētē ita dn̄r oīa tū reb⁹ tum perſo
nis accōmodata Taceo de eo modo qn̄ accipit
pro aliqn̄ vt tū hoc tū illud dicas. i. aliqn̄ hoc ali
qn̄ illud. vel modo hoc modo illud.

Epitome capitis .lx.

¶ Quidem trifariam accipi ſolet. Primo ad di- Quidē.
ſtinguendas res ponitur q̧ ſic in priore aut pri
ma particula ſequente autē vel vero vel vtroq̧
Secundo per conceſſionē eius cui adheret ſed
ſubſequēte exceptione cū particula ſed: verum
veruntamen: at ceterū. tamen attamen: ſed tn̄
ſubditur autem ſic venuſte poſt pronomen ille
Tertio per affirmationem quaſi pro certe aut
per excluſionem eius cui maxime videtur poſ-
ſe conuenire quod ſequitur. adq̧ ſine dictis par
ticulis: ſed precedente nec aut ne ꝛ poſito quod
excludere volunt in medio.

¶ Exempla in textu patebunt. tertij aūt modi
q̧ amplior eſt ꝙ in textu: habetq̧ duo membra
prioris membri exemplū eſt. Nemo doctus qd̄
quidem ſciam: hoc dixit Sequētis: hoc eſt Ne
deus q̄dem ipſe poſſet facta infecta facere. At
ne rex quidē ipſe populo illi formidini ſit. Rex
dico ipſe qui tamen potiſſimum eſſe poſſit. Po-
nitur autem in primo modo quidē in priore aut
prima particula: in priore ſi tantum due ſunt: in
prima ſi plures: verbi gratia in priore ſic. Oēs
ſtabunt ante chriſti tribunal: boni quidem ad
dextram: mali vero ad ſiniſtram. In prima aūt
ſic. Oēs hoīes tandē addicent: boni quidē ad
gloriam: mali vero ad tormēta porro neutri: vel
neutri autē [id eſt infantes q̄ e chriſtianis nati
ſunt ſ; nō renati ī xp̄o] ad priuationē vtriuſq̧
De ſecundo modo oīa ſunt exemplorum plena
vt bene q̄dē p̄dicas ac precipis: ſed male viuis
Prudenter quidē ſcripſiſti ſed inſipienter vixi-
ſti Multi quidē bene incipiunt verū perꝙ pau
ci perficiunt honeſtam vitam: ꝛ ita in infinitis
alijs. Gaudet autem ſic particula ille illa illud:
vt in textu ſatis declaratur

De quidem Cap. lx.

Quidem p̄ducib⁹ tribus ſic modus Quidem
accipi ſolet. Uno ad diſtinguēdas res
quod apud grecos penēnimis fit ſepe
vt vnus quidem ſic. alius autem ſic. Ego quidē
Rome ſum: tu vero athenis: frater autē alexā-
drie. Altero autem quaſi per exceptionem illi⁹
quod affirmes. Ut apud. M. F. Torquebis qui- Quītilian⁹
dem filium: ſed fatebitur mater. Adeo vt apud
hunc ꝛ M. Tullium nunꝙ coniungatur quidē
et ille quin huiuſmodi ſequatur exceptio vt de
offi. libro. ij. Ab optimis illis quidem viris ſed Cicero
non ſatis eruditiori de amicitia. Qui autem in
virtute ſummū bonū ponūt p̄clare illi q̄dē: ſed
hec ipſa virtus amicitiam ꝛ gignit ꝛ continet.
Dicendum erat preclare ij quidem vt in prono
minibus oſtendimus potius ꝙ illi: ſed hoc fe-
cit vt ille coniungeretur cum quidem. In ſupe
riore modo tantum duobus comitibus quidem
vti poteſt: que ſunt vero ꝛ autem. In hoc ſecun

do pluribus preter has duas verũ veruntamen at ſed: ceterũ tamẽ attamẽ. ſed tamẽ. In hoc ſecundo modo ipſum quidez alternatim poni poteſt nunc in laudem nunc in vituperationez atꝙ id aut a vituperatione incipiendo ⁊ finiendo in laudem: aut incipiendo a laude ⁊ finiendo in vituperationem: vt tu lentus quidem es ⁊ piger ſed tamen fidelis. Rurſus. tu quidez fidelis es ſed tamẽ lentus ⁊ piger. Tertio modo quo plenus eſt etiam ſermo vulgaris: nullo autem aut vero aut ſed: alia ve coniunctione ſimili ſequente: ſicut et he ipſe nonnunꝙ ſine quidem ſunt.

Cicero

Cicero. Aut enim nemo (quod quidem magis credo) aut ſi quiſꝙ eſt: ille ſapiens fuit.

Epitome capitis. lxj.

¶ Uero ⁊ autem ſubiunctiui ſunt ordinis ideꝙ ſignificant ſic tñ vt interdum nuſꝙ referantur ſed ſolum ad diſtinguendas ſententias ponantur Uerum differũt in vtẽdo quia non eiſdẽ ſociantur. Dicimus enim Neꝙ vero ⁊ nec vero cõcinius ꝙ neꝙ aũt: nec aũt Cũ vero potius ꝙ tũ aũt. quod vix audeas dicere. Item age vero: ſane vero. enim vero. at vero. potius ꝙ age aũt ſane aũt: enim aũt: iam aũt que duo poſtrema nequaꝙ dicam. Incipimus preter ea maiora quedam capita per vero potiꝰ ꝙ per autem. Econuerſo non autẽ potius dixeris ꝙ non vero: licet recte ⁊ indifferenter dicatur: vero nõ vel autez non: ſine repetitione eiuſdem verbi. Nam quotiens he particule vero ⁊ autẽ ponuntur cũ negatione non conuenit in cõtradictione verbum non longe poſitũ repeti: ſicut conuenit quando ſola negatio precedat ſiue ſequatur. Poete tñ illud nõ obſeruãt. Porro idem ſignificare videtur qđ autez ⁊ vero: ſed cõmunis eſt ordinis vñ dicere licet age porro: ſicut age vero: ſed in prĩcipio orationis licet dicere. Porro qui: vbi per autem ⁊ vero dicetur. Qui autem vel qui vero. Habetꝙ porro alias apud poetas ſignificationes vt longe: certe: poſtea ⁊ vltra ſignificare videatur: vnde ſepe in medio inuenitur.

Neꝙ vero
Nec vero
Porro

¶ Exẽpla fere patent in textu. Cui adieci has particulas potiꝰ: cõcinius: venuſtiꝰ ⁊c. Sic enĩ vbiꝙ intelligendus ẽ vt author proteſtatus eſt Quo circa parũ militat contra ipſum qđ affert Mancinellꝰ. eſt tamen vtile cognitu ne nullos affirmemꝰ ſecꝰ locutos. dicit enĩ ſic. Neꝙ autẽ q̃ dixerit: recte quidẽ dixerit. Apuleꝰ enĩ libro primo floridorũ ſic ait. Proconſulis autẽ tã bella ſententia eſt: qua ſemel lecta: neꝙ augeri littera vna neꝙ aũt minui poteſt ⁊c. Qđ q̃dẽ Laurẽtiꝰ itẽ notaſſet: ſi tũc forte occurriſſet ei. Apuleij enĩ authoritas apud Laurẽtium valuit. Un vbi de puluiſculo ſcribit ait. Maſculino tñ protulit apuleius. Dixit enĩ nobilẽ puluiſculũ. Affert ⁊ alibi Apuleij authoritatẽ. Nõ vero quoꝙ dicere licet. Tulliꝰ naꝙ in catone maiore ſeu de ſenectute ſic ait At ſi quidẽ mortui ſunt: non vero tã iſte ꝙ tu ipſe nugator ⁊c. Preterea iaz aũt recte dici poterit. Curtiꝰ enĩ li. ix. ſic ait. Iã aũt ſcietis: et quãtũ ſine rege valeat exercitus: ⁊ q̃d opis in me vno ſit. hec ille. Quorũ q̃a ſingula affert exempla oſtendunt rarũ cõtrariũ eſſe vſũ

Mancinellꝰ
Neꝙ autẽ.
Non vero
Iam autez

De vero: autem porro. Cap. lxj.

Uero autez

Vero ⁊ autem idem ſignificant et eodẽ in loco poni pñt antecedẽte vtiꝙ aliqua dictiõe: nuꝙ enĩ ab his ſententia icipit Collocãt aũt frequẽter vt nuſꝙ referãt: ſed tñ diſtinguant ſñiam a ſñia: vt mea ipſius verba declarãt vbi ſum vſus modo aũt Habẽt tñ aliqñ neſcio quid differentie in vtẽdo Cur naꝙ nõ dicimꝰ neꝙ autẽ ſicut neꝙ vero. vt Quint. Neꝙ vero me Lacedemonij atꝙ athenienſes magis mouerint ꝙ populus Ro. apud quez ſumma ſemper oratoribus dignitas fuit. Item tum propter hoc: tum vero propter illud: non autem tum propter hoc: tuz autem propter illud. Contra non dicimus non vero ſicut non autem: vt ſum tibi amicus nõ autem aſſentator. Muta illud aduerbiuz: ⁊ habet locum vero ſic. Sum tibi amicus: aſſentator vero non: vel aſſentator aũt nõ ⁊ inq̃buſdã ſilibus Incipimꝰ. n. maiora quedã capita per vero potius ꝙ per aũt. Uirgi. Iunonẽ cũ venere ſic loq̃ incipientẽ facit. Egregiã vero laudem ⁊ ſpolia ampla refertis Tuꝙ puerꝙ tuꝰ Et ad Serui. Sulpitiũ ſcribẽs Cicero ita epiſtolam incipit. Ego vero Serui vellem vt ais in meo dolore affuiſſes Preterea nõ dicas ita age aũt: ſane aũt: iam autem: enim autez: at aũt: vt age vero: ſane vero: enim vero: vt vero: iam vero: at vero. Atꝙ vt in quibuſdam locis hec duo ⁊ cetera ſimilia a me prius enumerata habent gratiam ſi ponãtur: ita in quibuſdã non habent quale eſt cũ idẽ verbum repetitur hoc modo. Quin. Pro patre mori poſſum: coram patre non poſſum. Nõ recte dicas coram patre aũt non poſſum. niſi reticeas verbum ſic: coram patre aũt non. Atꝙ hic ſequitur negatio: aliquando antecedit. Cicero. Tu cum principem ſenatorem auunculuz domi habeas: ad eũ nõ refers: ad eos refers qui ſuaz domum non habent: tuam exhauriunt. Quare non de eo modo intelligitur: quotiens verbũ ſine cõtrarietate repetitur. Ut idez Tribues his tẽporibus quãtum poteris poteris aũt quantũ voles. Neꝙ quotiens aliquid prelongũ eſt: aut nõnihil immutatur. vt idem in verrem. Non enim inquit illud peto quod ſoleo cum vehementius contendi impetrare reus vt abſoluatur non peto: ſed vt potiꝰ ab hoc ꝙ ab illo accuſatur id peto. Et in philippicis. Ego autẽ veterãos tueri debeo: ſed eos quibus ſanitas eſt certe timere non debeo. Tale non fuit lactantij: qui ait. Sed vt dixi venia concedi poteſt imperitis ⁊ qui ſapientes ſe non fatentur. His vero non poteſt q̃ ſapientiam profeſſi ſtultitiam potius exhibent Ego dixiſſem his nõ poteſt. Poete hoc non ſeruant. Uergilius Non erit auxilio nobis ethol ⁊ arpi: At meſapus erit. Ouidi. Non formoſus erat: ſed erat facũdus vlyſſes. Porro licet eiuſdem ſignificationis ſit cuius vero ⁊ aũt: tamen vt puto pro illis ponere non poſſis: nõnuꝙ tamẽ eundẽ locum ſortitur: vt age vero age porro

Quintilanꝰ.
Neꝙ vero
Non autez
Uero non
Autem nõ
Uergilius.
Cicero
Age vero.
Sane vero
Enim vero
Iam vero.
At vero.
Repetitio verbi quando licita.
Cicero
Uergilius.
Ouidius.

Quītilian⁹ ſed illud nunq̄ in fronte ſentētie collocat. Hoc aūt ſepius vt quintilian⁹. Porro qui confeſſum defendit: non abſolutionē ſceleris petit: ſed licentiā. Per illa diceremus: qui vero: vel qui autem confeſſum defendit. Apud quoſdam ⁊ preſertī poetas volunt ſignificare longe: certe: poſtea: vltra. Ideoq; ſepe non in principio ſentētie: ſed in medio inuenitur

Epitome capitis .lxii.

Siquidē. Si quidē. ¶ Siquidem quando vna pars eſt rationalis eſt coniunctio ſignificās idem quod nā. Quando due partes ſi eſt cōditionalis: ⁊ quidem quaſi certe: quo modo deberet ſi produci: tū tamē ab Ouidio corripiatur.

¶ Accurate aūt annotādū eſt q̄n vna ⁊ q̄n due ſunt pres: nā i ſignificādo lata eſt differentia vt textus di lucide docet. In quintiliani aūt exemplo vbi dicit vult muneri .i. munus aut p̄ munere nō eſt legēdū muneri: neq; munerū: ⁊ paulo poſt: Siquidē ⁊ remigē cātus hortatur: hoc eſt remigantē nō aūt regimē vt quidā impreſſerūt

De Siquidem. Cap. lxii.

Siquidem ⁊ ſi quidē. Siquidem ex ſi ⁊ quidem compoſitū videtur: ſed cur nec primam ſyllabā longam habet cū ſi longa ſit nec ſignificationem alicuius harum vnde cōponi dicitur: Eſt enī ſiquidē idē quod nam: vt apud Quintilianū. Atq; natura ipſa videtur ad tolerandos facilius labores muſicam velut muneri nobis dediſſe: ſiquidem ⁊ remigē cantus hortatur. Et Ciceronē. Cōfiteor eos niſi liberatores populi romani conſeruatoreſq; reipu. fuerint. plus q̄ ſicarios: plus etiā q̄ parricidas eſſe: ſiquidem eſt atrocius patrie parētem q̄ ſuum occidere. Nōnulli non internoſcūt quando ſiquidē eſt vna dictio quando duplex: quod internoſcere facile eſt: vt apud eoſdē ambos: priorem libro quarto. Quare illud ſtultiſſime precipitur quod defendi non poteſt ſilentio diſſimulandum: ſiquidem eſt id de quo iudex p̄nunciaturus eſt. At ſi extra cauſā ſit adductū ⁊c. Poſteriorem pro Milone. Deinde profect⁹ eſt per id tp̄s cum iam Clodius. ſi quidē eo die romā venturus erat redire potuiſſet. ⁊ p̄ Flacco. O morem preclarum diſciplināq; quā a maioribus accepimus: ſi quidē teneremus: ſed neſcio quopacto iā de manibus elabitur. In hoc tamen ſignificato apud Ouidium reperitur libro quarto faſtorum prima ſyllaba breui tanq̄ ſit dictio cōpoſita. Sed ſi forte tibi eſt non mutabile pectus Atq; ſemel iuncti rumpere vincla tori: Hoc quoq; tētenus ſi quidem ieiuna remanſit: Sin minus inferni coniugis vxor erit. Idem libro tertio ſine titulo. Que mihi ventura eſt: ſi quidem eſt ventura ſenectus. Cum deſit numeris ipſa iuuenta ſuis In altero ſignificato apud lucanū libro quarto. Hoc ſiquidē ſolo ciuilis crimine belli. Dux cauſe melioris eās.

Cicero. Cicero. Ouidius. Lucanus

Epitome capitis .lxiii.

¶ Sin raro ponitur niſi p̄cedat ſi ſaltē ſubintellectū ideq; ē q̄d ſed ſi: aut ſin aūt: q̄d poſteri⁹ nō includit negationem: ſed oppoſitionem niſi addat minus aut alia particula negata: neq; ſi idem eſt quod ſi quidem licet ſeruio videatur.

¶ Apud quoſdam preſtātis viros Hieronimū nō notat vt cui⁹ nō ſūt illa Apoca. ſi. v̄ba nec ſimiliter in euangelio. nā alteri⁹ putat trāſlatio

De ſin. Cap. lxiii.

Sin. Terentius Saluſtius Sinantem

Sin pro ſi nūq̄ in prima p̄te collocat ſ; i ſcda: vbi fere duorū ē oppoſitio atq; hoc ſiue vocali ſequēte ſiue pſonāte. Terētius. Si illū relinquo ei⁹ vite timeo: ſin opitulo: huius minas. Et alibi. Si hoc celat in metu: ſin patefit i probo fiem. Nonnūq̄ ſi vnū reperit: ſed q̄d ſecūdi loci vicē obtineat. vt Saluſti⁹. Imperat vt precio ſecuti multa cōfecerat inſidiatores. Maſiniſſe paret ac maxie occulte. Sin id parū procedat quouis modo Numidā interficiat id eſt ſi poteſt occulte ſi non poteſt vtcūq;. Quorūdam tñ vſus eſt vt dicant: ſinaūt p̄ eo quod eſt ſi nō: quaſi in ſin aut in autem ſit negatio: mirareturq; de vulgo niſi id apō quoſdā preſtātis viros reperirē. Quale eſt illud in apocalipſi: ſin aūt veniō ⁊ mouebo candelabrū. cū preſertim pauloſt dicant. Si quo minus veniā. Ego vero in vtroq; dixiſſē: ſin min⁹ vel ſin aliter. Et in euāgelio. Si ibi fuerit fili⁹ pacis requieſcet ſuper illū pax veſtra: ſin aūt ad vos reuertet. ⁊ alibi Si quidē fecerit fructū ſin autē ſuccides illam. In quibus omnibus grece negatio adeſt. Seruius vult nonnūq̄ ſi accipi p̄ ſiqdē: vt ibi Tua ſi tibi menala cure. Quod mihi minime placet.

Epitome capitis .lxiiii

¶ Quippe: vtpote: profecto: vtiq;: nimirum: ſane: certe vel certo: ſimiliora ſunt in ſignificato q̄ ſiquidem: non multum tamen ab eo differūt preſertim duo quippe et vtpote que cauſatiue ſunt Nā quippe videtur eſſe quia certe. Unde quippe ſiquidem: nā nāq;: etenī precedente aliqua particula reddunt precedētis dicti cauſam Quoniā aūt exordit cauſā: Unde idem dicere poſſū per quoniam in principio poſitum ⁊ per quippe ſecundo loco ſequente cū: aut relatiuo: aut etiam ſine vtroq;. Utpote aūt ſimillimum eſt quippe: niſi q̄ verbum ſuum non habet: habet enī poſt ſe cum vel relatiuum ſicut quippe. Profecto ⁊ vtiq; affirmant: ſed vtiq; a Cicerone non frequētatur ſicut profecto. Sunt autē ambo apta reſpōſioni cū iidem interrogamus ⁊ reſpondemus ſicut ⁊ certe ⁊ nimium: ſed maxime omniū nempe. quod tamen non precedente interrogatione etiam in principiis locū habet: vt nempe hoc aſſidue. Nempe hoc queſiſti: In quib⁹ tñ tacita videt preceſſiſſe q̄ſtio Sane ⁊ affirmatiue ⁊ pro valde accipitur nōnunq̄ cū ſuperlatiuo ⁊ permiſſiue Certe modo affirmat modo pro ſaltem accipitur: ſicut at cū ⁊: Uero ſemper affirmat: vt et certe apud Ciceronem ſicut et ſane apud quintilianum. cum ſcio dicit potius certo q̄ certe: hec ſumma eſt.

Quippē Quoniam. Quippe Utpote. Profecto Utiq;. Certe. Nimirum. Nempe. Sane Certe At Uero Certo ſcio.

Certū ſcio. Certe ſcio.

¶ Exēpla patent in textu: Mancinell⁹ huic vltimo adijcit nō nihil dicens. Hic addā: dici quoqꝫ certum ſcio. Ualerius maximus lib. ij. cap. ij. Nā oculos tuos certū ſcio: clariſſima eſt luce tenebri offuſos ingens opus animi intueri nequiſſe Inuenitur ⁊ ſepe certe ſcio. Hec ille.

Quippe. Utpote. Profecto. Utiqꝫ. Nempe. Nimirum. Sane. Certe. Certo. Siquidem.

De quippe: vt pote: profecto: et vtiqꝫ: nempe et nimirum: ſane certe. Cap. lxiiij.

Quippe ⁊ vt pote ꝑfecto ⁊ vtiqꝫ nēpe ⁊ nimirū ſane ⁊ certe vel certo ſimiliora ſunt quidem in ſignificato q̄ illud quod modo dixi de ſiquidē loquor: ſed ad hoc ipſum proxime accedunt preſertim duo: quippe ⁊ vt pote que licet vulgo accipiantur pro certe: cui non omnino equidē repugno: tamen maliꝫ accipere pro cauſatiuis vt Quint. Falſa enim eſt querela pauciſſimis hominibus vim percipiendi que tradātur eſſe conceſſam pleroſqꝫ vero laborem ac tēpora tarditate ingenij perdere. Nam contra plures reperias ⁊ faciles in excogitando: ⁊ ad diſcendū promptos. Quippe id cū homini naturale ac ſicut aues ad volatum equi ad curſum ad ſeuitiā fere gignuntur: ita nobis eſt mentis agitatio: atqꝫ ſolertia: vnde origo animi celeſtis credit̄. Atqꝫ licet hmōi dictiones eodē tendant: tñ vſu diſſidēt: ⁊ quaſi diuerſo itinere ad idē ꝑueniunt Ut eñ ꝑ quippe hoc in loco recte dicā ſiquidē vel nā aut nāqꝫ: vl' eñ aliqua dictione antecedēte ad hūc modū. Id eñ eſt homini naturale: ita rar⁹ per quoniā: q̄ coiunctio habet aliū vſum q̄ nulli horū alteri cōcedat̄: vt in hoc Tulliano exemplo

Quoniam.

Quoniā vtriuſqꝫ conſilij cauſaꝫ. P. C. ꝓbatam vobis eſſe cōfido: priuſq̄ de repu. dicere incipio: pauca loquar de heſtarna. M. Antonij iniuria. Hoc idem per quippe ſic dicam: priuſq̄ de republica dicere incipio P. C. pauca loquar de heſterna. M. Antonij iniuria: quippe ꝓbatam vobis eſſe confido cauſaꝫ vtriuſqꝫ conſilij: vel quippe cum probatam vobis eſſe confidaꝫ: vel quippe qui probatam vobis eſſe confido vl' confidam

Quippe

Huic ſimillimum eſt vt pote preterq̄ primo modo. Non enim habet ſuum verbum quale foret vt pote id eſt homini naturale. In ceteris omnibus vſum habet:

Ut pote

Plynius de naturali hiſtoria. Ut pote cum quideꝫ annuo ⁊ biennij ſpacio durauerit. Cicero ad Atticum. Me ⁊ commoda valitudo qua iam emerſeraꝫ vt pote cum ſine febri laboraſſem: tenuit. Idem ad eundem. Eas nos: vt pote qui nihil contemnere ſolemus non pertimeſcebam⁹. Et in philippicis. Lucius quidem frater eius vt pote qui peregere repugnauit familiam ducit. Saluſtius ī Catil. Antoni⁹ procul aberat vt pote qui magno exercitu locis equioribus expeditos in fugam ſequeret̄. Hic ſubiunctiuo ille indicatiuo vſus eſt. Nonnunq̄ ſine cum: ⁊ ſine relatiuo reperit̄ ⁊ neſcio an frequētius cuiuſmodi eſſet hoc. Antonius aberat a bello vt pote eger ⁊ iacēs in lecto. In qua forma etiam reperitur quippe: vt Quintilianus. Si alienuꝫ ⁊ ignotū. tamen que communis omniuꝫ mortalium quippe ſub vno parente nature cognatio eſt hominem cibo forte pena dignum videret ſeruaſſe perituraꝫ animam.

Plynius. Cicero. Quītilian⁹.

Titus Liuius. lib. iij. Notam iudici fabulam petito: quippe apud ipſum authorem argumenti peragit. Profecto autem et vtiqꝫ ſine dubio affirmant. Sed hoc ſecundum nunq̄ aut fere nunq̄ apud Ciceronem: apud poſteriores frequenter: vt Quintilianus. Sed ſolent huiuſmodi negociatores aliq̄d proprium at priuatuꝫ ſtipulari: vtiqꝫ cum alienam rem vendunt Mō non ita ſolet ad reſponſionem adhiberi: vt illō alterum: vt Cicero. quis hec renūciat: is profecto qui inter fuit.

Liuius. Profecto. Utiqꝫ.

Licet idem facere per certe. vt idem Tantam ſolicitudinem bonorum: tantum timorem omnium in quo meminimus: certe in nullo.

Certe

Et per nimirum: vt Quintilianus. Demus id quod nullo modo fieri poteſt: idem ingenij: ſtudij: doctrine: peſſimo atqꝫ optimo viro Uter melior dicetur orator: Nimirum qui homo quoqꝫ melior.

Nimirum

Sed vſitatum omniuꝫ maxime eſt nempe. Ut Cicero apud quem hec dico: Nempe apud eum qui cuꝫ hoc ſciret: me tamen anteq̄ vidit reipu. tradidit Nonnūq̄ ſine interrogatione. Horatius enim quamdam epiſtolaꝫ ſic inchoat. Nempe hoc queſiſti. ⁊ Perſi⁹ Nempe hoc aſſidue dixit. Quintilianus. quoqꝫ inquit. Nempe enim in hoc plurimum laboris exhauſim⁹: vt rhetoricē oſtenderemus bene dicendi ſcientiam: ⁊ vtilem: ⁊ artem ⁊ virtutē eſſe

Nemphe. Perſius.

Sane tum affirmatiue ſumitur vt itā ſane ſane vero: tuꝫ pro valde: ⁊ homo ſane nobilis: Interdum cum ſuperlatiuo. Sueto. de vita Ceſaris. Bellum ſane difficillimum geſſit. Tum permiſſiue. quotiens aliquid aduerſario tribuimus: vt ſit ſane vt ais. vt Quint. Tulerit ſane filius noſter penas: dederit ſpiritū ſupplicio: nihil de ꝑteritis loquamur qua ſi eſtorita ſit vt vis.

Sane

Certe modo affirmat: mō pro ſaltē accipitur. vt nō potero tangere certe potero videre vl' at certe. Ideo dixi q̄ ꝑ ſaltē accipit̄: q̄ hanc eandeꝫ ſententiam nihil differre puto ab ea que eſt nō potero tangere: ſaltem vel at ſaltē potero videre.

Certe.

Adiungitur autem illud at quo modo iungitur ſed cū tamē: licet alterū eorū ſufficeret Significat eñ nonnūq̄ at idem qō ſaltē. vt in illo Virgiliano. At meſapus erit

At

Certe coniuncta cum coniunctione ⁊ ſemper affirmat. vt Cicero. Et certe contra Ceſarē eſt ingreſſus armat⁹ Apō Quin. Et ſane frequēter vt lib. i. Et ſane quis cōcipiat vel declamātis habitū: vel orantis vocē: inceſſum: pnunciationē: illū deniqꝫ animi ⁊ corporis motū: certe coniuncta cū ſcio ſimilbuſ q̄ verbis ſolet mutare: e in o: vt certo ſcio: ſic dicimus manifeſto pro manifeſte. aperte ꝑ aperto: liquido pro liquide: tuto pro tute ⁊ ſimilia.

Et certe. Et ſane. Certe. Certo:

Epitome capitis. lxv.

¶ Ut accipitur eleganter pro quippe ſeu vt pote ſequente cum aut relatiuo. interdum etiam quaſi pro ſecundum q̄.

Ut.

¶ Exempla in textu clariſſima ſunt.

De vt. Cap. lxv.

Ut. Quītilian⁹

VT pro quippe ſiue vt pote accipit̃ ſequēte relatiuo: vt Qui. Cū mecū⁹ vt interiecto mari non fortunā q̄ſq̄ noſſe: nō natales nō partē poterat vna tamen res faceret apud quoſdā miſerabilē: q̄ videbar inique cōparatus. Et alibi. Illud iā diximus quāto plus nitoris ⁊ cultus demōſtratiue materie vt ad delectationē audientiū cōpoſite q̄ q̄ ſunt in actu ⁊ cōtētione ſuaſoria iudicialeſq̄ ꝑmittant. Ubi eſt vt: licet ponere q̄ppe vł vt pote. Quin. vt frequenter vtit̃: vt pote autē raro. Et alibi. Nec ignoro igit̃ quos trāſeo. nec vtiq̄ dāno vt q̄ dixerim eſſe in omnibus vtilitat̃ aliquid. Et alibi. Theopōpus his minor vt in hiſtoria predictis minor: ita oratori magis ſimilis: vt qui anteq̄ ad hoc opus ſollicitatus diu fuerit orator. Aliqñ accipit̃ quaſi ꝑ ſcdm. vt Ci. Qui ſermo q̄ p̄cepta quanta notitia antiq̄tatis. ſciētia iuris: augurij: multe etiā iā vt in hoīe romano littere. i. ſcdm id qđ ſolēt ſcire romani. Et alibi. Poſtea q̄ cliſtenē multū vt temporibus illis valuiſſe dicēdo. i. ſcdm illorum tēporū eloquētiā. Et iterū. Deniq̄ hunc ꝓximo ſeculo Themiſtocles inſecut⁹ eſt: vt apud nos ꝑantiqu⁹ vt tēporibus illis non ita ſane vetus. Et iterū atq̄ iterū in codē Bruto. Fuit vt tēporibus illis luculentus: erat cū litteris latinis: tū etiā grecis vt tēporibus illis eruditus. Erat etiā in primis vt temporibus illis grecis doctrinis inſtitutus: quorū vtriuſq̄ orationes ſunt: vt in aſiatico genere laudabiles.

Cicero.

Epitome capitis .lxvj.

Ab. Abs

¶ Ab l. r. ⁊ i. cōſonāti venuſte ꝓponit̃. Abs t et q. vt aūt priſcian⁹ docet: ab vł abs nō ꝓponunt̃ vocali: ab tam vocalibus q̄ conſonantibus non male ſonātibus: vt dictis tribus ⁊ d. ⁊ interdū u.

Mācinell⁹

¶ Unde Mancinell⁹ de ab longe meli⁹ priſcianus edocuit. Ait enī lib. j. de duodecim carminibus A quidē vł abs vocali ſequēte nō ponem⁹. Ab vero nō ſolū vocalib⁹ ſequētib⁹ ſed etiā ꝯſonātib⁹ quibuſdā nō male ſonātib⁹ āncedēte ab vt adduco: abdo. hec ille. Licet igit̃ etiā dicere ab duce: ab domo. Sepius deniq̄ reperitur ab ꝯſonāte ſequēte ꝓpoſita. Pli. li. ij. ca. ix. Et i tenebrarū remediū ab natura repertū. Itē li. xix c. ij. Mox ceſar dictator totū forū romanū itexit viāq̄ ſacrā ab domo ſua ad cliuū vſq̄ in capitoliū ⁊c. Plura inuenies ⁊ in cōmētarijs ceſaris: et i Tito liuio atq̄ alijs. hec ille: q̄b⁹ claret qualis ſit cēſor qñ dicit priſcianū lōge meli⁹ edocuiſſe. Nā mł̄tis q̄dē videt̃ melior Laurētiana precepto que preſupponit dictū Priſciani: declarat aūt q̄b⁹ cōſonantibus ab preponi velit: cū enī ille tantum de d. exemplificet: addit hic q̄ etiā: l. r. ⁊ i. conſonanti venuſte preponitur.

Quibus cū litteris iungit̃ ab et abs. Cap. lxvj

Ab.

AB cum duabus liquidis et cū i qñ fit ꝯſonās adiungi ſolet. vt ab lege: ⁊ ab legatis ab litteris: ab re: ab rege: abrogo: ab re: ab ioue. Abs vero cum t. vt abs te: abs Tito. Interdum cum q vt Teren. Abs quiuis homine beneficium accipere gratum eſt.

Terentius Abs.

Epitome capiti. lxvij.

¶ Continuo ſtatim ⁊ ꝓtinus p̄cedēte negatione aut addita particula interrogatiua vim negādi habente ſignificāt quaſi nō ideo. aut nō ideo Protinus aūt ſine negatione valet interdū quaſi ſimul aut etiam. Exempla patent in textu.

De continuo. ſtatim. ꝓtinus cū non. capi. lxvij.

Non continuo. Non protinus. Nō ſtatim.

COntinuo protinus: ſtatim q̄d ſignificēt notū eſt: q̄b⁹ addita negatione ſignificatio qualis nō ideo: vt de oratore Cic. At ſi ille ſeditiones ſaluti huic ciuitati fuiſſent non cōtinuo ſi quis motus populi factus eēt id. C. Norbano in nefario crimine ⁊ fraude capitali eſſe ponendum Quintilianus. Nō autē vt quicq̄d precipue neceſſariū eſt: ſic ad efficiendum oratorē maximi protinus erit momēti. Et iterū. Neq̄ id ſtatim legenti perſuaſum ſit oīa que oēs authores dixerūt vtiq̄ eſſe perfecta. Eandem vim obtinet interrogatio quam negatio vt idem Continuone ſi ille ſtulte cogitauit: nobis quoq̄ ſtulte dicendum eſt. i. nō ideo: cuius ſignificationis mutate hec cauſa eſt q̄ nō plane receſſum eſt a prima illa eius ⁊ naturali. quaſi dicat̃ nō. aut nū ꝓpter hanc ſolam et ſe primo offerentē rationē Seruius nō eſt vſus hac recleganter in ea parte vbi abeſt negatio. Nō quia mulier ſtatim et ancilla. Si aūt ancilla ſtatim ⁊ mulier eſt. Tollendū enim erat poſterius ſtatim. Protin⁹: vt ego interpretor: pro ſimul ſiue etiam aliquando recipitur. Uirg. Quin protinus omnē per legerent. Quintili. Traxerat et infirmitate mentis magnam protinus et in membra conſtantiam. Et enim quod ſtatim fit: quaſi ſimul fit.

Fabius

Cōtinuo ne

Protinus Alia o legunt

Epitome capitis. lxviij.

¶ Tantum abeſt ſequente ſimplici aut gemino vt venuſte exprimit qđ per nedū: non ſolū non modo: vel non tantum dici poteſt: ⁊ a Quintilia. per et tantum non: vel tantū ꝫ non.

¶ Uerbi grā. dicere poſſum tm̄ abeſt vt fratrem tuū occiderim vt ne viderim q̄dē. aut ꝑ nedū ſic. Ego fratrē tuū nō vidi: nedū nō occidi. aut per nō ſolū ſeu nō mō aut nō tm̄ ſic. Ego nō ſolū nō occidi fratrē tuū. ſed neq̄ vidi vnq̄. Per et tantum non ſic. Fratrem tuum non vidi et tantum non occidi. i. tantum abeſt vt non occiderim

De tantum abeſt: tantumq̄ non. Capit. lxviij.

TAntum abeſt aut vnū vt poſt ſe habet aut duplex. Unū ſic. Cic. de offi. Tm̄ abeſt ab officio: vt nihil officio magis poſſet eſſe contrariū: Idē ꝓ Marcello. Tātū abes a pfectione maximorū operū: vt fundamenta nondū que cogitas ieceris. Duplex ſic. Idem pro lege manilia Tantū abeſt vt aliquā bonā gratiam queſiſſe mihi videar: vt multas etiam ſimultates partim occultas partim apertas mihi ſubeundas eſſe

Tantū abeſt cum vt. Cicero.

ALEXANDER PP VI VALENTINUS FERDINANDUS

intelligam. Quem modum a grecis mutuati ſumus. Hos autē duos quos attigi modos idem ſignificare et hoc liquebit: ꝙ alterum in alterū conuertere licet ſic. Tantum abeſt vt officium ſit. vt nihil officio magis poſſit eſſe contractuꝫ Idem tantum abes vt maxima opera perfeceris vt fundamenta nonduꝫ que cogitas ieceris. Rurſus tantum abſum a comparatione alicuius gratie: vt multas etiaꝫ ſimultates: ⁊ cetera. quin quo planius huiuſmodi orationis ſenſus pateſiat: reſoluamus per non ſolum: vt non ſolum aliquam bonam gratiam queſiſſe non videor: ſed etiam multas: ⁊ cetera. Item non modo officium non eſt: verumetiam nihil magis poteſt eſſe contrarium: et non tantum abes a perfectione maximorum operum: ſed fundamenta quoqꝫ nondum que cogitas ieciſti. Poteſt ⁊ in nedum reſolui: vt ſupra docuimus: ſed hoc faciendum legētibus relinquimus. Aliquando tātum abes et ſine geminatione illa et ſine ablatiuo reperimus: ſed per ꝙ raro: vt in Curionē Cicero. Tantuꝫ abes vt inflammares noſtros animos: ſomnuꝫ iſto loco vix tenebamus. Apd̄ Quintilianum. hec exempla non inueni ſed tale genus loquendi. Si vltra hoſtium affectus qui ceſos acie ſepe tumularunt vltra tyrannos: vltra latrones: parum habet non ſepelire: niſi aliorum quoqꝫ officia precideret tantumqꝫ non petita ex fluctibus aqua reſtringit igneꝫ Et alibi. Hoc triſte ſpectaculum: et tantum non ipſi qui fecerat miſerandum. et iterum. Tantum ꝓ durum ac ruſticum ⁊ parum meritricijs artibꝰ queratur educatum. id eſt tantuꝫ abeſt vt reſtringat ignem: tantum abeſt vt ipſe miſereatur: tātum abeſt vt queratur durum ac ruſticuꝫ ac parum meretricijs artibus educatum. Ualerius in primo Tantum non ſuis manibus deducit: ſiue prope abeſt vel prope eſt: vt quod etiaꝫ e greco ſumus mutuati.

Non ſoluꝫ.
Non modo
Nō tantuꝫ
Nedum
Cicero
Tantū non
Tantumqꝫ

Epitome capitis. lxix.

¶ Simul geminatum non reperitur apud Ciceronem ſicut apud Quintilianum ⁊ ceteros: reperitur tamen interdum apud eum ſequente et geminato: ſicut ſemel vna geminatum pro ſimul. At ſimul et pariter non geminata neqꝫ ſequēte et geminato: ſepe apud Quin. leguntur.

¶ De ſimul: vna: pariter. Cap. lxix.

Simul.

Simul geminatum non memini reperiſſe apud Ciceronem: apud poſteriores. ſepe Quin. ſimul vt pleniore obſequio demereret amantiſſimos mei ſimul ne vulgarē viaꝫ ingreſſus alienis demum veſtigijs inſiſterē. Uer. Obſtupuit ſimul ipſe ſimul perculſus achates. Et iterum. Accelerat ſimul eneas: ſimul agmina Troum. Cic. ⁊ tamen raro pro ſimul dixit vna: in Uerrem actione ſecūda. Una ⁊ id quod facio probabit Una ⁊ in hac cauſa profecto neminem preponēdum mihi eſſe exiſtimabit. Simul non geminatū ⁊ pariter apud Quintilianū ſepe. vt homo fortis ſimul ⁊ ſapiēs: vel homo fortis pariter ⁊ ſapiens. Raro cum gemiata ⁊ Hota. Aut ſimul ⁊ iocunda ⁊ idonea dicere vite. Cicero ꝓ Roſcio. Perditiſſimi eſt igitur hominis ſimul et amicitiam diſſoluere et fallere. cum qui leſus non eſſet: niſi crediſſet.

Una
Simul
Pariter
Simul ⁊

¶ Epitome capitis. lxx

¶ De die hoc. i. in quo ſumus hodie dicetur non nudiuſprimus de precedenti nō pridie: nec nudiuſſecundus: ſed heri: de eo qui heſternum precesſit non ante heri [vt barbari] ſed nudiuſtertius: ⁊ de ſuperiori nudiuſquartus: quaſi nunc dies tertiꝰ: ⁊ nunc dies quartus: nec vltra quartum numerum: licet Plautus id faciat pro gredientur: ſicut nec in alijs multis. Nam biduum triduum: quatriduum: Binoctium: trinoctium quadrinoctium. Biuium. triuium: quadriuium Bimus: trimus quadrimꝰ: nec vltra in vſu ſunt De eo autem qui hodiernum ſequitur: dicet nō poſtridie ſed cras ⁊ de craſtinum ſequente non poſt cras more imperitorum: ſed perendie: vn̄ cōperendino verbū. Pridie aūt ⁊ poſtridie taꝫ ad p̄teritū ꝙ ad futurū tēpus adhiberi poſſunt ſic vt pridie ſic die priori ante eū: ſ. cuius mētionem facimus: ⁊ poſtridie nō poſt tres dies: ſed die poſtero reſpectu eius cuius meminimꝰ. Un̄ ꝓprie dicimus pridie calendaruꝫ vel calendas: et poſtridie. Non autem ſecundo nec primo: qꝫ pro eo dicimus calendis. Simile autem dicendum eſt de nonis et idibus. A pridie autem fit pridianus pro quo ſepe heſternus vſurpatur. A poſtridie vero non eſt in vſu poſtridianus: ſꝫ pro eo ſemper vſurpatur craſtinus.

Nudiuſprimus nō dicatur
Nota

¶ Si quis aūt nondū peritus fuerit calēdaruꝫ nonarū ⁊ iduū: Sciat primū cuiuſlibet menſis diē eſſe calendarum. Deinde in martio: maio: Julio ⁊ octobri ſeq̄ ſex nonas. in reliquis quatuor. Poſt nonas aūt in omnibꝰ octo idus poſt quas q̄ reſtant dies dicuntur calēde ſequentis menſis q: dicēdo pridie calendarum aut calendas videmus dicere priori die calendarū: vl' die precunte calendas. dicendo aūt. tertio calēdas quaſi tertio die ante calēdas ſic tamē vt dies calendarū ſit vnꝰ: ⁊ quia ſubaudit' die: ideo in maſculino dicimꝰ tertio: quarto ⁊c. Et quia ſubauditur ante aut inter vtimur actō: niſi cuꝫ pridie ⁊ poſtridie quibus etiā genitiuū damꝰ aut particulā ꝙ: ſalteꝫ per ſubauditioneꝫ nam cū dicit' in andria. Uenit poſtridie Chremes: ſubaudit' huius diei quem dixi. aut ꝙ hec facta erant. Cōgrue tn̄ dicas. Quicq̄d die lune incipio poſtridie abſoluo. De primo ergo die martij dicā: calendis martijs. de ſcd̄o ſexto nonas martij. de tertio q̄nto nonas martij: de quarto quarto nonas. de quinto tertio nonas. de ſexto nō ſecūdo ſꝫ pridie nonas de ſeptio nonis martij aut martijs. de octauo: octauo idus martij aut martias de nono ſeptimo idus. de decimo ſexto idus. de vndecimo q̄nto idꝰ. de duodecimo quarto idꝰ de tertiodecimo tertio idꝰ. de decio quarto pridie idus de decimoquinto idibꝰ martijs. de decimo ſexto aūt decimoſeptio calendas nō martij aut martias. ſed aprilis. Non eñ ſequuntur

De calēdis
De nonis.
De idibus:
Terentius

calende martij ſed aprilis: ⁊ quo plures nume
ramus dies in martio: eo pauciores reſtant ca-
lende. vnde de decimoſeptimo dicimus decimo
ſexto calendas. ⁊ ſic deinceps

De nudiuſtertius: ſocijſq; ac de pridie ⁊ poſtridie. Cap.lxx.

Nudiuſtertius. Nudiuſquartus — NUdiuſtertius et nudiuſquar
tus: nec vltra ꝓgreditur: ſicut biduo
triduo: quatriduo. ⁊ binoctio: trino-
ctio: q̃drinoctio: ⁊ nõ ampliꝰ: niſi pu
Philelphꝰ aliſ vtitur — tamꝰ ſine menda ſcriptũ eſſe in philippicis nu
diuſtertiuſdecimus. Plautus vt ſolet licenter
inquit nudiuſtertius: quartus: quintus: ſextus:
ſeptimus: octauus: ⁊ adhuc deinceps. vt etiam
ad milleſimum fuerit proceſſurus: ſed cur quē-
admodum habemus biduo ⁊ binoctio: nõ etiaz
habemus nudiuſſecundus: Nempe quia adeſt
Heri — alterum vocabulum: ⁊ quidem magis ꝓprium
quod eſt heri. De die autem qui preceſſerit he-
ſternum dicimus nudiuſtertius: ⁊ de ſuperiore
adhuc nudiuſquartꝰ: ſcilicet nunc die tertio vel
quarto De ſequenti cras. De huic proximo pe-
rendie. Cicero ad Atticum libro duodecimo.
Cicero Cras — Scies igitur cras: ad ſummuz perendie. Unde
dies perendinus dies ab hinc tertius. Ceſar in
Perendie. — commentarijs. Qui ſi per te liceat perendino
Perendinꝰ — die cum proximis hiber.nis coniuncti commu-
Cõperendino — nem cum reliquis belli caſum ſuſtineat. Et cõ-
perendinare differre in longum. de die in diem
Pridie ⁊ poſtridie ſimiliſſimam obtinent ſignifi
cationem eius cuius ſunt heri ⁊ cras. Eſt enim
pridie quaſi heri: non tamẽ preſentis diei: ⁊ po
ſtridie cras non preſentis diei: ſed cuiuſdam al
terius: aut preteriti aut futuri: preteriti ſic. Pri
die ꝙ intrarem mare: ſerena lux fulſit. Futuri
ſic. Pridie ꝙ inites patriam ſacrificium facito
id eſt die precedenti quo aut mare intraſti: aut
patriam intrabis. Item poſtridie ꝙ pater mor
tem obijt: epulum feci: et poſtridie ꝙ vxorem
duxero: nauigandum mihi eſt: vel cum genitiuo
Pridie — ſic. Pridie illius diei: ⁊ poſtridie illius diei: quo
Poſtridie. — hec ⁊ hec feci: aut faciam: vel ſine ꝙ: et ſine diei
ſic. Uenit ad me chremes poſtridie clamitans
ſuple illius diei quo hec geſta ſunt: ⁊ cum intra
ui vrbem: audiui hominem pridie receſſiſſe. Di-
cimus tamen cum has litteras dabam erat pri
die calendas auguſti vel poſtridie nonas: ⁊ ho
die eſt pridie ludorum circenſium: cras erit po
ſtridie nundinarum Refertur enim tale tempꝰ
non ad hodiernum: craſtinũq; diem: ſed ad aliũ
quendaz: veluti ad eum quo he littere legentur
Cras — Ideoq; errauit qui ſcripſit ſic. Cum eum rome
domum loquendi gratia adiſſem: orauit me di-
cens poſtridie ad me redeas. Dicẽdũ erat cras
aut ſic. Poſtridie vt redirẽ orauit. Rurſus non
recte dixiſſet ſic. cras vt redirem orauit: ſed po
ſtridie. Atq; vt non dicimus nudiuſſecundus:
Non dicit ſecũdo aut primo calẽdas. — ita nec ſecundo calendas: ſecundo nonas: ſecũ-
do idus ſed pridie calendas. pridie nonas. pri-
die idus Item vt non dicimus nudiuſprimus:
ita nec primo quidez calendas: primo nonas: p
mo idus: ſed calendis: nonis: idibus. Preterea
ex his duobꝰ alteruz format ex ſe nominatiuum
alterũ vero minime. Ex pridie ſit pridianus ex — Pridianus
poſtridie nõ ſit poſtridianꝰ aut i vſu nõ eſt: ſ; ꝓ
eo abutimur craſtinus: per qđ ſignificat nõ mõ — Craſtinus
dies ſequẽs hodiernũ: ſed etiã quẽlibet alium.
Uergiliꝰ. geor.i. Si vero ad ſolem rapidũ lunaſ
q; ſequentis Ordine reſpicies: nunq̃ te craſti-
na fallet. Hora. neq; inſidijs noctis capiere ſe- — Heſternus
rene. Eodez quoq; modo abutimur heſternꝰ ꝓ
pridianus. Teren. Iure heſterno panem atruz — Terentius
vorent. Cic. Uidere videor: alios intrãtes: alios
exeuntes quoſdam heſterna epotatione oſcitã
tes. non de heſterno die loquitur. quia [vt ſi di-
cam] illo heri non fuerat factum. cum hec dice-
rentur. Utimur frequentius hoc per abuſionez
ꝙ illo naturali ⁊ ꝓprio. quo ⁊ ipſa frequẽter vti
mur. Sueto. in vita Ti. Solẽnibꝰ cenis pridia- — Suetoniꝰ.
na ſepe ⁊ semeſa obſonia appoſuit. Idẽ in vita
Caij. Marcente iã ſtomacho pridiani cibi one
re. Bartholus cum leguleis accipit poſtridie ꝓ
poſt tres dies: vnde conſequens fuit dicere pri
die ꝓ eo quod eſt prioribus ⁊ proximis diebus
Nam ita vulgo loquãtur pridie emi domum cũ
dicendum ſit nuper: de quo nunc diſſeramus.

Epitome cap.lxxi.

Dudum de modico tempore dicit hore vide- — Dudum.
licet vnius aut duaruz: aut diei: aut menſis: pro
cõditione materie ſeu actionis. Nuper ⁊ pridẽ — Nuper
de longiore: vt pote menſis aut anni vnius: aut — Pridem.
plurium pro conditione quoq; materie. Olim — Oliz
vero de magno tempore ſiue ante acto ſiue fu-
turo. Sed interdum etiam pro dudum: aut pro
aliquando accipitur. Idem quoq; tempus im-
portatur per iamdudum: iam pridẽ: iãdiu: iam-
olim: ſeu olimiã: qđ per ſimplicia: ſed ſimplicia
etiã locum habent quando ſignificatio verbi ẽ
momentanea atq; tranſitoria neq; perſiſtit ſeu
parmanet. Compoſita vero dũtaxat tũc qñ eſt
perſiſtens ⁊ cõtinuata ad tempus vſq; deſigna
tum vt in ſequenti capite latius patebit.
Exempla omnia late patent in textu: ſed de
ratione ac vſu horuz vocabulorum latius expla
nabimus in ſequẽtis capitis declaratione. Bõ — Bõbarda.
barda videt dicta a bombo id eſt ſono: ⁊ ardeo
quia cum ardore fit ſonus ille

De dudũ: nuper ac pridẽ cõpoſitiſq;. ca.lxxi.

DUdum ⁊ iamduduz de paruo — Dudum.
tẽpore vnius hore aut ſemi hore: aut — Iãdudum.
duarũ horarũ: certe breuiſſimi tẽpo- — Nuper.
ris. Nuper ſiue pridez ⁊ iãpridem de — Pridem.
longiori tempore decem aut viginti dierũ: aut — Iampridẽ
mẽſis mẽſium vel: nõnunq̃ annorũ pro condi-
tione materie. Item dudum ⁊ nuper ſeu pridez
de re ſiue actione que nõ inſiſtit: ſed ſtatim trã
ſit Iamdudũ ⁊ iampridẽ de re ſiue actione que
inſiſtit ⁊ immoratur: illa ꝑteritum vtiq; poſtulãt
hec frequentius preſens nonnunq̃ etiam ꝑteri
tum: dudum intraui et iamdudum te expecto:
id eſt hora aut ſemihora eſt: vel due vel tres vel
vt multum quattuor: ex quo intraui: ex quo te

expecto. Sed ipſa actio intrandi nō inſiſtit ac
ſtatim deſinit. Secus autem expectandi actio.
Item nuper ex Sicilia redij. et iampridem ex
Sicilia abſum id eſt ſuperioribus diebus mē-
ſibuſue ex Sicilia redij. ⁊ iam multi dies ſunt:
vel aliquot mēſes ex quo abſū ex ſicilia vel quo
ex ſicilia redij. Hic continuatio intelligitur tē-
poris: illic minime. Hic ſignificatur mora: qua
in hoc loco immoratus ſum illic momentum il-
lud applicationis. Ceterum quia dixi nuper et
iampridem non modo menſes cōplecti. verum
etiam annos pro cōditione materie tale exem-
plum ſit. Nuper inuenta eſt machina. quā bō-
Bōbarda. bardam vocant .i. non multo tempore ad hinc.
Iampridem bombarda in vſu eſt: hoc eſt iā ali
Cicero. quanto ab hinc tempore in vſu eſt. Cic. de diui-
natione. Neqȝ ante philoſophias patefactam
que nuper inuenta ē hoc de re cōmunis vita du
bitauit. Idem de amicitia. Neqȝ enim aſſentio-
Cicero. bis: qui nuper hec diſſerere ceperūt cum corpo
ribus ſimul animas interire: atqȝ omnia morte
deleri. Quid attinet hic plura exempla repete-
re cum nemo aliter locutus ſit: Forſitan aliquā
do poete apud quos legimus iādudū pro conti
nuo: ſed in perſona loquēte: ⁊ alios vt maturēt
Vergilius. hortante: vt Vergilius. Iamdudum ſumite pe-
Lucanus. nas. Rarius iāpridem vt fecit Lucanus. Tolli-
te iampridē victritia tollite ſigna Niſi iampri-
dem victritia dicas Quare boetius male vi-
detur voluiſſe imitari vtrum locū. Marcij. Tul
lij in rethoricis dicentis aliquando reſponden
dum eſt primum his que aduerſarius nuperri-
me dixerit: cū in cōmentarijs dialecticis dixit
Hoc autem quod nuper diximus: cū dicere de
buiſſet vltimo: aut nouiſſime: aut poſtremo: aut
Macrobi9 proxime. In ſaturnalibus quoqȝ Macrobius.
Iamdudum inquit hec queſtio ab Ariſtotele ⁊
propoſita eſt ⁊ ſoluta. cum dicere debuiſſet iam
Iamolim. pridem: aut potius Iamolim Plynius etiā ma
ior: ſi vere ſcriptum eſt li. xxiij. ſic inquit. Som-
no vero ac ſecuritatibus iam dudū hoc fuit qđ
illi helena ante cibum miniſtrat. Et iterum lib.
Liuius xix. Iamdudum ex eadē hiſpania zelicon venit
in Italiam plagis vltiſſimum Et Liuius libro
xlj. In eo captiuorum numero fabri qui dudū
fuere aſſueti apud penos mercede opus i arce
lucrorum facere. Pridem autē ⁊ nuper non lon
go tempore a nunc interdum non longo tempo
Nuper re a tunc: vt Curtius. Qui nuper ab Alexādro
miſſi erant. Ti. Liuius. Tunc hec ipſa agebat
animos indignitas: nō in retinendi modo pub
licis agris. quos vt teneret pertinacem nobili-
tatem habere: ſed ne vacuum quidem agrū nu-
Pridem per ex hoſtibus captum plebi diuidere. Cice.
de ora. libro. ij. Quā multa de balneis quas nu-
per ille vendiderat. Pridem vero rarū eſt. Ply
nius li. xvij. naturalis hiſtorie: Ipſi vero pridē
vidimus eadē ferme omnia preter pubertatē
in filio Cornelij Taciti equitis Romani. Pau-
lus iureconſultus. Et non eſt mirum ſi ſpeculū
quoqȝ defuncti pridem filij defertur patri. Vul
pianus. Tenetur eum ordinem tenere: quē pri-

dē habuit. Modeſtinus. A litteris pridem ſibi
editis. Sepius cum negatione ⁊ cum ꝙ ⁊ cum Quā pridē
ita. Plynius libro. xv. Medica non pridem ve-
nerat in Italiam. Cicero pro Roſcio comedo.
ꝙ pridem nomen Fannij in aduerſaria detuli-
ſti. Idem in Bruto. Fuit enī regnante iam gre
cia noſtra autem ciuitate non ita pridem domi
natu regio liberata. Papinianus idem in vecti
galibus. Non ita pridem conſtitutum: vt ſui tē-
poris ſinguli periculum preſtarent Idem intel Quādudū
ligitur in dudū qđ in pridē. Ut Quādudum hic
ſedes: Reſpondebis non ita dudū: vel iamdū.
Epitome capitis. lxxij.
¶ Olim de magno tempore tam preterito ꝙ fu Olī.
turo dicit niſi accipiatur pro aliquando aut du
dum: ſimiliter et olimiam ſeu iāolim: quod per-
ſiſtentiam aut permanentiam ſignificari p ver Diu.
bū exigit Diu vero nihil aliud ſignificat niſi per
longum tempus. vnde dicam diu nauigaui: non
tamen diu receſſi. quia licet longum tēpus trāſ
actū eſt ex quo receſſi: non tamen per longum
tempus durauit receſſio mea. Exigūt ergo diu Nota.
⁊ iamdiu ⁊ tandiu non momentaneam ſed per-
ſiſtentem actionem: eamqȝ diuturnā. Unde in
terrogabimus potius ſic: ꝙdiu aut quipridem
veniſti ꝙ: ꝙdiu et reſpondebimus non ita diu.
ſed nuper aut dudum: aut non ita dudum. Et ꝙ
dudum hic ſedes: ⁊ reſpondebimus iamdudum Nuper.
aut dudū: aut ſi verū eſt diu: qa ſeſſio perſiſtit.
¶ Nuper pro quo Plautus dixit nuperus: vide
tur quaſi per parum temporis: quia per ſyllabi-
ca adiectio ſonat per tempus: vt pauliſper: pa-
per: tātiſper: aliquātiſper. per paulum aut pa
aut tantum aut aliquantū temporis. Eſtqȝ vſi
tatius ꝙ pridem in poſitiuo: cū prius ⁊ primū
ſeu primo vſitatiora ſint ꝙ nuperius ⁊ nuperri
me: ſed fere in alio ſenſu. Ut vero vno exemplo
rem patefaciam Queram ꝙdudum intraſti na
uem: ⁊ reſpondebis dudum: aut non ita dudum
aut ſane dudum. Aut ꝙ dudum fuiſti in naui: et
dices iamdudum quia adhuc es. Nam iamdu-
dum idem eſt quoſi quaſi iam a dudū. Iampri-
dem quaſi iam a pridē: ita olimiā: iam ab olim:
ſi ita dicere liceat. Recte autem quero ⁊ reſpō-
deo per dudum: quia parum temporis videtur
ex quo aut intraſti aut fuiſti in naui. At in ciui-
tatem ſi pluſculos menſes veniſti: dicam ꝙpri-
dem ingreſſus es ciuitatem ⁊ reſpondebis pri
dem: aut non ita pridem aut tres menſes. Itē
ꝙ pridem ſtudes iſtic. ⁊ dices. Iampridem aut
ſi parū iamdudū duntaxat: ⁊ ita in conſimilib9

¶ De olim ⁊ diu: eorūqȝ cōpoſitis. Ca. lxxij.

O Lim ⁊ iamolī. ſiue olim- Olim.
iamdiu ⁊ tādiu: ac tādiu habēt Olimiam
aliquid cum ſuperioribus affi- Iamolim
nitatis. Quorū primum apud Diu
Ciceronem rariſſimum. apud Iamdiu.
Quintilianū frequens: qui li Tandiu.
bro octauo ſic ait: Sed in foro tamen illam faci
litatem olim deſideramus. i. iamolim. Eſt alibi
Olimiam imperator inter fulgentes virtutes

tuas liuor locũ querit hoc eſt iam olim: qđ ē iã
Vergilius.
a longo tempore. Olim pro futuro nõ apđ poe
tas tantũ: Vñ Vergili. Illũc tu olim celo ſpolijs
orientis honuſtũ Accipies: ſed apud oratores
Quintilia.
quoqꝫ. vñ idem Quintili. Sunt clari hodie ꝗ
eiuſdem operis auctores: qui olim dominabũ
Vergilius.
tur. Poete etiam pro aliquando: vt idē Virgil.
Ac olim feras poſuit cum vinca frondes. Non
nunꝗ etiā pro iamdudum accipitur: Vt Curti⁹
Curtius.
lib. viij. Olim enim vero mero ſenſibus vinctis
ex lecto repente conſurgit. Diu vero nihil aliđ
ſignificat niſi per longũ tempus. Diu nauigaui
Diu.
diu equitaui: non autē diu receſſi: aut: diu equũ
aſcendi: ſed nuper receſſi: aut dudum: ⁊ dudum
equum aſcendi. Quidam tamen ſic loquuntur:
iamdiu eſt ꝙ receſſi: vtentes aduerbio ꝓ noīe
Eadē ratio eſt in iamdiu ⁊ tamdiu. Ideoqꝫ ca
uendũ eſt ne verba que momentaneā actionē ſi
gnificant his aduerbijs applicēs: quale eſt iã
diu publicaui opus: iamdiu duxi vxorem: ſꝫ ꝓ
pridē: licet recte dicat̃. iãdiu eſt opus publica
tum ⁊ iãdiu vxor mihi ducta ē nõ aliter ꝙ ſi di
cat̃ op⁹ iãdiu publicatũ adhuc tñ elimare non
deſino: ⁊ vxor mihi iãdiu ducta adhuc tñ ē virgo
Significat̃ eñi hic cõtinuatio tp̄is: quo opus
q̄dem publicatū eſt: vxor vero ducta manet ac
perſeuerat qđ in illo ſuperiore non fit. Ideoqꝫ
tuba dudum aut iamdudū ſonuit non iamdiu
ſonuit: iamdiu pater mortuus eſt. non iamdiu
animam emiſit: ſed dudum: ⁊ item in ceteris.

Velut.
Veluti

¶ Epitome cap. lxxiij.

¶ Velut ⁊ veluti quaſi tanꝗ ceu: et interdũ vti
imaginē ac transformationē innuūt: ſꝫ ſicuti et
interdum vt ⁊ vti ſimilitudinē. verũ interdum
cõfunduntur. Quaſi autem ⁊ quaſi vero ꝓpriũ
habent modum.

¶ Vñ per illa ſuperiora fit metaphora per hec
tantũ ꝯparatio: vt textus aperte declarat. Nã
in ſuperiorib⁹ fere ſubauditur verbum ſum es
eſt: aut idem verbum alterius modi: in reliquis
idē verbũ in eodē mõ vult repeti: vt ſeuis tanꝗ
rex ſup. eſſes. ſeuis vt: ſicut aut ſicuti rex ſup. ſe
uit ⁊ ita in alijs. Seuis velut rex ſup. eſſes aut
ſeueret: quõ exponi volũt illa ſuperiora inter
ueniens te prepoſitione: vt confugio ad te tãꝗ
ad patrem ſubaudi confugerem.

¶ De velut ⁊ ſicut ⁊ cõſimilib⁹. Cap. lxxiiij.

Velut
Veluti
Vti

Velut et veluti et vti tria hec ſi
miliora ſunt in ſignificatiõe illis tri
bus quaſi: tanꝗ: ceu: ꝗ alijs trib⁹: ſi
cut ſicuti vt. Ea enim ſex ſuperiora
imaginē innuunt: hec tria poſteriora ſimilitu
dinē: ꝗꝗ vt poteſt videri gñale ⁊ cõmune cum
Quaſi.
Tanꝗ
Ceu
Sicut
Sicuti
Ut
oĩbus nec nõ vti cuius prope eſt ſignificatio
que vt. Tu iraſceris tanꝗ leo: quaſi canis: velut
viſus eſt metaphora. Tu iraſceris ſicut vel ſicu
ti leo comparatio eſt. Ibi eñi dico te leonē: hic
aũt leoni ſimilem: quod hinc probatur: ꝙ illõ re
ſoluit̃ per verbum ſubſtantiuum: hoc per idē
verbum. Tu iraſceris tanꝗ leo. i. tanꝗ leo ees:
iraſceris ſicut leo. i. ſicut leo iraſcitur. At q̄ quo
modo hoc ipſum probatur: ꝙ ita he orationes
reſoluantur potius ꝙ e contrario. Nēpe ꝙ cū
hmōi verbi coniunctas inuenimus. vt tu ince
dis velut ſi eſſes rex: non aũt velut incedit rex
ita in filijs ego ſentio ſicut Plato ſupple ſen
tit non ſicut Plato eſſem. Ego dico ſicut antea
ſupple dixi: non ſicut antea fui. Poſſunt tamen
illa que dixi reſolui per idem verbum: ſed non
in indicatiuo vt tu incedis velut incederet
rex. Adeo illa que habent prepoſitionem vix
aliter reſolui poſſunt. Ego venio ad te tanꝗ ad
deum: non eſt dicendum tanꝗ deus eſſes: ſꝫ tã
ꝗ ad deum accederem. Deniqꝫ hec ſubiunctiuũ
poſtulant illa indicatiuum. Seruius pro ſicut
poſuit velut in duodecimũ enei. Nã diademā
velut aliarum gentium reges non habent. Si
velim afferre exempla viuentium plura poſſuꝫ
ineleganter dicta. Sꝫ vnum interim afferã: qui
ita e greco interpretatur. Nam veluti iuſtuꝫ eſt
in eos animaduertere qui aliquid perperaꝫ pa
trarunt: ita his qui nos beneficio fouerunt re
ferre gratiam decet. Veluti pro ſicuti poſuit: ſꝫ
deceptus eſt: quia greci iſta non diſtinguunt.
Aliqñ ne nos q̄dē diſtinguim⁹ vtiqꝫ cum que
dam enumerantur: poſtea aliqđ exēpli ſubiũ
gimus: vt apđ Ciceronem officiorũ primo. Ta
men ex ſingulis certa officiorum genera naſcū
tur: velut ex ea parte que prima deſcripta eſt.
Idem de natura deorum. Aut quid tã temera
rium: tanqꝫ indignuꝫ ſapientis grauitate atqꝫ
conſtantia: ꝗ aut falſum ſentire: aut qđ non ſa
tis explorate perceptum ſit ⁊ cognituꝫ ſine vl Plynius
la dubitatione defendere: velut in hac queſtio
ne. Plynius naturalis hiſtorie libro ſcđo. Pre
ter hec inferiore celo relatum in monumenta ē
lacte ſanguineqꝫ pluiſſe. Marco Attilio M.
Portio conſulibus: ⁊ ſepe alias carne ſicut Le
lio Volumnio. Caio Sulpitio ꝯſulibus: ea nõ
perputruiſſe que diripuiſſent aues. Et iterum
Quidam vero amnes odio maris ipſa ſubeunt
vada ſicut arethuſa fons ſyracuſanus: in q̄ red
duntur iacta in Alpheũ: qui per olympiam flu
ens peloponneſiaco littori infunditur. In hoc
igitur ſolo mõ loquendi velut cum ſicut ſimili
tudinem habet cum reliquis quis que enume
raui diſſimilitudinem: que nequaꝗ licet pone
re in tali genere ſermonis. Significant enim
imaginē id eſt non ipſam plane veritatem: ali
quando tamen prope ipſam quoqꝫ veritatem:
tum affirmando: tum vero negando: vt pater Quaſi.
tu non amas me quaſi filium: immo te filiū amo
quaſi filium. Ego non amplector illum veluti fi
lium: licet mihi filius ſit. ille diligit me tanꝗ fi
lium: licet non attineam. hic plane imago eſt.
Habet autem quaſi quiddam proprium: quale
eſt obicis mihi ꝙ vxorem repudiauerim: quaſi
tu idem non feceris vel quaſi vero: que exēpla Vti ⁊ vt ꝓ
nuſꝗ non plurima ſunt. Vti etiam accipi ſolet ꝙ
pro vt: et hec duo pro ꝙ Vergilius. Namqꝫ vi
debat vti bellantes pergama circum hac fuge
rent Graij. Quintilianus. Neqꝫ ego grauiſſi
mũ patrē ſuprema ſua inueni iactaſſe credide Ceu

rim: vt heredem filiũ ſcriberet. Ceu magis eſt poetarum ſꝫ quo multi ⁊ pſertim Plynius vtũtur. Quidã docti vtũt his tẽporib⁹ pro ſicut.

Epitome ca. lxxiiij.

Non ⁊ ſed ſequente vtrũqꝫ ꝙ aut quia: aut alterũ ꝙ alterũ quia: locũ hñt in circũſtantia cauſe efficiẽtis quã ꝙ pro quia: ⁊ ipm quia connotant: ſicut vt ⁊ quo cauſe finalis.

Exẽpla ſunt in textu manifeſta.

De non quia: ⁊ non ꝙ: de quo ⁊ vt quia ⁊ vt ꝙ Cap. lxxiiij.

Nõ quia

Non quia negem hoc bene eẽ compoſitum: ſed qꝛ legem hanc eſſe componẽdi in oĩbus principijs recuſem. Item idem Quintilian⁹. Et febrem quiete ⁊ abſtinentia: non qꝛ rationẽ videbat ſed quia valitudo ipſa coegerat mitigauit. Iterum. Quod ego non iccirco potiſſimus in hac parte tractare ſum aggreſſus: quia non in ceteris quoqꝫ doctoribus ideꝫ hoc examinãdum ꝙ diligentiſſime puteꝫ: ſed hoc magis ei⁹ rei neceſſariũ mentionem facit etas ipſa diſcẽtium. Iterum. Nõ qꝛ prodeſſe nũꝙ ſatis ſit: ſꝫ quia hoc proſpicere debet: ne quid peius ꝙ fecerit faciat. Ex his exẽplis videre licet nũc bis quia repeti: nunc vnum quia eſſe et vnum ꝙ et vbi eſt quia: ibi ſemel biſve poſſe eſſe ꝙ. Preterea in ſecũdo mẽbro nũc ſubiunctiuũ eſſe: nũc indicatiuum: nunꝙ tamen idem repeti verbuꝫ preſertim modo verbi mutato: vt fecit quidam qui ait. Non quia amicus non eſſes: ſed ita amicus erat. cum dicere debuiſſet. non qꝛ non amicus ſed quia: vel ſed ꝙ ita amicus eſſes. In quo illud obſeruatione dignum. de cauſa efficienti dicendum eſſe quia: ⁊ ꝙ: de finali quo vel vt. de duobus prioribus exẽpla inſperim⁹. De poſterioribus. Cicero in philippicis. Nõ vt proficerem aliquid: ſiue non quo proficerem aliquid. Quidã ignari huius differentie ſcribunt nõ raro quo pro ꝙ: vt apud eundẽ: ⁊ eodem loco primum igitur acta Ceſaris ſeruanda cenſeo: non quo probem: cum ſcribendũ ſit ꝙ pro eo qđ eſt quia. Quid ſigni: certe ꝙ in altero membro eſt quia cum dicit. Sꝫ quia rationem habendã cẽſeo pacis atqꝫ ocij. Et nemini dubium eſt ꝙ reſolui pro quia: ⁊ quo pro vt: ⁊ hoc in loco a Cicerone ſignificant cauſam efficientem cui competunt vt et quia non finalem cui competunt quo ⁊ vt: quod liquide probatur cum in eadem ſententia de vtraqꝫ cauſa ſit mentio: quale eſt non caſtigo te ꝙ odio habeam: ſed quo meliorem efficiam. In primo membro eſt cauſa efficiens: in ſecundo cauſa finalis. Mutem⁹ ergo iterum cauſas ſic. Nõ caſtigo te ꝙ odio habeã ſed ꝙ amem. Rurſus non caſtigo te quo voluptatem ex contumelia tua contraham: ſed quo meliorem reddã. Ubi eſt ꝙ. illic poſſe poni qa. et vbi q̄ illic vt vel duplex vel ſimplex iã dictũ ẽ

Non ꝙ.

Quia ⁊ ꝙ
Quo ⁊ vt

Epitome cap. lxxv.

Facio ⁊ committo cum particula vt: interdũ ſignificant aliquid fieri propter aliud: interdũ ipſum quod fit.

Ut coactus fecit vt viduã ducerẽ. Nõ cõmittam vt viduam ducam. vbi idipſum quod fit ſignificant. Mercatum feci vt diues ſiam. Commiſi facin⁹ atrox: vt timori ſim: vbi aliđ ꝑpter aliud fit.

De facio vt: ⁊ committo vt. Ca. lxxv.

Inuitus feci vt Caiũ Flaminiũ de ſenatu eijcerem: ⁊ alibi idem Cicero. Faciundũ puto: vt paucis rationẽ noſtri conſilij demus. Et Quintilian⁹ ꝙ ſi nemo miratur poetas maximos ſepe feciſſe vt pricipijs operum ſuorum muſas inuocarent. Diſcrimen habet hic loquendi modus ab altero. Alibi nanqꝫ fit aliud propter aliud: vt cum quis inuigilat diligentius faciende mercature. cur id faciat interrogatus: vt liberi mei honeſtius viuant reſpondebit: aliud eſt ergo quod ipſe facit aliud propter quod ipſe facit. non ita in exemplis a me modo recitatis. Quid Cato fecit vt Flamminiũ eijceret de ſenatu: Nempe id ipm quod fecit: quid faciũt poete vt muſas inuocẽt Nempe nil aliud niſi ꝙ muſas inuocant. Ideꝫ eſt igitur in genere huiuſmodi principium ⁊ finis: ſiue opera et effectus. Idem fecit Cicero quodam in loco in verbo committo. Qui ſecũdum naturam viuere volet nunꝙ committet vt alienum appetat: et quod alteri detraxerit ſibi aſſumat. Idem eſt hoc ac ſi dixiſſet qui ſecundũ naturã viuere volet nunꝙ alienum appetet: vt in ſuperiorib⁹. Inuitus Caiũ Flaminiũ e ſenatu eieci: ⁊ paucis ratio noſtri conſilij eſt reddenda ⁊ ita in ceteris.

Facio vt
Quintilia.

cõmitto vt

Epitome cap. lxxvj.

Similiter ꝙ ⁊ quum verbis appoſita interdum non aliud ſed idipſum quod fit fieri dicũt vt ſit idem in quo ⁊ propter quod.

ꝙ. Quum

Tunc autẽ particule ille cũ adiunctis ſuppoſitum premiſſi verbi videntur: vt auget dolorẽ ꝙ aperte dolore non poſſum. Auget dolorẽ cũ recordor me aperte dolere non poſſe.

De ꝙ ⁊ cũ: iũctis vbo pncipali. Cap. lxxvj.

ꝙ ⁊ cum
Cicero

Quod et cum quidam peculiarie in oratione exhibent: vt in Bruto Cice. Augebat etiam moleſtiã: ꝙ magna ſapientum ciuiumqꝫ bonorũ penuria iam in ciuitate eſſet. Idem ad Sulpitium quo in periculo non nihil me conſolatur cũ recordor hec me tum vidiſſe. Quid eſt qđ augeat Ciceroni moleſtiam: aut quid cũ cõſoletur vel ꝙ magna penuria ſapientũ eſſet: vel cũ recordaret ſue prouidentie. Nempe hoc ipſum ꝙ magna penuria ſapientum eſt: ⁊ ꝙ illud ſuum conſilium recordaretur. Idem eſt igitur id in quo moleſtiã cõſolationem ve capit: et propter quod ipſaꝫ moleſtiam ac conſolationem capit.

Epitome cap. lxxvij.

Particula ꝙ. verbo adiecta facit ſepe verbũ ſignificãs pro ſignificato accipi per vt ſequẽs reſolubile.

¶ Que res exemplo facilius q̃ ratione declarabitur verbi gratia. Nunc etiam hoc contemnitis ꝙ ſenſiſtis tam charam populo ro. Auli hirtij vitam fuiſſe: reſoluitur ſic: ꝙ [vt ſenſiſtis] vita hirtij tam chara populo romano fuit.

¶ Cum verbum ſignificans pro ſignificato accipitur: Cap. lxxvij.

SEpe admirari ſoleo ꝙ nũq̃ tibi grauem ſenectutem ſenſerim eſſe: Quid miraris ſcipio te non ſenſiſſe quod ſentire nõ poſſes. Quippe qđ nunq̃ fuit: Miraris ꝙ nunq̃ ſenſeris me fuiſſe luſcum qui nunq̃ fui. Mirandũ potiꝰ ſolet ſi ſenſiſſes me eſſe luſcum: aut grauiter tolerantem ſenectutem. Verũ ſic locutus eſt Scipio cum Catone quaſi diceret miror ſenectutẽ tibi: vt ſentio non eſſe grauem. Et alibi idẽ Cicero. Declarat autem ſtudium bellice glorie: ꝙ ſtatuas quoq; videmꝰ ornatu fere militari. Nõ ꝙ videmus ſed vt videmus: ꝙ ſunt ſtatue ornatu fere militari declaratur ſtudium bellice glorie. Et alibi Non tã me iſta fama delectat falſa preſertim q̃ ꝙ ſpero amicitie noſtre memoriã ſempiternam fore pro eo quod eſt q̃ ꝙ amicitia noſtra [vt ſpero] ſempiterna erit. Et alibi. Nunc etiam hoc contemnitis ꝙ ſenſiſtis tam charam populo romano Auli hirtij vitã fuiſſe pro eo quod eſt ꝙ vt ſenſiſtis tã chara vita Hirtij populo ro. fuit. Et alibi. Et eo ſtudioſius hoc negociũ ſuſcepimus. ꝙ te non ſine cauſa velle cognoſcere rhetoricã intelligebamus: pro eo quod eſt vt intelligo non ſine cauſa vis rhetoricam cognoſcere. Quintilianus in ſecundo. Sicut Policratem cum Buſirim laudaret: ⁊ Clytemneſtram: q̃q̃ id quod his diſſimile non eſt compoſuiſſe orationem: que eſſe habita contra Socratem dicitur. non eſt hoc ꝙ compoſuiſſe orationem dicitur contra Socratem ſimile illi ꝙ laudauit Buſirim ⁊ Clytemneſtram: ſꝫ hoc ipſum q̃ compoſuit orationem vt dicitur.

¶ Epitome. cap. lxxviij.

¶ Sub tamẽ poſtpoſito ſepe intelligitur: q̃uis conſtructio autem tunc incipienda eſt a verbo reiecto tamen ⁊ poſito q̃uis.

¶ Ut ⁊ inuito ſolo non nihil tamen fecunditatis expreſſi. i. Et q̃uis inuito ſolo tamen nõ nihil ⁊c. ⁊ conſtruitur ſic. Expreſſi non nihil fecũditatis: q̃uis inuito ſolo. ⁊ ita in ſimilibus.

¶ Sub tñ intelligitur q̃uis. Cap. lxxviij.

NAmq; dum fortius opus permiſit etas terram manibus ſubegi et difficultatem labore perdomui: ⁊ inuito ſolo non nihil tamen fecunditatis expreſſi: ſubintellige q̃uis ſic. q̃uis ſolũ eſſet inuitum non tamen nihil expreſſi fecũditatis. Et in his priſtine fortune reliquijs miſeris ⁊ afflictis tamen haberet quoſdam quorũ animos ne ſupplicio quidẽ ſuo ſatiare poſſet id eſt q̃uis reliquie priſtine fortune miſere ſint et afflicte tamen haberet quoſdã ⁊c. Illud hoc loco non omittamus: querentes vbi eſt q̃uis: licet etſi q̃q̃ ſimiliaq; et tamen: vnde incipienda ſit conſtrui oratio. Utrinq; prohiberis ſꝫ nimirum a verbo cui adherebat tamẽ: ipſo tamẽ excuſſo quod iccirco in ligatura ⁊ quaſi iunctura orationis inſertum eſt; quia oratio vnde non debuerat inceperat: vt etſi vereor iudices ⁊c. ꝙ ſi in principali verbo cepiſſet ſuperuacuũ fuiſſet inſere tamen. nunc igitur cũ recte inchoatur: illam dictionẽ vt ſuperfluã quaſi functam officio debemus abijcere.

¶ Epitome cap. lxxix.

¶ Dumtaxat commercium huiuſmodi clauſule ſed etiam verum etiam: ſed quoq; ſedet. nõ poſtulat quia fere affirmatiue ponitur ſicut ſolũmodo ⁊ tantum cum negatione: ſed interdum pro illis: aut vt illa poſitum reperitur.

¶ Significatio enim videtur eadem: vnde dicetur differentia in vtendo. Nam ſemel dumtaxat beneficium accepi: vſitatum eſt. Non ſolũ ſemel ſed terq; quaterq; retuli etiam vſitatũ Non ſemel dumtaxat: ſed ⁊c. inuſitatius eſt

¶ De dumtaxat. Cap. lxxix

DUmtaxat licet idẽ ſignificet quod ſolum tamẽ fere ſolet aliter in orationis ſerie diſponi: nec recipere poſt ſe illud ſed etiam vt ſolum: vt tantum: vt modo faciunt: Ci. pro Deiotaro. Quod ipſum etſi non iniquũ eſt in tuo dumtaxat periculo: ⁊ de ora. Ita loquamur vt ei tradamꝰ ea dumtaxat: que nos vſus docuit. Quintil. in xi. Ergo cum iudex in priuatis aut preco in publicis dicere de cauſa iuſſerit leuiter eſt conſurgẽdum: tum componẽda toga vel de integro reijcienda dumtaxat in iudicijs. Apud principem enim ⁊ magiſtratus ac tribunalia non licebit. Paulopoſt narratio magis prolatam manum: amictum incidentem: geſtum diſtinctum: vocẽ ſermoni proximam: ⁊ tamen acriorem: ſonum ſimplicem frequentiſſime poſtulabit in his dũtaxat qualia hec ſunt. Caius tamen et Paulus preter morem hac dictione ſunt vſi. Alter eñ ait ſic fabros lignarios dicimus non eos dũtaxat qui ligna dolant: ſed ⁊ eos qui edificarent. Alter ſic. Cum tutor non rebus dũtaxat: ſed etiam moribus preponatur: vt in primis mercedes preceptoribus: non quas minimas poterit: ſed pro facultate patrimonij pro facultate natalium conſtituet. Semel q̃ Titus Liuius libro. xlvj. Nec aũt dũtaxat vobis fidelẽ ⁊ bonũ pſtitit: ſed oĩbus interfuit bellis q̃ geſſiſtis.

Dumtaxat Solũmõ Tantum. Liuius

¶ Epitome capitis. lxxx.

¶ Quandoquidem ⁊ quando accepta pro quoniam reperiuntur frequenter. alterum apđ Ciceronem ⁊ Uirgilium. Alterũ apud Quintilianũ apud quẽ ⁊ coeuos eiꝰ etiã quatenꝰ [aut potius quatinus] in eodẽ ſignificato reperitur: cum apud Ciceronem ſignificat inquantum.

¶ Exẽpla patẽt in textu. Adieci aut potiꝰ quatinꝰ propter hanc Mancinelli limam. Aliud ẽ quatenus per e. aliud quatinꝰ per i. Uñ Caper

Quãquidẽ Quando Quatenus Quatinus

Cum Cicero

grammaticus ita ſcribit. Quatenꝰ per e aduer
bium eſt quatinꝰ per i cōiunctio cauſalis : vt ſi
Caper dicas: quatinus hoc ſine plagis nō facies. En
tibi plagas. Quatenus autē aduerbiū eſt tēpo
ris aut loci: temporis quū dicis. Quatenꝰ iſtos
mores exercebis. Loci quum dicimus, quatenꝰ
Feſtus. ibimꝰ ꝛc. Feſtus quoq; ſic. Quatenꝰ ſignificat
qua fine: ſicut hactenus hac fine. Quatinus ve
ro qm̄ ꝛc. Itaq; legendū eſt illud Quintiliani.
Sed, quatinꝰ luctus noſtri in ius vocant. Sic
Iuuenalis quoq; Plinij illud. Et quatinꝰ negatur nobis
Illō idū Horatij. Quatinus ima petit voluēs
aliena vitellus. Quatinus inq̄ per i. Unde Iu
uenalis ſaty. xij. inquit. Quatinus hic non ſunt
nec venales elephanti. Hec ille. Que vera opi
nio: Nam ꝯpoſitum eſt a qua ꝛ tenus: vt ſi vſq;
ad quam rem. hoc eſt locum aut tempus : ſicut
hactenꝰ ad hūc vſq; locum: vel ad hoc vſq; tp̄s

¶ De quando quidem ꝛ quando : ac qua-
tenus. Cap. lxxx.

Qn̄quidez Qn̄. Qm̄.. Cicero

QUandoquidem et quādo idē
ſignificant: ꝛ ſignificāt quoniā. Cice
ro ꝛ Uirgilius frequentius ſuperiore
vtuntur Quin. poſteriore Cice. igitur de orat.
Que ſunt in hominum vita: quando quidem in
ea verſatur oratio atq; ea eſt ei ſubiecta mate
Uergilius. ria omnia queſita: audita: lecta: diſputata: tra
Eneid. x. ctata cognita eſſe debent. Uergi. Quandoqui
Eneid. j. dē auſonios coniungi federe teucris. Sineq; dē
Priſcianꝰ Hic tibi fabor enim quando hec te cura remor
det. Miror q; cur Priſcianus illō Uergilianū
quando pro aliquando expoſuerit: qd̄ accipien
dum eſt pro quoniā. His ſe quando vltima cer
nunt. Extrema iam in morte parant defendere
telis. Quinti. Quando igitur orator eſt vir bo
nus: is autē citra virtutē intelligi nō pōt. Uirtꝰ
Eneid. j. etiam ſi quoſdā impetus ex natura ſumit: tum
perficienda doctrina eſt mores te ante omnia
oratori ſtudijs erunt excolendi. Eiuſdē ſignifi
Quatenus cati eſt quatenus apud ſecundū duntaxat Qui
tiliani. Is enī ita ait. Sed quatenus luctus no
ſtri in ius vocantur ꝛ flenti diſputandum eſt ꝛ
Plynius. orbitati ſue mater iraſcitur: ſiperemus quā ex
orare non poſſumꝰ: et eius diſcipulus Plynꝰ
minor. Et quatenus negatur nobis diu viuere
relinquamus aliquid quo nos vixiſſe teſtemur
Nā Cicero dixit quatenus ſolummodo ꝓ in q̄
tum: ſicut catenus pro in tantū vt in Lelio: Ui
dendū eſt quatenus amicicie tribuēdū eſt. Se
culum autem Quintiliani a Liuio, Uirgiliano
Seculum. Horatio exordiō: quorum vltimus in ſermoni
Quintilia. bus ſic ait. Surentina vafer qui miſcet fece fa
lerna Uina: columbino limum bene colligit
ouo. Quatenꝰ ima petit voluens aliena vitellꝰ

¶ Epitome capitis. lxxxj.

¶ Igitur et ergo breuioribus adhibentur con
cluſionibus: quare quamobrē: quapropter ma
ioribus niſi ita dicamus. Neſcio quare ſic loq̄
ris: itelligo quamobrem ſic facias. Igitur quo
q; ſepe ad ſignificandū coniunctionem partiū
orationis adhiberi ſolet: ſicut nonnunq̄ licz ra
rius ergo.

¶ Ponitur etiā ergo cū accentu in penultima Ergo.
pro cauſa cū genitiuo: vt enei. vj. Illius ergo.
apta etiā eſt idignationi pꝛicula: vt apud augu
ſtū. Ergo ne ſupmis potuit vox improba v̄bis
Tā dirū mādare nephas: ergo ibit in ignes ꝛc.

¶ De igitur: ergo: quare: q̄obrē qua
propter. Cap. lxxxj

IGitur atq; ergo breuiori Igitur cū ſocijs
bus adhibētur cōcluſionibus
q̄re: quāobrē: quapropter ma
iorībꝰ: niſi ita dicas neſcio q̄re
ſic loq̄ris: intelligo quāobrē ſic
facias. Illud tamē qd̄ ꝓtuli ſe
pe ad ſignificandā coniunctionē partium ora
tiōis adhiberi ſolet ꝛ fere poſt aliquā rem iter
iectam quaſi in hunc ſenſum: vt autem cōtinuē
aut pergā ad ſequentia: ac ne ſim longus in exē
plo: vt neceſſe foret: afferā breue ex poeta ſum
ptum. Et certamen erat Corydon cum Tyrſi
de magnū. Poſthabui tamen illorū mea ſeria
ludo. Alternis igitur contendere verſibus am
bo Cepere. Ergo et ſi rarius tamen nonnunq̄
hoc modo ponitur.

¶ Epitome capitis. lxxxij.

¶ Adeo interdum accipitur pro valde: ſed fre Adeo.
quentius pro intantū: ſicut vſq; adeo ꝛ vſq; eo
[pro quibus nonnulli tāto vſurpant] idq; aut
ſequente vt: aut ſine eo: ꝛ interdū cū ſolo v̄bo.

¶ Omnia in textu exemplis conſtāt. quocirca
ſuperuacandum videri poteſt his breuibus ca
pitibꝰ epitomē prepoſuiſſe. non nihil tamē iu
uerit ſi aut breuius aut lucidius idem dicat.

¶ De adeo: vſq; adeo: vſq; eo: ꝛ tāto, ca. lxxxij.

ADeo exponunt pro valde:
vt Terē.. Iuuenez adeo nobilē
Adeo. Terentiꝰ Significat etiam in tantū non
nunq̄ ſequēte: vt non nunq̄ nō
ſequente vt apud Quintilianū
cuncta ſi videtur iura percutere nuſq̄ adeo pro
nobis ſollicita lex eſt : vt quod preſtat extor
queat: dedit ceco talionis actionem non ma
nus recuſantis impedit iniuriam cedis age
re permiſit: ſed non cogit inuitos: adeo pene le
uius eſt vltionem perire q̄ poteſtatem. Benꝰ
ſeruitutis eſt coacta libertas. Hic eadē ſenten
tia fuerit: ſi dixero adeo vt pene leuiꝰ ſit vltionē
perire q̄ poteſtatem. Nam ſepe hoc modo legi
mus poſitum cum vno verbo non cū duobus
quale fuerat exemplū ſuperius: vt apud eundē
At cū protinus reſpondendum eſt omīa para
ri poſſunt: adeo vt paulo minus promptis etiā
noceat ſcripſiſſe : ſi alia ediuerſo q̄ opinati
fuerint occurrerint. Licuiſſet hoc etiā ſic dicere Uſq; adeo.
adeo, paulo minus ꝓmptis etiā nocet ſcripſiſſe Uſq; eo.
Idem efficit vſq; adeo ꝛ vſq; eo: vt apud eūdē
Hinc timor ꝛ vana de ſe perſuaſio vſq; adeo: vt
illo diſcipulorum tumultu inflati ſi parum a
preceptore laudentur ipſi de illo male ſentiant Cicero
Sine vt: ꝛ per indicatiuū apud Ciceronē. Ne
ſi quando ei dicēdum erit de iuſtitia ꝛ fide: mu

tuet aptanne q̄ cū hoc exprimendum ver

bis arbitraret nouam quandaꝫ finxit in libris ciuitatem vſqꝫ eo illa que diceda de iuſticia pu
Tanto. tabat a vite conſuetudine et ciuitatum morib⁹ abhorrebant. Multi adhunc ipſum modū vſur pant tanto.

Epitome capitis. lxxxiij.

Quin. ¶ Quin trifariā accipiť: primo ꝓ quinetiā ſiue atqꝫ etiā idqꝫ fere cū indicatiuo. Secūdo ꝓ vt non: vel qui non ſeu quo minus ⁊ id cum ſubiūctiuo. Tertio pro cur non. id autem interrogatiue ⁊ cum indicatiuo.

¶ Videť eñ quin ꝯpoſitū a qui ⁊ ne ſeu nō: qui
Alioqui aūt pro qua re aut quō accipi ſolet vt ꝗ ſit mecenas hinc per ꝯpoſitionē dr̄ alioqui: qđ eſt alioquouis. hoc eſt quomōcūqꝫ aliter: aut alia quauis re pro quo vulgo alioquin ſcribunt.

¶ De quin ⁊ quinetiā. cap. lxxxiij.

Quin Vergilius Quin ꝓ quinetiā ſiue atqꝫ etiā Virg. Quin aſpera Iuno. Que mare nūc terraſqꝫ metu celūqꝫ fatigat. Cōſilia in melius referet. Quin ꝓ vt non vbi deſyderatur vtiqꝫ ſubiunctiuū verbū: ideqꝫ nō principale: vt ideꝫ. Hic tibi nequa more fuerint diſpendia tanti. Quin vatē inſanā aſpicias. Quin pro cur nō: ſemper interrogatiue ⁊ per indicatiuū. Idē. Quin tu aliquid ſaltē potius quoruꝫ
Vergilius. indiget vſus. Viminib⁹ molliqꝫ paras detexere iuncto: Neſcio quid viderit Seruius: ꝗ hūc locum expoſuit per quinctiam. Sed duo priores ſenſus vulgo ſunt noti in carmine ⁊ in proſa frequētes ⁊ obuij. De tertio afferam ex oratoribus quoqꝫ exemplū. Cicero pro Rabirio. Quin compeſcitis iſtam vocem indicem ſtulticie: teſtem prauitatis: Quintil. in paupere ama
Quintilia. tore. Quin tu potius admittis iuuenis conſiliū rationem.

¶ Epitome capitis. lxxxiiij.

Secundū. ¶ Secundum accipitur pro iuxta ⁊ ꝓ poſt aut ſimul pro vtroqꝫ: interdum etiam quaſi pro ſignificat: interdum in: ſepe autem in vulgari ſignificato: quod eſt quaſi ſequendo auctoritatē aut opinionem.

¶ Secundum enim a ſequendo dictūm volūt: quod autem ſequitur ſolet eſſe iuxta et poſt. ſolet item prodeſſe. Unde ſecundus ventus et ſecundū flumen nauib⁹ prodeſt: quo circa accipitur pro: pro dicendo autem ſcdm Platonē. eſt quaſi ſequēdo auctoritatē aut opinionē Platonis. Scdm autē aurem nō eſt tantum iuxta aurem: ſed iuxta fictū vt a poſteriore parte: vnde addidi aut ſimul pro vtroqꝫ.

¶ De ſecundum. Cap. lxxxiiij.

Secundū. Secundū nonnunqꝫ pro iuxta ⁊ poſt. Verg. Dulcibus illa quidē illecebris aut plena ſcdꝫ Flumina. Quint. i pariete palmato. Tu iaces ſecūdū occaſionē ⁊ expeditū tibi in primo facinus eſt. Sulp. M. Marcellū poſt cene tēp⁹ a magio Cillone familiari ei⁹ pugione percuſſum eſſe ⁊ duo vulnera accepiſſe. vnū in ſtomacho alterū in capite ſcdm aureꝫ: hic iuxta ſignificat. Item qđ ab altero ſecundū eſt idē iuxta ē atqꝫ poſt. Ideo ſecundū pro poſt accipitur: qſi ſecundo loco. Idē Quin. in gladiatore. Nā qđ vnū mihi ſecundū patrem fortuna videbať pa
Fabius. raſſe preſidium id ego ſperare in illa ſorte non poteram. Cic. Proxime aūt ⁊ ſecundū deos homines hoībus maxime eē vtiles poſſunt. Idē Appellat L. Anniū qui erat inſtitut⁹ ſecunduꝫ
Liuius filiā. Liuius lib. ix. Hetruſci belli fama exorta eſt. nec erat ea tempeſtate gens alia: cui⁹ ſecundū gallicos tumultus arma terribiliora eſſent. Secundū accipiť etiam pro eo qđ eſt pro vt ſecundū te litem do: ſecundū me iudica: ſecundū ſe iudiciū deos vult. i. pro me: pro te ⁊ pro ſe. Et pro in: vt ſcdꝫ quietē. id eſt in quiete ſomni. Secundū aūt Platonē: ſecundū Pytagorā: ſenſus hic notiſſimus eſt.

¶ Epitome capitis. lxxxv.

¶ Iam eleganter poniť quaſi pro ⁊ tunc. Ali
Iam quando aūt eſt quaſi nodus quidā interſententias idqꝫ aut ſolum: aut cum vero. Iamiā de futuro notā habet ſignificationē: videlicet nūc id eſt proxime aut ſtatim. interdū figurate per indignationē aut miſerationem ſumitur quaſi ſit precipue iam: vt exempla docent.

¶ De iam ⁊ iamiam. Cap. lxxxv.

Iam Iam eleganter vſurpari ſolet aliquando quaſi pro tūc: vt Ci
Cicero cero ipſa verba ꝯpone ⁊ quaſi coagmenta: qđ ne greci quidā factitauerūt: iam neminē antepones Catoni Quintilia. ꝙ ſi ſatis prudenter ea viderint: iam prope conſummata fuerit precipientis opera. Aliquando preterea ſignificat quaſi nodus quidā inter ſententias: vt Vergilius. Iam maris immenſi prolem ⁊ genus omne notatū. Iā varias pelagi volucres. Huiuſmodi exēpla ſunt crebra. Idem efficiet iunctū cū vero. iā vero ⁊
Iamuero bibus ꝯſtitutis ⁊c. Iamiam de futuro palā eſt
Iamiam quid ſignificet: vt iamiam aderit: ⁊ de preſenti
Eneid. ij. licet ad futurū reſoluať iamiamqꝫ manu tenet et premit haſta: quaſi nunc: nūc tenebit. nonnunqꝫ figurate per idignationē miſerationē ve ac
Eneid. iiij. cipitur vt ideꝫ Verg. Iamiā nec maxima iuno.
Cicero. Nec ſaturni⁹ hec oculis pater aſpicit equis. Cicero in Verrem. Iamiam dolo bella neqꝫ metuo neqꝫ tuorum liberorum quo te aliqui innocentem putant caſu miſeret. Quintilianus. Iamiā malo venena ferro ſubitos ictus improuiſam ꝗ mortem: qui inceſtum non credit: torquere non debet: qui credit ſtatim debet occidere. Et hec per indignationē. per miſerationem vero. Saluſtius in Iugurthi. Iamiā animo meo clariſſime frater ꝙꝙ tibi immaturo: ⁊ vī minime decuit vita erepta eſt: tñ letandū magis ꝙ dolēdū puto caſum tuū. Per exhortationē ꝗ vt apd Quintilianū. Iamiam cōmilito quicūqꝫ caſus manet: etiam ſi te imperator damnaturus eſt: habes ſolatiū: ſatius eſt ꝙ a parte occidi.

¶ Epitome cap. lxxxvj.

[library stamp]

Tantiſper ¶ Tantiſper ſignificãs quaſi per tm̃ temporis habet eleganter poſt ſe dũ pro donec: ſeu q̃diu Donec aũt ⁊ dũ bifariã accipiũtur. vno mõ pro quoad: ſeu vſq; ad. altero pro q̃diu priore modo ſubiunctiuũ: poſteriore indicatiuũ poſtulãt Pauliſper aũt nõ paulum: ſed per paulum temporis ſignificat: ſicut parũper parũ temporis

¶ De tantiſper: pauliſper: parumper: aliquãtiſper: donec ⁊ dum. Cap. lxxxvj.

Tantiſper. Dum Donec Tantiſper fere poſtulat poſt ſe dum pro donec ſiue q̃diu. Nam ⁊ donec duob⁹ modis accipit: dabo operã voluptatib⁹ donec moriar: id eſt vſq; ad mortẽ: ⁊ dabo operam voluptatib⁹ donec viuo. i. q̃diu viuo. Eiuſdẽ nature eſt dũ ideoq; in priore ſenſu amat ſubiunctiuum: i poſteriore indicatiuũ more donec: vt apd̃ Ciceronem. **Cicero** Deinde eſt in carcerẽ ductus: vt ibi eſſet tantiſper dum culeus in quem coniectus deferretur: cõpararetur. Teren. Ego tantiſper te dici volo meum dum id qd̃ volo facis. Sunt tñ q̃ pro tantummodo accipiant. Sunt qui etiã pro **Parũper. Pauliſper. Aliquãtiſp** interea. Cetera quoq; ſic a per cõpoſita ad temporis breuitatẽ referuntur parũper: pauliſper aliquantiſper. Sunt qui per imperitiã hec accipiunt pro ſuis primitiuis: que ſunt paruũ: paulum: aliquantulum.

Epitome capitis. lxxxvij.

¶ Fere ⁊ temere preter notas ſignificationes vniuerſalitatem quandã etiam citra ſignũ vniuerſalitatis connotant: ideoq; cũ ſigno vniuerſali nõ cum particulari poni poſſunt. Nõ ergo dices fere m̃ltos aut fere aliquos. Temere aũt nõ Ciceronis: ſed Quintiliani tẽporib⁹ in hũc vſũ venit: ſicut alia multa in textu enumerata.

¶ De fere ⁊ temere. Cap. lxxxvij.

Fere Fere ſignificationẽ habet nõ oĩbus notã: niſi quando ſignificat pene: cuius ſignificatio eſt paulũ abfuit: quin vt pene ſiue fere in manus hoſtium incidi. id eſt paulũ abfuit quin in manus hoſtiũ inciderẽ. Altera ſignificatio eſt cũ intelligitur aliqua vniuerſalitas: vt Quint. **Quintilia.** He fere ſunt emẽdate loquendi ſcribẽdiq; partes id eſt fere omnes. ideoq; illud omnes adiũgitur: vt idem. Nam omnibus fere minus valẽt precepta q̃ experimenta. Similiter de tempore: de loco ſimilibuſq;: vt fere vtor hac veſte in faciendis ſacris. id eſt omni fere tempore: fere Romani orbem ſubegerunt id eſt fere totũ orbẽ: fere fit vt iuuenes amentur: fere vbiq;. Cuius ſignificationis imperiti corruperunt illud **Cicero.** Cic. de ami. Memini illum in eum ſermonẽ incidere qui tum fere multis erat in ore: cũ ſcribendum ſit qui tum fere erat in ore. id eſt fere omnibus. Pro fere accipitur temere apud omnes poſt Cicero. natos. vt Quintilianus. **Temere. Se. Quin.** Illd̃ ingeniorũ velut precox genus non temere vnq̃ peruenit ad frugem. **Procul dubio. Obiter** Sunt enim quedã: que ſequens ac proximum Marc. Tullius ſeculum adiungẽda exiſtimauit: vt procul dubio obiter

pro ſpecialiter: tali cauſa vel pro ſtatim: **Quotiens** quotiens pro quando. Nam Cicero fere nunq̃ vtitur niſi addat totiẽs. **Citra.** Citra pro ſine: vt vbi pluſ q̃ ſi ſepares vſus ſine doctrina: q̃ citra vſũ doctrina valeat. **Interim** Interim pro aliquãdo. **Meo noie** Meo nomine: tuo nomine: hoc nomine: p mea: tua: hac cauſa: ſiue hoc reſpectu: Ut tibi min⁹ eſt: quod flendum meo nomine q̃ quod illius gaudendũ eſt. Et alibi. Age quinimo gratias hoc ſolo nomine crudeliſſimis fatis q̃ maximum facinus non in prima cui mei parte poſuerunt. Cicero rariſſime: vt in Bruto. At vero inquã tibi ego Brute non ſolum: niſi pri⁹ a te cauero ampli⁹ eo nomine neminem cuius petitio ſit petiturũ Et pro Sylla. An cum tanto imperio tantaq; poteſtate non dicis fuiſſe regem nunc priuatum regnare dicis quo tandem nomine. Sed hoc declinabile eſt. Nunc de indeclinabilibus agimus: qualia et hec ſunt. **Alioquin Alias Nihilominus. Sup ſupra** Alioquin alias: nihilominus: ſuper et ſupra diuerſius aliquantulum a Ciceronis vſu: de qua differentia in commentarijs a me in huius orationes ⁊ illius declamationes componendis diſſeretur.

¶ Epitome capitis lxxxviij.

Perinde. ¶ Perinde ſequente acſi vel atq; ſi: aut q̃ negatione precedente: venuſte ponitur pro ita: ſeu eo modo: aut nõ aliter: ſed ſine huiuſmodi particula ⁊ ſine negatione accipitur pro eque. Nõ perinde. id eſt non ita vel non multũ. **Proinde.** Proinde autem eſt ideo vel ideoq; a Lucretio tamen accipitur pro perinde. **Subinde** Subinde accipitur aliq̃n proinde vel deinde aut ſtatim: ⁊ pro identidem ſiue frequenter cũ q̃dã interuallo Itã ⁊ iridem ſignificant ſimiliter Num vnde nunquando cõponitur ſignificat quaſi an: ſed negatiuam preſupponit reſponſionem vbi non affirmatiuam exigat: que ſit per etiã ſic ⁊ ita.

¶ De perinde: proinde: ſubinde: identidem: itẽ vnum de reſponſiuis. cap. lxxxviij.

Perinde. Etſi: atq; ſi Perinde flagitat poſt ſe acſi vl' atq; ſi cũ ſignificatio eius ſit ita: vt fac perinde ac ſi tua res eſſet. id eſt quaſi. Cum negatione vero etiã q̃ vt Suetonius de vita Domitiani. Nulla tamẽ re perinde motus q̃ reſponſo Aſchitarionis mahtematici. Quod ſi nõ ſequatur nec ac ſi nec negatio: accipietur pro eque: vt Plyni⁹ iunior. **Plynius.** Funus Ruffi clariſſimi viri ⁊ perinde feliciſſimi. Pro ita id eſt multum: vt idem. Suetonius de vita Galbe. Quare aduentus eius non perinde gratus fuit. **Proinde.** Proinde idem eſt quod ideo vel potius ideoq;: ſemper enĩ dependet a ſuperiore ſententia Quidam quorum eſt Lucretius accipiunt proinde in eam ſignificationẽ: quã dedimus perinde vbi proide duas ſyllabas habere facit. **Subinde Liuius** Subinde accipitur pro inde vel deinde ſtatim. vt T. Liui. lib. viij. Subinde accept⁹ a Pub. Munitorio Spurius Oppius. Et Horatius ad Celſum. Si dicet recte: primum gaudere: ſubinde Preceptum auriculis hoc inſtillare memento. **Identide** Etiam pro identidẽ ſiue frequẽ

ter cū quodam interuallo: vt ſi iter faciens cre‑
bro ad comitem reſpiciā an me ſequi poſſet di‑
cā ſubinde reſpicio. Cicero autē diceret identi‑
Nouiſſime dem. Nā ſubinde vti non ſolet: ne equales qui‑
Jtidem dem eius Varro. Salu. Ceſar. licet illi vtantur
Jtem nouiſſime pro vltimo multiqꝫ alii: qḋ Cice. non
facit. Jtidem ⁊ idem ſignificant id qḋ ſimiliter
Hec omnia ab inde compoſita. Priſcianꝰ mul‑
tiqꝫ alii pronunciari volunt accentu in ante pe‑
nultima qualia ſunt vt eiſdeꝫ placet cōpoſita a
Num quando: aliquādo: ſiquādo: nequādo: nūquādo.
Eſt em̄ hoc vltimū ⁊ ipſum ꝯpoſitū. Jdeo per
n in tertia littera ſcribendū non per m. pro eo
qḋ eſt num aliquando. Eſt aūt huius monaſyl‑
Nota labe ſignificatio pene eadeꝫ que an: ſubintelli‑
gitqꝫ vtiqꝫ negationē: vt nō ego te ſpoliaui q̄ſi
dicat ego nō ſpoliaui. At q̄tiēs ꝑ negationē in‑
terrogamꝰ ſubintelligit̄ affirmatio vt nō ego
Non te ſpoliaui q̄ſi dicat ego te ſpoliaui. Affirmati‑
ua aūt reſpōſio hec propa eſt etiā vt vidiſti me
Etiam hodie: ſi vidi te: reſpondere debeo etiaꝫ vel ſic.
Sic. Ply. ad Tacitū. Studes inquā. Reſpōdet etiā
Jta. Vbi eſt Mediolani: ſic Vulgo autē reſponde‑
mus ita. Neqꝫ hoc ſine auctoritate. Simo apḋ
Teren. dicenti dauo. Mihi ne reſpondit ita

¶ Epitome capitis. lxxxix.

Nūc ¶ Nunc vſurpari ſolet ſine ſignificatione tem‑
poris certis: vt non ſit in hoc tempore: ſed qua‑
ſi in hac conditione ſeu qualitate.

¶ De nunc cap. lxxxix.

Cicero Nunc ſolet vſurpari ſine ſigni‑
ficatione tēporis: vt de diuinatione
Cice. Que quidem multa plura eue‑
nirent: ſi ad quietē integri iremus.
Nunc onuſti cibo ⁊ vino confuſa ⁊ perturbata
cernimus: ⁊ de oratore. Etſi in huiuſmodi ge‑
nere nichil eſſet niſi falſum atqꝫ imitatione ſi‑
mulatum: maior ars aliqua eſt requirenda: nūc
ego quid dicam: Et in eodem. Nā ſi ita diceres
⁊c. nunc vero fateris ⁊c.

¶ Epitome cap. xc.

Bene ¶ Bene ⁊ male accipiunt̄ pro valde: ſed male
male potiſſimū de re que malū affert: ſicut ⁊ peſſime
et peius: ſed peius gaudet iungi verbo odi cui
etiam male ſic iunctum legitur.
¶ Dicitur ergo quis bene miſer. i. multū etiam
cum pernicie: ſꝫ male gratus negationē affert:
cum gratitudo non contingat cum malo. Ma‑
le cautus autem dici poteſt multuꝫ cautus: ſed
Ouidius in malum alterius. Ouidius Breuia facunduꝫ
ſed male forte genus. i. non forte: quod particu‑
la exceptiua ſpecificat.

¶ De bene: male: peius: peſſime. cap. xc.

Bene. Bene nonnunꝙ pro valde: vt Ci‑
Cicero cero. Habetis orationē bene longam
Quint. Cum multa diſerte ſummiſqꝫ
clamoribus que neqꝫ ad iudiceꝫ neqꝫ ad litiga‑
tionē pertinent decantauerunt bene ſudantes
beneqꝫ comitati per forū reducūtur. Hunc ſimi‑
Male le quiddā habet male: vt comici frequēte. Ma‑
Cicero le mihi timeo. pro eo qḋ eſt valde timeo. Cice.

in Bruto. Addebat etiam idqꝫ ad rē pertinere
credebat ſcriptores illos male mulctatos. id ē
valde ⁊ quaſi bene mulctatos: ſed in malū ipſo‑
rū. Ideoqꝫ nō dixit mulctatos bene ſꝫ male: ne‑
qꝫ id ſolū in poſitiuo aduerbio: ſꝫ ī ſuperlatino
quoqꝫ vt peſſime mulctatos: atqꝫ adeo in cōpa‑ Peſſime.
ratiuo: ſꝫ frequētiꝰ cū vbo odi: vt idē in philip‑
picis. Quo neminē veterani peiꝰ oderūt: peiꝰ Peius
q̄ſi magis ⁊ validiꝰ. Idē ad Mariū. Oderā mlꝰ‑
to peiꝰ ꝙ illū ipm̄ Clodiū. Illū em̄ oppugna‑
uerā: hunc defenderā. Nec tn̄ ꝑ ꝯparatiuū cuꝫ
hoc verbo: verūetiā per poſitiuū. vt Teren. in
adel. Illud rus nulla alia cā tā male odi. niſi qꝛ
prope eſt. tā male pro eo quod eſt tam valde
Per aliud aūt verbū. vt Ouid. heroidū.
Peius adulterio turpis adulter obeſt. Ouidius.

Epitome cap. xcj.

¶ Super ſignificat fere rē contiguā: ſupra fe‑ Super
re interiectio ſpacio diſtātē. Jntra ad numerū Supra
et ſpaciū refert̄: habetqꝫ pro relatiuo extra Jn‑
fra ad dignitatē vel ad locū: ⁊ habet pro corre‑
latiuo ſupra. Super aūt hꝫ pro correlatiuo: ſub‑
ter qḋ etiā contactū rei ſignificat.
¶ Nō ergo dicemꝰ infra octauā Petri: ſꝫ intra
Nec faciā infra octo dies: ſꝫ ītra: aut octo diebꝰ
efficiā. Regūt aūt nūc ſuper ⁊ ſubter accuſati‑
uū: ſꝫ olim erāt cōes ꝑpoſitiōes. Vn̄ Maro in
buccolicis. Frōde ſup viridi. Et in e. n. i. Ferre
iuuat dēſa ſubt er teſtudine caſus. Perſiꝰ aūt di‑
xit. Et ilia ſubter Cecū vulnꝰ habes. Vrinator
dr̄ q̄ ſe aq̄s īmergit atqꝫ dū vult emergit natan‑ Vrinator
do. ¶ De ſup: ſupra: intra: īfra: ſubter. cap. xcj. quid ſit.

Super ⁊ ſupra licet in eodē lo‑
co ſedere poſſint: tn̄ in hoc plerūqꝫ Super ⁊
differūt: ꝙ illḋ ꝯtiguū ē: hoc interie‑ ſupra
iectio ſpacio vt ſedeo ſup lapidē ma‑
gis ꝙ ſupra lapidē. Ruſus aq̄la volat vel nu‑
bes pēdet ſupra nos magꝭ ꝙ ſup nos. Nō tn̄ ſic
ſemp: vt apḋ Quin: Nec vlla ē ſup terras adeo
rabioſa belua cui non imago ſua ſctā ſit. Et Ti‑
uiū li. xlviij. Vbi circa muros ſubterqꝫ terrā ꝑ
dies. xv. pugnatū. Jntra ⁊ infra differūt ꝙ ītra Liuius
ad numerū ⁊ ſpaciū refert̄: vt intra. xx. dies: ⁊ in‑
tra muros. nō aūt īfra. xx. dies: vel īfra muros. Jntra
Jnfra ad dignitatē ⁊ locū: vt infra dignitatem Jnfra
meā eſt: ⁊ īfra tectū. i. ſubter tectū. Deniqꝫ ītra
hꝫ relatiuū extra infra vo ſupra. Subter ꝙ re‑
latiuū hꝫ ſuper: nōqꝫ tactū rei fere ſignificat vt
hic vrinator mirifice natat: duratqꝫ ſubt̄ aquā

¶ Epitome cap. xcij.

¶ Sicut ſignificat idē qḋ quēadmodū aut quō
venuſtatē hꝫ in cōnectēda anecedēti ſententia cū
ſequēti: ſicut ⁊ ipſa q̄bus eq̄pollet poni ſolent. Sicut
Copulat etiā res nō ſolū ſiles ⁊ diſſiles: quam
vim etiā ⁊ q̄dem frequētiꝰ ꝑ vt hꝫ ſequēte ꝑſcr‑
tim ita: qḋ ab itaqꝫ differt: id qḋ ſic a ſicqꝫ: quia
ſimplicia prepoſitiui ſunt ordinis ꝯpoſita cōis
Accipitur etiam ita pro valde.
¶ Hoꝝ aūt oīm exēpla in textu clariſſima ſunt
ſine quibus difficulter rem intellexeris.
¶ De ſicut: ita: itaqꝫ ⁊ ſic. Cap. xcij.

Sicut habet nonnunq̃ venuſta-
tē magnā atq; vtilitatē in diſponēdo.
quotiēs antecedentē annectit cum ſe-
Quintilia. quente ſententia: vt apud Quintilianū. Sunt
et alia ingenita quidē q̄ adiuuant: vox: lat⁹ pa-
tiens laboris: valitudo conſtantia: decor: que ſi
modica obtigerunt: poſſunt ratione ampliari.
Sed nonnunq̃ ita deſunt: vt bona etiā ingenij
ſtudiaq; corrumpāt: ſicut et hec ipſa ſine docto-
re perito: ſtudio pertinaci ſcribendi: legēdi: di-
Plynius cendi multa et continua exercitatiōe per ſe ni-
hil proſunt. Plynius lib. xvij. Ferunt Craſſum
auum. Craſſi in parthis interempti nunq̃ riſiſ-
ſe. ob id agelaſtū vocatū: ſicut nec fleſſe multos.
Quēadmodum Seruius grammaticus hac dictione et bene et
frequenter vtitur: poſſumus eodē modo quo ſi-
Quomodo cut vſurpare duo alia quemadmodū et quo mō
Sicut aut ſi quid aliud eſt eiuſdem nature. Habet et
aliam naturam: ſicut vt non modo res ſimiles
copulet: qđ eſt frequentiſſimū: ſed diuerſas ꝙ
et ſepe contrarias: vt idem Quinti. Sed hec
eloquendi precepta ſicut cognitioni ſunt neceſ-
ſaria: ita non ſatis ad vim dicendi valēt: niſi il-
lis quedā facilitas: que apđ grecos lexis noia-
tur acceſſerit. Quod licet dicere etiā per vt: et
quidē frequentius: vt idem. Qđ vt optimū ita
Vt. difficillimum longe. Sed in tali genere ſermo-
Ita. nis bonam ſibi partem vendicat illud ita: de q̄
Itaq; etiam addam ꝙ nunq̃ accipitur pro itaq;: ſed
hac differentia: vt nonnunq̃ ipſū antecedat in
Cicero eadem ſententia altera dictio. Cicero in Tuſcu-
lanis Ita nobiliſſima ciuitas grecie et olim po-
tentiſſima ſepulchrum ciuis ſui ignoraſſet: niſi
ab hoīe arpinate didiciſſet. Poſſemus per ita-
q; ſic dicere. Itaq; ciuitas: vel ciuitas itaq;: eo-
dem modo quo ſic pro ſicq;. Quintilia. Ubi de
adoleſcente in opere duro ac virili ſe exercen-
te dixiſſet intulit. ſic effectū eſt vt quēadmodū
aliqui putant poſſe cito militare: accipit etiā
ita pro valde: vt Cicero. Nec ita multo poſt edi-
ctum Bruti affertur et caſſij. Quintil. Nec res
Ita. eſt ita magni temporis ac laboris.

Epitome cap. xciij.

Nam etiam prepoſitiui eſt ordinis: nāq; cō-
Nam munis. Nāꝙ idē eſt qđ ꝙ vero: vel ꝙ autē.
Nāq; Dices ergo. Nam hoc licitū eſt: vel nāq; hoc
licitū. Item hoc nāq; licitū eſt: vel hoc licitū
eſt nāq; ſed nō: hoc nam licitum eſt.

De nam: nanq;: nam ꝙ: ꝙ autem: ꝙ vero.

Cap. xciij.

Nam et Nam et namq; quidā ſimile ha-
Namq;. bent qđ ita et itaq;. Quippe cū nāq;
ſoleat et primū locū ſortiri et ſecūdū
aliquando etiā tertiū. nam nō ſolet.
ſed prima ſemper eſt dictionū. Preterea hoc
aliquando accipitur pro autē ad diſtinctionē
Nāꝙ et aūt ſententiarū vt in Saluſt. Cicero. Namꝙ in vxo-
ſeu ꝙ vero. rem atq; filiam meā tam petulanter inuect⁹ es.
Idē valet ac ſi dixiſſet ꝙ autē in vxorē: ſiue ꝙ
vero. veluti ſepe incipere ſolemus: vt idē. ꝙ aūt
ſcribis qđ de exitu belli ſentiā: magis cōſilium
petere poſſum: ꝙ ipſe alijs dare. Idem de ora-
tore li. j. ꝙ vero viros bonos iure ciuili fieri pu-
tas q: legibus et premia prepoſita ſint virtuti-
bus et ſupplicia vitijs: equidē putabā virtutem
hoībus [ſi modo tradi ratione poſſit] inſtituē-
do et perſuadēdo nō minus ꝙ vi ac metu tradi.

Epitome cap. xciiij.

Iter aliqñ ad primā vicē ſpectat: ſicut que-
dam compoſita a re nullā iterationē importāt Iterum
et rurſus pro ecōtrario. Antehac pprie eſt
ante hoc tēp⁹: et poſthac poſt hoc tēpus: tñ an-
te hac interdū accipit p añ illđ tēp⁹: et poſt hac
pro poſt illud tēp⁹. Sicut deinceps pprie ē dein-
de aut de hinc: ſꝫ accipit aliqñ p gradatim.

In illo tñ Vergiliano. vj. enei. Rurſus et in-
cipiunt in corpora velle reuerti. Nō videt cur
iter non ſignificet rurſus: q: opinabant pluri-
mi aīas purgatorū aut perfectorū hinc migrare
ad eliſeos cāpos: atq; expleto tēpore fruit iōis
gaudij virtutib⁹ debiti. Iter hauſto letheo flu-
mine in corpora velle reuerti atq; reuera redi-
re. Nō tñ inficias eo re trifariam accipi Inter- Re
dū iteratiue: vt Itq; reditq; viā totiēs. Inter-
dū pro ſimplici vt ad Chryſippi laqos reuerta-
mur. Interdū p ↄtrario ſimplicis: vt qñ ↄponi-
tur cū verbo ad clauſurā aut occultationē per-
tinēte. Uñ claudo et recludo: ſero et reſero: velo
et reuelo: texo et retexo: tego et retego cōtraria
ſunt. Reuicio tñ fere auget et reſciſco aliđ dicit.

De iterum: antehac: poſthac: deinceps rur-
ſus. Cap. xciiij.

Iterum refertur etiā ad Iterum.
primā vicē non tñ ad poſterio-
rē: nā iter voco te: id eſt itera-
ta vice vſitatū eſt iterū vocaui
te preter hanc vicē eſt min⁹ vſi- Cicero:
tatū. Cicero pro lege manilia
Cū tantā multitudinē: cū tāto ſtudio videam⁹:
quantā nō iter in eodē hoīe pficiēdo vidimus Antehac
quantā nō iter in eodē hoīe pficiendo vidim⁹. Poſthac.
Antehac et poſthac hinc ſimilia ſunt. hoc ē an-
te hoc: vel poſt hoc tēpus: Aliqñ tñ reperimus
ante illud: vel poſt illud tēpus. Saluſtius. Sic
erat accenſa libidine: vt ſepi⁹ peteret viros ꝙ
peteret. Sed ea ſepe antehac fidē prodiderat
creditū abiurauerat. Suetonius in Domitiani
vita. Pari arrogantia cum procuratorū ſuorū no- Sueton⁹
mine formalē dictaret epiſtolam: ſic cepit. Do-
minus et deus noſter ſic iubet fieri. Unde inſti-
tutū poſthac vt ne ſcripto quidem ac ſermone Deinceps
cuiuſq̃ appellaretur aliter. Similiter deinceps
accipitur pro dehinc: et pro deinde: atq; etiam
pro gradatim. Cicero in Tuſcu. Omnes q̄ dein-
ceps accubarent ad lyrā canerent. Et ad Ther-
mum. Sed tamen tres fratres ſummo loco na-
tos prōptos non indiſertos te nolo habere ira-
tos quos video deinceps tribunos plebis per
triennium fore. Sed redeamus ad iterum: qđ
aliquid nouitatis exhibet cum dicitur. Iterū-
q; ad tarda reuerti corpora. Quando iterum
unq̄uid ſemel antea redierant: minime. qđ ergo Iterum

aut accipiendum eſt quomodo rurſus pro cō-
trario. Cicero officiorum .iij. Neqꝫ me doloribꝰ
dedi: quibus eſſē confectus niſi reſtitiſſē: nec
Rurſus rurſus indignis homine docto voluptatibus.
Aut reverti redireqꝫ pro venire: vt idem de fa-
cto Ad Chryſippi laqueos revertamur. Cū ni-
Fabius. hil de chryſippo meminiſſet. Quintilia. Si ve-
rū eſt poſt vetuſta ſecula ⁊ innumerabiles an-
nos reddi rurſus aliis corporibꝰ animas fortaſ-
ſe in me renatus ſit aliquis ex illis. Reddi qua-
ſi dari. nam idem hoc verbum efficeret. Et ali-
bi. Sed ad illos iam perfectis conſtitutiſqꝫ vi-
ribus revertamur: quod in cenis grandibus ſe-
pe facimus: vt cū optimis ſatiati ſumus: varie-
tas tamen nobis ex vilioribꝰ grata ſit. Non ait
revertendos ad viliores libros: quaſi ab his in-
cipiendum: Sed cum ſatiati fuerimus bonis li-
bris tanqꝫ civis: poſtea ad viliores revertamur.

Epitome capitis .xcv.

Vltro citro ¶ Vltro et citro ſignificant quaſi hinc inde ſeu
ex vtraqꝫ parte progrediendo ⁊ redeundo cer-
to ordine: ⁊ tā verbis ꝙ facti attribuuntur Huc
illuc ſignificat modo in hanc modo in illā par-
tem ſine ordine. Surſum ⁊ deorſum a Terētio
quaſi pro huc ⁊ illuc dicuntur: ſed ad ſitū Athe-
nienſem reſpexit: vnde locum habēt in his que
ſurſum ⁊ deorſum fiunt. Vltro eſt quaſi non re-
quiſitus vltra videlicet ſpem aut opinionē eiꝰ
cui aliquid fit. Sponte id eſt proprio nutu aut
natura eius qui facit.
¶ Reſpicit igitur vltro animū eius cui fit: ſpō-
te facientis. Vergiliꝰ in buccolicis. At mihi ſe-
ſe offert vltro meus ignis amintas. vltro. i. non
requiſitus a me. idem Geor. ij. Sponte ſua que
ſe tollunt in luminis auras In fecunda quidē
ſed leta et fortia ſurgunt. Quippe ſolo natura
ſubeſt. Verba habētur vltro ⁊ citro inter loquē-
tem ⁊ reſpondentem. Fortuna agit ſurſum ⁊ de-
orſum in ſe confidentes. Procelle autem naues
⁊c. Grex paſcitur huc illuc oberrando ⁊c.

¶ De vltro: citroqꝫ: huc. illuc: ſurſum: ⁊ deorſum
vltro ⁊ ſponte. Cap. xcv.

Vltro et citro. Vltro: citroqꝫ in factis ⁊ in di-
ctis Quintilianus in ceco In limi-
ne iuvenis ſicut ſolet vltro: citroqꝫ
Cicero. commeare Ci. vi. de repu. Multiſqꝫ
verbis vltro citroqꝫ habitis: ille nobis conſum-
ptus eſt dies. Cum ego te alloquor tunc verba
vltro quaſi vltra eunt: cum te alloquentē audio
tunc verba vltro quaſi vltra eunt ⁊ cum te allo-
quentem audio tunc verba citro quaſi circa ve-
niunt: ſicut pedes cum a loco recedo: tunc vltro
Huc ⁊ illuc eunt: cū redeo tunc citro: nec elegans eſſet: huc
⁊ illuc commeabat: niſi errabundum ⁊ incertū
iter ſigniſices. Quidem tamen ſurſum et deor-
Surſum. Deorſum. ſum vtuntur opinor imitantes Terentianum: q
in eunuc. ait. Ego te totos perpetuo hos mē-
ſes quietum reddam ne ſurſum deorſum curſi-
tes. Neſcio an de athenis hoc dictum ſit: cuius
portus in imo: vrbs vero in editiori loco ſita ē.
forte ſic loqui deceat per ſurſū deorſumqꝫ: ⁊ ſic
de fortune mutabilitate dicatur que nunc tollit
Vltro ⁊ Sponte nunc deprimit. Vltro tamen a ſpōte ſic videtur
[vt breviter dicam] differre ꝙ vltro eſt quaſi ſi-
ne requiſitione: vt vltro ad te veni. i. a te non re-
quiſitus veni. ſponte ad te veni. i. meo conſilio.
Ad res inanimatas transferimus: vt iſte arbo-
res ſua ſponte naſcuntur id eſt per ſe.

Epitome capitis .xcvj.

Et qꝫ. ¶ Et etqꝫ eleganter ponuntur pro quia ſeu nā-
qꝫ Geminanturqꝫ venuſte in rebus diverſis et
paribus ſeu eiuſdem ponderis. Quo modo nec
⁊ neqꝫ: neu ⁊ neve ſeu ⁊ ſive geminari ſolent. Et
quoqꝫ initiis ſententiarum competit ſicut ac ⁊
atqꝫ. Interdum affectui ſervit ſignificans qua-
ſi ⁊ tamen aut ⁊ nihilominus. Interdum neqꝫ
copulam neqꝫ affectum ſignificat ſed ſtuporem
eius quod infertur quo modo etiam ⁊ atqꝫ pre-
cedente id: aut hoc: locum habent. idqꝫ [vt exē-
plum ponam] affirmative: negative autem: ne-
qꝫ hoc ſeu neqꝫ ideo. Notum autem ꝙ qꝫ pro et
qꝫ ⁊ quoqꝫ. quoqꝫ pro etiam accipi debeant: ita vt qꝫ quaſi
membra vnius corporis coniūgat: quoqꝫ quaſi
diverſa corpora. Et vero pro etiam apud Cice-
ronem nuſqꝫ reperitur ſicut apud ſequentes eū
Similiter nec pro ne quidem aut nec etiam: ſi-
cut apud quintiliani ſeculū. Confunduntur in-
terdum ⁊ et nec: ita vt ab ⁊ incipientes per nec
finiamus aut econverſo. Idem autem iudiciū
eſt de neqꝫ quod de nec in quorum vtroqꝫ inclu-
ditur ⁊ aut qꝫ cum negatione vt ſint ⁊ non vel qꝫ
non. Verūtamen nec enim aut neqꝫ enim ⁊ nec
vero ſeu neqꝫ vero pro ſimplici negatione acci-
piuntur: vt nec ⁊ neqꝫ valeant tantum non niſi
⁊ addatur ad enī: dicendo non etenim.
¶ Exempla omnia ſunt in textu clariſſima vt au-
dieras ⁊ fama fuit. hoc eſt ideo audieras. quia Exempla.
fama fuit: ortuſqꝫ noſtri qꝫ ortus noſtri ⁊c. Sic
quidam exponant illud. Benedicta tu in mulie-
ribus: ⁊ benedictus. i. quia benedictus fructus
⁊c. Geminantur in rebus paribus quia ſi diſpa-
ritas eſſet minor aut minime preponeremꝰ cū
particulam. ſi ergo pariter theologus es ⁊ ora-
tor dicas. Excellens ⁊ theologus ⁊ orator. Sin
minus theologus: dicam. Excellens cum theo-
logus tum orator: Male quidam vſurpant quo-
qꝫ pro et: nā pro etiam capi debet. ita vt corpo-
ra connectat: quod vt intelligas exemplo decla-
remus. Io. ⁊ Petrus cucurrerunt ad monumen-
tū: vna eſt oratio cuius duo membra hoc eſt ca-
thegorica de copulato ſubiecto. Non ſolus Io-
hannes cito ad monumentum venit: nā Petrꝰ
quoqꝫ cucurrerat. connectuntur corpora. i. due
cathegorice virtualiter ad verificandam hanc.
Petrus quoqꝫ cucurrerat preſupponitur hec.
Iohannes cucurrerat ad monumentum.

De et: ac: qꝫ: cum ſuis compoſitis. Cap. xcvj.

Et pro qꝫ. Et multifariam ſolet in vſu ac-
cipi: cuius editionis eſt qꝫ et ab eis
compoſita negativa neqꝫ: ⁊ per apo-
copen nec. Vergilius. Audieras et
fama fuit. Martialis. Quod nummos cernis Martialis.

noſtri nos credis amice. Falleris ⁊ nūmos iſta
Quītilian⁹ tabella rogat. Qui. Has primū audiet puer: ha
rum verba effingere imitando conabitur: et na-
tura tenaciſſimi ſum⁹ eorū que rudibus annis
Ouidius. percipimus: ⁊ pro quia accipiendū eſt. Ouid⁹
in faſtis. Nil aliud veſtam: ꝗ purā intellige flā-
mam. Nataq; de flamma corpora nulla vides:
Q; pro quia q; ꝓ q: ſiue nāq;. Siſr Cicero. Nō ſolum no
bis nati ſumus: ortuſq; noſtri partē ſibi patria
Et et q; ge- vendicat: partem amici. Duplicanf interdū he
minate coniūctiones: ſed in diuerſis venuſtius: vt te ad
Virgilius. mirāf ⁊ ciues ⁊ hoſpites. Ver. O qui res hoim-
q; deūq;. i. o qui res ⁊ hoīz ⁊ deoꝝ. Sallu. in Iu
gur. Seq; vobiſq; dignū ē. i. ⁊ ſe ⁊ vobis dignū
eſt. Rarū tn̄ in ꝓſa: in carmie vero frequētius.
Quin. Nihil ocioſum pati: quodq; in inuētiōe
qdq; in elocutiōe annotādū erit. Quare de nec
⁊ de neq; ⁊ de ſuis ſilibuſq; ꝗties geminanf: cū
facilia inuentu ſint omitto exēpla. Et quoq; in-
Et itijs ſentētiarū cōperit vt idē li. i. Et finite qui-
dē ſunt partes due quas hec profeſſio pollicef.
Ac et atq;. Eiuſdē nature eſt ac et atq;. Cicero. Ac ſi volu-
mus ei⁹ rei q̄ vocaf eloquētia ſiue artis ſiue ſtu
dij. ſiue exercitationis cuiuſdā a natura ꝑfecte
conſiderare principiū ⁊c. Idem Atq; ceteri im
peratores q̄ de illo triūphauerūt ⁊c. Interduz
Et. etiā ⁊ affectui ſeruit: vt idē ꝓ Milone. Et ſunt
q̄ de via appia loquāf taceāt de curia. Et in phi
lippicis. Et ad eū legatos de pace mittemus q̄
pacis nūcios repudiauit. Idē. Et poſtea mira-
mur q̄re moleſte fecerat po. ro. Interdum neq;
copulā neq; affectū ſignificat: vt ſi hoc modo lo
quar. Superaui eū in paleſtra: ⁊ eſt tā vaſtus ⁊
ſuz tā puſillus: vt idē de ſenectu. Defendi legem
voconiā magna voce bonīſq; lateribꝰ: ⁊ videtis
ānos meos: ac ſi dixiſſet. Defendi legē voconiā
iuuenili voce atq; laterib⁹. ⁊ ſuz ita ſenex. Inte-
dū etiā tali modo defendi fortiſſime illā legē et
Et id Adq; hoc in tā ꝓuecta etate: vel ⁊ id in tā ꝓuecta eta-
Atq; id. te: vel per q; ſiue ꝑ atq; ſic: adq; in tā ꝓuecta eta
te repudiaui vxorē: adq; authore patre eius: vel
atq; id authore pr̄e eius. Itē per negationem.
Neq; hoc. duxi paulā vxorē. Neq; hoc vel neq; id ſine pru
Neq; id dentiū hoīm authoritate: vel nec id ſine cōſilio
vel ⁊ hoc nō ſine cōſilio. Que exēpla ⁊ mihi re-
latu longiora ſunt: ⁊ legētib⁹: vt ſupra dixi: faci-
q; pro ⁊ lia inuentu. Illud nō indiget admonitiōe: q; ꝓ
Quoq; ꝓ ⁊ quoq; ꝓ etiā debere accipi: vt alteꝝ quaſi me
et etiam bra cū mēbris: alterū quaſi corpora cū corpori-
Et ꝓ etiaz. bus copulet: aliter abſurdū eēt. Nec hoc admo
nendū eſt: ⁊ ꝓ etiā apud Ciceronē nuſꝗ reperi
ri: ſicut in ceteris illo poſterioribꝰ vt a Virgilio
incipiam⁹: vt nat⁹ ⁊ ipſe dea. Quin. tn̄ ſi q̄d ad-
uerſus te ipſe ꝯmiſit adoleſcēs ſit hoſtis ⁊ me⁹
Cicero dixiſſet ſit hoſtis etiam meus: vel meus
quoq;. Idem inquit q̄d iter oēs ꝯſtat: niſi inter
eos qui ipſi quoq; inſaniunt inſaniſſimū. Qui.
id eſt ſecūdū ab illo ꝓximū dixiſſet cū illo modo
Nec ꝓ nec tn̄ etiā ſic: niſi iter eos q̄ ⁊ ipſi inſaniūt. Simili
etiam ratione de nec ꝓ nec etiā: vt idē. ꝓſolui gr̄a non
Et ne nec pōt nec malo patri. Cicero ⁊ ſupiores oēs tātū
cōfunduntf dixiſſet ꝓſolui gr̄a nō pōt ne malo quidē patri.

Interdū miſcemus: ⁊ atq; nec: nunc ab hoc nūc
ab illo ꝑncipiū ſumentes: vt ⁊ pacē reſpuis: nec
bellū geris: vel nec bellū geris: ⁊ tn̄ reſpuis pa-
cem: vel ⁊ pacez nō vis nec tn̄ bellum geris: vel
⁊ pacē nō vis: ⁊ bellū gerere non potes. Naz in
nec ſiue in neq; [de vtroq; eīm loquor] incluſa
eſt et vel q;: q̄ reſolui pōt: et vbi eſt nec vel neq;
id reſolui per ⁊ nō: vel q; non. Poete etiā maio-
rem in his ſibi licentiam permittunt. Nec et ne
q; ſequēte eīm aut vero pro ſimplici nō ꝓ cōpo-
ſita negatione accipunf: ſiquidem idem eſt nec Nec enim
enim ſiue neq; enim quod non enim: niſi ita re- Neq; eniz.
ſoluimus non etenim: neq; vero idem quod nō
vero: ſi modo non vero dicere licet.

Epitome capitis. xcvij.

¶ Viciſſim ſignificat proprie ſecundo loco ſiue Viciſſim
ediuerſo vel econtrario: et inuicem in vices ſeu
per vices: tamen accipiuntur interdum pro mu
tuo dum non per vices ſed ſimul alter alteri be
neficium ſeu officium impendim⁹. Inuicē pre- Inuicem.
terea pro viciſſim interdū accipitur.

¶ Exēpla patēt in textu. Perott⁹ aūt ꝑtēdit in Perottus
uicez amare nō eſſe idē q̄d mutuo q: qui mutuo
amāt ſimul alter alterū amāt: ꝗ inuicē aut vici-
ſim nō ſimul ſz ꝑ vices ſic vt dū alter amat alter
deſinat amare ⁊ ecōuerſo ſed dū dicit quītilian⁹
inuicē ſuſtinētes ⁊ inuicez innixos intelligit ſi-
mul ⁊ mutuo preſtare obſequium. Mutuo autē
quid ſit dum per officium aut obſequiuz par pa
ri refertur ⁊ ſibi mutuo reſpondent.

¶ De viciſſim: inuicem: mutuo. ca. xcvij.

Viciſſim non memor ſum viſꝗ Viciſſim.
eſſe apō Ciceronē ac Quītilianū: et
fere maximos quoſq; authores: niſi
ꝓ ſecundo loco ſiue ediuerſo: vel ecō
trario. Vir. eīm ſemel: neq; id aperte videf vſus
ꝓ inuicē ⁊ mutuo. Quid poſſit vterq; viciſſim:
Experiamur: q̄d imitat⁹ eſt Suet. ⁊ alij plures
Cicero ſemꝑ q̄d ego quidē ſciam ſic: id acciperet
ab alio: viciſſimq; redderet. Et iterū. Sed ego
admiratione quadam virtutis eius ille viciſſiz
opinione fortaſſe nōnulla quā de morib⁹ meis
habebat me dilexit. Itidē Quin. apō quē ⁊ ce- Mutuo.
teros illi⁹ etatis nō modo inuicez tali mō vſur-
patur: quale eſt in declamationib⁹: inuicem ſu-
ſtinentes: inuicē inixi. i. alter alterū ſuſtinens
et vterq; alteri innitens: ſed etiā in ſenſu cuius
eſt viciſſim. vt lib. x. Tā contumelioſos in ſe ri-
det inuicē eloquētia: et qui ſtulti videri eruditi
volunt: ſtulti eruditis videanf. Et iteruz. Neq;
eīm video que iuſtior acquirendi ratio: ꝙ et ho-
neſtiſſimo labore: et ab his de quibus optime
meruerunt: qui ſi nihil inuicē ꝑſtent: idigni fue
runt defenſione. Plynius poſterior. Habes vr- Plynius.
banas: inuicē ruſticas ſcribe. In eadē ſignifica-
tione eſt mutuo: de quo mō attigi non ſolum in Inuicem.
hac qualis eſt inuicē ſe amāt: ⁊ mutuo ſe amāt
⁊ mutuus amor: ſz in ea de qua diſputam. Idem
Quint. in eodem ſtatim poſt loco. Ac ne tanꝗ
pauꝑ quidē mercedē accipiet: ſed mutua beni-
uolentia vtef. i. reſpōdente. Ci. Fac me mutuo

diligas. hoc eſt fac mihi in amore reſpondeas.

Epitome capitũ .xxviij.

Scilicet Videlicet ¶ Scilicet ⁊ videlicet videnť ſignificare id qḋ
certe ſed fere per amaritudinē quandā cū deri
ſu ꝑmittā. Interdū etiā ſine ea. Interdū poſt
relatiuū quo mō quidē poni ſolet. Nōnunꝙ̄ et
ante vel ſine relatiuo. Vix tamē apud doctos re
peries vulgo vſitatiſſimū modū quū ea que cō
fuſe dicta ſunt per ſingula poſtea exponimus.

Mācinell⁹ ¶ Hoc vltimū reprehēdit mācinell⁹ ſic. Tu ipſe
laurēti tertij voluminis prologo eo quidē quē
apud doctiſſimos inuſitatū eſſe aſſeris vſus fu
iſti. ſcribis em̄ ita. Que em̄ diſciplina. ſ. q̄ publi
ce legiť: tā ornata atꝙ̄ vt ſi dicā aurea vt ius ci
uile. Et cap. xxxvij. eiuſdē tertij voluminis ita.
Illud tn̄ ſciendū ē apō Ouid. in. xiij. ſic legēdū
Necꝙ̄ tuis armis nō te poteremur achille Non
poteremur antepenulti. breui nō lōga. a tertia
ſcȝ nō a quarta cōiugatiōe. Id aūt oē recte q̄ dē
Nā lib. xxxvij. digeſtorū ita ſcribiť. Seru⁹ non
manumiſſus libertatē conſequiť. Scilȝ is q̄ ea
lege diſtract⁹ ē vt manumittať intra tp̄s. Et ſe
neca epiſtola. lxxxij. ſic ſcribit. Nō magis ꝙ̄ bn̄
ficiū dare quiſꝙ̄ ſcit niſi ſapiēs hic. ſ. qui magis
gaudet dato: ꝙ̄ ali⁹ accepto. Lib. etiā. xxxj. dige
ſtorꝫ in principio ſic legiť. Velut certā ꝙ̄titatē
exprimit: ꝓ. virib⁹ videlicet patrimonij. Hec il
le. Qui quātū mihi eſt iudicij laurentiū non in
tellexit. Nō em̄ dicit eū modū quo vtiť inuſita
tū apō doctos ſed cōtra. nā in priore dicto acci
pit ꝓ quidē. Nāſcȝ ꝙ̄ non eſt aliter dictū ac ſi di
cat q̄ qdē publice legiť. Et in poſteriore eſt is
mod⁹ quo poniť ſine relatiuo: quaſi ſcire licet.
Vt ſit ſcire licet quare penu. breui q: a tertia cō
iugatione. Et ea eſt ꝓpria ⁊ natiua ſignificatio
Nihil em̄ aliud eſt ſcȝ ꝙ̄ ſcire licet: ⁊ videlȝ ꝙ̄ vi
dere licet ſicut in digeſtorū libris accipiūť: ⁊ in
locis citatis e Seneca. Nuſꝙ̄ tn̄ eſt ille modus
quē apō doctos vix reperibilē dicit. Videlicet
[vt ſic dꝙ̄ vtar.] Caſus noim ſex ſunt: ſcȝ ntūs
⁊c. Qui tn̄ vix reperias dixit: nō penit⁹ negauit
Quid ergo peccauit ſi venuſtiorē nobis vſū ſi
gnificauit tā etſi ⁊ ali⁹ eſt: Nō ergo inficias im⁹
quin id oē recte: dixiſſē tn̄ vtrūꝙ̄: q: de tribus
dicimus omne. Sed ad authorem. In illo a ter
tia ſcilicet nō a quarta poterit interpretari. ſci
licet per certe: vt ſit certe a tertia non a quarta
⁊c. et erit exemplum primi modi.

De ſcilicet ⁊ videlicet. Cap. xxviij.

Scilicet. Videlicet **S**Cilicet et videlicet idē videť
ſignificare id qḋ certe: ſȝ vſū ſuū ha
bet ⁊ precipuū ꝑ amaritudinē quan
dā cū deriſu permixtā: vt apō Ver.
Scilicet hic ſuperis labor eſt. Et apud Teren.
Id popul⁹ curat ſcilicet. Et apō Quin. Hoc vi
delicet expectaſti: vt ne captioſum eſſet officio
tuo maturius rediſſe: et induſtria tp̄s triuiſti.
Nōnunꝙ̄ ſine hac acerbitate ⁊ interrogatione
Idem alibi. Sed vt videlicet vltima quedā ca
lamitatū rabies: ⁊ nouiſſime in furore vota ip
ſa vertunť. Nōnunꝙ̄ poſt relatiuum ſicut ſolet
poni quidem. Nōnunꝙ̄ ⁊ ante vel ſine relatiuo
Et hi ſunt fere modi vtendi his duabus dictio
nib⁹ apud doctiſſimos apud quos vix reperias
vulgo vſitatiſſimum modum cum ea que cōfuſe
dicta ſunt per ſingula poſtea exponimus quale
eſſet: quattuor ſunt virtutes ſcilicet vel videlicet
Prudentia. Iuſtitia. Fortitudo. Modeſtia.

Annotanda poſt Epitomē. cap. xxix.

¶ Pronoia quadrifariā cōponūť: primo inter De ꝓnoib⁹
ſe vt ex iſte ⁊ hic ſit iſtic iſtec iſtac. Secundo cū
alijs ptib⁹: vt ex eis ⁊ demū ſit idē. Tertio inter
ſe vt meme tete ſeſe. Quarto cū ſyllabicis adꝙ̄
iectionibus met te pte ce. ⁊ cine: vt egomet tute
tuapte: hiſce: hūccine. Tete ergo pōt ēē a noia
tiuo tute ſcḋa breui: ⁊ tunc nulla erit figura. Nō
aūt vt q̄dā volūt: nō dicim⁹ tumet ſicut egomet
in rectis ſingularib⁹ ꝙ̄ coincidat ea vox cū ter
tia verbi tumeo in plurali tn̄ reperiť voſmet. vt
eneid. j. Durate ⁊ voſmet reb⁹ ſeruare ſecūdis.
Ac in obliquis dicimus tuimet non tuite: ſicut
contra in nominatiuo tute non vt dixit tumet.

Annotanda poſt Epitomen cap. xl.

¶ Hoc caput dicere ſolet q̄ ſuum demōſtrat: vt Vergilius.
Aſcani⁹ ene. ix. Per caput hoc iuro per qḋ pa
ter ante ſolebat. Sic apō comicū ſeipſū demō
ſtrans inqt. Tu ſi hic eſſes aliter ſentias. Necꝙ̄ Terentius
neceſſe eſt vt de quo dico hoc. meū ſit: ſatis em̄
eſt dummō ſit mihi vicinū aut ipſū teneam: vt
enei. vj. Hic vir hic eſt tibi quē promitti ſepius
audis. ⁊ vij. eiuſdē. Hoc pater Anchiſes auro li
bare ſolebat. Hoc priami geſtamē erat ⁊c. ver
ba ſunt ilionei munera tenētis ac offerētis nō
poſſidētis. Adiecit ille ad nobilitatē ptinere vt Iſte.
textus declarat: Iſte ad cōtemptū: vt qd petis Ipſe
iſtis quaſi vilibus ⁊ abiectis. Ipſe ad excellen Iſte
tiam cū excluſione minorū. Vt ioue miſſus ab
ipſo ſcilicet qui magn⁹ eſt: nec ab inferiori. Mā Mācinell⁹
cinellus pretendit verā eſſe priſciani differētiā
quā pro parte concedimus. quia videlicet iſte
intelligitur ſpacio ꝓpinquiore nō tamen omni
bus: ſed ei ad quem ſermo ſit. Negamus ꝙ̄ ille
ſit ſemper de remotiore a nobis. Nam fieri po
teſt vt is de quo ille dicatur ſit nobis vicinior ꝙ̄
iſte Verbi gratia. exiſtens Parryſijs non inc
pte dixero Accepi te quidem rhotomagi agere
fratrem vero apud Ambianos. At cū multi oc
currant qui iſtuc iter haberent. Nemo autem q̄
illuc: rogo vt ſi quem illuc iſtinc profecturū no
ris has quoꝙ̄ ad illū nomine meo dederis Ubi
ille mihi vicinior ē iſto. Verba Mācinelli ſunt
Priſciani ſententia optima quidē eſt: ꝙ̄ iſte ſci
licet ſpatio propinquiore intelligitur: ille autē
longiore. Nam ſi ego venetijs moram trahens
in vrbem ad amicum ſcribam: dicā. Siquid in
iſta vrbe noui eſt mihi ſignificato. De ſpacio ꝓ
pinquiore illi ad quem loquor intelligitur. Si
vero dicam Alexander biordi filius peruſie ſtu
det: quocirca ad eum ſcribas: ſignificet quicqd
in illa vrbe dignius. Tum de ſpatio remotiore a
te intelligitur. Hec ille. que ꝙ̄ vera ſint atꝙ̄ re
cepta ipſe viderit. Finis libri. ij.

Queſtio de comparatiuo.

Queritur vtrum comparatiuus a parte poſte-rion exigat ablatiuū et de duobus dicatur Arguitur primo ꝙ non Comparatiuꝰ congrue ponitur poſt nominatiuum qui comparatiuus de vno ſolo dicitur ⁊ non de duobus vt dicendo ſic Iohānes eſt homo doctior ergo ablatiuus nō exigit a parte poſteriori ablatiuū nec de duobꝰ dicitur Arguitur Comparatiuꝰ a parte poſt regit genitiuum pluralem vt habetur in ſacra pagina Maior horum eſt charitas in qua oratione Iſte genitiuus horū regitur ab iſto comparatiuo maior ergo comparatiuus nō exigit ablatiuū a parte poſteriori. Arguitur tertio Iſte eſt comparatiuus melior In iſta oratiōe fornicatio eſt melior adulterio et tamen non dicitur de duobus Similiter iſte comparatiuus meliꝰ In iſta oratione melius eſt perdere digitum ꝙ̄ caput Igitur comparatiuus nō dicitur de duobus. In oppoſitum eſt donatus dicens ꝙ comparatiuus ablatiuo ſeruit vtriuſꝗ numeri ſine prepoſitione Concluſio. Comparatiuus gradꝰ comparatiue tentus proprieꝗ denotans ſuum poſitiuum conuenire termino ſignificanti rem excedentem termino ſignificanti rem exceſſā exigit ablatiuum ⁊ de duobus dicitur. Correlarium Ablatiuus caſus manifeſtans quantꝰ habetur exceſſus regitur a dictione ſignificāte exceſſū quia dicitur comparatiuus de re exceſſa ⁊ de re excedente igitur comparatiuꝰ exigit ablatiuum ⁊ dicitur de duobus. Ad proximum dicitur diſtinguendo antecedens vel comparatiuus ex parte ſignificationis poſitiue tentꝰ ⁊ ſic conceditur antecedens vł comparatiue tentus ⁊ ſic negatur. Nam iſte comparatiuus doctior in iſta oratione iohannes eſt homo doctior: doctior idem ſibi vult ꝙ doctus Ad ſecundum dicitur diſtinguendo vel ſi capiatur comparatiuꝰ partitiue vł prout ponitur loco ſupellatiui ⁊ ſic conceditur antecens vel ſi capiatur comparatiuus comparatiue ⁊ ſic negatur. Ad tertium dicitur diſtinguendo Maiorem vel ſi capiatur cōparatiuus improprie et ſic conceditur maior vł ſi comparatiuus capiatur proprie ⁊ ſic negatur maior Ad queſtionem Reſpondendum eſt ꝙ exigit poſt ſe ablatiuum ⁊ de duobus dicitur quinꝗ demptis. Primum ꝙ comparatiuus nō accipiatur partitiue quia tūc regeret genitiuū Secūdū ꝙ cōparatiuꝰ nō teneat adiectiue poſitiue quia tūc exigeret a parte poſt nomiatiuū caſum ꝓ ſuo ſubſtantiuo. Tertiū ꝙ cōparatiuꝰ nō ponat inter verba quia tunc nō habet ablatiuū poſt ſe vt cum dicitur plura audio ꝙ̄ diſco. Quartū ꝙ cōparatiuꝰ nō habeat naturā poſitiui Quintum ꝙ hec dictio ꝙ̄ non ponatur inter dictionem precedentem ⁊ dictionē ſequētē q̄ eiſdē eſſet caſus dictio ſequēs et dictio p̄cedēs

Epitome Aſcenſiana in tertiū libri proemium.

¶ Cū iuriſperiti illi digeſtoꝝ cōditores tātum eloquētie ſtuduerit: vt coꝝ ſcriptis nihil aut latinius aut elegantius reperiat: vtꝗ vel ſeculis diſtincti ſic in eloquētia ac phraſi cōſentiāt: vt quaſi vno ore locuti putari poſſint admonendi ſunt iuris ſtudioſi ad litterarū ſtudia incūbant qppe ſine qbꝰ neꝗ leges itelligere neꝗ recte iterpretari valeāt. Cū cōtra ipſe author vel quiuis alius dicēdi peritus triennio in digeſta gloſas ac curſianis vtiliores ſcripſerit

¶ Hec videt mēs atꝗ intētio ꝓlogi. Ceteꝝ ne in hoc ipſo quoꝗ qs titubet paucis explanabo Neꝗ id vitio dandū puto: nihil eni obſcurū in eſt: ſʒ iperitis nihil clarū ē: neꝗ tn̄ ꝓpterea volū aut barbare aut abiecte oīa dicere. Ordo igitur eſt. Cū .i. qn̄qdē iuriſperiti illi .ſ. nobiliſſimi Ordo.
ꝯditores digeſtoꝝ .i. libroꝝ in quos qn̄ in vnum corpꝰ oīa iura digeſta erāt ſuntꝗ tria volumina digeſtū vetꝰ: nouū ⁊ infortiatū: ſtuduerūt tm̄ .i. intm̄ eloquētie: vt nihil reperiat ſcriptis coꝝ aut latiniꝰ aut elegātiꝰ: vtꝗ .i. intm̄ vt ipſi diſtincti vł .i. etiā ſeculis: ꝯſentiāt ſic in eloquentia ac phraſi .i. qualitate ac charactere ſcribēdi vt poſſint putari locuti ſup. eē vno ore: igit ſtudioſi iuris ſunt admonēdi vt ſup. incūbāt ad ſtudia litteraꝝ: qppe .i. vtpote ſine qbꝰ videlicet litteris neꝗ valeāt intelligere leges neꝗ recte iterpretari. Cū ꝯtra .i. ecōtrario ipſe author vel quiuis .i. qlibet aliꝰ peritꝰ dicēdi .i. artis eloquētie ſcripſerit .ſ. ſi attētauerit .i. ſcribere poſſit gloſas i digeſta vtiliores accurſianis .i. eis quas accurſius florētinꝰ ſcripſit. Hec ꝓ argumēto nr̄o itelligēdo. Quātū vero ad authoris verba. Perlegi Ordo ꝓlogi authoris
.i. ꝑfecte aut ad finē vſqʒ legi; pridie .i. ab hic paucos dies: Excerptos ab ex ⁊ carpo fit excerpo: qd̄ ē ex alio carpti demo: mlti tn̄ codices hn̄t exceptos: qn̄ extra captos qd̄ malū nō ē Et relegi .i. iterū legi poſt ꝗ legerā. cū .ſ. veꝝ ſit ꝙ lebēter tū vero .i. mlto magis verū ē ꝙ cū quandā admiratiōe. Primū .i. prima rōne: ꝙ .i. qa neſcias .i. qlibet neſciat aut neſcire poſſit. ſimiliter vt dubites .i. quis dubitet aut dubitare poſſit: ponitur eni elegāter ſcd̄a pſona ꝓ quauis. Itē quē cui p̄ferēdū putes ſic dictū. vt enei. iiij. Que qbꝰ anteferā qn̄ .ſ. dubitamꝰ tā de p̄ferēdis ꝙ̄ qbus debeāt p̄ferri Solebā priuſꝗ̄ videlicʒ maiꝰ qddā i digeſtis reſpexerā. charact of ſtilꝰ ac phraſis ſeu figura dicēdi. Sui ē filis. Recte i gtō cū liceat etiā i dtō dicere. In codē ludo ac ꝓ .i. ſchola: q: ludꝰ eſt vbi ars aliqua diſcit: Vn̄ ludi magiſter: p̄ceptor litteraꝝ dicit Nil extat .i. adhuc cōperit ſʒ oē intercidit vitio tēporis. Priſcia .i. ꝓoris ſeculi. Nō tāʒ eloquētie. Eloquētia ē qua clare dilucideꝗ ac ſuauiter rē diſſerimꝰ atꝗ exprimimꝰ. Latinitas q̄ lepidū ſermonē a barbaro et rudi diſcernit. Elegātia q̄ v̄ba eligit iuxta viʒ ⁊ ꝓprietatē eoꝝ: q: ergo iuriſcōſulti cōſtricti erāt ad certā materiā ſine phuco coloribus qʒ peregrinis exprimendā nō eſt paſſa materia magnope eloquētiā: nō refugit tn̄ latinitatē ac elegātiā in hac re p̄cipue laborātes. vn̄ ē totꝰ titulꝰ de verboꝝ ſignificatiōe et lex e re eſt. ff. Si certū petat Iuſtiniano vetāte in p̄ncipio codicis. Nota ſunt noia eoꝝ q̄ vix qntam ptē iuris itelligūt: loqt de illis q̄ ſordide iura interp̄tabāt tūc tpis. Profiteor me edocturū .i. poſſe edocere oēs q̄ interp̄tāt ius ciuile ſcietiā ipſoꝝ

Character

Eloquētia

quia neſciunt virtutes ⁊ proprietates vocabu-
loꝝ. Triduo .i. ſpatio trium dierum: hoc ē intra
tres dies. Et quandocūqꝫ ita loquimur vt ſigni
ficemus tp̄s intra quod. hoc eſt menſurā actio-
nis ablatiuus non actūs locum habet: vt trien-
nio .i. ſpatio trium annoꝝ: aut intra [nō infra] — Gothi populi.
tres annos. Si ſtomachi .i. bilem aut coleram
hoc eſt indignationem ⁊ iram excitent. Gothi
hunni ⁊ vādali ex pannonia et vltimis partib⁹
alemanie in italiam irruperunt et partem infe-
riorem a longis barbis ſuis Longobardiā ap
pellauerunt. Que magna multitudo relatiuum
ſequenti non antecedenti per elegantiam con-
gruit. ſicut eneī .vj. Nec partē poſuere ſuis: que
maxima turba eſt. Preſertim relicta ſobole .q̄a
ſobolem gothice loquentē in italia dereliquerunt
gothi. Poſt illorum aduentum primum al
terūqꝫ ſepe enim irruperunt: ſed precipue bis:
Legulegorum .i. leges legentium et non intelli
gentium: ideoqꝫ neqꝫ periti neqꝫ conſulti meri-
to dicendi. Utitur autem eleganter gtō. An ius
pontificum eſt ſup. tam aureū ⁊c. Dedocerent
.i. quā periti docuerūt in obliuionē traherent:
⁊ ineptam inducerent. Eſt enim contrarium ei
quod eſt docerent. Circūferebantur ad oſtenta — Gellius
tionē videlicet. Una .i. ſola ſupererat .i. extabat
⁊ reliqua erat. Gellius autem docet ſupereſſe:
interdum ſuperfluum eſſe. ⁊ quaſi tarpeia ars. — Manlius
id eſt capitolium de quo in primi libri proemio
dictū eſt. Ut marcus mālius: manlius a liuio li.
v. dicitur non manilius. Eius de hac re ibidem
verba ſunt Clangore anſerum a larūqꝫ crepitu
excitus Marcus manlius qui triennio ante cō
ſul fuerat: vir bello egregi⁹ armis arreptis ad
arma ceteros ciens vadit: ⁊ dū ceteri trepidāt
gallum qui iam in ſummo conſtiterat. vmbone
ictum deturbat cuius caſus prolepſi cum pro-
ximos ſterneret trepidātes alios armiſqꝫ omiſ
ſis: ſaxa quibus adherebāt manibus ampleris
trucidat. Jamqꝫ ⁊ aliſ conglobatī telis miſſi lu-
buſqꝫ ſaxis perturbare hoſtes: ruinaqꝫ tota p-
lapſa acies ⁊ in preceps deferri: ſedatoqꝫ deīde
tumultu: reliquū noctis quantū turbatis mēti-
bus poterat: cum preteritum quoqꝫ periculum
ſollicitaret: quieti datum eſt Luce orta. vocatis
claſſico ad concilium militibus ad tribunos. cum
⁊ recte ⁊ perperā facto preciū deberetur. Man
lius primum ob virtutem laudatus: donatuſqꝫ
non a tribunis ſolū⁹ militum: ſed conſenſu etiā
militari: Cui vniuerſi ſe libras farris. et quarta
rios vini ad edes eius que in arce erant. contu-
lerant. rem dictu paruam: ceterum inopia fece-
rat eam argumentum ingens charitatis: cū ſe
quiſqꝫ victu ſuo defraudans detractum corpo-
ri atqꝫ vſibus neceſſariis ad honorem viri con-
ferret. Hec ille de illo. Euadent .i. id eſt cum diffi-
cultate efficientur.

Laurentii Uallenſis de lingua latina bene merentis elegantiarum liber tertius. Et primo proemium de digeſtorum elegantia: ⁊ de elegantie iuris ſtudioſis vtilitate.

Perlegi proxie quinquaginta digeſtoꝝ libros ex pleriſqꝫ iuriſconſultorum voluminibus excerptos: — Latinitatē digeſtorū cōmēdatio
et relegi cum libēter tum vero quadā cum
admiratione. Primū ꝙ neſcias vtrum dili
gētia ne an grauitas
prudentia an equitas: ſcientia rerum an oratio
nis dignitas preſtet et maiori laudi danda eſſe
videatur. Deinde ꝙ hec ipſa ita in vnoquoqꝫ il-
loꝝ omnia ſunt egregia ⁊ perfecta: vt vehemē
ter dubites quem cui preferendum putes. Cui
ſimile quiddā [vt de vltima tantum parte: que — Epſe. Cic.
ad nos pertinet dicā] In epiſtolis Ciceronis
admirari ſolebam: que cum a pluribus ſcribe-
rentur omnis tamen ab vno eodem [audacius
dixerim] ſi perſonas ſuſtuleris: ab vno Cicero
ne ſcripte iudicentur: ita verba ac ſentētie cha-
racterqꝫ ipſe dicēdi vbiqꝫ ſui eſt ſimilis. Quod
eo magis in iuriſconſultis eſt admirandum: ꝙ
illi eadem etate cuncti extiterunt in eodem qua
ſi ludo ac ſchola inſtituti hi vero inter ſe etiam
ſeculis diſtant: licet poſt Ciceronem. Ideoqꝫ q̄
buſdā verbis ab eo differentes quales omnes — Digeſtoꝝ conditores omēs poſt Ciceronē extiterunt.
a Uirgilio atqꝫ a Liuio fuerūt. Nā Seruiſ: Sul
pitiſ: ac mutiſ: Sceuole nil extat: ſed alterius
Mutiſ recentioris. Et priſci illi quidem iuriſ-
conſulti: quales quantiqꝫ in eloquendo fuerint
iudicare non poſſumus: quippe quorum nihil
legimus. His autē qui inter manus verſantur
nihil eſt [mea ſententia] quod addi vel adimi — Elegantie lumen atqꝫ oculus ſcietiarum
poſſe videatur: non tam eloquentie: quam qui-
dem materia illa non magnopere patitur: ꝙ la
tinitatis atqꝫ elegātie: ſine qua omnis ceca do-
ctrina eſt ⁊ illiberalis: preſertī in iure ciuili. Ut
enim Quin. inquit. Omne ius aut in verborum — Jus in quo cōſiſtat
interpretatione poſitum eſt: aut in equi praui-
qꝫ diſcrimine Et quantum momenti in verbo-
rum interpretatione ſit ipſi iuriſconſultoꝝ li-
bri maxime teſtantur in hac precipue laboran-
tes. Utinam integri forent aut certe iſti non fo
rent. qui in locum illorum etiam Juſtiniano ve — Nota iuris explanatores .i. lepidos
tante ſucceſſerunt. Nota ſunt eoꝝ ⁊ nimis no
ta nomina: vt ſuperuacuum ſit ea per me recen
ſeri: qui vix quintam partem iuris ciuilis intel
ligunt: ⁊ ob imperitie ſue velamentū aiunt nō
poſſe doctos euadere in iure ciuili facundie ſtu
dioſos: quaſi iuriſconſulti illi aut ruſtice locuti
ſint .i. iſtoꝝ more: aut huic ſcientie non plane
ſatiſfecerint. Quid de illis loquor: Ego medio- — Scipſū iactat.
cri ingenio et mediocri litteratura preditus p-
fiteor me oēs qui ius ciuile interpretantur ipſo
rum ſcientiam edocturum. Quod ſi Cicero ait
ſibi homini vehemēter occupato: ſi ſtomachū
moueant triduo ſe iureconſultum fore nonne ⁊
ipſe audebo dicere: ſi iuriſperiti: nolo dicere iu
riſimperiti: ſtomachū mihi moueant: aut etiā
ſine ſtomacho me gloſas in digeſta triennio cō

ſcriptum longe vtiliores accurtianis. Merē
tur enī merentur ſummi illi viri nanciſci aliquē
qui eos vere:riteqꝫ exponat:vel certe a male in
terpretantibus ⁊ gothice potius ꝙ latine defē
dat: Gothi iſti quid ni ⁊ vandali eſtimādi ſunt:
Nā poſtꝙ he gentes ſemel iterumqꝫ Italie in
fluentes Romam inuaſerunt:vt imperium eo
rum:ita linguam quoqꝫ quem ad moduꝫ aliqui
putant accepimus:⁊ plurimi forſan ex illis ori
undi ſumus. Argumento ſunt codices gothice
ſcripti:q̄ magna multitudo eſt Que gens ſi ſcri
pturam romanaꝫ deprauare potuit:quid de lin
gua preſertim relicta ſobole putandum eſt:Un
de poſt illorum aduentum primuꝫ alterūqꝫ oēs
ſcriptores nequaꝙ facūdi:ideoqꝫ priorib⁹ mul
to inferiores fuerunt. In quo litturatura roma
na recidit:Ueteres admiſcebant lingue ſue gre
cam:iſti admiſcent gothicaꝫ. Neqꝫ vero hec di
co:vt iuris ſtudioſos carpaꝫ:immo vt adhorter
potius:perſuadeamqꝫ ſine ſtudijs humanitatꝫ
non poſſe quam cupiunt aſſequi facultateꝫ:ma
lintqꝫ iuriſconſultorum ꝙ legulegorum ſimiles
eſſe. Nam vt virgiliano verſu vtar. O fortuna
tos nimium bona ſi ſua norint Agricolas. Ita
ego appellam iuri operam dantes fortunatos:
ſi norint ſua bona. Que enim diſciplina ſcilicet
que publice legitur taꝫ ornata atqꝫ [vt ſi dicā]
aurea vt ius ciuile: An [vt hinc incipiā] ius pō
tificiuꝫ:qđ canonicuꝫ vocant qđ ⁊ maxima par
te gothicum: An philoſophorum libri qui ne a
gothis quidē aut vandalis intelligerent:quos
ego ob hoc maxime errare ꝙ loquendi faculta
te caruerunt in libris meis de dialectica oſten
do:quos iā edidiſſem:niſi amici me hos potius
edere coegiſſent. An grammaticorum quorum
propoſitum videtur fuiſſe vt linguam latinam
dedocerent: An deniqꝫ rhetoricoruꝫ qui ad hāc
vſqꝫ etatem plurimi circuꝫ ferebatur:nihil aliđ
docentes niſi gothice diceretur Una ſupererat
iuris ciuilis ſcientia adhuc inuiolata ⁊ ſancta ⁊
quaſi tarpea arx vrbe direpta Hanc etiam iſti
gothi:non galli per ſpeciem amicitie polluere
atqꝫ euertere tentauerunt euertereqꝫ pergunt.
Hanc ipſe quantuꝫ in me erit:vt Marcus Mā
lius protegam:immo omnes qui hoc nomen ꝓ
fitentur protegere debent. Quod ſi fecerint:vt
ſpero ⁊ opto: non legulegi ſed iuriſconſulti eua
dent. Quod ad meum autem hoc opus attinet
non fraudabo iuris cōditores debita laude. Tā
tum igitur deberi puto huius facultatis libris:
quantum illis olim qui capitoliuꝫ ab armis gal
lorum atqꝫ inſidijs defenderūt: per quos factū
eſt vt non modo tota vrbs non amitteretur:ve
rūetiam vt tota reſtitui poſſet ita per quotidia
nam lectionem digeſtorum:⁊ ſemper aliqua ex
pte incolumis:atqꝫ in honore fuit lingua roma
na ⁊ breui ſuam dignitatem atqꝫ amplitudineꝫ
recuperabit. Sed ad reliqua pergamus

Gothi ſūt: et vādali in epto ſermo ne iura iter pretantes.

Iuriſpitus nemo: niſi ſtarus ſit.

Nulla ſciē tia legali elegantius ſcripta.

Laus librorum iuris

Regulla.

Epitome capitis. xcix.

Uerba ad precium ⁊ eſtimationem pertinen
tia regunt precium et valorem ac procmium in
ablatiuo omnium dictionum exceptis tantum
quantum: plus:et minus cum eorum cōpoſitis
que dum ſine ſubſtantiuis ponuntur in geniti
uo regi volunt:cum ſubſtantiuis autē ſicut alia
omnia in ablatiuo: preter tantidem quod quia
ablatiuo caret ſubſtantiuuꝫ refugit. Unde fit ꝙ
interrogatio et reſponſio ſepe in diuerſis fiant
caſibus

Correlariū ex regula.

Uerba ad precium ſpectantia ſunt etiam que
mercedem aut premium exigunt. vt doceo tan
ti quanti alij ⁊ nō pluris. i. tanta mercede. Agā
cauſam tuam quāti alij ⁊ nō pluris. Iuue. Pau
lus pluris qua coſſus agebat. Locaui domum
meā non quanti eſt:ſed quanti potui. Conduxi
domum pluris ꝙ eſtimari debeat. Intuli ꝙ in
terrogatio ⁊ reſpōſio in diuerſis fiant caſibus.
Ut quanti emiſti:tribus aureis: Cauſa eſt quia
ideo interrogatiua ⁊ reſponſiua in eodem caſu
poni ſolent:quia ab codeꝫ reguntur: a quo fere
cōſimiles caſus regi ſolēt:ꝙ ſi diuerſos exigat:
etiaꝫ diuerſos habeat: Boeti⁹ dedit verbis pre
cij etiā genitiuū infiniti:ſꝫ mallē īfinito dicere.

De tanti ⁊ quanti cū ſuis compoſitis:de.
ꝙ pluris ⁊ minoris. Cap. xcix.

Tanti. Quanti. Pluris. Minoris.

ATqꝫ ab eo potiſſimum incipiaꝫ
quod nec ab aliquo [quod ſciam] tra
ditum ⁊ traditu digniſſimum eſt:duo
tanti ⁊ quanti compoſitaqꝫ ab eis tā
tidem:quantilibet ⁊ quanticūqꝫ:totidemqꝫ cō
paratiua pluris ⁊ minoris: preterea nulla alia
nec cōparatiua:nec noīa:nec dictiones queunt
in genitiuo caſu adiungi his verbis:emo: venū
do:veneo:mereo:comparo:eſtimo:taxo:liceor:
addico:diſtraho:merio: pro eſtimo:conſtat:cō
duco:loco:feneror:paciſco: pango pepegi:con
denno:poſtulo:et ſi qua ſunt alia ſimilis horum
ſignificationis. Neqꝫ enim audiuimus dici vn
ꝙ vendidit hic patriam auri: aut achilles ven
didit corpus Hectoris auri: Priamuſqꝫ illud re
demit magni ponderis auri. Sed per ablatiuū
ſic. Uendidit hic auro patriaꝫ. ⁊ Exanimumqꝫ
auro corpus vendebat Achilles. Hec Uergili⁹
Ualerius quoqꝫ lib. v. Magno vbiqꝫ precio vir
tus eſtimatur. Quanti vero ⁊ tanti:ceteraqꝫ vt
dixi genitiuum non mutant:vt Terentius in eu
nucho Quid agas niſi vt te redimas captum:ꝙ
q̄as minimo:et ſi nequeas paulo: at ꝙti queas
id eſt tanti redimas quanti queas. Cur nō dixi
quanto vt congrueret cum illis: minimo ⁊ pau
lo:aut minimi ⁊ pauxilli:vt congruerent cū hoc
quanti:niſi quia tanti ⁊ quanti mutare:⁊ non li
cet ab eis que dixi compoſita. Quin. in paſtu ca
dauerum Hoc vnum ſuperat vt deuectuꝫ tanti
dem venderes. Et in Uerreꝫ Cicero. Aiebat te
tantidem eſtimaſſe quanti ſacerdotē. Iuuena.
Quanticunqꝫ domus conſter. Idem quod ad
predicta comparatiua pertinet. Balnea ſex cē
tis ⁊ pluris porticus empta: Cur non dixit plu
ri:vt copularet coniunctio eoſdem caſus Titus
Liuius. lib. xliij Mancipia minora annis. xx. q̄
poſt proximum luſtrum decem millib⁹ eris aut
pluris veniſſent. Ea quoqꝫ decem tanto pluris

Uerba pcij

Aenei. vj.
Aeneid. j.

Iuuenalis

quanti eſſent eſtimarentur. Adeo vt interroga
ti per eundem ſepe caſum reſpondere nequea-
mus: vt Plautus in epidico. Quanti eam emit:
vili: quot: minis: quadraginta minis. Horatius

Interrogatio ⁊ r̄ſiſio. in diſſimili caſu.

Quanti empte paruo. quanti ergo: octuſſibus.
Heu heu. Nam illud apud Ciceronē. Quanti
addictus: mile nūmū nō eſt mile illud genitiui
ſed ablatiui caſus: vt mox docebo: quaſi milena
rio nummum. i. nummorum. Et hec quidem in-
terrogatio eſt per genitiuum: reſponſio per ab
latiuum. Aliquando hi duo caſus iuxta idē ver-
bum herent: vt emiſti iſtum equū decem minis
an pluris: ꝙ ſi aduerbia forent vt nonnulli ex-
ſtimare ſolent: cur potius dictū eſt tanti ⁊ quā
ti ⁊ pluris ⁊ minoris: non tanto ⁊ quanto: pluri
⁊ minori: cum huiuſmodi verba vtiq; ablatiuū
deſiderent; Cur non idem fit in ceteris compa
ratiuis que palam aduerbiantur: Non enī dici
mꝰ emi equū vilioris carioris ꝙ tu: nec cario:
ri viliori ve ꝙ tu Sed viliꝰ ꝙ tu: aut carius. Ne
ꝙ vendidi melioris edes peioris ve: ꝙ tu. ſ; me

Tanti: ꝙti: ⁊c. cū ſubſtantiuis.

lius: peius ve. Cur deniq;: quod non minus mi-
randum eſt hec ipſa que nominaui quoties ſub
ſtantiuis maritentur: formā naturalem ⁊ legē

Tantidem

verborum cuſtodiunt: Excepto tantidem: quia
eſt ſubſtantiuum quod ablatiuum datiuūq; nō
agnoſcit tantodem ſolaſq; has voces habet tā
tundem et tantidem. Dicendumq; erit quanta
pecunia iſtum equum emiſti: ſicut quot minis.
Iuuen. Quanto metiris precio ꝙ ni tibi deditꝰ
eſſem: Deuotuſq; cliens vxor tibi virgo mane-
ret: Liuius libro. xxij. Hic miles magis placuit
quum precio minore redimēdi captiuos copia
fieret: Itaq; genitiuos illos tāti emi equū quā-
ti potui ſic exponere nō poſſumus tanti precij
⁊ quanti precij. ſed ſic tanto precio ⁊ quanto p̄-
cio. Et per comparatiuum vt illud Ciceronis.
non pluris vendo ꝙ alij: fortaſſe etiā minoris.
cum aliquem doces non ita exponas: pluris. i.
precij: ⁊ minoris id eſt precij. Nam huiuſmodi
expoſitio fecit vt pleriq; fallerentur. ſed ſic plu
ris. id pluri p̄cio: minoris: id eſt minori ſumma.

Epitome capitis. C.

¶ Non ſolum ad verba precij reſpondere licet
interdum in diuerſo caſu ſed etiam per alia vt ꝑ
inter eſt ⁊ refert duo ad adiectiua reſpondemꝰ
per ſubſtantiua aut econuerſo.

¶ Exempla manifeſtaria ſunt. vt Cuiū pecus
egonis Cuius domus: mea. cuia puella: petri.
Cuius culpa: tua.

De mea: tua: ſua: cuia. Cap̄. C.

Interrogatio et r̄ſiſio diſſimili caſu fit per mea tua: ſua: cuia ⁊c.

NOn tātū in his cauſis quas
oſtendi nonnunꝙ aliter reſponde-
mus: ꝙ quo modo interrogati ſu-
mus: ſed etiam in tribus illis ꝓno-
minibus de quibus proximo libro
diſputaui tam primitiuis ꝙ deriuatiuis: quorū
diuerſam conuincimus eſſe naturā ⁊ preter hoc
vnum cuius cuia cuium: quod a veteribus non
inter nomina: ſed inter ꝓnomina numeraba-
tur: vt meus mea meum: nec greci relatiuū vn
de hoc nomē deſcēdit inter nōia ſed inter arti-
culos collocāt: ⁊ nos pronoīa ꝗdam articularia
ſolemꝰ appellare. Adeoq; vt diximꝰ mea ē: tua
eſt: ſua eſt: ⁊ mea: tua: ſua intereſt: ita cuia eſt et
cuia intereſt. Plautus in epidico. Ego illū con

Plautus. Cicero

ueniā atq; adducā ad te: cuia eſt fidicina. Cic.
pro murena. Ea cedes potiſſimum crimini da-
tur ei cuia interfuit: non ei cuia nihil interfuit.
Igitur interroganti cuiꝰ hoīs eſt hoc opus: re-
ſpondemus meum non mei. Cuius domini hic
fundus: tuus aut ſuus: non tui aut ſui. Rurſum
meū ne fundū poſſide an tuū: Reſpōdebo neu-
trius vel illiꝰ. Interrogamꝰ adhuc reſpōdemuſ-
q; ꝑ varios caſus. Meū ne prediū eſt an illius:
reſpōdebo illiꝰ: certe nō tuū. Similiter de cuiꝰ
ad qd̄ nūꝙ reſpōdeas ꝑ eundē caſū: niſi in tri-
bus ꝓnoībꝰ deriuatiuis: vt cuiū pecus: reſpon-
deas meū vel illius. Interrogat̄ etiā per diuer-
ſos caſus vt cuiū pecꝰ tuū ne an Melibei: Sed
ꝑ talē dictionē nūꝙ reſpondet̄, niſi ſi dicas. Eſt
cuium eſt: vel cuiū eſſe debet: etſi quid eſt ſimile

Epitome capitis. ci.

¶ Eſt intereſt ⁊ refert conſtruuntur etiam cū
dictis gtīs tanti: quanti: ⁊ cum magni: ⁊ parui:
in ceteris aūt potiꝰ cū aduerbijs aut noīatiuis
neutri generis Uerumtū facio curo eſtimo pen-
do ⁊ ſimilia etiam plures genitiuos recipiunt.

¶ Exempla oīa patēt in textu: vt magni refert
non paruū refert. Comicus. Tu quid de me fiat
parui curas: cetera ſignata ſunt in textu.

Terentius.

De tanti: quanti: magni: parui. Cap̄. ci.

EAdem tanti et quanti poſiti-
ua quoq; duo magni ⁊ parui ſola in
genitiuo iungunt̄ cū illis geminis
verbis intereſt ⁊ refert: cetera autē
vel aduerbialiter vel in voce noīatiui ſiue accu-
ſatiui: ⁊ in primis horū cōparatiua ſuperlatiua

eſt intereſt et refert cū tāti ꝙti magni et parui ⁊ cū aduerbijs.

q; magis ⁊ minus maxime ⁊ minime: atq; horū
germana multū: plus plurimū: parū: pauxillū:
paululū nihil: aliqd: etſi qua ſunt alia. Tanti in-
tereſt quāti intereſt: magni refert: parui refert
ac multum refert: plurimum intereſt: maxime
refert magis intereſt: magis refert. Quinetiā
non modo quattuor hec noīa id nature habent
cū his duobus verbis: verūetiā cū multis alijs
vt magni eſtimo: parui facio: parui pendo: quā
ti facio: tanti facio. Sed cū huiuſmodi v̄bis nō
nunꝙ alia noīa iungūtur: vt plurimi eſtimo.

Epitome capitis. cij.

Mile.

¶ Mile aūt ſubſtātiuū eſt ſingularis nūeri ⁊ in
declinabile vſq; ad pluralē vbi hec milia horū
milium dicimꝰ: aut adiectiuū plāle ⁊ īdeclinabi
le. Subſtātiuū gtīn poſcit ⁊ fere ſyncopatū ad-
iectiuū aut cōſimilē gtīn: aut eiuſdē caſꝰ ſubſtā
tiuū. Nō ergo dicemꝰ decē milia talenta ſed ta-
lentorū. Quia duo nūeralia adiectiua non cohe
rēt ſine cōiunctiōe: multiplicamꝰ aūt noīa per
aduerbia: vt quater viginti non quattuor vigin
ti nec ſex viginti: ſed ſexies: ⁊ ita in reliquis.

Exemplificat.

¶ Dices ergo cōgrue mile hoīm deſideratū eſt
mile nummū mihi reliquit pater, idq; potius ꝙ

nummoꝝ: nã quotiens non vitioſa ſit ſyncopa genitiuus numerali additus ſyncopabitur. Uitioſa autem foret ſi genitiuus cũ noĩatiuo coincidat vt in neutro genere ſecunde declinatiõis in um. vt mille ſeſtertium: quocirca potius dicã millies ſeſtertium: idq; peritorum auctoritate: contra dicam cum Uarrone ⁊ Aulo gellio ceteriſq; doctis mille nummum ⁊ duo millia denarium: potius ꝙ nummorum ⁊c.

De mille: ⁊ millia. Cap. ciij.

Mille — Atq; vt pmiſſum exoluã illud Ciceronis mille nummũ ſingularis numeri eſſe tum exemplo eiuſdem: tum precepto. M. Uarronis cõprobabo in philippicis. Inuẽtus eſt qui L. Antonio mille nummum referret expenſum. Et pro Milone. In quibus propter inſanas iſtas inſtructiones facile mille hominum verſabatur. Qualia exempla plura repeterem: niſi Uarronis preceptio ſatis eſſet: qui in libris de analogia inquit. Cum peruentum eſt ad mille quartũ aſſumitur ſingulare neutrum quod dicitur hoc mille denariũ: a quo multitudinis fit milia denarium. Et paulo poſt. Ut ſic neutrum ſine caſibus vocis dicemus vt hoc mille huius mille: ita hoc decies. Hec hactenus illõ quoq; preter hoc addamus mille hominũ dici ⁊ mille homines: millia vero homines non dici. Cuius rei cauſa eſt ꝙ proprie dicimus mille homines vt centũ homines: millia hominũ: vt centenaria: vl' turbe hominum: hoc ſubſtantiuũ eſt: illud vero adiectiuũ. Itaq; non licet dicere milia homines quia duo ſubſtantiua non coherent ſine copula Neq; in his: vllus certus ineſſet ſenſus. Mille hominum licet dicere: quia mille ſubſtantiuatur: vt multum hominũ pro multi homines: ita mille hominum pro mille homines. Idem erit quod multum hominum: ſi millia ſingulare haberet: quia non habet niſi pro milliario: quod conſtet ex mille paſſibus: vel pro feminis genere: vel more Uarronis: quia dicimus hoc mille: vel quia vt maxime reor: nec adiectiuum plane nec ſubſtantiuum eſt: ſicut hic et hec et hoc. iſte iſta iſtud: ⁊ nonnulla alia pronomina. Nam cetera adiectiua non patiuntur ſibi ita addere adiectiua vt pronomina. Dicimus enim hic robuſtꝰ meſſor: iſta robuſta mulier. Nec dicimus antiquus robuſtus meſſor: antiqua robuſta mulier. At nomina numerorum ſunt his pronominibꝰ ſimilia: vt centũ aurec patere: mille armate naues. Ergo latine dicetur mille ex hoĩbus ſicut dicitur iſti ex illis: que locutio idem eſt qđ mille hominum. Ceterum nomina numeralia ſiue ſubſtantiua ſiue adiectiua ſint inter ſe iungi recuſant: quia nec duo ſubſtãtiua nec duo adiectiua ſola eſſe poſſunt: vt duo centũ: tria mille: cũ preſertim ſint ſua propria nomina: vt ducenta: trecenta Et ſupra mille eſt millia: quod plane ſubſtantiuum eſt. Ideoq; dicimus mille hoĩm duo millia hominum: non duo mille: tria millia quattuor millia hominum et deinceps. Nec vt dixi tria aut quattuor mille: ſed bis mille: vt bis centum: ter centum: non duo centum: tria centum: aut vt aliqui indocti loquuntur ducentum trecentum: ſed tercentum. Uerg. Tercentũ nivei tũdent dumeta iuuenci: ⁊ alibi. Hic iam tercentum totos regnabitur annos. Reperimꝰ tamen apđ eccleſiaſticos ſepe hoc modo dici quale eſt Debebat decem millia talenta ⁊ duodecim millia ſignati: quod defendi non poteſt niſi reſoluas ſic ⁊ ſignati duodecim millia talenta decem millia quaſi dicatur numero duodecim millia: et numero decem millia: vt ſubintelligatur entia debebat talenta entia decem milia. Signati entes. xij. milia qđ in altero exemplo fieri nequit: quo certe modo ipſe non loqueret. ſʒ potius duodecim millia ſignata aut duodecim millia ſignatorum ⁊ decem millia talentoꝝ: ⁊ duodecim millia dragmarum argenti. Cuius erroris [ſi error eſt] cauſa [vt opinio mea fert] hic fluxit: ꝙ ſepe legimus decẽ millia pondo argẽti: quaſi illud pondo ſit nominatiui: aut accuſatiui caſus: ⁊ nõ genitiui. Sepe decẽ millia quingenti pedites non peditum. Ita cum numerus poſterior defuerit: putant recte dici poſſe decẽ millia pedites quod falſum eſt. Nam cum dicimus decem quingenti pedites ſic intelligimus decem milia peditum et quingenti. Quo ſepe modo loquuntur: nec aliter loqui poſſumus Atq; vt nũc ad hoc quingenti: ſubintelligimus pedites. ita ad illud milia ſubintelligitur peditũ Quale etiam ſuperioribus exemplis decem milia ⁊ ducenti ſignati: vel duodecim millia ſignatorum ⁊ ducenti: ⁊ ita in ceteris. Rarius autẽ reperitur mille pro milia. Nam illud quicunq; te angariauerit mille paſſus: vade cũ illo ⁊ alia duo: ſubintelligitur millia paſſuũ. Alioquin dixiſſet alios duos: non alia: vel potius bis mille.

Cicero

Uarro

Mille denarium.

Milia.

Adiectiua non plena.

Duo adiectiua ⁊ duo ſubſtãtiua diuerſa nõ coherent ſine coniunctione.

Uergilius.

Epitome capitis. ciij.

¶ Numeralia diſtributiua citra diſtributionẽ nominibus ſingulari carẽtibus aut penitꝰ: aut in qua ſignificatione accipiuntur: coniungi poſſunt: alijs nõ poſſunt: ſuntq; rite formanda: nã plurima patiuntur ſyncopã. carentq; legitime ſingulari niſi pro alia ſpecie vſurpentur.

De noĩbus nũeralibus

¶ Sunt autem numeralium ſpecies multe: nã alia vocantur cardinalia ꝙ in ea quaſi in cardinem cetera reuoluantur eaq; de tribus ad centum ſunt indeclinabilia vltra centum autem declinantur: niſi repetantur citra centum: vt vnus vna vnum hi duo. he due. hec duo. hi ⁊ he tres ⁊ hec tria que declinãtur. hi. he ⁊ hec quattuor. quinq;. ſex. ſeptem. octo. nouem. decem. vndecim. duodecim. tredecim. quattuordecim. quindecim. ſedecim vel ſexdeciʒ. ſeptemdecim: octodecim: vel duo deuiginti. nouemdecim vel vndeuiginti: viginti: vigintiunus: a. uʒ. vel vnus ⁊ viginti: ⁊ ita deinceps; vnde ſatis ſit noſſe denariorum nomina que ſunt. decem. viginti. triginta: quadragita. quinquagita: ſexaginta. ſeptuaginta. octoginta: nõ octuaginta. nonaginta. cẽtuʒ. que omnia ſunt pluralia preter vnus quod tunc pluralem habet: qñ ſubſtãtiuum ſingulari

Cardinalia.

Octaginta non octuaginta.

caret vt vni codicilli. vne littere. vna arma. ⁊ indeclinabilia p̄ter vnus. duo. tres. ⁊ rurſus vſq; ad ducenta: vbi incipimus declinare. hi ducenti. he ducente. hec ducenta: et ſic treccenti. quadringenti. quingenti. ſeptingenti. octingenti. noningenti: vel nongenti. et tunc mille: aut ſingulariter cum ſubſtantiuum eſt: aut pluraliter quando adiectiuum. et repetitis ante dict; numeris. duo millia aut bis mille: tria millia aut ter mille ⁊ ſic deinceps. Alia vocātur diſtributiua que ſignificāt ſubſtantiua ſingulis per ſe diſtribui: vt dedi pueris dena poma. id ē ſingulis decem. non ergo ita dicam dena ⁊ dena: etiā ſi bis decē dederim duntaxat: vt pote duo; ſingulis decem: ⁊ ſi tantum decem vni dederim non dicam dena ſed decē: niſi vt ſentit auctor ſubſtantiuum caruerit ſingulari ſaltē in ſignificatione in qua accipitur ſi tunc enim citra diſtributionem adiungi illi poſſunt: ſicut omnibus ſub diſtributiōe: vt dedi puero meo binas litteras ad te. i. duas epiſtolas. Sunt tamen q̄ velint in Cicerone vbi binas litteras dicit binas epiſtolas intelligi. i. ſingulis duas datas. ⁊ q̄q̄ vetat valla dici binas epiſtolas id non itelligimus vt omnino vitioſum ſit: ſed citra diſtributionem vt dixi. Nam ſi trib⁹ pueris ſex epiſtolas dederim: hoc eſt ſingulis duas: bene dixero: dedi pueris meis binas ad te epiſtolas.

Diſtributiua.

Quia vero plurima patiuntur ſyncopam recitabo ea. ſuntq; hec. ſingli. le. la. bini. terni. quaterni. quini. ſeni. ſepteni. octeni: vel octoni. noueni [nā nonus ordinis eſt]: deni. vndeni. duodeni: deniterni. vel ternideni. deniquaterni. vl' q̄ternideni. deniq̄ni vl' q̄ndeni. deniſeni vel ſenideni: deniſepteni vl' ſeptenidem deniectoni vel octoni ſeu octenideni: vel duodeniceni: deninoueni vl' nouenideni aut vndeniceni. Deīde viceni. p vigeni. ⁊ deīceps: vigeni ſinguli ⁊c. vl' ſingli ⁊ vigeni. Tū triceni. p trigeni. tū q̄dragenī tū q̄nq̄geni. tū ſexageni. tū ſeptuageni. tū octogeni. nō octuageni. tū nonageni. tū cētem. Tū ducem. pro ducenteni. tū treceni pro trecēteni tū quadringeni pro quadringenteni: tū quingeni pro quingenteni. tum ſexceni pro ſexcenteni tū ſeptingeni. tū octingeni. tum nongeni vl' noningeni. pro ſexcingēteni. octingenteni. nōgenteni. vel noningenteni. Tū milleni: et ita in reliquis ſaluis regulis dādis capi. ciiij. vbi de ceteris quoq; ſpeciebus dicemus. Addā tamē ab his formari nomina ordinis: vt prim⁹: ſecundus: tertius: quartus: quintus: ſextus: ſeptim⁹: octauus: nonus: decim⁹: vigeſimus: trigeſim⁹: quadrageſimus ⁊c. Centeſimus: ducenteſim⁹: milleſimus ⁊c. Et ordinalia in arius: que multiplicationem rerum que non nominantur indicant: vt binarius: ternarius: quaternarius: quinarius: ſenarius: ſeptenarius: octonarius: nonarius: decenarius: vicenarius: tricenari⁹: quadragenarius: ⁊ ſic deinceps: centenarius: millenarius ⁊c.

Nūeralia Ordinis. Nūeralia in arius.

De numeralibus. Cap. ciiij.

Et quoniam de numeris incepimus de ipſis aliqua dicere pſequamur. Et primum hoc admonem⁹ in quo pleriq; fallūtur: treceni ſcribēdum eē non triceni cum ſignificat trecentenarium numerum qd̄ ſyncopatu; eſt ſicut cetera. Dicimus ducem pro ducenteni: trecem pro trecenteni: q̄dringeni: quingeni: ſexceni: ſeptingeni: octingeni: nongeni: vl' noningeni: pro q̄dringenteni: quingenteni: ſexcenteni: ſeptingenteni: octingēteni: nongēteni. vl' nonigēteni. Centeni aūt ⁊ milleni nō ſyncopant̄: q2 nō ſunt ꝓlōge dictiones: ſicut ſuperiores. Triceni autē caret ſyncopa: ſed immutauit g. in c. ſicut viceni pro vigeni: ⁊ triceni pro trigeni. Eſt eñ ſimillime vocis c. ⁊ g. quemadmodum d. ⁊ t. ppter qd̄ dicimus quadringenti pro quatricenti: in quo nomine ⁊ t. in d. ⁊ c. in g. mutandū eſt. Atq; q̄m dixi quoſdam falli ſimilitudine vocum: recenſeamus hec ipſa infra centum vt ſupra centum fecim⁹. Dicimus igitur ſinguli: bini: terni: q̄terni: quini: ſeni: ſepteni: octeni: noueni deni: vndeni: duodeni: ternideni: quaternideni: quinideni: ſenideni: vel deniquaterni deniq̄ni: deniſeni: deniſeptem: denioctem: deninoueni: viceni. viceniſinguli: vicenibini: viceniterni: vel vt poſtea oñdem⁹ ſinguli ⁊ viceni: bini ⁊ viceni: terni ⁊ viceni: ⁊ ita deīceps: tū tricem: q̄drageni: q̄nq̄geni: ſexageni: ſeptuageni: octogeni: non octuageni: octoginta enim dicim⁹ nō octuagita: nō nonageni nō nouageni. Deinde centem. Ideo aūt hec noīa in plurali protuli: q2 in pſa ſcribētes fere plurali vtuntur: in carmine frequēter etiam ſingulari. Et ſingularem quidē horum omniū numerū non proſa oratione ſcribentium ait Priſcian⁹ eſſe ſed poetarū: vt Vergili⁹. Burgite ſepteno rapidus mare ſummouet amnis. Veruntamē nō tantū poetarū video eſſe: ſed nō nunq̄ etiā aliorū. vt Ply. li. xvij. Traduces gallica cultra binis vtrinq; lateribus: ſi paris quadrageno diſtet ſpatio quaternis viceno iter ſe obuij miſcētur. ⁊ in. xxv. Altera maior folijs laterum modo incluſa quoq; q: ſeptena eſt. Et in xxvj. Prodigioſa ſunt q̄ circa hoc tradit. Theophraſtus auctor alioq̄n grauis: ſeptuageno coitu durare libidinē tactu herbe: cui⁹ nomē ſpeciemq; nō poſuit ſeptuageſimo. i. ſeptuaginta coitibus per ſingulas noctes. Nā ita hec noīa exponunt̄ vocitabant̄ olim bini ꝯſules. i. duo per ſingulos annos. Vtunt̄ ergo oratores legitima ſignificatione horū nominū: bin⁹ eñ ſiue bini ſignificat ſingulis duo: ternus ſiue terni ſingulis tres: quaternus ſiue quaterni ſinglis quattuor. At poete non ita. Septenus eñ gurges non eſt ſingulis ſeptem ſed tantum ſeptē vni flumini nilo. Nec in ſingulari modo ſignificatione hac abutuntur: verumetiam in plurali vt idem. Per duo dena regit mundu; ſol aure⁹ aſtra duodena aſtra p duodecim aſtra. Ad hec ſepteno Priſcianus exponit ſeptenario: quod mihi non placet cum inauditum ſit flumen ali

Treceni. Duceni. Quadringeni

Centeni diſtributia Nota

Vergilius. Plynius

Legitima diſtributiorū ſignificatio

quid habere ſeptenarium ſiquidem hec nomina numeꝝ aliaꝝ rerum que non nominant̃ indicant: non multiplicationem ſui ipſoꝛuꝫ vt lapis centenarius non ꝙ ſit centuplus lapis ſed centum libꝛarum. homo centenarius: nõ ꝙ ſit centum geminus: ſed ꝙ habet centum annos grex centenarius nõ ꝙ ſint centum greges: ſꝫ grex centum capitum. Rurſus non dicem⁹ centenariam libꝛam ſed centuplam: non centenarium annum ſed centuplum annoꝝ: tamen dicimus centenarium: duodenarium numerum: ſiquidem numerus omnia complectitur ſiue eſt centenarius ſiue decennarius ſiue alius quinis numerus ceterarum rerum: libꝛarum: annoꝛuꝫ ſimiliumq̃ꝫ. Ideo recte dicimus centenariũ numerum annoꝛum ingreſſus eſt: non autem centenarium annum: ⁊ millenarium numerum põdo poꝛtat: non autem millenaria põdo. Potuiſſet igitur Priſcianus commodius exponere ſepteno gurgite: pꝛo ſeptenarij numeri gurgite. Qua expoſitione vti ſolemus, in illis numeralibus que vltimam numeri eius ſignificant decimus: vndecimus: centeſimus: milleſimus id eſt qui vltimus eſt ex decim ex vndecim ex centuꝫ ex mille. Aliquando ſic: hoc aurum attulit centeſimum: illud ſexageſimum: tuum vero trigeſimum fructuꝫ. i. centenarij: numeri ſexagenarij tricenarij vel centuplum: ſexagintupluꝫ: trigintuplum. Ply. xviij. lib. Admiſcetur huic far: vt mitiget amaritudinem eius: ⁊ tamen ſic quoqꝫ ingratiſſimum eſt. venti: naſcitur qualicũqꝫ ſolo cuꝫ cẽteſimo grano. Ipſumqꝫ pꝛo letamine. Non vltimum granum e cẽtenario numero intellexit ſed grana centenarij numeri ſiue granum centuplum ſiue centum: eo modo quo antea dixit viceno. Hac etiam ratione appellata eſt quadrageſima ꝙ quadraginta dies ꝑtineat quo vocabulo eloquentiſſimi chꝛiſtianoꝝ vtuntur. quidam etiam quinquageſima: ſexageſima et ſeptuageſima. Atqꝫ vt ad rem redeã vtimur ſuperioꝛibus illis nominibus crebꝛius in plurali numero: ſinguli: bini: trini. Trini igitur cũ habeat ſingularem numeruꝫ apparet non eſſe nature iſtoꝛum: quinimmo non memini comperiſſe me illud in plurali licet ⁊ ſingulare per rarum ſit: vt trinum nundinum. Pꝛomulgari eñi debebat antiquitus rogatio apõ romanos trino nundino: vt opinoꝛ ſcilicet nundino: qõ aut tribus in locis vno die aut tribus dieb⁹ vno in loco celebꝛabatur: vt trinus trium annoꝛuꝫ: ita trinus trium dierum aut trium locoꝛum. Priſcianus ait trinundinum pꝛo trinundinarũ. Ciceronis exemplo: pꝛo Coꝛnelio pꝛimo. Ex pꝛomulgatione trinundinum dies: ad ferendũ poteſtaſqꝫ veniſſet. Quod ſi ita eſſet a tris compoſitum eſſet: non a trinum vt ait Priſcian⁹ ſicut trinoctium: ſed foꝛſan per apocopem dicim⁹ trinundinum pꝛo ternundinum Quintilianus li. ij. Siue non trino foꝛte nundino pꝛomulgata: ſiue nõ idoneo die: ſiue ꝯtra interceſſionẽ vl̃ auſpicia aliud ve qõ legib⁹ obſtet dicit̃ lata eſſe vel ferri. T. Li. li. iij. Poſtq̃ vero comitia decez viris creãdis i trinũ nundinũ indicta ſunt Idẽ lib. v. niſi editioni mẽda ineſt ait. Antea trina loca cũ cõtentione ſumma patritios explere ſolitos: nunc iã octo iuges ad imperia obtinẽdã ire. Donatus tñ hoc noie vtitur et diſcipul⁹ ei⁹ nõ tñ magiſtro indoctioꝛ Hieronimus cũ alibi tũ ad Marcellã. Et trinã negationẽ: trina poſtea confeſſione deleuit: id eſt triplici Ceteri qꝫ eodẽ noie vtunt̃ vnde dicta ẽ, trinitas triũ perſonarũ vna diuinitas. Seruius ſuper illõ Vergilianũ. Terna arma mouẽda ait figura poetica. Nã trinus debuit dicere. Arma eñi ſunt tñi numeri pluralis. Sꝫ hec ratio Seruij q̃ ſit efficax ipſe viderit: qui vult hoc nomẽ aptũ eſſe nominib⁹ nũeri pluralis: qõ etiã reperim⁹ cõiunctũ cũ noibus ſingularẽ numeꝝ hñtib⁹. Et q̃d pꝛeterea dixiſſet: ſi apud Virgiliũ foꝛet quaterna arma: nunq̃d legendũ eſſet quatrina. Veruꝫ non eſt trinum de numero eoꝝ: de quib⁹ diſputauim⁹: quoꝛum ſingularẽ non frequentari oꝛatoꝛibus diximus. ſed a poetis ⁊ quideꝫ impꝛopꝛie etiã nonnunq̃ impꝛopꝛie pluralẽ qõ aliq̃ñ ipſi quoqꝫ oꝛatoꝛes faciunt: ſed neceſſitate in his nominibus: que ſingulari carent vt codicilli: licet Iuſtinianus vtat̃: vt liberi ⁊ pugillares vt nuptie: vt arma: caſtra: aut ſi nõ careant ſunt qꝫ diuerſi generis: vt nundinũ ⁊ nũdine deliciũ et delitie: vel diuerſe ſignificatiõis. vt hec edes he edes: vel diuerſi ⁊ gñis ⁊ ſignificati vt epulũ et epule. Neceſſarium eſt aũt dicere binos codicillos ⁊ ternos ⁊ quaternos: nõ duos tres: quattuoꝛ: ratione dictante. Quid eñi ſi de diuerſis codicillis dicẽdũ mihi ſit: quomodo dicã duos codicillos ſcripſit pater vnum ad me alterũ ad vxoꝛem. Illud vnum ⁊ illud alteruꝫ ad q̃d refertur: ad codicillum quod non reperitur. Dicendum eſt ergo vnos: ꝙ ſi vnos: ergo et binos dicenduꝫ erit quod et Ciceronis exẽplo liquebit: duplices ſimilitudines eſſe debent: vne: rerum altere verboꝝ. ꝙ ſi dixiſſet duplex ſilitudo ſubiunxiſſet vna reꝝ: altera verboꝝ. Verum q̃a in plurali locutus eſt non putauit alteri nũero locũ eẽ opoꝛtere. Dicam⁹ ergo binos codicillos non duos. Rurſus duo teſtamẽta non bina: de cuius nature nominibus quibuſdã nominatim faciamus mentionem: ſi tamen illud admonuerimus ex pꝛedictis colligi vtroqꝫ modo poſſe dici. Relinquo filijs meis teſtamento ſinglis: ſiue cuiqꝫ ſi multi ſiue vtriqꝫ ſi duo fuerint: dena pꝛedia vel ſingulis ſiue vtriqꝫ decem pꝛedia. cũ ego ⁊ fratris mei ex bonis paternis habuerimus ſinguli: ſiue vnuſquiſqꝫ: ſiue vterqꝫ vnuꝫ pꝛedium. Que etiam vno loco coniunxit. Cicero in paradoxis. Capit ille ex ſuis pꝛedijs ſexcenta ſeſtertia: ego centena ex meis. Non dixit aut ſexcenta ⁊ centum: aut ſexena et centena q̃ tamen diuerſa ſunt. Vt intelligam⁹ ab illo ſexcenta capi vno anno: non ſingulis annis. Ego tamen puto ſcribendũ eſſe ſexcena et non ſexcenta. Multa hic et multifariam vitio ſe dicta repetere licet: ſed vereoꝛ tantos viros carpere Vnde tantummodo dixerim ex tertio libꝛo re-

Nũeralia. in arius

Plynius.

Quadrage ſima

Trinus.

Donatus hieronymi pceptoꝛ

gum. Septena retiacula in capitello vno: et ſeptena retiacula in capitello altero: cum dicendum eſſet ſeptem in vno ⁊ ſeptem in altero: aut ſeptena in ſingulis: aut ſeptena in vtroq;. Et ſi fuiſſent plura duobus ſeptem in vnoquoq;. Eiꝰ cōditionis eſt illud in eodem libro ꝙ abſconderim de prophetis domini centum viros: quinquagenos ⁊ quinquagenos in ſpelūcis: hoc modo non recte dicitur: ſed eo modo quo paulo ante dictum erat. Tulit ille centum prophetas ⁊ abſcondit eos quinquagenos in ſpelūcis id eſt in ſingulis ſpeluncis quinquaginta. Quidam iuris ſtudioſi accipiunt dena pro viginti: non intelligentes ſignificari ſingulis duorum decem: de quorum imperitia q̄ua multū dicendum: cū putent recte dici: vna quinq;: quaſi vna ſit nomen et non aduerbium. Nec illud quidē obticebo: quemadmodum ſuperius oſtendi: nomina illa ſupra centum ſyncopari infra vero cētum minime. Ita e diuerſo aduerbia infra centum ſyncopari vltra nō ſyncopari vt vicies pro viginties: tricies ꝓ trigintíes. Deinde quadragies: quinquagies: ſexagies: ſeptuagies: octogies: non octuagies: nonagies. Cetera nō ſyncopantur: q̄nquies: ſexies: ſepties: octies: nouies centies: ducenties: trecenties: quadringenties ſeptingenties: octingenties: nongēties: millies. Deinde bis millies: ter millies: quater millies: quinquies millies: decies millies: vicies millies: ⁊ deinceps cetera. Nunc ad inſtitutū redeamus ab hoc potiſſimum nomine incipiētes.

¶ Epitome capitis.ciiij.

¶ Littera in ſingulari niſi apud poetas: ſignificat duntaxat vnum elementum quod greci grāma vocant vt a vel b: aut manum ſeu formam ſcribentis. In plurali autem vel plura elementa vel epiſtolam pro qua ſingl'ari caret: petitq; nomen diſtributiuum etiam citra diſtributionem: in quo differt ab epiſtola: licet dicamꝰ ſingulas litteras ⁊ epiſtolas. Caute autem faciemus relationem.

¶ Meminerimus tamen quod dixi cum diſtributione poſſe dici binas lr̄as ⁊ binas epiſtolas: ⁊ potiꝰ epiſtolas: vt ſciatur diſtributio neceſſaria innui. cetera manifeſta iam ſunt. Nā qd̄ addo Caute relationem faciendam: intelligo vt ſingulari carenti non reſpondeat ſingulare: vt binas litteras dedi: quarum poſterioribus reſpōſum eſt. Duas epiſtolas quarū poſteriori ⁊c.

¶ Littera in ſingulari quid ſignificet: et quid in plurali. Cap.ciiij.

Littera

Littera in ſingulari numero ſignificat elementū ipſum vt A. ⁊ B. vel manum ſcribētis: vt ad Atticum Cicero. Nā alexidis manū amabam ꝙ tam prope accedebat ad ſimilitudinē tue litere. In plurali vero epiſtolā preter ꝙ apd̄ poetas: q̄ ꝓ epiſtola verſus gratia in ſingulari ſemper vtunť vt Ouid. Quā legis a rapta briſeide lr̄a venit. Nā qd̄ Ci. ad Celiū ſcribit ad ſenul lam litterā Bibulū miſiſſe: ita ait quaſi nullum verbū miſiſſe: quod vt vehemēter extenuaret: non dixit verbū aut ſyllabā ſ; litterā. Frequentiſſimū igiť eſt littere pro ep̄la. Inter q̄ duo nomina hec elegantie differentia eſt: ꝙ dicimus vnam epiſtolā: vnas litteras: duas: tres: quattuor: quinq; epiſtolas: binas vero litteras: ternas: quaternas: q̄nas: ſenas: ſeptenas: octenas nouenas: denas. Nunq̄ aliter: quale eēt: vnas: binas: ternas ep̄las: duas: tres: quattuor litteras. In hoc tñ cōueniunt vt dicamꝰ dedi ſingulis vel vnicuiq; vel vtriq; ſiue ſingulas litteras ſiue ſingl'as epiſtolas. Itē i maiori numero nō cōueniunt: vt dedi ſingulas duas litteras: vl' binas epiſtolas: ſed binas litteras et duas ep̄las nō aūt ſecus de quo iam dixi. In quo obſeruandum eſt de ceteris quoq; vocabulis: vt ſi dicas accepi abs te binas litteras nō ſubiūgas quarū alteri reſpondi per proximū tabellariū: alteri nunc reſpondeo. ſed alteris. De epiſtola vero apertū eſt: vt accepi duas epiſtolas quarum alteri iam reſpondi: alteri nunc reſpondeo. Cicero ferat ait: accepi litteras: accepi ep̄las. Plinius frequēter etiā recepi niſi libri mēdoſi ſint

Littere. Epiſtola.

¶ Epitome cap.cv.

¶ Aedes in plurali ſignificat domū priuatā ꝓ qua caret ſingulari: in vtroq; autē numero poteſt capi pro domo ſacra: aut pro ſacro: aut ſacello. Idq; fere cū adiectiuo: aut genitiuo eius cuiꝰ eſt: ideoq; i priori ſignificato diſtributiua citra diſtributionē recipit: in poſteriori non recipit. ¶ Unde dicere poſſum binas edes vendidi ⁊ duas ioui dedicaui vendidi: ſiquidē priuatas: dedicaui publicas.

¶ Aedes in ſingulari aliť accipitur: aliter in plurali. Ca.cv.

Aedes.

Aedes in plurali accipitur pro domo nec vnq̄ aliter: vt meas edes nō ꝓſcribā. In ſingulari atq; adeo in plurali ꝓ templo: vt Cicero philippi. libro primo. Et eo die quo in edem Telluris conuocati ſumus: in quo templo q̄tum in me fuit: ieci fundamenta pacis In quo templo id eſt in qua ede telluris. Sed hac in re differt a templo: ꝙ ſemper in vtroq; numero habꝫ adiectionem vt in ede Iouis: mercurij: Minerue in ede Cōcordie: Telluris: Honoris: virtutis: In ede ſacra. Et in pl'ali ſacras edes: edes deorum edes nympharum. Nam cum ait Lucretiꝰ de Ioue loquēs. Ipſe ſuas edes diſturbat: perinde ac ſi dixiſſet Iouis edes. Igitur pro tēplo dicimus duas: tres: quattuor: deorū edes: duas ſacras edes: ꝓ domo binas: ternas: quaternas binas priuatas edes. Aeditui aūt ab edibus ſacris quas tuētur appellati ſunt non a priuatis Aediles quoq; a ſacris edibus dicti ſunt quarꝰ curandis prepoſiti erant. Aedificare autē magis ad domos hoim̄ ſpectat q̄ deorum. Nec domos tantū verūetiā naues. vt Cicero. Qui cū maximas edificaſſet inſtruxiſſetq; claſſes. Neq; hoc indignū eſt admonitione cū cui domus

Aedifico.

edificatur dici edificare: vt idē de cōſulari viro
inquit. Qui cū edificaſſet in palatio plenā dignitatis domum. Similiter in ceteris verbis
vt Horatius de prediuitibus. Dirūt: edificat:
mutat quadrata rotundis.

¶ Epitome capitis. cvi.

¶ Liberi pro legitima prole etiā pro vnica filia
ſingulari caret: qꝫ tamen cum adiectiuū ſit naturaliter ſingularē recipit: ⁊ interdū ſingulariter profertur admittit relationem ⁊ diuiſionē
per ſingularem ⁊ adiectiuum non diſtributiuū
quod cetera non faciunt.

¶ Unde dicam: eternis vel e trib⁹ liberis meis
maximus natu diem obijt: minimus languet: ⁊
medius incolumis eſt.

¶ Liberi pugillares Ca. cvi.

Liberi. Liberi pro filijs ſingularē non
agnoſcit cuius natura a ſuperiorib⁹
diſſentit. Nam vt dicam lego Titio
ternas edes: vnas in foro: alteras in
ianiculo tertias in ſuburra. ita non dicā ex ternis liberis meis vnos alteros: tertios ſed ex
tribus liberis meis vnum in alienam familiam dedi: alterum abdicaui: tertium heredem
inſtitui. Cuius rei cauſa eſt: ꝙ cum dico vnum
alterum tertium adiungi ſolet filium: ⁊ tres liberos quaſi tres filios: quod ita non ſit in edes
in litteras niſi ſubintelligas domum et epiſtolam. Sed quid facies in ceteris in nuptias in
pugillares pugillares: abſurdum ſit dicere vnam nuptiā
vnum pugillarem. Pugillares autē ſignificat
tabellas ceras ſiue ligneas ſiue alterius materie in quibus ſtilo ſcribimus. Liberum tamē
pro filio: apud Paulum ⁊ Caium reperio.

¶ Epitome capitis cvii.

¶ Hortus in vtroqꝫ numero pro holerum ſolo
circūcluſo fere ponitur: refugitqꝫ diſtributiuū
citra diſtributionem. In plurali vero eſt quaſi
paradiſus voluptati deſtinatus locus: pro quo
quia ſingulari caret diſtributiua pro non diſtributiuis recipit: ſꝫ adiectiua ſingularia reſpuit.
¶ Dices ergo pro priori ſignificato emi duos hortos quorum alterum duntaxat hoc anno colā:
et pro poſteriore emi binos hortos quorum alteros hoc anno vendam.

¶ Hortus. Cap. cvii.

Hortus. Hortus quoqꝫ eiuſdem nature eſt. Nam in ſingulari pluraliqꝫ pro
hortis holitorijs accipit. i. holera
producētib⁹. Eſt enī holus oīs herba ſatiua qua veſcimur. ⁊ cui⁹ folij ⁊ caule i edulium vtimur. Horti vero in plurali arborib⁹ cō
Horti ſiti dicuntur ⁊ amenitatꝫ voluptatiſqꝫ cauſa parati. In ſuperiore igitur ſignificatione dicim⁹
vnum hortum: duos: tres hortos: In poſteriore binos ternos hortos: niſi alicui⁹ auctoritas
aliud ſibi vendicauerit.

¶ Epitome capitis. cviii.

¶ Odor in vtroqꝫ numero ſignificat: obiectū
olfactus ſeu odoratus: in plurali etiā odoramēta ſeu res odoriferas pro quib⁹ qꝫ ſingulari careret cū diſtributiuis vt littere ⁊ horti non: poſſet ſi numerū non pondus aſpiceret:
¶ Unde inauditum eſt binos odores emi: ſꝫ recte dicitur: india mittit odores: nō capio: odoribus indicio ⁊c.

¶ Odor. Cap. cviii.

Odor huic ſimile eſt qua voce
notum eſt quid in vtroqꝫ numero ſi Odor
gnificatur: in plurali vero tantum: Odores
odoramēta: vt odores ex arabia ſūt
Hoc tamen nomen raro cum numeralibus iungitur: ſed cum alijs adiectiuis.

¶ Epitome capitis. cix.

¶ Commeatus pro facultate commeādi ⁊ recedendi a militia aut alio miniſterio: ad qđ tenemur raro pluraliter reperitur ſed pro annona
publica vtroqꝫ numero enūciatur: quo circa diſtributiua citra diſtributionem non agnoſcit:
¶ Dico raro propter Liuianum exemplum.

Commeatus. Cap. cix.

Commeatus autem: et ſi qua Cōmeat⁹
ſunt ſimilia non recipiunt talē ambiguitatem ſiquidem ſuperiora in
vno ſenſu habent vtrunqꝫ numerū:
in altero tantum pluralem: hoc in altero tantū
ſingularem. Eſt enim commeatus in ſingulari
tantum pro facultate ad tempus a militia: ab
alio ve miniſterio recedendi: quam prebet militi imperator: prepoſituſve in inferiori: eundiqꝫ
quo velit ad preſcriptum diē reuerſuro. Licet
Liuius lib. xiii. ait. Magna pars ſine commeatibus dilabebatur In vtroqꝫ autē numero pro
cibarijs ad alimoniam reipublice: aut exercit⁹
aut alicuius multitudinis: interdum etiam priuatim. Cicero pro lege manilia. Iā commeatu: ⁊ priuato ⁊ publico prohibemur.

¶ Epitome cap. cx.

¶ Quēuis vnū pluraliter affari nihil illi dignitas affert: ſed potius imminutionem laudis de
re bene geſta: quo circa ad vnū in ſecunda perſona tantum ſingulariter ⁊ per ea que ſingulos
reſpiciunt loquemur: in prima tamē modeſtie
gratia licet de nobis nūc ſingulariter: nūc pluraliter: nunc vtroqꝫ modo ſimul loqui.
¶ Cur laudem imminuat patet: quia glorioſi⁹
eſt quemuis vnum per ſe ꝙ cum pluribus rem
claram geſſiſſe. Quocirca principes modeſtie
gratia ne ſoli videantur omnia gerere loquuntur fere pluraliter de ſe: vt Nos Ludouic⁹ Frācorum rex ⁊c. Dixi et per ea que ſingulos reſpiciunt: vt tua dignitas domine preſes: nō veſtra niſi ad plures loquaris. Nam meus ⁊ tuus
ad ſingulos pertinent; noſter et veſter ad plures. Ad vitandū tñ magnatium ſtomachū monet Sulpitius Uerulanus ad appellatiōes honeſtas confugere. vnde non dicam tu dixiſti ſꝫ
ita dignitas: humanitas vel preſtantia tua dixit ⁊c.

¶ Non ad dignitatem referri quando quis de
ſe numero plurali loquitur. Cap. cx.

Pluraliter in ſcõa perſona loqui.

EX his que dixi colligi poteſt nõ verũ eſſe quod aliqui volunt: quotiens auctor in numero plurali loq̃tur declarari dignitatẽ quandã: ⁊ vt ſic dicã magiſteriũ. Quid enĩ cauſe eſt cur hec oĩa pluraliter nõ ſingulariter efferant. Quid athene potius q̃ athena: quid Roma potiꝰ q̃ rome. Sed ne in te aperta dicã pluribus: huic opinioni repugnat: cũ ipſa rhetorica ars q̃ iubet nos vti modo plurali pro ſingulari: mõ ſingulari pro plurali: tũ plurima exẽpla: adeo vt vno atq; eodẽ loco de ſe orator in vtroq; numero loquatur Vergiliꝰ. O melibee deus nobis hec ocia fecit. Nãq; erit ille mihi ſemper deꝰ: illius aram. Sepe tener noſtris ab ouibus imbuet agnꝰ. Ille meas errare boues. Hic de ſe loq̃ns Tityrus: nũc nos: nũc me ait. Homerus quoq; xiij. Iliados.

Et in proſa: vt Quin. in egro redempto: Utinam hoc ſaltẽ mihi ſero fata preſtarent: vt reſiduũ laborãtis anime. in tuo poneremꝰ amplexu. Et Cice. in philip. Cuius exemplum in aliũ etiã vſum volo afferre prolixius. Ait igitur. Itaq; ego ille qui ſemper auctor pacis fui: cuiq; pars preſertim ciuilis q̃ q̃ oĩbus bonis: mihi tamẽ in primis fuit optabilis. Omne enĩ curriculũ induſtrie noſtre in foro: in curia: in amicorũ periculis propulſandis elaboratũ eſt. Hinc honores ampliſſimos: hinc mediocres opes: hinc dignitatẽ ſi quã habeamus conſecuti ſumus. Ego itaq; pacis [vt ita dicam] alumnus: qui quantuſcũq; ſum [nihil enĩ mihi arrogo] ſine pace ciuili certe non fuiſſem periculoſe dico quemadmodũ acceptu ri. P. C. ſitis horreo ſed pro mea perpetua cupiditate veſtre dignitatis retinende ⁊ augẽde: queſo oroq;. P. C. vt primo ſi erit vel acerbũ dictũ vel incredibile M. C. eſſe dictũ exiſtimetis ſine offenſiõe quod dixero. nec priuſq̃ male explicauero: repudietur. Ego ille [dicam ſepiꝰ] pacis ſemper laudator: ſemper auctor: pacem. M. Antonio eſſe volo. Hec in eũ quoq; finẽ retuli: vt oſtenderem oratores: cũ incepte orationi aliquid longius inſeruerint redire iterũ ad id quod inceperant aliquando etiam frequentius memorie iudicum reficiende gratia: vel eodẽ verbo repetito vt in proximo exemplo: vel quod idẽ efficiat: vt apud eundẽ ⁊ in eodẽ opere. Collegã tuũ aiunt in hac fortuna q̃ bona ipſi videtur mihi ne grauius quippiã dicam auorum ⁊ auunculi ſui conſulatum ſi imitaretur fortunatior videretur: ſed cum iracundũ audio factum: aiunt ⁊ audio idem efficiunt.

Longiꝰ dimiſſa repetenda.

Epitome cap. xj.

¶ Queſtus ſine dipthõgo a queror: pro querela aut q̃rimonia ſingulari caret habetq; u ante bus in datiuo ⁊ in ablatiuo. Sed queſtus per e. a quero vtrumq; numerũ habet ⁊ i. ante bus ſignificatq; aut lucrum nummariũ aut actionẽ lucrande pecunie. hoc eſt quaſi acquiſitionem. vnde queſtor qui vulgo receptor dicitur.

¶ Queſtus aliud. aliud queſtus. Cap. xj.

QUeſtus in plurali pro querela a queror: vnde fit conqueror: cuius datiuus et ablatiuus eſt queſtubꝰ: vt portubus. Queſtus in vtroq; numero. cuiꝰ in plurali datiuus et ablatiuus eſt queſtibus a quero vnde fit conquiro: deriuatur per ſyncopam a ſupino queſitum ſignificatq; lucrum nummariũ Nã lucrum vocamus etiã non nummarium velut amicitie: glorie: ſciẽtie: ceterorumq; huiuſmodi. Queſtũ quoq; nõnunq̃ recipi pro actione ipſa atq; artificio lucrãde pecunie: vt apud Ciceronem. Nã de artificijs et queſtibus q̃ liberales habendi ſunt qui ſordidi. et Quintilianum. Nã vt primuꝫ lingua eſſe cepit in queſtu: inſtitutumq; eloquentie bonis male vti. Queſtu dixit quaſi acquiſitione.

Queſtor. Queſtus

Queſtus

¶ Epitome cap. xij.

¶ Scale Saluſtius ſingulari carere docet qđ ⁊ Seruius predicat. Pondo autem ſingulari caret: et tamẽ diſtributiua extra diſtributioneꝫ reſpuit: forte quia ⁊ ſingulare reperitur. Sũt autem pondo idem quod libra. Ludus etiã aliud ſignificat in ſingulari: q̃ in plurali: vt alibi dicetur.

¶ Scale. pondo. Cap. xij.

SCala a quibuſdam in ſingulari vſurpatur. Saluſt. Cum alijs quibuſdam oſtendit pluralem tantum habere: cum dicit in Iugurth. Deinde vbi vinee atq; altere ſcale comminute ſunt: q̃ ſuperſtiterant afflicti ſunt. Non dixit vna atq; altera. Pondo aũt caret ſingulari numero: teſte Foca. Dicimꝰ aũt duo põdo tria põdo: non bina pondo: aut terna pondo. Quintilianus in primo. Quid q̃ quedam ſingula proculdubio vitioſa ſunt: iuncta ſine reprehenſione dicũtur Nam dua et tre ⁊ pondo diuerſorum generum ſunt barbariſmi. At dua pondo: et trepondo vſq; ad noſtram etatem ab omnibus dictuꝫ eſt Et recte dici Meſſala confirmat. Forſitan huius cauſa eſt: q̃ ſicut ſuperius de liberis diximus: ita hic ſi quis ita loquatur: relinquo liberis meis duo pondo auri. alterum ſignatum. alterum rude. intelligitur libram Idem eſt enim due: tres: quattuor libre: qđ duo: tria quattuor pondo: Quidam exiſtimant aliud eſſe cũ legãt apud Liuium libro. xxiiij. Argẽti pondo bina et ſex in militem libras preſtaret: cum legẽduꝫ ſit ſelibras. Quidam etiam ſingulareꝫ huic nomini dant: ⁊ huius ipſius auctoris [ſi editio vera eſt] nonnulla exempla ſunt quale eſt etiam Collumelle. Scylle aride pondo libram et quadrantem adijci oportere: ſed nunc pro pondere videtur accipi. Huius conditionis eſt ludus et ludi. Sed hoc in alterum librum reſeruamus. Nunc aliquid etiam de numeris addamus.

Scala. Pondo.

Duapõdo. Trepondo

Ludus Ludi

¶ Epitome cap. xiiij.

¶ Numeralia duo adiectiue ſumpta niſi alte

XANDER PP VI VALENTINIS FERDINANDVS

rũ fuerit aduerbiale aut ꝯpoſita fuerint non co
herent ſine cõiunctione media: qua intercedẽ-
te intra viginti ⁊ centũ: hoc eſt vltra viginti et
citra centũ: numerus minor aut minimus ꝑpo
ni vult: ſed citra viginti ⁊ vltra centum: ⁊ cõpo-
nendo vt quiſq; maximus eſt ita primũ ſortit
locum: ſic tamen vt dum millenarius multipli-
catur per minores: ipſi ſuam ſeruent natu-
ram. Notandum quoq; ꝙ ante decimuꝫ queq;
numeꝝ preter primũ pro octo illis additis poſ
ſimus dicere duode cũ decenario ſequẽti idq;
per cõpoſitionẽ: et pro nouem: vnde vt ꝓ octo-
decim duodeuiginti: ⁊ ꝓ decimooctauo duode-
uigeſimus. Item pro nouemdecim vndeuigin-
ti: ⁊ pro decimonono vndeuigeſimus. Et ita di
cendum de ſimilibus.

¶ Dico numeralia duo: diſtincta videlicet ſiue
ea ſunt que cardinalia vocant: ſiue que diſtri-
butiua: ſiue que menſuratiua: ſiue que multipli
catiua ⁊c. Quoꝝ nulla niſi fuerint compoſita
ſine coniunctione coherent. vnde non dicã duo
decem ſed bis decem. Maro tamẽ non inepte
dixit. Aurea mala decem. Unde non videt om-
nino damnabile quod auctor dãnauit cap. ciij.
Una decem: potius tamen dixero decem: aut ſe
mel duntaxat decẽ dabo. Addo tamẽ adiectiue
ſumpta: quia licite dixero. Tres primi ⁊ primi
tres. Item ꝯtria millia ⁊ tres ſenarij. ſ. numeri.
Itẽ primi milleſimi ſi plures fuerint. Poſſunt
autem omnia multiplicari per aduerbialia: vt
ter q̃nq;: terquini: terquinquies: terquater: qđ
aliud eſt ꝙ ter ⁊ quater. nam terquater eſt duo
decies: ⁊ ter ⁊ quater ſepties. Ponit autem pro
pter perfectionem numeri ſeptenarij pro per-
fecte aut cõſummate. Ut autẽ ſciamꝰ multipli-
care per aduerbialia ea hec ſunt. Semel: bis:
ter: quater: quinq̃es: ſexies: ſepties: octies: no-
uies: non nonies [quia prima corripitur enei.
vj. Et nouies ſtix interfuſa coercet] decies: vn
decies: duodecies: tredecies: quattuordecies:
quindecies: ſedecies: vel deciesſexies: deciesſe-
pties: octodecies: vel deciesocties: deciesnoui-
es: vicies non vigintics: ⁊ tricies non trigities
et quadragies: ſic q̃nquagies: ſexagies: ſeptua
gies: octogies non octuagies: nonagies. Et de
inde ſine ſyncopa centies: ducenties: trecẽties
quadringenties: ſeptingẽties: octingenties: no
ningenties vł nongẽties. Millies. Deinde bis
millies ⁊c. Per hec autẽ multiplicari poſſunt
oẽs ſpecies numeroꝝ etiam ſine coniunctione
Coniuncta autem volunt: vt intra viginti ⁊ cen
tum minor ꝑponatur: qđ etiã Theutonũ lĩgua
obſeruat: vt quinq; ⁊ viginti. at poſt centũ dici
mus centum ⁊ quinq;. non quinq; ⁊ centum: et
ita in alijs. Dixi ſic tamen: ⁊c. nam quinq; et
viginti millia dicam: non viginti ⁊ quinq; mil-
lia: ꝙꝙ totus numerus eſt vltra centum. Prete
rea dixi preter primum q: pro octo non dicam
duodecem: ſicut pro. xcviij. duodecentũ. Addã
illud pro imperitis q̃ in ea re tametſi facillima
multi ſunt: qñ per ſigna ſcribunt numeri et ad-
dit ſubſtãtiuũ: qđ fere eſt ablatiui caſus ſingu
laris numeri debere legi ꝑ nũeralia ordinis: vt
anno. M. D. ix. i. milleſimo quingenteſimo no-
no. Sed quando addit ſubſtantiuũ plurale de-
bere legi per numeralia cardinalia: vt vixi an-
nos. cxij. i. centumduodecim. Et in accuſatiuo.
Actum circiter annũ. M. ccccc ix. id eſt milleſi-
mum quingẽteſimũ nonũ. Circiter annos. M.
ccccc ix. id eſt millequingẽtos nouẽ. Preter nu-
meralia hic ⁊ prius dicta ſunt que multiplicati
ua vocant: vt ſimplus ſimpla ſimplũ: duplo tri
plus: quadruplus: quintuplus ſextuplus: ſeptu
plus octuplus: noncuplus: decuplus: centuplꝰ
millecuplus ⁊c. Unde fiunt in ex: vt ſimplex du
plex: triplex: ⁊c. Componuntur autem multifa
riam: cum annus: vt biennis: triennis: quadriẽ
nis: quinquennis: ſexennis: ſeptennis: octẽnis
nouennis: decennis ⁊c. Neq; tñ oĩa in vſu ſunt:
ab inuſitatis autem abſtinebimus: cũ aliter di-
cere poſſimus: ſicut ſum anniculus: bimus: tri-
mus: quadrimus. Aut bimulus: trimulus: qua
drimulus: ſic pro quadrigenni dicã quadrage-
narium. Item cum menſis. vt bimeſtris: trime
ſtris: ⁊ cuꝫ multis alijs: vt bilinguis: biceps: bi
dens: biformis: bicorpor ⁊c.

Multipli catiua.

¶ De numeris: Caplo. cxiij.

Plato vno de octogeſimo ãno
ſcribẽs mortuꝰ eſt. Iſocrates quar-
to ⁊ octogeſimo anno cum librũ q̃
panathenaicus inſcribitur: ſcripſiſ-
ſe dicitur: vixitq; quinquẽniũ poſtea. Cuiꝰ ma-
giſter Leontinus Gorgias centum ⁊ ſeptẽ an
nos compleuit. Hec Cicero cuius ex verbis da
tur intelligi ante centũ preponi numerũ mino
rẽ: poſt centum vero poſtponi. Quod Quinti.
quoq; confirmat cum ait. Artiũ aũt ſcriptores
antiquiſſimi Coras ⁊ Thiſias ſiculi: quos inſe-
cutus eſt vir eiuſdẽ inſule Gorgias Leontinus
Empedoclis: vt traditur diſcipulus. is bñficio
longiſſime etatis [Nã centum ⁊ nouẽ vixit an-
nos] cum multis ſimul floruit. Et paulo poſt.
Nã ⁊ Iſocratis preſtantiſſimi diſcipuli fuerũt
in omni ſtudioꝝ genere. Eoq; iã ſeniore [Octa-
uũ eñ ⁊ nonageſimũ cõpleuit annum] pomeri
dianis ſcholis Ariſtoteles precipere artẽ ora-
toriam cepit. Hoc tamen videtur fieri interce-
dente copula. Nam ea ſublata vt quiſq; nume-
rus maximus eſt: ita primo loco ponitur: dũta-
xat citra centum: vt maior. xxv. annis non autẽ
maior quinq; viginti annis etiã in illis que ſu
pra tractaui in numeralibꝰ: viceniſinguli. vice-
nibini: vicenitrini: aut ſinguli ⁊ viceni: bini et vi
ceni: terni ⁊ viceni. Sup centũ naturalẽ ordinẽ ſe
q̃mur: vt ſuperiora exẽpla docẽt. cẽtũ ⁊ ſeptẽ cõ-
pleuit annos. cẽtũ ⁊ nouẽ vixit ãnos Pli. li. vij.
naturalis hiſtorie. Centũ ⁊ viginti annos dar-
me tres edidere: Brixelli vnus. Fauentie vna
mulier centũ. xxv. parme duo: centumtriginta
placentie vnus. Fauentie vna; mulier centum.
xxv. Bononie. L. Terentius Marati filiꝰ Ari-
mini vero Maponias ſex ⁊ quinquaginta Ter
tulla centum. xxxvij. Citra placentiam in colli

Nũeralia aduerbia-lia.

Numera-liũ pluriũ vſus.

bus oppidum eſt. Velleratum in quo. cx. an
nos ſex detulere. Quattuor vero centenos vice
nos. Unus centum quinquaginta. M. Mutiꝰ
Marci filius Galeria felix. At ne pluribꝰ mo
remur in re confeſſa. In regiõe Italie octaua
centũ annoꝝ cenſi ſunt hoĩes quattuor ⁊ quin
quaginta. Centũ denũ hoĩes quattuordecim.
Centum vicenũ quinũ homines quattuor. cen
tũ tricenũ hoĩes quattuor: centenũ tricenũ qui
nũ aut ſeptenũ totidẽ: centenũ quadragenum
hoĩes tres. Idẽ tamẽ Ply. paulopoſt ait: vt tñ
in ſeptenũ ⁊ quinquageſimũ atq; centeſimum
vite duraret annũ. Ex quo apparet ſine copula
maximũ queq; numeꝝ pcedere: cũ copula non
nihil variet preſertim retrorſum eũdo. Adhuc
que diximus ⁊ que recitauimus exempla intra
numerum millenarium ſunt: ſed in ipſo quoq;

Poſt mille

maximũ queq; numerũ ſemper preponemus.
Ut a natali domini ſaluatoris anni ſunt mille q̃
dringenti triginta octo: vel mille ⁊ quadringẽ
ti ac trigintaocto. Iſtud tñ notandũ in millibꝰ
eandẽ eſſe naturã atq; in numerabilibꝰ citra cẽ
tum: vt milites noſtri ſunt ſex et viginti milia.
non autẽ viginti ⁊ ſex milia. Uel milites noſtri
ſunt: xxvj. milia: ſiue militũ nobis ſunt. xx. mi
lia: ſiue milites noſtri ſunt vicies mille: ſiue no
bis ſingulis ſunt decies: ſiue dena milia militũ:
ſiue nobis ſingulis ſunt decem milia militum:
oĩa autẽ que locuti ſumus vltra vigeſimũ nu
meꝝ intelligi volo. Nam decem ⁊ ſeptem: decẽ
et octo: decem ⁊ nouẽ normam illam quaꝫ dixi
non tenent. His inferiora ne ipſa quidẽ ſeruãt
ſuã legẽ. Illa eñ cõiunctionẽ habent interpoſi
tam hec nõ habent. Uerũtamẽ nec habere poſ
ſunt cũ ſint cõpoſita nec plura: ſed ſingula no
mina: vndecim: duodecim: tredecim: quattuor
decim: quindecim: ſedecim: ſicut illa quoq; ꝯpo

Undecẽtũ ⁊c.

ſita: atq; vnica ſunt nomina vndeuigĩti: duode
uiginti: vndetriginta: vndecentũ: duodecentuꝫ.
hoc eſt vno aut duobus demptis de viginti: de
triginta: de centum: Ut ab incarnatiõe Salua
toris ſunt anni mille quadrigenti duodeq̃dra
ginta. Et per denominatiua: vt ab incarnatiõe
agitur annus milleſimus quadrigenteſimus:
duodequadrageſimus. Plyn. lib. xxxv. natu. hi.
Duo enim de vigeſima olympiade interiȷ̃ Can
daules. Licet pleriq; exẽplaria habeãt duode
uiginti olympiade. Idem proximo libro. Atq;
adeo duodequadragenum pedum iuculei mar
moris in atrio Scauri collocati: duodequadra
genum pro duodequadragenorum. Ti. Liui. li.
j. Duodequadrageſimo ferme anno quo regna
re ceperat. Tarquinius.

¶ Epitome cap. cxiiij.

¶ Domus ſecunde ſignificat locum: quarte edi
ficium: quo circa pro aduerbia locali in loco po
nitur genitiuus ſecunde non quarte: idq; cũ ad
iectiuis ſolummodo loco: non edificio cõgruen
tibus: que ſepe ſubaudiuntur.

¶ Que eñ edificio congruunt: poſcunt ablati
uum cum prepoſitione: vt fui in domo lapi
dea genitus. Adiectiua autem loco congruen
tia ſunt mea: tua: ſua: noſtra: veſtra: propria.
aliena.

¶ Domus. Capl'o. cxiiij.

Domus

Domus duos genitiuos habꝫ
vnum ſecunde: alterum quarte. domi
et domus: ſed prior ſignificat locum
vbi quis manet: poſterior corpus ip
ſum atq; edificium quod ex parietibus conſtat
et tecto vt domi maneo: non domus: ⁊ partẽ do
mus demolitus ſum. Superiora domus aſcen
di non domi. Nam illud domus mee imperium
teneo: non pro loco accipitur: ſed pro familia
que continetur officio: figurate continens pro
contento: quod etiam licet dicere domi mee: q̃
ſi in domo mea. Quod autem idem ſit in domo
et domi notum eſt. Unuꝫ tamen afferam exem
plum. Quintilianus libro. v. In domo furtũ fa

In domo

ctum ab eo qui domi fuit. Datiuus tantuꝫ quar
te eſt. Accuſatiuus indifferens. Ablatiuus ſe
cunde. In accuſatiuo ⁊ ablatiuo vel cum ꝑpoſi
tione vel ſine prepoſitione loquimur: vt reuer
tor domum: vel ad domum: exeo domo vel e do
mo: ⁊ ſuꝫ in domo vel domi hoc grammatice eſt
illud vero latinitatis ⁊ elegantie. Hunc geniti
uum ſecunde non coniungimus: niſi cum tribꝰ
ſiue quinq; pronominibus mee: tue: ſue: noſtre
⁊ veſtre: ⁊ vno nomine aliene: vt ego viuo domi
mee: non viuo domi tue: eram domi ſue: noſtre
non veſtre domi habitare volo. Cicero ad He
rennium. Qui cum iſta etate et fortuna aliene
domi volo dicere. Quidam volunt illud domi
aduerbiaſcere. Sed quomodo coniungeret ur
cum adiectiuis: ꝙ ſi quando hec quinq; prono
mina adiectiua ſupprimantur: tamen ſubintel
liguntur: vt domi ero. id eſt mee domi erimus.
id eſt noſtre. domi eris eritiſve id eſt tue aut ve
ſtre. domi erit aut erunt. id eſt ſue ſicut in alte
ro ſenſu: ⁊ in pleriſq; nominibus partẽ domus
locaui: in altera parte ipſe habito. id eſt parteꝫ
domus mee. Et pater michi iuſſit: mater te vo
cat: frater nos expectat: hoc eſt pater meus vl'
noſter: mater tua vel noſtra: frater noſter: Oñ
autem hic genitiuus ſecunde regit alterum ge
nitiuum ſiue pronomen ſiue nomen certum eſt
vt ego eram domi illius: domi huius: domi Ce
ſaris: domi Pompeij: domi autẽ publice: domi
priuate: domi honeſte: domi infamis: domi pa
terne: domi materne habito: ⁊ ſimilia non lice
re dicere iam tradidimus.

¶ Epitome cap. cxv.

¶ Quia quotiens: quis vel qui: qualis: quãtus:
quotus: quot: quotiens: quo: qua. vbi: vnde et ſi
milia relatiua et interrogatiua: aut infinita ge
minata: poſteriorẽ parte in cũq; reſoluere poſ
ſunt: ideo idem ſignificant: qualiſqualis et qua
liſcunq;. Et licet quiſquis non faciat quiſcunq;
ſed quicunq;: nec quicquid quicũq; ſed quodcũ
q;: tamen quiſquis ⁊ quicunq; vno eodeq; mo
do ſignificant: cum vtrunq; ſit adiectiuũ: quic
quid ⁊ quodcunq; differenter id faciunt: cũ qc
quid ſit ſubſtantiuũ: ⁊ ob id aut adiectiuũ eiuſ
dem caſus; aut ſubſtantiuum genitiui caſus;

expectat:quodcunqꝫ vero adiectiuũ ſubſtantiuũ eiuſdẽ caſus nõ adiectiuũ efflagitãs:ꝗ differẽtia inter cetera in q̇d ⁊ in qđ execũtiaaut ab eis icepta reperit. Solet autẽ quecꝫ pro qđcũqꝫ ⁊ quiſqꝫ pro q̇cunqꝫ vſurpari:⁊ quid ꝓ inquo quodqꝫ vo adiectiũ ad ſubſtãtiuũ tacitũ dirigi
¶ Eſt aũt regula Priſciani.ꝙ hec geminata reſoluere poſſunt ſecũdã partẽ in cũqꝫ:vt vbiubi id eſt vbicunqꝫ eſt.vndeunde.i.vndecũqꝫ. quotuſquotus quotuſcunqꝫ:quotquot:quotcunqꝫ. At tamẽ nõ oẽs particule ſunt cõponi cũ quis que cũ qui:nec econuerſo: ideo quiſq̇s nõ reſoluimus in quiſcunqꝫ:ſꝫ in quicũqꝫ. Quapropter notanda ſunt ad hunc locum que alibi diximꝰ in hanc formam.

Poſt quis pone piã:nõ poſt qui:nã:qꝫ putas ꝙ̃
Dam.uis.cunqꝫ.libet ſibi qui tantũmõ ſubdet
Aſt aliq̇s:nequis:ſiq̇s:nunq̇s:ſimul ecq̇s. Sola quadant non que:quotiens reperit vtrũqꝫ.

¶ Quorum verſiculorum ſenſus eſt has particulas:piam:nam:qꝫ:putas ⁊ ꝙ̃ non coniungi q̇ ſed quis dicimus enĩ quiſpiã.quiſnã.quiſqꝫ.q̇s putas.⁊ quiſꝙ̃:et per geminationem quiſquis quod non reſoluitur in quiſcunqꝫ:ſed quicunqꝫ Nam dam:vis:cunqꝫ ⁊ libet coniungunt econtrario cum qui non quis:vt quidam:quiuis:quicunqꝫ:quilibet.non quidam ⁊c. Componitur preterea quis cum particulis prepoſitis:alius et fit aliquis:ne ⁊ fit nequis:ſi ⁊ fit ſiquis nũ et fit numquis.en ⁊ fit ecquis. De quorũ declinatione hoc ſciendum ꝙ in nominatiuo ſingulari;feminini generis:⁊ in ntõ ⁊ in actõ pluralibꝰ neutri generis:vbi ſimplex habet que vel qua hec habent tantum qua non que:cetera autem oĩa:que non qua.vt quedam mulier ⁊ aliqua monſtra:non quadam mulier:neqꝫ alique monſtra. Uerum vt ad textum redeamus. Aq̇s aut qui compoſita quecũqꝫ quid habent ſiue i priori parte:ſiue in poſteriore ſubſtantiua ſunt adiectiuum eiuſdem caſus:aut ſubſtantiuũ genitiui caſus efflagitantia:quecũqꝫ quod adiectiua ſubſtantiuũ aut tacitum aut expreſſum eiuſdẽ caſus efflagitantia:vt aliquid ⁊ quiddã ſubſtãtiua ſunt:aliquod ⁊ quoddã adiectiua. dicã ergo aliquid ⁊ quiddam monſtri:et aliqđ ⁊ quoddam monſtrum. Tunc autem aliquis vel aliq̇d dicam:quando ego ipſe neſcio quis vel quid ſit. Eſt enĩ quaſi alius vel aliud.q̇s vel q̇d. Tũc vero quidã vel quiddã cũ de re certa mihi loquar vt aliquis fecit:neſcio tamẽ q̇s. Quidã veſtrũ fecit vt ei aliquando dicturus ſum.

¶ De quiſquis ⁊ quicunqꝫ:quicq̇d et quodcũqꝫ
Cap.cxv.

Quiſquis
Quicunqꝫ
Quicquid.
Quodcũqꝫ

QUiſquis et quicunqꝫ pro eodẽ accipi ſolent:vt quiſquis es huc venias. Quicq̇d et quodcũqꝫ nõ accipiunt pro eodem cum alterũ ſit ſubſtantiuũ:vt quicquid feſtiuũ:quicquid molle:quicquid tenerũ:quicquid iocũditatis:quicquid gaudii: quicq̇d pecuniarum:alterũ adiectiuũ:vt quodcunqꝫ celum:quodcũqꝫ ſcutum:quodcũqꝫ iaculũ. Eius differẽtie cauſa eſt:ꝙ voces he in maſculino cõuenientes:in neutro poſtea diſcordãt. Erat enĩ quidcũqꝫ ⁊ vox ⁊ ſignificatio ſimilior:ſi reperiretur eo modo quo dicimus quicqꝫ:⁊ quicquid Quodqꝫ enĩ ſiue vnum quodqꝫ componit a qđ ſed vt non reperitur quidcunqꝫ ita nec qđquod Illud namqꝫ ꝯponitur ex qui que quod:hoc autem ex quis ⁊ qui:caretqꝫ genere feminino:q̇n etiã maſculino in accuſatiuo caſu:tãtũqꝫ habet nõiatiuũ quiſquis:quicquid accuſatiuũ: q̇cq̇d accuſatiuũ:quicquid ablatiuũ quoquo: tum in maſculino:tum in neutro:nonnunꝙ̃ in feminino quaqua:vt apud Suetonium de vita Titi. Galba mox tenẽte rempub.miſſus ad gratulãdum quaqua iret conuertit hoĩes: q̃ſi adoptionis gratia accerſeret. In actõ quoqꝫ in alio genere ꝙ̃ neutro:ſed vix apud oratores. Plautus in capti.duo. Nam meus baliſta pugnus eſt:cubitus catapulta:humerus aries: ſtum genu ad quẽqꝫ iecero:ad terrã dabo dentilegos omnes mortales faciã quẽqꝫ offendero. Quẽqꝫ.i. quẽcunqꝫ. Sergius aũt Donatum cõmentans ait vtraqꝫ parte declinatur hoc ꝓnomẽ quiſquis: cuiuſcuius:cuicui:quemquem:quoquo:quiqui: quorumquorum:quibuſquibus:quoſquos:a q̇buſquibus. Noli putare hoc caſu declinationis eẽ vt apud Ciceronem.remanſit cuicui. Hec Sergius. Igitur cum ſit compoſitum quicq̇d ex q̇d quodcunqꝫ ex quod.debuit illud eſſe ſubſtantiuum:vt quid ⁊ aliquid.hoc adiectiuum:vt qđ ⁊ aliquod. Dicimus enĩ quid feci:nõ autem qđ feci:aliquid feci nõ aliquod feci. Item quod malum feci:nõ autem quid malum feci.ſed q̇d mali:et ſcio quid faciam:nõ autem ſcio quod faciã Uideo q̇d facis ſepiꝰ:ꝙ̃ video quod facis. Ita ⁊ cetera ab his compoſita quiddam quoddam Nã quiddã adheret adiectiuo;quoddã ſubſtãtiuo:vt mirabile quiddã:obſcenũ quiddã:quiddam maius. At quoddã templum:quoddam nemus:quoddã antrũ oppidũ quoddã in quo nulli fere errant. Hic autem multi:pro quicqꝫ ponentes quodqꝫ vt optimũ quicqꝫ:honeſtiſſimũ quicqꝫ:ſaluberrimũ quicqꝫ:vbi nõ liceret ponere quodqꝫ. Ex his liquet exemplis optimum quodqꝫ prediũ:honeſtiſſimum quodqꝫ conſiliũ:ex iumentis que cepi decimum quodqꝫ ſit tuum. Nam ſubſtantiui natura eſt cõiungi cũ adiectiuo. Adiectiui vero cum ſubſtãtiuo:quaſi cõnubio quodam. Ideo vbicũqꝫ eſt ſubſtãtiuũ deſyderat adiectiuũ quaſi cõiugem impatiẽs alterius ſubſtãtiui. Rurſus adiectiuũ ſine ſubſtantiuo tanꝙ̃ ſine viro eſſe nõ poteſt cum altero adiectiuus nihil conſortiũ habẽs. Eoqꝫ factum eſt:vt hi quos dixi errarẽt:ꝙ quãdoqꝫ videtur ſine ſubſtantiuo eſſe quodqꝫ: vt reliquit mihi pater multa predia quorũ optimũ quodqꝫ mihi ſublatũ eſt. Sed oĩbus liquet ſubintelligi ſubſtantiuũ ſic. optimũ quodqꝫ prediũ Quicqꝫ autem idem eſſe quod vnũ quicqꝫ ante ſignificaui. Quintilianus. Nec cauſas cur quicqꝫ eorum accidat perſequi propoſito operi neceſſarium eſt. Hoc quoqꝫ addamꝰ quid ſole-

Quiſqꝫ ꝓ quicunqꝫ

re vſurpari pro in quo: vt apud eundem. Quid tibi tantum mali feci: quid offendi. Et alibi. Si quid offendi. Cicero. in Lelio. Quid enim indigens Aphricanus mei: Eodem modo nihil: vt nihil te offendi. De differentia autem inter quidam et aliquis ſiue quiſpiam: ſiue quiſq꜡: ꝙ illud certum hominem. hoc vnum quemlibet ſignificat in libris dialectice diſputauimꝰ. Hic tantuꝫ admonendum eſt quoſdam his poſterioribus eo modo vti quomodo ego non vterer pro illo ſuperiore. vt Hieronymus qui ſic librum de hebraicis queſtionibus exordit. Qui in illis principijs librorū deberē: ſecuturi operis argumentum ꝓponere: cogor prius reſpondere maledictis. Terentij quippiaꝫ ſuſtinens: qui comediarum ꝓlogos in defenſioneꝫ ſui dabat: ego dixiſſem quiddā potius ꝙ quippiā. De certo enī crimine loquit: nō de incerto. Idem eſt quippiaꝫ quod aliquid. Sed de hoc in libris his quos dixi latius: Sed forte Hierony. ſcriptum reliquerat quiddam: et librarij in quippiam mutauerūt.

Qui p in quo

Aliquis et Quidaz ac Quippiaz.

Epitome cap. cxvj.

¶ Pars a toto et proprietas a ſubiecto regit in genitiuo: vel in ablatiuo mediāte adiectiuo laudis vel vituperij eiuſdem caſus: cuius eſt directio recta. ſine quo raro gtūs ablatiuus nunꝙ ſic conſtruitur. Reperitur aūt dictioni regenti conformatuꝫ: ſtante dictione recta in ablatiuo vel accuſatiuo que locutio ab alijs greca figura ab alijs ſynecdoche apellatur: quam in accuſatiuo preſertim ſummopere fugiemus in proſa. In ablatiuo tamen nonnūꝙ recipiunt hiſtoriographi. Licet ergo quadrifariam partem precipue regi: aut in ablatiuo mediāte adiectiuo ablatiui caſus et eſt oratorum: aut in genitiuo mediante adiectiuo genitiui caſus: et eſt grammaticorum: aut in accuſatiuo mediante adiectiuo conformato toti: et eſt poetarum per grecam figuram: quaꝫ oratores ſummopere vitant loquentium: aut in ablatiuo mediante conſimili adiectiuo: et eſt etiam hiſtoriographorū. Niſi tamē precipue ſubſit ratio concentus: et ſonoritatis non vtemur ſimul [intercedente preſertim cōiunctione] diuerſis caſibus.

¶ Verbi gratia: vir duro capite: oratorū eſt: vir duri capitis: grāmaticorū vſq꜡ adeo vt Seruiꝰ huiuſmodi locutiones per ablm̄ dicat ꝓ locutionibꝰ per gtm̄ poſitas. Vt. iiij. enei. Lato venabula ferro Prolati [inq̄t] ferri. Vir durꝰ capite hiſtoriographorum ne dum poetarum. Vir durus caput duntaxat poetarum. Seruius autēꝫ dum actūs mediante nomine adiectiuo ſic regitur concedit eſſe ſynecdochen quando mediante verbo neutrali ſeu paſſiuo aut eorum participio dicit grecam figurā. Cetera in textu patet.

Magna authoritate es vir: vel magne authoritatis Ca. cxvj.

Magna authoritate es vir vel magne authoritatis vtroq꜡ enī modo dicimus: ſed raro ſine adiectiuo duntaxat in genitiuo; nā in ablatiuo nūꝙ vt Cicero in Saluſt. Nūquid quos ꝓtulit Scipiones et metellos ante fuerunt: aut opinionis aut glorie. Ceterum in eadem oratione non eſt vtendum genitiuo et ablatiuo: niſi velimus illō Plynianum ex lib. vij. naturalis hiſtorie ſequi. Choro mandorum gentem vocant tauroni: ſylueſtrem ſine voce: ſtridoris horrendi: hirtis corporibus: oculis glaucis: dentibus caninis. Poteram dici ſtridore horrendo: ꝙꝙ quod ad elegantiā pertinet: ego pro lege accipio quicquid magnis authoribus placuit: quorum in primis eſt Plinius. Preſertim cuꝫ Cicero ad Lentum ita ſcribat. Lentulū noſtruꝫ eximia ſpe ſumme virtutis adoleſcentem: cum ceteris artibꝰ quibus ſtuduiſti ſemper ipſe: tum in primis imitatione tui fac erudias Licet illud eximia ſpe: poſſit videri ſeparatum ab illo ſumme virtutis: qd̄ regit ab illo adoleſcētēꝫ: vt ſi dicas habeo ſumma ſpe filium: adoleſcentē optime indolis. Qd̄ ſi ita non eſſet. licebit in vtraq꜡ oratione vti genitiuo et ablatiuo: tamen vt ego ſentio parce. Nam illud ab hoc loco ſeparatum eſt: quod idē dixit Scipio Aphricanus: id etatis atq꜡ his rebus geſtis. Illud enim etatis vel ideꝫ eſt. quod ea etate: ſicut dicimus decem annis vixi: et more greco decem annos. Quam honeſtiorem locutionem Seruius putat vel aduerbialiter ponitur: vel ſubintelligitur habens: vel agens vel natus id etatꝫ. In quo protinꝰ admoniti ſimus oratores ſummopere ſynecdochen refugiſſe: q̄le foret gentem ſtridore horrendam: hirtaꝫ corporibus: oculis glaucam: hiſtorici non refugerunt: vt Saluſt. At ex altera parte. L. Antoniꝰ pedibus eger in prelio adeſſe nequibat. Cicero Quintilianuſq꜡ dixiſſent. Pedibus egris. Nec dixiſſent doleo caput: doleo ilia aut ilibus: eſſet enim ſynecdoche: ſed dolet mihi caput et ilia tibi dolent. In hoc verbo et illud notandum eſt ꝙ de re extra nos poſita: ſicut de corpore noſtro loquimur. vt iſtud quod facis dolet mihi: vtinam doleret tibi: vt apud Terentium. Dolet dictum adoleſcenti pudenti et libero: et iterū ſi iſtud itidem doleret tibi vt mihi dolet. Et in eadem comedia. Fac illi qd̄ itidē doleat: qd̄ nunꝙ per ſynecdochen dicere poſſumꝰ. Nā ego doleo iſtud quod feciſti: qui ſermo vt ſuperior apud authores eſt frequens. vt Saluſt. Quaſi dolens eiꝰ caſum. nō eſt ſynecdoche. Hec enī figura tantum ad animi et corporis qualitatem pertinet: nihil ad externa reſpiciēs qualia fuerint doleo caput doleo ilia: et hic pulcher faciem: ornatus animū Ideoq꜡ illa ſynecdoche non erunt: potens diuitijs: grauis pietate: preditus dignitate.

Actūs pis

Synecdoche.

Doleo

Epitome cap. cxvij.

¶ In cum verbo incido incidor: aut participio eius regit ablt̄os oīm dictionū excepto nomine es: quod potius in accuſatiuo regetur: vt littere inciſe in marmore: ligno: vel in es.

¶ Dico potius. i. elegantius et concinnius: quia etiā in ablt̄o regitur. Vnde Mancinellꝰ. In ere inciſe ſunt littere: et in ere quoq꜡ legit. Ply. enī iunior vbi de laudibꝰ Traiani loqt ſic ait: Sed

ꝗd ſinguli cõſecto: ⁊ colligo quaſi vero aut oratione cõplecti: aut memoria ꝓſequi poſſim: que vos patres ꝯſcripti nequa interciperet obliuio ⁊ in publica acta mittenda: ⁊ incidẽda in ere cẽſuiſtis. Hec ille. Addit Neſtor exẽpluꝫ Ouidianũ e libro faſtorũ. iiij. At bona poſteritas puppim formauit in ere. Sed ibi nõ ẽ verbũ incido De quo Valla loquitur ꝗ dicẽs: quantũ inueni: nõ oino aliũ vſuꝫ negat: Miror tñ eũ nõ iueniſſe illud Ciceronis in orõne de ſignis [qđ Calepinus affert ſic] Ad nõ modo cõſcripſerunt: verumetiã in ere inciſum nobis tradiderũt. Suc. autem in Ceſa. cũ acto. cõſtruxit. Ac mox lege in es inciſa. Dicamus ergo vtrũqꝫ recte dici: inciſuꝫ in es: ⁊ in ere: ⁊ pari ratiõe ſi exempla ſuppeterẽt in marmor: ⁊ in marmore. ⁊ ita de alijs. Nulla eñ videt̃ cauſa differẽtie: ſed cur vtrũqꝫ liceat hac cõiectura colligi poteſt ꝙ qui incidit aliquid educit quod prius erat in materia vnde ablatiuo locus eſt: et aliquid loco atramenti infert: vnde: ⁊ acto: quia foris infertur.

In marmore inciſe ſunt littere: nõ in marmor: ⁊ tamen in es. Ca. cxvij.

In es iciſã

IN marmore inciſe ſunt littere: in gemma: in lapide: in ligno: nõ aũt in marmor: in gemmã: in lapidẽ in lignum. E diuerſo in es: nõ in ere ita eniꝫ apud oẽs authores ꝗtum inueni: ſemper ſcriptum eſt: Liuius lib. iij. Priuſꝗ vrbem ingrederetur leges decemuirales: quibus duodecim tabulis eſt nomen: in es inciſas in publico propoſuerunt. Sed quid exempla ponimus paucorum: quod omnes facere affirmamus.

Epitome capitis. cxviij.

¶ Quotiens relatiuum qui: que: quod: ponitur inter duo ſubſtantiua: quoruꝫ ſequens eſt alicuius rei propꝛium: conformabitur potius ſeqñti ꝗ antecedenti: preſertim antecedente verbo ſubſtantiuo aut vocatiuo: alioquin tam antecedenti ꝗ conſequenti conformari poteſt.

¶ Eſt autem hec ſeruiana regula in primũ ene. quaꝫ non omnes obſeruauerunt vt patet de valerio quem citat author.

Relatiuum frequenter non reſpõdere antecedenti. Ca. cxviij.

RElatiuum frequenter nõ reſpõdet antecedenti: neqꝫ in genere: neqꝫ in numero vtiqꝫ cũ reflectitur eiꝰ ſententia ab antecedente ad ſequens ſubſtantiuuꝫ

Saluſtius de maſculino in neutrem: vt Saluſtius. Eſt locus in carcere quod Tullianum apellat̃. Quod aliter dixit. Valerius maximus libro. ij. Antea

Valerius ſenatus aſſiduam ſtationem eo loci peragebat qui hodie cenaculuꝫ appellatur Et plinius. In coitu vero lune quod inter lunium vocant: cum apparere deſierit. Mutato etiam numero: vt

Cicero Cicero. Quibus tamen gradibus Romulus in celũ aſcendit. hiſne que iſti appellant bona: De maſculino quoqꝫ in femininum: vt idẽ. Oẽs tenues atqꝫ humiles: que maxima in oppido mul

litudo eſt: ſibi preſidiuꝫ paratũ putant. Et Vergilius. Nec partẽ poſuere ſuis que maxima turba eſt. Manẽte quoqꝫ genere videtur fieri quedam mutatio. Vt Quintilianus. Vbi vero vniuerſas familias fames extinxit: que pars maxima eſt inanes domus ſitũ ducunt. E diuerſo de feminino in maſculinum non mutato numero.

Saluſtius. Et fines habet ab occidente fretuꝫ noſtri maris ⁊ oceani ab ortu ſolis decliuem latitudinem quem locuꝫ catabathmon incole appellant. Mutato etiaꝫ numero vt Quintilianꝰ Reſiſtam his qui omiſſa reruꝫ qui nerui ſunt in caſus diligentia quadam inani circa voces ſtudio ſeneſcunt. Et alibi. Et ſupplicationes: ꝗ maximus honor victoribus bello ducibus datur in toga meruit. De neutro in aliud genus Saluſt. Ipſe ex flumine quam proximum oppido eſſe aquaꝫ supradiximus iumenta oneret. Mutato etiam numero: vt Liuius. Anxur fuit que nunc terracine ſunt vrbs prona in paludem: Aliquãdo ſine vllo certo antecedenti: vt Quintilianꝰ. Ego que feliciſſima vel laſſitudo vel ſacietas ẽ virtute conſenui. Liuius

Epitome capitis. cxix.

¶ Quotiens autem verbũ eſt: ponitur inter duo ſubſtantiua ad appellationem pertinẽtia: quorum alterum eſt nominatiui caſus: alterum datiui: poteſt addi tertium in nominatiuo aut datiuo: venuſtius autem in datiuo.

¶ Et cui fauſtulo nomen fuiſſe ferunt. Liuiꝰ in primo. Cui nũc cognomen Iulo. Vergiliꝰ eneidos primo. Dicere autem licet: Eſt mihi nomẽ Iodoco: ⁊ Iodocus: Habeo nomen Iodocum. ⁊ Iodocꝰ ⁊ Iodoci: Sed per habeo omnia diuerſiter dicuntur: Liuius

Nota de habeo.

Que dictio deberet reſpõdere ſequenti ſubſtãtiuo eam reſpondere antecedenti. Ca. cxix.

DIuerſum huic genus eſt: cũ dictio reſpondet antecedenti cum deberet reſpondere ſequenti ſubſtantiuo: vt apud Vergiliuꝫ. At puer Aſcanius cui nunc cognomen Iulo. Liuius libro. xxv. Scipio cui aphricano fuit cognomen. Qui modus per datiuum licet frequentior ſit: tamen nonnunꝗ ⁊ nominatiuo quod eſt magis generale vtimur: vt Cicero Argentarius ſextus Clodius cui nomẽ eſt phormio. Et Quinti. Notum eſt quid Siliconi acciderit cui Spirideon fuit cognomen. Neqꝫ per relatiuum modo: ſed etiam citra relatiuum: Vt Terentiꝰ. Hecyra eſt huic nomen fabule. et hoc per nominatiuum: per datiuum: vt Liuius libro. j. Fauſtulo fuiſſe nomen ferunt: ⁊ Solinus de memorabilibus: Lapis iſte in aquis mollis eſt: humo duratur exemptus: nunꝗ duo reperiuntur Inde vnionibus nomen datur.

Ntõs ac ntõs copulari per ſuꝫ es eſt

Cicero

Terentius

Epitome capitis. cxx.

¶ Quotiens relatiuũ precedit antecedens ſic vt ab eodem regi videantur: latine ponuntur in eodem caſu.

De relatiuo ⁊ añte.

¶ Dico quotiens precedit. quia precedente antecedente vtrũqꝫ confirmabit̃ ſuo verbo Capſa

differentie eſt: quia dum relatiuum precedit ab eodẽ regi videntᷣ ⁊ in verbo antecedẽtis ipſum antecedens repeti: vt Quas credis eſſe has nõ ſunt vere nuptie. In illo autem eiuſdem comi-ci: ſed in eunucho. Eunuchum quem dediſti nobis quas turbas fecit: Nõ accipiã quẽ relatiue: ſed iterrogatiue ꝓ qualẽ: vt ſit qualẽ Eunuchũ dediſti nobis. q. d. non verũ: ſed virũ nõ emaſculatum: ⁊ quas. i. q̃les turbas fecit. q. d. peſſimas Et in illo primi ene. Urbẽ quam ſtatuo ⁊c. ordi-nem eſſe volunt. Uultis vrbem quam ſtatuo ⁊c ca ſup. veſtra eſt. Nam preponitur vultis ⁊ his mecum pariter conſidere regnis Urbem quam ſtatuo vt repetatur vultis.

Dtiũ ⁊ actiũ ſequi caſum relatiui. Ca. cxx.

Actũs pro nomiatiuo

Hec datiuo eſt et actõ quoqꝫ ſua natura: vt ãtecedẽs ſequatᷣ caſuꝫ relatiui relicto ſuo vt apud Uergil. Urbẽ quaꝫ ſtatuo vr̃a eſt. Oratores aũt poſtponunt ãtecedẽs quale foret quã vrbem ſtatuo veſtra eſt vt apud Quin. Eccidere manu quas gerebat herbas: ⁊ quale ẽ Qui. Timeo ne quo porreterim cibos venena fiant. In qua habita ẽ ratio venuſtatis: vt relatiuũ et ãtecedens ſint in eodẽ caſu: Sed ſepiꝰ antecedẽte poſtpoſito ꝙꝙ apud Ciceronẽ nõnulli illud in Salu. legunt. Nunquid eos quos protulit Scipiões et metellos ante fuerunt opinionis aut glorie quidã legunt nũquid hi quos ꝓtulit. Tale eſt in euangelio. Sermoneꝫ queꝫ audiſtis nõ eſt meꝰ qd̃ in greco hoc ẽ in fonte eſt ſermo: non ſermoneꝫ. Unde interpres noſter transferens maluit latine ꝙ grammatice loqui. Nec ignoro qualia imperiti in hoc euangelij loco diſputare ſoleãt profecto nequaq̃ ſic diſputaturi: ſi grecam linguam mediocriter: latinã perfecte tenerẽt. In tali ſermonis gñe vel idẽ nomẽ repetemus: vel actiũ in debitum caſum reſoluemus Nã vtrũqꝫ fieri exẽplis cõperimꝰ. Siquideꝫ ita frequẽter locuti ſunt authores: quas res tibi tũ terra tum mari nuper cõmiſi: he res ſint cum fratre cões: vel he ſint cũ fratre cões. vel ex eis aliquas communicabis cũ fratre. ⁊ itẽ per ceteros caſus: vt quaruꝫ rerũ nõ indiges eas vl̃ eas res donabis mihi. vl̃ ee mee erũt: vel ee res mihi auxilio eſſe poſſunt Et ita multis modis per caſus variare orationes licebit.

Cicero.

Cicero pro ligario Sed hoc nõ cõcedo vt quibus rebus gloriemini in vobis eaſdem in alijs reprehendatis. Et paulopoſt Quotus enim iſtud quiſqꝫ feciſſet: vt aquibus partibus in diſſentione ciuili nõ eſſet receptꝰ: eſſetqꝫ etiã cũ credulitate eiectꝰ ad eas ipſas rediret. Idẽ tamẽ in rethoricis iuſitatiꝰ. Sulpitio cui pauloante oĩa cedebant: eum breui ſpatio non modo viuere ſed etiã ſepeliri prohibuerunt

Horatius

Illud magis poeticum quale apud Horatium quinto carminuꝫ: Quis non malarũ quas amor curas habet: hec inter obliuiſcitur: ⁊ iteꝫ in ſaty. Qui fit mecenas vt nemo quam ſibi ſorteꝫ: ſeu ratio dederit: ſeu fors obiecerit: illa Cõtentus viuat: laudet diuerſa ſequentes.

Epitome capitis. cxxj.

Quotiẽs huic cõpleto: ne dicã: p̃cedit ſubſtãtiuum nti caſus: et ſequitᷣ adiectiuum: idipſum quod ſequitᷣ in actõ. quotiẽs aũt ſubſtãtiuũ cuꝫ adiectiuo ſuo ſequitur: vtrunqꝫ ponetur in ntõ: a quo ſepe in accuſatiuuꝫ legitᷣ mutata locutio. — Ne dicam

Cauſa differẽtie ẽ: q: in priore mõ intelligitᷣ cũ. in poſteriore ◆ bũ aliqd vt hõ prudẽs ne dicã [ſubaudi cũ] ſapiẽtẽ prudẽs ne dicã ſapiẽs hõ ſup. id fecit aut dixit aut ẽ. Similitᷣ vbi ordo de noĩatiuo mutatᷣ ĩ accuſatiuũ ſufficietᷣ noĩatiuus ſuppoſitalis vt textus declarat. Ex vtroqꝫ aũt textu taꝫ hoc ꝙ ſuperiore elici poſſet: ꝙ ad latinitatẽ ſatis ẽ videri cõgruitateꝫ eſſe in conſtruendo tametſi non eſt pro lege grammatica:

Homo prudens ne dicam ſapientem. Ca. cxxj.

Homo prudens ne dicã ſapiẽtẽ meliꝰ ꝙ ne dicã ſapiẽs. Cicero ꝓ de iotaro. Crudelis caſtor: ne dicã ſceleratũ ⁊ ipiũ: et hꝫ ſubſtãtiuo p̃cedẽte: ſecus aũt ſequẽte: q̃le eẽt crudelis ne dicam ſceleratꝰ ⁊ ipiꝰ caſtor: ⁊ prudens ne dicã ſapiẽs homo Nã ſi ponamꝰ in accuſatiuo: per ꝙ abſurdũ foret: ſic crudelis ne dicã ſceleratũ ⁊ ipiũ caſtorẽ: ⁊ prudens ne dicã ſapiẽtẽ hoiem. In priore eniĩ mõ ſubintelligitᷣ cũ ſic crudelis caſtor ne dicã cũ ſceleratuꝫ ⁊ impiũ. In alijs caſibus nõ eſt hec neqꝫ diuerſitas: neqꝫ cã: vt idem. An ſperaſſet hoc viuo Milone ne dicã conſule: vel an ſperaſſet hoc viuo ne dicã conſule Milone. Illud eiuſdem in libris ad herenniũ: neqꝫ diſſimile his neqꝫ vſqꝫ adeo ſimile eſt. Obfuit plurimũ eo tempore reip. conſulũ: ſiue ſtultitiã ſiue malitiam dicere oportet ſiue potiꝰ vtrũqꝫ Naꝫ vbi erit ſuppoſitũ: deeſt. Illud nãqꝫ verbũ quod interiectũ eſt de noĩatiuo mutauit in actm̃. Sed ſicut in euripo aut ſicilie freto inflata vẽto vela aquarum impetus retroire cogit: ita orationeꝫ lege grammatica euntem: authoritas ipſa conſuetudoqꝫ inhibet ac repellit. Uerum vt grammaticorum expectationi ſatiſfaciam: ſi erit conſtruendum aut ſtultitia conſulum: aut malitia: aut potius vtrũqꝫ obfuit plurimum eo tempore reipublice: ſiue illud factuꝫ conſulum dicere oportet ſtulti[ti]am. ſiue malitiaꝫ: ſiue potiꝰ vtrũqꝫ Uel ſic. Obfuit plurimum reipub. eo tempore conſulũ factum: ſiue illud malitiam: ſiue ſtultitiam eoruꝫ: ſiue vtrunqꝫ dicere oportet.

Ne dicam. Cicero.

Intellectꝰ capitis

Nti ĩ actm̃ mutatio.

Epitome capitis. cxxij.

Audiui te vt ceteros affuiſſe in prelio ſignificare in prelio vt ceteri affuerunt affuiſſe audiui vt ceteri te in prelio affuiſſe: ſignificat id me. vt ceteri audierunt audiuiſſe: que ratio in ego quoqꝫ ſignanda eſt.

Audiui te vt ceteros affuiſſe in prelio: ⁊ audiui te vt ceteri ⁊c Ca. cxxij

Audiui te vt ceteros affuiſſe in prelio et audiui te affuiſſe in prelio vt ceteri hic ſubintelligitur affuerũt: ibi — Ut ceteros et vt ceteri

intelligi non poteſt ſtatim ſequente infinitiuo
⁊ omnia ad ſuum regimen attrahento. Itaq; ſic
exponitur: audiui te affuiſſe in pr̄elio : vt audi-
ui ceteros affuiſſe: alterum vero vt dixi hoc mo-
do: audiui te affuiſſe in pr̄elio: vt ceteri affuerūt
quod nequaq̄ cōcedatur ſic dicere: audiui te vt
ceteri affuiſſe in pr̄elio. Hoc enim declarat:
audiui vt ceteri audierunt. Alterum fortaſſe ſic
audiui te affuiſſe in pr̄elio vt ceteros.

Epitome capitis. cxxiij.

Eſſe. ¶ Verbum eſſe quotiens pr̄ecedit nominatiu⁹
vult vt nominatiuus eiuſdem rei ſequatur: quo
tiens genitiuus: datiuus: accuſatiuus: aut forte
ablatiuus vt idē caſus: aut accuſatiuus quo ta
men pr̄ecedente cum nominatiuo interdum ele
ganter ſequitur nominatiuus: dū vero eſſe ſup
poſitum eſt: accuſatiuum petit.

Exempla ¶ Verbi gratia cōgrue dico ſpero tibi eſſe ami
cus. Miſerere igit̄ volentis tibi eſſe amici: aut
forte amicum: mediocribus eſſe poetis Nō dij
non homines: non conceſſere columne. Paruꝫ
vobis ē moleſtos eē hoībus: ſpero te eē amicū
Lucanus. mihi non amicus. Lucanus tamen dixit libro. x
Vtq; fidem vidit celeris: tutumq; putauit. Iaꝫ
bonus eſſe ſocer: lachrymas non ſponte caden
tes. Effudit: gemituſq; expreſſit pectore leto.
Conſimiles locutiones adducet Mācinellus.
Precedente autem vocatiuo quomodo loquen-
dum ſit in proximo capite dicemus de ablatiuo
videtur per ratio que de genitiuo. vt damnoꝛ a-
nolente eſſe bono potius q̄ bonuꝫ. Sed ſuppo
ſitum eſt accuſatiuum ſecum trahit: vt eſſe pau-
perem ⁊ fidelem melius eſt q̄ eſſe diuitem ⁊ in
Mācinell⁹ fidelē. Verba Mancinelli ſunt Precipe illi eſſe
mihi familiaris. Ne libeat tibi eſſe intim⁹: nul-
lo pacto latine dicitur. Non enim hoc genus lo
quendi apud aliquem probatuꝫ auctorem repe
ritur. Nam ſi recte aduertim⁹ Lucani illud. Lu
tumq; putauit Iam bonus eſſe ſocer. Nō ſimi-
le eſt illis precipe illi mihi eſſe familiarꝫ. Ne li-
beat tibi eſſe intim⁹ hic eīm dtīus pr̄ecedit. Apō
Lucanum vero pr̄ecedit ⁊ ſequit̄ nominatiuus
Dicendum illi pr̄ecipe illi eſſe mihi familiari vł
familiareꝫ. Ne libeat tibi eſſe intimo. Vel ne li-
Ouidius. beat tibi eſſe intimū. Ouidi⁹. lib. viij. Vobis im
munib⁹ huius Eſſe mali dabit̄. Quin. li. iij. An
illi accidat viro bono eē vł malo. Hypermeſtra
ad linū Quo mihi cōmiſſo nō lꝫ eſſe piā. Quin.
lib. vij. An huic eē procuratorē liceat. Et li. iiij.
Procuratorē tibi eē nō licuit. Terē. in heau. Nā
Ceſar expedit bōas eē vobis. Ceſar li. vj. de bel. Gal.
Quib⁹ iā licet eē fortunatiſſimos. Luca. lib. iij.
Nunq̄ tibi magne p vmbras. Perq; meos ma-
nes generū non eſſe licebit. Illud auteꝫ Ouid.
Me tū excepto qui pr̄eco eſſe tuus. Et grāma
tice ⁊ latine dictū cuꝫ ⁊ pr̄ecedat et ſubſequatur
noīatiuus. Neq; inficias eo: grāmatice ⁊ latine
etiam dici. quem pr̄ecoꝛ eſſe tuū. Nā talis ordo
eſſet: quē tuum eē pr̄ecoꝛ: vt Naſonis illud li. v.
Ouidius. meta. Quātū eſt Eſſe Iouis fratrē. Terē. in eu
nu. Apparet ſeruum hūc eſſe domini pauperis
Qđ etiam dicere licuit ita. Apparet ſeruus hic
eē domini pauperis. Vatini⁹ eīm li. v. epi. ad Ci.
inqt. Dicit̄ mihi tu⁹ ſeru⁹ fugitiu⁹ vardacis eē.
Ceterū Lucani illđ dicēdi gn̄s Lutūq; putauit
Iā bon⁹ eſſe ſocer Apud alios quoq; legere eſt
Ouid. li. vij. meta. Sed eīm q̄ retulit aiat Eſſe
Iouis pnepos. Et li. j. de ponto ad maximum
Hoc vbi viuendū ē ſatis ē ſi cōſequoꝛ aruo. In-
ter in humanos eſſe poeta getas. Vbi quidē ad
uertendū eſt eſſe tunc habere verbi caſum non
infiniti eſt enim ſum verbuꝫ ſimiliū copulatiuū

Spero tibi eſſe bonus Ca. Cxxiij.

Spero tibi eſſe bonus amicus:
credo fuiſſe tibi fidelis: ppꝛie dicitur Eſſe cuꝫ ca
p actīū vero nō: niſi alteꝝ actīū addas ſibus
q̄ anīcedat infinitū. Nā hic ſequit̄ hoc mō Spe
ro me tibi eē bonū amicū: credo me tibi fuiſſe fi
deleꝫ. Quedā verba cū ntō iūgi recuſant immo
pleraq;. nā vt recte dico: incipe mihi eē familia
ris: ⁊ noli eſſe illi intimus. Ita inuſitate dicā p
cipe illi eſſe mihi familiaris: ne libeat tibi eē il-
li intim⁹. Hoc tamē gn̄s loquēdi nōnūq̄ reperi
mus: vt apud Luca. in. x. Lutūq; putauit Iā bo Lucanus.
nus eſſe ſocer. Alius dixiſſet Iā ſocerū eſſe bo-
nū: Et apud Ouidiū de pōto. Et quis in extre-
mo poſitus iacet orbe tuorū Me tamē excepto
qui precoꝛ eſſe tuus. Dicere potuiſſet [ſed non
tam venuſte] quem pr̄ecoꝛ eſſe tuum. Terētius Terentius
in andria Que ſeſe ihoneſte optauit parare hic
diuitias potius q̄ in patria paup viuere. Aper
tius apud eūdem Ouidium libro primo ſine ti-
tulo. Sperēq; in molli mobilis eſſe toro. Et il-
le verſus vulgatus. Sperne repugnādo tibi tu
contrarius eſſe. q̄ ſi dixiſſet noli repugnando:
verſuſq; pateretur: nullam de conſtructione du
bium eſſet: talis tamen modus loquendi e gre-
co fluxit: vbi vſitatiſſimus eſt.

Epitome capitis. cxxiiij.

¶ Quotiens verbo ſubſtantiuo aut eius parti-
cipio expreſſo: aut aperte intellecto pr̄eponitur
vocatiuus ſequetur non vocatiuus ſed nomina
tiuus ſed ſine tali copula plures vocatiui ad idē
pertinentes bene coherent.
¶ Properti⁹ eīm vctō participiali adiecit vctīū Properti⁹.
dicēs. Lectule delitijs facte btē meis. Et Ser-
uius expōnēs illđ. iij. ene. Cōiugio āchiſa vene-
ris dignate ſupbo Dicit dignate. i. digne habite
vbi liceret dicere dign⁹ habite. ſicut defēde me
tu vir optim⁹. ſ. q̄ es aut ens ſiue exiſtēs. ⁊ ita in
alijs Defende me domine. Ca. Cxxiiij.

Defende me domie: adiuua me Vctō pce
optime vir: tace homo imperite. mu dente quis
tato vocatiuo in nominatiuū non re- caſ⁹ ſequit̄
cte diceretur. Itē: defende me tu de⁹
meus: adiuua me tu vir optimus : tace tu homo
imperitus: Hic per noīatiuū etiam recte loqui
mur. Subintelligit̄ eniꝫ ens: hoc modo: tu ens
dominus meus. Qua ratione defendi poſſet il-
lud in pſalmo. Domine de⁹ noſter: niſi ſumptuꝫ
eſſet e greco. Idem fit in vctō alicuius nomis.
Vergilius. Verg. Nate mee vires mea magna potentia ſo

lus. Idem fit in noibus proprijs qđ fit in ꝓno
mine: ⁊ in vocatiuis caſibꝰ ſic. Aue Ceſar ſum
mus imperator. Neq; id tantummodo in impe
ratiuo: verumetiã ⁊ quidẽ facilius in alijs mo
dis: vt Quo tendis enea extremus omniũ tro
ianorũ: vel extreme. Viuis ⁊ regnas helene do
no deum: ⁊ regnas mediꝰ ſeuiſſimorũ hoſtium
melius ꝙ medie. Male per ſolum propriũ no
mẽ aut iunctum cũ ꝓnoie: vt quid facis tu Ser
uius: aut per nomẽ appellatiuum ſine ꝓnoie vt
quid facis dominus meus: niſi tali modo: vt qđ
ſedes iter ſeruos dñs: hic ſubintelligit̃ ens ibi
ſubĩtelligi nõ põt. Quare iſtud Plinij. in. li. vij.
de natu. hy. niſi mẽda librarij ẽ nõ placet mihi
Salue primus omniũ parẽs patrie appellate.
Ubi nõ mõ appellate a primꝰ in caſu diſcordat
quod etiam imperitis ad reprehenſionẽ patet
ſed ne appellatus quidẽ ſi diceretur plane lati
num foret: cum fuerit dicendum prime: ſiue ſic:
ſed ita ſcriptũ ab authore fuiſſe ſuſpicari iubet
nã ⁊ illo mõ dicere licuiſſet: ſalue Marce Tulli
primus omniũ parens patrie apellatus: qđ ita
ſcriptũ fuiſſe cõiectatũ nõ eſt ex certis verbis
quibus pauloante author vtitur ſiue. Salue tu
primus omniũ parens patrie appellatus. Si
ue ſalue tu prime omniũ parens patrie appel
late. Eſt enim illud parens vocatiuus.

Epitome capitũ. Cxxv.

⁋ In hypozeugmate ſeu in ſeugmate ab inferi
ore verbũ debet ſequi vltimum aut vlteriꝰ ſup
poſitũ: quia ſemper vult cõformari viciniſſimo
aut viciniori: niſi per cõparationẽ aut ſimilitu
dinem loquamur. tunc eñ principali, id eſt pre
cedenti cõfirmari vult. Quod vero de verbo re
ſpectu ſuppoſitorum dicitur idem de adiectiuo
reſpectu ſubſtantiuorum intelligetur.
⁋ Dicere ergo poſſũ ſex modis. fleuit mater ⁊
filij eiꝰ: ſic fleuit mater et filij eiꝰ. Mater fleuit
⁊ filij eius. filij ⁊ mater eorum fleuit. Fleuerunt
filij ⁊ mater eorũ. Filij fleuerunt ⁊ mater eorũ
mater ⁊ filij eius fleuerunt. At ſic. Mater vt fi
lij eius fleuit. Filij ſicut mater eorum fleuerũt.

ꝙ verbum debet ſequi vltimũ ſup
poſitum. Cap. cxxv.

Hyzeugma
te.

VErbum debet ſequi vltimum
ſuppoſitũ in perſona genere et nũe
ro: vt ego illum de ſuo regno: ille me
de noſtra rep. percũctatus eſt: duo
ſuppoſita ſunt ego ⁊ ille: quorũ vtriq; verbũ ac
cõmodat̃: ſed ſequenti palã: antecedẽti per ſub
intellectionẽ vt ſit: ego illum de ſuo regno per
cunctatus ſum: ille me de noſtra repub. percun
ctatus eſt. Conuerte ordinẽ perſonarum ſimul
perſonam verbi mutaueris ſic ille me de noſtra
rep. ego illum de ſuo regno percunctatus ſum
Muta ergo genus ſic . ego illam de ſuo regno
illa me de noſtra rep. percunctata eſt muta nu
meros ſic. ego illos illa ſue de ſuo regno: illi ille
ve de noſtra rep. ꝑcunctati percunctate ve ſunt
Et item econtrario. In hanc tamen formulam
non cadit quotiens per cõparationẽ aut ſimili
tudinem loquimur: quale eſt meliꝰ ego iſtuc ꝙ
vos feciſſem: non autẽ ꝙ vos feciſſetis. hoc ille
tã prudẽter: vt ego: feciſſet: nõ ego feciſſẽ. Hic
eñ ſubĩtelligit̃ ſic: hoc ẽ ſic prudẽter vt ego fe
ci: ⁊ ipſe feciſſet. Meliꝰ ego quidẽ iſtud ꝙ vos fe
ciſtis: feciſſem. Verbũ eñ principale debet eſ
ferri: ſubintelligi aut quod non eſt principale.

Epitome capitum. cxxvj. ⁊. cxxvij.

⁋ Quotiẽs poſt vnũ adiectiuũ ſuppoſitum aut
obliquum poſueris bis nec neq; ⁊ tum partim
aut vel: cõſimilẽ vel dictionem cum duobus ſub
ſtantiuis verbis: aut regentibus neceſſũ ẽ am
bo ſubſtantiua: verba: aut regentia illi vni adie
ctiuo: ſuppoſito aut obliquo in debitis acidẽti
bus conformari: etiam ſi aliud exprimatur. Se
cus enim incongrua: atq; inepta fuerit locutio
⁋ Tria ergo concurrere debent priꝰ ꝙ fuerit in
congruitas. Primum: vt adiectiuum ſuppoſitũ
aut obliquũs precedat illas particulas; nec ⁊c.
vt nulla eſt dicenda virgo corrupto vel corpore
vel mẽte inepta eſt: que fit apta ſic. vel corpore
vel mẽte corrupta. Secundũ vt bis ponat̃ par
ticula. vñ congrua erit corrupto corpore vel mẽ
te. Tertium vt diuerſorum ſint accidentium ad
congruitatem facientiũ: quia congrua erit cor
rupto corpore vel animo: vel ſic: corrupta vł mẽ
te vel carne. Cauſa differentie eſt: quia dum bis
ponuntur particule ille ſignificant ea quibꝰ ad
duntur ad antecedens reſpicere: at ſemel poſi
ta permittũt aliud ſubintelligi: vt corrupto cor
pore vel mẽte ſup. corrupta dixit etiamſi expri
matur aliud: quia inepte dixeris. Intelliges rẽ
omnem partim ex litteris meis partim tibi nũ
cius dicet. quia dicendum eſt partim ex nuncio
vt textus declarat in conſimilibus.

ꝙ adiectiuum cũ precedit: ſubſtã
tiua obſequi debent. Cap. cxxvj.

ADiectiuum cum precedit: de
bent obſequi ſubſtantiua. Aliter vi
tioſum eſt vt hoc modo nulla virgo
eſt dicenda corrupto vel animo vel
corpore: dic pro animo mente: ſic nulla virgo di
cenda ẽ corrupta vel mente vel corpore aut cor
rupto vel corpore vel mente non erit latinũ: qđ
contra fit aut precedente ſubſtantiuo: aut reie
cto in finem adiectiuo ſic. Nulla virgo eſt dicẽ
da vel mẽte corrupta vel corpore: aut vel corpo
re corrupto vel mente. itẽ vel mente vel corpo
re corrupto: aut vel corpore vel mente corrupta
Similiter in plurali [variabo exempla ad cui
tãdũ faſtidioſũ] Nẽo diues ẽ vł valitudie infir
ma vel ſenſibus: aut vel ſenſibꝰ infirmis vel va
litudine. Itẽ: nemo felix eſt vel conſcientia vel
membris affectis: aut vel membris vel conſciẽ
tia affecta. Cicero tamen in philip. inquit: opti
ma ſunt ⁊ mente et viribus. Neſcio an culpa li
brariorum ſit: qui ita ſcripſerunt: pro eo quod
eſt ⁊ mente optima ſunt et viribus: vel optime
ſunt ⁊ mente ⁊ viribus

Adiectiuo
precedẽte
quõ ſequen
tur ſubſtan
tiua.

Nõ recte dici corrupto vel corpore
vel mente. Cap. cxxvij

E x his que tradidimus palã eſt nequaq̄ recte dici corrupto vł corpore vel mēte. Debet enim adiectiuū illud ad vtrūq̄ ſubſtātiuū applicari i genere ⁊ nūero. Neq̄ de vel tantūmō intelligo: ſʒ de ceteris quoq̄ cōiunctionibꝰ ꝑ ⁊ vt modo ex Cicerone attuli exēplum: per nec ſiue per huiuſmodi: neq̄ hoc ſolū vbi adeſt ſubſtantiuū cum adiectiuo: ſed etiā ſine eo: quale hoc eſt tu nec faceres: nec ego permitterē: nō eſt hic ſermo latinus. Dicēdū nāq̄ nec tu faceres: nec ego ꝑmitterē: aut ſic. tu nec faceres: nec a me facere ꝑmittereris. Tota enī oratio dependet a prima dictione. Item potes cognoſcere partim ex aliorum ſermone: partim te edocebit ipſe tabellarius: non eſt latinum: ſʒ
Exempla. ſic. ꝑtim potes cognoſcere ⁊c. aut ſic poteſt cognoſcere partim ex aliorū ſermone: partim ex tabellario. Item puto tum ex ſuperioribus litteris te omnia intellexiſſe: tum ex his intelligere potes: dicendum erat: tum ex his intelligere poſſe: item paratus ſis vel ꝓpugnare ſi qui te laceſſunt: vel ſi qui non ſunt ne recuſes facere pacem: dicendum erat aut ſine illo ne recuſes aut ſit. vel pugnare paratus ſis ⁊c. Ex his que dixi videor reprehendere legem duodecim tabularū Liberi parentes in egeſtate aut alant vinciantur. Sed non eſt vetuſtas illa reuocāda ad hāc regulam: que conſtat ex vſu eorum: qui more illorū vetuſtiſſimo non ſunt locuti: tā etſi haud dubie opinor: primum aut a quibuſdā adiectū. legiq̄ ita in vetuſtiſſimo quodam codice declamationum Senece. Liberi parentes alant. aut vinciantur. Huius etiā loci illud eſt ne hoc modo verba cōmiſceamus diuerſam naturam habētia: quale eſt: ille mihi nec nocuit vnq̄ nec adiuuit ego nec offendi eū: nec profui: dicendum erat. ille mihi nec nocuit vnq̄ nec ꝓfuit: aut ſic. ille nec nocuit mihi vnq̄ nec me adiuuit. Ego nec offendi eū nec adiui: aut ego nec offendi eū nec eidem profui.

Epitome capitis. cxxviij.

¶ Quoties a negatione incipimus et ſequunt̄ due negationes: vt his nec aut neq̄: tres: negationes ille non plus q̄ due efficiūt. Verba etiā formidinis ⁊ cautele idem ſine negatione aut ꝓhibitione ⁊ cū ea faciunt. Neutiq̄: nequaq̄: nuſq̄ ⁊ nuſpiam: quia ſimplicē negationem important vno verbo cōtenta ſunt. necubi quia duplicem: verbū duplex poſtulat. Preterea quoties dictionibus adeſt quedam contrarietas nō poſſumꝰ tollere alteram negationē cū nō ſolū non mō. ⁊c. Circa que aduertendū interdū ad ea applicanda eſſe non ſed etiā: verum ſed ſaltē: aut ſed certe. De hac aūt re vide latius cap. lv.

¶ Hec oīa textus dilucide declarat. Verū mancinellꝰ contra id quod de necubi dicitur ſic obijcit Necubi ⁊ nequo etiā vno verbo cōtēta ſunt
Necubi. Nequo Mācinellꝰ Liuius enī in principio li. iij. de bello punico ſecūdo ait. Hiſpanos ⁊ aphros ⁊ omne qḋ veterani erat robor exercitus admixtis ipſorū impedimētis necubi cōſiſtere coactis: ne neceſſaria ad vſus deeſſet. primos ire iuſſit ⁊c. Cato in re ruſtica capite quinto Villicus ne ſit ambulator ſobrius ſiet ſemper. Ad cenam nequo eat familiam exerceat. Idem capite. cxliij. Neue ad domum neue ad ſe recipiat. Ad cenam nequo eat. Neue ambulat rix ſiet.

Tres negationes aliqñ non plus efficere q̄ due ⁊c. Cap. cxxviij.

T Res aliquando negationes nō plꝰ efficiūt q̄ due collatione ipſa dictionū efficiente vt nūq̄ mihi nec obfuiſti nec profuiſti. Tres hic ſunt negationes: muta primā negationē in medium aut in poſtremū iā euaneſcet: cū ibi locū non inueniat ſic mihi nec obfuiſti hoc profuiſti vnq̄. Neſcis nec in pace nec in bello viuere Nec i pace nec in bello ſis viuere. Ibi tres negationes ſunt hic due cū eadē ſit ſentētia. Vereor: timeo: metuo ⁊ ſi qua ſunt talia Idem efficiunt: vel cū negatione vel ſine ea: vt vereor: ne veniat ⁊ vereor vt veniat: timeo ne moriatur more Cicero vt ne: pro vt non. Metuo ne pereat Et Terentiꝰ. Apprime in vita vtile vt ne quid nimis: pro ne quid nimis. Ex quo miror Seruiū ita ſcripſiſſe primo georg. Unde male quidam hunc [illegible] ſcribunt: pater adeſt: caue ne te triſtem ſentiat. nā ⁊ ne ⁊ caue prohibētis eſt. Neutiq̄ ꝓ nequaq̄: ⁊ ipſum nequaq̄ ⁊ nuſq̄ ⁊ nuſpiam ſimplicē negationem indicant. Ideoq̄ vno verbo contēta ſunt: vt nequaq̄ veniā. Necubi vero duplicē ideoq̄ duplex verbū poſtulat. Volo necubi mihi obuius ſias. i. ne alicubi: vt ſicubi pro ſi alicubi ſicūde ꝓ ſi alicūde. Cetera q̄ de natura negationū diſputari ſolēt in libros dialectice noſtre cōtulimus. Que ideo ꝓterimus q̄ fere non ſunt ignota oratoribus: dialecticorum vero nemini cognita. Illud tñ ad verbū huc illinc trāſferamus. Vir malus nulla laceſſitus iniuria ab amicitia recedit. Vir autem bonus nulla laceſſitus iniuria ab amicitia recedet vel receedat: neſcio tamē an liceret dicere recedit. Hoc loco eadem verba dantur malo viro et bono: ſed tamē malus recedere ab amicitia intelligitur: bonus non recedere: ⁊ ille non laceſſitus iniuria hic laceſſitus. Et haud ſcio an hoc ſic ſit ſatis ad hec diſtinguenda dixiſſe: q̄ alibi rem ſignificamus alibi admonemus. Huic addamus vnū in quo non pauci falli ſolent: vbi debeat geminari negatio: vbi non debeat vt hoc exemplo. Non modo ſtelle: ſed ne luna quidē ad ſolem ſeruat ſplēdorem ſuum: recte dicitur. Item hoc modo recte: non modo nulle ſtelle: ſed ne Luna quidem ⁊c. At quotiens dictionibus adeſt quedam contrarietas non poſſis tollere alteram negationē vt hoc modo. non modo ſtelle non apparent: ſʒ etiam luna ad ſolem obſcuratur. Sine negatione geminata non recte loquaris. Itē non modo non abſoluo hunc ſed ne leui quidē pena cū eo tranſigendum puto. Quidam tamen nuper ſcripſit ſic. Non modo abſoluendum hunc; ſed

Tres negationes idē faciunt q̄ due

Terentius

Neutiq̄. Nequaq̄. Nuſq̄. Nuſpiam Necubi.

Non ſolū quoq̄ poſt ſe negationē efflagitat.

nec etiam grauiter puniendum puto: cum dicere debuiſſet non modo non abſoluendum ſed etiam puniendum. Sūt enim diuerſa abſoluendum ⁊ puniendum: item non tantum non conſtanter: ſed etiam trepide ⁊ confuſe locutus eſt. Item non tantum inconſtanter ſed fortiter et prope minaciter locutus eſt. Male hoc ſecundum dixiſti dempta negatione. Erat enim dicendum. Non tantum nō inconſtanter. In quod vicium incidit Boetius libro .iij. in Cice. topica dicens. Si non cōfuſe ſolum verū etiaʒ diſtributim et in ſuarum partiuʒ proprietate noſcantur. dicendum erat non ſolū non confuſe. Diuerſum eſt eorūʒ vitium: qui ad illud non modo applicant: ſed etiam cum deberent applicare: ſed ſaltem aut ſed certe: aut ſed vel: quale eſt Lactantij lib. i. Quis enī mentis remote non modo futura p̄dicere: ſed etiā coherētia loqui poſſit. Dicēdū erat ſed vel coherentia: aut ſed ſalteʒ coherentia: aut ſed certe coherentia poſſit loqui: niſi forte culpa librarij eſt. Ego vero i vtroq; nō authorē: ſed tale genꝰ orationis reprehendo.

Sed ſalteʒ
Sed certe.
Lactantiꝰ.

Epitome capitis. lxxix.

¶ Precipiendo aut optando indifferenter fere dixeris: veni: venito venias: ⁊ venies ad me. prohibendo autem ne venias aut ne veneris futuri temporis: non veneris preteriti eſt temporis ⁊ negat. Poete frequēter ne et non imperatiuo dant prohibendo: quod orator rariſſime. Ne autem ſecunde ⁊ tertie perſonis prohibendo congruit: non vero prime vt non auſim; non auſis: non audeam. ne audeas ſecus loqui

¶ Omnia vero in textu notitiora ſunt q̄ vt declarentur. addere poſſimus proſpiciendū eſſe ne diuerſos modos copulemus.

Ueni ad me: venito: venias: venies: ne venias. ⁊c. Ca. lxxix.

VEni ad me; venito ad me: venias ad me: vēties ad me. Scribe ad me: ſcribito: ſcribas ſcribes: indifferenter pene his quattuor vtimur horum tamen vno in negatione ne venias ⁊ altero quo in affirmatione non vtimur in hunc modū ne veneris. Nam ipſuʒ veneris duobus modis accipitur: vno ſubiunctiue: vt ſi veneris: vel cuʒ veneris: altero ſine ſubiunctione: ideo illud nō eſt verbū principale. hoc eſt: vt ſi me iuueris rē optimam feceris. Dimitte me et diuiteʒ feceris Aufer huic magiſtratuʒ ⁊ eum iugulaueris. Eamus in portum iam naues venerint. Cice. At q̄ nobis gratiſſimuʒ vt etiaʒ pro Scipi. polliciar feceris ſi quo ⁊c. Sciendū tamen eſt q̄ hec oīa verba futuri ſunt temporis: veluti ſi ita cōmutemus: ſi abſtulero huic filiam eū iugulauero: nō autē iugulauerim. Ego hoc videro: tu videris. vos videritis quaſi hoc ego videbo vel videam tu videbis vel videas: ne veneris futuri item eſt tēporis: nō veneris preteriti illud vetat: hoc negat: qđ ſecundum cōmune eſt cū prima perſona ⁊ tertia vt neq; vero crediderim: neq; vero fuerim in ea opinione qua ceteri. Et ſine negatiōe

Cicero

Ne venerīs
nō veneris
Ne cuʒ imperatiuo.

improbe dixerim: dixerit aliquis non veni non fac: non iugula apud oratores fere nunq̄: ſʒ apud poetas. vt Vergil. Ne ſeui magna ſacerdos Et Terentiꝰ. Ne nega. Liuius lib. ij. Craſtino die oriente ſole in aciem redire erit copia pugnandi: ne timete. ⁊ Quint. Tu illam defende: arma ne relique. Hic nos Quin. admonet ne pro illo ne feceris: dicamus non feceris quia alteruʒ negandi eſt: alteruʒ vetandi. Ideoq; ne cū prima perſona ſingularis numeri nunq̄ coniunctum inuenimus ob eā cauſam propter quam imperatiuum caret prima perſona in ſingulari: quia nemo ſibi ſoli imperat aut vetat. Unde frequēter legimus ne timuerimus: ne timeas: ne timueritis: ne timeant. nunq̄ aūt ne timeā: niſi ne p̄ vt non: ſed nō timeaʒ: nō auſim: nō ſperem: non timuerim: nō ſperauerim: non crediderim. i. timere: audere: ſperare: credere non poſſum: aut non debeo ita in alijs perſonis: vt idem Quin. Nō expectes vt ſtatim gratias agat: qui ſanatur inuitus id eſt expectare nō debes. Non enī eo modo hoc dixit quo dicere ſolemus cū vetamꝰ ne me expectes amplius. Hic enim negatio eſt: non vetatio: ita nō expectaueris: et ne expectaueris quorum alteruʒ preteriti temporis eſt negat: alterum futuri et vetat

Terentius

Fabius.

Non cū prima pſona ne cuʒ alijs

Epitome capitis. lxxx

¶ Venuſte etiā poſt negationē ſeq̄t alia p̄ ſi nō aut niſi: vt late patet in exēplis in textu citatis.

De negatione adhuc quod ad elegātiam pertinet. Cap. lxxx.

HOc quod adhuc de negatiōe ſubijciam: ad ſolam elegātiam dicēdi ptinet quod quale ſit ſubiectis exemplis perſe apparebit Quint. Nō eſt difficile vt maritū vxor occidat: ſi non eſt difficilius vt filius patrem: Idem. Atq; eo cauſaʒ dimittimus: vt nō ſit abſoluendus adoleſcens niſi etiā laudandus. Idem. Quare non petit vt miſerū putetis: niſi et innocens fuerit: nō petit vt affectū alienetis: niſi et probauerit ſeſe infelicior: ē q̄ patrē amiſit q̄ oculos. Seruꝰ Sulpitiꝰ: At q̄ amittere liberos malū eſt: malū niſi hoc peius eſt ferre ⁊ perpeti. Sallu. Parcite dignitati Lentuli: ſi ipſe pudicicie, ſi fame ſue: ſi dijs aut hoibus vnq̄ vllis pepercit. Ignoſcite Cethegi adoleſcētie: niſi iterū patrie bellū fecit Titus liuiꝰ lib. xxvj. Nam qđ ad ea attinet: que nobis obiecit niſi gloria digna ſint; fateor ea defendi non poſſe. Ouidius. Nec tamen hec ſeries in cauſa profit achiui. Si mihi cuʒ magno non eſt cōmunis. Achille. Huic ſimile eſt quale apud eundem. Mentior: obſcurum niſi cuʒ nox fecerit orbē. Nuper oneratas ſummo mea vulnera celo videritis ſtellas. ⁊ Quin. Mentior: niſi cum peregrinatio mea nos deduceret maluit eſſe cū matre. ⁊ iterū. Aſſidere enī cibos miniſtrare manū porrigere quilibet poterat. Mentior: niſi factū eſt. Idem verbum apud Ambroſiū eodem modo poſitū tum in libris officiorū tuʒ in hexameron tum in alijs reperies: ⁊ apud Li

Negatio cuʒ niſi ⁊ ſi non.
Quitilianꝰ

Salluſtiꝰ.

Ouidius.

Mentior

priſcianum ad Donatum. Menſio: niſi alios qui talis eſt increpat: turpes turpis infamat

Epitome cap. Lxxxj.

¶ Uter vtri nocuit recte dicitur: vterqꝫ vtriqꝫ duriter: neuter neutri nequaqꝫ vterqꝫ alteri aut neuter alteri rectiſſime. Et ſicut vter vtri: ita quis cui etiam in alijs caſibus.

¶ Si quis dicat neuter neutrum percuſſit: ſenſus erit quia vterqꝫ vtrunqꝫ hoc eſt ⁊ ſe ⁊ alterum ideo non dicam vterqꝫ vtrunqꝫ percuſſit niſi ſe percuſſerint ambo: ſed vterqꝫ alterum que res elegantiam inuenit. Nam ſi vterqꝫ ſe ⁊ alterum percuſſit: vere diceres vterqꝫ vtrunqꝫ percuſſit que res in conſimilibus animaduertenda eſt.

Uter vtrum accuſat. Cap. Lxxxj.

Uter vtrūꝫ vterqꝫ alterum ⁊c.

VTer vtrum accuſat latine dicitur: vt cicero pro Milone. Uter vtri inſidias fecerit: vterqꝫ vtriqꝫ vix auſim dicere neuter neutri omnino nō dixerim. Terent. in phormione inqt. Quia vterqꝫ vtriqꝫ eſt cordi. In. x. quoqꝫ cōmentario: rerum a Ceſare geſtarū. ſiue ab Ircio ſiue ab Oppio nam incertus author eſt: edito ſic legi. Interim diſſentione orta inter Achillem ⁊ Arſinoen: cū vterqꝫ vtriqꝫ inſidiaretur. ⁊ ſummam ipſe obtinere vellet. Cicero autem ⁊ Quin. quantum inueni ſic nunqꝫ locuti ſunt quorum prior: ſic ait: quorū vterqꝫ ſuo ſtudio delectatus contempſit alterum. poſterior ſic. Cum enim vterqꝫ alteri obijciat palam eſt vtrunqꝫ feciſſe. Atqꝫ ſic dicendum eſſe per illud frequentiſſimū probatur: alter alteri obijcit: alter alterū contemnit: alter alterum accuſat: alter enim alterum non ambo ambos accuſant: idem dico de neuter: vt idem Quin. Ita fiet: vt cū equali cura linguam vtrāqꝫ tueri cepimus: neutra alteri officiat. Quare peccauit tuꝫ amicus meus: ſi amicos licet palā reprehēdere: q̄ mihi nuper ad ſe ſcribenti vter vtri bellum intuliſſet. reſpondit neuter neutri. aut potius vterqꝫ vtriqꝫ tum Priſcia. qui lib. ij. ait. Fiſcina vero a fiſco an fiſcꝰ a fiſcina an neutrū a neutro dubiū eſt debuerat dicere. an neutrū ab altero. Nam quod a ſe non deriuatur ſuperuacuum eſt dicere. Sed dicendum tantū ab altero non aūt a neutro quaſi nec ab altero nec a ſe. Nec illud quidē ſileamus vt dicimus vter vtri. ita quis cui: vt virgilius. Que quibus anteferam. Et Cic. Quid cui preponendū ſit. Qui. Quid quo loco ſit collocandū. Idem vt dubiū ſit quid quo referri oporteat

Terentius

Cicero

Fabius

Epitome cap. Lxxxij.

¶ Prius aduerbiū ad tempus reſpicit prior ad perſonam. vnde vtrūqꝫ dicere licet. ſed in diuerſo ſenſu: vocaui te prius ⁊ prior immo ⁊ priorē.

Uocaui te prius: vocaui te prior. Ca. Lxxxij.

Priꝰ ⁊ por.

VOcaui te prius non eſt idē quod prior. Illud ſignificat tempus quaſi prius q̄ nunc vel tunc hoc vero perſonā id eſt ego duorum prior. Et hoc quādo duo ad vnum referuntur. Si quidem ego ⁊ hic te vocauimus: ſed ego prior: hic autem poſterior: ita ſit cum vnus ad duos refertur. Uocaui te priorem melius q̄ prius: illum autem poſteriorem. melius q̄ poſterius. Per paſſiuū quis tam hoc dicere nequeat: vocatꝰ es a me prior: ſi duo eſtis: vocatus es a me priore. ſi duo ſumus. Eadē ratio eſt ſuperlatiuorum primus et poſtremus ſi multi ſumus vocaui te primum vel poſtremum ſi multi eſtis. Nonnunqꝫ ex neutra pte ſunt duo: ſed vtriqꝫ ſinguli: ⁊ tamen per hoc idē comparatiuū loquimur: vt vocaui te prior: percuſſi te poſterior: ſupple q̄ tu me. Nonnunqꝫ hinc vnꝰ eſt illic plures: vt vocaui te prior. ſupple q̄ vos me: vocauimꝰ te priores. ſupple q̄ tu nos. Idē de ſuperlatiuo vbi multa membra ſunt vt primi nos venimus: vos poſteriores: ille vltimus primus ego intraui vallum: tu ſerior: illi tardiſſimi

Epitome cap. Lxxxiij.

¶ Uerba ad accuſationem ⁊ damnationem pertinentia regunt crimen ⁊ penā in genitiuo aut ablatiuo exceptis his dictionibus altero: neutro vtroqꝫ ⁊ ambobus quas in ſolo ablatiuo regunt.

¶ Cauſā nonnulli putant q̄ dicendo arguo te furti ⁊ parricidij ſubintelligatur crimine: cui cōformari debeat adiectiuum dicendo vtroqꝫ. vt ſit vtroqꝫ crimine ⁊ furti et parricidij. aut neutro. aut altero: aut ambobus. ſcilicet criminibꝰ ſiue autem id dicamus ſiue quia authoribus placuit ita loqꝫ: obſeruāda eſt peritorū conſuetudo

Tenetur ne ſacrilegij: an furti: an vtroqꝫ. cap. cxxxiij.

Uerba a-
cuſandi
Damnād-

SI quis furetur rem ſacrā de prophano: tenetur ne ſacrilegi an furti: an vtroqꝫ: non autē an vtriuſqꝫ. qui ſuſtulerit rē ſuā de ſacro: furti nec tenetur an ſacrilegij: an neutro: non autē an neutrius. Accuſare hunc potes: vel furti vel ſacrilegij vel de vtroqꝫ vel de ambobus non autē vtriuſqꝫ aut amborum. Condemnare non licet de vtroqꝫ ſꝫ de altero: vel furti: vel ſacrilegij: nō autem ſed alterꝰ: vel furti vel ſacrilegij. Cur ita ſit vt demus varios caſus eidem verbo preſertim ſub coniunctionibus que eoſdē coniungere debent caſus: Nempe q̄ nomina peccatorū cum huiuſmodi verbis idem valent in genitiuo quod in ablatiuo prepoſitione habente: vel nō habente: non idem in ceteris. Neqꝫ hoc in his modo nominibus que certum peccatum ſignificant ⁊ ſpeciale: ſed in his etiam que generale ⁊ incertum. vt Cicero. An non intelligis primū quos homines ⁊ quales viros mortuos ſummi criminis arguas: ⁊ iterum. Sceleris atqꝫ nefarij parricidij condemnauimus. Per hec verba licebit tanti ⁊ quanti cū ſubſtantiuis adiungūtur: per genitiuum vel: vt quante pecunie condemnaſti: tante ſumme damnaui. Liuius libro. xlvij. Sed nequaqꝫ tantum relictum eſt: quāte ſumme damnatus fuerat.

¶ Epitome capitis.cxxiiii.

Impleo / Refercio — ¶ Impleo ⁊ refercio ablatiuū ſine ꝑpoſitione regere poſſunt aut mediante prepoſitione de: que tunc neceſſario additur quando ſignificatio eam exigit. Regunt etiam genitiuos ſꝫ vſitatius eorum nomina: vt plenus gratie referto predonum mari.

¶ De vbo eſt illō Vergilianū.enei.i. Implent veteris bacchi.pinguiſq; ferine. Sūt ⁊ alia nomina gtīū aut abltīū regētia vt pauper egenꝰ: inops.dis.diues.locuples.abūdans ⁊ ſimilia.

¶ Impleo ⁊ refercio.ablatiuum poſtulant. Caplō.cxxiiii.

Contrariū prope huic eſt qō ſubiiciam impleo: ⁊ refercio: ⁊ ſilia verba ablatiuū ſine prepoſitiōe poſtulant: vt impleui nauem frumēto et referſi apothecā vino et tamē aliquando addimus illam prepoſitionem de: ſic impleui nauem de omni genere frumēti: ⁊ referſi apothecam de varia natura vinorū. Vix auſim dicere impleui omni genere frumenti: ⁊ referſi varia natura vinorꝫ: hoc qō dicimus exemplo cōprobandū eſt. Cicero — Cicero de oratore. Quod ſi tantam vim rerꝫ maximarum arte ſua rethorici ample cterent: qrebat cur de procmiis ⁊ de epilogis et de huiuſmodi nugis [ſic eīn appellabat] referti eſſent eorū libri. Hic nequaꝙ licuiſſet ſine prepoſitione loqui. Nō eīn libri illi referti ſunt procmiis ⁊ epilogis: ſed preceptis procmiorū et epilogorū ſicut in ſuperioribus: nō eſt nauis impleta omni genere frumenti: ſed frumento omnis generis: neq; apotheca referta oīi natura vinorū: ſed vino oīis nature. Qr de refercio de impleo mentionē feci. Refertus / Plenus — Dico hoc amplꝰ de refertus ⁊ de plenus. Exēplum quod modo attuli oſtendit refertus poſtulare ablatiuum ſicut impletus: ſicut vacuatus: ſicut vacuus. Idē tamen Cicero ait ꝓ lege manilia. Referto predonum mari. Et pro Plantio. Audieram refertam eſſe greciā ſceleratiſſimorū hoīm ac nefariorum. Sed nunc tranſit in nomen tametſi cetera huiuſmodi noīa ablatiuū ſemper habent: vt vacuus incolis non incolarum: frequens populis non populorꝫ: preter ꝙ plenꝰ: cui Cicero ſemper genitiuū dedit. De ceteris auctoribus non poſſum in vniuerſum pronunciare: cū multi etiam ſue etatis ablatiuum dederint: Varro — Varro lib.i.rerum ruſticarū. nihil ſua intereſſe vtrum his piſcibus ſtagnum habeat plenū an ranis: Et Saluſt. in Iugurth. Que ꝙꝙ gratia et flagitio plena videbant̄ tn̄ q: morꝫ metu mulctabant̄: ſicut regi libuerat: par conuenit. Suoq; arbitrio ſcriptores vtuntur. Poſteriores vero omnes: vt hoc nomen nouiſſimus pro vltimo: ita etiam plenus vino dixerunt non ſolum plenus vini: Quare qui ſolo genitiuo ꝯtentꝰ erit. Ciceronem imitabitur: qui vtroq; vtetur: ceteros. Sed in vtendo habebit ⁊ venuſtatis rationē ⁊ lucis. Quod vel ex proximo exemplo oſtēditur. Aue gratia plena. Ego ad euitandā amphibologiam dixiſſem. Aue gratia plena: quēadmodum in alio eſt factum: vbi non erat ambiguitas: plenuꝫ gratie et veritatis: licet diuerſa verba hic ſint atq; illic in altero eſt:

in altero

Liuiꝰ vt nomini plenꝰ dat etiā abltīū ita verbo impleo dat etiā genitiuū.vt in qnto. Ipſe multitudinē quoq; que ferme ſemper regenti eſt ſimilis: religionis iuſte impleuit.

¶ Epitome capitis.cxxv.

Potior — ¶ Potior nunc ablatiuum regit omnium dictionuꝫ preter genitiuum rerum i[n] quo ablatiuus imperio aut dominio ſubaudiri videt̄ olim etiam accuſatiuum rexit. exponiturq; per obtinui: eſt enim de rebus que molimine et conatu obtinētur. et tam tertie ꝙ quarte coniugatiōis reperitur.

Potior ⁊ gtīū ⁊ abltīū hr̄e poſſe. capl'. cxxv.

Potior rex — Potior hos eoſdē caſus habere poteſt: ſed cuꝫ ceteris frequētius ablatiuum cū hoc noīe res fere ſemper genitiuum: vt Lacedemonii rerum diu potiti ſunt: id eſt rerum imperium diu tenuerint. In aliis nominibus magꝭ ſignificatio exponitur per obtinuerunt ꝙ retinuerunt vt potitus ſum victoria: ſuꝫ potitus amica: id eſt pugnando vel laborando obtinui victoriam vel amicam. In preſenti tēpore plerumq; fruor Cicero. ꝙ ſi his voluptatibus bona etas fruitur libentius: primū paruulis fruitur rebus: vt diximus deinde his quibꝰ ſenectus etiam ſi non abunde potitur non omnino caret. Pro eodem poſuit fruitur ac potit̄. Potitur pro potitus eſt preſertim more hiſtorico legimus. Potior a potis deſcendit ideoq; illi in ſignificatione ſimillimum eſt. nam ſuꝫ cōpos mentis: compos animi: compos rationis: compos ſanitatis: ꝙ hec habeo At compos voti: compos victorie: compos optati ꝙ hec opera mea atq; labore obtinui: obtineoq; illud tamen ſciendum eſt apud Ouidiū in.xii. ſic legēdum. Luq; tuis armis nos te poteremur achille: non potiremur ante penultima breui non lōga: a tertia ſcꝫ non a quarta coniugatione.

¶ Epitome capitis.cxxvi.

¶ Traiicio tam virtute prepoſitionis ꝙ verbi accuſatiuum regere poteſt vnde interdū duos ſimul regit ſed in diuerſo ſenſu.

¶ Traiicio. Capl'.cxxvi.

Traiicio exercitū. id eſt, trāſporto exercitum trans mare aut trans flumen. Traiicio mare vel flumen. id eſt tranſeo. Aliquando vtrunq; coniunctim: vt Liuius traiecit copias hiberum: ⁊ plancus. Traieci exercitum Iſaram.

¶ Epitome capitis.cxxvii.

¶ Do tibi litteras ad alium perferēdas vt reddas. do ad te litteras vt lecturus accipias.

¶ Do tibi litteras: do ad te litteras. Caplō.cxxvii.

DO tibi litteras tanq̄ tabellario: do ad te litteras ſcilicz ad te perferendas. Aliquando hec duo cōiunguntur vt Cicero. Dedi illi ad te litteras Et Salu. Vulturtio litteras ad Catilinā dat ergo q̄ mittit litteras dat: cui littere dātur ſi perfert reddere dicitur: ſicut ille ad quē dantur accipere. Saluſtius

℃ Epitome cap̄. cxxxviij.

℃ Eo ad villam ⁊ in villam pro eodem dicimus ſed confero in patrem ⁊ ad patrem munus differenter: nam illic eſt beneficiuz ⁊ donatio: hic obſequium aut ſola perlatio.

Eo in ⁊ cōfero in ℃ Eo in villā: eo ad villā. ca. cxxxviij.

EO in villam et eo ad villam proficiſcor in campū ⁊ ad campū cōfero me in agruz ⁊ ad agrū: idē ſunt ⁊ in ſimilib⁹ pter q̄ in hoc vltimo verbo: quotiēs referf ad perſonam. Dicimus em̄ contuli me ad Catonem ⁊ contuli me ad patrem. Nō autē in Catonē ⁊ in patrem: ad diſtinguendam verā ſignificationē Nā cū dico ɔtuli ī perſonā: nō poſſuz addere alterā pſonā velut me ſz rē velut bn̄ficiū: eritq̄z ſignifitio dictionis: vt multa cōtuli in Catonē. i. donaui. Nemo in patrem poteſt tanta bn̄ficia conferre quanta contulit pater in filium.

℃ Epitome cap̄. cxxxix.

℃ Refero tibi. i. recito ⁊ enarro: refero ad te id eſt in conſulationez tuā, fero: et iudiciū tuū poſco plerumq̄z ſignificat. cap̄. xxxix.

Refero illi et ad te. RETtulit mihi rettulit ad me ita differūt q̄ illō eſt: narrauit: hoc vero in cōſultationē tulit: vt Quin. Relatur⁹ vobis iudices ordine malorū meorū cuctū: quē nemo tā crudelis, nemo tam ſeuus audiet: vt me nō paſcat. Sed hoc nemini ignotū eſt. Idē vultis ſcire iudices nihil impatientia charitatis feciſſe patrē. non rettulit ad matrem: nō propinquos cōſuluit. nō amicos. Cicero in Catili. Refer inquis ad ſenatuz. id eſt fer in cōſultationē ſenat⁹. Virgi. iij. enei. Delectos populi ad proceres primūq̄z parentē Monſtra deū refero. Et ne dubitares de ſenſu ſermonis huius: more ſuo aperuit ſubiungens. Et que ſit ſententia poſco. Pauloq̄z poſt Surge age: ⁊ hec letus lōgeuo dicta parenti. Haud dubitanda refer. Sunt em̄ duorū verba nō cōſiliū ab anchiſa petentiū: ſed illū quid agendū ſit docentiū. Ideoq̄z addif illud haud dubitanda. Porro vtraq̄z harū ſententiaꝝ in verbo verſatur: aliquādo etiā in facto: ſed diuerſa ē ſignificatio: vt Quin. Ad patrem arma rettuli. id eſt reportaui. Et Cicero. Si ad vnū oīa referenda ſunt: digniſſimū eſſe Pompeiū hoc eſt ſi ī vnū oīa cōferēda ſunt: de re intelligif nō de oratione. Quid illud q̄le eſt eiuſdē pro deiotaro. Qui rumores ad ſe referent. ⁊ quale eſt Ceſaris: vt quę diceret Arioviſtus cognoſcerēt: ⁊ ad ſe referrent. Hic de verbis agitur ⁊ tamē nō ſignificatur ferri in cōſultationē ſed potius narrari ⁊

Cicero. Vergilius. Cicero.

renunciari mandata ab altero data. Preterea hic ſolet adhiberi actūs vel noīatiuus. Ibi crebro in proſa preſertim ablt̄us cū ppoſitione de vt de oib⁹ his referā ad ſenatū. Oīa aūt hec referā ad ſenatū rarius dicif: tn̄ ſignificat idez quod eſt in ſenatorum conſiliū feram:

℃ Epitome cap̄. cxl.

℃ Interdico tibi aqua ⁊ igni: potius q̄ aquā et ignē: ⁊ interdictū eſt tibi aqua ⁊ igni potius q̄ aqua ⁊ ignis interdictus eſt tibi: ſed ſic quoq̄z reſoluere licet aut tertio ſic. Tu interdictus es aqua ⁊ igni. Sunt aūt tres modi reſoluendi accuſatiuū dum actiuum mutatur in paſſiuū: vn⁹ ſic. dedi tibi equum. equus datus eſt tibi a me. Secundus ſic. Docui te muſicā. Tu a me doct⁹ es muſicam. non muſica docta eſt te. Terti⁹ dū vterq̄z reſolui pōt vt rogaui te veniā. i. tu rogatus es a me veniā: vl' venia rogata ē ex te a me. ℃ Animaduertendū ergo q̄ hō dicetur doctus non res quam didicit: et veſtitus nō ipſa veſtis et indutus potius q̄ indumentum. Mancinellus probat interdico etiam cum accuſatiuo cōſtrui his verbis. Interdico tibi aquam. ⁊ ignez dici ⁊ iam poſſe oſtendunt. Iuſtinus lib. v. Et cui ante oēm humanam opē interdixerat. Seneca epiſtola. lxvij. Interdices mihi inſpectionē rez nature. Ouidius lib. vj. meta. Cui quondā regia cōiux orbem interdixit. Valerius maximus lib. ij. Interdixit etiam ei coniunctū hominum vſumq̄z balnearum: turmaſq̄z equitum quibus prefuerat: ademptis equis in funditoꝝ alas trāſcripſit. Neſtor addit et aliorū exēpla vt Suetonij in Nero. Et cū interdixiſſet vſum amethiſtini ac tyrij coloris ꝑcluſit cunctos negociatores. Sen. lib. iij. de ira. Si iubes ceſar. ſtatim illi domū meā inter dicā

Interdico

Mancinellus.

Valerius

℃ Interdico tibi aqua ⁊ igni. Cap̄. cxl.

INterdico tibi aqua ⁊ igni nō aūt interdico tibi aquā ⁊ ignez: neq̄z interdico te aqua ⁊ igni. Quo autem modo mutabif in paſſiuuz hec orō. Sunt tres modi quantū colligere poſſum mutandi actiuū in paſſiuū. vnus vbi adeſt ſolus ac accuſatiuus: ab eo in nominatiuū mutato incipiendi vt dedi tibi equū: equus a me tibi datus eſt: alter vbi ſunt duo accuſatiui: alterū in noīatiuū conuertendi: alterū relinquendi. vt docui te muſicam: tu a me doctus es muſicam nō autem muſica docta eſt a me te: tertius vtrūlibet horū accuſatiuoꝝ mutandi in nominatiuum alterum vel relinquendo: vel in ablatiuū cū a vel ab transferendo ſic: ego rogaui te veniaz: tu rogatus a me es veniam vel venia abs te rogata eſt mihi: licet per hoc ſecundū tu magis videaris rogaſſe pro me q̄ ego te. Quē horū modoꝝ hic verbo tribuemus: nullum: ⁊ tamē ſunt tres iſti ſimiles vn⁹ hic eſt: tibi interdictū eſt aque et igni: quod eſt frequētiſſimū. Alter hic aqua et ignis tibi interdictus eſt: vt Liuius lib. viij. Interdictumq̄z populo antiati mare. Quod ſi eſſet mari prioris modi foret exemplū. Terti⁹

Interdico Modi actiuorū reſoluendi.

hic tn̄ interdictus es aq̄ ⁊ igni : ſed tn̄ hic modus eſt ceteris rarior. Metellus numidic⁹. Illi vero om̄i iure atq̄ honeſtate interdicti ſunt ego neq̄ aqua neq̄ igni careo.

¶ Epitome cap. cxlj.

[Pluit.] ¶ Pluit apud peritiores ſuppoſito caret: p oppoſito vero ablatiuo gaudet: licet aliis caſibus vulgo iungatur. Ningit tam ſuppoſito q̄ appoſito .i. caſu tam anteriore q̄ poſteriore caret

[mācinell⁹] ¶ Dico ablatiuo gaudet. Nam etiā alios caſus recipit. vnde mancinellus. Pluit ſanguis vl' lapis pluit ſanguine ⁊ lapidibus: pluūt lapides: [Tibullus] in noīatiuo ſcʒ. Et de⁹ pluit aquā recte dicitur Tibullus li. ij. Multis vt in terris depluerit q̄ [Plynius.] lapis. Statius li. viij. thebaidos: Sata pluūt Plynius. li. ij. Preter hec inferiore celo relatū in monumēta eſt lacte ⁊ ſanguine pluiſſe. Ibidem effigies q̄ pluerat ſpongiaruʒ fere ſimilis [Plautus.] fuit. Plautus in muſtel. Venit imber: lauit parietes: perpluunt tigna. putrefacitq̄ operaʒ fabri. Ibidem. Quā mihi amor ⁊ cupido in pect⁹ perpluit meū. his igit' patet pluit habere ſuppoſitū noīatiuū vel ablatiuū. Et deus pluit carnē: ⁊ huiuſmodi dicendi gen⁹ nō ſolum nunc di[Tunc finis]ci ſed a plauto quoq̄. Hec ille. nihil tamē plautini in approbationē dicti ſui citat. Nā aliud eſt depluere ⁊ perpluere: aliud pluere. Multa eī compoſita actiua ſunt quoruʒ ſimplicia abſoluta. Itaq̄ apud tibullū depluerit eſt quaſi ceciderit deorſum in morē pluuie. Perpluit aūt eſt per mediū pluit. Unde ī plauto perpluūt tigna ſignificat q̄ per mediū tignorū pluit. nec eſt accuſatiui caſ⁹ dictio tigna: ſʒ noīatiui ſicut amor et cupido in pectus perpluit meum.

¶ Pluit. cap. cxlj.

[Pluit Ningit.] PLuit caret ſuppoſito habens oppoſitum ablatiuū: vt Liui. Nunciatū eſt in albano lapidib⁹ pluiſſe: licet nunc dicam⁹ de⁹ pluit carnem Pluit manna. Pluit eſcaʒ. Ningit vero ſuppoſitum ⁊ appoſitum reſpuit.

¶ Epitome capitis. cxlij.

¶ Decet iuuat ⁊ cōducit pro vtile eſt. nō plane ſunt imperſonalia q: interdum habent ſuppoſitum etiam pluralis numeri: quin adeo ſi infinitiuus pro ſuppoſito cōſtruatur fere perſonalia fuerint. Explicit ⁊ expliciunt in doctorum vſu non ſunt.

¶ Ut decet me cantare: cātare me decet. Et in hymno. talis part⁹ decet deū Pro explicit aūt dicunt nonnulli explicitum eſt.

¶ Decet: iuuat: conducit. Cap. cxlij.

[Decet Iuuat Conducit.] DEcet: iuuat: conducit. pro vtile eſt: et ſigna ſunt alia pſonalia ſunt plane nec imperſonalia cū habēt numeros: hec veſtes decet nos: iſti tibi iuuant te ſtudia ſecreta maxime pducūt. Explicit expliciunt nunq̄ quod ſciam legi.

¶ Epitome capitis. cxliij.

¶ Auſculto ⁊ audio aut potius audiens ſignificantia obedire datiuum regunt: ſignificātia auribus capere accuſatiuum.

¶ Ut filia ſi mihi auſcultare voles: eris mandatis diuinis audiens.

¶ Auſculto te: auſculto tibi. Cap. cxliij.

[Auſculto te Audio te et tibi] AUſculto te: audio te: auſculto tibi: obtempero tibi: ſum audiēs te: q̄ te audio: ſum audiens tibi: q̄ tibi obedio vt lex. xij. tabularuʒ apud Quin. Filiuʒ minus dicto audientem liceat abdicare. Cice. in philip. Et audiēs eſſet huic ordini: et pro deiotaro. Aut qui dicto audiētes in [Cicero.] tanta re non fuiſſent. Cū verbo repperiſſe apud ſcriptores proſe orationis tale loquēdi genus non memini. Apud Plautum in comedia q̄ inſcribitur captiui duo memini. cum dicto haud audiebat facto nō ledat licet. Hinc eſt q̄re vnū obedio ex cōpoſitis ab audio poſtulat datiuū

¶ Epitome capitis. cxliiij.

¶ Dono tibi mun⁹ notū eſt. dono te hoc munere aut premij aut beniuolētie aut miſericordie gratia.

¶ Sunt ⁊ alia que ſic accuſatiuū cū ablatio regunt vt beo: dignor: accumulo: augeo: doto: dito: locupleto: beatifico. ſed nō ſic datum regūt. vt dono ⁊ impertior. vt plurima ſalute te īpertior et impertior tibi plurimam ſalutem.

[Dono] DOno tibi munus notuʒ eſt q̄d ſignificat: dono te munere plerumq̄ premij gratia: ſed interdū admirationis: interdū beniuolentie: interdū miſericordie. Cicero pro Archia. Sylla cū gallos [Cicero.] et hiſpanos ciuitate donaſſet: videlicʒ in pmiū Que exēpla ſunt plurima: vt militariſis donis corona vallari: immunitate donatus ſum. Idē pro eodē. Itaq̄ ſi ciuis romanus Archias legibus nō eſſet: vt ab aliquo imperatore donaret' perficere nō potuit. Certe īperator nō remuneratiōis cā Archiā ciuitate donaſſet: ſʒ admiratiōe ingenij ⁊ beniuolētia. Virg. Nemo ex hoc numero mihi nō donat⁹ abibit. Nimirū nō pre[Vergilius]mij gratia. Nā tres pmia primi accipient. Beniuolētie ergo nō meriti illorʒ gratia: cum poſtremi nihil oīno mereant'. Quale eſt Valerij maximi li. ij. Rex Antioch⁹ bello qđ cū romanis gerebat filiū Scipionis a militib⁹ ſuis interceptum honoratiſſime excepit: regijſq̄ muneribus donatū vltro ⁊ celeriter patri remiſit. Utiq̄ amicitie gr̄a. Et amphitrion apud Plautum. Verū ita animatus fui: itaq̄ nunc ſum vt ea te patera donē. ⁊ paulopoſt. Alcmena inq̄t. pateram profecto feras: qua hodie me⁹ vir donauit me: in quorū vtroq̄ ſola in donando beniuolentia declaratur. Idem Plautus in aulula[Plautus.]ria. Dij immortales quibus ⁊ quantis me donatis gaudijs. Qui. in gladiatore. Quod me facere conuenit: qui per maria latrocinijs infecta petit⁹ ſum ſol⁹: q̄ lucē: libertatē: deniq̄ quicqđ pati debeo non ignarus: vt primo natalis hore tempore: ſed videns ſentienſq̄ acceperim: nec ſolum donatus his bonis: ſed ſummis periculis liberatus ſum. Verba ſunt hominis ex ag-

geratis beneficia amici:vt ſe maxime illi oſten
dat obſtrictũ. Sola ergo fuit ratio beniuolen‑
tie. Idem in pariete palmato. ꝙ blande ille ſe
poſuit miſerũ ſuum. ꝙ diligenter vxoꝛis gaude
tis excluſit oculos: ꝙ multo eccũ pudoꝛe dona‑
uit. Hic habita eſt miſericoꝛdie ratio. Suet. in
vita Augu. Et ne enumerẽ quot ⁊ quos diuer‑
ſarum partium venia:et incolumitate donatos
Coꝛnelius nepos de vita attici. Auxit hoc offi‑
cium quoqꝫ liberalitate. Nã vniuerſos frumẽ‑
to donauit. pꝛofecto clementie:non remunera‑
tionis gratia.

¶ Epitome capitis:cxlv.

Incumbo. ¶ Incumbo omnes dictiones in datiuo rege‑
re poteſt:ſed eas quoqꝫ in accuſatiuo mediãte
in vel ad que ad ſtudium animumqꝫ pertinent
¶ Ut incumbo remis ⁊ ſtudijs. Incumbo i ſtu
dia vel ad ſtudia:non autem ad remos vel in re
mos. Cã diuerſitatis videtur:qꝛ dicẽdo ad ſtu‑
dia litterarꝫ videt̃ ſubaudiri datiuus: vt ſit icũ
bo curis aut vigilijs aut pluteo:ad ſtudia litte
rarꝫ:ſꝫ modica eſt ratio. Potioꝛ aũt eſt ratio au
ctoꝛis:qꝛ in rebus ad animũ pertinentibus me
taphoꝛicos loquimur. vt ſit incũbo quaſi inui‑
Calepinus gilio aut innitoꝛ. Calepinus autem affert exẽ‑
plum vbi Cicero incumbo in rẽpubli. dixit. Ut
ad Coꝛnificiũ. Te tñ hoꝛtoꝛ vt omni cura in rẽ
pub. incũbas. Vulteqꝫ vt accedẽte tã tacite ꝙ ex
preſſe adiectiuo ſeu nomiali ſeu participiali ⁊
mediãte ꝓpoſitiõe accuſatiuo ſit locus. vt apđ
Ci. pꝛo. L. Sylla. Nemmẽ eſſe ex illo honoꝛis
gradu qui non oĩm ſtudio:virtute: auctoꝛitate:
incubuerit ad rempublicam conſeruandam.

Incumbo. Cicero. INcumbo ſtudijs: ⁊ incum‑
bo remis. Virgi. Validis incũbi‑
te remis. Incũbo in ſtudia et ad
ſtudia:ſed nõ incũbo in remos et
ad remos. Ci. Pergite adoleſcen
tes et hec in ſtudia in quib⁹ eſtis incumbite. et
alibi. Quare incumbam⁹ o noſter Tite ad illa
pꝛeclara ſtudia et eo vnde diſcedere non opoꝛ‑
tuit aliquando reuertamur. Neqꝫ hoc in bonũ
tantummõ accipit̃:ſed etiam in malum. vt idẽ
Marco Catoni incumbenti ad eius pernicieꝫ
Sed illud incũbite remis:non eſt per trãſlatio
nem dictũ:vt hoc. Nã vt cum remiges incũbũt
remis vel cum nos operi faciundo incumbim⁹
toto pectoꝛe:ſignificatur diligentia ⁊ conatus:
ita vt cum acutius quid mente agimus incũbe‑
re dicimur:quemadmodũ e contrario ſupini di
cuntur qui negligenter agunt.

¶ Epitome capitis. clvj.

¶ Nonnulla verba in diuerſo ſenſu datiuo ⁊ ac
cuſatiuo conſtruunt̃:plura in eodem: ſed accu‑
ſatiuo fere miniſterio pꝛepoſitionis per quam
quedã etiam ablatiuo congruunt. In diuerſo
igit̃ ſenſu dicim⁹. Metuo timeo ⁊ foꝛmido tibi
et te. Nã tibi quaſi amico:hoc eſt pꝛo te ⁊ incõ‑
modum tuum ne quid tibi mali accidat. ſꝫ te tã
ꝙ inimicũ ne quid mali in me moliaris. Cedo
tibi. i. locũ do ⁊ concedo. cedo te, flagello aut oc
cido. Accedo tibi. i. adijcioꝛ et aduenio: accedo
te. i. aggredioꝛ. Conduco tibi. i. vtilis ad aliqđ
ſum:conduco te. i. ſimul duco. Conuenio tibi. i.
conſentiens ſum aut commodus:vnde cõuenio
tecum etiam dicitur:conuenio te. i. cito aut cõ‑
pello:aut congredioꝛ. Inceſſo tibi. i. inijcio. aut
suboꝛioꝛ:inceſſo te. i. peto ⁊ cedo. Nec eſt pꝛete
ritum a verbo incedo:vt in marginib⁹ falſo no
tatum inueni:ſed verbũ inde foꝛte deductũ:ter
minatum in ſo. Sic differenter dico:do cuſtodi
equum:et equo cuſtodẽ. atqꝫ alia multa. In eo
dem autẽ ſenſu ſed in diuerſis caſib⁹ dicemus.
Inſum tibi ⁊ in te. Similis tui ⁊ tibi:ſed tui vo
lunt ad moꝛes ⁊ ſubſtantiã reſpicere. Partioꝛ
huic rei ⁊ in hanc rem laboꝛes. Naſcoꝛ huic rei
et ad hanc reꝫ. Aggrego ⁊ aſcribo ⁊ annumero
te his ⁊ ad hos ⁊ in numerũ hoꝛũ. Pꝛopꝛium ⁊
cõmune his ac hoꝝ:particeps ⁊ hoꝝ ⁊ cũ his.
Celo te hanc rẽ ⁊ de hac re. Cõmoneo ⁊ admo‑
neo te hanc rem ⁊ huius rei. Impleo vas vino
et vini. Diues auri et auro:atqꝫ innumera alia.
Oĩa eñ compoſita cum pꝛepoſitione datiuũ
regentia poſſunt appoſita ꝓpoſitione ꝓpoſitio
nis caſum regere:vt comparo: cõfero: cõpono
tibi ⁊ tecum. Oĩa item ad pugnã. vt certo. pu
gno:contendo:congredioꝛ tibi ⁊ tecum. Oĩa
dein localẽ regentia. vt infero latio ⁊ in latium
de quibus late Mancinellus in theſauro ⁊ nos
in grãmatica noſtra diſputauimus. Sed vt au‑
ctoꝛis verba explaneꝫ:cõmendo te regi. i. com‑
mitto credo ⁊ humanitati ac beniuolentie eius
mando:cõmendo te apud regem aut in ſenatu
id eſt laudo. Dimitto:te abiens. i. derelinquo:et
dimitto te vt abeas. i. ſoluo. Impendo: inſudo:
inſiſto:innitoꝛ: ibio: intẽdo: impertioꝛ huic rei
et in hanc rem. Reſpondeo:ſcribo:loquoꝛ:per‑
tineo:attineo tibi ⁊ ad te ſed potius ad te:pꝛe‑
ter reſpondeo qđ etiã datiuo non inepte iũgit̃
ſed finem facio.

Timeo te. timeo tibi. cõmẽdo. cedo. cap. cxlvj.

TImeo te tanqꝫ inimicum: ti‑ Timeo te
meo tibi tanqꝫ amico. Illic tanqꝫ of‑ Timeo tibi
fenſurus ſis:hic tanqꝫ defendendus Cõmendo
Cõmendo te regi id eſt cõmitto:cõ‑ te regi et
mendo te apđ regem. i. laudo. Cedo tibi. vnde apud regẽ.
⁊ concedo tibi pꝛo nõ repugno tibi facitqꝫ pꝛe Cedo tibi
teritũ ceſſi:cedo te pꝛo flagello te cuius pꝛete‑ Cõcedo ti
ritũ eſt cecidi pꝛo flagellaui:⁊ ſupinũ ceſuꝫ. Vñ bi.
ceſus vel ꝗ flagellatus vel ꝗ amputatus eſt ſi‑ Cedo te.
ue occiſus raro pꝛo occido hoc verbuꝫ accipit̃.
Cice. in philippicis. Cedit greges armentoꝛũ.
dimitto te diſcedẽs. id eſt relinquo: dimitto te Dimitto
diſcedentẽ. i. abire permitto: vel dimitto te. id Inceſſo te
eſt mitto inde dimiſſi legati dicũt̃. Inceſſit mi inceſſo tibi
hi cupiditas. i. ſubijt. Inceſſit me ille. i. me of‑
fenſurus me petit ⁊ accuſat. Ineſt huic loco et ineſt huic
ineſt in hoc loco. Pꝛimũ apud Quintilianũ. ce ineſt i hoc.
teroſqꝫ frequẽtius. Ait eñ. verum hoc melius
faceret natura ipſa duce:ſed naturis ipſis ars Cõparo et
inerit. Secundũ apud Ciceronẽ:vt ibi. Illđ ho confero te
neſtum quod ſepe diximus:ſi in alio cernimus

tamen nos mouet atq; illi in quo id ineſſe vide

illi ⁊ cum illo.

tur:amicos facit. Comparo hanc rem illi ⁊ cū illo:confero iſti ⁊ cum iſto. Ego ſum ſimilis ti

Siſs tibi et tui

bi ⁊ tui. Hoc eſt cōmune oibus ⁊ oim:vel cōmu ne mihi tecum:⁊ cum ceteris:Ego ſuꝫ pticeps

Cōe oibus et omniū.

laborū tuoꝝ ⁊ tibi ſum in laboribus particeps Quin. Et in pleriſq; ruris operib⁹ marito par

Particeps tuoꝝ ⁊ tibi et tuis.

ticeps. Curtius. Quod fuiſſet illis in periclis particeps. Accedit huic rei ⁊ hanc rem:vel ac cedit huc vel eo.vel eodem. Quintilia. Atq; vt

Accedit mihi et me

accedat dolori meo cumulus que hoc facit vx or mea eſt. Cicero vt ad illā optimā preclarāq; predā damnato. Sexti roſcij velut cumul⁹ ac

Impendo huic rei et in hanc rē.

cedat. Impendo curā vel operam vel laborem: et ſimilia huic rei ⁊ in hanc rem.qđ in Quinti.

Partior laborē multiſ et in multa

ſepe reperias. Partior laborē multis negocijs et in multa negocia:vt apud eundem. Adijcio

Adijcio huic rei ⁊ in hanc rē

huic rei ⁊ ad hāc rē. Reſpōdeo tibi ⁊ ad te. Ce

reſpondeo Celo

lo te hanc rem ⁊ celo te de hac re. Tu es natus ad laudem ⁊ laudi. Cicero pro Sextio. Nā qđ agerer vir ad dignitatem ⁊ gloriam natus. Et in eadem. Qui ſe patrie:qui ciuibus ſuis: q̄ lau

Naſcor. aggrego. Aſcribo. et cetera.

di:qui glorie nō qui ſomno ⁊ conuiuijs et dele ctationi natos arbitrant. Aggregabo te illis vulgo dicimus. Idem aggregare te ſoleo in nu merū noſtrū Idem pro Archia. Aſcribi ſe i eaꝫ ciuitatem voluit:⁊ pro eodem. Cū fuerit i alijs quoq; ciuitatibus aſcriptus. Ideꝫ in philippi cis. Tu vero aſcribe me in talem numerū. Idē pro Rabirio. Si quis hunc reprehendendum putat:aſcribat ad iudiciū ſuum nō modo meā: ſed huius etiā ipſius qui cōmiſit ſentētiā. Iteꝫ cōtra Rullum: illum ſibi collegam aſcriberes. Tibi hoc aſcribendum eſt. id eſt tibi tribuēdū et imputandum.

Epitome cap.cxlvij.

Penitet:tedet:miſeret:piget:⁊ pudet q̄ vera impersonalia ſunt optant ante ſe aliud imper ſonale qui cum conſtruantur:vt cepit: incepit: deſinit poſſet ⁊c.

Habet aūt tedet ꝓ preterito perteſum ē:ꝙuis dicat etiā diſteduit ⁊ pteduit: ⁊ miſeret miſer tum eſt. Cepit eū penitere. Cap.cxlvij.

Penitet cū ſocijs

Cepit eum penitere: poſſet te pigere. Deſinet me tedere sepi⁹ dicim⁹:ꝙ cepit ille penitere:poſſes pigere deſinā tedere. Quin. in mi

Quintilia. Cicero.

lite Mariano. Neq; ſi ſit cupidiſſimus vite pe nitere eum ſui facti poteſt. Cice. de ꝑtēdo cō ſulatu. Si hic eius liber eſt: cuius auctoritatis neminem poſſet penitere. idem in Uerrē. Iam iā Dolobella me neq; tui neq; tuoꝝ liberoꝝ q̄s tu miſeros in egeſtate atq; i ſolitudine reliqſti: miſereri poteſt. Simile eſt illud Terentij. Ita medij bene amabunt:vt me tuarum miſertū eſt Menedeme fortunarū:me pro a me miſertū di xit. Epitome capitis.cxlviij.

Deſunt nonnunꝙ in oratione verba ſed non ſine gratia. Quotiens videlicet cōmotis vt per iram interrogantibus aut minantibus:ꝑ apo ſiopeſim datur ſermo abruptus. Aut quotiens quod ſubticetur: verbuꝫ eſt intellectu facile: vt verbum generale:aut ad loquelā ſpectans. Un de Seruius honeſtā dicit eclypſim in illo Uer

Nota

giliano:talia per latium:vbi ſubaudit gerebantur Vero autem:facio:fio:ſuꝫ:cōia ſunt verba.

Exempla plurima ſunt in textu: Illud Cice ronis Quo ⁊c. ſic conſtruitur. Quo.i.ad quem vſuꝫ.ſup.deſ aut petā mihi auctori pacis ſignū matris quaſi dicat ad nullum. Quintiliani ſic. Quo.i.ad quid peri fideꝫ ſupple rogo dederis ſup. ceco diuitias vt quib⁹ neſciat vti. Quo.i.ad quem vſum datur nunc tantū frumenti ⁊c. Col ligit autem valla ſex modos:quorum prim⁹ eſt per quo. Secundus per vnde Tertius per dico Quartus per reſpondeo. Quint⁹ per cōfiteor Sextus per verbum generale. Uerbum autem eſt facillime in participijs intelligitur. ⁊ non nunꝙ in alijs.vt eneid.j. Nunc fama minores Italiam dixiſſe ⁊c. ſubaudi eſt.

Quod in oratione verba nonnūꝙ deſunt at q; redundēt. Cap.cxlviij.

Uerba deeſſe cū gratia ⁊ venuſtate ꝑ quo Unde

Deſunt nonnūꝙ oratione ver ba ſed nō ſine gratia. Hora. Quo mi hi fortuna: ſi nō permittitur vti. id eſt ad qđ vultis eſſe mihi bona for tunc. Hic modus incipit per quo:alius incipit

Primus modus.

per vnde vt ideꝫ. Unde mihi lapidem: quo ſuꝫ eſt op⁹ vnde ſagittas:ſupple putas:⁊ dicas mi

Secūdus modus.

hi eſſe. Iuuenalis. Unde tibi frontem liberta temq; parentis. Cum facias peiora ſenex. Cice ro ad Fabium. Martis vero ſignum quo mihi pacis auctori. Quin. quo per fidem diuitias ce co. Et alibi Quo nunc tantum frumenti; q̄ claſ ſem commeatu grauem. Idem. Unde hunc illi animū: Et alibi. Unde tantū viriū ceco vt i vno

Uerbū ad loquelam ſpectans

ſtatim ictu mors tota peragatur. Idem tamen qit alio loco. Unde miſere tunc. Unde ſomnus: ſupple erat vel eſt. Eſt tertius modus vt apud

Tertius modus.

eundem. Sequitur queſtio anxtilis rhetorice. Nam quidam vehementer in caminnchi ſolēt et quod ſit indigniſſimuꝫ in accuſationem ora tionis vtuntur orandi viribus: eloquentiaꝫ eū eſſe que penis eripiat ſceleſtos:eu⁹ fraude dā nent interim boni:conſilia ducantur in peius:

Cicero

ſupple dicunt etiam eloquentiam. Cicero. Ha bendas eſſe ꝙ latiſſimas amicitie habenas:ca put eū eſſe ad bene viuendū ſecuritatē:ſupple dicunt eū caput. Qui mo.us loquēdi apđ gre cos eſt frequentiſſimus. Idem verbum aliqñ redūdat:vt de oratore Cicero Titum illum qui ſtudioſe pila luderet. Et idem. Signa ſacra no ctu frāgere putarent:gregaleſq; in campū nō

Redūdantia.

veniſſet requireret:excuſauit Ueſpa. Terentiū ꝙ cū brachiū fregiſſet Satis erat dicere ꝙ bra chiū fregiſſet. Et nō longe illinc. Cui cum fami liaris quidā quereret ꝙ diceret vxorē ſuā ſuſpē diſſe ſe de ficu:amabo te inq̄t.da mihi ex iſta ar

Quartus modus Reſpōdeo deeſt

bore q̄s ſerā ſurculos Sat erat ſine illo ꝙ diceret ſꝫ illō diceret libenter apponit Cic. Quart⁹:cū ſuppletur reſpondeo vt idem frequenter: quod autem ſcribis de illo negocio; ego neſcio quid

cōſilij capiam:vel ego iā antea tenueraȝ ſupple reſpondeo:raroq̄ȝ vel nunq̄ȝ hoc verbum ꝓfertur. Aliquando ſubintelligitur ſimile verbum apud Quintilianum. Sed ſi confeſſionem exigitis culpe mee:ego fui pater durus ⁊ patrimonij:qđ iaȝ melius ab his ad miniſtrari poterat tenax cuſtos. Supple confiteor. Quod eſt quintus modus. vt apud Ciceroneȝ. in quo:obſecro quoniā Terētiano verbo libēter vtimur:aſſentatio abſit:veritas retineaᷓ. Subintellige ita loquimur:quoniā Terētiano verbo libēter vtimur. Et alibi Satiari delectatione nō poſſum vt mee ſenectutis requiem oblectationēq̄ȝ noſcatis. Sextus modus vt apđ Plyniuȝ iuniorē Studes an piſcaris,an venaris: an ſimul oīa: ſup. facis. Quintilianus. Nihil aliud q̄ renuet id eſt nil aliud faciet q̄ renuet. id eſt, nil aliđ faciet q̄ renuet. Et iteruȝ. Et acceptis lr̄is meis iuuenis filius nihil aliud q̄ cuȝ matre fleuiſſet i. nihil aliud feciſſet q̄ cū matre fleuiſſet. Martialis. Nil aliud bulbis q̄ ſatur eē potes. id eſt nil aliud facere. Cui confine eſt illud vbi prolato aliquo aduerbio qualitatis: ſubauditur pro conditione materie:aut dixit aut fecit. Vň Ennius:ꝓclare Anaxagoras:fortiter Scipio prudenter Fabius:ſupple dixit aut fecit: prout ex his que iam diximus aut dicturi ſumus colligitur. et per cōparatiuū. Dij melius:ſup. fecerūt: aut faciant: aut certe velint: nec de dijs ſolum verum etiam de hominibus:vt apud Quintili. Tu melius vxor: que facturū retinebas: ſupple feciſti:interdū etiam per nomen:nam illud melius eſt aduerbium vt dij meliora. Lucanus ipſe verbum appoſuit. Dij meliora velint. Nec ꝓcul ab huius natura abeſt:quando vtimur hoc noīe res:ſiue in noīatiuo ſiue in accuſatiuo: forte etiam in alijs caſibus vt reſtat mihi exponēda vita quam hic egit in magiſtratu res digna auditu in primis:vel reliquū eſt vt exponā vitā huius qua fuit in magiſtratu:rem dignam auditu in primis.

Quintus modus Confiteor.

Sextus modus Verbū generale vt facio

Martial.

Epitome capitis. cxlix.

Propter certitudinē ſignificādā locuti ſunt oratores de futuro per preteritū. Sepe autem optatiui tempora quaſi neceſſitateȝ importantia vſurpant. Sepe ad hoc ſi particulam ſubaudiunt. Item ſepe imperfectum preteritum pro pluſq̄perfecto:⁊ indicatiui tēpora: pro alteri⁹ modi temporibus:ac econuerſo ornatus aut varietatis gratia poſuerunt.

Exēpla oīa patēt in textu:preter q̄ eſt adhuc alius modi exēpli. quādo ſubiūctiuū ꝓ indicatiuo vſurpatur. vt ſi pergis abiero pro abibo. Aut potius pro ſi perrexeris dixit ſi pergis ⁊c.

Cur de futuro nō per verbuȝ futuri tēporis auctores interdū loquanᷓ. Ca. cxlix.

Preteritū.

Fabius

Annibal apud Titum liuiū alloquēs milites inq̄t: ſi tales aīos in prelio habebitis quales hic oſtēdiſtis vicim⁹. Quinti. Si tales milites oēs habem⁹ mari vicimus. Cur de futuro nō per verbū futuri tēporis locutus eſt. Nēpe ad aſſeuerantiā rem vt nō futura: ſed iam eſſe videaᷓ multoq̄ȝ plus ponderis habet: vt dicimus vicimus q̄ vincemus. Idem Quit. Dimitte tantum ⁊ euocaſti. i. euocaueris. Cice. Vnū oſtende in tabulis aut tuis aut patris tui emptū:⁊ viciſti. pro viceris. Item pro Sextio. Reſtitiſſes repugnaſſes:morteȝ pugna oppetiſſes:pro eo qđ eſt reſiſtere:repetere:mortem pugna oppetere debuiſſes. Oui. lib. iiij. meta. Premiaq̄ȝ eripies q̄ ſi tibi magna videnᷓ Ex illis ſcopulis vbi erant affixa periſſes. i. petere debuiſſes:Terentius in andria. prediceres: ꝓ eo qđ eſt ꝑdicere debeas. Et alibi. Fortaſſe aliquanto iniquior erat propter eius libidinē:pateretur:pro pati debebat. Iteȝ Cicero. iij. offi. Male etiā curio cū cauſam trāſpadanorū equā eē dicebat ſemper addebat vincat vtilitas:potius diceret nō eſſe equam:q̄a non eſt vtilis reipubli. i. dicere debebat. Huic ſimile quaſi apđ Oui. de re medio. Gnoſia feciſſes inopē ſapiēter amaſſet. id eſt ſi feciſſes inopem. Hora. Decies centena dediſſes. Huic parco paucis contento:quinq̄ȝ diebus: Nil erat in loculis. id eſt ſi dediſſes. Plyni⁹ iunior. Dediſſes huic animo per corpus feciſſet qđ optabat. i. ſi dediſſes. Illud magis poeticam:vt Vergil. Tu quoq̄ȝ magnam partem operi in tanto ſineret. dolor Icare: haberes. id eſt, ſi ſineret. Iuuenalis. Greculus eſuriens in celum iuſſeris ibit. i. ſi iuſſeris. Adhuc diuerſum huic eſt:quale apud Cic. Cō chiliatis. Cn. Pompei periſtromatis ſeruorum in cellis ſtratos lectos videres. i. vidiſſes. Quin. Semꝑ vidiſſes:vt ibi videres nō quēadmoduȝ tenues vmbre corp⁹ accipere cogitationib⁹ ſolent. Apud hunc ſepe ē hic modus loquēdi. Si perſeueraſſem duos exceecauerā ꝓ exceecaſſem. Quale eſt illđ Horatianū. ij. carminū qđ metricā Priſci. putat. Me ruētis illapſus crebro ſuſtulerat:niſi dextra leuaſſet. Apđ illū quid eſt pene cōtrariū. vt ibi dictatoris nomen qđ ſepe iuſtū fuiſſet:pro fuerat. Nā de imperfecto ſubiunctiui qđ ſolet poni pro imperfecto indicatiui in proximo libro iam dixi:cū hoc exēplū fuerat:non quia amicus nō eſſet. Ci. de repub. lib. vj. Et q̄ de via feſſus eſſem: ⁊ ad multā nocteȝ vigilaſſem:pro feſſus eram vigilaueram

Cicero.

Verba optatiua importare neceſſitatem aut decentiam

Si ſubauditur

Plynius.

Iuuenalis

Impfectū pro pluſq̄ perfecto. Et indicatiui pro alteri⁹ modi tēpa aut cōtrario.

Epitome capitis. cl.

Cū verbis oportet:decet:operepreciū eſt expedit neceſſe eſt:cōducibile ⁊ ſimilib⁹: ꝯſuetudo oratorū preſens infinitiui verbi actiui conſtruit: ratio grammaticorū potius paſſiue vocis q̄ actiue. q̄đ aliter dici ſolet. Cū dictis verbis ꝯſtruēda eē participia accuſatiui caſus aut cū opus eſt ablatiui caſus loco verborū.

Verbi gratia:loco huius neceſſe fuit ꝯſuluiſſe dicunt conſultum oportuit:⁊ loco huius op⁹ eſt conſuluiſſe conſulto opus eſt. Saluſtius in Catilina. Nam ⁊ prius q̄ inceperis conſulto ⁊ vbi cōſulueris mature facto opus eſt.

Oportet legere libros:non oportuit factum. Cap. cl.

De infinitiuo actiuo & paſſiuo.

[O]Portet legere libros: expedit euoluere auctores: vtile eſt cognoſcere plurima: operepreciũ ẽ habere q̃s imitemur neceſſe eſt adhibere vſum. conducibile eſt deſcendere in certamen: et agitare cum aliis controuerſias. Uel per paſſiuuʒ oportet legi libros: euolui auctores: cognoſci plurima: haberi quos imitemur: adhiberi vſuʒ agitari cum aliis controuerſias. Huc poſteriorem modum magis ars grammatica probat: illum magis auctoritas. Secus in preterito. Nã q̃ non legimus ſepe feciſſe hoc oportuit ſed factum. Cicero in Uerrem. Tamen id factum nõ oportuit. Et in eundem. Apollini ſignum ablatum certe non oportuit. Et alibi. Totam rẽ illi integram ſeruatam oportuit. Non diſſimile ſane eſt illud per alterum verbuʒ [de volo loquor] Ut idem Liberis conſultum volumus: etiam ſi poſthumi futuri ſunt. Idem Percurram tamẽ breui: vt non minus hominem ipſum q̃uis cõe defenſum velitis. Quint. An incidiſſe in ſordidum nomen: non eo contemptuʒ hominis quẽ deſtructum volebat auxiſſe.

Cicero

Epitome capitis.clj.

Oratores nonnũq̃ ꝓpoſitiões & ratiões cõfundunt: ita vt priuſq̃ ſcdam partẽ ꝓpoſitiõis exequantur: prioris rationẽ aſſignent.

Propoſitiões ratiõeſq̃ iterdũ miſceri.c.clj.

propõnes. et ratiões confundi.

[N]Am vbi vicini neceſſe eſt expedit cedere: ſiue plura ſunt de quib⁹ q̃rit̃ facilior erit in ceteris fides: ſiue vnum: minor pena ſolet irrogari verecundie. Miſcuit hoc loco Quin. ꝓpoſitiones rationeſq̃ cum ſit vſitatiſſimum ſic dicere ſiue plura ſunt de quibus queritur ſiue vnũ. Si enim plura facilior erit in ceteris fides. Sin vnũ. minor pena ſolet irrogari verecundie. At q̃ iterum. Firmis autem iudiciis iamq̃ extra periculum poſitis: ſuaſerim & antiquos legere [ex quibus ſi aſſumat̃ ſolida ac virilis ingenii vis: deterſo rudis ſeculi ſqualore: tamen hic noſter cultus clarius eniteſcet] & nouos quibus et ipſis multa virtus adeſt. Alius dixiſſet: ſuaſerim et antiquos legere & nouos antiquos quideʒ et cetera. nouos vero &c. Cic. in Antonium. O te miſerum ſiue illa tibi nota non ſunt [nihil enim boni noſtri] ſiue ſunt qui apud tales viros tã impudenter loquere.

Epitome capitis.clij.

Quia video: verbum eſt perſonale: dicam tu videris mihi probus: non videtur mihi q̃ ſis probus & ita in conſimilibus.

Non dicendum eſſe videtur tibi q̃ bene faciam ſed video: tibi bene facere. Ca.clij.

Uideor

[N]On videtur tibi q̃ bene faciã et mihi non videt̃ q̃ bene loquaris: ſicut vobis videtur q̃ male facim⁹: ita nobis videt̃ q̃ male facitis: videt̃ tibi q̃ ille bene ſcribit. & mihi videt̃ q̃ iſti bene arent. Ruſticanus hic ſermo eſt: & agreſtis. Eruditi enim ſic loquũtur Nõ video: tibi bene facere: & tu nõ videris mihi bene loqui. Sicut vos videmur male facere: ita nobis vos videmini. ille videt̃ tibi bene ſcribere & iſti mihi vident̃ bñ arare.

Epitom: capitis. cliij.

Datiuus mihi & tibi ſepe ex conſuetudine loquendi aſſumitur ita vt nullum certũ aut referat aut demonſtret. Exempla ſunt in textu.

Hic mihi gloriatur. Cap.cliij.

[H]Ic mihi gloriat̃ ſe omnes honores ſine repulſa obtinuiſſe et alibi idẽ. Ci. narrãs bruto rẽ in qua ille affuerat inquit. ecce tibi Põponius noſter: iſtud mihi & tibi nõ magis ad me vel ad te: q̃ ad ceteros pertinet: ſed eſt oratio ſumpta de medio qua vulgo vtimur: tu mihi ſemp dormis: ille mihi aſſidue ſedet. Cũ ſuper cena eſſem⁹ ecce tibi oſtiũ crepuit. Hic ſmo neq̃ ad me neq̃ ad te: neq̃ ad quẽq̃ refert̃: ideoq̃ differẽs eſt ab illo ſignificato: q̃le ẽ apd Uirgi. Hic mihi tum molles libeat iacuiſſe p herbas Neue tibi ad ſolẽ vergãt vineta cadẽtẽ. Hic pcipit̃ ad vniuerſos ſub pma & ſcda pſona: ibi nõ pcipit̃: nec ad aliquẽ ſmo ẽ. Epitome capit. cliiij.

Mihi & tibi. Cicero.

Superiorib⁹ aut paucis dieb⁹: aut triduo ſimileſq̃ ablatiui nõ ſunt exponẽdi. ſic per ſuperiores aut paucos dies: ſeu per triduũ: ſ. intra ſuperiores aut paucos dies: aut intra triduũ ſignificat̃ enim per ablatiuũ tempus itra qd aliqd factũ eſt aut fieri põt: aut etiã tẽpus qñ: ſed tẽpus q̃diu poti⁹ in actõ ponetur.

Et id potiſſimũ ſi ſit õtinuatũ & ſine itermiſſione: licet auctor noſter id nõ approbet. Nam Noni⁹ Marcell⁹ nõ futilis auctor & obſeruatio doctiſſimorũ id approbat. Nõ eñi obſtat q̃ iterdũ addit̃ actõ particula integritatis & cõtinuatiõis: vt hic iã ter cẽtũ totos regnabit̃ annos. Gẽte ſub hectorea: q̃ regula nota eſt Equalẽs geminis: hax ſi iũgit̃ vni dictio: ꝑ reliqua tãtũ modo debet haberi. Unde tẽpus q̃diu pcipue cõtinuatũ in actõ ponit̃: aut etiã in ablatiuo. tẽpus qñ & intra qd in ſolo ablatiuo niſi dicamus ad hinc trienniũ: aut intra aut infra triennium Uerũ neſtor quoq̃ auctor ẽ noſtrũ ſequit̃ dicẽs Quotienſcũq̃ [inq̃t Marcellus] per actm annos vel dies loquimur. auges annos vl' dies vocamus quotiẽs per ablatiuũ interiectis aliquibus annis vl' diebus. Fruſtra excogitata ẽ hec differentia Nonii marcelli: etſi tuã ſententiam oẽs q de hac locuti ſunt ad noſtrã vſq̃ etatẽ ꝓbare videant̃. Si eñ per accuſatiuũ ſignificaret tẽpus cõtinuatũ nõ oportere vel poti⁹ non liceret addere õtinuos. vt Cice. pro lege Manilia. At hercle aliquot annos õtinuos ante legem Gabiniã ille populus romanus cui⁹ vſq̃ ad noſtrã memoriã nomẽ inuictus in naualib⁹ pugnis permãſerat: Magna ac multo maxima parte nõ mõ vtilitatis: ſed dignitatis atq̃ imperii caruit. Uirgilius Ene.i. Hic iã ter centũ totos regnabit̃ ãnos. Itẽ Georgicorũ.iiij. Septẽ

Nonius. Neſtor. Cicero

illū totos perhibēt ex ordine menſes Fleuiſſe. Si igitur per accuſatiuū tempus minime interruptū ſignificaret̃ nō oporteret addere totos neq3 ex ordine: qđ ſignificat ſine intermiſſiōe. Dicendum eſt ergo ꝙ indifferenter loquimur per ablatiuū more latino: ⁊ per accuſatiuū. inſtar grecoꝝ. Nihilq3 differt ſi dicat̃. vt Cicero ſcripſit ꝙ̄ꝙ̄ te Marce fili annum iā audientē Cratippū: aut duob⁹ annis audiui Platonē. Immo etiā per ablatiuū addēdo cōtinuis vel totis loqui poſſim⁹. Unde in apoſtolicis lectionibus legitur capitulo vltimo. Manſit autem Paulus biennio toto in ſuo ꝓducto diſputans.

Ouidius — Oui. li. v. triſtiū. Pene decē totꝭ aluit penatibus annis. Teren. in adelphis. Sex totis mēſibus olfeciſſem ꝙ ille quicꝙ̄ ceperet. Uerū illud fortaſſe meli⁹ pciperet̃: cū de parte nō de toto tēpore loqmur nō licere per accuſatiuū loqui: ſ3 per ablatiuū vt ſi dicas. Ego hoc anno ad te veniā. i. aliquo tēpore hui⁹ anni. Quod non recte diceres per accuſatiuū: ad te hunc annū veniā.

¶ Qualiter ſit accipiendū ſuperioribus dieb⁹ veni in cumanum ⁊c. Cap. cliiij.

Superioribus dieb⁹ — Superioribus dieb⁹ veni in cumanū et iterū. qui his paucis dieb⁹ pōtifex fact⁹ eſt. Et in futuro. paucis diebus erā domeſticos tabellarios miſſurus. Et iterū: triduo aut ad ſummū quatriduo periturū. Hec Cicero ⁊ Saluſti. Legati triduo nauim cōſcendere: nō eſt accipiendū per ſuperiores dies: ⁊ p paucos dies: p triduū ⁊ q̄triduū ſ3 intra ſupiores dies: intra paucos dies intra triduū ⁊ q̄driduū: nam illud qđ aliqui dicunt temp⁹ continuatū ⁊ ſolidū ſignificari per accuſatiuū: ſecus per ablatiuū plane falſum eſt. Cicero em̄ atq3 Uergilius ſepius accuſatiuo ⁊ quidem indifferenter vtūtur: poſteriores vero pleriq3 ablatiuo. Aliquando in huiuſmodi genere ſermonis omittimus: poſt. ſic. intra decem dies ꝙ venit: cōfecit omē negocium. In paucis dieb⁹ ꝙ rhodum appulit: vxorem duxit: id eſt poſtꝙ venit: poſt ꝙ appulit: que exēpla apud hiſtoricos ſunt plurima. ¶ Epitome capitis. clv.

¶ Quid eſt ſine particula diuerſitatꝭ niſi interueniat dictio: alius: aliter: aut comparatiuū nomen non recipit poſt ſe ꝙ: ſed niſi.

¶ Nō ergo dices. Quid eſt aial ꝙ corp⁹: ſed niſi corp⁹ ⁊c. aut qđ aliud eſt aial niſi ⁊c.

¶ Quid ē aial niſi corp⁹ cū aia ↄcretū: recte dici: qđ eſt aial ꝙ corp⁹ non recte. cap. clv.

Quid ē niſi: ⁊ qđ eſt aliud ꝙ ⁊c. — Quid eſt animal niſi corpus cū anima concretū recte et latine: qđ eſt animal ꝙ corp⁹ cū anima cōcretū nō recte. Adde aliud vel aliter: vel ſecus: vel vtroq3 modo licebit dicere. Quid eſt aliud animal ꝙ corpus: vel niſi corpus cum anima concretū Cice. Quid eſt aliud gigantū more bellare cū diis niſi nature repugnare. Idē faciet cōparatiuū: vt quid eſt melius ꝙ gaudere: vel niſi gaudere. vt Quin. Nihil eſt facilius niſi totā cauſā omnino non agere. Preter ꝙ eandē aut prope parem vim obtinet ꝙ niſi: cuius exempla vt facilia: pretermittimus vnum illud admonētes vbi eſt preter ibi locum habere preterꝙ ad hūc modū vt nullius rei ſum auarus preter laudē vel preterꝙ laudis. nulli places preterꝙ mihi vel preter me.

¶ Epitome capitis. clvi.

¶ Transferre aliqñ ſpectat ad imitationē: ſit quid penes eos vnde transfertur maneat

¶ Transferre. Cap. clvi.

Trāſferre — Quem morem ſpartiate transtulerūt in feminas. Et alibi idē Cic. Qđ niſi in amicitiā trāſferat̃. Que i alios transferunt̃ nō ſolēt remanere penes eos a quibus trāſferunt̃. Mos aūt vt vult Cice. ita trāſfert̃ vt penes priorē ꝙ remaneat: ⁊ in lib. offi. Qđ ab Ennio poſitū in vna re trāſferri i multas pōt. in codē. Mediocritas ad omnē vſum cultūq3 vite transferenda eſt. Lucan⁹ in. x. Nōdū tranſlatos romana in ſecula luxus.

Epitome capitis. clvij.

¶ Cōmitto ſequēte: vt aut ſibi pticula fere ī malā partē ſumit̃: ideoq3 h3 negationē ꝓpoſitam.

¶ Committo qualiter accipiatur. Cap. clvij.

Cōmitto — Non cōmittas vt cum omnia tibi a nobis ſuppeditata fuerint. tu tibi defuiſſe videare. Et iterū: nō cōmittas vt dicēdū ſit nō putarē. Hec.

Quītilian⁹ — Ci. Quin. quoq3 nō cōmittā vt illa dubia faciā defenſiōis ſollicitudine. Et alibi. Nihil tibi minus cōmittendū ꝙ vt vlciſcaris hoc flagitiū in eo preſertim q̄ apō malignos poterit videri te permittēte feciſſe. Ci. tñ quodā loco nō per vt: ſ3 per quāobrē locut⁹ eſt dicēs: nihil tibi eē cōmitendū ↄſiderare debes quāobrē eoꝝ q̄s laudas: te nō ſimillimū pbeas. Idē pollet quāobrē qđ vt: ⁊ licebit illud tollere: ⁊ hoc ſubijcere. Ex quibus exēplis dat̃ intelligi hoc verbū ſequente vt: vel ſimili dictione: ſemp accipi in malam partē: nec recte dicas fac cōmittas vt omēs te laudēt: aut ſic. nō cōmiſiſti vnꝙ vt laudareris: propterea ſemper habet ſecū negationē.

¶ Epitome capitis. clviij.

¶ Oriūdus participiū nō eſt: ſignificat aūt locū vñ maiores nri ſunt: noſq3 i originē traxim⁹ licet alibi orti. i. nati ſimus. Dicit aūt ort⁹ circūſtantiā loci in quo: oriūdus vero de quo.

¶ Oriundus ⁊ ortus. Cap. clviij.

Oriūd⁹ et Ort⁹ — Oriundus quod nō habet vim participij: credo alij dixerūt. Liui⁹ vtēdi hic mod⁹ eſt. Ego ſum ort⁹ Rome. oriūdus a placētia. Titus Liui⁹. Nati carthagine ſ3 oriūdi a ſyracuſis. id eſt a ſyracuſis originē trahētes: vnde fuerūt parētes: vel ſine ꝓpoſitiōe: vt idē Alba oriundū ſacerdotū. In perſonis vero cū ꝓpoſitione. Idē longe is princeps latini noīs erat: ſi fame credimus ab Ulyſſe deaq3 Circe oriūdus. Idē. Quid hoc ſi polluit nobilitatē iſtā veſtrā quā pleriq3 oriūdi ex albanis ⁊ ſabinis non genere: nec ſanguine: ſed per cooptationum in patres. Nōnūꝙ p in

declinabilia vt inde ego ſum oriundus vnde tu
Liuius tamē ſi recte ſcribitur, ait libro viij. Pa
lepolis fuit haud procul inde vbi nūc neapolis
ſita eſt: duabus vrbibus idemqꝫ populus habi⸗
tabat: cuius erant oriundi.

Epitome capitis. clix.

¶ Memini verbum pro recordor: regit geniti⸗
uum vel accuſatiuum: ſignificans autem mētio
nem facere genitiuū vel ablatiuū mediāte de pre
poſitione a qua ſignificatione videntur deriuari
Mentum — mentū; mens: mentio: ⁊ mentior: ⁊ forte menta.
Mens
Mentio

Memini. Ca. clix.

Memini. Terentius — MEmini pro recordor: tum geni⸗
tiuum: tum accuſatiuū poſtulat. vt Te
rentius. Faciam Ut meiqꝫ ⁊ huius lo
ci ſemper memineris. Cice. Oīa que
curant ſenes meminerunt vadimonia conſtitu⸗
ta: qui ſibi cui ipſi debeāt. Quid iuriſcōſulti: qd
pontifices: qd augures: qd philoſophi ſenes ꝙ
multa meminerūt. idem verbū pro eo quod eſt
mētionem facio: recuſat accuſatiuū. poſtulatqꝫ
genitiuū vel ablatiuū cū ꝓpoſitione de: vt Qui.
Neqꝫ oīno huius rei meminit poeta ipſe. Et ite
rū de quibꝰ multi meminerūt. Hinc videtur deri⸗
Mentio. — uari menſio: quaſi a meno preſenti ⁊ geminato
Meno — preterito memini. Unde ſupinum mentum: ex
Mens — quo mentio: ⁊ mens: que omnium recordatur: ⁊
Mentum — mentum quia in mentione facienda hoc eſt ī lo
Mentior — quendo precipue mento vtimur. Nullum enim
Menta. — animal mouet partem oris ſuperiorem: niſi co⸗
codrillus: ſed inferiorem ſicut ⁊ nos mentum.
Hinc etiam mentior: quia contra mentē loquor
Forte ⁊ hic venit mēta: ſed nolo eius ethymolo
giā aliquā inferre: ne cui forte videar argutulus

Epitome capitis. clx.

Alter: ⁊ Alius. — ¶ Alter de duobꝰ eſt vnus: alius de multis. Al⸗
ter etiā accipitur ꝓ ſecundo ſiue ex duobꝰ ſiue ex
pluribus. Aliquando etiam pro ipſis duobus.
¶ Addit diſcrimē inter tertiū ꝯſul: ⁊ ter aut ter
Gellius — tio de quo Aulꝰ Gelliꝰ lib. x. dicit ſic. Familia⸗
ri meo cupiā litteras athenis romā miſi: in qui
bus a me in tertium ꝯſul ſcriptū fuit. Is aūt ad
me reſcripſit petiuitqꝫ vt rationē dicerē cur ter
tiū ac non tertio ſcripſiſſem. Id etiā aſcripſit vt
qd ſup illo q̄qꝫ mihi videretur ſe facerē certiorē.
tertiū ne ꝯſul ⁊ quartū. an tertio an quarto dicē
dū eſſet: cū rome doctū virū dicere audiſſem ter⸗
tio ⁊ quarto ꝯſul nō tertiū quartūqꝫ: idqꝫ in pri
cipio libri Celiū ſcripſiſſe ⁊ Quadrigariū Clau
diū in libro vndeuigeſimo Mariū creatū ſepti⸗
mo ꝯſulē dixiſſe. Ad hec ergo reſcripſi nihil am
pliꝰ ꝙ vba Marci Uarronis hoīs [vt opinor]
Uarro. — ꝙ fuit Claudiꝰ cū Celio doctioris in qbꝰ vbis
vtrūqꝫ de quo ad me ſcripſerat decideretur Nā ⁊
Uarro ſatis apte qd dici oporteret edocuit. Et
ego aduerſus eū q doctꝰ dicebatur litē meā face⸗
re abſens nolui. Uerba Marci Uarronis ex li⸗
Differētia — bro diſciplinarū quīto hec ſunt. Aliud ē quarto ꝓ
inter quar⸗ — torē fieri: ⁊ aliud eſt quartū: Quarto qd tpꝰ aſſi⸗
to conſul ⁊ — gnificat ⁊ ter ante factū. quartum aūt locū aſſi⸗
quartum. — gnificat ⁊ tres ante factos. Igitur Enniꝰ recte: ꝙ
ſcripſit. Quitꝰ pater quartū fit ꝯſul Et Pōpeiꝰ
timidꝰ qd ī theatro ne aſcriberet ꝯſul tertiū an
tertio: extremas litteras nō ſcripſit. qd de Pō⸗
peio Uarro breuiter ⁊ ſubobſcure dixit. Tiro Tul
lij Ciceronis libertꝰ in epiſtola quadā enarra⸗
tius ſcripſit ad hūc ferme modū. Cū Pōpeius
[ut] edē victorie dedicaturꝰ foret: cuiꝰ gradus
vice theatri eſſent: nomēqꝫ eiꝰ ⁊ honores īſcri⸗
berentur queri ceptū eſt vtrū ꝯſul tertio inſcriben
dū eſſet an tertiū. Eā rē Pōpeius exq̄ſitiſſime
retulit ad doctiſſimos ciuitatis. Cumqꝫ diſſen
tirent ⁊ pars tertio. alij tertiū ſcribēdū cōtende
rent. Rogauit Ciceronē Pōpeiꝰ vt qd ei rectiꝰ
videretur ſcribi iuberet. Tūqꝫ Ciceronē [ut] iu⸗
dicare de viris doctꝫ veritū eē: ne quorū opinio⸗
nē improbaſſet: ipſos videretur improbare. Per
ſuaſit ſit igitur Pōpeio Cicero: vt neqꝫ tertio ne⸗
qꝫ tertiū ſcriberetur: ſed ad ſcdm vſqꝫ. t. fierēt lit⸗
tere videlicet te. t. vt vbo nō perſcripto: res qui
dem demōſtraretur ſed dictio tātū ambigua ver⸗
bi lateret. In Marci tamē Catonis libro quar
to originum ita perſcriptum eſt Carthaginenſes
ſextū de federe decernere: id verbum ſignificat
quinquies ante eos feciſſe cōtra fedꝰ nūc ſextū

Alter alius. Ca. clx.

ALter de duobus dicit:
aliꝰ de multis notū ē oībꝰ li⸗
cet nō oēs recte vtantur. Ma — Notat Ma
crobiꝰ de ſaturnalibꝰ. Cum — crobium.
igitur aſſeruerimꝰ quattuor ī
corpe fieri digeſtiones: qua
rū altera pēdet ex altera. di
cendū erat: quarū alia pēdet ex alia. Idē ī alio
opere de naturalibꝰ. Ille vero inſolubiles cau⸗
ſe ſunt q mutuis inuicē nexibꝰ vinciuntur ⁊ alte⸗
rā altera facit: ac viciſſim de ſe naſcuntur: nūꝙ̄ na
turalis ſocietatis amplexibꝰ ſeparātur. Nā Oui.
de nouē picarū tranſformatione loquēs. q̄ꝙ cū
excuſare metri neceſſitas pōt tn̄ ꝙ ſingule ſin⸗
gulas ac certe certas inuerēt itellexit cū īqt Al⸗
teraqꝫ altiꝰ rigido cōcreſcere roſtro. Ma videt
Sue. de vita Caij. Nec ceſſauit ex eo alterum al⸗
ter criminari: atqꝫ iter ſe oēs cōmittere. Neſcio
an ſic accipiendū ſit vnū vni: ⁊ rurſus hunc illi.
Ply. quoqꝫ lib. xi. inquit de formicis. Quā ex di
uerſo cōtrahunt altera alteriꝰ gnara: Quare di
camus aliquando ſic loqui eſſe permiſſum. E di⸗
uerſo nonnūꝙ̄ de duobꝰ dicimꝰ alius ⁊ aliꝰ: nec
dicere alter poſſumꝰ: vt dubitatur vter excellat.
Salu. an Liuiꝰ ⁊ aliꝰ aliū: preponit nō aūt alter
alterū. Ratio poſtulabat vt diceremꝰ aliꝰ alterū — Aliꝰ alium
Nā aliꝰ ad plurimos refertur: qui de duobus iu
dicāt: alter ad vnū de duobꝰ de qbꝰ iudicatur. Sed
q: videbatur inuenuſtū ſic loq: maluerūt mutare
alterū in aliū. Afferamꝰ exemplū. Salu. ī Catil.
de Ceſare ⁊ Catone loquēs īquit. Genus etas
eloquentia prope paria fuere: magnitudo quo⸗
qꝫ animi ⁊ gloria ſed alia alij. Uel eſt ea ratio quā
dixi: vel hec ꝙ idem eſt alia alij: quod diuerſa di
uerſo vt alia eſt facies mea: alia eſt facies tua id — Alter vnus
eſt diuerſa. Proprie igitur alter refertur ad vnum — duorum

de duobus: vt Hannibal in tranſitu apennini a miſit alterū oculū: ſiue ad vnā duarum partium quod ſuperius etiam ſignificaui: vbi hoc Ciceronis exēplo vſus ſum. Duplices ſimilitudines eſſe debent: vne rerū: altere verborum. ⁊ quale eſt Virgil. exemplū Aurea mala decē miſi: cras altera mittā.

Alter pro ſecundo

Aliquando accipitur alter ꝓ ſecūdo ex duobus pluribuſue vt vnus: alter: tertius quartus: vne altere: tertie quarte littere. Et hic eſt alter annus belli punici. Ego altero mēſe repudiaui vxorē. i. ſecundus annus ab origine belli pu. ⁊ ſecundo menſe a ductione vxoris.

Alter pro duobus.

Aliqñ pro ipſis duobus: vt vnus aut alter. i. vnus aut duo quod etiam in aduerbijs reſpondet ſemel aut iterum: id eſt ſemel aut bis: Item ſemel ⁊ iterū Cicero. in Bruto. ſemel aut iterum in philippicis.

Iterū ꝯſul
Tertium conſul.
Tertio ꝯſul vice.

Dubitari poteſt tamen cum dicitur iterum conſul: an ſecunda vice: an bis conſul intelligat que dubitatio ⁊ in ceteris non erit. Tertiū cū conſul ⁊ quartum conſul ſic differt ab illo ter cōſul et quater cōſul: q in altero ſignificatur ⁊ tertia ⁊ quarta vice: in altera tribus et quattuor vicibus. Aliqui tamē dubitarent an in hanc ſignificationem vice ⁊ vices reperiatur.

Epitome capitis. clxj.

¶ Quiſq; vnuſquiſq; ⁊ vterq; ſolent poni elegāter in oratione poſt ſuus vel ſe: ſed ante ſubſtātiuum ipſius ſuus ita vt diſcrepent cum adiectiuo ſequenti expreſſo: ſed cōcordent cum ſubaudito: in qua reſeruandus eſt aptus ſitus.

¶ Nā vt tertius declarat apte dixeris ſingulariter: dū vterq; aut quiſq; aut vnuſquiſq; ponitur inter ſuū ⁊ eius ſubſtātiuū etiam ſi ſequat adiectiuū plurale. vt in ſuū priſtinū vnaqueq; nidū immigrātes. ſed inepte ſi etiā ſubſtātiuū preceſſerit: vt in ſuū priſtinū nidū vnaqueq; immigrātes deberet enī ſic dici immigrās. Cauſa differētie eſt: q: dū ea clauſula interiecta ſic ponitur videt adiectiuū plurale ſequēs ad pcedens ſubſtātiuū plurale referri: ſed qñ pponit videt ipſa eē ad quā debeat adiectiuū pricipaliter reſpicere. Sicut dū dico. Quē audiſtis ſermonē nō ē me?. Sermonē videt regi ab audiſtis. Sȝ dū ſic: ſermonē: quē audiſtis: nō eſt me? a verbo eſt itaq; prior dicitur latine non ſecunda.

Qualiter ſit dicendum vbi ſit ſuus: aut ſui. ca. clxj.

Hirundines vere ineūte redeūt in ſuum priſtinum vnaqueq; nidum immigrātes. Muta illud vnaqueq; ſic in ſuū priſtinū nidū vnaqueq; immigrātes. aut ſic vnaqueq; in priſtinū nidū immigrātes: iā nō erit latinū. Item offendi parētes ſuo vtrūq; morbo affectos: trāſfer illud vtrūq; vt modo oſtendi: iam nō erit elegans. Nam ſi ita mutemus ille numerus pluralis immigrātes ⁊ affectos referat ad illū ſingularē vnaqueq; ⁊ vtrunq; quod fieri nō poteſt At illo modo ſuperiore ſecus: refertur enim numerus pluralis ad pluralem ſic. Hirundines vere ineunte redeunt immigrantes in nidos priſtinos vnaqueq in ſuum ſupple imigrans. Offendi parentes morbis affectos vtrūq; ſuo: ſupple affectū morbo.

Vergilius

Virgilius. Dāt ſonitum ſpumoſi amnes ⁊ in equora currunt. Quiſq; ſuū populatus iter. Et paulopoſt. Pro ſe quiſq; viri ſumma nitūt opū vi. In priore exemplo ſi verſus pateret nō decuiſſet dicere: quiſq; ſuā iter populatus: ſed populati. Nec in poſteriore. Pro ſe quiſq; viri ſumma nititur opum vi. Secus autē ſolet fieri Vbi abeſt ſuus aut ſe. vt Quin. Cōmēdo tibi ſenem quem fecimus vterq; mendicum. Nec recte dicas commendo tibi ſenem: quem nos filij alleuare debemus vterq; mendicum facientes: vel ſic quem nos vterq; captiui mendicū facimus niſi more poetico vt apud Ouidiū.

Ouidius. Horatius.

Vtraq; formoſe me iudice ſunt venerande. Et apud Horatium Legati magnis miſſi de rebus vterq;: quod apud oratores non reperitur. Sicut nec illud qdem licet Aulus Gel. vtatur: vt apud Terenti. Quod plerijq; omnes faciunt adoleſcentuli quod quidam exponunt pro eo quod eſt plerijq; omnium quidam pro eo quod eſt omnes.

Epitome capitis. clxij.

¶ Elegantius poſt huiuſmodi particulam homo illitteratus eſt: ſubditur ſed cui. q cui tamē ⁊ ita in alijs caſibus.

¶ Vt latine tale quid dicatur homo illitterat? eſt: cui tamen paucos anteponas. vt idem elegāter. ca. clxij.

Cui tamen
Sed cui

Homo illitterat? eſt: cui tamen paucos in rerum gerendarum ſcientia ante ponas: latinū eſt. Homo illitterat? eſt: ſed cui paucos anteponas: etiā elegās eſt. Item in negatione homo quidem illitteratus quem tamen non poſtponas multis latinum vt dixi: elegans etiam ſic homo quidem illitteratus: ſed quem multis non poſtponas: ideo dixi elegās quia ſubintelligitur talis: quod in alio non fit: vt ſit homo illitteratus ſed talis quem ⁊c. vel ſed is pro talis. ideoq; et hoc eleganter dicetur homo illitteratus: nō tamen quē multis poſtponas. i. non tamen is quē multis poſtponas Aliquando nō ſubintelligit talis neq; is vt h ager ē me?: ȝ cuius vſu careo.

Epitome capitis. clxiij.

¶ Multifariā ⁊ nō inepte dixeris video te amatorem ſtudiorum: quod vel que res vel id quod me iuuat.

Quod me maxime iuuat. Ca. clxiij.

Quod.
Que res.
Id quod.

Video te amatorem ſtudiorū quod me maxime iuuat: vel que res me maxime iuuat vel id quod me maxime iuuat vel video te quod me maxime iuuat: vel que res me maxime iuuat: vel id quod me maxime iuuat amatorem ſtudiorū: q exempla ſibi quiſq; conquirat

Epitome capitis. Clxiiij.

¶ Aliquis: quiſq;: quiſpiam: vllus de incerto tā loquenti: q audienti dicunt. vllus tū vix aliter q cum vix: aut negatione aut interrogatiōe po

nif. Sed quidã dicif de certo et noto loquenti.
¶ Unde non dicam: quidã: neſcio quis ſit id fe-
cit: ſed aliquis.

Aliquis: quiſꝗ. Ca. Clxiiij.

Aliquis Quiſꝗ ALiquis: quiſꝗ: quiſpiam: vll⁹
idem ſignificant: differũtqꝫ a quidã:
vt in alio opere quod de dialectica ꝓ
pediem edemus: oſtendetur. Ullus
tamẽ quodammodo claudicat: nec fere citra ne
gationem quaſi citra baculuꝫ ingredi poteſt ni
ſi interrogatiue: vt vocat me vllus: aut ſubiun-
ctiue: vt ſi vllus me vocat: nunꝗ plane affirma-
tiue: ſicut illa ſuperiora.

Epitome capitis. clxv.

¶ Quotiens vtriuſqꝫ verbi: quorum alterũ cuꝫ
ſuppoſito ſolet reſolui in ablatiuos in deſigna-
tione ſequele poſitos. eſt vnum ſuppoſitum ele
gantius pro ablatiuis vtimur nominatiuo par-
ticipiali.
¶ Ut elegantius dico: occupatus in repub. tibi
vacare nõ potui ꝗ me occupato. et exiſtẽs Ro
me mira vidi ꝗ me exiſtente ꝛc. Illud autẽ Ho
ratij ego ad participium acti referrem. Prepo
nitur .n. laudato: temporis acti ſe puero nec ſic
eſt contra hanc elegantiam.
¶ Me occupato nullum tempus ſe ponere po
teram non latine dici: ſed aliter. Ca. clxv.

ME occupato in adminiſtratiõe
magiſtratus nullum tempus ſe pone
re ad ſtudendum poteram vel me oc-
cupato in adminiſtratione magiſtra-
tus nullum tempus mihi reliquum erat: rariſſi
me latini ſic locuti ſunt Greci frequenter. Sed
hoc modo potius. occupatus in adminiſtratio
ne magiſtratus nulluꝫ tempus ſe ponere ad ſtu
dia poteram vel occupato in adminiſtratione
magiſtratus nullum mihi tempus ad ſtudia re
liquum erat. Dixi rariſſime: non tamen nunꝗ.
Horatius. Nam quidam ſic locuti ſunt. vt Horatius de ar
te poetica. Se puero cenſor caſtigatorqꝫ mino
Quintus Tullius. rum. Quintus Tullius ad Tironeꝫ Non poteſt
effugere huius culpe penam te patrono. Mar
cus eſt adhibendus pro te patron⁹. Simile q̃d
dam ſapit quale eſt apud. M. Tullium. Cum et
per meipſum egiſſem. ꝛ per druſum ſepe tentaſ
Per. ſem. Illud enim per: ſignificare ſolet medium
quendam aliũqꝫ interceſſorem. Nunc vero ꝗs
queat medius eſſe inter ſe ꝛ alium: et tamen ſic
vulgo loquimur: per meipſum rogaui te per te-
ipſuꝫ obſtinuiſti.

Epitome capitꝭ. clxvj.

¶ Auxilium do ꝛ fero dicimus: ꝛ opem fero: vn
de opitulor: opem do non dicimus.
¶ ꝗ dicatur auxilium do: feroqꝫ: non auteꝫ opẽ
do. Ca. clxvj.

Auxilium. do et fero Opeꝫ fero non do. AUxilium do: feroqꝫ dicimus:
opem do non dicimus: ſed fero Unde
opitulor: quod Tullianum verbũ eſſe
Seneca auctor eſt: quo tamen ꝛ Sa-
luſt. vtitur et Plautus ꝛ alij nonnulli.

Epitome capitis. clxvij.

¶ Audiui aut accipi a: ex: et de patre dicim⁹ De
via autem ſignificat etiaꝫ quaſi de itione ſeu de
itinere.

Audiui a: ex: de p̃re meo. Ca. clxvij.

A: ex: de. AUdiui a patre meo: ꝛ audiui
ex patre meo: audiui de p̃re meo idẽ
ſignificare inueniet qui bonos libros
euoluet. Cicero tamen precipue ſic
locutus eſt Similiter apud eundem: queſiui te
ab oſtio ex oſtio: de oſtio: vocaui te a via: ex via:
de via. ſed hoc vltimum apud eundem in alium
quoqꝫ ſenſum accipitur: vt in philip. Cumqꝫ de
via languerem ꝛ mihimet diſplicerẽ. Et de rep.
ꝛ ꝗ de via feſſus eſſem: ꝛ ꝗ ad multam noctem
vigilaſſem: et de academicis In cumano nuper
cum mecum atticus noſter eſſet. nunciatum eſt
nobis a. M. Uarrone veniſſe eũ. Roma pridie
veſperi ꝛ niſi de via feſſus eſſet cõtinuo ad nos
venturum fuiſſe. quaſi de labore vie. Hic enim
via ſignificat iter. hoc eſt actionem ambulandi Via.
illic locum quo ambulamus.

Epitome capitꝭ. clxviij.

¶ Solus ꝛ vnus more ſuperlatiuorum conſtru
untur cum genitiuo multitudinis aut actõ vel
ablatiuo mediante prepoſitione quod reliquis
adiectiuis non cõpetit.

Solus ꝛ vnus regunt genitiuum ꝛ
ablatiuũ cũ ꝑpoſitione. Ca. clxviij.

INter omnia adiectiua q̃ non Solus. Unus.
ſunt ſuperlatiua duo fere hec ſolus ꝛ
vnus more ſuperlatiuorũ regunt ge-
nitiuum vt ſolus omnium non remit
tit ſibi vt incredibilior ſit in patricidio. cec⁹ fuit
cum videret hec. Quintilia. et plinius. Acipen Acipenſer
ſer vnus omnium ſquãmis ad os verſis contra
aquas natando meat. Similiter ablatiuum cũ
prepoſitione nam vt dicimus ex omnibus maxi
mus: ꝛ inter oẽs maximus: ita vnus et ſolus ex
omnibus: vel inter omnes. Uerum vnus pro ſo
lus accipio: ideoqꝫ fere cuꝫ illo adiectiuo oĩs tã
tũmodo coniungitur. Nã vnus ex fortibus: vn⁹
ex populo alterius ſignificationis eſt. Cum ſub
ſtantiuo quoqꝫ coniungitur: vt idem Plinius.
Caluitium vni tantum animalium homini. ſed Plynius.
quaſi ſubintelligitur omniuꝫ.

Epitome capitis. clxix.

¶ Animaduerto te: id ẽ animo complector: aut
conſidero: animaduerto in te id eſt rite et ordi-
narie procedendo te punio: differunt ergo: cum
intueor: te et in te non differant. Animaduerto
tibi id eſt iputo.

Animaduerto te ꝛ animaduerto in te Ca. clxix.

ANimaduerto te ꝛ animaduer Aiaduerto te.
to in te differunt cum intueor te: ꝛ in
tueor in te nõ differant. Animaduer Aiaduerto in te.
to in te eſt punio te: ſed cum hac diſ-
ferentia ꝗ punire eſt quorumcũqꝫ ſiue iure ſiue
iniuria Animaduertere eſt ei⁹ qui in alterũ ha
bet poteſtatẽ ordine ac rite .i. cũ animaduerſio

ne puniendi. Sed hoc proprie refertur ad personas. Animaduerto pro intueor: ⁊ personam: ⁊ rem dicimus.

Epitome capitis. clxx.

¶ Quedam vocabula sunt notiora oratoribus: vt filius: pater: homo: ꝙ natus: genitrix: vir: que poetis notiora sunt. Inter vtrosque autem ambulat historiographus: ab vtroque accipiens

¶ Unde sciemus suum esse cuique stilū: suaque verba. Nā caballus in oratione raro ponitur: in carmine non raro. Quod in ceteris quoque ānotādū est.

Filius: pater: genitor: mater: genitrix. parens. Ca. clxx.

Filius: pr. Mater: homo natus. Genitor. Genitrix. Vir.

ORatores sepius dicunt filius ꝙ natus: pater ꝙ genitor: mater ꝙ genitrix: parens pro vtroque etiam sepe homo potius ꝙ vir: quotiens ita accipitur ille de quo agimus aut loquimur: quale ē hoc. Illi deduxerunt hoīem in palestrā. Poete potius econtrario. Historici mediam quandam viam tenent. vt Salustius. Hos mores atque industriam viri cognoui.

Epitome capitis. clxxi.

¶ In primis est inter primos: primas aut prima iuxta exigentiam substantiui subauditi: quod si nullum est refertur ad neutrum genus: sicut et alia adiectiua absolute posita.

¶ Neque magis cēsebitur vna dictio ꝙ īter pmos

In primis potens Ca. clxxi.

In primis

IN primis potens: si de masculo loquaris itelligitur iter primos si de femina inter primas si de neutro iter prima. Nā idē pollet ī primis ⁊ iter primos vel iter primas vel inter prima At si defuerit adiectiuū vtique accipietur in neutro: quale ē illud Uer. In primis venerare deos Nisi sit tale quale apud eundē. In primis regia quietū. Accipit in teucros animū. In primis nō inter primas: aut inter prima accipiēdum est: sed inter primos. Una enim inter mares femina nominatur sine feminis alijs: aut inter primos ⁊ inter primas.

Epitome ca. clxxij.

¶ Hic nō est cū illo cōparādus melius de minore ad maiorem dicitur. Ut vergilius cū Homero.

¶ Causa est quia defectus [vt dicūt] est in minore qui nō accidit ad qualitatē maioris: vt illi cēseatur cōparandus.

Hic non est cum illo comparandus. Ca. clxxij.

Non cōparandus

HIc non est cum illo comparādus: melius de minore ad maiorem dicitur. Ut Uergilius cum homero Horatius cum Pindaro non est cōparandus: ꝙ ediuerso sic. Homerus cum Uergilio. Pindarus cum Horatio non est comparandus: e diuerso tamen nonnunquā reperitur

Epitome capitis. clxxiij.

Intercedo

¶ Intercedit amicitia. i. cōciliat: itercedit vir id est medium se ad consiliationem ponit.

Intercedo Ca. clxxiij.

INtercedit mihi tecum amicitia: intercedit tibi cum illo affinitas: intercedit tibi mecū necessitudo. hoc est amicitia: affinitas necessitudo inter nos ē media quedam que nos consiliat. Tribuni intercesserunt. Scipio intercessit. Cato intercessit hoc est in medium se verbis ⁊ vi opposuit.

Epitome capitis. clxxiiij.

¶ Amamus inter nos. pueri inter se amāt. plena est locutio neque ponēdus secundus actus qualis esset non inter nos: se inter se. Bene hoc etiam sine supposito poni solet.

Amare inuicem: mutuo: pariter inter se. ca. clxxiiij.

Amamus inter nos:

AMamus nos inuicem: amatis vos mutuo: amāt se pariter. Cū vero, adhibemus prepositionem inter tollimus accusatiuum: qui regit a verbo ne turpe foret si replicaretur sic amamus inter nos. non autem amamus nos inter nos: amatis inter vos amant inter se: non autē amatis vos inter vos amant se inter se. Cicero ad fratrem. Pueri valde inter se amant. Et de amicitia. Neque solum inter se diligent et colent sed etiam verebuntur. Terē. in adel. Uideo eos sapere intelligere: in loco vereri: inter se amare idem in eadem. Quasi non norimus inter nos. Bene habeo. bene habes: id est bene valeo: bene, vales In tertia autem persona etiam sine supposito bene habet. i. bene res se habet: quod exemplum vbique frequens est.

Cicero.

Terentius

Epitome capitis. clxxv.

¶ Facio te certiorē: nō ago certiorē: ⁊ raro certum nisi metri causa dicimus. Dicimus tamen facio rē gratā: ⁊ gratū: ludos: rē diuinam. Preterea feci iacturā damnū: naufragium. frequentius ꝙ passussum. feci fugam id est fugi. feci timorem: dum alter timuit: feci iter non egi iter. i. iui. Feci viā. i. straui. feci copiam ⁊ potestatem rerum mearum non dedi. Feci lucrū potius ꝙ accusiui Urinam feci id est minxi. oletum feci. non emisi. id est euacuaui aluum. Fregi quoque nauem: pro fracta est mihi nauis dicimus. Item accepi iniuriā potius ꝙ passus sum. ⁊ ita in alijs.

Facio certiorem non ago.

Facio te certiorem. ca. clxxv.

Facio cum diuersis

FAcio te certiorem: non certū Nam Uergi. Anchisen facio certū ideo dixit quia syllaba breuis inter longas non potest collocari in versu Prosa autem oratione scribentes semper certiorem dixerunt et semper facio nunquā ago Facio tibi gratū: nunquā ago tibi gratum. Facio ludos facio rē diuinā facio sacrificiū: facio solēnitatē nunquā ago: ⁊ multa huiusmodi. Itē: feci iacturā: feci damnum: feci naufragium. Uix vnquā passus sum iacturā: damnum: naufragium. Cic. Magna in repub. facta iactura est. Idem. Dā-

Facio rē diuinā.

Cicero.

lum e niꝫ illius immaturo interitu res romane
atqꝫ littere fecerunt. Quintilianus. In por
tu naufragiuꝫ fecimus. Et in ceteris quibuſdā.
Feci tamen fugaꝫ: ꝙ ego fugi alterum non ꝙ al
ter me. Feci timorem: non ꝙ ego timui alteruꝫ:
ſed ꝙ alter me. Item feci iter: non egi iter. Ali
quando etiam feci viam: feci copiam tibi reruꝫ
mearum: nunꝙ̄ egi aut dedi: aut preſtiti copiaꝫ
feci poteſtatem tibi videndi res meas domeſti
cas: non autem dedi. feci lucrum. non autem ac
quiſiui lucrum. Honore dicto vrinam fecit: ſter
cus fecit. non autem emiſit. Simile huic eſt qđ
dicimus fregit nauim fregit brachium quaſi ip
ſe fregerit: et ipſe egerit non potius paſſus ſit.
Terentius: Terentius. Is fregit nauim apud andrum. Ci
cero. Gregaleſqꝫ cum eum non veniſſet in cam
pum requirerent: excuſauit veſpa Terentium
ꝙ cum brachium fregiſſe diceret: alius dixiſſet
ꝙ ei brachium fractum eſſet. Item etiam acce
pi moleſtiam: cladem: contumeliam ⁊c. Accepi
vulnus: accepi iniuriam: accepi dedecus igno
miniam ⁊c. Nunꝙ̄ autem paſſus ſuꝫ. De quo ver
bo commodius alio loco dicaꝫ. Accepi volupta
tem: gaudium letitiam.

Epitome capitis.clxxvj.

¶ Qua pietate: cuius pietatis: que pietas ele
ganter quaſi per parentheſiꝫ inſeritur: ſicut ea
pietate: eius pietatis: ea pietas: pro tanta pie
tate: tante pietatis: aut tanta pietas. ⁊c

Qua pietate: cuius pietatis: que
pietas eſt. Ca.clxxvj.

Quis et is cuꝫ obliqs. SI potuiſſꝫ redimere oculos ma
tris qua pietate fuit: vicarios ſuos de
diſſet. i. tanta pietate in matrem fuit.
Idem Quintilianus. Hoc ſi ſciſſes pa
ter affirmo promitto cuius pietatiſ es nemo te
anteceſſiſſet. Et alibi. Que tua pietas eſt. Trib9
enim modis vtimur per relatiuuꝫ: totidem per
pronomē is. Primo modo ſic: ea pietate fuerit.
Secundo ſic eius pietatis es: ſed hoc rarius.
Tertio ſic: ea pietas tua eſt: ea pro tanta accipi
tur. Ideoqꝫ et ipſo tanta vti licet eo modo quo
et pronomine: habet autem aliquid plus talis
oratio: ꝙ̄ ſi dicas pro tua pietate.

Epitome capitis.clxxvij.

Venire in opinionem ¶ Venire in opinionē ſignificat cū habere tum
facere opinionem. Exiſtimatio quoqꝫ ⁊ actiue
⁊ paſſiue accipitur. Sed venire in ſuſpitionem
obliuionem ⁊ vituperationem ſemper paſſiue:
ſicut vt plurimum offenſio accipitur nam offen
ſam actiue dicimus. Vectatio quoqꝫ fere paſſi
ue accipitur: ſicut ⁊ vector potius pro eo qui ve
hitur: ꝙ̄ qui vehit. Cetera autem verbalia in io
a ſupinis actiuoruꝫ deducta communiter ſigni
ficant.

Nota verſiculos ¶ Vector ergo cōmuniter ſignificat ſicut ⁊ ea ꝙ̄
his verſiculis continentur. Hoſpes zelotypus
connubaqꝫ: vector alumnus. Actuꝫ ſiue pati ſub
codeꝫ nomine ſignant. Negat id de alumno au
ctor noſter: ſed vt ſuo loco dicetur non recte.

Veni in opinionem Ca.clxxvij.

VEni in opinionem actiue acci **Veni i opinionem**
pitur ꝙ talem opinionem habeo: ali
quando paſſiue cū opinio ſignificat
famam: opinio inquaꝫ: que de me ha
betur ab alijs: non quam ego habeo de aliquo:
ſicut exiſtimatio eſt opinio atqꝫ ſententia cum
accipitur actiue vt exiſtimatio mea. i. ita exiſti
mo. Aliqñ paſſiue: vt homo magne exiſtimatio
nis. i. fame et nominis: ꝙ cum magni homines
exiſtimant ita homo magne opinionis. Quint.
Quod accidiſſet etiā porcio latroni qui prim9
clari nominis profeſſor fuit. Traditur vt cuꝫ ei
ſummā in ſcholis opinioneꝫ obtinenti cauſa in
foro eſſet oranda: impenſe petierit vti ſubſellia
in baſilicam transferētur. Cicero. Sermonib9 **Cicero**
familiarium peruenimus etiā nos in opinionē
Veni in ſuſpitioneꝫ ſemper paſſiue: vt idem qđ
ſi falſo. Pub. Sexto veniſſes in ſuſpitionē. In
ſuſpitionē tui non tuā. Veni in obliuionē ſemp
etiam paſſiue: vt idem: ſi fuerint excellentes vi
ri certe iam venerint in obliuionem: hoc eſt ꝙ
ceteri de illis obliti ſint: non ꝙ ipſi de alijs aut
de ſe. Similiter venio in vituperationē. Idem
Verrinarum. v. Ut propter eum in ſermonē ho **Nota.**
minum atqꝫ in tantam vituperationeꝫ veniret.
Offenſio etiam prope paſſiue accipitur Ideo
qꝫ idem non Claudij offenſiones dicit: ſed offē
ſas: ſuas vero offenſiones: ⁊ alibi. In egro cor
pore odioſa eſt omnis offenſio. i. moleſta omīs **Vector**
paſſio. Vectatio vero huic ſimile ē: cuius rei cā
eſt ꝙ vector quod debet ſignificare quod vehit
vt nauis: equus vehiculum: ſignificat potius id
quod vehitur qui eſt homo. Cicero. Etiam ſum
mi gubernatores in magnis tēpeſtatibus a mi
noribus vectoribus admoneri ſolent. Quintil.
Sic in naueꝫ filij mei male permutatus vector
impono: non tamen vectorem accipimus pro
nauta. Hinc eſt ꝙ inuenimus nonnunꝙ̄ dictum
nautas ⁊ vectores. Sunt eniꝫ vectores qui pre
cio in aliena naui vehuntur vt idem Quintilia.
Cum infrenatis equis vector incidet. Nonnun **Seneca**
ꝙ̄ pro eo qui vehit: vt Seneca in Hercule inſa
no. Tyrie per vndas Vector europa nitet. Idē
in Hippolyto. pro ſua vector timid9 rapina cuꝫ
de eodem tauro eademqꝫ Europa loqueretur
Nam cetera fere que a ſupinis veniunt taꝫ acti
ue ꝙ̄ paſſiue accipi ſolēt: vt accuſatio. M. Tul
lij actiue accuſatio Verris paſſiue: donatio ma
riti actiue: donatio vero bonoruꝫ paſſiue.

Epitome capitis.clxxviij.

¶ Male cogitare eſt perniciem aut aliud malū
alij machinari: quaſi mala cogitare. ſicut male
audire infamari: quaſi mala de ſe audire. Sed
male dicere ſine caſu: ⁊ male cenſere: pronūcia
re: opinari: ſentire: exiſtimare: iudicare: et ſimi
lia: ſignificant male. i. indebite ⁊ cum errore ea
facere. At male dico tibi male opto. male pre
cor aut male imprecor ſignificant mala ⁊ perni
cioſa tibi dico opto ⁊c. Similiter male de te ſen
tio: male tu de me exiſtimas aut iudicas: ꝙ̄ ſi ꝓ
malo dicuntur. vt ſit error non agentis ſed eius

in quem agit

Male iudico: male cogito. Ca. Clxxviij.

Male ⁊ bñ cũ diuerſis verbis.

MAle dico: male cenſeo. male ꝓ
nuncio male opinor: male ſentio: ma
le exiſtimo: hoc male ad me ipſuꝫ re
fertur. erroremqꝫ meuꝫ declarat. Ma
le cogito ad alterum refertur: ſignificatqꝫ per
niciem non errorem: vt Cice.

Cicero.

Carthaginem diu
male cogitantem non prius vereri deſinã ꝙ ex
ciſaꝫ cognouero. Male cogitanteꝫ videlicet ma
la in alterum perniciemqꝫ cogitantem: nõ autẽ
ſeipſam fallentem. Itẽ male dico tibi: male op
to. male precor tibi: aut male imprecor. His nõ
nihil ſimilia ſunt: male de te ſentio: male tu de
me exiſtimas: male de illo iudicamus: nõ error
hic ſentientis: exiſtimantis: iudicantiſqꝫ innui
tur: ſed vitium de quo iudicamus: exiſtimamus
ſentimus. Male quoqꝫ audio. i. infamor crimĩa
mea audiens: cuius contrarium eſt male dico.

Saluſtius

Saluſt. in Cice. Reſpondeo tibi: vt ſi quaꝫ ma
ledicendo voluptatem cepiſti: eam male audiẽ
do amittas. Bene quoqꝫ maxima ex parte huic
ſimile eſt: vt de te bene ſentio: bene tibi precor:
bene de te mereor.

Bene ſentio.

Epitome capitis. clxxix.

¶ Habeo te loco patris. i. ea charitate qua pa
trem ſed loco voluptatis. i. voluptuoſum et ita
in conſimilibus. Particula autẽ in locum expe
tit verbũ quale eſt ſuccedo: ſubſtituo: aut ſimilẽ
Et in patrem etiam verbum motus vt reuertor
reddeo non eſſe: vnde non dicam: ero tibi in pa
trem ſed pater: licet Curtius in p̄ſidem dixerit.

Loco patris. Ca. clxxix.

Loco pris.

LOco patris: loco fratris: lo
co filij te habeo: non ita accipitur ꝙ
vbi illi antea erant tibi: tu nunc apõ
me ſis: ſed ꝙ in ea charitate: qua illi
fuerũt aut ſunt aut eſſent aut eſſe de
beant. vt Chriſis Pamphilo apud Terenti⁹. lo
quit. Si te in germani fratris loco dilexi. Cic.
in Verrem. In parentuꝫ loco queſtoribus ſuis
pretores eſſe oportere. Illa autem ſententia in
locuꝫ potius ꝙ in loco requirit tale aliquod ver
bum: quale eſt apud Quintilianũ Nam quomo
do pugnam meuntibus tot ſimul metus labor
dolorum poſtremo mortis ipſius exciderint: ni
ſi in eorum locum pietas ⁊ fortitudo et honeſti
operis imago ſucceſſerit. ⁊ alibi. Non perdidit
filiuꝫ quiſquis occidit. Explicat a dolore patrẽ
quod ſibi videtur feciſſe rem maximam: ⁊ in lo
cuꝫ iuuenis amiſſi ſubſtituit de vanitate ſolatiũ

Terentius
Cicero.

Ergo ita dicitur vbi aliud erat aliud ſucceſſit: ꝙ
diuerſa a ſuperiore ſententia eſt: loco voluptatꝭ
mihi eſt: loco honoris. loco turpitudinis. i. volu
ptuoſum: honorificum turpe: Illud autem hac
in p̃te cõperit vt dicamus non recordari me an
vſꝗ̃ repperi genus illud ſermonis. quo eccleſia
ſtici paſſim vtuntur Ego habeo te in patreꝫ: tu
es mihi in filium accipio te in fratrem. Dicunt
enim veteres habeo te loco patris. Tu es mihi
loco filij. Accipio te loco fratris. vel habeo te ꝓ

Loco voluptatis.

patre. Tu es mihi pro filio Accipio te pro fra
tre: et non nullis alijs modis Atqꝫ hic videtur
aliquid non vtiqꝫ tale eſſe. ſed perinde eſſe ac ſi
tale foret: ideoqꝫ expoſitiones noſtre locum ha
bent: vbi tale aliquid non eſt [vt dixi] ſed ꝓ tali
habetur: vt in illo. Ex illa hora accepit ea diſci
pulus in ſuaꝫ: quod licet dicere: accepit loco ma
tris: vel pro matre ſiue pro ſua. Non autem ita
in illo quod pro vero accipi debet. Ego ero illi
in patrem ⁊ ipſe erit mihi in filium. Licuiſſet er
go dicere. i. dixiſſent veteres. Ego ero illi pater
⁊ ipſe erit mihi filius ſed more grecorum: vnde
hec ſumpta ſunt noſtris eccleſiaſticis loqui pla
cuit. Idem veteres qui illo modo locuti nõ ſunt
ſic tamen loquebantur reuertor in patrem tibi
redij in amicum ſed hic verbum eſt ſignificans
motum. Quintilianus Et poſt exitum vnici re
uertor in patreꝫ Quintus. Curtius tamẽ libro.
v. Igitur rex arci babylonie Agaticem in p̄ſi
dem eſſe iuſſit.

In patreꝫ

Epitome capitis. Clxxx.

¶ Nihil ad te eleganter dicitur pro eo quod eſt
nihil in comparatione tui: non tamen penitus
nihil: ſed valde parum.

Nihil ad tuum equitatum. Ca. clxxx.

Nihil ad tuum

ADdidit illud etiam equites nõ
optimos miſiſſe credo Ceſar nihil ad
tuum equitatum. i. nihil ad compara
tionem tui equitatus. Idem Cic. Per
ſium volo legere: hic fuit enim vt notamus oĩm
fere noſtrorum doctiſſimus. Lelium decimum
volo quem cognouimus virum bonum ⁊ non il
litteratuꝫ ſed nihil ad Perſiũ. i. nihil in Perſij
comparatione Quale eſt cum ſubintelligit̃ per
tinet: vt hoc quid ad te: hoc nihil ad te ſup. per
tinet: vel potius parum eſt vt ſit in comparatio
ne perſij parum doctus in cõparatione tui equi
tatus ſint parum boni equites. Teren. Eſt ne
Thais [vt fertur] forma ſanc. Sed nihil ad no
ſtram. hanc, non plane nihil: ſed parum potius
accipiendum eſt.

Perſij laus

Epitome capitis. clxxxi.

¶ Dicetur memoria teneo: non memoriter: nihil.
Plinius ſic dixit. contra memoriter pronũcio
⁊ narro non memoria. At complector ⁊ repeto
memoria ⁊ memoriter. pro quorum poſteriore
non dicemus corde tenus aut mente tenus.
¶ Magna ẽ ergo auctoritas Pliniana: qua ſo
la trahitur in ſententiam dicendi teneo memo
riter: cuius tamẽ ſenſus erit: teneo ſic vt memo
riter efferre aut pronunciare poſſem.

Memoria teneo: non memoriter: ꝓ
nuncio memoriter ⁊c. Ca. clxxxi

MEmoria teneo: non memoriter
pronuncio memoriter: non memoria.
Cicero. Memoria teneo bello marſi
co cũ Quinto Octauio: Idem Quin.
Mutius augur Sceuola multa narrare de. C.
Lelio ſocero ſuo memoriter ⁊ iucunde ſolebat.
Complector tamen memoria ⁊ memoriter repe
to memoriter ⁊ memoria. Quin. Si longior cõ

memoria: memoriter

Cicero

plectanda memoria fuerit oratio. proderit per partes ediſcere. Cice. Complectabatur memoriter diuidebat acute. Quint. Memoria repeto conuictos a me qui reprehenderant ꝙ hoc verbo vſus eſſem pepigi. Ter. An cognoſcit ſigna: at memoriter. Aliud tamen eſt ille ablatiuus ꝙ illud aduerbium. Memoria enim quid ſignificatur apparet. Memoriter vero eſt quod litteratores noſtri imperiti dicunt cordetenus ⁊ mentetenus. Apud. Pli. tamen ad romanum lego. Tu facillime iudicabis: qui tam memoriter tenes: vt cum hac conferre poſſis. ſi recte ſic ſcriptum eſt: recte ſic dici iudicabo.

Epitome capitis. clxxxij. Eſt idipm

fficio ¶ Eſt autem verbū afficio lati ambitus ad oēz affectionem ſeu [vt dicunt] paſſionem accommodabile. vt afficio gaudio: voluptate: triſtitia: ſpe: metu: dolore. ⁊c. Sic cōficio quod eſt quaſi

Conficio ti conſumo: vt confecit me ſitis ⁊ inedia: ſed frequentius in paſſiuo confectus ſum egritudine ſiti ⁊c. Item proſequor eandem vim habet quā afficio: vt proſequor te laude. i. laudo: vitupero. i. vitupero. ⁊ ita in ſimilibus. Quidam habent hic plura capita: ſed ea in quinto reperiuntur.

Facio tibi iniuriam. Ca. Clxxxij.

Facio tibi iniuriam ⁊ facio tibi contumeliam. Afficio te iniuria afficio te cōtumelia. Facio tibi moleſtiam non ita libenter dixerim vt afficio te moleſtia. Queſtio de verbo.

Queritur vtrū vnum verbuz poſſit ſine equiuocatione importare duorū ſignificata vbor. Arguit ꝙ nō. Naz aliqđ verbū importās ſignificata duorū vbor eſt equocū ergo ⁊ qđlibet patet ꝯſequētia p ſimile. Scđo ſic ſi aliqđ vbū importaret ſignificata duor vbor maxie eſſent vba vehemētis trāſitionis ſcz poſtulo poſco ⁊c. ſed hoc nō. ergo nulla ꝯña tenet maior ptz qz de illis verbis grammatici exemplificat. minor probatur quia iſta verba ſunt vniuoca. Tertio ſic horum verborum paſſiua non important duorum ſignificata vborum. ergo neqꝫ iſta actiua ptz ꝯña qm idē ſignificaṫ p actiuū ⁊ p paſſiuuz cū paſſiuū deſcēdat ab actiuo: ſz aūs ptz qm vba Importātia ſignificata duor vbor regūt poſt ſe duos actōs ſz paſſiua iſtor vnū ſolū regūt accuſatiuū In oppoſitū ſunt grāmatici et ratio ē qz nō appet qlr vnū vbū poſſit duos accuſatiuos regere niſi iportaret ſignificata duor vborū igiṫ. Cōcluſio vnum vbū ad placitū ſignificās equocuz a caſu ſiue ꝯſilio diuerſis ꝯceptib⁹ totalib⁹ nō ſynonimis iportat ſignificata duor aut pluriuz vbor vt ptz de iſto vbo cano canis qđ iportat ſignificatū. huius vbi ſcribo ſcribis Verg. i. enei. Arma viruqꝫ cano ⁊ iportat ſignificatū hu⁹ vbi canto Correlariū vnū vbū ratione ſignificati includit ſignificata pluriū vbor ſicut cauſa includit ſuū effectū. Ad queſtionem Reſpōdēdū eſt ꝙ vnuz vbū importare ſignificata duor vbor poteſt intelligi mltiplicit vno mō diuerſis ꝯceptib⁹ totalib⁹ et nō ſynonimis vl' eque pmo ſi ſit equocū a caſu vel vnū p pri⁹ ⁊ aliđ p poſteri⁹ ſi ſit equocū ꝯſilio Alio modo ꝙ vno ꝯceptu ſignificat vnuz ſignificatū equaliter duob⁹ ſignificatis q̄ poſſunt p duo vba diſticta ſignificari. Tertio mō ſicut ſuperi⁹ importat ſignificata ſuor inferior Quarto mō ſicut poſterius iportat ſuū ſignificatū ⁊ ſignificatū ſui prioris Quīto mō ſicut inferi⁹ includit ſuū ſuperi⁹. Sexto mō ſicut cauſa includit ſuū effectū Septimo mō ſicut effect⁹ icludit ſuā cauſaz Octauo mō ſicut vbū ꝯpoſitū ex duob⁹ verbis includit vba ſimplicia. Nono iſta poſſunt itelligi de vbis mētalib⁹ ſignificatiuis naturaliter ꝑpe ⁊ vltimate aut de vbis ſignificatiuis ad placituz Et ex dictis patet ſolutio ad argumenta.

Epitome in quarti libri proemium.

¶ Tametſi diu⁹ Hieronym⁹ ſe fateṫ ceſuz ꝙ Ciceronian⁹ ⁊ nō Chriſtian⁹ eſſet nō cōtinuo dānādi ſunt eloquētie ſtudioſi aut elegātie ꝑcepto res: cū etiā theologi cū cor pricipes fuerit eloquētiſſimi: et ſine elegātia nul⁹ ad theologiā niſi iprudētiſſim⁹ accedat. Neqꝫ vero ꝙ eloquentie ſtuduerat: aut gētiles legerat ceſus ē Hieronym⁹ [nā id poſtea neqꝫ vetuit cuiqꝫ neqꝫ omiſit] ſz ꝙ vir ad xpianā rē deſtinat⁹ nō chriſtian⁹: ſed ciceronian⁹ eſſet. i. nō diuinis: ſz dūtaxat humanis litteris inſudās. Quocirca hortaṫ vt ornatū dicēdi a gentilib⁹ tanqꝫ iniuſtis poſſeſſorib⁹ ad noſtraz cui debeṫ religionem transferamus ¶ Scio ego emphaticos addiṫ ego. Qui ſibi videṫ: nō dicit q̄ ſunt intelligiṫ aūt ceteris nā aliter ſanctiores locū inter plura duobus haberet etiā partitiue ſumptū. vt. i. tanqꝫ q̄. ſ. libror. ꝙ. i. qz ſtudioſior ſubaudi aliquāto ꝙ pareat ⁊ id diris execrationib⁹ quas euāgeliū anathematizationes vocat. ſunt aūt qb⁹ qs ſibi male ꝑcaṫ: niſi faciat aut ver ſit qđ dicit. Iſtorū qſi viliſſimor. Et qdez i pterito alij legūt ipterriti. Atſi vera ē lectio i pterito. i. de re pterita: vt pote de iactura ⁊ naufragio. i. dāno ⁊ peritione litterar aut in pterito. i. in eo qđ alij pterierūt ⁊ nō accuſauerūt: putātes eos pie locutos: aut in pterito cū ſera ſit accuſatio poſt tātaz iacturā. mallē tñ legere impterriti Naufragiū fecerūt: qđ pl⁹ eſt ꝙ iacturā facere. Nā iacturā faciūt ne fiat naufragiū. fuat aūt qđ ꝑcepit dicēs fecerūt potius ꝙ paſſe ſunt Sed qs. i. qlis accuſat⁹. Ne in te ī petū faciāt: ſumpta locutio ex ſmonib⁹ Horat. Si tñ eloquētes validior videṫ obiectio ꝙ reſpōſio. Si eñ diceret. Eloquētie ſtudiū q̄ ipeditia ſanctar rer ſcrutinio arceṫ: nō eloquētiā lectionē dānam⁹: dūmō in eis nō eloquētiā ſed bonas margaritas. i. ſentētias inqram⁹. Nō ſatis purgaret q̄ diceret ergo nullos gētiles legēdos. imo dicerē: oēs q̄ aliqđ bone ſnie habēt: ſz nō ꝑpter eloquētiā obtinendā. Uerū dicemus etiā eloquētiā amandā: ꝙ ea q̄ concipim⁹ meli⁹ exprimim⁹ et expſſa ab alijs meli⁹ intelligim⁹ Neqꝫ tñ hic tā eloquētiā ꝙ elegantiam precipi ſine qua nemo verus ſit theologus: cuz ignoret virtutem vocabulorum. Dilutū. i. intermittum

ALEXANDER PP VI VALENTINUS FERDINANDUS

vinum autem dilutum imperiti limphatum vocant Ille grecus: videlicet Plato noſter latin⁹. ſ. Cicero. Cauſe forenſes ſunt que pertinēt ad forum iudiciale: Omnes hereſes. Id Auguſtinus in libro de ciuitate dei ſentire et parte videtur. vbi Porphyrium taxat chriſtiane pietatis acerrimū hoſtem. Quid ſup. de hoc dices: ꝙ ne diſſimulabit quideꝫ id eſt manifeſte fatebitur ſe eloquentie ſtudioſuꝫ I nunc figurata iuſſio aut permiſſio qua poete ⁊ oratores frequenter vtūtur pro occulta prohibitione Eſt aūt i ſecunda perſona preſentiſ imperatiui ab eo. Quod dico quia quidam credens. C. eſſe fecit Lucium. Sepe in teſtimonium aſſumit. etiam in prologis biblie. Quid ipſe. ſ. vir tam antiq̄ ſanctus ⁊ doct⁹ ⁊ verax. Nam in aliis inſpiciendū potius ex cōſilio ſaluatoris quid doceāt ꝙ quid agant. dicūt enim ⁊ non faciunt. Eloquentiam mutuaretur. i. mutuo acciperet. Nam mutuatur qui mutuo accipit: mutuat aūt mutuo dat. vt alibi docet author ipſe. Studeo eloquentie potius ꝙ eloquētiaꝫ dicemus. Apes ꝙ formica apes regem habent formice rempublicam. Unde lepide dicit ſe ſub apum rege malle militare: ꝙ formicaruꝫ exercitum ducere Nam licet formice prudēter quidem rempu. adminiſtrant. terrena tamē dūtaxat cōgerunt: at apes aerei mellis celeſtia dona. Cetera vti ⁊ iſta nota putem etiam mediocriter litteratis imperitioribus tamen multa familiarius explananda relinquimus quale eſt probatum iri eſſe futuri infinitiui modi: pro quo dicere liceret probanda eſſe. Nam ſenes deſperādi. i. nulla ſpes habenda eſt de ſenum eruditione: quod graphice in prefatione Temiſtii ſic dicit Hermolaus barbarus. Pſitacus eſt ſenex ferulam neſcit. ꝙꝙ non nihil differunt: ſic legendum eſt non differant. ne contra preceptuꝫ ſuū faciat author. De verborum ſignificatione. i. vocabulorum non enim in ſequenti libro verborū ſed nominum ſignificationes tractat ſed verbū pro famine ſepe ponit horat. Uerbum non amplius addam.

¶ Laurētii Uallenſis patricii Romani de latine lingue elegantia bene merentis In quarti Libri contra elegantie ſtudioſoruꝫ caſuꝫ nitatores Proemium.

Adverſus calūniatores defēſio

Scio ego nonullos eorū preſertim qui ſibi ſanctiores ac religioſiores videntur auſuros meum inſtitutum hoc laboremq̄ reprehendere: vt indignum chriſtiano homine vbi ad hortet ceteros ad librorum ſecularium lectionem: quoruꝫ ꝙ ſtudioſior eſſet Hieronymus: ceſum ſe flagellis ad tribunal dei fuiſſe confitetur: accuſatūq̄ ꝙ Ciceronianus eſſet ⁊ non xpianus: quaſi non poſſet fidelis eſſe ⁊ idem Tullianus. Eoq̄ ſpopondiſſe cū diris execrationibus libros ſeculares poſtea ſe non eſſe lecturum.

Hier. ceſio.

Hoc crimen non magis ad preſens opus pertinet ꝙ ad me ipſuꝫ: ac ceteros litteratos: quorum ſtudiuꝫ ac doctrina litterarum ſecularium reprehenditur. Reſpōdeamus igitur iſtoruꝫ accuſationi eoſq̄ viciſſiꝫ ⁊ quidem in preterito quoq̄ accuſemus: quoruꝫ culpa non ex minima parte latine littere iacturam: naufragiūq̄ fecerunt. Quid ais tu nō eſſe legendos [authore Hieronymo] ſeculares libros: Qui ſunt iſti queſo libri: Omneſne oratores: omnes hiſtorici: omnes poete omnes phyloſophi omnes iuriſcōſulti: ceteriq̄ ſcriptores an vnus Cicero: Si illos dicis: vt debes dicere cur non ceterarū quoq̄ litterarum ſtudioſi abs te reprehenduntur: cum quibus me aut damnare debes aut abſoluere: Sin ita non centis ⁊ ſolum Ciceronem reum facis: vide ne ſtultū Hieronymum videri velis. qui neminem ſecularium promiſit ſe lecturum cum de Cicerone tantum promittere debuerat At non quid ille promiſerit iniquis eſt intuenduꝫ: ſed quis accuſatus ſit. Fuit autem accuſatus ꝙ Ciceronianus foret. Ita ne: Ergo miſſum faciamus. Quid de aliis authoribus ſentias: Quid de tot diſciplinis certe omnes ſeculares ſunt: atq̄ adeo gentiles. i. a nō xpianis: nec de xpiana religione conſcripte. Si legendas ais tibi ipſi repugnabis qui mihi harum obiicis lectionem. Si negas etiam atq̄ etiam conſidera: ne ſingularum diſciplinarum familie in te impetuꝫ faciant: neq̄ omnes nemine auxilium ferēte diſcerpant. Minime inquis ita eſt. Sed cuꝫ Hieronimus q̄ Ciceronianus eſt reprehenditur: id reprehēditur ꝙ ſtudioſus eloquentie eſſet. Ideoq̄ damnati atq̄ repulſi intelliguntur qui comparande eloquentie gratia lectitantur. Iam video times inuidiam: ſed ſero times: ⁊ in eodem heſitas luto. Si tantum eloquentes excludis cur non in vniuerſuꝫ mihi vetebas: vt ſepe facere ſoles: legēdos ſecularium libros: At poſtea accuſationeꝫ temperaſti: ⁊ de eloquentibus duntaxat intelligis. Ita ſi erraueris ſane do veniam imperitie: parco cupiditati feriendi licet laceſſitus. Cur tamē ab Hieronymo diſſides: qui ſeculares non autem eloquentes ſe nolle tangere promiſit: Cur tu neq̄ cuꝫ iudice illo vnum Ciceronem. intelligis: neq̄ cum Hieronymo vniuerſos ſeculares Quid ſibi vult iſta anceps vacillanſq̄ ſententia: ꝙꝙ [dii boni] nihil ne in illis libris niſi eloquentia eſt: nō memoria temporum: gentiūq̄ hyſtorie: ſine quib⁹ nemo non puer eſt: non multa ad mores pertinentia: non omnium diſciplinarum tractatio. Nunquid hec omnia negligaꝫ: ne forte dum talia diſcere volo eloquentiam diſcam ⁊ venenuꝫ bibam hoc vino dilutum: malimq̄ aquam ⁊ quidem cenoſam potare: ꝙ hoc timore falerna dulciſſima: Porro qui ſunt iſti libri in quibus venena eloquentie occultant: Certe nullos ego ſcio non eloquentes niſi tuos tuorūq̄ ſimilium: quibus nec robur vllum adeſt: nec ſplēdor: contraq̄ ceterorum opera pro ſua vnūquodq̄ portione miram quandam preſe ferunt bene dicendi

Defenſio ... ctionis ... cularium

Sol⁹ ... quentie ... nari ſtu...

Hiſtori... cognit... facit ne... per puer... mus.

diligentiā. Ita aut eloquētes aut nulli libri le
gēdi erūt. An ex his duob⁹: de q̄b⁹ Hiero. memi
nit: aut ille grecus infacund⁹ fuit: aut noster la

Platōis et Ciceronis laudes

tinus: nulli dubitarat latinoꝝ in philosophia se
cūdus: quoꝝ vterq̄ nescias prestantior sit: phi
losophus an orator: ꝙ si oēs libri veterū ita sūt
eloquentes: vt vel plurimū sapientie: ita tradē
tes sapientiā: vt vel plurimū eloquētie habeāt:
quinā isti erūt quos ob eloquentiā dānandos
putem⁹. Atq̄ cū eos duos lectitasse se. Hiero.
fateatur vide ne non tā de oratorijs Ciceronis
operibus ꝙ de philosophicis dictū existimare
debeas. Certe ego de philosophicis dictū acci
pio vbi soli philosophi noiant: ꝙ Platonic⁹ eēt
nō ideo nō obiectū quasi secū faceret Platonē
legēs: sed tm̄ Ciceronianus: ꝙ hō latin⁹ mag
Ciceronis stilū cupiebat exprimere. stilū iq̄ua
quasi vtebat in questionib⁹ philosophie nō ī
in forēsib⁹ causis: actionibusve: aut i senatu. Nō
eīm orator causaꝝ ciuiliū Hiero. ſ3 scriptor san
ctaꝝ disputationū studebat euadere. Cur non
ergo credam⁹ nō minus Platonē nocuisse ei ꝙ
Ciceronē: cur nō magis philosophos ꝙ orato
res. At ornatus ipe dicēdi reprehensus est nō
scientia. Si ita est ad oēs ad vnū reprehēdū
tur. Quis eīm caret ornatu. In quo tu intolera
bili calūnia veteris: cū nō. sit facta mētio de or
natu in illa accusatiōe sed ꝙ tm̄ ciceronian⁹ fo
ret. Nunqd tm̄ in Cicerone ornat⁹ ⁊ nō philo

Si ornat⁹ rephēdit oēs rephēdi gentiliū libri.

sophia. nō cetere artes: nō vt dixi in platone fa
cundia: nō in ceteris cur non oēs pariter exter
minamus: cur nō poti⁹ Ciceronis phia nocuis
se putāda Hieronymo est: ꝙ ars dicēdi. Nolo. ī
hoc loco cōparationē facere inter phiam ⁊ elo
quētiā vtra magis obesse possit. de q̄ multi di
xerūt ostēdētes philosophiā cū religiōe xpiana
vix cohererere: oēsq̄ hereses ex phie fontib⁹ pro
fluxisse. Rhetoricā vero nihil habere nisi lau

Rhetorice laus.

dabile vt inuenias: vt disponas quasi ossa ⁊ ner
uos orationi des vt ornes. hoc est vt carnē colo
remq̄ inducas. Postremo vt memorie mādes
decēterq̄ pnūcies. i. vt illi spiritū actionēq̄ tri
buas. Hec ego cuiq̄ nocere posse credā: nisi ei q̄
cetera negligat ⁊ psertim verā sapiētiam atq̄
virtutes: vt Hiero. faciebat. Hanc ego artē ob
futurā putē pfecto nō magis ꝙ pingēdi: fingē
di: celandi ⁊ (vt de liberalib⁹ dicā) ꝙ musices
artē. Et si ex his q̄ bene canūt: pingūt: fingūt:
ceterisq̄ ex artibus multū vsus atq̄ ornamēti
diuinis accedat reb⁹: vt proprie ad hanc rē na

Accusatio. Hieronymi solius.

te esse videant: pfecto multo pl⁹ accedit ex elo
quētib⁹. Quare non fuit illa accusatio ꝙ Cice
ronianus esset Hieronimus: sed ꝙ nō Christia
nus: qualē se falso eē predicauerat: cū litteras
sacras despiceret: Nō studiū huius artis: ſ3 ni
mium studiū siue huius artis: siue alterius: ita
vt locus nō relinquatur melioribus reprehensus
Non ceteri: sed solus Hieronymus accusat⁹ est
Alioquin ceteri similia castigatione correpti
fuissent. Neq̄ enim vna omnibus medicina cō
uenit: talios aliud decet: neq̄ semper ⁊ vbi idē
aut permittit aut vertatur: neq̄ ille hoc alijs
vetare ausus est ne facerent: cōtraq̄ plurimos
laudauit: cū superiorū tū suoꝝ tēporum eloquē
tes. Verū quid multis agim⁹. Quid Hierony.
ipso eloquentius: quid magis oratoriū q̄d (lic3
ipse dissimulare velit) benedicēdi sollicit⁹ stu

Hiero. aduersus ruffinū se purgat. I pericula

diosus: obseruantius. Quid ꝙ ne dissimulabat
quidē. Nā obijciente hoc sibi somniū Ruffino
hominē deridet planeq̄ fatet se lectitare ope
ra gētiliū: ⁊ lectitare debere. Adq̄ cū in alijs
multis locis (ꝙ etiā sine confessione palā ē)
tū vero epistola illa ad magnū oratorē. I nunc
et verere ne aliena accusatio tibi obsit: cum illi
non obfuerit sua: ⁊ non audeas facere quod illa
recissa pactione ipse facere nō timuit. tametsi
nō desunt qui credant eū puerili etate illa pre
cepisse semperq̄ postea memoria tenuisse. O
ridiculos homines: et omnis doctrine imperi
tos: qui opinent e tantā reꝝ copiā ac scientiā
qua nulli christianoꝝ cedit: aut tā cito potuisse
discere aut tamdiu non potuisse dediscere. Cū
et rarissimi reperiantur qui centesimā partē
scientie illius assequi possint: ⁊ non minore la
bore (vt antiquitus dictum est) hec facultas re
tineatur ꝙ paretur: ⁊ tamen quantum interest
inter furari ⁊ furtum non reddere. Quid pro

Eloquētia tā difficult retinet ꝙ paratur

dest alijs prohibere ne furentur: si tu furto tuo
palam potiris. Si non debem⁹ discere eloquē
tiā: nec vti certe si didicimus Quid ꝙ libros gē
tilium sepe in testimonium assumit. Quos si
non liceret legere: minus profecto legendos ex
hibere: si nos dehortaretur a lectione gentiliū
quod non facit: magis intuendum putarem q̄d
ipse ageret. ꝙ quid agendum alijs diceret: ve
runtamen semper ipse idem ⁊ dixit ⁊ fecit. Nā
postꝙ teneram illam etatē saluberrimo sacra
rum scripturarum alimento pauit: ⁊ in ea quā
despectam habuerat scientia sibi vires fecit. tā
ꝙ extra periculum potius ad lectionem genti
lium rediit siue vt illinc eloquentiam mutuare
tur: siue vt illorum dicta bene probans maledi
cta reprehenderet quod ceteri oēs latini gre
ciq̄ fecerunt. Hilarius: Ambrosius: Augusti
nus: Lactantius: Basilius: Gregorius: Chriso
stomus: aliiq̄ plurimi qui in oīn etate precio
sas illas diuini eloquij gemmas auro argento
q̄ eloquentie vestierunt. At mea quidem sen
tentia: si quis ad scribendum in theologia acce
dat: parui refert an aliam aliquam facultatem
afferat: an nō afferat. nihil enim fere cetera cō
ferunt. Atqui ignarus eloquentie est hunc in

Theologia sol⁹ eloqn tie eget.

dignum prorsus qui de theologia loquatur exi
stimo. Et certe soli eloquētes quales hi q̄s enu
meraui columne ecclesie sunt etiam vt ab apo

Paulus eloquens

stolis vsq̄ repetas: inter quos mihi. Paulus
nulla re alia eminere ꝙ eloquentia videtur. Vi
des igitur vt in contrariū res ipsa recidit. Non
mō nō reprehendendum esse studere eloquen
tie verumetiam reprehendendum non studere
Et ego sic agā tanꝙ eloquentie contra colum

Elegātie ñ eloquētie. pcepta tradi.

niatores patrocinium prestem quodem maius p
posito meo. Non enim de hac re. sed de elegan
tia lingue latine scribimus: et qua tamen gra

duꝰ fit ad ipſam eloquentiam: verum ſi qs elo
quens non ſit: ita demum non erit caſtigandus
ſi talis non potuit euadere: non ſi hunc laborē
effugit. Qui vero eleganter loqui neſcit: et co
gitationes ſuas litteris mandat in theologia p̄
ſertim impudentiſſimus eſt: ⁊ ſi id conſulto fa
Impudentiſſimꝰ ē ſine elegātia theologus
cere ſe ait inſaniſſimus: ꝙꝙ nemo eſt qui nolit
eleganter et facunde dicere. Quod cū ipſis nō
contingit videri volunt v t [ſunt peruerſi] nol
le: aut certe non debere ſic dicere. Ideoqꝫ aiūt
gentiles hoc modo locutos eſſe: non decere eo
dem loqui Chriſtianos: quaſi illi quos nomina
ui more iſtorum locuti ſunt. et non more Cice
ronis ceterorūqꝫ gentiliū: qui qualiter loquan
tur nec cognitum iſti nec expertū habent: nō
lingua gentilium non grammatica: non rheto
rica: non dialectica: ceterȩqꝫ artes damnande
ſunt. Siquidem apoſtoli lingua greca ſcripſe
runt [ſed dogmata: ſed religiones: ſed falſe opi
niones de actione virtutum per quas in celum
ſcandimus. Cetere autē ſcientie atqꝫ artes in
medio ſunt poſite: quibus et bene vti poſſis et
male. Quapropter conemur obſecro eo perue
nire aut ſaltem proxime quo luminaria iſta no
ſtre religionis peruenerunt. Vides ꝙ mirabili
Ornatꝰ rerū ſignificat elegantiā verborū
ornamento veſtes Aaron diſtinguat: ꝙ archa
federis: ꝙ templum Salomonis: per hoc mihi
ſignificari eloquētia videtur que vt ait nobilis
tragicus. Regina rerum eſt et perfecta ſapien
tia. Itaqꝫ alij ornent domos priuatas: hi ſunt
qui ſtudent iuri ciuili: canonico: medicine: phi
loſophie: nihil ad rem diuinam conferentes.
Nos ornemus domum dei: vt in eam ingredien
Veteres theologi.
tes non ex ſitu ad contemptum: ſed ex maieſta
te loci ad religionem concitentur. Non poſſū
continere quo minus quod ſentio dicam. Vete
res illi theologi vt videntur mihi velut apes in lō
ginqua etiam paſcua volitātes dulciſſima mel
la ceraſqꝫ miro artificio condidiſſe. Recētes
Recentes
vero formicis ſimillimi qui e proximo ſubla
ta furto grana in latibulis ſuis abſcondūt. Vt
ego [quid ad me attinet] non mō malim apes
ꝙ formica eſſe: ſed etiam ſub rege apum milita
re: ꝙ formicarum exercitum ducere. Que ꝓba
tum ire bone mentis iuuenibus [nam ſenes de
ſperandi ſunt] confidimus. Nunc ad inceptū
re deo: ꝙꝙ ea que ſequuntur nō nihil a ſuperio
Quarti li. argumētū.
ribus differant. Tractabimus enim de verbo
rum ſignificatione: neqꝫ de omnibus vocabu
lis: ſed quaſi guſtum quendam ⁊ eorū maxime
que ab alijs tractata non ſunt: nam de omnibꝰ
dicere prope infinitum eſt.

¶ Epitome capitis. clxxiiij.

¶ Libertinus adiectiuum eſt ſignificans homi
nem eius conditionis vt aliquando fuerit ſer
uus aut ex ſeruis natus: habetqꝫ ꝓ relatiuo in
genuum cuius contrarium ſignificat. Et quia
eius correlatiuū generale etiā ⁊ ſpālia facile
intelliguntur: recte ſine eo ponitur. Libertus ve
ro ſubſtantiuū ad patronū certū refertur ſigni
ficatqꝫ eū qui adhuc patronū habꝫ: nec ſine eo
vel adiectio ꝓ eo poſito āt itellecto recte ponitur.

¶ Dicemus ergo horatiū liberū aut libertinū
fuiſſe. patrē vero eius etiam libertinū: aut ſi ſci
remus cuius etiam libertum ſicut dicimꝰ hunc
libertū Ceſaris illū Tullij: nō tamē dicemus li
bertinū Ceſ. qꝛ adiectiuū eſt vt textus clare ſi
gnificat. Oſtēdens etiam quare dicantur cōſer
ui ⁊ colliberi: non coingenui nec collibertini

¶ De libertino ⁊ liberto. Cap. clxxiiij.

LIbertinus ⁊ libertus ſo
la elegantie gratia hn̄t differē
tiam: quā nec grammatici nec
iuriſperiti [qd maxime pudē
dū eſt] ſciunt: quā ne eorū qdē
aliquē q ex his tēporibꝰ meri
ta bene ſcribēdi laude celebrantur: inueni ſcientē
qd nolim videre cōtumelioſe dictū ſed neceſſa
rio potius atqꝫ honeſte. Vereor enī ne per faci
litatē qua ſemꝑ cādide quecūqꝫ ſtudio inueſti
gaſſem cū amicis cōmunicaui: amici ipſi [ſi mō
tales amici dicendi ſunt] laudē mihi ꝑcipiant.
Qd crimē longe a me ſemꝑ abfuit: et ex oibꝰ q̄
hoc in opere ꝑcipimꝰ ꝓfiteor: nihil oino ex ali
quo huius etatis vel audiuiſſe vel legiſſe. Itaqꝫ
ſic meā mihi ab alijs gloriā precipi moleſte fe
ro: vt illorū a me precipi moleſte fero: vt illorum
a me precipi nefas puto. Nemo aūt litteratorū
erit: quorū pauciſſimi mihi familiares nō ſunt: Libertus
q ſe hoc antea ignoraſſe: ⁊ a me vel verbo vel ſcri Libertinꝰ
ptis didiciſſe neget. Igitur libertinꝰ relatiuū
eſt ingenui: libertꝰ relatiuū eſt patroni: licꝫ vnū
ideqꝫ ſit ⁊ libertinꝰ ⁊ libertꝰ. Per libertinū ſigni
ficamꝰ cōditionē hoīs: ſicut per ingenuū ꝑ liber
tū ſignificamꝰ priuatū quēdā reſpectū ſicut per
patronū. Ideoqꝫ libertinus adiectiuū eſt ſicut
ingenuꝰ eoqꝫ nō fit a libertina libertinabꝰ vt a
liberta libertabꝰ: ſed libertꝰ ſubſtātiuū ſicut pa
tronꝰ. Illud ſolemꝰ diffinire: hoc nō ſolemꝰ: vt
in iure ciuili. Libertini ſūt q iuſta ſeruitute ma
numiſſi ſunt. quēadmodum econtrario ingenui
ſunt q libera matre nati: nec poſtea ſerui facti
ſunt. Significatur enī [vt dixi] cōditio hoīs ꝑ in
genuū ⁊ libertinū: vt libertinꝰ hō: libertina mu
lier: libertine cōditionis. Hec enī ſignificāt pri
uatū quēdā reſpectū ad patronū: patronē ve re
lata. i. ad eū eā ve q antea dn̄s: aut q dn̄a huius
fuit: cū ſeruꝰ ancilla ve eēt. vt libertꝰ Ceſaris li
bertus meſſaline: liberta claudij. liberta agrip
pine. nō aūt libertinꝰ Ceſaris aut libertina. Ideo
qꝫ interrogamꝰ an hic ingenuꝰ eſt: an libertinꝰ
nō aūt an libertus: ⁊ cū rn̄ſum eſt libertinꝰ: in
terrogamꝰ cuiꝰ libertus: nō cuiꝰ libertinꝰ. Rn̄
deturqꝫ eſt libertꝰ meꝰ aut tuꝰ aut illiꝰ: aut Ca
tonis: aut nulliꝰ. Aut libertꝰ ſine patrono ꝓno
na ve nō eſt. Libertinꝰ pōt eē: ꝗuis neceſſe eſt
eū aliqn̄ habuiſſe: quo factū eſt vt dicamꝰ: colli
berti colliberteqꝫ: quēadmodū cōſerui cōſerueqꝫ Colliberti
ꝙ hi plures ſub vmbra vniꝰ patroni ſint: ſicut
illi ſub imperio vniꝰ dn̄i: nō aūt collibertini aut
coingenui. Ad nullā enī alterā priuatā ꝑſonā
plures horū te ferri pn̄t. nec alij ab alijs diſtin
guuntur: colliberti a collibertꝭ diuiſi ſunt vt ⁊ cō

ALEXANDER PP VI ... [library stamp]

ſerui a cõſeruis:quẽadmodũ cõciues mei a con
ciuib⁹ tuis:q̃ alterius ciuitatis es: cõdiſcipuli
mei a tuis:cõmilitiões mei a tuis: q̃ ſub alio p̃
ceptore vel duce es. Libertinis vero atq; inge
nuis hoc nõ ptigit ꝙ nõ magis nex⁹ mihi fit cũ
īgenuis mee vrbi;. ꝛ tibi cũ libertinis tue: q̃ cũ
alijs q̃buſuis. Jdeoq; nõ dr̃ coigenuis ꝛ colliber
tini. Et libertus collibertuſq; eẽ aliq̃ñ q̃s defi
nit Libertin⁹ eẽ nõ definit. Deniq; licet potera
mus altero hoꝝ noim eſſe ↄtenti tñ diſtingue
re veterib⁹ placuit priuatũ reſpectũ a publico:
Libertinitas. et ideo libertinitas dicimus nõ libertitas. Ex
ſeruo tñ nõ ꝙ ad priuatũ dñm referẽ fit ſeruit⁹
ſed ꝙ ad publicũ:dicim⁹ eñ nõ, mõ ſeruus tu⁹
ſeruus me⁹:ſed etiã ſine reſpectu dñi:vt hic ſer
uus ꝛ hõ ſeruus q̃d in liberto nõ fit. Ceteꝝ co
Seruus et Seruitus. gitanti mihi vnde factũ eſt:vt in tanta exẽplo
rũ copia elegantiam hanc accuratiſſime custo
dientiũ cũ tot ſint hoim millia nunq̃ annotaue
rũt:id videtur cauſe fuiſſe q̃:frequẽter inueni
ret ſine mẽtiõe patroni libertũ noiari: quo fal
li ſopite negligentie fuit. Si eñ nõ min⁹ repe
riebant liberto nõ apponi patronũ tñ reperie
bant libertino nũq̃ apponi. q̃ q̃ ſemꝑ adheret
liberto patron⁹:vel noiatim vel ſubintelligẽdo
vt in multis fit:quale eſt. Uẽdendi patrimoniũ
ſupplex meũ:collocaſti filiã ſupplex tuã:publi
cauit op⁹ ſupplex ſuũ. Jta hoc loco:quale ẽ apd̃
Quintilianũ. Licet ꝛ nihilomin⁹ amicũ grauẽ
virũ aut fidelẽ libertũ lateri filij ſui adiungere
videlicet ſuũ. Cic. ꝑ Sextio cũ ait Quintũ fra
trem auxilio ſeruoꝝ libertoꝝq; ereptum a fer
ro Clodianoꝝ:non genus ſeruile libertinumq;
nec cuiuſcunq; ſeruos libertoſq; ſignificat ſed
ſuos ipſius. Quid attinet plura ex iure ciuili:ex
empla repetere,cũ etiã diſtincti ſint tittuli de
libertis ꝛ libertinis. Quã differentiã q̃ ignorãt
oẽs aũt legulegi ignorant plurima et capita
lia in ipſo iure ciuili peccata cõmittit. Serui⁹
grammaticus ſi codex fidelis eſt:pro libertino
poſuit libertũ:in octauũ eneid. Feronia mater
nympha cãpani quã etiam ſupradiximus: hec
etiã libertoꝝ dea eſt:in cuius tẽplo raſo capite
pileũ accipiebant. Adijciam quod ait Sueto.
in vita Claudij in ipſum Claudium: ignar⁹ tẽ
poribus Appij ꝛ deinceps aliq̃ diu:libertinos
dictos nõ ipſos qui manumitterent:ſed inge
nuos ex his ꝓcreatos.

¶ Epitome capitis.clxxiiii.

¶ Uerbalia in us et in io fere idem ſignificant
differunt tamen acceſſus ꝛ acceſſio: ꝛ nonnihil
actus ꝛ actio:geſtus ꝛ geſtio Jn io q̃ quid am
plius ſepe ſignificant vtpote rem ꝛ corp⁹ vt ſa
tio:aratio:poſſeſſio ꝛ ſeſſio declarant. Et q̃dã
in us pro perſonis:vt cõuentus:cõſeſſus. Calc
pinus affert exemplum Ciceronis: in quo vult
acceſſionem ꝛ deceſſionem pro acceſſu ꝛ deceſ
ſu capi. Eorum neq; acceſſione vitam meliorẽ
fieri,neq; deceſſione peiorem. Sed talis acceſ
ſio adiectio quedã eſt ꝛ incremẽtum: ꝛ deceſſio
ablatio ꝛ detrimentum.

¶ Jnter acceſſum ꝛ acceſſionẽ:actũ ꝛ actionẽ:
geſtũ ꝛ geſtionẽ q̃d interſit. Cap.clxxiiii.

Acceſſus et acceſſio differunt.
Siquidẽ acceſſus eſt aditio,atq; ap Acceſſus
propinquatio. Acceſſio autẽ adiectio Acceſſio
atq; incrementum:que differentia ra
ra eſt in conſimilibus nominibus. Statius eñ
et ſtatio idem ſunt: cultus ꝛ cultio: mot⁹ ꝛ mo Actio.
tio:actus ꝛ actio:niſi ꝙ dicamus actionem cau Actus.
ſarum:non actum:actum comẽtariũ:nõ actio Geſtio
nem:curſus curſio:abuſus abuſio. Geſtus quo Geſtus
q; et geſtio non parum differunt. Nam geſtus
eſt actio quedam et quaſi pronunciatio corpo
ris:geſtio vero adminiſtratio ꝛ actio:q̃ũis pa
rum in vſu eſt. Hec autem duo de quibus dice
re inſtitueram: ideo differunt ꝙ verbum vnde
deſcendunt dupliciter et regit et ſignificat: vt
accede ad ignem hunc.id eſt adi atq; appropin Accedo.
qua. Et hoc calamitatibus meis pondus acceſ
ſit:vel ad calamitates meis.id eſt adiunctũ eſt
et increuit: ita a prima ſignificatione naſcitur
acceſſus:cuius contrarium eſt receſſus. A ſecũ
da acceſſio:vt Cicero. Acceſſionẽ adiunxit edi
bus.i.adiunctionem et incrementum. Preter
vſum tamen ſuperiorum Macrobius in com
mentarijs naturalibus dixit. Aut enim acceſ
ſio aut in leuam dexterãve reflexio:aut ſurſũ
quis aut deorſum mouetur:aut in orbem rota
tur. Et iterum. Has ſolis portas phiſici voca
uerant quia in vtranq; obui ante ſolſtitio vlte
rius ſolis inhibetur acceſſio. Acceſſus ipſe di
xiſſem potius Ciceronem imitans:qui.iij. de
orato.lib.ita ait.vt luna acceſſu ꝛ receſſu ſuo ſo
lis lumen accipiat. Nam ꝙ febris acceſſio ſepe
legitur:ego pro incremento accipio non ꝓ ac
ceſſu: alioquin aliquando legeremus acceſſus
febris:ſi idem eſſet:quod nunq̃ fit. Plynius li.
xxiij. Sꝫ id dandũ nõ niſi in accẽſione ſenſerit
aliq̃ in remiſſione illi vt ſudorẽ cohercẽãt:hi q̃
tuti⁹ putent. Acceſſionẽ remiſſioneq; ꝓ cõtra
rijs poſuit ꝛ ſi remiſſio iminutionẽ ſignificat
profecto acceſſio incrementũ. Q: dixi noia in
us ꝛ in io a ſupinis profecta fere eiuſdẽ ſignifi
catiõis eſſe:hoc exceptiõis addo:ꝙ ea que po
ſitionẽ habẽt in io.latius ſignificare ſolẽt: nec Jn io
actionem modo ſed rem etiam ac corp⁹:vt ara Poſſeſſio
tio:poſſeſſio:ſeſſio. Cic.in philippicis. De quõ Aratio.
dam orationes campani ꝛ leontini agri populi Seſſio.
Ro.patrocinio grandi ꝛ fructuoſe ferebant.i.
agri ſ ad arandũ idonei. Jdem in eiſdem. Quid
poſſeſſiões datas:quid ereptas proferam. Jdẽ
de oratore. Tot locis ſeſſiunculis gymnaſiorũ.i.
tot ſedilia. Ea tamen que ſunt in ıuo pro perſo
nis accipi ſolent. Conuentus non eſt conuẽtio
ſed homines qui in vnum locum conuenerunt. conuentus
Cõſeſſus non eſt cõceſſio, ſed homines vno in conſeſſus:
loco conſidentes.

¶ Epitome capitis.clxxv.

¶ Obſeruo eſt aut cuſtodio et annoto more
ſpeculatoris vnde fit obſeruatio talis annota
tio. Aut veneranter ne quid contra voluntatẽ
faciam omnia ſeruo: vnde obſeruantia talis ve

neratio que obſeruando exhibetur. Licet a leone Papa pro obſeruatione dicatur. Scitis ad eternū vobis gaudiū profuturū diuinoꝝ obſeruantiam mandatorum. Quod inſtitutū minorum poſſit obſeruatio dici probat illō. Valerij maximi. Aut Marcello adiecto impenſe impedimento fuit: quo minus religionibus ſuis tenor ſuaqꝫ obſeruatio redderetur.

Inter obſeruationē ⁊ obſeruantiā. Ca. clxxxv.

Obſeruo obſeruatio obſeruātia

Obſeruatio et obſeruātia ſimili quodam modo: vt acceſſus ⁊ acceſſio differunt: Obſeruo nanqꝫ duo ſignificat: vnum quod eſt cuſtodio aliq̄d oculis: animoqꝫ in modum ſpeculatoris ne nos ſilentio tacitoqꝫ pretereat: vt ſerua tranſeūtes: obſerua filium: obſerua Dauum quid agat: q̄d loquat̄: quaſi cuſtodi ⁊ annota. ⁊ hinc fit obſeruatio quaſi annotatio. i. animaduerſio. Itez obſeruo non ſpeculantis modo: ſed admirantiſ venerantiſqꝫ. ⁊ id tantum in homines ⁊ nō in res quotiens quē virtute vel dignitate ſuſpicimus et colimus. vnde fit obſeruantia que eſt veneratio quedam ⁊ honoris exhibitio. Quare meli⁹ obſeruationē ꝙ obſeruantiā hi qui noīant̄ fratres: ſuum inſtitutum nominarent.

Epitome capitis. clxxxvj.

Potus eſt nutrimenti cauſa. potio medicine ſed vſurpatur interdum pro potu.

Inter potū ⁊ potionē. Cap. clxxxvj.

Potus Potio.

Potus ⁊ potio non differunt niſi ob huiuſmodi cauſam. Pot⁹ eīm vini: a que ſimiliūqꝫ dicit̄. potio vero a medicis datur egrotanti: quod grece d̄r nonnunꝙ tamē potio ꝑ potus. Seneca de tranquillitate. Aliquādo vectatio iterqꝫ ⁊ mutata regio vigorem dabunt conuinctuſqꝫ ⁊ liberior potio. Cic. in Tuſ. Quid ꝙ ne mente quidem recte vti poſſumus: multo cibo ⁊ potione repleti. Et alibi. Tantum cibi et potionis adhibendum: vt reficiantur vires: nō opprimantur.

Epitome cap. clxxxvij.

Senes dicuntur a proprijs annis; veteres ab antecacto tempore. Antiqui ab vtriſqꝫ: ſꝫ potius ab antecacto tempore.

Inter ſenes: veteres ⁊ antiq̄s. ca. clxxxvij.

Senes Vetereſqꝫ

Senes vocantur ꝙtum ad priuatam ipſorum vitam: ꝙ viſqꝫ ſenilē etatem vixerunt. Veteres ꝙtum ad publicū tēpus ꝙ alia etate vixerūt etiam ſi ad ſenium non peruenerunt. Unde quidam iuniores fuerunt ſeniores veteribus. Antiqui vtriqꝫ dicuntur: ſed magis veteres ꝙ ſenes.

Antiqui

Epitome capitis. clxxxviij.

Defectus eſt quādo quid deeſt vbi adeſſe deberet. Defectio qua quis derelinquit per rebellionem cum cui militare deberet: culpa noxa ⁊ vitium eius qui facit quod non deberet.

Inter defectum ⁊ culpam. Cap. clxxxviij.

Defectus Culpa.

Defectu medicorum multi pereūt: plures tamē culpa coꝝ. Is nāꝙ defectu medici perit: cui medic⁹ preſto non eſt. Culpa vero medici ꝙ moriturus non erat niſi preſto medic⁹ ſibi fuiſſet: quam maiorem partem eſſe arbitror. Hec ideo dixi ꝙ nonnulli pro culpa medicoꝝ aiunt defectu: ⁊ vitia hominū rerūqꝫ vocāt defectus cum dicere debeant vitia vel culpas vel mēdas vt menda libri. Defectio plurimū a defectu diſſentit cū ſit receſſio aut militū aut ciuitatiſ a domino vel ſuperiore. Eſt eīm deficere deſiſtere ⁊ a ductu alteri⁹ recedere: ⁊ quaſi rebellare: ⁊ defectio q̄ſi rebellio: q̄ exēpla paſſim reperiunt̄.

Defectio.

Epitome capitis. clxxxix.

Rumor ⁊ fama fere idē ſūt. Qui. tñ diſcernit.

Uñ Mancinell⁹ Quinti. quidē auctore li. v.

Fama ꝯſenſus ciuitatis velut publicū teſtimonium vocat̄. Rumor vero ſermo ſine vllo certo auctore diſperſus. Cui malignitas initiū dederit: incrementū credulitas. Hec ille cōtra quez adduci poſſet ab auctore noſtro Liuius.

Rumorē ⁊ famā idē eſſe. Cap. clxxxix.

Rumor ⁊ fama idē ſunt: quorū alterū latinum: alteꝝ e greco eſt. Ci. in philip. Improbiſſimis rumoribus diſſipatis ⁊ nō lōge poſt: hoc triduo vel quatriduo teſtis a mutina fama manarat. et ſtatim poſt famā iſtā faſcium diſſipauerūt. Significatur aūt his duob⁹ noībus ſermo quidam in populo ſine certo auctore de re aliqua recenti: ſiue bona ſiue mala. Exemplū rumoris de re bona ponamus. Liui. lib. ij. Manat tota vrbe rumor Fabios ad celum laudib⁹ ferunt. Frequēter tamē fama etiā pro ſermone non rei recentis ſed iā inueterate: ⁊ pro opinione quadā: vt fama eſt athenas iam plus annoꝝ millibus. xx. fuiſſe conditas: ⁊ ꝓ laude ⁊ celebritate hoīs: vt fama Camilli. fama Scipionum: Metellorum: Fabiorum: ⁊ eorum quoqꝫ qui viuunt: vt fama tua: famā mea: fama illius: pro q̄ non recte dixeris rumor.

Epitome capitis. cxc.

Murus eſt vrbis aut caſtrorum lapide⁹ ambitus: paries qualiſcunqꝫ domus priuate. Menia interdum pro muris eo ꝙ munimenta dicūtur. Porta eſt in muris. Ianua in pariete.

Uidetur a menibus munio ductum: mutādo e. in a. ſicut a pena punio: a penus punicus.

Inter murum ⁊ parietem ⁊ menia. Itē inter portam ⁊ ianuam. Cap. cxc.

Murus ⁊ paries quid differunt: ſuperuacuū erat admonere niſi his tēporib⁹: vt ſunt omnino deprauata: mur⁹ ꝓ paries a plurib⁹ vſurparet̄: ꝙꝙ et apud grecos eodē ſono ꝓnūciet̄: vtrūqꝫ diſtinctū tñ ⁊ lr̄is ⁊ gñe. Murus eſt vrbis lapideus ambit⁹: q̄ grece dicit̄ Paries vero domorū grece Murus ē etiā nō vrbis ſed vrbis ſimiliū: vt munitionū caſtro

rumq;. Menia ꝑ muris accipi ſolēt: pro edifi-
ciis ipſius vrbis. Porta muroꝝ eſt: munitionū
q; atq; caſtroꝝ. Janua parietis atq; domoꝝ.

¶ Epitome cap.cxcj.

¶ Geſta ſunt in publica adminiſtratiōe, rerum
magnarū. Acta etiā priuataꝝ ⁊ familiariū: ꝑ q̄
bus actus reperiſ: vt apd̄ Saluſtiū in Cate. de
actib⁹ Ciceronis quereretur ⁊c.

¶ Inter geſta ⁊ acta. Cap.cxcj.

Geſta. Acta — GEſta ⁊ acta hoc differunt: ꝙ il-
la ſunt in adminiſtratiōe magiſtra-
tus ⁊ in reb⁹ maioribus: ⁊ in rēpub.
vel ad plurimos ſpectātibus. vt ge-
ſta Alexādri geſta pōpeii: geſta Ceſaris. Acta
vero etiā rerum priuatarū ⁊ minoꝝ ac familia-
riū: vt Cic. An in cōmentariis ⁊ chirographis
ac libellis ſe vno auctore ꝓlatis: ac ne ꝓlatis q̄-
dem: ſed tantūmodo dictis acta Ceſaris firma
erūt que ille in es incidit in quo ppl'i iuſſa per-
petuaſq; leges eſſe voluit pro nihilo habebūt.
Equidē ſic exiſtimo nihil tā eſſe in actis Ceſa-
ris ꝙ leges Ceſaris. Quidā illud eiuſdē ita le-
gunt in Salu. Qui ſi aut de mea vita atq; acti-
bus cōuitiatori rñdero: inuidia gl'iam ꝓſeqtur
Actus — Reor ſcribēdū eē actis: qd̄ ſi ſcribi pōt actib⁹
vt eſt apd̄ Luca. Licet ingētis abruperit actus
min⁹ miror cur act⁹ apoſtoloꝝ magis ꝙ acta di-
camus: idē tñ ſunt actus ⁊ actiones.

¶ Epitome capitis.cxcij.

¶ Natalis aut natale: ſi ꝑ'aliter natalia ſigni-
cant diem natiuitatis: ſ; natales claritates naſ-
centium. ¶ Natalia natalis: ⁊ natales
quid ſignificent. Cap.cxcij.

NAtalia ſignificat quod nata-
lis: q̄ ē dies natalitꝰ: vtrūq; ꝯuerſū
in ſubſtantiuum ab adiectiuo: hic ⁊
Natales. — hec natal' ⁊ h̄ natale vt natalis hore
tempus apud Quinti. In gladiatore. Natales
vero magis conditionē ſanguinis ac familie vt
generoſi natales: obſcuri natales. vt idē Qui.
in eadem declinatione. Cuius interiecto mari
non fortunam quiſq; noſce: nō natales: non pa-
trem poterat. Plynius ad Meſſiū. Nonnunꝙ
cādidat⁹ aut natales cōpetitoris: aut ānos aut
etiam mores arguebat. Hic ꝓ ignobilitate ac-
cipitur: illic pro ignobilitate.

¶ Epitome capitis.cxciij.

¶ Precepta ⁊ preceptiones idem ſunt: ſed iſti-
tuta ſunt mores: inſtitutiones libri ⁊ preceptio-
nes quibus inſtituimur.

¶ Precepta ⁊ preceptiones pro eiſdem accipi
inſtituta ⁊ inſtitutiones differre.

Precepta Preceptio Inſtituta Inſtitutio Mos In morem — PRecepta et preceptiōes in-
differenter vtimur pro diſciplina:
inſtituta et inſtitutiones per dif-
ferentiam. Inſtituta enī ſunt mo-
res cōſilio ⁊ ratiōe ſumpti. nā mo-
res bonos ⁊ malos dicimus: et in morem: id eſt
ſimilitudinem: vt in morem leonis. In morem
ſtagni placideq; paludis inquit Verg. Inſtitu-
tū autem bonus mos: vt faciam meo inſtituto

Licet inſtitutū nōnunꝙ ſignificat inceptū pro-
poſitum ab inſtituo: quod eſt incipio. Inſtitu-
ta vero vt inſtitueram dicere: boni mores ſunt
conſilio ⁊ ratiōe ſumpti. Quin. Nam is ꝙꝙ tri-
ennium nutricib⁹ dederit: tamē iam tū formari
optimis inſtitutis mētē infantiū iudicat. Cur
aūt ad litteras non pertineat etas q̄ ad mores
iam pertinet: eandē rem appellans inſtituta ⁊
mores. Apud Valeriū maximū titulus ē de in-
ſtitutis antiquis quaſi de morib⁹ antiquis. In-
ſtitutiones ſunt preceptiones quibus inſtituū-
tur ⁊ docentur homines vt libri ab eodē Quit.
et Lactātio multiſq; aliis auctorib⁹ īſcripti de
inſtitutiōe ora. ſiue alio noīe atq; materia.

¶ Epitome capitis.cxciiij.

¶ Aduocatus eſt omnis qui alteri adeſt in cau-
ſa officii gratia etiam ſi nihil dicat. Patronus
qui agit cauſam accuſati non accuſantis. aut q̄
defendit aut qui libertum habet. Cliens inter-
dum litigator dicitur: eſt aūt aduocati.

¶ Inter aduocatum ⁊ patronum. cap.cxciiij.

ADuocatus et patronus ſic dif- — Aduocat⁹
ferunt: ꝙ illō generalius nomē eſt ꝙ
hoc: vt non tantū ſignificet eū qui al-
terius cauſam agit. Siquidē quicūq;
adeſt alteri in cauſa officii gratia: aduocat⁹ ap-
pellatur: etiam ſi nihil dicat neq; agat: ſed q̄ tā-
tum paratus ſit defendere: vt Terent. in eunu.
Tu abi: atq; oſtium obſera intus dū ego hinc
tranſcurro ad forū. Volo ego hic adeſſe nobis
aduocatos in turba hac. Et Cice. cum in aliis
multis libris: tum pro cecinna qui ad poſſiden-
dum predium contulit ſe cum aduocatis: quoꝝ
preſidio ab aduerſarii iniuria tutus eſſet: qui ⁊
ipſe venit cum aduocatis ſuis ſed armatis ad
arcendū cecinnā in predio. Patronus autē pro- — Patronus
prie eſt qui agit cauſam: ſed accuſati non accu-
ſantis. Quin. Cum accuſatori ſit plerunq; ve-
rum eſſe id quod obiecerit: patronus neget: de-
fendat: transferat: accuſator ꝑmeditata plera-
q; affert. Patronus ex inopinatis frequenter
occurrit. Accuſator dat teſtem: patronus ex eo
refellit. Ex quo colligiſ accuſatorē nūꝙ patro-
nū eſſe. Verū qm̄ nō oīs lis circa accuſationē ⁊
defenſionē criminū verſatur. vt ī mutuis: depo-
ſitis: locato: ⁊ cōducto: filibuſq; ea re tanꝙ de-
fenſor ſolet appellari patron⁹: q̄ppe cū vterq;
nō alterius appugnāde: ſ; ſue defendēde partꝭ
gratia dicat: vt idē. Nec īmerito quidā ꝙ ꝙ ī di-
cendo mediocres: hac tñ altercādi preſtantia
meruerūt nomē patronoꝝ. Patron⁹ etiā diciſ
reſpectu liberti: et neſcio an hic ab illo: an ille
ab hoc noiat⁹ ſit: vtrūq; tñ a patre venit. Vter- — Cliens
q; enī ſiſe quidā patris h;: ⁊ vt dñs manumiſ-
ſiōe ſerui liberat eū miſera cōditiōe. ita aduoca-
tus hoīem obnoxiū ꝑtāte iudicū ⁊ periculo litꝭ
opera ſua liberat: propter qd̄ clientē vocamus
ipm̄ litigatorē cui⁹ cām agim⁹: ⁊ eū q̄ ſ; ꝑcator
eſt ⁊ ſub tutela alterius ⁊ pene famul⁹ q̄les ſūt
liberti ī patronos: ⁊ ꝓcinari tā tā vbo ꝙ fa- — Pꝛocinari
ctor: ⁊ ībecilliorē ꝓtegere: a quo ſit patrocinū.

¶ Epitome capitis.cxcv.

¶ Facies eſt q̄ſi factura ⁊ effigies corporis: vul-
tus a volēdo dict⁹ ē: eſt tñ vbi vtroq; vti liceat.

¶ Inter faciem ⁊ vultū. Cap.cxcv.

Facies. FAcies magis ad corp⁹. vult⁹
ad animū referṫ atq; volūtatē: vñ
deſcendit. Nam volo ſupinum ha-
Vultus. bebat vultū. Inde dicim⁹ irato et
meſto vultu potius ꝙ facie: ⁊ cōtra
lata aut longa facie: non vultu a quo ꝯpoſitum
Superficies eſt ſuperficies non ſane diſcrepās a ſuo ſimpli
ci: vt facies maris: facies terre: quaſi ſupficies
et facies hominis: quaſi primum illud quod in
tuemur in homine. Et tñ aliquādo vbi vtroq;
vti liceat vt fedata facie ⁊ fedato vultu: ſciſſa fa
cie ⁊ ſciſſio vultu cōuerſa facie ⁊ conuerſo vul-
tu: que exempla ſunt plurima.

¶ Epitome capitis.cxcvj.

¶ Ordo eſt digeſtio ⁊ rerū in ſuo loco colloca-
tio. Series autem rerum quedam continua-
ta progreſſio: a conſerendo dicta.

¶ Inter ſeriem ⁊ ordinem. Cap.cxcvj.

SEries ab ordine ī ſignificatio
Ordo. ne differt. Nā ordo eſt digeſtio: et in
ſuo loco cuiuſq; rei collocatio: veluti
in acie fit. vbi pedites: vbi ale equitū
vbi leuiter armati: vbi ſagittarij: vbi fundibula
rij: vbi ceteri ex vtilitate diſtribuunṫ: ⁊ in argu
mētatiōe vbi ponēda ſunt firmiſſima argumē-
ta: vbi infirmiora: vbi mediocria. Unde in ciui-
tatibus ⁊ Rome p̄ſertim ordines ſunt. Ordo
cōſularis: p̄torius: ſenatorius equeſtris: adeo vt
ordo quoq; pro ipſis hominibus accipiaṫ illi⁹
conditionis. Cic. in hoc ordine: pro ſenatu: aut
pro eq̄tibus romanis frequētiſſime dixit. Idē
quodam loco ait. qui apud omnes ordines eēt
Series. gratioſus. i. apud omniū ordinū hoīes. Series
eſt rerū quedā continuata ꝓgreſſio vt in ſerie
orationis: id eſt continuato textu. Quinti. Qđ
nō: niſi in contextu orationis ſerieq; cōtingit.
Uirgilius. Ducteq; ab origine gētis Fortia fa
cta patrum ſeries longiſſima rerum. Statius.
Longa retro ſeries.

¶ Epitome cap.cxcvij.

¶ Decus eſt honorificentia ex bene geſtis orta
Dedecus autem contrarium. Unde decoro ⁊ de-
decoro penul. breui. Decor eſt decēs pulchritu-
do ex decentia proueniens. Decorum eſt ipſū
honeſtum ac decens qđ greci vocāt
eſtq; tam in verbis ꝙ in rebus. Uñ decoro ver-
bum media longa.

¶ Quid ſit decus dedecuſq;. Cap.cxcvij.

Decus DEcus eſt illa (vt ſic dixerim) ho
norificētia ex bene geſtis rebus. Un-
Dedecus de decora militie honores: laudes: ho
neſtamēta: militi in bello cōparata cu
ius contrarium eſt dedecus ꝓprie ignominia
Dedecoro quedam: aut ignominie genus: ⁊ infamis turpi
tudo. Unde dedecoro Cicero inquit de quodā
Magiſtratum ipſum dedecorabat. id eſt turpi
ficabat: ⁊ contumelia atq; ignominia ipſū affi
ciebat. Transfertur etiam ad animum Quippe
decus pro honeſto: dedecus pro inhoneſto acci
pitur: vt idem. Sequitur decus atq; honeſtum
Quin. Satis dedecoris atq; flagitij caſtra ce-
perunt. Decor eſt quaſi pulchritudo quedā ex
decentia rerum perſonarumq; in locis tempo- **Decor**
ribuſq; ſiue in agendo ſiue in loquendo. Tranſ
fertur quoq; ad virtutes: appellamuſq; decorū
non tam ipſum honeſtū ꝙ qđ hominib⁹ ⁊ com
muni opinioni honeſtū videṫ ⁊ pulchrū ⁊ ꝓba
bile: vnde verbum decoro media longa. Nā de **Decoro.**
coro media breui a decus venit.

¶ Epitome cap.cxcviij.

¶ Iocus eſt fere in verbo. Ludus in facto: ſed
non vbiq; ſic accipiuntur: quia confunduntur
ſepe ſicut iocari ⁊ ludere. Ludere autem eſt in-
terdū verſiculis ſcribere vt in opuſculis et re-
bus leuibus. Alludere eſt ad illud latēter refer
re ſententiam. Ludus preterea periculū ⁊ ſpē
ſibi proponit ſed luſus ⁊ luſio meram volupta
tem. Eſt ad hoc ſchola ad gymnaſium. vnde lu
di magiſter dictus: ⁊ ludus armorū ⁊ ludi gla
diatorij: quos potius ꝙ ludum dicem⁹: ⁊ ludos
apollinares. circenſes. ſeculares. ⁊ ſimiles dici
mus ſpectacula publica que olim in deorū fie-
bant honorem.

¶ Inter iocum ⁊ ludum Ca.cxcviij.

IOcus et ludus quid ſigni- **Iocus**
ficēt tū ex Cicerone de oratore: **Ludus.**
tum ex Quin. de ridiculis colligi
poteſt. vt ſit ioc⁹ in verbo lud⁹ in
facto. Sed vtrūq; tamē patiṫ ex
ceptionē: vt Iuue. quotiens vo-
luit fortuna iocari: videlicet nō de verbo intel-
lexit ſꝫ de facto. Oui. Dos ignata iocos tribuit
natura puellis. Materia ludunt vberiore viri.
Mille fac eſſe iocos. turpe eſt neſcire puellam
Ludere: ludendo ſepe paratur amor. Iocos ꝓ **Ioca**
ludo ⁊ ipſe poſuit. Ioca quoq; pro iocos nōnū-
ꝙ legimus. Cic. Ad atticū lib. xiiij. Itaq; ioca
tua plena facetiarum. E diuerſo ludus pro ioc⁹
Horatius. Preterea ne ſic vt q̄ iocularia ridēs
Percurrā: ꝙꝙ ridentē dicere verū Quid vetat
vt pueris olim dāt cruſtula blandi doctores ele
menta velint vt diſcere prima. Sed tamē amo
to queramus ſeria ludo. Plyn. ad Ualeriū Cū
alij diuinū me ab alijs rapinis meis meq; aua
ritie occurſum per ludū acceptū dictant hinc
ludere pro iocari frequenter inuenitur. Cicero
de natura deorū. Cum vero deos nihil agere: ni
hil curare confirmat: membriſq; humanis eſſe
preditos: at eorū mēbrorū nullū vſū habere: lu
dere videtur. Plynius idem ad Fabiū Iuſtum
Ludere me putas ſerio peto. Ludere dixit ꝓ io
cari ⁊ ſe non ioco agere. ſed ſerio. Que duo con **Iocus**
traria eſſe Quin. auctor eſt inquiens. Iocū ve- **Serium**
ro accipim⁹ qđ eſt contrarium ſerio. Idē in eo
dem loco inquit. Ludere nunꝙ velimus qđ nō
tam pro eo quod eſt iocari puto dixiſſe. ꝙ pro
eo quod eſt ſcurriliter et leuiter loqui vel delu-
dere alterum ſiue eludere. Nam compoſita a lu

do ad verbum quoqꝫ orationemqꝫ pertinet: nõ modo ad actionẽ vt in eodẽ opere Cic. Sꝫ et vos ab illo illudentium: ⁊ ipſi illum viciſſim illudetis. Ludere etiam dicitur verſibus ſcribere: ſed nõ fere niſi in opuſculis: qualia ſunt epigrãmata: vt hec opuſcula dicuntur luſus et hoc ita ſentire ſummos auctores annotaui.

Alludere

Alludere eſt cum aliud dicimus ad illud latenter referre ſententiã. vt Vergi. Actiaqꝫ iliacis celebram⁹ littora ludis. Dum enim narrat ludos Enee: alludit ad Auguſti victoriam: qua contra Antonium in his locis potitus eſt. Ludus itẽ differt a luſu ſiue luſione.

Ludus. Luſus

Ludus eñ tum periculũ tũ ſpem ſibi propoſitam habet. Luſus nihil pter meram voluptatem. Itaqꝫ qui pila: qui trocho qui teſſeris. qui etiam quocũqꝫ genere talorũ delectationis gratia ludunt: luſum potius ꝙ ludum exercent. Cic. Ex multis luſionibus nobis ſenibus talos relinquant ⁊ teſſeras. De voluptate videlicet ſenili locutus eſt nõ de ſpe lucri:

Luſio:

cuius ſpei gratia pleriqꝫ ludunt: ideoqꝫ ludum talorum dicimus non luſum: ⁊ ludum alee qui etiam lege prohibetur. Quidam tamẽ etiã hunc luſum vocant: vt Sueto. li. iiii. ac ne ex luſu quidem alee compendiũ ſpernens. Dicimus etiã ludum ſcholam ipſam vbi ⁊ periculum ⁊ ſpes ẽ et certe labor atqꝫ vapulatio: vt Dionyſius tyrannus regno eiectus factus eſt ludi magiſter Et camill⁹ ludi magiſtrũ diſcipul⁹ hoſtib⁹ prodentẽ eiſdẽ pueris in vrbẽ vſqꝫ cedendũ pbuit. Eſt igiť lud⁹ litterarius tum aliarũ quarundã artiũ:

Triuialis ſcientia

tũ ſchola grammatice quam triuialẽ ſciẽtiam dicimus: ꝙ in triuijs ⁊ compitis docetur. Hoc ideo admonui ꝙ quidam imperiti triuialem ſcientiam appellant grammaticam: rhetoricam: dialecticam: quadriuialẽ alias quattuor liberaliũ artiũ. Ludus igitur vt dicebã eſt aliarum quoqꝫ artium ſicut muſice: vt apud Teren. de fidicina q̃ quotidie dicebat in ludo. De grãmatice ſchola [vt mea fert opinio] magis ꝙ rhetorice intelligit. Cic. de oratore cum inqt. Hoc in ludo non precipitur: faciles enim cauſe ad pueros deferunť. Et ſtatim poſt. Hec eſt in ludo cauſarum fere formula: nã vt inquit Quit. Rhetores ſuas p̃tes omiſerunt et grammatici alienas occupauerunt. Siquidem grãmatici latini etiam rhetoricam docent. Quod indicant ipſius Ciceronis verba: cum pueros nõ iuuenes nominant.

Ludus gladiatorius

Ludus armorum qui idem vt ſentio gladiatorius dicitur vbi dicunt gladiatores apud Quint. Quid me diu pirate in carcere retentum: qꝛ diuitem illis promiſeraꝫ patrẽ in ludũ vendiderunt tanꝙ decepti: et iterũ. Et inter debita noxe mancipia contempſimus tyro gladiator: vt nouiſſime perderem calamitatis mee innocentiam: diſcebam quotidie ſcel⁹ Ludos tamen gladiatorios frequentius ꝙ ludum dicimus. Quotiens vnum plura ve paria gladiatorum ad ſpectaculum pugnatura pduciť. Que res munus gladiatorũ appellať: qꝛ populo tanꝙ munus donať: ⁊ qui donat munerarius: ⁊ qui familiam gladiatorum habet gladiatoreſqꝫ domi in diſciplina: et vt dixi in ludo exercet ⁊ poſtea vendit laniſta.

Munus. Munerari⁹. Laniſta. Apollinaris ⁊c.

Vocantur autẽ ludi gladiatorij ſicut ludi apollinares: ludi circenſes: ludi ſeculares. Nam ſpectacula publica in honorem deorum ludos antiqui vocabãt: vt non abſurdum ſit ſolenitatem in natali die ſanctorum preſertim cum apparatu illo ⁊ pompa ludos vocari. Nã quo alio nomine vocemus illam ſpectaculi exhibitionem: qualis fit in m̃ltis Italie ciuitatibus: ⁊ vt audio in multis alijs prouincijs. Hec de ludo ⁊ ludis hactenus.

Luſus

De luſu quoqꝫ aliquod afferatur exemplum Quintilianus. Nec me offenderit luſus in pueris: eſt et hoc ſignum claritatis. Et paulopoſt. Sunt etiam nonnulli acuendis puerorũ ingenijs nõ inutiles luſus.

¶ Epitome cap. cxcix.

¶ Libertas in loquendo accipiť in bonum: licẽtia ſere in malũ. Similiter libere ⁊ libenter agere differunt. Scholaſtici autem commeatũ petere debent: non licentiam dum ludere volunt.

¶ Libertas in loquendo agendo ve quid ſit: et quid licentia. Cap. cxcix.

Libertas

Libertas in loquendo accipitur in bonum cum quis non timide quod ſeruile eſt ſꝫ ingenue et libere hoc eſt vt liberum hominem decet loquitur.

Licentia.

Licentia vero in malum quando hac libertate vtitur vſqꝫ ad temeritatem. Vñ Quintilianus. Et que in alijs inquit libertas eſt: in alijs licentia vocatur. In agendo ſimili quoqꝫ modo vt libere fecit: libere egit. i. digna libero homine. Cic. Sepe de liberis dictis aut factis loquitur. ⁊ de licentia Clodiorum queriť. Qui. Porro qui confeſſum defendit: non abſolutionem ſceleris petit: ſed licentiã. Teren. Deteriores omnes ſumus licentia.

Licentie definitio.

Eſt autem hui⁹ nominis ſignificatio impunita quedam facultas agendi quicquid velis. de facto loquor: nam de verbo nõ dixi qđ dubitationem nõ habet: ideo hoc mõ dico qđ videtur vocari poſſe in dubiũ de facto. Siquidẽ Saluſtius in Iugurtha ait. Romam legatos ire iubet agendarum rerum et quocunqꝫ modo componendi licentiaꝫ illis permittit: quod neſcio an i malũ accipi debeat quaſi vt male ⁊ cuꝫ damno atqꝫ dedecore regis poſſit cõponere. Quale eſt. Qui. An exiſtimas hanc legatis dari peccandi licentiaꝫ: vt quecũqꝫ ſcelera in eo officio commiſerint: cũ his omnibus hac vna lege decidant An etiã in bonum vt ſolent dicere iuriſconſulti: data eſt mihi licẽtia eundi: redeundiqꝫ: qualiter etiam pleriqꝫ eccleſiaſticorum ſcriptorum locuti ſunt.

¶ Epitome capitis. cc.

¶ Indulgentia eſt obſequens permiſſio ⁊ conceſſio: atqꝫ [vt Quintilianus dicit] mollis educatio. Venia aũt remiſſio culpe: ſꝫ quaſi p indulgẽtia ⁊ gratia ſeu bñficio accipiť. Potius autẽ dicem⁹: facio tibi poteſtatẽ eundi: ꝙ do licẽtiã. Penitere eſt interdũ pudere ⁊ parũ videri.

indulgẽtia

¶ Inter indulgentiam ⁊ veniam. Cap. cc.

Indulgentiā vulgo nunc accipiunt pro venia: vt indulgentiā tibi de⁹ tribuat vel deus tibi indulgeat: quod quis neget dici non latine. Indulgere eñ est concedere: ⁊ vt sic dicā obsequenter delicateq; tribuere: cui⁹ rei ad moneri certe debuerant illo trito versu nescio cuius: sʒ certe inter minutos auctores latinissimi: ⁊ q̄ mille annis nemo carmē scripsit elegātius. Indulgere gule noli que vētris amica est. Nunqd in gulā nequaq̄ misericordes iubemur eē ante q̄ peccauit: an ne committam vt ille peccet. Quī. Mollis illa educatio quam indulgentiā vocamus: neruos: oēs ⁊ mentis et corporis frangit. Non ergo indulgentia pro venia accipienda est. Est enim venia remissio culpe: vt idem. Peccaui ⁊ veniam peto: et errare hominis est et ignoscere patris Melius qui econtrario veniam pro indulgentia accipiunt: vt Virg. pmo eneid. Orantes veniam ⁊ templū clamore petebant. ⁊ Ci. pro Archia. dabitis missi hanc veniam. i. indulgebitis pceditisq; mihi hoc si forte peccauero. Nam apud hunc vir reperit. Teren. Da pater veniam: sine te erorem. Hec duo p vtroq; posuit. i. dare veniā: ⁊ sine vt hoc etiā si improbum sit abs te impetrem: ⁊ cum venia tua dixero: hoc est si quid erro: tamen cū pace tua: vt isti loquūtur cū licentia tua dixero. Frequenter legimus: facio tibi potestatē eundi et redeundi: quem in modum mallē ego dicere q̄ do tibi licentiā. Porro dare potestatē plus est q̄ facere potestatem. Est enim dare potestatē rem alterius arbitrio committere. Ex hoc veniam dare. admoneo de penitere. quod nonnūq̄ pro pudere siue tedere accipitur: vt Liui⁹ li. j. Nec me eorū sententie esse penitet. Cic. de senectute. Num igitur si ad centesimū vixisset annum senectutis sue eum peniteret. Vergi. Nec te peniteat calamo triuisse labellum. Qđ qdā exponunt pro parum videatur.

Venia

Facere potestatem.

penitere:

Epitome cap. ccj.

Ambitio in animo est. ambitus in actu: quē comitatur id vicium que symonia dicitur: sʒ ea potius in spiritualibus est. Quicquid autem ambitus facit ambitio facere cogit.

Inter ambitum ⁊ ambitionem. Cap. ccj.

Ambitio. Ambitus:

Ambitio in aio est: ambit⁹ in actu. Nā qui preter moduʒ cupit aut honores ad laudē: ambitione peccat. Qui vero dilargit pecuniā suā: aut populo muneribus ludisq; blādit: aut ceterī artibus que legitime nonsunt ad publicos honores tendit: ambitum committit cuius similis ē quam hodie symoniā vocant a Simone mago: nisi q̄ hanc tantum in rebus sacris volunt esse. Ambitus ab ambio venit: siue q̄ is qui non sue virtuti confidit: non recte graditur: sed per circuitum: siue q̄ romani qui honores peterēt singulos circuibant prehensantes: rogātesq; vt se suffragiis adiuuarent: siue q̄ qui pro adipiscendis honoribus solliciti sunt: cum rogant et ordio quodā lōgiore ⁊ verborū circuitu vtuntur. Hec omnia que ambitus facit: ambitio facere compellit: a qua ambitiosi dicuntur: nō ab ambitu. Nonnunq̄ ambitus pro affectu ambitionis accipitur apud Quintilianū. siue pro spe q̄dam fauoris ⁊ quasi captatiōe misericordie: vt iuuenis innocētissim⁹ iudices vti vellet ambitu tristissime calamitatis poterat allegare vobis amissam cum oculis cogitationū oīm temeritatē. Ab hoc etiā ambitiosus dr in vtapō eiūdē li. vj. Nō suʒ ambitiosus in malis: nec lachrimarū augere causas volo. vtināq; eēt ratio: minuendi. Qui. li. ij. de pōto. Sʒ tu hoc factis adiūge prioribꝰ vnū. Pro nr̄is vt sis ābitiosa malis

Ambitio⁹

Epitome cap. ccij.

Vicus est regio vrbis aut oppidi aut etiā in agro frequētes ville ⁊ dom⁹: que tn̄ in suburbio sunt suburbana dicūt. Castellū est diminutiuū castri. Castra aūt sunt vbi milites tētoria fixerūt. Oppidū de qualibet vrbe dici pōt pter q̄ de roma q̄ tātū vrbs Vicinia est multitudo vicinoꝝ aut loc⁹: vicinitas ipsa ppinquitas.

Vicus quid significet. Cap. ccij.

Vicus.

Vicus pars vrbis: diuisa ē enī vrbs in vicos quasi in mēbra minora. sicut subura carine esquilie rome [vt opinor] erant. Nā regiones circa viginti fuerant. hodieq; tn̄ tredecim seruāt noīa: Vici aūt ⁊ olim ⁊ nūc vltra mille: extra vrbem vero frequentes: ville ac frequētes dom⁹ instar vici vrbani vici vocantur: si modo suburbana non sint. Tunc namq; suburbana dicunt plurali quidem numero: nam singulari significat predium in suburbanis: ⁊ suburbanuʒ meū et suburbana mea si plura sunt: quale est in filiibus. vt fui in cumano: ⁊ tusculano. i. in fūdo meo cumano: et pdio meo tusculano: eram⁹ i formiano tuo pōpeiano Varronis. i. i villa tua ⁊ Varronis Ceterū vt ad rē redeam⁹. Hinc vic⁹ paganus fere muris caret: nam si haberet muros castelli nomen acciperet quod a castrū descēdit. Quo significat loc⁹ muris munit⁹. Et vt Seruius ait vrbs. In plurali notū est appellari locū vbi milites tentoria fixerūt. q̄q̄ varius mos est castrametandi Veteres solebant illa fossa valloq; circūdare: ⁊ aliis pro natura loci munitionib⁹. Oppidum omnis vrbs est pter romā: que peculiari nomine vrbs vocari cepta. fecit vt cetere vrbes oppida vocarentur: q: iam ipsa oppidū amplius non est. Unde dicatur vrbs ⁊ oppidum tum alii dixere tum parum attinet de ethimologia disputare: que plerumq; fallax ē: et inprimis nisi fidei fundamento nitatur friuola. Vicinia autem non tam hoīes qui eundē incolunt vicum significat: q̄ qui prope domum tuam habitant. Vicinitas autem non homines: sed propinquantem proprie quidem vocinorum: abusiue vero etiam ceterarum rerū Nonnunq̄ continens pro contento: vt laudā

suburbana

Castellum

Castra.

Oppidum

Urbs

Roma

Vicinia

Vicinitas.

vel potius amanda vicinitas.

Epitome capitis .cciij.

¶ Commentaria ſeu commentarij ſunt libri capita rerum cõplectentes: aut rem compendioſe explanantes. Accipitur etiam commentari⁹ pro homine. Commentum vero eſt ipſa compẽdioſa ex cogitatio et fictio.

Commentaria quid ſint. Ca. cciij.

Commentarium — Commentarii nomen quid ſignificet tertio declamationum libro Seneca declarat cum dicit. Sine commentario nunq̃ dixit: nec commentario cõtentus erat in quo nuderes ponuntur. Et Cicero in Bruto. Non eſt oratio ſed capita rerũ et orationis commentarium. Paulo plenius et Quin. Plerunq̃ autẽ multa agentibus accidit vt maxime neceſſaria et vtiq̃ initia ſcribant: cetera que domo afferant cogitatione complectantur: ſubitis ex tempore occurrunt. quod feciſſe. M. Tullius ſuis commentarijs apparet. Reducuntur aliorũ quoq̃ et inuenti forte: vt eos dicturus quiſq̃ compoſuerat: vt in libros digiti et cauſarũ que ſunt acte a Seruio Sulpitio: cuius tres orationes extant. Sed hi de quibus loquor commentarij ita ſunt exacti: vt ab ipſo mihi in memoriam poſteritatis videantur eſſe compoſiti. Per hec Quintiliani verba colligitur non modo id quod dicebam: ſimulq̃ in plurali hoc nomen eſſe generis maſculini cũ in ſingulari ſit neutri: de quo mox etiam dicam verum etiam commentarios idem eſſe quod libros quod Cicero confirmat: tu. iij. lib. de finibus dicens. Tu ipſe cum tantum librorũ habeas: quos hic tandẽ requiris commentarios quoſdã inquã ariſtotelicos: in ſecundo de orato. Tres patris Bruti de iure ciuili libellos tribus legendos dixit: ex libro primo forte euenit et c. Ut ſtatim poſt Ubi ſunt hi fundi brute: quos tibi pater publicis commentarijs conſignatos reliquit: quod niſi puberem te iam haberet: quartum librum compoſuiſſet: et ſe in balneis locutum cum filio ſcriptum reliquiſſet. Ecce eandem rem tribus vocabulis. Ci. declarauit: libellis libris et commentarijs: quare ita ſenſio oẽs commentarios libros eſſe: ſed non continuo libros commentarios. Namq̃ vbi res ſunt late diffuſeq̃ explicate et non breuis q̃ poterant tractate: libri tãtũ ſunt non commentarij. Unde Ceſaris commentarij in quibus ad exequendam hiſtoriam alijs videtur ſubiceciſſe materiam: qui ſi fuerint ſinguli commentarius vel commentarius vel liber diceretur. Liuius xlviij. Queri iuſſit ab eo quem de his rebus cõmentarium a parte accepiſſet. Cũ reſpõdiſſet accepiſſe ſe nihil prius nec potius viſum eſſe: q̃ regis ipſius de ſingulis reſponſa accipere: librũ popoſcerunt. Si plures prim⁹ et ſecundus commentarius non primum et ſecũdum commentarium: vt hircius ſiue Oppi⁹ qui adiectionẽ adiecit Ceſaris commentarijs ait proximus alterius commentarius: nunq̃ cõmentarium mihi annotaſſe in magnis authorib⁹ videor. Quidam aliter faciunt vtiq̃ in alia ſignificatione que eſt: vt ſentio expoſitio et interpretatio authorum vtroq̃ genere promiſcue vtentes vt Aulus Gellius. Eſt adeo probi grammatici commentarius ſatis curioſe factus. Et iterũ Nonnulli grammatici qui commentaria in Uirgilium compoſuerunt. Et iterum quoq̃ noſter Scaurus in primo commentariorũ quos in Gorgiam Platonis compoſuit ſcriptum reliquit. Boetius quod in his commẽtarijs diligẽtius expediuimus: qui nobis in eiuſdẽ Ciceronis topica ſcripti ſunt. Et iterum. Quo aũt modo de his dialecticis locis diſputetur in his cõmentarijs quos in Ariſt. topica a nobis trãſlata conſcripſimus: expeditum eſt. Quidam etiã talia huiuſmodi opera commentum vocauerũt vt Nigidius Donatus Priſcianus: aliiq̃ nõnulli. Seruius commentarium cõmentarioſq̃ pro homine accipi re videtur: cũ inq̃t in. vij. Aeneidos dicit quidam commentarius: connexa legẽdum: et in Georgicorum primũ. Superfluo mouent queſtionem commentarij. — Cõmẽtum

Epitome capitis .cciiij.

¶ Cenaculum eſt proprie locus cenandi in parte ſuperiore domus: accipitur tamen pro quocunq̃ loco altiore pauperimus locari ſolito. Cenatio vero locus eſt ad cenandum inimo ſitus.

Cenaculum et cenatio quo differant. Ca. cciiij.

Cenaculũ — Cenatio — Cenaculum locus ad cenandũ in loco ſuperiori. Cenatio locus ad cenandum ſed in imo poſitus Iuuenalis Et algentem rapiat cenatio ſolem. Ueruntamen cenaculum non tam pro loco cenandi q̃ pro parte domus ſuperiore accipit: que frequenter hoſpitibus habitãda locari ſolet: qui totam domũ conducere non poſſunt: et parte inferiore ſiue illa taberna: ſiue officina ſit non habent opus: cuius rei proferrem exempla: niſi abunde. Uarro ſufficeret: dicens. Ubi cenabant cenaculum vocitabant poſtq̃ in poſteriore parte cenitare ceperunt ſuperioribus domus vniuerſa cenacula dicta: poſtq̃ vbi cenabũt plura facere ceperũt.

Epitome capitis .ccv.

¶ Epule ſunt cibi vulgares: et vt dicimus: quotidiani in vſum noſtrum comparati. Epulum ſolennis cibus publicis conuiuijs aut parentalibus aptus. Dapes autem ſunt aut cibi deorum aut noſtri in ſacrificijs eorum.

Inter epulas et epulum dapeſq̃. ca. ccv.

Epule — Epulum — Epule ſunt cibi miniſterio hominum: et in noſtrum vſũ cõparati. Epulum ſolenniores q̃dam epule et proprie publicum conuiuium in propatulo numeroſis ciuib⁹ exhibitũ ſiue in dedicatione tẽpli alicu⁹: ſiue in honorẽ deorũ vel in magnificentie oſtẽtationẽ: ſiue in funere magni alicuius viri; cui ſimile eſt quod hoc tẽpore ſit cum publice paſcimus pauperes preſerti in

mortibus propinquorum: quod vel idem eſt pene quod parētare: ſi Hieronymo credimus qui ita tertio libro in Hieremiā inquit. Hoc autē ⁊ in gentibus ferre cibos: ⁊ preparare conuiuiuz et qđ greci   vocant. ⁊ a nobis vulgo appellantur parentalia: eo ꝙ parentibus iuſta celebrentur.

Dapes

Dapes volunt eſſe vel deoꝝ vel noſtras in ſacrificijs deorum

Epitome capitis. ccvj.

¶ Seges eſt proprie vnde panis fit ſed nondū demeſſa: vſurpatur autem pro humo ipſa. Fruges vero quicquid ex fructu terre in alimoniam vertimus.

¶ Unde: Uina ⁊ poma inter fruges nō inter ſegetes numerantur vt patet in Liuio qui gallos dulcedine frugum: maxime vini dicit captos et arborem frugiferam.

Seges ⁊ fruges quid differāt inter ſe. ca. ccvj.

Seges
Fruges

Seges eſt eorum ſeminū ex quibus cōficitur panis nōdū demeſſa: nōnūꝙ contētū pro continente vſurpātes ipſaꝫ humū ad accipiēda ipſa ſemina ſubactā ſegetaꝫ vocamus: vt Uir. Illa ſeges demū votis reſpondet auari Agricole: bis que ſolem bis frigora ſentit.

Fruges

Fruges vero quicquid ex fructu terre in alimoniam vertimus. Liuius. Eam gentem traditur fama dulcedine frugum: maxime vini noua tum voluptate captam. Idez. Nō arbore frugifera non ſatis in ſpem relictis. Plynius. Iudicem dedit de arboribus frugiferis.

Epitome capitis. ccvij.

¶ Sementis ꝓprie ē ſatio ſeu ſeminatio. Meſſis aūt ipſa meſſio aut ſeges iam matura. Accipif tñ ſementis etiā pro ſemine ⁊ tēpore ſerēdi

¶ Unde Mācinell⁹ Sementis pro ſatione ⁊ ꝓ ſemine li. ſ. faſtoꝝ apud Ouidiuz legif Ait em̄ Uillice da requiē terre ſemente peracta. Da requiem terrā qui coluere viris. Et paulo inferi⁹ Uos date perpetuos teneris ſemētib⁹ auctus Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues. Columella vero li. ij. ca. x. Sementē ꝓ ipſo ſerēdi tēpore poſuit. Ait em̄ ſic de lente Sationes eius duas ſeruamus alteram naturam per mediam ſementem ſeriorem: alteram menſe februario.

Inter ſementem ⁊ meſſem que differentia ſit.   Ca. ccvij.

Sementis

Semētes eſt ſatio: ſiue vt ſic dicā ſeminatio: Liuius Campani ſemētem facere poſſent. Meroꝗ quaricum in alijs locis apud Hieronymū plurimis: tum in geneſeos principio ſementis pro ſemine poſitum eſt.

Meſſis

Meſſis tuz ipſa meſſio eſt: tum ſeges iam matura. Cice. de ora. Qualē ſementem feceris: ita metes.

Epitome capitis. ccviij.

¶ Malleolus eſt pars ſarmanti formaꝫ mallei habens ⁊ plantationi apta ſarmētū aūt totum qđ ex vite reſecatur aut eradicatur. quod areſactum tam ſarmentum ꝙ malleolus vocari ſolet

¶ Differunt ergo vt pars ⁊ totum: ſed ad cōbuſtionē reſeruata materies nunc malleolus nūc ſarmentum appellata reperitur.

Malleolus a ſarmentum quo diſtet. Ca. ccviij.

Malleol⁹.

Malleolus a ſermēto ſic diſtat vt ps a toto. Eſt em̄ malleol⁹, vt placet Columelle i modū mallei roſtra habēs apt⁹ plantationi.

Sarmētuz

Qūdo aūt areſacta ſarmēta ſunt malleolis igni reſeruata indifferenter vocantur. Nam ⁊ hannibalem legimus ſermenta cornibus boū alegaſſe eaq; incendiſſe: vt hoſtes falleret: ⁊ nonnullis ciuibus romanis ꝙ domos haberent plenas malleolorū ad capitoliū ⁊ vrbis incēdia fraudi fuit

Epitome capitis. ccix.

¶ Herba dici ſolet que terre adheret et hyeme demoritur. Frutex inter herbam ⁊ arboreꝫ media perennis quidem eſt: ſed ad iuſtam menſuram arboris non accedit aut nonduꝫ aceſſit: nā ſoboles ꝙ arborū ⁊ plantula frutex dici ſolet.

Arbor a frutice quomō differat. ca. ccix.

Arbor.
frutex

Arbor a frutice ita differt, vt frutex ab herba. Eſt em̄ frutex qui ad iuſtam magnitudinem arboris non aſſurgit: et ſtatura ſimilis eſt multis herbis ſed nō demoritur neq; areſcit vt herba:

Herba.
Fruticor.

ſed perēnis eſt. Inter frutices eſt ſoboles quoꝗ illa arboruꝫ ⁊ plantula. Ab hac fruticari verbum: quaſi fruticem renaſci ex arbore. M. Tullius ad Atticuz Exciſa ⁊ em̄ arbor non euulſa. Itaq; ꝙ fruticetur vides Nam illud quod ſepe legimus fruticari pilum tranſlatum eſt.

Epitome capitis. ccx

¶ Acini. bacce. poma ⁊ nuces arboruꝫ ſunt fructus quibus veſcimur: ſed acini minutiores dēſius naſcentes. bacce etiam minutiores ſed diſperſius ⁊ rarius naſcentes. Poma vero maiores ſunt arborum fructus ⁊ corticem mollē habentes: vt mala ⁊ pira ⁊ pruna. Nuces vero quecunq; principalem fructum ſeu nucleum teſta aut cortice duriori concludunt.

¶ Unde caſtanee: amigdale: iuglandes. ⁊c. Nuces ſunt: pruna vero ſeraſa ſeu ſeraſia. ſina perſica et ſimilia: licet nucleum teſta concludant poma. Glans aūt ⁊ quicunq; alius fruct⁹ ſilueſter in numerum predictorum non venit. Sunt autem bacce etiam gemme: dicte ꝙ baccarum inſtar ſint: at bachi ſacerdotes.

Inter acinos ⁊ baccas quod interſit. ca. ccx.

Acini
Bacce

Acinos inter ⁊ baccas hoc iter eſſe puto: ꝙ acini inter fructus minutiores arbor fruticū vt denſi⁹ naſcuntur: bacce vero diſpertius et rarius Inter acinos em̄ numerant vue grana: hedere grana ſambuci grana: ebuli grana mali punici grana: addo etiā morū: ⁊ quicqd his ſimile Inter baccas vero Fructus lauri: fruct⁹ oliue: corni: loti: quā ſamā ſyriacā vocāt myrti: lētiſci:

Poma. Ceraſum Glans ſimiliumq;. Supra hec autem poma dicunt du tarat quib⁹ veſcimur. Ceraſuz vero vel vt Ser uio placet ceraſium: et prunum et meſpilum po ma nõ acini neq; bacce nominantur. Glans in numerum iſtorum non venit. Silueſtris eniz et paſtio pecorum eſt Caſtanea in nuces refertur Unde Uirgil⁹. Caſtaneaſq; nuces: ſicut pinus corylus ſiue a loco auellana: amigdalus: iuglãs ⁊ ſi qua ſunt his ſimilia non poma dicuntur ſed nuces. Nonnunq; acini ⁊ bacce indifferẽter po nuntur, vt Uergilius Sanguineis ebuli baccis nimioq; rubentem.

Epitome capitis .ccxj.

¶ Crepitus ſonitus eſt violẽtus ex impulſu re ſultãs vnde fit crepitare quod eſt cũ vocis eru ptione ⁊ ſonitu immani .i. feroci ⁊ modico rep hendere. Specialiter autez crepitus eſt qui na tibus editur ſonitus. Strepitus vero fit ex cor porum contactu ex colliſione rerum ⁊ multarũ vocum cõfuſione ſed modica. Proprie autez eſt ambulantium pedum manuumq; aliquid per tractantium ſonus: vnde ad fortune pompam transfertur ꝙ diuitiaz comitatus ſtrepitũ emit tit. Fremitus autem eſt vehemens huiuſmodi ſonitus vel fluctuuz maris ⁊ populi ob murmu rantis: aut etiaz hominis excandeſcentis ⁊ qua ſi vocem pre iracundia immutantis. At ſtridor ⁊ acrior ⁊ quaſi ſibilans colliſio: vt dentium con cuſſorum.

Inter crepitum; ſtrepitum: fremitũ, ſtridorem que differentia. Ca. ccxj.

Crepitus Crepito. Crepitus ſonitus eſt violẽtus ex impulſu reſultãs. Un crepitare eſt cũ eruptione vocis et imani ſonit reprehẽdere. Cymbala tympanaq; crepitãt: Un fit Crepitaculum crepitaculũ Tube quoq; ⁊ cornua: ſimiliaq; crepãt ſiue crepitãt. Crepitus quoq; ſpeciali voca bulo quid ſignificet: malo me tacẽte minus no tũ eſſe ꝙ me dicẽte nimis. Strepitus fit ex cor Strepitus Fremitus. porũ tactu ex colliſione rerũ: ⁊ multarũ vocũ in vnũ ↄfuſione: ſi modo nõ ſit immodicus. tũc em dicitur fremit⁹ vt ex alto mari ſon⁹ fluctuũ ⁊ in populo murmur. Uocat etiaz fremit⁹. ꝙꝙ ⁊ in dignãtis ⁊ excãdeſcentis ⁊ quaſi humanã vocẽ p iracundia mutantis: vox oratioq; fremit⁹ dr. Stridior. Strepitus Stridor eſt acrior ⁊ quaſi ſibilãs colliſio. Stre pit⁹ tamẽ proprie peduz ambulantiuz manuuz q; aliquid pertractantium ſonus eſt. Appellat etiam faſtus ⁊ pompa diuitiarum: quaſi a ſtre pitu comitantium: vt apud. Q. Fabium. Hinc cum me euocaſſet ſubito trepidum totoq; fortu ne ſue ſtrepitu circunſtetiſſet.

Epitome capitis .ccxij.

¶ Officiuz eſt virtutis actio: pro loco: pro tem pore ⁊ pro rer. in dignitate quaſi id munus ad quod exhibendum quiſq; effectum eſt: vnde ma giſtratuum et honeſtorum opificium etiam vo camus officium: quinetiam beneficia atq; obſe quia debite facta officia vocamus

Officium quid ſit. Ca. ccxij.

Officiuz eſt virtutis actio quod Officium. greci vocãt: vel vt latius ex plicem pro loco: pro tẽpore pro reruz dignitate: ſimilibuſq;. Inde illud eſt qđ dicitur a multis in familia bene iſtituta oẽs in officio ſunt .i. oẽs agunt quod debent. ⁊ miſſi ſunt legatis obuiã ciues officij gratia. Et circũ ſtabant ſenatores Ceſarem ſedentẽ in aura ſel la officij gratia. id eſt honoris gratia: quez lega tis Ceſari vt exhiberẽ debemus. Nihil enĩ taz nos decet ꝙ merenti vel honorem exhibere: vel opem ferre. Quo factũ eſt etiã vt officia ſignifi cẽt beneficia ſiue obſequia. Un illud Ciceronis Odioſum ſane gen⁹ hominuz eſt officia ex pro brantiũ: que meminiſſe debet is in quez collata ſunt: nõ cõmemorare qui contulit. Et illđ Qui. Durit me ſimilis etas: cuicerũt: officia: cepit: fi des: amantem odiſſe non potui. Magiſtratus quoq; officium dicitur ſiue quia honoris cauſa factus eſt ſiue opis populo ferẽde: ſiue quia ius ſuum cuiq; et quod cuiq; debetur reddat. Cete re etiam artes quomodo honeſte ſint: ſuã actio nem officium vocant: vt officium grãmatici offi cium medici: officium architecti.

Epitome capitis .ccxiij

¶ Hiſtrio eſt qui perſonatus in ſcenica voce et corporis geſtu fabulas agit. Mimus qui vel in tra vel extra ſcenam geſticulationes quaſdã ex ercet: imitaturq; mores hoiz ac naturas preſer tim obſcene: ⁊ taz hoies ꝙ poemata mimos va camus a mimeome quod eſt imitor.

Inter hiſtrionem ⁊ mimum. Ca. ccxiij.

Hiſtrio qui perſonatus in ſcena Hiſtrio tragedias agit: comediaſq; voce ⁊ cor poris geſtu. Mimus qui vel intra vel Mimus. extra ſcenaz geſticulationes quaſdã exercet imitaturq; mores hoim ac naturas pre ſertim obſcene. Naz mimorũ ſcriptores res ob ſcenas vt amores tractant. Primuz e tuſco quo daz hoie tractum nomen eſſe Titus Liuius: ac valerius maximus authores ſunt. Alterũ e gre co venit Mimi taz homines ꝙ poemata vocantur.

Epitome capitis .ccxiiij.

¶ Actor dicit qui agit cauſam vt orator: aut ge Actor. ſtum vultus ⁊ corporis: vt comedus: tragedus: ac mimus omnis. Actio enim eſt tam ipſa pro nunciatio ꝙ oratio que habetur ⁊ ꝙ oratio ſcri pta. Actus autem ſunt fabularum que aguntur partes. Auctor vero cõmunis generis: ſine ver bi origine. nam neq; ab augeo latino neq; ab verbo greco deducitur. dicitur quaſi fa ctor ⁊ rei geſtor ac conditor: vt qui bellum gerit aut pacẽ facit. aut aliud opus eius auctor dicit ſicut et is cuius noie et auctoritate alij rem ge runt: hoc eſt homo in quo eſt ius poteſtas: ac di gnitas. Quinetiam pupillorum auctores dicũ tur qui eorũ res adminiſtrant. Preterea duces militum auctores vocabantur. Unde auctorare quaſi obligare ⁊ ſubijcere. Et inde auctoramẽ tum quod eſt quaſi obligatio neruſq;: vel qua

ſi ſtipendium quoddam ac preciũ laboris. Au-
ctio vero eſt venditio in publico ac loco celebri
Unde auctionari ſic publice quaſi ſub haſta vẽ
dere ſupellectilia preſertim.
¶ Hec ex valla Addit Mancinellus et calderino
dicẽs. Referã hic qđ Domitius in epiſtolã ſap-
Auctorare phus poetice ſcripſit. Aſſerit eñ ꝙ auctorare ẽ
Exauctorare. eligere i militiã mileſqꝫ auctoratus ab impera-
tore ⁊ operã preſtat. receptus ſcꝫ in iura milita-
ria ei i Imperatoris fidẽ. Inde exauctorare dimi
ttere ẽ. Et auctoramẽtũ ſignificat illã aſcripti
onẽ ſimpliciter: nõ aũt ſtipẽdiũ. Auctorare er-
go imperator militẽ quũ euꝫ aſcribit. Nã qcqd
deinceps agit miles auctoratus: ad imperatorẽ
refert cui victoriã parat Hec ⁊ plura ille Sene
ca preterea epiſtola prima li. xviij. ſic ait. Mul
tũ aũt a fortuna petẽdũ ẽ. Deide ſperãde opes
auctoramenta ſunt ſeruitiũ. Ubi quidem meta-
phoricos locutus eſt Hec Mancinellus.

Actor ⁊ auctor qualiter differant. Ca. ccxiiij.

actor ACtor ⁊ auctor ita differunt: ꝙ
actor dicit orator qui agit cauſam: q
qꝫ geſtum vultus et corporis agit:
Unde tum ipſa pronunciatio: tuꝫ ora
Actio. tio que habetur: tũ oratio ſcripta actio appella
tur. Item comedus ⁊ tragedus. id eſt hiſtrio q
agit geſtus in ſcena: et quod huic generi ſimilli-
mum eſt qui agit atellanas: et mimus oĩs actor
Actus. vocari poteſt: ⁊ partes comedie actus dicuntur
Nã comicus tragicuſqꝫ poeta ipſe eſt comedia
Author. rum tragediarumqꝫ conditor. Author autẽ eſt:
vt ſic dicam factor. Naꝫ factor. in vſu non eſt ni
ſi in quibuſdã e greco trãſlatis. Et illud quoti-
dianũ. Credo in vnũ deũ patrẽ omnipotentem
factorẽ celi ⁊ terre: grece eſt hoc eſt
poetam. At nos poetas ceteroſqꝫ operũ condi
tores authores vocam⁹: et ille qui fecit aliquod
opus qui egit bellum: qui egit paceꝫ. author eſt
Nota operis: author eſt belli: author eſt pacis: nunq̃
actor eſt. Quidã originẽ eius e greco repetunt
ſed a latino quoqꝫ facilius formari po-
teſt: niſi ꝙ nullũ latinum in or a ſupino deſcen-
dens eſt cõmunis generis vt author: Nam cuꝫ
Auctor. eſt ab augeo [ſi modo vnq̃ repetitur] auctor et
auctrix facit: vt Seruio placet in Uirgiliuꝫ ſcri
benti: Item ſuper Donati artem ita ait. Queri
tur author vtruꝫ per ſe an de verbo oriatur Sꝫ
ſciendum eſt ꝙ a ſe naſcitur. Nam illud quod ẽ
augeo non nos ſeducat ꝙ inde veniat Aliud eſt
enim augere aliud authorem eſſe. Ego vero a
Seruio non omnino diſſentio: cuꝫ huius vocis
non videatur mihi origo eſſe nec augeo nec
et inauditum eſt ſignificationis illius hic
⁊ hec author eſſe. Nam nunq̃ aliud [quantum
ego ſentio] ſignificat ꝙ duo. Unum quod dixi ⁊
alterum quod eſt huic ſimile: hominem in quo
auctoritas. eſt ius poteſtas ⁊ dignitas: vnde auctoritas di
cta eſt vt apud Liuiuꝫ dicitur Decreuerunt eñ
vt cum populus regem iuſſiſſet id ſic ratum eſ-
ſet ſi patres authores fierent hoc eſt authorita
tem vt aiunt ſuam ⁊ decretum interponant ra-
tum habeant: atqꝫ ratificent ſiue comprobent.
Et alibi. Maiores noſtri nullam ne priuatam
quidem rem agere feminas ſine authore volue
runt. In manu eſſe parentum: fratrum virorũ
qꝫ Et authores pupilli vocantur in quorum ad-
miniſtratione infirma etas reſqꝫ ei⁹ ſunt Ideo
qꝫ filios regum pupillos ſub authoribus fuiſſe
legimus. Unde paulus iuriſconſultus etiam ſi
non interrogatus tutor author fiat valet autho
ritas eius: cum ſe probare dicit id quod agitur:
hoc eſt enim authorem fieri. Et Pomponius.
Et ſi de pluribus datis tutoribus: vnius autho
ritas ſufficiat. tametſi tutor authoretur Quare
authores ſententie alicuiuſqꝫ conſilij vocantur
ij quorum ſententiam conſiliumqꝫ ſecuti ſumus
etiam duces militũ authores vocabantur. Un-
de authorare. Liuius libro. xlvi. Signo ſuo im- Liuius
preſſas tabellas miſit: ⁊ vero pignore velut au- Authoro.
thoratum ſibi proditorem ratus eſt: id eſt obli-
gatum ⁊ ſubiectum. Et Ualerius maximus lib. Ualerius.
iiij. Authorato ſociis officio. Sue. libro. iij. de
legendo vel authorando milite ac legionum et
auxiliorũ diſcretiõe: ex quo ſit authoramentum Auctoramentum.
vel quaſi obligatio nexuſqꝫ vel quaſi ſtipendiũ
quoddam vel quaſi precium cuiuſdaꝫ militie ac
pugne actioniſqꝫ vt Quin. Nec difficilem ſane
ſub illo p̃ſertiꝫ authoramento habuiſſet miſſio
nem: ſed noluit gladiator viuere. Sue. Munus
gladiatorũ dedit: rudiarijſqꝫ quibuſdaꝫ reuoca-
tis authoramẽto centenũ miliũ. Cice. Quoꝝ Cicero.
ipa merces authoramentũ ſeruitutis eſt. Sen.
lib. vij. epĺarũ. Nullũ ſine authorpmẽto maluꝫ
Auaritia pecuniaꝫ pmittit: Luxuria varias vo-
luptates. Ambitio purpuram ⁊ plauſum ⁊ ex
hoc potentiam: et quicqd potentia poteſt mer-
cede te vitia ſollicitãt. Deniqꝫ author: nihil ha-
bere cõmune cũ augeo: neqꝫ cum au-
ctio probat. Que eſt venditio quedã in publico
ac loco celebri: ⁊ hic auctionari publice fere ſub Auctio
haſta vendere: non ea que ad eſum ſpectant ſed
que ad ſupellectilem atqꝫ ad alios vſus: nec fe-
re niſi q̃ penes aliũ i vſu fuerunt. Differt aũt au
ctio vel auctus ab hauſtu q̃ ad diuerſam originẽ
ſortita ſunt. Auctus eñ eſt incrementum ab au Auctus
geo deſcendens vt ⁊ hauſtus ab haurio. Hauſtus.

Epitome capitis. ccxv. patet

Pupillus quid differat ab orphano. Ca. ccxv.

PUpillus eſt qui caret quideꝫ Pupillus
matre ſꝫ tantiſper dũ eſt in etate: cui
debet tutor. Orphanus q̃ caret p̃re Orphan⁹.
p̃ſidioqꝫ paterno: et q ſummopere de
ſiderat illius opẽ cuꝫ ſine eo male habeat. Hec
cũ tamẽ nomẽ eſt nõ ſane a veteribus vſitatus.

Epitome capitis. ccxvi.

¶ Tricliniũ eſt conclaue diſcubitorium a tribus
inclinatorijs ſeu lectis dictum. Conclaue auteꝫ
omnis locus ſecretior concluſus veluti qđ com
ptorium vocant: aulam noſtri atriuꝫ vocant: ve-
tuſti aulam pro olla vſurpabant.
¶ Aule eñ a grecis pro tota regia ponit nõ ſolũ
pro ea parte quam ſolam hoc eſt atrium vocãt

Triclinium quid ſit. Ca.ccxvi

Triclinium.

Triclinium a tribus toris mē ſiue appellatū eſt. Ibi em̄ comedebāt p̄cipue in cōuiuiū accepti: cum res ipſa poſtularet tres toros mēſas ue extrui. Qui aūt huic miniſterio p̄erat: architriclinū vocāt. Qui. quidē triclinīū vocat. quod Cic. conclaue. Nā de eodē cōuiuiū loco vbi Simonides artē memorie tradit̄ inueniſſe. Ille ſic ait. Vix eo limē egreſſo triclinīū illud ſupra cōuiuas corruit. Hic ſic. Hoc interiz ſpacio cōclaue illud cōcidiſſe. Eſt igit̄ triclinīū conclaue diſcubitorum. Nā cōclaue generalius eſt: qd̄ etiaz pars quedam in penatibus remotior: in qua vel viri colloqui vel mulieres cōfabulari ſolēt. Aulam aūt qd̄ grecū eſt noſtri ſemper transferunt atrium. Nam aulam pro olla plauto vetuſtiſſimiſq; dicendū relinquamus.

Architriclinus. Conclaue. Aula

Epitome capitꝭ.ccxvii.

Penus

¶ Penus oīa q̄ domi recondita ad victū priuatum pertinent cōtinet: quorū repoſitorium penariū dicit̄. Cōmeatus vero oīa q̄ ad publicuz victū ſpectant ſed precipue annonā ꝛ quicquid annone vicē habet. Annona autē ſi tantum frumentaria eſt oportet macelluz etiam vbi frumētum venditur apud Ciceronem ſignificare.
¶ Meminerimus autem ꝙ reperiatur hic penus ꝛ hec penus ꝛ hoc penus penoris ꝛ hoc penu indeclinabile. Macelluz autez proprie ſignificat locum vbi obſonia vendūtur.

De penus ꝛ commeatus. Ca.ccxvii

Penu. Penarium

Penu ea omnia continere dicunt̄ q̄ ad victū ptinēt: ſed priuatū: ſi modo domi recōdita ſunt ac repoſita. Nā loc⁹ vbi iſta reponūtur Varrōne teſte penariū appellat̄. Que vero ad victū publicum ſpectāt ſicut alio loco dixi cōmeat⁹ vocat̄. Sz ex paucioꝛib⁹ cōſtat: vt ſum⁹ diligentiores p̄ re priuata ꝙ̄ p̄ publica. Fere nihil aliud continet cōmeat⁹ ꝙ̄ annonā: ꝛ quicq̄d annone vicē habere pōt. q̄ꝙ̄ vt iterum dixi etiā puatoꝝ cōmeat⁹ eſt: nec annona tm̄ frumētaria Cicerone dicēte lib.ij.de diuinatione. Aut ſi epicuri de voluptate liber roſus eēt putarē annonā in macello carioꝛē foꝛe: vt neſcio tm̄ an macellū nō tm̄ p̄ loco vbi caro venditur accipiatur: ſed vbi ꝛ annona.

Cōmeatus. Annona. Macelluz.

Epitome capitis.ccxviij.

¶ Ceruix poſterior pars colli eſt. iugulus anterior: collum totū illud inter caput ꝛ humeros: ꝛ quia in ceruice ſunt nerui qui ſupbis rigeſcunt ideo dure ceruicis hoīem rebellem ac ſuperbū vocam⁹. Et quia in iugulo ſunt vene quibus leſis vita exhalatur: ideo iugulare et iugulum petere interficere ꝛ mortem inferre dicim⁹.

Ceruix: iugulus ꝛ collum: quid ſint. ca.ccxviij.

Ceruix. Iugulus. Collum

Ceruix poſterior pars colli vñ oꝛigo eſt omnibus neruis. Iugulus anterior: vnde vox halituſq; p̄cedit. Collum omnes partes in ſolidū cōplectitur. Et q̄ñ nerui qui copus erectum rigidumq; faciunt: in ceruice ſunt collocati. dicim⁹ hominem dure ceruicis quaſi indomabilez more ferociū boū: vel q̄ ceruice erecta ꝛ rigida cōtumaciā quandā ꝛ rigorē mētis p̄ ſe fert: tanꝙ̄ nemini caput inclinare velit. tali noīe vocat̄ quaſi duri capitis dureq; mētis. Ceruices etiā dicimus p̄ ceruice imo in ſingulari numero nemīnē ante Hortenſiū dixiſſe Quinti. eſt authoꝛ. Similiter q̄ñ in iugulo moꝛtifera ſtatī plaga eſt p̄e ceteris mēbris cadēq; pars vulneri obnoxia ad quā mucro iter arma ipſa facile ſubit a veteribus dicebatur petere iugulū: pro eo qd̄ eſt petere moꝛtē inferre moꝛtē. Qui. Inituruſꝙ foꝛenſiū certaminum pugnā iam in ſchola victoꝛiā ſpectet: ꝛ iugulū petere et ferire vitalia: aut tueri ſciat Cice. in Verrinis. Sua confeſſione induatur ac iuguletur neceſſe eſt.

Ceruicis. dure. Ceruices. Iugulum petere. Iugulare.

Epitome capitis.ccxix.

¶ Sinus in cōplexu eſt brachioꝛum: gremium vero femoꝛum vtrūq; autem ad aliud trāſfert. ¶ Nō ergo tenet nutrix īfātē ſtātē ſup ſinū ſed ſup gremiū nec admonet lactentē ad gremiū ſz ad ſinū. Eſt etiā ſin⁹ oculoꝝ. Eſt p̄terea ſinū poculi lōga vas de q̄ in Bucco. Sinū lactis ꝛ hec te liba priape quotannis. Expectare ſat eſt.

Inter ſinum ꝛ gremium. Ca.ccxix.

Sinus.

Sinus eſt intra pectoris brachioꝛūq; cōplexū. Inde ſin⁹ veſtiū q̄les erāt tunice romanoꝛ: ꝛ mō quorundā religioſoꝛ ſupra cīcturā laxitas illa veſtis q̄ cingulū opit. Ut tota ꝙ̄ curua et q̄ñ brachijs mare amplectētia ſin⁹ vocam⁹. Gremiū ē intra cōplexū femoꝝ feminū ᷓc. q̄ in cōplexu mulieres p̄cipiūt. Et p̄ trāſlationē gremiū terre appellamus cū ſemē ſuſcipit: conceptūq; retinet: q̄ſi viuentē fetū poſtea paritura. Quare cū lactāt̄ infantes ad ſinū admouāt̄: pueri vero iā facti a ſedētib⁹ matrib⁹ veiq; cū illis blādiūt̄ ad gremiū excipi ſolēt vt Vir. de cupidie ſub imagie pueri Aſcanij. Heret: ꝛ iterdū gremio fouet inſcia Dido. Quietiā mrēs nutricesue cū ſup genua collocāt īfantē aut extremis veſtib⁹ repoſitū ꝛ ad vterū vſq; ſublatū geſtāt in gremio. magis ꝙ̄ in ſinu tenere aut geſtare dicit̄: vt idē de eodē. Et fotum gremio dea tollit in altos Idalie lucos.

Gremium.

Epitome capitis.ccxx.

¶ Socius ſocio dicitur quia inter ſe pares ſunt comes comiti nūꝙ̄ aut perꝙ̄ raro dr̄. Nā comes minoꝛ ē duce: eo. ſ. cui comitatū p̄bet: ſaltem ſub ea ratione qua comes ꝙ̄uis alioqui maioꝛ eſſe poſſit. Cōmilitōes aūt pares ſunt ſub duce militantes. Reperit̄ aūt comes pro ſocio: ſz attendēdum etiā dum per metaphorā loquimur: vt comitē dicamus rem ſubſequentez ꝛ minoꝛē vt intemperantiam ebrietatis: nō ediuerſo. In rebus tamen perſona carentibus potius magiſtrū aut magiſtrā: patrē aut matrē: materiē aut materiā: caput aut fontē dicim⁹: ꝙ̄ ducez quod

perſonis cõuenit. Eſt ꝑterea comes in quibuſcũq; rebus: ſocius fere in arduis ⁊ ſerijs ac fortune ſubiectis. Sodalis aũt fere ĩ voluptuoſis ⁊ ad cõuictũ ꝑtinentibus. Ceterũ comis hõ benignꝰ eſt ⁊ facilis qui alijs nõ grauate inſeruit.

Sociũ ſocio dici: comitẽ comiti raro. Ca. ccxx.

Socius. Comes.

Socius ſocio dicit: comes comiti raro dicit. Nãq; ſociꝰ eſt ꝑ. Comes vero minor: quippe qui ſequitur ⁊ ducem habet: vt Cicero. Non comitem ſe inquit: ſed ducẽ prebuit. Et alibi. Neq; enim princeps tunc ad ſalutem eſſe potuiſſet ſi eẽ alij comites noluiſſent. Ideoq; duces in bello quotiens milites alloquunt conciliande beniuolentie gratia: non fere appellãt comites ſꝫ ſocios: cõmunicantes quodãmodo ipſorum dignitatẽ cũ illis: vt e diuerſo cũ eoſdem commilitones vocant cõmunicãt eorũ cõditionẽ atq; ſortem cũ ipſis. Neq; eñ dux

Cõmilito

cõmilito eſt militum ſed milites inter ſe cõmilitões: vt apud Vergi. Aeneas comites ſuos cõſolans ait. O ſocij. Et author ipſe ſua perſona loquens de Achimenide inquit. Comes infelices Vlyſſi. Et iterum Vno graditur comitatꝰ Achate. Neq; recte dixeris de vlyſſe ⁊ enea hunc eſſe comitẽ Achate illũ comitẽ Archimenidis. Idẽ tamen ait. Arma deoſq; parant comites. Et iterũ. Sacra deoſq; tibi cõmendat troia penates: Hos cape fatorum comites. Nunqd dij erant comites troianorum atq; Aenee an duces: Certe dij penates comites erant cõfeſſione tũ Aenee tũ ipſorum quoq; deorũ. Nã primo libro Aeneas ait. Victoſq; ex hoſte penates Claſſe veho mecum. Et in tertio dij aiunt. Nos te dardania incenſa tuaq; arma ſecuti. Nos tumidũ ſub te ꝑmenſi claſſibus equor: ſub te. i. duce te et te ſecuti ſumus. i. tui comites fuimus. Idẽ de grecis quoq; dicẽdum eſt: ⁊ de eorũ deis. Idẽ etiã de ſybilla ⁊ Aenea. Q̃q̃ modo hic mõ illa dux erat aut comes: tamen quia ſequebatur Aenee voluntatem Sibylla: ⁊ quaſi miniſtrã ſe prebebat: comes erat. Quia vero ducebat premonſtrans iter: ⁊ declarans ea q̃ ille ignorabat: dux eadẽ dr̃ tãetſi

Comes ꝑ ſocio

aliquãdo comitẽ ꝑ ſocio dicimꝰ: vt Cice. in rhetoricis: de illo viatore: qui cum ante lucẽ ſurrexiſſet: comitẽ ſuũ inqt inclamauit ſemel ⁊ ſepius cũ de eodẽ antea dixiſſet: in itinere quidẽ proficiſcentẽ ad mercatũ quendã ⁊ ſecũ aliquantum nũmorũ ferẽtẽ eſt comitatus. i. inſecutus. Quare peccauit tũ priſcianꝰ ad Iulianũ ſcribẽs. Tibi ergo hoc opus deuoueo oĩs eloquẽtie preſul vt quantacunq; mihi deus annuerit ſuſcepti laboris gloriaꝫ te comite quaſi ſole quodam dilucidius creſcat. Quid magis abſurdum q̃ quem dicas tuum ſolem eundeꝫ appellare comitẽ tuũ hoc ipſo q̃ ſol eſt: tum ille [parco nomini ſacroſancti viri] qui dixit. Ebrietas eſt comes libidinis ⁊ intemperantie ſuperbia eſt comes odij: diuitie ſunt comites ſuperbie. Nam potius dicẽdum erat Libido ⁊ intẽperantia comes ẽ ebrietatis. Sequitur enim libido et intemperantia: ebrietas antecedit odium comes ſuperbie eſt: ſuperbia comes diuitiarum Cice. Eſt gloria comes virtutis. Gloria enim ſequitur honeſtateꝫ: ſicut vmbra corpꝰ. In eodẽ opere nuper a quodam perdocto viro. Illud iracundiam laudant comitem fortitudinis eſſe dicunt: Emendatum ſic erat: comitem fortitudinis vt ſciremus: verũ eſſe quod ait. Quin. Dum librariorum inſcitiaꝫ ſectari volunt ſuam confitentur. Ideꝫ Cic. alio loco. Cupiditas dicendi pacis eſt comes ocijq; ſocia. Siquidem pacem ſequitur dicendi cupiditas. Quid ergo ſi hec comes eſt: illa dux erit: Dicemuſq; pax ẽ dux cupiditatis dicẽdi ⁊ ebrietas dux libidinis ⁊ intemperantie: Non eſt hic ſermo quidem vſitatus: ſed alia verba: quorum

Magiſter. Magiſtra. Pater. Mater. Materies Materia

tria nunc in menteꝫ veniunt magiſter magiſtraue: pater materue: materies materiaue vt ebrietas magiſtra eſt libidinis ⁊ intemperãtie. Superbia eſt mater odij. Diuitie ſunt materia ſuperbie Quibus tribus fere indifferẽter vti poſſumꝰ In perſonis vero magis cõuenit dux aut in his rebus que perſone ſunt ſimiles: qualis ẽ fortuna que dea fingit. Cicero non ſemel dixit fortunam non ducem: ſed comitem fuiſſe q̃buſdam imperatoribus. Eſt preterea vt eo redeaꝫ vnde egreſſus ſum alia differentia inter comitẽ ⁊ ſocium: q̃ comes eſt vtcunq; ſequitur alterꝰ ductum: ſocius plerũq; in negocijs: ſerijſq; rebus et fortune arbitrio ſubiectis vt ceſar in cõmẽtarijs. Itaq; androſthenes pretor theſſalie cum ſe victorie Põpeij comiteꝫ eſſe mallet: q̃ ſociuꝫ ceſaris in rebus aduerſis: omnem ex agris multitudinem ſeruorum ac liberorum in oppidũ coegit. Verum huiuſmodi differentia apertior

Socius. Sodalis

eſt inter ſocium ⁊ ſodalem. Eſt enim proprie ſodalis in rebus leuioribus ac ſepe voluptuoſis. Quint. Quo tandem patereris animo ſi dilicatus adoleſcens ꝑſertim ſplendidis opibus: vel ex etate mores vel ex fortuna traxiſſem: et tempeſtiua conuiuia et peruigiles iocos aduocata ſodaliuꝫ turba ſolutus atq; affluens agerẽ. M. Tullius. Epulabar modice cum ſodalibus. Sodalitates enim me queſtore ſunt inſtitute. Idẽ alibi. Ego Plancium Laterenſem et ipſum gratioſum dico ⁊ habuiſſe in petitione multos cupidos ſui gratioſos quos tu ſi ſodales vocas officioſam amicitiam nomine inquinas vitioſo. Caius aũt ſodales inqt q̃ eiuſdem collegij ſunt quos greci   vocant. A quo nõ ſane diſcordat apud. M. Tullium Antonius qui norbanum queſtoreꝫ ſuum appellat

Comis.

ſodalẽ. Comis eſt benignus homo et facilis qui alijs non grauate inſeruit.

Epitome capitis. ccxxj

C Pompa eſt ſolennis quidã apparatus ⁊ oſtẽtatio tam in proſperis vt in triumphis q̃ in aduerſis: vt in funeribus. Spectaculum vero eſt quicquid ſpectatur. aut ipſa ſpectatio aut locus vnde ſpectat. Quocirca omnis pompa ſpectaculum eſt: ſed non omne ſpectaculum pompa.

Pompa ⁊ ſpectaculũ. Ca. ccxxj.

Pompa
Spectaculum.
Senium.

POmpa ois ſpectaculum eſt.ſed non contra. Pompa quidem in proſperis eſt ⁊ in aduerſis qualis eſt triumpho et in funere quaſi quidam ſolennis apparatus eſt ⁊ oſtẽtatio Cic. Sꝫ iã e pompa in verã aciẽ deſcendamus. Vir. Ad delubra iuuat ſolennis ducere pampas. Quin. Quid enim ſi reſpondere iubeas orbitateſ curin exequias totos egerat cenſus: quid ſibi velit ille funebrium longus ordo pomparuꝫ: Spectaculum vero eſt: nunc illud quod ſpectatur: vt nocte pluit tota: redeunt ſpectacula mane. Nunc ipſa ſpectatio: vt O acerbum ſpectaculuꝫ. Nũc locus vnde ſpectatur: vt ſedebat in ſpectaculis ⁊ de ſpectaculis excitatus eſt.

Epitome capitis.ccxxij.patet.

¶ Seruius autem dicit ꝙ iuuentus eſt multitudo iuuenum: ſicut pubes pubeſcentium: iuuẽta vero iuuenilis etas: at iuuenta dea ipſa: author noſter dicit iuuentutem etiam frequentiam iuuenum: iuuenes iuuenilem quoqꝫ etatem ſignificare ſicut ibi. Ad deũ q̃ letificat iuuẽtutẽ meã

Senecta ⁊ ſenectus: Iuuenta et iuuentus. Ca.ccxxij.

Senecta
Iuuenta:
Iuuentus.
Senectus

SEnecta eſt ſenilis etas: iuuenta autem iuuenilis: ⁊ vt quibuſdam placet: dea ipſa melioris etatis ⁊ iuuentutis. At ſenectus idem quod ſenecta. Iuuentus vero etiam frequentia iuuenũ non ſolum etas. Senium quoqꝫ pro ſenectute accipitur.

Epitome capitis.ccxxiij.

¶ Abſtinẽtia iuſtitia eſt qua ab alienis nos abſtinemus. Continentia vero et temperantia et modeſtia qua nos ab illicitis ⁊ voluptuoſis cõtinemus. Confunduntᷣ aũt interdũ: quia qui ab alienis abſtinet: appetitum ſuum ſepe continet ⁊ cohibet. Unde generalior eſt continentia.

¶ Hanc autem differentiam oſtendunt partes ꝯponẽtes. Abſtineo enĩ ꝯponitᷣ ab abs ⁊ teneo cõtineo a con ⁊ teneo. Continemus ergo quod intra nos eſt ne diffluat. abſtinemus ab eo quod extra nos: ne ad nos perueniat

Inter continentiam ⁊ abſtinentiã differentia. Ca.ccxxiij

COntinentia ab abſtinẽtia differt ꝙ abſtinentia iuſtitia eſt Continentia vero illa que inter virtutes quarta numeratur: que eadeꝫ dicitur temperantia ⁊ modeſtia. Eſt enĩ hec cũ a voluptatibus nos continem⁹. Abſtinẽtia cũ abſtinem⁹ ab alienis: nulli viꝫ afferẽtes: nihil cuipiã eripiẽtes. Cic. Si in nulla voluptate ꝯtinuerit: ⁊ alia ſe effuderit: rurſus qd̃ bñficiũ ẽ qd̃ abſtinuerit a nefario ſcelere Nõnũꝗ tñ indifferẽtᷣ vt apd̃ Val. maximũ titulus ẽ de abſtinẽtia ⁊ ꝯtinẽtia: vbi exẽpla iſtarũ ꝯtutũ ꝓmiſcua ſunt: vt tñ ſentio ꝯtinẽtie poteris dare nomẽ abſtinẽtie potiuſꝗ̃ e diuerſo Il‑lud enĩ ſpeciali⁹ videtᷣ: hoc gñalius. Queãdmoduꝫ tẽperantia putatᷣ ſub iuſtitia eſſe: vel ab ea non poſſe ſeparari: illa vero ſine hac frequẽter eſt. Quare rite continentia vocatur abſtinẽtia.

Epitome capitis.ccxxiiij.

¶ Pec⁹ pecudis ac pecoris aĩal ẽ qd̃ ſub iperio ẽ hoim: ⁊ pabulo terre paſcitᷣ: vt bos [qui tauꝝ ⁊ vaccã ⁊ caſtratos ſignificat] equus caballus. aſinus. Nõ aũt onager qui eſt aſinus agreſtis: nec laliſio onagri pullus. Item mulus. hinulus camel⁹. bubal⁹. ceruus. quorum congregatio armentum dicitur proprie: licet Vir. Pecoris cuſtodẽ armẽtariũ dixerit Nã armenta quidã ab arando quaſi aramenta deducũt. Quidã ab armis eo ꝙ maiores ſint armentis armi. Nã gregem ouium: caprarũ: porcorũ: ſimiliũqꝫ [minorũ quidẽ animaliũ] dicimus. licet gregem etiã de armẽtis ſaltem cũ epitheto dicere liceat pro quo interdũ pecus pecoris reperitur: qui etiã ꝓ ſola oue. Preter pecora ſunt fere. i. animalia ſiluestria: ⁊ cicures. i. ex ſilueſtribus manſuefacta Nã cicurare manſuefacere eſt. ⁊ cicur mãſuefactũ. Sũt aũt qui pecus dicant quicquid humana effigie caret. Sꝫ pecudẽ fere ꝓ oue legim⁹.

¶ Sunt qui feras velint proprie duntaxat eas dici que ferociunt: improprie auteꝫ omnes quadrupedes preter pecudes.

Pecus pecudis. ⁊ pecus pecoris. ca.ccxxiiij.

Pecus.

PEcus pecudis et pec⁹ pecoris ꝓprie nihil differũt. Significatᷣ hoc noie aĩal quod ſub imperio hoim et pabulo terre paſcitᷣ: vt bos q̃ taurum vaccamqꝫ cõprehendit preter ſuũ propriũ ſignificatum: equus caballuſue: qui aſinariam potius operam exercet aſinus: non aũt onager nec laliſio. Mulus qui proprie generatus ex aſino ⁊ equa. Naꝫ hinulus dicitur qui patre equo matre aſina genitus eſt: quem quidã burdoneꝫ nominãt. Camelus quoqꝫ. Nã nõ tantuꝫ paſcitur ſub magiſtro: verũ etiam in quibuſdaꝫ locis inter armenta: ⁊ eius ſignificatio non ad marẽ feminãqꝫ pertinet. vt paſſer vt aquila. ſed cum genere feminino nonnunꝗ̃ iungi inuenitᷣ: vt camelos fetas: quale eſt bos: vt apud Uirgilium. Ille meas errare boues. Quod ideo minus mirum eſt ꝙ lupus etiam apud Varronẽ: ⁊ Enniũ ⁊ Fabiuꝫ pictorẽ in genere feminino reperitᷣ ſicut hic lupus lupãqꝫ ſignificat: huic quoqꝫ ſimilis eſt bubalus. Ceterũqꝫ et ipſi cameli ⁊c. que enumeraui armenta faciunt: licet quidã tantuꝫ velint eſſe boũ: quaſi ab arãdo aramenta dicta: deinde ſublata tertia littera armẽta. Preterea ouis marem feminamqꝫ ſignificat. Capra cum qua caper ſiue hircus. Porcus cum quo porca intelligitur: vnde fiunt greges: vt grex ouium: grex caprarum: grex porcorũ. Ouidi. meta. iiij. Mille greges illi totidẽqꝫ armẽta per herbas paſcebant. Vergi. iij. geor. Hec ſatis armentis ſuperat ps altera cure Lanigeros agitare greges: hirtaſqꝫ capellas. Idẽ tamẽ de ceruis primo enei. dixit. Hos tota armenta ſequuntur a

Bos

Mulus.
Hinulus.
Burdo.
Camelus.

Lupus
Bubalus
Armenta

Ouis.
caper.
Porcus.
Greges

tergo: ut minus mirandum ſit ſi de bobus gregem dixit ibi. Aut aliquam in magno ſequitur grege: tamen ad diſtinctionem adiunxit magno ſicut Horatius adiecit mugientium in epodis: Aut in reducta valle mugientium proſpectat errantes greges quaſi grex ſit generalius nomen: armentum vero ſpecialius: et illud ſine appoſito de minutis pecoribus intelligatur cum appoſito etiam poſſit ad maiora transferri: ut Cice. in phi. Vidit apothecas: cecidit greges armentorum. Hec omnia pecudes et pecora dixeris: quorum exempla tot ſunt quotiens hoc vocabulum reperimus.

Pecoris. Veruntamen pecus pecoris non nunquam reperitur pro multitudine pecudum ſive pecorum: ſed gregalium potius quam armentalium: ut Virgi. Dic mihi dameta cuium pecus: an Melibei: Infelix o ſemper ovis pecus. Et alibi. Caprigenumque pecus nullo cuſtode per herbam. Ovi. meta. li. xiii. Hoc pecus omne meum eſt: multe ſtabulantur in antris. Multas ſilua tegit: multe quoque vallibus errant. Nec ſi forte roges poſſim tibi dicere quot ſunt. Pauperis eſt numerare pecus. de laudibus harum Nil mihi credideris: preſens potes ipſe videre. Ut vix circumeat diſtentum cruribus uber. Sunt fortuna minor tepidis in ovilibus agni. Sunt quoque par aliis etas in ovilibus hedi. Cur dixit multe: et harum cum nullum genus antea nominaſſet: niſi quod intellexit oves et capras quas poſtea nominat. Cice. in Verre. Nominat iſte ſervum quem magiſtrum pecoris eſſe diceret. Virg. tamen in ge. iii. ait. paſcitur itque pecus longa in deſerta ſine ullis Hoſpitiis: tantum campi iacet: omnia ſecum

Armentarius. Armentarius apher agit. Armentarium pecoris dixit.

Pecoris. Nonnunquam pecus pecoris ſignificat ovem: nec ſolum vulgo: ubi hec animalia pecora dicuntur verum etiam apud graves authores. quorum eſt Pli. qui libro. viii. inquit. Eſt in hiſpania ſed maxime Corſica non diſſimile pecori genus muſimonum caprino villo quam pecoris velleri propius: quorum e genere et ovibus natos priſci umbros vocaverunt: infirmiſſimi pecoris caput: et non longe poſt. Suis fetus ſacrificio die quinto purus eſt: pecoris die ſexto: boum trigeſimo. Quintilianus. Cur in uſum veſtium ſepe pecori lane detrahuntur:

Fere. Preter pecudes autem cetere quadrupes fere ſunt: licet proprie videantur fere dici: que feritatem habent: ut leones: urſi: pardi. lupi: vulpes: harum quecunque manſuefacte ſunt

Cicures. cicures vocantur qualis canis qui nec pecus nec fera eſt licet ſit natura ipſa non tantum fera ſed

Elephas. ferus: qualis elephas. ſive quod uſitati eſt elephantus ad bella domitus alioquin fera natura de quo nomine idem quod de camelo fortaſſe di-

Camelus. ci poteſt: quod et communis generis ſit: et armentum faciat. Quidam ſuum domeſticum. tantum cicurem vocant. Ego potius aprum dixerim: qui ex fero cicuris eſt factus: nec aprum modo. ſed etiam onagrum: cervum: capreolum: damam: capream

Cicurare. leonem quoque denique quicquid cicurari poteſt. Cicurare enim ut varro ait: eſt manſuefacere. Quod enim a fera diſcretum eſt id dicitur cicur

Cicur. Cicum. Et ideo dictum. cicur ingenium obtineo. i. manſuetum. Innatum a cico cicur videtur. Cicum dicebant membranam tenuem que eſt in malo punico diſcrimina. Hec Varronis verba confirmat Cicero ubi ait. Nam alie ſunt fere: alie cicures: alie natantes: alie volucres.

Epitome capitis. ccxxv.

Collis eſt parvus mons: ſeu montis non ardua pars. Iugum eſt ipſa arduitas montis ſub vertice tamen paulum: proclivis et prona ſicut in collo hominis. Clivus autem mollis et planus eſt in monte aut colle ſitus. Promontorium eſt mons in mare prominens.

Collis. Iugum. Clivus. Promontorium. Ca. ccxxv.

Collis. Iugum. Collis eſt (ut ita dicam) monticulus ſive per ſe et a monte ſeparatus: ſive pars montis: Iugum ut ita etiam dicam ipſa arduitas montis: et proclivis ac prona ſupinitas ei

Clivus. ſimile eſt in collo hominis. Clivus tamen mollis magis et clemens. ut clivus capitolinus: et clivus qui ducit ad ianiculum clivus montis Aventini: quos omnes ſcimus eſſe in urbe Roma colles: unde quidam vocant eam urbem ſepticollem Et antiquitus fiebant feſta quedam ſeptimon-

Septimontialia. tialia. Livius. Atque cum per Caſſilium evadere non poſſet: petendumque montes et iugum Calgule ſuperandum: Et alibi. Quantum in altitudinem egrediebantur magis magisque ſilveſtria et pleraque invia loca excipiebant. Ut vero iugis appropinquabant: quod rarum in aliis locis eſſet adeo omnia contenta nebula: ut haud ſecus quam

Promontorium. nocturno itinere impedirentur. Promontorium mons eſt in mari prominens unde Plynius li. xxvi. Promontoria aperiuntur mari: et rerum natura agitur in planum Livius lib. xxxiii. Aut aperientibus claſſem promontoriis. Idem in. xlv. Adiunctaque inſula euboia: et excurrente in altum velut promontorium attica terra ſita.

Epitome capitis. ccxxvi.

Officina eſt ubi opera ipſa fiunt. Taberna ubi opera ceteraeque merces venditantur.

Illa enim ab efficiendo dicitur: hec a tabulis in quibus res venales exponuntur. Sunt autem quibuſdam tabernis et opificibus propria nomina ut caupone et cauponi: argentarie et argentario Quem campſorem ſeu bancarium vulgus vocat At qui grece trapezites et colybiſtes ſeu colyuiſtes. Nam b grece fere ut v prefertur: dicitur a nobis nummularius ſeu menſarius dici poteſt Nam colyuiſtes. id eſt nummularius trapezas id eſt menſas habet.

Officina et taberna. Ca. ccxxvi.

Officina. Taberna. Officina eſt ubi opera fiunt. Taberna ubi opera ipſa ceteraeque merces venditur. Officina eſt ſtatuarii: fuſorii: flatoris: celatoris: excuſoris: vitrarii: pictoris: ſutoris: fabri quam multiplex eſt: lignarius: et hic non unius generis. Ferrarius nec hic

ſimplex Lapidarius qui ⁊ ipſe in multas diuiditur ſpecies. Taberna vocatur lanaria: vinaria: olearia: et mille huiuſmodi: vñ opifices ⁊ tabernarij vocantur: Cicero pro Lu. Flacco. Opifices ⁊ tabernarios: atq; oēm illam fecē ciuitatꝫ quid eſt negocij concitare. Nec negauerim aliquando vnum eundemq; locū officinā ⁊ tabernam eſſe. vt ſutrinam in qua calcei ⁊ fiunt ⁊ vēduntur. Quedam igitur artificia ſunt opificum cetera queſtus et opere dicuntur. Sed quedaꝫ huiuſmodi habent ſuum nomen: vt hec ipſa ſutrina ſutoris ⁊ lignarij proprie fabrica: aurificꝫ aurificina: cauponis: caupona: tamē ⁊ eū qui vinū vendit at cauponā vocam⁹. Quidā malūt dicere eo ponam pro loco. Argētarij argentaria quod nomen quidā pro artificio ⁊ argentariuꝫ pro artifice qui idem eſt aurifex accipiunt atq; ita eſt in hieremia. Titus autem liuius. Cicero Quintilia. Ceteraq; omnis antiquitas ꝓ his accipit qui vulgo campſores dicuntur: nō illos dico minutos: qui nummularij ⁊ menſarij a nobis a grecis dicunt̄: qui ijdē trapezite vocari poſſent. Nam colyuiſte trapezas habent. Sed Plautus in curculione trapezitā et argentarium pro eodem accipit.

Caupona: Argētari⁹. colybiſtes. trapizites.

¶ Epitome capitis .ccxxvij.

¶ Auis eſt quecunq; pennis predita oua parit preter veſpertilioneꝫ. Volucris omnis que: volat: vt etiam veſpe: muſce: culices ⁊c.

¶ Inter auem ⁊ volucrem. Cap. ccxxvij.

Auis Volucris;

AUis eſt que oua parit: pēniſq; eſt predita: preter vnū veſpertilioneꝫ q̄ vtroq; caret quattuorq; pedes habet ⁊ ſeminus eſt. Volucris eſt q̄cunq; volat nec auis ſolū: ſꝫ ille beſtiole quoq; minutiores: vt apes: veſpa: culx: muſca: tabanus: locuſta: cicada: ſiquideꝫ. Quin. Apes volucres vocat. Et plynius nō ſemel hoc ſignificat vñ et cupio volucer dicitur.

¶ Epitome capitis .ccxxviij.

Indoles. ¶ Indoles ē inolita atq; īgenita generoſitas ac virt⁹ in quacūq; etate: ſed in puero eſt quaſi future virtutis iudicium in alijs etiam pūtis.

¶ Indoles quid ſit. Cap. ccxxviij.

INdoles eſt non ſolū in pueris adoleſcētib⁹ ſignificatio future virtutis: vt apud Quin. In primis ānis laudaret̄ indoles. Cicero. Ut enim adoleſcētib⁹ bona indole preditis ſapientes ſenes delectantur. Et valerius titulnuꝫ de indole fecit: non tantum puerorum adoleſcentumq; exempla repetens: ſed etiā in viris: ⁊ quideꝫ preſentis virtutis: vt idē Cic. de offi. In quib⁹ eſt virtutis indoles cōmouentur. Item ꝓ Lelio. Si quis indices: hoc robore animi atq; hac indole virtutis ⁊ continētie fuit. Liuius de lauinia iā mare ⁊ poſt mortem enee res adminiſtrāte inquit. Tanta in ea virtutis indoles fuit. Lucan⁹ Indole ſi dignum latia: ſi ſanguine priſco Robur ineſt animis. Indole quaſi gñoſitate quadam virtutis atq; animi. Liuius ad malā quoq; partem ⁊ ad muta atq; inanimata transfert loquens de Hannibale ſic. Cum hac indole virtutum ac vitiorum triennio ſub Aſdrubale imperatore meruit. Et alibi. Sicut in frugib⁹ pecudibuſq; non tantum ſemina ad ſeruandā indolem valent: q̄tū terre proprietas celiſq; ſub quo aluntur: generoſius in ſua quicq̄d ſede gignitur: inſitum aliene terre in id quod alit̄ natura vertente ſe degenerat.

¶ Epitome capitis .ccxxix.

¶ Concio eſt multitudo populi ad audienda que in rempublicam ſunt congregati: que grece eccleſia dicitur aut oratio ipſa.

¶ Addit Mancinellus etiam locum ſignificare. verba e his ſunt. A. Gellius lib. xvij. cap. vij. ſcribit concionem tria ſignificare locum ſuggeſtumq; vnde verba fiunt. Item cetum populi aſſiſtentis. Item orationem ipſam que ad populum diceretur. Hec ille. Errant ergo qui eccleſiam pro templo ſumunt. Item qui ei⁹ ſecūdam corripiunt. cum grece ita habeat: qđ apō nos in e longam vertitur.

¶ Concio quid ſit. Cap. ccxxix.

COncio eſt populi multitudo ꝯgregata vel ex magiſtratus iuſſu: vl' publici ſacerdotis: vl' ſua interdū auctoritate: ⁊ ſpōte ꝓprie ad audiēdū oratorē cōcionātē i bonū publicū cui⁹ etiā oratio vocatur concio In priore ſignificato eſt grece eccleſia. quam nos pro latina voce habemus: multiq; eccleſiā neſcio quo iure edes ſacras appellāt: cū cetū hoim ſicut dixi ſignificet nō loca.

Concio. Eccleſia.

¶ Epitome capitis .ccxxx.

¶ Leges ſunt aut principis aut liberi populi Iura autem generalia ſunt. Nam ⁊ ius gentiū et ius ciuile ⁊ ius naturale dicitur: non tamen ꝙ omnia animalia docuit. nam ſoli homines iure viuunt. Qui legem fert orator dicitur: q̄ multo preſtantior eſt q̄ iuriſconſultus qui legē interp̄tat̄: neq; oia q̄ vim legis hñt leges dicent̄ vt a iuriſperitis ſꝫ litteraꝝ iperitis dici ſolent.

¶ Aliud leges eſſe: aliud iura. Cap. ccxxx.

LEges iuraq; ſcriptuꝫ ſepe inuenimus ex quo datur intelligi aliō eſſe leges aliō iura. Sūt igit̄ leges aut principis aut liberi populi: que a rege conduntur alterius conſenſum non requirunt: que ad populā referunt̄: queq; ſine eius iuſſu fere rate non ſunt: q: rogari. i. interrogari popul⁹ de his ſolet: rogationes etiā dicunt̄. Iura autē magis generalia ſunt: ſiquidē ⁊ ius gentiū eſt. ⁊ ius ciuile. Nā ius naturale dicere qđ oia animalia natura docuit ridiculum ē Appetitum coeundi atq; adeo nocendi imbecilliori animali: ſpoliandi: occidendi: quis ius eſſe dixerit. Ideoq; M. Tul. in libris offici. de iure naturali ſilentiū egit inter ſolos hoies ius eſſe ſignificās. idq; gentiū eſſe vel ciuile. In rhetoricis tū ius naturale ſtatuit ſed qđ in homines

Leges Rogationes. Iura: Ius naturalis ſpēs

tantūmodo cadat. cuius ſpecies ſex eſſe voluit re-
Ius ciuile. ligionē: pietatē: gratiā: vindicationē: obſeruā-
tiam veritatē. Sed hec hacten⁹. Ius ciuile di-
cimus tā leges ꝙ plebiſcita ſenatuſconſulta: de-
creta principū reſponſa prudentum: quod vl-
timū velut interpretatio eſt ſuperiorū: qđ q̄ ꝓfi-
Orator. Iuriſcōſultus. tētur iuriſcōſulti noīantur. Qui vero legē fert
ad populū fere orator eſt aut ꝑſidio oratoris in-
digēs: vt appareat quāto preſtātior eſt orator
ꝙ iuriſcōſultus: cū hic ſit quaſi ilii⁹ ſcriba: at il-
le preceptor: hic pedagogus: ille dux: hic ducis
legatus atq̄ aſſecla. Quid dicam de iuriſperitis
hoc preſertim tēpore q̄ cū maximo ab illis cō-
ſultis interuallo diſtent ſe litteratorū artē tene-
re arbitrant̄ quorū quanta ſit eruditio: vel hinc
colligi cōiectura poteſt ꝙ quotiens Pauli Vul-
piani aliorūq̄ teſtimoniū aſſumunt: legē nomi-
nant cū longe ſit aliud legem eſſe ⁊ habere vim
legis: quodq̄ deformius eſt vnā legē in plures
leges partiunt̄. Verbi gratia. ad legē aquiliā
quotiēs Sceuola quotiēs Papin. aliuſve loq̄t̄
etiā ſi bina verba ⁊ quidē a ſuperiorib⁹ depen-
dentia totiens nouā legem appellant: nō ab ali-
quo legiſlatore vnā legē. ſed ab infinitis inter-
pretib⁹ legū infinitas leges eſſe iudicātes etiā
titulū de verborū ſignificatiōe nō legē: immo
leges appellant quo quid abſurdius.

℄ Epitome capitis. ccxxxi.

℄ Aceruus eſt rerū minutarū vt frumēti cōge-
ries. Strues lignorū: ſtrages cadauerū ꝓ ſtra-
torum: ſarcina vtenſilium. vnde ſarcinulas col-
ligere eſt migrare more militari.

℄ Aceruus: ſtrues: ſtrages: ſarcina quid ſint.
Cap. ccxxxi.

Aceruus. Aceruus minutarū proprie rerū
eſt cōgeries: vt frumēti leguminis: vt
ſalis. Interdū etiā aliquanto maiorū
vt aceruus ſcutorū apud Verg. ⁊ fere
Strues generale ad oīa eſt. Strues aūt proprie lignorū.
Strages Strages vero cadauerū interfectorū vno in lo-
co ac prope iacentium multitudo: ſiue humano-
rū ſiue mutorū. Sarcina vtēſiliū ⁊ eorū que ad
cultum ad ornamentū: ad ceterū vſum pertinēt
vt ſi dicā facis: quē quis in itinere faciēdo com-
portare poſſit. Siquidē milites cū caſtra mo-
uere volunt ſarcinulas colligere dicūtur: ⁊ qui
in aliam domum imigrant ſarcinas ſuas cōpo-
Sarcina nere. res enim noſtre domi ciſtis capſiſq̄ cōpo-
ſitas etiam ſarcinas vocamus: vt apud Quint.
Iacent relicte ſine herede ſarcine.

℄ Epitome capitis. ccxxxij.

℄ Minyſterium proprie eſt miniſtri opera: ſ;
pro omni opera vſurpatur. in plurali ſignificat
miniſtros ſicut ⁊ ſeruitia ſeruos. Myſteriū au-
tem res eſt miſtica. i. arcana perſonis diuinis
duntaxat cognita.

miniſteriū ℄ Inter miniſteriū ⁊ myſteriū. Cap. ccxxxij.

Miniſteriū miniſtri proprie eſt
opera ſed pro omī operatione quoq̄
Myſteriū. accipit̄: vt de rege Latino Verg. Me-
ſtuſq̄ refugit feda miniſteria. Myſte-
rium vero grecum arcana quedā res:
et ꝓprie diuinis viris ſacerdotibuſq̄ tm̄modo
cognita. Illud prius in numero plurali ſolet ac-
cipi pro miniſtris: ſicut ſeruitia pro ſeruis. Nā
ſeruitiū aut ſeruit⁹ ipa ac ſeruitutis actio ē: vt
Dauus apud Terē. Ego Pāphile hoc tibi pro
ſeruitio debeo conari manibus ⁊ pedibus: no-
cteſq̄ ⁊ dies capitis periculū adire dū ꝓſim ti- **miniſteria**
bi. Afferamus etiam in alijs exēpla Salu. In-
terea ſeruitia repudiarat quorū initio ad eum
magne copie cōcurrerāt: q2 opib⁹ cōiurationis **Seruitia**
fret⁹ ſimul alienū ſuis rationibus exiſtimās vi-
deri cauſā ciuiū cū ſeruis fugitiuis cōmunicaſ-
ſe. Quintil. ſepe pro miniſtris miniſteria dixit:
vt ibi. Non tori ſit miniſteria cecit: ⁊ officia ꝓ offi-
cialib⁹ ⁊ obſeq̄a exhibētib⁹. Paulus iuriſcōſul-
tus teſte Labeone ait. Urbica miniſteria dici-
mus que extra vrbem miniſtrare nobis cōſue-
uerunt. Vulpia. deniq̄ cōcubinā filios natura-
les alumnos cōſtituit generali appellatiōe cō-
tineri: ⁊ ſiqua alia ſunt huiuſmodi miniſteria.
Liui. li. iiij. Frumēto nāq̄ ex hetruria priuata
pecunia ꝑ hoſpitiū clietūq̄ miniſteria empto.

Epitome capitis. ccxxxiij.

Scurra riſum ab audientibus etiā ſine digni- **Scurra**
tate perſonarum captat. Paraſitus omnia ad **Paraſitus**
aſſentationem ventris gratia ⁊ facit ⁊ dicit

℄ Inter ſcurram ⁊ paraſitum. Cap. ccxxxiij.

Scurra eſt qui riſum ab audiē-
tibus captat nō ſalua dignitate per-
ſone. Paraſitus qui omīa ad volūta-
tem eius loquitur. in cuius cōtuber-
nio eſt: omnia aſſentatur oīa illius facta ſimul
ac dicta laudat: nihil repugnat: nihil facere re-
cuſat ventris gratia: in quo ſummū bonum con-
ſtituūt: quorū magna copia in ꝑncipū domib⁹ eſt

Epitome capitis. ccxxxiiij.

℄ Bucca et bucce in ſignificando non differūt
niſi vt muſa ⁊ muſe: oratores tamen frequenti⁹
in ſingulari loquuntur: eſt aūt bucca maxillarū
ac oris pars q̄ vento inflari ſolet: Gena mēbra-
na oculū tegēs. Mala inter genā ⁊ buccā rotū-
dū illud in formā mali. Maxilla vero interior
pars oris malares cōtinēs quorū ocultiſſimus
genuinus dr̄. Genuinū aūt rodere: eſt occulte
per inuidiam mordere atq̄ detrahere.

℄ Buccā ⁊ buccas ꝓ eodē accipi. cap. ccxxxiiij.

Bucca Bucce Buccā ⁊ buccas pro eodē
accipim⁹ oratores frequentius
in ſingulari. vnde illud vſitatū
dicā qcqd in buccā venerit. i. in
os: ſed nō in labra vt vulg⁹ exi-
ſtimat Quintiliano probāte: q̄
ait. Ore eni magis ꝙ labris loquendū eſt. Sed
vulgus errat atq̄ fallitur cū legit buccā ⁊ duas
buccas: in illis accipiēs vnū os: in his accipiēs
duo labra. Verum ego oſtendi os ipſum conca- **Os.**
uitatem eſſe: vnde vox prodit nō oram laborū
Etenim Iuuena. cum ait. Bucca foculum exci-
tat. non de extremitate oris: ſed interiori parte
dixit: que inflari ſolet: ventūq̄ concipere: ⁊ ite-

[library stamp]

rum de tubicinibus loquens. Noteſqꝫ per opidaꝰ bucce. De illa deformi vtrinqꝫ inflatione intellexit tubam inflantium non de labris qui latent cum tuba canit. Nam Horatius quoqꝫ cũ inquit. Ut Iuppiter ambas Iratꝰ buccas. Nõ de labris locutus eſt: q̃ inflari non poſſunt. Quod Plautus apertiꝰ docet in penulo. Neſcias vtrũ maiores bucce an mãme ſient quid autem bucce ſignificent ex Plinio audiamus: ſimulqꝫ q̃d male ſint: quid gene: quid cilium. Eadẽ hic eodem loco tractat is preterq̃ ꝙ alibi dicit buccarum ſinus: ⁊ iterum buccarũ immanitas. ita lib. xi. ait. Sequar autem ipſius ordinem: ſeriẽqꝫ libri: quibꝰ fragilia operimenta his oculi duri. omnia talia ⁊ piſces ⁊ inſecta non habent genas: nec integunt oculos omnibus membrana vitri modo trãſlucida obtẽditur: pauloqꝫ poſt. Sed quadrupedibus in ſuperiore tantũ gene: volucribus in inferiore. Ac paulopoſt: grauiores alituum inferiore gena conniuent. At quadrupedes q̃ oua pariũt vt teſtudines: cocodrili ĩferiore tantũ ſine vlla nictatione, ꝓpter preduros oculos: extreme ambitum gene ſuperioris antiqui cilium vocauerũt: vnde ſuper cilia hoc vulnere aliquo obductum non coaleſcit in paucis humani corporis mẽbris: infra oculos male homini tantum quas priſci genas vocabant. xii. tabularum interdicto radi eas vetante pudoris hec ſedes: ibi maxime oſtenditur pudor: intra eas hilaritatem: riſumqꝫ indicantes bucce: ⁊ altior homini tantum: quẽ noui mores ſubdole irriſioni dicauere naſus: non aliis animalium. nares eminent auibus: ſerpentibus: piſcibus: foramina tantum ad olfactus ſine naribꝰ: et hinc noĩa ſimorũ: ſilonũ. ſeptimo mẽſe genitis ſepenumero foramina aurium ⁊ narium defuerunt labra a quibus brochi labiones dicti.

Bucce. Gena. Ex his Plinii verbis appareat eã in vultu partem vocari buccas: que vẽto inflari ſolet: genã membranam illã et quaſi veſtem qua oculus tegitur cum coniuet. i. aperitur ⁊ claudit. hoc eſt enĩ conniuere.

Mala. Malam vero illud inter genam et buccã quaſi rotundum in ſpeciem mali. nam vtrunqꝫ horum vocabulorũ primã longã habet Malus vero mala malum primã breuẽ: cuiꝰ interior pars que oris hiatuz efficit vbi molares affixi ſunt.

Maxilla Maxilla dicit nomẽ diminutiuũ nõ re ſed voce. Malã quoqꝫ genam dici Plynius idem fatetur. Ideoqꝫ dens illi intimus et ipſi gene affixus genuinus dicit: qui quia maxime latet ea re factum eſt iam tritum vetuſtate prouerbium.

Genuinus. Genuino rodere. Genuino rodere dente. i. per inuidiã carpere famam alterius: vt ille teſtatur. Mã veteres tantũ membranam illã oculi genaz appellarunt: quaz ſignificationẽ, a poſterioribus ſeruatam reperimus nec poetis modo: vt darchonis gene pro oculis: continens pro contento. ⁊ Sene. in tragedia de edipo loquens inq̃t. Et per irati ſibi genas parentis. Etiã cõtinẽs pro cõtento. Uerũ oratoribꝰ quoqꝫ vt Quin. de ceco loquẽte. Illa perpetua nocte clauſe gene non cuſtodierunt.

¶ Epitome cap. ccxxxv.

¶ Paſtio licet proprie ſignificat actũ paſcẽdi. tamen frequentius accipitur ꝓ alimento pecudum: paſtus pro alimẽto hoim. Pabulum ꝓ alimento pecudũ ⁊ etiã brutorũ. potiſſimũ herbaceo ⁊ q̃ paſcẽdo abſumit. Eſca oim edentiũ: vñ ineſcare per eſcã capere more aucupuz. Paſci proprie beſtiarũ eſt: veſci hoim: ſꝫ veſci ablatiuũ regit. nec idẽ proprie ſunt paſcor ⁊ paſco

¶ Paſcor tñ dupliciter accipit. ſ. paſſiue ⁊ ſic ẽ longe aliud: vt leo paſcitur a domito re carnibꝰ ouinis: ⁊ deponentaliter. ⁊ ſic fere pro eodẽ accipitur vt ouis paſcit ⁊ depaſcitur herbam De his tamen vltimis dictis eſt lima Mãcinelli talis. Paſco neutrum ⁊ paſcor deponens idem ſignificare ipſe oſtendã ⁊ vtrumqꝫ regere actm̃. Ouid. lib. i. faſt. Pauit ouis pratum. i. comedit Vergi. lib. iii. eneid. Et miſeros morſu depaſcit artus. i. comeſt. vorat. Legimus item paſcor et paſco ſine actõ in eadem ſignificatiõe. Teſtis Maro. libro. iii. georgica. Paſcitur in magna ſylua formoſa iuuenca. Cetera paſcunt virides armenta per herbas. Saltibꝰ in vacuis paſcãt et plena ſecundũ Flumina. Patet igit idẽ eſſe paſco ⁊ paſcor: ⁊ vtrũqꝫ regere actm̃. Utrumqꝫ etiã ſine actõ legi. Quãqꝫ tñ idẽ diuerſa. Nam vt dicimꝰ herba paſcit illũ. Cadauer paſcit aues. Tuo corpore paſcis volucres ⁊c. Ego paſco vitulos ⁊c. ita non dicimus herba paſcitur illum Cadauer paſcitur aues. tuo corpore paſceris volucres ⁊c. Lucanus. lib. iiii. Et nobile corpꝰ paſcit aues. Verg. lib. iii. enei. Et vulſis paſcũt radicibꝰ herbe. Naſo in ibin. Aereis volucres corpore paſce tuo Verg. in bucco. Pierides vitulã lectori paſcite veſtro. Preterea paſcor nõ ſoluz regit actm̃ ſed ablatiuum quoqꝫ. Verg. lib. iiii. geor. Paſcuntur vero ſyluas. Et in bucc. Frondibus hirſutis et carice paſtus acuta. Itẽ. Dumqꝫ thymo paſcentur apes: dum rore cicade. Et in illo. iii. georgico. Frondibus ⁊ victu paſcuntur ſimplicis herbe.

¶ Veſcor tñ ablatiuo tũ acto iunctũ legimꝰ Tibul. lib. ii. Vera cano: ſic vſqꝫ ſacras innoxia laurus Veſcar: ⁊ eternũ ſit mihi virginitas. Manilius lib. v. Tectiqꝫ auro iam veſcimur aurum. Vergil. Viſceribꝰ miſeroꝝ ⁊ ſanguine veſcitur atro. Veſcor preterea nõ ſolũ ad cibos refert: ſꝫ ad alia quoqꝫ ſicut vtor. Hinc Tibullꝰ ait: laurus veſcar. Et poeta ſi veſcit aura. Hora. Iterz li. ii. carminũ. Quicũqꝫ terre numere veſcimur Addimus vlteriꝰ veſci brutorũ etiã nõ ſolũ hominũ eſſe. Plyn. enĩ lib. ix. cap. xv. ſic ait. Nũc principatus ſcaro datur qui ſolus piſciũ dr ruminare: herbiſqꝫ veſci: non aliis piſcibus

¶ Paſtio: paſtus: pabulum: eſca: paſco: paſcor: veſcor: Cap. ccxxxv.

Paſtio PAſtio videtur ſignificare cibum: ſed tamen potius ad alimenta pecudũ pertinet q̃ paſci dicimꝰ q̃q̃ ſuapte natura ſignificat ipſam actionem paſcendi nunc frequẽs

Paſtus.

Paſtus. tius cibum. Paſtus homini cōpetit. Varronis liber de re ruſtica indice habet: de villaticis paſtionib⁹: videlicet que ad bruta pertinēt. Cice. Tuſcu. li. v. Cum oblectatione ſolertie q̄ eſt ſuauiſſimus paſtus animoꝝ. Pabulū eſt pecudū Pabulum quidem ⁊ tamen aliorum quoq̄ brutorum: ꝙtū ꝗ ego ſentio magis cibus herbaceus feniceuſꝗ ac paleace⁹ vel ſtramēta ſuis ſimiliūq̄ ꝙ ex ſeminibus. A paſco em̄ ⁊ hoc deſcēdit ſicut paſtio. Eſcam antiqui accipiebant etiā qđ daba Eſca In eſco tur auibus piſcibuſve ad decipiendū non ſolū pro cibarijs humanis alioꝝumq̄ animalium. Quomodo ⁊ paſco neutrum ⁊ paſcor deponēs idem ſignificant Priſcianus viderit qui hoc ſibi perſuaſit Eſt em̄ paſcor comedo ⁊ voꝛo: ſemperq̄ regit acm̄: illud vero ſine actō: vt Paſ Paſco. Veſcor. centes ſeruabit Tityrus hedos. Proprie paſcere beſtiarū eſt: ſicut veſci hoim̄ niſi ꝙ regit ablatiuum ⁊ aliquando potum quoq̄ complectitꝛ vt anacharſius apud Ciceronē carne: caſeo: lacte veſcor: pro quo ſignificato non recte dicam carnem: caſeū: lac paſcor: aliud eſt ergo paſcor et aliud veſcor.

¶ Epitome capitis. ccxxxvj.

¶ Incola in alieno habitat loco publico: inquilinus in alieno priuato conductitio videlicꝫ vnde qui in patria ſua conducit inquilinus eſt qui alibi incola: ſi in loco: nam ſi ad locū accola diceretur etiam ſi proprius ſit.

¶ Inter incolam ⁊ inquilinum: item inter īcolam ⁊ accolam. Cap. ccxxxvj.

Incola. Inquilin⁹. Incola qui in alterius regiōe habitat ⁊ in aliena ciuitate atq̄ reſpub. Inquilinus qui in alieno priuato: proprie tamen incōducto ſiue in vrbe ſiue ruri. Cice. de offi. Peregrini ⁊ incole officiū eſt nihil p̄ter ſuū negociū agere nec eſſe in aliena rep. curioſū. Idē in philippicꝭ. Que in villa iſta añ dicebantꝛ: q̄ litteris mandabantꝛ iura populo romano monumēta maioꝝ omis ſapiētie ratio omniſq̄ doctrina. At vero te inq̄lino nō dn̄o perſonabūt oīa vocib⁹ ebrioꝝ: hoc eſt in quo incola differt ab inq̄lino. Rurſus in- Accola. cola ita differt ab accola ꝙ incola qui in loco: accola qui ad locum habitat: ideoq̄ quicunq̄ iuxta aquas ſunt accole dicuntur: nec refert in ſuo an in alieno: vt accola vulturni: accola pardi: accola rhodani. At q̄ in mōtibus domos vrbeſq̄ poſitas hn̄t: incole dicūtur: q̄ iuxta montes accole: nec īmerito legendū illud in pſalmo. ciiij. Et iacob incola fuit in terra cham. non autem accola: cū quo vox etiā greca conſentit licet multis alijs in locis apud Hieronymū quoq̄ hoc vocabulū reperitꝛ ſic poſitum.

¶ Epitome capitis. ccxxxvij.

¶ Cāpus eſt loc⁹ plan⁹ capiēs ampliter: vt in vrbe platee ⁊ aree grādes: nā anguſtiores dicūtur aree. Ager eſt in circuitu vrbis territoꝛiū: et id dūtaxat in ſingulari. In vtroq̄ aūt numero dr̄ q: nobis in rure colitꝛ. Aruū aūt dr̄ qđ frumento ſeritꝛ. loquēdo vero ſingulariter omnia complectoꝛ que in territoꝛio ſunt.

¶ Campus ⁊ ager. Cap. ccxxxvij.

Campus eſt planicies terre ampla ⁊ grandis: ideoq̄ ſpatioſe platee aree ve cāpi nomē acceperunt. Vñ rome cāpus marti⁹. nā locus huiuſmodi anguſtioꝛ vocatꝛ area Ager vero tū in circumiectu ipſi vrbi territoꝛiū: vt ager cāpan⁹ ager leōtinus: ager faliſcus: tum locus in rure quē colimus: ſiue arādo ſiue cōſerendo nā is q̄ ſeritur frumētis aruū noiatꝛ. Vex ⁊ in hoc ſecūdo ſignificato habet pluralē numerū vt oēs agros ciuiū depopulat⁹ eſt: in priore nō habet dūtaxat dū loquamur de ſingularū vrbiū territoꝛijs. nō em̄ dices recte ſic. Antoni⁹ dedit militib⁹ ſuis agros cāpanos ⁊ leontinos: nā hoc pacto non cōplectoꝛ nemoꝛa: ſaltus: paſcua: deſertos mōtes. Sꝫ ſic potius. dedit militib⁹ ſuis agros cāpanū ⁊ leontinū. i. agrū cāpanū ⁊ leōtinū: quoſ quidē mō oīa ꝯplectoꝛ. q̄ in territoꝛio illo ſunt. Ager etiā flumina: lacus: ceteraq̄ oīa includit Campus Ager Aruum.

¶ Epitome capitis. ccxxxviij.

¶ Sylua eſt gn̄ale nomen: lucus ſpeciale. Eſt em̄ ſylua incedua manu cōſita religiōis gratia et numini dicata. Saltus eſt ſylua inuia pecudib⁹ ⁊ feris ad eſtiuationē ac hyemationē apta Nem⁹ voluptatis cā ꝯparatū amenitatꝭ plenū eſt.

¶ Sylua ⁊ lucus ſaltuſq̄ vt differāt. Cap. ccxxxviij.

Sylua ⁊ lucus ſaltuſq̄ differunt Sylua Lucus. ſylua generalius nomen eſt: preterea ſolet eſſe ceduа. luc⁹ nequaq̄ cedu⁹ eſt quin potius manu ꝯſitus religioſuſq̄ atq̄ vel alicui deo vel alicui⁹ hois cinerib⁹ cōſecratus: ideoq̄ aut circa delubꝛa numinū: aut circa ſepulchꝛa viroꝝ poſitus eſt. Saltus vero Saltus ſylua inuia. nec trāſeuntib⁹ peruia in quo paſci atq̄ eſtiuare pecudes ſolent: aut ſi locus aerq̄ patiatur hyemare. Nemoꝛa autem voluptatis Nemus cauſa comparata ⁊ plena amenitatis.

¶ Epitome cap. ccxxxix. patet.

Femoꝛa partem illam exterioꝛē ſignificat. Femina partem interioꝛeꝫ Femora Femina mollioꝛemq̄ que ſe contingunt: vel femoꝛa partem interioꝛem: femina poſterioꝛem. Liuius libro. xxij. Quoſdam ⁊ iacentes viuos ſuccifis feminibus ⁊ poplitibus inuenerunt: a quo conficitur nomen femoꝛalia ſiue femoralia Feminalia feminalia. Vtroq̄ enim modo ſcriptum reperio pro braccis: dicitur tamen nominatiuus femē non reperiri Coxa pars ſupra femoꝛa vertebrumq̄ ipſum quotiens viciatum eſt: aut os Coxa. illud quod in vertebꝛo voluitur fractum coxa: vitiata fracta ve dicitur.

¶ Epitome capitis. ccxl.

¶ Crimen eſt delictum aut ipſa criminatio: flagitium proprie crimē in libidine flagris dignū ſed pro alijs etiam leuioꝛibus accipitur.

¶ Crimen et flagitium. Cap. ccxl

Crimen — CRimen non modo pro deli cto ſed pro ipſa etiã criminatiõe Cice.in philippicis hereditatẽ mihi negaſti obueniſſe : vtinam hoc tuum verum crimen eẽt Fla
Flagitium — gitium proprie in libidine quaſi flagris dignuʒ crimẽ:ſed pro ceteris quoqʒ peccatis accipit nec tantum turpibus:verum his etiaʒ que per negligentiam: imprudentiã: obliuionemqʒ cõmittuntur:vt idem in Bruto.Tantam ne fuiſſe obliuionem inquit in ſcripto : preſertim vt ſne legens quidem ſenſerit q̃tum flagitij admiſiſſet id eſt erroris.

Epitome cap.cclj.

Vectigal eſt prouentus tam ex priuato q̃ ex publico :idqʒ ex omni predio: fenus auteʒ ex ſolo ipſo.nam naturalis fructus terre proprie fenum eſt:ſed ad vſuram ⁊ ſine labore acquiſituʒ transfertur.

Vñ fenũ quaſi fenus terre naſcitur ſponte.

Vectigal ⁊ fenus. Cap.cclj.

Vectigal — VEctigal non ſolum ex publico verumetiam ex priuato capit : vt in paradoxis.Cic.Ex meo tenui vectigal capio ego ducenta.Et iterũ.Nõ intelligunt homines q̃tũ vectigal parſimonia eſt Paulus.Ceſe arundinis vel pali compẽdiũ ſi in eodem fundo vectigal eſſe cõſueuit ad fructuariũ pertinet. Ex omni tamen predio vecti
Fenus. — gal eſt.Fenus vero ex ſolo ipſo.nam dicitur naturalis fructus terre fenum. Poſtea autem ad vſuram tranſlatum quaſi pecunia per ſe fructũ producat ſicut terra.

Epitome capitis.cclij.

Luctus eſt dolor qui extrinſecus proditur: aut habitus lugubris.

Luctus. Cap.cclij.

LVctus eſt dolor qui exterius proditur vultu ipo atqʒ aſpectu:ſepe ille ipſe habitus vultus atqʒ veſtiũ lu
Luctus. — ctus eſt. Unde ſecundo bello punico poſt cladem illam Cãnẽſem cenſuerunt patres conſcripti:ne femine vltra.xxx.dies in luctu eſſent:non videlicet ne eſſent in dolore : non em̃ imperare dolori poſſum⁹:ſed in illo lugubri habitu. Et matrone Junium Brutum anno lugere tantoqʒ tempore item.P.Valerium.

Epitome capitis.ccliij.

Ocium vacatio eſt a labore preſertim publico aut ſtudiũ litterarum: quod vacationem de
Ocium. — ſyderat. Ocium. Cap.ccliij

OCiuʒ vacatio a labore quod notũ eſt:cui⁹ cõtrariũ eſt negociũ ſed qᷓ his ſtudijs operã dãt:neceſſe eſt vt non negocioſi ſint. factuʒ eſt vt ocium pro litterario ſtudio accipiat Quin.Ingrendo ſcribẽdoqʒ talia cõſolemur ociũ noſtrũ.Nõ deſyderat ociũ cõſolationẽ ſed labor:ergo pro labore ſtudij ociũ accipit Cice.Quid dulcius ocio litterato.i.ſtudio et vt ita loquar:negocioſo ocio. Cale q̃d habet apud grecos Epitome cap.ccliiij.

Amor eſt dilectio vehemẽs in quocũqʒ.Charitas tñ in hoĩe:eſt etiã charitas annone p̃ſertim penuria:quã inepti cariſtiã vocant. Penuria tñ oĩm rex carẽtia ⁊ difficultas acq̃rẽdi eſt Charitas aũt rex q̃ chare.i.nõ vili emũtur.

Sunt q̃ priore ſignificato p ch ſcribẽt a charitib⁹.i.gratijs:ſʒ charites primã corripit.charitas autẽ ſeu caritas eandẽ producit:vnde plus q̃ rationis eſt per ch ſcribere.

AMor genus eſt: charitas ſpecies.Illud ad oĩa pertinens hoc aũt ad hoĩes.Denũ ⁊ quidẽ pro dignitate ac qualitate perſonax maxima q̃dẽ charitas debetur parẽtib⁹:ꝓxima filijs: ⁊ deinceps reliq̃s.Charitatẽ etiã pro penuria accipimus:ſʒ frumẽti quidẽ ⁊ annone charitatẽ dicimus.Penuriã vero vini:aque:pabuli: pecorũ: virorũ:ceterarũqʒ huiuſmodi rerũ:vel penuria eſt vt ſic dicã carẽtia oĩm rerũ. Charitas vero q̃ cõtraria eſt vilitati:ideoqʒ Plinius iunior ait acceſſiſſe agris ſuburbanis charitatẽ: ⁊ Quintilianus cũ ait itaqʒ charitas annone rerũ frumentũ cedes ac direptio pecorũ idẽ eſt: acſi dixiſſet charitas annone:penuria frumẽti — Amor. Charitas — Penuria. Charitas

Epitome capitis.cclv.

Bellũ:ꝓliũ:pugna:certamẽ. Caput. cclv.

BEllum eſt tum ipſa pugna. tũ totũ tẽpus quo in militia ſum⁹ quã illitterati guerrã vocãt. Preliũ tantũmodo armorũ certamen. Nã ⁊ pugna certamẽqʒ etiã citra arma fit:interdum fit etiam nudis verbis. — Bellum Prelium. Pugna. Certamen

Epitome cap.cclvj.

Seditio a ſeorſuʒ ſedẽdo aut eũdo dicta eſt quũ pplo ſecũ diſcordãte res ad manũ vocatur Factio eſt diuiſio ciuiũ in diuerſa ſtudia:vt textus latius declarat.Dũ.ſ.p ſe quiſqʒ facit.

Seditio: factio. Cap.cclvj.

SEditio vel a ſeorſum ſedẽ do: vel vt Ciceroni placuit a ſeorſum eũdo:dicta tũc ẽ: cũ populo ſecũ diſcordãte res ad manũ vocat qualẽ ciuitatis ſtatũ. Verg.deſcribit dicẽs. Ac veluti magno in populo:cũ ſepe coorta eſt Seditio ſeuitqʒ animus ignobile vulgus. Jamqʒ faces et ſaxa volãt:furor arma miniſtrat. Similiter dicitur ſeditio in exercitu:in claſſe:in ſchola: et ſiquid eſt tale. Factio eſt diuiſio ciuium in diuerſa ſtudia:cũ aliqui ſe p̃ncipes ac primarios efficere conantur:inter quos emulatio eſt:qui ⁊ factioſi dicuntur:pro ſe quiſqʒ q̃ maximaʒ põt ciuium multitudinẽ: qui clientes vocãtur ad ſe trahens:ſibiqʒ quouis pacto perfas nefaſqʒ cõcilians:que peſtis inteſtina cunctas ciuitates duntaxat Italie infecit. — Seditio — Eneid.j. — Factio

Epitome capitis.cclvij.

Copia eſt facultas atqʒ poteſtas:petitqʒ ver

bum facio apud oratores: apud poetas etiā do ſine quo fere abundantiam ſignificat etiam in plurali: in quo tamen peculiariter pro militum multitudine accipitur pro qua licet rarius etiā in ſingulari reperit̄. Nūq̄ aūt pro exemplo ſeu exemplari apud doctos legitur.

¶ Copia. Caput. cclvij.

Copia.

COpia facultas poteſtaſq̧. vt faciā tibi copiā inſpiciēdi libros meos id eſt dabo tibi facultatem vel faciam tibi poteſtatē vt cū alio loco dixi ſemper iunctum eſt cum verbo facio duntaxat apō oratores. Nā poete cū alijs verbis ꝛ p̄cipue cū do. Ut Verg. Affari extremū miſere data copia matris: ꝛ itex. Poſtq̄ introgreſſi ꝛ corā data copia fandi. Sine his aūt duob⁹ verbis copia plerūq̧ pro abūdantia accipitur vnde dicta eſt copia orationis ꝛ copia pecuniarum et copia frumenti. In plurali quoq̧ pro eodem ſignificato vt noui copias tuas: omnium rerum copias habeo. Peculiariter tamē appellam⁹ militū multitudinē: vt copie Pōpei. copie Ceſaris. copie aduerſario. ū: p quo iperiti dicūt gētes aduerſarioꝝ: gētes noſtre ꝛ in hoc etiā ſignificato nō nunq̄ in ſinglari: vt Pomp. ad Domitiū. Neq̧ ſolus cū iſta copia tantā multitudinē ſuſtinere poteris. Idē ad eundē Etiā atq̧ etiā hortor vt cū omī copia q̄ primū ad me venias. Saluſti⁹. Poſtremo ex omī copia Catiline neq̧ in prelio neq̧ in fuga quiſq̄ ciuis ingenuus capt⁹ ē. Uirgil⁹. ij. enei. Et que ſit me circū copia luſtro.

¶ Epitome cap. cclviij.

¶ Elogium eſt teſtificatio de aliquo: ſiue honorio ſiue vituperationis gratia. Interdum etiaz ſimplicis ſententie.

¶ Elogium. Caput cclviij.

Elogium

ELogiū eſt teſtificatio de aliquo: ſiue vituperationis: ſiue honoris cā vituperationis vt Quintil. Nō eſt iudices q̄ putetis ideo nullū adiectū ad exheredationez iuuenis elogiū: q: de ſcelere ꝯſtaret. ꝛ alibi. Si exheredatū ex ſe filiū pater teſtatus fuit elogio: propterea q̄ is meretricē amaret. Multa ſunt huiuſmodi exēpla apō iuriſcōſultos: ſʒ vnū ſufficeret Modeſtini: vbi hui⁹ nōis niſi ab altero adiecta ſit interp̄tatio reperit̄: cui⁹ hec verba ſunt. Deſertorē auditū ad ſuū ducez cum elogio. i. cū vituperatiōe mittat. Honoris cauſa. vt M. Tul. In qō elogiū plurime ꝯſentiunt gētes virū eſſe ciuitatis primariū ꝛc. et iterum Quid elogia ſepulchroꝝ: Que qualia ſint Sueto. in Claudij vita oſtendit dicēs. Nec cōtētus elogio tumulo ei⁹ verſibus a ſe ꝯpoſitis inſculpſiſſe vite etiā memoriā proſa oratiōe ꝯpoſuit Senc. in declamationib⁹. Deceſſit negociator teſtō omniū bonoꝝ reliq̇t formoſam vxorē heredē: ꝛ adiecit elogiuʒ. q: pudicā cōperit. Pro ſimplici aūt ſentētie ſiue teſtificatiōe Cice. Solonis quidē ſapiētis elogiū eſt quo ſe negat velle ſuā mortē dolore amicoꝝ ꝛ lachrymis vacare

¶ Epitome capitis. cclix.

¶ Cōdictio eſt denūtiatio vel actio in perſonā quā actor intēdit ſibi oportere. Conditio vero fortune qualitas eſt ac ſors. Itē optio atq̧ electio. quo mō cū verbo offero aut fero vel pono ferme ponitur ꝛ ab eo cui placet cōditio fere reſpondet̄ accipio conditionem. Item offero electionem ꝛ do optionē: pluriū rerū dicim⁹. Offerimus autem cōditionē vnius rei

¶ Cōdictio ꝛ cōditio. Cap. cclix.

Condictio

COndictio a condico naſcit̄ cōditio a cōdo. Illud rarius eſt: qō ita Iuſti. ſic redim⁹ hoīez grecū romana iura potuiſſe ꝑſcribere diffinit. Cōdicere eſt denūciare priſca lingua: nunc vero abuſiue dicim⁹ cōdictionē actionē in perſonā quā actor intendit ſibi dari oportere. Nulla enī hoc tēpore eo nōie denūtiatio fit: ergo ꝯditio eſt vel hec actio. vl'illa denūciatio. Cōditio vero multi his tēporib⁹ male vt pleraq̧ vſurpāt accipiētes ꝓ mētꝫ q̇litate. Ueluti illud hic eſt homo māſuete et bone cōditionis: qō antiqui dicebāt. māſueti et boni ingenij. Nos quoq̧ manſueti animi: māſueteq̧ mētis: nos cū dico de illis dico: q̇ latine loquūtur. Nam homo bone conditionis latine dicit̄: ſi ad fortunas referatur: non ſi ad mores: vt eſt vir magne: parue: mediocris cōditionis: ꝑ fortuna ac ſorte. Cice. O miſerā ꝯditionē adminiſtrandi cōſulatus. Huic ſignificato illud pene par eſt: cū inter plura eligēda ſortis eſt oblata electio: vt apud. M. Fa. Oblata eſt a iuuenibus tyranno cōditio: vt dimitteret alteꝝ ad viſendam matrem ad diem preſtitutam reuerſuꝝ ita vt niſi occurriſſet ad diem de eo qui reſtiterat: pena ſumeretur. Dicimus igitur offero conditionem: vel fero: vel pono conditionem: nūq̄ fere per aliud verbum: que conditio dū placuit etiam fere ſemper dicimus: accipio conditionē vt apud Terent. Amatores Chriſidis tulerunt mulieri conditionē ſi vellet eis morē gerere ſe daturos illi preciū: liberaleq̧ mercedē. Ipa vero accepit cōditionē hoc eſt pactionē ꝓmiſſioniq̧ aſſenſit. Ab alio ſignificato non longe abſunt offero electionē: do opinionē. Hec tamen ſolent eſſe inter plura: illud vero in vno frequētius: vt offero electionē verū velis eligendi et do optionē quod velis potiſſimū optandi: deinde tu aut eligere te dicis aut optare. Offero cōditionem Chriſidi vnā ſcilicet.

Conditio

Offero vel fero vel pono cōditionē ꝛ accipio.

¶ Epitome capitis. ccl. patet

¶ Mancinellus aūt dicit ſic. Frōdes nō arborū tantum eſſe legimus. Plyn. enim lib. xix. de Gentio aſcaloniarū genere ſic ait. Gentiuz pene ſine capite eſt: ceruicis tantū lōge: ꝛ ideo totum in fronde. Item cap. xij. eiuſdē lib. xix. vbi de Raphani generib⁹ tractat ita ſcribit. Etiā nū vnū ſilueſtrē Greci cheriā vocāt pōtici Armon. Alij leucē. Noſtri Armoraciā fronde copioſi⁹ q̄ corpe. ¶ Inter frondes ꝛ folia. ca. ccl.

mācinell⁹ Plynius

Frondes Folia FRondes arborũ ſunt tãtũ. Fo
lia autẽ ⁊ arborũ ⁊ herbarũ: florumq;.
❡ Epitome capitis.ccli.patet
❡ Inter excubias ⁊ vigilias. ca. ccli.
Excubie. Vigilie. EXcubie diurne ⁊ nocturne Vi
gilie tãtummodo nocturne ſunt.
❡ Epitome cap.cclii.
❡ Suffragia ſunt voces que dicebãn
tur ad comitia: vel ſcribebant in tabella: q̃bus
ſuã quiſq; declararet voluntatẽ de aliquo eligẽ
do in magiſtratũ. trãſſumunt aũt pro auxilijs
et fauore ſicut ſuffragor p auxiliũ fero ⁊ ↄtra re
fragor p repugno potiſſimũ dictis ſ; ⁊ factis
❡ Suffragia. Cap.cclii.

Suffragia SUffragia ſunt (vt ſic dicã) vo-
ces q̃ dicebãtur ad comitia: in tabel-
la ve ſcribebant q̃bus ſuã q̃ſq; decla
raret voluntatẽ de aliquo eligẽdo in
magiſtratũ: qualis ẽ hoc tẽpore electio ſummi
Imperãto res nõ eſſe diuos ap pellandos põtificis: ⁊ eius quẽ Ceſarẽ Auguſtũ xpiani nõ
erubeſcũt appellare a dãnatis noĩbus tyranno
rũ q̃ nõ mõ oppreſſerũt rẽp. vt nemo iã poſſit
vocari rex romanorũ ſ; ſub eorũ gladio rex ver⁹
celi ⁊ terre occiſus eſt. Et poſtea iſti inſani ⁊ no
ſtre religiõis immemores vocãt diuũ Auguſtum
Claudiũ: diuũ Traianũ quaſi vulg⁹ atq; hoĩes
poſſint principes referre in deos. Sed hec omit
tam⁹ hoc tm̃ dicẽtes romanos nõ agnoſcere re
gẽ aliquẽ, ⁊ cũ cetere gẽtes ſe in libertatẽ aſſe-
ruerint. hoc multo magis nobis licere. Suffra
gia igitur vt dicebã ſunt voces in electionib⁹:
quod ſuffragiũ q: cum preſtamus nimirũ eidẽ
Suffragor Refragor. gratũ facimus: hinc factũ eſt vt ſuffragiũ pro
auxilio ſepe ponamus: ⁊ ſuffragor pro auxiliũ
fero: refragor repugno proprie quidẽ in dictis
ſed nonnunq̃ in factis:
❡ Epitome capitis.ccliii.
❡ Catuli ſunt ferarũ tã mitiũ q̃ immitiũ. pulli
pecudũ: fetus auiũ ⁊ piſciũ: ſed gñaliter d: fet⁹
oĩm parientiũ fetura. hinnul⁹ aũt ceruorũ eſt et
capreolorum caprarũ dãmarũ ac leporũ. Catuli
etiã ſerpentũ ſunt ſed proprie canũ: per dimi-
nutionem autẽ catelli dicũtur.
❡ Catuli: pulli fetus: fetura. Cap.ccliii.

Catuli Pulli Fetus Fetifico Fetura Hinnuli CAtuli ſunt ferarũ: ſiue im
mitiũ ſiue mitiu;. Nã et catulos
muriũ legim⁹ Pulli vero pecudũ
fet⁹ auiũ ⁊ piſciũ: q̃q̃ ⁊ hoc gña
li⁹ nomẽ eſt: vñ fetificare p pare
re: ⁊ fetura p partu ad oĩa aĩalia
nata pertinet. Ceruorũ hinnulos dicimus: ca-
preolorũ quoq; caprarũ: dãmarũ: leporũ: ſimili
umq; catulos quoq; ſerpentũ: vt Verg. de colu-
bris. Catulos tectis atq; oua relinquẽs immas
Catuli Catelli. mũq; piſciũ qui nõ edũt oua. Proprie tm̃ catuli
ſunt filioli canũ. Verg. Sic canibus catulos ſi-
miles. Cic. de diui. Erat autem mortu⁹ catell⁹.
Lues Epitome capitis.ccliiii.
❡ Lues genus eſt peſtis. Nã lues d: q̃cũq; fe
bris aliqua aut morbus ali⁹ pecudes aut hoĩes
corripit. Peſtis ⁊ peſtilẽtia cito occidit aut cito
abit: ſ; interdum pro lue accipit: trãſferturq;
ad animi vitiũ. ❡ Inter luẽ ⁊ peſtẽ. Ca.ccliiii.
LUes ⁊ peſtis hoc differũt q̃d
gen⁹ ⁊ ſpẽs. Nã cũ in vrbe aut ĩ agro
febres aliud ve gen⁹ morbi ſeuit ſiue Lues
ſolos homines ſiue ſola pecora: ſiue Peſtis
vtroſq; corripiẽs: lues d. Interdũ etiã ac ſata
Peſtis vero aut cito occidit. aut cito abit ab eo
quẽ inuaſit: q̃ eadẽ d: peſtilẽtia: nõnunq̃ tm̃ pro
lue ponit atq; ad animi vitiũ ſepe transfertur.
❡ Epitome cap.cclv.
❡ Corpus magis viuentiũ dicitur q̃ caro: ⁊ vi
uens magis corpulentus q̃ carnoſus.
❡ Quĩctiã alij carnẽ a cadendo: alij q̃ vita ca Vñ dicat
reat dictam volunt. nec recipitur differẽtia vul caro
garis inter carnẽ ⁊ carnes.
❡ Q̃d corp⁹ poti⁹ q̃ carnem noſtrum viuentiũ
dicamus. Cap.cclv.
COrpus poti⁹ q̃ carnẽ noſtrũ corp⁹
viuẽtiũ dicim⁹: ⁊ hoĩem corpulẽtũ caro
poti⁹ q̃ vt aliq̃ loquunt carnoſum. corpulẽtus
Qui.in.vj. Corpulẽto litigatori: cu carnoſus
ius aduerſarius itẽ puer circa iudi-
ces erat ab aduocato lat⁹ q̃d faciã: ego te baiu-
lare nõ poſſu;. Idẽ in p̃mo. Oſſa detegũt: q̃ vt
cẽ ⁊ aſtrigi neruis debẽt: ſic corpa opiẽda ſunt
Idẽ in q̃nto. Neruiſq; illis q̃b⁹ cã p̃tinet adij-
ciũt iducere ſup corpis ſpẽ; ⁊ alibi. Heret aſtri-
cta nudatq; oſſib⁹ cutis: ⁊ ĩ fame ſita hoĩe cõſum
pto iã mẽbra ſine corpe. Cic. ad Balbũ. Ego hic Cicero
cogito ↄmorari q̃ ad me reficiã: nã ⁊ vires ⁊ cor
p⁹ amiſi: ſ; ſi morbũ depulero: facile vt ſpero il
la reuocabo. Q̃d ẽt ſignificauit. Mar. cũ ait: Vi
uebãt laceri mẽbris ſtillãtib⁹ art⁹. Inq; oĩ nuſ
q̃ corpe corp⁹ erat. videl; q̃ ĩ corpe illi⁹ nõ erat
caro. ❡ Epitome capitis.cclvi.
❡ Lamina dẽſior eſt maſſa vt ex ferro et plũbo
ſtãno aut ſimili: bractea tenuis et plicabilis, vt
aurea aut argẽtea crepitãs p̃ tenuitate. nam
craſſior etiam ex auro lamina dicetur.
❡ Ceterũ Mãcinell⁹ dicit ſic: p̃ma ſignificatio
verior habet Aul⁹ Gell⁹ enĩ lib.j.c.iij. ita ſcri mãcinell⁹
bit. Sicuti ẽ magnũ põd⁹ eris parua lamĩa au
ri ſit p̃cioſi⁹. Ceterũ lignea q̃; lamina dici põt.
Pli. enĩ li.xviij.c.xxxix. ſic ait. Dolia quaſſa ſar
circĩpoſitiſq; laminas ſcabẽdo purgare: aut no
uas facere. Bractea. p̃terea et alia q̃; materia:
q̃ ex p̃dictis dici poterit. Pli. nãq; li.xvij.ca.v.
vbi terrarũ ⁊ crete gñã explicat inq̃t Colũbinã
gallia ſuo noĩe Glaucopelon appellat: glebis
extecat lapidũ mõ ſola gelatiõe ita ſoluit vt te
nuiſſimas bracteas faciat: hec ex equo fertilis.
❡ Inter laminã ⁊ bracteã. Cap.cclvi.
LAminã tã ferreã: ereã: plum- Lamina.
beã: ſtãneã: q̃; aureã: argẽteam: ele- Bractea.
ctreã: auricalceã dicim⁹: bracteã;
poti⁹ ex his poſteriorib⁹ aut certe
bractea tenuis ẽ: ⁊ ſua ſpõte plicabil' lamĩa ve
ro craſſior: ex qua armatura cõficit: ⁊ qua incẽ
ſa olim hoĩes torquebant: nec crepit at vt bra-

ctea pre tenuitate. Vergi. in. vj. Talis erat ſpecies auri frōdētis opaca Ilice: ſic leni crepitabat bractea vento. Verūtamen ita tenuis nonnunꝙ bractea eſt: vt crepitare non poſſit: vt illa ex qua fit auratura.

¶ Epitome capitis. cclvij.

¶ Munimenta ſunt munitiones a muniendo: Monumenta admonitiones a monendo: eo ꝙ alicuius rei preterite admoneant: vt ſepulchra defunctoꝝ. preſertim cum titulos habent.

Munimē-ta.

Monumē-ta.

Munimenta ſunt munitōes caſtroꝝ. ceterarūqȝ rerū que cōtra aduentū hoſtiū muniūt: ſiue vallo ⁊ foſſa: ſiue alio quouiſmodo quo ſint milites ab hoſtium [vt dixi] aduentu muniti. Monumenta. i. mutata in u ſepulchra: ſtatue: tituli: libri: ceteraqȝ que nos alicui⁹ rei preterite moneant recordari. Nam de futuro [vt quidā volunt] ideo ſepulchra appellari monumenta: ꝙ nos noſtre ipſorumqȝ mortis admoneāt: falſuȝ eſt. In honorē enī mortui illa tm̄modo fiūt: nō in publicā preceptionē: vixqȝ monumēta dixerim: niſi littere aut alij tituli appareant: que ſi deſint magis ſepulchrū ꝙ monumētū erit. Li. lib. xlvij. Vtrobiqȝ monumēta oſtendunt ⁊ ſtatue. Nā ⁊ linterni monumentū: monumentoqȝ ſtatua ſuperimpoſita: quā tempeſtate diiectā nuper vidim⁹ ipſi: ⁊ Rome extra portā capenā in Scipi. monumēto tres ſtatue ſunt: quarum due Publij ⁊ Lucij Scipionū dicuntur eſſe tertia poete Quinti Ennij.

¶ Epitome cap. cclviij.

¶ Opera. re. eſt operatio: labor aut diuinū officiū: ſeu interdū operans. Opus eſt effect⁹ fructuſqȝ opere. Sed dū ad laborem corporis aut animi ⁊ arteȝ aut induſtriā reſpicimus potius opus ꝙ operam dicim⁹ etiā ꝓ operatiōe. Operepreciū. i. fructuoſuȝ q̄ſi qd̄ p̄ciū affert opere

¶ Inter opus ⁊ operam. Cap. cclviij.

Opera
Opus
Cicero

Opera eſt actio: vt dabo operā ⁊ in iure ciuili de operꝭ libertorū. Cicero de offi. Non male precipiūt: q ſeruis vti iubēt vt mercēnariis: iuſta prebēda: operā exigēdā. i. laborē ⁊ operationem corporis: ſiue vt ait Vlpianus: opere ſunt diuinū officiū. Opus eſt finis fructuſqȝ opere. Vnde opera auctorū dicūtur: ⁊ opera publica: ipſa publica edificia. Nonnunꝙ videt opus pro opera accipi: vt Vergilius. Mollibus e ſtratis opera ad fabrilia ſurgit. quaſi ad operas. Sed vt videre videor: quoties ad laborē corporis ad laborē animi ⁊ artē induſtriāqȝ reſpicim⁹: magis opus ꝙ operā dicendū eſt: vt in opere ruſtico: in opere faciūdo: in opere fabrili: in opere textorio. Hāc differētiā ita ponit Seruius: hoc opus et hec opera

Cuſtodia

tunc dicim⁹ q̄n negociū ipſum ſignificam⁹: qd̄ gerit. Si aūt feminino genere dixerimus operas ipſas perſonas q̄ ali qd̄ faciunt: ſicut cuſtodia dicit q cuſtodit: vt cernis cuſtodia qualis. Nā vt hi q cuſtodiūt: cuſtodia dicāt vſurpatū eſt: vn̄ male ē in vſu cuſtodie audiūt. Hec Seruius. Sed nō abſolute diffiniuit opus ⁊ operā vtrūqȝ aūt nomē horū eodē libro poſuit Terē. qd̄ in opere faciūdo ope cōſumis tue: ſi ſumas in illis exercēdis plus agas. Opere aūt preciū ab opera eſt: vt verſus indicat Iuue. Eſt opere preciū penit⁹ cognoſcere toto. Quid faciāt agitentqȝ die. i. fructuoſum eſt ⁊ ad rem pertinēs: ideo q: decēs: vel q: vtile: vel q: glorioſuȝ: vl' q: iucundū: ab hoc noīe Liui⁹ exorſus ē dicēs. Facturus ne operepreciū ſim ſi res geſtas po. ro. ab initio perſcripſerim: necdum ſcio: nec ſi ſciā dicere auſim. Operepreciū

¶ Epitome cap. cclix.

¶ Solatiū eſt in re ſicut ⁊ ſolari. Conſolatio in verbis: ſicut ⁊ cōſolari. Solamē ꝓ ſolatio vſurpant poete. et etiam Boetius.

¶ Solatiū ⁊ cōſolatio: ⁊ ſolamē. Cap. cclix.

Solatiū eſt ⁊ conſolatio idem ſunt Solatiū
niſi ꝙ illud. re hoc verbis fit: vt Quin. Cecitatē miſere ſolatiū eſt habere res videtium. Idem. Itis obuiā cōſolationibus: ⁊ Cōſolatio.
qd̄ oēm modū feritatis excidit captatio in magna calamitate laudari. Nec miruȝ cū cōſolari fit oratiōe. Solari vero fere ſemper aliter. Nolo afferre plura male vtentium exempla que fa Conſolari.
cile quilibet ſibi inueniet. Cicero cum de ami- Solari.
citia ait. Ipſe me conſolor: ⁊ maxime eo ſolatio conſolor ꝙ eo errore careo: quo amicorum deceſſu plerīqȝ angi ſolent. Vtrūqȝ recte dictum eſt. Quid enī non recte Cicero dicat. tanꝙ alterū quaſi colloquio e merore reuocet. debuit dicere ꝯſolatur. Quia vero oratione nō vtitur ſolatium dicere potuit. Solamen idē qd̄ ſolatiuȝ eſt: ſed magis poeticum. Virg. Solamenqȝ mali de collo fiſtula pendet. Quo tamē Boeti⁹ et quidam alij vtuntur.

¶ Epitome capitis. cclx.

¶ Affectus nunꝙ apud Ciceronē: ſed affectio reperitur ſepe. Contra apud Quintilianū. Eſt aūt affectio animi ⁊ corporis ex tpe aliqua de cauſa mutatio: vl' vt auctori placet pars illa anime qualitatis que e regione rationis eſt: quicqd enim in anima preter partem illā memorie nō eſt: affectus eſt: et rurſus quicquid nō affectus ratio. Ab affectu venit affecto verbum: quo Cicero quoqȝ vtitur. licet affectatio apud eūdem non legatur. ſicut apud Quintilianū ⁊ ceteros

¶ Affectus ⁊ affectatio: Cap. cclx. Affectus

Affectū nuſꝙ videor reperiſſe apud M. Tullium frequentiſſime affectionē. Contra apud Quintili. frequentiſſime affectuȝ raro affectionē vt illo loco ſi mō non eſt mendoſus vbi ait. Cupiditas cauſa ſceleris fuit: queuis eius ira quātum efficiat in animis hominum: talis affectio Neſcio an ſit affectus: ⁊ in alio loco. Illa frigida ⁊ puerilis in ſcholis affectio. Affectionem modo Cicero ſic diffinit. Affectio eſt animi et Affectio.
corporis et tempore aliqua de cauſa mutatio: Cicero.
vt letitia: cupiditas: metus: moleſtia: morbus:

debilitas: et alia que in eodem genere reperiuntur. Modo sic. Affectio est quedam et temporum aut negociorum euentu: aut administratione: aut hominum studio commutatio rerum vt nec tales quales ante habite sunt: aut plerunque haberi solent: habende videant. In Tusculanis idem authorem alibi. Voluntatem hominis affecti ad virtutem: atque ipsam virtutem animi appellari affectionem ait qualis non est affectus qui grece dicitur quod ipse Cicero interpretatur perturbationem: malles dicere quam morbum quo nomine sepissime vtitur. At non perturbationem sed affectum nominat: neque ipse aut solus aut primus: sed plerique ante eum: vt Seneca Plinius. Rutilus. Columella. Ualerius: Liuius. aliique multi. Ita enim ille ait quod greci vocant nos vertentes et recte et proprie affectum dicimus Illa igitur vt ego quidem sentio affectio grece dicitur quam nostrates philosophi in latinum vertentes appellant dispositionem. Aliquibus tamen videri posset diffinitio illa Ciceronis hunc quoque significatum qui est complecti: quibus quia ad rem non multum attinet: non sane repugno: cum presertim fere omnes iurisconsulti: omnesque ecclesiastici scriptores affectionem pro affectu accipiant. Est autem affectus pars illa anime qualitatis que e regione rationis est. quicquid enim in anima preter partem illam memorie ratio non est: affectus est: et rursus quicquid non affectus ratio. Ab hoc fit affecto: quo etiam Cicero ipse in libris ad herennium vtitur. Non tam affectanda quam superiores: sed tamen adhibenda nonnunquam. Apud eundem nunquam nisi me incuria fefellerit: aut memoria fallat legi affectationem. Frequenter apud Quin. et ceteros: vt ibi. Nihil est odiosius affectatione: id est affectu conatuque emulandi alterius virtutem: quam assequi nequeat refragante natura vel nimio affectu nimioque conatu: alterius virtutem emulandi: ita vt turpe sit ac deforme: sic aude emulari.

Affectus — *Affecto.* — *Affectatio*

Epitome capitis. cclxi.

¶ Latebre proprie sunt hominum: latibula ferarum: sed interdum confunduntur.

Inter latebras et latibula. Ca. cclxi

Latebre proprie sunt hominum latibula vero ferarum. Quintilianus. Et quis odio euersoris nostri euocatus e latebris suis populus subsellia non implet. Cicero. Uideant ne queratur latebra periurio: id est excusatio periurii. Latibula nonnunquam hominum: latebre etiam ferarum. Liuius libro xlviii. Inter vepres in latebris ferarum noctem vnam delituit.

Latebre — *Latibula.*

Epitome capititis. cclxii.

Lux pro die: vt tenebre pro nocte poni solet sed prima luce non primam diem: sed principium diei significamus. Sicut nec primis tenebris primam noctem: sed principium noctis. Consuetius autem ante lucem quam ante diem dicas: nisi de certo die loquaris. vt ante diem decimum. Non tamen consuetius dicas ante tenebras quam ante noctem. Luci pro luce et vesperi pro vespere et ruri pro rure reperitur: secundum authorem nostrum Dies pro diurno et certo tempore masculini fere est generis: pro tempore acceptum semper feminini. vnde diecula parua tempestas.

¶ Dixi secundum authorem nostrum. Quia Seruius vult ad illud quarti enei. Aulide iurari. Aduerbia in loco in i: et de loco in e a tertia declinatione finiri. vt viri ruri et veni rure. Et consimile iudicium videtur. de aduerbiis vt in tempore dicam vesperi et luci aduerbialiter. Dixi quoque fere masculini esse: quia certum est poetam. etiam in feminino vti. vt enei. quinto. Postera cum primo stellas oriente fugarat clara dies.

De luce et tenebris. Ca. cclxii.

Luce et tenebris pro die et nocte accipere solemus. Differt tamen prima luce a prima die. Nam ibi intelligitur prima pars diei et quasi diluculo: hic autem prima dies. Ita primis tenebris et prima nocte. Ibi de prima parte noctis loquimur: hic de nocte ipsa. Ideoque ante lucem dicimus melius quam ante diem: si diluculum significamus. Namque ante diem pro ante tempus dici solet preterquam si de certo die loquimur: vt ante diem decimum: vel ante sextum calendarum nouembrium. i. sexto die ante calendas nouembris. In quo quidem loco preceptum Pauli inserere non inutile fuerit qui ait ante diem decimum calendarum: et post decimum diem calendarum: eque vtroque sermone vndecima dies significatur. Uerum non quemadmodum ante lucem melius quam ante diem: pro diluculo dicimus: sic ante tenebras: quam ante noctem pro crepusculo: sed e diuerso potius. Reperitur autem luci pro luce: vesperi pro vespere: et ruri pro rure. Cicero. in phili. Quis enim audeat luci in militari via. Diem pro diurno tempore. Item pro certo tempore volunt esse masculini generis: notaueruntque Uergilium indifferenter accepisse. Ego tamen et apud hunc et apud ceteros pro tempore ipso annotaui semper esse femininum: vt ipsa dies facit hominem prudentem: et multa dies dat magnam hominibus rerum experientiam. Unde pedianus vult fieri dieculam pro paruo tempore: et apud iurisconsultos bima: trima: quatrima dies. pro tempore biennii: triennii: quadriennii: quod iurisperiti non intelligunt. In tempore certo. Pedianus idem consentit debere esse masculini generis. Dicemus ergo hesterno die: et crastino die: non hesterna die: et crastina: ad diem non venit: ad diem non affuit. i. die prestituto.

Lux. — *Tenebre.* — *Ante diem* — *Luci* — *Vesperi* — *Ruri* — *Dies* — *Diecula.*

Epitome capitis. cclxiii.

¶ Orator causas veras agit aut concionatur. Rhetor docet: declamator se exercet vt postea oret.

Orator: rhetor: et declamator. Ca. cclxiii.

Orator est qui causas orat vel in iudiciis vel in concionibus: qui grece dicitur id est rhetor: Nos tamen rhetorem professorem rhetorice vocamus

Orator. — *Rhetor*

non oratorem Miror: cur in hoc tam facili per
Declama- uulgatoqꝫ nomine exponendo Victorinus erra
tor uerit. Declamator eſt qui ſtudet apud rhetorez
in conuentuqꝫ ſcholaſticorū fictam cauſaz orat
id agens vt in veris poſtea cauſis poſſit orare.
Ipſe quoqꝫ rhetor ⁊ quicūqꝫ alius etiam extra
ſcholam hoc genere vtitur ſiue vt alios: ſiue vt
ſe exerceat: declamator vocatur Nōnunꝗ̄ tamē
more greco reperimus poni. vt Cicero libro. ij
de natura deorum. Hec cum Cotta dixiſſet. Uel
lius ego inquit incautus: qui cum Academico ⁊
eodem rhetore congredi conatus ſum Nam ne
qꝫ indiſertum academicum pertimuiſſem: neqꝫ
ſine iſta philoſophia rhetorem ꝙuis eloquentē
rhetorem dixit vel oratorem vel rhetoricum.

Epitome capitis. cclxiiij.

¶ Peregrinus eſt qui in ciuitate ſua nō eſt aut
ex noſtra non oriundus. hoſpes qui in aliena ē:
aut qui in noſtra non ſua eſt: quem forenſez aut
extraneū imperiti vocāt: Suntqꝫ hoſpites tā ꝗ
in priuato alicui⁹ hoſpitio ꝙ̄ qui ī publico ſunt:
qđ diuerſoriū aut tabernā meritoriam vocam⁹:
⁊ tā ꝗ recipiūt ꝙ̄ qui recipiuntur. Hoſpitiū aūt
ꝓ amicitia familiarit̄ ſe mutuo recipiendi: quā
hoſpitalitatē vocāt interdū accipit̄. Itē ꝓ loco
recipiēdi taz publico ꝙ̄ priuato. i. ꝓ diuerſorio.

Peregrinus ⁊ hoſpes quo differūt. Ca. cclxiiij.

Peregrin⁹ Hoſpes — PEregrin⁹ ⁊ hoſpes hoc dif-
ferūt: ꝙ peregrinus vocatur qui
in ciuitate ſua nō eſt. hoſpes qui
in aliena eſt: vel peregrin⁹ qui ex
noſtra ciuitate oriundus non eſt
hoſpes qui in noſtra eſt. Cic. Uos ſoli in hac vr
be hoſpites eſtis: veſtre peregrinantur aures.
Quintil. Attica anus Theophraſtum hominez
alioquin diſertiſſimum annotata vnius affecta
tione verbi hoſpitem dixit. Nec alio id ſe depre
hendiſſe interrogata reſpondit: ꝙ̄ ꝙ nimiuz at
tice loqueretur. Pro hac imperiti dicunt foren-
ſes aut extranei. Loquendum enim mihi barba
re eſt: vt barbariez emendē Hoſpites igit̄ ſunt
tam qui in priuato alicuius hoſpitio ſunt: ꝙ̄ qui
in publico: quod diuerſorium vel tabernam me
ritoriam appellamus: tam qui recipit ꝙ̄ qui re-
cipitur. Unde Ouidius Non hoſpes ab hoſpi-
te tutus. Cicero. Per dexteram iſtam quam ho
ſpes hoſpiti porrexiſti Sed ille receptor ꝓprie
vocatur: qui priuatiz ⁊ amicicie cauſa recipit: vt
idem. Fuit mihi cum illo vetus hoſpitiuz: id eſt
amicicia familiariter vl' mihi hoſpitandi apud
illum: vel illi apud me: vnde hoſpitales homīes
qui amore non precio hoſpitium ſuum commu
nicant. Hoſpitium ⁊ priuatum ⁊ publicum dici-
tur Liuius. Tarento Hannibali per dolum pro
dito ait: Hoſpitia tantummodo romanorum a
militibus fuiſſe directa certe priuata non pub-
lica. Cicero. Ex hac vita ſic diſcedo tanꝗ̄ ex ho
ſpitio: non tanꝗ̄ ex domo. Commorandi enim
natura diuerſorium nō habitandi dedit. Pro eo
dem poſuit hoſpitium ⁊ diuerſorium.

Epitome capitis. cclxv.

¶ Conciuis eſt eiuſdem ciuitatis: cōterraneus
eiuſdem terre. Quandocunqꝫ autem de pari lo-
quimur vt qui nobiſcum id quod dicim⁹ eſt pre
ponemus particulam con. ſi poſſeſſiuum addi-
derimus vt ſi ſum preceptor Ioannis: dicā eum
diſcipulum meum: ſi cum eo diſcipulus alterius
cōdiſcipulum. Et id in reliquis quoqꝫ obſerua-
bo dicam tamen hic municeps meus eſt: pro eo
quod eſt conciuis: quia cōmuniceps non reperi
tur. Sine pronomine autem loquar etiam ſine
con. vt audite ciues proceres: magnates: etiam
ſi vnus illorum ſim. Et ſi loquimur per con. in-
telligitur poſſeſſiuum.

Inter conciuem ⁊ conterraneum. Ca. cclxv.

COnciuis qui eiuſdem ciuita- Cōciuis cōterrane⁹
tis eſt. conterrane⁹ qui eiuſdē terre
hoc ē territorij: maior eīm ē terra ꝙ̄
vrbs: oppidū ⁊c: cuius habitatores
vocant̄ ciues Cicero. Eorū qui in hac terra fue
runt magnāqꝫ greciam que tunc florebat inſti-
tutis ⁊ preceptis ſuis erudierūt. Plinius tamē
Catullū cōterraneum ſuum vocat: vel ꝙ ex dio-
ceſi illa vel ꝙ ex vrbe ſit veronenſi. Uterqꝫ autē Dioceſis
dictus eſt veronenſis. Nam illius nepos et per
adoptionem filius fuit nouocomenſis. ideo Pli
nius ſecundus et ipſe dictus eſt: quidam nuper
librum ſic inchoauit. Fauonius ciuis meus op- Ciuis
time princeps: ⁊ conſul tuus cum dicere debuiſ
ſet conciuis meus. Dn̄s enim ciuitatis ciuē ſuū
vocat quia non pōt appellare cōciuē quēadmo
dū miles ſociū in militia: non militē ſuū vocare
poteſt ſed cōmilitonem. Et diſcipul⁹ qui vna ei Cōmilito
dem preceptori dat operam nō diſcipulū ſuum
ſed cōdiſcipulū. Ediuerſo ꝑceptor nō vocat au-
ditores ſuos cōdiſcipulos ſuos: ſed diſcipulos.
Et dux ī bello nō cōmilitones: ſed milites ſuos
appellabit: licet Ceſar ac ꝗdā alij appellauerit
milites ſuos cōmilitones cōparande beniuolē-
tie gratia vt apud Uer. Aeneas qui ſub eo erāt
ſocios vocat Hic ergo homo priuat⁹ nō debuit
quēꝗ̄ ſuū ciuem appellare: ſed conciuē: nec rur
ſum aliquem principis conſulem dicere. Nōnū
ꝗ̄ tamē inuenitur ciuis pro conciuis. vt Lelius
apud Lucanum. Hic meus eſt ciuis in quez tua
claſſica Ceſar: Audiero. Dicaz tamē municeps
pro eo quod eſt conciuis meus: quia communi-
ceps non inuenitur At quotiens nō apponim⁹
pronomen: rectius ſine appoſitione loquimur.
Audite ciues: ſuccurrite milites: legite diſcipu-
li: etiā ſi mei fuerint cōciues: cōmilitones: cōdi
ſcipuli: qđ ſi qñ per hec poſteriora ſine ꝓnomi-
ne loquor: tñ ꝓnomen ſubintelligendum eſt: vt
oēs me cōciues amāt: tñ nō das partez cōmili-
tonibus: ille ſemper exagitat cōdiſcipulos que-
ſtionibus ſubintelligit̄ meis: tuis: ſuos. Dicim⁹
tamē vos eſtis ciues noſtri: quaſi reipu. noſtre:
non quaſi ſingularium aliquorum ciuium

Epitome capitis. cclxvj.

¶ Pretor: cōſul: queſtor: edilis: cenſor: tribun⁹:
primipilus ⁊ ſimiles dicunt̄ ꝗ magiſtratū ſuez
gerunt. Senator ⁊ triūphator qui eſt ⁊ qui fuit

At pretorius: cōſularis: queſtorius: edilitiꝰ: cenſorius: tribunitiꝰ: primipilaris: et triūphalis: q̄ geſſerūt: ſed priora ſubſtantiua ſunt poſteriora adiectiua. Sicut et ſenatorius. i. ſenatorij ordinis aut de domo ſenatoria. i. patricius. Q̄ñ vero preponitur pro: vt ꝓpretor: proconſul. ⁊c. non ſignificant gerentem magiſtratum pro alio: ſed extra ordinarium: vt abunde declarat textus.

¶ Sed Mancinelꝰ nōnulla addit dicēs. Cōſularis qui cōſulatū geſſit dicit̄: ⁊ ꝯſulatu dignus. In prima ſignificatione teſtis eſt Liuiꝰ li. v. ab vrbe ꝯdita: vbi de gallis ait ſenes triumphales ꝯſulareſq; ſimul. Et Cic. de claris oratoribꝰ de hortenſio dicēs. Nā is poſt ꝯſulatū credo ꝙ viderit ex ꝯſularibꝰ nem. nē eſſe ſecū ꝯparandum negligeret aūt eos qui ꝯſules nō fuiſſet ſummū illud ſtudiū remiſit quo a puero fuerat inceſus ⁊c. In altera vero teſtis quoq; idem Cicero libro decimo epiſtola ad plancium ita ſcribens. Complures in perturbatione reipublice Conſules dicti: quorum nemo conſularis habitus: niſi qui animo extiterit in repub. conſularis.

¶ Paulo item inferius inquit. Hec ſi ages ⁊ ſenties: Tu eris non modo conſul ⁊ conſularis: ſed magnus etiam conſul ⁊ conſularis. Et pro Milone ſic ait. Tribunum virtute conſularem.

Pretor: queſtor: edilis: cenſor: tribunus: primipilus. ſenator: pretorius. ⁊c. Ca. cclxvj.

Pretor. Conſul Queſtor. Edilis. Cenſor. Tribunus. Primipilꝰ. Senator. Pretorius. Conſular̄. Queſtoriꝰ. Edilitius Cenſorius Tribunitiꝰ Primipilar̄. Senatoriꝰ Triumphator. Triūphal̄. Proconſul Faſces. Proqueſtor ⁊c.

PRetor qui preturam: conſul qui cōſulatū: queſtor: qui preſturā: edilis qui edilitatem: cenſor qui cēſurā: tribunꝰ q̄ tribunatū: primipilus q̄ primipilatuꝫ gerit: ſenator q̄ ſenatorē: aut q̄ fuit: ꝑtorius q̄ ꝑturā: cōſularis q̄ cōſulatū: queſtorius q̄ q̄ſturā edilitius qui edilitatē: cenſorius qui cēſuraꝫ tribunitius q̄ tribunatū. primipilaris q̄ primipilatū geſſit: ſenatorius non dicit̄ ſenator: ſed [vt dixi] vel ſenatorij ordinis aut de domo ſenatoria. Triūphator qui triūphat ꝓprie: ſed etiam aliq̄ñ q̄ triūphauit: vt victor exercitꝰ qui vicit: triūphalis q̄ triumphauit. Ceterū illa priora nomina ſunt ſubſtantiua eo q: iungūt̄ cuꝫ adiectiuis: vt diligens conſul: bonus tribunus: iuſtus pretor: ſeuerus cenſor. Hec poſteriora ſunt adiectiua: eo q: iūgūt̄ cum ſubſtātiuis: vt hō cōſularis tribunitia mulier: ꝑtoria familia: cēſoriū dictū. Quod ſi abſint ſubſtātiua ſubintelligunt̄: vt cōſulares rogant̄ primi ſententiam in ſenatu ꝑimi pretorij: deinde tribunitij: intelligimus hoīes: quemadmodum in illis: plebei: nobiles: potentes: ingenui: libertini. Proconſul non qui pro alio conſule preeſt prouincie: ſed qui cuꝫ poteſtate conſulari extra ordinem: ⁊ ad aliquam prouinciam adminiſtrādā mittitur: ꝑterq̄ q̄ non. xij. faſces cum precedunt qui precedunt cōſulē ſed tm̄ ſex: vt etiā ꝑdunt qui precedunt ... Propretor non qui ꝑ alio preturam: ſed extra ordinariā gerit. Itaq; dicit̄ ꝑ proqueſtor: ⁊ ſiqui ſunt alij hm̄oī noīm magiſtratꝰ.

Epitome capitis. cclxvij.

¶ Diuerſoruꝫ locorum nomina licet fere aut penitus coincidant diuerſa tamē facient diriuatiua. Unde ſunt. Rhegini ⁊ Regienſes: Albani ⁊ albenſes: ⁊c. que textus declarat.

¶ Sed caſtigat mancinelꝰ nō nihil dicēs. Nō campaniam terrā laboris appellant: ſed cāpanie partem. Neq; nunc dūtaxat: ſed iamdiu priſci ipſi laborias appellarunt. Teſtis eſt plinius li. xviij. de agro cāpano ſic em̄ ſcribit. In cāpania tn̄ laudatiſſimꝰ cāpus eſt montibꝰ ſubiacet nimboſis totis quidē. xl. millibus paſſuū planicie poſtea. ſubijcit aūt: vniuerſas terras cāpus hic cāpanꝰ antecedit tm̄ ipſiꝰ pars eius q̄ laborie vocant̄: quē phlegreū greci appellant. finiūtur laborie via ab vtroq; latere cōſulari. q̄ a puteolis ⁊ q̄ a cumis capuā ducit. hec ille. Ubi aūt Laurētius ait. Campaniā vero eā regionē: que illi finitima eſt Romā verſus. Sciendū eſt duplicem eſſe Campaniā nouā ⁊ veterē. Nā apud Straboneꝫ li. v. ſic legimꝰ. Picētes aūt vſq; ad Silarim ꝑuenerūt fluuium qui ab hoc agro veterem ſeparat cāpaniam. Cui quidem fluuio proprium illud ineſſe traditur: vt in eius aquaꝫ demiſſa virgulta ſaxificentur.

RHegini ex oppido calabrie. Regienſes ex oppido gallie ciſalpine: q̄ tū oppidorꝫ vtrūq; vocat̄ Rhegiū. Albani ⁊ albenſes: ex oppido alba in latio albani ex oppido alba ad lacū fuſcinum albenſes: qui a quibuſdaꝫ albani dn̄r. Cumani ex oppido cumarum in campania: quam nunc prane vocant terram laboris Campaniā vero eam regionem: que illi finitima eſt romā verſus. Comenſes ex oppido como in eadem gallia: quam lombardiam nunc vocant in qua ipſa gallia ⁊ ſi ... ꝓximum como eſt bergomum: vnde bergomenſes. Pergamuꝫ ex qua pergameni in aſia. a qua vrbe quia ob penuriam charte ab Attalo rege miſſa eſt membranarum copia membrane pergamene ſunt nominate in aſia prouincia intelligo: nam in ea que eſt tertia pars orbis terrarū regio quedam eſt eodē nomine quam Turchiā nunc vocant: non auteꝫ vt quidā volunt teucriā quemadmodum in aphrica: que ⁊ ipſa tertia ꝑs orbis dicitur: eſt regio eiuſdem nominis niſi ꝙ afros dicimus homines non afram regionem. Thebani a thebis in grecia. Thebei a thebe ſeu thebis in egypto: ſed thebei ſecundum grecam formam fit. nam ⁊ thebani grece thebei dicuntur. non tamen occurrit vbi in libris gentilium legerim thebeos.

Rhegini. Regiēſes. Albani Albenſes. Cumani. Comenſes Bergomēſes. ꝑgameni. ꝑgamene. Turchia. Teucria. Thebani. Thebei.

Epitome capitis. cclxviij.

¶ Priſca dicūtur que ſuperioribus ſeculis. priſtina que ſuperioribus annis aut menſibus fuerunt certe in noſtra memoria. Uerum res nō ſeneſcentes licet ſeculis nos preceſſerint non priſcas: ſed priſtinas dicemus.

Priſcus ⁊ priſtinus quo differant. Caput. cclxviij.

PRiſca que ſuperioribꝰ ſeculis aut ſuꝑiori etate: vt priſci latini Priſcus Tarquinꝰ: priſca tp̄a. Priſtina

que fuerunt ſuperioribus annis: menſibus: die
bus: ⁊ que noſtra memoria fuerunt: vt priſtina
noſtra amicitia priſtina beneficia noſtra. Nec
recte hic dicas priſca neq; illic priſtina At vero
ſi de rebus que non ſeneſcunt loquaris priſtinū
diceremus. vt Pharos ⁊ Thyrus nūq̄ in priſti
num ſtatum redibunt. Maria in freto meſſanē
ſi laborant ne montes. ſi Lucano credimus: re
petant priſtina confinia. At qui tantum tempo
ris eſt: ex quo illuc mare irruperit vt memorie
non inueniatur proditum. Padus poſt quingē
tos ⁊ eo amplius annos ſolet reuerti in priſti
num curſum.

Epitome capitis.cclxix.

¶ Proſper qui dat: felix qui recipit proſperita
tem ꝓprie dicunť: ſed nōnunq̄ cōfuſa leguntť.

Inter proſperū ⁊ felicē. Ca.cclxix.

Proſper. Felix

PRoſper qui dat felix qui
recipit proſperitatem. Sydus
veneris. ſi credim⁹ mathemati
cis: ꝓſperū eſt. natus ſub illo ſy
dere felix eſt. Dicimus ergo ho
mines ꝓprie quidē felices: deos
aut tēpora: loca: actiones: fines: ſucceſſus ꝓſpe
ros: ⁊ ſi qua ſunt ſimilia. Vtrūq; tñ aliqñ recipit
exceptionē. Nā ⁊ ſemel legim⁹ proſperā alicu⁹
valitudinē: vt Suetonius de ceſare fuiſſe eum
proſpera valitudine. i. bona ⁊ quaſi felici. Et de
Tyberio. Valitudine proſperrima vſum cū eſſe
ait. Saluſtius. Sed poſtq̄ res ciuibus muris:
agris: ſatis aucta: ſatiſq; ꝓſpera viſa eſt. Rur
ſus. Vir. Sis felix. noſtrūq; leues quecunq; la
borem. pro eo quod eſt ſis proſpera ⁊ benigna.

Epitome capitis.cclxx

¶ Salubre eſt quod ſalutem ⁊ incolumitatē af
fert. quaſi ſalutiferum aut ſalutare: ſanū quod
recipit aut continet: ſed confunduntur interdū
vt corpus ſalubre dicatur. non tamen dices cū
boetio eger an ſaluber ſed an ſanus.

Saluber ⁊ ſanus quo differunt. Ca.cclxx

Saluber. Sanus.

SAluber ſiue quod vſitatius ē
ſalubris dicitur aer: cibus potus: lo
cus multa huiuſmodi: idem fere qđ
ſalutifer ſiue ſalutaris. Sanus homo
dicit̄ ceteraq; animalia. res ſalubris pbet ſa
nitatē. homo vero recipit. Poteſt ⁊ prebere: tūc
q; ſaluber: quaſi ſalutifer dici. ſed in vtroq; etiā
aliqua reperit̄ exceptio: ſi quidē ſanū aerem: ſa
nū cibū: ſanū locum vocamus: quaſi ſalubrem ⁊
prebentē ſanitatem: contra ſalubris pro ſano.
Saluſt. Genus hoīm ſalubri corpore velox: pa
tiens laborū pleroſq; ſenectus diſſoluit. Liui⁹
Grauiore tempore anni iam circūacto defun
cta morbis corpora ſalubriora eſſe inceperunt.
Martialis dum deſcribit vitam beatam inquit
Lis nūq̄: toga rara: mēs quieta: vires ingenue
ſalubre corpus prudens ſimplicitas: pares ami
ci. Hi tres quos produxi loci idē nomen habēt
coniunctum cum corpore. Quare non auſim di
cere vt dixit Boeti. in trāſlationibus ſuis: eger
Caſſiodo⁹ an ſaluber: nā de equali ſuo Caſſiodoro: q apud

nonnullos in precio eſt nunq̄ ideo faciam men
tionē: quia cum regibus ſuis Theodorico ⁊ Al
larico: quorū ſcriba fuit gotthicum ſonat ⁊ bar
barum.

Epitome capitis.cclxxj.

¶ Iucūdus eſt qui iuuat in letis: gratus qui cō
modum facit etiam in aduerſis.

Inter iucundū ⁊ gratū quid interſit. Ca.cclxxj

Iucundus Gratus

IUcūdus ⁊ gratus ſic differūt
q̄ iucundus proprie in ꝓſperis: gra
tus in aduerſis. Iucundū voco non
qui letus eſt: ſed qui letitie eſt alteri:
vt ꝓſper ⁊ ſaluber: vſq; adeo poteſt quis triſtis
metuſq; eſſe ⁊ tamē iucūdus: veluti cum hoſtis
meus in dolore eſt: tūc mihi iucundus eſt: ⁊ ego
gaudens ſum illi minime iucundus. Quare nō
recte locutus eſt qui ait iucūdos nos faciat ſue
intereſſe cōmemorationi: ſed ad differentiā Ci
ce. ad ſulpitium cōſolantē de morte filie inquit.
Seruius tamen tuus omnibus rebus interfuit
cuius officia ſi aliquando iucundiora. nunq̄ ta
mē gratiora. Idem ad Lucceiū. Amor tuus ex oī
bus partibus ſe oſtēdit in iis litteris: quas a te
proxime accepi: non ille quidem mihi ignotus
ſed tamen gratus ⁊ optatus: dicerem iucundū
niſi id verbum in omne tempus perdidiſſem.
Idem ad Atticum. Fuit mihi ſepe ⁊ laudis no
ſtre gratulatio tua iucunda: et timoris conſola
tio grata. Idem tamen libro iiij. inuectiuarum
Eſt mihi iucunda in malis ⁊ grata in dolore ve
ſtra erga me voluntas. Iucunda dixit quaſi leti
tie plena ⁊ voluptuoſa: qualis eſt in proſperis.
grata: quaſi plena affectus ⁊ fructus. In iucun
do eñ quedam gratia eſt delectationis: in gra
to vero etiam commodi. Quippe aſpectus roſa
rum: liliorum: violarū: florumq;: ac ſimiliū iu
cundus eſt. Aſpectus plene meſſis: huberū ole
arum: grauium fructu vitiū: pinguiumq; pecorū
gratus. Et pueritia filiorum atq; infantia iucū
dior. Adoleſcentia vero ac iuuentus gratior: vt
pote vtilior. Idem de offi. lib. ij. q̄q̄ enim quod
preſens tanq̄ in manum datur iucundius eſt ta
mē hec in poſterū gratiora: muri: naualia: aqua
rum ductus: omnia que ad vſum reip. pertinēt.
Hierony. nonnunq̄ his duobus noībus cum ea
quam oſtendi ꝓprietate ⁊ diſtinctione vſus eſt

Epitome capitis.cclxxij.

¶ Plura comparatiuum de duobus dici poteſt
cōplura abſolutū nō niſi de pluribus q̄ de duo
bus. Pleriq; aut pro maxima parte. i. fere oēs
aut nonnulli dicuntur. Plerumq;. id eſt vt pluri
mum aut fere ſemper: aliquando tamen accipi
tur pro nonnunq̄ ſed id apud omnes [preterq̄
apud Seruiū] rarius.

Inter plura ⁊ complura: ⁊ pleraq;
Ca.cclxxij.

Plura cōplura

PLura ⁊ complura ſic diffe
rūt q̄ plura poſſunt eē duo: cō
plura duo eſſe nō poſſunt. illud
comparatiuū eſt: hoc vero mi
nime. Ideoq; non regit caſum

Plerique authores modo pro maxima parte accipiunt: modo pro nonnulli Saluſt. In diuiſione orbis terre: plerique in parte tertia: africã poſuerunt: pauci tantũmodo Aſiam et Europam. Paulopoſt. Pleroſque ſenectus diſſoluit niſi qui ferro aut beſtijs interiere. Nã morbus haud ſepe quenque ſuperat. Quint. Uideas pleroſque ita raros. id eſt nõnullos. Plerũque magis a priore ſignificato que a poſteriore venit. i. pro eo quod eſt fere ſemper. Quintili. in amatore. Excuſſa ſunt plerumque languentium vitia verberibus. i. non nunque. Tamen in hunc ſenſuz hec dictio: ſiue nomen ſiue aduerbiũ ſit. rariſſime reperitur Seruius quidem neſcio an vnque vtatur aliter.

Pleraque

Plerunque.

Epitome capitis. cclxxiij.

Clarus et preclarus figurate accipiũtur pro illuſtri ac ſplendido. Sed preclarus pro bono luculentus pro magno: et preclare pro optime apud Ciceronem vſurpantur.

Clarus et preclarus. Ca. cclxxiij.

Clarus. Preclarus

Clarus et preclarus figurate accipiũtur pro eo qui tanque ful gore quodaz phame ſiue glorie reſplẽdet. vnde clariſſima et preclariſſima geſta dicimus. Sed preclarus pro bonus nõnunque reperitur apud Ciceronem: ſicut apud eundem. Luculentus pro magnus: vt in philip. Luculentuz vulnus accipit. In eodem opere ait. O preclarum cuſtodem ouium: vt aiunt lupum. non claritas deſideratur incuſtode: ſed probitas: ergo preclarum pro bono poſuit. Idem in lelio. Cum illo vero quis neget actum eſſe preclare: et paulo poſt. Cum illo quidem vt ſupra dixi: actum optime eſt: mecum in cõmodius. Nam ſupra non dixerat actum cuz illo optime: ſed preclare. Uerum ideo ſic dixit: quia preclare et optime idem roboris ac virium in ſignificatione obtinent: eo que quod eſt optimũ et apud grecos accipi ſolet: et a nobis transferri preclare.

Luculẽtus

Epitome capitis. cclxxiiij.

Dies proprie feſtus dicitur: res feſtiua. id eſt iucunda et lepida: ſed res ad feſtuz ſpectans dici poteſt feſta.

Feſtus et feſtiuus. Ca. cclxxiiij

Feſtus. Feſtiuus

Feſtus dies potius que feſtiuus: res feſtiua potius que feſta: nã feſtus feſta feſtum ad diem feſtũ pertinens Feſtiuus feſtiua feſtiuuz res iucunda et lepida: vt oratio feſtiua dictum feſtiuũ: frondẽ feſtiuã legimus nõ que ad feſtũ cõparata ſit: ſed que iucũda et leta nam et feſtam frondem vocamus. que feſtis adhibetur. Feſtiuum multi pro feſto accipiunt

Epitome capitis. cclxxv.

Uenale dicit vẽditioni expoſitũ: vẽdibile quod facile vendi poſſit etiam ſi nondũ expoſitum ſit

Uenale et vendibile. Ca. cclxxv.

Uenale Uendibile

Uenale et vendibile hoc habent differentie que illud ſignificat rem vẽditioni expoſitam: hoc rem que facile poteſt vendi. Hec domus eſt venalis proſcripta vel expoſita venditioni. et hoc de curione ſignificat Luca. cum dicit: venalis curio lingua. id eſt precium non veritatem honeſtatemque ſequens ex ſue lingue facundia. Cicero. in Bruto Horum etati prope coniunctus. L. Gellius nõ tam vendibilis orator que vt neſcires quid ei deeſſet. Et in eodem: nam populo non erat ſatis vendibilis preceps quedaz: et tamen idcirco obſcura quia peracuta: tum rapida et celeritate cecata oratio: et alibi. Nam vt ſunt illa vendibiliora hec vberiora certe ſunt. vẽdibile dixit pro gratum et quod animos hominum ſollicitet ritu rerum que ad ſe alliciunt emptorem hoc a vendo venit: illud a veneo.

Epitome capitis. cclxxvj

Sciens ac prudens facit qui ſe facere ſcit et prouidet. Inſciens et ignorans qui ſe facere neſcit. Sed ſcienter et prudenter. id eſt cum ſcientia et prudentia. Contra imprudenter. i. ſtulte et temerarie. At per imprudentiam aut ignorantiaz ſit aliquid ſine merito ac demerito interdũ Nemo ergo ſcienter aut prudenter peccat: ſciẽtes fere omnes.

Sciens feci et ſcienter feci. Ca. cclxxvj.

Sciens facio et ſciencter

Sciens feci et prudens feci: itẽ neſciens et imprudens atque ignorãs feci: hoc eſt que cum facerem aliquid: ſciui me facere illud aut ignoraui. At ſcienter feci idem eſt quod cuz ſcientia ac doctrina feci: ſemperque in laudem eſt ſcienter quid feciſſe. Scientem vero feciſſe tum laudare tuz vituperare ſolemus pro rei qualitate. Si ergo ſcienter facere ſemper laudabile eſt: ediuerſo inſcienter facere ſemper eſt vituperabile. prudẽter quoque facere opus nimirũ prudentie eſt. imprudenter vero ſtultitie: tamen imprudenter facere ignoranter ve raro in vſu eſt. in cuius locum velut ſuccedit per ignorantiam: et per imprudẽtiam factum per ſe neque laudi: neque vitio dandũ Illud enim hoc eſt per imprudentiam ſiue per ignorantiam feciſſe aliquid boni mali ve idem eſt quod imprudenter ignoranter feciſſe: quorum neutrum aut premium meretur aut penam.

Prudens prudenter. Ignorãs et ignoranter

Epitome capitis. cclxxvij.

Marinum dicitur ad mare pertinens aut in eo natum ſeu ipſum incolens. Maritimum mari vicinum quod mare accolit: aut ad mare eſt aut ſit ſed cum trans dicitur marinum non maritimum.

Inter marinum et maritimum. Ca. cclxxvij.

Marinus. Maritimus

Marinum piſcem dicimus et auem marinam: ac deum marinum vel deam vel nympham marinaz. Nominatim quoque vitulum marinuz: lupum marinuz turdum marinum: turturez marinum: preterea aquam marinam. caſum marinum. periculum marinum: ſonuz fructum: aquã marinam: non maritimam: nauem marinã: quidam etiam nauẽ maritimã Rurſus oram mari

timam:genteȝ maritimam:res maritimas: bellum maritimum non tranſmaritimum non marinum. Item hominem gentem.vrbem:triumphum tranſmarinum non tranſmaritimuȝ. Horum omnium hec differentia eſt:ꝙ marinuȝ vocatur quod incolit mare.aut ex mari eſt. Maritimum quod mare accolit et ad mare eſt.vel ad mare ſit. Tranſmarinū:quia trāſmare eſt. Trāſmaritimum enī foret quod trās loca maritima eſſet. Idem proprie quod mediterraneum.

Tranſmarinuȝ

Epitome capitis .cclxxviij.

¶ Frequens dicitur quod a multis frequentat̄ aut perſona crebra ⁊ aſſidua:aut turba copioſa ⁊ multa.aut ciues ⁊ ſenatores ceteriq̄ tales numeroſi ac multi in vno loco. Sed hō dicitur frequens actiue.locus paſſiue. Celebre autem paſſiue accipitur pro eo quod celebratur accolitur ſiue loc⁹ ſiue perſona Unde celebritas loco aut perſone honorate frequentia honoratorum nō quorumcūq̄. Nam quia baiulis ſimilibuſq̄ frequentatur locus frequens quidem eſt ſed nō celebris.niſi vt meretrix nobilis ⁊ latro inſignis. ⁊ improbitas ſingularis.⁊ turpitudo vnica.⁊c. eiuſmodi dicuntur.

Frequens.⁊ celebris. Ca.cclxxviij.

Frequens

FRequentem locuȝ dicimus quē frequentare multi ſolēt vt vrbs frequens oppidum frequēs.platea frequens vbi multi homines aut habitant aut diuerſantur.quando autem de perſona:aut de re animata loquimur: duobus modis dicitur:vl' de ſola ſic. Si miles frequens ſpectator preliorū id eſt creber ⁊ aſſiduus:vel de turba ſic frequēs populus:frequens ſenatus.i. copioſus ⁊ multus:⁊ quidem cum noīe collectiuo in ſingulari. Cum ceteris vero in plurali.vt frequētes ciues:frequentes ſenatores hoc eſt multi ⁊ numeroſi. Uerumtamen cū dico ſis frequēs innuo actioneȝ:cum dico frequens ocus paſſionem. Ille frequentat:hic frequentatur:cui ſimile eſt celebris ſemper paſſiue poſitum : tam ad rem ꝙ ad perſonam relatuȝ. Locus celebris ꝙ celebratur homo celebris: ꝙ cū honore celebratur ⁊ colitur: propter quod in hāc ducor opinionem:vt locus celebris proprie ſit honoratorum frequentia cultus:nō ita frequens neq̄ frequētia:quo nomine qualiſcunq̄ hominum multitudo ſignificatur quod ex vocabulo hinc ducto ꝓbatur:quod eſt celebritas: que tuȝ hominum cetum honoratorum declarat : tum dignationem ipſam atq̄ honorem. Quint. Ante omnia futurus orator cui in maxima celebritate:⁊ i media repub.viuendum eſt aſſueſcat iam a puero non formidare homines: neq̄ illa ſolitaria:et velut vmbratili vita paleſcere. Cic. Itaq̄ nos qui in maxima celebritate atq̄ oculis quondam ciuiū viximus:nunc fugientes conſpectum ſceleratorum hominum:quibus omnia redundant abdimus nos:⁊ ſepe ſoli ſumus. Idem in alteram ſignificationem. Hac celebritate phame cū eſſet iaȝ abſentibus notus Romā venit. Mario cōſ. ⁊ Catulo: Quare improprie licet frequētiſſime dicitur locus celebris an deſertus: quaſi cōtrarium ſit celebrem eſſe ab illo deſertuȝ eſſe. Ubi enim baiuli:aut alcatores:aut lenones ſcortaq̄ eſſe conſueuerunt: quis cum locuȝ proprie dixerit celebrem:non aliter ꝙ celebrem meretriceȝ aut nobilem:vt ſepe legimus ⁊ ſingularem improbitatem:⁊ vnicam turpitudineȝ: vt in bonū ita ⁊ in malum.

Celebris *Celebritas*

Epitome capitis.patet.cclxxix.

Ferus ⁊ ferox. Ca.cclxxix.

Ferus *Ferox.*

FErus homo qui animum ferinum obtinet:vt leones:vrſi:lupi. Ferox qui preanimoſus eſt ad certandum cum altero:et ad vim alteri faciendam atq̄ nocendum

Epitome capitis.cclxxx.

¶ Corporeum dicitur quid exiſtens ex ſubſtantia aut materia:contra incorporeuȝ. Utrūq̄ autem iungitur aut expreſſe aut ſubintellecte cuȝ nomine res aut ſubſtantia. Corporale vero exiſtens in materia ſeu ſubſtātia ⁊ ediuerſo in corporale.

Corporeus:corporalis. Ca.cclxxx.

Corpore⁹ *Corporalis.*

COrporeum eſt exiſtens ex materia atq̄ ſubſtantia corporea: ⁊ ediuerſo in corporeum: vt lapis eſt res corporea virtus in corporea. Corporale vero exiſtens in materia ſubſtātiaq̄ corporea:⁊ ediuerſo in corporale:vt dom⁹ fundus mancipium:corporalia ſunt non corporea:legatum:hereditas iura in corporalia ſunt. nō in corporea. Namq̄ hic de qualitate agim⁹ que ineſt ſubſtātie. ibi de ipſa ſubſtantia. quas res diligētius exequimur in dialecticis noſtris Et ſanitas:vires:pulchritudo:bona corporalia appellantur:non corporea. Preterea vt alia ratione hanc differentiam diſtinguas: corporeus ⁊ incorporeus non niſi cuȝ hoc nomine res:aut ſubſtantia coniunguntur:aut vbi res ſubintelligitur:vt lapis.ē res ſiue ſubſtantia corporea nō autem eſt corporeus. Uirtus eſt res incorporea non autem virtus incorporea. Omnia autē corporea aut tanguntur aut videntur.id eſt omnes corporee res.

Epitome capitis.cclxxxj.

¶ Laſſum.id eſt labore fatigatum tantum fatigabili competit. Laxum vero dicitur lentum ⁊ molle non rigidū nec durū aut tenſum ⁊ potius ad inanimata ſpectat. Lapſum a labendo tam animo ꝙ corpori attribuitur. Feſſuȝ dicitur fatigatum ſiue animo ſiue corpore. Defeſſum ⁊ defatigatum qđ pre laſſitudine non amplius pōt.

Laſſus:⁊ laxus:lapſus:feſſus:defeſſus defatigatus. Ca.cclxxxj.

Laſſum. *Laxum.*

LAſſum quod labore fatigatum eſt tam animo ꝙ corpore:ideoq̄ ad ea demuȝ ſpectat que laboris moleſtiam ſentiūt Laxus vero magis ad inaīata que ſunt lēta:mollia: flexibilia

nō dura:nō rigida: vt laxi rudentes:laxi funes: laxe chorde.

Lapſum

Lapſus a labendo: qđ vel corpore. vel per tranſlationē animo ⁊ opinione labitur.

Feſſum

Feſſus idem qđ fatigatus ſiue aīo ſiue corpore

Defatigatum. Defatigor.

Defeſſus defatigatuſq; qui ita feſſus atq; ita fatigatus eſt:vt non queat ampli⁹:⁊ ſepe a labore atq; incepto quod iſtituerat deſiſtat:vt in Bruto Cic. Et ne defatigaret orauiſſent. Et de ora. Profecto nūq̄ cōquieſcā:neq; defatigabor antequā illorum ancipites vias rationeſq;: ⁊ pro oībus ⁊ ꝯtra omnia diſputandi percepero.

Epitome capitis.cclxxxij.

¶ Bonū dicitur qđ honeſtū:qđ vtile:qđ peritū Eſt enim generale nomē: bonitas aūt eſt quaſi benignitas. Unde clemētes ⁊ pij ac iuſti quoq; boni dicuntur:aut induſtria:aut virtus naturalis.aut iuſtitia aut equitas.

¶ Que oīa text⁹ declarat.ſ3 vt quiuis intelligat quid ſit dignū eſſe quicū.i.cum quo mices in tenebris ſciet micare eſſe digitis micantib⁹.i.celeriter nunc erectis nunc depreſſis:quaſi ſcintillantib⁹ diuinare quot quicum micas erectos habet vna cum tuis quod in tenebris niſi cū iuſtiſſimo nō tute facias.

Bonū ⁊ bonitas. Ca.cclxxxij.

Bonum Bonitas.

Bonū generale nomen eſt: honeſta pariter atq; vtilia cōplectens vt bonum animi:bonū corporis:bonū fortune.bonitas vero non vt multi opinantur:ide3 vtriq; quod bonū honeſtū:ſed idem qđ benignitas: a primo ſit bon⁹ vir bon⁹ ſeruus:bonus index.i.iuſt⁹ ⁊ exequēs officij ſui Ab hoc bonus pater:bon⁹ dominus bon⁹ deus bonus Aeneas: hoc eſt benign⁹ ⁊ clemēs. Quidam quaſi altera3 iuſtitie parte3 eſſe conſtituūt vocātes eandē beneficentiā. Nam iuſtitiā partiunt in duas partes Juſtitiā que eſt ſeueritas ⁊ Beneficētiā quā ego voco bonitatem. Ergo qui plane bonus eſſe vult planeq; iuſtus bis bonus ſit neceſſe eſt. Et hoc quidē ad virtutē pertinet. Eſt aūt ⁊ alia bonitas nō ex induſtria ſed ex natura: tā homini q̄ quibuſdā alijs rebus attributa. Cic. Que ⁊ bonitate nature multi aſſequunt:et ꝓgreſſione dicendi:id eſt excellentia ⁊ dote nature Quin. At in ſolo fecūdo plus cultor q̄ ipſa per ſe bonitas ſoli efficit:nō dixit pl⁹ bonitas cultoris q̄ bonitas ſoli: q: excellēs cultor induſtria ſit:nō natura naſcitur Nonnunq̄ tamen bonitas pro iuſtitia ſiue honeſto accipitur. Cicero de officijs tertio. Cum eñ fide3 alicuius bonitateq; laudant:dignū eſſe dicūt quicum in tenebris mices. Quin.in.xij.q ſi mediocribus etiā patronis conuenit hecque vulgo dicitur bonitas cur non orator ille qui nondū fuit ſed poteſt eſſe tam ſit moribus q̄ dicendi perfectus virtute. Nonnunq̄ etiam bonū accedit ad naturam virtutis ⁊ bonitatis:nam cum dicim⁹ de equo ⁊ bono:non de rigore iuſtitie et de ſummo iure loquimur:ſed quaſi de bona equitate.

Epitome capitis.cclxxxiij.

¶ Lubricus dicitur locus in quo propter lubricitatem ac glabritate3 inſiſtere aut ingredi nequeas.aut quid in lubrico ſitum:vt pes ⁊ ocul⁹. Transfert aūt a multis ad libidinoſum q bene curata cute ⁊ luxu abundantes lubrici fere ſunt

Lubricus Ca.cclxxxiij.

Lubricus

Lubricus locus eſt i quo nequeas in ſiſtere:nec igredi: quales ſunt herbe perfuſe ſanguine:vt apud Vir.de Niſo:et Homer. de Aiace Oilcio Aut aliter humectata.marmora leuigata:lapideſq; vl'humore cōſperſi. Terra glaciata:aqua gelata pauimēta ceteraq; huiuſmodi lubrica dicunt. Inde per trāſlationē adoleſcētiā vocam⁹ lubricā:in qua qui ſunt velut in glacie facile labunt. Anguilla quoq; cōgrus murena ac ſimilia lubrica ſunt. Alio tamē modo videt Cice.dixiſſe lubricos oculos ⁊ imitatus cum Lactantius in libro. de homis opificio. Ita enim ait ille de natura deorū: ſed lubricos oculos fecit et mobiles vt declinarent ſi quid noceret:⁊ aſpectum quo vellent facile cōuerterent Dicti ſunt oculi lubrici eo modo quo a quibuſdā pes lubricus:pro eo q eſt in lubrico Ita oculi quaſi in lubrico poſiti ſunt:vt vix queant conſiſtere:quale eſt cum dicimus.

Spargo. humū floribus.

Spargo humum floribus: pro eo quod eſt ſpargo humi flores ⁊ ſterno lectum pallio:pro eo qđ eſt ſterno pallium lecto.

Epitome capitis.cclxxxiiij.

¶ Equalis dicitur eque magnus atq; coetane⁹ ſeu coeuus. Equabilis idem quod eque magn⁹. aut in magnitudine cōparabilis.

Equalis ⁊ equabilis. Ca.cclxxxiiij.

Equalis

Equalis quid ſit:notu3eſt vt in illo. Sintq; pares in amore:et equales ſepe accipit pro coetaneo ſiue coeuo:vt virgili⁹ Equalemq; ab humo miſerās attollit amicū. Cic. Ego Quin. Maximum eum qui tarentu3 recepit ſenē adoleſcens ita dilexi:vt equalem. Et iteru3. Nec cū equalibus ſolu3:qui pauci admodu3 reſtant:ſed cum veſtra etiam etate atq; vobiſcum.

Equabilis

Equabilis ide3 quod equalis in pauciori ſignificato vt idē Non ius equabile quod aliquid vtilitatis haberet acceperat. Iteru3 Et vox reducitur in ſonu3 quendam equabilem atq; conſtantem.

Epitome capitis.cclxxxv.

¶ Perfidus peruerſe fidei qui fidem violat. Infidus cui non eſt fidendū. quia fide caret.

Inter perfidum ⁊ infidum. Ca.cclxxxv.

Perfidus Infidus.

Perfidus qui fidem violat. Infidus cui non eſt fidendū:hoc a fido deſcēdit quod habet primā longam ſiue fido a fidus. Illud a fides quod habet primam breuē ideoq; hec duo adiectiā vario accentu efferuntur.

Epitome capitis.cclxxxvj.

¶ Moratus qui moribus bonis eſt preditus:

morigeratus qui morem geſſit:morem autē gerere eſt obſequi ⁊ inſeruire:ita vt ad voluntatē alterius morem geras.

Moratus ⁊ morigeratus. Ca.cclxxxvj.

Moratus. Morigeratus. Morez gerere. Accurſiana inſcitia.

MOratus eſt qui moribus ē preditus Morigeratus participium eſt ex morigeor qđ eſt morem gero.i. obſequor et obedio. Unde morigerus obſequēs:obediens ⁊ facile morem gerens qđ Accurſius non intelligens. Quid autem intelligat ſi ignorat quid ſit morez gerere: pro gloſa ſcriptum reliquit. Soluat apollo:quaſi aut enigma eſſet : aut apollo ſoluere enigmata ſoleret magiſq̄ ſoluenda proponere:⁊ alibi. Primipil⁹ inquit nomen grecum eſt.

Epitome capitis.cclxxxvij.

¶ Proteruus aproterendo videtur durus et cedere neſcius ac repugnans dictis ⁊ factis. Procax qui preoccupat omnia ſuperbis dictis et factis. Petulans dictis aut factis laceſſens ⁊ petens vnumquēq̄. Unde proteruitas leuior quedā ē ɔtumelia. ꝓcacitas maior petulātia maxima

Proteruus:procax:petulans. Ca.cclxxxvij.

Proteru⁹.

PRoteruus:procax ⁊ petulans: multum ſimilitudinis habent ⁊ quaſi aliđ alio magis increſcit tam in factis quaz in dictis: tria hec tum quandam laſciuiam. libidinemq̄ declarāt: tum iniuriam. Nam ⁊ pro reruuz petulantemq̄ eodem loco de inhoneſta femina apud Cice. legimus pro Celio. ſi vidua libere:proterua petulantur:diues effuſe:libidinoſa meretricio more viueret. Proteruā minor egradu q̄ petulantem ſignificauit. Petulans pro libidinoſo laſciuoq̄ accipi notū eſt:vt petulanſq̄ iuuenta. Et Qui. Quinetiā vt poſſes verbis petulantius vti. Nō ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi id eſt laſciuius ac liſcentius. Procaces quoq̄ meretrices legimus:qualis bacchis terentiana Ceterum quia impudice mulieres:q̄ pudori ſuo [que vna dos feminarum eſt] non parcunt:ne verbis quidez mordacibus ſimul ⁊ turpibus parcūt:a ſeipſis ſueq̄ conditionis feminis capientes principiū Proteruia leuior quedam contumelia. Procacitas maior. petulantia maxima. Ci. in Saluſt. Ne in idem incidam vitium procacitatis quod huic obijtio. Et iterum. Non enim procacitate lingue vite ſordes eluuntur Atq̄ iterum. Nam q̄ iſta inuſitata rabie petulanter in vxorem filiamq̄ meam inuaſiſti. Et iterum in eundē. Deſine bonos petulantiſſima inſectari lingua: Deſine morbo procacitatis iſto vti. Saluſt. in Ci. Grauiter ⁊ iniquo animo male dicta tua paterer. M. Tulli. Si te ſcirez iudicio animi magis q̄ morbo petulantia iſta vti. Et iteruz Bibulū petulantiſſimus verbis ledis. Ideo eadem noīa in factis quoq̄ nonnunq̄ reperiunt̄ ſi quis ambulans per impotentiam mentis obuium cupito feriat aut cum contumelia ſibi cedere cogat:

Petulans. Procax Pudor. dos mulierum. Proteruia. procacitas Proteruus in factis. Procax ac petulans.

hunc proteruum dicimus:⁊ Virg. Auſtros procaces vocat:⁊ ab eodē Hediq̄ petulci floribus inſultent. Dictum eſt q̄ hedi ſoleant iniuriaz facere per animoſitatem quandam tranſcendendo ſepes:⁊ alia loca penetrando que iniuria petulantia eſt.

Epitome capitis.cclxxxviij.

¶ Orbus dicitur quicunq̄ re aliqua cara priuatus eſt:vt oculis ac liberis: ſed proprie liberis. ſed ⁊ liberi dicuntur orbi parentibus. Inde orbitas talis priuatio. Celebs autem dicitur non vt quidam putant caſtus ſed ſine coniuge etiaz ſi libidinoſe viuat Inde celibatus ſtatus ſine coniuge. Hiero. tamen. Auguſti. ⁊ Priſci. a celo deducunt

Orbus ⁊ celebs. Ca.cclxxxviij.

Orbus Orbitas

ORbus dicitur quicunq̄ aliqua re cara priuatus eſt. Proprie autez parēs a miſſis liberis quaſi a miſſa luce oculorū. Unde illud frequens parens liberorum an orbus:et hinc orbitas que eſt illa qualitas patruz poſt amiſſos liberos:vt vxoris viduitas poſt amiſſum maritum. Quint. de patribus in ipſos loquens pro vxoribus ait. Non habet orbitas veſtra lachrymas ſuper ardētes rogos Tenetis inconcuſſam rigidamq̄ faciem Contrarium huic eſt : cum dicitur orbus quaſi orphanus vt apud Terentium. Orbe qui proximi ſunt vxorem ducant. Et hinc orbitas apud. M. Tullium libro.iij. de oratore. quaſi orphanitas. Deplorauit enim cauſam atq̄ orbitatem ſenatus cuius ordinis a conſule: qui quaſi parēs bonus atq̄ tutor fidelis eſſe deberet. tanq̄ ab aliquo nefario predone diriperet̄ patrimoniuz dignitatis. Celeps non tam qui caruit ſemper vxore:q̄ qui nunc caret:⁊ inde celibatus..

Celebs Celibatus

Epitome capitis.cclxxxix.

¶ Diuturnus ⁊ diutinus dicitur per longū tempus durans:aut qui durauit:ſerotinus aut veſpertinus:aut nimis tardus quaſi poſt tempus debitum : ſicut precox ante tempus ſuum coctum dicitur. At prematurum contra ante maturitatem Maturum autem eſt quod neq̄ ſerius neq̄ citius coctum eſt aut perſona ſenilis ſeu perfectis moribus. Inde maturo maturū facio ſeu feſtino.

¶ In illo ti primo eneid. Maturate fugaz: volūt peritiores nō eſſe idē qđ feſtinitate:ſed mature agite. q. d. ne ſcitis nimiuz precipites : ſed audiatis que dicaz. Unde addit. Regiq̄ hec dicite veſtro Multi prematurum putant ante tēpus maturum. cū ſit nondum maturum ⁊ quod officio fungitur priuſq̄ ſit maturum. Homo ſenilis recte a ſeruo cenſetur maturus cuo. ſed ꝑfectis moribus:maturus cui q̄ſi maturans eū

Diuturnus:diutinus:precox:ſerotinus:prematatur⁹ matur⁹. Ca.cclxxxix.

DIuturnus et diutinus nihil differunt. Ueruntamen in bonum ⁊ malum repetitur: ⁊ vtrunq̄ a diu ſiue diutinus venit. Sed vnum eo mō

formatur quo a die diurnꝰ: ⁊ a nocte nocturnꝰ
Alterum quo a ſero ſerotinꝰ: a mane ſiue a ma
tuta que eſt dea matutinus: ⁊ vt aliqui vtuntur
a veſpere veſpertinus. De diuturnus plurima
exempla ſunt. De diutinus apud Ciceronē per
pauca: ad Brutū ſic ſcribit. Libertatꝫ deſiderio
tedioqꝫ diutine ſeruitutis. Quin. Nō ſic cōfun
dunt obuios grauibus cathenis: colla ſtriden-
tia. Nec diutino ſqualore concreta facies. Or
Serotinꝰ Sero dixi ſerotinus a ſero videor ſignificaſſe ſero ꝓ
veſpere nō pro eo qđ eſt tarde ſiue poſt tempꝰ
Hec eñ tria ſero ſignificat: que tamē idē ſunt.
Una ⁊ vera ſignificatio eſt pro veſpere quodꝰ ē
poſt occaſum. Altera que hinc naſcitur que eſt
poſt tempus. Qđ eñ poſt ſolis lucē eſt: id vere
poteſt poſt tēpus dici. Ci. Cū accuſator Milo
nis identidē interrogans inſtaret: quo tēpore
clodius eſſet occiſus: vrbane reſpondit ſero: nō
tam horam intelligens q̄ tardiꝰ occiſus: ⁊ poſt
tempus quo debuiſſet occidi. Tertia ſignifica
tio eſt pro tarde non pro tardius: vt apud Se
necā in tragedijs. Sero nos illa referat ſene-
ctus. Nemo ad id ſero venit vnde nunq̄ cum ſe
mel venit potuit reuerti. Serotinus igitur tuꝫ
a primo ſignificato: vt quibuſdā placet: veniēq̄
Precox. dicūt horā ſerotinā: tū a poſterioribꝰ. Appella
mꝰ eñ vt ꝓcoces vuas: precoces ſicꝰ ꝓcocia po
ma: que ante legitimū cōſuetūqꝫ tēpus: ſiue ci
to matureſcunt. Ita ſerotinas vuas: ſerotinos
ficus ſerotina poma: que poſt tēpus legitimuꝫ
cōſuetūqꝫ ceteris pomis vel tarde matureſcūt
Precox quoqꝫ ingeniū per tranſlationem dici
mus qđ nimis cito maturitatē conſecutū: nimiſ
qꝫ cito videtur adoleuiſſe. ideo ait Quin. Illud
ingeniorū velut precox genus nō temere vnq̄
peruenit ad frugē. idem nō fere vnq̄ ad perfe-
ctionē: tanq̄ ad frugē fructūqꝫ peruenit ꝓcox
quaſi ante tempus excoctū. Huic ſimile ac diſ-
ſimile eſt prematurus: qđ eſt anteq̄ ſit maturꝰ:
et ante maturitatē vt ſegetes ꝑmature. frumē-
ta ꝑmatura: poma prematura. i. nondū matura
et per tranſlationē prematurus ſum militie: ꝑ
prematurꝰ matura etas: prematura legatio: prematura al
locutio: prematura poſtulatio. i. immatura q̄ꝗ
maturū ipm in frugibꝰ ꝓprie dicitur. et id vno
modo. In perſonis vero figurate: ⁊ hoc duobꝰ
Maturus. modis. Uno ſic: Ego ſum maturus audiēde phi
loſophie. Tu es maturus rei militaris. i. perfe-
ctionē temporis habes ad hanc rem. Unē etas
ſenilis vocatur matura quaſi omnino perfecta
et tempus debitū aſſecuta. Altero ſic. Ego ſuꝫ
homo maturus. i. perfectis moribus. ⁊ in hac ſi
gnificatione nō componitur. Inde matureſco
Maturo maturus fio: ⁊ maturo maturum facio. vel per-
maturrimꝰ ficio atqꝫ feſtino: vt Uerg. Maturate fugā Ci.
ad Herenniū. In etate maturrima dixit. pro in
etate feſtinatiſſima: ⁊ mature pro cito.

¶ Epitome capitis. cccc.

¶ Annuū dicetur aut quod per totum annum
aut quod ſemel ſit per acto anno.
¶ Unde annuus penus a plauto qui annuꝫ du-
ret dicitur. Et annua ſacra a Uergilio que per
acto anno ſigulis annis ſemel fiant.

¶ Annuus. Capꝰ. cccc.

Annuus eodeꝫ modo dicimus Annuus.
quo diurnus: ſpacium diurnū: ſpaciuꝫ
annuum vnius diei. vniuſve anni. An-
nuus quoqꝫ quomodo quottidianus:
febris quottidiana eſt: que ſingulis diebus ve-
nit. Ita apud Uirgil. Atqꝫ annua magne ſacra
refer cereri. i. ſingulis annis. et duo illi Epicu-
rei philoſophi annua febri quo die nati fuerāt
corripiebantur: qua febri ⁊ mortui ſunt atqꝫ eo
dem quidem die: dictum eſt ergo annuum qua-
ſi anniuerſariū. Nā vt feſta: ſic febris quibuſdā
quorū etiā auguſtus fuit. anniuerſaria ſunt.

¶ Epitome capitis. ccccj.

¶ Capitale odium aut ſuppliciuꝫ ſeu morbi ge
nus dicitur quod caput alterius petit. Capita-
lis homo cuius caput petitur. Capitale vitium
propter quod caput petitur.

Capitalis cap. ccccj.

Capitale odiuꝫ quod caput Capitale
et vitam petit alterius. Ci. Cum
is tribunuſplebis capitali odio a
Quint. Pompeio: qui tū erat con
ſul diſſideret. Item capitale ſup
plicium: capitalis morbus: qui caput alteriꝰ pe
tit. Capitalis autem homo: capitale vitium: ca
pitale peccatū: nō q̄ petat alterius caput: ſꝫ cuius
caput: aut propter quod caput cōmittentis pe
ti debeat ad penam: vt idē capitalis. Eteocles:
vel potius Euripides. Et alibi fieri ait in ciui
tatibus vitia capitalia.

¶ Epitome capitis. ccccij.

¶ Meritoria taberna que ꝓ mercede patet: me
ritorius puer ſtupro a magone pro mercede ex
poſitus. Puella autem non meritoria: ſed pro-
prio vocabulo meretrix dicitur. Ingenui auteꝫ
dicuntur qui quia liberi ſic non proſtituuntur.
Mango eſt qui pueros. puellas. equos. canes.
aut ſimilia venundat. Mereri autē aut merere
eſt ſtipendia facere ſeu pro mercede militare.
Lucanus. Aere merent paruo.

¶ Meritoria taberna. cap. ccccij.

Meritoriam tabernam: di-
uerſorium atqꝫ hoſpitium mer- Taberna meritoria
cenarium vocamꝰ: quo cuiqꝫ in
troire liceat danti mercedem: nā
mereri mercede operari: labo- Mereri
rare atqꝫ alteri inſeruire ē: ideo Stipēdia
q̄ mereri in militia eſt exerceri ꝓpter ſpē ſti facere.
pendij ac premij: quod dicitur ſtipendia facere Meretrix.
Hinc meretrices dicte ſuam ⁊ ipſe militiam ex Meritorij
ercentes: ac ſtipendia ſua faciētes ⁊ adiectiuū pueri.
meritorius. ria. rium. Unde ſcorta maſcula pue
ri meritorij vocantur: nam puelle nō vocantur
meritorie. Quippe proprium ſuum habentes
nomē qđ eſt meretrix. Quidā aiūt hos pueros
dici catamitos: qđ mihi nō videt: ſed potiꝰ con
cubinos. meritorij nāqꝫ vt meretrices ꝓcio me
rent Cic. in Antonium. Ingenui pueri cū meri Ingenui.
torijs: ſcorta cuꝫ matribuſfamilias verſabant:

ingenuos liberos dixit. Meritorios ergo nõ li
Mango. beros: quos mango qui ideo hoĩes mercat̃: vt
vẽdat cõmodare etiã abutendos precio ſolet:
ſiue illi dñorum permiſſu: aut ipſi ſuo iure ꝓſtant
appellamus corpus meritoriũ tã puerum merito
riũ ꝙ meretricẽ: rationẽ ꝗ meritoriã quaſi vi-
lẽ ⁊ male correctã. ¶ Epitome capitis.ccxciij.
¶ Infenſus vehemẽter iratus ꝙ ſi multũ offẽ-
ſus. Infeſt⁹ vim iferẽs ⁊ ita multũ moleſt⁹ Vñ
infeſtare ꝗ frequẽti⁹ ꝙ moleſtare vtunt̃ docti.

¶ Infenſus: infeſtus. Cap. ccxciij.

Infenſus Infeſtus Infeſto
INfenſus vehementer ira
tus: ⁊ odiũ gerẽs: infeſtus vehe
mẽter moleſtus: atq; in aduer-
ſum vadẽs. Inde infeſtare icur
ſibus crebris moleſtia afficere:
Moleſto. et ſigna infeſta que in aduerſum
tendũt. hoc eſt vexilla in hoſtẽ euntia: vt mole-
ſtiã inferãt: Moleſtare aũt rari⁹ reperit̃ ꝙ in-
feſtare. Modeſtinus iuriſcõſultus ait. Ab Au-
relio Sẽpronio fratre meo neminẽ moleſtari
volo. ¶ Epitome capitis.ccxciiij.
¶ Preſens dr̃ nõ ſolũ qđ nũc adeſt: ſed qđ pri⁹
affuit aut qđ aderit vñ vſus ſuz. Utor ⁊ vtar pre
ſentibus viribus meis in ꝑlio. Pñs aliqñ in p̃-
ſentiarũ eſt. Pñs itẽ ſubitũ ⁊ nõ dilatũ in alte-
rũ tẽpus: ⁊ qđ cito erit in opus ſuũ: quaſi p̃ſen-
taneũ. Unde ⁊ p̃ſtãs dicit̃ ⁊ cito auxilians. In
rem aũt preſentẽ locũ nõ tp̃s cõnotat. Ad tem
pus vero aut pro oportunitate aut vſq; ad cer-
tum tempus intelligitur.
Pro cito auxiliãte q̃ſi pñs numẽ hñte dicit Vir
gil. i buc. Nec tã p̃ntes alibi cognoſcere diuos.

¶ Preſens ad tempus. Cap. ccxciiij.

Preſens. PReſens non modo quod eſt
hui⁹ tẽporis: ſed etiã alteri⁹. vt Ci.
Ego in columitati ciuiũ primuz et
poſtea dignitati: ille preſenti poti⁹
dignitati ꝙ future conſulebat. De
mortuo loq̃t. Ergo nõ nũc p̃ſenti: ſʒ tũc Quin.
de ipſo cicerone iã defuncto loquẽs ait. Poſtea
vo ꝙ triumuirali ꝓſcriptione ꝯſumpt⁹ eſt: paſ
ſim qui oderãt: q̃ inuidebãt: q̃ emulabant̃: adu
latores etiã p̃ntis potẽtie nõ reſponſurũ inua
ſerunt. preſentis potentie q̃ tunc erat pñs. Ne-
q; in preteritũ mõ verũ etiã in futurũ. vt Hora.
Pleraq; differat ⁊ pñs in tẽpus omittat. Hoc
amet hoc ſpernat ꝓmiſſi carminis auctor. In
pñs. i. in ſuũ tẽpus: vt dixi qñ tẽpus rei dicẽde
Impreſen adcrit niſi accipiat̃ ꝓ imp̃ſentiarum: vt idẽ. ij. car
tiarum. minũ. Letus in pñs anim⁹: qđ vltra eſt oderit
curare: ⁊ amara leto Temperet riſu nihil eſt ab
omi parte beatum. Preſens quoq; dicitur ſubi
tus: ⁊ non dilatus in alterũ tẽpus: vt Virg. Pre
ſentẽq; viris intentãt omia mortẽ Iuue. Pena
tamẽ preſens. Et preſens vltio: vnde p̃ſentiſſi
mũ periculũ: p̃ſentiſſima medicina: ⁊ p̃ſentiſſi
mũ remediũ: p̃ſentiſſimũ venenũ: qđ etiã p̃ſen-
taneũ vocatur: Preſentiſſimũ q: ſtatim aut ſa-
nat aut occidit: ⁊ qm̃ ea que preſentem vim effe
ctumq; exhibent: preſtantiora ac potentiora ce
teris videtur: ideo in hunc quoq; ſenſuz accipi
ſolent. Unde preſens animus dicitur preſtans
atq; excellens. Et preſens remediuz: preſenſq;
virtus. i. potens ⁊ in primis efficax. In rez pre-
ſentem non tempus ſed locũ ſignificat. vt Cic.
lib. offi. primo vt ſi conſtitueris cupiã te in rez In rẽ p̃
preſentem eſſe venturum. i. ad locum de quo cõ ſentem.
trouerſia eſt. Liuius. lib. xxxiij. Reſponderi le
gatis vtriuſq; partis placuit miſſuros eẽ in af
ricam qui inter populum carthaginenſez: ⁊ re
gem in re preſenti diſceptarent. Idẽ lib. xviij.
Eodem anno inter populum carthaginenſem
et regem Maſiniſſaz in re preſenti diſceptato-
res romani de agro fuerunt. Ualerius maxim⁹
lib. vij. Quinti. Fab. Labeo arbiter a ſenatu fi-
niuz conſtituẽdorũ inter nolanos ⁊ neapolita-
nos datus: cum in rem preſentẽ veniſſet: vtroſ Ad tẽpus
q; ſeparatim monuit. Ad tempus duobus mo-
dis ſumitur: vno ad conditionẽ tẽporis neceſſi
tatem oportunitatẽ. Cicero pro Milone: ꝙ ad
tempus apte ſimulationes. Quin. Fingere ni
mirũ ad tẽpus videbor: ⁊ rem nimiũ manifeſtã
impudẽter cõplorare. Altero ad ſpaciũ tẽpo-
ris: vt ſilebo ad annũ ⁊ vſq; ad tẽpus quoddaz:
vel in tẽpus. vt Quin. Optimum emendẽdi ge
nus: ſi ſcripta in aliqđ tempus reponantur: vt
ad ea poſt interuallũ velut noua atq; aliena re-
deamus: id eſt vſq; ad aliquod temp⁹. Nã ſepe
ſubintelligitur vſq;. vt idem. Ne id veterib⁹ ro Uſq;
manis dedecori fuit: argumentum eſt ſacerdo-
tum nomine ac religione durans ad hoc tẽpus
ſaltatio. id eſt vſq; ad hoc tempus.

¶ Epitome capitis.ccxcv.

¶ Stultus qui improuide agit licet incipiens
plane non ſit. Fatuus plane inſipiens eſt. Sto
lidus ad naturam pecudum accedens.
¶ Stultus ab alijs dicitur qui alicui rei nimiũ
ſtudet ⁊ ita imprudenter agit vt qui mercatiõi
rerum inutilium: aut amoribus nimium inten-
ditur. Fatuus non a fatua ſed a fando vt faun⁹
et fatua ab alijs deducitur: qui plus equo ⁊ in-
conſiderate fatur. Stolidus qui ſtupore pecui
no corripitur. Ita vt tardius intelligat Simo
terentianus. Uit tandem ſenſi ſtolidus.

¶ Stultus: fatuus: ſtolidus. Cap. ccxcv. Stultus.

STultus qui imprudens eſt et
improuidus: multiq; non inſipiẽtes
homines aliquando ſtulte agũt. Fa
tuus plane inſipiens: tractuz eſt a ſa Fatuus.
pore ciborum. Nam cum illi non ſapiũt fatui
dicuntur: ita ⁊ homo qui non ſapit fatuus voca
tur. Martialis: Ut ſapiant fatue fabrorum p̃rã
dia bete. O ꝙ ſepe petet vina piperq; coquus.
Melior huius vocabuli videtur hec cauſa: ꝙ ea
que quibuſdam placet: fatuos dictos qui furo-
ri quodam quaſi vxor regis Fauni Fatua noĩe
corripi ſolebat: futura predicũt: vt illa faciebat
Stolidus eſt qui proxime accedit ad naturam Stolidus
ſenſumq; pecudum.

¶ Epitome capitis.ccxcvj.

¶ Beatus dicit̃ bene habẽs; ea videlicet om-

nia que ad vite vſum ornatum𝛈 ſpectant:vñ ⁊ alia res vt vox abundans et oīs numeros ſuos habens beata dicitur. Beati quo𝛈 ſunt ſuperi:qui ijdem felices.

¶ Sed de hac re latius Mancinellus ex Beroaldo collegit dicens Btūs proprie ꝙ dici poſſit a Seneca:a M. Tul. ab horatio:ab aliīs pluribus docemur. Seneca enim epiſtola prima. li. vj. ita ſcribit. Si vti𝛈 vis verborū ambiguitates deducere:hoc nos doce beatū nō eū eē quē vulgus appellat:ad quē pecunia magna cōfluxit. Sed illum cui bonum omne in animo ē erectum ⁊ excelſum ⁊ mirabilia calcantem: qui neminem videt cum quo ſe commutatum velit: ꝙ homines ea ſola parte exiſtimat:qua homo eſt qui natura magiſtra vtitur. ad illius leges cōponitur. ſic viuit quomodo illa preſcripſit. Cui bona ſua nulla vis excutit. qui mala in bonū cōuertit:certus iudicij:inconcuſſus:intrepidus: quē nec aliq̄ vis mouet:nulla perturbat:quā fortuna quum in eum quod habuit telum nocentiſſimum vi maxima intorſit; pungit nō vulnerat. et hoc raro. Nam cetera eius tela quibus genꝰ humanū debellat:grandinis more diſſultant: que incuſſa tectis ſine vllo habitatoris incommodo crepitat ac ſoluitur. Apuleius etiam in libro de philoſophia ſic ait. Uerum enimuero illum oīibus beatū videri cui ⁊ bona ſuppetūt: et quemadmodum carere vitijs debeat callet. Et M. Tul. lib. v. tuſcul. ita ſcribit. Uideamus qui dicēdi ſunt beati:equidem hoc exiſtimo ꝙ ſint in bonis nullo adiuncto malo. Hora. vero lib. primo epiſtolarum ad Quintium inq̄t. Ne tu putes alium ſapiente bono𝛈 beatum. — Beatus.

¶ Beatus:felix. Cap. cccxvj.

Beatus — Beatus qui rebus oībus ad vite vſum ornatū𝛈 ſpectantibꝰ abūdat. Ideo𝛈 locupletes ſane homines beatos vocamus:vt apō Iuuenalem. Uetule veſica beate. ⁊ Cice. Sint florētes ſint beati:Et alibi: Crotoniate quondā cū florerent omnibus copijs:⁊ in Italia cum in primis beati numerarent. Uñ apō inferos i elyſijs campis beati vocantur:⁊ a nobis ꝙ apud ſuperos viuunt:vt pene ijdem ſint felices ⁊ bti. Felicitas ⁊ beatitudo:felices inquā omniū bonorum compotes ſunt. Et alie res pro ſua queq̄ natura beate felices𝛈:veluti de voce apō Quintilianum. Ornata erit pronunciatio:cui ſuffragatur vox facilis magna:btā:flexibilis: firma: dulcis:durabilis:clara:pura ſecans aera: auribus ſedens:beata dixit pro eo quod eſt plena ⁊ perfecta:⁊ alibi. Nam vocis quantam in nullo cognoui felicitas.

¶ Epitome capitis. cccxvij.

¶ Mollicies pro rerum qualitate laudi aut vitio datur. Nam mollis homo vituperatur: molle ſignum laudatur quaſi flexibile ⁊ viuam effigiem habens. Eſt autē ſignum fuſa ſculpta:aut celata effigies. Tabula que picta eſt.

¶ Mollis homo:molle opus. Cap. cccxvij.

Mollis hō dicitur:et molle opus hoc in laudē:Illud in vituperationem Uirg. India mittit ebur:molles ſua thura ſabei. Idē Excudēt alij ſpirantia mollius era. Credo equidē viuos ducent de marmore vultus. — Mollis hō et opus

Quod non ſine ratione factū eſt. nā qui non fuerit ſeuerus:fortis:cōſtans et in morem rei dure patiens: reſiſtens𝛈 fortune vel aduerſe: vel blāde: hic mollis eſt ſimilis cere:aut tenellis plantis: cū preſertim ꝙ mollicula mēbra habēt:fere molli ſint mēte:vt pueri femine𝛈. Cōtra aūt milites naute: agricole vt corpore:ita animo indurati putant. Hoc igitur modo mollis accipit in vitiū. In laudē vero ꝙ vitio datur durum:vt durus cibus. durum cubile:durum ſolum:ita durū. Ingenium [illegible] durus equus ad domandū:durū ingeniū. ad docendū ⁊ vt ſic dicā ſculpendū. Eadē ratiōe molle dicetur qđ nō eſt durū:erit𝛈 laudabile. Quintilia. de ſignis loquēs inq̄t. Illius opera duriora:molliora huius. — Signa.

Dicunt aūt ſigna opera ſculptilia:ſiue fuſilia:ſiue cetera eiuſmodi ad effigiē animaliū fabricata:quēadmodu tabule operā pictorū. Siquidē in tabulis antiq pingebāt: nō in parietibꝰ:hec talia magis dicent mollia que fiunt:ꝙ ingeniū quod facit. — Tabule.

¶ Epitome capitis. cccxviij.

¶ Crudus cibus nō coctus dicit. Crudus hō ꝙ cibū difficulter digeſtibilē comedit aut ꝙ nōdum digeſtū hꝫ. Itē ꝙ ex hoc truci aſpectu eſt. Preterea crudū dr recens ⁊ non maturum.

¶ Crudus. cap. cccxviij.

Crudus — Crudus vocatur non qui cibū indigeſtū hꝫ in ſtomacho: ſꝫ ꝙ egre difficile𝛈 digeſtibilem ex ꝙ offendit vel tanꝙ nimio vl tanꝙ noxio. vt Ci. de roſcio ꝙ in ſcenā nō veniret:ꝙ eſſet crudior Et Quin. Crudo oratori declamādū nō putat. At cibo īdigeſto fere ⁊ oramꝰ ⁊ negocia agimꝰ vel magis ꝙ digeſto ⁊ modificato cibo iter reficī maluimꝰ ꝙ cetera facere. Appellamꝰ aūt hominē crudū pſertim ꝙ eſt truci aſpectu:ꝙ eiꝰ aſpectu oculi noſtri offendunt:vt ſtomachꝰ crudiṫate cibi: vel ꝙ facies crudū habētis animū inſuauis ⁊ feda eſt vt facies crudū ſtomachū habentis ſiue crudū cibū in ſtomacho. Eſt etiā crudū idē qđ recēs. Unde crudus dolor: crudū vulnꝰ: et recrudeſcere dolor ac vulnꝰ dicit quaſi renouari:Et cruda poma dicimꝰ q̄ nō ſunt matura. Cicero. Poma que cruda ſunt vi auelluntur que autem matura ⁊ cocta decidunt.

¶ Epitome capitis. cccxix.

¶ In diē viuere:eſt nō curare de craſtino quaſi ad preſentē dūtaxat diem cogitare ac ſi non ſit alius futurus. In dies eſt quottidie: ſꝫ perit dictionē incrementi:cum q ua ⁊ ſine qua quottidie ponimꝰ. ſed cū diſcrimine. Nam vt quottidie plures moriantur ſatis eſt ſi heri quin𝛈 ⁊

hodie ſex mortui ſunt:vt cras ſeptē moriantur
at vt indies aut in ſingulos dies neceſſe ē ſi he
ri quinqꝫ mortui ſunt:hodie moriant̄ ſex . cras
octo.perēdie.xj.⁊c.Et ſicut in diē ⁊ in dies diſ-
ferunt:ita in horā ⁊ in horas: Propediem.i.ſta
tim quaſi prope ſit dies: prope modum.i. pene
quaſi prope ſit modus qui exigitur.

¶ In diē in dies:in horā ⁊ in horas. ca.ccxcix.

In diem. In dies IN diem aliud multo eſt ꝙ
in dies:illud plerūqꝫ cū hoc v̄bo
viuit iungit̄:vt Quin. Nō vt fere
volucres p̄ſentis mō cibi memo-
res in diē viuūt. Duraturus hye
mi reponit̄ victus. Aliqñ ſed ra-
ro cū alio iungit̄ verbo:vt Saluſt. Panē in diē
mercari:quaſi dicat p̄ſentis diei habere ratio-
nē:nihilqꝫ cogitare de craſtino. In dies eſt idē
qḋ quotidie.ſed ꝓprie cū quodam incremēto.
Ideoqꝫ plerūqꝫ cū cōparatiuo: vt cum in dies
malum arctius p̄meret. Et cū in vrbē infinitū
malū ſerperet idqꝫ manaret in dies lati⁹ Etiā ſi
ne ꝯparatiuo ſed tñ per verbū ſignificās incre-
mentū.vt Liui⁹ Creſcēte in dies multitudine.
ſcꝫ quottidie:aut in dies magis: cū tñ liceat ſu-
periora ecē pla dicere:per quottidie.cū quotti
die malū arcti⁹ p̄meret:⁊ cū in vrbē infinitum
malum ſerperet.idqꝫ manaret quottidie lati⁹.
et in ſingulos dies:vt Ci.ad Atticum.Quotti
die vel potius in dies ſingulos breuiores lr̄as
ad te mitto.i.nō mō quottidie breuiores ſed ēt
in dies Nā hec quottidiane littere ſunt breuio
res his quas antea mittere ſolebā:ꝗ poterant
eſſe oēs pari breuitate . Atqꝫ hec ꝗ in dies ſin-
gulos.ſiue ī dies mitto breuiores tales ſunt: vt
hodierne ſint breuiores heſternis et craſtine
hodiernis ⁊ perendine craſtinis: ⁊ ita aſſidue.
Et peſtilētia in dies fit maior ⁊ ꝗttidie fit ma-
ior: Sic poſſunt videri hec duo differre:ꝙ ī hoc
poſſunt hodie ſuper numerū heſternū deceſſiſ-
ſe quattuor: cum heri deceſſerint decem ſuper
numerū eorū:qui deceſſerant nudiuſterti⁹. Nō
ita in illo vbi vltimus quiſqꝫ maxime increſcit:
vt ſi nudiuſtertius deceſſerunt duodecim: heri
quattuordecim:hodie neceſſe eſt decedant ſal-
tem decem ⁊ ſeptem:cras ſaltem vnus ⁊ vigin-
In horam. In horas ti:perendie ſaltem ſex ⁊ viginti. Eandē differē-
tiā habent in horā ⁊ in horas quā in diem et in
dies. Cicero in philippi. Nec qui in horā viuūt
nō mō de fortunis ⁊ bonis ciuiū: ſed ne de vtili
tate quidē ſua cogitauerūt. Vergi. Gallo cuius
amor tm̄ mihi creſcit in horas. Quātū vere no
uo viridis ſe ſubijcit alnus. Si quis aūt in dies
et in horas:ſiue in dies ſingulos ⁊ in horas ſin-
gulas:ſine illa exacta ratione incrementi acci-
Prope diē pere velit:nō denegandū ſibi hoc puto. Prope
Prope modum. diem eſt quaſi prope eſt dies quando hoc fiet.
Cice. Et preſens prope diē:vt ſpero ⁊ dū aberꝫ
abſens loquar. Eodem modo quo dicimus pro
pe modū quaſi prope menſuram.qḋ accipit̄ ꝓ
pene:ſiue prope cum eſt aduerbium.

¶ Finis quarti libri cum eius explanatione.

¶ Queſtio.

¶ Queritur vtrū omne verbū poſſit teneri ab-
ſolute. Arguitur ꝙ non qꝛ repugnat tranſitiuo
teneri abſolute ergo non omne verbū pōt tene
ri abſolute. Antecedens patet quia teneri abſo
lute ⁊ tranſitiue ſunt repugnantes . Secundo
ſic teneri paſſiue ⁊ abſolute ſunt diſtiete ratio-
nes:ergo non poſſunt eidem verbo conuenire.
Antecedens ⁊ conſequentia ſatis patent. Ter
tio verbum abſolutum nō poteſt teneri actiue
aut paſſiue ergo nec econtrario. Antecedēs eſt
verum:quia a nullo oppoſitum tenetur . In op-
poſitum arguitur per grammaticos ⁊ precipue
per Sypontinū in principio de ordinibus ver
borum dicentem ꝙ verbum tranſitiuū poteſt
poni abſoulte vt patet dicendo. Ego amor:amo
re captus ſum . Et ouidius in epiſtolis Prima
mihi nutrix eoli dixit amas igit̄ ⁊c. Pro reſpō-
ſione notatur ꝙ oē verbuꝫ pōt priuari caſuali
a parte poſteriori veruntamē hoc poteſt dupli
citer intelligi:vno modo ꝙ abſoluatur a termi
no tam expreſſo ꝙ a ſubintellecto:⁊ hoc eſt te-
neri abſolute:aut expreſſo ſolum ⁊ nō ſubintel
lecto ⁊ hoc non eſt proprie teneri abſolute. Cō
cluſio non eſt inconueniens idem verbum equi
uoce teneri actiue ⁊ abſolute:aut paſſiue et ab-
ſolute concluſio eſt clara.

Eiuſdem Jodoci Badij aſcenſij in
proemium quinti libri epitome.

¶ Qm̄ per triēnalē occupationē atqꝫ peregri-
nationē a litteris abſtractus:filie.i.editioi ſue
dotē.i.acceſſionē variarū eruditionū cōparare
nō potuit:neqꝫ ſi potuerit operepreciū ſe factu
rū norit:cū copia ſepe nauſeam pariat ⁊ nō for-
moſa ſatis cenſeat̄:quicū pregrandis dos exi-
git̄. Cōſtituit filiā ſex talētis dotatā nuptū da-
re.i.editionē hanc ſex libris locupletatā:emit-
tere:preſertim cum exire geſtiat ne forte vl' ab-
ſente patre vel mortuo proſter filia.id eſt ne di
reptioni pateat diutina lucubratio.h.d.

¶ Ceterum nequid lateat ſciemus opus ab au
ctore edi:atqꝫ emitti : ſed ſponte aut per ſe exi-
re. Perſi⁹. Si qḋ tamen aptius erit. Ordo aūt
in principio eſt. Tertius ⁊ prope quartus ann⁹
agitur iā mihi peregrinanti ſemper ⁊ volitanti
per oīa maria ⁊ terras:et experto etiā militiā
eſtate proxima:⁊ quidē tota. Unde nō legas to
tā militiā:ſed tota eſtate. Uſus eſt aūt in tēpore
cōtinuo ablatiuo iuxta ſententiā ſuam prius vi
ſam:Quid putandū eſt vniuerſa defuiſſe: ſup.
quantū incōmodi attulerit: Ad ſtudia reſperi-
mus:quaſi ꝯmiſerātes ac dolētes. Iacturaꝫ.i.
amiſſionē:tractū a iactura nauigantiū. Dic mi
hi muſa ⁊c. Sic trāſtulit Horati⁹ in de arte poe
tica. Dotē filie.i.doctrinā operis huius Proci
ſunt ꝗ cōiugē petūt. Alios magis incipit ama
re ꝙ patrē. Alludit ad filias adultas ꝗ virū ex
petūt. Qḋ dij omē auertāt:honeſta parētheſis
ex more antiquorū ſumpta. Maro.enei.ij. Qḋ
dij pri⁹ omen in ipſm Cōuertāt. Uirgo p̄ſertim
Uirginē dicit quia alibi nihil ab alijs p̄libatū
ſe aſſumere fatet̄ Sanctitatē vxoris . id eſt ui-

tegritatem doctrine. Reliqua nota ſunt.

¶ Laurentij Vallenſis libri elegantiarū Lingue latine Quinti proemium

Negocia excuſat

Ertius iam mihi: et prope quartus annus agitur peregrinā ti ſemper et per omnia maria ter raſq; volitanti: prima etiam exta te: et quidem totā militiā exper to: qd vtrū honeſtiore an magis neceſſaria cau ſa fecerim: haud equidē ſcio Illud tñ vel me nō affirmante indubitatū cunctis eſſe nō ambigo que maxima atq; adeo ſola ſtudiorum preſidia ſunt: ea mihi oia: defuiſſe litteratorū cōſuetudi nem: librorū copiā: loci opportunitatē. tpis ociū ipam poſtremo animi vacuitatē. Quorū ſingu la cū plurimū incōmoditatis afferant dum de ſunt: qui tandē putādū eſt vniuerſa defuiſſe. tā etſi repugnauimus aſſidue: ꝛ quo ad licuit ne ceſſitatibus reluctati ſumus. Interq; nauigan dū: peregrinandū: militandū: frequēter ad ſtu dia reſpeximus: ita vt ſi nihil lucri in litteris [qd optabamꝰ] certe [quod primū eſt] nihil dāni faceremꝰ: qd ſi nō cōtigit iacturā hāc mul tarū rerū noticia quas vel vidimus vel ſumus experti fortaſſe pēſabimꝰ. Hac eñ ꝑcipue via

Multa vi diſſe ꝓdeſt

Homerus informandū eſſe virū ſapientē preci pit Vlyſſis exēplo. Itaq; nāq; Odyſſeā inchoa at. Dic mihi muſa virū capte poſt tēpora troie. Qui mores hoim multoꝝ vidit ꝛ vrbes. q̄ꝗ qd tergiuerſamur: qd blāda aut inani excuſatione nos fallimus qualeſcunq; redierimꝰ. nihil tñ q̄ dotē filie iā me abſente adulte ampliare quea mus attulimꝰ: et collocādi iā tēpus eſt ſatiuſq;

editionem hanc gra phice filiā vocat

multo q̄ꝑmū nuptui dare: q̄ diutiꝰ cuſtodien do pudicitie periculū adire. Mira eñ eſt puel le vel procorū vel amatorū multitudo. Ipa quo q; teneri amplius nō vult. Et qd me valde ſolli citū facit: alios magis incipit amare q̄ patrē. Quare nō vacat cōparare plura: quo ſplēdidiꝰ ac magnificētius collocemus. Ser namq; talē ta que ante profectionē noſtrā parta ac repoſi ta erant in dotē dabimꝰ. Qd cū ſatis eē debeat tñ multo plus eſt qd poſt hac tēporis acceſſiōe adij cere poſſemꝰ: ꝛ certe ſimilia impedimēta: (vt de morte taceam) extimeſcēda ſunt: ne forte [qd dij oēm auertāt] vel abſente parte vl'mor tuo: filia (vt que ea etate atq; adeo ea mēte ſit) proſtet. Sufficiant igit̄ huic operi quattuor ſu periora volumina: quintūq; hoc de verbis. acce dēte ſexto de notis auctorū. Qd ſi etiam plura ſcribēdi facultas tēpuſue ſuppeteret: neſcio an finiendū putarē cum ſciā ea q̄ vel optima atq;

Dubitat an plura ſcribere congruat

pulcherrima ſunt niſi compendij gratia iuuēt vt pontificales olim cene lōgitudinis faſtidio laborare: ſimulq; huius de qua loquor materie neminem [de prudentibus loquor] vniuerſuꝫ corpus aggredi auſum: nam ſuam ſibi vnuſqſ q; particulam ad ſcribendū delegit: ſiue ne lon giore opere legentibus faſtidiū moueret. [Qd eñ vocabulū nō ſuam habet in ſignificādo ele gantiā] ſiue immenſitatē infinitatēq; volumi num veritus. Quibꝰ rebꝰ me quoq; motū fuiſ ſe fateor: tum mea ſponte: tū illorum exemplo maxime ne ſemper imperfectū: ne ſemper īclu ſum habere: ne ſemper efflagitantibꝰ opus ne gare videamur: neue quibꝰ obſequi: ꝛ a quibus laudū ſuffragia nanciſci cupimus: eiſdē iuſte querele iuſteq; vituperatiōis materiā pbeamꝰ

Cur editio nem matu ret.

Tum eo ꝙ inſidiatores ac fures re expertus. vt ſecundo lib. dixi: cauere debeo: quos nunc mul to plures eſſe: ac forte amici oſtendūt: que cau ſa ꝑſciano: vt ipſe teſtatur fuit: vt feſtinantiꝰ opus illud de arte grāmatica ederet: hac eadē nos cauſa: et ceteris quas enumerauimꝰ ſumꝰ adacti. Nō mō vt feſtinantiꝰ libros noſtros ve rum vt et pauciores ederemus. Et illi tñ emu lorū incidie nocebant: mihi etiā pter cetera fautorū atq; amantium ſtudia nocent. Tradat ergo aliquando viro puella contenta hac [quā tulacunq; eſt] dote. Non enim formoſam eſſe credibile eſt que maritū niſi magnitudine dotꝭ conciliante non inuenit virgo preſertim. Mari tū aūt puelle cetum litteratorū intelligimus: a quo ſanctitatē vxoris pudorēq; ꝛ cuſtoditū eſſe cupimꝰ ꝛ cuſtodiri debere teſtamur: ſed ad ꝓ miſſam verborū diſputationē: cuius hoc libro locus eſt deſcēdamus.

¶ Epitome capitis .ccc.

¶ Diſco vt ſciā ꝛ intelligaꝫ. Ediſco vt memori ter ſciā: qd inepti dicūt cordetenus ſcire. De diſ co .i. nō eſſe vt didiſci diſco. Sicut dedoceo cō trarium doceo: aut nō eſſe qd ego aut alius do cuit doceo. Inſtruere aūt pro eo qd eſt docere ī vſu peritorū nō eſt: ſed pro eo qd eſt diſponere de exercitium aliquod.

¶ Diſco: ediſco: dediſco: inſtruo. Cap. ccc.

Diſco ediſco.

Iſco et ediſco manifeſte diffe rūt. Nā diſcere ē vt intelligas. Ediſ cere vero vt memoriter cōplectaris Ideoq; capitulū apd Quin. qd īſcri bit̄ de ediſcēdo: ita incipit. Illō ex cōſuetudīe mutandū prorſus exiſtimo in his de quibꝰ nūc

Dediſco Dedoceo.

diſſerimꝰ etatibꝰ: ne oīa q̄ ſcripſerint ediſcant ꝛc. vt moris eſt dediſcāt. Dediſco qd didiſci ob liuiſcor. Dedoceo te qd doctus es oſtendo fal ſum eſſe docens qd verū eſt: vt apd eundē in .ii. Et quidem prius ac difficilius opus dedocēdi: q̄ docendi. Illō quo quidā vtunt̄. Inſtruo qua

Inſtruo

le eſt inſtruā te in via hac qua gradieris nobis apd idoneos auctores incōpertum eſt. Dicimꝰ enim inſtruo claſſem: inſtruo aciē: inſtruo cau ſam: inſtruo militem: non autem diſcipulū aut mentem alicuius: niſi eo mō quo inſtrximus ea que dixi.

¶ Epitome capitis .ccci.

¶ Excogitare eſt inuenire conſilio ꝛ cogitatio ne proprie res incorporeas. Reperire caſu et fortuna inuenire vtroq; mō: et tam res corpo reas q̄ incorporeas. Offendere autem reuertē do quaſi in via vt lapidem preter ſpem inueni re aut etiam aliter inuenire. Nanciſci eſt quaſi labore ac conatu inuenire: aut etiam aliter.

[library stamp: ... Valentinus Ferdinandus ...]

¶ Reperio aūt q: venit a pario videt̄ et natu ra ſtudiū & laborē⁊ poſcere. Unde raro vbi a ca ſu inuenire ſignificet reperit̄. Sūt aūt q̄ inue nire dicāt rē nouā: reperire prius habitā a qua differētia natura vocabuloꝝ nō abhorret.

¶ Excogito: reperio: inuenio: offendo nactus ſum. Cap. ccci.

Excogito. Excogitare eſt ꝑ cogitationem inuenire idq̄ ad res tm̄ icorporeas pertinet: ⁊ excogitaui argumēta ra tiōes figuras cauſas. Eſt igit̄ exco gitare ⁊ inuenire cōſilij: reperire vero fortune vt Oui. Tu non inuenta reperta es. ſed iā vſus obtinuit: vt idē ſit reperio qđ iuenio. Eſt aūt in

Reperio Inuenio uenire vel ꝯſilio vel caſu: ſiue corporea ſiue icor porea reperire. Offēdo fere qđ repio: neq̄ ſolū reuertendo: ⁊ ad ſtatū rerū vel ꝓuatarū vel pu

Offendo blicarū pertinet: vt offendes rempu. pertur ba tam conſilijs nepotis mei: veruntamē etiā ſine his vt idem Ci. Sed tamē neminē tam maleficum offendi: qui illum negaret Antonij dignū ſena tu. Nactus ſum etiā pro inueni: ſiue repperi fre

Nactuſſum quenter accipitur: vt idem in paradoxis. Eū tu hoiem terreto: ſi quē eris nactus iſtius mortis aut exilij minis. Et de ſenectute. Uitis quidem q̄ natura caduca eſt: ⁊ niſi fulta eſt fertur ad ter rā: eadē vt ſe erigat claniculis quaſi manib⁹ qc quid eſt nacta cōplectit̄.

¶ Epitome capitis. cccij.

¶ Deſipiſco aut deſipio ē male ſapio vbi bene ſapui ⁊ a ſenſu meo deſtituoꝛ: reſipio aut reſipi ſco ſenſum ac ſapientiam meam recupero.

¶ Deſipio: ⁊ deſipiſco: reſipiſco. Cap. cccij.

Deſipiſco Deſipio Deſipio ſiue deſipiſco ſignificat vel ꝙ aliqđ a cōmuni ſenſu ſapientia q̄ minus habeo: vl' ꝙ a meo ſenſu de ſtituoꝛ: qđ fere vitium aut ex etate ve nit aut morbo aut amore: aut timore: aut ſimili aliquo affectu: cuius contrarium eſt reſipiſcere:

Reſipiſco et ſenes quidem iam dementes nū̄q̄ reſipiſcūt Ceteri autem reſipiſcere. i. ad priorem mētē ſta tum vel ad meliorem mentem redire ſolent. Te ren. Multo omniū nunc fortunatiſſimū puto eſſe gnate cum te intelligo reſipuiſſe.

¶ Epitome capitis. ccciij.

¶ Prohibere eſt vetare ante inceptionem ⁊ re incepta ne videlicet quid incipias. aut ne ince ptum perficias. Inhibere tantū de re incepta ne eam perficias.

¶ Prohibeo: inhibeo. Cap. ccciij.

Prohibeo. Inhibeo Prohibeo vl' generale nomē eſt: vel ante rem inceptam. Inhi beo aūt re iam incepta. Illō vetat ne quid facias vel ne quid incipias hoc ne pergas ire deſiſtaſq̄ ab in cepto. Uirg. Qđ gen⁹ hoc hominū que ve hunc tam barbara morem. Permittit patria: hoſpi tio prohibemur harene. Idem Parcite iam ru tuli: ⁊ vos tela inhibete latini.

¶ Epitome capitis. ccc. iiij.

¶ Utimur rebus ad aliud per eas obtinendū. Fruimur ipſis propter ſe ad delectationē quā habem⁹ in ipis: ſed dicim⁹ nos vti interdū reb⁹ quibus vero ſimil⁹ eſt nos frui propter hone ſtatem. vtimur autem perſonis qñ cum eis con uerſamur. nō ſolum qñ earū opera vtimur. Fre tū eſſe eſt quaſi cōfiſum ⁊ munitū eſſe. Uſus au tem pro vtilitate capitur. Fungimur autē offi cio quando ipſum agimus. Defuncti autem ſu mus officio aut vita quū hoc vel hanc de plenis mus nec amplius agimus. Potimur autem re quam per laborem obtinuimus
Cōtra id aūt qđ fruitū dicit in vſu nō eſſe: ⁊ tm̄ duo ſupina a fruoꝛ ponit dicit mācinellus ſic

¶ Fruitus ⁊ caper grammatic⁹ et alij vſi ſunt. Ait autem caper: fruitus ſum illa re. Ueteres vir dixerunt fruitus ſum illam rem. Gellius au tem li. xvj. cap. ij. Refert Neuiū dixiſſe: qui nō parſit apud ſe fruitus eſt. ⁊ Cicero li. iij. tuſcul. fruiturum dixit vbi ait. Conſideretq̄ ſe fruitu rum. ⁊c. Ceterum fruoꝛ etiā fructus ſum facit. Cicero enim in hortenſio inquit vt amenitate ſumma fructus eſt. Qđ q̄dem Priſ. li. x. aſſerit.

¶ Utoꝛ ⁊ fruoꝛ. fungoꝛ. Cap. ccciiij.

Utoꝛ ⁊ fruoꝛ aperte differunt ſed nō ea ratione q̄ quidā volūt oīa ſua imperitia cōfundentes: q̄ aiunt vti nos humanis: frui vero diuinis imo ⁊ diuinis vtimur: ⁊ hūanis fruimur. Quis Uti. Frui. enim mihi vſu diuoꝛum interdicat Quis rurſ⁹ vetet me frui rebus meis: labore induſtria pa ratis: aut quis dicat me frui ſacris: cum in illo rum verſoꝛ vſu atq̄ adminiſtratione. Uel quis neget: cum voluptate operando frui his re bus vnde capio voluptatem: ꝙ ſi dicerent de bere nos frui reb⁹ diuinis: vti vero hūanis ꝙ ne in hoc quidem illis accedo: fortaſſe audire De rebus enim non de verbo diſputarēt. Nūc verbum exponūt: non res ſed hos cum ſua ipe ritia: ⁊ qđ fedius eſt cū ſua pertinacia relinqua mus Uti igitur eſt alterius rei gr̄a: frui nullius ſed vt ſic dicā propter ſe. In illo iter eſt in hoc meta: hoc alterius finis ad quem illud tendit. q̄ hoc habet quieſcit ⁊ contentus eſt ſemper vlte rius tendit. Ideoq̄ reprehenſus eſt Hannibal qui cum poſſet vti cannēſi victoria frui maluit Utoꝛ armis. vtoꝛ domo: vtoꝛ libris: vtoꝛ ſtudio diligentia: opera vt ex hoc poſt e emolumenti aliquid boniq̄ conſequar. Fruoꝛ bonis meis: fruoꝛ tuo aſpectu: tuo alloquio: tuo cantu: hoc ē delectationē⁊ voluntatemq̄ percipio ex hac re atq̄ ex huius rei vſu. Nonnunq̄ eadē redus pa riter hic vtitur: ille fruitur vt ſi altera ad focū ſedeat ſanitatis cauſa: alioquin id nō facturus alter voluptatis: hic non tendit vltra ſe apđ fi nem ipſum quieſcit. Ille non contentus ꝓſenti conditione ad vlteriora tendit: qualis Hanni bal ſi fuiſſet. nec tam preſenti victoria requieſce re q̄ progredi maluiſſet. non eū A therbal ſci re vincere: ſ; victoria vti neſcire dixiſſet. id eſt quia frui illa q̄ vti maluerat. Dicimus tamen nonnunq̄ vtimur pro fruimur: verecūdiuſq̄ Utoꝛ pro frui

[library stamp] ... FERDINANDI ... VALENTINUS ...

caue cauſa:vt vtoꝛ pane triticeo vtoꝛ palmulis:
Frui — vtoꝛ ficis:quaſi viuendi potius cauſa edamus
ꝙ edendi cauſa viuamus. Deniqȝ frui eſt dele-
ctationem capere ex vtendo. Itaqȝ in diem re-
ciduut:idemqȝ efficiunt frui delectari: volupta
temqȝ capere:quo fit vt non fuerit cauſa cur re
centioꝛes hoc ſolum vocabulū frui vnde venit
fruitio:ſolis rebus diuinis dare voluerint. Ha-
Fruitum. — bet enim hoc verbum duo ſupina:fruitum ⁊ fre
Fretum — tum:quoꝛum pꝛimū vix in vſu eſt:niſi apō eos
Vtoꝛ pſoa. — qui verboꝛum nouitatibus ⁊ gaudent et gloꝛiā
tur. Secundum ſignificat confiſum.vt fretꝰ foꝛ
taſſe familiaritate que eſt ei tecum:auſus ē cō-
fiteri. Adiungimus autem alterum verbū etiā
ad perſonam[de vtoꝛ dico]ſignificatqȝ cōuer-
ſoꝛ vt opera tua vtoꝛ. Idem Cicero ad Celium
Vſus — Fabio viro optimo:et hoīe doctiſſimo familia
riſſime vtoꝛ. Et inde fit vſus: vt vſus fuit mihi
tecum.id eſt conuerſatio familiaris.⁊ cōſuetu-
do. Quinti. Mulierē cū qua lōga conſuetudo
ſeu longus illi fuerat vſus:atqȝ quia ſolemꝰ ali-
qua re ideo vti vt ex ea fructum percipiamꝰ fa-
ctum eſt vt dicamus vſū pꝛo vtilitate: ⁊ fructu
tam plurali ꝙ in ſingulari:quoꝛum exemploꝝ
plena ſunt omnia. Fungoꝛ autem idem ē quod
Fungoꝛ. — officium:munuſqȝ ago:vt fungoꝛ magiſtratu:p̄
tura fungoꝛ legatione:fungoꝛ officio delegato:
fungoꝛ munere iudicis. Fūgoꝛ vero vita: qͦ fū
goꝛ officio vite:⁊ munere adminiſtrandi guber
nandiqȝ coꝛpus.munere inquam aſſignato no-
Defungoꝛ. — bis ab imperatoꝛe deo inde defunctus eſt vita
i.finiuit officium vite. Verg. O tandē magnis
pelagi defuncte periclis. Titus. Liuius. Defun
cta moꝛbis coꝛpoꝛa ſalubꝛioꝛa eſſe incepere De
functus periculis.ꝙ finita ſunt pericula.et de-
functa moꝛbis coꝛpoꝛa ꝙ finiti ſunt moꝛbi coꝛ
poꝛum. Legimus etiam defunctus moꝛte id eſt
moꝛtem finiuit. De potioꝛ autē dixi alio libro.

¶ Epitome capitis.cccv.

¶ Stare eſt non ire nec pꝛogredi in his dunta
xat que carent pedibus aut que erecta nō ſunt
vt nauis:flumen:currus:ſol:ius:foꝛum:anguis
piſcis:lacertus ⁊ auis in aere ſtant. Stant ere
cta etiam dum nondum ceciderunt vt arboꝛ:ſi-
mulachꝛum:domus:columna. Stant pꝛeterea
erecta ⁊ non euntia que tamen ire poſſunt: vt
homo:equus:volucris Sedet autem homo ⁊ ſi
mia ⁊ his ſimilia ſiqua ſunt pꝛopꝛie:aues autē
ſedere eſt eas altioꝛi loco eſſe:vt paſſeres ſedēt
dum in tecto ſunt:coꝛnices dum in arboꝛe ſunt
⁊c.nec ſtant pꝛopꝛie licet crura erecta habeant
ſicut nec homo in equo ſtat:ſȝ ſedet Sidere eſt
deſcendere ⁊ peſſum ire ad capiendam ſedē: vt
aues ⁊ limus ac fex deſidunt. Deſidio autem et
ſubſido a ſido componuntur. Sido item cū cō-
poſitis pꝛeteritum a ſedeo in voce quidem mu
tuatur. id eſt mutuo accipit. Et ſicut ſido a ſe-
deo differt:ita ſiſto a ſto. Nam ſiſtere nō eſt ſta
re ſed continere ⁊ facere ſtare.ſicut enim qui ſi
dit nondum ſedet:ſed ſedebit ita qui curſū ſuū
ſiſtit nondum ſtat ſed ſtabit. Vtrumqȝ autem
tam ſiſto ꝙ ſto habet ſtatum in ſupino. vnde
Iuppiter ſtatoꝛ:quia ſtare fecit popu.roma.di
ctus eſt:non quia ipſe ſtat. Siſtere quoqȝ eſt re
pꝛeſentare. inde ſtatoꝛ nuncius ac tabellarius
conſulis.
Calepinꝰ tū defendit ſtatoꝛē aſtando dictum.
¶ Sto:ſedeo:ſiſto:ſtatoꝛ. Cap̄.cccv.

Stare — STare eſt non ire in his dū
taxat que eunt ſine pedibꝰ aut
que erecta nō ſunt vt nauis ſtat
flumē ſtat currus ſtat: ſol ſtat:
vñ ſolſtitium ⁊ iuſtitiū quia ius
ſtat foꝛūqȝ ē clauſū. Anguis ēt
⁊ piſcis ⁊ lacertus ⁊ auis in aere ſtant. Quedā
e diuerſo que erecta ſunt dicuntur ſtare ꝙ diu
non cadūt. Sed hec fere ſunt inanimata: vt ar
boꝛ ſtat.ſimulachꝛum ſtat:domus ſtat : colum-
na ſtat. Quedam vero dicuntur ſtare niſi hec
eāt et erecta ſint:vt homo equus:volucris ſtat
Nam homo cum ſedet:⁊ equus cum recumbit:
Sedere — et auis cum cubat:non ſtat nec tamen eunt. Il
lud tamen notandū aliter dici ſedere de homi
nibus:aliter de auibus. Nam cetera non ſedēt.
niſi ſimia et aliquid ſimile. Ipſum vero ſedere
auium eſt in loco altioꝛe eſſe:vt paſſer ſedet in
tecto:hirundo ſedet in pertica: coꝛnix ſedet in
arboꝛe:nec recte dixeris ſtat in arboꝛe: ſed tali
potius quodammodo coꝛnix ſtat non cubat.
Vergilius. Alitis in paruę ſubitam conuerſa fi
guram. Que quondam in buſtis:aut culminibꝰ
deſertis. Nocte ſedens ſerum canit impoꝛtuna
per vmbꝛas Quintilianꝰ. Ut ſi queratur an ſit
credibile ſuper caput Valerij pugnantis ſediſ-
ſe coꝛuum:qui os oculoſqȝ hoſtis galli roſtro at
qȝ alis euerberaret Deniqȝ eodem modo dicit
auis ſedere ſuper rem quampiam: vt homo ſu-
per equū aut iumentū non dicitur ſtare aut ma
nere:ſed ſedere quocunqȝ modo aut quocunqȝ
Sidere — coꝛpoꝛis habitu geſtuqȝ compoſitus ſit. Side-
re autem a ſedere multum diſtat. Eſt enim ſide
re deoꝛſum deſcendere peſſum ire. Virg. Sedi
dus optatis gemina ſuper arboꝛe ſidunt. i. ab
alto demittuntur:vnde deſido:ſubſido:vt idē.
Subſidere valles. Et iterum. Subſedit dubiꝰ.
Nam vt ego ſentio a ſedeo pꝛeteritum mutuat
Inde inſidio quoqȝ inſedi: reſido reſedi:aſſi-
do aſſedi. Siquidē aſſidere eſt apō aliquē: vt
egrotum:vt regem ſedere. Cū enim Saluſtius
inquit. Conſul poſtꝙ aſſedit : magis ab aſſido
ꝙ ab aſſideo pꝛeteritū hoc eſſe ſignificatio po-
Sedi a ſido. — teſt eſſe documento Ut autem a ſedeo diſtat ſi
Aſſido — do.ita a ſto ſiſto:vt ſiſte gradū:ſiſte fugā:ſiſte la
chꝛymas.i.fac ſtare gradū : ſtare fugā ſtare la-
Siſto. — chꝛymas:atqȝ vt illa ſupꝛioꝛa idē pꝛeteritū ha-
bent:vel alterum ab altero mutuum ſumit: ita
hec duo idem ſupinum vel ſiſto a ſto:vel ſto a ſi
ſto accipit:qͦ eſt ſtatum.vnde fit ſtatoꝛ:qͦ ma
gis a ſiſto ꝙ a ſto deſcendit:ob idqȝ Iuppiter
Statum — ſtatoꝛ vocatus eſt qui romulum oꝛantem vt fu-
Statoꝛ. — gā ſuoꝝ ſiſteret audiuit. Quare neſcio cur Hie-
Hiero.doꝛ — ronymꝰ aduerſus Iouinianū dixerit offendet.
mitatio. — Iouē ſtatoꝛē q libēter ſederet:qͦſi iuppiter ſta

tor a ſtando dicatur: non a ſiſtendo. Nimirū ob
litus hiſtorie eſt vt ſuper Ionā fabule. vbi ait.
Ex Ioppe iudee portu Andromedā a perſeo
liberatam. in quo coruʒ manifeſtus eſt error: q̄
Andromeda. cum legāt ꝙ Ionas ſurrexit vt fugeret ī Thar
ſum: ⁊ venit Ioppē. opinantur hāc eē Andro-
mede vrbem: cū ſit⁹ indic ciuitas tharſis vn̄ il-
la fuit: vt ipſe quoqʒ Hieronym⁹ meminit. Oui
dius. lib. j. de arte amādi. Andromeden perſe⁹
nigris, portauit ab Indis. Et Sapho ad phao
nem. Candida ſi non ſum rapuit cepheia pſeuʒ
Andromede patrie fuſca colore ſue. Eadē obli
uio eiuſdē fuit: ꝙ gallos matris deuʒ in oſee ait
Galli eſſe ex gēte Gallorum: qui a romanis ob igno-
miniā illius nationis vindice animo effemināt.
cum a grecis hoc antea ⁊ tunc fuerit factitatū.
Siſto. Siſtere etiam dicimus pro repreſentare: ⁊ pre
ſentiam corporis exhibere: dictum ab eo ꝙ nō
tantum cōparere quis debet niſi ⁊ manſerit vn̄
de iudicio ſiſti: hoc eſt deſiſtēdo aliquē in iudi-
cio. Cic. ad Atticum. Des operam id quod mi-
hi affirmaſti vt te ante calendas ianuarias vbi
cunqʒ erimus ſiſtas. Et hinc ſtator nuncius ta
Stator. bellariuſve conſulis. Idem de offi. lib. iij. Vas
fact⁹ eſt alter ei⁹ ſiſtēdi: vt ſi ille nō reuertiſſet.
moriendū eēt ſibi. Virg. Patrio te limine ſiſtā

¶ Epitome capitis. cccvj.

Appetimus cū affectu. Expetim⁹ cū ratiōe

¶ Appeto: expeto. Cap. cccvj.

Appeto Expeto. APpeto cuʒ affectu: expeto cuʒ
ratione. Appeto qualiacunqʒ. expe-
Appetit⁹ to honeſta planeqʒ bona. Vn̄ de re-
bus expetēdis ſcripſere philoſophi
q. ſ. peti debent nō aūt de appetēdis: ex quo de
riuatur appetitus: qui immenſa et immodera-
ta cupiditas dicitur. Quare qui dixit. Omnia
bonum quoddam appetere videntur: mallē di-
xiſſet expetere.

¶ Epitome capitis. cccvij.

¶ Vendico eſt quaſi approprio [ſi ſic dicam]
et meū eſſe dico: regitqʒ fere datiuū pnominis
primitiui. Vindico eſt vlciſcor. vn̄ vindicta aut
ab iniuria contumelia ve defendo: aut in liber-
tatem ſeruitutem ve aſſero.

¶ Vendico: vindico. Cap. cccvij.

VEndico ideʒ eſt quod (vt ſic di
Vendico. cam] approprio ac meum eſſe dico.
Quin. Circo vſitatum nomē pene vē
dicant: ⁊ iteruʒ. Ruſticus petit par-
tem bonorum orator totum ſibi vendicat. fere
hoc verbū poſtulat datiuū: ⁊ hunc frequentiſſi
me et pronominibus primitiuis: vt ego hunc
agrū vendico mihi. tu vendicas tibi: frater ven
dicat ſibi. Vindico vlciſcor: vnde vindicta quo-
Vindico. tiens iniuriā: cōtumeliā ve illatā punio. Inter-
dū vendico idem quod ab iniuria: contumelia
ve: ſiue iactura facienda defendo. Cic. pro. M.
Marcello: nobiliſſimāqʒ familiam iam ad pau
Vitiū p vituperatiōe cos redactam pene ab interitu vindicaſti. Idē
de ſenectute. Et eſt ſenectus natura loquacior:
ne ab omnibus eam vitijs videar vindicare: vi
tijs. i. vituperationibus quemadmoduʒ crimi-
nibus pro criminationibus. Dicimus vindica-
re in libertatem: aut ſeruitutem. Non vt quidā
volunt vendicare: vt Liui. lib. xxiij. Inter mori
vehementior⁹ ꝙ que pati poſſit remedijs ci-
uitatē cinere ipſa in vindicta libertatis peritu
ram. Et in primo. Premium indici pecunia ex
erario libertas ac ciuitas data. Ille primū dici
tur vindicta liberatus. Quidam vindicte quo- Vindicta
qʒ nomen tractum ab illo putant. Vindico ipſi
nomen fuiſſe. Ego neſcio an vendico reperiaꝛ
ſed tantum vindico.

¶ Epitome cap. cccviij.

¶ Explodo ex manibus eijcio cum ſonitu ⁊ ir-
riſione. eſt enim contrarium eius qđ eſt applau
do. Complodo autem eſt manus inuicem colli
do aut ad teſtificationem aut pre gaudio: aut p̄
admiratione ſubita aut cōſimili de cauſa. Sup
plodo eſt pedem in terraʒ incutio: quod in ora
tore interdum laudatur.
¶ Exibilatur illud Ciceronis eſt cū ſibilo eij
citur. Componitur enim ab ex tra et ſibilo: ſed
poſt x auferri s ſolet littera: vt exulto, p exſulto
exors pro exſors. ⁊c.

¶ Explodo: cōplodo: ſupplodo. Cap. cccviij. explodo.

EXplodo non tantum ſignificat
eiicio ſed etiam eijcio manibus: ⁊ qui
dem cum ſono pulſantibus: qualiter
quempiam e domo: e theatro ex aliquo conci-
lio iniectione manuum atqʒ pulſatione eijcim⁹
quod apparet ex alijs a plodo compoſitis com
plodo ⁊ ſupplodo. Eſt enim complodere aduer
ſas manus inuicem collidere: quod fieri pluri-
bus de cauſis ſolet: vel ad teſtificandū more fe
minarum dolorem: vel pre gaudio vel per ſubi Cōplodo.
tam admirationem: vel ſique ſunt alie cauſe:
Supplodere eſt pedem terre incutere: quod in
terim ſolet in oratore laudari. Itaqʒ cum dicit
Cicero Quoniam Pyrrhonis Ariſtonis. Et ſupplodo
illi iampridem exploſa ſententia eſt: appoſitiſ-
ſimo vocabulo [vt ſemper] eſt vſus: non enim
dixit eiectam ſententiam eo modo quo ce-
tera eijciuntur: ſed quaſi pulſatione manuum
tanꝙ ipſi illi huius ſentētie auctores e cetu ab
ipſo cetu iniectis in eos manibus eiecti ſint: vt
apertius alio loco indicat: hiſtrio ſi paulum ſe
moueat extra numerum aut ſi verſus pronūcia
tus eſt vna ſyllaba breuior aut longior: exibi
latur: ⁊ exploditur.

¶ Epitome capitis. cccix.

¶ Dicere eſt oratorum eleganter et ex arte lo-
quentium. Inde dictio facunda ⁊ oratoria ora-
tio. Sed prout dicere eſt quomodocūqʒ loqui
venit dictio pro vocabulo. Dictio autē frequen
tatiuum eſt a dicto: ſed illud accipitur pro eo
quod eſt dico ⁊ pronūcio vt alter accipiat: ⁊ ſti-
lo manuqʒ notet. Simili ratione a venio venti
to quod eſt quaſi frequenter venio. et advento
quod eſt proximū eſſe veniendo. Victitare quo
qʒ nō eſt frequenter viuere ſed veſci. dicacitas
autem eſt ſermo cum riſu aliquos inceſſens. Di

ctum autem eſt interdum idem quod ſcomma grece.i.ridiculum ac facetia cum irriſione amara ei in quem dicitur.

Dico:dicto:dictito:aduento: ventito:victito. Ca.cccix

Dico. Dicere proprie eſt oratorum: & eleganter.facundeq; loquẽtiũ Quit. libro.x. Nam mihi ne dicere quidez videtur.niſi qui diſpoſite:ornate:copioſe dicit. Cicero de offi. Ut non modo litterarum grecarum rudes ſed etiam docti aliquãtulum ſe arbitrantur adeptos ad dicendum et ad iudicandum. Id eſt in oratoria arte et philoſophia. Omnes fere codices habent diſcendum: ꝓ di cẽdũ qḋ exẽplũ iõ ſubieci potiſſimũ: vt vulgus emendarem. Dictio. Unde dictio vocatur oratoria & facunda oratio. Nã ab illo generali huius verbi ſignificato fit dictio:que eſt vocabulum ſiue verbum. Ex ipſo verbo duo frequentatiua oriũtur dicto et dictito. Dicto Dictito. Sed poſterius potius frequentatiuum eſt quod idem eſt quod frequentibus temporibus:& frequentibus idez locis dico & narro. Alterum autez eſt quod dico:ſi id alter ſcribẽs accipiat:& manu ſtiloq; notet: vt Ci. ad Atticum in quandam epiſtola teſtatur ſe illam non ſcripſiſſe ſed reparandi lateris gratia obambulantem dictaſſe. Et Quin. Delitias dictandi appellat:ſentiens delicati:non laborioſi eſſe dictare:nec accurate dictãdo ſcribi. Ita dicta ſunt dicto et dictito a dico: Ventito. Aduento. Victito. Ut ventito et aduento a venio:& eadem pene ratione,ſignificãt. Nam ventitare eſt frequenter venire: aduentare vero proximuz iam eſſe veniendo. Victitare autem eodem modo dicitur.ſignificatq; nõ frequẽter viuere:ſed veſci:& quaſi victu vti.ſiue tali genere victus frequentiſſime:& fere ſemp vti vt ſarmate victitant lacte. Dicta. Dictum & dicta de oĩ ſermone intelliguntur: ſed ſpecialem quoq; ſignificationem habẽt pro dicaci ſermone:vnde dicta eſt dicacitas:quam Quintilianus.ita diffinit. Dicacitas. Dicacitas eſt ſine dubio a dicendo:que et omni genere communi ducta eſt:proprie tamẽ ſignificat ſermonem cum riſu aliquos inceſſentem. Adeo.demoſthenem vrbanum fuiſſe dicũt dicacẽ negant. Dicacitas igiť [vt dicebam] ſermo eſt cum riſu aliquod inceſſens. Dictum. Dictum vocatur quod grece dicitur qualeeſt. Ciceronis. Niſi fortaſſe iure germanuz cimber occidit. Germani. Cimbri. Germani quos francos nunc dici Hieronymus ait:& cimbri nationes ſunt olim inter ſe diſſidentes Cicero autem de quodam.cui nomen erat Cimber a quo frater occiſus loquitur captans riſum ex hac ipſa ambiguitate ſermonis.& illud Terentiani. Thraſonis in adoleſcẽtulum:quod Gnatho vetus dictuz credidiſſe ſe ſimulat id eſt veterem facetiam:ac vetus ridiculum. Tute lepus es:& pulpamentuz queris. Valerius Martialis ad Domitianum. Conſueuere iocos veſtri quoq; ferre triumphi. Materiã dictis nec pudet eſſe ducem. Qualia autem ſint dicta:que in ipſum triumphantem milites iocari ſolebant: illud quod Ceſari dictatori fuit decantatum erit exemplo. Ceſar triumphat qui ſubegit Gallias. Nicomedes non triumphat q̃ ſubegit Ceſarem: Illud ſubegit Ceſarẽ in quo dicitur mordet:et alijs apud quos dicitur riſuz mouet.

Epitome capitis.cccx.

¶ Adorare eſt geſtu corporis honorem etiam ſine ore et voce impendere. Supplicare liceat a plico venit fit etiam ſine plicatione ſed non ſine voce Unde homini tantum competit. Adorare etiam brutis. Oramus autem & precamur viuentia: adoramus et ſalutamus etiam inanimata.

Adoro:ſupplico. Ca.cccx.

Adoro. Supplico. Adoro ab ore quod eſt oro:precor:cõponiť. Supplicare a plico:q; genu:poplitemq; aut ceruicem plicamus cuz a potentiore aliquo magnũ quid precamur et tamen adorare ſine ore: hoc eſt ſine voce fit: non ſine plicatione genuuz & geſtu corporis. Supplicare ſine plicatiõe genuũ & geſtu corporis:non ſine ore ac voce. Hinc eſt quare ſupplicare tantum homini datur:adorare etiaz mutis:vnde elephas et phenix & alia quedam irrationalia ſolem adorare dicuntur. Noſq; rebus mutis & ſenſu carentibus.nõ ſupplicamus: ſed adorationis honorem exhibem⁹ vt regum ſtatuis: ſignis veſtibus: litteris alijſq; ſimilibus:& precipue imaginibus:picturiſq; tum ipſius etiam crucis: quam ſapientes adorant. Stulti etiam orant. Quod de cruce:idem eſſe de ſudario dico ceteriſq; ſimilibus: idez de reliquijs ſanctorum:quorum corpora preſentia adoramus. Animas vero abſentes oramus Si quid autem ad hec muta que videmus dicimus ſalutatione vtimur: non precatione; quale eſt. Salue ſancta crux.

Epitome capitis.cccxi.

¶ Aſſurgere eſt quouis mõ ſe ad exhibendum alteri honorẽ erigere. vñ cum dtõ fere ꝯſtruiť.

Aſſurgo. Ca.cccxi.

Aſſurgo. Aſſurgunt ſani vt ſtent:aut obuiam eant:aſſurgunt egroti vt ſedeãt aut vt cubito innitãtur:vtroq; modo in alterius honorem aut officij: aut beniuolentie cauſa hoc agentes. Ideoq; fere adiungitur datiuus: vt aduenięti magiſtratui omnes aſſurgimus:& morbo affecti: videlicet ob honorem: & pater cum iaceret in lecto redeunti a peregrina militia filio aſſurrexit optatiſſimum illud caput amplexurus:nempe ob charitatem.

Epitome capitis.cccxij.

¶ Suſtuli eſt aut habui ſeu genui filiũ:aut educaui:aut ſubmoui:aut ſurſum tuli. tollere eñ eſt educare et capere:atq; educere. vnde ſuſtuli et tuli vtrunq; ſignificat.

Tollo. Ca.cccxij.

Tollo.
Suſtuli.

SUſtuli filiuz ex vxore.i.habui filiũ. Itẽ ſuſtuli filiũ.i.educaui: et ab vtroq; fit ſublatũ. Primuz eſt a tollo pro capio ſecundũ a tollo pro educo. Paulus tamen intelligendum eſt de his legem ſentire qui liberos tollere poſſunt. Itaq; ſi caſtratus libertum iureiurando quis adegerit. dicendum eſt non puniri patronum hac lege. Et Quint. Cupidus ego liberoruz vxorem duxi. natum ſuſtuli: filium educaui: in adoleſcentiã perduxi. Aliud eſt igit̃ hic ſuſtuliſſe ⁊ educaſſe. Et alibi. Qui ex duobus legitimis alterum in adoptionez dederat: alterũ abdicauerat: ſuſtulit nothum.i.habuit: q̃ꝙ parum proprie ſignifico qđ volo. Nam vt femina fere cuz mater fit: dicit peperi filium: ita vir cum ſit pater dicit: ſuſtuli filium. Teren. in and. Quicquid peperiſſet decreuerunt tollere.i.educare. Idez. Meminiſti me grauidam eſſe: ⁊ mihi te opere maximo ſi puellam parerez nolle tolli. Chremes. Scio quid feceris ſuſtuliſti. Suetonius. in Domi. vita. Deinde vxorem Domitianı: ex qua in ſecundo conſulatu ſuo filium tulerat repudiauit. Alia duo ſignificata notiora ſunt quorum alterum eſt ſummouiſſe: vt Verg. Iubet et ſublata reponi Pocula. Alterum in altum tuliſſe: vt idem. Et ſublatum ſurgit in enſem. Que duo declarantur ex illo in Neronem epigrãmate Quis neget enee magni de ſtirpe Neronem: Suſtulit hic matrẽ ſuſtulit ille patrem. Suſtulit hic matrem: quia occidit: ⁊ de medio abſtulit. Ille ſuſtulit patrez ſupra humeros: quia ſupra hũeros ſumpſit: vel ab incendio eripuit.

Epitome capitis.cccxiij.

¶ Prouocare tam ad bonum q̃ ad malum dicimus laceſſere potius ad malum: ſed nonnunq̃ etiã ad bonũ: eſt vtrũq; icitare ad cõcertationẽ
¶ Prouoco autem videtur compoſituz a porro ſeu procul ⁊ voco. ꝙ qui hoſtem irritat ⁊ ad pugnam ſeu certamen inuitat: eum prouocat.i. de longe vocat: ſ; dum in bonam partẽ accipit̃ poteſt etiam a longe poſito quis prouocari.i.incitari ad bonum. Laceſſo autem videtur a lacero deductum ideoq; videtur competere prope ſtãti: quaſi ſit lacerando: ⁊ diſrumpendo veſtez ſeu indumenta quemq̃ ad iniuriam appellando incitare. Ideoq; contra naturalem verbi ſignificationem eſſet: ſi in bonam quoq; partem accipiatur: niſi ꝙ amici nõ minus veſtes noſtras lacerant dum ad beneficium accipiendum nos inuitant: q̃ inimici dum iniuriam aut contumeliã inferunt: Neq; vero hoc verbum [de laceſſo loquor] deſideratiuum dici poteſt: aut etiaz vt viſo itionem ⁊ actum talem corporis importare: nam laceſſimus preſentes: viſimus autem.i. viſum imus abſentes quos preſentes videmus. Sed ad authorem redeo.

Prouoco: laceſſo. Ca.cccxiij.

Prouoco.

PRouoco in malam partez dicitur: ⁊ in bonam. De mala notuz eſt De bona vero Cice. ad Brutũ. Tuis litteris amantiſſimis ſum prouocatus Laceſſo plerunq; in maluz: vt idem. Sed iuſtitie primũ munus: ne cui quis noceat. niſi laceſſit⁹ iniuria. Sed nonnunq̃ ⁊ in bonum: vt idem quinto tuſculanarum. Tuis me amantiſſimis libris laceſſiſti. Et ad Atticum libro.xiij. Cum ipſe homo nunq̃ me laceſſiſſet: id eſt nunq̃ me libris ſuis prouocaſſet ad reſpondendum. Eſt autem prouocare laceſſere: tentare ad pugnam: et ad concertationem.

Laceſſo.

Epitome capitis.cccxiiij.

¶ Hiare eſt ſua ſponte et externa aliqua vi diffindere ſe ⁊ aperiri. Hiſcere eſt os humanũ aperire. Unde accipitur pro loqui. Ouidi⁹ accepit pro dehiſcere: quod eſt etiam aperire ſeſe deorſum ac peſſum.
¶ Ceterum ſi hiſcere ſic differt ab hiare non recte ſentiunt qui inchoatiuum aut meditatiuum ab hio ſ. ntiunt: vt Alexander. Sed dices hiſco cum regula formet hiaſco. Non enim ſignificat incipere hiare ſed pro eo quod eſt aperio os: vt author ſentit duntaxat humanum. vnde accipitur pro loqui: ſed vt mihi quidez videtur ſubmiſſa voce: aut ſingultibus inter rupta Quinetiam ſi verum eſt quod Seruius dicit ad illud.j.ene. Omnes Accipiunt inimicum imbrem: rimiſq; fathiſcunt.i.affatim: quod eſt abunde hiſcunt. Hiſcere etiam aliis q̃ ori humano cõgruit: quia etiam nauium fiſſuris. Unde ſi dehiſcere quod eſt deorſum et peſſum diſcere: vt Eneidos quarto. Sed mihi vel teſtus optem prius ima dehiſcat. Uel pater omnipotens adigat me fulmine ad vmbras.⁊c. Competit terre ⁊ rebus ſub nobis poſitis: videtur hiſcere eiſdem competere poſſe: Sed author loquitur de conſuetudine recte loquentium: qui hiſcere vt plurimum homini. Hiare ceteris rebus attribuunt. Dixi ſubmiſſa voce. Unde negationẽ ſepe efflagitat: aut formidinem inuit Iuue.ſaty.v. Duceris planta velut ict⁹ ab hercule cacus. Et ponere fortis ſi qđ tantaueris vnq̃ Hiſcere tanq̃ habeas tria nomina. Addidi aut ſingultib⁹ iter rupta: vt enei. iij. Uix pauca furenti Subiicio et raris turbat⁹ vocibus hiſco:

Hio: hiſco. Ca.cccxiiij.

HIare eſt aliquid ſua ſponte et externa aliqua vi diffindere: vt tell⁹ eſtu: et ligna ariditate aut nimio calore hiant Hiſcere eſt tantum oris ⁊ quidẽ humani: accipiturq; ꝓ eo quod eſt loqui aut os aperire ad loquendum. Sed fere per negationẽ vt corã illo nõ audeas hiſcere: qđ nunc habes ꝙ hiſcere audeas: Ouidius tamen poetice dixit. Hiſcere nempe tibi terra rogãda foret Cum oratores ſoleant poti⁹ dicere dehiſcere.i. deorſum peſſumq; ſe aperire.

Hiare.
Hiſcere.
Dehiſcere.

Epitome capitis.cccxv.

Do fidem id eſt ſancte promitto: habeo fidem: id eſt credo ſeu confido hoc dicit: ſed liber non nihil adontare.

Annotatio Aſcenſiana.

[library stamp: ...FERDINANDI...]

Dare

¶ Accipit igit dare vt ex diuerſis locis ānota-
uimus : multiphariam multiſq; modis:ſed po-
tiſſimum ſecundū adiuncta. Nā dare litteras
aut epiſtolā eſt quaſi mittere aut dare alicui ꝑ
ferendas ſeu perferendam. Dare epulum eſt fa
cere conuiuiū ſeu viſcerationē. Iuuenalis. Vn
epulū poſſis centū dare pythagoreis. Dare ver
ba idē eſt quod imponere. hoc eſt decipere. Nā

Impōere.

imponere cum datiuo ſignificat decipere et fa-
cere falſū intelligere. Unde Iuue. ſaty. iiij. Fa
cile eſt barbato imponere regi. Dare autē ver-
ba ideo ſignificat decipere: ꝙ qui ea dat intelli-
tur non rem ſed verba dare quaſi ventis. Unde
Statius in achilleide. Irrita vētoſe rapiebant
verba ꝓcelle. Dare nuptū aut nuptui: ē dare in
mr̄imoniū. Dare auxiliū eſt auxiliari. Uerg. Da
pater auxiliū atq; aīs illabere noſtris. Dare ve
niā eſt ignoſcere ac dimittere culpā. Dare pote
ſtatē eſt eā penit⁹ aſſignare: ita vt danti vix ma
neat Vñ q̄ poteſtatē aut facultatē ꝯmunicāt dū
taxat: dicūt nō dare ſ; facere poteſtatē Siliter
dare fidē: vt hic dictū ē: ē ſctē ꝓmittere: tractū
ab his q̄ fidē. i. fidelitatē ꝯiugalem dāt. i. ꝓmit-
tūt. Dare teſtē ē eū aſſignare Iuue. Da teſtē ro
me tā ſanctū ꝙ fuit hoſpes Numinis idei: Dare
itē ꝓ ſe ē ꝯcedere aut ꝓmittere optāti. vt Quis
dabit vt placida popul⁹ nos audiat aure Q̄ñ ve
re dicit Teren. Thraſo Eſt iſtuc mihi datū ꝓfe-
cto vt grata ſint que facio oīa: ſignificat vt inq̄t
Donat⁹: a deo fatoq; ꝯceſſū: vt in illo Vergilia
no. Non dabit regnis eſto ꝓhibere latinis. In
cā quoq; ſniam videt poſſe accipi illud in ꝓlo-
go andrie. Id tibi negocij credidit ſolū dari: po
pulo vt placerēt quas feciſſet fabulas. Dare au
tē eſt iq̄t Donat⁹ qd̄ repetas. Dedere eſt ad per

Dedere.

petuū. Dam⁹ ⁊ amicis: dedim⁹ tm̄ hoſtib⁹. Sed
ad ſpecificandā hanc confuſionē ſolemus adde
re ſecundū datiuū a quo verbum ipſum peculia
rem accipiat ſignificationē. Damus em̄ dono
. i. in donū: quod repetere nolumus. Dam⁹ mu-
tuo res que conſumūtur ⁊ reddi non poſſunt: ſ;
cōſimiles equali numero pondere aut mēſura:
vt panem caſeum: vinum: oleum: Damus cōmo
datores: quarū vſum cōmodam⁹ eoſdē receptu
ri: vt veſtes ⁊ inſtrumenta ſua arma mechanica
aut etiā bellica. Quinetiā dare alicui quāuis rē
vitio: eſt eundem de a vituperare. Dare honori
honorare. Dare laudi: laudare. Dare voluptati
ad voluptatem. Preterea eſt vbi dare videatur
accipi pro dicere: vt in illo Virg. in bucco. Atta
mē iſte de⁹ qui ſit da tityre nobis. Uerū alij vo
lunt dictū quaſi ſubaudiat intelligere: vt ſit da
intelligere: ſicut ꝯtra qui itelligere: aut intelle-
ctū dare vult dicit accipe. vt apud eundē eneid.
ij. Accipe nunc danaum inſidias et crimine ab
vno Diſce omnes. Sed accipere proprie eſt au
ribus percipere. vt apud Saluſtiū. Urbē romā
vt accepim⁹ ⁊c. Poſſet etiā et alijs modis acce-
ptū dici: ſed his modo cōtenti ſumus. Nā dare
ſymbolū: qd̄ vulgus dicit ſoluere ſcotū: vt comi
cus. Symbolū dicit: ⁊ dare vela ventis: pro na-
uigare. Dare operam. i. diligētiā adhibere. Da-
re munus: ⁊ dare ſacrificium: pro ſacrificare: vt
apud Perſiū. Quin damus id ſuperius de ma-
gna quod dare lance Nō poſſit magni meſſale
lippa pro pago Compoſitū ius faſq; animi. ⁊c
⁊ conſimilia a vulgari ac propria non decedunt
ſignificatione Sed ad authorē tandē redeam⁹

Do fidem: habeo fidem. Ca. cccxv.

D O fidem non eſt (vt miſti nūc loquuntur) deo fidem verbis illius: ⁊ non dedit fidem illi ſecum tantis ver
bis loquenti. Ibi videntur ſignificare
ꝙ non credatur verbis illius: quod latine dicit
fidē habere: loquendumq; potius ſic. Habeas
fidem verbis illius. Nam dare fidē eſt aliquid
ſancte promittere: vt Terent. Grauidaq; facta
dat fidem vxorem ſibi fore hanc. Uerg. Accipe
daq; fidem: id eſt accipe ſponſionem ſanctam a
me: ⁊ tu mihi viciſſim da tuam. Quint. Fidem
habes hominibus quos mentiri alius affirmat
Accius apud Ciceronem. Non dedi: neq; do in
fideli fidem cuiq;. i. non promiſi vere ex animo
quia ipſe meretur vt; viciſſim fallatur.

Do fidem.

Deō fidem

Epitome capitis. cccxvj.

¶ Pre ſe ferre eſt dicto: facto: aut geſtu qualita
tem animi aut opinionem de aliqua re indicare
Et item prefero et pre me duco. Eſt etiam pre
ſe: ante ſe: aut in comparatione ſui.

Pre ſe ferre. Ca. cccxvj.

P Re ſe ferre ē dicto: facto
ve: ⁊ ipſa ſtatim fronte qualē
opinionem de aliqua re aut ho-
mine habeas confiteri Quint.
Fiduciā igitur pre ſe ferat ora-
tor ſemperq; ita dicat: tanq̄ de
cauſa optīe ſentiat idē ex ipſo aſpectu oratoris
ex ipſa voce: ex ipſa tota oratione eluceat fidu-
cia: quemadmodū qui pugnaturi ſunt in vultu
⁊ geſtu indicant tacitam vel formidinem: vel fi
duciam hoc eſt pre ſe ferunt fiduciā formidinē
ve. Cicero Nam ille qui accipit iniuriam memi
nit ⁊ pre ſe fert id eſt ait ſe accepiſſe iniuriā vel
ſe mentē perſequende iniurie habere oſtendit
Iterum. Ut beneficio vſus ſum tuo: quod ꝙ il
lud ipſum quod commemoras pre me ſemper
tuli: malui tamē me tibi debere confiteri ꝙ cui-
ꝙ minus prudenti non ſatis gratus videri. Pre
ſe ferre ⁊ confiteri pro eodem poſuit. In eūdē
ſenſum accipi ſolet prefero: itē pre me duco: pre
me gero: ante me duxi. Idem: et tamen cum ita
viuit: neminem pre ſe ducit hominem niſi acci-
piatur pre ſe ante ſe: vel in comparatiōe ſui. Et
alibi. Pre ſe vtilitatem gerit: ⁊ alibi. Tamen in-
iuriam a te in me factam ſemper ante me duxi.

Pre ſe ferre

Prefero.
ꝑ me duco.

Epitome capitis. cccxvij.

¶ Rationem alicuius habere eſt reſpectū ha-
bere duntaxat in bonum. Rationem cū aliquo
habere: eſt commercium ac negocium habere.
Rationē conſtare eſt legitimam rationē oſtē-
di aut apparere oſtendi poſſe.

Rationem habeo. Ca. cccxvij

Rōnē hřē alicuius.

Rationē habeo idem eſt quod reſpectum habeo Sed tantūmodo in bonū: vt habēda eſt ratio ſalutis: ratio honoris: rō rei familioris; nō autem infirmitatis: turpitudinis: incōmodoꝝ ꝫ vt quoſdam annotaui ſcribentes: ꝛ tu facis contra rationem valitudinis .i. non habes reſpectū valitudinis: ſanitatis inquam non egritudinis que duo hoc ſignificat nomen: que exēpla quia paſſim inueniuntur: omitto. Cicero inuſitatius inquit ad Marium. Pudori tamen malui cedere ꝙ ſalutis mee rationem ducere. Et in .ij. offi. Siue ratio conſtantie vtriuſqꝫ ducitur aut hec ars eſt aut nulla omnino per quaꝫ eam aſſequamur: ꝛ hoc fit cum genitiuo: cum ablt̄ō aūt prepoſita prepoſitione cum: habet aliaꝫ ſignificationem: vt Cicero. in Catone maior. Rationeꝫ habet cum terra: que nunꝙ recuſat imperiū .i. negocium: ꝛ habet cum terra cōmercium: quod probatur ex illo in Tuſculanis. Quis eſt oim̄ q̄ non cum muſis .i. cū humanitate ꝛ doctrina habeat aliquod commercium. qui ſe non hunc mathematicum malit ꝙ illum tyrannuꝫ: Idem ad Atticum. Nunc vero quoniam ea que putaui p̄clara expertus ſum ꝙ eſſent inania: cum oibus muſis rationem habere cogito. Rationem conſtare [vt breuiter dicam] eſt equam legitimāqꝫ rationem aut oſtendi aut apparere oſtendi poſſe. Plinius iunior. Mihi et tentandi aliquid et quieſcendi illo authore ratio conſtabit ꝛ iteruꝫ. Mirum eſt ꝙ ſingulis diebus in vrbe ratio cōſtet: aut conſtare videatur: pluribus cunctiſqꝫ non conſtat. Ulpianus. Plane ne ſi defendendi gratia aliqd fecerit: rationē ei conſtare oportet id eſt rationē cum iuſtam aut oſtendere: aut facile poſſe oſtendere.

Ualitudo. Rōnē hřē cū aliquo. Ratione conſtare

Epitome capitis. cccxviij.

E repub. i. pro repub. eſt. nō ex re tollitur enī x fere ſequente r. vt e regione .i. ex oppoſito vel ex aduerſo. e re noſtra id eſt vtilitate e dignitate quoqꝫ .i. ad dignitateꝫ vel pro dignitate: ꝛ ita in ſimilib⁹. Ex tempore dicere id eſt improuiſo E renibus laborare eſt morbum in renibus pati. Ex vinculis dicere eſt alligatum reſpondere criminationibus. Ex equo pugnare eſt ſedentē in equo pugnare.

E republica: e regione: ex tp̄e. Ca. cccxviij.

e republi.

E Republica eſt: ideſt pro republica eſt Quintilian⁹. Ad hoc nemo dubitauit quin ſi nocētes mutari in bonam mentē aliquo modo poſſunt ſicut poſſe concedit ſaluos eē eos magis e rep. ſit ꝙ puniri. E rep. dicendū eſt vt in ora. Cic. teſtatur: non ex repu. Tollitur enī x: ſicut in oib⁹ fit fere que ab r incipiūt. vt e regione .i. ex oppoſito: vel ex aduerſo atqꝫ contrario: non ex regione: e re mea: e re tua: e re noſtra. Liui. lib. xxxiij. Perinde ac ſi non poſtulauerint que e re ſua eſſent: ſed ſuaſerint que nobis conferent vtilia eſſe. Similiter e dignitate: ex vtilitate: ex vſu: pro eo quod eſſet pro dignitate vel ad dignitatē vtilitatē vel vſum. Cic. Ex tua ac reipu. dignitate facies. et alibi. Legem vt equum eſt ex vtilitate reipubli. conſiderate. Terent. Quod ex vſu fiet Ceſar in comen. Utrum precium comitti ex vſu ſit. Ex tempore dicere eſt ex improuiſo: ꝛ impremediatum dicere: nec domi cōpoſitaꝫ orationē afferre: hinc vocatur ex temporalis oratio. Perſius autē ait. ex tempore viuitur. ex tēpore quoqꝫ agere. Cic. offi. ij. Quos credimus expedire rem ꝛ conſiliuꝫ ex tempore capere poſſe. Aliter idem .iij. eiuſdem operis libro dixit. Unius generis queſtiōes ſunt he omnes in quibus ex tēpore officium queritur. ex tempore quaſi ex temporis conditione. e renibus laborat ideꝫ inquit: hoc eſt morbum in renibus patiebatur. ex vinculis cauſam dicere eſt alligatum reſpondere criminib⁹: vt ex equo pugnare eſt in equo ſedentem pugnare.

e regione. ex tēpore dicere. ex tēporaius oratio. e renibus ex vinculis ex equo.

Epitome capitis. cccxix.

Eſtimo eſt conſidero ꝛ appꝛecioꝛ. exiſtimo iudico. Sicut agito animo volo. excogito inuenio

Eſtimo: exiſtimo: cogito: excogito. ca. cccxix.

Eſtimo et exiſtimo a pleriſqꝫ confunduntur cū diuerſa ſint: ſicut cogito ꝛ excogito. Ante enīꝫ ē cogitare: deīde ex cogitare licet nō quecunqꝫ cogitat: ſtatiꝫ excogitet. Ita prius rem eſtimamus: deinde qualis ſit exiſtimamus. eſtimare eniꝫ eſt conſiderare: exiſtimare vero iudicare. Quintilianus. Conſumptis affectibus non reperiens quo digne modo vultū patris poſſet exprimere: velauit eius caput: et ſuo cuiqꝫ animo dedit eſtimanduꝫ. Cicero. de legibus. Siſenna eius amic⁹ omnes adhuc ſcriptores: niſi qui forte nondum ediderunt: de quibus eſtimare non poſſumus: facile ſuperauit. ꝛ in Uerrinis: expendite hec atqꝫ eſtimate: vnde dictum eſt eſtimare pro taxare ab es eris: ꝛ grece: quod eſt precium latine. Ouidius. de triſtibus. iij libro. Quod quicunqꝫ leget: ſi quis leget eſtimet ante Compoſitum quo ſit tempore: quoqꝫ loco.

eſtimo. exiſtimo

Epitome capitis. cccxx.

Coniuro ꝛ conſpiro in malam partem accipiuntur: ſed ſi legitima eſt ratio etiam in bonam: ſed conſpiratio aliquando ſine alterius ſit pernicie: coniuratio nunꝙ.

Coniurare ꝛ conſpirare. Ca. cccxx.

Coniurare ꝛ conſpirare fere in malum accipiūtur: quotiēs in patriam aut bonum principē coniuratio fit atqꝫ conſpiratio. Sed ſi honeſta cauſa id fiat i bonuꝫ etiā accipi debent. Nam ꝛ Mutius Sceuo

Coniuro Conſpiro

la ad Proſennam inquit. Tricenti cõiurauim⁹ principes iuuẽtutis romãe vt in te hac via graſſaremur. Et Cice. ad Ceſarẽ pro ligario fratrũ conſpirationem dixit: quaſi vnanimitatem. Uerum conſpiratio vt in hocipſo loco nõnunꝙ nemini pernicioſa eſt: in neminẽqꝫ graſſatur. Cõiuratio ſemꝑ in alterius perniciẽ graſſari ſolet

Epitome capitis.cccxxj.

¶ Cordi eſſe eſt delectare et complacere: ſed in animo eſſe eſt velle aut conſtituere.

Cordi eſſe. In aio eſſe

Cordi eſt: ⁊ in aio eſt. Ca.cccxxj.

Cordi eſt: ⁊ animo eſt differunt Namqꝫ hoc ſecundum notũ eſt ſignificare in animo habeo: vel animus eſt mihi: vel volo atqꝫ cõſtituo: vt ad Teren. Cic. Naꝫ mihi in animo erat mittere ad Dolebellã illud vero eſt delectat ⁊ placet: vtadeꝫ Itaqꝫ nõ tam me iſta ſapientie quam modo. Fãnius cõmemorauit: phama delectat falſa preſertim: ꝙ ꝙ ſpero amicitie noſtre memoriaꝫ ſempiternaꝫ fore. Idqꝫ eo mihi magis eſt cordi ꝙ ex oĩbus ſeculis vix tria aut quattuor paria numerantur amicorũ: quo in genere ſperare videor Scipionis ⁊ Lelij amicitiam poſteritati notam fore. i. eo magis me delectat ⁊ placet. Terenti⁹. Si tibi he nuptie ſunt cordi. Et alibi. Quia vterqꝫ vtriqꝫ eſt cordi. i. nuptie iocũde ſunt tibi: ⁊ vterqꝫ alterum amat.

Epitome capitis.cccxxij.

¶ Inuertere eſt quaſi ad contrarium vertere: ⁊ interiora exteriora facere. interuerterent rem dolo non reſtituendaꝫ efficere quaſi in alienũ vſuꝫ vertere. Item inuertere accipitur a nonnullis pro deprauare quaſi peruertere.

Inuertere ⁊ interuertere. Ca.cccxxij.

Inuertere Interuertere.

Inuertere eſt quaſi in contrarius vertere: interiora veſtis aut pellis aut aliarum reruꝫ exteriora facere: prepoſtereqꝫ verba pronunciare vt pro lauo vola Et interuertere eſt rem aut cõmodatam aut depoſitam aut creditaꝫ callide doloqꝫ ne domino reſtituatur efficere. vt Cicero ĩ Uerrẽ. Candelabrũ quod rex egypti Ioui Capitolino dono tulerat a Uerre qui illđ cõmodato a rege acceperat: interuerſum eſſe conqueritur. Marcellus iuriſconſult⁹. Si duo [inquit] heredes rem apud defunctum depoſitam dolo interuerterint.

Epitome capitis.cccxxiij.

¶ Compertum eſt mihi ⁊ exploratum eſt item comperi ⁊ exploraui idem ſunt. i. per inueſtigationem ſcio: ſed exploraui ſepe accipitur pro inueni: cum exploro ſit inquiro ſagaciter: vnde exploratores ſubtiles idagatores. ⁊ inquiſitores. Item conſtitutum eſt: deliberatum eſt decretũ eſt mihi: ⁊ conſtitui ac decreui idem ſunt: hoc ẽ cogitando firmatum eſt. Sed deliberaui nõ eſt idem quod conſtitui aut decreui: ſed diſquiſiui dubitauiqꝫ. Similiter exigo: id eſt iure quodaꝫ poſtulo: ſed exegi ⁊ exactum eſt: eſt poſtulando obtinui: ⁊ poſtulando obtentum eſt. Item queſitum eſt id eſt partum ⁊ acquiſitum eſt: eũ querere ſit inquirere. Eſt tamen etiam quaſi accumulare Hora. Querit ⁊ inuentis miſer abſtinet ⁊ timet vti.

Compertum eſſe: exploratum eſſe. Ca.cccxxiij.

Cõptũ eſſe Exploratũ eſſe. Comperi. exploraui. Cõſtitutuꝫ deliberatũ. Decretum. Conſtitui. deliberaui. Decreui.

Compertum eſt mihi ⁊ exploratum eſt mihi idem eſt quod ſcio ꝑ inueſtigationem. ſimiliter comperi ⁊ exploraui. conſtitutuꝫ eſt mihi: deliberatum eſt mihi: decretum eſt mihi: idem qđ apud me cogitando firmatum eſt. ſimiliter conſtitui ⁊ decreui. At nõ ita deliberaui. poſſuꝫ nãqꝫ deliberaſſe: ⁊ nihil tamen conſtituiſſe Quin. in egro redempto. Oderitis licet confeſſionẽ meam deliberaui. hoc eſt dubitaui et heſitaui Itaqꝫ differt an dicamus ſenatus deliberauit an ſenatui deliberatum eſt. i. decreuit. Plinius iunior. Cum ego. ſi fixum iſtud tibi ac deliberatum eſt: ſequar te. Cicero in. Uertem. Deliberatum autem eſt ſi tes opinionem meamquam de Uobis habeo fefellerit non modo eos pſequi adquos maxime culpa corrumpẽdi iudicij: ſed etiã illos ad quos cõſciẽtie cõtagio ptinebit. Exploraui tñ pro inueni fere accipiť cũ exploro idem eſt quod inquiro ſagaciter: vnde exploratores. Ideꝫ fit in nõnullis alijs: vt erigo qđ eſt vehemẽter ⁊ iure quodã poſtulo inde exegi ⁊ exactũ eſt qđ poſtulãdo obtinui: ⁊ poſtulando obtentũ: tale eſt queſitũ, p partum: a quero.

Exploraui Exploro. explorator Exigo. Exegi. Exactũ eſt Queſitũ ẽ.

Epitome capitis.cccxxiiij.

¶ Fenero tibi id eſt pecuniam aut aliud pro fenore ſeu vſura do. Mutuo tibi id eſt mutuo do. feneror abs te id eſt mutuo accipio.

¶ Id autem proprie nam interdum confundũtur vnde Mancinellus. Fenero ⁊ feneror idem ſignificant Seneca epiſtolarum ca.ij. Quantũ paſcat aut feneretur. id eſt ad vſuram det. Epiſtola.xij. Multum ſerit: multum fenerat ⁊c. Cicero item in Lelio inquit. Ut enim benefici liberaleſqꝫ ſumus. non vt exigamus gratiam: neqꝫ enĩ beneficium fenetamur ſed natura propenſi ad liberalitatem ſumus. Sic amiciciam nõ ſpe mercedis adducti. ſed oĩs eius fructus in ipſo amore ineſt: expetendam putamus. Et prouerbiorum.xix. Feneratur domino qui miſeretur pauperis. A. Gellius iteꝫ libro.xvij.ca.xij. ſcribit. feneror pro fenero dictũ eſt: ſicuti aſſentior pro aſſentio. ⁊ pigneror pro pignero. Et Feſt⁹ inquit fenero ⁊ feneror dici poteſt. Sciendum tamen eſt fenero tibi ⁊ feneror tibi vt ſuperius patuit idem eſſe. Fenero autem a te aliud ſignificare: nam idem eſt quod ad vſuram accipio: legimus enĩ lib.xxxj. digeſtorũ prope finẽ. Si autẽ aliquis eorum voluerit vendere partẽ ſuam [domorũ ſupple] vel fenerari ſuper eã: poteſtatẽ habeat vẽdere coheredi ſuo ⁊ fenerari ab eo Inueniuntur auteꝫ plura eadẽ terminatione diuerſa ſignificare: diuerſis quidẽ caſib⁹: vt comitor illum actiua ſignificatione. Comitor ab illo paſſiua. Preterea mutuo et mutuor idẽ ſignifi-

cant:ſicuti feneror et fenero vt diximus. Sene. enim epiſt. lxxiij. inquit. Quanto hilarior ē qui ſoluit. ꝙ qui mutuat ⁊c. id eſt qui mutuo accipit. Priſci. etiam libro. viij. ſcribit ꝙ multa ancipiti terminatione in vna eademqꝫ ſignificatione protulerunt antiqui: vt partio et partior: meridio ⁊ meridior: mutuo ⁊ mutuor. Quod quidem Iſidorus non ignorauit: ait enim libro xx. capi. vij. ſic. Sed vtrum latini a grecis an greci a latinis hec vocabula mutuaſſent incertum eſt.

Inter fenero ⁊ feneror: mutuo ⁊ mutuor. Caput. cccxxiiij.

Fenero. Feneror. Mutuo. Mutuor.

Fenero tibi dicit: ſicut mutuo tibi feneror a bo te ſicut mutuor abs te qui mutuat pecuniam dat mutuo qui f. nerat: pecuniam dat ad vſurā: qui mutuatur pecuniam mutuo accipit. qui feneratur pecuniam ad vſuram accipit.

Epitome capitis. cccxxv.

Gradum facere, non eſt tranſitum facere: ſꝫ quaſi ſcalas ⁊ gradum ad aliquaꝫ rem facere: vnde ⁊ gradum iacere quidam dicunt: ⁊ Cicero aditū iacere ⁊ munire pro eodem dixit.

Gradum facere. Ca. cccxxv.

Graduz facere.

Gradum facere, non eſt tranſitum facere: ſed ad aliquam rem gradum ⁊ quaſi ſcalā ad alia facere ideo ꝙ a quibuſdam dicitur graduz iacere: vt ſi riuum tranſire: ſi in arborem feneſtram. ve: aut tectum ſcandere velim ex ſaxo aut ſcāno aliqua ve alia re gradum facio: vt apud Quint. Namqꝫ ⁊ illud frequens eſt vt ea quibus minus confidimus cum tractata ſunt omittamus interim ſponte noſtra: velut donantes interiꝫ ad ea que ſunt potentiora gradum ex his feciſſe contenti. Hoc eodem modo Ambroſi⁹ in li. offi. vtitur. Cic. cōtra Rullū. Hūc quaſi gradū quēdaꝫ atqꝫ aditū ad cetera iactum intelligetis. Idē ꝓ Cluētio. Anteꝙ ad hoc nefariū facinus accederet: aditum ſibi alijs ſceleribus ante muniuit.

Epitome capitis. cccxxvj.

¶ Certuz eſt. i. manifeſtū eſt: aut decretū ⁊ deliberatū eſt: ſed poſteri⁹ fere cū infinitiuo: ⁊ cum datiuo expreſſo vel ſubintellecto dicim⁹.

Certum eſt. Ca. cccxxvj.

Certuz eſt.

Certū eſt nō mō accipitur ꝓ manifeſtum eſt: vt Quinti. Nēpe legem eſſe certum eſt; ſed etiaꝫ ꝓ deliberatum ⁊ conſtitutum eſt: in quo ſecundo plerūqꝫ adiungitur dtūs cū infinitiuo: vt certū eſt mihi ire in hiſpaniā. nōnūꝙ dtūs ſubintelligit: vt apō Ver. Certū ē i ſyluis it ſpelea ferarū Malle pati. i. mihi

Epitome capitis. cccxxvij.

¶ Liceor ⁊ licitor fere ꝓ eodem accepta ſignificāt p̄ciū deferre ſeu vt dicūt p̄ſtare in auctione. i. publica vēditione faciēda: ſic tñ ꝓprie vt qui licet ſemel dūtaxat aut ſine reſpectu aliorū preciuꝫ deferat: qui licitat frequēter ⁊ cū reſpectu. Cur ti⁹ tñ ſine auctiōe ac reſpectu licitamini dixit. Polliceri autē ſignificat aliquid vltro ꝓmittere: qſi vt polliceti qd addicat. Addicere enim eſt per licitationē vēdere aut vē ditūcōſignare eſt addicti ſunt qui iuſſu p̄toris cū ſoluēdo non eſſent creditoribus vendebantur. ſeu adiudicabantur. Addictus morti: eſt eidem deſtinatus. ¶ Liceor ergo actiuam habet ſignificationem. Eſt eñi deponentale: ſed liceo volunt paſſiuam habere. vnde eſt verſiculus. Nō licet aſſe mihi qui me non aſſe licetur. i. nō eſtimatur a me precio aſſis: qui non eſtimat me aſſe.

Liceor: licitor: ⁊ addico. Ca. cccxxvij.

Liceor.

Liceor videt carere preterito: tñ quaſi p̄teritū habeat format a ſe frequētatiuū: ſed eiuſdē tamē ſignificationis licitor: vñ ſunt ꝑticipia licitās ⁊ licitatur⁹. Utriuſqꝫ igit verbi ſignificatio eſt p̄ciū deferre in auctiōe faciēda: hoc eſt in vēditione que publice fit. Hic vnū cōpoſitū fit polliceor: nō multū a primitiua ſignificatione diſſidēs. Eſt. n. polliceri aliqd vltro ꝓmittere. ita ꝗ licet aut licitātur vltro pro re emēda p̄ciū alijs alio mai⁹ pollicentur: vt ſibi potius ꝙ alteri venalia addicātur. Nā tali modo vendere addicere eſt: ⁊ inde apud iuriſconſultos de in diē addictiōe eſt titulus quē nr̄i iuriſperiti emendāt de in diē adiectiōe: nō verbū mō ſꝫ ſentētiā quoqꝫ atqꝫ ius ipſuꝫ corrūpentes. Afferam⁹ ergo exēpla vtriuſqꝫ verbi. vulpian⁹. Si res ei⁹ venerit ⁊ extat qui plus liceat an in integrū ꝓpter lucrū reſtituēdus ſit: ⁊ quotidie p̄tores reſtituūt: vt rurſuꝫ admittat licitatio. Caius. Licitatio vectigaliū ꝗ calorē licitātis vltra modū ſolite conditionis inflauit: ita demū admittēda eſt ſi fideiuſſores idoneos ⁊ cautionē is qui licitationeꝫ vicerit offerre parat⁹ ſit. Ad conducendū vectigal inuitus nemo cōpellitur: ⁊ ideo impleto tēpore cōditionis licitatores alloquendi ſunt. Licitatores vectigaliū ad iterandā conditionē ante ꝙ ſuperiori conditioni ſatiſfaciant admittendi non ſunt Paul⁹. Si venditor ſimulauerit meliorem allatam conditionem cum minoris: vel etiam tantidem alij venderet: vtriqꝫ emptori in ſolidum erit obligatus. Sed ſi emptor aliuꝫ nō idoneum ſubiecit: eiqꝫ fundus addictus eſt: nō video inquit quēadmodū priori ſit emptus: cuꝫ alia conditio ⁊ natura ſubſecuta ſit. Sed ſi newter ſubiecit emptorem: maiore auteꝫ precio addictū eſt p̄diū qui ſoluēdo nō ē: habitū eſt a priori emptione: quia ea intelligit melior: quā venditor cōprobauit: cui licuit nō addicere. Quib⁹ ex verbis intelligitur quid ſibi velit illud. Ci. in offi. li. iij. Non licitatorē vēditor: nec contra qs licitat, emptor opponet. Idē ꝓ Cecina. Cū eſſet vt dicere inſtiterā: ꝯſtituta auctio rome mulier mandat: vt fundū ibi emant. Ebutio negociū dat: ad tabulā licetur. Ebutius. Deterrentur emptores multi partim gratia Ceſenie. partim p̄cio: fundus addicit Ebutio. pecuniā argētari⁹ ꝓmittit quo teſtimonio nūc vir optim⁹ vtitur ſibi emptū eſſe: qſi vero nos aut ei negam⁹ addictū aut quiſꝙ fuerit ꝗ dubitaret quin eme

Licitor.

Polliceor.

Addico.

r et Ceſenie: quē vt pleriq; ſcirēt: oēs audiſſent cū pecunie Ceſenie ex illa hereditate deberet: ea porro in pdijs collocari maxime expediret. Eſſent autem predia que mulieri maxime conuenirent ea venirent: licitetur is quē ceſenie dare operā nemo miraretur. Quin. de paſtu cadauerū. Si nobis nihil ex cōmeatu noſtro ptiris nos vicine ciuitati vēdem⁹ liceat ſeruire vbi frumētū eſt. Nō exigua res eſt: p vita: p ſepultura p inocētia licemur: Idē in egro redēpto. Oēs facultates iter ea colegit: rus: ſeruulos: penates: ⁊ oīa vtiliora pperāti feſtinationi parentis addita.

Addicti. Inde addicti apud veteres dicebātur: qui pretoris pronunciatione ac iuſſu cū ſoluēdo nō eſſent creditorib⁹ vendebant. De qbus magna

Addictus morti. apō Liuiū fit mētio: ⁊ addictus morti deſtinat⁹ dicit. Cic. offi. li. iij. Et is q morti addict⁹ eſſet paucos ſibi dies cōmendādorū ſuorū cauſa poſtulaſſet vas factus eſt alter. Aliqn ſine auctione fit licitatio: vt apud Curtiū de Dario q polli cebat preciū p capite Alexādri: ſi quis eū dolo occidiſſet. Ita inqt. Et cū habeatis arma: ita li

Licitor. Liceor. citamini hoſtiū capita: Si qd tn̄ inter liceri ⁊ licitari differt. i. qd liceri videt: aut ſine reſpectu cē aliorū emere volētiū: aut tn̄ ſemel deferre pciū. Licitari vero cum multis eſt ſepius augere preciū vt emere volentes deterreas ab emēdo.

Epitome capitis. cccxviij.

¶ Audire vel exaudire indifferenter tā pro eo quod eſt aurib⁹ percipere q̄ pro eo quod eſt petenti annuere ⁊ cōcedere accipiunt. Audire tamen frequenter accipitur pro eo quod eſt fidē habere ⁊ acquieſcere ſeu parere precipienti: idq; fere cum negatione: ⁊ frequentius per dictionem audiendus. Nonnunq̄ etiam audio ſignificat fateor: ideoq; ſepe additū legit. Exorare eſt orando impetrare vn̄ multi orāt qui non exorāt vnde dicēdum eſſet oramus te deus. non exoramus. Ait ſic. Sine aut permitte te exorari.

¶ Eodē quoq; mō dicūt quidā multos audiri q nō exaudiūtur quaſi audiri ſit tn̄ auribus percipi. Exaudiri cū impetratiōe. Sed exaudiri p exp̄ſſe audiri legit: vt in illo geor. Vox quoq; p lucos vulgo exaudita ſilentis. Nihilominꝰ propria ſignificatio eſt audiri cum impetratione. vnde petimus. Dn̄e exaudi orationem meam. ⁊c.

Audio ⁊ exaudio. Ca. cccxviij.

Audio. Exaudio. Audio ⁊ exaudio indifferenter ponuntur pro duplici ſignificatione. Una pro eo quod eſt auribus accipio: altera pro eo quod eſt audita petenti concedo vt viſa ſū audire voces militis. Et vox quoq; per lucos vulgo exaudita ſilentis. Item audijt et celi genitor de parte ſiniſtra Intonuit

Audio. leuum Et nulli exaudita deorū. Vota preceſq; mee. Audio tamen frequenter accipitur pro eo quod eſt credo: accedo: pareo precipiēti: ſed fere cum negatione: ⁊ frequētius per participiū: quod tranſit in nomen: qd eſt audiend⁹ vt apud Quin. Nec audiendi quidam quorum eſt Albutius: qui tris modo primas eſſe voluit. quia memoria atq; actio natura non arte contingant.

Audiendus non eſt idem eſt quod audiri nō debet. Ideoq; licebit dicere. Neq; vero quoſdam quorū eſt Albuti⁹ audire debemus. Sine participio. Ci. Tuſcu. lib. j. Nec Homerū audio qui ganymedē a dijs raptū ait ppter formā. Sine negatione idē in eodē. Endymiō vero [ſi fabulas audire volumus] neſcio qn̄ in lycio obdormiuit. Sed cōiūctio hec tacitā quādam in ſe hꝫ negationē: aut certe idē hoc loco dicem⁹: qd diximus li. iij. de vllus. Sed nōnūq̄ ſine negatione apte dicit. vt apud Liui. Cum tuū nō audiſti arma capere ac ſeq ſe iubētē Hānibalē. Paulo poſt. Audiſti caſtra prodi: ⁊ arma tradi iubētē. — Audiendus.

Audio inſuper pro fateor: que ſimilis ſignificatio ſuperiori eſt. Adeo ſepe ſic ſcriptum legim⁹ audio ⁊ fateor: quaſi poſteri⁹ declaret primum. — Audio pro fateor.

Exoraui hoc mun⁹ idē eſt qd orādo īpetraui: exoraui patrē. i. exorando induxi: qd licet etiā pueris notū eſt. qppe. Terentiū legentib⁹ vbi hoc verbū milies eſt: nec vnq̄ reperiet aliter acceptū tn̄ quidā ſic loquuntur. Exoramus te deus. — Exoro.

Epitome capitis. cccxix.

¶ Verba cōpoſita cū per īportāt effectū ⁊ conſummationē ſignificatiōis ſue: vt perlego ad finē vſq; lego. Perfero ad finē vſq; fero. i. porto aut tolero. Peruigilo totū tp̄s vigilo tā diurnū q̄ nocturnū. Pernocto totā noctē duco in ſomnē vn̄ pernox luna. Peroro orōnē cōcludo aut per orando afficio et cōmoueo: vnde peroratio aut cōcluſio orōnis aut cōmotio affectuū. Perago ad finē ago. perago reū. i. ad cōdēnationem vſq; ago. Perſuadeo. i. ſuadendo induco ad perſuaſionem. i. fidē ⁊ credulitatē vſq;: vnde fides xp̄iana perſuaſio recte dici poſſet: diſſuadeo āt eſt cōtrariū ei⁹ qd eſt ſuadeo. ſed vtrūq; ſine effectu. i. ſine p ſuaſione. vnde ſi is quem dehortatus ſum mihi credidit: nō dicā diſſuaſi hoc illi. ſed perſuaſi ne hoc faceret. Permaneo ad finē vſq; maneo. Perſcribo ad finem vſq; ſcribo.

Lego: perlego: ſcribo: perſcribo. Ca. cccxix.

Lego ⁊ perlego differunt: ⁊ multa huiuſmodi. Legere quid ſit notum eſt. Perlegere vero ad finē vſq; legere. vt Quit. in. xij. Ideoq; opus eſt intueri omne litis inſtrumētū: qd videre nō eſt ſatis perlegendū erit Ouidi. Perlegis an cōiunx phibet noua Lactan. proemio lib. v. Non iniuſte petere: vt ſi qs erit qui inciderit in hec ſi legit perlegat. Ita differt ſcribere ⁊ perſcribere qꝫ exēpla ſunt plura. Ti. Li. li. j. ſtatī in pemio Factur⁹ ne operę pciū ſim ſi a primordio vrbis res geſtas ppli rom. perſcripſerī. Perferre vſq; ad conſtitutū finē ferre. Ver. Nec ſpaciū euaſit nec totū pertulit ictū. Et multi ferūt litteras ſed eas vel negligētia vel dolo: vel caſu non perferunt. Cic. Sed nuncius ille qui litteras accepit non pertulit. Seneca in tragedijs. Leue eſt miſerias ferre: perferre autem graue. i. ad ſpaciū tēporis in miſerijs eſſe leue eſt: ad finē vero vſq; graue eſt; vt in illo ſimili exēplo Martialis — Lego ⁊ perlego. Perſcribo. Perlego. Perferre.

Peruigilo. Nam vigilare leue eſt: peruigilare graue: hoc ē partē noctis vigilare leue ē: vſq; ad finē vero et totam noctem inſomnẽ ducere graue. qđ dicit Pernocto· Pernox etiam pernoctare: vt et pernox quod a peruigilando ita differt ꝙ hoc interdiu quoq; fieri poteſt illud tantūmodo noctu: ꝗ́ꝗ́ pernoctare vigilantes facere poſſumus. i. totaȝ noctem ducere. Peragere. reum Peruigil draco dictus eſt: nō quia pernox eſſet: ſed ꝙ nunꝗ̃ dormiret ſemper vigilans. Peragere cum eſt non tantuȝ agere reum niſi perueniat ad illius condemnationem. Dicitur em̄ accuſator reum condemnaſſe cum illum condēnandum curauit. Vulpianus. Peregiſſe autem reum non aliter videtur: niſi ⁊ condemnauerit.

Peroro. Peroratio Perorare fineȝ orationis orare vnde peroratio orationis dicitur finis ſed quia in hac parte vtimur plerūq; affectib⁹: ídq; vſurpamus interdū perorare pro ipſa cōmotione affectuū: vt Qui. At iſta legē recitat ⁊ i cadauere filij per orat. i. indignationem cōmouet psuadere Perſuadere eſt ſuadēdo inducere: vt Ci. in philip. Duo tamen tēpora inciderunt quibus aliquid contra Ceſareȝ Pōpeio ſuaſerim: ea velim reprehendas ſi potes. Unum ne quinquennij imperiuȝ Ceſari prorogaretur: alterum ne pateretur fieri: vt abſentis eius ratio haberetur. Quoruȝ ſi vtrūuis perſuaſiſſem in has miſerias nunꝗ̃ incidiſſem⁹ Suaſit ergo ⁊ non perſuaſit Cicero Pompeio ideo ꝙ dicere ſolemus ſic mihi perſuadeo: non autē ſic mihi ſuadeo. Perſuaſuȝ. habeo. Et perſuaſuȝ habeo: perſuaſuȝ eſt mihi. Idem ad Brutum. Perſuaſum eſt adoleſcenti ⁊ maxime, per me niſi antonio eiecto rē pub. ſtare nō poſſe. Author. Ille tamē q̄ alijs ſiue alios [vtrunq; enim dicimus] perſuaſit non perſuaſor eius ſententie appellari ſolet: ſed author. Cicero li. iij. offi. Atq; huius deditionis ipſe poſthumus qui dedebatur ſuaſor ⁊ author fuit: quaſi dixiſſet ſuaſor ⁊ perſuaſor. Perſuaſio. apud Quintilianū autem ceteroſq; ſui temporis dicitur perſuaſio pro certa opinione atq; ſententia quam nobis perſuaſimus: vt libro. j. Si qua publice eſt recepta perſuaſio. Que q̄tum ego ſentio id ſignificare videtur quod Chriſtiani dicunt fidem: et ſi originem grecam inquiramus: neſcio an cōmodius dicam⁹ perſuaſio ꝙ fides: preſertim re ipſa pro nobis faciente. Fides. Fides enim proprie latine dicitur probatio: vt facio fidem per inſtrumenta: per argumēta: per teſtes: Religio autē chriſtiana non probatione vtitur: ſed perſuaſione q̄ preſtantior eſt ꝙ probatio. Nam ſepe probationibus non adducimur: vt malus ſeruus: malus filius: mala vxor: optimo conſilio quod confutare non poteſt: non tamen acquieſcit. Qui pſuaſus eſt plane acquieſcit nec vlterioreȝ probationem deſiderat. Non ſolum enim ſibi probatum putat ſed ſeſe cōmonitum ad ea exequenda intelligit. Sed quia fides etiam pro [vt ſi dicaȝ] credulitate accipitur: quale eſt habeo tibi fideȝ Recte etiam noſtra religio nominata eſt fides ſicut a grecis pistis. Uerum eo vnde egreſſi ſumus reuertamur psuadere diſſuadere Perſuadere eſt in effectu: ſuadere autem in actu Itemq; diſſuadere. Ita ꝙ nonnulli peccant cum dicant: diſſuaſi hoc illi pro eo qđ eſt reuocaui ab opinione in qua erat. Siquideȝ pro hoc ſenſu dicimus: perſuaſi ne faceret: ſicut e diuerſo perſuaſi vt faceret. Quare ſuaſor ⁊ diſſuaſor: niſi perſuadeant nihil effecerunt. Suaſoꝛ Quint. Ergo pars deliberatiua que eadeȝ ſuaſoria dicitur de tēpore futuro conſultat: querit etiam de preterito. officiū ꝯſtat duobus ſuadendi ⁊ diſſuadendi: nō dixit perſuadendi: quoniam non eſt officium oratoris poſitum in euētu: qualis eſt perſuaſio: neq; eſt eius ars perſuadendi: ſed ſuadendi et diſſuadendi in deliberatiuo genere. in vniuerſum aūt bene dicendi: quādo eſt in actu non in euentu. Preterea deliberatio vocatur ſuaſoria: quoniam vtrinq; ſuadetur Qui em̄ diſſuadet nihil aliud ꝙ econtrario ſuadet. Cice. in Catone maiore. Diſſuaſim⁹ nos: deinde vt ſcias finem euentumq; diſſuaſionis ſubiunxit Itaq; lex popularis ſuffragijs populi repudiata eſt: id diſſuaſimus: etiam diſſuadendo ne fieret perſuaſimus. Quantum errent philoſophi noſtri quorum eſt Albertus cum de comparatione dialectice ⁊ rhetorice diſputant hui⁹ verbi ſignificationeȝ neſcientes quiſquis illos leget intelliget. Permanere vſq; ad finem manere. Plinius iunior. Tunc demuȝ lente cunctaȝ terq; veniunt: nec tamen permanent: ſed ante finem recedunt: Alij diſſimulanter: ⁊ furtim: alij ſimpliciter ⁊ libenter. permanere

Epitome capitis. cccxxx.

¶ Per in compoſitione multipharijȝ accipi ſolet. Primo in malam parteȝ. vt periurus: perfidus: pertinax: perfuga: perditus: percitus: perverſus: perpeſſus. Secundo per mediuȝ: vt perluceo: ſeu pelluceo: perlucidum: pellucens: pro quibus transluceo: translucens: translucidum a Pli. dicuntur. Perfluo perpluo. Tertio ꝑ valde vt augeat: vt permagnus: periocundus. Idq; cum poſitiuo vt dictuȝ eſt. Quarto in obteſtatione ⁊ adiuratiōe interiectio fere nominatiuo inter ipſaȝ ⁊ caſuale: vt per ego has lachrymas ⁊c. Quinto vt alibi dictum eſt in excluſione alieni auxilij: vt per me id feci: id eſt mea vni⁹ opera. Pre autem magis auget nam per ꝙ diuites multi eſſe poſſunt: prediuites pauci. Gaudet autem pre his dictionibus iungi: potēs: celſus: latus fulgens: diues dulcis: durus curtus: long⁹: clarus: coquus: maturus. Interduȝ tamē a ſimplici non differre videtur vt in his: precludo: precido: premorior: precingo: in quibus tamē vera ſignificatio eſt: vt pre ſignificet ante: nam non precludit quiſꝙ poſt medium ludi: ſed tamen ludit adhuc. Tertio igitur pre ſignificat ante: vt i pre ſequar. Quarto in comparatione: vt parum eſt pre noſtris diuitijs. Quinto quaſi ꝑpter cū ab aliquo impedimur: vt non potui hiſcere pre timore. Re. Re ſepe compoſitum non mutat: vt recudo repugno: reſeco: repromitto: reuinco: reſodio: ⁊ interdum reuertor: vt alibi dictuȝ eſt: vbi diximus. Re cum verbo celandi aut claudendi poſita contrarium importat: vt reuelo: recludo reſero: retego. proprie aūt importat iterationeȝ

vt relego: repeto: restituo &c.

¶ Mancinellus pro reseco legit resero: qđ auctor non negaret aliud esse q̄ serare: sed qui vites putat resecat: q̄uis non iterū secet. Recinctus autem non semper licet in exemplis in cōtrariū adductꝫ a simplici discrepet verba Mācinelli sunt. Resero & recingo longe diuersa significant a sero & cingo. Ouid. sine titulo Ecce corinna venit tunica velata recincta. Et li. vij. meta. de Medea. Egreditur tectis vestes iduta recinctas. Nuda pedem: nudos humeris infusa capillos. Proper. li. j. Janua vel dña penitus crudelior ipsa. Quid mihi tam duris clausa taces foribus. Cur nunq̄ reserata meos admittis amores &c.

¶ De per: pre & re ꝓpositionib⁹. Cap. ccccxx.

per
periurus
perfidus.
pertinax.
perfuga
perditus
percitus.
peruersus.
perpessus.
perlucidū.
pellucidū.
perspicuū.
perluceo.

Locuti sumus nō nihil de prepositione per quando cōponitur. Addamus adhuc aliquid amplius. Nonnunq̄ hec per cōpositionē in malū accipit: periurus perfidusq̄: q̄ iusiurandū fidemq̄ violat: pertinax qui nimis tenax: perfuga qui ad hostes trāsit. perditus qui in omē scelus est traditus. Percitus qui iracundia furoreq̄ est incitatus. peruersus qui versutus in malo et a bono versus est: perpessus laboriose passus. Sepe accipitur quasi per mediū: vt per lucidum siue pellucidum. i. per cuius mediū fulgor emanat. perspicuum per cuius mediū licet opertū sit oculos dimittim⁹: & per eius mediū videmus: vt aqua: glacies: laterna: vesica: vitrū cristallus gemma Sed perspicuū plerunq̄ ad mentē refertur: vt id qđ ais: perspicuū est. i. tale quale vitrū aut cristallus: perlucidum magꝭ ad corporea. Plautus in aulularia. Ita is pellucet quasi laterna punica. Sene. de tranquillitate. Quid perlucentis ad imū aquas: & circūfluentes ipsa conuiuia. Quintilia. Sꝫ vt inter se iuncti atq̄ ita coherentes ne cōmissura perluceat. Aliqñ sed figurate ad mentem refertur

Pellucens
Trāslucēs

vt apđ M. Tulliū in Bruto. Ita recōditas exquisitasq̄ sententias mollis & perlucens vestiebat oratio. Idem est pellucens & translucens: adeo vt Ply. maior fere nunq̄ vtatur perlucens siue perlucidus: sed translucens siue translucidus: qđ etiam figurate ad mentē refertur: & apud Quintilianū. li. viij. Similiter illa trāslucida & versicolor quorundā elocutio res ipsas effeminat: que illorū verborū habitu vestiant:

Perfluo

perfluere per medium alicuius fluere vt si lagena male materiata maleq̄ compacta sit perfluit. id est per eius medium humor qui intus ē fluit

Trāsfluo
Perfluo

Terentius. Hac atq̄ illac perfluo. id est in modum non fidelis lagene que mihi committunt effundo. Plinius idem sepius vtitur trāsfluo ꝑfluo. que idem sunt: vt perfuga & transfuga. perpluere: per medium alicuius pluere: vt hec domus perpluit. hoc tectum perpluit. Quintilianus in. vj. Cum cenaculū eius perplueret.

permagnū

Frequentissime accipit pro valde: vt alio libro ostēdi permagnum: pergrauē: periocundum. Quo in loco notandū est q̄ cum pre in eadem significatione reperiatur: tamen quedam vocabula cum pre coniunguntur non cum per: vt prepotens: precelsus: prelatus: prefulgens: prediues predulcis: predurus: precurtus: prelongus: preclarus. q̄ si quid inter has propositiones interesse velis: id erit q̄ vehementius auget pre: illā prelongus homo: prelonga oratio ea dicitur q̄ enormi longitudine est: & prepotens: precelsus et similia: maiorem in modum potens celsusq̄ et quasi preter modum morem ve aliorū potēs ac celsus. Inde etiam precox fruct⁹ preter morem ceterorū coctus: siue ante ceteros. Unde vue ficusq̄ precoces dicte et prematurus antequā fit tempus maturum collectus. Quidā tamē precoquus dicunt vt Martialis. Uilia maternis fueramus precoqua ramis. Nūc in adoptiuis persica cara sumus. Eadem prepositio iuncta cum verbo nonnūq̄ habet pene nihil diuersum a sui simplicis significatione: vt preludo: ꝑcido premorior: precingo: idem sunt enim q̄ ludo: cedo siue incido: morior: cingo.

pre
prepotens
precelsus.
prelatus.
prefulgēs
prediues
predulcis
predurus.
prelongus
preclarus.
precox
ꝑmaturus
precoquus
preludo
precido
ꝑmorior.
precingo.

Re.
Reseco
Recido
Recingo
Repurgo.
Refodio
repmitto
Reuinco
Per
Per ego.
p phas &c.

Cuius nature est etiam re: vt reseco: recido: recingo: repurgo: refodio: repromitto: reuinco: que sepe vix quippiam a simplicibus in significatiōe dissentiunt. Per in obtestationibus atq̄ admirationibus fere solet separari a suo accusatiuo interiecto nominatiuo: qui frequentissime est ego: vt Virg. Per ego has lachrymas: dextrāq̄ tuā q̄. Quin. in mathematico: per has ego te optime pater si vis tantum fortes manus.

¶ Epitomē cap. ccccxxj.

Prosequor cum ablatiuo fere idē significat qđ afficio cum eodē: vt prosequor seu afficio te honore. id est honoro te. vitupero. i. vitupero. amore. amo. odio. i. odi. persequor autem. i. insector ad finem vsq̄: & id in malum: aut persevero agere quod inceperam: & etiam id in bonū: vt persequor hostē & persequor studium litterarum

¶ Inter prosequor & persequor. Cap. ccccxxij.

prosequor.
persequor.

Prosequor & persequor multi nesciunt distinguere: q̄ ne falli possint: ita accipiant. prosequi nō fere carere comitatu ablatiui: vt prosequor te oculis: charitate odio: honore: versibus cantu conuitij. Significaturq̄ actio declarās alterius affectum in alterum. Persequor autem vel in malā partē. i. insequor & insector: vel in bonā cū persevero exequi qđ agere ceperā.

¶ Epitome capitis. ccccxxiij.

Partio & partior deponentale idem sunt: sed in actiua voce notius est compositum impertio: cuius passiuum est impertior: quod rarius impersonaliter reperitur. in deponentali autem simplex partior. Est autem partiri diuidere in partes. impertire aut impendere: aut participem facere.

¶ Unde iactanter dictum a gnatone. Plurima salute permenonem suum impertit gnato: quasi ipse abundans salute participē eius fecerit

parmenonem quo circa ad feliciorem me ſcri-
bēs non auſim dicere. Aſcenſius te impertit ſa
lute. ¶ Partio: partior. Cap. cccxxiij.

Partio
Partior

PArtio & partior quidaꝫ ꝓ
eodem legunt. Sed mihi vide
tur raro reperiri partio ſine im
et partior: cū in: qñ ē deponens
ſed qñ eſt paſſiuū. Eſt nāqꝫ im
pertio idem quod impendo vł
partem do. M. Tul. Huic rei aliqͩ tēpons im-
peritias: quaſi impendas. Idem. Laboris mei
laudem nemini impertio quaſi partem do. Re
peritur aliquando mutata conſtructiōe: vt apō
Teren. Plurima ſalute. Parmenonem ſuū im-
pertit Gnato: quaſi plurimam ſalutem parme
noni ſuo impertit Gnato. Eo modo quo dicit̄
dono tibi hunc equum. & dono te hoc equo. Hu
ius paſſiuum eſt impertior: vt Cice. Atqꝫ etiaꝫ
viro forti college meo laus impertit̄. Partior
idem eſt quod partes facio: parteſqꝫ diſtribuo
ſicut ſortior: ſortes facio: ſortē ve recipio. Virg.
Et ſocios partitur in omnes Quinti. Partiris
vel gratis dum quo reſpiremus afferas. Parti-
ri itaqꝫ de partibus dicimus. Impertio magis
de re incorporea: & quaſi communico. Imperti
ri tamen aliqui dicunt pro impertire ab ipō de
ponente partior.

¶ Epitome cap. cccxxiij.

¶ In manu & in manibus eſſe: eſt in poteſtate
eſſe: diciturqꝫ tam de futuro ꝙ de preſenti. In
manibus quoqꝫ eſſe dicitur etiam pro eo quod
eſt inter manus: aut quia res admirationi eſt:
aut quia nondum conſummata.

¶ Sicut res ſuper incudē dicitur eſſe dum tor-
natur & fit. & ad vmbilicum aut vmbilico tenus
deducta: dū ad mediū deducta aut peracta eſt.

¶ In manu eſt in manibus. Cap. cccxxiij.

IN manu eſt & in manibus
eſt: vtrumqꝫ accipitur: ꝓ eo qđ
in poteſtate eſt. Sꝫ dupliciter
de preſenti: & de futuro: de pñſen
ti. Cice. Non eſt iſtuc in manu
mea. Et fili9 in patris: & ſeruus
in domini manu eſſe dicitur vnde mancipiuꝫ et
manumiſſio. Luca. In manibus veſtris ꝙt9 ſit
Ceſar habetis. Virgi. Terra autem in manib9
veſtris. De futuro. Saluſti. Verum enimuero
pro deorum atqꝫ hominum teſtor fidem: victo-
ria in manu vobis eſt: viget etas: animus valet.
Contra illis annis atqꝫ diuitijs omīa cōſeneſce-
re. Tantum incepto opus eſt: cetera res expe-
diet. In plurali tamē frequentius cum dicim9

In maib9

victoria in manibus eſt: quaſi iamiam tenetur.
Etiā dicimus in manib9 eſt in alia ſignificatio
ne pro eo qđ eſt inter manus eſt aut q: admira
tioni eſt: aut q: nondū operi ſumma man9 impo
ſita. Qñ eſt admiratiōi. Ci. i Cato. maiore. Eſt
in manibus laudatio quā cū legimus: quē phi-
loſophū nō cōtēnimus. Qñ res nō eſt ꝯſumma
ta Idē in eodē. Septim9 mihi liber originū eſt
in manibus; oīa antiqͥtatis monumēta colligo

¶ Epitome capitis. cccxxiiij.

¶ Preditus dicit̄ quaſi pre ceteris donat9 ſed
id nō ſolū bono verū etiā malo licet rarius. Cō
ſtruiturqꝫ cū ablatiuo ſicut affectus ſum qđ in-
differenter de bono ac de malo dicit̄: ſed & alte
rū ablatiuū cū a vel ab admittit quē predit9 re
fugit. vt affectus ſum ab rege magnis honori-
bus. Nō aūt preditus ſum ab rege magnis ho
noribus. Cauſa eſt q: dari vnde ꝯponit̄ abſolu
te dici ſolet de his rebus que a deo aut natura
ꝯferunt̄. vt hoc mihi datū eſt. Itē ſicut predit9
ablatiuo iungit̄: ita hec adiectiua ſingłaris no
tabilis: nobilis: inſignis: eximius. Que interdū
ablatiuos regunt interdū cū eis reguntur. Re
gūt vt vir notabilis macie. Regunt̄ vt vir nota
bili macie. Singulari probitate &c.

¶ Predit9 ſuꝫ & affectus ſum. Cap. cccxxiiij.

Preditus
Affect9 ſuꝫ

PReditus ſum bono dicitur:
et predit9 ſum malo: ſicut affectus
ſum malo: & affect9 ſum bono. i. vt
breuiter magis ꝙ optime dicā ha-
beo bonū. & habeo malū: vt predit9
ſum humanitate: diuitijs dignitate virib9: qui
ſermo eſt vſitatiſſimus. Nunꝙ tñ cuꝫ ablatiuo
et ꝑpoſitione a vel ab: vt ſit in affectus veluti
ego ſum a rege magnis honoribus affect9 non
aūt ſum ꝑditus a deo magnis viribus: de malo
rarius Cice. pro Sylla. Niſi vero vnum me vis
ferū preter ceteros me aſperū me inhumanum
exiſtimari: me ſingulari imanitate & crudelita
te preditū. Idē ꝓ Rabirio Senectute affect9

Singłari

morbo preditus. Contingit idē in ſingulari: vt
in proximo exemplo: exiſtimari me ſingłari im
manitate. Sepeqꝫ legim9 ille eſt ſingulari im-
probitate: tu es ſingłari ſtultitia. Similiter ſit

Notabilis

in alijs trib9 quattuor ve vocabulis: notabilis:
nobilis: inſignis & eximius. Quintilia. Hunc
tu animum modo inter libidines ac ſcorta per
debas macie notabilis pallore deformis ſola-
qꝫ impatientie tue fabula notus. Nobile ſcortū
quaſi in ordine meretricio excellens vel maxi-
me inter alia notum. & apud Liuiū Nobilis il-

Nobilis

le clade romana locus. Et apud Cicero. Cuius
preter ceteros eſt nobilitata crudelitas. Et la-
trones vocam9 inſignes q maiore manu maio
reqꝫ audacia graſſantur: et inſignis improbi-
tas: inſigniſqꝫ ſtultitia dicitur rarius. Quē ad
modum ſingularis et eximia ſtultitia rari9 eſt.

Inſignis
Eximius

Cicero. Verrinaruꝫ quarto. Sin hanc vos i re
ge tam eximiam iniuriam tam acerbam negle-
xiſſe audient.

¶ Epitome capitis. cccxxv.

¶ Deſcendimus in preliuꝫ: in forum: in campū:
in pugnam: non tantum in locum inferiorē ſed
minus tutum aut rem magis difficilem.

¶ Deſcendo. Cap. cccxxv.

Deſcendo

DEſcendo in prelium: deſcendo
in forum deſcendo in campuꝫ dicim9
non quia de loco ſuperiore in inferio
rem deſcēdimus: ſed quia de loco tu-
to in locuꝫ diſcriminis: opinor ꝙ qui in loco cel

fioꝛē ſe tenet: pugnā detractare exiſtimatᷣ quē cum ſꝛeliquit ⁊ in locum equũſ venit atq; deſcendit: mētem ſe habere pugnandi declarat. Adeo q; non fere dicimus in foꝛum deſcendere: niſi q̇ pugnandi ⁊ defendende litis cauſa venit in foꝛum: non rerum venalium coemptoꝛ ⁊ negociatoꝛ. Et in campum deſcendere nō niſi qui litis dignitatiſve cauſa ſicut in campo Martio fiebat: certaturus vadit. Nec in preliū pugnā vel deſcendere: q̄ in loca inferioꝛa deſcendāt. Nō enim locus eſt pugna ⁊ pꝛelium cum nihil interſit qualis loc⁹ ſit planus an montuoſus in quē ſe ꝓfert qui in pugnā deſcendere diciᷣ. vt apud Vergil. [Satis enim erit in re perſpicua vnuʒ exemplum ꝓtuliſſe]. Inſtructos acie tiberino a flumine teucros Tyrrhe namq; manum totis deſcendere campis.

¶ Epitome capitis. cccxxvj.

¶ Amare eſt vehementer diligere. diligere eſt remiſſius amare: aut potius e multis ſe legere quem ames. Adamare eſt amatoꝛie amare. id eſt vehementer: ſed interdū etiā honeſte. Amicus honeſtus eſt: amica viri cōcubina. amatoꝛ mulieris aut pueri inhoneſtus fere intelligiᷣ.

¶ Adieci de meo: ſed interdū ꝓ etiā honeſte: propter hāc mancinelli limā. Adamare eſt iteʒ honeſte ac valde amare. Cic. lib. ij. epiſto. ad curionē. Eſt enim tibi grauis aduerſaria conſtituta et parata incredibilis quedā expectatio quam in vna re facillime vinces ſi hoc ſtatueris quaʒ laudū gloꝛiā adamaris quib⁹ artib⁹ he laudes ꝯparanᷣ in his eē laboꝛandū. Et li. iij. de oꝛatore ſic inquit. Deinde ab Antiſthene qui pacientiā ⁊ duritiā i ſocratico ſermone adamaret Cynici pmū ⁊c. Alibi q; eodē li. ita ſcribit Demoſthenē ſeq̇ vultꝫ ⁊ ſi illā ꝓclarā ⁊ eximiā ſpeciē oꝛatoꝛis perfecti ⁊ pulchꝛitudinē adamaſtꝫ ⁊c. Amare diligere adamare: amicus: amica amatoꝛ. Cap. cccxxvj.

Amo diligere. AMare eſt generalis ſignificati idē qḋ diligere: niſi q̄ putaᷣ pl⁹ q̇ddā eſſe in amādo q̄ in diligēdo vt Ci. ad Brutū. L. Clodi⁹ valde vos diligit: aut vt dicā: valde vos amat. Et iterū. Sic igiᷣ facies: ⁊ me aut amabis aut quo ꝯtent⁹ ſuʒ diliges. Idē ad Dolo. Quis erat q̇ putaret ad cū amoꝛē quē erga te habebā: poſſe aliq̇d acce dere tm̄ tm̄ acceſſit: vt mihi deniq; nunc amare videar añ dilexiſſe.

Adamo. Adamare ē amatoꝛie amare: vt Quin. Multis in locis ſed vnus ſuffecerit Me quidē marite ſi quis interroget oēs mr̄es liberos ſuos tanq̄ adamauerint: amēt; videbis oculos nunq̄ a facie vultuq; deflectere. comere caput: habitumq; cōponere ſuſpirare cū receſſerint: exultare cū venerint ꝯſerere manus: pēdere ceruicib⁹: nō oſculis: nō colloquijs. nō preſentie voluptate ſatiari.

Amicus Amica Amatoꝛ. Amicus tamē honeſta res eſt. Amica q̄ñ ad virū referᷣ inhoneſta: vt hec amica mea. i. cōcubina. Ego vero ipſius nō amic⁹ ſed amatoꝛ ſum. Ideoq; apḋ Terē. diciᷣ Vere putaui hunc Pāphilū amicū amatoꝛē virum. Ne putares amicum in malam partē accipi: adiecit amatoꝛem. Sed apud pꝛoſaʒ hoc obſeruatum ſemper inuenies apud poetas foꝛtaſſe non ſemper.

¶ Epitome capitis. cccxxvij.

¶ Declarare frequentius ad facta pertinet q̄ ad dicta ſed interdum etiam ad dicta: ⁊ nōnūq̄ ſignificare ſignificat.

¶ Declaro. Cap. cccxxvij.

Declaro. DEclaro frequentius ad facta pertinet q̄ ad dicta. Ci. Declarauit id mō temeritas. C. ceſaris q̇ om̄ia iura diuina ⁊ hūana peruertit. Aliquādo etiā indicꝫ. Idē ad Ligarū. Poſtea vero q̄ magnā ſpē habere cepi: foꝛe vt breui tēpore te incolumē haberem⁹ facere non potuit: q̇n tibi ⁊ ſententiā ⁊ voluntatē declarē meā. Et in eadē epiſtola. Quando quid ſentirem expoſui vellem tua cauſa re potius declarare q̄ oꝛatiōe Interdū accipitur pro ſignifico: vt idē lib. j. de finibus. Nullū verbuʒ eſt qḋ id declaret latine qḋ grece q̄ voluptas. Declaret. i. ſignificet vel oſtendat vel indicet.

¶ Epitome capitis. cccxxviij.

¶ Ingredi cum motu ad locum eſt intrare: ſed cum motu in loco eſt ingredi aut pꝛogredi, ſeu incedere qḋ ſic q; accipiᷣ: vt in loco congruat.

¶ Ingredioꝛ. Cap. cccxxviij.

Ingredioꝛ. INgredioꝛ cōponitur quideʒ ex in: ſed diuerſa ratione: nunc ad locum vt ingredioꝛ foꝛum vel in foꝛuʒ: qui modus loquendi nemini ignot⁹ eſt: nunc in loco qḋ eſt ambulo: ⁊ incedo. Virg. Continuo pecoꝛis generoſi pullus in aruis Alti⁹ ingreditur ⁊ mollia crura reponit. Ci. lib. v. ad Atticum. Si doꝛmis expergiſcere. Si ſtas ingredere. Si ingrederis curre: ſi curris aduola. Idem eſt ergo ingrederis hoc loco: qḋ gradieris: quod eſt ambulas.

¶ Epitome capitis. cccxxix.

¶ Conſulo te. i. conſilium abs te peto. Inde cōſultus homo pꝛudens a quo conſilium petitur. poniturq; aut paſſiue vt conſulti medici. aut ꝓ pꝛudente vt vir conſultus ſicut inconſulti ipꝛudentes aut quibus conſilium nō eſt datum. Verg. eneid. iij. Incōſulti abeunt ſedēq; odere ſibylle. Item pro perito ⁊ ſcio: digno videlicet quē cōſulas idq; cum genitiuo vt conſultus iuris vel ſapientie Epicuree. aut cū ablatiuo vt iurecōſultus. Conſulo tibi. i. conſilium do ſed poti⁹ rebus q̄ animo aut rationi tue. Inde conſultoꝛ q̇ conſilium petit; ſed interdum quaſi conſiliatoꝛ repitur. In plurali auteʒ conſulunt aut poti⁹ cōſultant pro deliberant aut conſilium inter ſe capiant dicimus abſolute.

¶ Conſulo te: conſulo tibi: conſultoꝛ: conſultus inconſultus. Cap. cccxxix.

Cōſulo te. COnſulo te conſilium peto a te vel interrogo ⁊ inquiro. Quin. Quid per fidem facere vultis. Iuuenē queʒ de parricidio cōſuluit pater ille ſerua

tus: miror hercule non dixiſſe volui: ſum venefi cus ſum parricida. Idem. Ergo quod primum eſt qđ miraturus eſt quiſquis intelligat ⁊ quare bonum ſit ſciat: tum in ſuſcipiendo onere cõſu lat ſuas vires. Et iterum. Ego aures conſulẽs meas.

Cõſulo ti bi.

Conſulo tibi conſilium do tibi vel proui deo tibi: ſed hoc frequentius ac magis proprie in rebus: vt conſule vite tue: conſule valitudini conſule dignitati: conſule ſaluti: conſule rebus tuis: adeo frequentiſſime vt cum dicitur conſu lere volo mihi ⁊ meis liberis: intelligatur po tius de corpore ⁊ reb⁹ externis ꝙ de animo In plurali autem numero interdum recipitur ſine

Conſulũt

appoſito vt conſulunt ſenatores: quod frequen

Cõſultant.

tius dicimus conſultant. id eſt deliberant. Niſi enim adſit qui conſilium petat ⁊ qui conſilium det: non eſt deliberatio ſiue conſultatio atq₃: vt conſulunt: dicimus pro conſulant: hoc eſt ꝙ al tera pars petit: altera dat conſilium: ita ecõtra rio nonnunꝙ conſultare eſt vnius nõ plurium partiũ: ſed ita ſi is apđ ſe duas partes ſuſtinet ſecumꝗ deliberat. Hinc duo nomina naſcũtur ꝯſultor ⁊ conſultus. Conſultor fere tñ pro eo q̄ alium conſuluit accipi ſolet: nonnunꝙ pro eo q̄

Conſultor.

alijs conſuluit. Saluſtius in Iugur. Simul ab eo petunt vti fautor: conſultorq₃ ſibi abſit. Et iterum. Ita cupidine atq₃ ira peſſimus con ſultoribus graſſari neq₃ facto neq₃ dicto abſti

Conſultus

nere. Conſultus eſt homo prudens ac ſciẽs di gnuſq₃ a quo conſilium petas. Ceterum nõ oc currit mihi vbi reppererim: niſi aut participiũ vt ibi conſulti medici dixerunt eundem eſſe lan gorem aut nomen pro iuriſconſulto vt Horati⁹ Et is tu qui modo miles mercator. tu conſult⁹

Ser. prio.

modo ruſticus. Quinti. in vij. Scripti ⁊ volun tatis frequentiſſima inter cõſultos queſtio eſt Liuius tamen libro. j. ait de Numa pompilio. Conſultiſſimus vir vt illa quidem etate eſſe po terat oĩs diuini atq₃ humani iuris. et in. x. Ca lidos ſolerteſq₃ iuris atq₃ eloquẽtie conſultos Hora. j. carminum. Parcus deorum cultor ⁊ in frequens inſanientes dum ſapientie conſultus erro. In compoſitione frequẽs eſt ſed adiecti uum: vt apud eundem Quin. O inconſultã mu liebrẽ ſemper amentiã. i. imprudentẽ: in conſi

Incõſult⁹.

deratam: et nullius conſilij. Alterum quoq₃ cõ poſitum eſt vt iuriſconſultus: qđ etiam dici ſo let iure conſultus: nonnũꝙ in ſimplici: vt Oui dius. in primo de arte amandi Sit tibi credibi lis ſermo: conſultaq₃ verba.

¶ Epitome capitis. cccxl.

¶ Agimus gratias verbo pro quo barbare di citur regratiamur: raro autẽ ſingulariter ago gratiam dicimus. Habemus gratias ⁊ licet ra rius gratiam animo aut mente memori. Refe rimus gratiam aut gratias re ipſa ⁊ facto bñfi ciũ reddẽtes: ſed referim⁹ vſitatius in re bona ꝙ reddimus dicem⁹ referimus tñ ⁊ malas gra tias. Agere grates raro apud oratores frequẽ tius apud poetas metri gratia.

¶ Agere gratias: habere gratias: refer re gratias. Cap. cccxl.

Agere gra tias. Habere. g. Referre. ſeu redde re gratias

AGere gratias eſt verbo quod qđda₃ barbare dicunt regratior. Ha bere gratias eſt in animo cũ memo rẽ accepti beneficij mentẽ animũq₃ habeo: ⁊ inuicẽ gratificandi voluntatẽ. Refer re ſiue reddere gratias ẽ facto vt ſi tu a me ſub leuatus aut pecunia aut patrocinio aut manu: alio ve ſubſidio viciſſim me aliquo mõ ſubleua ueris gratias retuliſti reddidiſtiq₃: licet Sene ca nolit malas referri poſſe: ſed reddi. Cicero tamẽ in Saluſt. ait. Nam ꝙ iſta inuſitata rabie in vxorẽ ⁊ filiã meã inuaſiſti: que ſe facilius mu lieres abſtinu rũt a viris ꝙ tu vir a viris: ſatis docte ac perite feciſti. Non enĩ ſperaſti me mu tuã tibi gratiã relaturũ: vt viciſſim tuos cõpel lem. ꝙꝙ Cicero nunꝙ fere aut reddere gratiã ſed referre Porro hoc exemplũ in aliũ vſu₃ quo q₃ attuli: ꝙ videtur ſignificari gratiã: etia₃ ver bo referri non ſolum facto: ſed multum tamen differt ab illo agere gratias quo tantum innui tur cõfeſſio accipientis beneficiũ. Qui vero re fert gratiã reddit beneficiũ: interdũ maleficiũ ſiue facto ſiue dicto: quoniam dicendo nonnun ꝙ proſumus eque atq₃ faciendo. Plãcus ad Ci cero. Immortales ago tibi gratias: agamq₃ dũ viuam Nam relaturũ me affirmare nõ poſſum Tantis tuis enĩ officijs non video: mihi reſpõ dere poſſe: Ecce reſpondere officijs. i. ſatiſface re beneficijs eſt gratias referre. Ceterum fre quentius eſt refero gratiam ꝙ habeo gratiam

Referre gratiam

Item frequentius refero gratias ꝙ ago gratiã Vix enĩ audiuimus ago gratiã ſ₃ gratias: ⁊ ra ro refero gratias ſed gratiam Lucrecij teſtimo nio eſt illo in li. x. lvj. Ti. Liuij. Statiatuſq₃ tan dem complexu filij renunciate inquit gratias regi me agere. Referre gratiã aliam nunc nõ poſſe, ꝙ vt ſuadeã nõ ante in aciem deſcendat: ꝙ vt in caſtra me rediſſe audierit. Dicim⁹ ago

Ago gra tes

grates: ſed ſepius apud poetas qui neceſſitate verſus ago gratias dicere non poſſunt. Nõnũ ꝙ etiam apđ oratores: vt Li. Aliquãtoq₃ poſt ſuſpexit ad celum ⁊ grates tibi inquit ago ſum me ſol: vobiſq₃ reliqui celites: niſi legendu₃ eſt gratias non grates pro eodẽ ſignificato ſiue p co qđ eſt reddo gratias. Seneca in trage. q̄ in ſcribitur agamemnõ dixit. Reddunt grates ti bi grandeui laſſiq₃ ſenes compote voto. Red dunt grates. id eſt [vt ego interpretor] agũt gra tias. Quis enim referre poſſit gratiam deo qđ etiam fando nunꝙ cognitum eſt niſi apđ quoſ dam recentes nihil niſi barbare loqui ſcientes ſed gratias agimus. Raro etiã gratias dijs ha bere dicimus quotiẽs agnoſcim⁹: apudq₃ nos ipſos fatemur ab illis beneficium accepiſſe ci tra ſpem gratiã referendi: vt in andria Teren. Pol dijs habeo gratias ꝙ in pariũdo aliquot affuerunt libere.

¶ Epitome capitis. cccxlj.

¶ Gratulari cum datiuo tacito aut expreſſo eſt ſignificare te gaudere de fortuna ac felicitate alterius qui eã obtinuit etia₃ ſi tu is fueris: ita

vt duplicē perſonā geras ⁊ gratulātis ⁊ ei⁹ cui gratuleris. Gaudem⁹ igit̃ vt Donatus dicit̃ noſtra felicitate: gratulamur aliene. Pro q̃ poete ⁊ interdū hiſtorici grator vtuntur. Gratulari q̄ eſt gratias agere p̄cipue diis: hoc ē ſupplicare ꝑ felicitate obtēta. Quomō etiā grator accipi poſſet. lōge tñ differūt a gaudeo. Ita vt gratulari poſſet qui nō gaudeat vt aſſentator.

¶ Gratulari: gratari. Cap. cccxli.

Gratulari eſt verbo teſtari te gaudere de fortuna ac felicitate alterius apud eū ipſuz qui affect⁹ eſt felicitate: nonnunq̄ apud te ipſum ob tuā felicitatē. Ideoq̄ fere poſtulat datiuū ⁊ gratulor tibi ob tuā preturā adeptam. Gratulor manib⁹ meis quib⁹ vt te contingerēt datuz eſt. Quin. nō efficiet tamē infandū p̄ſentis reatus: indignumq̄ diſcrimē vt miſera puella nō gratuletur ſibi q̄ illam pauper accuſare taz potelt. Poete nonnunq̄ pretereunt datiuuz vtiq̄ cum fuerit pronomen que fuerit cauſa vt quidam exiſtimarent: quorum eſt Apulei⁹: hoc verbum idez ſignificare qd̄ gaudeo. Oui. in herodib⁹ Gratulor Oecholiam titulis accedere noſtris. gratulor inq̄ tibi vel mihi vel nobi Idem tertio de arte amādi. Priſca iuuēt alios ego me nūc deniq̄ natum Gratulor. gratulor ſubintellige mihi. Et interdum etiaz oratores: vt Qui. in paſtu cadauerū. Gratulemur iam q̄ nulla ciuitas fame laboret ſubintellige nobi. Uerba autē Apuleii hec ſunt in apologio de magna. Eo in tēpore qd̄ non negabūt in getulie mediterraneis montibus fuiſſe niſi piſces per deucaliōis diluuia repperirent̃. q̄ ego gratulor neſciſſe iſtos legiſſe me. Pretermiſit datiuuz q̄ gratulor pro gaudeo accepit. Qd̄ tm̄ abeſt vt approbem: vt poſſit gratulari quis cū minime gaudeat: atq̄ adeo doleat: qd̄ frequenter vſu venit vtiq̄ iter falſos amicos: cum aliter inuidus atq̄ emulus tacite quidem dolens q̄ alter honoribus auct⁹ ſit: tamē illi gratulat̃: forte ⁊ Apuleius ſubintellexit mihi. In eadem ſignificatiōe accipit̃ grator: ſed poeticū hiſtoricūq̄ eſt. Uirgil. Inueni germana viā gratare ſorori. T. Liuius lib. vii. Tuū frequētes currū Iouis optimi maximi tēplū gratātes ouanteſq̄ adire Dicimus aliquando gratulari pro eo qd̄ eſt gratias agere: ſed nō

Gratulor

Grator

Gratulari. fere niſi diis immortalibus. Ideoq̄ ꝓprie idē eſt qd̄ ſupplicare. Siquidē triūphātes in capitoliū aſcēdebāt Ioui optimo maximo. ceteriſq̄ diis gratulatū. Eiuſdē q̄ ſignificatiōis fortaſſis eſt grator: quod ſignificat. Li. li. x. dicēs Ita q̄ p̄tor et tēplo edixit vti editui: edes ſacras tota vrbe perirēt circūeundi: ſalutandiq̄ deos agēdi grates per totū diē populo poteſtas eēt Nec mirū ſi dicim⁹ gratulari gratari ve diis: q̄ſi oſtēdere nos illis aggaudere. cū dicamur coſ dē ſalutare quaſi ſalutē illis optare: qd̄ hominibus conuenit non diis.

¶ Epitome capitis. cccxlii.

¶ Fingere eſt more figuli aliquid componere Effingere autem eſt ad alterius formam fingere effigiemq̄ eius ducere. Effigies enim eſt ſimilitudo aut imago rei ad viuum effecta.

¶ Fingere: effingere. Cap. cccxlii.

Fingere proprie eſt figuli qui formas ducit ex luto: inde generale fit vocabulū ad cetera que ingenio manuq̄ hoīs artificioſe formant̃: ꝑ ſertim inuſitate ⁊ noue Effingere eſt ad alteri⁹ formā fingere ⁊ quodāmodo fingēdo rep̄ſentare. Cice. li. ii. de orato. Tum accedat exhortatio qua illum quem delegerit imitando effingat atq̄ exprimat. Qui. Nam id quod eſt docilis nature ſic tamē vt ea que diſcit effingat. Et itez Nam mihi videtur. M. Tulli⁹ cū ſe totū ad imitationem grecorū contuliſſet: effinxiſſe vim Demoſthenis copiā Platonis: iucūditatē Socratis. Unde dictū eſt nomen effigies figura ad viuā alteri⁹ ſimilitudinē: vel ad veritatis imaginē facta tam in picturis q̄ in ſculpturis.

Fingo

effingo.

effigies.

¶ Epitome capitis. cccxliii.

¶ Obire ſignificat exequi et perficere munus aut officium ei⁹ quod additur vt obeo legationem prouinciam diem aut mortem. Quādo aūt nihil additur vt obiit ſignificat mortuū eſſe q̄ſi omnia officia executum: ſicut oppetere mortē id eſt terram mordicus petere dicere licet aut abſolute. Oppetere pro eo qd̄ eſt necari ſeu occidi aut potius occiſum terram mordicus petere ne vocem viro indignam emittat: ſed interdum etiam pro morte fatali ſeu naturali dicit̃. Similiter defunctus ⁊ perfunctus variis officiis dicitur: ſed dum nihil additur intelligit̃ toto munere vite defunctus. id eſt mortu⁹. Detulit autem per ſe poſitum ſignificat accuſauit. vt auctor declarat.

¶ Obeo legationē: Prouinciā. mortem. diem.
¶ Item oppeto mortem defunctus et perfunct⁹ ac defero. Cap. cccxliii.

Obeo cū diuerſis

Obeo legationem. id eſt exequor munus ⁊ officium legatiōis obeo prouinciam: exequor officiū prouinciale. Ita obeo mortem: exequor ⁊ perago mortem vel adeo mortem quemadmodum dicitur q̄ obiiſſe diez pro adiuiſſe. Item obiit diē ſuū idē eſt qd̄ mortuus eſt. ⁊ ibit ad diē fati. Ut apd̄ Sulpitium. Nunciatum eſt Marcellum diem ſuuz obiiſſe Pretermittimus aūt nonnūq̄ illū accuſatiuuz dicentes Marcellus obiit. quod itez fit in illis ſignificatiōe ſimilibus verbis: oppetiit ⁊ defunctus eſt: atq̄ etiam detulit et ſi qua adhuc alia. Nā in priore ſubintelligitur actūs mortē in poſteriore ablatiu⁹ vita. Quid ſigni q̄ ſepe reperimus hec nōia his verbis eſſe adiūcta. Eſt autem oppetere frequentius quidem mori nō fatali ſed illata morte. Interdū tñ ⁊ fatali. Cice. in offi. Et aiax tradit̃ miles mortē maluiſſe oppetere q̄ mulieribus [ſi. Circe ⁊ Calipſo mulieres appellande ſunt] vt Ulyſſes fecit: inſeruiſſe. Item de diuinatiōe. Aequius eſſe cenſuit ſe

Obiit.
Oppetiit
defunc⁹ eſt

maturā oppetere mortē ꝙ publij Aphricani filiā adoleſcētētē feminā emiſit: ipſe paucis poſt dieb⁹ eſt mortu⁹. Sine accuſatio vt apd̄ Uirg. O terqꝫ quaterqꝫ bti. Quis ante ora patrū troie ſub mēnibus altis Cōtingit oppetere. Defunctus Perfunct⁹ Defunctus quoqꝫ dr̄: quaſi perfunctus munere viuēdi ideoqꝫ vt dicimus perfunctus eſt ſiue defunct⁹ officio pretorio: munere edilitio: cura tribunitia: ita defunctus vita. i. ab hac adminiſtratiōe ab hoc munere: ab hac ꝓcuratione ceſſauit: vt apud eundē. Defunctaqꝫ corpora vita Detulit aūt qd̄ tertio loco poſui in id ſignificatum accipio: cum eſt pro accuſauit: vbi ſubintelligit̄ re⁹ vt Quint. Diuitē detuli reū: ꝑaup inimic⁹ occiſi Defero. pater. ¶ Epitome capitis. cccxliiij.

¶ Ueſtigo eſt inquiro quaſi per veſtigia: ſed inueſtigo ⁊ perueſtigo ſignificāt nō ſolū quero: ſꝫ etiam et quidem frequentius querendo inuenio

¶ Perueſtigo: inueſtigo. Cap. cccxliiij.

Perueſtigo Inueſtigo Ueſtigo. PEr ueſtigo ⁊ inueſtigo nō ſolum quero ſed ⁊ quidem frequēt⁹ querēdo inuenio vt ſit veſtigo quero inueſtigo quaſi acquiro. Ductuꝫ eſt autem hoc verbū a veſtigijs tāꝙ ſignis indicijſqꝫ quib⁹ ad rei noticiā peruenimus. Ci. iij. de oratore. Ipſa tractatio ⁊ queſtio quottidie ex ſe gignit aliquid: qd̄ cum deſidioſa delectatione veſtiges. Idem in eodē lib. ij. Noſſe regiones intra quas venias ⁊ perueſtiges qd̄ queras. Idē pro ligario. Sed qm̄ diligentia inimici inueſtigatum eſt quod latebat confitendum eſt vt opinor. Terētius. Nihil tā difficile quin querendo poſſit inueſtigari

¶ Epitome capitis. cccxlv.

¶ Nutriuntur parui vt creſcant nutriunt̄ etiā adulti vt viuant quomodo etiam ali dicunt̄: ſed res incorporee alūtur vt creſcāt duntaxat hoc eſt augentur ⁊ fouentur.

Nutriri ¶ Nutriri ⁊ ali quid ſignificent. Cap. cccxlv.

NUtriri eſt et paruulorum vt creſcāt: vnde nutrices dicuntur. nutritijqꝫ q̄ curam infantiuꝫ habēt habuerunt vel: et adultorum vt viuant. Ali. Ali quoqꝫ in eodē ſignificato: vnde lex illa. xij. tabularum Liberi parentes alant aut vinciantur: at in rebus incorporeis frequētius vt creſcāt. Qui. Sed alere facundiā: vires augere eloquentie poſſit. Perinde ac ſi dixiſſet augere facundiam: augere vires eloquentie poſſit. Cice. Sed nec illa extincta ſunt: aluntur potius ⁊ augent̄ cogitatiōe ⁊ memoria mea. Coniungit ⁊ ipſe hec duo ſicut ſolem⁹ in multis q̄ ſimilia ſūt vt poſſum ⁊ licet: ⁊ mun⁹ ⁊ officiū: vt mens animuſqꝫ Uirg. Hos ſucceſſus alit. i. quaſi horum animos ſucceſſus augeſcere facit.

¶ Epitome capitis. cccxlvj.

¶ Spero ⁊ confido pro credo leguntur tam de preterito ꝙ de preſenti ⁊ futuro: vt auctor exēplis docet.

Deſpero ⁊ confido. Cap. cccxlvj.

SPero pro credo vſitatum eſt ſiue de pn̄ti loquamur: ſiue de preterito. De pſēnti. Qui. Facilis vt aiaduertere vos ſpero defenſionis mee curſus eſt. De preterito idē. Et innocētiā quidē puelle ſatis vt ſpero defendimus. Et Cic. Spero iā ꝓbatā eē amicitiā noſtrā. Silr̄ ꝯfido pro credo: tū in preterito: tū in pn̄ti: tū ī futuro. In preterito. Qm̄ ꝓbatā rationē officij mei vobis eſſe confido. In pn̄ti ꝙꝙ a Cratippo nr̄o principe hui⁹ memorie philoſophorꝫ hec te aſſidue audire atqꝫ accipere confido. In futuro: ita fore cōfidim⁹. Hec exēpla ex Cicerone ſunt. Spero. Cōfido.

¶ Epitome capitis. cccxlvij.

¶ Dicere ſniam ꝯpetit ꝯſiliario: ferre iudici: ſꝫ interdū dicere ꝓferre legit̄. Silr̄ dicere leges differt a ferre. Nā ferim⁹ ad nr̄os: dicim⁹ ad victos. De dico ſniam: ⁊ fero ſniaꝫ. Ca. cccxlvij.

DIco ſentētiam conſiliarius fero ſniam iudex. quorꝫ exēpla frequētiora ſunt ꝙ vt a me repeti debeant. Nōnūꝙ tū dico ꝓ fero: vt apd̄ Qui. Apd̄ iudices quidē ſcd̄m legē dicturos ſniam: de ꝯfeſſis ꝑcipere ridiculū eſt. Iuris ꝙ ꝯſulti hoc vbo in hūc ſenſuꝫ frequētiſſime vſi vident̄ Dico leges aliud ꝙ fero leges. Eſt eīn ferre ad ſuos: dicere fere ad victos: vt Liui: lib. xlvj. Nihil ea mouerūt regē tutā fore bellis: aſiā ratum qn̄ perinde ac victoriā ſibi leges dicerentur. Dicere ſententiam. Ferre ſententiam Ferre legē dicere legē

¶ Epitome capitis. cccxlviij.

¶ Circūſto. i. circūdo ſtādo proprie. Circūſiſto i. inuado ⁊ irruo ⁊ aggredior: territificādi gratia ſed interdum etiam terroris auferendi. Interdum pro circūſto ⁊ circūſiſto.

¶ De circūdo ⁊ circūſiſto. Cap. cccxlviij.

CIrcunſto et circunſiſto vtrūqꝫ facit circūſteti: ſꝫ primū ꝓ circundo: alterū ꝓ inuado ⁊ irruo: ⁊ q̄ſi territificatiōe aggredior. Uirgi. Circūſtant aie dextra leuaqꝫ frequētes: Idē. At feſſi tādē ciues infāda furētes. Armati circunſiſtūt: ⁊ alibi. At me tū p̄mū ſeu⁹ circūſtetit horror. Qui. in apes paupis Cū me euocaſſꝫ ſubito trepidū totoqꝫ fortune ſue ſtrepitu circūſteriſſet. Nonnūqꝫ nō territificādi. ſꝫ erroris auferēdi gr̄a ponit̄: vt Ceſar ī cōmen. Si qs grauiore vulnere accepto deciderat circūſiſtebāt hoc eſt ſocij iacētē exhortabāt̄ tela hoſtiū arcētes. Nōnunꝙ ēt vt circūſto accipit̄ vt apd̄ eundē: ⁊ mercatores ī oppidis vulg⁹ circūſiſtit q̄buſqꝫ ex regionib⁹ veniāt: q̄t ibi res cognouerit ꝓnūciare cogit q̄ etiā mō apd̄ Quin. accipi ſolet. Circūſto Circūſiſto

¶ Epitome capitis. cccxlix.

¶ Uſurpare eſt vti ſeu vſitari tū dicto tū facto ſed cum accuſatiuo: interdum proqꝫ dictito ponitur ſicut: frequentius pro factito.

¶ De vſurpo. Cap. cccxlix. Uſurpo.

USurpare eſt vti ſiue vſitari. tū dicto tū facto. Ci. ī orat. Poſt inuēta cōcluſio eſt: q̄ credo vſuros veteres

illos fuiſſe ſi iā nota atqꝫ vſurpata res eēt: quā inuēta oēs viſos magnos oratores videm⁹. Hoc etiā ſic dicere licebat in eandē ſententiā: poſt inuenta concluſio eſt. quam credo vſurpaturos illos fuiſſe: ſi iam nota atqꝫ vſurpata res eēt quā inuentā oēs vſurpaſſe magnos oratores videmus. Idē. Qđ ſemper vſurpamus in oībꝰ dictis ac factis minimis ac maximis: cū hoc decere dicimus: illud non decere. Idē. Preclare eñ hoc eſt vſurpatum a doctiſſimis: quorū ego auctoritate non vterer: ſi mihi apud aliquos agreſtes habēda eē t oratio. Sed cū apđ prudētiſſimos loquar quibus hec inaudita non ſunt cur ego ſimilem me ſiquid in his ſtudijs opere poſuerim perdidiſſe. Dictum eſt igitur ab erudítiſſimis viris niſi ſapientem liberū eē neminē. Vſurpatum ⁊ dictum pro eodē accepit: ſicut doctiſſimis ⁊ eruditiſſimis. Quid multa cum frequenter iuriſconſulti vtantur vſurpo predictorum pro factito minus dubium eſt.

¶ Epitome capitis.cccl.

¶ Preſto ſum idē eſt quod ad ſuz. i. auxilio ſum ſemperqꝫ fere verbo ſum ſimplici coheret. Ad ſum autem tria ſignificat. Primum preſentē eē idqꝫ naturaliter ſignificat ⁊ ablatiuū mediāte prepoſitione in regit: aut datiuum. Alterū auxilio ſeu preſidio eſſe: quo mō aduocati adſunt. Tertiū aduenire ſeu aduenturū eſſe. Que tria etiam preſto eſſe ſignificat.

¶ De preſto ſum: ⁊ ad ſum. Cap.cccl.

Preſto ſuz
Ad ſum.

PReſto ſum idez eſt quod adſum: nec alteri fere verbo coheret niſi de v̄bo ſubſtantiuo et huic ſimplici. Nā preſto adſum magis poeticū eſt. qđ igit̄ ſignificat adſum. Tria: vnū naturaliter: duo: per quendā flexū ⁊ diriuationem. Primū preſens ſum qđ modo cū ablatiuo iūgit̄ in p̄poſitione ſeruiente: vt apud Ci. de ora. In pauli lingua non affuerat. modo cum datiuo vt apud eundē in philipi. Oībus his pugnis Dolobella affuit: Et apud Quint. Nā in his libris obſeruationū a Septimio editis affuiſſe. Ciceronem tali cauſe inuenio. Secundū eſt hinc dictum: quo ſepe corrogam⁹ qui nobis adſint. periclitantibus: quales ſunt aduocati quorum officium eſt adeſſe in iudicio. Sed ipſum illud adeſſe in iudicio. Sed ipſum illud adeſſe fauere eſt preſidioqꝫ eſſe ideoqꝫ dicimus adeſſe ꝓ eo quod eſt eſſe preſidio. Virgi. Modo Iuppiter adſit. Et iterum. Adſis o tandem ⁊ placid⁹ tua numina firmes. ⁊ in ꝓſa. Qui. Nūc oēs in auxiliū deos ipſumqꝫ in primis quo nec preſentius aliud: nec ſtudijs magis ꝓpriū eſt numē inuocē vt quantū nobis expectationis adiecit: tantū ingenij aſpiret: dexterqꝫ ac volens adſit. Idē. Si tamen pater qui diuiſit patrimoniū ⁊ reos parricidij defendit ſic agat qđ contra legē ſufficit. Parricidium obijcitur iuuenibus quorū pater viuit: atqꝫ etiam liberis ſuis adeſt. Tertiū eſt aduenio ſeu magis aduenią: nam prope idē ſunt. Iam veniet et iam preſens erit. Itaqꝫ aderit accipitur vtroqꝫ ſine pro vtrouis. Virgilius. Iamqꝫ aderit multo Priami de ſanguine Pyrrhus. Et iterum. Huc ades o formoſe puer. Et Huc ades o galathea quis eſt iā ludus in vndis. Et iteruz. Huc ades o melibee caper tibi ſaluus ⁊ hedi. Vbi ſi eadem foret ſignificatio que in illo preſens ſit: hic ades non huc diceretur: ergo huc ades pro adſis: idem eſt qđ huc veni. Has eaſdem ſignificationes habz preſto ſum et eadem ratione: in prima Ciceronis exemplum eſt in Bruto. Quibus quidem cauſis tu etiam Brute preſto fuiſti. In ſecūda eiuſdem pro murena. Ius ciuile didicit multum vigilauit: laborauit preſto multis fuit. Et pro eodez. Tu interea Rome videlicet amicis preſto fuiſti. In tertia eiuſdem ad Herennium. Hyrūdines eſtiuo tempore preſto ſunt: hyeme pulſe recedūt. Et in epiſtolis frequēter. Stator tu⁹ cum litteris mihi preſto fuit. Et prope accipi ſolet hoc vltimum pro eo quod nunc dicim⁹ cōparco. vt ſi quis aliqua dignitate imperio vel affectus alteri ſic iubeat: cras mihi ad hūc locū et ad hanc horam preſto ſis: id eſt compareas et te repreſenites atqꝫ exhibeas mihi.

¶ Epitome capitis.cccli.

¶ Flemus lachrymis. Gemimus pectore: vt q̄cunqꝫ premuntur. ploram⁹ voce flebili. ĩploramus ſic opem orantes. Plangimus pectus cōcutientes. Eiulamus voce muliebri. Vociferamur voce effrenata. Lamentamur voce querela ⁊ doloroſa.

¶ Flere: gemere: plorare: plangere: eiulare: vociferari: ⁊ lamentari: qđ differant. Cap.cccli.

FLere ē lachrymis: ideoqꝫ tantū hominum ſicut ridere. Gemere eſt in pectore cum pre anguſtia in ſonū prorumpit: ideoqꝫ et iumenta ſub nimio pōdere gemūt: ⁊ inanimata quoqꝫ cum nimis onuſta ſunt gemere dicuntur: vt apud Virgiliū gemuit ſub pōdere cymba. Plorare eſt voce flebili ⁊ effuſa dolorem ſuum aperire. Vnde ĩplorare eſt plorando opem orare. Plangere ē percuſſione ⁊ verberatione pectoris: capitis: vultus: aliorum ve membrorū ſe in dolore affligere: regitqꝫ poſt ſe accuſatiuū. Ideoqꝫ per trāſlationem dicuntur fluctus plāgere littora quaſi ad declarandum dolorem in modum lamentationis. Eiulare eſt voce ſublata flere: quod magis mulierum eſt proprium. Vociferari eſt voce effrenata non modo dolorem: ſed etiam indignationem (qꝫ indignatio doloris genus eſt) oſtendere. Interduz ſine affectu: ſed tamē vehementius exclamare. Lamentari eſt voce querula: et triſti oratione cladem teſtari ſuam. Que exempla lecturis hoc opus inueſtiganda relinquimus.

Fleo
Gemo
Ploro
Imploro
Plango
eiulo.
Vociferari
Lamētor

¶ Epitome capitis.ccclij.

¶ Exiſtere ⁊ extare ē eminere ⁊ ſupereſſe. Sz exiſtere cum motu quaſi procedēdo aut exurgēdo ſeu emergēdo. Extare etiam ſine motu.

¶ Eſt eñ exiſto q̄ſi exeundo ſto. Exto q̄ſi extra

ſto. Unde apud Iuuenalē: ⁊ ſtantē extra pocula caprum: dici poſſet vno vocabulo extantem. Uñ extant que non exciderunt tam libri ꝙ relique res ſupereſſe dicuntur homines ſuperſtites: q̄ ſcȝ ſuperſtant reliquis decidētibꝰ aut vbi reliqui deciderint. Au. Gellius docet ſupereſſe ſignificare ſuper .i. plus ꝙ ſatis eſt eſſe.

De exiſto ⁊ exto. Cap. ccclij.

Exiſto
Exto

Exiſtit ⁊ extat quorū verborum vnum atq; idem preteritum eſt: ſimile quiddā ſignificant: qđ eſt eminet et ſupereſt: ſed primū cum motu: alterū ſine motu: vt illud ſit ꝑdit vel exurgit: hoc vero ſuperſtat. Cicero de diuinatione: atq; delapſus in flumē nūꝙ comparuiſſes: me contremuiſſe timore perterritum: tum te repente extitiſſe. Et iterum in eodem libro. Summerſus equus voraginibus nō extitit. Adhuc iterum in eodem. Uocē ab ede Iunonis ex arce extitiſſe. Atq; iterum. Neq; diu vlla vox extitiſſet: ⁊ in ſecundo. Anguem ab ara extitiſſe. Et iterū. In Lyſandri ſtatue capite delphis extitit corona. De rebus quoq; mentis exiſtere dicimus: vt idem in Lelio. Exiſtit hoc loco queſtio ſubdifficilis. De extare vnum exemplum Uirgilij geor. iij. ſufficerit. Stant circunfuſa pruinis Corpora magna boum: confertoq; agmine cerui. Corpent mole noua ⁊ ſummis vix cornibus extant. Quo fit vt de libris qui demortui non ſunt: dicamus extare. vt extāt pauciſſimi Uarronis libri. plurimi non extant. Nam vt de homine qui adhuc viuit loquimur ſupereſt quaſi non ſubter ē ſub terra humatus.

Superſtaz

Ita de rebꝰ extant: quaſi extra ſtant non intra et in tenebris latent. Cicero in ora. Que vt ſcis extat oratio. ⁊ de ſenectute. Et tamen ipſius Appij extat oratio.

Epitome capitis. cccliij.

¶ Conciliare ⁊ inire ſignificant quaſi comparare ⁊ contrahere: ſed dicimur cōciliare nobis amorem et beniuolentiam: non gratiam. Et e diuerſo inire gratiam: non amorem cur beniuolentiam. Nam inire eſt magis fauorem comparare ꝙ amorem. Reconciliari aūt et in gratiā redire idē ſunt: niſi ꝙ reconciliamur per aliū redimus etiam per nos: idq; etiam cum inanimatis. Preterea conciliamus nobis. id eſt comparamus laudem. famā. honores ſimiliaq; nō inimus. Rurſus inimus non conciliamus proprie rationem. fedus. pacem ſocietatem. bellū pugnam viam. ⁊ ceteras res graues ac magni momenti quaſi capeſſentes ⁊ ingredietes: quocirca non dicam: ineo prandium ⁊ cenam: vt ineo conuiuium. Unde ⁊ rei magne principium: initium vocari ſolet: a grecis proemium. Iniēs q; abſolute poſitū rebus magnis. vt etati: pueritie: adoleſcētie: veri: eſtati: hyemi: anno nouo et ſimilibus duntaxat accommodari.

¶ Conciliare amorem ⁊ beniuolētiā nos dicimus: inire autem gratiam. Ca. cccliij.

Concilio.
Ineo

Conciliamus amorē nobis alicuius: conciliamus beniuolentiā nō aūt cōciliamꝰ gratiā. Rurſus inimꝰ gratiā: non aūt inimus amorē aut beniuolētiā. Quorum oim orationū eadē fere ſentētia eſt ac ſi hoc verbo vterer cōparo vel contraho: niſi ꝙ inire gratiam eſt magis fauorem comparare ꝙ amorē: vt apud Quintil. Quinctiā hoc timeo ne ex eo minorē gratiam liber ineat: ꝙ pleraq; non inuēta per me ſed ab alijs tradita ꝯtinebit.

Recōcilio

Recōciliari tñ ⁊ in gratiā redire idē ſunt: quotiēs amici interpoſita aliqua offenſa: cū aliꝙ diu fuerūt inimici in priſtinā redeūt beniuolētiā ac familiaritatē. Sed redire ingratiā etiā cū inanimatis ſolemus. Unde Ci. de ſenectute. In gratiā cū voluptate redeamꝰ. Preterea conciliamꝰ nobis laudē: famā: honores ſiliaq;: nō iminꝰ. Qui. li. ij. Nā ⁊ plus auctoritatis afferūt ea q̄ nō preſentis grā litis ꝑparata: ⁊ laudē ſepe maiorem ꝙ ſi noſtra ſint conciliant. Rurſus ineo rationē: ineo fedus: ineo pacem: ineo ſocietatē: ineo bellū: ineo pugnā: ineo viā: q̄ſi capeſſo: atq; ingredior. qđ nō niſi fere in re momētoſa ſiue graui grandi ve dici ſolet. Nā non ita recte loquor ineo prādiū: cenā: q; vt ineo ꝯuiuiū.

Initium.
Proemiū

Uñ pricipiū rei maioris initiū vocaꝛ: vt initiū rōnis Qui. ꝙ teſtāte q̄ait Qđ pricipiū latie vl' exordiū dr̄ maiore quadā rōne greci videꝛ ꝓemiū noiaſſe. qđ a noſtris mō initiū ſignaꝛ. Et huꝰ verbi participiū abſolute poſitū ſine regimine maioribus rebꝰ adhibeꝛ: vt ineunte pueritia: ineūte adoleſcētia: ineūte etate: ineūte vere: ineūte eſtate in eūte hyeme: ineūte anno nouo.

Iniens.

Nō aūt ineūte dormitiōe: ineūte ꝯuiuio: ineūte die: ineūte nocte: ineūte hora: ſed incipiente niſi dicimꝰ illud ipſum ineunte certis nominibus debere adiungi: que ſunt ea que modo expoſui.

¶ Epitome capitis. cccliiij.

¶ Obruere eſt operire aqua aut terra ſiliq; re q̄ ꝓijci pōt: ⁊ per metaphorā etiā ad animum trāſferꝛ cōpetitq; vino ⁊ ſomno. Ingurgitari aūt quēuis multo cibo dicimus ꝙuis ⁊ vino ꝙ q̄s ſe ingurgitat: ſicut crapſari tā de potu ꝙ de cibo dr̄. Cuiꝰ igurgitatio ⁊ repletio crapula dr̄.

¶ Quid ſit obruere ⁊ ingurgitare et crapulari. Cap. cccliiij.

Obruo.

Obruere eſt operire ſiue aquā: ut obrutꝰ vndis ſiue terra: vt obruere verſata cerealia munera terra. Siue per trāſlationē ad aīm. vt Quin. Tot voluptates obruere poſſunt vnū dolorē.

Ingurgito.

Sȝ de multo vino potādo etiā dicimꝰ. ſicut ingurgitare de aſſumēdis multis cibis. Cic. ꝓ deiotaro aut vino ſe obruiſſe nudūq; ſaltaſſe. Et in Antoniū vt fratrē imiteꝛ ſe obruit vino. Et in eūdē Idē cū ſe cibis ingurgitaſſet.

Crapulor.
Crapula.

Ingurgitare aliquādo vtrūq; ꝯplectiꝛ ſicut crapulari nō mō in vino. ſed etiā in cibo: vñ ſit crapula: vt idē in eūdem. Edormi ineq; crapulam ⁊ exhala.

Epitome capitis. ccclv.

¶ Deuenire eſt quaſi deorſuz venire: vnde recte
deueni in planũ: in vallem: ⁊ a conſimili in pau-
pertatem ac miſeriam. De enim ſepe ſignificat
deorſum: vt deuoluo deorſuz voluo. Deſpicio de
orſum inſpicio: ⁊ quia quem contemnimus non
aſpicimus: ſed deſpicimus ideo deſpicere acci-
pitur pro contemnere. vt in buco. deſpectus ti-
bi ſum: nec qui ſum queris alexi. Eſt tñ proprie
deorſuz inſpicere: vt eneid. primo. Et iam finis
erat quũ iuppiter ethere ſummo. Deſpiciẽs ma
re veliuolum terraſq; iacẽtes. Sicut ſuſpicere
ſurſuz aut ſuſum iſpicere. vt attenuati ſunt ocu-
li mei ſuſpiciẽtes in excelſuz. Deſpicere aũt eſt
circũſpicere ⁊ cõſiderare: referturq; ad mentẽ
Peruenire eſt ad intentũ finem venire quaſi ad
ardua. Unde proprie dicas perueni in montem
ad diuitias ad honorem magnum: ⁊ ſimilia.

De deuenio: ꝑuenio: deſpicio: ⁊ diſpicio quo-
mõ eis ſit vtendũ ⁊ q̃d ſignificent. La. cccl v.

Deuenio. Peruenire D Euenimus in montem: deue-
nimus ad diuitias min⁹ vſitatum ac
minoris rationis eſt q̃ peruenimus
in montez. peruenimus ad diuitias.
Similiter ediuerſo deuenim⁹ in planum: deue
nimus in vallem quoties ab editiore loco profe
cti ſumus vſitatius probabiliuſq; q̃ peruenim⁹
in planũ: peruenimus in vallem. Ita deueni in
paupertatem quaſi deſcendi ⁊ delapſus ſum in
Deuoluo. humiliora. Deuoluo deorſum voluo ⁊ deuoluere
rogos deuoluere trabes deuoluere ſaxa: deorſũ
Deſpicio. precipitare. Deſpicio deorſum aſpicio: ſicut ſu-
Suſpicio. ſpicio ſurſum aſpicio. Inde per tranſlationem
cum quis alium contemnit ac parui facit deſpi-
cere dicitur quaſi infra ſe ⁊ ad pedes ſuos pro-
iectum aſpicere: quemadmodum ſuſpicere eſt
venerari: quaſi ſupra nos aſpiciamus illuz eſſe
Diſpicio collocatum. nam deſpicere eſt prouidere et cir-
cũſpicere mente tanq̃ in omnem partem lumi-
Diſpicẽtia na mentis intendere: omniaq; diſcernere: a quo
diſpicientia dicta eſt circũſpectio ⁊ prouidẽtia
vel conſideratio diligens atq; diſcretio.

Epitome capitis. ccclvi

¶ Occupare eſt rem vacuam poſſeſſore primũ
inuadere ⁊ ante alios capere: aut vi capere. Oc
cupatio autem ſchema eſt ſeu figura qua preue-
niendo dicimus qđ ab aliis dictum iri veremur
quaſi ſit quod vulgo dicunt ſermonis preoccu-
patio. Occupat⁹ vero dicitur qui ante negocio
detentus nõ poteſt alteri intendere. Unde ⁊ oc-
cupatio rei neceſſarie ⁊ cui ante alias vacare de
bemus diligens. vacatio.

Quid ſignificet occupare. La. cc:lvi.

Occupare. O Ccupare eſt locum tenere aut
capere ⁊ vi capere: vt apud Liuiuz li.
xxxiii. nam et ipſis vocantibus vrbez
hanc accepi: non occupaui. i. nõ vi ac-
cepi: aut mea ſponte accepi: non aliorũ rogatu.
Sepe vero ante capere eſt: vt aliqui loquunt̃:
Occupatio. preoccupare. Unde ſchema illud occupatio ap-
pellatur quotiens que dici ab alio poterant: ea
ſi preueniendo dicimus in noſtram partem.

ne nobis poſtea officerent retorquentes. Cice.
offi. li. i. Sunt autem nulla priuata natura: ſed
aut veteri occupatione vt ii qui quondam in va
cua venerunt. Certe primi illi qui venerũt in va
cua non potuerunt in aliena ire vt iſti aiunt qui
volunt occupare vtiq; eſſe in aliena re ſe poſſeſ
ſorem facere. Proprie eſt eniz occupare quod in
medio ſiue in medium: atq; cõe poſitũ eſt ante
ceteros capere. Quod teſtatur. Quinti. dicens
Multa nihilominus que libera fuerant: tranſe
unt in ius occupantium: ſicut venatio ⁊ aucupa
tio. Inde occupatus dicit̃ qui ante negocio ali
quo detentus non poteſt alterius negocio ope-
raz dare. Cic. Nemo me ꝯuenire valuit cũ eſſez
occupatus: hoc eſt cum cauſarer me quibuſdaz Occupat⁹.
aliis negociis eſſe preuentum. atq; hinc vocat̃ occupatio.
occupatio cum alicui neceſſarie rei ⁊ cui añ oĩa
operam dare debem⁹ cum diligentia vacamus

Epitome capitis. ccclvii

¶ Peto ad rem relatum tam in bonum q̃ in ma
lum accipitur. ad perſonam vero proprie in ma
lum cũ ablatiuo preſertim ſine prepõne vt peto
te gladio. veneno. inſidiis. dolo. Peto aũt malo
aut telo. i. iceſſo. aut percutio iactu teli ac pomi
Poſco autem eſt rem debitam ac honeſtam pe
to. Repoſco rem meam repeto. Poſtulo rez iu-
ſtam aut iuridice requiro. Petimus etiaz humi
liter. Expoſtulamus autem cum querela apud
amicos officium amicitie requirentes: frequen
ter ſequente ablatiuo ⁊ prepoſitione cum. Fla-
gitamus vehemẽter poſtulantes: ſed adhuc ve
hementius efflagitamus.

Peto: poſco: poſtulo flagito: quid ſi
gnificent. La. ccclvii.

P Etere eſt in bonum ⁊ in malũ: quod Peto
declaratur per ipſam rẽ: aut bonũ
ſignificantẽ: aut malũ: vt medic⁹ ſa-
nitatem egri petit: pater laudẽ filii
tu diuitias ego voluptatẽ peto. Itẽ
mali filii petunt mortem patris: ſerui mortem
dominorum. medici longitudinem morbi Pete
re autem mortez alterius. item petere caput al-
terius: petere pharnam: petere pudorez eiuſdẽ
accipitur in malum: q̃ illa in hominis perniciẽ
petas: ſiue q̃ ea oppugnes. At cum nõ in rẽ ſed
in ꝑſonã referĩ: peto vtiq; cũ ablĩo in malã par
tẽ accipit̃: vt peto te gladio: peto te veneno: pe
to te iſidiis. nã illud apđ Uir. Malo me galatea
petit laſciua puella Idẽ eſt qđ malo me inceſſit
⁊ pomorũ iactu ꝑcutere me ſolet. Et ideo quaſi
audacie culpeq; ſibi conſcia dicit̃ ⁊ fugit ad ſali
ces. Ab hac ſignificatione abſunt alia vba po- Poſco.
ſco qđ eſt ꝓprie rẽ debitã ⁊ honeſtã peto Inde Poſtulo
repoſco qđ eſt rem meã: ⁊ qđ mihi debes reddi
peto. Poſtulo eſt quodãmõ requiro: vt res: locus
ꝑſona: tẽpus: cã poſtulat: ⁊ tanq̃ rez iuſtã peto.
Curtius: poſtulabat aũt magis q̃ petebat: niſi
accipim⁹: vt Uarro apđ Ser. vult: humiliter pe
tebat. Sic eñ ait poſcere eſt cũ aliquid ꝑ meri
to noſtro dei poſcim⁹: petere vo eſt cũ aliquid Peto
humiliter ⁊ cũ precib⁹ poſtulam⁹. Et expoſtulo et poſtulo.
qđ eſt cũ querela apud amicos requiro: ⁊ quaſi

Officium in alio deſidero. vt Terentius in adelphis Quam ipſi fecerunt vltro iniuriam expoſtulant Sed frequentiſſime poſt ſe habet ablatiuū ſeruiente prepoſitione cū: vt quid habes quod me cum expoſtules:

Flagito.

Flagito vehementer ⁊ plus ꝙ poſtulo: vt Cicero. pro Quinti. ꝙꝙ hoc cauſa poſtulat: non tamen flagitat. Et Quintilianꝰ. ad Thriphonem Efflagitaſti quotidiano conuicio vt libros quos ad Marcellum meum de inſtitutione oratoria ſcripſeram: iam emittere inciperem. Que verba etiam Ciceronis ſunt in epiſtola ad Quintum fratrem.

Epitome capitis. cclviij.

¶ Labare prima breui eſt ruere ⁊ repente cadere. Labi vero priori lōga leniter ſenſimq; deorſum ire: Delabi autem proprie eſt deorſum labi Labuntur etiā in lubrico leniter. cadentes. Lapſus tamen pro ruina legitur. Is quoq; lapſus qui per infirmitatem animi ac imprudentiam deliquit. Elabi vero dicitur periculum euadere Labaſcere quoq; animus a labi dicitur per trāſlationem. in elaboratū dicitur non ſatis labore excultum: vnde vicio datur. Illaboratum ſine labore factum quod laudi datur quaſi ſuapte natura natum aut factum.

Labo ⁊ labor quid differant. Ca. cclviij.

Labo Labor.

Labo ⁊ labor ita differunt: ꝙ labare eſt ruere ⁊ repēte cadere: vt apō Uir. Labat ariete crebro ianua. Labi vero leniter ſenſimq; deorſum ire: vt labuntur flumina: labitur celum: labuntur dij a celo: non labāt Quint. Ut numen deus delabi ſyderibus ⁊ venire de liquido puroq; aere videbaꝉ. Cic. Non quaſi vnū ex hac vrbe miſſum: ſed quaſi de celo delapſum in hanc vrbem intuetur. Adeoq; demōes magis e celo laborūt: ꝙ lapſi ſunt.

Lapſus.

Angeli vero aſſidue ad nos labunꝉ. Labi quoq; dicunꝉ q̄ in lubrico iprimētes veſtigia ad terram ferunꝉ: non cū ruina: ſed lentius ⁊ cum aliqua mora. Tametſi nōnunꝙ lapſus ꝓ ruina accipiꝉ ⁊ per trāſlationē de corporeis ad icorporea: de eo q̄ au. per īfirmitatē animi: aut per ip̄rudētiā deliq̄t: dicimꝰ lapſus eſt q̄ſi pes animi vnꝰ ābo ve q̄ ſunt fortitudo ⁊ prudētia i lubrico lapſi ſint

Elabi.

Elabi quoq; ꝑiculū fugere diciꝉ eo mō quo anguis lubricꝰ: murena vel aut anguilla manu ꝓheſa lapſu fugit. i. manu elabiꝉ: ita q̄ e medio periclo euaſit: elapſꝰ dr̄ Uir. Ecce aūt elapſꝰ pyrrhi de cede polites. Sed hic nō eſt trāſlatio vtpote in re corporea erit trāſlatio i incorporea. Quit. Seruiū quidē Galbam miſeratione ſola qua non ſuos modo liberos paruulos in cōcione deduxerat: Sed Galli etiam Sulpitij filium ſuis ipſe manibus circuntulerat: elapſum eſſe cum aliorum monumentis: tū Catonis oratione teſtatum eſt. Cic. Hic Tito fratre ſuo cenſore qui ꝑmus ante me fuerat elapſus eſt. i. accuſatorum quaſi prehenſantiū manus effugit Trāſlatum quoq; illud Terentianū eſt a labo non a labor.

Labaſco.

Labaſcit victꝰ vno verbo ꝙ cito: Labo primā breuem habet. Labor primā longā: hinc labor laboris ⁊ laboro ras. primā breuē q̄d an ab altero illoꝝ verborū diriueꝉ: ⁊ ab vtro potꝰ liberū opinaturis relinquo: hoc tū non omittēs

Inelaboratum. Illaboratum.

in elaboratum dici: quod non artificio ſatis excultum eſt. Illaboratum vero quod ſine labore videtur factum: illud vicio dari ſolet. hoc laudi. Quin. de Ci. ait. Cū interim hec oīa que vix ſingula quiſq; intentiſſima cura cōſequi poteſt: fiunt illaborata ⁊ illa qua nihil pulchrius oratio pre ſe fert tamen feliciſſimam facilitatē.

Epitome capitis. cclix.

¶ Deligere eſt q̄d magis idoneū ſit ad aliquam rem decernere quaſi de multis legere. Eligere eſt ad noſtrū cōmodū aut ad electi dignitatem e duobus aut pluribus legere. Delectū agere ē diſpicere quis cui rei ſit idoneus: Fieri autē pt vt idē deligaꝉ. i. decernatur magis idoneus et eligaꝉ quaſi e multis ad dignitatē ſublimandꝰ vt princeps bonꝰ. Deligo aūt actm̄ ſine prepoſitione regit: aut mediante ad Eligo mediante in vt delegi te principē aut ad pricipatū gerēdum elegi te in principē. Pares aūt dicunꝉ cooptari Ceterū dicimꝰ agere vel hr̄e delectū: nō facere nec cum alio verbo: differtq; agere vel hr̄e delectū ab deligere ꝙ deligimꝰ aliq̄n vnum tm̄: agimus autem vel habemus delectū inter multos

Inter deligere ⁊ eligere. Ca. cclix.

Deligo. Eligo.

Deligere ⁊ eligere ſic differunt deligere eſt q̄d magis idoneū ad rē agēdā eſt cernere. Eligere vero vel ad nr̄m emolumētū: vel ad illiꝰ q̄ eligiꝉ dignitatē. Delegit ſibi pplus romanꝰ imperatorē ad bella: vt Pōpeiū ad bellū mithridaticū

Agere ⁊ habere delectum

Imparator ꝗ delegit milites: nō elegit: ad rē videlicet bellicā idoneos: ⁊ inter eos agit delectū q̄s cui rei magis ſit cōmodꝰ. Et agricola delectū agit iter tauros: quos ſcindēdo ſolo quoſq; ꝑ eāde ſoboli deſtinet At ſi ex multis dareꝉ optio quē ſibi vellet eligeret nō deligeret. Idq; ſp fere dr̄ ī eodē ſenſu daꝉ tibi ſiue offerꝉ optio ⁊ daꝉ tibi ſiue offerꝉ electio. At Cic. Deligere inq̄t opꝫ quam velis deligere: de vxore loquens deligere dixit: quaſi ad res domeſticas adminiſtrādas. Nec inficias eo poſſe fieri: vt in aliquē cadat delectionis ⁊ electionis nomen: vt in ipſū principem quem ad honorem pariter et ad rēp. bene gerendam aſſumimus Ceterum deligo ſine prepoſitiōe actm̄ habere ſolet: vt pplus ro. delegit. Cn. Pompeiū imperatorem. Eligo alterum actm̄ ſine prepoſitione alterum cum prepoſitione: vt idem pplus elegit in principem ſibi octauium. Ci. inquit. Quos Ceſar in ſenatū elegerat. Et ſacerdotes eligunt ſibi pontificē vt clerus epm̄: rurſus conſul milites delegit: et milites imperatorem: naute gubernatorem diſcipuli preceptorem ſibi deligunt. Nā inter collegas pareſq; aut fere pares dicitur cooptare.

Coopto.

Liuiꝰ dictatorē dici placet: diciꝉ Marcꝰ Furiꝰ Camillus qui magiſtrū eq̄tū Luciū Emiliū cooptat. Cic. in Bruto. A quo in collegiū augurū fuerā cooptatꝰ. Illud nō eſt ſilētio tranſeundū

duobus tm̄ dici modis deligere ꝑ terq̄ per hoc ipſuz v̄bū. Uno agere delectu: altero hr̄e delectū nūq̄ facio delectū: q̄ duo modi drn̄t ab ipſa ſignificatiōe deligēdi: ꝙ deligim⁹ aliqn̄ vnū tm̄. Agere vero vel habere delectum ad multa ſemper refertur Apud Quin. legi facere pro agere

Facere delectum. qđ haud ſcio an vicio librarioꝝ factū ſit. an etiā ſic dicere liceat. Ita eniz legitur ꝓprietates ingeniorum prorſus diſpicere neceſſariu z eſt. In his quoq; certum ſtudiorum facere delectuz nemo diſuaſerit. Namq; erit alius hiſtorie magis idoneus: alius compoſitus ad carmē: alius vtilis ſtudio iuris: ⁊ nōnulli rus fortaſſe mittēdi.

Epitome capitis. ccclx.

¶ Percontamur ꝓprie arguēdi gratia interrogamus cauſa noſcēdi: ſciſcitamur cauſa ſciendi ¶ Addi poteſt ꝙ ſcrutamur ⁊ rimamur cauſa inuēdi. Percōtari autē q̄ a conto .i. pertica qua naute aquarum profunditatem indagant venit videtur poſſe etiā ſine reprehenſione dici: ſicut ⁊ percuncto: qđ eſt cum mora inquiro tractum ab his. qui excogitantes aliquid cunctantur.

Inter percontari ⁊ interrogare. Ca. ccclx.

Percontor Ercontari ſignificat interrogare q̄uis ſuapte natura ſpectet ad finem coarguendi. vt teſtatur Quit. dicēs Quid eni taz cōmune q̄ interrogare vel percōtari: quorū vtroq; indifferēter vtimur: cum alterum noſcendi alterum arguen

Interrogo di gratia videatur adhiberi. Interrogo igitur: vt ego interpretor noſcendi gratia adhibetur:

Sciſcitor. Percontor vero arguēdi. Sciſcitari vt ipſa vox indicat ſciendi cauſa interrogare eſt.

Epitome capitis. ccclxi.

¶ Debellare ē bello vincere aut bello capere ꝓprie homines. Expugnare pugnādo capere vel oppugnando vincere: proprie opera: moles: caſtra: vallos: caſtella: vrbes: naues ⁊ ſimilia Oppugnare autem et impugnare eſt pugnam mouere etiam citra victoriā: nam multi oppugnāt ⁊ impugnant qui non expugnant:

Inter debellare ⁊ expugnare. Ca. ccclxi.

Debello. Expugno. Ebellare eſt bello vincere: aut bello capere. Expugnare pugnādo capere: vel potius pugnando: vel oppugnando quod ſignificauit Liuius lib. xlvi. Haud paulo facilius que ante due vnaz tūc vna duas naues expugnauit: cepitq;. ſed debellamus potius homines. Unde debellatum dicimus pro eo quod in bello certatum belloq; res parta eſt: aut perdita. Expugnamus autem opera moleſq;: vt caſtra: vt caſtella: vt vrbes: vt naues. Quo circa miror illud in pſalmo. Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea dicat nunc iſrael Sepe expugnauerūt me a iuuentute mea

Oppugno Impugno. ⁊ enim non potuerunt mihi: pro eo quod eſt oppugnauerunt ſiue impugnauerunt. Si enim nō potuerunt mihi profecto non expugnauerūt ſz oppugnauerunt tantum. Grece autem magis eſt oppugnauerunt ſiue impugnauerunt q̄ expugnauerunt. Pro eodem tamen ſignificato interpres accepit: niſi librariorum vitiu z eſt

Epitome capitis. ccclxij.

¶ Re particula prepoſita. per compoſitionem verbo ad celaturam aut clauſuraz ſeu contextuz pertinenti contrarium importat. vt refigo. retego. reſero. retexo. recludo. reuelo. reſigno Cum alijs aut non immutat ſignificationez: vt remoueo. repello. aut iterationē importat. vt repeto redeo. refero. reſtituo. ⁊c. vide ſuperiora.

Inter figo ⁊ refigo. Ca. ccclxij.

Figo: inde refigo quod fixuz erat educo. Tego inde retego quod tectum erat denudo. Texo inde retexo quod textum erat reddo non textum et que ſi infectuz quod erat factū. Claudo ſiue cludo recludo: quod clauſuz erat aperio Uelo reuelo: velamentum tollo. Signo reſigno quod erat ſignatum obſignatum ve relaro ⁊ patefacio. Et multa huiuſmodi alia ſunt: mixta nō ſunt vt repeto repoſco: remoueo: repreſento: reuelo: remoueo: remaneo. Re. Refigo. Retego Retexo Recludo. Reuelo. Reſigno. Repeto. Reuelo.

Epitome capitis. ccclxiij.

¶ Preparare eſt ad futuram vtilitatem rem ante parare. Apparare ad pompam ⁊ magnificētiam vnde apparatus: qui interduz preparationem complectitur

Inter preparare ⁊ apparare. Ca. ccclxiij.

Reparare ⁊ apparare ita diſferunt ꝙ preparare eſt ante parare que ſibi vtilia ſunt. aut fore credit. Preparo. Apparare Apparat⁹. Apparare ad dignitatem quandaz ac verius pompam ideoq; oratores preparant quibus optinere cauſam poſſunt. Ac proemiuz apparatū reprehēditur ꝙ plus pōpe: atq; oſtētationis q̄ vtilitatis habere videatur. Cicero. offi. j. Facile totius curſuz vite videt: ad eamq; degendam preparat res neceſſarias vt paſtum vt latibula: vt alia generis eiuſdem. Idez de oratore. iij. Illa que in apparatu fori appellātur inſignia q̄q̄ apparatus videtur ſignificare interdum vtrūq;: vt apparatus belli: quaſi preparatio Sed vt dicimus naues nō modo inſtructas ſed etiā ornatas: ꝙ quo res inſtructiores ad bellum: eo pulchriores ſunt: ita apparatuz belli vocamus: vbi inſtrumenta bellica etiam adornata ſunt.

Epitome capitis. ccclxiiij.

¶ Preeſſe eſt prepoſitum eſſe rei cuipiam gerēde aut adminiſtrande. Preſidere eſt ad opē preſtandam preeſſe: quam homines preſtant iniuriam patientib⁹ aut in diſcrimen adductis. Dij vero preſides beneficentiam ⁊ fauorem preſtāt inuocantibus: aliquando tamen confunduntur Preſides autem dij ſunt hominum: et homines deorum ſed homines quaſi tutores ⁊ defenſores idolorum: Preſes autem in prouincia eſt qui illic maximum imperium poſt principem gerit. Unde preſidium principale auxilium ⁊ militum cuſtodia: gallice guarniſon. Preſul autem proprie qui preeſt ſalijs.

Inter preeſſe ⁊ preſidere. Ca. ccclxiiij.

Preſideo. Preſes. Deſideo. Deſes. Reſideo. Reſes. Preeſſe. Preſens

DIReſuz ⁊ preſideo diffe-
rũt: ab hoc fit preſes: ſicut a
deſideo deſes: a reſideo re-
ſes. Ab illo võ pñs qd̃ a ſuo
verbo ĩ ſuo ſignificato rece-
dit: de q̃ antea diximꝰ ꝑeſſe
eſt ꝑpoſitũ eẽ rei cuipiã ge-
rẽde atq; adminiſtrãde: ꝑſidere eſt ad opẽ pre-
ſtan preeſſe quã ꝓprie ꝑſtãt hoĩes quidã iiuriã
patientibꝰ aut in diſcrimẽ adductis. Dij võ be-
neficẽtiã fauorẽq; innocãtibꝰ. Aliqñ tñ indiffe-
rẽt. Sue. de Tyberio. Preſedit ⁊ actiacis ludis
qſi dixiſſet ꝑfuit. Cic. ꝑ Sylla noli aĩos eoꝝ or-
dinũ qui ꝑſunt iudicijs offendere. Idẽ ꝑ eodẽ.
Quãobrez vos dij ⁊ patrij penates q̃ huic vrbi
atq; ipio ꝑſidet;. Idẽ ꝑ Milõe. Uos iuicti ⁊ in-
ciuis iuicti ꝑiculo cẽturiões atq; milites: vobis
nõ mõ iſpectãtibꝰ ſ; ẽt armat; ⁊ huic iudicio ꝑſi-
dẽtibꝰ hec tãta virtꝰ ex hac vrbe expellet: extermi-
biť: eijcieť: Qui. in. x. Nã ⁊ beniuolũ auditorẽ
inuocatiõe deaꝝ quas ꝑſidere vatibꝰ creditum
eſt: ⁊ intentũ ꝓpoſita reꝝ magnitudine: ⁊ doci-
lẽ ſumma reꝝ celeriter cõprehenſa facit. Et nõ
Preſides. lõge poſt. Quẽ ꝑſidẽtes ſtudijs dee ꝓpiꝰ audi-
rẽt. Uñ tã dij ꝙ hoĩes preſides dicti ſunt: illi q̃-
dẽ in ſuo q̃ſq; numie ſuaq; vi: hi vero in ſua quiſ-
q; ꝓuincia aut ab rege aut a populo ſibi cõmiſ-
ſa. idẽ. Qui. ꝙ oĩa ſic ĩ gerit vt gentiũ ꝑſide bel-
loꝝ deo incredibile nõ eſſet: quaſi cuius in ma-
nu eſt imperiũ belloꝝ aut auxiliũ: vt apd̃ Liuiũ
li. vj. Dij deeq; qui capitoliũ icolitis ſiccine ve-
ſtrũ militẽ ac preſidẽ ſinitis vexari ad inimicis
Preſidem dixit pro auxiliatorẽ ac defenſorez vt
alibi etiã ſepe. Preſes: vt diffinit Ulpianus is
Preſidium eſt qui maius in ꝓuincia imperiũ habet oĩbus
Subſidiuz poſt principem. Hinc preſidiũ dictũ eſt auxiliũ
principale. Nam ſubſidium id quod in auxiliuz
ſuccedit dicitur. Et milites qui ad tutelaz oppi-
Preſul. di: caſtelli ſimiliũq; collocati ſunt ꝑſidium vocã-
tur vt impoſitũ eſt preſidium Caiete. Nam pre-
ſul antiquitus is dicebatur qui primus erat in-
ter ſalios. i. martis ſacerdotes rome duntaxat
a ſaliendo dictos in portandis ancilibus.

Epitome capitis. cclxv.

¶ Aſſentari eſt effuſe lucri gratia quempiam
laudare. Adulari eſt inſeruire ⁊ captare vt fauo-
rem mereamur quoquo modo a greco dulos qd̃
eſt ſeruus. Blandiri eſt molliter tangẽdo aſſen-
tari: ſed etiam ad loquelam ⁊ ad alia transfert.
Unde ⁊ canes blandi dicuntur nõ aſſentatores
neq; adulatores: niſi vt in apologis fit illis de-
mus ſermonem.

Inter aſſentari: adulari ⁊ blandiri. Ca. cclxv.

Aſſentor. Adulor. ASſentari: adulari: blãdiri: ita
differunt ꝙ aſſentari eſt inſidioſe et
cõciliande alicuius vtilitatis gratia
effuſius ⁊ pleruq; falſo quẽpiaz lau-
dare. Adulari vero inſeruire ⁊ captare: vt fauo-
rez emereamur quoquomodo vel voce vł geſtu
eſtq; tractum quod eſt ſeruꝰ
Et ſane adulari ſeruile eſt: ꝙ non liberale et in-
genuũ. Blandiri vere ad tactum pertinet ⁊ per
abuſionez ad alios ſenſus transfertur: ⁊ nonnũ- Blandior.
ꝙ etiam ad animum. Quin. Tu nõ cogitas quẽ-
admodũ ſuſpenſa manu ſonantem blande car-
dinem flectas. Idem. Blandiar iudices pauliſ-
per calamitatibus meis: ⁊ ſic agam tanꝙ inue-
nerim vtrũq; ſanum: ideoq; quodam loco pene
pro eodẽ poſuit hec duo poſteriora verba. Trãſ-
eo oblatã nolẽti munerꝭ vacationẽ ⁊ blandiꝰ ꝙ
militie diſciplina poſtulet: adulatũ militi tribu-
nũ. Adulatũ blandius dixit ne aut blãdius blã-
ditum: aut adulantius adulatum diceret ſi tamẽ
adulantius reperitur. alibi Et animaliũ quoq;
ſermone carentiuz: ita: letitia: adulatio ⁊ oculis
⁊ alijs ſignis corporis deprehenditur. Sũt eñi
muta animalia hominum ſerua que ſigna maxi-
me apparent in canibꝰ: de quibus inquit. Uirg.
Hinc canibus blandis rabies venit: nam aſſen-
tari non cadit in muta animalia: niſi credimus
hoc modo coruum a vulpe fuiſſe deceptum. cuz
optimum cibum ore geſtaret.

Epitome capitis. cclxvj.

¶ Excuſo vt notum eſt ſignificat idez quod pur-
go: item idem eſt quod in excuſationem affero:
quaſi accuſo. Cauſari eſt cauſaz rei geſte afferre
Aliquando tamẽ quaſi in excuſationem afferre

Excuſare ⁊ cauſari q̃d differant. Ca. cclxvj.

EXcuſare aptam ſignificationẽ Excuſo.
habet itẽq; cauſari. Excuſamus cri-
mẽ obiectum quod cũ videtur ſatis
purgatuz recentes dicunt: habeo te
excuſatum. Ueteres dicebant accipio excuſatio-
nem. ſicut in illo. dum quis mihi tulit conditio-
nem verbi gratia: an velim negociari in ſua pe-
cunia in cõe lucrũ: dicam accipio cõditionẽ. Eſt
et altera huiꝰ verbi ſignificatio: que a priore de-
fluxit: quotiẽs id quod in cauſa fuit vt peccare-
mus afferimus in excuſatiõe. nec dicimꝰ vt ali-
qui loquuntur accuſo ſed excuſo: ꝙuis potiꝰ vi-
deatur ratio exigere: vt per accuſo ꝙ per excu-
ſo loquamur: veluti ſi latrones aut flumina im-
pedimẽto fuerunt: ne ad diem eſſe poſſem: dicã
eo modo quo Quintil. Tu tamen ſi interpella-
tus tempeſtatibꝰ ſeruus veniſſes: excuſares: ma-
re ⁊ ambiguos flatus et tibi bonam cauſam ha-
bere videreris: cũ diceres ante non potui: excu-
ſares dixit et non accuſares. Liuius. lib. vj. Ex-
acte iam etatis Camillus erat. comitijs iurare
parato in verba excuſande valitudis ſolite: con-
ſenſus populi reſtiterat. Et lib. xviij. Ubi dies
venit: citariq; abſens eſt receptus. Li. Scipio
morbum cauſe eſſe cur abeſſet excuſabat. Luca-
nus in. viij. Littuſq; malignum excuſat. Cauſa- Cauſari
ri eſt cauſam rei geſte afferre. Sueton. Sylla-
num item ſocerum ad necem ſecandaſq; noua-
cula fauces compulit: cauſatus in vtroq; ꝙ hic
ſe ingreſſum turbatius mare non eſſet ſecutus
Aliquando pene quod illa ſignificatio ſuperio-
ris verbi de excuſo dico in ſecundo ſignificato.
Qui. nec cauſanti pupillo ſic tutor iraſcatur vn-
ꝙ. vt nõ remaneãt amoris veſtigia et ſacra q̃dã

patris eiꝰ memoria. Cauſanti pupillo: quaſi ex-
cuſanti acerbitatem tutoris Cuius ſimile eſt il-
lud Papiani. Juſſus rationem reddere ⁊ liber
eſſe ſi heres cauſabitur: accipere rationes nihil
ominus liberum fore. i. ſi impedimenta preten-
det. Uirgi. Cauſando noſtros in longum ducis
amores. i. impedimenti cauſas afferendo. Ul.
Proſcribere palam ſic accepimus claris litte-
ris: vt plane recte legi poſſint ante tabernã ſci-
licet vel ante eum locum in quo negociatio exer
cetur: non in loco remoto: ſed euidenti litteris
grecis an latinis puto ſecundum conditionem
ne quis cauſari poſſit ignorantiam litterarum.
Et alibi. Cauſari tempeſtatez vel vim fluminũ.
Ubi liceat dicere excuſare ignorantiam littera
rum: ⁊ excuſare tempeſtatem et vim fluminum.

Epitome capitis. ccclxvij.

Mandare eſt alicui aliquid gerendum cõmit-
tere quod filius etiam patri facit cui ipſum pre
cipere iubere aut imperare non decet. Precipe
re etiã eſt magiſtrorum ⁊ magiſtratuum ſeu pre
latorum. Jubere frequenter idez quod impera-
re. Dicimus autem impero aut promitto mihi:
tu tibi: ille ſibi non autez iuſſi mihi. Item venu
ſte dicimus exequor ⁊ perago iuſta ac mandata
ſed non imperata verum facio imperata: Prete
rea dicimus impera tibi hanc rem: ⁊ iubeo tibi
ſed ⁊ iubeo te. Eſt autem iubere non plane im-
perare: ſed quaſi hortari et velle ſignificare: vn-
de ⁊ inferiores ſuperioribꝰ iubent. Edicũt ma-
giſtratus ⁊ reges. vnde edictum conſulum. In-
dicere autem eſt denunciare. vnde eſt verſiculꝰ
Edicunt reges: indicit feſta ſacerdos.

Mandare: precipere: iubere: imperare: in quo
differant. Itez indicere ⁊ edicere. Ca. ccclxviij.

Mandare — Mandare eſt alicui perſone ge
rendum aliquid exequendũq; com-
mittere vt Quinti. Mandata tamẽ
tua fili perago. i. vt nũc loquimur cõ
miſſiones non autẽ iuſſa. naz de forme alioquin
Precipere — eſſet ſi filius iuberet imperaretq; patri. Preci-
pere eſt tum magiſtrorũ quod eſt precepta tra-
dere: tum magiſtratuum ⁊ ſuperiorum perſona
rum. Salu. in Catilinario. iudices rerum capi-
talium quibus preceptuz erat: idem in Jugur.
Micipſa pater meus moriens mihi precepit.
Jubere — Jubere frequenter idem eſt quod imperare: vt
Quint. Pater me iuſſit: ⁊ alibi. Nam cũ his in fe
ſtum latronibus mare iuſſus intraui neq; diſſi-
mulauerim magnas fuiſſe cauſas patri cur hoc
mihi imperaret: quod ipſe facere non poterat
Pro eodẽ accepit iubere ⁊ imperare. Hic tamẽ
Impero mihi. — annotandum eſt ꝙ ſicut eleganter dicimus im-
pero mihi. vt apud eundem. Imperauit ſibi ne
Permitto. mihi. — quaſ admitteret amplius preces. Ut etiam per
miſit ſi vi. ita non eleganter dicas iuſſi mihi p-
terea cum ita dicamus imperata: vt iuſſa: huic
Exequor. et perago iuſſa. — apponamus verbum exequor ⁊ perago: etſi qd
eſt ſimile. Illi autem fere vnuz verbum facio vt
apud eundem. neq; ipſe hoc periculum ignoro
expertus nõ leui documẽto quãti ſteterit mihi
ꝙ ſemel imperata non feci: In hoc etiã hec ver — Facio imperata.
ba differunt: ꝙ impero tibi hanc rem dicimus.
Jubeo vero preter hanc conſtructionem poteſt
habere illam cuius exemplũ modo protuli: pa
ter me iuſſit. Eſt etiam iubere non plane impe- — Juſſit me.
rare: ſed quaſi hortari: vt idem Spera: iube ſpe — Jubeo.
rare matrem. Cicero etiam ſic frequenter locu
tus: vt pro Deiotaro. Litter quas ad me terra
cone miſiſti bene ſperare iuſſiſti. Cui ſimile eſt
Teren. Jubeo te ſaluere. Uirg. it. quinto Red-
diq; viro promiſſa iubebant. ꝙ queſo deorũ fuiſ
ſet: vt regi milites ac comites ſui imperarent.
Edicere eſt magiſtratuum regum vc. Unde edi — Edico.
ctum conſulum ſunt littere conſulum quibꝰ ali- — Edictum.
quid iubent atq; imperant nã indicere proprie — Indicere.
eſt denunciare vt indictum eſt bellum. Indixit
bellum fortune. indixi belluz voluptatibus. In
dixit Romulus ſpectaculum. Liui. Indici dei-
de finitimis ſpectaculum iubet. Iteruz. indixit
in poſteruz diem vt adeſſent. Idem indicto iu-
ſtitio Iterum. Delectuſq; ⁊ iuſtitiũ indictũ eſt.

Epitome capitis. ccclxviij.

Introcludo. i. intus claudo Intercludo id eſt
impedio. quaſi aliquid iter te ⁊ quo ires mediũ
claudo. Interſepio aliquid inter medum ſepio.

Introcludo ⁊ intercludo. Ca. ccclxviij.

Introcludo te: interioribꝰ — Introcludo.
claudo: ſi reperit. Intercludo — Intercludo.
te: iter tuuz impedio ⁊ quaſi in
ter cludo. Uirgiliꝰ. Interclu ſit
hyems: ⁊ terruit auſter euntes
Cicero. Qui iter peno uz cada
ueribus corporum ſuorum intercludendum pu-
tauerunt. Qua ratione etiã dicimus interſepio
Quintilianus. His tertis ne vniuerſi mellis ef- — interſepio.
fluat pondꝰ interſepta vel onera cludunt quaſi
circũſepta vel qua effluere mella poterãt ſepta

Epitome capitis. ccclxix.

Ex ſententia eſt quaſi ad votum: ſed ex ſentẽ-
tia videtur eſſe rationis: ad votum affectus.

Ex ſententia aliquid habere et ad
votum. Ca. ccclxix.

Ex ſententia aliquid ha- — Ex ſententia ad votũ
bere: ⁊ ad votum. Licet illud
videatur rationis eſſe hoc af
fectus cuiuſdam: eodem ta-
mẽ fere ſignificatiõis veniũt
vt Quintilianus. Habes ne
uxorem et animi ſententia:
et alibi. et ad omne votum fluente fortuna laſci
uit ocyum.

Epitome capitis. ccclxx.

Iter facere eſt ingredi viam: hoc eſt ire. Uiaz
facere eſt vbi non erat via aut tranſitus: hunc
aut hanc aperire. Munire viam eſt eam purga
re. reficere aut ſubſternere interduz lapidibus
Et ſicut viam munire quando eam purgamus
et reficimus dicimur: ita ⁊ ripam ac alueum: ac
aditum pro eo quod eſt viam munire. Iter ha-
bere eſt aliquez aliquo eſſe iter facturum ſeu de
bere ire.

Iter facere: viam facere. viam munire item iter facere: ⁊ iter habere quid differant. Ca.ccclxx.

Iterfacere ITer facere: viam facere viā munire. Item iter facere: et iter habere differunt. Iter facere eſt vt imperiti loquuntur itinerare: vt periti ingredi iter aut viam: vt Cice. de ſenectute. Maciniſſam quum pedibus iter ingreſſus eſt in equum non aſcendere: quum in equo: ex equo non deſcendere. Idez libro primo offi. Tempus a natura eligendum quam quiſq; viam videndi ſit ingreſſurus datum eſt.
Viā facere. Viam facere eſt proprie vbi non erat via viā ac tranſitus aperire. Quint. Ferat igitur non ſemitis ſed campis nō vti fontes anguſti fiſtulis colliguntur ſed vt latiſſimi amnes totis vallibus fluant: ac ſibi viam ſi quando nō acceperit faciat: quod nō probe dixeris muniat.
Munire. viam. Eſt eñ munire viam repurgare: reficere ac ſubſternere interdum lapidibus quales ſunt vie romane a pleriſq; portis in multorum dierum iter ſilicibus ſtrate. Cice. pro milone. Ideo ne prius ille cecus viam muniuit: non qua populus vteretur: ſed qua poſteri ſui latrocinarentur: Et per tranſlationē de corporeis ad incorporea. Quī. libro. iii. Propterea ꝙ plurimi authores: q̄uis eodem tenderent: diuerſas tamen vias muniērunt: ⁊ in ſuaz quiſq; induxit ſequentes. Dicim⁹ etiam vt viam ita ripam munire: alueum munire: aditum munire cum illa reficimus vel paramus. Cice. etiam aditum munire pro viam munire dixit pro Cluentio. Aditum ſibi aliis ſceleribus ante muniuit.
Iter hře. Iter habere eſt iter aliquē eſſe facturum. Cice. Habebat iter ad Diatrūregem pro flacco. ⁊ ad fratrem ⁊ quod ille in ſardiniam iter habebat.

Epitome capitis. ccclxxi.

¶ Proponere ⁊ oſtendere premium ac ſpem et metuz ſi quid differunt hoc eſt proponit qui poteſtatem ac imperium habet: oſtendit vero qui tantum adhortatur atq; conſilium dat.

Proponere premiū metum ve: oſtendere ſpē aut metum quid differant. Ca.ccclxxi.

Propono premium. Oſtēdo p̄miū ⁊ ſilia. PRoponere premium: propono metū oſtendo ſpē: oſtendo metū. fere in eadē ſignificatione hoc eſt hinc hortor: illinc deterreo: niſi ꝙ ꝓponere eſt potius poteſtatem imperiūq; habentis: oſtendere vero conſilium dantis. Cicero. Quis eſt qui propoſito tanto premio nō excitetur. Item propoſitis mortis ⁊ exilii minis Item ſpem metumq; oſtendere. Atq; iterum. Magnum huic vrbi periculum oſtenditur.

Epitome capitis. ccclxxii. patet

¶ Pacificatum eſſe: pacatum eſſe: placitum eē quid differant. Ca.ccclxxii.

Pacificat⁹ Pacatus. Placatus. PAcificatus ſum: pacez feci: pacatus ſum: in pace ſum: vel ab armis receſſi. Placatus ſum: ab indignatione animi ad lenitatem redii. vel animo leni ſum.

Epitome capitis. ccclxxiii.

¶ Parem eſſe ſignificat ſufficere alicui operi ſiue reſiſtendo illi ſiue exequendo. Par quoq; interdum idem eſt quod decens aut equuz. Paria facere eſt quod alibi amiſſum eſt: vel quod aliūde acceptum alibi vel aliunde cōpenſare

Parem eſſe q̄d ſit: ⁊ paria facere. Ca.ccclxxiii.

PArem eſſe idez eſt quod ſufficere alicui operi: ſiue reſiſtendo illi ſiue exequendo. Cicero ad Atticuz. libro. xi. Tamen interpellat fletus: repugno quo ad poſſum: ſed adhuc pares nō ſumus. Quin in geminis languentibus Nunc infelix non eſt par dolori: nunc non inuenit vlla ſolatia: ex quo ſibi videtur filium perdidiſſe victurum. idē. Non ſalit nos nephande quid capres hoc ꝙ ſupra ſilentium trahis alta ſuſpiria: ꝙ in prorūpenti videris exclamatione deficere: mēdacio paratur authoritas ⁊ in fidē erupture vocis afferſ: vt fateri videaris inuitus: dic tamen par eſt huic rei matris integritas vt mentiaris Luc. Hunc habuiſſe pares phebeis ignib⁹ vndas: ⁊ hoc in reſiſtendo: in exequendo autē idē Quint. Aſpicio par laboribus corpus Nonnūq̄ par idem eſt quod decens: vt idem Si ꝓpter matrimonia violata vrbes euerſe ſunt: quid fieri adultero par eſt: Paria facere eſt quod alibi amiſſuz ē: vel q̄d aliūde acceptū alibi aut aliūde cōpenſare. Idē Qui. Paria tecū facio reſpublica: q̄ ꝓpter me vnū ciuē perdideras ⁊ alibi Sic paria faciem⁹. Tu illic eris vicarius meus. Plinius auunculus. Naſcūtur ⁊ alio mō terre ⁊ repente ab aliquo mari emergūt velut paria ſecū faciēte natura queq; hauſerit hiat⁹ aliquo loco reddent. Plini⁹ iunior ad Priſcū. li. viii. Habuerūt officia mea in ſecūdis: habuerūt in aduerſis ego ſolatiū relegatarū: ego vltor reuerſaruz nō feci tū paria atq; eo magis hāc cupio ſeruari vt mihi ſoluēdi tēpora ſupſint. Sene. vt ſtati tibi ſoluam quod debeo: ⁊ quantum ad hāc epiſtolā paria faciamus. Pares e[...] Paria fa[...]re.

Epitome capitis. ccclxxiiii. patet.

Sollicito. Ca.ccclxxiiii

SOllicito te vel ꝙ ſpem metuz ve tibi oſtendo vt ſollicitare plebem vel inquieto ⁊ tibi curam iniicio. Sollici[...]

Epitome capitis. ccclxxv.

¶ Gratum facere eſt quaſi obſequi ⁊ inſeruire Gratificari eſt quaſi beneficium conferre. Ita ꝙ minus eſt gratum facere q̄ gratificari cū diis gratificari dicantur nō gratū facere hominib⁹.

Inter gratum facere ⁊ gratificari. Ca.ccclxxv.

GRatuz facio ⁊ gratificor ſi q̄d differunt ita differunt. q̄ꝙ vtrunq; eſt ex gratuz ⁊ facio: nō tamen vtrūq; cōpoſitū differūt aut ita ꝙ gratū facere eſt quiddam minus: et propemodum quod obſequi ⁊ inſeruire: vt. Cic. Si hūc iuueris gratiſſimuz mihi feceris. Gratificari quiddā mai⁹ gratū faci[...] Gratifica[...]

vt deum gratificari hominibus dicimus nõ aũt gratũ facere: quaſi idẽ ſit qđ beneficia cõferre.

Epitome capitis.ccclxxvj.

¶ Deduco ⁊ reduco preter generalem ſignificationem ſpecialiter ſignificat alicui preſtare comitatum ex officio fere parium. Comitari vero minorum erga maiores. Deduco autem ⁊ reduco certum ſpectant locũ. Aſſectari vero eſt comitatum preſtare per totam fere vrbem.

Deducere reducere: comitari: aſſectari quid ſignificent. Ca.ccclxxvj.

Deduco Reduco.

DEduco ⁊ reduco generalez habent ſignificationem: ſed in hoc ſpecialem quotiens alicui officij preſtamus cõmitatum vt deduxi Catonez in ſenatum: eumqꝫ vt domum reducaz hic expecto. Sed proprie hoc eſt inter homines nõ multum dignitate ⁊ auctoritate diſtantes. Comitari vero minorum potius erga maiores. Ceterũ deducere ⁊ reducere eſt quaſi ad certum locum. Aſſectari eſt quaſi comitatum preſtari: non tãtum in itinere aut nauigatione aut militia: ſed fere per vrbem. vt Cicero. de ora. lib. ij. Cuz edilitatem craſſus peteret: eumqꝫ maior natu ⁊ cõſularis Sergius galba aſſectaretur: ꝙ craſſi filiam. C. filio ſuo deſpondiſſet.

Comitor. Aſſector.

Epitome capitis.ccclxxvij.

¶ Satiare ad omnes ſenſus attinet: transferturqꝫ ad animum. Saturare ad ſolum guſtũ.

Inter ſatiare ⁊ ſaturare. Ca.ccclxxvij.

Satiare Saturare.

SAtiare ad omnes ſenſus attinet. ⁊ ſaturare ad vnum guſtum. Nã figurate locut᷒ ẽ Cic. Iracũdiã meã ſatura tuo ſanguine: quaſi ſitiz meaz ſatura. Satiare frequẽter ad animũ transfert.

Epitome capitis.ccclxxviij.

¶ Incedere eſt ambulare ſed fere ſublimiter et cum faſtu. licet inceſſus ſit qualiſcunqꝫ ſiue tardus ſiue feſtinus ſiue commotus ſiue incompoſitus immoderatuſqꝫ.

Inter incedere ⁊ ambulare. Ca.ccclxxviij.

Incede. Ambulo.

INcedere eſt ambulare. Inde inceſſus ſiue tard᷒ ſiue feſtin᷒: ſiue cõmot᷒ ⁊ incõpoſitus: imoderatuſqꝫ: ꝓprie tñ ſublimior quidã ⁊ faſtũ pre ſe ferẽs. Virg. Regina ad templũ magna ſtipãte caterua Inceſſit. Et iterũ. Et vera iceſſu patuit dea. Qđ Seneca quodã loco declarat. Tenero ac molli paſſu ſuſpendimus gradũ: nec ambulamus ſed incedimus.

Epitome capitis.ccclxxix.

¶ Aduerſor tibi quid ſit notum eſt: auerſor aũt te eſt te cum auerſione vultus deteſtor.

Inter aduerſari ⁊ auerſari. ca.ccclxxix.

Aduerſor. Auerſor.

ADuerſor tibi: et auerſor te: de primo nihil dubij eſt. Secundum ſumit ſignificationem a geſtu: quotiẽs ab aliqua re quam deteſtamur vultuz auertimus. Quintilian᷒. in. xj. Aſpectus enim ſemper eodẽ vertitur quo geſtus: exceptis que aut damnare: aut concedere: aut a nobis remouere oportebit. Vt idem illud videamur vultu auerſari: manu repellere. Maro. Dij talem terris auertite peſtem. In deuteronomio: et aliis pluribus locis eſt gentes quas dominus auerſatur id eſt deteſtatur atqꝫ abominatur ⁊ a quibus pre odio vultuz auertit. Multi tamen indocti legunt ſcribuntqꝫ aduerſatur domin᷒.

Epitome capitis.ccclxxx.

¶ Leuo id eſt alleuo ⁊ laborem moleſtiamqꝫ extenuo nota autem ſignificatio eſt ſurſum tollo. quod dicunt exalto. Subleuo id eſt auxilium defenſionemqꝫ preſto aut alleuo. Alleuo autem id eſt de imo ſurſuz tollo aut de miſeria erigo. Eleuo extenuo ⁊ imminuo: nec ſe aliter legiſſe meminit auctor.

¶ Propria tamen ſignificatio eſt erigere ⁊ quaſi e tenebris ſurſuz tollere: at quia in trutina qđ erigitur minus valere cenſetur. ideo per trãſlationem eleuare eſt imminuere eſtimationem et precium rei: vnde recte perſius. Nec ſi quid turbida roma Eleuat: accedas: examẽqꝫ improbũ in illa Caſtiges trutina. Ceterum aliter quoqꝫ acceptum atteſtatur Mancinellus dicens ſic.

¶ Eleuo item ſignificat in altum tollo. Plaut᷒. Capedum lapidem hunc atqꝫ eleua.

Leuo: ſubleuo: alleuo quid ſignificent. Ca.ccclxxx.

Leuo.

LEuo: et alleuo: et moleſtiam: laborẽqꝫ extenuo. Nã pro illo ſignificato quod eſt ſuſtollo notuz eſt: vt Liuius libro. xxj. Mox aqua leuata vento cum ſuper gelida mõtium cacumina cõcreta eſſet

Subleuo.

Subleuo auxilium defenſionemqꝫ preſto. Cic. zophirus qui ſe naturã cuiuſqꝫ ex forma perſpicere profitebatur: deriſus a ceteris eſt: qui illa in Socrate vitia non agnoſcerent: ab ipſo autẽ Socrate ſubleuatus cum illa ſibi ſigna ratione a ſe deuicta diceret.

Alleuo.

Alleuo in altum tollo: vel de imo: ⁊ vbi quid iacet: atqꝫ proiectum eſt ſurſum tollo. Quintilian᷒. Vidi multos quorum ſupercilia ad ſingulos vocis conatus alleuarentur: Idem. homini in aquam lapſo: atqꝫ vt alleuaretur oranti. Inde tranſlatio eſt ad qualitatẽ fortune vt idem. Quare non petit vt miſerum putetis: niſi et probauerit ſeſe infeliciorem: ꝙ patrem amiſit ꝙ ꝙ oculos. Etiam nonnunꝙ̃ ſubleuo pro alleuo: vt apud Suetonium de Veſpaſiani vita. Dumqꝫ ſurgit ac nititur inter manus ſubleuantium extinctus eſt.

Eleuo.

Eleuo in minuo et extenuo: vt idem Quintilianus. Naz quis ignorat quin id longe ſit honeſtiſſimum: ac liberalibus diſciplinis et illo quem exigimus animo digniſſimum non vendere operam non eleuare tanti beneficij authoritatem: cum pleraqꝫ hoc ipſo poſſint videri vilia: ꝙ precium habent. Nuſꝙ̃ memini in alium ſenſum repperiſſe me. Nam hieronymus teſtatur quodam loco. Eſa. Eleuatuz eſt ſuperliminare tẽpli: debuiſſe trãſ

ferri ſublatum eſt. ſed ad tollendam ambiguitatem: ne quis putaret ſenſum eſſe talem qualis eſt ſublatum eſt mihi pallium ad aliud verbum recurſum fuiſſe proprium tamen erat ſublatuꝫ. vt idem Quintilianus. Tunc te fas eſt ſublatis ad celum manibus proclamare. mathematice mentitus es.

Epitome capitis. cccl xxx j.

¶ Perpendo id eſt exacte pondero. ⁊ examino non auteꝫ intelligo aut percipio. Expendo quoqꝫ pro perpendo fere accipitur. Appẽdo id eſt ſuſpendo aut ad lancem ſtateram ve pondero. Impendo id eſt impertior, ſed impendeo eſt ſuper caput iamiam caſurus pendeo. Ab vtroqꝫ fit participium impendens: ſed diuerſe ſignificationis.

¶ Impendere penult. longa poteſt ſcribi cum apice ſic impẽdere. quomodo ſcribi ſolent ante ꝙ vt ne q̃ vis ſyllabe: vt vtrãqꝫ vtrẽqꝫ vtriqꝫ. ⁊c.

Perpendo: expendo appendo: impendo: impendeo. Ca. cccl xxx j.

Perpendo DErpendere eſt exacte ponderare atqꝫ examinare: non autem vt aliqui volunt intelligere atqꝫ animaduertere. Cicero. Quid in amicitia fieri oporteat: que tota virtute perpenditur. Expendere eiuſdem fere ſignificationis. idem in Verrẽ. v. Deinde hec expendite: atqꝫ eſtimate. idem offi. j. Quem cõtẽplantes expendere oportebit quid quiſqꝫ habeat ſui eademqꝫ moderari: nec velle experiri:

Expendo. ꝙ ſe aliena deceant. Appendere eſt tum ſuſpendere: vt notum eſt vt appendi vuas: tum ad lancem ſtateram ve ponderare. idem in Antoniũ vt iaꝫ appendatur pecunia: non numeretur. Et in proemio orationum Eſchinis: ac demoſthenis a ſe tranſlataruꝫ figurate ad incorporea trãſtulit. ea putaui non annumerari lectori debere

Appendo.

Impendo. ſed tanq̃ appendere. Impendo habet participium preſentis tale quale eſt ab impendeo. Vt admoniti ſimus cauenduꝫ eſſe ne illa nos fallat ambiguitas quale eſt apud eundem de ſenectu. Mortem igitur impendentem omnibus horis timens qui poſſit animo conſiſtere: Hoc participiuꝫ eſt ab impendeo non ab impendo: eſt autem impendere ſupra caput iamiam caſurũ pẽdere: vt nubes impẽdent: ⁊ gladius ille equina ſeta appenſus ſupra Dionyſij eõuiue caput imminens impendebat. impẽdente ab impendere a pice diſtinguendum eſt.

Impẽdeo. **Impẽdẽs.**

Epitome capitis. cccl xxx ij.

¶ Rapere res aliquas eſt eas violenter et celeriter auferre. At rapere perſonam eſt eam aut ſicut alias res auferre: aut vitiare potiſſimum virginẽ. Eripere autem cuꝫ datiuo ⁊ accuſatiuo eſt quaſi e manibus alicui ſua rapere: non tamẽ ſemper ad vſum rapientis. Itaqꝫ in malum fere accipitur: ſed cum accuſatiuo et ablatiuo mediante de vel a vel ab vel abs. pleruncqꝫ in bonũ vt eripuiſti ab hoſte. ſed interduꝫ quoqꝫ in malum: vt eripuiſti a me filiam. Preripere autem non regit ſic ablatiuum ſed qui preripit ſemper in ſuum vſum rapit non tamen pre illic anteceſſionem temporis ſemper declarat. interdum tamẽ eſt ante rapere ſed potius in paſſiuo vt prereptus morte quaſi preuentus.

Rapere: eripere: preripere q̃d ſint. Ca. cccl xxx ij.

Rapere RApere manifeſtam ſignificationem habet: cum de alijs rebus loquimur. Cum vero de perſonis duobus modis accipitur. Vno q̃ ad res pertinet: velut apud virgi. qui faceret: quo ſe rapta bis coniuge ferret. Rapta dixit pro ablata ⁊ alibi. Raptas ſine more ſabinas. Altero pro eo quod eſt vim afferre atqꝫ vitiare vel ſi nõ aſportet. nec feminaꝫ loco deducat: quod proprie de virginibus: que vitiate ſunt dicitur vt apud Senecam qui eandẽ legem non eiſdem verbis repetit quo iaꝫ loco ſic retulit. Rapta raptoris aut mortem: aut indotatas nuptias optet. alio loco ſic. vitiata vitiatoris aut mortem aut indotatas nuptias optet. Ab hoc verbo duo compoſita ſunt: eripio ⁊ preripio: quorum primũ quotiens habet cum accuſatiuo datiuuꝫ: fere in malam partem accipitur: vt eripuiſti mihi omnes bene viuendi facultates. Quotiens vero ablatiuum cum prepoſitione a vel ab ſiue abs: plerũqꝫ in bonam vt eripuiſti a me filias. quod verbũ ita differt a preripio: preter ꝙ ꝙ nunq̃ hoc poſtulat talem ablatiuum ꝙ qui alteri aliquid eripit: poteſt id non in ſuos vſus eripere. vt eripuit illi vitam: qui vero preripit in ſuos proprios vſus rapit neqꝫ prepoſitio illa anteceſſioneꝫ temporis declarat. Cicero pro Ballo. Demoſthenes tibi preripuit: ne eſſes primus orator. Tu illi ne ſolus. Non hoc intelligit Cicero. ꝙ Demoſthenes huic aut aliquid eripuerit: vt qui auferre nihil poſſet nondum nato: aut priorem ſe fecerit. Non enim Demoſthenes primus oratorum antiquitate tẽporis dicit: ſed facultate: neqꝫ hunc ſol' Demoſthenes etate anteceſſit eo quidẽ magis ꝙ hic ipſe equalis Ciceroni non potuiſſet inuitem antiquiſſimo illi aliquid ante auferre. Ergo ille preripuit tibi. i. rapuit ſibi iſtaꝫ dignitatem vt ſummus orator eſſe videatur: futurus etiam ſolus: niſi tu parteꝫ in te illius laudis trãſtuliſſes eſſe ſqꝫ tu dign' nomine oratoris: ꝙ uis non equandus Demoſtheni quo nomine adhuc poſt illum preter te dignum vidimus neminem. Nonnunq̃ hoc verbum ſignificat ante capere: ſed magis in paſſiuo vt immatura morte preremptus non potuit preſtare qualeꝫ promiſerat regem. Sunt eniꝫ hec verba plinij iunioris de viris illuſtribus: quaſi immatura morte preuẽt'.

Eripio. **Preripere** **Prereptus**

Epitome capitis. cccl xxx iij.

¶ Titubare eſt pedibus non valentis inſiſtere pre ſenio. ebrietate aut infirmitate ſe huc illucqꝫ motare: transferturqꝫ ad aĩm: ⁊ ad linguam ac dẽtes. Nutare eſt proprie male ſolida te mo

lis ruinā minantis ac vertice trementis ſeu ho
minis caput agitantis: aut animo titubantis.
Vacillare eſt alterno motu incōſtantē eſſe quo
modo & naues vacue vacillant & per tranſlatio
nem littere non recte ſcripte vacillantes dicte
ſunt a Cicerone: et a Iuriſconſultis teſtis non
ſatis conſtans vacillans. Transfertur enim ad
animum quoq̧.

¶ Titubare: Nutare: Vacillare: quid ſint.

Cap. cclxxiij.

Titubare T Itubare eſt pedibus non va
lentis inſiſtere q̄les ſunt ebrij: aut
infirmi aut vulnerati: aut decrepiti
ſenes vt apud Quin. At non tua cul
pa fameo cepit: ſed vulneratū iugulaſti: titubā
tē ſtrauiſti: fumantē incēdiſti. Transfert̄ etiam
ad animū vt apud eundē: neq̧ vlla vnq̄ tāta fue
rit dicendi facultas que nō titubet: aut hereat
quotiens ab animo verba diſſentiunt. Tituba
re quoq̧ lingua & dētes dicunt̄: hinc lingue: et
Nutare oris titubantia. Nutare eſt proprie alicui9 ma
le ſolidate molis ruinam minantis: de aīo quo
quoq̧ titubāte & neſciente quo potiſſimū ſe cō
ferat nutare dicitur. Vacillare eſt alterno motu
inconſtantem eſſe vt idem. Eſt et illa indecora
in dextrum ac leuū latus vacillatio alternis pe
Vacillare dibus inſiſtentium. Cice. Cum ex eo in vtrāq̧
partem toto corpore vacillante queſiuit. Vnde
et naues vtriq̧ vacue vacillant & idem Cice. de
quodam pre infirma valitudine non recte ſcri
bente inquit. Vacillantibus litterulis. Ad ani
mum quoq̧ transferimus, vt apud iuriſconſul
tos de fide teſtis vacillante: qui inconſtantia &
diuerſa teſtimonia dixerit.

¶ Epitome capitis. cclxxiij.

¶ Vacare cum datiuo eſt operam dare: cū ab
latiuo vacuum eſſe & carere ſed vacam9 omib9
que non habemus: caremus proprie quib9 ege
mus: nec caret qui non ſentit: deeſt vero q̄cq̄d
deſit. Vacat autem impersonale aut vacuum et
non occupatum eſſe ſignificat: aut inane & ſup
fluum: aut placitum & libitum. Iuuenalis. Si
vacat & placidi rationē admittitis: edā. Virg.
Et vacet annales noſtrorum audire laborū. i.
vacuum ſit tempus.

¶ Qđ eneas tunc non fuiſſe innuit enei. primo.
vbi ea verba ſic ſcribūtur. O dea ſi prima repe
tens ab origine pergam. Et vacet annales no
ſtrorum audire laborum. i. ſi vacuum & placitū
ſit. errauit ergo in hoc auctor noſter ꝙ putauit
ea verba. ij. enei. ſic haberi. Sed ſi tantus amor
caſus cognoſcere noſtros. et vacat &c. cum illic
ſubſequatur. et breuiter troie ſupremū; audire
laborem. Mancinellus quoq̧ nonnihil in ipm
annotauit, dicens Marcus Tullius. lib. j. tuſc.
ita ſcribit. Carere igit̄ hoc ſignificat: egere qđ
habere velis. ineſt enī velle in carēdo &c. poſtea
ſubijcit: dicitur etiam alio modo carere quū ali
quid nō habeas & non habere te ſentias etiam
ſi id facile patiare. &c. Subſequit̄ inde carere
enī ſentientis eſt: nec ſenſus in mortuo: nec ca
rere quidē igit̄ in mortuo eſt. Preterea carere
de oīb9 fere nō ſolū de illis quib9 indiges dicit̄
hinc Pli. li. xxviij. c. j. de capra loquens ait. Qđ
equidē miror. Cū febri negēt̄ carere. & Qui. li.
xv. meta. Morte carēt anime Hora. Itē lib. ij.
Carmi. Que caret ora cruore noſtro. Tu vo le
ctor. attende vlterius. errare illos q̄ volunt: ca
reo habere ſignificatū qđ habet deſū. Duo enī
careo ſignificat. vt per Ciceronis verba patuit
egeo. ſ. & nō habeo nec idē eſt. Deſum & non ha
beo vt ignari quidē eſſe ptēdūt hinc careo ſen
tiētis eſt. Aliud igit̄ eſt careo denarijs. i. egeo
denarijs ſiue nō habeo denarios. Aliud deſum
quo ita vtimur deſunt mihi denarij.

Vaco q̄t modis accipiat̄ & careo ca. cclxxiiij.

V Acas ſapientie: das operā ſa Vaco
pientie: vacas ſapientia: cares ſapiē
tia: q̄uis carere proprie eſt vacare q̄ Careo.
bus indiges: qđ ſignificauit Ci. cum
inquit. Satiatis vero & expletis iucūd9 eſt ca
rere: q̄ frui: q̄ꝙ nō caret is qui deſiderat. Im Vacas a la
proprie tamen dicimus careo, culpa: cares peri bore
culo cares dāno: cū noīe tamē ſignificāte actio Vacuus es
nē quādā ſiue qualitatē adiūgim9 a ꝓpoſitiōe;
vt vacas a labore: vacas a ꝓponendo: vacas ab
agricultura vacas ab omni moleſtia. Similiter
per nomen: vacuus ſum ab omni occupatiōe et Vacat im
ab omni ſollicitudine. Hoc autē verbū cū ſit imp perſonale
ſonale queri pōt q̄d ſignificet. Quin. inq̄t. Nō
immo oderit reum verba occupantē & anxiū de
fama ingenij & cui eſſe diſerto vacet. Hic videt̄
vacet accipi pro eo quod eſt cure ſit. Idē alibi.
Tunc inchoare hec ſtudia vel nō vacabit vl' nō
licebit. hic videtur eſſe pro eo qđ eſt tēp9 vacuū
erit. Nam licebit idē eſt qđ cure erit. Et ne q̄s
auderet immutare licebit pro libebit. Plini9 iu
nior: [q̄q̄ infinita ſunt huiuſmodi exēpla] que
rens ꝙ non poſſet operam dare admirādo cui
dam philoſopho: ita ad amicū ſcribit. Quo ma
gis tu cui vacat hortor cum in vrbem proxi
me venies: venies autem ob hoc maturi9: illi te
expoliendū limandūq̧ permittas. quid igitur
duas has ſignificationes huic tribuemus ver
bo. cum preter id quod ambiguū erit vtrum po
tius ſignificetur ſupernacuum, videatur di
cere vel non vacabit: vel non licebit: ſatis ſit di
cere non vacabit: quo videbunt̄ fortaſſe duo il
la ſignificari. Quare exponamus vt ceteros lo
cos ita & illum cui eſſe diſerto vacet: vacuū eſt
hoc eſt vacuū tēpus eſt vel ſi vis cui eſt vacuus
animus. Significauit Virg. cum inquit. Sed ſi
tantus amor caſus cognoſcere nr̄os. hoc ꝓrū
ad volūtatē quod eſt ſi libet deinde quantum
ad facultatem temporis vel vacuitatem ani
mi: & vacat annales noſtrorū audire laborum.
Dixerat enim. Et iam nox humida celo precipi
tat ſuadentq̧ cadentia ſydera ſomnos: q̄ſi non
videretur tempus illud tantam narrationē pa
ti aut ipſa Dido eo tempore equo animo poſſe
audire quod audire cupiebat.

¶ Conſciſcere fere ad mortē pertinet vt ſit cō

citare ⁊ inferre ſibi mortem ſciſcere eſt remotum aliquid quaſi ſcite vocatum capere. Deſciſcere eſt ſe ab imperio ductuq; alteri⁹ quaſi per defectionem ſubtrahere.

¶ Inter conſciſcere: Aſciſcere: ⁊ Deſciſcere.

Cap. ccclxxxv.

Cõſciſco Conſciſcere fere ad mortẽ pertinent. Plerũq; enĩ ſic legimus mortem ſibi ipſe conſciuit mortem tibi ipſe conſciſcis: mortem mihi ipſe cõſciſcam. Cogam te ad mortem tibi per teipſuʒ cõſciſcendam. Aſciſcere eſt remotuʒ aliquid quaſi ſcite vocatum capere. Cic. de ora. Expertes eſſe prudentie quam ſibi aſciuerũt. idẽ in Ora.

Aſciſco. q̄ minime poſiti minimeq; elegantes ſunt aſciuerunt aptum ſuis auribus opimum quoddaʒ et quaſi adipale dictionis genus. Deſciſcere eſt ſe ab imperio ductuq; alteri⁹ ſubtrahere: vt milites a duce: populi a dño: diſcipuli ab opiniõe magiſtri: quam prius ſequebãtur: preſertim ad alterius imperium vel ſententiã trãſferentes.

¶ Epitome capitis. ccclxxxvj.

Deſciſco ¶ Aſſeuerare eſt inter ipſa argumenta admiſcere vim animi motumq;.

¶ Quando videlicet fiduciã preferentes audacter aut exclamamus aut minaciter interrogamus. aut ſimile quid in approbationem facim⁹

¶ Aſſeuerare quid ſit. Cap. ccclxxxvj.

Aſſeuero Aſſeuerare eſt inter ipſa argumenta probationeſq; admiſcere vim animi motumq;. quod declarat Qui. cum inquit Altera ex aſſeuerationẽ probatio eſt. Ego hoc feci. Tu hoc mihi dixiſti et o facinus indignum. Et alibi. cuʒ preſertim quorundam probatio ſola ſit in aſſeueratiõe ⁊ perſeuerantia.

¶ Epitome capitis. ccclxxxvij.

¶ Exhibere ⁊ facere aut faceſſere alicui negocium eſt ipſum moleſtia ac labore afficere et vt plurimũ per accuſationẽ: cuius cauſa videt̃ q̄ negociũ apud Ciceronẽ ſepe laborẽ ſignificat

¶ Exhibere ⁊ facere negociũ. Cap. ccclxxxvij.

exhibere ⁊ facere alicui negocium Exhibere illi negocium: facere vel faceſſere negociũ eſt alteruʒ moleſtia ac labore afficere: frequẽter quidẽ ac per accuſationẽ. Cic. offi. iij. Criminatur etiam q̄ Titũ filium qui poſtea torquatus eſt appellatus ab hominibus relegaſſet. ⁊ ruri habitare iuſſiſſet quod cum audiſſet adoleſcens negocium videlicet exhiberi patri: hoc eſt patrẽ accuſari. vel moleſtia laboreq; affici. Nam negocium ſepe p labore apud hunc preſertim legimus: vt q̄d negocij eſt, iſta poetarum portẽta conuincere: q̄d

Negociũ operis: q̄ exẽpla paſſim reperiunt̃. Ideʒ de natura deoꝝ dij nec hñt negociũ ipi nec alteri exhibent. Qui. li. v. vt vulneratus aut filio orbat⁹ nõ fuerit aliũ accuſatur⁹: q̄ñ ſi negociũ inocẽti facit: liberet cũ noxa: q̄ admiſerit. i. ſi innocẽtẽ cũ facit. Ci. ad Appiũ. Cũ eſt ad nos allatũ de temeritate eorũ q̄ tibi negociũ faceſſerent. i. te accuſarent: inſectarent̃ ad penã vocarẽt.

¶ Epitome capitis. cccl xxxviij.

¶ Deturbare eſt deorſum cum violẽtia deijcere Exturbare eſt violenter eijcere e loco. Diſturbare diſſipando diruendoq; diſijcere.

¶ Deturbare: ⁊ exturbare: ⁊ diſturbare q̄d diſferant. Cap. ccclxxxviij.

Deturbare eſt deorſum cũ violẽtia deijcere Virg. puppi deturbat ab alta. Exturbare e loco eũdẽ ĩ modũ eijcere. Diſturbare diſſipãdo diſruẽdoq; diſijcere. Qui. Nõ enĩ diſcuſſos alicuius opis angulos aut diſturbatos parietes obſtcimus. Li. Vt dicere in hoc ordine auderet ſe publicis operis diſturbaturum publice ex ſenatus ſententia edificatam domum. Deturbo. exturbo. Diſturbo

¶ Epitome capitis. ccclxxxix.

¶ Admouere eſt cũ motu apponere: amouere remouere Aduertere ad aliq̄d ↄuertere. Auertere aliũde alio ↄuertere. Aduerſus d̃: oppoſitus obiecto pectore. Auerſus terga oſtendens

¶ Inter admoueo ⁊ amoueo. aduerto ⁊ auerto aduerſus ⁊ auerſus. Cap. ccclxxxix.

Admoueo manuʒ appono manũ. Amoueo manũ remoueo manuʒ Aduerto oc̄los mẽtẽ ve aliq̄ oculos mẽtẽ ve cõuerto. Auerto oc̄los aut mentẽ alicũde ↄuerto oculos aut mẽtẽ. Aduerſus oppoſitus: oppoſito pectore atq; obiecto. Auerſus terga oſtẽdẽs. Vñ illud Tulli: nũ aliquanto obſcenius: ſed ad rem declarandã pertinens ⁊ aduerſus ⁊ auerſus impudicus es. Admoueo Amoueo Aduerto. Auerto. Aduerſus. Auerſus

¶ Epitome capitis. cccxc.

Cõſternere eſt corp⁹ ſternẽdo ↄturbare Cõſternari aĩo turbari. vñ fere ↄſternatus animo d̃.

¶ Cõſternere ⁊ ↄſternati q̄d differãt. ca. cccxc. cõſternere cõſternari

Conſternere eſt corpis. Cõſternari aũt animi: cũ mẽs turbata eſt ⁊ de ſtatu mota et q̄ſi humi ſtrata. Ideoq; ſepe ↄiũgi aĩm videm⁹: vt ↄſternat⁹ aĩo. Saluſt. ĩ hiſto. pmo inq̄t. equi ſine rectoribus exterriti aut ſaucij cõſternantur cũ ſit vſitatius cõſternuntur.

¶ Epitome capitis. cccxcj

¶ Placere ſibi eſt ſuperbire dote aliqua aut bono quo ↄfidit cũ inferioꝝ cõtẽptu ideoq; q̄ſi eſt admirari ſe. Sed nõ placere ſibi aut diſplicere ſibi manifeſte ſunt ſignificationis ſicut cari aliquid preter ſe: q̄d laudi dari ſolet.

¶ Nã mirari quaſi p imitari d̃. Vñ Lucanus. Miratorq; catonis. Sicut aũt d̃: q̄ placere ſibi aut mirari ſe: ita ego placere mihi et mirari me: ⁊ tu tibi ac te: ⁊ ita in conſimilibus.

¶ Non placeo mihi: ⁊ diſpliceo mihi: quid diſferant a placeo mihi. Cap. cccxcj. Nõ placeo ⁊ diſpliceo mihi

Non placeo mihi et diſpliceo mihi: ab illo placeo mihi diuerſe ſignificationis ſunt preter negationẽ Nãq; ea pma aperti intellect⁹ ſunt:

vt de ora. Cice. Nunꝙ mihi minus ꝙ heſterno
die placui ⁊ i philip. Cūq de via languerē: ⁊ mi
himet diſplicerē. Tertiū eſt idē qḋ ſuperbio do
te aliqua bono ve qḋ mihi adſit: et glorior: ⁊ mi
hi eo noī cōfido plerūq cū inferiori ɔtemptu.
Qui. Placeas licet tibi opū tuaꝝ fiducia: dices
Mirari ſe. ſi mihi idē inuidere nō expedit: pares ſum⁹ Pe
ne in hunc ſenſum accipit mirari ſe. Nā id effi
cere in alterū laudabile eſt. vnde apud eundem
de ſocrate d͛. Nā ideo dict⁹ eſt idē agēs
imperiū: ⁊ admirator aliorū tanꝙ ſapientū. De
ſeipſo crebrius in vitiū eſt. Idē ꝙ ſe ſilētio par
ricida miratur. Valerius. Martialis. Ipſe ego
quem dixi quid dentem dente iuuabit. Rodere
carne op⁹ eſt: ſi ſatur eſſe velis. Ne perdas ope
rā qui ſe mirātur in illos Virus habe: nos hec
nouimus eſſe nihil. Se mirantur dixit: quaſi ſi
bi placent: vel de ſe magnifice ſentiunt.

¶ Epitome capitis. cccxcij.

¶ Moror te ⁊ maneo te vulg⁹ exponit ꝓ expe
cto: ſed id fit apud poetas. Nam oratores mo
ror te pro retineo aut detineo. te dicūt. Maneo
autē cū accuſatiuo pro eo qḋ eſt futuꝝ ē cū orō

Moror te. Maneo te ¶ Moror ⁊ maneo te. Cap. cccxcij.

Moror te: et maneo te a quibuſ
dam exponunt pro expecto. Sꝫ mea
tū ſni a magis poetice ꝙ oratorie Vir
gil. Et tue ꝓgenies mortalia demoror
arma. Teren. Quem hic manes. Oratores po
tius accipiūt moror te: ꝓ retineo: ⁊ in mora te
neo. ideoq hec duo verba ſepe iūgunt: vt apō
Quintil. Quid me adhuc pater detines. Quid
moraris abeuntē. Maneo pro eo qḋ futurū eſt
vt ipſe accipio apud ipſos interdum etiam poe
tas. Virg. Te quoq magna manent regnis pe
netralia noſtris. i. tibi futura ſunt Cice. Cuius
te fatum ſicut Curionem manet: hoc eſt cuius
fatum tibi futurum eſt: ſicut fuit curioni.

¶ Epitome capitis. cccxciij.

¶ Conflare ac contrahere es alienum: eſt fieri
debitorem: diſſoluere es alienum: eſt cōtractū
reſtituere pluribus.

Coflare ⁊ cōtrahere. es alienū ¶ Conflare ſiue contrahere es alienū qd ſint:
Diſſoluere es alienum ac diſſoluere. Cap. cccxciij.

Conflaui es alienum: ⁊ cōtra
xi es alienum idem eſt quod factus
ſum debitor alienē pecunie. Diſſol
uo es alienum: id eſt quod contrare
ram eris alieni reſtituo: ⁊ pluribus ſoluo ⁊ qua
ſi cathena qua alligabam me ſoluenda pecunia
diſſoluo. Quintilianus. Non ego es alienū lu
xuria cōtraxi. Cicero. Patri perſuaſi vt alienū
es filij diſſolueret. quibus exemplis plena ſunt
omnia.

¶ Epitome capitis. cccxciiij.

¶ Migrare eſt domicilium mutare et alio ſe ad
habitandum conferre relicta priore habitatio
ne: cui ſimile ſignificant compoſita emigro. de
migro. commigro ſalua tamen ſignificatione
prepoſitionis. Unde remigrare eſt in priſtinū
domicilium. Tranſmigrare autem in longio
ris loci domicilium: habitationē mutare. Im
migrare vero in domum aliquam habitādi gra
tia ire. Quocirca morientes migrare dicuntur
ſed apud doctos cum appoſitione huiuſmodi
aut ſimilis ſule e vita. hac vita et hoc mūdo aut
ad inferos. aut ad ſuperos. ad infernas ſedes.
Milites autem non migrare ſꝫ diſcedere dicū
tur. Decedere licet accipiatur nonnunꝙ ꝓ diſ
cedere aut recedere: tn̄ proprie eſt a mandato
cuſtodie ſue loco recedere: quem quia morien
tes derelinquunt ideo dicuntur decedere: ſed ſi
nihil addatur intelligitur vita. Excedo autem
vult vt exprimatur particula vita aut e vita.

¶ Quomodo migro decedo differūt a diſcedo
et recedo: Cap. cccxciiij.

Migro decedoq ſic a diſce
do recedoq differūt ꝙ migrare Migro emigro
eſt domicilium mutare ⁊ alio ſe Demigro
ad habitandum conferre. reli Cōmigro
cta priore habitatiōe. Et eſt apō Remigro
iuriſconſultos titulus de migrā trāſmigro.
do. Similia huic ſunt emigrare demigrare cō Immigro.
migrare. Remigrare autem reuerti in priſtinū
domicilium. Tranſmigrare in longinquioris lo
ci domicilium habitationē mutare. Immigra
re in domum aliquam habitandi gratia ire. Ea
propter homines qui moriuntur. migrare dicū
tur. Sed rectius cum appoſito ꝙ ſine oppoſito
vt multi faciunt: neſcientes Ciceronem cū ap
poſito ſolere loqui: vt de repu. libro ſexto Ante
ꝙ ex hac vita migro conſpicio in meo regno et
his tectis. P. Corne. Scipio. ⁊ Quintilianum
in corpore proiecto. Seu cū ad infernas ſedes
anima migrauit. Etenim qui moriuntur tanꝙ
domicilium corporis relinquentes alio ad ha
bitandum duntaxat anima ſe transferunt. Con
tra nequaꝙ milites cum caſtra mouent: aut
de ſtatione munitionibuſve diſcedunt migrare
dicuntur: vt pote vbi domicilium nō habuerūt
nec in domicilium ſe conferunt. Decedere ꝙ ꝙ
accipitur nōnūꝙ pro eo quod eſt diſcedere aut Diſcedo
redde tamē ꝓprie ē a mādato cuſtodie ſuo lo Decedo
co recedere. Vn̄ conſules: pro conſules p̄ſides.
pretores dicūtur ex prouincia decedere. Itē p̄ſi
dia de vrbibus atq caſtellis. Sine appoſitiōe
intelligit pro mori: quaſi a cuſtodia ⁊ guberna
tiōe corporis proficiſci. Ci. de ſenectute. Vetat
Pythagoras ſine iuſſu iperatoris dei idē fieri
de p̄ſidio ⁊ ſtatiōe vite decedere. Idē de repu.
Ideoq ⁊ tibi Publi. ⁊ ceteris oīb⁹ retinēd⁹ ē
anim⁹ i cuſtodia corporis ne aſſignatū vobis a
deo munus defugiſſe videamini. Eo igitur mō
d͛ deceſſiſſe quo dicit defunct⁹: vt ſubītelliga
tur vita. At in excedo addit vita nō ſubintelli
git. Idē in antoniū In ipſa cura ⁊ meditatiōe
obeundi ſui muneris exceſſit e vita. excedo

¶ Epitome capitis. cccxcv.

¶ Preceꝛi deum aut ſimile quid ſine datiuo ex
preſſo aut ſubintellecto notum eſt quid ſit: ſed

cum datiuo eſt imprecari hoc eſt pecando deos optare alicui bonam aut malam fortunam ipre camur tamen potius malam.

Precari qd ſignificet adiūcto dtō. Ca. cccxcv.

Precor cū datiuo Imprecor

Precari quid ſignificet certū eſt cū merū accuſatiuū habet Adiūcto aūt datiuo idē eſt qd imprecari hoc eſt optare alicui deos pcādo bonam fortunam: aut malam qui datiu⁹ ſepe intelligitur: vt apud Marcū Tullium in piſonē: vt omnes ſui ciues ſalutem incolumitatem. reditum precarentur qd mihi contigit an qd tibi pficiſcenti euenit vt omnes execrarentur: male precarentur. Et Quintilianus Inde ſagietia vel a longo viſu proſecuti facilem emptionem: ſecundos ventos: placidum mare non ſiosi ipſi nauigarem⁹ precati ſumus. Cū datiuo idē ſʒ ſi tantopere efflagitantur q̄ tu affirmas: pmittamus vela ventis ⁊ oram ſoluentibus bene p̄cemur. De imprecamur hoc eiuſdem ſit exemplum. Nō imprecamur debilitates: naufragia morbos: pauper ſit ⁊ amet quancunqȝ meretricē: ⁊ amare non deſinat. Qd crebri⁹ accipit in malum. Epitome capitis. cccxcvj.

¶ Dices venuſte: habui orationē: nō feci. Cōtra feci ſermonem potius q̄ habui: non nunq̄ tamen ⁊ habui.

¶ Habui orationē: feci ſermonē. Cap. cccxcvj.

Habui orationem. Feci ſermonem

Habui orationem feci oratione feci ſermonem potius q̄ habui. Nō nunq̄ etiam habuit. Cice. de ſenectute. Cyrus quidem in eo ſermone quē moriens habuit: cum admodum ſenex eſſet: negat ſe vnq̄ ſenſiſſe ſenectutem ſuā imbecilliorem factam q̄ in adoleſcentia fuiſſet.

¶ Epitome capitis. cccxcvij.

¶ Habere cū infinitiuo ⁊ actō idē eſt qd gerundiū nomē cum ſubſtantiuo ſuo ⁊ verbo ē. Habere aūt cū infinitiuo abſoluto idē qd gerūdiū. in dum. cum verbo eſt ⁊ datiuo. habeo quoqȝ videtur interdum accipi pro volo. Exempla ſunt in textu: vt tantum habeo polliceri. i. tantū pollicendum eſt mihi habeo conuenire debitores. i. conueniendi ſunt mihi debitores.

Habeo polliceris ⁊ ſil'ia qd ſint. Cap. cccxcvij.

habeo polliceri. conuenire. Conueniēdus eſt

Tantū habeo polliceri inquit Cice. ad Attulū. Idem in catone maiore. Neqȝ eos ſolū cōuenire habeo: quos vidi ſed etiā q̄s audiui ⁊ legi. idē in ora. Audire habeo qd ſentiat. Qd vt ipſe interptor idē eſt qd pollicendū ɔueniendū: audiēdū eſt mihi. qd pbat ex illo lʒ diuerſo loquēdi mō: quale apud Quin. adeoqȝ ludibrijs miſere ſim diuerſitatis implicitus: vt ipetrandū a vobis habeā odij mei fauorē: id eſt impetrandus mihi ſit a vobis odij mei fauor: quod lʒ cōmutare in ſuperiorē modum ſic vt imperare habeā odij mei fauorem: ſicut contra illum in hūc ſic tantum habeo pollicendū neqȝ eos ſolos cōueniendos habeo: audiendā habeo huius ſententiam: vel habeo pro volo: vt nō mirū ſit quare aliq legāt aueo ſed nō recte legere eos ex illis. Auguſti verbis oſtenditur cum dixit: quid aliud habeo q̄ deos immortales precari.

¶ Epitome capitis. cccxcviij.

¶ Mereor de te eſt aliquid in te confero. bene mereor de te eſt aliqd bñficij in te confero male mereor: male ficij. Demereor: id eſt bene de te mereor. emereor. i. expreſſe mereor. emerit⁹ ſuʒ id eſt extra merendi officium ſum donatus rude cū ſit qui pro me opus agat. id eſt: laboret.

¶ Unde milites qui pre ſenio amplius militare non poſſunt ⁊ gladiatores qui non amplius dimicare: donantur rude. i. virga qua dimicantes dirimant: ſi legem excedant. hinc per tranſlationem etiam boues qui amplius arare non valent dicuntur emeriti.

¶ Mereor ⁊ eius cōpoſita. Cap. cccxcviij.

Mereor de te. Bñ mereor Male Mereor de te.

Meror de te eſt aliquid in te cōfero. Si beneficij quidem bene mereri de te dicor. Si autem offenſionis: de te male mereri: nonnūq̄ vtrūq̄ reticemus. Sed in ambiguum ſenſum: vt qd de te ſum meritus. Nonnūq̄ per negationē ſic homines mihi de me meriti. id ē qui mihi ī me beneficij aut officij contulerunt. Quibus exemplis omnes. M. Tullij libri ſcatent. Demereor quoqȝ pro bene de aliquo mereor accipitur ſed cū accuſatiuo: vt Ouidi⁹ heroidū. Dic mihi qd feci niſi non ſapienter amaui Crimine te potui demeruiſſe meo. ⁊ Quintilianus Simul vt pleniore obſequio demererer amantiſſimos mei. Emereor idem pene eſt quod mereor. preteritū eius emeritus. Unde emeriti ſtipendia qui militia perfuncti ſunt nominantur. Et in ſignificatione paſſiua: ſtipendia emerita vt idē: emeritus huic bello ſtipēdijs: ⁊ per trāſlationē a Uirgilio. Emeriti boues dicūtur: ⁊ quedaʒ alia Emeriti autem ſenes ſolent habere qui p ſe laborent qui dicuntur pro alio opus agere. Qui. de apibus inquit. Habebam qui pro me opus agerent.

Demereor

emereor

emeritus

emeriti

Op⁹ agere

¶ Epitome capitis. cccxcix.

¶ Refero ad ſenatū. i. conſulo ſenatū: vñ ſit ſenatuſconſultum. Ad populum tuli. i. cōſului: vnde rogatio que inſtar eſt legis Refero acceptū i. fateor me abs te accepiſſe tam bonum q̄ malum aut habeo pro recepto licet nō receperim. vnde ſit acceptilatio. non accepti relatio. vnde etiā acceptū fero pro eodem dicim⁹. Retuli expenſum. id eſt rationem de expenſis exhibui.

¶ Refero ⁊ fero. Cap. cccxcix.

Refero ad ſenatū ⁊ ad pplm tuli ſenatuſconſultum Rogatio Refero acceptum

Retulit Pompeius ad ſenatū. i. cōſuluit: in eadē tñ ſententia pōpeius ad populū tulit ex illo ſit ſenatuſcōſultū. Ex hoc rogatio: q̄ inſtar eſt legis. Dicimus preterea refero tibi acceptū pro eo quod eſt fateor me hoc abs te accepiſſe neqȝ id modo in bonam partem: verumetiā in malam. vt pro deiotar. Cicero. Uitam acceptā refert clementie tuendem in Antonium. Dis

denicꝫ que poſtea vidim⁹ q̄d aũt mali nõ vidimus: ſi recte ratiocinabimur vni accepta referemus Antonio⁹ Idē eſt fero tibi acceptũ: ſiue pro eo q̄d eſt habeo ꝓ recepto abs te q̄d mihi debebas: etiā ſi ſolutio nulla itereeſſerit: vñ fit

Acceptilatio.

acceptilatio: quā Juſtinian⁹ per interrogationē ⁊ reſpõſionē fieri vult. Retulit expēſuꝫ.i. rationē de impenſis confeci vel exhibui.

Retuli expenſum.

Epitome capitis.cccc.

Exhorreo hanc rem.id eſt expaueſco. Abhorreo ab hac re id eſt alienus ſum ab hac re

Mancinell⁹ docet dictuꝫ eſſe etiā abhorreo hanc rē id tñ rariſſime vt neſcias an legēdũ ſit obhorreo. Uerba mācinelli ſunt Abhorreo nõ ſolũ ablt̄o iũgit: ſed etiā act̄o. Catullus em̄ ait. Seuaqꝫ abhorrebas priſci ꝑcepta parēt. Porphyrio itē ode.iij.li.j. videlicet: quē mortis timuit gradũ: ait quē mort̄ inq̄t gradũ abhorrere põt q̄ mõſtra maris ⁊ aſperrima ſaxa ſine lachrymis videre potuit Apulei⁹.li.x.me. Naꝫ ⁊ q̄d potiſſimũ abhorreret aſin⁹ excogitātes ſerupuloſe ⁊c. Pli.li.xxxvj.capite penultīo. In oi alio vſu actiora abhorrētes. Callepin⁹ aũt plura affert eiuſdē locutiõis exēpla. Quale eſt illō Titi. Liuij.li.iiij. Parũ abhorrēs famā āpliataꝫ Et illud Sueto.de Auguſto. Nā pumillos ⁊ diſtortos. ⁊ oīa gñis eiuſdē: vt ludibria nature: maliqꝫ oīs abhorruit.lactāti⁹ li.iij. Nõ eſt ſapientia ſi cetũ hoīm abhorret. Addit idem forte decepit laurētiũ vallā ab ꝑpoſitio q̄ ablatiuꝫ exigere videt̄.ſed ſi hoc in pleriſqꝫ verbis. ſiat: nõ tamē in oīb⁹ ſicut i aboleo abluo ⁊ huiuſmodi: que actm̄ nõ ablatiuũ poſtulant Amb.lib.j. offici. Abhorret [id eſt aliena eſt] q̄quidē ab efficiēdo dictũ putam⁹ q̄ſi efficiuꝫ. Sane ſicut quidā abhorreo ꝓ obhorreo aut exhorreo vſurpant.ſic ⁊ abhorreſco. vt Lactanti⁹ de ira. Quē terra ꝓtremeſcit: ⁊ latebre tartaree ⁊ demones abhorreſcũt. vbi ergo in textu eſt: hoc ſemper: addendũ eſt fere vt ſit fere ſemper. quia meli⁹ et venuſtius cũ ablatiuo conſtruitur.

Abhorreo

Inter exhorreo ⁊ abhorreo. Cap.cccc.

Exhorreo hāc rem idē eſt quod ex paueſco. Abhorreo ab hac re. ideꝫ eſt quod per qꝫ alienus ſum ab hac re hoc ſemper poſtulat huiuſmodi ablatiuum illud vero nunq̄ ſed accuſatiuum.

Exhorreo, abhorreo

Epitome cap.ccccj.

Bene mecum agitur id eſt in bona conditione ſum: ⁊ bene mihi ſuccedit ſimiliter preclare et optime ⁊c. Et nonnunq̄ conſimiliter actiue vt bene tecum egerunt ciues: ſed actum eſt de aliquo: ſemper in malam partem accipitur pro eo quod eſt periit nec amplior de eo ſpes eſt.

Bene agi cum aliquo quid ſit et quid actum eſſe. Cap.ccccj.

Agi cum aliquo.

Bene mecum agitur: idem eſt quod in bona conditione ſum item preclare tecum agitur. optime cum illis agitur melius cum hominibus ageretur ſi paruo contenti eſſent: ita male mecum agitur ac peius: incõmodius ſuc: et peſſime. Cicero. cum illo vero quis neget actum eſſe preclare: mecum incommodius. Nonnunq̄ etiam actiue. Ualerius Maximus libro.v. Bene egiſſent. Athenienſes cum Miltiade ſi cum poſt trecenta milia perſarum Marathone deuicta in exilium protinus miſiſſent: ac non in carcere et vinculis mori cogiſſent. Actum eſt ſemper in malam partem accipitur: vt actum eſt de republica. id eſt reſpublica extincta deſperata et perdita eſt.

Actũ eſſe

Epitome capitis.ccccij.

Salio.i. ſaltũ facio: interdũ quaſi ſalto. Salto autem.i. tripudio q̄d vulgo dicũt choreiſo peritio: eo choream duco ſaltus eſt incompoſitus vt ceruorum agnorum canum leporumqꝫ ſaltatio hominum quod tripudium vocant. ideqꝫ dicitur ſaltatus ſed non ſaltus.

Inter ſalire ⁊ ſaltare. Cap.ccccij.

Salio Salto Saltus. Saltatio.

Salio vnde ſaltus pro eo quod eſt ſaltum facio: ſalto tripudio: vnde ſaltatio. Interdũ ſalio pro ſalto Uirgil. ſecundo Georg. Mollibus i pratis vnctos ſalire per vtres. Quid autem diſtēt ſaltus et ſaltatio notum eſt. Saltus em̄ eſt qualis ceruorum leporumqꝫ: ſaltatio hominũ iactatio quam vulgo tripudiuꝫ vocant. Et licet ſalio pro ſalto accipitur non tamen ſaltus pro ſaltatione ſaltatu ve qui eiuſdem ſignificationis eſt Liuius. Ferre ac per vrbem ire cum tripudiis ſolemniqꝫ ſaltatu iuſſit

Saltatus.

Epitome capitis.ccccij.

Abdicare eſt expellere filium a bonis paternis patre adhuc viuo. Exheredai e poſt mortē Ideoqꝫ grauius eſt abdicari quod etiam exheredationem continet: q̄ exheredari. Abdicare etiam eſt quaſi priuare: ⁊ alienum dicere Unde Liuius. lib. iiij. Dictator bello ita geſto in vrbeꝫ redijt magiſtratuqꝫ ſe abdicauit. Iteꝫ repudiare: vt Terentius. Generum abdicat. Itē negare: ſed id apud veteres. Pacu. Regno expelliſt conſanguineam eſſe abdicant.

Inter abdicare ⁊ exheredare. Cap.ccccij.

Abdico. Exheredo

Abdicare eſt expellere a bonis filium dum viuit pater. Exheredare vero poſt mortem. Sed abdicare eſt grauius quod etiam in ſe exheredationem continet.

Epitome capitis. ccccliij.

Ad me ſpectat.id eſt pertinet: ad mortē perniciem exitum ſeu interituꝫ ſpectat.id eſt reſpiciendo tendit.

Ad me ſpectat quid ſit. ⁊ ad mortem ſpectat. Cap.cccciiij.

Spectat ad me. ſpectat ad mortem

Ad me ſpectat id eſt ad me pertinet. Ad mortem ſpectat id eſt quaſi reſpiciendo tendit. Cicero offi.lib.iij. Ad extremũ ſi ad perniciē patrie res ſpectabit patrie ſaluteꝫ anteponet ſaluti pr̄is. Quin.in paupe amatore. Et q̄d ad peſſimũ ſpectat euentum miſerabilis ſic oportet vt amator

esse videaris. ¶ Epitome capitis.ccccv.
¶ Conuenit hoc nobis.id est conuenies est et decens aut vtile. Conuenit inter nos. id est cōstat et controuersia seu dissensione caret. Iuuc. Seuis inter se cōuenit vrsis. Cōuenit mihi hoc tecum.id est sentio de hoc vt tu. Interdū dicitur tantum hoc conuenit. Interdum solum conuenit. Et in plurali cum supposito. Unde Teren. Hec fratri mecum non conueniunt. Est vbi cōuenio cū actō cōstruit: vt in libro.iij.dictum est
¶ Conuenit nobis: et conuenit inter nos quomodo differant. Cap. ccccv.

Cōuenit nobis. Cōuenit inter nos. Conuenit mihi tecū aut tibi mecum. Conuenit.

COnuenit hoc mihi: aut cōuenit hoc nobis.i.decēs est et cōueniēs. Cōuenit hoc inter nos.i.cōstat et cōtrouersia caret. Conuenit mihi hoc tecū.i.sine cōtrouersia ē inter nos qd ego dixi. Cōuenit tibi mecū i.sine cōtrouersia est inter nos quod tu dixisti. Nonnūꝙ sine apposito: sed tamē subintellecto vt hoc cōuenit. Nōnunꝙ sine vtroqȝ: vt conuenit. ¶ Epitome capitis.ccccvj.
¶ Uarijs modis dicitur quis obuius: vt obui⁹ tibi fio: obuius sū tibi: obuium me tibi fero: obuiam me tibi fortuna obtulit. obui⁹ me tu timore virgiliano. obuiam veni. obuiā processi ir: obuiam iui: obuiam exiui: obuiā me tuli: obuiā factus sum: sed potius obuius.
¶ Dictū aūt fere volūt de minore ad maiorē. vt obui⁹ factus regi. exiui obuiā regi. Rex habuit me obuium. sed fit vterqȝ alteri obuius: vt i itinere suo rex habet milites obuios: et milites in sua re. Exire aūt vel pcedere obuiā est hūiliantis se aut exhibentis humanitatem.
¶ Obuio tibi: et obui⁹ tibi. Cap.ccccvj.

obuiā esse aut fieri

OBuio tibi: et obuius tibi fio: obuius sū tibi obuiū me tibi fero: obuiū me tibi fortuna obtulit. Cice. Fit ei obuius Clodius Uirgil. Cui mater media sese tulit obuia sylua. Domiti⁹ Afer apd Quin. Forte vos i illa solitudine obuios casus misere mulieri obtulit. Obuiam quoqȝ per cadem et per alia plura verba variatur: vt obuiā processi: obuiam iui: et alia multa.
¶ Epitome capitis.ccccvij.
¶ Similiter varie dicit quis sibi finē seu summum bonum proponere: vt in textu patet. Neqȝ tñ verba textus negligenter legēda sunt nā preter philosophorū de summo bono placita que illis explicantur: operepreciū est scire terminare: finire: metiri talem vsū habere. Nam terminare omnia voluptate: est constituere: finem omnium in voluptate. Metiri nature bonis singula. Est existimare singula esse bona ꝙtenus nature vtilia sunt.
Quot modis vna eadēqȝ res dicat: et quē finē sibi ꝗs pponat. Cap. ccccvij.

Fine proponere.

EPicurus oīa terminat voluptate zeno cuncta finit voluptate Hiero vniuersa determinat: diffinitqȝ in dolētia corpis. Carneades singula metit nature bonis. Aristipp⁹ nihil nō ad commodū suū refert. Pyrrhon nihil reliquit qd nō reuocet ad scientiā. Ille summū bonū in gula cōstituit: ego bonū ipm pono in dilectione dei. Tuus finis ad quē tēdis tibi ipsi ignotus est. Tot igitur verbis vnā eādemqȝ rē declaramus: exempla passim inquirentibus se offerent. ¶ Epitome capitis.ccccviij.
¶ Consimiliter et coniecturam facere.
¶ Coniectare: coniecturare: et cōiecturā facere et cetera p eodē accipiūtur. Cap. ccccviij.

ad cōiecturā ptinētia

COniecto coniecturo: coniecturam facio: coniectura colligo: coniectura ducor. p eodē accipiuntur aut parum differūt quia efficatius quiddā est in cōiectura consequor: et coniectura colligo: qȝ in ceteris quorū exēpla adducere longum esset.
¶ Epitome capitis.ccccix.
¶ Itē nō ignoro aut scio varie dicitur: vt in textu patet: sed et pluribus modis idē dici potest. vt non me latet non ignoro. certo scio cōpertū habeo. cognosco et alijs nō paucis.
Non me fallit: non me preterit: et cetera. Cap.ccccix.

Ad sciam pertinētia.

NOn me fallit: nō me preterit non me fugit. non me capit idem significare quod non ignoro. Quintilianus auctor est.
¶ Epitome capitis.ccccx.
¶ Preterea varie dicere licet te in aliquo spē habere. Sed capio spem de te. Concipio spem ducor in spem vocor in spem. ingredior in spē non tantam spei firmitatem significant: quantam colloquo et repono te in spem.
¶ Quot capere spem de te non tantū sit quātū in te spem colloco. Cap.ccccx.

Ad spem pertinētia.

CApio spem de te. concipio de illo spē. Ducor in spē: hui⁹ negocij. Uocor in spem: ingredior i spē non tantam spei firmitatē significant quantam colloco in te spē et repono in te spē. Cic. In quo maiores natu spē dignitatis sue locarent Quin. In quo spem vnicam senectutis reponebam.
¶ Epitome capitis.ccccxj.
¶ Ad hoc multipharium te memorem dicas: vt in mentē venit mihi. Occurrit mihi. succurrit mihi: subit mihi: sed hoc vltimum frequēter de commiserante dicitur. Reperitur etiam sub eo cū actō: quasi subintro: et inuado: vt sera penitentia subijt regem.
¶ In mentē venire mihi: occurrere mihi: et cetera pro eodē accipi solent. Cap. ccccxj.

Ad memoriā pertinētia Succurrit mihi. subijt mihi

IN mentem venit mihi. occurrit mihi succurrit mihi: subit mihi p eodem accipi solent. Sed hoc vltimū frequenter quoqȝ ad miserationem. Quintilianus. Nobis vero natura aduer

ſus et animos ingenuit non ſolum miſeratione̅
que cognationi noſtre ſubit: ſed etiam religio-
nem. Ubi non ita decuiſſet, ſuccurrit ⁊ in mente̅
venit. Virgili⁹. Subijt chari genitoris imago.
Subijt deſerta creuſa. Ubi nequa̅q̄ decuiſſet
in mentem venit de charo genitore: ⁊ de Creuſa
deſerta. Iungitur etiam hoc verbum cu̅ accuſa-
tiuo: vt Curtius Sera penitentia ſubijt rege̅.

¶ Epitome capitis.cccc.xij.

Subit me. ¶ Quin etiam videas: videre licet: cernere licet
cernere eſt: pro eodem accipi ſolent.

¶ At quia de ceteris textus exempla ponit: ad-
da̅ du̅taxat de vltimo illо̄ .vj. enei. Nec no̅ et ti-
tyon terre o̅ipare̅tis alu̅nu̅. Cernere erat ⁊c.

¶ Videas: ⁊ licet videre pro eode̅ accipi ſolent
et ſimilia. Cap̄.cccc.xij.

Ad viſum. pertinentia.

VIdeas. licet videre. licet cer-
nere apud quoſda̅ cernere eſt pro eo-
dem accipiu̅tur: vt ita videas iuſtos
iniuſtis rebus maxime dolere: imbe-
cillibus fortes. moderatos immodeſtis. Licet
videre no̅nullos tanta ſtultitia: vt vix differant
a natura brutoꝝ. Licet ora ipſa cernere iratoꝝ
vt mutentur. Ciceronis hec exempla ſunt

¶ Epitome capitis.cccc.xiij.

¶ Varia quoq̄ eſt peroran̄di atq̄ conclude̅di
operis ratio: vt in textu videre licet.

¶ Habes que ſentiam: hec habui que dicerem
et cetera. Cap̄.cccc.xiij.

Ad finem. operis pertinentia.

HAbes que ſentiam Brute de
ratione dicendi. Hec ſunt de amici-
tia que dicerem. Hec ſunt que dice̅-
da putaui hoc tempore. Sunt v̄ba
Ciceronis ad extremu̅ materie a ſe tractate: q̄-
bus ⁊ ceteri auctores vti ſolent: vt Qui. Habes
marcelle victori q̄bus p̄cepta, dice̅di adiuuari
poſſe per nos videbant̄. Et iteru̅ nihil habui
amplius q̄d in vniuerſa precipere̅. Et iteꝝ. He ſe-
re ſunt eme̅date loque̅di ſcribe̅diq̄ partes.

¶ Epitome capitis.cccc.xiiij.

¶ Necnon ⁊ mandatum aut preceptum ſeu in-
ſtitutum eſſe varijs modis conſequi poſſumus
vt ſequentibus.

¶ Ut dicatur more maioru̅: comparatum eſt le-
gibus ita conſtitutum eſt ⁊c. Cap̄.cccc.xiiij.

Ad auctoritate̅ ſeu ma̅datum pertinentia.

MOre maiorum comparatu̅ eſt
legibus ita conſtitutum eſt: ita natu-
ra preſcriptum: hoc ratio ipſa preſcri-
bit: ita videtur ratio dictare.

¶ Epitome capitis.cccc.xv.

¶ Inſuper ad q̄cunq̄ pertinentia varie per in-
ter ī ⁊ ſup adiu̅cto geru̅dio aut noie v̄bali exp-
mi poſſunt: vt inter cena̅du̅: i cena̅do: cu̅ cenare̅
iter cena̅: i cena: ſup cena̅: ⁊ ita de ꝯſimilib⁹.

¶ Inter agendum ⁊ inter actionem: in age̅do
et ſimilia. Cap̄.cccc.xv.

Ad varia pertine̅tia

INter agendum. inter actio-
nem: in agendo: inter cena̅du̅: inter
cena̅ in cena. ſuper cena̅: inter co̅ſu-
ſulendum ſiue co̅ſultandu̅. inter co̅-
ſilia ſiue ꝯſultationes in ꝯſule̅do ſiue ꝯſulta̅do

¶ Epitome capitis.cccc.xvj.

¶ Denique ad appellatione̅ ac iudiciu̅ ſpecta̅tia
multipharìam enunciare poſſumus: vt per ap-
pello exiſtimo: per dico ⁊ ſentio: per puto ⁊ lo-
quor: per haberi ⁊ appellari. Co̅ſimiliter ad p̄-
ductionem pertinentia: vt diligentia: honores
et gignit ⁊ continet: Littere ⁊ parantur ⁊ con-
ſummantur ſtudio.

¶ Et appellant te homines ſapientem: ⁊ exiſti-
mant ⁊c. Cap̄.cccc.xvj.

ET appellant te homines ſa-
pientem ⁊ exiſtimant. Te malu̅ e̅e
et dicunt ⁊ ſentiunt. Illum et pu-
tant probum ⁊ eloqu̅utur hi ⁊ ha-
bentur mali ⁊ appellantur Dilige̅-
tia honores ⁊ gignit ⁊ continet: ſtudio littere ⁊
parantur ⁊ conſummantur.

¶ Epitome capitis.cccc.xvij.

¶ Imponere cu̅ datiuo ⁊ accuſatiuo notum eſt
q̄d ſignificet. Impono cu̅ ſolo datiuo aut ſine
caſu ſignificat decipere: inde impoſtor: deceptor.

¶ Dicitur autem per ſyncopam pro impoſitor.
ſicut a Virg. dicitur enei.j. manet alta me̅te re-
poſtum iudicium paridis.

¶ Impono tibi onus: ipono tibi. Ca.cccc.xvij.

IMpono tibi hoc oneris
notum eſt quid ſignificet. Impo-
no tibi: idem q̄d decipio te. Qui.
Quid q̄ hoc ip̄m tam placide: ta̅
quiete facit quaſi captet impone-
re. Et alibi. Fefellit te ingenitus
honeſtis animus glorie amor. Spes tibi p̄pe-
tue laudis impoſuit. Unde impoſtores dicunt̄
qui alios verbis magna pollicentibus incanta-
tionibusq̄ ſeducunt ac decipiunt Paulus Iteꝝ
aleatores ⁊ vinarios non co̅tineri edicto quoſ-
dam reſpondiſſe. Pomponius ait quemadmo-
dum nec guloſos: nec impoſtores aut me̅daces
aut litigioſos: Vulpianus. Non tamen ſi incan-
tabit: ſi imprecatus eſt: ſi vt vulgari verbo ipo-
ſtoris vtar exorcizauit: non ſunt iſta medicine
genera tametſi ſint qui eos ſibi profuiſſe cum
predicatione affirment.

Impoſtor. imponere

¶ Finis quinti elegantiaru̅ Laure̅tij Vallen̄.
cu̅ breui eiuſdem explanatione.

¶ Queſtio de infinitiuo.

¶ Queritur vtru̅ infinitiuus ſit nome̅ aut ver-
bum. Arguitur q̄ ſit nomen. Nam quod reddit
ſuppoſitu̅ verbo eſt nomen. ſed infinitiu⁹ red-
dit ſuppoſitu̅ verbo ergo eſt nome̅. Maior pa-
tet. Quia nulla pars orationis preter nomen
Reddit ſuppoſitum verbo. Minor patet dice̅-
do Secare eſt agere. Scire tuum nihil eſt ⁊c.
Secundo ſic. Om̄e quod eſt ſubſtantiuu̅ adie-
ctiui eſt nome̅ vel ſalte̅ no̅ eſt v̄bu̅ ſed infiniti-
uus e̅ huiuſmodi ergo. ⁊c. Maior nota e̅ ⁊ Mi-
nor p̄batur dicendo. hodie bonu̅ eſt diſputare
Tertio ſic illо̄ quod poteſt referri per relatiuu̅
eſt nome̅: ſaltem non eſt verbum ſed infinitiu⁹
eſt huiuſmodi ergo ⁊c. Maior e̅ nota: ⁊ minor

ALEXANDER PP VI VALENTINUS FERDINANDUS

pꝛobatur nam cum dicitur tu fugis quod mihi
pꝛocul abſit dicunt grammatici ꝙ li. fugis eſt
antecedens ratione ſui infinitiui ergo. ⁊c. In
oppoſitum arguit̃ pꝛobãdo ꝙ ſint v̓ba. nã mo-
di verboꝛum ſunt quinq; ergo. Infinitiuus eſt
verbum ꝯſequentia tenet q: ſi infinitiuus non
eſſet verbum non eſſent quinq; modi verboꝛū
Antecedens eſt omnium grãmaticoꝛum. ꝙ ſo-
lutionē queſtiōis notandū eſt ꝙ ſicut eadē vox
reperitur quandoq; eſſe nomē ⁊ quãdoq; par-
ticipium ⁊ ſic de alijs: ſic eadē vox equiuoce ca-
pta eſt nomen et verbum vt dicendo ſecare eſt
agere tunc ſunt nomina vt patet ex ſpondeo ſe-
ctio eſt actio. Concluſio infinitiuus hoc eſt ea-
dem vox equiuoce eſt verbum ⁊ nomen iſta cō-
cluſio ſatis manifeſta eſt ⁊ ſic patent ſolutiões
ad argumenta. ¶ Finis.

¶ Epitome Aſcenſiana in ſexti libꝛi elegantia-
rum Laurentiū Uallenſis pꝛoemium.

¶ Si ſeruio Sulpitio licuit libꝛū ſcribere de
notis Sceuole ⁊ preceptoꝛis ſui ⁊ in facultate
iuridica nimirum pꝛincipis: cum id ⁊ reip. ⁊ ip-
ſi qui deceſſerat e vita commodum videretur:
Licebit ⁊ auctoꝛi noſtro de notis etiam doctiſ-
ſimoꝛum in lingua latina libꝛum hunc confice-
re: cum id non animo carpendi ſed emendan-
di faciat ſibiq; fieri equo animo paſſurus ſit.,

¶ Laurētij vallēſis in elegãtiarū lingue latine
libꝛū ſextū qui de notis auctoꝝ circa nominum
verboꝛūq; ſignificationē eſt pꝛoemium.

Librū de notis ſcri-bere nō eē turpe

SUlpitiꝰ ille Ser-
uius: cuiꝰ quãta in iu-
re ciuili fuerit auctoꝛi-
tas pꝛimoꝝ monumē-
ta teſtant̃: ſiue alioꝛū
exēplo: ſiue ꝓuato cō-
ſilio fretus: non exiſti-
mauit turpe ſibi ad fa-
mã foꝛe vt libꝛū de no-
tis Sceuole cōſcribe-
ret nō mō antiſtiti in ea facultate atq; oīm ꝓn-
cipis: verūetiã ꝑceptoꝛis ſui. Cogitabat. n. ne-
q; poſſe id ſibi vitio dari: quod publice vtilitatꝫ
cauſa ſuſciperet: neq; iniuriam illi fieri q̃ rep̓hē-
deretur: ſi modo rite repꝛehēdatur: quod in ſe
fuiſſet ipſe facturus ſi errata ſua animaduertiſ-
ſet. Pꝛobe itaq; Sulpitius et ingenue ac vere
Romane: quin ipſe quoq; populus pꝛudēter ⁊
grato inuicē animo qui factū huius nō repꝛehen-
ſione ſed laude dignū ac gloꝛia putauit: nec mi-
noꝛe volumen hoc q̃ cetera honoꝛe proſecutꝰ
eſt. Nam precepta aliqua doctrine tradere cui-
libet mediocribꝰ ſaltem litteris imbuto pꝛom-
ptum eſt. Erroꝛes maximoꝝ viroꝛum depꝛehē-
dere: id vero tū doctiſſimi hoīs eſt: tū opus vti-
liſſimum: ⁊ quo nullū dici poſſit vtiliꝰ. Quis. n.
dubitet non minus agere: q̃ aurum argentū ce-
teraq; metalla expurgat q̃ qui illa effodit: qui
triticum mundat q̃ qui metit: qui pinus: amig-
dala: ceteraſq; nuces eligit q̃ qui eaſdem le-
git. Ita cum qui emendat: niſi pauciſſima ſunt
que emendat: non inferioꝛem exiſtimare debe-
mus: q̃ ipſum illum inuentoꝛem: nec minoꝛem
ab illo q̃ ab hoc percipi fructū. Inſuperq; nō
modo huic ex illius caſtigatiōe nullum dãnum
afferri: atq; iacturam: verumetiam pꝛecium ac
dignitatem perinde atq; auro et ceteris q̃ mo-
do commemoꝛaui quantum coꝛpoꝛis purgatio
ipſa detrahit: tantum reſiduo pꝛecij vt dixi ⁊ di-
gnitatꝫ accreſcit: adeo plus vtilitatis in parte
eſt que ſuperat: q̃ fuerat in ſolido. Quare ſi qs
Sceuole apud inferos de ſulpitij facto ſenſus
fuit: que erat illi equitas ⁊ iuſtitie amoꝛ: auſim
affirmare fuiſſe gauiſū ſecumq; pꝛeclare actū
eſſe dixiſſe ꝙ ſuoꝛum libꝛoꝛum aurum ab omni
ſcoꝛia eſſet: ac fece purgatum. nihilq; foꝛet: per
quod conciues ſui per eiꝰ ſcripta falli poſſent.
Neq; immerito. Plinius iunioꝛ ad amicum ita
ſcribit. Ita enim magis credam cetera tibi pla-
cere: ſi quedã diſplicuiſſe cognouero. Quomo-
do igitur non ſit beneficium id offerre: quod ſo-
let beneficij loco poſtulari. Quod ſi hoc nō pꝛe-
ſtatur aut iam defunctis aut tale beneficiū re-
ſpuentibus pꝛofecto his pꝛeſtatur ad quos ex
ipſa magnoꝛum auctoꝛum emēdatione multa ī
pꝛimis vtilitas peruenit. Ideoq; ab optimis
quibuſq; cuiuſlibet artis pꝛofeſſoꝛibꝰ receptū
eſt vt: eoꝛum ipſoꝛum quos diſcentibus ad imi-
tationem pꝛoponunt: etiam vitia ſi qua fuerint
oſtendãt. Huiuſmodi igitur ego exemplis ⁊ ra-
tionibus adductus faciundum mihi putaui. vt
vnum libꝛum hunc de noctis ſcriptoꝛū cōpone-
re nō quo illos carperē. Nam preterq̃ ꝙ hec in-
humana voluptas foꝛet certe ⁊ alibi maioꝛ mi-
hi hec facultas daret̃: ⁊ de hac ipſa pene infini-
ti libꝛi ꝯſcriberent̃. ſed quo prodeſſem aliquid
linguã latinã diſcere volētibus: nō mō ex nrīs
pꝛeceptis ſed ex alioꝝ quoq; erratis: vbi et de
noſtro nō nihil ac rei teſtificationē admiſcebi-
mus. Dedimus aūt noſtroꝝ liberoꝛū ſuã cuiq;
materiã vt ſi per ſe opus nō multū fauoꝛis pa-
raret: ipa certe varietas ꝯmēdatione blãdiret̃
ex hoc pꝛeſertim volumine: in quo ⁊ vniuerſa q̃
in ſuperioꝛibus ſingula continentur ⁊ de pluri-
bus pꝛeſtantiſſimiſq; auctoꝛibus pꝛonunciat̃:
iudiciumq; contra eos fit. Sumus autē accuſa-
toꝛes quidem ſimul ⁊ iudices. Sed qui alioꝛū
pariter accuſationē iudiciūq; ſubeamus: niſi ⁊
legitime ⁊ auctoꝛis ⁊ iudicis fuerimꝰ officio fū-
cti ſed iam in foꝛum deſcendamus.

¶ Epitome capitis. cccclviij.

¶ Alūnus eſt qui ad aliquo alitur. nō etiam ali-
quē alit vt nonius marcelꝰ pꝛecepit. Exēpla
certe eiꝰ nō id pꝛobãt nec alūnū dn̄m eē ſignifi-
cant: ſed alitū. Per incidētiã aūt docet armigo-
ros. i. qui arma gerūt magnoꝛum viroꝛū etiam
magnos fuiſſe. Auſpicare aūt accipi ꝓ incipe-
re potiꝰ in bonū q̃ in malū: auſpicatus ſignifi-
cat ſemper bonū: auſpex vero eſt q̃ nuptijs pꝛo
marito pꝛeeſt: ſicut pꝛo nuba pꝛo vxoꝛe. Alūnus.
¶ Cetex licet exēpla nonij mō cōgruãt ſentētia
tamē eius recipit̃. vñ Mancinellus Alumnus

quidē vt Nonius marcellus ait ſignificat. Syl
lius nāq3 lib. viij. ſcribit Palladē ita ioui loquē
tē. Nō teneros delere aderāt ſ3 lumē alūne. Ha
nibalē libyc pelli florētib⁹ annis Uita atq3 exti
gui primordia rāta negabāt. ⁊ pli. li. iij. de italia
loquēs ait. Terra oīm terraꝝ alūna eadē3 ⁊ pa
rēs numine deū electa. in calce quoq3 toti⁹ ope
ris inter multas italie laudes inquit. Italia re
ctrix parenſq3 mūdi alia. Sarbo etiā li. v. de ſa
binia loquēs ita latie dicit. vt aūt ſummatim di
cā. Italia cūcta pecoꝝ ⁊ frugū pſtantiſſima nu
trix eſt Hec addidi vt illō. Terra oī3 terraꝝ alū
na nutrix ſine controuerſia intelligat. Uer. ite3
in cyri ſic Magna ḡroꝝ nec vt illa q̄dē cōis alū
na oīb⁹ in iecta tell⁹ tumulabit arena. ⁊ Curti⁹
lib. viij. ſcribit Alexādrū cōmilitōes alloquērē
inter plura ⁊ illa dicere oro queſoq3 ne humana
rū rerum terminos adeuntem alūnum commi
litonemq3 verum ne dicam regem deſeratis.

Alumnus Ca. cccc.viij.

Alumnus. A Lumnus cum ſignificat No
nius marcellus inquit et qui ab ali
quo alitur ⁊ qui aliquē3 aluit Cui in
prima ſignificatione ſuffragor: in ſe
cunda refragor: nec illius exempla ſecū3 facere
oſtendam ſed mecum que hec ſunt: tum Cicero
nis in verrem Italia autem alumnum ſuum ſer
uituris extremo ſummoq3 ſupplicio fixum vide
ret: tum Uarronis. Et ecce de improuiſo ad nos
accedit cana veritas attice philoſophie alūna.
Quorum exemplorum ſalua nonij pace: vtrūq3
ſignificat educatum: non educatorem: nā Cic.
quidem italiam quaſi altricem ⁊ illum ab ea al
tum dixit Uarro vero modo nō alio locutus eſt
q̄ Quint. vbi ait. Uerba omnia ⁊ vox eius alum
Uidenum contra. na vrbis eē ſolet: vt oratio romana plane videa
tur: non ciuitate donata. Uult eni3 verba noſtra
⁊ vocem videri debere natam ⁊ altam intra ro
mam. Uarro veritatem intra athenas in ſinu al
tricis philoſophie. Adijcit etiam nonius alum
num ſignificare dominum: vt apud Uirgilium.
Corpus vbi exanimi poſitum pallantis acetes
Seruabat ſenior: qui parrhaſio Euādro Armi
ger ante fuit: ſed non felicibus eque Tū comes
auſpicijs claro datus ibat alumno. Dure nimis
ne dicam inerudite: vir ſane eruditus expoſuit:
quaſi neſciam⁹ non domini mortem a ſeruo vel
comite Uirgiliū feciſſe: deplorari ſed quod pl⁹
eſt q̄ ſi vel Euander ipſe fuiſſet occiſus: ac mul
to triſtius altore ſiue nutritio mortem eius quē
aluerat ⁊ quē loco filij habebat qualis Phenix
ille Hom. in Achillem fuit: quem quoniam edu
caſſet filium ſemper appellat pro alūno Et cer
Armiger. te armigeri magnorum principu3 ſemper ⁊ ipſi
magni viri fuerunt. Siquidem ⁊ tacea3 de Phe
nice: qui bone parti myrmidonum imperabat:
Patrocl⁹ auriga Achillis princeps erat. ⁊ Ste
Aurige. lenus campanei regis filius auriga Diomedis
⁊ Meriones inter primos duces creteſium au
riga Idomenei: ⁊ rectori aliquis fratrum ſere auri
gabatur currum. Talis fuerat Acetes Euādro
Ergo non fuerat Seruus aut ſeruo ſimilis apō
Euandrum multo minus apud filium: ſed patri
ſimilis ⁊ p̄ patre preſertī3 illo abſente. Duo au
tem hec omnia que ab eadem littera incipiunt
armiger ⁊ auſpicium: que apud Uirgi. modo le
gimus non nota omnibus etiam explicemus. **Armigeri.**
Armiger eſt qui in prelio gerit tala domini ſui
vt ſcutum et arcum: vt lanceam ⁊c. huiuſmodi.
Imperiti armigerum vocant armatum equitē
Auſpicium eſt vel a paſtu auiū vel ad inſpectio **Auſpiciu3.**
ne auium: ſed quia conſul anteq̄ iret in expedi
tionem capiebat auſpicium: hinc factum eſt: vt
dicamus auſpicia ducum atq3 principum: que a
ſolo duce capiantur: ⁊ hinc auſpicari non modo **Auſpicior.**
auſpicium capere ſed etiam incipere: nec in bo
nam tantum partem: quod frequentiſſimu3 eſt
verum in malam quoq3: vt apud Plinium. At ho
mo in feliciter natus manibus pedibuſq3 deuin
ctis animal ceteris imperaturu3 a ſupplicijs vi
tam auſpicatur. Nam quando non eſt verbum
fere in bonum accipitur: vt apud Teren. Haud
auſpicato me huc attuli. i. non feliciter: quaſi au
ſpicijs repugnantibus. Quod declarat Quint.
de Achille vt opinor loquens qui ad mortē quā
dij futuram denunciauerant cupiditate vlciſcē
di Patrocli ruebat. Sic nāq3 ait. Sant noui an
tiquarum conditores fabularum poete: ⁊ ſe ad
exhortandam amicitie fidem magna queda3 cō
poſuiſſe carminibus putent: ſi dixerint aliquos
per maria terraſq3 aſperiorem fortunā amicoꝝ
tantum ſecutos: aut principem grecie virum in
vltionem interfecti amici inauſpicata bella geſ
ſiſſe: et alibi. Itaq3 vt apō illos Homer⁹ ſic apō
nos Uirgi. auſpicatiſſimum dederit exordium.
Auſpex qui preerat nuptijs celebrādis: qui au **Auſpex.**
ſpicium pro nuptijs capere ſolebat. Adhibeba **Pronuba.**
turq3 hic pro parte mariti⁹ Pronuba que preeſt
⁊ ipſa nuptijs celebrandis pro vxore: aliquādo
etiam magis proprie pro eo qui dux militie eſt:
vt primo carminum apud horatium. Nil deſpe
randum teucro duce: ⁊ auſpice teucro.

Epitome capitis. cccc.ix.

¶ Citari non eſt laudari quod nonius pretēdit
ſed conueniri ⁊ in teſtimoniu3 vocari in exēplo
ab eo abducto ⁊ citato.

Citare. Ca. cccc.x.

C Itare ide3 inquit pro lauda **Citare.**
re accipitur vt Cic. Citenturq3 Sa
laminis clariſſime teſtis victorie.
Neſcio cur id dixerit: non enī tan
tus vir ta3 parua neſciuit: niſi pu
tat acutiorē viſum iri: ſi clara faciat obſcura. Ci
tantur teſtes non laudantur. Nam ſalamis qui
fuit loc⁹ victorie Themiſtoclis nihil laudis me
retur: quippe qui nihil egit: ſed teſtis fuit: quia
interfuit: vel q2 in eo poſita ſunt trophea victo
rie que rem geſtam teſtificantur tranſeuntibus
Ergo ſi teſtificari loc⁹ poteſt: poteſt merito vt
teſtis citari: nō tamen tanq̄ veturis ſed ad quē
eant qui teſtimonium deſiderant: vel citentur
ſalaminē continens pro contento: vel citentur

authores ⁊ lib. q̄ de hac ſalamine victoria memi nerūt teſtimoniū ꝗ dicūt. Epi.ca.cccclx. Capere nō tot ⁊ tā diuerſa: vt noniꝰ vult ſigt: ſꝫ vnū diuerſimode: ſcōꝫ diuerſa adiūcta habetqꝫ reciprocū q̄ndā vſū vt cepi voluptatē ⁊ voluptas cepit me. Vix tñ ſōnꝰ cepit me dicā: ⁊ neq̄q̄ de lectatio cepit me. Captꝰ aūt oculis .i. cecꝰ orbatuſqꝫ oculis. Capio doloreꝫ potiꝰ q̄ dolor capit me. Sꝫ vtroqꝫ meliꝰ: tꝫ me dolor. Cepi indignationē potiꝰ q̄ idignatio cepit me: ⁊ ita i mlťis q̄ textꝰ notat Eſt aūt capere ſpōte ⁊ nō ſpōte accipere: ſumere ſp̄ ſpōte ⁊ interdū a ſe q̄ſi arroganter capere. Capio ⁊ Sumo. Ca.cccclxi.

Capio.

Capio ſcōꝫ eūdē i paſſiuo ſigt ꝓpitiationē: vt apō lucretiū Nec bn̄ ꝓ meritis capit̄: nec tāgit̄ ira. Capere facer̄ Te. in ādria nō ſi capiūdos mihi inimicos ſciā eē oēs hoies Capere ꝑpeti. Terē. i heautō ti. Dū ab te abſū: oēs fuere mihi labores q̄s cepi leues. Capere: tollere: tenere. Vir. lib. iiij. ge. Hic tibi nate priꝰ vichis capiūdꝰ vt oēꝫ: Var. in meleagris Que iccirco terra nō cepit. Idē i eumenidibꝰ. Stolā calceoſqꝫ muliebres ꝓpt poſitos capio. Capere eligere. Terē. i hecyra Cū illū gnāꝫ cepimꝰ: Vir. i geor. Ante locū capies oculis. M. T. d offi. q̄ i ſit aliq̄d ꝓbi q̄d capiat ignaros. Capere delectare: ſūt ⁊ alia: ſꝫ ſūt tenere: hr̄e: decipere: circūuenire: occupare: deficere: ſatiare accipere: cōplecti: inuenire. Angulorꝫ exēpla ſubijcit: q̄ ipſe ne lōgior eē ꝑtermitti i q̄bꝰ n̄ ē ꝓbabilis expoſitio: Nā q̄s credat authores vni dictioni tot ſignificata ⁊ q̄deꝫ ꝓ ſe quēqꝫ noua dare voluiſſe: tāq̄ liguā ipaꝫ ꝯfūdere cuperēt: Cur igit̄ ita locuti ſūt: Nēpe q̄ nihil itereſt itr̄ has ſigtiōes capio hoſtē: capio gnāꝫ: capio ſatū: ꝑterea due ꝓprietates i hoc v̄bo notāde ſūt: Vna q̄ hꝫ reciprocū quēdā vſuꝫ: vt idē ſit: cepi voluptatē: ⁊ cepit me voluptas Ci. magnā cepi ex litterꝭ tuis voluptatē. Qui. Nec me tāta capiebat voluptas q̄ fluētia ceris mella condere. Pli. ad Caluiſiū li. viij. Capio aliquā voluptatē q̄ vlla voluptate nō capior. Cepi ſōnū captꝰ ſū ſōno vix dr̄: ſꝫ dici poſſꝫ vt oppſſꝰ vꝫ q̄ opp̄mit̄ ſōno: capit̄ ſōno cepi delectationē: vix vnq̄ delectatio cepit me. Sed in paſſiuo potiꝰ captꝰ ſū delectatiōe: ⁊ itē i ceterꝭ q̄ ad delectatiōeꝫ ptinēt captꝰ ſū amēitate loco dulcedie vocis: ſpē mlierꝭ amore: pecuniarꝫ ſpe honorꝫ magnitudie ſublimitateqꝫ materie Alia oia delectāt. Idēqꝫ ſubītelligi ſolet delectatio: q̄ le ipꝫ illō. M. T. q̄ i ſit aliq̄d ꝓbi qō capiat ignaros .i. delectet. Ergo ꝓbitati ieſt delectio; vt ſit ita exponēdū cuius ꝓbi delectatio capiat ignaros ſiue ignari capiāt̄ delectatiōe. hꝫ iḡt Terē. Captꝰ ē: ſub itellige amore ſiue pulchritudie femine .i. delectatiōe nō aūt vt teſtatꝰ ſū actie cepi amorē. Nec lōge ab hac rōne abeſt illō captꝰ ſū oculis: ꝓ orbatꝰ ſuꝫ oculis: nec vnq̄ reperias niſi i paſſiuo ⁊ nūq̄ fere niſi d̄ oculis dici ſiliouſqꝫ. mia cepit deos: n̄ dij miaꝫ dicimꝰ .i. n̄ delectatio ſꝫ dolor: ille ex alio malo Et merita mea ceperūt deos: vt ait Lucretiꝰ q̄ ſmo rarꝰ ē .i. admiratio: vl' delectatio vl' affectꝰ eos cepit Capio dolo

Capi oculis.

rē tñ potiꝰ q̄ cepit me dolor dicimꝰ: n̄ q: n̄ poſſumꝰ et ſi diceremꝰ: ſꝫ q: habemꝰ aliū i vſu modū magꝭ ꝓpriū Tꝫ me dolor: ſicut tꝫ deſideriū Delectatio eīn videt̄ tm̄ capere: nec diu ꝑmanere: dolor aūt ⁊ deſideriū tenere q̄ſi ꝑmanēdo Itē cepi indignatiōeꝫ: cepi ſiue ꝯtraxi moleſtiā: potiꝰ q̄ cepit me idignatio: cepit me moleſtia. ꝯ cepit me tediū: cepit me odiuꝫ: cepit me obliuio potiꝰ q̄ retrorſū Vir. Cāta mee ſi te cepert̄ tedia laudis Te. Neqꝫ agri neqꝫ vrbis odiū me vnq̄ ꝑcipit. Ci. ꝓpt qō tm̄ odiū cepit eloquētia: vt hoies ſtudioſiſſimi ⁊ q̄ſi ex turbulētiſſima tēpeſtate ſe i ſtudiū traderēt q̄etū. Idē vt eos iuſtitie capiat obliuio. Pli. li. vij. natu. hiſtorie ait. prelato tecto lapiꝰ mſis ⁊ affinū ꝓpinquorꝫ q̄ cepit obliuionē Altera ꝓprietas q̄ capere ſigt vl' ſpōte vl' n̄ ſpōte accipere. Sumere tm̄ ſpōte: Atqꝫ hic ē illud cepi labores: cepi moleſtiaꝫ: cepi dolorē: cepi vl' ſcepi inimicitias: ſuſcepi curas ſuſcepi ſupꝛꝰ accepi calamitatē: accepi cladē: accepi dānū: accepi iniuriā: accepi ꝯtumeliā: accepi repulſā: accepi vulnꝰ: qō nūq̄ fere alit̄ dicimꝰ: Nō ſuſtinui: n̄ ꝑpeſſꝰ ſū vulnꝰ ſꝫ fere ſp̄ accepi niſi more poetico vt apō oui. li. ij. Me. Nullā patiere repulſā. Ci. In domū mſuplicatā honoribꝰ nō ſolū repulſā rettulit. ſꝫ etiā ignominiā ⁊ calamitatē cū dixit Neq̄q̄ ꝯ hoc qō ꝑcipio facit: nā ſumo ſuppliciū ſumo penā: n̄ i me: ſꝫ a me i alterꝫ iſligi itelligit̄ ideoqꝫ adiūgit̄ ablatūs cū ꝑpōne de Ci. de illo paulo poſt ſuppliciū ſumit̄ Qui. Vt niſi occurriſſet ad dieꝫ de eo q̄ reſtiterat pena ſumeret̄. Pōt tñ q̄s de ſe et ſūere ſuppliciū: eritqꝫ tāq̄ due ꝑſone q agit ⁊ q̄ patit̄: Porro q: ſumere ē vltro q̄ſi nō ꝑmiſſu aliorꝫ capere: eo ſit vt itelligat̄ ꝓ nimiū: ⁊ iterdū ꝓ arrogāt ſibi tribuere. vt Cic. de offi. Orōneꝫ aūt latinā efficies legēdis nr̄is ꝓfecto pleniorē. Nec v̄o hoc arrogāter dictū exiſtimari veli: nā philoſophādi ſciētiā ꝯcedēs mltis qō ē oratorꝭ ꝓpriū: apte diſticte: ornate dicere q̄m i eo ſtudio etateꝫ ꝯſūpſi: ſi id mihi aſſumo videor id mihi meo iure q̄dāmō vēdicare A ſūpſiſſe ſe ait eā ſibi laudē: q̄ niſi v̄a eēt ac palā v̄a ꝓp rei magnitudinē arrogās videret̄: q̄ aſſūere ē mltū et pene nimiū ſibi tribuere. Idē ꝓ Placio: q̄q̄ tm̄ mihi ſumo iudices neqꝫ arrogo. Sū i eruditorū vocabulū ꝑſūptuoſꝰ. Deniqꝫ q̄ q̄daꝫ loco Vale. Maximꝰ ita plane ꝓprietatē horꝫ v̄borꝫ diſtīxit vt hāc orāꝫ pene ꝑcipere videat̄ cū de Cato. cēſorio loq̄t̄: q̄ enſē de medijs hoſtibꝰ recepit: q̄q̄ hoc aliq̄ filio Cato. tribuāt. ideo vt nō coactꝰ accipere: ſꝫ ſua ſpōte ſūere videat̄. q̄re ſi latie nos loq̄ volumꝰ: dicamꝰ dn̄ꝫ ieſū carnē q̄dē hūanā ſūpſiſſe: mortē v̄o accepiſſe. Meo iure qō mō apō Ci. legimꝰ ſi q̄s forte deſiderat exponamꝰ Sigt aūt idē q̄dāmō qō mea authoritate: meaqꝫ licētia ac ꝯceſſa mihi ab oībꝰ libertate: vt idē ꝓ Archita. Quare ſuo q̄deꝫ iure nr̄ ille Enniꝰ ſāctos appellat poetas. Suo iure iḡt q̄ poeta erat: et ꝓbatiſſimꝰ poeta: idē ē ꝓ meo iure: vt idē alibi. ꝓ iure meo hoc dico vos eo me ꝑuaſtꝭ q̄ſi ꝯtētē dico. Eſt. n. efficiēs cā: nō finalis: q̄lia certe ſunt hoc mō dicta: ꝓ mea i vos beniuolētia: ꝓ vr̄a in

Teneo.

Capere. Sumere.

Accepi.

Sumere ſupplicia penam ab alio.

Aſſumere

Meo iure

me humanitate: p mãſuetudine: p pietate. Ubi efficiens ſ vt dixi] cauſa intelligit̃: non finalis.

Epitome capitis.ccccxxj.

Cõtẽdere ⁊ itẽdere p eodẽ ſumũt: p eo vꝫ qđ ẽ neruũ ãt chordã aut ſiſe q̃dẽ rtẽdere: ptinuare aut pſeuerare vocẽ ex itẽtiõe q̃ ñ ſignificet ppe ppoſitũ vt vulgꝰ autumat ſꝫ tã itẽtio q̃ ptẽtio p pſeuerãtia ptinuatiõe ⁊ elatiõe vocis pmiſcue i orõe ponũt̃ qbꝰ ptrarie ſũt remiſſio ⁊ ſubmiſſio vocis. Errat igit̃ noniꝰ tã varias iterptatiões accumulãs. pterꝰ aũt de q̃ hic ſmo eſt: a ptẽdo: ñ a ptineo: venit. ¶ Cõtẽdere: itẽdere. Ca. .ccccxxj.

Contendo

Contẽdere idẽ ait eẽ feſtia. ‖ re: vt Uir. Que pria littora curſu Cõtẽdũt petere. Cõtẽtio ẽ pſeuerãtia vł elatio. M. T. de offi. li. j. Ex ptẽtione vocis ⁊ ſũmiſſiõe: ceterꝭ ſilibꝰ indicabimꝰ. Sa. hiſt. li. iiij. Ruꝛſ' iumẽta nacti ad oppidũ ire cõtẽdũt: ptẽdere ptinuare. Ci. de ora. ij. Jd qđ eiꝰ ſcripta declarãt: ⁊ ptẽtiões vocis ⁊ remiſſiões ptinuareť. ⁊ l. iij. Nihil pnicioſiꝰ q̃ ſine itmiſſione ptẽtio. Preterea ait ptẽdere eẽ aſtrigere: in

Intendo.

toꝛq̃re: ppare: certare cũ toꝛq̃re: ppipe: vł dirigere ſignũ. Jteꝝ q̃ p feſtiare itẽdere. ſꝫ neq̃ pcepta neq̃ exẽpla ſatꝭ diſticta ſũt. Quid ei differt ptẽtio ẽ pſeuerãtia: ⁊ ptẽdere ẽ pſeuerare: cũ pferri eadẽ exẽpla vtrobiq̃ ſubiiciat: Quid iteꝝ Uer. illđ ptẽdũt petere: ⁊ illđ Salu. Jre ptẽdũt Que duo idẽ declarãt: qđ tẽdũt vł pgũt ire ſiue

Contentio

petere. Jã vo apđ Ci. ptẽtio ñ ẽ pſeuerãtia neq̃ ptẽdere ptinuare ſꝫ itẽtio atq̃ itẽdere. Jndiffereť ei dicimꝰ hoc loco ptẽtio ⁊ itẽtio: ptẽdere ⁊ itẽdere. Nã plurimi fallũť accipiẽtes itẽtioneꝫ p volũtate atq̃ ppoſito. Afferã ad hoc pbãdũ

Intentio.

ex. M. Fa. exẽplũ: p qđ ⁊ ipa res de q̃ agimꝰ pbabit̃: neq̃ grauiſſimꝰ aut i muſica ſonꝰ nec acutiſſimꝰ orõibꝰ pueniť. Nã ⁊ hic paꝝ clarꝰ nimiũ q̃ plenꝰ nullũ afferre motũ põt: ⁊ ille ptenuis ⁊ imodicꝭ claritatꝭ cũ ẽ vltra neruũ: tũ neq̃ pnũciatiõe flecti neq̃ diutiꝰ ferre itẽtionẽ poſt. nã vox vt neruꝭ q̃ remiſſioꝛ: hoc grauioꝛ ⁊ plenioꝛ q̃ tẽſioꝛ: hoc tenuis ⁊ acuta magis ẽ: ſic ima vi ñ hꝫ ſũma rũpi pclitať. Mediis q̃ vtẽduꝫ ſonis. Hi q̃ cũ augẽda itẽtio ẽ excitãdi: cũ ſũmittẽda ſũt tẽperãdi. Manifeſtũ q̃ ẽ qđ ſit itẽtio cuiꝰ ẽt ſilitudo neruoꝝ manifeſtiꝰ docet: vñ ſilitudo ſũpta ẽ: nã vt neruꝰ i cithara aut neruꝰ i arcu q̃ magꝭ tẽdiť eo vehemẽtioꝛ. ẽ vł ſonũ vł ictum efficit: q̃ magꝭ relaxať eo remiſſioꝛẽ: ita ⁊ vox q̃ vtiq̃ vſu neruoꝝ coꝛpis exigit: qs vidẽ ſꝫ i acutiſſime exclamãtibꝰ marie itẽditã q̃ i cithara aut i arcu ſiue ptẽdẽq̃ vt dixi idẽ ſũt atq̃ idẽ eẽ ex vbis vtriuſq̃ doctoꝝ q̃s noiauimꝰ liqt. neq̃ vo q̃ſq̃ ne

Cõtinẽter

gauerit ptineť eſſe qđ ptinue ſiue ptinuate qđ

Cõtinuus.

marcellꝰ ait: ſꝫ a ptineo veit: ptẽtꝰ vo a ptẽdo: lꝫ cõtineo faciat ptẽtũ. Epitome cap. ccccxxij.

Curſꝰ ñ ẽ qđ noniꝰ vult volatꝰ: ſꝫ penuria vocabuli cogimur p oĩ celeri pfectione i aere. aq̃. et terris curſũ põere ſicut iaclari ⁊ lapidari p diuerſaꝝ reꝝ iactu. At i freq̃ntatio pſuetioꝛ ẽ locutio vt curſitare volitare. ⁊ reptare dicamꝰ q̃ in pncipalibꝰ q̃ ñ träſferũť ſic. Curſꝰ. ca. ccccxxij

Curſus.

Curſꝰ iqt idẽ ẽ volatꝰ. vt Uir. Curſuq̃ ꝑau ras dirigit i lucrũ. q̃ſi ñ figurate dicamus de volatu curſũ ⁊ de curſu volatũ. Uñ illđ apud. Te. Feſtiato ſuũ ire iubẽs iqt: vola p eo qđ eſt curre. De nauigatiõe q̃ feſtia dicimꝰ curſũ: vt. M. T. Quo curſu frumẽto onuſtas naues petẽtes rhodũ viderit: ⁊ Qui. Nauigationẽ dixit fugã ſiue naues fugiẽtes q̃ velocẽ curſũ pficerent cũ iqt Jñ fugiẽtia vela lõgo viſu pſecuti. Jo ei q̃ fugit velociſſime currit. Eoq̃ vir. iqt. Pedibꝰ timoꝛ addidit alas. Jdẽ q̃ Qui. iqt mixta ſũt grece ⁊ latie ñ denoiata. Nã ⁊ q̃ iaculũ emittit: iaclari dr: q̃ pilã aut ſudẽ appellatiõe puati ſibi aſſi

Penuria verboꝛum proprioꝛuꝫ

gnata caret: ⁊ vt lapidare q̃d ſit manifeſtũ ẽ: ita glebaꝝ teſtaruq̃ iactꝰ ñ hꝫ nomen: vñ abuſio: q̃ catacriſis dr: neceſſaria ẽ. q̃re ad hãc Qui. formulã ñ aliť nauẽ velociť eũtẽ ⁊ auẽ velociť volãteꝫ curreť dicimꝰ: q̃ iaclari ſudẽ. illđ aũt apđ oratores obſeruaui volitare potiꝰ q̃ volare p diſcur

Uolito.
Reptare

rere dici ſolere vt apđ eũdẽ. Me p oĩa maria volitãtẽ ⁊ apđ Ci. Qui p foꝛũ volitãt: q̃le ẽ reptare Nã cũ repe ſit aĩaliũ carẽtiũ pedibꝰ ⁊ vẽtre eũtiũ: lꝫ q̃dã reptilia pedes habeãt vt lacerte tñ reptare hoĩeꝫ dicimꝰ q̃ i ſignit lẽte: q̃ſi teſtudineo paſſu icedit q̃le ſũt q̃ i hoꝛtꝭ aut vineťſ ſilibuſq̃ locis ſpatiať. Hoꝛa. An tacitũ ſiluas iterreptare ſalubres Pli. ad bebiũ ſcholaſticꝭ poꝛro dñis vt hic ẽ ſufficit abũde tñ ſoli: vt reuelare caput refigere oculos reptare p limitẽ vnã ſemitã terre oẽſq̃ viticulas ſuas noſſe. ⁊ nũerare arbuſculas poſſit idẽ frequẽtioꝛ currẽtibꝰ q̃ reptãtibꝰ lapſꝰ ẽ Terẽ. i adelph. preptaui vſq̃ oẽ oppidũ ad poꝛtã ad lacũ: q̃ non. Epi. ca. ccccxxiij.

¶ Carpere ñ ẽ attenuare ⁊ apire: nec celeriť pterire: vt noniꝰ vult ſꝫ ſenſiꝫ decerpe ⁊ q̃ſi pmis digitꝭ detrahere vt vgo roſã decerpit aut vngulis ſolũ diſcerpe vt equꝰ acer ſolet. ¶ Carpe. ca. ccccxxiij

Carpere.

Carpe iqt attẽuare ⁊ apire pẽdere. Uir. Nec nocturna q̃deꝫ carpentes pẽſa puelle. hoc ne puelle quidẽ ipi diceret. Nã vt cũ carpimus linũ virẽs ex humo conuellimꝰ ita puelle ſiniſtra manu de colo penſum trahentes: ſenſimq̃ vellentes carpunt. Et vt decerpimus roſam primis digitꝭ ſic puelle primis ⁊ ipe digitis decerpunt particulatim linum lanaꝫ ve. Jterum carpere celeriter preterire. vt Uir. Et acri carpere prata fuga. Et in eodem. Carpere mox gyrum incipiat: quaſi in primo celeritas illa non magis intelligatur per hoc q̃ dixit fuga qui eſt celer curſus: q̃ per illud carpere ⁊ in ſecũdo ſignificetur velociter preterire. Aliud nãq̃ eſt ire ingyruꝫ aliud preterire. quod de equo ⁊ aſſeſſoꝛe vtrunq̃ poetice dictum eſt.

Epitome capitis.ccccxxiiij.

¶ Accipere nõ eſt paſcere. Ubi noniꝰ ⁊ ſeruius ſic acceptum volunt: ſed in conuiuiꝫ apparatũ aſſumere. aut in domũ: honoꝛis ⁊ amicicie cauſa aliquẽ cõuiuã capere: ita tñ vt dũ dico: acceptꝰ ſuꝫ a te laute: itelligať i pũiuiũ. aut tractatꝰ ſuꝫ. nã accipe eſt interdũ tractare: ⁊ accipi tractari.

Accipere. Ca. ccccxxiiij.

Accipere pascere: idem inquit. Terenti. Accipit homo nemo melius prorſus: neq; prolixius. Et hunc imitatus Seruius in Virg. Illos portici bus rex accipiebat in amplis. Urbanius profecto ⁊ lautius loqui poterant. Pecora gregatim altiliaq; dicūt paſci non homines. Nos eni[m] quotiens accipimur: ſiue excipimur in conuiuiū nō ad ſaginam: ſed ad iucunditatem illam atq; apparatū inuitantur: vt minima pars cibis aſſignetur. Unde conuiuere dicimur eo tempore nō commeſſari aut cōpotare: aut quod deformius ē cōpaſcere ſiue cōpaſci. Si quidē Terē. de Thraſone non tanq̄ de ſaginatore locutus eſt: ſed tanq̄ de ſplēdido apparatore cōuiuiorū. Et Vir. Helenū regem vult regiā quandā magnificentiā in exhibēdo cōuiuio declaraſſe nō ſolam [vt ita loquar] paſtionē: ⁊ vt dixi ſaginā. Fateor tñ accipere nōnūq̄ ſignificare in domū ſuā honoris ⁊ amicitie gratia aliquē conuiuā capere: ita tñ vt ſubintelligat̃ in cōuiuiū vt accept⁹ ſum a te laute. i. accept⁹ in cōuiuiū vel tractat⁹. Nā frequēter in contrariū dici reperimus. Ego abs re miſeris ſuum acceptus modis. Hoc apud Teren. ⁊ apud Cic. ex quo illud laudatur Archyte. qui cum villico factus eſſet iratior: quo te modo inquit accepiſſem niſi iratus eſſem.

Conuiuere. Accipere.

Epitome capitis. cccclxv.

¶ Grauis non dicitur proprie grauida: ſed per circumlocutionem vt matre grauis. i. ex ſemine matris. Nec graue plenum: ſed plene. i. pregnātes fere graues ſunt: ſicut ⁊ onuſte lacte graues dici poſſunt. Nec vir pietate grauis dicetur. plenus pietate: ſed maturus ⁊ magne autoritatis. Nec grauis dicetur grandeuus enid. v. Hic grauis Entellū dictis caſtigat aceſtes: ſed grauis prudentia ⁊ moribus: Sed ne multa: graue proprie ſignificat ponderoſum: ⁊ transfertur ad ſenectutem ad morbū: ad dolorē: ad laborē: quia talia premūt vt res grauis. Ideo graue dicitur moleſtū: etiam animo vt grauis cōtumelia: iniuria: meror iactura. Itaq; que corpori aut animo moleſta ſunt grauia vocantur. Itē viri graues qui nō cito ab inſtituto ſuo mouentur ſicut nec lapis vt alia res grauis a loco. Econtrario mobiles ⁊ inconſtantes leues dicuntur.

Graue. Ca. cccclxv.

Graue. Graue inquit ſignificat grauidū. Virg. Donec regina ſacerdos Marte grauis circūlocutio fecit: vt intelligat̃ grauida: nā ſi dicā regia aut helena eſt grauis: nemo prorſus intelligat: ſi addā ex rege aut ex marito fortaſſe intelligat̃ eſſe grauida. ita apud: Vir. Marte grauis ꝑ ſemine martis impleta. Graue plenū. Vir. Nō inſueta grauis tentabūt pabula fetas. Si accipit fetas pro grauidas ſuperuacaneū: eſt exponere graues pro plenas. Per illud enim ꝙ pregnātes ſunt plene eſſe intelligūt. Graues vero eſſe per epitheton qd̄ appoſitū eſt: quippe grauide omnes: vt ipſa quoq; vox indicat nā a grauis fit grauid⁹: ſin accipit fetas ꝑ his q̄ pepererūt: vt puerperas mulieres que primis dieb⁹ matres ſunt facte: graues lacte dicem⁹ q̄ſi onuſtas: non quaſi plenas. Durum ſit nāq; appellare oues capraſue plenas lacte: ſed vbera plena lacte vt eſt apud eundē per tranſlationē grauida. Et grauido ſuperant vix vbere limen. Quod ſi q̄n reperiat̃ grauis pro plen⁹: hoc tñ in loco nō ita accipitur. Huc eundē quē ego ꝓtuli verſum ⁊ ille affert: quaſi de grauido et nō de graui ſit queſtio. Nec poeta modo: verū etiā oratores ſic loquūtur: vt Quinti. Luctātur intra viſcera aīe: ⁊ vterum funeribus grauidū in os agūt. Sed ad graue reuertamur. Grauis inquit plenus. Vir. Tū pietate grauē ⁊ meritis ſi forte virū quē Cōſpexere ſilent. Virū piū ⁊ bene meritum appellare plenum pietate ⁊ plenum meritis quis audeat non ergo ita exponendum eſt: vt nec eſſet vtendum. In quo paulo poſt meam ſententiam oſtēdam. Graue inquit grandeuum Vir. Hic grauis Entellum dictis caſtigat aceſtes. ego pot⁹ accipio grauis prudētia ⁊ moribus quomodo proxime grauis pietate ⁊ meritis dicebatur. Multa preterea ſignificata dat huic eidem nomini q̄ profecto forent infinita ſi ad illum modum poetarum omnium exponamus exempla: quod lōge abeſt: tum ab vtilitate diſcentiū tum ab ipſa rei natura. Et enim graue ſuapte natura pōderoſum ſignificat: vt graue ſaxū: grauis ſarcina: grauia arma graue ſcutum quod ſcilicet grauat nos inferendo: ⁊ quod egre ⁊ cum moleſtia fertur. Inde per abuſionem transferimus ad ſenectutem ad morbum: ad dolorem: ad laborem: q[uia] hi qui moleſtiam ex ſenectute morbo ceteriſq; ſentiūt: quaſi onere intolerabili premunt̃ quod cupide: velut graue pondus a ſe vellent deponere: neq; ſolum ad moleſtias corporis tranſlatio hec fit: verum etiam ad moleſtias animi: vt grauis contumelia: grauis iniuria: grauis meror: grauis iactura: que animum genere quodā pōderis premunt. Itaq; vnus modus eſt que corpori aut animo moleſta ſunt ea grauia appellare eo quo moleſtia a mole id eſt a re magna magniq; ponderis vocitata eſt ꝙ quemadmodum grauia ac grauida ſaxa ac graues trunci non facile loco mouentur: ſed ad omnem temporum mutabilitatē herent: ita homines conſtantes ac prediti ſapientia merito per figurā graues nominantur: ꝙ nec precibus nec minis nec vanitate nec promiſſis ab equo ⁊ iuſto ſubmouentur: vt hi faciunt quos leues vocamus: qui in ſimilitudinem pulueris ac palearum ad omnem auram ventilantur. Ceterū quid mirer ſi in his que ſunt altioris intelligentie fallitur cum in leuioribus atq; apertis hallucinetur Marcellus.

Epitome capitis. cccclxvi.

¶ Inficiator nō eſt proprie falſi criminis obiector: vt idem inquit: ſed is qui negat ſe vel debere quod actor petit: vel cōmiſiſſe quod accuſator obiicit: vnde ſtatus cōiecturalis dicitur inficialis in quo ſemper reus inficiatur vel inficias it. Inficiari enī aut inficias ire eſt verbo negare.

Negare autē eſt aliquando ⁊ facto. Vetare non eſt negare: ſed prohibere ⁊ contrarium eius q̄d eſt iubere ⁊ imperare. Inficias quidē nō habet niſi actm̄ ⁊ verbuꝫ eo is it. Simili autem modo dicimus ſuppetias venire. ⁊ proficiſci ac ire aut ferre: pro auxiliari aut in auxiliuꝫ venire ſeu ire Plautus tamen ſuppetie in nominatiuo dixit.

Inficiator. Ca.cccc.xxvj

Inficiatores inquit ſunt falſi criminis obiectores vt Cice. de ora. libro.j. vt ſi ille inficiator probaſſet iudici ante petit am eſſe pecuniaꝫ: ꝙ eſſet cepta deberi. hoc de reo dictum a Cicerone: nec reo criminis: ſed pecuniarum. Ille vero accipit non: tantum pro actore ſed pro accuſatore etiam: ⁊ accuſatore falſi criminis Vbi em̄ pecunia ⁊ petitor nominantur ibi nulla eſt criminatio: Inficiator igitur is ſignificatur qui negat ſe vel debere quod actor petit: vel cōmiſiſſe quod accuſator obiicit: vnde ſtatus coniecturalis dicitur inficialis: in quo ſemper reus inficiatur vel inficias it. Inficiari enim ⁊ id quod dixi inficias ire: eſt verbo negare. Nā negare eſt aliquando ⁊ facto vt Vir. Egregij forma: ſed quis fortuna negarat In patriam reditus Veto notum eſt aliud eſſe ꝙ nego. Et vt breuiter ſigneꝫ contrariuꝫ eſt illis impero ⁊ iubeo. Non eſt autem huic nomini niſi accuſatiuus caſus: ⁊ vnuꝫ verbum eo is it: de inficias loquor. Cuius ſimile eſt ſuppetias pro eo quod eſt auxilium vt in. xij. commentariorum Ceſa. Et nunciabant auxilia magna equitatus oppidanis ſuppetias venire. Et in codeꝫ. Iuiſqꝫ rebus timens elephātiſqꝫ. xxx. relictis ſuis finibus oppidiſqꝫ ſuppetias profectus eſt. ⁊ iterum in eodem Atqꝫ ſuis fugientibus ſuppetias ire contendit Suetoni⁹ de veſpaſiano. Legatum inſuper Syrie conſularem ſuppetias ferentem rapta aquila fugauerunt. Suppetias pro auxilium. Plautus in epidico. Sed memēto ſi quid ſeniunt ſenes ſuppetias mihi cum ſorore ferre. Idem in eodem nominatiuo eſt vſus. Auxilia mihi ⁊ ſuppetie ſunt domi.

Inficiator. (margin)
Inficialis ſtatus. (margin)
Inficiari. (margin)
Inficias ire veto. (margin)
ſuppetias. venire. (margin)

Epitome capitis.cccc.xxvij.

¶ Incifim non eſt ſimul ſed penitus contrariū minutatim quaſi per inciſa membra. Cice. aūt appellat cola: commata: ⁊ periodos: membruꝫ inciſionem: ambitum ſiue cōprehenſionē ſiue commutationem ſiue circūſpectionem. Cuius quinti. duo genera facit inciſum ⁊ membrum: Inciſum autem eſt ſenſus non expleto numero concluſus: fiuntqꝫ ſingulis verbis inciſa. Membrū autem eſt ſenſus membris concluſus: ſed a toto corpore abruptus ⁊ per ſe nihil efficiens.

¶ Terminamus ergo aut diſtinguimus ſeu vt dicunt pauſamus tripliciter: comate quod inciſum dicitur ⁊ in carmine ceſura: quando poſt duos pedes manet ſyllaba vltima dictionis ⁊ pͥma ſequentis pedis. Item colo. i. membro. Nā colum grece dicitur membrum latine: cuius diffinitionem iam vidimus: ac periodo. i. circuitu ſiue ambitu ſiue cōprehenſione ſeu cōtinuatione. dicitur enim tota ſententia a peri: quod eſt circum ⁊ hodos via.

De incifim. Ca.cccc.xxvij.

Incifim inquit quaſi ſimul. Cicero. in ora. Hec quideꝫ duo binis pedibus incifim. deinde membratim dicere ſolebas Quid magis contrariuꝫ ꝙ incifim. i. minutatim: ⁊ ſimul quod eſt coniunctim quaſi neſciamus quid ſint cola: commata: ⁊ periodi. De quibus Cice. pluribus in locis diſputat appellans ea inciſionem: membrum circuitum. ſiue ambitum: ſiue cōprehenſionem: ſiue continuationeꝫ ſiue circūſcriptionem. Cuius vltimi: quod multis nominibus Cicero vocat duo genera Qui. facit. Priora autem ſic diffinit. Inciſum eſt ſenſum non ex pleto numero concluſuꝫ pleriſqꝫ ꝓs membris: vt domus tibi deerat: aut habebas: pecunia ſuperabat: at egebas. Fiunt autem ſingulis verbis inciſa. Membrum eſt ſenſus mēbris concluſus: ſed a toto corpore abruptus ⁊ per ſe nihil efficiens.

Incifim. (margin)
Inciſio. Circūſcriptio. Incifim. (margin)

Epitome capitis.cccc.xxviij

¶ Candere dicitur ignitum eſſe ⁊ candi ū eſſe excandeſcere autem vehementer iraſci: ſed per metaphoram: quam nonum declarare decuit. Multa enim vnum ſignificant principaliter et alia ſecundario per quandaꝫ ſequelam: vt de excandeſcere declarat auctor in textu

Candeo. (margin)

Candere Ca.cccc.xxviij

Quid ergo: nihil ne bene dixit Marcellus: immo vero aliquid: atqꝫ adeo multa: ſed nunc bene dictis non eſt locus tametſi in his que laudari queunt non nihil interdum deſidero: vt candet ignituꝫ eſt. Mar. Tu. de offi. Candente carbone adurebat capillum. Candet candiduꝫ eſt. Virg. enei. lib. iiij. Candenti vacce media inter cornua fudit: ſed hic vt dixi non nihil deſidero. Nam ⁊ excandeſcere hominem dicimus cuꝫ vehementer iraſcit. Preterea oſtendenda eſt paſſim cauſa quamobrem vnum verbuꝫ plura ſignificet velut in hoc. Cum enim ignis obſtantia expirat ac fumum vincit candorem flamme concipit: vel ꝙ ſol quanto candidior: tanto ardentior: ita animus dum ira concitatus eſt: inflammat⁹ incenſus ⁊ excandeſcens dicitur: vel ꝙ mare vētis conflatum ⁊ in morem aque ebullientis in lebetes vel ipſa aque lebetis ebuliens ſpumas albentes ciet: ita anim⁹ ſimili perturbatione percitus excandeſcere dicitur vt tāta cōmotio mētis ſignificetur: ꝙta eſt vel maris vel aque ad ignem iam albeſcentis: quod ex vnius a Quintil. expoſiti vocabuli pateſcit exemplo. Vertex iḡt eſt contorta in ſe a qua vel quicquid aliud ſimiliter vertitur. Inde propter flexum capillorum pars ſumma capitis. Ex hoc inqꝫ in montibus eminentiſſimum recte dixeris: hec omnia vertices proprie tamen vnde initium duxit: Quare nemini debet mirum videri cur interdum vna

Excādeſco (margin)
Vertex. (margin)

vox plura ſignificet.

Epitome capitis.cccclxix.

¶ Letum ſecundum ſeruium ſignificat fecūdū pingue.pulchꝛum:grauidū:viride ⁊ multa alia ſed reuera vnum ſignificat videlicet id qđ aſpectu gaudium pꝛomit. Nam gaudere eſt intrinſecus. Letari extrinſecus. Unde conuenit animalibus letitiam habentibus:ſed transfertur ad ſimilia ad ſegetes vites oliueta ⁊c. Que ideo quoqꝫ leta dicuntur ꝙ letos faciunt:ab affectu videlicet vt alia mlta accommodantur epitheta: vt locus tutus:quia tutos facit.

Letus. Ca.cccclxix.

Letus.

LEtum Seruio placet multa ſignificare:fecundū: pingue:pulchꝛū grauidum:viride:⁊ multa alia. Ideqꝫ apud Uirg.mōꝛ:ꝙ ſi alios quoqꝫ poetas expoſuiſſet:adhuc alia multa ſignificata adieciſſet. Sed ipſe rationē reddaꝫ cur in varios ſenſus abutamur:cum vnum natura ſignificet. Letum id appellamus quod aſpectu gaudium pꝛomit. Nam gaudere pꝛopꝛie eſt intrinſecus. Letari extrinſecus. Recte igitur animata dicūtur leta quotiēs letantur. Et quia ſic natura cōparatum eſt: vt que bona coꝛpoꝛis habitudine ſint alacrioꝛa:que vero debili triſtioꝛa ſint eo fit vt pinguia vocemus leta vt oues letas: boues: letos:greges letos:et leta armenta. Transferimus hoc ad ſimilia:ad ſegetes: ad vites:ad oliueta:ad ceteras arboꝛes. Unde ſicut ex illis ſuperioꝛibus domini percipiunt fructus:⁊ quemadmodū illa ita hec quoqꝫ qualia ſint declarat aſpectus:appellanturqꝫ lete ſegetes: lete vites leta oliueta:leta arbuſta:eo quidē magis:ꝙ mlti volunt hec etiam animata eſſe. Uel leta dicimus ab effectu:ꝙ nos letos faciunt:vt locus tutus:quia nos tutos efficit. Ideoqꝫ non appellātur homines leti ob fecunditatem: pinguedinē pulchꝛitudinem:grauitatem:⁊ ſimilia:ſed ea tātum que in noſtros vſus cedunt:aut ſi ita cōtingat in noſtram delectationē letitiam nobis voluptatemqꝫ parientia. Hanc igitur regulam tenentibus hoc nomen ⁊ apud authoꝛes inuentū facile intelligetur:multifariam ſine ambiguitate in vtendo ſuppeditabit.

Gaudere Letari

Epitome capitis.cccclxx.

¶ Accuſare [vt ſeruius cuꝫ alijs multis cēſet] eſt maioꝛis de minoꝛi. Econtrario incuſare minoꝛis de maioꝛe:vel paris de pari:ſed hec differentia vera non eſt:quum ⁊ minoꝛes accuſare ⁊ maioꝛes incuſare recte dicantur. Uerum accuſare eſt apđ iudices aut alios ſignificare:aliquē peccaſſe. Incuſare vero repꝛehēdere moꝛes alterius ⁊ quaſi cū querela ob iniuriā ab eo illatā

Accuſare:incuſare. Ca.cccclxx.

Accuſare. Incuſare.

ACcuſare vt idem cum multis alijs vult eſt maioꝛis de minoꝛe. Incuſare minoꝛis de maioꝛe:vel paris de pari: quoꝛum ſingularis inſcitia vehementer eſt caſtiganda. Apud quem enim authoꝛum obſeruatio iſta reperitur? Nōne apđ veteres adoleſcentuli ſolebāt pꝛobitatis ſimul ⁊ eloquentie laudem capeſſere ex magnoꝛuꝫ viroꝛum accuſatione: Atqꝫ vt ait: Q. Fabi. crediti ſunt etiam iuuenes obſidem reip. dare maloꝝ ciuium accuſationem. quod ſignificauit ⁊ Cice. cuꝫ dixit:ꝙ eſt illa miſera.ꝙ dura ſeruitus adoleſcentibus paulo loquacioꝛibus ſeruiendū eſt. Nunquid Demoſthenes cum tutoꝛes ſuos adoleſcentulus in iudicium vocauit:aut Cicer. cum verrem reum fecit pretoꝛium viruꝫ ipſe queſtoꝛius non accuſauit:maleqꝫ locutus eſt:dicēs accuſationem ſuam ſemper:nunꝙ incuſationem. ⁊ hoc quidem de accuſando:quid auteꝫ de incuſando:Certe ſi illud non eſt de maioꝛe in minoꝛem:neqꝫ hoc eſt de minoꝛe in maioꝛem: ⁊ alioquin nullo vnꝙ in iudicio auditum eſt nomē incuſatoꝛis:quid poꝛro extra iudicium. Uergi. inquit. Quem non incuſaui amens hominum vel deum ⁊c. Dij quidem maioꝛes Enea ſunt. homines vero duntaxat troiani minoꝛes. At eſt apđ Teren. pater ad filium loquens Quid me incuſas Clitipho. Hoc enim iſti exemplum ſumunt Ceterum exempla omittunt que contra eos faciunt ꝙ ſunt infinita. Ceſar cōmentario pꝛimo. Hec cum animaduertiſſet Ceſar conuocato cōſilio:omniumqꝫ oꝛdinum ad id conſilium adhibitis centurionibus vehementer eos incuſauit Sed ne multis moꝛer accuſare eſt vel apud iudices vel apud alium quemuis:etiam apud illū ipſum quem accuſes ſignificare:atqꝫ oſtendere aliquem peccaſſe : incuſare vero repꝛehendere moꝛes alterius ⁊ pleruqꝫ cuꝫ querela : ꝙ ab illo iniuria ſis affectus. Et ita apud Uer. Terē. Ceſarem:atqꝫ ceteros authoꝛes accipiendum eſt.

Accuſare incuſare

Epitome capitis.cccclxxi.

¶ Barba non eſt [vt ſeruius vult] tantuꝫ hoīs nec barbe tantum quadrupedum:ſed vtruqꝫ tā homini ꝙ quadrupedi cōpetit.

Barba. Ca.cccclxxi.

Barba. Barbe.

BArba ideꝫ inquit eſt hominis Barbe vero quadrupedū. Sed non eſt barba tantum hominuꝫ neqꝫ barbe tantum quadrupeduꝫ: quin ⁊ barba quadrupedum ⁊ barbe hominuꝫ vtriqꝫ multoꝛum dicuntur. Hoꝛa. Utqꝫ lupi barbaꝫ varie cuꝫ dente colubꝛe, Abdiderit furtim terre. Ply. lib. xxix. rabiē hyꝛcoꝝ ſi mulceaꝝ barba mitioꝛē eadem pꝛeciſa non abire eos in alienum gregem. Nam illud Uirgilianum. Stiriaqꝫ impexis induruit hoꝛrida barbis:magis de hominibus dictum eſt ꝙ de hyꝛcis Et illud. Nec minus interea barbas incanaqꝫ menta Cyniphei tondent hyꝛci:ad multos hyꝛcos refertur perinde: ac ſi diceremus caudas:cum tamen ſingule ſingulis hyꝛcis ſint:ita ⁊ barbe Sunt etiam barbe alioꝛum ꝙ quadrupedum:vt Ply. in.xx. Cuꝫ geminos tranſit ſol triſtis ⁊ auribus:⁊ vnguibus gallinaceoꝛum ſi Lunaraſis barbis eoꝛum.

Epitome capitis.cccclxxij.

¶ Nuncius eſt qui nūciat ⁊ quod nunciaꝝ: etiā hoc nuncium dici Seruius ſed quod nunciatur

o cet: quod ſe author nuſꝙ legiſſe dicit.

¶ At alii legerunt. Unde mancinellus Seruiũ non erraſſe antiquorũ teſtimonium probat Lucretius enim ait. Et ad calidum decurrunt nuncia ſenſum. Catullus de berecynthia et Atys geminas deorum ad aures noua nuncia referens. Tibullus lib. iii. in epiſtola. Dii meliora ferant: Diui vera monent venture nuncia ſortis. Vera monent thuſcis exta probatã viris.

Nuncius. Ca. ccccxxxij

Nuncius. Nuncium. Nuncius inquit idez eſt qui nũciat: quod autem nunciatur licet neutro dicatur: tamẽ inuenitur, et maſculino: miror cur ita dixerit. Ego quidẽ nuſꝙ hoc nuncium legi: at ne ipſe quidez, vt opinor, cum feſtus Pompeius vetuſtior eo author ita ſcribat. Nuncius et res ipſa et nuncius dicitur.

Epitome capitis. ccccxxxiij.

¶ Arcere potius eſt vetare ne venientes accedant ꝙ prohibere. Transfertur etiam ad incorporea vt arcere ab improbitate. Abigere autez eſt contrarium huic: quia eſt a loco fugare atꝗ expellere: etiam pecora: vt oues: capras: aſellos quãdo nobis odioſi ſunt. Aut eſt tollere gregatis furto aut latrocinio. Unde ab actores pecuariorum animalium fures latrũculi vc. Qui etiã abigei dicuntur de quo vocabulo inter iuriſconſultos controuerſia eſt: fures autez etiam ſubducunt: aut ſublegunt ſeu ſubripiunt latrunculi vi graſſantur. Preſtare quo iuriſconſulti et oratores ſepe vtuntur eſt prohibere ne alicui fiat aliquid incõmodi: et ſi nõ prohibuerit ſatiſfacere: vt venditor debet pſtare vitiuz rei quam vendit

Arcere: abigere: abigei: abigeatus preſtare. Ca. ccccxxxiij.

Arcere. Arcere: idem ait eſſe prohibere Sed mihi videtur poti⁹ eſſe vetare ne accedant hi qui veniunt Iuno ſeptem tantum annos arcuit troianos ab italia: quas vbi contigerunt: non arcebat ab ea amplius: ſed in ea prohibebat. Transfert vt plerãꝗ de corporeis ad incorporea. Cice. in paradoxis. Que vis eniz eſt que magis arceat hoĩes ab improbitate ꝙ ſi ſenſerit nullũ in delictis eẽ diſcrimen. Abigere. Contrarium huic verbum eſt abigere quod ſignificat a loco fugare atꝗ expellere: vt abige muſcas a facie mea ſcribẽtis, abige canes a popina tua: abige ſturnos ſonitu a vinea. Quin. Ibo in littus miſer: plãctibus aues abigam. De pecoribus vero idem quod de ceteris animalibus accipiendum eſt que ſi nobis odioſa ſunt abigimus: hoc eſt expellim⁹: vt oues: capras: aſellos: ab hortis a vineis a pratis. Quod ſi ita non fit: ſed furto tollimus vtiꝗ gregatim abigere aliud ſignificat. i. furto tollere: aut etiaz latrocinio: vt apud eundem. Adhuc ſpolia tranſeuntiũ: et abacti pecorum greges ſub hoc titulo defendebantur. Unde ab actores vocantur pecuariorum animalium fures latrunculi vc. Abigei. Hos quidam abigeos vocãt. Ulpianus. Abigei aũt inquit proprie hi habẽtur ꝗ corpora de paſcuis vel ex armẽtis ſubtrahunt et quodãmodo deprędantur et abigendi ſtudium quaſi artem exercẽt equos de armentis vel de gregibus adducẽtes. Ceterum ſi quis ouem oberrantez vel equos in ſolitudine relictos abduxerit: nõ eſt abige⁹ ſed fur potius Hic abigeum a nõ abigeo diſtinguit loco non numero. Claudius numero nõ loco in quiens ꝗtitas diſcernit furem ab abigeo. Nam qui vnas ſuez ſurripuerit: vt fur coercebitur: qui gregem: vt abigeus. Hic furem ab abigeo ſeparat: vt ſuperior fecit. Macer non ſeparat: cũ ait Abigeatus crimen publici iudicii non eſt quia furtum magis eſt ſed quia plerũꝗ abigei et ferro vtuntur. ſi deprehendantur: ideo grauiter puniri eorum admiſſum ſolet. Abigeat⁹. Quomodo autez hi iuriſconſulti inter ſe conueniant: aut non cõueniant: nihil ad hoc tempus. Hoc tantũ dixerim non modo fures ſiue furtum aliqui ſolent abigere armenta vel greges: ſed etiam latrunculi, qui facta predonum manu in alienum agrum incurſionem exercentes pecora etiam interdum abigunt: et abigei nominari poſſunt Preſtare quo verbo ſepe et iuriſconſulti et oratores vtũtur eſt prohibere: ne alicui fiat aliqd incõmodi: et ſi nõ phibuerit ſatiſfacere: vt venditor debet preſtare vitiũ rei quam vendit. i. phibere atꝗ efficere ne emptor dãni quid faciat alioquin ſatiſfacere neꝗ id in alterũ modo: verum etiaz in noſtros Cice. in tuſculanis. cum id quod ab hoĩe nõ potuerit pſtari euenerit. id eſt caueri et prohiberi. Preſtare.

Epitome capitis. ccccxxxiiij.

¶ Innoxius innocuus et innocens idem ſunt is videlicet qui nõ nocet nec nocuit et ita extra culpam eſt: non autem innocuus cui non nocetur: vt vult Seruius.

¶ Littus autem innocuum et naues innocue a Virgilio dicuntur figurate more poetico: quia eorum vſus nemini nocuit.

Innocuus: innoxius. C. ccccxxxiiij.

Innocuus Innoxius. Innocuus inquit Seruius eſt cui nõ nocetur. Innoxius qui non nouit nocere. Vellem exẽpla recitaſſet: quib⁹ oſtenderet eã expoſitionẽ intꝰ ocui verẽ eſſe. Nãꝗ illud Virgilianũ qd eũ in hãc impulit opinionẽ. Donec roſtra tenẽt ſic cõſedere carine. Oẽs innocue: nõ eſt accipiẽdũ ꝙ ſubſederunt tales, vt eis nihil noceret: ſed vel more poetico: ꝙ nihil peccauerũt qſi innocẽtes hoĩes nocentes em̃ ſunt quicunꝗ ab honeſto recedũt etiam ſi nemini noceant vel quia non nocuerũt neꝗ ſibipſis neꝗ vectoribus nautis. Nocentes innocẽtes.

Epitome capitis. ccccxxxv.

Inſtar non eſt ad ſimilitudinez vt Seru⁹ vult ſed ad equiparationem: equalem magnitudinẽ aut menſuram: Neꝗ dicemus ad inſtar vt non nulli ſed ſine prepoſitione genitiuum addem⁹.

¶ Mihi quidẽ videt inſtar deductũ ab in et ſtatus: vt ſit in ſtatuz et formam quocirca dum res reparatur inſtaurari nõ reſtaurari a peritis dr

ALEXANDER PP VI VALENTINUS FERDINANDUS

⁊ quia in equipollet ſepe huic prepoſitioni ad: fruſtra preponeretur. nam vt non dicam ad inſtatum ita nec ad inſtar. Serenus tamen lyricꝰ [vt author eſt Seruius] dixit ad inſtar: ſicut et Hieronymus noſter. vt Iob. xx. Et gaudiū hypocrite ad inſtar puncti. Itē Ioſue. ſeu ieſu naue. iij. Steterūtqꝫ aque deſcendentes in vno loco et ad inſtar montis intumeſcentes apparabāt procul ab vrbe. Sed hoc forte excuſari poſſit par regulam notam equiualens geminis ⁊c. nolim tamen imitari.

Inſtar.

Inſtar. Ca. ccccxxv.

INſtar montis equum diuina palladis arte. Inſtar Seruius ait ad ſimilitudinem Quid ſimilitudinis equo ad montem: ꝙ ſi etiā ſimilis eſſet: non tamen eum magnum potius ꝙ paruum eſſe: quod Virg. ſenſerit intelligeremus. Archimedis ille geometricus globum ad ſimilitudinē celi fabricatus eſt in quo effigies celi aderat: magnitudo non aderat. Idem fit de tabula illa depicta ad ſimilitudinem orbis terrarum quam non auſim dicere depictam inſtar orbis terrarū neqꝫ alia multa huiuſmodi vt inſtar antonij ambulas: inſtar patris ſcribis inſtar languidi ſedes: ſed ad ſimilitudinem vel in modum: vel in morem: vel tanꝙ et ſimilia: inſtar potius ſignificat ad equiparationem vel ad menſuram: vt apud eundem Vir. Agricolici clypei: aut phebee lampadis inſtar. Et. Hexametrorum inſtar verſuum. Nam illud apud eoſdem Inſtar mortis ducunt ⁊ fulminis inſtar ſignificat equiparationē doloris in morte ⁊ impetus ex fulmine Quod ſi quando reperiatur proxime accedere ad ſignificationem ſimilitudinis admoniti ſimus: vt nimiam vtendi licentiam deuitemus. Nam vix ego auderē ſic vti: vt Serui familiariſſimus Macro. cum ſepe alias tum ſtatim in proemio ſaturnaliorum ita inquiens: vt que indiſtincte atqꝫ promiſcue ad ſubſidium memorie annotaueramus in ordinē inſtar membrorum coherentia conuenirent.

Epitome capitis. Ca. ccccxxvj.

¶ Paſſim non eſt [vt idem vult vbiqꝫ] ſed per paſſus quaſi per ſingulos paſſus. Unde interuallum habet: vbiqꝫ autem eſt in omni loco ſine interuallo. Neqꝫ accipietur pro vbiqꝫ ⁊ vndiqꝫ vt a lactantio: ſed vſqꝫ potius concedetur ſignificare ⁊ in loco ⁊ in locum ſeu ad locum.

¶ Uerum in exemplo lactantiano poſſet paſſī accipi proprie vt ſit ſparſim ſic. Eo ſparſim cōfugerunt ex finitimis locis. Nam ſi vndiqꝫ dixeris fruſtra addideris ex finitimis locis.

Paſſim. Ubiqꝫ.

Paſſim: vbiqꝫ: vſqꝫ. Ca. ccccxxxvj.

PAſſim: inquit ſignificat vbiqꝫ. Mihi autem aliud videtur vbiqꝫ ꝙ paſſim. nāqꝫ in prato vbiqꝫ eſt herba: non paſſim Cōtra grex paſſī paſcit potius ꝙ vbiqꝫ. Quippe aliquid interualli ē inter pecudem ⁊ pecudem: non item inter herbam ⁊ herbam. Eſt autē paſſim quaſi paſſu diſtante vel ſparſim: quemadmodū dicimus paſſis manibus ⁊ paſſis crinibꝰ. Quod accepi ſolet etiam pro crebro. dū de rebus mentis loquimur. Lactantius tamen pro vbiqꝫ accepit: cum inquit creditur ei paſſim: tanꝙ cognite veritati. neqꝫ ſolum pro vbiqꝫ: ſed etiam [quod inuſitatius eſt] pro vndiqꝫ. Cūqꝫ is numerus condēde vrbi paruū idoneus eſſe videretur: conſtituit aſylū. eo paſſim confugerunt ex finitimis locis peſſimi quiqꝫ ſine vllo conditionis diſcrimine. Uſqꝫ duo hec potius ſignificat i loco ſimul ⁊ ad locum: vt Terentiꝰ in eunucho. Occidi neqꝫ virgo eſt vſqꝫ. Cicero. in philip. Neqꝫ vero vſqꝫ diſcedebam.

Uſqꝫ.

Epitome capitis. ccccxxvij.

¶ Aduerbia in im: aut pro poſitiuis in e: ⁊ in er minus vſitatis ponuntur: vt priuatī pro priuate ſeparatim pro ſeparate: properatim pro properanter: diſſimulatim ꝓ diſſimulanter: hubertim pro exhuberanter: affatim pro abunde: aut abundāter: raptim pro rapte ſeu raptanter aut feſtinanter: curſim pro currenter quo barbari vtuntur ſeu celeriter ⁊ nōnulla alia. Aut ꝓ ſuis nominibus pluralis numeri ⁊ prepoſitione per aut pro ablatiuo ſingulari: aut pro gerundio in do. vt generatim per genera ſingula aut in genere. Summatim. i. per ſummas aut per ſummā ſeu vt dicunt ſummando: viritī per ſingulos viros aut ſingula capita: aut vir cum viro. Nominatim per ſingula nomina aut nomine. Membratim per membra aut demēbrādo. Ceſim per inciſiones aut incidēdo. Punctim per punctiones aut pungēdo. Tractim per tractus aut trahendo. Cateruatim per cateruas: ſic gregatim turmatim: manipulatim. immo ſturnatim ⁊ cothurnatim quibus lepide vtitur beroaldꝰ. Preterea Domeſticatim: Uicatim: Regionatim oppidatim: Municipatim: Prouinciatim: per varias domos: vicos: regiōes oppida: municipia: prouincias. In ſumma ⁊ ad ſummā parum differunt a ſummatim Dicam de hac re ſummatī In ſumma ſic. In ſumma ne plꝰ de hac re loquar hoc dictū volo: Ad ſummam ſic. Ad ſummam ne agam de ſingulis ⁊c. Ad ſummum vero id eſt ad ſummum numerum vltra quem plura negamus: vt annos vixit ad ſummum ſexagita. id eſt ſexaginta duntaxat: ⁊ non vltra. Interdū refertur ad tempus: vt ſcies autem cras: ad ſummum perendie id eſt ſi non cras: non tamen vltra perendinum diem. Semel autem ſic a Quintiliano atqꝫ aliis doctis dicitur: vt ab imperitis ſimul totum Quomodo etiam aduerbium breuiter reperitur dictum. vt textus declarat.

Aduerbia infinita.

De aduerbiis in im deſinentibus. Ca. ccccxxvij.

UIdeamus de quibuſdam aduerbiis in im vocem exeuntibus. Priuatim nihil differt a priuate ſi priuate dicere liceret: nihil ſeparatī a ſeparate: ſi hoc reperiatꝰ nihil ꝓperatim a properāter

Priuatim. Separatim. Properatim. Diſſimulatim.

nihil diſſimulatim a diſſimulanter. Hubertim
idē eſt qđ copioſe. Affatim qđ abūde. Raptim
Hubertim qđ feſtinanter. Curſim qđ currendo. Tñ aliđ eſt
Affatim generatim ꝙ gñaliter. Hoc eñi ſignificat oīa
Raptim. ſimul que ſub genere ſunt amplectendo. Illud
Curſim. vero per ſingula genera ſeu magis per ſingu-
Gñatim las ſpecies. Siquidē ſpecies genera vocamus
Genera vt quot ſunt gña arboꝝ: quot ſunt genera vitiū
vt potius ꝙ quot ſpecies. Virg. Gñatim diſci-
te cultus. Varro nō in volucrib⁹ generatim ſer
uatur analogia. Nō ex aqlis aquile atq; ex tur-
dis turdi ꝓcreantur. Sic ex reliquis ſui cuiuſ-
q; gñis. An aliter hoc fit ꝙ in aere: ꝙ in aqua:
non hic conche inter ſe generatim innumera-
bili numero ſimiles. Eodē mō vt gñatim ꝑ ſin-
gula genera dicimus ita ſummatim per ſingu-
Sūmatim las ſummas. Aliqñ dicimus ſummatim ꝛ gene-
ratim non per ſingulas ſummas: gñaq;: ſ; per
vnā vnū re: vt dicā de hac re ſummatim Ci. de ora
tore li. v. Infinitū mihi videt̃ id dicere, in q̃ ali
qđ generatim querit̃ hoc mō expetēda ne ēēt
eloquentia: expetendi ne honores. Ceterū quō
differat ab illis ad ſummā ī ſumma poſtea red-
Viritim dā. Viritim per ſingula capita viroꝝ: vt Grac-
chus diuidebat viritim ſemodios frumenti.
Tamen de vno aliqñ dicim⁹ vt apud curtium.
Si qs viritim dimicare vellet prouocauit. No-
Noīatim minatim per noīa ſingloꝝ. vt aſſignati ſunt cō
iurati noīatim cuſtodi carceris. Et de vno etiā
vt tenens cruentū pugionē. Brutus noīatim ci
Mēbrati ceronem inclamauit. Mēbratim per membra.
Ceſim Ceſim per inciſiones gladij. Punctim per pū-
Punctim ctiones infictioneſq; gladij: ſiue incidendo et
Strictim pungendo. Strictim ſtringendo ſingula: vl' cer
Carptim tum aliquid: carptim hinc ꝛ hinc decerpēdo nō
Tractim. ipſam ſeriem ſequendo. cateruatim: gregatim: tur
Cateruatī matim: manipulatim: ꝑ diuerſas cateruas: per
Gregatim diuerſos greges diuerſas turmas diuerſos ma
Turmatim nipulos. Domeſticatim: vicatim: regionatim op
manipula pidatim: nuncupatim: pronunciatim ꝑ varias
tim domos: varios vicos: varias vrbis rome regio
Domeſtica nes: varia oppida: varia municipia: varias pro
tim. uincias. Venio nunc ad id quod promiſerā. In
Vicatim. ſumma ꝛ ad ſummā magis mō vtendi differūt
Regiona a ſummatim ꝙ ſignificato. Quin. in corpore ꝓ
tim. iecto. In ſumma non recedo. fas eſt mihi inui-
Oppidatī tis etiam parentibus pie facere. Cice. de offi.
Munici ad ſummā ne agam de ſingulis: cōmunē totius
patim. generis humani ſocietatem congregationē; ꝛ
ꝓuinciatī conciliationē colere: tueri cōſeruare debemus.
In ſummā Differt autem ad ſummā ꝛ ad ſummū: ꝙ ſecū-
Ad ſummā dum ad numerum refertur. Idem Cicero. pro
ad ſummū. Milone. Unus aut ad ſummū duo inuenti ſunt
qui milonis cauſam non probarent. id eſt non
plures ꝙ vnus: aut duo ex plurib⁹. Idē ad Lu-
ciū Miſenium. Non eñi exiſtimarem mihi nō
ſolitudinem iucundiorem eſſe qua tamen ipſa
vti non licet: ꝙ ſermones eorum qui frequen-
tant domum meam: excepto vno: aut vt multū
duobus. Quintilianus. in ſenſu priore ſolet vti
Semel. tali genere dicendi per aduerbium ſemel. De-
niq; vt ſemel finiam: ſic fere componendum:
quomodo pronunciandum erit: et alibi. Ut ſe-
mel omnia complectar. Et iterum. Et vt ſemel
quod eſt potiſſimum dicam: ſecretum in dictā-
do perit. id eſt vt in ſumma dicā. Cuius rei cau
ſa eſt ipſum illud ſemel ꝙ ſignificat vna viſce-
ra pro omnibus ita vt poſtea non oporteat qđ
addi. Ideoq; ſolet accipi pro immutabiliter et
irreuocabiliter: quia quod ſemel tantum fit: id
non habet regreſſum vt iterum fiat. Idem in
mathematico. Quid hec fulgentium ſyderum
veneranda facies: ꝙ quedam velut infixa ac co
herentia perpetua ſemelq; capta ſede collucēt
alia toto ſparſa celo vagos curſus certis eme-
tiuntur erroribus. Virgilius. Qui nequid tale
videret Procubuit moriens: ꝛ humū ſemel ore
momordit. Ouidius. Nulla reparabilis arte.
Leſa pudicitia deperit illa ſemel. Lucanus. Di
xitq; ſemel naſcentibus auctor. Quicquid ſcire
licet. Semel inquit vt nullum poſtea verbum Breuiter
addat. In eundem ſenſum idem Quintilianus
accipit breuiter: vt in geminis languentibus.
Breuiter tamen longe crudelitatis explicāda
ſeuitia eſt: ex omnibus que pertulit leuiſſimū
fuit ꝙ occiſus eſt Plynius maior. A reliqua ve
ro gallia ſeptentrionali iura gehennaq;: ꝛ iuge
ribus agrorum cultu virorum: morū dignatio-
ne: amplitudine opum nulla ei prouinciarū pre
ferenda: breuiterq; italia verius ꝙ prouincia. Luſcinie
Et iterū de luſcinia que vulgo dicitur philome cantus.
la. Nunc continuo ſpiritu trahitur in longum:
nunc variatur inflexo: nunc diſtinguitur conci-
ſo: copulatur intorto: premitur: reuocatur: īfuſ-
catur ex inopinato. interdum ꝛ ſecum ipſe mur
murat plenus grauis acutus: crebre extentus
vbi viſum eſt vibrans. Summus medius imus
breuiterq; oīa tam paruulis in faucibus que
tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominū
excogitauit.

¶ Epitome capitis. ccccxxviij.

¶ Tandem non vacat apud virgilium ornatus
cauſa [nullus enim in vacando conſiſtit ornat⁹
Licet id Seruius velit] nec apud Ciceronem
eſt coniunctio expletiua: quod cenſet Priſcian⁹
verum vrgendi et accelerandi vim affert potiſſi
mum per interrogationem aut tacitam aut ex-
preſſam: quomodo a doctis fere vſurpatur: at
ſine interrogatione eſt: quaſi id quod dicunt fi
naliter poſt longam moram: quomodo demum
et deniq; accipi poſſunt. verum deniq; tūc pre-
cipuum habet locum quando multis enumera-
tis volumus vltimum eſſe omnium: quaſi ſit: ſ;
vt vno verbo concludam: aut vt ſemel dicā. De
mum precipue cum is ꝛ ita iunctum ſolet acci-
pi pro ſolū: aut omnino vt ea demum magna vo
luptas. Is demum fructus ꝛc. Id demum poſ
ſum. Ita demum mihi ſatiſfacies ꝛc. id eſt ſolū
pro omnino ſic Plynius. Ea demum ſola auiū.
ꝛc. Ouidius. Deniq; pro demū poſuit vt in tex
tu patet.

¶ Tandem: demum: deniq;: quid ſi
gnificent. Cap. ccccxxviij.

Tandē.

Tandem idē ait poni non neceſſitatis ſed ornatus cauſa: vt in illo virgiliano. Sz vos qui tandē q̄bus aut veniſtis ab oris Nec cuiꝰ ornatus: aut quare ſit ornatꝰ explicat. Idē ſentit Priſcianus dicēs. Tandē nō ſolū ꝓ aduerbio tēporali: ſed etiā pro cōiunctione expletiua inuenitur: vt Ci. inuectiuarū li. j. Quouſq; tandē abutere Catilina patientia noſtra. Mihi quidem nullū ornamentū videtur eſſe in ſuperuacuis ⁊ nihil agētibꝰ verbis ꝗ̄ꝗ̄ apud grecos dictiōes nonnulle ſunt que aut numerū aut ſonū implēt qd̄ in hac dictione non eſt que habet potius vrgens quiddam ⁊ accelerans: eoq; fere per interrogationē: que exempla vulgo ſunt plurima: vt illud ipſum quo vſus eſt. Priſ. Cice. exemplum Quidā tamē inter primos huiꝰ etatis docti ſolent citra interrogationē vti hoc aduerbio: nō tam auctoritatem ſequentes euſdē. Virg. ⁊ in eodem loco. Et quo ſub celo tandē quibꝰ orbis in oris. Iactemur doceas: et Hora. q̄ ait ꝗ̄uis ſcua tibi per te tibi conſulis ⁊ ſcis. Quo tandē pacto deceat maioribꝰ vti. Diſce docendus adhuc: ꝗ̄ Cicerōis in catone maiore dicētis Qua tādē ſpe ſibi tā audacter obſiſteret reſpōdit ſenectute. Et pro Roſcio. Cū ab eo quereret q̄d tandē accuſaturꝰ eēt in eo. Nōnulliſq; alijs in locis. Sed tū vtrūq; interrogationē hz: ⁊ eādi rectam latenter ad ſecundā perſonā. Nā hic q̄ loquitur verba refert alterius. Si quid eſt Piſiſtratus a ſolo ne ſic queſiuit. Qua tandē ſpe mihi tam audacter obſiſtis. Et fimbria ab illo q̄ſquis fuit ſic petiuit. Quid tandē in eo accuſaturus es: neq; vero legē iſtius dictionis ſcribo: ſz vſum frequentiſſimū trado. Sine interrogatio-

Demum

ne autez quid ſignificet: nemo ignorat: vt Virg. Iam tandē ita ſic fugiētis p̄ēdimꝰ oras. Euiſdē ſignificationis ſunt demū et deniq; vt notuz eſt: vt idē virgiliꝰ. Tūc demū optata gemina ſuper arbore ſidunt. Cicero. Cum exceſſiſſet e vi-

Deniq;

ta tū deniq; viueret. Sed plerūq; cū ſunt multa enumerata: tū ſubiūgimꝰ deniq; ſignificantes hoc vltimū eē omniū idē Virg. O crudelis alexi nihil mea carmina curas. Nil noſtri miſerere: mori me deniq; cogis. Et Cice. Cū ſibi non multitudinē militū: nō idoneos īperatores: nō pecuniā ibi preſto eſſe viderēt: nō deniq; vllaz rē que pertineat ad bellū adminiſtrādū. Demū

Demum

ſolet accipi pro ſolū: ſiue om̄ino p̄cipueq; cū is: ⁊ cū ita iunctū. Ci. in Salluſtiū. Ea demum magna voluptas eſt Criſpe Salluſti equalem ac parē verbis vitā agere. M. Fabius Illō ingeniorū velut precox genus nō temere vnq̄ ꝑuenit ad frugē: hi ſunt q̄ parua facile faciunt ⁊ audacia poſſunt ꝓcceri illud quicquid ſtatim oſtendūt. Poſſunt autē id demū qd̄ in proximo eſt verba cōtinuāt: ac vultu interrito nulla tardati verecūdia ꝓferūt: iterꝫ. Tū illa ꝗ̄ ex cauſa ꝙ mentē tante rei intentā vacare om̄ibus alijs etiā culpa carētibus curis oportet. Itaq; enī demum libera ac tota nulla diſtringēte: atq; alio ducēte cauſa ſpectabit id ſolū ad qd̄ accingit. ⁊ alibi. Iacebat hec i ſomnis i q̄eta cū diceret iā ſtatim apparebit: iā ſtatim veniet: nunq̄ tū tar tardiꝰ venit. Miſerā me fili ꝓxima nocte iā veneras. Ecce iā medios ſydera tenēt curſus: indignor: iraſcor ita mihi demum ſatiſfacies: ſi apud patrem fuiſti. Ideo autē dixi ſolū ſiue om̄ino ꝙ Plinius videt accipere ꝓ om̄ino de hyrūdine dicēs. Ea demū ſola auiū nō niſi volatu depaſcit. Quidā volūt ab is ⁊ demū cōponi idem Oui. ꝓ demū poſuit deniq; li. iij. ſine titulo. Si qua metu dēpto caſta eſt ea deniq; caſta eſt

¶ Epitome capitis. ccccxxix.

¶ Stella ⁊ ſydus nō differūt vt Macrobiꝰ vult quia ſydus etiam de ſtella vna dr̄: q̄n etiā aſtruz vt ecce dionei proceſſit ceſaris aſtrum: ſz tamē ſtella non dicitur de ſigno: vt ſidus. Nec ſtellā hybernā dicimus: vt ſydus.

Stella

¶ Quia a ſidendo ⁊ influendo ſydus dictum videtur. Unde proſpero aut infelici ſydere natos dicunt: non ſtella.

¶ Inter ſtellam ⁊ ſydus. Cap. ccccxxix.

Stella et ſydus

Stella et Sydus differunt: ſi Macrobio credimꝰ ita ſcribēti Nūc videamꝰ que ſint duo hec noīa: quorū pariter meminit cum dicit que ſydera ⁊ ſtellas vocatis neq; enī res vna gemina appellatiōe monſtrat: vt enſis gladius: ſz ſunt ſtelle quidē ſingulares ⁊ erratice quinq;: ⁊ cetere que non admixte alijs ſole ferunt. Sydera vero que in aliq̄d ſignū ſtellarū pluriū cōpoſite formant: vt aries taurꝰ: andromeda: perſeꝰ: vel corona: ⁊ quecūq; variaꝝ genera formarū in celū recepta creduntur: ſed apud grecos aſter et aſtron diuerſa ſignificāt. ⁊ aſter ſtella vna aſtꝛ ſignū ſtellis coactū: nos ſydus vocamꝰ. Hec differentia Macrobij pace nuſq̄ reperit vt apud eundem Ciceronem de vniuerſitate. Itaq; neſciunt hos ſyderum errores: ⁊ iterū. Toto igit orbe conſtituto ſyderibus parem numerum diſtribuit animoꝝ: ⁊ ſingulos adiunxit ad ſingula: ⁊ li. ij. de natu. deorū. Nā cuz duo ſint genera ſyderū quoꝝ alterū ſpacijs immutabilibus ab ortu ad occaſum cōmeās nullū vnq̄ curſus ſui veſtigiū inflecxit. alterꝫ aūt cōtinuās conuerſiones duas ijſdē ſpatijs curſus conficiat. Quin. in mathema. Quid hec fulgētium ſyderū veneranda facies: ꝙ quedā velut infixa ac coherentia perpetua ſemelq; capta ſede collucent: alia toto ſparſo celo vagos curſus certis emetiunt erroribꝰ. Qd̄ nō ſenſiſſe. Ci. vt Macrobiꝰ vult documēto eſt ꝙ nō ꝓpoſuit ſtellas. Debet enī

Species ante genꝰ

ſpecies generi: pars toti p̄poni: vt dicam de prudētia ⁊ virtute huius. Dicā de facie helene eiuſq; pulchritudine: non enī e diuerſo. Fateor tū nunq̄ ſtellā dici arietē: taurum: andromedā: perſeū: ſed ⁊ ſydus: ⁊ hinc eſt ꝙ dicimus hibernū ſydus: ⁊ illud. Quin. Nos graue huius anni ſydus afflauit.

¶ Epitome capitis. ccccxl.

¶ Reſcire non eſt quod aulus Gellius vult: ſʒ rem geſtam poſtꝗ̄ geſta eſt ſcire: quam cuʒ gereretur neſciebas.

¶ Itaqʒ reſcim⁹ poſt factū: deprehēdimus aut deprēdim⁹ in ipſo facto. Uñ dephēſi in adulterio dicunt. Hora. Deprēdi miſerum fabio vł iudice vincā. Itē naute quaſi alterū elementū ingreſſi deprēdi dicūtur a tēpeſtatibus in mari. Uirg. Deprēſis miſeris ſtatio tutiſſima nautis

¶ Reſcire. Cap. ccccxl.

Reſcire.

REſcire. A. Gellius vult rem eſſe occultā ⁊ inopinatā īſperatāqʒ cognoſcere. Miror de hoc ſolertiſſimo verborū inueſtigatore atqʒ cēſore: qui vocabuluʒ hoc de facili difficile: declaro obſcurū: de trito nouum: de expoſito abſtruſuʒ fecerit ne dicam falſo expoſuerit. Nunqd ſi videam hominem celo volantem: vt feciſſe Dedalus: Perſeuſqʒ fertur: aut aliquē e terra ꝓdire qualis Thages credit ab hetruſcis: aut ſatyrū aliquē ſemiuirū ſemicaprūqʒ: quē ſe vidiſſe nōnulli ſcripſere: aut archana quedā nature perueſtigauero dicā reſciuiſſe: non opinor. Eſt igitur ꝓprie reſcire rem poſtꝗ̄ eſt geſta ſcire quā neſciebas cū gereretur: preſertim ad te tuoſve pertinentē: vt Terenti⁹ in adelphis. Hem tibi reſciuit omnē rem: id nūc clamat ſcilicet.

¶ Epitome capitis. ccccxlj.

¶ Deprecor ſupplicium nō eſt: deteſtor: execro depello: vel abominor: vt idem Gellius cēſet: ſʒ quaſi dicto vel facto recuſo: vel verius eſt ꝑcor: vt non ſit ita: vt cōtrariū eius qḋ ē precor: a depcor. Sicut defendo me ictibus. ⁊ defendo ictus diuerſimode dicimus.

De

¶ De enim vt prius diximus tria facit. Nā aut ſignificationem auget: vt deprecor: pro valde ꝑcor: deamo. i. valde amo. ſic demonſtro: debello: deprauo ⁊c. Aut mutat in contrariū: vt depono deteſtor: dedoceo: dedifico: aut peruertit ⁊ in malum mutat: vt demens peruerſe mentis. Devi⁹ peruerſam viam tenens. Amens aūt quaſi ſine mente ⁊ auius aberrans a via: ⁊ inuius ſine via delirus ſine lira ⁊ regula pertens. Item repetitur de pro deorſum: ſicut ſub pro ſurſum. Unde antique dictum eſt apud Aulū Gelliū. Suſqʒ deqʒ fero: id eſt ſurſum ⁊ deorſum fero: hoc ē pro eodē habeo: ⁊ qḋ dicūt nihili curo. Depcor ergo eſt aut valde ꝑcor. vt ſit aut nō ſcit. Infinita ſunt exempla vbi de ſignificat deorſuʒ. vt demigro deuenio. deſcēdo. deſpicio. decurro ⁊c.

Deprecor. Cap. ccccxlj.

Deprecor

DEprecor ſupplicium idem. A. Gellius ait dictum eē quaſi deteſtor vel execror: vel depellor vel adhominor. Ego autem ita dici puto depcor et imprecor. Precor tibi bonuʒ: precor tibi malum. Sic deprecor liberationem: ⁊ deprecor penam illam vt potiar. hanc vt vitem Ouidius libro primo de ponto Sepe precor mortem: mortez quoqʒ deprecor idem. Ne mea ſarmaticum cōtegat oſſa latus. Deprecor: dixit quaſi precor mortem non dari mihi in hac terra: nec mirum id fieri indeprecor: cuʒ fiat in magis vſitatis: vt in defendo: ſiquidem dicimus defendo me qḋ fere dicitur: ⁊ nonnunꝗ̄ defendo ictus. Cicero de ſenectu. Ueſtitaqʒ pampinis: nec modico tēpore aret: nimios ſolis defendit ardores: cū ꝓſertim mos romanus ſit etiam precandi ne veniat. Unde templa timori pallori. febri aliiſqʒ ſimilibus fuere dedicata ⁊ his vt ita dicā, numinibus fiebant ſacra: quod etiā Uirg. probat. Nigram hyemi pecudem zephyris felicibus albā neqʒ ſolum deprecari eſt voce: ſed etiam per ea que inſtar vocis obtinere ſolent: vultum geſtūqʒ. Etenim Bucephalum qui preter vnum Alexandrum: omnem alium recuſabat ſeſſorē: non inepte dixeris deprecari alios ſeſſores ꝑter regē. Deniqʒ deprecor: magis ſignificat vel dicto vł facto recuſo: ꝗ̄ illa ꝗ Aulus Gelli⁹ attigit.

Defendo

¶ Epitome capitis. ccccxlij.

¶ Situs non eſt negligentia[quod Priſcian⁹ cenſet]ſed ſordes illa atqʒ illuuieſque innaſcitur locis humidis et diu non repurgatis: lanugo videlicet atqʒ mucor fedus: qui ⁊ pedor dici poteſt. Situs etiam eſt loci qualitas aut diſpoſitio: pro quo barbari ſituationem dicūt. Et caſtrum ſituatum pro eo quod eſt ſitum. Nā etiā adiectiue ſitus. ta. tum. dicitur.

¶ Situs. Cap. ccccxlij.

Situm enei. vij.

SItus Priſcianus inquit dr pro negligētia: vt Uirg. Sed te victa ſitu veriqʒ effeta: ſenectus: ſed nō ita eſt potiuſqʒ ſordes illa ⁊ illuuies ꝗ̃ his naſcit intra opaca dom⁹ ꝗ̄ diu nō repurgat. Uñ inqt. M. Fabius. Excitāda mens ⁊ attollēda ſemper eſt: ꝗ in huiuſmodi ſecretis: aut lāgueſcit: ⁊ quendā velut in opaco ſitum ducit: aut cōtra tumeſcit inani perſuaſiōe. Huiuſmodi igit quidā ſitus ſedet in vultu: capite: totoqʒ corpore vetulaꝝ ⁊ habitu ꝑſertim inopū: qualē et illā Uirg. intelligit ⁊ de malefica anu ait Luca. Feda ſitu macies: qḋ etiā pedorē poſſumus appellare. vt idē Luca. Longuſqʒ in carcere pedor. Et Cice. in tuſcu. Pedores muliebres. Et iterū. Barba pedore horrida. Miror Priſcia. hoc in loco a diffinitione Seruij deſciuiſſe qui hoc vocabulū ꝓprie diffiniuit: inquiēs. Situs proprie eſt lanugo quedā ex humore procreata Fit autem in locis carentibus ſole Situs vero pro loci qualitate manifeſtū eſt. vt de ſitu meſſane: ⁊ de ſitu ſyracuſarum.

Pedor

¶ Epitome capitis. ccccxliij.

¶ Docilis eſt qui facile docetur facitqʒ in ſuperlatiuo potius docillimus ꝗ̄ docilliſſimus. docibilis aūt quē Priſcian⁹ vult eſſe ꝗ facile diſcit a doctis non dicitur ſed ꝓ eo ſignificato eſt perceptibilis aut perſpicuus. ⁊ ad diſcēdū facilis et ſi reperiretur vix differret a docili. Naʒ ſepe rē vnam diuerſis vocibus eloquimur: vnde aliꝗ idem ſunt. Aequalis ⁊ equabilis extiale et

exitiabile: ſenſile ⁊ ſenſibile. Rationale ⁊ ratio
nabile. Penetrale autem adiectiue non reperi
tur ſubſtantiue vero eſt penetrale. i. locus peni
tior ⁊ interior dom⁹ quem penetrata domo adi
mus. Penetrabilis vero eſt qui facile penetrat
et qui facile penetratur.
¶ Dialectici autẽ recẽtiores dicerent ſenſibile
paſſiue accipi qđ ⁊ lucretius facit: ſenſibile ve
ro qđ lucretius ꝓ eodez poſuit actiue. Vñ aĩal
ſenſibile q: aptũ ſentire: poniturq ꝓ differẽtia
ſubſtãtiali aĩalis. ſicut rationale ꝓ differẽtia ta
li hoĩs. Rõnabile aũt rationẽ ſequẽs aut iuxta
rõnẽ factũ vt obſequiũ rõnabile non rõnale: ⁊
hõ rõnalis eẽ põt q̃ nõ ſit rõnabilis. Vez bru
ta irrationabilia ſunt ⁊ irrationalia: q: ratio
nem non ſequuntur. Unde ⁊ bruta dicta.

Docilis. Docibilis penetralis penetrabil'

DOcilis idem inquit eſt qui fa
cile docetur docibilis eſt qui facile di
cit: quõ penetralis qui in intimis eſt
partibus. Penetrabilis q̃ facile pene
tratur. Non occurrit vbinam legerim ſcriptũ
docibilis. Eſt eñ conſuetum magis ꝑceptibi
lis: niſi apud eccleſiaſticos atq in aliũ ſenſuz
et erunt docibiles dei: dictum eſt quaſi dociles
Nam Cyprianus ſuper illud Pauli. Epiſcopũ
non litigioſum: non contumelioſum: ſed mitem
et docibilem eſſe debere ait. Docibilis autem il
le eſt qui eſt ad diſcendi patientiam lenis ⁊ mi
tis: hoc vt ego ſentio idem eſt quod ait Priſcia
nus eo quidem magis q habemus in eodẽ ſen
ſu docilis: vt ſuperuacuum fuerit duas voces
adeo confines vni ſignificationi dare: niſi dici
mus ſimile eſſe hoc illis equale ⁊ equabile de q̃
bus dixi alio volumine. Inſuper ſenſile et ſenſi
Senſile bile. Lucretius: ex inſenſibile ne credas ſenſile
Senſibile. naſci. Hec duo pro eodez accepit. Exitiale ⁊ exi
Exitiale tiabile Virg. in. vi. Sed me fata mea. ⁊ ſcel⁹ exi
Exitiabile tiale lacene His merſere malis. Ouid. vi. meta.
Rõnabile Dumq manu tentat trahere exitiabile ferrum
Penetral' Rationale ⁊ rationabile. Quin. in. ii. Sz q: ca
Penetrale rent ſermone que id faciunt muta atq irratio
Penetrabi nabilia vocantur. Porro penetralis q̃tum mea
lis. fert opinio non reperitur: ſed penetrale: ſubſtã
tiuumq non adiectiuũ. Penetrabilis adiecti
uum qui facile penetrat. vt apud Virgil. Pene
trabile telum. ⁊ penetrabile frigus tum qui fa
cile penetratur: vt apud Liuium li. xlvi. Et in
aſperis locis ſilex ſepe impenetrabilis ferro oc
currebat. Seruius quod penetrat inquit pene
trale dicitur. quod autem penetratur penetra
bile. In quorum priore diſſentio: cum nõ ſit ne
q adiectiuum: vt ipſe vult exponẽs penetrabi
Docillim⁹. le frigus per penetrale frig⁹: neq ſignificatio
nis actiue. Deniq vt ad docilis reuertar: docil
limus mea ſententia faciet poti⁹ q̃ docilliſſim⁹
qualia ſunt facilis: gracilis: agilis: ſilis: hũilis.

¶ Epitome capitis. cccc xliiii.

Numen non eſt nutus dei: nec imperium po
teſtaſq cuiuſq: ſed tantum dei.
¶ Itaq priſcianus non recte: ⁊ Varro nõ ple
ne diffiniuit. Ceterum quantum video: mihi
ſentire ſatis ieiune auctor quoq rem explicat.
Nam numen dicitur a nuo: ⁊ quia deus ſolo nu
tu quo ſe velle ſignificat facit quod vult: iđ nũc
accipitur pro poteſtate illa qua ad nutum de⁹
facit qđ nutu angelis ſuis imperat. Sunt autẽ
vnius dei varia numina. i. varie poteſtates vt
inquit Seruius. Unde dictum de iunone. Quo
numine leſo. i. qua eius poteſtate leſa: cum plu
res habeat. Eſt enim pronuba lucina ⁊ regnoꝝ
largitrix. aeriſq inferioris domina.

¶ Numen. Cap. cccc xliiii.

NUmen idem inquit eſt dei nu Numen
tus. Ante hũc Varro dixerat: numẽ
dicunt eſſe imperium dictum a nutu
vter horum commodius diffiniuit.
Certe numen eſt imperium poteſtaſq dei: nõ
autem nutus neq imperium cuiuſlibet. Sed
varronẽ de imperio dei ſuſpicor intellexiſſe.

¶ Epitome capitis. cccc xlv.

¶ Necatus dicitur non ſolum ferro ſed quocũ
q peremptus: vt ſit quaſi genus. Nectus vero
alia quauis re que adiungi ſolet: ita vt ſit quaſi
ſpecies: nec ſignificat ſemper plane mortuũ ſz
prope modum: ſicut exanimatus eũ qui ſilis eſt
mortuo. vt enect⁹ fame: ſiti ⁊ frigore. i. ꝑfectus.

¶ Necatus ⁊ nectus. Cap. cccc xlv.

NEcatus idez inquit proprie Necatus
ferro: nectus vero alia vi perẽpt⁹
dicitur. Sed ego ſentio generalez
ſignificationem necatus: ſpecialẽ
vero nectus eſſe. Cice. vero in rhetoricis ⁊ in li
bris ad Herennium: ⁊ alibi ſepe ait. Veneno.
Quintilianus libro. iiii. Hinc eſt adulter loxis Nectus.
ceſus aut fame necatus. Preterea nunq ne
ctus đ ſiue certo genere mortis. vt enectus ſi
ti Tantalus: nec tam mortuus q̃ prope moduz
mortu⁹ ſicut exanimatus pro eo qui ſimilis eſt Exaiatus.
mortuo: vt fame: ſiti enecti. que pſima ſunt exẽ
pla.

¶ Epitome capitis. cccc xlvi.

¶ Ne cũ e dipthongo qđ apđ grecos ſcribitur
et profertur ne: eſtq aduerbium affirmã
tis ſignificans certe. Priſcianus vult accipi ꝓ
valde: ſed potius accipitur pro certe aut ꝓ pro
fecto. Ponitur autem ne cum his verbis: queſo
ſcio ⁊ volo etiam citra compoſitionem vt Cice
ro barbarũ putet dicere non ſcio: non volo. Re
peritur tamen non queo. ſed frequentius neqo
et apud Ciceronem etiam: vt ſcio: vt neſcio: et
haud velim. Nec reperitur potiſſime: ſed tãtũ
potiſſimum licet Priſcianus contra doceat.
¶ Ne aũt ꝯpoſitũ cũ dictis vbis nõ hz dipthõ
gon q: neqo primã corripit. vñ a neq aut nec ꝓ
ſyncopã ꝯpoſitũ videt. Nã ne nõ corripit niſi
fuerit ꝯiũctio enclitica ſignificãs an. Nec ſcri
bit dipthõgo niſi ſignificauerit vt ĩ greco cer
te aut ꝓfecto ſeu reuera: quo mõ vtit Perſi⁹ q̃ſi
ironicos dicẽs. Ne mihi polidamas aut troia
des labeonẽ. Pretulerit vbi tñ accipi poſſet ꝓ
eo qđ eſt vt nõ: vt ſit ſenſus. Quare ſit turpe et
miſerabile. Nunqđ ideo ne mihi. ⁊c. Vñ addit
nuge. Preterea dũ aduerbiũ ꝓhibendi eſt etiã

productur:vt ne ſeu magna ſacerdos.

¶ Ne. Cap. ccccxlvj.

Ne. Ne pro valde idem dixit: nec tamen ſolus. Terē. in Andria. Ne il la illum haud monit. Mihi videtur idē apud nos ſignificare: quod apō grecos ſcribiq; cū dipthongo debere qō eſt certe vt apud eundē. Faciunt ne intelligen do:vt nihil intelligant. q. d. faciunt pfecto. Ne apud Cice. dictio frequens: de ora. lib. iij. Ne il lud haud ſane quē admodū verba ferat et illu minet a magiſtris iſtis requiret. Apud Quin. ceteroſq; eius eui rariſſima. Ne cōponitur cum queo: cum ſcio: cum volo: frequentius tamen ſi ne compoſitione appoſita negatione reperim⁹ illud primū q̄ duo ſequētia: adeo vt barbarum putet Cice. Dicere non ſcio: ⁊ nō volo: licz apō ipſuz nōnunq̄ quoq; reperiatur. Ideo frequē tiſſime legim⁹ haud ſcio: haud velim. Idē Priſ cianus ait a potius fieri potiſſime qō ego nuſq̄ legi: ſed potiſſimum.

potiſſimū ¶ Epitome capitis. ccccxlvij.

¶ Valeant non eſt apud Terentianū pāphilū pereant. ſed diſcedāt a nobis ⁊ a cōmercio no ſtro alieni ſint: ſicut diſcedunt quibus valete di cimus aut diſcedam⁹ ab eis ſicut ab his quib⁹ valete diximus. Vale enī eſt ſalutatio receden tis. vt ſalua ⁊ aue venientis: ſed ſalue potius cō mune dicit eo q̄ ſalutare ⁊ ad veniētis ⁊ abeū tis eſt: vn̄ ſalutanti nos reſpōdem⁹ ſalue: nec ē aliud verbū ad hoc idoneū niſi dicamus more vulgari magis q̄ pbato bene veneris. Cuz apō Homerum .i. aue p ſalute ⁊ vale legatur Apud nōnullos legūt ſalueo: ſaluebis: valebis ſaluere autem ⁊ valere apud multos. Valēs au tem videt interdū accipi pro egrotante: tamē in loco citato e Quintiliano: ego potius pro ſa no accepero: vt cōſuetudo valētis. i. dum vale bat. Valitudo aūt eſt diſpoſitio corporis taz bo na q̄ mala: quā qui diuerſaz habent egroti ſunt vn̄ valitudinarij dicunt egroti: ideoq; valitudi ni attribuim⁹ epithetō diſcretiuū. cū vbo etiā indifferenter ſignificanti ſepe pure vtamur di centes in fine epiſtolarum Vale.

Valeo. Cap. ccccxlvij.

Valeant. Valeāt qui inter nos diſſidiuz volūt. Donat⁹ Serui⁹ ⁊ quidam alij ſic exponunt: pereāt q̄ hoc nobis vo lunt q̄ vox et oratio aliena fuerat ab ingenio. Pāphili pio ⁊ probo. Ci. Si de⁹ talis eſt: vt nulla gratia: nulla hoim charitate tenea tur. valeat. Quid enī propiti⁹ eſt numine. Non q̄d eo irreligiōis atq; eo impudētie Cice. vene rat: vt deo extitiū precaret. Abſit: Lactātij q̄ te ſtimonio: q̄ de his ipſis Cice. verbis ait. Quid enī ɔtemptius potuit dici in deū. Valeat inq̄t. i. abeat ac recedat qn̄ prodeſſe nulli pōt. vides vt Lactāti⁹ cū vult Ciceronē fuiſſe cōtumelio ſum in deū tn̄ expoſuerit valeat p pereat: ſz ab eat ac recedat. q̄q̄ vt mihi videt nō ſignificat per valeat: q̄ abeat ille a nobis. ſed q̄ nos a ſe vale dicentes. Enimuero vale ſalutatio eſt re cedētis: et ſalue ⁊ aue veniētis. Quō ergo vbū Uale ſalutātis pōt accipi p mala pcatiōe atq; ſaluta Salue. tiōe. Eſt aūt ſalutare ⁊ aduenietis ⁊ abeuntis. Aue. Virg. in. ix. Hāc ego nūc ignorā hui⁹ qdcūq; pe Saluto. ricli eſt. Inq; ſalutatā linquo. Ideoq; repim⁹ nōnunq̄ ſalue etiā in diſceſſu hoc ē in calce epi ſtolarū. Ci. ad Tyronē. Uale mi Tyro: vale: vale et ſalue. ⁊ itex. Etiā atq; etiā mi Tyro vale: me dico Curio Liſoni deſcripſi diligētiſſie. Salue vale. Virg. in. xj. Salue eternū mihi maxie pal la. Eternūq; vale. Nec mirū q̄ in fine loquen Salue di reperiam⁹ ſalue: cū etiā ille q̄ adit atq; ſalu tat dicat ſalue: quēadmodū q̄ abit et alter a ſe dimittit: dicit vale. qō et greci faciūt: vt Home rus. j. illiados neq; eſt apud latinos aliud verbū quo adeūti nos reſpōdeamus: q̄ ſalue: niſi mo re iā vulgari: magis q̄ pbato dicam⁹: bn̄ vene ritis: idē verbū apō eundē p vale. xxij. illiados Ci. ad atticū indicatio hui⁹ vbi vſus ē: dicēs et ſaluebis a meo Cicerone. Plau. in truculēto. j. poſitiōe vtit. ſalue: ſatis mihi eſt tue ſaluti: nil moror nō ſalueo. Martialis etiā dixit valebis. Saluebis Quū pinguis mihi turtur erit lactuca valebis. Et cocleas tibi habe pdere nolo famē. Ceterū Ualebis vt ad iſtitutū redeā q̄ valeāt p execratiōe acce perūt forſitā hoc argumēto iducti ſūt q̄ nōnūq̄ hoc vbū lāguorē ſignificat vt idē de oratore Si cut medico diligēti priuſq̄ conet egro adhibe re medicinā nō ſolum morbi ei⁹ cui mederi vo let: ſed etiā ɔſuetudo valētis. ⁊ natura corporis cognoſcēda eſt: q̄q̄ accipi pōt valētis p ſani: ſz etiā p egro. vn̄ Ualitudo p lāguore frequētiſſi me accipit: ⁊ teſtes valitudinarij noiant. Idez Ci. ad Terentiū ⁊ ad Tyronē. Ualitudinē tuaz cura diligēter hoc eſt languorē ⁊ infirmitatem Ualitudo Alibi p ſanitate. Sz nūc valitudini tribuamus Ualitudi aliq̄d. frequēter tn̄ apponim⁹ adiectiuū vt fau narij ſtū vel infauſtū: ad diſtinguēdū ſtatū corpis ſi quidem indifferēter ſignificat more ſui primi tiui. Dicim⁹ enī vt vales. quō valuiſti: q̄liter va let fili⁹. Sic qua valitudine es: qua valitudine eſt filius. Reſpōdebis infirma: aduerſa: mala valitudine: vl ɔtra bona: incolumi: optima va litudine. Epitome capitis. ccccxlviij.

¶ Vas licet a Varrone p fide deiuſſore definia tur ppe tn̄ is eſt q̄ ſpōſor eſt alteri⁹ in capitis pericło ſiue idē ſupplicij ſubitur⁹: ſiue pecuniā ſolutur⁹ ſi pro q̄ vas eſt. i. cui vadere eo manen te licet: ad diē nō redierit. Vadimoniū autē eſt ſpōſio ad certū diē ſiſtēdi ſe in iudicio. i. ɔparē di p ſe aut per aduocatos. Obſes aūt eſt q̄ tra dit iperio alteri⁹ ea ɔditiōe vt fidator obſidis a fide recedat recipiēti: ſit ius in corpus ⁊ vitam obſidis.

¶ Vn̄ vas a vadēdo: q2 per eū alteri vadere licz dict⁹ videt. Obſes vero ab ob ⁊ ſedeo. q2 e det. idē reſidet apud alterū obſidē datā ſeruandam

¶ Vas: obſes. Cap. ccccxlviij.

XANDER PP VI VALENTINVS FERDINANDVS

Vas scdm Varronē

Vas inquit Varro: appellatur est qui pro altero vadimoniū ꝓmittebat. Consuetudo erat cū reus parū esset idoneus inceptis rebus pro se alterū daret. Videt Varro significare vadē eū esse quem fideiussorem vocamus: et vadimoniū fideiussionē. Nos hoc ne audemus negare ita qui possumus. Cū Varro oīm sit consensu romanoꝝ eruditissimus: ⁊ lingue latine peritissimus: q̄ latinas litteras fecit ⁊ latiniores ⁊ litteratiores: ꝙ̄ multi sunt qui eū quibusdā in locis reprehendūt: q̄ facultas precipue disciplīs Quintiliani adesset: longe Varrone doctioris atq̄ eloquētioris. Verū ego non ausim reprehēdere: sed tantum affirmare me non legisse duntaxat quantum aut recordor: aut intelligo vadē eum esse qui vadimonium ꝓ altero dat: si vadimonium significat fideiussionem sed eū q̄ sponsor est alterius in capitis periculo siue idē supplicij subiturus: siue pecuniā soluturus: vt apd Quintilianū in declamatiōe que inscribit amici vades. Et apud Ciceronē li. v. tusculanarum questionū de Pythagoreis amicis quoꝝ alteri diem mortis cū tyrannus dixisset. alter ꝓ amico ad visendam matrem ituro vas fact⁹ est. Et apud Titū Liuium de valerione capitis reo ita dicentem. In vincula conijci vetant sisti reum pecuniamq̄ nisi sistant populo promitti placere pronunciant: summā pecunie quantū equum esset promitti: veniebat in dubium. Id ad senatum reijcitur. Reus dū consulerentur patres in publico retentus. vades dare placuit: q̄ vnū vadem tria milia eris pro alijs obligauerūt: ꝙ daret ꝓmissum ex tribunis. x. finierūt. Tot vadibus accusator vadatus est reum. Hic primus vades publicos dedit. Qd Festus quoq̄ sentit dicens: vas sponsorem significat in re capitali. Vadimonium quantū ego sensio est sponsio ad certum diem sistendi se in iudicio. i. comparendi per se vel aduocatos: vt in oratione Ciceronis ꝓ Quintio datur intelligi: vbi longa ē altercatio de vadimonijs altera parte dicente fuisse sibi vadimonia deserta: altera vero nequaq̄ a sese illa fuisse facta. Et quint. de legato frumentario qui ad prestitutum diem venerat inq̄t: nisi tamen ad vadimoniū legate venisses: nō multoꝝ dierū cōmeatum habeam⁹: et hoc ipm fortasse varro sentit. Obses autem qui trahit imperio alterius ea conditione vt si dator obsidis a fide recedat recipientis sit ius in corpus ⁊ vitam obsidis. Quod precipue inter potentes cōmerciū est: qui nō habent superiores ad quos pro iustitia prouocent.

Quintilia. Varrone doctior.

Vas

Vadimonium

Obses

Epitome capitis. cccclix.

Decurio dicitur qui decem preest equitibus: sicut Centurio qui centum preest militib⁹. Sꝫ duplex est decurio: roman⁹: ⁊ municipalis. Romanus. i. qui rome decurio est habitus: longe maior erat ꝙ̄ municipalis. qꝛ municipalis consilijs in municipijs admittebatur: vt senator rome. eratq̄ maior equitibus: sed minor tamen equite romano. cum decurio romanus etiā decem equitibus prefuerit. Eques quoq̄ Romanus maior erat centurione. id est eo qui centū militibus: sꝫ proprie peditibus prefuerat. Centurio vero maior eo q̄ grece i. decem hominum princeps dicitur plus enim est centum preesse ꝙ̄ decem. vnde non recte decurionem pro decarcho accipias. Eques autē dicitur vt qui de ordine equestri: vel qui equo militat. Unde auctor noster quem vulgus militē vocat: et peritiores equitem aut equitem auratum cum non sit satis aptum ei dignitati vocabulum decurionem velit appellatum. Equitatus autem est multitudo equitū. id est equo militantium. Pedes vero est qui pedester militat peditatus ita militantium multitudo. Miles autem quicunq̄ militat: sed pot⁹ in pugna pedestri: dictus vt quidam volunt quasi millesim⁹ aut e mille vnus. Turma cōstat ex duobus ⁊ triginta equitibus cui Fronto. decurionē preesse voluit. Decurie autem sunt nobiliorum qꝛ equitum centurie inferiorum quia peditum et vulgarium vnde decurio centurioni prestat: quia prestantius est preesse decem equitibus ꝙ̄ centum peditibus. Persius tamen centuriones ꝓ militibus videtur accepisse aut reuera pro ijs qui centum presunt. vnde quia stant varicosos appellauit dicens. Dixeris hec inter varicosos centuriones. Pomponius iurisconsultus decurionem dici putat ꝙ decima pars colloniarum deductarum in initio conscribi solita sit.

Decurio. Cap. cccclix.

Decurio

Decuriones inquit idē: primi singularum decuriarum dicti: quod probat. Campanius illud apud Titum Liuiū quod ⁊ ipse approbat. Festus: idemq̄ ait decuriones appellantur q̄ denis equitibus presunt: est igitur decurio a decē vt centurio a centum. Nam vt ait Pedianus: decurie sunt nobiliorum: centurie inferiorū. Quidam volunt quorum est fronto: decurionē preesse turme que constat ex duobus ⁊ triginta eq̄tibus: nec vero belli solum sed domi quoq̄ decurio dicitur: nomen quoddam prepositure turme significans: vt Suetonius in domitiani vita. Saturius decurio cubiculariorū. ⁊ hoc quidem apud romanos. In municipijs autem vt mihi quidem videtur: idē est decurio: q̄ Rome senator: nam qui in senatu ⁊ consilijs reipublice municipalis interesse poterant: decuriones erant. Cicero pro Sextio. Qua de causa ⁊ tum conuentus ille Capue huic. P. Sextio apd me maximas gratias egit: ⁊ hoc tēpore beneficiū fidemq̄ hominis testimonio declarant: periculum deprecātur suo decreto. Recita queso. P. Sexti quid decreuerunt. capue decuriones. ꝙ autem differant decurio romanus ⁊ municipalis ex epistola quadam Plinij iunioris e primo libro declaratur dicentis. Esse autem tibi centum milia nummū censum satis indicat ꝙ apd nos decuriones: igitur vt te nō decurione solū

Decurie Centurie

Decurio municipalis.

verumetiã equite romano perfruamur offero tibi ad implendas equitis romani facultates trecenta milia nummum. Non dicitur itaq; de curio aut ꝙ decem preſit militibus: vt quidam volunt quem greci decarchon vocant: cũ decurio ſit maior equite: eques centurione centurio decarcho: vt ex ſtipendiorum magnitudine datur inmultis libris intelligi: aut in municipijs qui decem equitibus preeſt. cum ſit equite etiã duntaxat romano minor: an quia preſit decem equitibus municipalibus: aut hoc erit dicendũ aut Pomponij iuriſconſulti opinio ſequẽda dicentis. Decuriones quidam dictos aiunt ex eo ꝙ initio cũ Colonie deducerẽtur: decima pars eorum qui deducerentur conſilij publici gratia conſcribi ſolita ſit.

Miles. Quale cum quẽ nunc militẽ appellam⁹: aut falſa dignatione afficiam⁹. Nã et ſi omnes qui militant milites ſunt: miles tamen proprie qui pedibus militat dicit̃: eques qui equo aut ſi vere decurionem potius appellamus. Quidam horum temporum docti equitem vocant. ſed rectius decurionem vocarent.

Eques Nã eques aut qui rome ex ordine equeſtri eſt: quod non facit ad gloriã militarem aut ꝙ equo militãt: cuius nullã dignatio eſt. ꝙꝙ iuriſperiti multa ineptiſſime fabulantur de dignatiõe mi-

Milites litum. que quidẽ vel nulla vel cõis eſt oĩm: ſiue pedeſtriũ ſiue equeſtriũ ꝙ militiã exercent. Nã de auro geſtando ⁊ huiuſmodi nugis nullũ verbum eſt in iure ciuili. Sed hec omittamus que non ſunt huius ſcriptionis: duz illud admonuerimus:

Decurio Romanus romanum decurionem qui preeſt decez equitibus romanis lõge preſtari ceteris decurionibus ꝙbus ipſe etiã eques roman⁹ preſtat

¶ Epitome capitis .cccci.

¶ Exẽplum ⁊ exẽplar fere ꝑ eodẽ ſumũt̃. Proprie tñ exẽplar eſt id in quo eſt quod vel imitemur vel deuitemus. Exemplũ id ipſum qđ eſt nobis imitandũ aut deuitandũ: vnde vni⁹ exẽpli multa poſſunt dici exemplaria: ſicut forma vna dicendi. quã vergilius in Enei. ſeruauit poteſt dici exemplũ: atq; in multa exemplaria qs inepti copias aut duplũ vocant: tranſcribi. Eſt igitur exemplum quaſi res incorporea in exemplari. i. re corporea. Unde vita Catonis aut eı⁹ mors eſt nobis exemplum. ipſe Cato exẽplar ſiue vt Plinius dixit exemplarium.

¶ Exemplum preterea vt A. Belli⁹ docet erat grauiſſimum genus punitionis. Uñ exemplar alijs in ſpiciendum fiebat qđ ⁊ comicus in eunucho ſatis indicat.

Exemplũ Exemplar ¶ Exemplum ⁊ exemplar. Cap̃. cccci.

EXemplum inquit. Feſtus eſt quod ſequamur: aut vitem⁹: exemplar ex quo ſimile facim⁹. Illđ animo eſtimatur iſtud oculis cõſpicit̃ Mihi aũt licet. Feſt⁹ ſcientiſſime de exponendis vocabulis loquatur: aperienda tamen eſt magis horũ noĩm differentia. Nam vt exemplum eſt ex quo ſimile faciam⁹: vt opera homeri exemplũ ſunt poemata ſcribere volentib⁹. Quin. li. x. ſic litterarum ductus vt ſcribendi fiat vſus pueri ſequũtur: ſic muſici vocẽ docentium: pictores opera priorum. ruſtici probatam experimento culturam in exemplum intuentur. Et exemplar animo quoq; eſtimatur. Cicero de oratore li. v. Illa oratio fuit mihi exẽplar bene dicendi. Quint. in .x. Cornelius autẽ Seuerus etiam ſi verſificator poeta melior: ſi tamen vt dictum eſt ad exemplar primi lib. bellum ſiculſictum eſt ſiſſet vendicaret ſibi ſecũdũ locum. Horatius in ſatyra inquit. Plaut⁹ ad exemplar ſiculi properare Epicharmi. Idem Cicero pro murena. Domeſticum te habere dixiſti exemplum ad imitandum. Eſt illud quidem exemplum tibi propoſitum domi. Sed tamen nature ſilitudine illud ad te magis ꝙ ab illo ortus es: ꝙ ad vnumquẽq; noſtrum pertinere potuit. Ad imitandum vero tam mihi propoſituz exemplar illud eſt ꝙ tibi. Itaq; vnuz pro codẽ pene exemplum ⁊ exemplar poſuit: ⁊ quidẽ eodem in loco. Ceterum exemplũ eſt ipſa res quã imitamur: aut [ſi ſortia tulerit] deuitam⁹ in aliquo. vt in Catone. Cato autem ipſe exemplar. Illud contentum hoc continens. ꝙ ſi dicamus ad exemplar Catõis: aut ad exemplar epicharmi: ſic intelligitur ad exemplar Catonis quod eſt cato. ad exemplar Epicharmi quod eſt epicharmus ſiue opus Epicharmi: vt opus hominis pro ipſo homine. Animam corpuſq; filij de ſtruis: quaſi aliud illa ſint a filio. Exemplum ꝓ exemplari. Eſt pro continente vt apud eundez enim contentũ. Fuit ille vir exẽplũ continẽtie. Quđ dicimus. Ille vir fuit norma viuendi: cuz tamen non ſit norma viuendi vir ſed in viro. ita nec ille exemplũ continentie: ſed in illo. Adeoq; exemplaria multa ſunt: vnius tamen exempli: vt reddite ſunt mihi littere tue eodem exemplo id eſt eiuſdem forme. Et duo vel tria exẽplaria eneidos: hoc eſt multi codices eodem exemplo et exemplum ab exemplari ſumitur: non ab exẽplo: nam exemplum incorporale eſt: exemplar plerumq; corporale. Hinc Saluſtius. Litteras quas ſibi nomine Catiline redditas dicebat: earum exemplum infra ſcriptum eſt. hoc eſt earum forma infra ſcripta eſt melius ꝙ eorum exemplar. ꝙ forma ſit exemplum. Paulus iuriſcõſultus teſtatur: ſi legatum certum petatur: non iubet pretor verba teſtamẽti edere: ideo fortaſſe: quia heredes ſolent habere exemplum teſtamenti. id eſt formam. Cicero. ad Appium. Ex his litteris quarum ad me exemplum miſiſti: et ad hunc eundem. Lũ Plancus exemplar ei⁹ cirographi Titio miſit. Lũ aſinius Pollio. Ex litteris cognoſces: nam earum exemplar miſi. Ij de pagina ſcripta quod corporale eſt intelligunt. Ille de ſententia que in pagina continet̃ vel potius ex pagina percipitur. Quod ſi indiſtincte his duobus licet vti: non repugnabo cũ preſertim Ouidius dicat exempla plura vnius rei. id eſt exempla pro exemplaribus. nã vnius rei vnum atq; idem exemplum eſt proprie: vt dixi in diuerſis exemplaribus. Loquens enim

de opere ſuo Metamorphoſeos lib. j. de triſti
bus ait. Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor.
Reperitur etiam exemplarium pro exemplar
Plini⁹ lib. vj. Juba hec omiſit in hoc tractatu:
Exēplariū niſi exemplarium vitioſum eſt. non de eo autē
exemplo dixi qḋ adhibetur rei aut probande:
aut ornāde cauſa ꝗ ſignificatio nota eſt oībus
viſ paro ꝓbationis vocat ab exēplis: ⁊ in elocu
tione exemplum inter ornamenta numeratur.

Epitome capitis.cccel.

Perſona in hoīe eſt qualitas qua ali⁹ ab alio
differimus: tam in animo ꝙ in corpore ꝙ in re
bus externis: vnde auctores fabularū perſona
ti dicunt a perſonis. i. diuerſarum perſonaruꝫ
faciebus ſimulatis. id eſt laruis quas a perſo
nando perſonas dictas. A. Gellius putat: licet
perſona media longa: perſono eadē breui dica
tur. Unde Hora. in arte. Poſt hūc perſone pal
leqꝫ repertor honeſte. In deo quoqꝫ perſona di
Horatius cit nō ſubſtantia ſed qualitas quedā: nō vt gre
ci eam diffiniunt: ſed vt romani.

Perſona. Cap.cccclj.

Perſona. PErſona eſt (inquit Boetius)
inpmutabilis nature indiuidua ſub
ſtātia. exiſtimans ſe argumētatione
collegiſſe quaſi non ſit qualitas nec
aliud predicamentum vllum ſubſtantia. Sed
huic homini romano oſtendā romane loqui ne
ſcire. Perſona naqꝫ nō eſt in deo non magis ꝙ
in bruto: ſicut humanitas: ſicut alia plura. Sed
demus vt in deo etiā ſit perſona. Quero quam
obrē ea non ſit qualitas: ſiue de hoīe loquamur ſi
Perſona. ue de deo. Na in hoīe quidē perſona ſignificat
in homine qualitatē qua alius ab alio differim⁹: tū in aīo
tum in corpore tū in extrapoſitis: que a rheto
ricis enumerant in attributis perſone. Animi
vt quo ſtudio ſe exerceat: medicine an iuris ci
uilis: an milit: e. Et qua mente iracund⁹ an mo
deratus. auar⁹ an liberalis. Corporis. iuuenis
an ſenex: pulcher an deformis: fortis an ībecil
lis: mas an femia. Extra poſitorꝫ: diues an pau
per: clarus an obſcurus: maritus an celebs: pa
rēs liberorū an orbus: ⁊ his ſimilia. Ideoqꝫ fi
gure ⁊ ſigilla quedā ꝗ roſtris aut alia corporis
parte aquā fontanā emittūt: q: repſentant va
rios hoīm vultus ⁊ geſtus: perſone dicuntur.
Et hiſtriones in ſcena perſonas accipiūt cum
aut ſeruū agūt: aut ancillā: aut matronā: aut me
retricē: aut ſenē: aut adoleſcētē: aut patreꝫ: aut
matrē: aut filiū: aut regē: aut militē: aut lenonē
aut paraſitū: ⁊ mille huiuſmodi: que nō ſunt ſin
gula in ſingulis: ſed plurima veluti in me ē per
ſona humani: liberalis: timidi: iracūdi hebetis
ſomniculoſi: litterati: mariti: ſoceri generi pris
filij: fratris: pulchri: fortis: diuitis: nobilis: ⁊ in
terdū cōtraria. Nā ad fortiſſimū pulcherrimū:
ditiſſimū nō ſum fortis: nec pulcher: nec diues
ſed imbecillus: deformis pauper. Alia itaqꝫ ad
hūc perſona ſum ꝙ ad eū cui his in oīb⁹ ancel
lo: ⁊ ad Priamū ſum pſona filij ad Aſtianacta
ſum perſona patris: ad Andronachā pſona vi
ri: ad paridē perſona fratris: ad Sarpedonem
perſona amici: ad Achillē pſona inimici. Quo
fit vt adſit mihi multiplex perſona ac diuerſa ſꝫ Perſona
vna tantū ſubſtātia. In deo aūt perſonā pona in deo
mus vel ꝙ nullum aliud vocabulū quadrat: nō
natura quo veteres vtebant: nō ſubſtātia quo
greci vtunt: vel ꝙ vere in deo triplex eſt quali
tas. At qui hic mihi os comprimet ⁊ Boeti⁹ ne Boetius
ꝗ vocem prodire permittit dicēs qualitatē eā
eſſe que poſſit etiaꝫ abeſſe citra ſubiecti corru
ptionem. Hāc ego diffinitionē vt greculā ⁊ ine
ptā derideo. Dico lucē vibrationē calorē in ſole
eē qlitates: ⁊ hoc latine oib⁹ ꝗ vnꝗ latine locu
ti ſunt conſentientibus ꝙꝙ de hac re ſuo loco ī
noſtro opere de dialectice diſſerumus. Tales Qualitas
qualitates ſtatuo in deo ⁊ has dico perſonas: ꝗ latine acce
ab eo abeſſe non poſſunt: ⁊ qualitate ſignifica pta.
re nō ſubſtantiā vt Boetius voluit qui nos ha
bere loqui docuit. Hinc eēi eſt forſitā adductū
vulgus vt ſic loquat. Tres pſone me expectāt.
Video duas perſonas. hic eſt bona perſona: ꝗ
ſermo antea fuit inauditus: et hodie nemo niſi
imperitus omnino ſic loquitur: ꝙꝙ Boeti⁹ ip
ſe viderit quomō ſi perſona eſt ſubſtantia. Aut
aūt in deo tres perſone: non ⁊ tres ſubſtantias
illi adeſſe intelligamus: preſertim ꝙ neqꝫ vlla
vox merā ſubſtantiā ſignificat. Neqꝫ vlla res ē
mera ſubſtātia: vt in eodē nr̄o opere oſtēdim⁹.

Epitome capitis.cccclij.

Noxe dedere eſt ſeruū tradere ad ſuppliciū
quod pro noxa meruit dū dñs mauult eū trade
re ꝙ pro eo maleficium preſtare. Unde orit no
xalis actio quaꝫ paulus in textu diffinit. Noxa
autem non ſolum culpam: ſed ⁊ damnum ſigni
ficat ac nocumentū. Neqꝫ noxia proprie ꝓ cul
pa dicitur cū id reperiatur niſi adiectiue nox⁹
noxia noxium.

Errat ergo innoxia Seruī⁹ ⁊ in noxe dedere Seruium
Juſtinian⁹ aut poti⁹ trebellian⁹ cū ſociis ꝗ co notat
dicē ⁊ inſtitutiones eius noīe ꝯpoſuerūt. Nam
ipſe lingue latine imperitus cenſeri poteſt cū iuſtinian⁹.
grecia ſemper vixerit: ⁊ ſe dominū ꝯtra roma
num morem appellatum voluerit.

Noxe dedere. Cap.cccclij.

NOxe dedere. Juſtiniani pace
ſiue trebelliani: ⁊ ſociorū. Nam Ju
ſtinianus nec iura nec forſitan lati
nas litteras nouit. Eſt pene dare ſi
ue tradere ob noxam qua ſignificatur culpa. Il
le autem dicit: noxa eſt corpus quod punitur ⁊
in eodem loco corp⁹ deditur noxe. Si noxa cor noxe dede
pus eſt: quomodo corpus deditur noxe. Nunc re.
quid corp⁹ dedit corpori aut corpus ſibi. ꝙꝙ
qḋ hec erratio ad ſignificandam penaꝫ faceret
Eſt autem hec pena ſeruorꝫ: quos domini ma
lunt ad penam tradere ꝙ preſtare maleficiū qḋ
illi admiſerūt. Pau. ita diffinit. Noxales appel Noxales
lant actiones: que non ex contractu ſed ex no actiones.
xa atqꝫ maleficio ſeruorum aduerſus nos inſti Poteſtas
tuuntur: quarum actionum vis ⁊ poteſtas hec
eſt vt ſi dānati fuerimus liceat nobis deditiōe

ipſius corporis quod dereliquerit euitare litis exiſtimationē. Vlpianus quoq; addit vt corpus tradatur viuum. Igitur Quintilia. in gladiatore. Alebat deuotum corpus gramio omni fame ſagina: et inter dedita noxe mancipia contentiſſimus Tyro gladiator: vt nouiſſime perderem calamitatis mee innocentiā diſcebā quotidie ſcelus. Nam noxa etiā damna ſignificat: vt apud Ouidium libro decimoquinto metamorphoſeos. Nocte nocent pote ſine noxa luce bibuntur. Et Suetonius de Ceſaris vita. Spurinamq; irridens et vt falſum arguens q ſine vlla ſua noxa idus Martie adeſſent. De brutis autē improprie dicitur: ea dedi noxe: vt de capro apud eundem Ouidium libro primo faſtorum. Verba fides ſequitur: noxe tibi deditus hoſtis. Spargitur effuſo cornua bacche mero. Seruius ſuper illud Virgilianum. Vnius ob noxam: ait noxam pro noxia. id eſt culpa: quaſi noxa per ſe non ſignificet culpam: quam familiaris vt opinor ſuus Macrobius leuem culpam accipi vult: quā dictionē nuſq reperimus atq; vt ſibi crederemus noxam non culpam eſſe ſed penam: ait culpam noxam dici: quaſi noxiam: quum noxam ſepius in hac ſignificatiōe reperiamus. Quod dixi Iuſtinianū forſitan nec iura nec litteras latinas ſciſſe Nemo miretur Tum quia ſemper in grecia vixit: tum quia ſe dominum Iuſtinianum vt ex numiſmate eius apparet: dici voluit: vt qdā alij Ceſares fecerunt qd a iure romano eſt alieniſſimum: et character ipſe litterarum figurarū q illorumq; temporum numiſmatis gothicum magis q latinum redolet.

(Fabius. — Noxa — Ouidius. — Noxia. — Dñs Iuſtinianus.)

Epitome capitis.ccccliij.

¶ Teſtamentum non dicitur per veram etymologiam teſtatio mentis ſicut nec armamentum armatio mentis: ſed a teſtando deducitur. nam que in mentum exeunt olim exibant in men. Unde addita tum ſyllaba fit mentū. Nec oratio recte dicitur oris ratio: ſed ab oratum oratu mutādo u in io fit oratio ſicut ab amatū amatu amatio et a lectu lectio. etc.

Teſtamentum. Ca.ccccliij.

(Teſtamētū)

Teſtamentum idem inquit ex eo appellatur: q teſtatio mentis eſt que diffinitio quorundam iuriſconſultorū fuit Quos ſi iuſte Aul. Gellius coarguit. Quanto ego hunc iuſtius arguere poſſum qui exploſam atq; deriſam etymologiam inculcat Nam cur a mente potius dicatur q a mento: vel a mēta: quia nihil ad hanc ſignificationem mentū menta ve facit inquies: quid ergo mens ad armentum: ad ſalſamentum: ad condimentum ad ornamentum: ad armamentū ad pauimentum ad tormentū: ad calciamentū ad veſtimentū et ad huiuſmodi infinita: Nemini nus inepta videtur mihi hec etymologia q illa apud Donatum apud Seruium: apud Iſidorū oratio dicta eſt quaſi oris ratio. Quid aratio ē: quid deoratio: quid trituratio: quid operatio: quid mille huiuſmodi: nunquid in his ratio eſt: an talia ſunt qualia cetera a ſupinis profecta ſatio potatio meſſio: lectio quid: non etiam a ſupino ratio venit: Reor ratum ratio ſicut aboratū oratio. Eo magis q ſecundam ſyllabam accipi vult quaſi dicatur oratio: et non oratio. Nō eſt ergo vera etymologia hec neq; a mente neq; a mento neq; a menta: ſed potius hec nomina aſſumunt tum ſyllabam: cum exirent antea in mē vt veſtimen: calciamen: ſicut munimen: lenimē: nutrimen: ſpiramen: medicamen: velamen: quibus adiecta tum fit munimentum: lenimentum nutrimentum: ſpiramentum: medicamentum: velamentum: veſtimentum: calciamentum Ita teſtamen addita ſyllaba tum facit teſtamentū Quod ſi a mente deſcendet teſtamentum teſtamentia diceretur quemadmodum dementia et amentia. Nihil habet magis ridiculum hec de qua loquimur ſcientia q etymologiam: in qua ipſe quoq; Varro et luſit et luſus eſt

(Oratio. — Ratio.. — Noīa ī mē. Nomia in mentum. — Etymologia.)

Epitome capitis.ccccliiij.

¶ Syncerum non eſt vt donatus vult ſine cera et ſine ſucco. ſed potius cum cera: a ſyn quod eſt con: non a ſine: nam per y ſcribitur. et ſine nunq componitur Eſt ergo compoſitum ex grecis dictionibus ſyn et id eſt cera. nec tamen vſquequaq; quadrat etymologia: verum ſepe mēdax eſt. nam licet fides vt Ciceroni in primo officiorū: placet aperte dicatur quia fiat quod dicitur. tamen id coarguit q etiam fides eſt chorda inſtrumenti muſici. Poteſt tamen ſyncerum dici quod integrum eſt et non fraudatum ſicut mel cum cera et fauo. Unde per tranſlationem: fides ſyncera et amor ſyncerus. et mens ſyncera dicit quaſi ſolida ītegra et nequaq fraudata neq; fucata ſiue adulterata. vt ſolēt res non ſyncere id eſt non integre adulterinum quid in complementum recipere.

(Syncerū)

Syncerum Ca.ccccliiij.

Syncerū Donatus inquit quaſi ſine cera mel ſimplex purum et ſine ſucco Immo cum cera potius. Syncerum a ſyn componitur non a ſine que nunq compoſitionem admittit: quod ipſa etiā ſcriptio declarat que y habet non i. Eſt enī ex duobus grecis. et et cera que ab illis dicitur et a ſynceros conuertimus. Quo magis venuſta atq; apta eius authoris etymologia eſt: indicatur etymologiam plerunq; fallacem eſſe: quia ſignificatio hec non ita abſoluta et vera eſt Quid venuſtius atq; aptius dici poteſt q fidem ideo vocatam: quia fiat quod dicitur: quā ethimologiam mendacem eſſe declarat: q hoc nomen chordam inſtrumenti muſici ſignificat. Et tamen licet dicere ſyncerum quaſi cum cera vel quod integrum eſt: et ſolidum et nulla ſui parte fraudatum. vt ſi diuidere fructum communiū aluearioꝛum cum ſocio vel in partem q; tantū mellis aſſignem: nimirū non ago ſyncere: quia ſine portione cerarum mella dedi.

(Syncerū. — Sine nūq ₒpoſitionē intrat.)

Epitome capitis.cccclv.

¶ Mulier proprie eſt femina a viro cognita: ſi

generaliter dicitur etiam de virgine atq; incor-
rupta: vt de diua virgine in euangelio. Raro tñ
niſi de nubili: atq; ea que viri potens videatur:
Ridicula ¶ Ridicula aũt eſt eorũ etymologia qui mulie-
mulieris rẽ dicũt mollẽ aerẽ ⁊ ꝓpterea interdũ penulti-
Ethimolo- mã corripere qd vbi fit nõ docẽt: neq; min⁹ ridẽ
gia. da eorũ q dicũt mulierẽ dictã ꝙ mulceat eos atq;
ita vt es eris penultimã ꝓducere ſicut apd Lu-
cretiũ. Siue virũ ſoboles: ſiue ẽ mlieris origo:
Sʒ vt de origine taceam⁹ Certũ eſt poti⁹ ꝓ cor-
rupta accipi: cũ mulieroſuʒ dicam⁹ hoĩeʒ nimis
affectũ ad mulieres preſertim ob rem venereaʒ

Mulier. Ca.cccclv.

Mulier MUlieris appellatione Caius
inquit etiam virgo viripotens conti-
Vulpian⁹. netur. Vulpianus autem quodaʒ lo-
co ita ait ꝙ ſi ego virgineʒ emere pu-
tarem cũ eſſet mulier: emptio non valebit. Hic
mulierem appellat: que virgo non eſt: ille etiam
que virgo eſt. Et Vulpiani quidã locutio recta
Ciceronis eſt Ciceronis teſtimonio qui obiurgantibus ꝙ
ridicula. ſexagenarius Popiliam virginẽ duxiſſet: Cras
reſponſio. mulier erit inquit. Sed Caij quoq; diffinitio lo-
cum habet vt ſi quis videns deceʒ feminas: qua-
rum aliqua virgo ſit etate tamen qua poſſit mu-
lier eſſe dicat vidi decem mulieres. Quomodo
etiam in euangelio dicitur Quid mihi ⁊ tibi mu-
Ihoãnis ij lier: ſed e greco ſumptum vel Quo ſi-
gnificatur vel femina vel mulier. Idem quoq;.
Vulpian⁹. Vulpianus inquit. Mulierẽ ita arctam: vt mu-
lier fieri non poſſit: ſanam non videri conſtat.
Eandem dixit ⁊ mulíereʒ ⁊ nõ mulierẽ. primum
pro ea que eſt femina: ſecundum pro corrupta.

Epitome capitis.cccclvj.

Munus. ¶ Munus [de cuius deſcriptione inter iuriſcõ-
ſultos contrauerſio ab authore noſtro indiſcuſ-
ſa eſt] vt Feſtus ⁊ Varro ſentiunt eſt interdum
donum mutuo animo datum officij gratia vnde
per diminutionẽ munuſculum dicimus. Eſt pre-
terea officiũ ⁊ onus quod ex officio ſubire tene-
munia. mur. Unde munera ſeu munia [ſiceniʒ Horati⁹
Immunis vocat] militaria. ⁊ munus. i. onus ⁊ officium de-
bituʒ militum. Ediuerſo immunis ocioſus ſine
munere. At contra municeps: munus capiens:
ex vicino Rome oppido ciuis q̇ quia onera mi-
litaria ſubiret; iure latio ⁊ etiam ciuitate roma-
municipiũ na donabaẗ. Municipiũ aũt eſt vbi municipes
cohabitant oppidum. Ius latum erat quo ma-
giſtrat⁹ atq; officia rome petere poterant. Pre-
terea munera dicuntur aliquando ludi publici.
Cicero. Unde Cicero ad curionem. Nẽpe nõ defuit ſtu-
dium declarãdorũ munerũ. i. ludorum. Donum
aũt quidam volũt gratis conferri ⁊ eſſe ſpecieʒ
munus vero genus: alij contra. vtrunq; negat:
auctor aſſerens etiaʒ nulluʒ donũ ſine cauſa eſſe

Munus. Ca.cccclvj.

Munus. MUnus Paulus inquit tri-
bus modis dicitur. vno donuʒ ⁊ in-
de munera dici dari mitti ve altero
onus quod cum remittitur vacatio-
neʒ militie munerisq; preſtat inde
immunitatem appellarij: tertio officium vnde
munera militaria: ⁊ quoſdaʒ milites munificos
vocari. Igitur municeps dici ꝙ munera ciuilia
capiãt. Ideʒ alibi. Municeps intelligendi ſunt
⁊ hi qui in eodem municipio nati ſunt. Vulpia. municeps.
Municeps quidem proprie appellantur mune-
neris participes recepti in ciuitatẽ; vt munera
nobiſcũ facerent. Sed nunc abuſiue municeps
dicimus ſue cuiuſq; ciuitatis ciues: vt puta cam-
panos: puteolanos. Pomponius ita agit: Mu-
nus publicum eſt; officium priuati hominis: ex Officium.
quo commodum ad ſingulos vniuerſoſq; ciues
remq; eorum imperio magiſtratus extra ordi-
narium peruenit. Marcus aũt ſic: Munus pro- Marcus.
prie eſt quod neceſſario ſubimus lege more im-
perio ve eius qui iubendi habet poteſtateʒ. Do- Dona.
na autẽ proprie ſunt que nulla neceſſitate iuris
officio ſed ſponte preſtantur que ſi non preſten-
tur nulla reprehenſio: ⁊ ſi preſtentur laus plerũ-
q; ineſt. Sed in hoc ventum eſt: vt non quodcũ-
q; munus idemq; donum accipiatur. At qd do-
num fuerit ad munus recte dicatur. Quomodo
hi inter ſe iuriſconſulti conueniant: ⁊ an aliquid
deſit alicui horuʒ Accurſius cũ Bartholo. Bal-
doq; conſulent: duõq; mihi vt more ipſorum lo-
quamur. ambo tres reſpondeant affirmanti qd
Marcus ait donum eſſe ſpeciem: munus vero
genus. Idem contrarium eſſe verbis Vulpiani
dicentis. Inter donuʒ ⁊ munus hoc intereſt qd
inter genus ⁊ ſpeciem. Nam genus eſſe donum
Labeo ait a donando dictum munus ſpeciẽ Nã
munus eſſe donum cum cauſa: vt puta nataliuʒ:
nuptiarum. Hic meam nõ interpono ſententiã:
ne illos triũuiros doceã cõtra me reſpondere ꝙ
ſi me vtiq; ſequi voluerint reſpondeant neutrũ
verũ dicere Nã neq; genus in hec duo nomina
cadit ⁊ nullũ mihi videtur donũ ſine cauſa eſſe.

Epitome capitis.cccclvij

¶ Peculium eſt quicquid labore noſtro partuʒ
eſt in quacũq; perſona licet in ſeruis iura velint
dominorum accedere conſenſum. Item quicq̇d
ꝓprie alicuius eſt; vnde quia ſeruis ⁊ filijſfami-
lias nihil proprium eſt niſi dominoruʒ ⁊ patris
conſenſu: aut caſtrenſe lucrum. i. militia partuʒ:
ideo peculiariter. i. ſpecialiter id peculiuʒ voca-
mus Nam peculiaris. i. eſt ad peculiũ pertinẽs
accipitur pro proprio ⁊ ſpeciali. Peculatus au- Peculatus
tem eſt furtum rerum ad ipſam rempub. vel ad Depecula-
prouectus principis ſpectantium. Inde depecu- tor.
lor: quod quidam ad ſacrilegiũ etiaʒ transferũt

Peculium Ca.cccclvij.

PEculium Pomponius inquit
eſt non id cuius ſeruus ſeorſuʒ a dño
rationem habet: ſed quod dominus
ipſe ſeparauit ſuam a ſerui rationeʒ
diſcernens. Peculiũ Celſo referente Labeo ſic
diffinit: eſt quod ſeruus domini permiſſu ſepa-
ratim a rationib⁹ dominicis habet: deducto in-
de ſi quid domino debet. Idem alio loco Pater
familias peculium habere non poteſt: quemad-
modum nec ſeruus bona. Ex his verbis appa-

ret nec dominum habere peculium poſſe:ꝛ ſolū
ſeruum habere. At idem Pomponius ꝛ Celſus
alibi aiunt:vnde colligi poſſit etiam non ſeruuꝫ
ac dominum poſſe habere peculiū. Pomponiꝰ
enim ita ſcribit. Caſtrenſe peculiuꝫ eſt.qđ a pa
Caſtrenſe peculium — rentibus ꝛ cognatis in militia degenti donatū
vel quod ipſe filiꝰ in militia acquiſiuit:quod niſi
militaret acquiſiturus non fuiſſet. Naꝫ qđ erat
ſine militia acquiſiturus:id periculum eius ca
ſtrenſe non eſt. Celſus autem ſic. ꝛ audiuiſſe ſe
ruſticos ſenes ita dicentes:pecuniam ſine pecu
lio fragilem eſſe:peculium appellantes quod ꝓ
fidiꝭ cauſa reponeret:a quo nō diſſentit Ulp.
dicens Peculiū dictuꝫ eſt quaſi puſilla pecunia
ſiue patrimoniū puſilluꝫ. Quid ergo inter has
diffinitiones ſequemur multiplices ꝛ inter ſe ꝑ
pe modum contrarias.cū preſertim Feſtus ita
ſcribat Peculium ſeruorum eſt a pecore dictuꝫ:
ſicut ꝛ pecunia nobilium ꝛ Seruius grammati
cus peculium patrimonium: ita enim maiores
pecunia. — dicebant a pecoribus:in quibus eorum conſta
bat vniuerſa ſubſtantia. Unde etiam pecunia di
cta eſt a peculio qđ proprie tantum ſeruorum ꝛ
peculiuꝫ dicimus:ꝛ abuſiue pro patrimonio Ip
Peculium. — ſe vero tāꝗ arbiter honorarius hanc rem diiu
dicabo.ꝛ quideꝫ breuiter. Peculiū eſt ꝗ id labo
re noſtro partū eſt i qua cūꝗꝫ perſona. licet in
ſeruis iura velint dñorum accedere ꝯſenſuꝫ. Et
ita ſenſiſſe Virg. ſentio in ea parte quam expo
nit Seruius Nec ſpes libertatis erat:nec cura
peculi:ꝛ Hora. Rem poteris ſeruare tuaꝫ:redit
vncia quid ſit: Semis.ad hec animos erugo et
Cicero. — cura peculi. Et Cice.in paradoxis. An eorū ſer
uitus dubia eſt:qui cupiditate peculiꝭ nullā con
ditioneꝫ recuſant duriſſime ſeruitutis. Et illos
quoꝗꝫ ruſticos ſenes de quibꝰ Celſus meminit
pecuniam ſine peculio fragilē eſſe:id eſt ſine lu
cro induſtria parto. Nam cur habenti pecuniā
maior ſpes preſidiꝭ collocet in puſillo quod re
poſuit ꝙ in ipſa pecunia cuꝫ preſertim peculiū
ſit pars pecunie:aut quomodo preſtare poſſit:
repoſita illa pecunia:ne cetera dilabantur: Uel
peculiuꝫ eſt quicquid proprie alicuius eſt. A pe
Pecliaris. — culio ſit adiectiuū peculiaris ꝑ re ad peculium
pertinente ſiue peculiꝭ propria. Sed in vſuꝫ iaꝫ
Quintilianꝰ — receptū eſt ꝓ proprio ſiue ſpeciali. Qui.li.viiꝭ.
Qđ cōe eſt aliꝭs nomē:intellectu alicui peculia
riter tribuit:vt vrbem Romā:et venales noui
tios ꝛ corinthia era:cū ſint vrbes alie quoꝗꝫ ꝛ ve
nalia multa:ꝛ tam aurū et argentū: ꝙ es corin
thiū. Idē in vndecio. Ambulātem loqui ita de
mū oportet ſi in cauſis publicis: in ꝗbus multi
ſunt iudices:quos dicimꝰ: quaſi ſingulis incul
care peculiariter velimus. Et in ſexto. Paulum
Peculatus — impendamꝰ huic quoꝗꝫ peculiaris opere Pecu
latus furtū rerū ad ipſaꝫ rēp.vel ad ꝓuētꝰ prin
cipis ſpectātiū:ſicut ſacrilegiū rerꝫ ſacrarꝫ inde
Depeculior — depeculor:qđ quidā ad ſacrilegiū etiā trāſferūt

Epitome capitis.cccclviiꝭ.

Ager — ¶ Ager continet fundum nec continetur ab eo
nihil prohibet agrum cuꝫ villa que domus ruſti
ca eſt eſſe:quia ſenatores multi in agris vixiſſe
leguntur.ſed vero ſimile eſt ꝙ nō ſine villa. Ar
uuꝫ differt ab agro:quia aruū ſementi datur: ab — Aruum.
arando dictum Fundus igitur quiddam minus
eſt ꝙ ager. Nam prata.vinee.horti ꝛ arboribus
tam fertilibus qui infertilibus loca conſita.iteꝫ
paſcua.nemora.loca aucupatoria.venatoria.pi
ſcatoria.ſiue villam ſiue quoduis aliud edificiū
habeant ſiue non:fundi ſunt in agro quideꝫ. In
vrbe autem oppido caſtello.vico:tantum modo
predium eſt. Fundus enī ſpecies eſt prediꝭ. Nā
fundus eſt poſſeſſio ruſtica:predium auteꝫ poſ
ſeſſio qualis iaꝫ deſcripta eſt ꝛ ruſtica et vrbana
dico qualis deſcripta eſt:quia poſſeſſio etiaꝫ ta
bernas.hoſpitia:horrea ꝛ ſimilia etiam in vrbe
continet. Fundum autem eſt ima pars rei pro
prie aliquid liquidū intra ſe continentis aut ad
continendum facte.vt eſt dolium nauis: ꝛ alueꝰ
fluminis lacus:ſtagni: aut maris. Nam funduꝫ
turris pro fundamento auctor nō diceret.ꝙ ali
ud eſt fundum ꝙ fundamentum:ꝛ tamen funda
ri:ad fundamentum magis ꝙ ad fundum perti
net. Fundamus enim domum cuius eſt funda
mentum non nauem cuius eſt tantum fundum.
Fundamentare enim non reperitur.ꝛ fundare
rarius niſi per tranſlationem pro firmare ꝛ ſta
bilire ꝛ validis fundamentis fulcire. Nā pro eo
quod eſſet fundamentare dicimus fundamenta
iacere intelligiturꝗꝫ de qualibuſcūꝗꝫ fundamē
tis ꝛ ſepe per tranſlationē ſignificat quodāmō
dare rei principiū. Negat vero author reperiri i
gñe maſculino hic pūctus:quo philoſophi vtūt
Punctū aut dici pro breuiſſimo tempore nulla
queſtio eſt:neꝗꝫ tñ pro eo dicet momētū qđ bre
ue quidem ſed non breuiſſimū tēpus importat
¶ Immo philoſophi punctum dicerent nō eſſe
quantitatem ſed principium quantitatis conti
nue. Et vt recitat mancinellus etiaꝫ hic punctꝰ
reperit. Verba mancinelli ſunt Punctus.g.m. — Mācinellꝰ Punctus:
apud Ply.legitur. Is.n.libro.iꝭ.ca.lrr. ita ſcri
bit he tot portiones terre. Immo vero [vt plu
res tradere] mundi punctꝰ Neꝗꝫ.n.eſt alia ter
ra vniuerſa:hec eſt materia glorie noſtre:hec ſe
des.hic honores gerimus hic exercemus impe
ria. Hic opes cupimus.ꝛc. Nonius marcellꝰ in
primis vocibus. Stigmatias veteres punctos
in notis dici voluerunt.

Fundus. Ca.cccclviiꝭ.

Undus vulp. ita finit:locus — Vlpianꝰ. Fundus.
eſt nō fundus:ſed portio aliqua fū
di. Fundus aūt aliquid integrū eſt.
Plerunꝗꝫ fundū ſine villa accipimꝰ
Idem alibi. Ager eſt locꝰ:qui ſine villa eſt. Mo
deſtinꝰ vero ſic. Queſtio eſt fundus a poſſeſſio
ne:vel agro:vel predio quid diſtet. Fundus eſt
omne quicꝗd ſolo cōtinet. Ager eſt ſpecies fun — Ager.
di:que ad vſum hois parat. Poſſeſſio ab agro — Poſſeſſio.
iuris ꝓprietate diſtat Quicꝗd.n.apprehēdimꝰ
cuius proprietas ad nos nō ꝑtinet aut nec pōt
pertinere id poſſeſſioneꝫ appellamꝰ. Poſſeſſio
ergo vſus. Ager proprietas loci eſt. Naꝫ ꝛ ager
ꝛ poſſeſſio huius appellationis ſpēs ſunt. Flo

rentinus. Fundi appellatione omne edificiū ⁊
omnis ager continetur. Sed in vſu vrbana edi
ficia edes ruſtice villa dicuntur. Locus vero ſi
ne edificio in vrbe area in rure autē ager appel
latur Ideoq ager cū edificio fund⁹ dicit. Ecce
diuerſe iuriſconſultorum ſententie cum in alijs
tum in hoc quod Vlpianus ait: plerūq fundū
eſſe ſine villa.id eſt ſine edificio. Florentin⁹ au
tem agrum cum edificio eſſe fundum. Modeſti
nus obſcure exponit:agrū.ꝑ diffiniens cū neu
tro aliorū concordat: ſed ridiculoſe a poſſeſſio
ne diſtinguit:ne dicam imperite loquēs de poſ
ſeſſione quando ſignificat qualitatem:non quā
do ſubſtantiā:perinde ac ſi quis dicat de virtu
tibus ac vitijs loquens. Prauum ⁊ malū ſic dif
ferunt:ꝙ prauum eſt quod non recta ratione et
via fit. Praua.n.appellantur que non ſunt recta
vt lignum prauū Malum vero pomi genus eſt
Quid hoc foret dictu ineptius:vbi de qualitati
bus ⁊ de actionibus agitur digredi ad ſubſtan
tiam que ad rem non pertineat: Ita hic de fun
do de predio:de poſſeſſione diſputat non de ea
ſignificatione poſſeſſionis loquitur qua ꝓprie
tas intelligit:ſed qua actio poſſidendi ſiue qua
litas. Quod ſi ita eſt quid affinius habet poſſeſ
ſio ad fundū agrū prediū:ꝙ ad nauē equū veſtē
Harū nāq rerū ita poſſeſſio eſt vt illarū:ſꝫ non
de hmōi poſſeſſione loquēdū erat que preſertī
non eſt vt ipſe ait ſpecies predij vel fundi Pre
diū.n.fundusue proprietas eſt. quorū vtrūlibet
ſi nomen generale eſt ad poſſeſſionē profecto
nō vſus ſed ꝓprietas dicenda Modeſtino poſ
ſeſſio fuit:ſed quid facias. ipſe aliter poſſeſſio
nem diffinit.ꝙ ſi qs dubitet:an poſſeſſio ꝓprie
Cicero. tas ſit accipiat preter ipſorum iuriſconſultorū
etiam Ciceronis ⁊ Quintiliani teſtimonia:quo
rū alter ī paradoxis ita ſcribit. Etenī ſi iſti cal
lidi eſtimatores prata ⁊ areas magno eſtimant
ꝙ ei generi poſſeſſionū minime noceri pōt Nō
de Vſu Videlicet locutus eſt Cice.cui certe no
Quītilian⁹ ceri poteſt : ſed de proprietate. Alter in ſexto
de oratoria inſtitutiōe. Patris ei⁹ dialogos de
dit legendos:quorū cū in priuernati. Vn⁹: alter
in albano:tertius in tyburti ſermonē habi tum
cōplecteref requirebant Vbi eſſent hec poſſeſſio
nes. Omnes aut illas Brutus vendiderat Ne
mo interrogat vbi ē vſus pdiorū:ſed vbi propri
Predia. etas:nemoq vſum vendit. ſed ꝓprietatem aut
vſu fructum. De predio autē vulpianus ita ſcri
bit Predia vrbana oīa edificia accipimus non
ſolum ea que ſunt in oppidis ſed etiam ſi forte
ſtabula aut alia meritoria in villis ⁊ in vicis vel
ſi pretoris voluptati tantum deſeruientia:quia
vrbanum predium non locus facit ſed materia.
Proinde hortos quoq ſi q ſunt in edificijs con
ſtituti dicendum eſt in vrbanorū appellatiōe cō
tineri Plane ſi plurium horti in redditi ſunt: vi
neari forte vel holitorij magis hec ſunt vrbana
Etiam de predio ſicut de fundo iuriſconſultorū
controuerſia eſt Nec mirum nemo non habeat
ſuam de rebus quibuſq ⁊ verbis ſententiā. Sꝫ
de poſterioribus qui ex operibus illorum excer
ſerunt minor cur hec indiſcuſa reliquerunt. Id
vt ego qd ad me attinet faciam ita ſentio. Agrū Ager.
continere fundum non contineri a fundo: nihil
q prohibet eum cum villa eſſe. Erant in agris
ſenatores ⁊ vixerunt multi nobiliſſimi philoſo
phi in agris nō ſine villa ⁊ habitatione. Differt Aruum.
q ager ab aruo:aruum ſementi datur. Saluſt.
Qui numide pabulo pecoris magis ꝙ aruo ſtu
dent. Quintilianus. Pauper ⁊ diues in agro vi
cini erāt iunctis hortulis. Et mox. Sed ſi ex oī
parte circumiectus diuitijs ager vix tenuem ad
greſſus meos ſemitā dat: Quid egimus in quā
Vndiq vallo diuitiarum cluſi ſumus: hinc hor
tuli locupletis:hinc arua:inde vineta:hic ſalt⁹. Fundus.
Fundus vt dixi minus quiddā eſt. Singula.n.
prata:ſingule vinee:ſinguli horti:ſingula oliue
ta:pomaria:ſalicta arbuſta:paſcua: nemora:lo
ca aucupatoria: venatoria: piſcatoria ſiue villā
atq edificium:ſiue piſcinam:ſiue aluearia: ſiue
viuaria habeant ſiue non habeant ſinguli fundi
ſunt:⁊ hoc quidem in agro. In vrbe autem ſiue Predium.
oppido:ſiue vico:ſiue caſtello: tātūmodo pdiū
eſt quicquid tale eſt qualia hec que enumeraui.
Nāq eadem in agro etiam predia ſunt. Fund⁹
.n.ſpēs predij eſt Itaq fundus eſt poſſeſſio ru
ſtica:predium ⁊ ruſtica ⁊ vrbana dūtaxat poſſeſ
ſio qualem deſcripſi. Nā videt poſſeſſio ſignifi
care etiam tabernas:hoſpitia in vrbe. Cice. in
philip. Poſſeſſiones vocabat ⁊ vrbanas ⁊ ruſti
cas.puto non tātum predia ſed ⁊c.que vulgo im
mobilia appellant. Addamus ad hec aliquid de
hoc fundū quod a fundo fundas:an potius fun
do a fundū ſiue a fundus veniat ambigi poteſt
Quidā fundus a funda dici volunt. Cice. in quo Fundus
dam ioculari libello Fundum vero vocat:quem
poſſit mittere funda. Ni lapis exciderit qua ca
ua funda patet Niſi hec ſententia ſit tam paruū
illum fuiſſe fundum:vt funda prehendi ⁊ in mo
rem lapidis iaci poſſet. Fundum igitur eſt ima
pars rei proprie aliquid liquidum intra ſe con
tinentis:aut ad continendum facte vt doliū.vt
alueus:vel fluminis:vel lacus:vel ſtagni:vel ma
ris. Nam fundum turris:vt quidam ſcripſerūt: Fundare.
ipſe non dicerem. Fundamentum: vt omnibus
liquet:aliud eſt ꝙ fundum:⁊ tamen fundare ma
gis ad fundamentū ꝙ ad fundum pertinet. Fū
damus enim domum non nauem:vt Virg. Ille Virgilius.
vrbem Argiripam patrie cognomine gētis Vi
ctor gargani fundabat hyapigis aruis. nā fun
damētare nō reperit nec fundare quidem eſt ſane
frequens niſi per tranſlationē. Quin. in gladia
tore. Hoc fundatā paternis auitiſq opibus do Iacere fundamenta
mum exhaurit. Eſt enim frequenti⁹ iacere fun
damēta. Et per trāſlationē vt idē li. ſ. Nā inde
⁊ cōtēptus operis innaſcitur:⁊ fundamenta ia
ciuntur impudētie. Et qd eſt vbiq pernicioſiſ
ſimum preuenit vires fiducia. Et Cice. In quo
templo quātum in me fuit:ieci fundamenta pa
cis. Sine trāſlatione Suetonius de vita Cati.
In ara capitolina noue domus fundamenta ie
cit. Ceterum hoc differt fundare et fundamēta
iacere:ꝙ fundare eſt validis fūdamētis fulcire

fundamenta vero iacere quaſi qualiacunq; fundamenta facere: ⁊ quodammodo dare rei principium. Nec vero ſicut reperitur fundus ⁊ fundum ita reperitur punctus punctum: errantq; philoſophi cum punctus ⁊ linea dicunt. Naz de punctum quod eſt breuiſſimum tēpus nulla lis eſt vt Terentius in phormio. Tum temporis mihi punctum ad hanc rem eſt. Pro eo autem ſenſu in quem vtuntur philoſophi Cice. pro Plancio: nam ꝙ queſtus eſt te plures teſtes habere de voltimia ꝙ quot in ea tribu puncta tuleris. Quidam momentum pro eodem ſignificato accipiunt cuius eſt punctum: tamen aliter eſt. Breue enim tempus per hoc ſignificatur: non breuiſſimum. Horatius. Quid enim concurrit hore momento.

Punctus non dicitur — *Terentius* — *Momētu*

Epitome capitis.cccclix.

¶ Hec noualis [quia ſubauditur terra] aut hoc nouale [quia ſubauditur aruum aut abſolute in neutro genere] eſt ager qui intermittitur ⁊ ceſſat interpoſitis annis. ſeritur enim alternis nō continuis annis: ab innouādo dictus: aut aruū nouum quod iam primum proſciſſum eſt eruta atq; eradicata que inerat ſylua.

Noualis. Ca.cccclix.

Noualis.

NOualis inquit Paulus eſt terra pſciſſa que anno ceſſat: que a grecis vocatur. In quo aucthoritatem Varronis ſecutus videtur dicentis: ager reſtibulus reſtituitur ac reſeritur quotānis. Contra qui intermittitur a nouando noualis ager: ⁊ Plyniꝰ. qui ait. Nouale eſt quod alternis annis ſeritur. Idem quoq; ſentire videtur Pompeius feſtus. qui dicit. Noualis ager noue relictus ſementi. Sunt qui velint nouale aruum tunc primum ad ſementem proſciſſum quorum eſt Seruius qui inquit dicimꝰ ⁊ has nouales: ⁊ hec noualia: proprie nouales tunc primum arua proſciſſa: quod ita ſenſiſſe in bucco. Virgilium palam eſt in illo verſu Impius hec tam culta noualia miles habebit. Ineptum erat deplorare agruz a barbaris poſſideri ꝙ non eſſet reſtibulus: ſed ꝙ anno interquieuiſſet. Deplorabat igitur agrum in quo inſtruendo magnopere laboraſſet ⁊ nouitate ipſa preter ceteros vberiorem: datum iri in manus alienas ⁊ barbaras ⁊ impias. Quod etiaz ⁊ ſentit ⁊ declarat in milite Mariano Qui. Mox in gentibus lacertis humum fodere ſegnem futuris noualibus eruere ſyluas. Hieronymus etiā in hunc ſenſum deffinit dicens: nouale eſt ager nunc primum proſciſſus Sed Virgilius in ſenſum priorem accipit cum inquit Alternis idem tonſas ceſſare nouales ⁊ ſegnez patiere ſitu durreſcere campuz. Ideoq; Seruius alibi ait Noualia: id eſt noua terra que per ſingulos annos renouatur per ſemina.

Vergilius.

Epitome capitis.cccclx.

Liber volumen.

¶ Liber et volumen interdum accipiuntur pro quouis magno codice etiaz ſi multos partiales libros continet; interduz pro ipſis partialibus libris poteſtq; volumen adhuc minus cenſeri ꝙ libellus cum legatur in libellos diuiſum.

¶ Dictum eſt a voluendo: ſicut liber a libro. i. interiore cortice quarundam arborum in quo veteres ſcriptitabant. ⁊ codex idem eſt quod caudex. i. truncus: in quo libri. i. cortices multi ſunt ſicut in magno opere multi libelli. Codicem ꝓ caudice ſeu trunco accepit Iuuenalis dicēs reſidens in caudice pellex

Volumen a voluendo

Quid ſint libri: quid volumina. Ca.cccclx.

SI cui Vulpi. inquit centum libri ſunt legati: centum volumina ei dabimus. non centum que quis ingenio ſuo metitus ſit: que ad libri ſcripturam ſufficerent: vt puta cuz haberet Homerum totum in vno volumine: non quadraginta octo libros computabimus: ſed hoc vnum Homeri volumen pro libro accipiendū eſt. Vulpianus Homeri opus nunc vnū libruz: nunc. xlviij. libros nominat: nec tamen ait librum duo ſignificare ipſum opus ⁊ certam operis partē. Propterea opus ſiue opera Homeri librū appellat ⁊ volumen quorum vtrūq; in auditum eſt. Ver. Aeneis non liber eſt: ſed. xij. libri. Georgica nō item liber: ſed libri quattuor. Bucolica vnus liber eſt: idemq; vnum volumen. Georgica quattuor volumia. Aene. xij. Ouidꝰ. Sunt mihi mutare ter quinq; volumina forme. Sed quid exēplis agimus: cuz nuſꝗ plura afferri poſſint: At Vulpi. putat etiam ſi omnia opera Didimi: quo nemo plura ſcripſit in vnum codicem conglutinarentur: vnum tamen debere volumen appellari. quod nemo poſſet euoluere: nec ferre vellet Eſt enim volumen a volo: ꝙ in libris voluntas appareat: vel quod magis ſequerer ꝙ voluitur: quales libros hodie hebrei quoſdaz habēt. quales i veteri ⁊ in nouo teſtamēto lectitamus fuiſſe: ⁊ Romani qui in libris arborum: id eſt corticibus ſcribebant. ꝙ ſi libellos illos quos ferrēt commodius cōplicabant volumina forte appellauerunt. itaq; volumini libellus ſimiliora fuerūt ꝙ libris: quod ex eo quoq; loco apparet: vbi Pliniꝰ de libris auunculi loquēs ait. Libri tres in ſex volumia propter amplitudinē diuiſit: quaſi dicat in ſex minores libros: vt ſint volumina aliquanto minora ꝙ libri: quod ethymologia ꝗ̄ nonnihil probat. vt oſtendi. vnde adhuc durat verbum euoluere libros lectitandi gratia: quaſi rem complicatam explicare: quemadmoduz reuelare eſt rez velatā detegere: niſi dicimus euolui libros propter numerum paginarum. Accipitur autem nunc euoluere libros ſiue auctores pro eo quod eſt lectitare Nec inficias eo libros accipi pro codicibꝰ: ⁊ in ſingulari librū pro quo liber magno condice: etiam ſi is contineat Iliada ⁊ odyſſeam. Vt tenet rex manu libruz ⁊ is ſit Homerus: non tamen recte dicas tenet librum homeri.

Liber. — *Volumen.*

Epitome capitis.cccclxi.

¶ Probrum id eſt dedecus. dedecus autem eſt crimen ⁊ ignominia atq; infamia. Opprobriuz

vero ex probratio atqꝫ conuitium quaſi ad ꝓbrū
factū. Eſt quoqꝫ id facto ⁊ verbo Reperitur au
tem probrum aliquando pro opprobrio ſed ra-
rius. A probro venit exprobro quod eſt qualē-
cūqꝫ culpā impropero: aut ingratitudinem. vn-
de addi ſolet id quod exprobraſ. Imputare au-
tem eſt frequenter citra reprehenſionēꝫ ſed vix
Ciceroni notum verbum: poſterioribus notiſſi
mum: eſt interdum idem quod computare: pro
quo etiam reputo reperitur.

Probrum: opprobrium exprobrare
imputare Ca. cccclxj.

Probrum P Robrum ⁊ opprobriū Vulp.
inquit idem eſt. Probra quedam na-
tura turpia ſunt: quedam ciuiliter et
quaſi more ciuitatis improba: vt pu-
ta furtum: adulteriuꝫ: natura turpe. Enimuero
tutele damnari hoc non natura probruꝫ eſt: ſed
more ciuitatis Nec enim natura probruꝫ eſt qđ
poteſt etiam in hominem idoneum incurrere.
Vulpianus probrum accipit pro infamia tātuꝫ:
qualis ex furto: vel ex male geſta tutela non pro
flagito: quod principale ſignificatum eſt. Nam
probrum. i. quod dedecus: quod duo ſignificat
vnum quod eſt crimē: vt Quin. ſtatim in princi
Quītilian⁹ pio declamationis pro milite Mariano inquit
Satis dedecoris atqꝫ flagitij caſtra ceperunt.
Alteruꝫ quod eſt ignominia atqꝫ infamia quod
notum eſt Similiter accipitur probruꝫ pro cri-
mine. vt idē lib. j. Iam ſi minor in eligendis cu
ſtodū ⁊ preceptorū morib⁹ fuit cura. pudet dice
Liuius. re in que ꝓbra nephandi homines in iſto ceden
di iure abutantur Pro ignominia Liui. libro. v.
His freti occurſant portis ingerunt ꝓbra egre
abſtinent quin caſtra oppugnēt. Que duo noīa
tāq̄ ſimillima eodē loco Cic. cōiunxit. in Cato-
ne maiore. Mihi vero et Flacco neuti q̄ ꝓbari
potuit tā flagitioſa ⁊ tam perdita libido qua cū
probro priuato cōiungeret imperij dedec⁹. Pre
terea ne ſimile quidem eſt ſane probrum oppro
opprobriū brio. Non enim latine dixiſſet Cicero: qua cum
opprobrio priuato coniungeret ⁊ imperij dede
cus. Quemadmodum in Saluſtium dixit. Ita-
qꝫ timens ne facinora eius claꝫ vobis eſſent cū
omnibus matribuſfamilias veſtris opprobrio
eſſet; confeſſus eſt vobis audientibus adulteriū
Eſt autem opprobrium aliquando facto ſed fre
quentius verbo. Nam Saluſt. vt vult Cic. ex eo
q̄ feminis quibuſcum habuiſſe vſum ſe erat no
Horatius tum: vel q̄ ipſe illis vulgo impudiciciaꝫ obijcie-
bat: oppobrio erat: Horatius. Sic teneros ani
mos aliena opprobria ſepe Abſterrent vitijs
Quinti. Modo maledictis opprobrijſqꝫ vulgi:
modo crebra riualium contentione pulſat⁹: abi
gi tamen cōpeſciqꝫ nō poſſe Opprobrijs dixit;
quaſi exprobrationibus atqꝫ cōuitijs. Et alibi.
Solebat indignatio veſtra conuitia noſtra fer-
re nō poſſe: ⁊ matronalis indignatio dicere vi-
debatur non parcis erga me marite verbis nul
lam habet noſtri tuus ſermo reuerentiā Facile
prorūpis in opprobria: facile quidlibet obijcis.

Pro eodē fere poſuit opprobria ⁊ conuitia Nec
inficias eo nonnunq̄ hoc modo accipi probruꝫ
vt Liuij proximum exempluꝫ. Et Ciceronis ad
Atticum. Epiſtolas mihi legerunt plenas oīm
in me probrorum. Sed de hoc ſignificato Vul.
non intellexit. A probro vnum verbum cōponi
tur: quod eſt exprobro: quod ſignificat Tū qua-
lēcunqꝫ culpam impropero. vt Ouidi⁹. lib. xij. Exprobr
meta. Sic bene Tydides qui nomine ſepe voca
tus Corripuit trepidoqꝫ fugā exprobrauit ami-
co. Tuꝫ ingratitudinis: vt Teren. in andria. Nā
iſtec commemoratio: quaſi exprobratio eſt ime
moris bñficij. Sed pro hoc ſignificato frequen
ter nos vitij nomen apponim⁹: frequenter etiā
nomen noſtri meriti. Cic. de. ami. Quorum ple Cicero.
riqꝫ aut queruntur ſemper aliquid: aut etiaꝫ ex-
probrant eoqꝫ magis ſi habere ſe putant: quod
officio ſe ⁊ amice ⁊ cum labore aliquo ſuo factū
queant dicere. Odioſum ſane genus hominum
officia exprobrantium. Exprobrare ergo bene
ficia ſua eſt immemoreꝫ beneficij accepti incul
pare. Imputare vero frequenter citra reprehē Imputo.
ſionem: quod an apud Cicero. ſit neſcio. In po-
ſterioribus vero creberrimum eſt: vt Quintili.
Neqꝫ ego grauiſſimum patrem ſuprema ſua iu
uem iactaſſe crediderim. q̄ heredem filium ſcri
beret. non eſt res que imputetur: ⁊ alibi Impu
tas nobis propitios ventos et ſecundum mare
et ciuitatis opulente liberalitatem que tantum
frumenti vendidit: q̄tuꝫ duobus populis ſatis
eſſet. Imputare nonnunq̄ pro computare Ca-
ius. Qua ratiōe placuit legata que legatarij nō
capiunt: cum apud heredeꝫ ſubſederint heredi-
tario iure apud eos remanere intelligi: ⁊ omni
quadranti imputanda. Marcus in quarta here
ditatis quam per legem falcidiam heres habe-
re deberet imputantur res: quas iure heredita
rio capit non quas iure legati aut fidei commiſ
ſi: vel implende conditionis cauſa accipit. Naꝫ
hec in quarta non computantur: ſed in fide cō-
miſſaria hereditate reſtituenda: ſiue legatū da-
tum ſit heredi: ſiue percipere ſiue deducere: vel
retinere paſſus eſt ei imputantur. Reputare q̄ Reputo.
qꝫ in idem ſignificatum. Vulpi. Preterea ſi ma-
trem alit pupilli tutor: putat Labeo iputare eū
poſſe. Sꝫ eſt verius: non niſi per q̄ egenti dedit
imputare cum oportere: deinde. Sed etſi ſeru⁹
cibaria pſtiterit: vel libertis: ſcilicet rei pupilli
neceſſarijs: dicendum eſt reputaturum. Ideqꝫ
eſt ⁊ ſi liberis hominibus: ſi tamen ratio preſtā
di iuſta intercedat. Iteꝫ ſumptus litis tutor im-
putabit: ⁊ viatica ſi ex officio neceſſe habuit ali
quo exire vel proficiſci.

Epitome capitis. cccclxij.

¶ Adulterium proprie in nupta cōmittitur. ſtu
prum in virgine: vidua ve: aut etiam nupta. eſt
eniꝫ coitus lege vetitus: qui duplex eſt: vnus cū
nupta aut puero aut cum ſanguine coniunctis:
aut cum ſanctimonialibus: que duo poſteriora
potius inceſtum vocamus. Alter cum vim affe-
rimus cuilibet perſone etiaꝫ ancille. Unde ſtru
pare per vim corrumpere. Strupatoqꝫ maſcu-

locus eorum violentus corruptor ⁊ ſubactor: pe dico autem pathicorum volentiuſ ſubigi: Adulterium dicitur quaſi ad alterius totum factum.

Inceſtus. unde dicat. Inceſtus ſecundum Seruium ab in et ceſto.i. vinculo veneris quo legitime nubentes vincit: aut a non caſto quia ſit contra caſtitatem et legem penitus.

Inter ſtuprum et adulterium et inceſtum. La.cccclxvi.

Adulteriū. Stuprum. INter ſtuprum ⁊ adulterium Modeſtinus inquit hoc intereſſe quidam putant: ꝙ adulteriū in nuptam: ſtuprum in viduam committitur. Sed lex Julia de adulterijs hoc verbo indifferenter vtitur: et hoc quidem continetur in li.de rerum ⁊ verborum ſigni. Alibi autem idē ait. Stuprum committit qui liberam mulierē cupidinis cauſa non matrimonij continet: accepta videlicet concubina. Adulterium in nupta. Stuprum in virgine vel vidua vel puero cōmittitur. Quid mirum ſi plures iuriſconſulti in diffiniendo inuicem diſſentiant: cū vnus atq; idē ſecum diſſentit: hic non videtur ſentire cū lege Julia: ibi videtur: ſed culpa illorum eſt: qui diffinitiones huius deſcripſerunt: que ſi apte fuiſſent conglutinate: probari poſſent. vt illa Papiniani dicentis. Lex iulia. ſtuprum ⁊ adulterium promiſcue grece appellat Sed proprie adulterum in nupta committitur propter partum ex altero conceptum compoſito nomie ſtuprum vero in virgine: vidua ve committitur quod greci appellāt cuius diffinitionem approbo illud tamen addens legem Juliam recte hec duo promiſcue appellaſſe: nō ꝙ omne ſtuprum ſit adulteriū: ſed ꝙ adulteriū omne ſit ſtuprum: neq; recte iuriſconſulti excipiunt ſtuprum a nupta: cum etiam in quotidiano ſermone ſic loquamur Quale eſt apud Qui. Uxor marito dixit appellatā ſe de ſtupro a priuigno ⁊ ſi conſtitutum tempus ⁊ locum. ⁊ alibi. Furtiua ſtupra raptoſq; concubitus obijcit: vel ex falſo maritus Fas eſt fieri ſolet: parci⁹ tamē ſi iam ſit ⁊ mater: ſi in fidem caſtitatis vxoria fecūditate profecerit quare ego ita ſentio ſtuprū eſſe coitum lege vetitū: qui duplex eſt: vnus cū nupta aut cum puero aut cum ſanguine coniunctis: aut cum ſanctimonialibus. q̄ꝙ hec duo poſteriora potius appellamus inceſtum. Alter cū

Stuprum. vim afferimus cuilibet perſone etiam ancille. Unde ſtuprare dupliciter accipitur. Cuius poſteriores ſenſus teſtimonio eſt lex. que ſtupratoribus maſculorum penam ſtatuit decem milliū cum pediconibus nulla eſſet pena conſtituta.

Epitome capitis.cccclxvij.

Stragula veſtis eſt que operit precipue lectos id eſt opertorium lectorum. Quicquid eni inſtruebant ſtragulū priſci vocabant. Unde et operimentum equorum ſtragulum ⁊ inſtratum vocari poteſt vbi ad notandum inuerti aliquando verba: quia ſternimus veſtes humi: ⁊ humū veſtibus. Culcitra autem tam lanea ſtupea ⁊ ſi quid eſt huiuſmodi ꝙ plumea eſt.

Inſtratum. La.cccclxvij

INſtratum Ulp. inquit omne veſtimentū contineri quod iniiciatur. Labeo ait neq; enim dubiū quin ſtragula veſtis ſit omne pallium. videtur vulp. intelligere ſtragulam veſtem eſſe oē veſtimentū hominis quod iniiciatur quale eſt grecorum pallium: vt enim romani togati a toga. ſic greci a pallio palliati vocātur. Ego vero non memini reperiſſe me ſtragulam veſtem in hunc ſenſum. ſed in opertorium lectorum poti⁹ vbi ⁊ dormiebāt ⁊ diſcūbebant: quod Uarro teſtatur de culcitra loquens. Ac quicquid inſternabant a ſternendo ſtrangulum appellabant ⁊ equorum ſimiliūq; equorū operimentū etiā inſtratū vocatur. Hic illud admonebo inuerti frequenter ſignificatū verbi vt in hoc ipſo ſterno Sternimus quidē veſtes humi ramos arborū flores: ⁊ multa hmōi. tū frequētius dicim⁹ ſterno humū florib⁹: ramis veſtibus hinc eſt quare dicim⁹ thoros lectoſq; ſternere: ⁊ equū ſternere: nō q: ſint diuerſi ſenſus: ſed quia reſoluuntur vt ſit ſternere verbi gratia lectos equos tapetis idē qđ ſternere tapeta lectis equis Culcitra aūt eſt tā lanea ſtupea ⁊ ſi qđ ē hmōi ꝙ plumea

Inſtratum. Pallium. Toga. Stragula. Culcitra.

Epitome capitis.cccclxviij.

Uerberare. Uerberare eſt percutere aut cedere verbere qđ eſt inſtrumentū lōgū ⁊ exile: qlis ē virga baculus fuſtis: lora: flagellū: ferula: harundo ⁊c. ſicut flagellare eſt cedere flagello fuſtigare fuſte pulſare aūt eſt freqnēter in pellere aut pcutere q̄ vis re. vt pede: manu lapide ceſtib⁹: nec leuior ſit iniuria pulſando ſepe ꝙ verberādo vnū manis eſt Ulpiani deſcriptio ⁊ horū diſtinctio.

Inter pulſationē ⁊ verberationē. La.cccclxviij

INter pulſationem ⁊ verberationem Ulpianus ait hoc intereſſe vt Offilius ſcribit. Uerberare eſt cū dolore cedere: pulſare ſine dolore. ſ; cum vtriuſq; venia nō eſt hmōi inter hec verba differētia. An cum verberamus frumēta cū dolore verberamus: aut pulſamus potius ꝙ verberamus: Et in mentū cum ſentit ex flagellis dolorē verberaf cū nō ſentit pulſatur: An Entellus ille Uirgilianus ſine dolore pulſabat Dareta Sed ne multis: quis nō videt verberare eſſe cedere: a verbere dictū: qđ eſt inſtrumētū longū ⁊ exile qualis eſt virga: baculus: fuſtis: lora: flagellū: ferula. harundo ⁊ ſi quid eſt ſimile: nec aliter dictum eſt verberare a verbere: ꝙ flagellare a flagello fuſtigare a fuſte. Uerbera licet p verberatione accipiaf: tū rem corporeā proprie ſignificāt vt flagella que ſunt ꝑprie ſummitates ſarmētorū Qui. Ignes ex prunno raptos: verbera q̄ caſus obtulerat. Pulſare vero ē graui ac vehemēti ictu cedere tā inſtrumēto longo ⁊ exili ꝙ breui ac rotōdo: vt pugnis ⁊ calcibus: vt malleis: vt ſaris: que manu teneanf: cū aliū percutimus: in ſimilitudinē tympanorum que manu pulſanf: nec ſemel ſed multis ictibus percutere

Uerberare. flagellare. fuſtigare. Uerbera. Flagella. Pulſare.

Namqꝫ non proprie pulſatum aliquem dixeris
qui ſemel pugno percuſſus eſt: adeo non minor
iniuria fit ex pulſatione ꝗ ex verberatiõe. Pre-
ter eam cauſam quam modo dixi: ꝙ pulſatio eſt
multa percuſſio: quippe cum pulſatio plerunqꝫ
fiat in faciem. Et ob pulſatos eorũ legatos lau
rentes Latium regem occiderunt: qui non pu-
niuiſſet propinquos ſuos qui laurentibus hanc
iniuriam fecerant. Et ipſa incuſſio calcium con
tumelioſa eſt: ſepe etiam mortifera vtiqꝫ ſi fiat
in egrum: in ſenem: in puerum: in pregnantem.
Taceo ſi alia re quis alterum pulſauit: ꝗ manu
aut pede cum vicinus meus vxorem ſolitus ſit
Nota Scõma. non modo piſtillo: verum etiam mortario creo
pulſare: vt non crebrius pulcet ipſum mortariũ
Pello. Dictum eſt autem a pello quod eſt percutio ⁊ fe
rio: vt apud Mar. Tulli. lib. j. de diuinatione: vt
pelluntur animi vehementius ſepe etiam cura
⁊ timore. ⁊ in. ij. Num igitur cũ aut muros Ba
bylonis: aut Homeri faciem cogito imago illo-
rum me aliqua pellit.

Epitome capitis. cccclxv.

Pellex. ¶ Pellex ea eſt dicenda que cum eo cui vxor eſt
corpus miſcet. ideoqꝫ non vir ſed vxor pellicem
proprie habet: nec ea que cum celibe corpus cõ
miſcet pellex: ſed palace dici ſolet.
¶ Videtur author pellicẽ quaſi appellendo di
ctam latine interpretari: alijs nonnullis a pel-
liciendo. i. valde alliciendo dictam diffinientib⁹
Gellius autem a greco deducit.

Pellex: palace. Ca. cccclxv.

Pellex. PEllicẽ apud antiquos Maſ-
ſuri⁹ paulo teſtante ſcribit libro me
morabilium eam habitam que cum
vxor non eſſet cum aliquo tamen vi-
uebat: quam nunc vero nomine amicam paulo
honeſtiorem cõcubinam. Caius Faccus in lib.
de iur e papiniano ſcribit: Pellicem nunc vulgo
vocari que cũ eo cui vxor ſit corpus miſceat Se
cundum quoſdam eam que vxoris loco ſine nu-
ptijs in domo ſit: quam greci palacen vocãt: ho
rum vtrunqꝫ vere ſenſiſſe ⁊ dixiſſe arbitror: ſed
tamen pro ſuſcepti operis officio admonere de
beo pellicem apõ oratores ⁊ poetas eam demũ
haberi: que cum eo cui vxor eſt corpus miſcet.
Ideoqꝫ iuno ſemper perſequitur pellices ſuas:
Plynius que ſibi vxori Iouem preriperent. vnde Pli. li.
xxxv. verbo greco maluit vti cũ de Alexandro
loqueretur: quẽ conſtat eo tempore celibẽ fuiſ-
ſe cum Appellem ſcorto donauit ꝗ veteri. ſi ve
rum eſt latino. i. palace poti⁹ ꝗ pellice Ita au
tem ait: Namqꝫ cum dilectã ſibi ex palacis ſuis
precipue nomine. Capſacen nudam pingui ob
admirationem forme ab Appelle iuſſit Quo ſit
vt Curtium vbi de eodem Alexandro ⁊ alijs lo-
quitur: ceteroſqꝫ ſcriptores opiner palacem po
tius ꝗ pellicẽ pro concubina celebis hominis
dixiſſe: culpaqꝫ librariorum in editionibus eſſe
Suetoni⁹. vitiatum. Sueto. de Veſpa. loquẽs palacarũ di-
xit non pellicum. Et alibi quoqꝫ ⁊ Titus Liui⁹
multiqꝫ alij nomine greco vtuntur: finaliter in-
uenitur librariorũ vt dixi vitio dandum eſt. Cu
ius rei hoc argumentũ eſt ꝙ non recte quis du
citur habere pellicem: ſed vxor. Eſt eñ hoc no-
men relatiuum ad alterius vxorem: cuius cũ vi-
ro rem habet. non autem ad maſculũ nec recte
dicturos fuiſſe reor oratores illos qui palacen
dixerunt: ſi pellicem dixiſſent

Epitome capitis. cccclxvj.

¶ Cauillatio eſt ſubdola ratio: quam nos con-
ſcij nobis mendacij vincendi cauſa proferimus
vt a iuriſconſultis ⁊ Quintiliano eiuſqꝫ equali-
bus accipi ſolet. Cicero autem pro genere quo
dam facetiarum vt eũ imitatus. A. Gellius ac
cepit. Titus vero Liuius vtroqꝫ modo. Cicero
facetiarum duas ponit ſpecies: cauillationẽ q̃
eſt equaliter in omni ſermone fuſa: ⁊ dicacitatẽ
que eſt peracuta ⁊ breuis. Calumniari autẽ qð
nonnulli non recte ꝑ cauillari accipiunt. eſt fal
ſa crimina intendere. Vtrunqꝫ tamen eſt quaſi
per fraudem ⁊ dolos vincendi gratia alterũ li-
tibus vexare.

Cauillatio. Ca. cccclxvj

NAtura cauillationis quã gre Cau
ci appellauerunt: hec eſt
vt ab euidẽter veris breuiſſimas mu
tationes diſputatio ad ea que euidẽ-
ter falſa ſunt perducat hec duob⁹ in locis Vul-
pia Caius inquit. ſi calumniet ⁊ moretur: ⁊ fru-
ſtret inde ⁊ calumniatores appellati ſunt: qui
per fraudem ⁊ fruſtrationẽ ⁊ vexationẽ alios
vexarunt litibus: inde ⁊ cauillatio dicta eſt. Ca
ius nullã facit mentionem de euidenter veris.
aut de euidenter falſis nec de breuitate: nec pu
to faciendam fuiſſe: cum plerunqꝫ cauillatio ſit
tecta ⁊ inſidioſa multis ac longis frequẽter am
bagibus vtens: ⁊ que vix ab acutis deprehendi
tur: quare cauillatio eſt ſubdola ratio quã nos
conſcij nobis mendacij vincendi cauſa proferi-
mus in hunc ſenſum ſemꝑ iuriſconſulti vſi ſunt
⁊ Quintiliani fere ſeculum. Cicero. autem pro
genere quodam facetiarũ: ⁊ hunc imitatus A.
Gel. Ti. Li. vtroqꝫ modo ipſe quoqꝫ Cicero: dif Cicer
finit libro. ij. de orato. dicens. Etenim cum duo
ſint genera facetiarum: alterum equaliter in oĩ
ſermone fuſum alterum peracutũ ⁊ breue. Su-
perior cauillatio altera dicacitas nominata eſt:
Ceterum Caius ſentire videtur idem eſſe calũ
niari: quod ſentit Martianus tantum accuſato
ri tribuens calumniari cum ait. Calumniari eſt
falſa crimina intendere quod per legem illam
declaratur duodecim tabularum Calumniator
idem patiatur quod reus ſi conuictus fuiſſet.

Epitome capitis. cccclxvij.

¶ Preuaricari eſt a preſcripto officij ſui defle- Preuaric
ctere: atqꝫ aberrare: aut perfidia: ⁊ malicia: aut
imprudentia ⁊ negligẽtia: quod qui facit preua
ricator dicitur: non ſolum actor: ſed etiam reus
Deductum autem videtur a pre et varico: quod
eſt quaſi propter varices non poſſe conſiſtere
ſed genua flectere: ⁊ claudicare. Varicoſus enĩ Varic
dicitur qui crebras habet varices: id eſt venas

obtortas stādo cōtractas. Hinc satyricꝰ. Uariꝰ coſus fiet haruſpex. Tergiuerſari eſt verſis tergis adhuc pugnare nec ſe victū rōnibus velle agnoſcere. tāetſi reuera victꝰ ſit: & ſe victū ſciat. Calūnia autē eſt cauillatio iā deſcripta et q̄ ſit ex nimis callida iuris interpretatione.

¶ Preuaricator: calumniator: tergiuerſator. Cap. cccclxvij.

Preuaricatores Preuaricatores Ulpi. inq̄t eos appellamꝰ q̄ cauſā aduerſarijs ſuis donāt: & ex parte actoris in partē rei cedūt a varicando em̄ p̄uaricatores dicti ſunt. Idē alibi. Preuaricator aūt eſt q̄ſi varicator: q̄ diuerſā partē adiuuat prodita ſua cā. Qd nomē Labeo a varia certatione tractū ait. Nā q̄ p̄uaricat ex vtraq̄ parte cōſiſtit. In p̄ma diffinitiōe videt ſentire p̄uaricationē in ſolū actorē cadere. In ſcd̄a vero etiā in reū: ſed forſitan & hic de ſolo actore ſentit: cui aſſentiri videt Martianꝰ: q̄ ait. Accuſatorū temeritas tribꝰ modis detegit & tribꝰ penis ſubijcit: aut em̄ calūniat aut p̄uaricat: aut tergiuerſat. Calūniari Calūniari eſt falſa crimina intēdere. Preuaricari p̄uaricari vero falſa crimina abſcōdere. Tergiuerſari Tergiuerſari in vniuerſū ab accuſatiōe deſiſtere. Et poſt iterū. Preuaricatorē eē eū oſtendimꝰ q̄ colludit cū reo & trāſlatiue munere accuſandi defugit: eo q̄d p̄prias q̄dē diſſimularet p̄bationes: falſas vero excuſationes admitteret. Qd nos qui dē verū fatemur eē: legeq̄ antiq̄tus de p̄uaricatorū pena fuiſſe: vt Ci. i philip. li. ij. Uereor. P. Cicero C. ne q̄d turpiſſimū eſt: p̄uaricatorē mihi appoſuiſſe videar. Ceterū vt p̄ter eā q̄d Cicero idē in partitiōibꝰ ait p̄uaricationē nūc diffiniri ab accuſatore: nūc a reo corruptelā eſſe iudicij. Reperio nōnunq̄ p̄uaricatorē ex parte rei q̄ neq̄ perfidia tm̄ ac malitia: ſz imprudētia etiā ac negligētia peccātē. Quin. li. vj. vt in preuaricatio- Quintilia. nū criminibꝰ vt abſoluat reus: aut innocentia ipſius fit: aut interueniēte aliqua poteſtate: aut vi: aut corrupto iudicio: aut difficultate probatiōis: aut p̄uaricatiōe: nocentē fuiſſe p̄fiterī nulla poteſtas obſtitit: nulla vi corruptū iudicium quereris: nulla p̄bādi difficultas fuit. Quid ſupereſt niſi p̄uaricatio fuerit. Hic p perfidia accuſatoris accipit. Alibi vero aliter. Sz de vna cā loqui ſuperuacuū eſt. Ego in vniuerſū neq̄ oratoris puto eſſe vnq̄ p̄uaricari: neq̄ litem intelligo: in qua pars vtraq̄ idē velit. Ideoq̄ p̄- Preuaricator. uaricatorē appellamꝰ q̄cūq̄ a p̄ſcripto officij ſui deflexerit atq̄ aberrauerit. Pli. lib. xix. Arator niſi incuruꝰ p̄uaricat. Pli. iunior ad Corneliū Tacitū. Alioq̄n p̄uaricatio eſt curſim & breuiter attingere q̄ ſunt inculcāda: infigēda: repetēda. Et Adā p̄uaricatū fuiſſe dicimus. Tergiuerſari vero nō eſt quantū intelligo ab accuſa- Tergiuerſator tiōe deſiſtere. Illi vident trahere ex hoc ſignificationē: ex q̄ terga v̄tūt a pugna deſiſtāt. Uerūtamē nō p̄tinꝰ q̄ terga vertunt a pugna deſiſtūt: vt parthi. Itaq̄ q̄ vertētes terga adhuc tm̄ pugnant: nec ſe victos ratiōibꝰ volūt agnoſcere: tergiuerſant. Ci. in offi. li. iij. Atq̄ in his tm̄ Cicero. tribꝰ generibꝰ quoquo mō poſſunt non in calli de tergiuerſant. Prudentiā introducūt ſciētiā ſuppeditantē voluptates: depellentē dolores fortitudinē q̄ aliquo mō expediūt: cū tradūt rationē negligēde mortis perpiciēdiq̄ doloris: et tēperantiā inducūt: nō facillime illi quidē ſed tm̄ quoquo mō poſſunt. Dicūt em̄ voluptatū magnitudine detractionē fieri. Nūq̄d q̄ hec dicūt aut deſiſtūt ab accuſatiōe: aut accuſaſſe ſe indicāt. Idē p Roſcio comedo. Attēde queſo Piſo Fannij vultū. Et huc atq̄ illuc tergiuerſantē teſtimoniū ꝯtra ſe dicere cogor. Erat autem Fānius accuſator quē ſi oīno ab accuſatiōe deſiſteret nō inſequeret iure patrocinij. Ci. Sed victū nolle tm̄ dare in manꝰ obiurgat. Liuiꝰ lib. Liuius ij. ab vrbe cōdita. Mouebāt cōſulē hec: ſz tergiuerſari res cogebat. i. nō agnoſcere veritatē: & cā quibuſcūq̄ poterat rationibꝰ diſſimulare: & quaſi ſubter fugere. Tertiū aūt verbū ab eodē Martiano diffinitū: de calūnia loquor: meret et ipm aliquā emendationē: q̄d nō mō apud Cice. p cauilatione accipit: nō illa quidē mouēte riſum: ſed ea qua Ci. ipe nō vtitur: vt de offi. lib. j. Exiſtūt ſepe iniurie calūnia quadā et nimis callida ac malitioſa iuris interp̄tatiōe. Ex quo illud: ſummū ius: ſumma iniuria: ſed etiā apud Quin. nōnunq̄ vt ibi. Quis exiguo diuiſus ſpacio opē nō ferret nō ſuccurrit: vt hac ſaltē ſe calūnia defendat: nō abij: non relinq̄: nō abſceſſi: neq̄ pede q̄d aiūt vno apparēte diſceſſi alioſq̄ cōplures: quorū & Caius eſt. vſu quoq̄ probāte per quē vtraq̄ pars iurat de calumnia vitāda: nimirū de cauillatiōe: eo magis q̄ colūniari p cauillari dicimus: que vox quattuor primas literas habebat eaſdē cū calumniari. Poſtremo probatur hoc ex illo digeſtorū loco: cuius titulus eſt Si mulier ventris noīe calumnie cauſa in poſſeſſione fuiſſe dicatur. Calūnia ſcz ibi intelligitur dolus malus.

¶ Epitome capitis. cccclxviij.

¶ Ferimꝰ p̄prie corpe noſtro. Portamꝰ et noſtro corpe: & iumētis noſtris. Agimꝰ aīalia portantia. i. impellimꝰ ſed agere multa ſignificat. Agere enim cauſas eſt contendere iudicio: vnde actor & reus dicti. Agere res. i. lites aut negocia ſua. Agere mulas. i. eas ipellere vt faciūt mādre & muliones q̄ mercemonia trāſportant. Agere aūt aīaz ē eā expirare & vi q̄dā expellere.

¶ Ferri: portari: agi. Cap. cccclxviij.

Ferri proprie dicimus Caius inquit que quiſq̄ corpe ſuo baiulat. Portari ea que quis iumento ſecum ducit. agi ea que animalia ſunt. In hoc ipſe Caio aſſentior niſi q̄ portare eſt etiam ſuo corpore interdum etiam magis q̄ ferre. Quis em̄ neget iumenta portare que cum homines imitantur & ipſi portare dicuntur. Terē. in andria. Mi homo quid iſtuc obſecro: quo puerum portas. Horatius. Ne forte ſub ala. Faſciculū portes librorum: vt ruſticus agnum. Et ab hoc cō-

Fero. Porto. Ago

Terentius Horatius

[library stamp]

poſita.vt deprotauit Uerres amicā de ꝓuincia. Deportauit Pōpeius beneficio Ciceronis tertiū triūphū multi iperatores victorē exercitū reportauerūt:qſi reduxerūt. Agere aūt nō vno mō dr. Sed de vno tñ nō tacebo. Martia.li.j.

Agere martialis. epigra. Semꝑ agis cauſas ⁊ res agis Attale ſemper. Eſt nō eſt qđ agas. Attale ſemper agis Si res ⁊ cauſe deſunt:agis attale mulas. Attale nequod agas deſit:agas animā. Celi⁹ ad Ciceronē. Hortēſius:cū has litteras ſcripſi:aīam agebat.ideſt expirabat.

¶ Epitome capitis.cccclxix.

¶ Conuitiū ſignificat maledictū ꝯtumelioſuz et acerbū nimis qđ iuriſcōſulti s.a collatiōe vocū:quaſi a cōuocādo:dū videlicet cōuitiātes ſimul inclamāt:quaſi cōuociū volūt dictū:q̄ mō per c ſcribendū erit. Alij a con ⁊ vitio:qđ a vito aut vitupero deducitur dum alter in alterū contumeliam ⁊ maledictum ingerit ac regerit:ſed receptum eſt vt conuitium etiam maledictum reputetur etiam ſi non referatur.

¶ Addit incidētaliter materiā ſignificare omē lignū ad edificandū vtile:etiā viuētē adhuc arborem:non lapides aut cementum.

¶ Conuitium: Cap.cccclxix.

Conuitiū C Onuitiū apud Uulpianuz iniuriā eſſe labeo ait:quaſi maledictum iniuria non ſit. Addit idē Labeo. Cōuitiū aūt dr vel a cōcitatiōe vel a conuentu:hoc eſt a collatiōe vocū. Cū em̄ in vnum cōplures voces cōferuntur quaſi cōuocium eſt Sed qđ addit a ꝑtore aduerſus bonos mores nō oēm in vnū collatā vociferatiōe ꝑtorē notare:ſed eā que bonis moribꝰ improbatur:que ad infamiā ⁊ inuidiā alicuiꝰ ſpectat. Et iteꝝ

Labeo Cōuitiū autē nō tm̄ pſenti:verū abſenti q̄ fieri poſſe Labeo ſcribit. Proinde ſi qs ad domuz tuā venerit te abſente cōuitiū eſſe factū dr. Itē ſi ad ſtationē vel tabernū ventū ſit ꝓbari oportere feciſſe cōuitiū nō tm̄ is videt̃ q̄ vociferatꝰ eſt:verū is quoq̄ qui concitauit ad vociferatiōnē alios vel ſummiſit qui vociferarent̃. Et paulopoſt. Ex his apparet nō omē maledictū ꝯuitiū eſſe:ſed id ſolū qđ cū vociferatiōe dictū eſt. Et ſiue vnus ſiue plures dixerūt ꝯuiciū e quod in cetu dictū eſt. Qđ aūt nec in cetu nec in vociferatiōe dr:cōuiciū nō proprie dicit̃.ſed iſamādi gratia dr. Ex ipa nois etymologia argumentū ſignificatiōis. Labeo ſumpſit Sz cū falſa ſit etymologia:falſa erit ⁊ diffinitio. cūq̄ falſa ſit diffinitio:falſa erit ⁊ etymologia. Quis em̄ labeoni tribuat cōuitiū a cōcitatiōe aut a cōuentu dictū aut a collaciōe vocis quaſi cōuotiū:cuz ſit alia ꝓpria magis ſiue etymologia ſiue expoſitio per ꝯpoſitionē a con ⁊ vitiū: vel a conuito quaſi ad vitandū ⁊ vituperatiōis cauſa factum Habet autē cōuitiū vi nō breuē:vt vitiū: ſed,lōgam,vt vito. Et licet cōuitio aliud ſignificat q̄

Con. cōuitiū:ſi mō ſignificatidē qđ inuito nō obſtat

Confitio cū a ſuo quoq̄ ſimplici qđ eſt vito in ſignifica-

Conuitiū tione magis diſtet q̄ cōuitiū a ſuo ſiue illud ſit vito ſiue vitiū. Ipſa quoq̄ prepoſitio con in bonā ⁊ in malam rem accipi ſolet: vt conficio pro perficio:⁊ ꝓ eo qđ eſt cōſauciando trucido. Inde cōfectores ferarū. Cōuitiū igitur a vitiū vel potiꝰ a vito deſcendit vt vitupero:tāetſi nō omīno repugnē ſcribi per c vt quibuſdā placet nō per t. Et hoc quidē de etymologia:que ſic ꝓ Labeon Uulpianoq̄ nō ꝓ me faceret tñ diffinitioni repugnare auderē nuſq̄ reperiens apđ ſummos viros hanc differentiā cuſtoditā inter ꝯuitium ⁊ maledictū:inter q̄ ſi qua eſt : hec erit q̄ cōuitiū eſt maledictū contumelioſum. Quinti. Quintili. in.vij. Sic autē parabit actione prima iudicuz animos vt noluiſſe potiꝰ obijcere q̄ nō potuiſſe credat̃:eoq̄ ſatiꝰ eſt omī ſe anteacte vite abſtinere cōuitio:q̄ lenibꝰ aut friuolis:aut manifeſto falſis reū inceſſere:q: fides ceteris detrahitur:⁊ qui nihil obijcit:omiſiſſe credi pōt maledicta:tanq̄ ſuperuacua:q̄ vna cōgerit cōfitet̃ vanum in anteactis argumentū. Ex his verbis plane datur intelligi:nec vociferatiōe vtiq̄ fieri cōuitiū:nec aliud eſſe q̄ maledictū. Cice. pro Celio. Maledictū autē nihil habet ꝓpoſiti preter cōtumeliā:q̄ ſi petulātius iactatur ꝯuitium: ſin facetius vrbanitas noiatur. Illud autē verbum inuidiam:quo labeo ſine vulpiano vtitur. Quid mirū ſi Accurſius nō intelligit:q̄ in iſtitutionibus vbiq̄ dicitur. Appellatione aūt tigni omnis materia ſignificatur:ex qua edificia ſiūt ſic interꝑtatur vt cemēta vt lapides immemor a iuriſcōſultis exponi materiā pro ligno ad edi-

Materia ficia vtili.q̄ Cato ⁊ varro ⁊ Columella ⁊ Plinius:q̄ de agricultura ſcripſere:aliq̄ viuā etiā arborē particulāq̄ illiꝰ materiā appellāt:⁊ breuiter oē lignū. ¶ Epitome cap.cccclxx.

¶ Uerſicolor ois gnīs ⁊ tertie inflexionis aut

Uerſicolor verſicolorius.a.um.ſignificat illud qđ eſt varij coloris:⁊ pſertim qđ ſe vertēdo colorez mutat vt colūbi colliū.⁊ pauonis colliū ⁊ cauda ⁊ aqua maris:verſicoloria tñ indumenta legunt̃ q: varij coloris:nō q̄ colorē vertēdo variarent.

¶ Uerſicoloria. Cap.cccclxx. Uerſicoloria.

V Erſicoloria apud iuriſconſultos vocatur que natiuū colorē mutauerūt vt veſtes:ſi albe ſint aut nigre ſubnigre vel quales ex lana nō tincta ſolent eſſe colorie:ſi in colorē aliū tīcte ſint verſicolorie noiantur. Ceterū vix in hūc ſenſuz repe-

Cicero rimus. Nā Cicero colliū collūbi pauonisq̄ ⁊ eius caudā verſicolorem vocat ⁊ nonnulli aquā maris:vel q̄ verſat ⁊ mutat colorē ſubinde:vel

Plinius potius q̄ ſit diſcolor:vt apud Pliniū li. xxxvj. Ubi tñ ſciēdū auctoritatē fuiſſe maculoſo marmori quā fecere.⁊a parū cycladū inſularū vna: eq̄ua ⁊ a leſbo:liuidiꝰ hoc verſicoloreſq̄ maculas habēs. Et in eodē:Primū vt arbitror verſicolores iſtas maculas chiorū lapicidine oſtenderūt cū extruerent muros. Et in.xxvj. Uelu-

Calculi. ti cū calculi ſiunt:quos q̄dā abaculos appellāt

Abaculi aliq̄s ⁊ pluribꝰ modis verſicolores. Et in.xv. Iūgēs poſtea turba prunoꝝ verſiculoꝝ:nigra

candida: ordeacea appellata a comitatu frugis eiꝰ eodē colore: ⁊ in .xxv. de verſicoloribus viperatū maculis ⁊ in .xxviij. nullū aīal pauidiꝰ exiſtimaf: ⁊ ideo verſicoloris eē demutatiōis. per qḋ apparet collū colūbe: pauoniſq; et caudā: a quaq; nō ideo verſicolorē dici: ꝙ verſat colorē: ſed ꝙ diuerſum colorem habeat. Alioquin ſatꝫ habuiſſet Plinius dicere. et ideo verſicolor eſt nec adiūgere demutationis. Nec vero veſtes ab hac ſignificatione cōi excipiēde ſunt putan de ſole ipſe verſicolores: ita demum dici ſi lana tincta ꝯfecte fuerint: vt apud Quin. Dū in his de quibꝰ erit queſtio meminerimꝰ: nō athletarꝫ toros: ſed militū lacertos eſſe nec verſicolorē illā: qua Demetrius. Phalerus dicebaf vti: bene ad forenſem puluerē facere. Apud Titū ꝟo Liuiū eſt ſecūdo punico bello interdum fuiſſe matronis ne verſicoloribꝰ veſtirenf: qḋ ꝗliter accipiendū ſit. Ualerius Maxi. li. ix. ſignificat dicēs. Quā femine tollere cupiebāt: q: iis nec veſte varij coloris vti: nec auri plus ſemuncia habere: nec iuncto vehiculo propius vrbē mille paſſus niſi ſacrificij gratia vehi permittebātur. Idē Li. alibi ait. Corpꝰ alteri magnitudine eximiū verſicolori veſte: pictiſq; ⁊ auro celatis refulgēs armis. Profecto de varij coloris veſte locutus eſt: ⁊ iterꝫ. Tunice auratis militibꝰ verſicolores: argētatis lintee cādide. Nā illḋ Uergilij. Uerſicoloribꝰ armis: expoīt Seruiꝰ de pictis: per quod bellicoſus oſtenditur.

Ualerius

Uergilius.

¶ Epitome capitis. cccclxxi.

¶ Apud deſignat locū ⁊ perſonā ſiue motu diciturq; res apud aliquē eē ꝗlitercūq; ſit. Penes autē ſignificat quaſi in manu ⁊ poteſtate: ⁊ interdū quaſi in vīſ penitus deductū videf. Ideoq; tā ad laudē ꝙ ad dedecus ſpectat: vt te penes imperiū eſt: vita ⁊ ſalus mea penes te ē. Penes fratrē tuum omnis culpa. i. in fratre tuo: ꝑ quē culpa commiſſa eſt.

¶ Dixi apud ſignificare ſine motu: id eſt auctore donato differt ab ad: ꝙ ad fere cū motu ſignificat vt vado ad patrē: ⁊ fui apud matrē. Ponif tñ interdū ꝑ apud. idq; ſine motu. Uirg. Et formoſas oues ad flumina pauit adonis.

¶ Penes te: apud te. Cap. cccclxxi.

Penes et apud

Penes te: vt Ulpia. ait ampliꝰ eſt ꝙ apud te. Nā apud te eſt qualitercūq; a te tenef: penes te ē qḋ quodā mō poſſidef. ⁊ ante hūc Feſtus Pōpeius apud ⁊ penes in hoc differūt ꝙ alterꝫ perſonā cū loco ſignificat alterꝫ perſonā ⁊ dominiū ac poteſtatē. qḋ trahitur a penitꝰ. Perſonā cū loco. Feſtꝰ accipit ꝑ perſonā ⁊ locū: vt apud Platonē ⁊ apud Forū. i. in platone ⁊ in foro. Quorꝫ vtriuſq; diffinitionē ꝓbo. Illudq; addo: penes tū tñ ad perſonā referf: nō mō dominiū adeſſe ſignificare: verū etiā laudē ac vituperationē. De laude. vt Ci. in bruto. Cuiꝰ penes ꝗs laus adhuc fuit nō fuit rationis ac ſciētie. De vituperatiōe: vt Quint. in gladia. Uereor ne inexplicabilis illiꝰ ⁊ ſepe reprehenſi odij culpa videaf penes patrē ꝙ tā facile iraſcif. Illḋ quoq; qḋ crebro vſurpamꝰ. Fides penes auctores ſit: in laudē vituperationēq; ſimul accipif quaſi laus veritatis: aut vt vituperatio falſitatꝫ penes auctorē ſit ad quē ſpectat fidē rei cuiꝰ auctor eſt facere. Ad me certe iſta vel laus: vel vituperatio nō ſpectat ꝗ hoc nō affirmo: ſed ad alterꝫ auctorē relego. Qḋ de laude et vituperatiōe dico. idē accipio de cōmodo et incōmodo. Liuius. Penes eoſdē pericula belli penes ꝗs pmia ēent. Nōnūꝗ ēt loco fuit: ſicut apḋ Ciceronē li. iiij. ad Herēniū. Ita petulās es atq; acer: vt ne ad ſolariū ꝗdē vt mihi videf ſed penes ſcenā ⁊ in eiuſmodi locis exercitatus ſis: penes ſcenam. id eſt apud ſcenā.

Cicero

Fides penes auctores.

Liuius

Penes pro apud

¶ Epitome cap. cccclxxij.

¶ Oēs a ꝗbus ꝓgeniti ſumꝰ maiores noſtri dici poſſunt etiā primi parētes: ꝗ ꝟo poſt nos erūt poſteriores. Patres aūt nō recte deducūf vſq; ad tritauos ſed primi dūtaxat patres noſtri merito dicunf. Sic ergo non ſoli ante atauos maiores dicunf: ſic nec ſoli poſt atnepotes minores ſꝫ ꝗcunq; nobis etate minores erunt.

¶ Patres: maiores: liberi: poſteri: poſteriores Cap. cccclxxij.

Patres. Maiores Liberi.

Patres inquit Paulꝰ vſq; ad tritauos apud romanos proprio vocabulo nuncupanf. Ulteriores ꝗ nō habēt ſpāle nomē maiores appellātur. Item liberi vſq; ad trinepotem: vltra hos poſteriores vocanf. Sed cum venia Pauli neq; vſus hoc neq; ratio conſentit. Omnes enim qui ante nos fuerunt: vtiq; qui liberos reliquērunt atq; id in noſtra ciuitate maiores dicūtur qui vero poſt nos poſteriores. Cicero in Saluſtiū. Ego meis maioribus virtute mea preluxi vt ſi prius noti non fuerint: a me accipiant initium memorie ſue. Tu tuis vita quam turpiter egiſti: magnas offudiſti tenebras: vt etiam ſi fuerint egregij ciues: certe venerint in obliuionem. Nunquid Cicero ait ſe preluxiſſe iis tantum qui ſupra tritauum fuerunt. Saluſtiuꝫ vero tenebras offudiſſe. An potius vt quiſq; a Cicerone atq; Saluſti. recentiſſimus erat: ita illi maxime horum vtrumq; vel preluxiſſe: vel tenebras offudiſſe. An ſi quis claris maioribꝰ ortus quereretur: non multo magis is dicatur qui patrem: auum: proauum: abauum: atauum: tritauum: clarum: ceteros autem obſcuros habuit: ꝙ qui iſta e contrario. Hoc ne ipſe quidēꝫ Paulus negaret. Inſup patres nō opinor vſq; ad tritauos poſſe deduci. Cum enim dicimus petrū memoria aliquid factū eē: de prima etate ſemper intelligimꝰ: nō de illa ſexta. Et iā dixi de maioribus patribus. Uideamus de poſterioribꝰ ſiue poſteris. Idē Cicero eundē locum proſequif. Quare noli mihi antiquos meos obiectare. Satius eſt enī me meis rebus geſtis florere: ꝙ maiorū opinione niti: ⁊ ita viuere vt ego ſim poſteris meis nobilitatis initiū: ⁊ virtutis exēplū. ita opinor non pertinebat ad filiū

Cicero.

Poſteriores.

Patres

Poſteri

nõ ad nepotẽ:nõ ad ꝓ nepotẽ:nõ ad abnepotẽ
nõ ad atnepotẽ:nõ ad trinepotẽ. Tulliana no-
bilitas:et virtutꝫ imitatio:ſ ʒ a filio trinepotꝫ in
ceptura:q2 ab eo poſteritas Tulliana initiũ ac
ceptura erat cum potiꝰ eẽt acceptura occaſum
idẽ alibi. Nec vero dubitabit agricola.quis ſit
ſenex quereti cui ſerat rñdere diis ĩmortalibꝰ
q̄ me nõ accipere mõ hec a maioribus meis vo
luerũt ſʒ etiã poſteris ꝓdere. Taceo ꝙ Caiꝰ Ca
ligula volebat ſolos filios poſteros eẽ nec iura
ꝯceſſa poteris ad nepotes ꝑuenire: ſʒ ne cauſa
ri queat nõ poſitũ exẽplũ poſteroꝝ:ſʒ poſterio
rũ eẽ. Quin. in.xij. Maluit eñ vir ſapiẽtiſſimꝰ
Quintilia. qđ ſupeſſet ex vita ſibi perire ꝙ̄ pteriſſet Et qñ
ab hoibꝰ ſui tpis parũ intelligebat̃ poſterioꝝ
ſe iudiciis reſeruauit:neſcio tñ an legẽdũ potiꝰ
ſit poſteroꝝ vt intelligamꝰ hoc ꝙ̄ illõ nomẽ eẽ
vſitatiꝰ:nõ mõ ad eos q̄ ex nobis geniti ſunt: ſʒ
ad vniuerſos q̄ poſt nos erũt ꝑtinere. In eun-
dẽ opinionis errorẽ incidit Seruius q̄ in.viij.
Minores enei.ait. Minores nõ dicimꝰ niſi quotiens gra
duũ deficit nomẽ:vt pater:nepos:ꝓnepos:ab-
nepos:atnepos. Vbi iſti gradꝰ defecerũt meri-
to iã dicimꝰ minores. Sicuti eñ maiores dici-
Maiores mus poſt patris aui:proaui:ataui:vocabulũ de
maioribus ſatis mõ diſputauimꝰ. De minoribꝰ
cuiꝰ nois ratio eadẽ eſt:vno exẽplo ſatis ꝓba-
bit̃:eoq3 q2 cũ Seruio expoſitore Virg. agimꝰ
Virgiliano in.j.enei. Huc letũ tyriiſq3 diẽ troia
q3 ꝓfectis. Eſſe velis noſtroſq3 huiꝰ meminiſſe
minores. Quis nõ videt. Didonẽ locutã de pa-
rẽtibꝰ q̄ tũc erant eorũq3 filiis natiſq3 natoꝝ ꝙ
q̄ naſcent̃ ab illis:nõ autẽ de filiis atnepotũ et
deinceps q̄ illiꝰ diei meminiſſe nõ poterant:niſi
id a parẽtibꝰ accepiſſet.

¶ Epitome capitis.cccclxxiij.

¶ Victꝰ licet a iuriſperitis etiã amictũ ꝯtineat
tñ ꝓpe ea dũtaxat qbꝰ viuimꝰ ac veſcimur con
tiner. Eſt quoq3 gñis vite mores ꝯiuiũctiũ cõ
Penus cernẽs. Siſr penꝰ nõ aliud ꝙ̄ quo hõ veſcit̃ cõ-
plectit̃:licet iidẽ iuriſperiti largiꝰ accipiãt.

¶ Victus ⁊ penus. Cap.cccclxxiij.

Victus VIctus verbo Vulp. inq̄t cõti-
nẽtur,q̄ eſui:potui:cultuiq3 corporis
queq3 ad viuẽdũ hoi neceſſaria ſunt
veſtẽ,q3 victꝰ habere vicẽ Labeo ait
Cetera qbꝰ viuẽdi curandiq3 corpis nñi gratia
vtimur:ea appellatiõe ſignificant̃. Ne hoc qdẽ
aut ratio aut vſus ꝓbauit. Victꝰ a viuẽdo venit
At viuere ſine veſtitu cultuq3 corpis licet:vt in
ethiopia: ſine eſu potuq3 non licet. Ideoq3 ſꝑ
diſtincta hec duo reperimꝰ:⁊ ſꝑ ad di alterũ:de
veſtitu loquor:q2 alterꝝ qđ eſt victꝰ:hoc etiaʒ ſi-
gnificatũ nõ ꝯplectitur:alioqn nõ diceret̃ victꝰ
et veſtitꝰ. Significat.n.victꝰ genꝰ vite: ꝙ̄tũ ad
mores:vt qbuſcũquis viuat ⁊ a qbus inſtituat̃
et quibꝰ moribꝰ. Ac neq3 de penu iuriſcõſultis
aſſentior: multa q̄ ad victũ nõ pertinẽt penu ce
dere volẽtibꝰ. Potior apud me breuis illa Cice
Cicero. ronis diffinitio erit in libro de natura deorum.
Eſt eñ omne quo veſcũtur hoies penus.

¶ Epitome capitis.cccclxxiiij.

¶ Pignus latinũ vocabulũ ⁊ hypotheca grecũ
idẽ fere ſignificãt:id videlicet qđ a debitore da
tur creditori in ſecuritatẽ ⁊ firmitudinẽ:ſed pi
gnus fere de re mobili:hypotheca de re ĩmobi
li in vſu eſt. Accipit̃ quoq3 pignꝰ ꝓ eo qđ certa-
turi:aut luſuri deponũt in manũ ſequeſtri vt ce
dat victori: Itẽ ꝓ federe ⁊ vinculo amicitie cha
ritatis ⁊ fidei. Vñ acceptum vt liberi ⁊ chariſſi
mi quiq3 qui vinculũ charitatis ⁊ fidei inter cõ
iuges alioſq3 preſtãt pignora dicant̃. Facitq3
pignꝰ ſꝑ pignoris:licet pignero ⁊ oppignero ⁊
repignero atq3 ĩpignero ĩ ero:nõ in oro exeãt:
Nã tẽpero: refigero:et vt auctor vult penetro
noĩa habẽt in oris nõ in eris. Eſt aũt pignera-
re a pmo ſignificato deductũ dare pignus hoc
eſt arrã ſeu arrabonẽ:⁊ oppignerare ⁊ ĩpigne-
rare quidã accipiũt pro eo qđ eſt pecuniã acci-
pere dato pignore aut depoſito. Repignerare
autem reſumere pignus precio ſoluto.

¶ Reperit̃ etiã pigneror deponẽtaliter. Ci.li. Cicero.
j.de repub. Patria ipa ſibi ad vtilitatẽ ſuaʒ pi-
gneraretur. Nec recipiendus eſt verſiculꝰ ille
notꝰ q̄ tamẽ a neſtore approbatur. Pignora na
torum dicuntur pignera rerum.

¶ Inter pignꝰ ⁊ hypothecã. Cap.cccclxxiiij.

INter pignus ⁊ hypothecam Pignus hypotheca
tñ nois ſonꝰ differt hec Martianꝰ
Vulp. vero ꝓprie pignꝰ;dicimus qđ
trãſit ad creditorẽ. Hypothecã aũt
cũ nõ trãſit poſſeſſio ad creditorẽ. Ego magis
cũ Martiano ſentio. Iuſtinianꝰ vero cũ Vulp.
in inſtitutioibꝰ dicẽs:nã pignoris appellatiõe
eã ꝓprie ꝯtineri dicimꝰ q̄ ſimul etiã tradit̃ cre
ditori maxie ſi mobilis ſit. At eã que ſine tradi
tiõe nuda cõuẽtiõe tenet̃:ꝓprie hypotheche ap-
pellatiõe ꝯtineri dicimꝰ Sed nõ eẽ hãc differẽ
tiã ex eo argumentũ eſt ꝙ alterũ latinũ: alterũ
grecũ ſue deſeruiẽs lingue. Pignꝰ aũt nõ tãtũ Pignus
creditori dat̃:ſed inter paratos ſecuʒ decertare
mutuo offert̃ ⁊ apud ſequeſtrũ deponit̃. Virg.
in bucco. Ego hanc vitulã ne forte recuſes Bis Virgilius
venit ad mulctrã:binos alit vbere fetus Depo
no:tu dic me cũ quo pignore certes. Qui tñ ſen
ſus rariſſimꝰ ẽ. Nã illo figurato crebriꝰ vtimur
vt apđ eũdẽ. Ipe pater dextrã Anchiſes haud
multa moratꝰ. Dat iuueni atq3 animũ preſenti.
pignore firmat:quaſi dicat ſecurũ facit:vt q̄ dat
pignus. A priore ſignificato dicimus pignero
et oppignero:qđ eſt do aliqđ arraboni:quã qui Pignero.
dã arrã appellãt:⁊ repignero qđ eſt recipio pi
gnus ſoluto debito. Propter hec ꝟba qdã quo
rũ eſt Priſcianꝰ:exiſtimãt pignꝰ in hũc ſenſuʒ
et in aliũ ꝓ primũ habere genitiuũ pigneris ĩ il
lũ quo ſignificamꝰ filiũ ⁊ ꝑ abuſionẽ coniũctiſſi
mas ſanguine ꝑſonas habere genitiuũ pigno-
ris. Vñ.n. oppignero ⁊ repignero inquiũt ha-
beremꝰ: niſi pignꝰ pigneris faceret. Non ine-
pta quidem ratio. Sed qđ reſpõdebũt.ꝙ cũ ha
beamus fenus fenoris:facit camẽ fenero et fe-
neror. Idẽ Priſ. ait antiquo dixiſſe etiã fenerꝫ. Priſcianꝰ

nec tñ vt ei credam⁹ exẽplo ꝓbauit. Quid ꝙ et frig⁹ frigoris fit refigero. Quid ꝙ et tẽpus tẽporis fit tẽpero: et litt⁹ littoris fit oblittero: et pen⁹ penoris vt sentio penetro additũ qsi ad locũ penoris intro. Cã.n. penus ꝙ penetro breuis pma syllaba est. Ac mihi quidẽ ꝓpria ⁊ vera pignoris significatio eẽ ea vñ verba deriuantur: videt. Nihil em̃ illi alij significato cũ his verbis ⁊ filijs: nõ alia: vt sentio ratiõe appellati sunt pignora: nisi ꝙ pign⁹ quoddã inter ꝯiuges sunt: tũ vinculi ne aliter forte diuortiũ fieret: tũ charitatis: cui⁹ rei argumẽtũ est: ꝙ legim⁹ sepe pignora filiorũ vt apd Suetonium. in Libe. vita. Cõmunis filij pignora: ⁊ iterũ tã mariũ ꝙ feminarũ pignora

ℂ Epitome cap. cccclxxv.

ℂ Ferruminare est ꝯsolidare ⁊ ꝯglutinare pcipue ⁊ ꝑ eandẽ materiã vt iurisperiti volũt: sꝫ interdũ etiã per aliã. Vñ ferruminatio talis conglutinatio: ⁊ ferrumentale glutem. Plũbatura autem fit per solum plumbum vnde plumbare est plumbo consolidare.

ℂ Ferruminatio. Cap. cccclxxv.

Ferruminatio Plũbatura

Ferruminatio Cassi⁹ apud paulũ ait: per candẽ materiã facit ꝯfusionẽ plũbatura nõ efficit: idẽ sentire videret Põpon. dicẽs Si tuũ scipũ alieno plũbo plũbaueris alieno ve argẽto ferruminaueris: nõ dubitat cyphũ tuũ esse ⁊ a te recte vẽdicari. Scyphũ.n. argenteũ intellexit. Cum his pleriqꝫ nõ sentiũt: quorũ est Plin⁹ q in lib. x. ait. Naqꝫ surculo super bina oua imposito ac ferrumiato alij glutino subdita ceruice medio equa vtrimqꝫ libra deportant alij. Ferruminato dixit quasi agglutinato materia illa. Idẽ. xi. Et medullã ex eodẽ videt, in iuuẽta rubẽs ĩ senectute albescẽs: nõ nisi carnis ex ossib⁹ ⁊ cruribus iumẽtorũ aut canũ: quare fracta nõ ferruminat quasi nõ ꝯglutinat: nec coalescit: ac colligat. Idẽ in. xxxi. Carris arabie oppido muros domosqꝫ massis salis faciunt aqua ferruminãtes: quasi glutinantes. Idem. xxxv. Calcis ꝙ vsum bitumẽ ꝓbuit: ita ferruminatis Babylonis muris. Idẽ. xxxvi. Ea maxime cã ꝙ fulto calcis sine ferrumine suo cemẽta ꝯponẽtes. qsi dicat glutine. Et in eodẽ. Vitrũ sulphuri cõcoctũ ferruminat in lapides. Idẽ. xxxvii. Infectant plurimis vitijs scabro ferrumine: maculosa nube occulta aliqua vomica ꝑduro fragiliqꝫ cẽtro: qsi glutino ⁊ cõmissura siue iũctura: siue ligatura. Ergo ferruminatio nõ vbiqꝫ ꝑ eandẽ materiã facit ꝯfusionẽ sed interdũ ꝙ ꝑ aliaꝫ Plũbatura ꝑ solũ plũbũ efficit ꝯfusionẽ vt ipꝫ indicat nomen si hec cõfusio dicẽda est.

Plinius

ℂ Epitome cap. cccclxxvi.

ℂ Seruus nouit⁹ est iã pmũ vẽditiõi exposit⁹ Veterator aũt seru⁹ q diu seruitiũ tulit: atqꝫ itaqꝫ nouit⁹ ad oẽ ministeriũ aptior et habilior ẽ ꝙ veterator: certo aliq ministerio ĩbutus illiqꝫ suetus: ideo carior eẽ solet ꝙ veterator: q autẽ seruos aut pueros puellasve sꝫ ⁊ equos ac silia animalia parat ⁊ vendit mango dicitur.

ℂ Errãt aũt q mãgones dicunt pueros scutiferos aut hastiferos aut stabularios. Nec satꝫ apte loquũt q religiosos nõdũ aut pauloãte ꝓfessos nouitios appellãt: cũ nouitij ꝓpe sunt pui: sed tñ ⁊ alijs reb⁹ ꝯiũctũ legit. vt op⁹ nouitiũ quod Plautus etiã nuperũ diceret.

ℂ Seruus. Cap. cccclxxvi.

Seruus Veterator. Nouitius Celius.

Seruus vt est apud Venuleiũ tã veterator ꝙ nouiti⁹ dici põt; sꝫ veteratorẽ nõ spacio seruiẽdi sed gñe ⁊ causa esse estimãdũ Cel⁹ ait. Nã quicũqꝫ ex venalitio nouitiorũ emptus alicui ministerio ꝓpositus fit statim eũ veteratorũ numero esse: nouitiũ aũt nõ tyrocinio animi sꝫ cõditiõe seruitutis intelligi: nec adrẽ ꝑtinere latine sciat nec ne. Nec ob id veteratorẽ ꝙ liberalibus studijs eruditus sit apd Vulpianũ sic scribit. Precipiũt ediles: ne veterator ꝑ nouitio veneat Et hoc editũ fallatijs vẽditorũ occurrit. Vbiqꝫ em̃ curãt ediles ne emptores a vẽditorib⁹ circũueniant: vt ecce pleriqꝫ solẽt mancipia q nouitia non sunt quasi nouitia distrahere; ad hoc scꝫ vt pluris vendãt. Presumptũ est em̃ ea mancipia q rudia sunt ⁊ simpliciora eẽ: et ad ministeria aptiora: ⁊ dociliora ⁊ ad oẽ ministeriũ habiliora. Trita vero ⁊ veteranea difficile ẽ reformare: ⁊ ad suos mores formare. Qr igit venalitiarij sciũt facile decurri ad nouitiorũ emptiõeꝫ idcirco interponunt veteratores: vt ꝑ nouitijs vendãt Quid tã ꝯtrariũ ꝙ he due iuriscõsultorũ sentẽtie. Quid magis ad surdũ ꝙ nõ dico iter eas non iudicasse: sed eas aut ambas scripsisse aut cõtrarias eẽ nõ vidisse. Et ꝙto plura in rebus vt coiectura ducimur essent debet cum in vbis tot sint ⁊ tã manifeste ꝯtraria. Ego vtũstituto officio fugar: ⁊ inter hos duos sentẽtiã ferã: qñ alteri⁹ diffinitio a me tolli nõ põt potior mihi videt Vulpiani opinio: ⁊ cum ceteris scriptorib⁹ cõueuire. Venalitiarũ mãgones dicũt venalium hominum. Martia. Milia ꝑ puero centum me mango poposcit.

Venalitiarij: Mãgones Martialis

ℂ Epitome cap. cccclxxvii.

Tametsi latine quotãnis ꝑ singulis annis aut singulos annos seu vt quidaꝫ loquũtur: annuatim dicatur tamen min⁹ latine dixeris quot diebus pro quotidie: ⁊ quot mẽsibus ꝑ in singulos menses aut singulis mensibus ⁊c.

ℂ Macinell⁹ tñ ostẽdit etiã quot dieb⁹ ⁊ qt mẽsibus ab latinis dictũ. cuius prius ꝙ vba recitẽ meminerim⁹ illud qđ d: vel quot dieb⁹ legetur esse a legor legaris: nõ aũt a legor legeris. Verba Macinelli sunt. Sicuti quotannis d: ꝑ singulis annis: ⁊ ita ⁊ quot diebus ⁊ quot mensib⁹ pro singulis diebus mensibusve dici põt. Unde Cato de re rustica capite. xliij. sic ait. Si voles vinea cito crescat ⁊ olea quã severis: semel ĩ mẽse sarrito sulcos ⁊ circumcapita oleagina quot mensibus [donec trime erunt] fodere oportet eodem mõ ceteras arbores procuratio. ⁊ Plautus in sticho inquit. Vos meministis quot caledis petere dimensum cibũ. Qui minus memi-

mãcinell⁹ Plautus

niſtis quod opus ſit facto facere in edibus Varro preterea de lingua latina: vbi de via ſacra loquitur ſic ait. Qua ſacra quot mēſibꝰ feruntur in arcē. Apule. lib. xj. Quot dies obibā culture ſacroꝝ miniſteriū. ¶ Hec hactenꝰ Nicolae rubee doctoꝝ antiſtes mihi notāda [curſim nāqꝫ Laurētij opꝰ perlegimꝰ] occurrerūt. Si q̄ alia forte occurrēt: ijs adijciemꝰ. Poterūt qꝫ alij lingue latine ſtudioſiſſimi plura forſitan dephendere. tu vero hec qualiacunqꝫ a nobis primum animaduerſa hylari fronte ſuſcipies. Viue ⁊ vale. Meqꝫ vt facias ama. Datū Venetijs pridie calen. Feb. Mil. cccc. lxxxij.

Peroratio Mancinelli

¶ In annos: quot annis. Cap. cccclxxvij.

Nihil intereſſe Pōponiꝰ apud Vulpianū ſcribit vtrū in annos ſingulos vel quot annis. an in ſingulos mēſes vł q̄t mēſibꝰ: an i ſinglos dies vel q̄t diebꝰ legeť. Ipſe qꝫ huic ſententie acceſdo: proinde et ſi annui legenť tot aureis: idē erit dicēdū. Corrūpere eſt illud Vulpiane atqꝫ Pōponi linguā latinā nō adiuuare. Quis vnq̄ dixit: quot diebꝰ ⁊ nō potiꝰ quottidie. Quis etiaꝫ quot mēſibꝰ ⁊ nō potiꝰ ſingulis mēſibus. Cur etiā nō addimus quot horis: quot noctibus: q̄t luſtris. Qđ ſi q̄s hoc mō loquať intelligemꝰ q̄dē ex ipſa vboꝝ ſerie q̄d velit: tm̄ vt barbare locutū rephendemꝰ: ⁊ ne deinceps ita loquať admonebimꝰ: nō aūt formulā alijs loquēdi trademus: vt vos facitis. Iabolenꝰ meliꝰ vini inq̄t falerni: qđ domi naſciť quotannis: vel in ſinglos annos binos culeos heres meus Titio datam. Quidā aduerbiū hinc ducūt: qđ eſt annatim. vt Pli. li. ij. dicēs. Herodoto teſte q̄ tradit ſingla millia talentū annuatim thuris penſitaſſe arabes regibꝰ perſaꝝ. ¶ Epitome ca. cccclxxviij.

Annuatim

¶ Turba pprie ⁊ primū ſignificat perturbationē vt verbū turbo ⁊ grecū [ ] Nā idē qđ turbo ſignificat declarat. ſecundario tm̄ ſignificat cetū turbonē facientē: aliqñ duoꝝ hominū. Statiꝰ in Achilleide. Nos duo turba ſumus. Rixa vero tametſi vt plurimū duoꝝ corrixatio tamē inter plures quoqꝫ reperiť Errāt autē q̄ pro inſtrumēto qđ pueri ſcutica agūt: et vulgꝰ trochū appellat cū aliud ſit turbonis nō turbinis genitiuū hr̃e docēt: cū tribꝰ turbōis ſit gladiatoris dūtaxat nomē: vt apud Horatiū in primo ſermonū. Turbonis in armis. Nec recte ſentiūt qui pro carduo cardonem dicunt

Turba

¶ Inter turbam ⁊ rixam. Cap. cccclxxviij.

Inter turbā ⁊ rixā teſtimonio Vulpia. rectiſſime Labeo ait multū intereſſe. Nāqꝫ turbā multitudinis hoim eē perturbationē ⁊ cetū. Rixā etiā duoꝝ. Videnť Vulp. ⁊ labeo ſentire turbam ſuapte natura ſignificare multitudinem. ideoqꝫ turbam in altero ſenſu eſſe perturbationē multitudinis. Ego vero potius primū ac naturalē ſenſum eſſe perturbationē: qđ docet verbū et ea ſignificatiōe ductū turbo turbas: ꝑturbo: deturbo: diſturbo; cōturbo; que nequaq̄ ad ſolā multitudinē referunť: et turbo turbinis et homo turbidus q̄ eſt iracundus etiā cōtra vnū et multa turbida dicunť. Ipſa quoqꝫ greca origo [ ] approbāt hūc eūdē ſenſuꝫ. Ceteꝝ q: multitudo nō fere vacat ꝑturbatiōe ⁊ ipꝫ appellamꝰ turbā: ⁊ colluuiē hoies viles ⁊ cōtēptos dicimꝰ et fecem ⁊ ſentinam: nō q hoies ſunt ſordes fex ſentina: ſed q ſordidā ⁊ abiectam vitam agant. Terentius in andria. Sed ſi tu denegaris ducere culpā in te oēm trāſferet: tū ille turbe fient. Nempe inter Simonē ⁊ Pamphilū inquē omnis culpa trāſfereť: erga turba erit īter duos: ⁊ idē in eadē ait. Dij veſtrā fidē q̄ d turbe eſt apd forū: quid illic hominū litigat. Ego nō nego aliquando turbā inter multos quēadmodū rixam non ſemper inter duos cuius multa exēpla ſūt ſed etiaꝫ inter plures: vt apud Liuiū. Eo anno Rome cū per ludos a ſabinoꝝ iuuētute ꝑ laſciuiā ſcorta rapereнť cōcurſu hominū rixa ac prope preliū fuit. Et non longe poſt Cū cōuerſus in patres impetus eſſet cōſulū inter curſu rixa ſedata eſt. Sed Teren. fortaſſe adiecit q̄d hominū illic litigat q: verbum turbe non ſatis ſignificatum erat perturbationem eſſe multoꝝ q̄ꝙ ⁊ illud turbe non minus ꝓ multitudine hominū accipi pōt: q̄ ꝓ turbatiōe: cuꝫ ꝑtertim de perturbatiōe adijciat: quid illic hoim litigat. Sed de vno nō attinet diſputare: vbi infinita ſuppeditant. Dixi a turba fieri turbo cuiꝰ genitiuū grāmatici quidā volūt eſſe pro ludibrio illo inſtrumento turbonis: qđ vel ex hoc falſuꝫ eē documentū eſt q formā acumine faſtigiato vocanꝰ turbinatā ad ſimilitudinē ligni illiꝰ. Fallūtur igiť ipi grāmatici in turbo turbonis quō cardo in cardonis: qđ nec ipſum inuenitur.

Terentius

Turbo nomen.

Cardo

¶ Epitome capitis. cccclxxix

¶ Exauctorare eſt ducē ab imperio ſuo dimittere vel miſſum facere militem illumqꝫ donare plerūqꝫ miſſione militie.

¶ De hoc igiť vocabulo de quo prius latius dictum eſt nō recte ſentit Iulianus Iuriſcōſultꝰ

¶ Ignominioſa miſſio. Cap. cccclxxix.

Ignominioſa aūt miſſio: ſi Iuliano credimꝰ: totiens ē quotiens is qui mittit adijcit nomiatim ignominie ſe cauſa mittere: ſemper eñ debet iperator addere: cur miles mittatur. Sꝫ ſi cuꝫ exauctorauit inter infames efficiť. licet non addiſſet ignominie cauſa cum exauctoraſſe Pace tamen Iuliani exauctorare eſt ducē ab imperio ſuo dimittere vel miſſum facere militem illūqꝫ donare miſſione militie plerūqꝫ: vt apud Quin. in milite Mariano Pater huic emeritis bello ſtipēdijs tū cū tota ſubnixum. Numidia fregimus iugurthā. exauctoratus armis manꝰ agreſti labore ſubegit. Titus. Liuiꝰ ab vrbe cōdita lib. xxxv. Volonum quoqꝫ exercitus qui viuo graccho ſumma fide ſtipedia fecerat: velut exauctoratus morte ducis a ſignis diſceſſit. Et in. xxix. Vbi hoc modo exauctoratum equitē.

Ignominioſa miſſio.

Exauctorare.

Titus

cũ gratia imperatoris viderũt se quiſq; excuſa re et vicariũ accipere. Et in .xlij. vbi is veniſſet: oẽs milites exauctorati domũ dimitterent̃ pre ter quinq; millia ſociũ: his obtinere circa arimi nũ prouinciã ſatis eſſe. Idẽ li. xlv. Poſtero die cõcione aduocata de reb⁹ a ſe geſtis: et de iniuria tribuni bello alieno ſe illigantis vt ſue victorie fructu ſe fraudaret cũ deſeruiſſet milites exau ctoratos dimiſit. ¶ Epitome cap. cccclxx.

¶ Depect⁹ nõ ſemper eſt turpiter pactus vt de peruerſionem ſignificet: ſicut in demens et deſi piens: ſed pro ſimplici accipitur potius cũ quo dam incremẽto ſicut: demiror: deambulo demõ ſtro: deoſculor: depigo: depoſco deuito: deguſto demoror: demulceo: et multa alia.

¶ Depectus. Cap. cccclxx.

Depectus. decõpoſita

Depectus (ſi Vulpiano credi mus) dicit̃ turpiter pact⁹. Mihi au tẽ pro ſimplici poti⁹ accipi videt̃: id qd in multis fit: vt demiror: deambu lo deſumo: demonſtro: deoſculor: depigo: depo ſco: deuito: deguſto: demoror: depecor: demulceo q; ſi qñ reperiat̃ p turpiter: qd non memini re periſſe me: id fit non magis vt ppoſitionis qua hoc verbũ cõponitur q̃ vt ipſius verbi qd citra cõpoſitionẽ nõnũq; turpẽ pactionẽ ſignificat. Cicero in paradoxis. Si quotidie fraudas deci pis: poſcis: paciſceris: auferes eripis Si ſocios ſpolias: erarium expilas: Si teſtamẽta amico rũ expectas ac ne expectas quidẽ atq; ipſe ſup ponis. hec vtrũ abũdantis an egẽtis ſigna ſunt Exemplũ vero q depectus nõ ſignificat turpi ter pactus ſed tm̃ pact⁹ apud Terent. in phor. Ita me bene dij ament: vt mihi liceat tã diu qd amo frui ita depaſci mortẽ cupio. Tale eſt hoc Terentianũ quale illud Vergilianũ. Vitãq; vo lunt p laude paciſci. Illud q̃ apd Mar. Tul. ſ. rhetor. Quidã cũ circũcideret̃: neq; effugere vl lo mõ poſſet depect⁹ eſt cũ hoſtib⁹: vt arma et impedimẽta relinqueret: milites educeret ita q; fecit armis et impedimẽtis amiſſis pter ſpẽ milites cõſeruauit. Nõ eſt accipiendũ p turpi ter pact⁹ ab auctore eſſe poſitũ: qppe q̃ cauſam narrat de qua ↄtrouerſia eſt an ille turpiter pa ctus ſit: nõ aũt factũ hois dãnat et aliquotiens factũ hoc paulo poſt pactionẽ vocat: et in libris ad Herẽnũ: hanc eãdẽ rẽ geſtã ita exponit: vt qd erat ſui officij neq; accuſet neq; excuſet: ſed tãtũmodo pactũ iter Popiliũ et gallos ita fuiſ ſe ſignificet: hãc cõtrouerſiã ab accuſatore atq; reo declamandam proponat.

Cicero.

Terẽtius

Tullius.

¶ Epitome cap. cccclxxj.

¶ Oĩs lapis pcioſus tã lucid⁹ q̃ nõ lucidus ſi magn⁹ eſt vocari põt gemma: ſi paru⁹ gẽmula aut lapillus. Myrrhina q̃ iter gẽmas reponit Pli. Margaritã aũt ſiue margaritũ multi gem mã negãt: eſt tñ lapill⁹. nec ſi diſtiguit̃: vt Ser ui⁹ in textu docet: ſed eſt margarita q̃ in cõcha naſcit̃ et cõchiliũ dr: a vulgo aũt perla. a Plinio vo atq; Solino appellat̃ vnio q ſemper diſti cta naſcit̃. Eſt aũt vnio ſic maſculi gñis vt oẽs

Vnio

cõſentiũt. Sʒ p vnanimitate neſciuit an lectuʒ ſit: et ſi legat̃ nõ tñ erit. femini gñis ſicut nec ta lio. ſtellio curculio. et ſenio: qd ille ſimile ẽ Per ſius. Scire erat in votis qd dexter ſenio ferret

Perſius

¶ Gemme lapilli. Cap. cccclxxj.

Gemmas lapilloſq;. Vulpia. ſic diſtinguit: dicẽs gẽme aut ſunt p lucide materie: q̃l vt refert Sabin⁹ ad Vitelliũ. Serui⁹ a lapillis eo di ſtinguebat: q gẽme eẽnt plucide materie velut ſmaragdi: chryſoliti: amethyſti lapilli cõtrarie ſuperiorib⁹ nature. vt aſciani neuentani. Mar garitas aũt nec gẽmis nec lapillis ptineri ſatʒ cõſtituiſſe idẽ Sabin⁹ ait: q cõcha apd rubruʒ mare et creſcit et coaleſcit. Myrrhina aũt vaſa in gẽmis nõ eẽ Caſſius ſcribit. Hoc falſuʒ eſſe pace hor quattuor iuriſcõſultorũ cũ oẽs aucto res pbãt quor. Pli. titulũ de gẽmis nõ tranſlu cẽtib⁹ fecit: et myrrhina in gẽmis nũerat: et oẽs lapides pcioſos preter margaritã noĩe vno: qd tm̃ latina lingua hʒ: gẽmas appellat: tũ ipa rõ. Nã qs nõ videt lapill⁹ qd gñale eſt nomẽ oĩm paruor lapidũ: ſʒ ſub intellectiõe pcioſius eſſe qd gẽmula. Nã gẽmas etiã accipim⁹ multorum cubitor inueniri: quas vt lapides non lapillos appellare poſſumus ita cuʒ minute fuerit lapil los appellare debem⁹ q ſi hi lapides tã grãdes tranſlucidi ſiue perlucidi non fuerint q̃les ſũt imperfecti: nunquid vocabimus eos lapillos. Quid hoc ridiculum magis. q ſi etiam omnis lapis lucidus gemma eſt: etiam pariũ marmor quod in modum vitri tranſlucidum eſt: gemma erit. Poſtremo reperimus eiuſdem coloris la pides quoſdam permixtim conſtare ex perluci dis et non perlucidis et ita permixtos natura: vt poſſis partem appellare gemmã partem la pillũ. Curtius li. viij. cum dixiſſet gemmas mar garitaſq; mare littoribus infundit: pauloport de eiſdem indis ait. Lapilli ex auribus pendẽ tes profecto perlucidi intelligendi ſunt. et itẽ libro. x. de rege indo. Pẽdebãt ex auribus inſi gnes candore ac magnitudine lapilli. Marga ritam vero ſiue margaritum quis negare lapil lum poſſit: quẽ ſemper eſt puſillus lapis. Ego quidem cãdidos illos lapillos ex indi regis au ribus pendentes margaritas interpretor. Ho ratius cum inquit. Nec magis huic intra ni ueos virideſq; lapillos: de margritis et ſmarag dis intellexit: Margaritã aũt ſicut lapillis for ſitan nego. ita gemmis fateor non contineri: quod fere omnes concedant. Seruius tamen grammaticus: quaſi multi aliter ſentiant inqt ſane multi ſeparant gemmam a margarita: vt Ci. Nullam gemmam aut margaritas et gem mas volũt dici diuerſi coloris Margaritas ve ro albas vel gemmas integras margaritas p tuſas. Hec Seruij opinio ab omnibus et ab ip ſa veritate diſſentit. Eſt eñ margarita que in concha naſcitur: et conhilium dicitur quam vul go perlam appellant. Hec etiam vocatur vnio: vtdẽ Pli. ait: quia nunq̃ niſi indiſtincta repe

Gemme. Lapilli.

Curtius

Horatius

Seruũ opi nio ɔtria oĩ bus.

riaſ: eſtq; gnis maſculini. nā feminini illō quo nunc quidā pro vnanimitate vtuntur nec aucto ritate nititur [Neſcio enī apud quē reperiaſ] nec arte cum deberet eſſe maſculini potius ge neris vt talio: ſtellio: curculio.

¶ Laurentij Vallēſis Patricij Romani de lin gua latina ꝙ optime meriti ꝯmētarioꝝ grāma ticoꝝ ſcdm lingue latine elegātiā libroꝝ ſex ab Aſcēſio ꝯpēdioſe explanatoꝝ. Finis.

¶ Queriſ. Utrū om̄is noīatiuus ſit oīs pſone. pter quattuoꝛ noīales. Arguiſ. ꝙ nō ꝑ regulā grāmaticalē dicentē ꝙ oīa noīa et ꝓnoīa ſunt tertie pſone igiſ. Itē Priſ. ait Cū noīa eēnt in certa in pſonis acceſſerunt ad tertiā magis ſi bi aptā igr̄ i oppoſitū arguiſ. Nā oīs noīatiu⁹ pter excepta ſignificat rē loquētē de ſe: vt de ſe ⁊ ſic ē pme pſone: vt ē hō q̄ loq̄ſ: aut ſignificat rē loquentē ad aliū vt ad aliū: et ē hō ad quē qs loq̄tur ⁊ de alio: vt de alio ⁊ eſt hō de q̄ qs loq̄ tur ⁊ ſic de aliis igiſ. Ad queſtionē reſpōdetur per duas ꝯcluſiōes. Prima iſta duo ꝓnoīa ego et nos in mente ſunt naturaliter pme pſone et iſta duo tu ⁊ vos ſunt act⁹ ꝓnoīales ſincathego rematici ſignificatiōe ⁊ officio naturaliter ſcde pſone. Scd̄a oīs noīatiuus ⁊ obliqu⁹ noīales ⁊ pticipiales mētales ſunt naturaliter indifferē ter oīs pſone: qd̄ patet ꝑ rationē poſt oppoſitū etiā eis ꝯueniūt oēs modis loquēdi vt dictuꝫ ē Et ad rōnē añ oppoſitū d̄r ꝙ hec regl'a. Om̄ia noīa ⁊c. daſ iuuenib⁹ ⁊ nō ꝑfectis in grammati ca ⁊ ſic patet ſolutio.

¶ Jodoci Badij Aſcēſij in laurētianā de ſui ⁊ ſuus reciprocationē ad tortelliū prefatio

¶ Epitome.

¶ Cū tāta eſt hui⁹ ꝓnoīs ſui eiuſq; poſſeſſiui ſuus in oꝛatiōe vis atq; ptās: ꝙta fungiſ pluto nis in reꝝ poſſiōe: nō ꝯtēnēdū eſt ſequēs de re ciprocatiōe eoꝛundē opuſculū: cuꝫ ei⁹ cognitio ſit perq; neceſſaria ⁊ in primis difficilis. q̄ppe in qua maximi quiq; doꝛmitaſſe cōperiūtur:

¶ Reddit igiſ ipm̄ toꝛtelliū ceteroſq; lectores ex difficultate ⁊ vtilitate opis atteros: ſꝫ pluſq; id facit beniuolū reddidit ex ei⁹ a dqueꝫ ſcribit meritoꝝ ⁊ dignitatis ꝯmemoratiōe. Docilē vo ex oꝛdie ꝓcedēdi. nā pollicef ſe pſciani pcepta vbi min⁹ recipiēda ſunt refellere. et ſua de hac re diligēti⁹ tradere. Utiſ ergo iucūda ꝯpatiōe hui⁹ ꝓnoīs ſui ⁊ ſu⁹ ad plutona. q̄ terti⁹ q̄dem deoꝛuꝫ ſꝫ tū ditiſſim⁹ eſt habit⁹ de q̄ tū re lōga eſt apō macrobiū de ſomno Scipiōis cōcerta tio quō dis ſeu plutō dicat cū ſit inferioꝝ ⁊ moꝛ tuoꝝ de⁹: veꝛ inferos hic eē ꝯtēdit. ⁊ duplicem eē moꝛtē. de qua re apō ipꝫ videre lꝫ Quātū vo ad hūc ꝯparationē: certū eſt in fabulis eē ſaturnū filios ſuos deuoꝛare ſolitū materna tū īduſtria receptos tres Jouē q̄ in dicteis mōtib⁹ ſuat⁹ ob id celi moderationē obtinuit. Neptunū qui inter naues ſuat⁹ maris iperiū ſceuūq; triden tē ſoꝛti⁹. Et plutonē in terris cuſtoditū ⁊ ob id inferoꝛū deū: ditēq; vocatū aut ꝙ in viſceribus terre lateāt fere moꝛtaliū diuitie: aut ꝙ tūc de mū be. bri credebanſ ac diuites cuꝫ ad elifium

fuerint trāſlati Uerum haꝝ poteſtatū voluerūt eſſe cōmunionē: ita vt ſinguli ſupni īferni ⁊ me dij dici poſſi nt. vn̄ ⁊ īſignia triſoꝛmia hn̄t Jup piter telū triſulcū. i. flumē. Neptun⁹ tridētē vi delicet fuſcinā. Et plutō ſeu moꝛe noſtro Plu to [nā q̄ apō nos in o exeūt fere i on exeūt apō grecos vt Plutō. Liceron. Laton ⁊c.] cerberū canē tricipitē. Ois aūt [vt Auguſtin⁹ q̄ teſta tur] reꝝ partitia ſit per meū ⁊ tuū: ac ſuū: q̄bus ablatis oīa fuerit cōmunia: ſed finem facio.

¶ Laurētij Uallēſis ad Johānē Toꝛtelliū are tinū cubiculariū apoſtolicū de reciprocatione ſui ⁊ ſuus Libellus plurimum vtilis.

Singularis tua io hānes toꝛtelli: tū erga me beniuolētia: tū de meis: ꝙtulecūq; ſunt ſris opinio. iſq; preci pue q̄ ad eloquētiā ſpe ctāt: facit: vt q̄cq̄d de elegātia lingue latine q̄ prim⁹ ad eloquētiaꝫ gd⁹ eſt: ānotato: id oē ad te potiſſimū ſcribā: cū pſerti nihil ei⁹ gn̄is tā exiguū ꝓficiſcaſ a me: qd̄ non tuo iudicio ne dicā an amoꝛi: magnū eē videaſ. Non repudia bis igiſ hoc tāq; exiguū: qd̄ de ꝓnoīe ſui cū ei⁹ deriuatiuo annotaui velut appendicē q̄ſtiōis il li⁹ vbi q̄ ſunt huic cū gn̄is pme ac ſcde pſone cō munia queādmodū ſcis diſſeruimus. Nā illic q̄ triū oīm: hic vo q̄ vni⁹ tm̄ ꝓpa ſunt explicanſ: eaten⁹ pꝛorſus q̄ten⁹ ptinet ad reciprocationē Dui dicat aliq̄s periguа periliſq; materia: nec ſatis ſcribi digna. Iſti ergo [vt itādus eſt eti in pncipio marie ꝯtētus operis] affirmo nō taleꝫ ſibi introgreſſo eā viſuꝫ iri: ſꝫ magnā ꝓfundā ſi nuoſaꝫ: ſiſemq; labyrītho cuidā etiā ſi Mino taur⁹ nō ineſſet. vt ve liceat Uirg. vſu dicere. Dic laboꝛ ille dom⁹ ⁊ inextricabilis erroꝛ. Ubi vtinā nō pleriq; falleremur: nō mō plebei: ſꝫ et pricipes in dicēdo ac Theſeo pares: q̄ filo illo Ariadnes aut non vtimur: aut abutimur neq; de nr̄a tātū mēoꝛia: veꝛ de aliq̄t iā primis ſclis loq̄ꝛ. In q̄b⁹ vix q̄ſpiā vitio hoc nō laborauit vl' vtēdi iſto ꝓnoīe. cū nō opoꝛtet: vl' n̄ vtēdi cū opoꝛtet At ꝙ vſitato. neceſſario ꝙ te ēt dignita tis vocabulo: etei vt ſupſedeā ōgn̄e hoc toto di cere: ꝙtū grāmaticis: dialecticis: philoſophis vtiq; i his q̄ metaphiſica vocāt: ꝙtū theologis iuriſperitis oꝛatorib⁹: ꝙtū demiq; oib⁹ ſermone vtētib⁹ ꝯducit reꝝ vboꝛūq; interptatio: qd̄ ꝓ priū eſt elegātie: certe hoc cui⁹ vim iuſq; inter ptamur tāti faciendū eſt inter cetera vocabula ꝙti Pluton iter reliq̄ nomina triū maioꝝ deo rū ⁊ vn⁹ ⁊ frater terti⁹. Rides viciſſim ꝯpatio nis hyperbolē. Tu vero vl' p me lꝫ rideas tecū vna etiā riſurū: cū vt inq̄t Hoꝛa. Ridētē dicere verū vetat Rideas inq̄ nō derideas. nā ⁊ ꝓpi⁹ ad vitatē accedet mea ſuplatio ridicula ꝙ tua cū detractiōe deriſio: nec nihil bellat nec incō cinna nec inepta ſane cōpatio erit. Siquidem

Beniuolū facit.

Attentum facit

Doratius Sui pluto ni cōpaſ.

queadmodũ tres filij ſaturni: ſi vetuſtati credi-
mus: oia inter ſe diuiſere: vt Juppiter celũ. Ne
ptunus maria. Pluton īferos ſortiref: ita tria
pronomina ⁊ inter ſe germana: ⁊ intercęteras
voces pmaria: tū oēm perſonaꝝ numeꝝ cōple-
ctunf [Ego ſimile Joui cuius prima: eſt digni-
tas: tu ſile neptuno cuius ſcda: ſui ſile Plutoni
cuius tertia] tñ oia per totidē deriuatiua cuiuſ
qꝫ ſingula ſibi vēdicāt. Nā quid eſt qđ nō meũ
aut tuũ aut ſuũ dici queat. ⁊ licet ſui nō ptineat
tertiā oīno perſonā: tñ illiꝰ veluti fōs eſt: perqꝫ
ipm ea tota nūcupaf: ditius nimirũ ac locuple
tius vtroqꝫ alioꝝm qm plures voces poſſidet
tertia perſona qꝫ relique. ⁊ hinc qꝫ Plutoni cō-
parādũ q̄ dis a diuitijs ⁊ eadē cauſa grece Plu
ton appellaf. Eo quidē magis qꝫ ſicut Pluton
defectũ lucis ſentit eiuſqꝫ imperiũ oē ex alieno
pēdet orbe: qꝫ hinc illuc aīe deſcēdūt ſine quibꝰ
nō exiſteret illiꝰ regnũ: ita ſui ⁊ defectũ noīati-
ui hꝫ: ⁊ niſi regimē ciꝰ aliūde pendeat neq̄t ſub
ſiſtere: ⁊ qđ ad rē maxime facit: queādmodum
Plutone pſide bñ maleqꝫ factoꝝ iudicia exercē
tur: ſic in vſu dictiōis eiꝰ bene maleqꝫ loquētes
pcipue iudicantur. Ut q̄ ex hoc iudicio abſoluti
diſceſſerint. Jj optimo iure tanq̄ ad Elyſium
eant: cuncqꝫ Uirgiliano Anchiſa dicāt. Quiſqꝫ
ſuos patimur manes: exinde per amplũ mitti-
mur elyſiũ: ⁊ pauci leta arua tenemꝰ. Quare ſi
pronomē iſtud tanto deo cōparari pōt cur eius
tractatio per exigua perqꝫ exilis exiſtimef. Li-
buit iocari Johānes dū noſtrā materiā: munꝰ
videlicet in te meũ nō eē tantopere cōtēnendũ
oſtēdere volumꝰ: ſed id ipa tractatio planũ fa-
ciat: meqꝫ nō mō potuiſſe illā labyrintho cōpa-
rare: ſed fortaſſis etiā intus minotauꝝ. i. deſpe
rationē habēti. De cuiꝰ natura: ⁊ vſu cũ alij ve-
teres grāmatici nōnulla: tñ Priſc. cui inter hos
fere tribuif palma: p multa pcipit: ⁊ haud ſcio
an vlla de voce diligētius: vt mirer ſic lapſaꝫ lo
quēdi ꝯſuetudinē deflexiſſe de via. Nos huiꝰ er
roris cauſas vt aberrātes reducamꝰ in viā quo
ad facultas feret aperire: etſi qua pterea tradi
poterūt forte diligentius tradere conabimur.

Epitome capitis.cccclxxxij.

Cũ greci lōge aliter vtanf pronominibus q̄
latini: ſua aūt cuiqꝫ lingue ſit ſeruāda phraſis:
nō imitabimur grecos in ſermone latino: ſꝫ la-
tinos: qđ qui non fecerunt nō recte loquuti ſunt
nec docte preceperūt. Greci eñ pronominibꝰ
primitiuis etiam pro deriuatiuis vtūtur quod
nobis non licere preſcriptum eſt. Multiſqꝫ cō
poſitis que nobis abſurdiſſima forent.

Quinetiā ſui apud eos noīatiuũ hꝫ hos q̄ in-
terpretaf q̄ cuiꝰ dtīs pferf hu nā oy ponif p
u. gtūs hi: ſcribif tamē hoi. Actōs he. Jnduali
ſphoi qui duo ⁊ quos duos: ⁊ ſphin quoꝝ duorũ
⁊ ſphis [ſic eñ proferf ſpheis]. i. quibꝰ duobꝰ
et pdaliter ſphon ſui ſphiſi ſibi: ſphas. i. ſe. Jn
deriuato autē heos. i. ſuus. Re. i. ⁊ ſpheteros
etiā ſuꝰ. p quibꝰ vtunf autoy. Profert aūt aftu.
i. ipius ⁊c. ⁊ per ꝯpoſitionē heautu. i. ſui ipſius
heauto. i. ſuiipi. heautō [proferf tamē heaftō]
id eſt ſeipſum ⁊c. Jtem heminheautois [pferf
autem himinneaftis] id eſt nobiſipſis.

Jn quo diſtent ſui ⁊ ſuus inter nos ⁊ grecos

Cap.cccclxxxij

PRincipio quoniā Priſcianꝰ
pleraqꝫ ad grecā figurā reuocat: et — Pronomina greca
hoc in pmis pnomē de quo agimꝰ
iudicandũ eſt multa eē cũ alibi tuꝫ
vero hic inter nos grecoſqꝫ diſſimi
lia. Primũ apud illos ſui: id eſt
: nō frequēti ſa-
ne in vſu: ⁊ ſuus. i.
in minꝰ frequēti eſſe apud nos vero q̄ frequen
tiſſima. Deinde p his duobꝰ apud eoſdē aliud
pronomē. id eſt .vſur-
pari qđ pprie eſt ipſius: ipi ipm ipo: vel ex vtro
qꝫ ꝯpoſitũ ⁊c. ⁊ licet nō nihil dif-
ferant: tamē crebro illō p hoc poni: vt vix ſcias
quid inter ipa interſit. Neqꝫ me fugit ad ſignā-
dā differētiā aliud aſpirari ſolere: cũ p hoc po
nif ſed neſcio an oēs id ſcriptores obſeruarint
Certe nec oēs editiōes ſeruatũ habēt: et q̄ hñt
vix vbiqꝫ: ⁊ ſi vbiqꝫ haberēt: nō tñ in totũ ligue
latine reſponderet. Preterea hoc ipm ꝯpoſitũ
prime ⁊ ſcde perſone accōmodari nō ſolum ter
tie: vt :apud nos ſi vbũ
ſit e verbo: abſurdiſſimũ: attēdite nobis ſibi: ſi
ue nobis ſibiipſis: cum tñ ſignificet nobiſipſis.
Poſtremo apud Homerũ: [⁊ ſi ſunt alij] ſerxē
ties in locis reperiri. v. hoc eſt ſui ſibi ſe p — Homerus.
ciꝰ ei cũ eo: ſiue p illiꝰ illi illũ illo. Cuiꝰ auctori-
tatē imitatũ noſtroꝝ inuenio neminē: ita ⁊ ſuā
naturā interdũ deſerit hoc pnomē: et in locum
ſuũ aliud ſuccedere patif. Nō nobis adeo dene
gatũ eſt: vt ſicuti mei ⁊ meus: tui ⁊ tuus: ita ſui
et ſuus nequeāt alteꝝ pro altero poni cũ nō la-
tina ſit ſed barbara oratio: ego amo amicũ mei
vel tui. hic amat filiũ ſui pro meũ tuũ ſuũ: et hic
me credit oia facere amore meo: odio tuo: inui-
dia ſua p mei tui ſui: q̄ apud grecos nō eſt diffe — gtī pnoīm
rentia. Siquidē vt alibi pbauimꝰ ſui vt mei tui — pmitiuoꝝ
noſtri ⁊ veſtri: paſſiue ſemp accipif. Suus vo — paſſiue ſp
et meus tuus noſtrũ veſtrũ noſter veſter poſſeſ — capiuntur.
ſiue vel actiue: qđ Priſcianũ ignoraſſe ob grecā
forſitan imitationē q̄ mirũ tā verũ eſt. Cum er
go tot ſint qbꝰ a greca noſtra diſſentit oratio:
nō q̄d illi dixerint eſt intuendũ: ne in eundē in
quē nōnulli [ſicut oſtendē] errorē incidamus:
ſed quid noſtri quoꝝ auctoritate nitamur.

Epitome capitis.cccclxxxiij.

Ad cognoſcēdā naturā ſui ⁊ ſuus nō opꝰ eſt
diſtinguere tria cōſtructionũ gñā q̄ Priſc. diſti
guit cũ ſatis ſit vnā reciprocationē noſſe.

Nō eſſe tria genera ſed reciprocationē ſuffi-
cere. Cap.cccclxxxiij.

HEc prefatis ad rem ipam ve-
nio. Eius tria Priſcianus gñā facit. — Reciprocationem
Unũ qđ vocat reciprocũ cũ hoc pro — ſufficere
nomē in ſeipm reflectitur. vt Cato — docet
amat ſe. Alteꝝ qđ vocat trāſitionē: cũ per deri-
uatiuũ eiꝰ loqmur vt Cato amat ſuũ filium. ſiue

Catonē amat ſu⁹ fili⁹. Tertiū qḋ vocat retranſi-
tionē cū accedit alterū verbū: vl' in p̄mitiuo: ſic
cato p̄caƚ me vt ſui miſereat: vl' in deriuatio ſic
Cato p̄caƚ me vt ſui filij miſereat. Sꝫ optimū
fuerit ei⁹ ad litterā ſubijcere v̄ba: eaq; aliq̄ to
lōgius repetita q̄m nō in vni⁹ tm̄ q̄ſtiōis vſum
Verba Priſciani. repetent: q̄ hec ſunt. Poſſeſſiua v̄o in modis
ꝯſtruunƚ trib⁹: cū v̄ba vl' a poſſeſſore in poſſeſ-
ſionē: vel a poſſeſſiōe in poſſeſſorē: vel extrinſe-
cus trāſferunƚ. A poſſeſſore i poſſeſſionē: vt do-
ceo meū filiū: doces tuū diſcipulū: docet ille ſuū
auditorē. A poſſeſſiōe v̄o in poſſeſſorē. Paret
mihi me⁹ fili⁹: paret tibi tu⁹ cliēs: paret illi ſu⁹
ſeru⁹. Extrinſec⁹: vt doces tu vel ille meū filiuꝫ
doceo ego vel tu ſuū illi⁹ filiū. Sꝫ meli⁹ hoc p
retrāſitionē: vt rogat ille vt doceā ſuū filiū. Cū
ſit em̄ relatiuū exigit vt pri⁹ cognoſcaƚ pſona
poſſeſſoris ſui ad quā referaƚ. Et ſciēdū ꝙ oīa
poſſeſſiua poſſeſſoris q̄dē pſonā ſcdꝫ p̄mitiuū
ſignificāt: poſſeſſio v̄o ipa tertie ē pſōe: vt me⁹
tu⁹ ſu⁹ quō ꝛ noīa q̄b⁹ ꝯiūgūƚ: vt me⁹ pater tu⁹
filius: excepto vocatiuo q̄ ſolus in prime pſone
poſſeſſiuis iuenitƚ: cū ſcdē copulaƚ pſone: vt mi
pater: o mea tu: o noſter Chremes. Oīa tm̄ poſ-
ſeſſiua in gt̄ōs p̄mitiuoꝝ etiā v̄bis ſociata poſ-
ſunt reſolui: vt amicū meū moneo p amicū mei
et Euādriū filiū Turn⁹ iterfecit p euādri filiū
et Dauni⁹ fili⁹ ab Enea vict⁹ eſt. Pro Dauni fi-
li⁹. Hoc aūt intereſt ꝙ voce poſſeſſiui gen⁹ ꝛ ca-
ſus ꝛ numer⁹ ip̄i⁹ poſſeſſiōis oñdiƚ: ꝛ ſubſtāti-
ua q̄dē v̄ba poſſeſſiuis ꝯiūcta ad poſſeſſores
referunƚ: vt tu⁹ fili⁹ ſum ꝛ me⁹ pater es: ꝛ ſu⁹ ē
illi⁹ ſeru⁹. Et aliq̄to poſteri⁹. Nos v̄o primiti-
uis q̄dē. i. ſui ſibi ſe a ſe. vel p reciprocationē: vt
ſui potior: ſibi indulget: vel per trāſitionē: vti-
mur: vt hortaƚ me ille vt ſui potiar: rogat te ille
vt ſibi indulgeā. Poſſeſſiuis v̄o cū i eis fiat trā-
ſitio: vt ſui ſerui miſereƚ: ꝛ ſuo ſeruo p̄deſt: ꝛ ſuū
ſeruū diligit. Nec aliter pōt ſupra dictū poſſeſ-
ſiuū tertie pſone ꝯſtrui cū alijs extrinſec⁹ pſo-
nis: niſi per retrāſitionē: quō p̄mitiuū ei⁹. i. ni-
ſi pri⁹ a poſſeſſore ei⁹ p̄ficiſcaƚ in aliā v̄bi pſo-
nā. ꝛ ſic ab illa rurſus ad poſſeſſionem tertie ſi-
cut ad ſe vt rogat ille me vt ſeru⁹ ſu⁹ miniſtret
mihi vl' tibi: p̄caƚ me vt ſui patris miſerear: pe-
tit a te vt ſuo p̄ris filio. obſecrat Cice. Varronē
vt ſuū erudiat natū. Et notandū cū a tertia in
tertiā it trāſitio pſonā in dubiū venit poſſeſſio
ad quā ptineat carū vt rogat iſte illū ne ſuo no-
ceat filio. Ambiguū cui⁹ filio: ſuo iſti⁹ an illi⁹. i.
rogātis: an ei⁹ q̄ rogaƚ: quō ꝛ apō grecos

Dubiū ſit vtrū Platōis an ariſtote-
lis ſuū hec ille. Nō video q̄d opus fuerit hac di-
uiſiōe. cū ꝛ alia gn̄a ſeu alie ſpēs eſſe poſſint vt
poſteri⁹ apparebit: neq; hec ipa ſatis iter ſe di-
ſtincta ſint. Que em̄ ſpēs hec erit. Cato cupit
me amicū ſibi vel ſuū. Optat te coli a ſe ꝛ a ſuis
Rit domū tuā ſe auctore extructā ſiue ſua pecu-
nia: reliquā reip. teſtimoniū mee in ſe volūtat
Rex eſt domi ſue lex⁹ ſua gl'ia. Sua quēq; dele-
ctāt. Tertia p ſe ſtat: ꝛ alia plura: vt fortaſſe ſi-
cut expediti⁹: ita ſati⁹ fuerit hec oīa appellare re-
ciprocationē. Qḋ ꝓpemodū Priſci. ipe ꝯfiteƚ:
cū lōge poſt inq̄t. Nō aliter tm̄ hoc fit. niſi prius
a tertia pſona v̄bū aliqḋ vt dixim⁹: p̄ficiſcatur
ad aliā intrinſec⁹ pſonā: ꝛ ſic ab illa per retrāſi-
tionē ad eā reciproceƚ aliud v̄bū. vt rogat me
ille vt ad ſe veniā: petit te vt ſibi des: hortaƚ mi-
lites imperator vt ſe largo potiantur. Quapro-
pter hoc tamē ꝙ generali vocabulo [ſi modo au-
ſim dicere] ſolo vti poſſumus.

¶ Epitome capitis. cccclxxxiiij.

¶ Reciprocatio dicta eſt quaſi ei⁹ qḋ emiſſum
eſt in ſeip̄m receptio: ſicut ſpiritus reuerbera-
tus reciprocatur ꝛ vnda alluens littus ꝛ euri-
pus ad priſtinū curſum rediens.

¶ Eſt aūt euripus pars maris reſlua in boetiā
et phocidē qḋ q̄tidie ſepties ꝛ toties noctu re-
uertiƚ impetuoſiſſime. Vn̄ Seneca in hercule Seneca
etheo. Euripus vndas flectit inſtabilis vagas.
Septēq; curſus flectit ꝛ totidem refert.

¶ Vnde dicta ſit reciprocatio.

Capm̄. cccclxxxiiij.

Quod ex eo dictuꝫ eſt. ꝙ ſicut Reciprocatio vnde dicta
reciprocaƚ ſpiritus: cū recipit: ꝛ vn-
da viciſſim alluens littus. Et eurip⁹
ad priſtinū ſubinde curſum rediens
reciprocus eſt: ita hec p̄noīa alteꝝ primitiuū:
alteꝝ deriuatiuū ad id vnde p̄dierant reuertū-
tur: qḋ greci vo-
cāt Priſcianuſq; interp̄taƚ ſui paſſum: ꝛ ſui paſ-
ſionē: tū duꝫ: tū minus apte: q: ſui vt diximus
tm̄modo paſſiue accipitur: ſatis aūt erat reci-
procū ꝛ reciprocationē dixiſſe.

¶ Epitome capitis. cccclxxxv.

Fit aūt ſoloeciſmus p ſui ꝛ ſuus duob⁹ modis
altero dū hec ponunƚ vbi nulla ē reciprocatio:
altero dum non ponuntur vbi eſſet.

¶ Priore aūt mō frequēti⁹ peccaƚ in ſuus q̄ p
oēs caſus ꝙ in ſui: per qḋ nūq̄ fere peccatur in
datiuo ꝛ actō huiuſmodi exēpla ſunt Iohānes
nō venit ſed fili⁹ ſuus. Non eſt Iohānes ſꝫ filij
ſui. nō dedi Iohānis ſꝫ filio ſuo. nō amo Iohan-
nē ſꝫ filiū ſuū. Nō amor ab Iohāne ſꝫ a filio ſuo
per ſui ſic. monuerat mei Iohānes ſꝫ nō eram
tūc mēor ſui. Qui etiā tā barbari ſunt: vt dicāt
ego dixi ſibi. Ego nō v̄berari ſciſꝫ rari⁹. In his
oīb⁹ poniƚ reciprocū vbi nō ē reciprocatio. Al-
tero mō ediuerſo peccam⁹ dicētes. Iohannes
nō amat liberos ei⁹ p ſuos. Iohānes nō ē me-
mor ei⁹ p eo qḋ ē ſui. quā rē lati⁹ alibi apiem⁹.
Soloeciſmus q̄d ſit alibi docuim⁹. Nō eē dicē- Iuuenalis
dū ſoloeciſmū lꝫ ſic ſcribaƚ docet Iuuenalis di-
cens. Verba ſoloeciſmū liceat feciſſe marito.
Quō ſoloeciſm⁹ admittaƚ i ſui ꝛ ſu⁹. c. cccclxxxv Soloeciſmus p ſui et ſuus.

Et hac q̄dē quō ſit vtendū ex ſu-
perioribus liquet quoniā aūt mō aliqui
ea abutanƚ Priſcia. oñdit inquiens.
Tertie vero perſone poſſeſſiuum ſine voce alte-
ra ſignificante poſſeſſorem ſuum nō pōt adiun-
gi alij perſone ſe. Si em̄ dicā ſeruus ſuus mini-
ſtrat mihi vel tibi. ſoloeciſmum facio. Propo-

modus ipſe ꝑceptor: hoc ꝓnoīe abuſus eſt: nam
ego dixiſſē ipſiꝰ vt referat ad poſſeſſiuū potiꝰ
ꝙ ſuū: qḋ referri videt ad vocē alterā: qḋ ille nō
ſentit de quo latiꝰ poſtea. Sed cur de primitiui
ſoloeciſmo omiſit exempla: q̄ res mirū faciebat
ad hoc vitiū deuitandū: vt ego dixi ſibi. Nō eſt ſi
bi cure reſpu. tu fuiſti ſecū pro eo qḋ eſt ego dixi
ei nō eſt ei cure reſpublica. Tu fuiſti cū eo. An ꝙ
tēporibus eius in hoc nunꝙ aut vix vnꝙ pecca
bat: Quippe cū hac tempeſtate minꝰ in ſui pec
cet ꝙ in ſuus. ſicut em̄ datiuo ⁊ ablatō poſtpoſi
ta ꝑpoſitione cū: prout exēplis docui ⁊ nōnunꝙ
forſitā grō vt feci amore ſui vulgus vtit ita non
vtit actō ablatōq. Quis em̄ ſic loquit: vidi ſe: ꝑ
go ad ſe: indigeo ſe: redeo a ſe: ꝑfecto [qḋ ſciā]
nullus. Ut ſi recte ratiocinamur minor ſit eius
pars in qua peccat: vt pote nō plane per duos
caſus. At ꝟo in ſuꝰ per oēs. Per nrm̄ quale fuit
Priſciani exēplū ⁊ in appoſito: vt hoc eſt opus
ſuū per obliquos: ego ſum amicus fratris ſui: tu
nō places filio ſuo legiſti librū ſuū: pone hoc ad
pedes ſuos: libris ſuis fruor: in hortis ſuis cena
uimus: ꝓ eius ſiue ipſius ſiue illius. Que dici nō
latine: ſi qua ratio eſt reddi ita pōt: in primitiuo
quidē [ꝙ cū inter hunc modū loquēdi quem re
formidāt: ⁊ illū quo vtimur: nihil intereſt] palā
eſt eos [ſemper em̄ falſitas ſe ipſam ꝯuincit] ſua
ꝓfeſſione peccare. Ut nuper quēdā grecarū lit
terarū ignarū quē ꝙ negaret preter loquēdi cō
ſuetudinē dicēdū eſſe Ariſtoteles: ita ſuā percō
tatus. non Ariſtotelicus oēs dicunt: cūq ille re
ſpondiſſet etiā: ergo inꝙ veſtro teſtimonio dici
debet Ariſtoteles vt fieri poſſit Ariſtotelicus.
In deriuatiuo aūt qḋ ꝯſequēs eſt cū ſit hoc eiuſ
dē nature: qḋ illi tāꝙ genitori vel dn̄o vel duci nō
licet: id huic vel filio vel ſeruo vel militi nō licere.

Epitome capitis. cccclxxvi.

¶ Prima cā cur multi peccauerūt ē q: viderunt
ſummos authores vt Uirg. interdū dormitaſſe.
¶ Dicit em̄ Aenei. iiii. Nāq ſuā patria antiqua
cinis ater habebit pro ipſiꝰ. ⁊ in eiuſdē. iii. Uiui
te felices quibus eſt fortuna per acta Iam ſua:
pro veſtra. niſi ſubaudiatur vt. ſic Uiuite felices
vt quibus eſt fortuna per acta. Iam ſua. Aut cer
te reciprocatio potuit eſſe in eo quod ſublatum
eſt: vt ſit. Uiuite felices quibus eſt fortuna per
acta Iam ſua nō potuerunt nō dicere eē bti ⁊c.

Prima cauſa cur ſui ⁊ ſuus abutamur pro
eius vel ipſius vel illius. ca. cccclxxvi.

Prima cau ſa abuſus. Uergilius.

VErū hic qſpiā neq hac mea ratione
cōtentus: neq Priſciano tradēti ſa
tis fidei habēs aget nobiſcū autho
ritatibꝰ: opponetq Uirgilianū illō
Tū breuiter barcē nutricē affata ſi
chei. Nāq ſuā patria antiqua cinis ater habe
bat. Quod haud dubie illi ſimile eſt. Seruꝰ ſuꝰ
miniſtrat mihi ſiue ſeruū ſuū vidi: ⁊ cetera q̄ ꝓ
tuli pauloāte per oēs caſus exēpla. Ubi etſi ab
eſt ad qḋ referat ſuꝰ idē tn̄ ſubaudit: nemo em̄
dicat ſuus niſi de eo cuiꝰ habita ſit mentio: vt ſi
rogāti vbi eſt Titus reſpōdeas neſcio: ſeruꝰ ſuꝰ
eſt hic: vel ſeruū ſuū vidi. In quo ſi ſoleciſmus
eſt: ⁊ in verſu Uirgiliano ſit neceſſe eſt. Sin in
hoc nō erit falſo: ait Priſcianꝰ in illo eſſe. Quid
igitur ad hoc dicemus: Si Uirgilius damnamꝰ
tantum virum ⁊ poetarū latinorum longe prin
cipem: quis ferat ⁊ non eius authoritatem qua
libet ratione potiorem exiſtimet. Sin Priſcia
num. iam omnis huius ars ſubuertetur. nullam
q aut ſuperuacuam maximorum authorum fu
iſſe dicamus obſeruationem oportet. Ego etſi
video Priſcianū ſi modo animaduerterit id diſ
ſimulaſſe. Tamen ipſe non diſſimulabo aut iam
non diſſimulaui potius. Quippe qui ſuperiori
bus exemplis ſimile eſſe cōfeſſus ſum. Sed vel
poeticam licentiam excuſandam reor: vel ope
ris imperfectionem. Et enim credere libet Uir
gi. cum talem quendam verſum faceret Namq
ſuam patria liquerat tellure ſepultam: impedi
tum prima ſyllaba verbi longa mutaſſe formam
dicendi atq in ſoloeciſmum ſi dictu fas eſt inci
diſſe. An nō illud huic ex ſuperiori libro: et ſi nō
per ſimile tamen non diſſimile prorſus eſt. Ui
uite felices quibus eſt fortuna per acta iam ſua Aenei. iii.
ſcilicet eodem modo quo diceremus. Uiuāt fe
lices quibus eſt fortuna per acta Iam ſua. ꝓ ve
ſtra poſitum eſt ſua. Quod ſi quis dicat poſitū
eſſe pro propria recteq hoc dici vt id recte dice
retur Uiuite felices quibus eſt fortuna per acta
Iam propria: hic nihil dicat: cum ſuum etiā pro
ꝓprio acceptū naturā tertie perſone nō mutet:
nemoq ſic loquatur: eſt mihi aut eſt tibi ſuꝰ ſcri
bēdi mos. Nā illo huiꝰ eiuſdē poete verſu Quiſ
q ſuos patimur manes nō refert id ſuos ad pri
mā perſonā: q: reſoluenda eſt oratio. Nos pati
mur manes. ſ. quiſq noſtrū ſuos: cuiuſmodi paſ
ſim reperiuntur exempla: vt cū in bybliotheca
nos ad ſuū quiſq ſtudiū libros euoluerēmꝰ. Nē
pe cū libros euoluerēmꝰ: ⁊ ad ſuū quiſq ſtudiū
illos euolueret. Nō eſt autē huic Uirgiliano de Ouidius
quo diſputauimus Ouidianū illud ſimile. Re
ſpice Laerten: vt iā ſua lumina cōdas. Ubi nō
nihil rationis eſt: ꝙ vtrūq verbū eidem ſeruit
ſuppoſito. Hec igitur Uirg. authoritas: etſi qua
ſint eiuſmodi apō alios loca quorum nonnulla
poſterius attingentur vna extitit cauſa [vt iam
cauſas enumerare incipiā] vulgaris erroris.

¶ Epitome capitis. cccclxxvii.

¶ Secunda cauſa eſt quia multi libri corrupti
ſunt ita vt nos authores erraſſe putare poſſe
mus cum in ſcriptoribus ſit error.
¶ Queres effecit vt nō ſolū reciprocatiōe abu
tamur aut eā ꝓperā omittamꝰ verūetiā encliti
cā ꝯiūctiōem non ſuo loco ponamus. Uult enim
ſemꝑ poni in fine. Poteſt aūt poni in medio ſed
nō in ſolo. Uñ ineptꝰ eſt verſiculꝰ ille Dant duo
bos ipos cōpos cuſtoſq ſacerdos: q̄ aptior eēt
ſi more ꝟgiliāo hyꝑ ꝑ metrū feciſſ ſacerdoſq ⁊c.

Secunda cauſa. Ca. cccclxxvii. Secūda cā

ALtera: ꝙ nonnullis in locis ſiue homi
num ſiue temporū culpa libri corrupti ſunt
vt apud Ci. in Salluſt. ꝙ ſi iſtius vita Cicero.
memoriā vicerit aliā patres cōſcripti
nō ex oratione: ſed ex moribus ſuis ſpectare de

betis. Quē locū niſi emēdet: nō cōfidā me expo ſiturū. At ij qui ſe exponere poſſe ꝯfidūt vt i tota ſnia: ſic in ṽbo ſuis: q̄d ratio poſcat nō reſpiciūt. Nec ſolū cōis eſt huiuſmodi menda librorū: ſed etiā priuata in ſuis cuiuſq; codicib⁹. Nec aliūde factū eſt vtq; encliticā quidā preponant quorū ſunt Ebrardus ⁊ Alexander. niſi ꝙ Vir. male legunt: vt in illo verſu Se ſatis ambobus teucriſq; venire latinis ꝓ latiniſq;.

Epitome capitis. cccclxxviij

¶ Tertia cā eſt: q̄ ſepe nō reſpicim⁹ quomō accipiat̄ ſu⁹: aut quo referat̄ reciprocū atq; ita pu-

Vergilius. tamus malā eſſe reciprocationem vbi bona eſt.

¶ Ut enei. j. En priamus: ſunt hic etiā ſua premia laudi. vbi ſua non refertur ad priamum: ſed ad laudi. i. virtuti ſunt ſua. i. ꝑpria ⁊ debita premia. ſicutdr̄ dicam ſuo ordine. i. ꝑprio ⁊ debito. quam rem pluribus exemplis declarat textus.

Tertia cauſa. Ca. cccclxxviij.

Tertia cā Ac hec q̄dē cauſe. citra noſtraʒ forſitā culpā ſunt. Totidē aūt que ſequūt̄ nobis vtiq; aſſignande ſunt. nō nihil ex duab⁹ ſuperiorib⁹ alimenti ſumentes Prior q̄ſi nō ꝑuidem⁹ quo referat̄ hoc ꝑnomen quadā ambiguitate decepti: vt apō Virgilium. En priam⁹: ſunt hic etiā ſua ꝑmia laudi. Et apō

Quītilian⁹ Quint. Itaq; accedā in pleriſq; Ciceroniq; in ſ̄s acero: que indubitata ſunt breuior. In q̄buſdā paulū fortaſſe diſſentiā. Nā cū etiā iudiciuʒ meū oſtēdero: ſuū tn̄ legētib⁹ relinquā. quaſi id ſuū de Cic. dicat̄ nō de legētib⁹. Et alibi idē author cur Ciceronis exēpla ꝯtraxerit inq̄t. Que q̄ erāt lōgiora: nō ſuis verbis expoſui. Suis acciperēt pleriq; pro Ciceronis: cū accipiendum ſit eo mō quo illō: exponā altercationē noſtram ſuo ordine ac ſuis verbis. Idem quoq; in primitiuo contingit vt apō eundē. Nā ⁊ de filio nihil aliō perdiderat miſera niſi dies nec iā timebat ne ille quo fruebat̄ mori poſſet. Plācrib⁹ lachrymiſq; pene improbe dixerim parcius vtebatur Nec ſibi permittebat dolor lugere viuentē. Nā id ſibi ad dolorē refert̄ nō ad matrē. Per multa ſunt hui⁹ generis exēpla: in quib⁹ errādi ambiguitas eſt cauſa. Ibi minime qui non minus lubricus locus eſt: ex quadam rei ſimilitudine nobis labātibus vt illud qō bene dicit̄. Adoleſcēs a me aſſidue increpat̄: obiurgat̄: caſtigat̄: hoc ſuis nō placet: videatur ⁊ hoc bene dici. Adoleſcentē aſſidue increpo: obiurgo: caſtigo: hoc ſuis nō placet qō ipſarū ſtatim iudicio auriū ꝓbabile eſt: hoc aūt ſecus eſt perinde ac ſi dicas me increpare adoleſcētē aſſidue obiurgare: caſtigare: ſuis nō placet: niſi quis velit verba hec actia

Cicero. paſſiue reſolui poſſe: ⁊ huius generis locū illuʒ eſſe Cicero. Qui aūt annus ei prim⁹ ab honorū perfunctione aditū oīm conceſſu ad ſummā authoritatē dabat: is ei⁹ oēʒ ſpē: atq; oīa vite conſilia morte ꝑuertit. Fuit hoc luctuoſuʒ ſuis: acerbū patrie: graue bonis oīb⁹. Illud tranſeo qō in neminē niſi ſtultum cadat: vt hoc nō intelligat: quale eſt apō Qui. Tu prima docuiſti ſibi nō ꝑcere: potiuſq̄ꝫ plus flere. vbi ſubauditur illuʒ: vt tu prima docuiſti illum ſibi non parcere ſeu ſuis

Epitome capitis. cccclxxix.

¶ Quarta cauſa erroris eſt ꝙ q̄ interdū īdifferēter loqui licet: ſummoſq; authores locutos inuenimus putamus perperam ſemper indifferēter loqui licere: cum ſit differentie ratio.

¶ Verbi gr̄a indifferēter dicere licet: oēs optāt qō ſibi ⁊ qō eis aut ipſis vtile ē: vbi videt̄ q̄ſi duplex ordo. Alter ſic. Oēs optāt ſibi qō vtile eſt. Alter ſic. oēs optant qō vtile eſt eis: quomō in priore nō liceret dicere eis nec in poſteriore ſibi. Et in illo. vt mihi ignoſceret tubero. cū de ſe eadē dicerē ſi ſic mutetur. vt mihi ignoſceret tuberoicū eadē dicerē de ſe nō videat̄ tā apta locutio

¶ Quando ṽo per inter loquimur: ſepe indifferenter ⁊ reciproco ⁊ non reciproco vtimur antecedente ꝑſertim gtō: dtō: vel abltō: non aūt ntō vel actō quo ꝑcedente aptius ſequit̄ reciprocū.

¶ Ut textus declarat. Cauſa autē videtur quia in pleriſq; exemplis duplicia ſunt verba: quoꝝ alterum reciprocum petit: alterū refugit poti⁹.

¶ Interdum tn̄ vbi vnū eſt verbuʒ indifferēter loqui licet: vtiq; nō intercedēte copula: q̄ tunc nulla eſt reciprocatio. In ceteris ſi ſubſtātiuuʒ pronoīs recipit ad ſuppoſitū dicēdum eſt ſuus: ſin ad appoſitum ſepius illius aut ipſius q̄ꝫ ſu⁹.

¶ Ad ſuppoſitum: vt tuetur nos deus propter ſuam clementiam. non eius. Ad oppoſitū. Amamus deum propter bonitatem eius.

Interdū tn̄ etiā ad appoſitū reciprocū dam⁹

¶ Ut cepi leonem in antro ſuo ⁊ in antro eius.

Si vero appoſitū addat̄ adiectiuū aut verbum ad qō reciprocatio fieri debeat: vtemur ea

¶ Ut inueni leonem iratuʒ ob amiſſam predam ſuam. id eſt quia amiſit predam ſuam. Scio neminem patienter ferre contemptum ſui.

¶ Quando vero ſuus eſt ſubſtantiuum ſignificans neceſſarios familiares aut ꝑpinquos: aut q̄n accipitur pro proprio vix eo abuti poſſum⁹.

¶ Ut comperi illum inter ſuos aut cuʒ ſuis. Nihil dixit locis ſuis aut tēpore ſuo.

Quarta cauſa. Ca. cccclxxix.

Poſterior q̄ eadē quarta eſt cauſa ꝙ videm⁹ indifferēs eſſe: an quis dicat: oēs optāt qō ſibi vtile ē: an qō ipſis ſiue eis vtile eſt: ille repetit qō ſuū eſt: ſiue qō ipi⁹ ē. Quiſq; vult qō ſibi vel ei ſiue ipſi expe- Quarta cā

dit: ꝓdeſt: ꝯducit: placet: idq; apō ſummos quoſq; ſcriptores. Ci. pro Marcello Multi dubitāt q̄d optimū eſſe multi q̄d ſibi expediret. Idē ꝓ Ligario. Legat⁹ in pace ꝑfect⁹ in ꝓuincia pacatiſſima ita ſe geſſit: vt ei pacē eē expediret. Idē in philip. Dicit eñ ſi quis eorū qui p̄i⁹ ſe rogati eſſent grauiorē ſentētiā dixiſſet in eā ſe iturū Quīt. in milite mariano. Neq; ignorāt q̄ manerent eū pericula. Dixi de is. dicā de ipſe: addāq; de ille Ci. ꝓ Rabirio. Nec eñ cuiq̄ꝫ eius ꝯſiliū vehemētiusq̄ꝫ ipſi diſplicet: ⁊ in offi. iij. Vas factus eſt alter vt ſi ille non reuertiſſet moriendū eſſet ipſi. Et in codeʒ. Qui erranti comiti monſtrat viam: quaſi de ſuo lumine lumē accēdit: fa- Cicero.

cit vt nihilominꝰ ipſi luceat: cū illi accēderit. Idē
ꝓ Marcello. Eſt. vo fortunatꝰ cuiꝰ ex ſalute nō
mino: pene ad oēs ꝙ ad illū ventura ſit: leticia ꝑ
uenerit. Qui. in pariete palmato. Quapropter
nō petit vt illū miſerū putetis niſi ⁊ innocēs fue
rit. Et in milite mariāo. Affirmo tibi Cai Ma
ri nō ſic nuper repugnaſſet: ſi illū tribunꝰ voluiſ
ſet occidere. Adijciā vnū de libris eccleſiaſticis
exēplū: de quibꝰ poſtea locuturꝰ ſum. Iuſiuran
dū qđ iurauit ad abrahā patrē noſtrū daturū ſe
nobis: vt ſine timore de manu inimicoꝝ noſtro
rū liberati ſeruiamꝰ illi. In ſanctitate ⁊ iuſticia
corā ipſo. Aliqñ videre licet: vbi deſideres cum
Cicero. ibi eſſe ſe ⁊ rurſus vbi ſe, ibi cum. Cic. ꝓ ligario
Atq; hoc ꝓpterea de me dixi: vt mihi tubero cū
de ſe eadē dicerē: ignoſceret: ⁊ ꝑ amphibologiā
li. offi. j. Nā negligere qđ de ſe quiſq; ſētiat nō ſo
lū arrogātis eſt: ſꝫ etiā oīno diſſoluti. Nonne li
cebat hic dicere qđ de eo quiſq; ſentiat: vt ī illo
eiuſdē ꝓ. L. Sylla Quid eſt huic qđ eū in hac vi
ta teneat: Qđ meliꝰ eſt ꝙ ſi diceret. qđ eſt huic
qđ ſe in hac vita teneat: Ediuerſo alibi. Hic igi
tur. L. Ligariꝰ qui tū nihil egit: neq; eī hoc di
uinabat niſi vt tu eū ſtudioſū ⁊ bonū virū iudica
res: nunc a te ſupplex fratris ſalutē petit. Sub
querulas litteras miſerat ꝙ quedā a ſe cōſtitu
ta reſcinderē: q: nō minus belle diceret ꝙ que
dā ab eo ſiue ab ipſo. Hāc eandē differentiā ag
noſcas interuētu ꝓpoſitiōis ſed magis in ipſe ꝙ
in is. Qui. in. v. inſtitutionū. Nec exēplū libēter
qđ in ſe recidat facit Idē in. vj. ꝙ ꝙ aliqui repe
riunt q̄ ne id quidē qđ in ipſos recidere poſſit eui
tēt. Sepe duo hec cōiūcta reperias vel nulla vel
aliqua interueniēte prepōne: ⁊ ꝑcipue inter: vt
idē in. x. Cū ſit diuerſa non cauſarū mō inter ſe
ipſas cōditio: ſed in ſinglis etiā ptibꝰ cauſe ſint
q; alia leniter: alia aſpere: alia concitate: alia re
miſſe: alia docēdi: alia monēdi grā dicēda: quo
Inter. rū oīm diſſſiīs ad diuerſa inter ſe ratio eſt. Hu
ius prepōis ⁊ illa ꝓprietas eſt ꝙ nihil intereſt
an ſe an ipſos vtaris cū antecedit vel grūs vt in
ꝓmis exēplis: ⁊ in hoc Tulliano Nec mihi ce
teroꝝ iudicio videt ſolū ſed etiā ipſoꝝ inter ip
ſos conceſſu ita tributum fuiſſe. vel datiuus ab
latiuuſq;: vt apud eundem Quin. Circa quā in
explicabilis ⁊ grammaticis inter ipſos ⁊ philo
ſophis pugna eſt: ⁊ iterū. Nā in magnis quoq;
authoribus incidūt aliqua vicioſa: ⁊ a doctis in
ter ipſos etiā mutuo reprehenſa. Secꝰ quotiēs
antecedit ntūs actūs ve vt apud Ci. Ut eī pul
chritudo corporis apta cōpoſitione mēbroꝝ
mouet oculos ⁊ delectat: hoc ꝙ iter ſe oīs par
tes quodā lepore cōſentiūt. Et iterū Damonē ⁊
Pythiā Pitagoreos ferūt hoc aīo inter ſe fuiſſe
Ubi ego nō auſim dicere iter ipſas ⁊ inter ipſos
nā illō ab hoc gñe diuerſū eſt quale apud Qui.
nemo igit dubitauerit lōge eē optimū gñis an
tiquoꝝ: in quo vt eſt aliqđ inter ipſos cōe. i. iu
diciū acre terſum. ꝑ ita ingenioꝝ plurime for
me hactenꝰ exēpla de ſui: ꝓferā nūc de ſuꝰ. Cic.
offi. vñ mō ꝓtuli exēpla. li. j. In primiſq; verſu
tū ⁊ calidū factū Solonis q̄ quo tutior eiꝰ vita
eſſet furere ſe ſimulauit. ⁊ ī eodē. Illa tū ꝑſtare
debebit q̄ erūt in ipiꝰ ptāte. Ruſus in. iij. Aga
menō cū deuouiſſet Diane: qđ in ſuo regno pul
cherrimū natū eēt: ⁊ in eo dez. Piſcatores ad ſe
cōuocauit: ⁊ ab iis petiuit: vt an ſuos oculos po
ſtridie piſcarent. inuſitatꝰ in eodē. Quid dñs na
uis eripiet ne ſuū: Minime nō pꝰ ꝙ ſi nauigan
tē in alto eijcere de naui velit: q: ſua ſit. Nec mi
nus inuſitate ꝓ. L. Sylla. ſi mō ſyncera ſcriptu
ra eſt Sylla ſi ſibi ſuꝰ pudor ⁊ dignitas nō ꝓdeſ
ſet nullū auxiliū reqſiuit. Utrūq; ꝓbat ex alte
ro illic quidē licuiſſet dicere quo tutior ſua vita
⁊ que erūt ī ſua ptāte. Hic aūt qđ in ipſiꝰ regno
⁊ ante ipſius oculos: ⁊ q: eius illa ſit ⁊ ſi ei ſuus
pudor: ceterum in his teſtimonijs duplicia fue
re verba. Quid vbi ſunt ſingula. Nēpe idē fieri
videt: nec differt re vtrū dicas. Cepi columbā cū
pullis ſuis: an cū pullis eius. Inueni turturē in
nido ſuo: an in nido eius. Expuli leonē ex antro
eius: an ex antro ſuo: nec aut lupā ⁊ catulos ſuos
an ⁊ catulos eiꝰ ſiue ipſiꝰ. Tuet nos deus ꝓpter
ſuā clemētiā: an ꝓpter eius ipſiuſue clemētiam
Ante domū ſuā me inclamauit an ante domum
eius ipſiuſue: ⁊ ſilia. Ego vero ita ſentio quādo
interuenerit copula: nō licere vti ſuꝰ: q: tūc nul
la icſt reciprocatio. Ideoq; nō catulos ſuos di
cendū: ſed eius. In ceteris: ſi ſubſtātiuū ꝓnois
reſpicit ad ſuppoſitū. ſuꝰ vtiq; dicēdū: ſin ad ap
poſitū: ſepius etiaꝫ dici ſiue ipſiꝰ ſiue illius. Ad
ſuppoſitū vt tuet nos deus ꝓpter ſuā clemētiā
non ꝓpter eius: quēadmodū dicimus: tuet nos
deus ſua bonitate non eius bonitate. Inclama
uit me ante domū ſuā: non ante ipſiꝰ: quēadmo
dū dicimꝰ eiecit me domo ſua: nō domo ipſiꝰ: ſi
ue eius. Ad appoſitū. Amamꝰ deū ꝓpter boni
tatē eiꝰ. Allocutꝰ ſuꝫ hoīeꝫ ante domū eius libē
tius dixeriꝫ ꝙ ſuā. Ita cepi columbaꝫ cū pullis
eiꝰ Inueni turturē in nido eius. Expuli leoneꝫ
ex antro eius. Nec tamen ratio obſtat: quin ⁊ a
ſuo dicat: ac ne authoritas quidē Cic. de repub.
j. lib. vj. Itaq; ego illuꝫ de ſuo regno: ille me de
noſtra rep. percuntatꝰ eſt. Teren. in adel. Suo
ſibi hūc gladio iugulo. Niſi ſi qđ addatur appo
ſito adiectiuum verbum ve: ad qđ reciprocatio
fieri debeat: qđ genus eſt Inueni leonem iratū
ac ſeuiorē ob amiſſaꝫ predam ſuā. Uideo colum
bam triſtē in periculo pulloꝝ ſuoꝝ. Noſti illū
minus ſuo ꝙ ſuoꝝ caſu perterritū: ſentio homi
nem ambulantē per domū ſuam: nō per domū
eius. Itē ſcio illū dolere fortunā ſuā: ⁊ in primi
tiuo quoq; opinor hunc cognoſcere contēptum
ſui. Illud tranſeo neminem poſſe errare quan
do ſuus eſt ſubſtātiuū: vt eius: aut ipſiꝰ aut illiꝰ
vtatur vt comperi illum cū ſuis ſiue inter ſuos.
Quinetiā vix errat quando accipitur ꝓ ꝓprio:
vt de hac re dixi ſuo loco non ipſius. Et referaꝫ
hec omnia ſuis locis ac temporibus: non coruꝫ.

Epitome capitis. ccccxc.

¶ Ediuerſo multi in reciprocatione poſuerunt
non reciproca: quoꝝ quibuſdā fuit errandi oc
caſio ꝙ viderunt apud grecos genitiuū autu. i.
ſui: aut ipſius eſſe cōmunē tam reciprocis ꝙ nō

reciprocis. Unde incaute transferentes nec attendentes apud latinos eſſe diſcrimen errauerunt: ⁊ multos in errorē traxerunt.

Cauſa cur eiꝰ ipiꝰ illiꝰ abutāꝛ ꝓ ſuis. ca. cccc.xc.

Abuſio nō reciprocantium.

Et qȝ ex his quidē q̄ cōmemoraui nō mō factū eſt: vt mlti ꝓ eius: ſiue ipſiꝰ: ſiue illiꝰ vterenꝛ ſuꝰ verūetiaȝ vt ecōtrario ꝓ hoc illis abutereꝛ de quo ſoloeciſmo nullā fecit Priſ. mētionē qualia ſūt mea prima exēpla: vt video columbā triſtem in periculo pullorū eiꝰ. vel colūba luget pullos eiꝰ ⁊ quale Donati grāmatici: vt grāmaticos potiſſimū ſue artis admoneā: ſi modo Donati grammatici libellus eſt de vita Uirg. in quo alterius quoqȝ generis vitia deprehendas. Ait enim loquēs de Uirgil. Uoluit etiā eius oſſa neapolim transferri: vbi diu ſuauiſſime vixerat. Ac paulo poſt. Trāſlata igiꝛ iuſſu Auguſti eius oſſa ꝑut ſtatuerat neapoliȝ fuere ſepulta via puteolana intra lapidem ſecundū: ſuoqȝ ſepulchro id diſtichon quod fecerat inſcriptū eſt. Et iterū. Item rogauit quo pacto quis altā feliceqȝ eius fortunā ſeruare poſſet. Superius vero. Qđ cū magiſter ſtabuli auguſto recitaſſet; duplicari ſibi in mercedē panes iuſſit. Et alibi. Aliquotiēs ſibi vel ſuo pro eius ⁊ eius ꝓ ſuo vel ſibi. Uerū ⁊ greca quoqȝ figura non minimū cauſe acceſſit huic errori id qđ me pollicitus ſum oſtenſurū. Nā cū ꝓ vno   liceat dicere tū ſuus: tū eius: tū ipſius: tū illiꝰ: nō tn̄ qđlibet ſemper: tardus aūt ⁊ indiligēs interpres qn̄ hoc ⁊ qn̄ illđ cōpetat: nō diſpicit. Quo vitio ne interpretationes q̄dē eccleſiaſticoꝝ libroꝝ oēs vacant: quorū quotidiana lectitatio ita nos decipit: vt ipſos interp̄tes decepit lingua peregrina: ſed nos īdigni reprehenſione: qui maioribꝰ credimꝰ: illi vero digni q̄ maioribꝰ ſuis credere noluerūt. Quo magis ex his p̄cipue vitioſa a me ſunt exēpla ꝓferēda: vt errorē noſtrū: vbi fonteȝ eius agnouerimꝰ deuitemꝰ. Cum tn̄ ex hoc contumelia: nec vlla fiat libris eccleſiaſticis hebrea tn̄ aut greca līgua loquentibꝰ neſcio an honor potiꝰ habeaꝛ: nec magna eorum traductoribꝰ ſi modo dignitatis horum ratio habenda eſt: qui vel incerti ſunt vꝉ ignoti: vel inter ſe diſſidentes. Hoc mihi diſſimulandum non fuit. vel ob id ne quis mihi iſtorum obijceret authoritatē In pſalterio igitur quod

Pſalmoruȝ a Hieronymo nō trāſlatorum errores

Hiero. certe nō trāſtulit: vbi pleraqȝ huiuſmodi recte trāſlata ſunt: illud nō recte. a glīa eorū expulſi ſunt ꝓ a gloria ſua: ⁊ iterū. Qui exacuerūt vt gladiū linguas eoꝝ: pro linguas ſuas. Et iterū Saturati ſunt filijs ⁊ dimiſerūt reliquias paruulis eorū ꝓ ſuis. Et iterū. Perierūt ꝓpter iniquitatē eoꝝ: pro ſuā. Neqȝ abnuerim in quibuſdam codicibus recte legi ſua: ſuas. ſuis: ſuā: Sȝ ego rem nō hoīem noto. Nec non ibi. Et abſtulit ſicut oues populū eiꝰ: qđ meliꝰ legitur ſuum.

Ubi meliꝰ ſuus q̄ eius aut eorum.

Sicut ibi quoqȝ ſicut locutus eſt per os ſctōruȝ qui a ſeculo ſunt ꝓphetarū eiꝰ. Alibi meliꝰ per os ſctōꝝ ꝓphetaꝝ ſuoꝝ q̄ a ſeculo ſunt. In his oībus greceeſt grūs   ille pluralis: hic ſingularis. Aliqn̄ ⁊ ſi eiꝰ ſiue ipſiꝰ: ſiue illiꝰ tolerari pōt: tn̄ latiniꝰ eſt ſuus: vt in eodē pſal. Neqȝ deſcēdit cū eo gloria eiꝰ ꝓ ſua. Tametſi aliqui nō legūt eius: ⁊ iteꝝ Deſideriū cordis eius dediſti ei ⁊ volūtate labiorū eiꝰ nō fraudaſti eū: pro ſui ⁊ ſuis. ⁊ iteruȝ. Brachiū eoꝝ nō ſaluabit eos: ꝓ ſuū. ⁊ iteꝝ. Benedicite dn̄o oēs angeli eius: bn̄dicite dn̄o oēs virtutes eius. Bn̄dicite dn̄o oīa opera eiꝰ: ꝓ ſui ſue ſua. Quale eſt illud in apocalypſi. Opera em̄ illorū ſequūꝛ illos: qđ ego eiꝰ dixiſſeȝ: opera em̄ ſua: huius tn̄ gn̄is nō eſt: ſi interuenerit verbū ad hūc modū. q̄ pater nō amauit te: ſiue patrē non amaſſe te: ꝓbat ipſiꝰ teſtamentū potius q̄ ſuū: vt eſt apud Quin. li. j. Quomō ⁊ ipſuȝ ⁊ Uir. quoqȝ ſcripſiſſe manus eorū docēt. Nā in illo apđ pſalmiſtā. Oīa a te expectāt vt des illis cibū in tp̄e. Dāte te illis colligēt: illis pro ſibi poſituȝ eſt. De ſecūdo illis magis loquor qđ ſibi quoqȝ tranſlatum inuenio: ſuo autē ꝓ eius: qđ ſuperioris generis vitiū eſt illic. Ad nihilū deductus eſt in conſpectu ſuo malignꝰ ⁊ iterū. Si autē dereliquerint filij ſui legē meā q̄ q̄ lego in quibuſdā editionibus vtrobiqȝ eiꝰ Et iterū Anima aūt mea exultabit in dn̄o. ⁊ delectabiꝛ ſuper ſalutari ſuo. Nā id ſuo ad dn̄m referꝛ nō ad aīam   At ibi neſcias an varietate gauiſus īterpres ſit: an cōſilio mutauerit. Quoniam ſcđȝ altitudinē celi a terra corroborauit miſericordiā ſuā ſup timētes ſe. Quomō miſereꝛ pater filiorū miſertꝰ ē dn̄s timētibꝰ ſe: ⁊ ī eodē pſal. paulopoſt. Miſericordia dn̄i ab eterno ⁊ vſqȝ in eternū ſup timentes eū. ⁊ iuſtitia illiꝰ ſuper filios filiorū his qui ſeruant teſtamētū eiꝰ memores ſunt mādatorū ipſius: ꝓ his quinqȝ noſtris: ſuā: ſe: eius: illis: ipſiꝰ vnū eſt ꝓnomē grece: ⁊ Idē qđ mō dixi nunc aſpireꝛ nec ne. nō attinet dicere: vt taceā raris in codicibus pſalmorū reperiri hāc diligentiā Nā ceterorū eccleſiaſticorum librorū in nullis adhuc repperi: nec eam iudicio meo ſatis exactam. Uter tn̄ ſermo melior ſuper timētes ſe: aut ſup timentes eum. Lucis dum captat gratia ſup timētes euȝ: vel ipſiꝰ; interpretis teſtimonio qui priorem quodā modo poſteriore correxit niſi varietatꝭ id gratia fecit. Huius generis quoqȝ locus eſt. Stabūt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt: q̄ ſi dixiſſet aduerſus eos qui ipſos anguſtiauerunt obſcuritatem deuitaſſet. Ut taceā q̄ magis ad verbum etiam tranſtuliſſet.

Epitome capitis. cccc.xcj.

¶ Sepe autem per reciproca ſui ⁊ ſuus generatur amphibologia. id eſt dubia ſententia: dū neſcitur vtrum reſpiciat reciprocatio: que vitabiꝛ ſi pro reciproco ponatur vbi id fieri licet is ille aut ipſe vt exemplis docet author.

Uitande amphibologie ratio

Quomō videꝛ āphibologia ī ſui ſuꝰ. ca. cccc.xcj.

Aeneid.

Sin vero deuitatur obſcuritas hec amphibologie per aliquod fere trium pronominum is: ipſe: ille que cum alijs duobus ſui ⁊ ſuus: mō

pugnant: modo conueniunt ritu troianoꝝ pue-
rorum: vt eſt apud Virg. Et nunc terga fuga nu
dant: nunc ſpicula vertũt infenſi: facta pariter
nunc pace feruntur. Mutaui modo ſe in ipſos:
mutabo alio exemplo in eos: vt fecit interpres
ſuperius in pſal. ſi tamen mutaſſe dicendus eſt.
Cice. in Bruto. Is ſoceri inſtituto quem q: co-
optatus in augurum collegium non erat: nõ ad
modum diligebat. Preſertim cum ille Quinti.
Sceuolam ſibi minorem natu generum pertu-
liſſet. Nam id ſibi: vt Quin. verbis vtar: qui cuʒ
notat: ⁊ ad ſocerũ referri: ⁊ ad Fannium poteſt
At ſi dixiſſet ei: de Fannio vtiq; locutus intelli
geretur: aut ſi ipſi: aut illi: ſic preſertim cum is.
Quin. Sceuolam illi. Et ego quidem deuitare
doceam amphibologiam. At Priſcianus cuius
hoc erat officium cum eam notat: non modo id
non facit: verum etiam in ipſam incidit paulo-
poſt dum ait. Vel cum tranſituʒ facit in aliquos
ſibi coniunctos vt ille miſeretur eorum qui ſecũ
viuunt: vel ſibi parentium: vel ſecum degentiuʒ
dat ſibi fauentibus: in uſat ſecum certantes: et
inuidet ſe indigentibus. Nam id ſibi ⁊ id ſecum
cum tam pluralis ſit numeri ꝙ ſingularis: quo
refertur ambiguuʒ eſt. Sed hec amphibologia
in primitiuo eſt illa quaʒ ipſe notat: in deriuato
Rogat iſte illum ne ſuo noceat filio. Quaſi ve-
ro mihi ad rem faceret illud de Cicerone: ⁊ Var-
rone aliud ambigui protulit exemplum.

Epitome capitis.ccccxcij.

¶ Suus eſt illius ſeruus. aut doceo ſuum illius
ſeruuʒ non dicemus: neq; ab alio ꝙ a Priſciano
vſurpatus eſt eiuſmodi ſermo.

Suus illiꝰ ſeruus. Suus eſt illiꝰ ſeruꝰ ⁊ ſi ſia male dici. ca. ccccxciij

In quo etiaʒ exponendo quod
in illo nõ feciſſet errauit: vt ad aliam
queſtioneʒ tranſeamus. Errauit eñ
inquiens ambiguum cuius filio ſuo
iſtius an illius: Cuiuſmodi eſt quod ſuperius di
xi doceo ego vel tu ſuuʒ illius ſeruum. Et iteruʒ
Suus eſt illius ſeruus ⁊ iterum. Suus illiꝰ iſtiꝰ
ipſiꝰ hoīs. Inq; alia lõge poſt materiã: niſi ſub-
ſtantiuis vel vocatiuis verbis adiungant̃: ſicut
⁊ nomina: meus eſt filius: meus vocatur ſeruus
tuus noīno: parens: tuus eſt pater: ſuus illiꝰ ſuʒ
filius: ſuus illius es filius: ſuus illius eſt filius.
Et aliquando poſt nõ ſemel: que verba mox ſub
iungam: quorum Priſciani exemplorum: vnum
eſt ſuus Virgilij verſus ſimile illi. Utruʒ. Plato
nis an ariſtoteles ſuuʒ. Quod ſermonis genus
quantum memini nuſꝙ inueni. Eoq; mallẽ alie
na prompſiſſet exempla is qui hoc tradit ꝙ ſua
finxiſſet. Ad hoc probandum ea quoq; facient
que de coniuncta huic materia diſputabimus.

Epitome capitis.ccccxciij.

¶ Diſcretionis vel abundantie cauſa nõ eſt ad-
dendum ſuus: additur tamen cum notat ꝓpriuʒ
vt ſui eſt cuiq; mos: ſuus eſt Homeri vel home-
ro mos Non aũt qñ poſſeſſionẽ: quale eſſet: ſuꝰ
eſt homeri liber aut filius in quo ſuus redũdat
quod non idem eſt quod abundat; vt Priſci. abu
titur: qui pro in numeris tertiarum perſonaruʒ
vocibus: innumeras tertias perſonas eſſe dixit:

¶ ꝙ neq; diſcretionis: neq; abundantie cau-
ſa poſſet addi ſuus. Ca. ccccxciiij.

Tam verba que mõ ꝓmiſi me Priſciani li. xvij. vbi
ſubiũcturũ vtriq; atq; adeo multi-
plici queſtioni ſeruient: ⁊ idcirco ꝓ
lixius recitent̃ que hec ſunt. Diſcre
tionis quoq; cauſa vel abũdantie ſolet cum gtõ
poſſeſſoris addi noīatiuus poſſeſſiui vt ſuus eſt
Homeri mos. Intelligit̃ eñ nõ alterius ⁊ ſuus
Cicero. filiꝰ heres eſt patris cõſtituꝰ Suus di
cit̃ ad diſcretionẽ illius qui ſcd̃m leges non eſt
ſuus. idẽ ſub poteſtate pris legitimi nõ eſt. Qd̃
aũt ſuus pro vniuſcuiuſq; ꝓprio accipit̃: vſus cõ
firmat. Vir. geor. j. molles ſua tura ſabei Terẽ.
in phor. Quod hoīes tot ſententie. Suus cuiq;
mos eſt. Si autez in poſſeſſioneʒ fit a poſſeſſo
re tranſitio: obliquis poſſeſſiui vtimur: vt Cic.
miſeretur filij ſui: prebet filio ſuo Si extrinſecꝰ
fit tranſitio: in poſſeſſionem tertie perſone ſuf-
ficit genitiuo vti ipſiꝰ poſſeſſoris. Miſereor fi-
lij ciceronis: dono filio Ciceronis. accuſo filiuʒ
Ciceronis. Licet tamen addere poſſeſſiui caſus
ꝯſequentes vel diſcretionis cauſa vel abundan
tie vt ego ingenio ſui Cicerõis. Benedico inge
nio ſuo Ciceronis. ⁊ ſimilia. Illud quoq; ſciẽdũ
ꝙ cum alijs poſſeſſiuis omnibus liceat primiti
ui genitiuo pro omni eorum vti caſu: quod oſtẽ-
dimus in hoc quoq; poſſeſſiuo pronomie tertie
perſone quomodo in alijs tunc vtimur cum ipſe
poſſeſſor aliquid agat in poſſeſſionem ſuam et
in aliam tranſituʒ oſtendatur facere pro ſua poſ
ſeſſione: vt amat ille ſuum filiuʒ: ⁊ amat ſui filiũ
benedicit ſuo filio ⁊ benedicit ſui filio: ſi ipſa tñ
poſſeſſio in poſſeſſorem faciat tranſlationem:
non eſt congruum vti primitiui genitiuo ꝓ poſ-
ſeſſiuo q: vim habet cõpoſiti greci: vt. Cicero-
ni reddit ſuus filius non ſatis commode: ꝓ hoc
dicitur Ciceroni reddit ſui filius pro ſuus filius
ne. Ciceronem laudat ſui filius pro ſuus filius:
⁊ ſimilia: quia nec apud grecos bene dicitur
.i. ciceronẽ
amat ſui ipſius filius niſi more attico ꝓ ſimpli-
ci accipiat̃ ⁊ ſciendum ꝙ quia primitiuũ eius tã
ſingulare ꝙ plurale eſt: licet in poſſeſſiuo ⁊ vnũ
⁊ plures poſſeſſores intelligere pro ſignificatio-
ne genitiui ad poſſeſſorem pertinentis: vt ſuus
illius: ⁊ ſuus illoꝝ: nec mirũ ſi per tranſitioneʒ
romani vtunt̃ his pronoībus. ſ. ſui: ſibi: ſe: a ſe: ⁊
eius poſſeſſiuo vt oſtendimus; nec non ſi ad cõ-
iunctionem ſui. etiam in alias perſonas aliquid:
agat: vt ille vocat me ad ſe: ducit me ſecuʒ. trahit
oīa in ſe: vel cuʒ tranſitũ facit in aliquos ſibi cõ-
iunctos vt ille miſeret̃ eorũ qui ſecũ viuũt: vel ſi
bi parentiũ: vel ſecum degentiũ: dat ſibi fauenti
bus incuſat ſecuʒ certantes: ⁊ inuidet ſe indigẽ
tibus. Et videntur hec oīa poſſeſſiuoꝝ vim ha
bere: ⁊ ſimilia: nec incongrue huiuſcemodi con
ſtructionem habuiſſe cum attici quoq; ſoleant
huiuſcemodi compoſitis vti conſtructionibus.

Vide priſcianum libro xvij.

Xenophon apom nemo neumaton primo. Alia ſocrates. ⁊c. ꝙ autē etiā genitiuo vel datiuo qui loco ſit genitiui poſſeſſoris bñ addit̄ etiam poſſeſſiuū: vt ſupra diximꝰ nō ſolū noſtrorū ſ3 etiaʒ atticorū vſus cōprobat. Vir. in buc. Et me phebus amat. phebo ſua ſemper apd̄ me Munera ſunt lauri: et ſuaue rubēs hiacynthꝰ. Ter. ī adel. Suo ſibi hūc gladio iugulo. Plato ī Timeo. myte ara argition myte chryſon myte allopotem chyma autu idion mizon Et quod mirū eſt hoc ipſuʒ to idion etiā prime ⁊ ſecunde adiūgit̄ perſone apd̄ illos vt Jeſus ento pros euclydin ou canta idiata emautu ꝓ quo nos dicimus meū ꝓpriū ⁊ tuū ꝓpriū. Dicit̄ tamē ⁊ ſuū ꝓpriū illius: vt nō putet̄ abūdare ſuū: ſed īdubitabilē diſcretionē ſignificare. Illud quoq3 notādū ꝙ tertie ꝑſone poſſeſſiuū ad innumerabiles vt diximus refert̄ perſonas q̇ppe cū ad oīa tertie ꝑſone ꝓnoīa: ⁊ ad oīa noīa et ꝑticipia pōt referri: vt ſuꝰ illius ſuus iſtius: ipſiꝰ: huius eius: ſuus. Virgilij verſus. ſua dicentis diligentia. Prime autē perſone poſſeſſiua ⁊ ſecūde non egent per ſe ꝓlata adiunctione alicuius gti cuʒ vim gti finiti in ſe habeant: quomō nec ſuus eget gtō ſui primitiui quem in ſe poſſidet: ſed extrinſecus alterius vocis ꝓpter multitudinē tertiarū ꝑſonaꝝ. Preterea fuerit hoc notare ꝙ ait multas atq3 adeo innumerabiles perſonas tertias cū tm̄ vna ſit: ſ3 huius perſone innumerabiles voces.

Auctoris verba.

Primum aliud eſt ſuus illius filius ⁊c. Aliud ſuus eſt Homeri vel homero mos ⁊ ſuus cuiq3 mos: ⁊ apud Catulluʒ. Suus cuiq3 īnatus eſt error: quia hic accipit̄ ſuus pro ꝓprius: illic minime. Deinde nulla eſt illic reciprocatio q̄ hic eſt: q̇ppe intercedēte verbo inter ſuus ⁊ gtm̄ ⁊ datiuū ve: ſic homeri vel Homero eſt mos ſuꝰ: ſiue mos ſuus eſt Homero. Cuiq3 eſt mos ſuus ſiue mos ſuꝰ eſt cuiq3 Cuiq3 eſt innatus ſuus error: ſiue ſuus error innatus eſt cuiq3. Phebo ſūt ſemper lauri ſua munera apud me: de quo genere cōſtituendi poſterius q̇d ſentiā apparebit. Nā illud exēpluʒ. India mittit ebur: molles ſua tura ſabei. inutile exemplum eſt: in quo non accipitur ſua ꝓ propria ſed quomō cū dicimꝰ mittūt ſuos legatos: ſuos milites: ſuas naues: ſua agmina: quo etiā modo accipit̄ in Teren. exēplo. Suo ſibi hunc gladio iugulo. Qd̄ ſibi nulla niſi feſtiuitatis cuiuſdam gratia additū eſt: nec ita coheret cuʒ hoc abltō datiuꝰ ſui primitiui: vt ſit ī illis gtis: ſuꝰ Ariſtotelis Platonis ve nullo pacto ſeperabilibꝰ. Nā ſi ſepares iā alterū genꝰ loquēdi erit de quo nō loquit̄ Priſcianꝰ hoc loco ſuuſq3 ſignificabit id qd̄ ꝓpriꝰ Separes aūt interiecto verbo ad hūc modū. Suꝰ eſt illiꝰ mos: ſua eſt illiꝰ natura: ſuꝰ eſt Ariſtotelis modꝰ. ſuū Platonis genꝰ: ſuꝰ eſt Virgilij ſonꝰ: ſua eſt dicētis diligētia: ſua docentis. Et ſine ꝟbo ſubſtātiuo ſuus tenet dolor: patrē: ſuꝰ matrē. Nec ꝓcul ab hoc eſt Virgilianuʒ illud. Feſſoſq3 ſopor ſuꝰ occupat artus. Quapropter nō eadē eſt. vt Priſciano placet: ratio dicēdi: ſuus eſt Homeri vel Homero mos vſitatiſſimū loquēdi genꝰ: ⁊ ſuus Ciceronis filius: heres eſt patris inſtitutꝰ. Qd̄ dici ratio vetat. Naʒ qd̄ ait ad diſcretionē illius qui ſcd̄m legem non eſt ſuus. i. ſub poteſtate pr̄is legitimi non eſt nulla ratio eſt niſi ⁊ doceat ſic locutos eſſe: vel legum latores vel principes: ſenatum ve aut populū vl̄ pretores vel iuriſconſultos: qui etiam diffinitū reliquerūt: qui ſuidicant̄ vel heredes vel ſerui nunq̄ hoc ꝓnomē cū gtis eiuſdē modi copulantes: ⁊ vt rationē quoq3 reddā: ſuus heres ad euʒ cuiꝰ q̇s heres eſt refert̄: ſicut ſuus ſeruus ad cū cuiꝰ eſt ſeruꝰ: vt ſi dicā nemo poteſt ſuū inſtituere heredē ſeruū ſuū: ⁊ ſua tutela ad illum refert̄ cuius tutela eſt nec aliter dicitur ſuus ad diſcretionē alterius: q̄ meꝰ tuus alienus. Cū ergo nihil agat ſuus ſi apponat̄ ad Ciceronis filiꝰ palam eſt redūdare non aliter q̄ in altero exēplo. Egeo ingenio ſuo Cice. Benedico ingenio ſuo. Cic. Vbi ſuus non redūdare diffitet̄ Priſcianꝰ.

redūdātia. Abūdātia

Sed ꝓ redundātia dixit abundātia. Sane abūdantia aliquid interdū cauſe habet: redundantia nihil. Nā quo dictionē nō dico abſurdaʒ ſed ocioſam ac ſimilem membro quod integro corpori velut ſextꝰ in manu digitus agnaſcit: Quā ipſe quoq3 qui ait tacite reformidat: longe poſt cum de vocatiuis pronominū ait inquiens. Ita q̄uis quantum ad ipſam rerum naturā recte videat̄ dici: o ſue fili Euandri: ⁊ o ſua vxor Euandri: vt ſi dicam Euandrie fili: ⁊ Euandria vxor: cuʒ in hoc due tertie intelligantur perſone poſſeſſoris ⁊ poſſeſſionis: vſus tamen deficit. Cur vſus Priſciane deficit Nempe quia deficit ratio atq3 ipſa rerum natura: quoniam ſue ⁊ redūdat ⁊ reciprocationem quod ipſius propriū eſt: perdit. At tu vis addi etiam proprium: nec tamen tunc redundare ſiue abundare ſuum: ſed indubitabilem ſignificare diſcretionem Harum reruʒ cum tecum ratio non faceret ſi nulla vſpiam reperiebas exempla. tradere precepta non debuiſti: ſi reperiebas: ⁊ illa debuiſti proferre: quod feciſſes opinor: ſi reperiſſes.

Epitome capitis. ccccxciij.

¶ Suus autem probari poteſt non carere vocatiuo licet in vſu non ſit cum vocandi caſui decēter cohereat: vt defendite Ceſareʒ o ciues ſui.

Suus nō caret vocatiuo. ca. ccccxciij.

Quod ſi vſus ⁊ vitande redundantie et ꝯſeruande reciprocatiōis cā reſpuit talē vtm̄: o ſue fili Euandri q̇d faciēt: neutra obſtāte iſtarū cauſarū Profecto vocatiuū oportet admittat. Cū natura Priſciāo q̄ teſtāte nō refraget̄. At quo pacto reperiemꝰ nec redūdātē nec reciprocū vocatiuū: Id ꝟo iā ſuperiꝰ oſtēdimꝰ Si enī illic Bñdicite dn̄o angeli ſui: id āgeli vocatiui eſt caſus: perinde ac ſi diceret̄ o angeli ſui: ⁊ quale eēt defendite adiuuate ꝓtegite Ceſarē vita periclitantē o amici ſui: o milites: o ciues ſui: quid ni vocatiuū ſuus habere dicendū eſt: ꝙ ſi nulla huiuſce modi reperiant̄ exēpla: nec mirꝫ qꝛ raro ſit opꝰ hoc ſermone: ⁊ ratio tam valida eſt: vt ipſa poſ

ſimus eſſe contenti.

Epitome capitis.cccc.xciiij.

¶ Non per ſolum nominatiuum ſed etiam per alios caſus loquimur quando ad ſuum poſſeſſorem poſſeſſio tranſitionem facit ⁊ non ad aliu͛ vt Cicero. ſuum filium piget.

Non tantum per nominatiuum quale eſt videt illum ſuus filius licere loqui: ſed etiã per alios caſus. Ca.cccc.xciiij.

Sicut in ea queſtione que reliqua eſt ex Priſciani verbis ſic pauloante dicentis. Eſt tamẽ aliqua differentia in poſſeſſiuo tertie perſone nominatiuo tunc vtimur: quando ad ſuum poſſeſſorem poſſeſſio tranſitionem: facit: et non ad alium vt indignet illius vel Ciceronis ſuus filꝰ videt illum vel Ciceronem ſuus filius Similiter paſſiua que a poſſeſſore ſolo fiunt nominatiuum poſſeſſionis exigunt. Amatur ab illo vel a Cicerone ſuus filius. Bene meretur de illo vel de Cicerone ſuus filꝰ. Necnon tam nominatiuo ꝙ aliis caſibus poſſeſſiui licet vti cum poſſeſſorem oſtendimus extrinſecus facientẽ tranſitionem ad aliquam aliam perſonam pro ſua poſſeſſione: vt rogat me ille: vt ſuus legat apud me filius: et vt ſuus doceat a me filꝰ: vt ſui miſerear filii: ⁊ vt ſuo donẽ filio. ⁊ vt ſuum ſequar filium: ⁊ vt ſuo potiar filio Nam cur ad nominatiuum coarctat hanc regulam: An non per actm̃ eiuſdem generis eſt: Piget Ciceronis ſuum filium Rumor eſt Ceſari ici diari familiares ſuos. Cõſtat ſuum eſſe Homeri more͛ fugere Pompeiu͛ ſua intereſt. Fratris iam pigere incipit vxorem ſuam. Nam per actũm latinius dici ꝙ per nõiatiuu͛ ſic. fratris iam incipit vxor ſua pigere: alibi docuimus. Cuius ſimile eſt illud Quintiliani in milite Mariano. Nec ſi ſit vite cupidiſſimus penitere eum ſui facti poteſt.

Epitome capitis.cccc.xcv.

¶ Quotiens propriũ nomen pronomẽ aut aliud ad quod fiat reciprocatio preponitur cu͛ verbo ſuo ⁊ ſequitur aliud ſuppoſitu͛ cum verbo licet illi ſuppoſito addere ſuus propter reciprocationem in priorem ſermone͛ aut aliud pronomen ⁊ eius illius ipſius propter ſecundum Quando autem vnus tantu͛ caſus ſine verbo precedit ſi ad ipſum fieri poteſt reciprocatio non habet locum aliud pronomen.

¶ Exemplum prioris. vt ille aut Johannes aut ſeruus tuus rogat te vt ſuus aut vt eius apud te legat filius. Exemplum ſecundi: vt pythagora͛ venerabantur diſcipuli ſui: non diſcipuli eius.

¶ Ite͛: quando per ablatiuum in deſignatione ſequele poſitum loquimur indifferenter vtimur reciproco propter priorem partem: et non reciproco propter poſteriorem que in ſuppoſitum ſeu verbu͛ reſolui poteſt vt beatus eſt ille tot ſe vel tot eum amantibus.

Quedam relique preceptorum quãdo indifferẽter vtimur his pronominibus. Ca.cccc.xcv.

Harum porro duarum Priſciani regularu͛ quas nũc ad litterã ſubiici in poſteriore licet pro ſuꝰ vti eiꝰ ſiue ipſius. i. gtõ: vt rogat me ille vt eiꝰ legat apd̃ me filius ⁊ vt ipſiꝰ doceat a me filius. In priore nõ itẽ qd̃ ſuperius quoq͛ ſignificauimus. Etenĩ vt diuerſa proma͛ claritatis gratia exempla: nõ auſim dicere Pythagoram venerabant diſcipuli eiꝰ ſ͛ ſui: nec queq͛ decet ipſiꝰ deſenſio: ſed ſua: ſiue ſui vt apud Valeriũ Martialem. Et ſua riſerũt ſecula Meonidẽ: nã id quod in principio negaui ſub ſpecie tranſitiõis cadere ſua queq͛ delectant ſua cuiuſq͛ ſunt: ſuũ cuiq͛ reddat: ia͛ admonuimꝰ nõ poſſe mutare pronomẽ: qꝛ tũc ſubſtãtiuum eſt. Illud aũt ancipitis viſus eſt: qd̃ in poſtremo cõſulto reſeruaui: quotiẽs per ablatiuũ loquimur abſolutũ. Ut beatꝰ eſt ille tot ſe vel tot eu͛ amantibus. Poteſt iam ſecure viuere tanta ſibi vel ei accedente hereditate. Quo in genere nõnunq͛ viſu venite vt per ſe non per eum vel ipſum vtriq͛ loquendum ſit.

Adhuc de indifferẽti viſu.

Epitome capitis.cccc.xcvj.

¶ Quãdo aũt ablatiui illi abſoluti cum reciproco precedunt non habet aliud pronomen locu͛ vnde non dica͛. Tradito ei ſed tradito ſibi puero dicendi peritus ingenium eius in primis naturã q͛ perſpiciat Sed qñ in oratione ſimplici habente obliquu͛ ad quem fiat reciprocatio ponitur reciprocum ſuus: ⁊ ipſam orationem grãmatice cõſtruere volumus: reſoluemus ſuus in is: ille: ipſe ⁊ obliquum in eum caſum quem exigit dictio cui adherebat reciprocum: vt illd̃ Sene. Sepe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua reſoluit ſic. ſcelera magiſtri ſepe redierunt in ip͛ aut in eum aut illum. Qñ tamẽ ſuus ⁊ ſubſtantiuum non facile reſoluitur: vt hic: ſuum cuiq͛ ſoluatur: niſi dicamꝰ ſic. Quod cuiuſq͛ eſt: id ei ſoluatur Preterea quãdo ſuus idẽ eſt qd̃ proprius difficilima eſt reſolutio: vt ſuꝰ eſt Homeri mos ſunt ⁊ ſua dona parenti: ſunt hic etiã ſua premia laudi: quarum orationum reſolutionem per circuitionẽ textus ponit quidẽ: ſed non approbat.

Quemadmodum in conſtruendo reſoluatur ſui ſuuſq͛ in is: ille: ipſe. Ca.cccc.xcvj.

Quãdo reciproco trãſeundum.

Et quo admireris ab ipſo ſe incipiendum. vt apud Qui. Inſti. i. Tradito ſibi puero docendi peritus. ingenium eius in primis naturãq͛ perſpiciat. Non enim dixerim tradito ei puero: ſibi in ei mutato aut eius et puero mutatis: ſic. Docendi peritus inprimis ingeniũ pueri natura͛ perſpiciat: tradito ſibi eo. Sed magis hoc in ſuus permittit ꝙ in is: ob id ꝙ ſequi vult illud in conſtructiõe. Adeoq͛ reſolui in quolibet trium de quibꝰ diſſeruimꝰ pnominũ is ipſe ille tãꝙ affinitatis quoda͛ aut conſanguinitatis gradu propinquoꝝ vt apud Senecã. Sepe in magiſtrũ ſcelera redierunt ſua: qd̃ ita cõſtruendu͛ erit reſoluendũq͛. Scelera magiſtri ſepe redierũt in eũ: ſiue i ipm̃ ſiue in illu͛. Nõnunꝙ reſolui nõ poteſt non mõ

Reſolutio reciproci in non reciprocum.

qñ eſt ſubſtantiuũ: vt ſuũ cuiq; ſoluatur: ſua cuiuſq; ſunt niſi longa ⁊ perinde dura circuitione vtamur quod cuiuſq; eſt ei ſoluatur, que cuiuſq; ſunt ipſius ſunt: ſed etiã qñ accipit̃ pro ꝓprius Ut ſuus eſt Home. mos. ſunt ⁊ ſuda dona parẽti: ſunt hic etiã ſua pmia laudi. Niſi ⁊ hic circuitione vtamur. Mos Homeri eſt eius. dona parentis ſunt ipſi: premia laudis ſunt illi: quod mihi nõ probat̃. Eſt aũt ⁊ alteruz per hec ipſa tria pronõia reſolutionis gen⁹: vt ſi dicas. Sepe in magiſtrum ſcelera redierunt ipſius vel eius vel illius: Quale eſt illud ſuperius ex Quinti. Quomodo ⁊ ipſum ⁊ Uergiliuz ſcripſiſſe manus eorum docent. Reſolu[illegible]s enim ſepe ſcelera magiſtri redire in ipſum vel in eum vel in illum. Item quomodo manus ⁊ ipſius ⁊ Uergil. docent eos ſcripſiſſe: ſed hoc tranſeo: ⁊c. non taz natiua materie q̃ adoptiua. Nam gratius facere ſcriptorem exiſtimo qui nonnihil. q̃ qui nihil omittit. ne ſaltem plus magnitudini voluminis q̃ vtilitati legentium ſtuduiſſe videatur.

De reciprocatione ſui ⁊ ſuus non contemnendus epilogus in precepta digeſtus.

Preceptum primum.

Non vtemur more grecoruz indifferenter reciprocis et non reciprocis: non enim habemus vt illi ea cõmunia: verum vigilantius ea diſtinguemus: in qua re ſi vel magnos authores dormitaſſe compererimus non tamen imitabimur ſed non prius dormitaſſe cenſebimus: q̃ cõpertum habemus quo fiat relatio: nec non illi ſʒ noſtra erret cenſura. Ceterũ ſi quando cõiter per reciproca ⁊ nõ reciproca ꝓpter geminuz reſpectũ loqui licet non cõtinuo id vbiq; factitabim⁹ ſed vbi id fieri permittat̃ accuſati⁹ ãnotabim⁹.

Preceptum ſecundum.

Bona aũt cẽſebitur reciprocatio qñ ꝓnomẽ reciprocum ad ſuppoſitum principale refertur quod fit qñ loco reciproci poni poteſt in vo ſenſu ipſemet aut ipſe idem cum dicto ſuppoſito.

Uerbi gratia in illo Terẽtiano. Orare iuſſit ſi ſe amas: hera: iam vt ad ſeſe venias videre ait cupere ſe. principale ſuppoſituz hoc eſt prioris verbi eſt hera: ad quod fit reciprocatio nam in vero ſenſu ſic dicere poſſum: ſi amas ſe id eſt ſemetipſam herã aut ipſam eandem heram. qd non fit quando barbari ſic loquuntur. Petrus neſcit an Johannes veniat: dixit tñ ſibi et filio ſuo: quia principale ſuppoſituz eſt petrus ad qd neq; ſibi neq; ſuo pertinet: quia nõ licet dicere ſibimetipſi petro: ſed ſibi videlicet Johanni. vñ dicendũ erat ipſi aut ei aut illi. ⁊ filio eius aut illius aut ipſius quia non reſoluitur ſuo. i. ipſius eiuſdẽ petri: ſed Johannis. Non tamen licet ꝓ experimento id ſigni damus belle loquaris ſic. dixit ſibimetipſi Johannes. quia pronomina vt Seruius docet poni volunt pro nominibus nõ cum nominibus. Nihil aũt eſt facilius q̃ obſeruare reciprocationez vbi indifferenter loqui nõ licet: at vbi licet nihil eſt periculi. Bona ẽ ergo reciprocatio in his. Quiſq; ſui memor eſt Sibi quiſq; indulget. Se q̃ſq; fouet. A ſe q̃ſq; fouet̃ Homo ſui ⁊ ſuorũ aut liberorum ſuorum immemor belua deterior eſt. Uir ſibi ⁊ vxori ſue nõ ꝓſpiciens frugi non eſt. Mulier ſect domũ ſuam nõ colens accidioſa eſt. Qui a ſe ⁊ a ſuis nõ colitur contemptibilis eſt Contra inepte ſunt locutiones ſi non reciproca in his poſueris: vt quiſq; eſt eius aut ipſius memor: niſi addatur ſui vt ſuiipſius. Quiſq; diligit ipſum ⁊ liberos eius. ſi de eodem loquamur Item quando in non reciprocis vtimur reciprocis vt ego dixi fratri meo ⁊ coniugi ſue. Nihil frater faciet quod non dixi ſibi. Hñ tñ dicit̃ aqd ſibi nõ dixi. Ceterũ vt ſpecialib⁹ regulis rem apertiorẽ faciã collegi has

Preceptum tertium.

Ubi principale ſuppoſitũ eſt Quiſq; aut vnuſquiſq; fere locum habet reciprocatio: ſi tamen ſuperior ſeruetur regula.

Uerbi gratia aptus eſt ſermo. Quiſq; ſui memor: ſibi fauet: ſe amat: a ſe colitur: ſuoruz immemor eſſe non poteſt: ſuis inuidere nequit: nõ poteſt quin ſuos diligat: a ſuis honoratur. Suorũ liberorum miſeretur. ſuis liberis conſulit: ſuos liberos fouet. a ſuis liberis venerat̃. Contra ineptus. Johannẽ nemo diligit: cũ tñ vnuſquiſq; liberos ſuos diligat. ſi de liberis Johannis loquimur. Nam dicenduz eſt. liberos eius aut ipſius Neq; opus eſt vt quiſq; ſit nõiatiui caſus. Naz apta eſt locutio. Sua cuiuſq; intereſt. Sui cuiq; colendi ſunt. Trahit ſua quẽq; voluptas Sui ab vnoquoq; colendi ſunt Et in primitiuo. Sui quẽq; miſereſcit. Sibi quemq; fauere decet: ſe amare. a ſe coli. Et in datiuo Sui miſereri cuiq; licet: ſibi fauere. ſe amare a ſe amari ⁊c. Repetẽda ẽ hic regula capi. clxj. in libro tertio habita.

Preceptum quartum.

Quotiẽs ſuus ponitur pro proprio ac debito aut ſubſtantiuum eſt: fere locũ habet nec eo abuti facile poſſumus.

Recte enim dicimus. dicam loco ſuo tempore ſuo: ſuis horis. Res geſta eſt a ſuis magiſtratib⁹ Johãnes amat ſuos. nemini impertit ſua. Hoc autem diſcriminis habent pronomina poſſeſſiua ſubſtantiuata in maſculino ⁊ neutro gñe q̃ in maſculino ſignificant conſanguineos. affines. propinquos familiares. notos et amicos. in neutro res: aut vt dicunt bona ſeu fortunas.

Preceptum quintum.

Quotiẽs gemina eſt locutio ita vt bina complectatur ſuppoſita licet ad prius dare reciprocũ: aut ad poſteri⁹ non reciprocũ in qua re aĩaduerſione opus eſt: atq; authorum inſpectione.

Uerbi gratia recte dicas. Ille repetit qd ſuuz eſt ⁊ qd ipſi⁹ eſt. Quiſq; vult qd ſibi aut qd ei expedit. q: ſi reſpicio ad ſuppoſitũ prioris vbi dicam ſuũ ⁊ ſibi. ſi ad poſterioris ipſi⁹: ⁊ ei aut ipſi ſic ad qd eſt ipſi⁹ ad qd expedit ei aut ipſi Iuuenis non petit vt illum miſeruz putetis. aut vt ſe miſerum putetis. ſed dicamus ſpecialius

Preceptum ſextum.

Quotiens autem ſic ante prepoſitionẽ interponitur genitiuus: datiuus aut abltũs: licet reciprocum ⁊ non reciprocum ſubdere. Quotiẽs

ntūs aut actūs habens vim ſuppoſitalem: vendicat ſibi locum ſe reciprocum.

¶ Ut grāmaticorū inter ſe aut inter ipſos. grāmaticis inter ſe aut inter ipſos a grammaticis inter ſe aut inter ipſos: ſʒ grāmatici inter ſe diſputant. Scio grāmaticos inter ſe diſſentire: exempla ſunt latiꝰ poſita. cap. viii. huius opuſculi.

Preceptum ſeptimum.

¶ Quando vero ſingula ſunt verba: ſed duplex reſpectus alter ad ſuppoſitum alter ad obliquū ſi pronomē ſuppoſitū reſpicit erit reciprocū ſin obliquū potiꝰ nō reciprocū repit tn̄ ⁊ reciprocū

¶ Exemplū prioris vt tuetur nos deus propter clementiam ſuam: non eius. Exemplum ſuperioris: vt cepi columbam in nido eius ⁊ etiam ſuo: cepi lupam in antro ſuo et eius. amamus deum propter bonitatem ſuam ⁊ eius.

Preceptum octauum.

¶ Si tn̄ obliquo addatur verbū aut adiectiuū ad quod fieri reciprocatio debeat erit ei locus.

¶ Ut inueni leonem iratum ob amiſſam predā ſuam Uidi hominem ambulantem per domum ſuā: non per domū eius: qꝛ illic gemina eſt in virtute oratio idē em̄ eſt iratū. et qui iraſcebat: ⁊ ambulantem ac qui ambulabat vt ergo nō dicam qui ambulabat per domum eius ſed ſuā ita non dicam ambulantē per domū eiꝰ niſi de alterius domo loquar: ꝙ ipſius ambulantis.

Preceptum nonum.

¶ Quotiens autē interuenit inter obliquos cōiunctio non eſt reciproco locus.

¶ Unde non dicā Cepi leonē ⁊ catulos ſuos ſed et catulos eius. Adde huic regulas capitis. xiiii. ⁊ xv. huius opuſculi.

Preceptum decimum

¶ In conſtruendo autē ſi nequit apta fieri reſolutio preponemꝰ etiā obliqui caſus antecedēs.

¶ Ut quencꝫ ſua voluptas trahit. non ſua voluptas trahit quēcꝫ. Non poteſt enim relatiuum ſine antecedente intelligi: ſed hec regula quantum ad elegantiam parui aut nullius eſt momēti. Ceterum ne prolixitate diſpliciam. verbum non amplius addam: preterꝙ pauca que ad ſequentis per orationis declarationē faciant. In

declaratio ꝑorationis cuius initio vtit ea clauſula qua ceteros authores vti ſolitos predocuit hec habui ⁊c. Cuiꝰ queſtionis tantum abeſt ⁊c. Huius quocꝫ dictionis prius edocuit elegantiā. poteſt autem ſic reſolui. Cuius queſtionis non ſolum non timeam ne quis tenuitatem facilitatemcꝫ inſectetur verūetiā verear ne magnitudine potius ac difficultate deterreatur: ſed elegantior eſt ⁊ ſigni. ícantior loquendi modꝰ per tantū abeſt ꝙ per non ſolum. Graphice autem vtitur antithetis. nam magnitudo tenuitati ⁊ difficultas facilitati contra ponitur ⁊ quidem. i. ⁊ certe non quauis difficultate ſed labynthea. i. qualis erat euadendi labyrinthi. addit cretenſis: ꝙ illius exeundi difficultas ſummis aut horibus comprobata eſt.

Labyrīthꝰ Fuit autem Labyrinthus portentoſiſſimū humani ingenii opus a Dedalo Athenienſi fabro ingenioſiſſimo fabricatum. Is nācꝫ cū ab areopagitis expulſus eſſet in cretam aufugit vbi primo vaccam ligneam dicitur paſiphe extruxiſſe in qua illa partim minotaurum concepit monſtrum biforme [Nam partim homo ex ſemine minoris ⁊ partim taurus ex tauro fingitur fuiſſe] quo nato dedalus deinde labyrinthū extruxit edificium admirabile itinerū ambages: occurſus et recurſus inexplicabiles continens et crebris foribus ad fallendos exitus redeundūcꝫ in errores eoſdem patens. Quattuor autem labyrinthi fuiſſe precipui memorantur Primus in egypto vnde dedalus exemplar ſumpſit: ſed centeſimam tantum portionem imitatus fuitcꝫ quē fecit ſecundus. Tertius in lemno: quartꝰ in Italia fuit: quē porſena rex hetrurie aut ſepulchri cauſa aut ad pompam extruendum locauit erant aūt oēs lapide polito fornicibus tecti Hūc ergo dicit auctor Naʒ complures fuiſſe memorant. In illo aūt Cretenſi incluſus Minotaurꝰ athenienſiū quotānis ſeptena corpora. i. ſeptē marium ⁊ totidē feminarū deuorauit que athenienſis ob cedem Androgei ſeu Androgeo filii ipſius minois mittere cogebantur: non delectu ſed ſorte habita. donec Theſeus vir fortiſſimus regiſcꝫ filius ſorte miſſus ab ariadna filia Minois ⁊ paſiphaes adamatus ⁊ clam ſponſus effectus. eius auxilio fretus filum glomeratū in primis foribus affixit: a quo minotauro perempto ad exitum ductus euaſit Amphitheatrum autē dicitur edificium circūquacꝫ ad ſpectaculū patens. Nam amphi dicitur dubium: ⁊ am circum theatrum ſpectaculum a theoro quod eſt inſpecto. Quale ſummi pontificis palatium. Bonā eius laudandi occaſionē nactus ad eius laudes ingreditur Caſam. i. tugurium a cadendo dictā Cū regia. ſ. domo. tophum. i. lapillum ſcabrum. Sed finem facio. cetera em̄ manifeſtaria ſunt.

Per oratio atcꝫ operis concluſio.

Hec habui Johannes de pnominum ſui ⁊ ſuus reciprocatione ꝙ dicerē Cuiꝰ queſtiōis tm̄ abeſt vt timeā neqꝛs tenuitatē facilitatēcꝫ īſectet: vt verear ne magnitudīe potius ac difficultate deterreat ⁊ quidē [ſicut initio dixi] Labyrīthea. Etenī me quocꝫ iuuat ad eiꝰ finē: velut ad exitū labyrinthi perueniſſe illius cretenſis. Nā cōplures fuiſſe memorantur: quē Uerg. idē alibi narrat. Parietibus textū cecis iter ancipitēcꝫ Mille viis habuiſſe dolū: qui ſigna ſequendi Frāgeret inde prenſus ⁊ irremeabilis error. Uex nō ē cur ego iā verear iſtā legētiū: ſiqui mō hunc libellū legēt: deſperationem Nācꝫ omnē que antea erat difficultatē [vt illis demerem] in ſe ſuſcepi: vniuerſacꝫ fere ſcrutatus cece domus ambages: de labyrintho: vt amphitheatrū facerē: elaboraui: quale in media vrbe viſit a Ueſpaſiano extructū: aut quale puteolanū: campanū ve aut veronenſe. Naʒ eiuſdem

exempli ſunt plurima: mille vias illud quidem
habens ſ3 ſine cecitate: ſine dolo: ſine errore aut
[quo magis e vicino ſimilitudinem ſumā] qua-
le ſummi pontificis palatum: quod proxime Ni-
colaus Quintus ex confuſo et labyrintheos an-
fractus habenti auguſtiſſimum reddidit: nō tñ
aboletis eorum titulis; qui illud edificauerant
exornarantq3: ſed reparatis ac magnificentius
reſtitutis vt non immerito veteres ſummi pon-
tifices: ſi quis illis harum rerum ſenſus eſt: pl9
huic: quantum ad edificationem pertinet: q̄ ſi-
bi ipſis debere fateantur a quo edificante plus
ornamenti acceperunt. Factum haud dubie oī
palatiorum magnificentia preclarius. Cui non
nihil noſtrum fortaſſe conferri poterit qui priſ-
corum authorum: quantu3 in nobis eſt reſtitui-
mus: reparauimuſq3 dignitatem. Sed quid de-
mens ago: qui meum cum illius opere coner vl-
la ratione comparare: cauſa3 cum regia. tophu3
cum marmore: es cum auro: litterulas cu3 excel-
lente virtute: ac ſingulari ſapientia. Preſertim
cum opuſculum hoc non auſim edere: niſi prius
ab eo comprobatum optimo litterarum cenſo-
re: non ſolum litteraru3 preſide ac principe. Eſt
enim ille vt ſemper antea doctrinarum omniu3
cultor: cenſorq3: ita nunc non modo romani pō-
tificatus ac romani imperij verūetiam romani
eloquij imperator ꝛ princeps. Que tria cuina3
poſt homines natos affuiſſe dicemus. i. ad duo
priora hoc tertium acceſſiſſe: In primis curam
gerendi: vt cum omnis doctrina: tum vero lin-
gua romana que vſitatius latina dicitur: cuncta-
rum doctrinarum ſeminarium colligeretur: ꝛ cre-
ſceret: res pfecto ſi vere exiſtimemus maioris
laudis q̄ cetera. Siquidem illa ad nos alioru3
iudicio ꝛ interdum inuitos deferuntur. Hoc nō
niſi iudicio noſtro: ſtudioq3 contingit. Illa non
nunq̄ parum recte ac miniſtrantur. Hoc non vi-
deo quēadmodum non recte queat adminiſtra-
ri. Illa huius operā atq3 opem deſyderant hoc
etiam vt illa non aſſint: per ſe poteſt eſſe contē-
tum: itaq3 ego Nicolaum Quintum cum pꝑter
alia ſummum hominem iudico tum vero pꝑter
id q̄ non tantum cultor eſt ſapientie: ſed pluri-
mos etiam cultores efficit haud iniuria compa-
randum cenſeo choro muſarum: ſi que vnq̄ mu-
ſe extiterunt que et ſapere ipſe omnia ꝛ nobis
ad capeſſendam omnem ſapientiam authores
eſſe creduntur. Ab hoc igitur Iohannes cuius
tu intimus es [vt ad nos reuertar] oraculū poſ-
ſces: nunquid hic liber tibi dedicatus editione
ſit dignus:

FINIS.

Calphurnius Antonio Paſqualino de San-
cto Germano Campanie. S. D.

Reſtituit quondam patrie vexilla. Camillus.
　Et raptus gallis ſolus ademit opes.
Rettulit eloquium noſtro Laurentius euo.
　Et capitoline contulit arcis opem.
Barbara cūcta iacent: ſunt hoc ꝛ vindice pulſi.
　Quicunq3 a Gotthis ſigna relicta colunt.
Quo tibi debebit ſemper ſtudioſa iuuentus.
　Campani Antoni gloria magna ſoli.
Namq3 tua impenſa totum vulgatur in orbem.
　Vallenſis notus q̄ fuit ante magis.

Diſtichon Aſcenſianu3 de lucubratiuncula ſua.

Hac quoq3 [ſiqua piis fiducia rebus] opella.
　Lectorem potui demeruiſſe rudem.

Finis operis de elegantia lingue latine.
Sequuntur annotationes in Raudēſem

ALEXANDER PP VI · VALENTINVS · FERDINANDVS DEI GRA REX ARAGONVM ·

¶ In Antonium Raudenſem Laurentij Vallenſis opuſculum aureū: quo ⁊ errores caſtigantur ⁊ littere bone docentur. Ad Johānē Lucinam Alfonſi regis ſecretarium.

Intellexi Johānes cum alias nōnunq̄: tū vero in preſentiarū accidere ſolere: vt quedā agam⁹ inopinati. vt que volum⁹ nolim⁹: queq̄ rata habuim⁹ [vt inquit Terenti⁹] irrita: vt que facta ſunt: infecta cupiamus. Quē em̄ caſum extiſtimaſſez ita ferre poſſe: vt in amicū: in familiarem: in eū quē libris ornaſſez ſcribere: aut cogerer: aut deberē: aut vellē. Et em̄ [vt alia neceſſitudinis ſigna p̄tereā] inter me ⁊ Antoniū raudenſem qd̄ magis oſtendi potuit q̄ꝙ in libris de vero bono partes ei [vt ſic dicam] cenſorias tribui: defenſionēq̄ religiōis: vt non plus in libris de rep. tribuerit aut Scipioni Cicero: aut Socrati Plato. Eum nunc quibuſdaȝ in locis operꝭ ſui cogor refellere ⁊ carpere. quē laudaui Poſtea dicam cur debeā velimq̄. Teſtor mi iohannes mutuā noſtri charitatē ⁊ ipſius amicitie ſanctiſſimū numē me tibi rem geſtam enarrare candidam atq̄ ſimpliciter nullo admixto mendacio: qd̄ cū per ſe obſcenū eſt: tū vero quotiens non ſui defendendi: ſed alteri⁹ accuſandi columninādiq̄ gratia adhibeť. Cū eſſemus nuper Baroli: Raudēſianus codex Mediolano miſſus regi dono datus eſt: quē Johannes olzina quaſi alter hoc ſeculo Mecenas cuȝ trāſcribendū curaret: mecum egit [eram em̄ tunc ei⁹ contubernalis] vt ſi qua in parte diſſentirē ab illo opere ſubnotarem. Cui ego ſi quid diſſentirem id me in opere de elegātia tradidiſſe reſpōdi: preterea nolle committere: vt dū amico morem gerā: amicum alterum ledam tum ille non vacat mihi inquit: nec per tot occupatiōes licet multam euoluere: ⁊ tuum cū iſto opere cōferre Ad hoc multa hic ſunt q̄ in illis libris fortaſſe: vt minuta tu quidē: ſed tamē multis vtilia omiſiſti: preſertim Johanni meo filio vnico: cui hāc rem non minus q̄ mihi proſpicio adoleſcēti vt ex epiſtolis ſuis iudicare potuiſti: ſtudioſo acuto dignoq̄ qui in imitandis libris minime fallatur. Nā quod de amicitia ledenda videris vereri: neq̄ has annotatiōes alius preter filiū leget: ⁊ ſi quando forte quis leget has tuas eſſe ꝑfecto non diuinabit: vt ponte nulli⁹ nomine ſcriptas. Hec ille cum diceret: magis hominis me mouebat auctoritas: q̄ ratio: magiſq̄ iuberi videbar q̄ rogari. Tranſcurri itaq̄ opus paucis admodum diebus annotans pene inuitus ſiqd forte reperiebam. Cū autem ad vocabulū omnis perueniſſem: meq̄ illic etſi nō nominatim tamen aperte reprehendi animaduertiſſez: nō exiguam ſane bilē: vel criminis vel accuſatoris indignitate contraxi: intellexiq̄ fame mee: que a falſis amicis in diſcrimen adduceretur eē ſuccurrendū. Neq̄ id ob hūc tantūmodo locū ſed ob vniuerſum de latinitate ⁊ elegantia op⁹: qd̄ ab iſto damnatum; ⁊ ideo ſuum poſt noſtrū fuiſſe cōpoſitum aliqui non admodū prudētes fortaſſis opinarentur. Quo factū eſt: vt non tantū neceſſario: ſed etiā iuſte ad hanc rē libenter deſcenderē: nollēq̄ ea re illū a me vnq̄ fuiſſe laudatū. Huc acceſſerūt tertio loco littere tue que nō modo vt opus vni conderē: ſed vt oib⁹ etiaȝ ederē induxerūt: quodā ꝑfecto miraculo. ſiquidem ſcribenti mihi raudenſianas annotatiōes illi ſunt reddite cū deguſtatiōe quadam operis ipſius: cūq̄ hoc tuo [vt ſi dicā] elogio: videť nā q̄ copia multa abundare: ſed non radicē attingere. Cōfer tēpora q̄bus tue littere ad me date: quibuſq̄ rex baroli ſeu Foggie erat. i. qn̄ codex ille regi donatus eſt: ⁊ vna reperies atq̄ eadem fuiſſe ne dubitare deberem: id aggredi: qd̄ tot cauſis aggrediendū eſſe diuina volūtas [vt interpretor] demonſtraret. Nā prima quidem cauſa vehemēs ac neceſſaria erat: ſequēs vero honeſtiſſima. Tertia autē perpenſiſſima ⁊ quaſi celeſti nutu cōmendata. Et em̄ cū tuo amori nihil denegare poſſim: tū litterarū ipſaꝶ quas tam longinquo terraꝶ tractu miſiſti. vt dixi miraculū: ita obſtupefecit pectus meū atq̄ penetrauit: vt nō mō facerē qd̄ poſtulabas: verūetiā ipm tibi potiſſimū opus inſcriberez. Facio tn̄ fortaſſis iprudēter: q̄ antea librū iſcribo q̄ ſciētia: an editiōe ⁊ qd̄ pluris facio ante tā docto ⁊ exculto viro ſit dignus. Sȝ verit⁹ ſum ne qd̄ elegantijs accidit id huic libro acciderer: cū em̄ illas ad nullū ſcribo: ſed ad te atq̄ ad Johannez auriſpā cognoſcēdos mitto: te abſente auriſpa publicauit: vt iā poſt infinita exēpla vix auſim eas ad aliquē ſcribere: ſȝ q: tu ⁊ ſuades ⁊ hortaris: faciā ꝑpꝗ diē: q: inemēdate ſunt [vt ais] ad te emēdatiſſimas mittā: q̄ nō ſines vt alter fecit ab indoctis librarijs corrūpi: qd̄ Quin. intelligēs miſſo ad Tryfonē opere inquit. Multū autē in tua q̄ fide ac diligētia poſitū eſt vt i manus hoim q̄ emēdatiſſimi veniāt: hoc curtā ſapiens auctor dixiſſet: q̄ tn̄ in aliena fide ac diligētia reponeret nō antea q̄ meo doct⁹ experimento didiceť. Tu tn̄ nō minus in me ⁊ fidelis: ⁊ diligēs eris q̄ Tryfo i illū fuit: ⁊ interim volui hoc op⁹ anteuertere vt litteris tuis nō tā tn̄ dederem q̄ parerē. Hoc tn̄ teſtificatū a me volēs q̄ viris bonis ſatiſfaciā q̄ amicitiā ſctē inuiolateq̄ vſq̄ ad extremū ſeruandā putant. Inter me ac raudenſem paruam ſane familiaritatē interceſſiſſe: paucisq̄ dieb⁹ ꝯſuetudinē fuiſſe: nec cā vnq̄ epiſtolis nos mutuis cōfirmaſſe vt ipe ex iniuria mei magis ingrat⁹ q̄ violator amicicie eſſe videať. Et ego me defendens magis būtiuci mei perdidiſſe rationez q̄ amico laceſſenti nō pepercīſſe. Et laudē quā illi tūc tribui liberali⁹ [vt fieri ſolet] benigniuſq̄ conceſſiſſe: q̄ nūc in eo notādo incōſtātie crimē incurriſſe

Proemiū ineptum.

Velāto opere ſit elegās Raudēſis noſter ⁊ q̄ decuerit eū de eloquētia ſcribere: vel proemiū ipm teſtimonio eſt: cui⁹ tres tn̄ ex principio ꝟſus conſiderem⁹: ſic em̄ incipit. Puto erit

operepreciũ ẽ̃ ĩ ſo:q̃ eloquentie hũanitatiſq; ſtu
dijs videtur aſpirare:libroꝝ copiã quaſi nullã
hñt:quos lectitare poſſint vnũ hoc pro omib⁹
quẽ ſepe legant ſcrutenturq;. La. Sepe te lege
mus Raudenſis omiſſis alijs ſi eloquẽtes eua
dere volum⁹. Nõne ingrato aio in veteres atq;
impio eo:qui vel clam vel palam nos adhorta
ris ad negligendos oẽs alioꝝ auctoꝝ libros:at
non loqueris de ijs q̃ libroꝝ copiã hñt:ergo tu
talib⁹ nihil ſcribis:⁊ quib⁹ nulla ad aſſequẽdã
perfectã eloquentiã adiumenta deſunt.ijs tuũ
opus nõ prodeſt:ſ; pauperib⁹ eẽ. Ut i te Oui
dianum illud de arte amandi aptiſſime cadat.
Pauperib⁹ vates ego ſum:q2 paup amaui. At
quantũ prodeſt pauperib⁹ opus tuũ. Unde vt
per illud in ſummũ facũdie faſtigiũ perueniãt.
Si ita eſt etiã diuites iſtam viã tam expeditã
ingredi mallent:q̃ ſe per multiplicẽ lectionem
fatigare:ſin in faſtigiũ hoc modo peruenire ne
queunt: non video quid profis vel diuitib⁹ q̃b⁹
obſtas:ſi te contenti ſunt ne in ſummũ quo cu
piunt euadãt:vel pauperib⁹:qui quo per te eua
ſuri ſunt neſciunt.q̃buſq; ⁊ ipſis ſpeꝫ atq; adeo
animũ eripis aliq̃ vlterius euadẽdi: cũ preſer
tim nemo ſit ita pauper vt ſe quãdoq; diuitem
aut certe meliori fortuna fore deſperet. Quid
ais vnus iſte pro oĩbus libris ſatis eſt:cur er
go multis in locis legẽdos alios eſſe vis legiq;
iubes:ac precaris. J nunc ⁊ iacta tantopere li
brũ tuũ. Et vnũ librũ appellas. Ut nos noĩe ip
ſo circũuenias:q̃ verboſior eſt q̃ duo et quadra
ginta varronis rerũ humanarũ ac diuinarũ li
bri ⁊ eũ de imitatiõe inſcribis:de qua q̃ſo imita
tione. Uniuſcuiuſq; eñ artis eſt imitatio. Hoc
tibi quidẽ addere in mentẽ nõ venit. Sꝫ tñ in
telligis de imitatiõe eloquẽtie. Quid igr̃ de hac
ipſa re tibi credimus poſterius gliãti tu p̃m⁹
ſcribis. Et nõ ante. Quin. Tu de omĩ imitatiõe
in vniuerſum:tũ de ea que ad eloquentiã perti
net. Poſt quẽ aliquid de arte rhetorica [nã imi
tatio ipſa] vt idẽ ait:pars artis eſt ſcribere ho
minis eſt artẽ oratoriã neſciẽtis:q̃ q̃ nihil mi
nus q̃ de imitatione loq̃tur opus hoc de imita
tione titulũ habẽs qđ auctor ipẽ ſepe legere: ſe
pe ſcrutari nos iubet videlicet myſteria quedã
in eo latẽt:q̃ niſi ſcrutemur: inuenire nequeam⁹
Uerũ qm̃ hoc poſtulat raudenſis agedũ ſcrute
mur an recte dicat:an ſecus. Et anteq̃ de cete
ris ordinẽ id agamus hoꝝ triũ verſuũ verba ſi
cut de ſenſib⁹ feci an imitatiõe ſint digna videa
mus. Ait qui ſtudijs eloquẽtie videnť aſpira
re. De latinitate ⁊ elegãtia videť velle loq̃ rau
denſis. At hoc nec elegans nec latinum eſt. Si
quidẽ dicim⁹ aſpirare rei pro auxiliũ aliqđ pre
bere deos. Uirg. Aſpirat primo fortuna labori
Aſpirare ad rem eſt ꝓprie hominũ nec fere ni
ſi cũ negatiõe:aut interrogatiõe:q̃ i negationẽ
reſoluiť:ſignificatq; ne ſpiratu quidẽ ac flatu
proximũ eſſe poſſe nedũ ore contingere qđ cu
pit:vt Ci. ſepe. Ad hanc laudẽ aſpirare nõ poſ
ſunt. Et in Uerrẽ actione prima. Jn eiuſmodi
re q̃ſq̃ tã impudẽs reperireť: q̃ ad alienã cau

Jmitatio.

Aſpiro rei aſpiro ad rem.

ſam inuitis ijs quoꝝ negociũ eſt accedere aut
aſpirare audeat. Quid q̃ ait videntur aſpirare
nõ autẽ aſpirant:quaſi videanť nõ ſint aſpirã
tes. Ait preterea quaſi pro eo qđ eſt fere: de q̃
latius in elegantijs dixim⁹:his etiam ꝓ ijs po
ſuit:cũ alterũ ſit ab hic hec hoc:alterũ ab is ea
id. Reliqua pergam⁹. Ra. A. ab. abs. ꝓpoſitio
nes ſunt:a quidẽ cõſonantib⁹ oĩbus recte ꝓpo
nitur:ſed ab rectiſſime liquidis. La. Eſt ne hec
de imitando diſciplina. Hec ne de eloquẽtia ꝓ
ceptio:an potius grammatice aut ſi vis elegã
tie:quod tradere oratorie eſt. Nã vt ait Quint.
Docere vim cuiuſq; verbi ſi quod minus vſitã
tum incidat:multum infra rhetoris officicium
exiſtimandum eſt. At ſi oratorie artis eſſet: nõ
et alij hoc precederunt: quod ſe vnum rauden
ſis precipere ait. Nunc videam⁹ an recte preci
piat:qđ certe non facit. Nã ab duab⁹ ſolis liqui
dis recte ꝓponitur:r ⁊ i etiam i conſonanti. Ut
Uirgilius. ab ioue principiũ muſe. Nullã vero
aliarũ ꝯſonantiũ amat. abs autẽ nõ ſolum t pre
ponitur vt abs te::ſed q ⁊ forte etiã c:vt in libris
de elegantia diximus. Ra. Ci. vere perſepe po
nit ex pro a vel ab. verbi cauſa ſi illũ imitari vo
lueris:dices aliquid ex pompeio vel a põpeio.
La. Omiſit raudenſis nõ dico q̃ etiã Cice. atq;
alij dicunt e pompeio nã hoc ſimile illi eſt ſꝫ de
pompeio: vt audiebam de patre meo puer. i. a
patre meo. Ra. Ablatiuo vtiť ſepius Cice. ter
minato in e q̃ in i. La. Quid ais. Nõne diciť et
a Cicerone:⁊ ab alijs in illa infelici pugna:po
ti⁹ q̃ infelice. ab illo infelici bello:in hoc infelici
certamine:a potenti rege donatus ſum. Jtẽ ab
añcedenti:a conſequenti:a repugnãti:hoc mal
lem dixiſſes:qñ ablt̃õs regiť abſolute:tunc fre
quentius vſurpari e. vt Cicero aſſlante fortuna
flante auſtro non flanti. Uirg. pluuia impendẽ
te recedunt. Ra. Jnuenies tñ hoc vnũ obſerua
tum ab ipſo vt ſemper abltõs cõparatiõis ter
minet in e:non in i:verbi gratia. diceret longio
re via non longiori: ꝓſperiore fortuna non pro
ſperiori:vt grãmaticuli noſtri dicũt. La. An nõ
dicimus e contrario ſic ſemper a maiori: a mi
nori. a pari eſt hoc argumẽtũ. Melius igiť di
xiſſes ꝯparatiua cũ iunguntur generi feminino:
ſepius poſtulare e:in alijs generib⁹ ſepius i:nã
qđ ais Ciceronẽ dicere igni nõ igne. Quid mi
rũ cũ ablatiuũ habeat hoc nomẽ in i potius q̃
in e ſicut febris ⁊ ſimilia. Jtem pro vetere ami
citia dicendũ eſſe ꝓ veteri amicitia:nõ probas
qđ ponis. Nã recte dicã in veteri tẽplo:in vete
ri domo:de veteri vrbe. Uñ illa vrbs dicta eſt a
qua quiť proficiſcunť de vrbe veteri ꝓficiſci di
cunť. nõ de vrbe vetere:⁊ de ciuitate veteri: nõ
de ciuitate vetere mare intramus. Ra. Accuſa
re. La. perduellis et perduellio non idẽ ſunt vt
ait raudẽſis:cũ ꝑduellis voceť hoſtis. Perduel
lio aũt crimẽ aut leſe reipu. aut leſe maieſtatis.
ſiue is q̃ ita leſit. Rau. Aduena deinde in q̃lini
nõ permanẽt:ſed aduene ſic. Et itẽ ꝯuena idẽ
qđ aduena. La. Jnq̃lini nõ ſunt q̃ nõ permanẽt
ſꝫ q̃ in aliena ⁊ domo ⁊ vrbe habitant: aut ſaltẽ

Quaſi

A. ab. abs.

Officium grãmatici

Ab Abs.

E. de. vel ex

Abltũs q̃i in e ⁊ q̃i i

Jgni

perduellis perduellio

Jnq̃lini. Conuene.

domo. Cõuene: qui ex diuerſis populis genti/
buſq; in vna menia cõuenere: ſimulq; coaleſcũt
Multa omitto: q̃ a me ĩ elegãtijs tractata ſunt
Ra. Aduocatus. deinde: ⁊ aliqui in meũ patro
ciniũ inciderũt. i. aduocati fuerũt. Lau. Nõ hoc
dicit. Quin. ſed q̃ppe cauſaꝝ illarũ fuit aduoca
Pellex tus: ſcribendũq; eſt alique. nõ aliqui. Hoc ẽ ali/
que cauſe: nõ aliq̃ aduocati. Ra. Adulter. dein
de pellex. i. adultera. Laurẽ. Pellex eſt femina:
que corpꝰ miſcet cũ viro alterꝰ: nõ autem mere
trix: vt in elegãtijs dixi. improprie autẽ ac ꝑter
naturã de puero dr̃ cõcubino illiꝰ. qui vxorẽ h̃z.
vt Cicero in Saluſt. Mim cubiculoꝝ pellex: et
idẽ poſtea adulter. Id ẽ puer ledebas alienas
Neceſſariũ vxores ꝑripiens eis maritos: vt poſtea leſiſti
maritos ꝑripiens eis vxores. Ra. Affinis. La.
Neceſſarij nõ affines tm̃ ſunt: ſz etiã amici: et
q̃bus vti familiariter ſolemꝰ. vt Ci. ait ſibi cum
Tribulis equitibꝰ romanis neceſſitudinẽ eſſe. Tribulis
Tribꝰ Ro/ aũt nõ eſt: vt raudẽſi placet affinis: ſed ex eadẽ
mane. tribu. vt Rome erant q̃nq; ⁊ triginta tribꝰ: apd
hebreos aũt duodecim tredecim ve: ⁊ in ciuita
te aquilea. xix. Ra. Alacer. La. nõ debet lettũ
Letum ſcribi gemina t: vt raudẽſis ait ſz letũ nã diptõ/
Letum go diſtinguet a letũ qđ mortẽ ſignificat. Rau.
Alapa. Alapa. La. Nõ recte hec duo nõia diſtiguit ala
Colaphus pã ⁊ colaphũ. Cũ illđ latinũ. hoc grecũ ſit. Iõ/
Pinna q; per ph ſcribendũ nã ſola greca ⁊ quedam he/
brea ſic ſcribunt. Ra. Ala ⁊ pĩna quaſi idẽ ſũt
Lau. But pẽna ſcribendũ ẽ: aut errat noſter au
ctor. Pinna enĩ acutũ ſignificat: vt ait Quinti.
Vñ pinnaculũ tẽpli: ⁊ pinne muroꝝ. Ra. Alicu
Quoq̃ bi. La. Male exponit quoq̃ ꝓ alicubi: cũ quoq̃
Aliquo ſit aliquo. i. ad aliquã partẽ: locũ ve. Alicubi ve
Alicubi ro in aliquo loco. Itẽ male aliquo ꝓ alicubi ea
Alicunde dẽ rõe. Itẽ male alicũde ꝓ alicubi: ⁊ necũde ꝓ
Necunde ne alicubi: cũ illud ſit ex aliquo loco hoc aũt ne
Necubi ex aliquo loco. Itẽ male necubi ꝓ nullibi: cũ ex
poni debeat pro ne alicubi. i. vt nõ: in aliquo lo
co. Quo in aduerbio: vt hic ꝑcipiendo labit̃: ita
q̃dẽ in vtendo quoꝝ nõia a me hoc loco ꝓferri
malignũ fortaſſe videat̃. Studioſi tm̃ inueniẽt
Aliq̃liter qđ dico rõne. Nullibi aũt an recte dicat̃ raudẽ
Aliqualis. ſis viderit. Rau. Aliqualiter. La. nõ diſerte ex
Aliquid ponit auctor nõnihil ꝓ aliqualiter cũ deberet ex
Aliquod. ponere ꝓ aliq̃ntulũ aliud enĩ eſt q̃ntũ: aliud qua
Quiddam le: ſz nec latine dr̃ aliqualiter vel aliq̃lis. ſz ruſti
Quoddam ce ⁊ barbare. Ra. Aliqđ. La. miror iterdũ huiꝰ
auctoris ingeniũ q̃ neſciat differentiã inter ali
quid ⁊ aliqđ: itẽq; inter hoc vocabulũ ⁊ quiddã
ac quoddã. nã aliq̃d ſubſtantiuũ eſt: vt aliq̃d mi
rabile: aliq̃d boni: non aũt aliqđ mirabile aliqđ
boni: rurſus aliqđ templũ: aliqđ edificiũ: nõ ali/
quid tẽplũ aliq̃d edificiũ quippe adiectiuum eſt
Itẽ quiddã pulchrũ: quiddã boni nõ quoddam.
Aliquid. rurſus quoddã templũ: quoddã volumẽ nõ q̃d
Quidam. dam: cum illic ſit ſubſtãtiuũ: hic adiectiuũ. ꝑte/
Nõ aliq̃s rea hec duo, ſiue ꝓnõia vt donatus vult. ſiue no
mina vt priſcianꝰ ſic differunt: vt illđ ſuperius
ſignificet rem inter tam poſterius rem certam
vt aliquis vedit me fugiẽtẽ. i. vnuſquiſq; ille ſit:
etiã ſi non vnus ſed multi fuerunt. At quidã vi/

dit me fugientem. videlicet vnus quem ego ſcio
ideo illud cum negatione ſit vniuerſale. forte vt
non vidit me aliquis fugientem. i. nullus me vi
dit: hoc non ſit: vt non vidit me quidam fugien/
tem. perinde ac ſi dicerem Scipio nõ vidit me
fugientem. ſed hec latius in dialecticis noſtris
Vllus idem eſt qđ aliquis: vt in eodem opere pre/ Vllus.
cipimus ſed hac differentia q̃ nunq̃ vſurpatur
niſi aut cum negatiõe: aut interrogãdo: aut du/
bitando: aut neſciendo: vt non eſt vllus beatꝰ in
vita. eſt ne vllus beatꝰ: dubito neſcioq; an ſit vl/
lus beatus in vita. Ra. Aliq̃n Lau. Aliq̃tiens
etſi raro apud Ciceronem tamẽ reperitur. vt Aliq̃tiens.
pro Quintio. C. Iunius. qui hac apud te aliquo
tiens egit. Multotiens neſcio an vſq̃ repereri multotiẽs.
ſicut nec pluries nec nullatenus duntaxat vſita Pluries
te. Rau. amicitia inter bonos: fautio inter ma/ Nullatenꝰ.
los: a fautor. vnde fautioſus fautioſa fautioſum
Saluſtius inquit. Amicitia inter bonos: fautio
inter malos. La. Factio dixit: non fautio: vnde
et factioſi dicũtur: vt ſunt in hiſpania princeps Factio
bandorum. ⁊ Genue: qui capellatij dicunt̃. Hoc Factioſi.
vocabulum Auguſtinus de ciuitate dei exponit
Ra. Animal. deinde pullus eſt animal quodli/
bet nouelle etatis. La. Immo pullus eſt fetus
vel auium ouaq; parentium: vel animalium nõ
ferocium. Neq; enĩ pullus dicitur leunculꝰ ſed Pullus.
catulus leonis vrſi ve. Ceruorum vero caprarũ Catulus
q; ac capreoloꝝ ſimiliumq; dicitur hinnulꝰ. La Hinnulus.
melius falſum eſt per geminum l ſcribi. interro Camelus
ga grecos vnde vocabulum hoc fluxit. Ra. An
tiquus deinde ſitus eſt antiquitas. La. Immo
ſordidus quidam humor in locis opacis ⁊ incul
tis adherens parietibus vel ſolo: vt in elegan/ Situs
tijs dixi. Ra. Appodiare. La. hoc verbum nuſ
q̃ inueni. Ra. Apotheca. Lau. Ergaſterium et
ergaſtulũ nec idẽ ſunt: et neutrũ vere exponit̃. Appodio
Ergaſteriũ neſcio an apđ doctos inuenerim ni
ſi apud gregorium: ideoq; de eo non dicam: er/ ergaſteriũ.
gaſtulum autem eſt quaſi priuatus carcer. vbi
ſeruos dominus: vel vinctos: vel ſolutos noctu Apotheca.
includit: quoſdam etiam interdiu: vnde ad ope/
ras mane emittat. Apotheca eſt proprie vini:
vt horreum proprie frumenti. hinc Cicero in
philippica: apothecas vini obiecit Antonio de
taberna et officina dixi in elegantijs. Conſtri/
na autem: nec taberna recte: nec officina dici
poteſt: licet raudenſis officinam vocet. Ra. Ap Conſtrina
propriare. Lau. Improprium verbum eſt. Ra.
Aptus. Lau. vt plurimum, quo aduerbio ⁊ rau/
denſis et vulgo multi vtuntur exiſtimamus eẽ Appro
apud veteres non vſitatum. Rau. Aqua: paulo priare.
poſt. Liuius ait equos aquatum ibant ⁊ aquatu Ut plurimũ
veniebant. Laurẽ. Vbi iſtud Liuius dixit bone
raudenſis. Sepe certe fingis teſtimonia que al/
teri tribuis: aquatum veniebãt barbare dicitur: Supina in u
vt in elegantijs diſputaui aquatum ire eſt ad
capiendã aquã ire. Ra. Hydraula vt in legibꝰ Hidraula
inueni eſt aquã in aulã ferens. Lau. Non occur
rit mihi ad verbum locus quem raudẽſis affert
Vitruuius vero pro machina quadã ſimili tym
pano ſeu molendino accipit: ſimulq; pro in

ſtrumento muſico qđ organa vocāt:licet ꝓpe
organa et chordis conſtet. Niſi ſcriberem⁹ po
tius hydraula:hoc eſt a ſeſſiōe tibiarū q̄ follib⁹
inflant. Ra. Acquirere. paulo poſt. vt pleniore
obſequio demererer amantiſſimos mei. i. ac
quirerem vel lucrarer. Lau. Si amātiſſimi mei
Demereri. ſint:qui poſſum eos acquirere ac lucrari:et de
mereri eſt merito aliquo ſibi alios conſtringe
re:ꝛ hoc intelligit. Quinti. cuius ea verba ſunt.
De hoc verbo dixi in elegantijs. Raudēſis. Ar
bor ſine fructu eſt:arbos cum fructu. Laurenti
quaſi neſciamus arbos. quod veteres dicebant
in arbor eſſe mutatum vt in alijs quibuſdā: qđ
Arbos teſtatur Quint. inquiens:nā vt valeſij ꝛ fuſij: i
valerios furioſq; venerunt: ita arbos odos va
Arbuſta pos etiam ꝛ clamos id etitatis fuerūt. Ra. Ar
buſta etiā ſunt poma ſilueſtria. La. Immo ſunt
arbores multe ad fructum conſite: vt oliuetum
auellanetum:amigdaletū: vel vites arboribus
applicite. Ra. Arbutum. La. exponā ego aper
tius:arbutus eſt arbor illa que poma inſtar ce
Arbutus raſorum ſeu fragrorum fert: arbutum vero ipſ
Appoſitio facienda. pomū. Arbor pirus ꝛ non piri:ꝛ itē in ceteris.
Ra. Subter arborē ſalicē ꝛ nō ſalicis. ꝛ ſubter
arborem ficuz nec dixit fici. La. Quid miraris
Raudēſis. A. Gelliū ſic dixiſſe: quaſi ceteri ali
ter dixerint:aut aliter dicere poſſim⁹. ramum
eñi aut ſurculū aut trūcū aut radicē arboris di
cimus:q2 pars arboris eſt arborē lauri nō dici
mus:ſed arborē laurū:q2 laurus ipſa arbor tota
eſt nō pars arboris: ꝛ ita in ſilibus montē cau
caſum nō caucaſi. callē ianiculū nō ianiculi. niſi
Mōs auē-tini. foret nomē hoīs: vt montē aduentinū ꝛ montē
auentini. auentinū quidē:q2 hoc eſt nomē mon
tis:auētini vero q2 rex ibi auētinus ſepult⁹ eſt.
et quaſi nūc locū illū poſſidet. Itē vrbē medio
lanū: vrbē placentiā:vrbē Romā. Nō aūt vrbē
mediolani:placētie:rome niſi forte apđ poetas
vt vrbē patauii apud Uirgiliū. Ci. in verrē actio
ne quarta vt ex oppido thermis nullū ſignum:
nullū ornamētū. nihil ex ſacro: nihil ex publico
attingēs. Saluſti. Urbē romā ſicuti ego accepi
ꝛc. Idq; recti⁹ dicim⁹ accepi lrās ex vrbe Meſ
ſana. veni ex vrbe florētia q̄ ex meſſana:ꝛ ex flo
Et vrbe florentia non florentie ꝛ vix et florē tia vrbe rētia. Neſcioq; an ꝓbe dicam⁹ ex meſſana vrbe
ex florētia vrbe. Itē ꝓuinciā macedoniā nō ma
cedonie:ꝯtinentē galliā non gallie. Inſulā ſici
liā nō ſicilie:vt in oratiōe quā apđ alfonſum ha
bui:latius diſputaui. Item primū diē decēbris
kal. Januarij:nonas Februarij:id⁹ martij. Nō
autē menſem decēbris:ianuarij februarij: mar
Mēſez decembrē nō decembris &c. tij:ſed mēſem decembrē. Januarium. Februa
rium: Martium. Dicimus etiam kalen. nonas;
idus ianuarias: Februarias. Martias:ꝛ ita in
ceteris. Q2 adiectiua ſunt hec nomina nō mo
do que ſunt ſecunde declinationis: ſed etiam q̄
ſunt tertie. Ut kalendas ſeptembres; nonaruz
octobriū:idib⁹ nouēbrib⁹. nō mutant autē vocē
hec adiectiua a ſuis primitiuis qualia nōnulla
Ilex Argyro aſpides alia ſunt:vt domitianus exercitus. i. domitiani
exercitus. Ra. Ilice ſubnigra:id eſt ſub quer
cu. Lau. Ilex multum differt a quercu. Ra. Ar

miger paulopoſt. argiro aſpidas. i. aurata argē
tata arma ferentes La. Immo q̄ argentata ſcu
ta. Ra. Ars artis ſed vt imiteris nota ꝙ Cice
ro ꝛ qui imitamur illum non vtuntur hoc voca
bulo ars ſed illud ſubintelligunt. Unde Sueto
nius dixit funariam exercebat:nec dixit artem artiū noīa
chordarum. Lau. hoc ego aliter ſentio:nā ſi ſub
ſtantiua ſunt:quid ais ſubintelligi artē: cū eñi
dico muſicam;geometricam;medicinā:nō ſub
intelligi neceſſe eſt artem. Sin vero adiectiua
hec ſine ſubſtātiuis eſſe nō poſſunt. Quare ma
gis ſunt dicenda ſubſtantiua eſſe:ꝛ ideo nō ſub
intelligi artem preſertim ea que artes dici nō
poſſunt vt apud eundez in vita ceſaris: neuei q̄
pecuariam facerent:ꝙ ſiquādo artem experia
mur adiuncta dicamus tūc eē adiectiua. Scia
mus tñ q̄dā nō admittere ſubſtātiuū; q2 ſꝑ ipſa
ſubſtātiua ſunt:vt ſutrina: fullonica:aurificina
:architectonica:figlina:argētaria.ſi tñ argēta Artiū ſubſtantiua.
rea. ars eſt Quedā ſiue ſubſtātiuis nō ſolere eē Quib⁹ ars additur.
An nō dicim⁹ artem ludicrā q̄ eſt hiſtrionum.
Artem armorum que eſt gladiatorū:artē ſtatua
riam:artē tectoriā:artem amatoriā:artez gem
mariam:vitreariā:purpurariam: ꝛ mille huiuſ
modi. Illud vero bis barbare dictū eſt: artem Chorda
chordaꝝ:cū chorda ſit muſicis apta inſtrumen
tis nec ad funarios pertineat. Preterea dicēdū
erat artē chordaꝝ faciendarū:nō artez chorda
rum:ſicut artē ſculpendi marmoris. nō autē ar
tem marmoris. Qđ autē attulit exēplū. Quin. Rhetorice
dicētis rhetoricē in latinū transferentes:cū ora
toriā:tū oratricem noīauerunt: miror q̄ppe cū
reprehendat quintilian⁹ eos qui ijs vocabulis
vtebant. Preterea trāſferebāt:illi vnū grecum
vocabulū in vnū latinū:qđ ſi ſubintelligi poſſet
ars nō male dixiſſent oratoriā aut artē oratri
cē. Ra. Aliptes. La. Non eſt medicus plagarū
ſed qui augendis viribus atq; exercēdis corpo Aliptes
ribus vnguendiſq; precipue athletaruz ꝓſunt
artificio quodā prediti. Ra. Aſper. La. nō idez
eſt ſcaber ꝛ aſper:vt ait raudēſis. loricā eñi cō
textā hamis auroq; triplicē aſperam appella Aſper.
mus nō ſcabrā. Rurſus ſcabrā ſi fuerit rubigi Scaber.
noſa ꝛ vngues ſcabros ac dentes vocam⁹ q̄ ſor
didi ſunt etiā ſi nō aſperi tactu. Ra. Aſtut⁹ La.
Hoc nomē deductū ab aſty greco noīe qđ oppi Aſtutus
dū vrbēq; ſignificat non a greco oppido: vt ait
raudēſis. Ra. Sciſti vti foro. i. aſtut⁹ fuiſti. La. Uti foro.
nō plane vim hui⁹ ꝓuerbij raudēſis expoſuit. lz
ego nō legerim donatū ſup phormionē Teren Donatus in phormionem.
tij:vbi hec verba ſunt. Nodū eñi inman⁹ meas
auctor iſte totus ꝓuenire potuit. Ita a q̄buſdaz
tanq̄ ſacer theſaur⁹ aut religioſum pallatiū cu
ſtodit. Sz ita interpretor Scire vti foro:cum
forū ſignificet locū illū amplum vbi ꝛ cauſe pu Forum
blice agunt vñ dicunt cauſe forēſes: ꝛ res mul
te varieq; vendūtur:vnde forum boarium. Fo
rum holitorium. Itemq; forum Cornelij; foruz
Liuij:forum Iulij. Erit huius prouerbij ſigni
ficatio. ſcire vł accommodare ſe ad mores iudi
cum: ceterorumq; hominū: nec opinioni illorū
ſtudijſq; aduerſari. vel in rebus contrahendis

cauere ne fallatur: ne vẽdat emat ve qð in alio foro melius q̃ in hoc venderetur emeretur ve: Ra. Aſtrologia paulopoſt: ſed ſi vis ſeminare farrum. Lau. Farrum pro far dixit. Item ſcorpionem pro ſcorpium: nam ſcorpius dicit non ſcorpio. Scorpionẽ eñ dicimus vt ait marcellus teli genus ⁊ ita omnes vtunt. quidẽ etiã ꝓ genere inſtrumenti torquẽdi: vt in alio dixi opere. idem diuerſimode ⁊ alibi omnimode. qð verbum nemo veterũ ſcriptum reliquit. Aſtronomia hic dicenda eſt: non aſtrologia. Nã illa loquitur de curſu aſtrorum: hec de iudicijs ad vitam fortunãq; pertinẽtib⁹. Ra. Audax paulopoſt petulans: id eſt temerarius ⁊ audax. vt petẽdo laſciu⁹: ⁊ in ioco audax dicitur. Infrunitus dicitur ſine freno. La. Immo petulans eſt aut libidinoſus: aut ad iniuriam faciendam pronus vt ferociores equi in infirmiores: de quo nomine in elegantijs diximus. Laſciuus eſt tuʒ in vita tum in ſermone molliculus ac plus teneri q̃ robuſti ac virilis habẽs. Infrunitus nõ dr̃ homo ſine freno ſʒ ſine prudẽtia: ſcribẽdũq; per o nõ per u. phronos eñ grece prudẽtia eſt. Ra. Auſim: nõ eſt pro audebo ſed pro audeã: vt nolim pro nõ velim non autẽ pro noluero. La. Mallẽ talia poti⁹ tradidiſſe quale hoc eſt. quoſdã magnos viros eccleſiaſticos qui dicãt. Siti periclitor: fame periclitor. Cũ docti potius. ſinẽ periculi q̃ cauſam cũ verbo cõiungant vt vita: vt capite: vt fama: vt fortunis periclitor: idẽ in periculo ſum iſta perdẽdi. Ra. Auis: ales: pull⁹: prepes: quaſi idẽ ſunt. La. Prepes nõ eſt auis ſed adiectiuũ velocitatẽ ſignificans: vt apð Virgi. et ꝑpetis omnia pẽne. Voluitq; hoc noĩe ſignificari velocitatem in altũ volantis. Ra. Attago attaginis eſt gallina ſiluestris. La. attagẽ dicitur nõ attago nec gallinã ſignificat ſed frãcolinũ: vñ Hora. Non me lucrina iuuerint cõchylia nõ attagen ionicus. Et Hiero. quẽʒ ſuũ raudẽſis appellat attagen: ⁊ ficedula: martialis genere feminino ⁊ prima declinatiõe poſuit in xenijs intus ſapores fertur alitũ primus ionicarũ guſtus attagenarũ. Ra. Altilia Lau. Nõ tñ capones pingues vt nr̃o auctori placet: ſed galline quoq; ⁊ anſeres: ⁊ anates ⁊ turtures: q̃n etiã ſues ⁊ q̃cquid domi vel in villis vel in viuarijs ſaginat. Ra. Coturnix ⁊ perdix quaſi idẽ ſunt. La. Immo coturnix eſt auis quã quidaʒ vulgo qualiã vocãt. Nicticorax eſt bubo. Hieronym⁹ idẽ ait q̃ noctua. Ra. Auiſare. La. Sordidum verbum nec dignum de quo ſcriberet: quippe quo nemo veterũ vſus eſt. quodq; ratio grãmatice improbat ⁊ auiſere diceret nõ auiſare. Rau. Auxiliũ paulopoſt. Preſidiũ eſt qð eſt loco vtili poſitũ. La. Ieiune obſcureq; expoſuit nã ſaltẽ vt breuiſſime dicat hũc in modũ debuiſſet exponere: Preſidiũ eſt auxiliũ qð preſtatur alicui et preſertim qð ſatis ad defenſionẽ videt fore: ac primas pugne partes poſſe ſuſtinere. Nam qð ad ſuccurrendũ venit magis ſubſidiũ dr̃: preſidiũ quoq; eſt manus armatorũ hoim alicui tuẽdo loco impoſita. vt ſępe legimus preſidiũ hanni-

Farrum et ſcorpio nõ dicunt: niſi ſcorpio ſit teli genus.
Diuerſimode ⁊ oĩmode inerudite dicta.
Aſtronomia. aſtrologia.
Petulans
Laſciuus.
Infronit⁹.
Periclitor qb⁹ q̃dret.
Prepes
Attagen
Altilia
Sus altil.
Coturnix
nicticorax.
Auiſo.
Auxilium
Subſidiũ.

balis Capua Tarẽto. Regio pulſum eſt. Rau. Baptizare ſtatimq; catetizare eſt baptizandũ docere. La. Catetizare eſt quidẽ docere: ſed nõ ſolũ mõ illũ qui baptizandus eſt: vt paulus cõmunicet qui catetizat ei qui ſe cathetizat. i. qui docet ei q̃ ſe docet de baptizatis videlicet: non de baptizandis. Nã ab re fuiſſet iubere his vt munera preceptorib⁹ tribuãt cum ambiguũ ſit nõ baptizari velint. Preterea de oĩbus nr̃e religionis ꝑceptorib⁹ ac diſcipulis apoſtol⁹ loquitur. Qð vocabulũ nõnunq̃ alibi reperimus: vt in principio luce: vt cognoſcas eorũ verborũ de quib⁹ eruditus es veritatẽ. Eruditus. i. catetizatus. ⁊ alibi de quib⁹ didicerũt de te q̃ doceo diſceſſionem a Moyſe. didicerunt. i. catetizati ſunt. De illo mallẽ verbo ſacre ſcripture locut⁹ eſſet erue me ab inimicis meis: quo verbo niſi in malam partem vti non ſolemus: vt erue oculos meos. Erue aũt me a periculo: inuſitatum eſt. Ra. Balneũ. La. Et balneas ⁊ thermas licet alterũ latinũ ſit: alterũ grecũ. tñ in hoc. ſ. differre dicamus: q̃ in thermis tñ calefacimur: in balneis etiam lauamur: nam ⁊ Baijs ⁊ in multis alijs regiõib⁹ ſunt loca q̃dã ſicca. q̃ nos vehementi calore reſoluũt i ſudorẽ: q̃ nequaq̃ balnee dici poſſunt: q2 nõ lauãt: ſed poti⁹ q2 vt neceſſe lauari atq; ablui habeam⁹ efficiũt vl' thermas vocem⁹: q̃ natura ſũt calide: balneas vo etiam q̃ a nobis calefaciunt igni: nam ⁊ grece balneũ dr̃. Ra. Popina apud nos corrupte dr̃ ꝓ propina. La. Neq; corrupte dr̃: neq; hoc ſignificat: nã ꝓpina nõ inuenit: ſed ꝓpinare qð a greco ſumpſimus in ſignificatiõe q̃ eſt alteri vinũ cratere infuſum manu tua porrigere. Popina aũt eſt vbi vel publice obſonia caroq; cocta ac delicate ꝯfecta vẽditat comediturq;. vel priuatim vbi guloſa familia extra ordinarie ligurire belluari ꝯſueuit: q̃ ipſe qualẽ dixi cib⁹. Ra. Bãcalia. lau. Illitteratũ vocabulũ: dicũt ei piſtromata ſiue peripetaſmata: ſiue aulea ſiue inſignia q̃q̃ hec nõ nihil inter ſe differũt. ra. Barba. la. Barbitõſor: nõ eſt nomẽ dignũ quo vtamur: q̃ tñ vtit raudẽſis idẽ ait capillũ ſignificare: barbã ⁊ quẽcũq; pilũ: cũ tñ dicam⁹ capillum ꝓ capitis pilo. Idẽ alibi dicit pilos ad genas qð ẽ pilos in genis: cũ ad ſignificet ꝓpinq̃tatẽ loci nõ aũt in loco. ra. Bellũ. la. Auctor hic imitationũ cũ ait ꝓ inducie treuge: facit vt ſe nequaq̃ imitari velim⁹ q̃s barbariſmos frequẽter admittit vt hoc eodem lo. rau. Portitores ſignorũ. la. Qð alibi etiã facit cũ portitores ſint cuſtodes portus. rau. Bibere. paulopoſt feceʒ ex vinaceis expſſaʒ quã vulgariter inſubres poſcã appellamus. lau. Latine dicim⁹ puſcã vinũ in torculari aqua mixtũ vt aliqui volũt: apud Pli. vero. Varronẽq̃ ⁊ alios lora dr̃. Nã hec varronis verba ſunt. Expſſi acinorũ folliculi in dolia cõijciunt coq; aqua addit: ea vocat lora q̃ lota acina. ra. Crudũ epulũ. lau Nõ recte epulũ ꝓ epulas dixit de hoc in elegãtijs diximus. ra. Blaſphemare. lau. Hoc grecũ verbũ eſt ſignificans nõ errare vt auctor videt ſignificare: ſiue L vt ſuo verbo

Catetizo grece eſt catecheo.
Eruo
Therme.
Nota calefacimur balneum.
calefaciũt Balneum
Propina. barbarum.
Propino
Popina.
Bancalia barbarum.
Periſtromata pipetaſma
Aulea.
Inſignia
barbitõſor ineptum nomen
Capill⁹ qd
Ad
Treuge barbarum.
Portitores
Puſca.
Lora
Epulum
Blaſphemo.

vtar ⁊ male dicere: ſꝫ ꝟbis contumeliā facere di
gnitatiqꝫ alteri⁹ honoꝛiqꝫ derogare.rau. Bon⁹
Bellus bell⁹.lau. Multa que ad eiuſdē vocabuli expo
ſitionē ptinent auctoꝛ omittit: ⁊ hoc fere vbiqꝫ
ꝙ oīa ſupplere alienū eſt a nr̄o ꝓpoſito: vt pote
nimis longū futurū: hoc aūt loco de bellus non
ſiluerim fuiſſe etiā dicendū. Hoc qꝫ vocabulo
ſignificari pulchꝛū vt bellus puer: bella puella
bellū corp⁹: que exēpla ſunt plurima apud Ca-
tullū tibullū: ꝓpertiū. Ouidiū. Martialem: et
Feminalia alios cōplures.rau. Brache.lau. Feīnalia pus
Femoꝛalia dicit: deinde noīat femoꝛalia: ſciam⁹ tū hoꝛuꝫ ſi
vtrūqꝫ nomē inuenit: feminalia nōa feminis:
Brache ſed a feminib⁹ dicta: ꝗ pene idē qđ femoꝛa ſunt
Saraballa quas partes q: brache velant: dicta ſunt femi-
nalia vel femoꝛalia. Saraballa q̇d attinebat ex
ponere cū ſit chaldaicū nomē: vt Hierony. ait
imitāda ꝑ brachis nemo niſi nō ferēs brachas
dixit.rau. Brachiū ſcribit ꝑ duplex c.laur. An
Brachium verū ſit grecos iterroga.rau. Ale. ⁊ alcelle ideꝫ
Ala. ſunt.lau. poete appellant locū illū cōcauū ſub-
ter brachiū alā q: in eo pili quaſi pēne naſcunt
Axilla ꝓprie tamen vocat axilla: nō aſcella vt ait Cice
ro in oꝛatoꝛe diminutiuū faciēs ab ala. ⁊ maxil
Cloaca. la a mala: ⁊ paxillus a palus. Rau. Cacare pau
lopoſt: Cloace ſunt in q̄s publica ſtercoꝛa fluūt
Lau. Immo vie ille ſubterranee parietibus in
modū aque ductuū munite: per quas aque plu-
uie extra vrbē vel in fluuiū dilabunt. Rau. Cā-
pus paulopoſt ſed ſalt⁹ ē cāpi ſpaciū. La. Im-
mo ſilua deſioꝛ aut ꝗ pecoꝛa eſtiuare aut hiber
Saltus nare ꝯſueuerūt: exēplis plena ſunt oīa.rau. Cā
to paulopoſt. ſunt eī exodia cātilene ludicre ⁊
ſcurriles in ſcenis.lau. Nonius exponit ꝓ fine
Exodia hoc nomē cur tu de nonio nō facis mētionē Nā
hoc vocabulū niſi alio exponēte ſcire poſſum⁹.
Quod ſi ali⁹ exponit: nos iterū inculcare mini
me debem⁹ id qđ ī toto tuo opere facis.rau.ne-
Nenia nia eſt cātus fact⁹ hoī nō hñti ꝓpinquos ꝑ mu
lierē ibidē adductā.lau. quāto melius. Quin. et
terſius: eſt huic aduerſus modus: cū res cōmu-
nis plib⁹ in vno aliquo habet nomē eximiū. vt
carmē funebꝛe ꝓpe nenia. At cur addidit rau-
dāſis homini nō hñti ꝓpinquos: cū magis hoc
talibus fiat: ꝙ obſequio ꝓpinquoꝛū deſtitutis:
ſciam⁹ tū improprie neniā accipi ꝓ ineptia cu-
iuſlibet cātus aut ſermonis: etiā min⁹ grāmati-
Ibidem ce locut⁹ eſt ibidē ꝓ illuc: cū ibidē ſignificet in
loco: illuc vero ad locū.rau. Candele paulopoſt
Seuū non ſebaciis idē cū ſepo lau Seuū dr̄ nō ſepū: lege
ſepū dici plinū.rau. Caniſter.lau. Caniſtrū dr̄ non cani-
Caniſtruꝫ. ſter.rau. Cartha per h ſcribi debet.lau. verū eſt
nō caniſter ſed aliter: hoc eſt ī pꝛima nō ſc̄da ſyllaba ſic: char
Chirogra ta.rau. Cirographus.lau. hocqꝫ aliter ſcriben-
phus dū eſt ſic: cirograph⁹ ⁊ alio ſignificat.i. ſcriptu
Mēbrana rā manu ꝓpꝛia. Nec etiā debitoꝛis lege elegan-
tias.rau. Mēbrana eſt charta: ſilr̄ et dica.lau.
immo membrana eſt pergamena charta. Dica
Dica vero actio e greco ſumptū: vt Terentius ī phoꝛ
Celebs. mione. Scribam tibi dicam. ⁊ Cic. in Verrem
Celibatus actione quarta ſcribit heraclio dica.rau. Caſt⁹
lau. minus recte exponitur celebs accelipatus

pro pudico ac pudicicia. eſt eī celebs qui non
eſt maritus: celibatus autē eodē mō dr̄ non ma
trimonium. pluresqꝫ in celibatu ſunt impudici.
ꝙ in matrimonio: de hoc etiā in elegātiis. rau. dolere vice
Caſus deinde vicem alterius dolere eſt caſuꝫ il
lius dolere.lau. recte: ſed nō tū oino. nā cū pro-
pter alteri⁹ vicium peccatūqꝫ doleo. nā caſuꝫ il
lius doleo. non eī eſt caſus ſed vicem.rau. Ca- Caue te nō
uete ab illo.lau. Hoc nā recte dr̄ cū accuſatiuo. latine.
Preterea caueſfacias: ⁊ caue ne facias idē ſunt
quod auctoꝛ negat: vt apud Teren. caue ne tri-
ſtem ſentiat.i. caue triſtem ſentiat. Qui hec tā
clara non ꝓuident: quō cernerent illa obſcu- Scio gñat
rioꝛa quoꝛum vnum hoc ſit exemplū. Scio mul facio ⁊c.
ta genera ſalſamentoꝛū potius ꝙ ſcio multoꝛuꝫ
generū ſalſamēta. Rurſus ſcio facere multoꝛū
generū ſalſamenta potius ꝙ ſcio facere multa
genera ſalſamentoꝛū. illud quoqꝫ poterat adde
re qđ huic loco ſimillimū eſt: licꝫ fere nō accipe- Licet ſer-
re poſt ſe: vt veluti apud Virgil. Caſta licet pa- uet non vt
triū ſeruet ꝓſerpina limē. ⁊ Quin. nuſꝙ ꝓdeſt ſeruet.
nuſꝙ opus eſt tā licet vendas. Cice. pro Celio
Quo oīs iuuētus natandi cauſa venit. hic licet
conditiones quottidie legas cur huic ꝗ te ſper
nit moleſta es. rau. Cenare deinde opſoniū per
p ſcribi debet: ⁊ eſt id qđ poſt cenā aut añ ſom- Obſoniū.
nū ſumitur.lau. in hac etiā ſcriptione obſoniū:
nā per b ſcribi debet: ⁊ diffinitiōe diſſentio. nā
puto eſſe ꝗcꝗd carnis piſcis ve vltra panē pul-
mentūqꝫ comedim⁹.rau. Cec⁹ in fine cecutiēs
eſt parū videns: idē ⁊ luſcus.lau. Ut ideꝫ ſit ce-
cutiens ꝙ ait raudenſis. qđ oīo nō cōcedo: cer-
te luſcus eſt qui altero oculo caret: nō qui parū Cecutiens
videt qualis fuit antiogonus. philippus. Han-
nibal de quo Iuuena. poꝛtaret belua luſcū. Et
nos in elegātiis.rau. Cēſoꝛes circa mediuꝫ q̇d Luſcus.
dicam ꝙ leuiſſimus ex cauſis cenſoꝛia vrere no ꝙ.
ta cōſueuerūt.lau. ineleganter vſus eſt ꝙ pro ꝙ ridiculoſe
tum: cū ſuplatiuo. Nec longe poſt.rau. Ridicu-
loſe..lau. inuſitate dixit pro ridicule. Plurima
a raudenſi ꝑcipiunt īpꝛopꝛia ꝗ ideirco ꝑtermit
to. q: ab opere meo de elegātia lingue latine ſa
tis abūdeqꝫ ꝯſutant cū aliter tradant.rau. Cer
tare paulopoſt eſt. n. agonitheta: ꝗ certamini-
bus pꝛeeſt.lau. ſi ſciret auctoꝛ q̇d agonitheta ſi
gnificat: debuerat dicere eū eē qui pꝛemiū cer- Agonithe
tantibus in quolibet ludoꝝ gñe ꝓponit: qualis ta.
Eneas apud Virg. qualiſqꝫ achilles apud Ho
merū. Eſt autē grecū nomen. Circuūdo paulo-
poſt tm̄ telluris obiuit.i. circūdedit. lau. immo Obire
circuiuit hercules terrā nō circūdedit.rau. Cir Circūire
culus ſtatimqꝫ: eſt planicies rotūda: vt ē ſphera Circūdare
ſtaminū glomera.lau. ſphera nō ē plana ſꝫ glo- Sphera.
boſa ⁊ a geometris planicies ſiue figura plana
et ſolida qualis eſt ſphera diſtinguit.rau. Cito
laurē. ꝙ totius vt ait raudenſis ſignificare ꝙ ꝙtotius
pꝛimū tūc credā. quū apđ doctū aliquē inuenē- barbarum
ro. Si mō inueniri pōt. Nō ꝯtra rationē latini- Parūper
tatis eſt: vt ex elegātiis liquet. Parūper. i. cito Monere
velociter.lau. ego ſentio idē eē qđ pauliſper. i. tragedias.
per aliꝗtulū tēpus.rau. Clamare deinde moue
re tragedias eſt mouere exclamationes ⁊ excla

mare.lau.affertq; exemplũ.Quin.ſed neq; apd
Quintilianũ:neq; apud Ciceronẽ in hãc ſigni
ficationẽ inuenitur immo rem verbis atrocem
magis ⁊ indignã efficere quale eſt opus tragi-
corũ de rebus atrocib⁹ ſ(e)mp meſtiſq; loquẽtiũ
ſicut e cõtrario comedias agere ſiue comedia-
Comedias agere — ri ꝑ ridicule ac dicaciter loq̃ apd ariſtophantẽ
et alios nõnullos grecorũ.rau. Cognoſcere dei
de noſce imperatiuus eſt de noſco.vel eſt ꝑ ſyn
copã ꝑteriti pluſq̃ꝑfecti tp̃is.lau.Mirũq; ita
Noſce. Noſſe — in minimis erret:noſce eñ imperatiui eſt. noſ-
ſe vero infinitiui pro nouiſſe a noſco ſiue a no-
ui.rau.oẽs ignoſcunt:nemo ſuccurit.i.noſcunt.
lau.Male ſenecã iterpretatur cũ ille hoc dicat
oẽs quidẽ miſereri infeliciũ.ſed tñ eis ſuccurre
Collũ: ceruix. iugul⁹ — re neminẽ.rau.Collũ:ceruix:iugulus idez ſunt
lau.Immo diuerſum lege noſtrũ op⁹ de elegan
tia.rau.Dixit Plynius minando cuidã video iu
gulum.i.collũ.lau.Non in iſtũ ſenſuz locut⁹ eſt
plini⁹:refert eñ verba reguli cuiuſdaz peſſimi
oratoris nõ minantis ſed iactãt is ſe non terre
re tẽpus in orãdo more alioꝝ circa innania ar-
gumẽta ſtatim eñ videre iugulũ vbi ifigat gla
diũ.i.anteriorem partẽ colli ſuper malã videli
cet locũ ſane morti obnoxiuz q: inciſis illis ve-
nis ſtatim q̃s morit.Hoc metaphorice dictum
eſt q̃ ſtatim videat locũ eſſe quo percuſſo ac iu-
Diſſoluere — gulato pars aduerſarij pereat.rau. Cõponere
lau.Nõ idẽ eſt ſoluere pecuniã ⁊ diſſoluere:dici
mus eñ contractũ es alienũ diſſoluit.i.contra
ctum debitum diſſoluit:nec idẽ curatũ ⁊ ꝓcura
tum.Nec idẽ poſuit qd̃ propoſuit.Nec idẽ ꝓtu
lit et tulit.Nec idẽ orauit et adorauit vt auctor
Toga — hic ait.rau.Comedia.lau. auctor videt̃ neſcire
Pallium. — togã eſſe veſtẽ romanorum:vt palliũ veſtẽ gre-
Togate. — corũ.Et togatas eſſe comedias nõ e greco tra-
ductas ſed a romanis latiniſq; cõpoſitas. Qua
in re Afranius princeps eſt: lz demortua ſint ⁊
ei⁹ ⁊ ceteroꝝ opera. Et eñ oẽs aut fere oĩes
ſummoꝝ comicoꝝ libri e greco traducti ſũt.Ce
cilij plauti.Terẽtij:eoq; nõ fuit Raudẽſi dicẽ-
dũ fuiſſe Plautũ maximũ fabularũ inuentorez.
nã vt taceã grecos comicos qui ⁊ tẽpore ⁊ inge
Inuẽtores fabularum qui ſint — nio ſupiores ſunt:vt Menander:certe Afrani⁹
⁊ alij ſimiles magis inuẽtores q̃ Cecili⁹ plau.
tus Terẽti⁹ dicendi ſunt qui ipi inuenerũt non
trãſtulerũt.Preterea cur Raudenſis ait Plau
comedias preter illas octo:que prius extabãt
nõ eſſe plauti:nimirũ eas nondũ vidit: que ni-
hilo inferioris gratie ⁊ eloquẽtie ſunt q̃ cetere
Sed hoc diuinare fuit illud vo dormirenã vigi
lãs nõ dixiſſet dũ ꝑponere Plau. Terẽ. vult in
argumentum familiaritatem Ciceronis affert
q̃ dicat Ciceroni fateri illũ familiarem ſuum eẽ
Terentius nõ familiaris Ciceroñ — qd̃ nõ Cicero:ſed apud Ciceronẽ Leli⁹ dixit:ſi
vnq̃ tamen ille hec dixit. Eodem modo pecca-
uit beneuenutus:qui motaz a ſe queſtionẽ: qua
Cicero dicat in catõe maiori flaminiũ a ſe e ſe
natu eiectũ.Et Valeriũ maximuz a Catone:ſic
ſoluit Ciceronẽ Catonemq; vna cenſores fuiſſe
nec intelligit non Ciceronem hoc dicere:ſz Ca
tonẽ in opere qd̃ illi⁹ noĩe Cicero inſcripſit: q̃

ſi Lelio ac Scipioni familiaris Terentius fuit
ſciat Raudenſis hoc nihil adiuuare Terentiũ — Scipio fecit comedias
nam dicitur Scipio magis q̃ Terentius illas — q̃ Terẽtiũ
comedias feciſſe.rau.comparare conferre: con — dicuntur
tendere quidam ait illi ſuam vitam mecum cõ- — Cõtẽdere
tendunt.i.comparãt.lau.barbare ille ſiq̃s fuit
locutus eſt adiciens actm̃ verbo contendunt.
Si hoc tradidiſſes rectius feciſſes qd̃ ceteri di
cunt tu es magis audax q̃ fortis doctiores ſole
re dicere.Tu es audatior q̃ fortior ⁊ ita in cete
ris.rau.Comentaria paulo poſt. Cõmentariũ — Audatior
eſt locus vbi cõmenta ponunt̃.proba.rau.Cõ- — q̃ fortior. i
modum pauloposſt.tẽpus meũ amicoꝝ tẽpori- — cõmẽtariũ
bus cõmittendũ putaui.i.cõmodis.lau.Immo — Tempus.
periculis laborib⁹ difficultatibus. Sic eñ Ci-
cero.cuius hec verba ſunt loquitur.vt tempora
aut ſua aut amicoꝝ pericula difficultateſq; in-
telligat ⁊ hoc loco ſignificat ſe aduocatũ fuiſſe
nõ oĩm:ſed amicorũ:ne quis eũ putet rabulam
ac litigioſum ⁊ aduocatum accuſatoꝝ actorũq;
nõ reorũ q: deforme eſt:vt Cicero quoq; ipſe te
ſtatur accuſatoriã vitã viuere:⁊ hoĩes in pericu
lũ vite ac fortunarũ frequenter vocare.rau.Te-
rentius ait in tempore rediit.id eſt q̃ cõmode.
lau.Raudenſis precipit q̃ nõ niſi cũ ſuperlati
uo debere coniungi:⁊ ipſe cum poſitiuo iungit
quod non faceret ſi inuentor hui⁹ elegantie eẽt
et non ab auditorib⁹ meis audiſſet.rau.Cõpẽ-
ſare:⁊ ſtatim penſitanda ſibi iſta res.i.compẽ — Pẽſitandũ
ſanda.lau.Immo valde ponderanda examinã — conſultus
daq;.rau.Conſiliũ pauloposſt eſt etiã conſultus — Aenei.iij.
qui conſiliũ petit.lau.proba.nã econtrario po — Incõſulti
tius cõſultor ẽ.Saluſt.dixit pro eo qui cõſiliuz — abeũt paſſi
dat cũ ſit propr. e qui conſiliũ petit.rau.aliũ tñ — ue capitur.
q̃ cõſularẽ virũ rogari fas fuiſſe negãt ex qua
ſane conſuetudine Iulius Ceſar catonem ſen- — Cato nõ fu
tentiam rogauit.lau.Labitur Raudẽſis in cõ — it ꝯſularis
gnitione hiſtorie nõ eñ conſularis fuit. Cato
poſterior id eſt q̃ cõſulatũ geſſerit:ideoq; poſt
pugnã pharſalicam voluit reliquias exercitus
quas collegerat Ciceroni tradere cõſolari nõ
conſularis.Ut apud ipſum Ciceronem in phi-
lippicis. Qui vero pretorij quorum princeps
omniũ Cato idẽq; oĩm gẽtiũ vti iure princeps
rau.Cõuiuium deinde nam ſine amico viſcera — Uiſceratio
tio leonis ac lupi vita ẽ.viſceratio ait repletio.
lau.non ait Seneca viſcerationez pro repletio
ne:ſed cõuiuiũ qd̃ ex viſceribus.i.ex carne mul
tis datum ſine ſuauitate amicoꝝ ſimile eſſe co
meſtioni leonine aut lupine q: quodãmodo ca-
ro tãq̃ feris deuorãda opponitur vt vnuſquiſ- — Euerſo nõ
q; qd̃ vult rapiat cibi tñ ac ſagine memor rau. — dici:ſz edi
Contra paulopoſt Quinti.dixit euerſo.i. econ — uerſo
tra.lau.non hoc dixit Quin.ſed ediuerſo.Nec — Ecõtrario
Raudenſis exponit latine econtra:quod nõ in — nõ econtra
uenitur.ſed e contrario.raud.Contentor.lau. — Cõtentor
nõ eſt verbũ latinũ.rau. Cooperio paulopoſt — barbarum
operto capite.i.diſcooperto.lau.ver⁹ ſenſus ẽ — Opertum.
huic expõi ꝯtrari⁹.rau.Chorea paulopoſt cho — Choraules.
raules.i.principes ac magiſter chorearũ. lau.
Immo q̃ tibijs ad choreas canit nã aulos gre
ce tibia latine:vnde apud nos viſitatum nomen

Aulos. Auledus pro latino Auledus & Cicero: qui citharedi eē
non poſſunt auledi ſunt. Ra. Curtina auleum
conopeum. La. quare non diſtinguit vocabulo/
rum ſignificata. Raudenſis ipſe viderit: vnum
enim exponam. Conopeum eſt papilio ille qui
Conopeū thoro circundat ad arcendos culices. Conops
Conops. enim grece latine culex. Rau. Cuſtodire pau/
lopoſt. ſpecula locus editus ſed magis ad viden
Specula dū q̄ ad cuſtodiēdū. lau. Immo ad cuſtodiēdū
pot⁹ nec locus edit⁹ niſi cū ex eo ſpeculamur
an hoſtes veniāt trāſeant vel an maneant quot
ſint & que ſunt id genus. quod ipſum ego appel
lo cuſtodire, arbor nonnunq̄ prominē⁹ ac por
recta pertica vicē hāc prebet. Ra. Excubijs. i.
vigilijs noctu. lau. Immo diei: vt in elegātijs di
Excubie ximus. Ra. Curia deinde areopag⁹ loc⁹ Athe/
nis. vbi ſapientes conueniebant. La. Immo lo
Areopag⁹ cus iudicum qui a ſolone erant inſtituti. nō af
feram exempla greca contra hominem latinū.
Cicero in philippicis ita ait. Quero igitur ſi li
ſiades citatur iudex non reſpondeat excuſetur
q̄ areopagites eſſe nec debeat eodem tempore
rome & athenis res iudicare: accipiet ne excu/
ſationem is qui queſtioni preerit. Greculi iudi
cis modo togati: modo palliati athenienſiū ne
antiquiſſimas leges negliget. Quidam interp̄
tantur hoc nomen ab ares quod eſt virtus: qd
falſum eſt nam virtus dicitur arete. Ares ve
Ares ro mars. Ob hunc errorē puto iſtos exiſtimaſ
ſe hunc eſſe locum ſapientū ac philoſophantū
Conuenio. vt in alio dixi opere vbi conueniebāt dixit pro
quo conueniebant. Ra. Cum ſi tempus ſignifi
cat ſcribi debet per c vt cū fueris rome. Si ve
ro comitem ſignificat debet ſcribi qui q & duas
uu. vt cum principe erat. La. non ita ſcriptū re
liquit Quin. quē Raudenſis affert: ſed ſic. Cū
tempus ſignificaret per q. ſi comitem per c. ac
duas ſequētes ſcriberetur litteras dixit ſequē/
Quum tes non duas uu. neq̄ enim dixiſſet duas u. ſed
Cum duplicem ſiue geminam uu. Ergo ſi de duabus
litteris ſequentibus locutus eſt palā eſt de ſe/
quentibus c litteram non q. in ſecūda parte lo/
cutum eſſe: nam q tres littere ſequerentur & ob
id raudenſem in vtroq̄ contrarium tradidiſſe.
Ra. Damnum fit ex tempore. iactura quidem
Damnum de induſtria. vt proijcere merces in mare. La.
Iactura Proba vt credamus. Ra. Decipio. La. Verſura
Verſura nō ē deceptio vt hic auctor ait. q̄ cur a Pōpeio
feſto recedat non video dicente verſurā facere
mutuatā pecuniam ſoluere: ex eo dictum eſt q̄
initio qui mutuabantur ab alijs non vt domum
ferrent: ſed vt alijs ſoluerent vel vt verterēt cre
Defectus ditorē. Ra. Defectus deinde quidā dixit ex vi/
tio tuo hoc profiteri videt. i. ex defectu: et pau/
lopoſt q̄ſpiā cū dicere vellet id defectuoſus eē
videt dixit culpat⁹. Lau. Impolite locutus eſt
defectuoſi imo improprie: nā defectus eſt [vt ſic
dicā] penuria non vitiū aut morb⁹ aut culpa vt
Quiſpiam defectu ciborū ſiue defectu cibi dedim⁹ nos ho
ſtibus. Itē dixit inuſitate quiſpiā p̄ qdā et hoc
Pariformi frequēter etiā in plus ſe hȝ. Item nō longe an/
ter. te dixit pariformiter qd nō inuenit. Ra. Dele/

ctare paulopoſt. Cicero in tuſculanis. Itē dele
ctatio extrinſeca voluptas intrinſeca: Lau. Nō
Cicero hec ait, ſed Leonardus Aretin⁹ in proe Delictatio
mio ethicorum Ariſtoteles ab eo traductorū.
Qui vere fortaſſe dixiſſet: ſi delecto tm̄ reperi/
ret. et nō etiā delector deponēs & delectat imper
ſonale. & ſane hoc nomē delectator ſiue oblecta
tor videt frequēti⁹ ſignificare [vt grāmaticorū
vbis vtar] paſſionem inatamq̄ actionē in al
terum. Neſcio an intrinſecus & extrinſecus no/
men reperiat. Internus & externus magis dr̄. Intrinſec⁹
Ra. Delicatius in fine. dicitur etiam lautitius. Extrinſec⁹
La. lautitia inuenitur non lautitius: ſed lautus lautitia.
pro hoīe diuite ac nitidā ſplēdidāq̄ vitā agēte lautus
tū in veſtitutū in victu. Rau. Deſpicere. paulo
poſt. Terenti⁹ iquit parui curauit illū. La. Hoc
nō inueni apud Terentiū niſi forte raudenſis
in illis Terētij comedijs legit q̄ naufragio inter
ciderunt. Ra. Demon: paulo poſt: energumin⁹ Energumi
eſt q̄ a demonio arguit. Lau. Grecū nomen eſt nus.
Et ideo ab arguo nō cōponitur ſȝ ab argome:
qd latine dr̄ agor. i. agitor. Rau. Diabolus deor Diabol⁹
ſum vrēs apud hebreos. Grecū nomē eſt nō he
breū: ſignificatq̄ criminator. Ra. Deſiderare.
La. Non eſt geſtire vt hic ait idē qd deſiderare Geſtire.
ſed qd letari ſiue letitiā oſtendere. Ipſo etiam
corporis geſtu: vt Cicero q̄ diffinit in tuſcula/
nis: auctor hic frequētiſſime ait alter dixit pro
alius dixit. Ra. Verſificator: q̄ſpiā ſic deſiderā
ter ſcribebat. O mihi p̄teritos referat ſi iuppi
ter annos. Lau. Aut ignor at hunc verſum eſſe
Virgilij. et aut ꝯtumelioſus eſt in ſummū poe/ Verſifica
tarū latinorū: quē appellat verſificatorē quendā tor.
Ra. Cōcupiſcunt q̄ habētur & q̄ nō habet La.
hoc rerū natura non recipit qd eni q̄s hȝ: q̄ pōt Cōcupiſcit
id cōcupiſcere. Ra. Terenti⁹ ſed ceſſo ire intro. Ceſſo
i. deſidero. La. Immo quod moror aut quid ne
gligo ire intro. eſt enim dictum illud ceſſo inter
rogatiue. ergo non poteſt ſignificare deſidero.
Ra. Detrahere. deinde Quintilian⁹ ait ſic nec
mirum cum id inter opices quoq̄ vulgatū ſit.
i. corroſores. La. opifices ait Quintilian⁹ non
opices nec de corroſorib⁹ ille locus loquit nec
qui ſint corroſores intelligo Ra. Cornicū vt dr̄ Cornicum
oculos configere. i. emulorum. La. Hoc prouer oculos cōfi
bio & Cicero pro murena proq̄ flacco & Hiero gere.
nymus in quodam prologo vtitur: neuter acci
piens cornicum pro emulorum ſed pro eorum:
q̄ ſe ſapientiores & duces aliorum cenſent ac vi
deri volunt. Nā cornix dr̄ dux auium eſſe. lege &
eius naturam & de illa fabulā. Rau. Diluuium Diluuium
paulopoſt. diluuiū ſic fiet ex igne ſicut ex aqua.
La. Negatur q̄ ſi quis afferat Virgilianū illud:
Diluuio ex illo diuerſa per equora vecti. Meta
phorice dixit Virgil⁹ euerſionē Troie diluuiū.
Rau. Item alluuiones ſunt mixtiones vicino/
rū agrorū ita vt vix quo fuerāt termini agnoſci Alluuio
poſſint. La. obſcure diffinit non addens violē
tiam aquarum vel fluuialiū vel pluuialium ſi/
miliūq̄ que alluuio nō tm̄ agros cōfundit: ſed
nōnūq̄ eripit: nō nunq̄ fundit⁹ deſtruit. ad hoc
auctor dixit quo fuerant pro vbi fuerant; ſicut

ſuperi⁹ vbi pro quo. Rau. Definire. La. non tibi
Definio Diffinio. aſſentior: idē eſſe dicenti definire ꝛ diffinire. eſt
.n. definire terminare: ꝛ quaſi finem dare. Diffi
nire autē hoc ab illo quaſi diſpertiendo diſtin-
guere: vñ diffinitio vocata eſt non definitio qua
in diſputādo vti ſolemus. Et eſſe infinite ac de
Diuido. finite. i. certū finē hñtes mallē dixiſſet Diuido
tecum eſſe partior ſiue cōmuniter tecum habeo
vt Quintilian⁹ in apibus non equa portione cū
ſceleratis terras diuiſimus Vergili. Diuiſū im
perium cū ioue. Ceſar habet. Ra. Dies eſt pre
actūs tpis ſentia ſolis dictum. Cicero dicit pro maiori par
te ſingulos dies non ſingulis diebus. La. Quid
de vno vocabulo attinet loqui ꝛ nō in vniuerſū
vt melius apud. Seruiū ſit qui ait actō magis
vſos ꝙ ablatiuo: vt vnam noctem vnū diē. Se
ptem menſes decem annos: verum quis primis
Pro maiore pte. bar. labris eruditionem attigit qui dicat pro maiore
parte pro eo quod eſt plerunqꝫ ſiue fere ſiue fre
quentius: nedum hic magiſter elegantie An ſit
hoc turpi⁹ neſcio dixiſſe pridie ꝓ preterito die:
quod nemo antea dixit. ego tamen in illo opere
Quot menſibus. ſcripſi quot menſibus pro ſingulis menſibus di
ci non poſſe vbi de vſu dixi ꝛ conſuetudine nam
etſi Terentius Varro hoc vocabulū aliquoties
vſurpat. neſcio tamen an alij eorum quod legi
mus vtantur. Rau. Multo mane multa nocte.
Multo mane. La. multo mane non memini me legiſſe. dicim⁹
enim multa luce: vt apud Curtium. Permenon
Quinto die ꝙ. i. poſt nō ante. ad alexandrum: multa inquit lux eſt. Ra. Quin
to die ꝙ a ſenatu recederent. i. per quinqꝫ dies
ante. Lau. immo per quinqꝫ dies poſt. vt Liu⁹
libro. xxj. octauo menſe ꝙ ceptū oppugnari ca
ptum ſaguntū quidam ſcripſere: inde carthagi-
nem nouam in hiberna hannibalē conceſſiſſe.
quinto deinde mēſe ꝙ a cartagine profectus ſit
in italiam perueniſſe. Ra. infra tres dies. Lau.
Infra. Intra. Dicax. inerudite dixit. dicendum enim eſt intra. infra
nāqꝫ ſubter ſignificat. Ra. Dicere. La. Deinde
Ra. dicax qui multa dicit. Lau. Cicero Quinti-
lianuſqꝫ aiunt eſſe dicacem hominem cum riſu
aliquos inceſſentem mordentēqꝫ: ꝛ hic nonnun
Dicto. Dictito. ꝙ ꝛ alij quidā dicto accipiunt pro dictito: vt tue
littere dictabant: ſed nō rite vtuntur dicunt epi
ſtole vel dictitāt hoc eſt tu in epiſtolis dicis ſeu
dictitas. ſed in hunc errorem inciderūt ꝙ repe-
Rō dictat riunt ratio dictat quod eſt frequentiſſimum: et
quale eſt illud plinianū in epiſtola quadā. o ſyl
uaro littus ꝙ multa componitis: ꝙ multa dicta
tis: Et illō Boetij. Ecce mihi lacere dictāt ſcri
benda camene Verum hic manifeſta ratio ſub-
eſt: naꝫ camene Littus ac ſolitudo tacite nobis
ſuggerunt: quod ſcribamus. Ita ꝛ ratio loquitur:
quod nos ſcribendū putemus ꝛ indignatio di-
Diſcerno. Secerno. ctat: quod in alterum effundamus. Ra. Diſcer-
no. La. non eſt vt hic ait diſcernere in duas par
tes. ſecernere vero in multas. immo diſcernere
in duas partes pluresue. ſecernere vero ſepara
re vt ex chao omnia elemēta diſcreta ſunt: ꝛ Ci
cero: Secernāt ſe mali a bonis. i. ſeparent Ra.
Architect⁹ Lignarius Domus: paulopoſt. architectus eſt princeps te
ctorum aliquādo pro ipſo deo accipitur Lignari⁹

eſt architector. La. neſcit quid dicat. architect⁹
eſt princeps edificantium. i. qui edificium ordi Solaria Lignum
nat: ꝛ ipſe aut prim⁹ edificat aut edificare iubet
inde Vitruuius opus de architectura condidit
. i. de edificijs conſtruendis Faber autē tigna-
rius eſt qui ſolaria lignea facit. hoc ē trabes ce
teraqꝫ ad tabulata domus vtilia. nam in iure ci-
uili ſcribitur tigni appellatione in lege. xij. tabu
larum omne genus materie ex qua edificia con
ſtant ſignificatur. contignatio igitur dicitur ſo- Cōtignatio
larium domus ſiue ſtratū ſit cemento lateribuſ
ue: ſiue non ſtratum: qualia ſunt fere ſolaria do-
morum apulie. eoqꝫ apud Liuium pro miraculo
refertur bouem in tertiam contignationem cō-
ſcendiſſe. i. in tertium ſolarium Ra. diuerſoriū
proprie eſt hoſpitale. La. negat antiquitas: apo Hoſpitale. Hoſpitiū. diuerſoriū
quam hoſpitalia non erant quin immo non eſt
hoſpitium idem quod diuerſorium: vt ait Rau
denſis ſed flexus vie minor ac ſeceſſus. Rau. ff.
de eo ꝙ certo loco dicit ꝙ inſula eſt quelibet do Inſula.
mus. Lau. Non hoc ait iuriſconſultus. ſed eā do
mum eſſe inſulam que via cingitur. vnde auctor
quidam enumerauit inſulas romane vrbis non
domos. Ra. Fundus eſt alicuius manſio cū ac-
ceſſionibus. La. cum omnibus iuriſconſultis ꝛ
cum ipſa veritate diſſentit vt breuiter autē ipſe
dicam. non ſententiā inter iuriſconſultos ferā
Fundus eſt poſſeſſio in agro. Ra. hippodrom⁹ Fundus Hippodromus.
eſt ſtabulum equorum currentiū. La. Immo eſt
via lata per quam etiā multi equi poſſint vna
currere: vel potius locus in quo equi currere ſo
lent. Ra. Duellum La. Duellum non eſt tantū
duorum: vt hic ait: ſed multorum quoqꝫ ꝛ ipſorū
etiam exercituū alioquin non diceretur a Plau
to: duellū inter thebanos ꝛ theleboos: ꝛ ab Ho
ratio. Grecia barbarie lento colliſa duello. Ne-
ſcit etiam author pugilem eſſe: qui ceſtibus pu- Pugil. Pancratiaſtes.
gnat: pancratiaſten qui ad omne certaminis ge
nus valet. Ra. Eccleſia. La. paulopoſt. Ra. ady Adytū nō adytus.
tus per y grecum ꝛ eſt locus ſecretus iuxta alta
re. La. hoc adytum dicitur non hic adytus eſtqꝫ
penetrale templi. i. locus interior ꝛ vulgo in ac-
ceſſus. Rau. verſificatores fere peccant ſecūda
ſyllaba pro breui vtētes. La. immo ꝛ Maro bre
uem ponit. Ra. Edere. La. non optime exponit Nuces. Malum. Nux.
nuces eſſe omne pomum: quod foris duro tega
tur: ꝛ intus habeat quod eſui eſt. malū vero qd
foris habeat: quod eſt eſui: ꝛ durum intus inclu
dat. cum illud prius non ſit pomum neqꝫ hoc ſe
cundum malum: ſed illud nux. hoc vero pomum
Valerius tamē. Martialis: nucem pineam po- Pomum. Malum. Edulium.
mum vocauit in diſtichis inquiens Poma ſum⁹
cybeles procul hinc diſce viator Ne cadat in
miſerum noſtra ruina caput Malum autem in-
diuiduum. i. quod vulgo dicitur melum e greco
ſumptum. Ra. eſt enim edulium pregustatoria
comeſtio. La. immo edulium eſt quicquid edim⁹
aut quicquid ad prandiū cenamqꝫ edendi gra-
tia apponitur ꝛ ſumimus: vt apud ſuum Hiero-
nymum milies: vt ibi lentis edulio. Ra. Edifi
care. La. Eodem raudenſis errore quo accurſi⁹
ducitur: vt ſentiat tigni appellatione aliō ꝙ ma

Lignum. teriam .i. ligna contineri. vt in elegantijs dixi
mus indecorum ſane eſt homini: qui de elegan
tia ſcripturum ſe pollicetur accurſiū ac ceteros
gloſatores ſequi vt facit raudenſis cū illi ab ele
gantia longiſſime abſint. Ra. Eligere. Lau. ali
quanto poſt. Ra. Comitiuʒ locus in quo fiebat
electio magiſtratuū: quaſi cōmunium. Item vo
cabatur ipſa electio ⁊ gaudium reſultans ex ta
li electione ⁊ etiaʒ ipſa collatio perſonalis. La.
Comitium comitium eſt tantum locus: comitia actus creā
Comitia. dorum magiſtratuum vt in foro eſt ⁊ in comitio
Suffragia Item actis comitijs. ſuffragium non fiebat ma
nu vt ait raudenſis. ſed voce interduʒ ſcriptura
vt plinius poſterior refert. Ra. Eloquētia. La.
omitto que de rhetorice precipit a via veterum
vel recedens: vel cadens quid negligentius fuit
q̃ que Seneca alteri tribuit notans vt ſtoma
choſiora: ea ab ipſo Seneca dicta eſſe velle Caſ
Ne. ſius ſeuerus in ſextuʒ dixit ſi cloaca eſſes magi
Neu ſtra eſſes nō Seneca. Rau. Et q̄ pro ⁊ ne pro ⁊
La. ne nūq̄ reperit pro ⁊. rau. Item neu hoc fa
ceret perſuaſit. i. ne Lau. neſcio vbi hoc Cicero.
Excuſatio- quem affert dixerit aut aliquis alius neu: vt ſen
nes Incur- tio apocopatū eſt a neue. rauden. Excurſiones
ſiones. ſunt que fiunt ab armigeris. La. excurſiones vo
cantur rumores illorū a quibꝰ recedunt tñ eedē
ſunt incurſiones rumores eorum in quos incur
ritur. Eſt autem abuſus ſignificatione armige
redimere ri: de quo nos vocabulo in alio opere diximus.
tempus. rau. Expecto. lau. Paulopoſt. rau. tempus redi
mitis. i. expectatis. lau. immo tempꝰ emitis: vñ
in iure ciuili ⁊ alibi redemptores veſtigaliū. i.
emptores ⁊ apud Paulum redimite tempus. i.
emite vt e greco fonte apparet. Cicero ī Verrē
actione ſecunda. vt primum ex prouincia rediit
Inſcriptꝰ. redemptio huius iudicij eſt facta grandi pecu
pſcriptus. nia. rau. Exul. lau. paulopoſt. rau. inſcriptus qui
Circūſcri- manet in patria ſed reſpoliatus. lau. Hoc nunq̄
bere. audiui proſcriptus idem eſt quod exul: quia no
men ſuum in publico tanq̄ exulis ſcriptum eſt.
raud. circunſcribere eſt damnare bonis fallere.
lau. immo fraudulenter in re contrahenda atq̄
cōmercijs aliquem bonis aliquibus priuare: vt
apud Senecam: de eo qui fratrem circūſcripſit
in diuiſione hereditatis cum ex altera parte ma
trem fratris: ex altera oīa bona poſuiſſet. raud.
Sexmille. Exercitus poſtea in ſumma igitur erant pedi
tes ſexmille ⁊ centum. lau. contra latinitatem di
citur pro eo quod eſt ad ſexmillia aut ſexies mil
le aut pedituʒ ſexmillia. rau. Facies. lau. paulo
poſt. rau ceſtus. i. lenticuloſus. lau. immo qui ha
Ceſius. bet oculos glaucos. i. ī ſimilitudinē noctue nec
vnq̄ ceſium niſi de oculis legitur. vnde Cicero
ait: ceſios minerue oculos: quā dea apd̄ grecos
dicitur habere oculos glaucos vt millies apud.
faſtidio cū Homeruʒ. Quidam volunt ceruleos eſſe ceſios
actō nō cuʒ oculos. rau. Faſtidio dis faſtidire faſtidituʒ. di
genitiuo. cimus enim quare faſtidis mei ⁊ faſtidimus bo
norum. lau. ſi hoc verum eſt cur exempla nō pro
fers. ego vero cū actō reperio: nō cum genitiuo
Cinedus. Vergilius. Inuenies alium ſi te hic faſtidit ale
xis. rau. Femina. lau. Cinedꝰ nō ſcribit y greco

vt ait raudenſis. nec caninum ſignificat. Mar
cellus pro ſaltatore exponit alij pro re turpiore
non ꝙ moueat membra in ſaltando ſed ꝙ in ob
ſcena venere. raud. Fenero. lau. vtrūq̄ fenero ⁊ **Fenero ⁊**
feneror pro eodeʒ male accipit raudenſis: quod **Feneror.**
alio opere docuimus. rau. Ferrum ⁊ calibem in **Ferrum.**
aſpectu ſimilia videmus ſpecie tamen differūt.
lau. non differunt ſpecie metalica: cum idē me
tallum ambo ſint: nam nec aurum auro differt:
licet purgatꝰ ſit nec ſaphirꝰ ſaphiro: licet ſplē
didior: nec ſimilia a farina. Vergi. certe inquit.
At calibes nudi ferrum ergo appellatū eſt opti **Calibs.**
mum ferrum ab illis populis: quia ſcientiſſime
ferrum temperant. vel populi illi vocati ſunt ca
libes. ob hanc ipſam temperandi ferri ſcientiā
ſiue facultatem. ſi quidem aque quedaʒ hoc apd̄
eos efficere dicuntur. qui nunc viſcani nominā **Viſcani**
tur: quaſi vis calibis: ꝙ apd̄ eos ſit vel copia fer
ri vel potētia ac facultas ferri temperādi. ſi mō
ethymologia vera eſt. rau. Filocaptus. lau. non **Filocapꝰ**
eſt nomen hoc a doctis ſed ab indoctiſſimis fi **pro phi-**
ctum. philos. n. non amorem ſed amicum ſigni **captus.**
cat: ſiue amatorem: ⁊ hoc grece cum quo nomīe
duce latinuʒ coniungitur: ſed cur in littera .f. po
ſuiſti cuʒ per ph. ſcribenduʒ eſſet ſic philocaptꝰ.
rau. procus eſt ipſe ſollicitator amoris. lau. imo **Procus.**
qui aliquaʒ pro vxore poſtulat vt penelope apd̄
Ouidi. Turba ruunt in me luxurioſa proci. rau.
Filius lau. ꝙ nothus ſit natus ex nobili patre ⁊ **Nothus**
infami matre miror cur dixit: cum parum ante
Quintilianum attulerit dicentem nothum: qui
legitimus non ſit greci vocant: non aduertens
eodem loco dixiſſe Quintilianū vt Catonis ora
tione teſtatum eſt: quia non habemus noſtrum
vtimur peregrino. igitur nothus eſt abſolute il
legitimus. rau. Flere. lau. paulopoſt. rau. plora
re eſt cuʒ lachrymis ⁊ voce pectus aut faciē tun
dere. Negatur huiuſmodi enim percuſſio plan **Plangere.**
ctus dicitur. ploratus ipſa vox flentis ſicut fle **Planctus.**
tus ipſa lachryma ex oculis emanans: pre dolo **Ploratus.**
re tamē potius q̄ pre letitia. rau. Fungus: lau. **Fletus.**
non eſt aſpargus nec de fungo intelligit Iuue **Aſparagꝰ.**
nalis quem teſtem citat raudenſis: nec aſpargꝰ
ſed aſparagꝰ dixit: vt Martialis. Nō erit incul
tis gratior aſparagis. rau. Gaudiū. lau. non eſt
ouare gaudere: ſʒ ſe gaudere ſignificare ⁊ excla
mare. rau. Galea. lau. Iuba non eſt idem quod **Quare Iu-**
galea: ſed quod galee imponitur inſtar iubaruʒ **ba.**
aut equi aut leonis aut draconis. quales in vete
ribus numiſmatiſ ſtatuiſq̄ agnoſcimus vñ Ver.
Criſtaq̄ in ſignis equina ⁊ alibi Graiarum er
rore iubarum. Rau. Gladiorum. Laur. ab enſis
deriuatur enſicula cuʒ dicere debuiſſet enſiculꝰ. **Enſiculꝰ**
ſpata longior enſis ac latior a quibuſdaʒ eſſe di **ſi enſicula.**
citur. phramea grecum eſt nomen. pugio nō eſt **Spata.**
cultellus breuis. plus eñ eſt q̄ cultellus: neduʒ **Phramea**
maior q̄ breuis cultellꝰ: hūc pugnalē hiſpani vo **Pugio.**
cant Mucro non eſt pugio longus vt enſis. naʒ **Mucro.**
is enſis fortꝰ: ſed enſis. Improprie autē pro en **Bipennis.**
ſe accipi bipennem ait ex altera parte acutaʒ cū
Quintilia. dicat ex vtraq̄ vt ipſum etiam nomē
indicat Raudē. Buloſus paulopoſt: caſtrimar.

gia gule cõcupiſcentia. Lauren. Gaſtrimargia
Gaſtrimargia. dicendum eſt: ſignificatqꝫ nimiam ingluuiẽ: vt
apud Ariſtote. in ethicis. Scurra nõ eſt cibi ca
Scurra ptator: ſed qui riſum verbis mouere captat nõ
habita ratione verecundie aut dignitatis. Rau
den. Heres paulopoſt. caducus eſt quicunqꝫ fit
heres in bonis alicuius: qui heredẽ non habet
Caducum. Lauren. immo caducũ eſt ſiue caduca bona di
cuntur herede carentium non autem quantum
ego quidam ſciam horum bonorũ heres ſed fiſ
cus aut dux militum publica perſona. Raudẽ.
Ibi deinde Cicero ſepiſſime cũ vult dicere ibi
dixit iſtic verbi gratia in arenti es non ſpero te
Iſtic iſtic hyemare non iocunde. id eſt ibi. Laurenti.
barbare exponit iſtic pro ibi ſi enim diceremus
ſpero te ibi hyemare non recte diceremus. De
hoc latius in elegantiis. Hec fuit cauſa cur Ci
ceronem vnum afferret: ꝛ cum ſic dicere ſepiſſi
me teſtetur quaſi non ſemper: ꝛ ipſe ꝛ ceteri ad
ſecundã perſonam ſic loquantur. Nec per hoc
aduerbiũ modo: ſed per alia quoqꝫ ꝛ per ipſũ
pronomen iſtic iſtuc iſtac iſtorum iſte iſta iſtõ.
Quanto ſatius feciſſet Raudenſis ſi alia potiꝰ
Ipſe precepiſſet quale eſt hoc pronomen ipſe ſolere
proprie ꝛ elegãter vſurpari ſic. Expectabat ex
ercitum auxilio venturũ: cum exercitus ipſe ma
gis auxilio egeret. Huiuſmodi repetitio fere ꝑ
hoc pronomen fit qualia exempla oſtenſo indi
cio infinita ſibi quiſqꝫ comperiet. Nonnunq̃ ſi
non licet idẽ repetere: mutuamur ſimile vt Iu
uenalis. Creſcit amor nummi quantum ipſa pe
cunia creſcit. Quia q̃tũ ipſe nummus propter
verſum dicere non potuit. Verg. Torua leena lu
pum ſequitur lupus ipſe capellam: Cicero. iii.
officiorum. qui exercitu po. ro. pop. lum ipſum
ro. oppreſſiſſet: quod ita neceſſario cõſtruendũ
qui popu. ro. oppreſſiſſet exercitu ipſius popu.
ro. nam ipſum in reponendo nomine locum ha
bet: Rauden. Impedire. ſtatimqꝫ paucorũ cul
pa non preiudicat religioni id eſt non impedit.
Preiudiciũ. Lauren. non eſt preiudicium impedimentũ: ne
qꝫ vt aliqui volunt offenſa quedam atqꝫ iniuria
immo quaſi ſententia quedam eſt ante iudiciũ
ac ſententie lationẽ ſiue pro me ſiue contra me
Nã preiudicia in cauſa Miloniana ſic contra
Milonem fuerunt. tamen pro cladianis erant.
Et vtraqꝫ pars preiudicia appellat: ꝛ vt afferã
de medio exemplũ Nunc duobus ſcribis de of
ficio contendentibus quia lis in longum ꝓcedit
Rex iuſſit interea dum ſententia feraẽ: alterũ
officio fungi quaſi iudicans iam nunc ſe pro ea
parte ſentire: penes quem eſſe vult rem de qua
litigatur. Et hoc preiudicium nimirũ tacite ex
hortans iudices ad iudicandum pro eo pro quo
preiudicium factum eſt valde adiuuat poſſiden
tem vt obeſt excluſo. Rauden. infirmitas. pau
lopoſt. meliuſcula eſt. i. pauliſper melius. Lau.
Pauliſper. indocte expoſuit pauliſper pe pro paululũ ſiue
aliquanto melius habet. Eſt eñ pauliſper idẽ
Vomica. quod per aliquantulum temporis. Vomica non
eſt quod raudenſis ait. ſed craſſities illa que no
ſcitur in aliqua parte corporis: vt nuper vidi in
ceruice inſtar magni pulmonis vomentem imo
ſui ſaniem. Unde apud Plautum ſeruus geſtãs
in collo crumenam per iocũ inquit: vomica eſt
Ra. Inducie. lau. Magis nos loqui non latine
raudẽſis docet q̃ latine quis vnq̃ induciari au Induciari barbarum.
diuit pro eo quod eſt morari aut differre niſi qui
vernacula tue gentis lingua loquitur: nõ latina:
Itẽ exponis Virg. Rau. Opere omnis ſemita
feruet. i. differt. lauren. Cum Vergilius ſignifi Feruere.
cet laborem ardoremqꝫ feruentem. i. vehemẽs ſtu
dium formicarum in opere faciundo. multa quo Index.
qꝫ alia ſimilia peccas: que perſequi infiniti fue Catalogꝰ.
rit operis Mallem hoc precepiſſes indicem eẽ interpello.
catalogum titulorum quibus vel libri vel capi
tula inſcribunẽ. Itẽ interpello nonnunq̃ apud
veteres pro rogo inuenitur vt Valerius. lib. iii.
Cato vt ſocios apud auunculum adiuuaret con
ſtanti vultu nõ facturũ reſpondit. Iterum dein Serioſe bar.
de ac ſepius interpellatus in propoſito ꝑſtitit.
Ra. Iocoſus. lauren. vult ſerioſe a ſerio venire
cum dicatur ſerius. i. grauis ſiue ſeuerus non ſe
rioſe. vt Quin. at nunc iſta ſeria grauis que nũc
amari recuſat. o q̃ voluit amari. Sed hoc loco
peccaſti raudenſis vt ſuperius: vbi dixiſti: indu Induſtrioſus. bar.
ſtrioſus quod nõ inuenitur ſed induſtrius. Ra.
Iocus deinde mimi ethologi id eſt ethoita ſunt Mimi.
recte ſuccurre. lauren. Mimi non ſunt ſcurre vt Ethologi.
alio opere docui. Melius ſi dixiſſet mimi etho Ethologia
logi iidem ꝛ ii qui omnia dicunt tam honeſta q̃
turpia. De ethologis ſi greca non vidit ſaltẽ ſuf
fecerat Quintilianus libro primo dicens chrie
ꝛ ethologie ſubiectis doctorum rationibus apd
grammaticos ſcribantur: qui initium ex lectio
ne ducunt quoqꝫ omniũ ſimilis eſt ratio. Ferã
diuerſa. Quia ſentẽtia vniuerſalis eſt vox etho
logia perſonis continetur. chriarũ plura gene
ra traduntur. Rau. larua multo poſt lodicem. i.
lectum ſeu culcitram. Lau. Alii pro cortina que lodix
lecto circundatur exponunt: de qua Martialis
Nudo ſtragula ne thoro paterent iuncte nos ti
bi venimus ſorores id eſt lodices Rau. lapides
paulopoſt toſus eſt ſcaber lapis cauernatꝰ mol Toſus.
lis. i. pumex. laud. Hec ciuitas barolitana negat Pumex.
que pulcherrimas quaſqꝫ domos ex toſaceis la
pidibus habet. Suntqꝫ paſſim toſacei montes
etiam nihil rimarum iuncturarũqꝫ oſtendẽtes
Ut ſolẽt mõtes marmorei. Negat ꝑterea catha
nẽſis ciuitas idẽ eſſe puniceẽ ꝛ toſũ. Ra. lauda
re poſtea. eferunt qui laude extollũt per vnã f. ſꝫ
efferunt per duas ff. dicimus. lau. Priſcianus et Effero.
oẽs grammatici negant. longe poſt. ꝓferat ſen
tentias Demoſthenis ad Alexandrum et Cice
ronis ad Ceſarem: neſciens non eſſe illã Demo
ſthenis orationem: ſed factam ab aliquo latino
Itẽ alias tres quarũ vna eſt demadis q̃ vt notũ Demades.
eſt nihil ſcriptũ reliq̃t: vt pythagoras: vt ſocra Pythagoras.
tes vt carneades qui oẽs cũ loquẽdo mirabiles
extiterint: nihil tñ litteris mãdauerunt. ipſa tñ Socrates carneades nihil ſcripſerunt.
inſpectio deꝓhendit illas eſſe cõmentitias ora
tiones: longeqꝫ a greco ſermone ꝛ ab illorũ ora
torum vita abhorrentes. Rau. littera. laud. por
titores litterarũ. iterũ ad monumꝰ raudenſem Portitor

Diploma. dicere non debuiſſe: eundem ignorare diploma
quid ſit miror cum Ser. exponat velitq̧ ſignifi
care epiſtolam vel ſcripturam aliquam ad aliuz
Necubi. miſſam. Ra. Loco paulopoſt necubi inuentus
eſt. i. nullo loco. La. hoc ſuperius quoq̧ reprehē
di, nam necubi duo verba poſtulat: vt iuſſi necu
bi mihi preſto ſis. i. ne in vllo loco. nā preter mo
rem dixit. Ver. Tu nequa parentis Juſſa time.
Eminus. Rau. longe eminus. i. longe. Lau. Eminus hoc
longe modo differt a longe ꝙ non recte dicam emin⁹
Cominus. habitas: vt longe habitas ſed emin⁹ iacula mit
tebant. i. a loco remoto. non autem in hunc ſen
ſum longe iacula mittebant eodem modo comi
nus dicimus a loco propinquo. non autem in lo
co propinquo neq̧ prope. vt cominus te percu
Prope tiam. non autem cominus ſedeo. Ra. Lupanar
proſtibulū Laur. non eſt proſtibulum id quod lupanar ſed
lupanar. ipſum ſcortum vt apud ſuum hieronymum fre
quēter dico ſuū quia ſic ipſe appellat quaſi alio
rum non ſit: ait autez poſtribula regnum dei nō
poſſidebunt. Rau. luxuria. paulopoſt. ſtuprum
illicita virginum defloratio. raptus cum puella
violenter a domo patris educitur vt in vxorem
habeatur. La. non verum hoc eſſe elegantie no
Cadurcum ſtre oſtendunt. Rau. Alij cadurcum tentiginez
vocant. La. Immo eſt vas illud numeroſum: q̄
ex piſcina aut puteo aquam haurit iumento ro
tam verſante. ſolent ex his etiaz fieri canales in
parietibus domoruz per quos aque ex tectis de
fluant in cloacas etiam in quibuſdam vrbibus:
per quos a que pluuie ciſternas impleant. Ra.
Obeſus Macies paulopoſt obeſus. i. exilis ꝛ macilent⁹
lanius. La. immo pinguis ꝛ craſſus. Rau. Macellū de
laniſta. inde. laniſta q̄ carnes laniat. La. pro lanio dixit
laniſta enim laniſta qui homines emit quos ar
te gladiatoria imbuat poſtea in ludum venden
Neuus. dos. Rau. Macula. deinde neuus macula in fa
cie hominis. Lau. ergo mentitur Cicero qui ait
neuus in articulo pueri delectat alceum. eſt igi
tur neuus in qualibet parte corporis. Ra. Me
Memini mini in fine memini ſermo eſt totus temporis
q̄d non rau preteriti ſi dixeris memini me feciſſe duo tēpo
dēſis mō ſ3 ra ſimul iungis. Lau. vult igit̄ raudenſis memi
ꝛ agreti⁹ et ni debere coniungi vtiq̧ cū verbo preſentis tē
mille exem poris: nec vſq̄ aliter factitatuz: niſi in vno verſu
pla Cicero Vergilij Namq̧ ſub ebalie memini me turrib⁹
nis: aliorū altis Coricium vidiſſe ſenem ꝛ poete ipſi necceſ
ꝗ cuz pſiti ſitate metri facere licuiſſe hoc ꝙ ridiculum pre
ꝯſtruendū ceptum ſit quis non vel puerorum intelligat: ſi
docent. enim memini idem eſt quod recordor nunquid
minus recte dicam memini diſputaſſe cum pau
lo ꝙ recordor diſputaſſe cum paulo. Et enī me
mini preteritū eſt. ſane vero nec enim inficias
eo in preterita quoq̧ ſignificatione accipi ſed
in preſenti tamen etiam accipitur et quidem fe
re ſemper ideo pene impropriuz eſt iungere tē
pus preſens cuz hoc verbo memini ſimilibuſq̧
neq̧ ab re preterita namq̧ recordamur nō pre
ſentia. Igitur preterito tempore vtendum eſt vt
memini te fuiſſe virgis ceſum: nō autez cedi me
mini te coronatum ſpectaſſe ludos: non autem
ſpectare. meminiſti ne te interfuiſſe caterue ſa
binorum non autem intereſſe: ꝛ quale illud Vir
gilianū: quod ab hac regula raudenſis excepit
nam verſus ille apud eundem. Cantando puer
memini me condere ſoles. magis licentiaz poe
ticam oſtendit: qua ego non vterer duntaxat in
proſa. dicerem enim ſic. memini me puerum cō
didiſſe ſeu condere ſolitum eſſe dies cantando
Vides vt in contrariuz res ipſe recidit. Raudē Nō tm̄ rau
ſis precipit vt tantum cuz tempore preſenti me deſi tantū
mini iungatur: ego ſentio iungi debere ſemper
cum preterito aut fere ſemper. Rau. Meretrix
paulopoſt. Sene. Pellices celum tenent. pelli
catus locus concubine ꝛ propter pellicatus ſuſ
pitionem id eſt concubinatus. Laur. de hoc no
mine in alio opere diſſerui nec me fallit quoſdā
accipere pellicem pro concubina: quoruz eſt iu
ſtinus tantuz. Seneca eas hic intelligit: que cū Pellex.
viro alterius corpus miſcerēt. ꝛ Cicero. ait the
ben alexandri pherei vxorem propter pellicat⁹
ſuſpicionem: id eſt ꝙ ſuſpicaretur pellicem ha
bere occidiſſe virum. Rau. Mille in fine. Liui⁹
enim dixit gallorum vndecim milia ſunt occiſa
ꝛ peditum ſeptemcentena millia. hoc non dixit Septēcē
Liuius quoniam nunꝗ doctoruz aliquem ita lo tena bar.
cutum inuenimus. ſiquidez dicenduz eſt ſepties Cedes.
centena millia. Ra. Mors poſtea ait cedes eſt
mors. La. immo mors non fatalis: ſed ferro aut
ligno aut ſaxo ſimilibuſq̧ illata preſertim occi
dere aut ferire. aut percutere volētis. inde dici
mus aliquem commiſiſſe cedem et Milo de ce
de accuſatus eſt. Rau. Morbus deinde papula
paruiſſima cutis erectio. La. paruiſſima non in paruiſſim
uenitur preterea papula eſt puſtulis ſimilis ne barbarum
uus. Ra. Mutuare ꝛ mutuari quidaz ait ſibi pe Papula.
cuniam credidit. i. mutuatus erat Cicero etiam
dixit nec temere ſe credere putabat. i. mutuari.
Au. gellius inquit pecunia mutuata. Lau. ſi plu
ra ī hoc capitulo. dixiſſet. plura peccaſſet: vt enī Mutuo.
in elegantijs dixi mutuo tibi pecuniam. i. credo Mutuor.
tibi pecuniam mutuor autem abs te pecuniam muſcipula.
id eſt accipio abs te creditore pecuniam. Mus Catus.
ſtatimq̧ poſt inde muſcipula muriceps catus ꝛ
catulaſter idem ſunt. Lau. muſcipula cum apud
alios tum apud Hierony. machina eſt ad capiē
dos mures. catus apud Ser. in li. quem de gre
cis latiniſq̧ nominib⁹ ſcripſit eſt generis femi
nini: quod ſi ita eſt nō poteſt formare catulaſter
voce maſculina. Et nihilominus aliud eſt catu
laſter ꝙ animal muriuz venator. Muriceps vo Muriceps
cabulum eſt inſuetum qualia multa cuz ſumma
licētia raudenſis excogitat Ra. Natura ſuopte
ingenio. i. natura ſuopte conſilio item meaptim
tuaptim ſuaptim noſtraptim veſtraptim. Lau. Meatim.
videtur auctor accipere hec poſteriora in ſenſuz Tuatim
priorum cum aliter ſignificent ꝛ aliter ſcribi de liburne.
beant meatim enī eſt meo more: tuatim tuo mo lintres.
re hoc Seruius ait ſuper Donatum ꝛ alij quidā
Ra. nauis. liburne ſunt naues negociator. La.
Hieronymus ait eſſe naues longas. Ra. lemb⁹
lignū cauatū q̄ſi cymbe Idē eſt capill⁹ ꝛ carab⁹
ꝛ linter diſcurrens in pelago ex vimine decorio
vnde ille dixit. cauat arbore lintres La. lembus

⁊ cymba an ex vna arbore ſint. qui dicūt. ipſi vi-
derint proprie autem tantum lintres e ſingulis
arboribus conſtant: atq; ita vulgo vocantur ca-
uare ad traijcienda flumina trabes: quod Vir-
gilianus ipſo loco quem Raudenſis attulit ver-
ſus teſtatur: verum an ex corio ac viminibus lin-
tres raudenſis intelligat neſcio. quod ſi ita ſen-
tit: ex vna tantū arbore eſſe non pōt ſed ſi verū
q; ſit: nego vſum lintris eſſe in pelago que ſolū
aut conto aut pala fluuijs ſtagniſq; agunt̄. Ra.
trieris nauis magna: quā greci duracon: vel dul
conem vocant a tribus ſeſſionibus: vnde dictū
eſt trieris magna trāſibat. La. Quid attinebat

Trieris.

dicere hoc nomē grece duracon vocari: ſi modo
ſic vocatur: cū ipſū nomen grecum ſit: ⁊ vt ſen
tio idem quod latine triremis aut pene idem.

Arthemō.

Rau. Arthemon eſt velum nauis breue qui me
lius leuari poteſt in ſummo periculo extenditur:
vnde actuum. xxvij. Arthemone leuato ſecundū
flatū aure tendebant ad littus. La. q̄ plane rau
denſis oſtendit ſe in mediterranea vrbe natum
nec vnq̄ mare intraſſe: que pro ampliſſimo ve-

Naulum.

lo breue eſſe arthemonem ait. Ra. naulum. i. lu
crum ⁊ capitale. La. immo pecunia que ſoluitur

Nauclerꝰ.

pro vectura in naui. Ra. nauclerus primus na-
uigator. La. immo qui in naui nautis imperat:
quecunq; ad faciendam nauigationē pertinēt.
nec abſurde in triremibus idē eſſe intelligitur
qui comes vel comitus dicitur. Rau. Ne neu. i.
ne ⁊. La. immo neu idem eſt quod neue vt ſupe-
rius oſtendi. Ra. Nec deinde nec pro nec ſepiſ-
ſime vtitur Cicero ⁊ antiqui: ſed ad ornatū poſt
addebant quidem. verbi gratia. non eſt amicus

Nō ſuz etiā illic laurēti

ne noſter quidē: qui bona noſtra tollit. La. Sūt
ne iſta Ciceronis ⁊ antiquorum verba que reci
tas. immo adeo hoc exemplum non Ciceronis
exemplum eſt: ſed ex biblia deprauatū: vbi me

Nequidem

retrix illa puerpera apud Salomonem contra
alteram litigat: verum non modo hec exempla
falſa ſunt: ſed etiam precepta quippe nunq̄ ne
pro nec reperitur: niſi iuncta quidem aliqua ta-
men interiecta dictione quale meum quo nunc
vſus exemplum probat ⁊ vt in elegantijs latius
diſputaui. quid igitur: ſine quidem ne in hūc ſen
ſum eſſe non poteſt: liquet hanc coniunctionē
neceſſitatis non ornatus cauſa adhiberi. Neue

Neue

quoq; non accipit̄ pro nec ſed pro vel vt non: vt
Cicero. Neue vaſtius ſyllabe deducantur. i. vel
vt non vaſtius deducantur. Rau. Negare infir-

Infiteri. Defiteri. Inficiari. Inficialis. Infecta. Inficior.

mare inficiari infiteri defiteri. Lau. Infiteri et
defiteri non reperias. ſed potius defiteri id eſt
negare non fatendo. Inficiari proprie eſt nega
re quid factum dictum ve aut cogitatum eſſe: a
quo verbo ſtatus coniecturalis dicitur inficia-
lis: ab in quod eſt nō: ⁊ facio. vnde infecta nego
cia que nō ſunt vt debuerunt facta dicuntur. ne
ſcio enim an latine diceretur. Plato ait mundū
creatū eſſe. Ariſtoteles inficiatur. Quippe non
factum nunc negatur: ſed opinionē veram eſſe
Item Oreſtes impie occidit matrē ⁊ Horatiꝰ
ſororem: neſcio an poſſet patronus reſpondere
inficior impie occidiſſe. Rau. Nomen. La. quia
pluribus verbis longa auctoris oratio refellen
da eſſet. ideo quod verū ſit paucis abſoluam ſic

Noīa pſōrū

enim quod ille quoq; peccauerit apparebit. Ve
teres romani terna ſinguli fere nomina hēbant
nō attinet hoc loco cāſ reddere cur terna nō ſin
gula: pnomē nomē cognomē vt pub. Corneliꝰ.

Prenomē. Nomen cognomen

Scipio. publius eſt prenomen: cornelius no-
menn. ſcipio cognomen: ⁊ nomen quidem atq;
cognomē omniū eiuſdem familie cōmune erat.
prenomen vero tantum ſingulorum: ⁊ ideo pro
prium nomen quo ſe inuicem gentiles vocabāt
verbi gratia pater appellabat ex duobꝰ filijs al
terum publium: alterū lucium. nec aliter inter

Agnomen

ſe fratres ipſi vocabant. agnomen vero acceſſit
ex geſtis alio ve caſu vt aphricanus vt creticus
vt caligula vt ſcropha. ſed hoc raro vſurpatur.
cognomen namq; potius q̄ agnomen dicitur vt
Saluſtius liuiuſq;. Scipio. cui Aphricano fuit
cognomen. Ra. Nox deinde nocte intempeſta.

Nox intempeſta

id eſt incongrua. La. Immo nocte tacita ac ſilē
ti: ⁊ fere media nocte. an incongruam noctem.
Vergilius intelligit. Et lunam in nimbo nox in
tempeſta tenebat. aut Cicero in Verrem. affer
tur nocte intempeſta. grauis huiuſce malis nū-
cius: ⁊ iterum: te q; hercules quem iſte agrigen
ti nocte intempeſta ſeruorum inſtructa ⁊ cōpa-
rata manu conuellere: ⁊ in ſuis ſedibus auferre
conatus eſt: aut illud in libris regum hoc ſignifi
cat quod inquit cum intempeſte noctis ſilentio
ſuſtulit filium meū. Ra. Nugas. nuge ſunt ver

Nuge.

borum circuitus ⁊ perplexitates. Lau. Immo
ſermones leuium rerum ac nullius ponderis ⁊
plerūq; ſcurriles iocularesq;. vnde Catullus ac
Martia. poemata ſua nugas vocāt: vt de mani-
bus verbis loquentia. hoc vocabulū Hiero. ait
latinum ⁊ grecū ⁊ hebraicū eſſe ſed ab hebreo
fonte ad grecos latinoſq; deriuatum. Ra. Nun

Vtrum Suus mepte poſitū

quid vtrum pro nunquid ſepiſſime Cice. in ora-
tionibus ſuis dixit. La. Immo vtrum de duobꝰ
interrogat: nunquid vel de vno vel de multis et
nonnunq̄ de duobus impolite loquitur ſic rau-
denſis in orationibus ſuis ⁊ in epiſtolis ſuis in
libris ſuis officiorum. Verg. in eneide ſua. Qui.
in opere ſuo de arte amandi quaſi dubitari poſ-
ſit an hoc illi in alijs operibus q̄ in ſuis poſſint
dicere: immunde igitur non ter ſe additur illud
ſuis hoc tamen non eſt omittendū: nūquid nūc
aduerbiū eſſe: nunc nomen: vt nunquid ego ſum
qui te accuſaui: nūquid eſt aliquod nauigiū meo
capacius: nunquid alterum filiorum occides: vt

Nunquid.

alterum ſerues nomen autem erit ſic: nunquid
criminis habes quod mihi obijcias: id eſt nun-
quid aliquod crimē. ſed apertius in genere neu
tro. vt nunquid omnium noſtrū te offendit: nū
quid meorum parentum tibi iniuriam fecit: hic
interrogatio fit de vno: de duobus ac pluribus.
Ra. nunciꝰ deinde apocriſarij nūtij pape qua-
ſi ſecretarij criſis enim quandoq; dicitur ſecre
tum: quandoq; aurum: quandoq; iudicium. La.

Apocriſarij bar. Criſis.

vtinam contentꝰ eſſes lingua latina: nec ea que
ignoras attingas. apocriſarij ſunt legati: nō tā
tum pape: et criſis ſignificat tantum iudicium

Crysis nam pro abscondito per y. non per i. aurū vero
Chrysos. per y. & h. atq; o. & in genere mascu. proferendū
Ambasia est: ne: chrysos. verū apocrisarij non aliter apō
tor bar. grecos nitidum vocabulum est: q̄ apud nos am
basiatores: quod nemo nisi barbarus dixit. Ra.
Item reperitur nuncius nunciū masculini gene
ris: & non sumitur pro nunciatione alicuius rei
Nuncius. reperitur etiam nunciū neu. generis. & tunc su
Nunciū vi mitur pro re aliqua que renunciata est. La. nun
de limam. cius pro hac significatione nemo dixit sed p ho
mine nunciante: nunciū in genere neutro Ser
uius sit pro ipsa re nunciata accipi: Festus pro
vtraq; significatiōe in masculino accipit: sz rau
densis nullum exemplum affert: quod frequen
tissime facit: et sepe: aut ad rem non pertinens:
aut contrarium affert. Ra. Obscuritas paulo
Teter. post videtur accipere teter: pro eo quod est ater
obscurus & subniger vt in prouerbio veteri quid
curem an ille ater an albus sit. & Cice. phili. lib.
ij. et quidem vnde q̄ te amarit is qui albus ater
ve fuerat ignoras. La. Est autem teter idem qđ
malus & insuauis: cum ad mentē pertinens: tū
vo ad ceteros sensus: vt tetra belua: teterrim⁹
hostis: teterrimum facinus et teterrima mens
Aeneid. iij. item tetro aspectu: tetra voce: sed in his potius
sensibus vsitatum est. q̄ si dicatur illud vergilia
num. Tetro fedabant omnia tactu. ad odorē re
fertur quem tangendo relinquebant. Ra. Obli
Obnoxius gatio. La. obnoxius ait est obligatus. immo po
tius est subiect⁹ appositusue ac summissus. vn
de locus aliquis dicitur obnoxius vento alicui:
vt Lucanus: illis dalmaticis obnoxia fluctibus
Cōplices. au con. Ra. Obloqui deinde aliquanto post. au
bar. di nunc illum de catilina & complicibus suis sic
dicentem. Lau. complices non est latinum voca
bulum: licet ipse non longe post afferat hec ver
ba Ciceronis in Catilinam tuorum complicium
magna & perniciosa sententia: quod scribendū
est complicium magna et perniciosa sententia.
Ra. Unū cum multa de. M. Antonio dicat Ci
cero & est Quintiliani. Lauren. Immo Celij in
C. Anto. ipsum Antonium: sic erras: nam hec orauit Ce
Obloqui. lius in. C. Antonium. M. Antonij patruū Ci
ceronisq; collegam: qui bellum cum catilina ges
sit: vt est apud Salustiū. obloqui pro hac signi
ficatione id est obtrectare. nescio an repperi: sz
pro vicina que est in contrarium loqui: vt Cice
ro pro Cluentio. vocat me alio iamdudū vestra
expectatio. que mihi obloqui videt̄: cui similis:
sed figurate in ea quam accipit. Vergi. cum in
quit. Obloquitur numeris septē discrimina vo
Celebs. cum. Ra. contra famam eius sanctam et celibē
editos esse. Lau. Seipsum in imitatione affert
raudensis quasi alter. Cice. sit: quedam in orato
re refert: celibē pro adiectiuo accipit: quod ego
non ausim affirmare: et pro significatione casti
quod vt supra docui non ita est: ergo monachus
Raudeñ fr & frater qualis Raudeñ. est superuacuo dicitur
minor. celebs qui vxorem ne habere quidē potest. Ra.
Obruesco. Obliuisci statim post. cum etas multos oblinio
ne obruesceret. La. inchoatiuum pro positiuo po
suit obruesceet. n. est. obruetur vt albesceet. i. alba

bitur veterascet. i. vetustus fiet. Ra. Obstinat⁹
paulopost: ceruix in singulari collum in plurali
contumaciam significat. Lau. immo vt testatur
Quin. antiqui dicebant ceruices non ceruicem
primusq; Hortensius dixit. significatq; non col
lum ipsū sed posteriorem colli partem: quo bo
ues trahunt. ideoq; apud iudeos a deo dicit̄ po
pulus dure ceruicis: qua dure mētis: & ita indo Ceruices.
mabilis: vt tanq̄ durior bouis ceruix obtempe Ceruix.
rare nesciat: ea propter potius in singulari con
tumaciam significat neq; enim memini in hanc
significationē inuenisse ceruices nisi forte mul
torū: quis eñ audiuit homo aut populus dura
rum ceruicum siue duris ceruicibus: Ra. Obti
nere inde imitationes exorauit sed nō impetra
uit. i. obtinuit La. immo exorare est obtinere ac Exorare.
impetrare orando; si tamen ad rem hoc refert̄:
vt in elegantijs diximus. naz & oro te: & oro hāc
rez dicamus. oro te est id quod precor te: oro vi
tam est id quod postulo vitam: vnde exoro te est
induco. exoro hāc rē: ipetro hāc rē orādo: eodē persuadere
mō quo dicim⁹ persuadeo te & psuadeo tibi hoc te: & tibi.
sed de his in eo quod dixi opere lati⁹. Ra. Ocu
lus. deinde pituita. putant aliqui q̄ sit humecta
tio que ab oculis fluit. Lau. ego vero puto pitui Pituita.
tam idem esse latine quod catharrus grece hoc
est quemlibet humorem redundantē qui ex ore
naribusue fluit: vel etiam si non flueret: etiam si
nō redundaret: quod intelligit Cicero libro pri
mo tusculanarum cum inquit. nam sanguinem
bilem pituitam ossa: neruos: venas: omnem de
niq; membrorū: et totius corporis figurā. Ra.
Oculis cessis. i. lenticulosis La. Iterū dixerat
lenticulosis mirū sic esse lentigines: aut lentes Lētiginosi
in oculis: nisi ad colorem lentium lentiginūq;: &
ad harū magnitudinē macule oculorū intelligā
tur: tū quid de hoc ipse sentiā superi⁹ dixi Rau.
Odire statim post odiū: est inueteratus animi Rangor: et
rangor. La. non grecū: nō latinū: nō hebraicum rācor: bar.
sed rancidum nomen est. Ra. simultas est latēs Simultas
odium. La. nec odium est inueterata maliuolen
tia: nec simultas odium latens: sed mutuū odiū
siue ipsum odium tātumq; ab inimicitia differt
q̄ inimicitia vtriq; opere se ostendit et verbis et
factis aduersarium lacessit simultas plerūq; in
telligi contenta est: aut vt sic dicam offensionē
suam pre se ferre: vt apud Ciceronē pro. L. ma
nilia; vt. mītas simultates partim occultas: par
tim apertas intelligā mihi esse subeūdas. Ra.
Exosus & perosus actiue & passiue dicitur. La. Exosus.
Actiue fateor: passiue proba. Rau. Inuidia est Perosus.
odium. Lau. Immo atrocitas vel reprehensio Inuidia
vel detractio: vt in elegantijs copiosius. Rau.
Omnis: quicunq;: quilibet: quisq;: vnusquisq;:
vnusquispiam singulusquisq;: nemo non: conci
per o & per c. vnusquisquelibet nullus nō in idē
recidunt. La. Quilibet non vniuersale sed parti Quilibet.
culare est. i. vnus quem tibi capere libeat. vt ple
nius disputauimus in dialecticis. vnusquispiā Vnusqspiā
quomodo vniuersale erit: cum idem sit quod ali Sigulusqsq;
quis vnus: singulusquisq; non dicitur: sed singu n̄ dr̄ nec
li quiq; vnusquisquelibet inauditū atq; agreste vnusqsqlʒ.

eſt. Concti per o ſcribi debere nemo ante hunc
Concti. dixit: oc e quoq; diſſentio. Ra. Alij credunt ꝙ
quiſq; ⁊ quiq; non recte ponantur: niſi poſt ſup
latiuū pluralem: vt optimos quoſq; viros ⁊ ſan
Vallam taxat Raud. ctiſſimi quiq; viri: ſꝫ recubant in ludi nouiſſimo
loco: legant. Macrobiuꝫ: qui in ſingulari nume
ro neq; ſuperlatiuo dixit oẽ quoq; et hoĩe quoſ
Recriminatur valla. q;. Lau. Qui ſunt iſti raudenſis qui ita credunt:
nempe ſol⁹ ego hoc tradidi: quod tu ab audito
ribus meis accepiſti: quodq; ego apud te: ac te
Nota de q̃ locut⁹ ſit in pfatione ſecundi libri preſente legi in cōmentarijs iſtis tuis: vt teſta
tus ſum in ſecundi libri de elegantia lingue lati
ne proemio. verum aut iſtam in me contumeliā
non ſcripſeras: cuꝫ hunc locum legerem: aut ea
mihi poſtea componenti exciderat: ſiquidē ali
quot annis poſt te opus cōdidi. tametſi vt opi
nor ante te edidi: licet alij potius edidere ꝙ̄ ego
ſed omitto amiciciam: quam tu in iſta etate ⁊ p
feſſione ledere non debebas. Videamus vter er
ret ꝙ̄ꝙ̄ haud dubito: ſi elegātias meas legiſſes
laudandum me dūtaxat hoc in loco putaſſes nō
carpendum: vt ceteri fecerunt: dicis me errare
qui velim quiſq; ⁊ quiq; tantuꝫ poni cum ſuper
latiuo plurali. ego ne quiſq; cuꝫ plurali numero
coniungerem: ita ne barbarus ſum ⁊ ab elemen
tis grammatice alienus: qui de latinitate ⁊ ele
gantia precipere videor: ſed hoc trāſeo. quid eſt
autem cur meū preceptum tantopere derideas
quia Macrobius aliter vſurpat: eſto. quod Ci
Cic. ⁊ Quintilianū ſibi propoſuit. cero Quintilianuſq;: quos in primis imitādos
propono: vſurpantne ⁊ ipſi aliter an non: ſi vſur
pāt cur nō eorū profers potius exempla. Quid
Macrobium cēſens minus eloquentem Macrobiuꝫ vnum: doctum quidem virum. ſed
nequaꝙ̄ ex eloquentibus mihi obijcis: feciſſes
igitur ſi huiuſmodi exempla apud Ciceronem
Quintilianūq; repeciſſes: ſi nō vſurpāt: vt cer
te nō vſurpāt quid cauſe eſt cur me ſūmorū ora
torū veſtig⁹ inſiſtētē accuſes: ⁊ ad macrobij iu
dicū voces: an nō ſentis nō me reprehēdi abs
te: ſed Cic. Quintilianūq; ac ceteros lingue la
tine atq; eloquētie principes: Adde ꝙ ſi macro
bius in vno aut altero loco aliter ꝙ̄ trado: vti ſo
let: certe in plurimis id qđ precipio: cuſtodit. ne
q; vo vt teſtat⁹ ſuꝫ in opere illo de elegantia: le
gem trado: quaſi nūꝙ̄ aliter factuꝫ ſit: ſed quod
frequētiſſime: nūc ad extremū agnoſce imperi
Quiſq; cū ſuperlatiuo adiectiuo ponēdū: id q; tm̄ in ſingulari. tiā tuā: cū dico quiſq; piungi cū ſuperlatiuo nō
cū poſitiuo: de adiectiuis loquor: nō de ſubſtan
tiuis: atq; exēpla Macrobij de ſubſtātiuis ſunt
qđ nemo dubitat: vt quiſq; pater: quiſq; ciuium
queq; mulier: qđ ipſe in eodē loco teſtatus ſum
cū dixi quiſq; nō habere genitiuū pluralē dūta
xat cū adiectiuo: quod cuꝫ ita ſit: plane apparet
Macrobium non contra me facere: ſed cum cū
ceteris authoribus pceptuꝫ cōfirmare. i. te contra
re: nō me ⁊ quiſq; cum ſuperlatiuo nō cum poſi
tiuo debere cōiūgi. Que res a me copioſi⁹ in eo
ipſo qđ dixi opere explicatur. ceterū ſicut in hoc
qđ me peccare exiſtimaſti. cōtumelioſus fuiſti:
cur ĩ eo quod a me. i. ab auditoribus meis audi
uiſti: non fuiſti gratus vbi de per et ꝙ̄ precipis
itemq; numerum minorē preponi maiori: itātſi
que precipis obſeruare nō potes: quod ſummo
pere pudēdum eſt. ſi modo recte precipis: nam
numerum minorem nō vtiq; preponenduꝫ dixi
niſi interueniēte copula ⁊ alia in hanc rem plu
ra: vter ergo Raudenſis tu ne an Laurenti⁹ re
cūbere debet in ludi nouiſſimo loco verum non
refundam ego tuam in te contumeliam et ami
cicie noſtre tribuaꝫ aliquid: quod tu non feciſti.
Ra. oportet: in fine: plautus in aulularia: da mi
hi operam. i. occaſionem facultateꝫ. La. Immo
inſerui mihi: hoc eſt operam tuam mihi impen
de: vt idem Plautus in captiui duo. que res bū
vertat mihi: meoq; filio: vobiſq;: vult te bonus
herus operam dare tuo veteri domino. Teren Dare operā
tius in phormione. Nos operam dabamus phe
drie. aliquādo pro eo quod eſt audias: vnde Ci
cero Quintilianuſq; teſtantur Demoſthenem
dediſſe operam platoni. i. diſcipulum ei fuiſſe.
Ra. ne reus maieſtatis illorum fiam Lau. reus Reus.
pro nocēs accipit raudenſis: vt in capitulo pec
catum reatū pro peccato: qualē apud veteres ſi
gnificationē nō reperias: nā de vſu euangeliorū
hoc loco nō attinet dicere: cū plura diſſeramus Reatus
in libris ſuper nouū teſtamētū. Ra. Ordo. La. Serius
deinde homo ſerius. vult raudenſis ſeriū hoĩeꝫ Series.
dici a ſerie: cū ſeries habet primā breuē: ſerius Ordo.
vero longam. ergo a ſerio deſcendit: nec ſignifi
cationē ordinis a ſerie ſeparat: quod ego in ele
gantijs feci. Rau. Ornatus. Lau. plurima noīa
ad ornatū pertinētia enumerat nec ea exponit
nil aliđ faciens niſi ſe illa poſſe dicere que doce
re vult indicat. ego vero ſi ea coner exponere op⁹
vocabulorū pponā: nō notas raudenſis attingā
Rau. Hortus per h. ſcribi debet: inde hortulus Hortus.
La. ſi hoc ita eſt cur hoc vocabulum in capitulo
o littere ⁊ nō in capitulo h poſuit: Ra. olitor eſt Holitor.
olera vendēs in foro olitorio. Lau. Ego poti⁹ p
eo accipio qui vulgo dr̄ hortulanus. vñ Var. de
lingua latina. naꝫ vt holitor dixerit in extas ſui
cuiuſq; gñis res ſic in oratione. Ra. ouis ſtatim
poſt ammō ⁊ aries p duplex m. vt veruex. i. ari
es. La. Ammō eſt harena nō aries: nec latinum Ammon.
nomē ſꝫ grecū. decepit aūt raudēſeꝫ ꝙ iuppiter
q̇ dr̄ ammō colit̄ ſub imagine arietis. Sed ma
gis q̇dē alia cā eſt: nois aūt ratio ab harenis q̇
bus vndiq; circūuectis luc⁹ in medio relict⁹ eſt:
vbi tēplū Ioui erat extructuꝫ. Veruex eſt aries Veruex.
caſtrat⁹: nō tm̄ aries ſicut maialis nō eſt verres Maialis.
Ra. Pactū. La. Rau. ait Quintilianū Seruiū Verres.
q; diſſentire in pterito pepigi: qđ nūc minime ve Pepigi.
rū eſt: nā ille ait pepigi ita eē a pago: vt cecidi a
cado. hic vo nunꝙ̄ lectum eſſe: pepigi a pāgo: li
cet quidam hoc ſentiant: a pango dixit Serui⁹ Seruius
nō venire pepigi: ergo fatetur a pago. Ra. Pau dicit a paci
lus nō multo poſt larius lacus gallie ciſalpine ſcor: deduci
deinde lemanus lacus gallie: deinde lucerie la
cus per quem tranſit rhenus: deinde cumanus
lacus vnde erit abduani exquire Plinius de natu
rali hiſtoria. La. Quero abs te qui plinius in te
ſtē citas: ait ille aliquē lacū vocari cumanum in
gallia non dico ꝙ comenſe non cumanum dice
re debueras: ſed in aliquē lacū a como vocari le

Larius co/meum. Lemanus.

ge ergo diligentius vtrunq; plinium patrem fi liumq; ⁊ intelliges non ſic appellari:nec alium hunc eſſe a lario lacu.lemanus lacus eſt: vt qui vicinos gehenne in rhodanum influit:a quo ale manni vocantur:licet hoc tempore non dicant illi eſſe alemãni:ſed Galli. Rau. Pario: deinde puerperium proprie eſt primus partus;deinde in fine puerpera eſt puella primi partus. Lau.

Puerpera.

Immo puerpera eſt que recens peperit:vt no men ipſum indicat non que primum partuz eni xa eſt: totienſq; mulier puerpera eſt: quotiens puerum aut pueram parit Ouidius autez de la tona que geminos pepererat ait.magna gemel lipere venerantur numina diue. At puerperiuz

Puerperiũ

eſt tempus quo ex dolore part⁹ cubat: ſeu intra domum ſe tenet:nec puerpera tantuz puella eſt ſed etiam vt dixi que plurimos peperit,adeo vt ſi tantum eſſet femina primi partus puerpera: quod longe eſt ſecus tamen et anus poteſt eſſe primi part⁹ mulier. An helizabet puerpera fuit neq; enim vocatur puerpera quia puella parit: ſed quia pueruz pueramue vt modo dixi: nec q: primo partu. Alioquin dixiſſet. Terentius gly cerium puerperam potius ꝙ primi partus mu lierem.verum vt teſtatus ſum:poſtq; peperit ⁊ intra dies purgationis puerpera eſt Ra. Paro paulopoſt deinde cuz armis preſto forent id eſt

Preſto.

parati. La. raudenſis eodem modo accipit hoc nomen quo vulgus qd ait: ego ſum preſto id eſt paratus.preſto ſum igitur idez eſt quod preſens ſum ⁊c.que in elegantijs latius. Ra. Paruulus deinde dicimus puellum tantillum id eſt paruu lum. Lau. ipſe non affert exempluz. Syrus apd Terentium ait:quem ego puerum Tantillum in

Tantillus

manibus geſtaui meis.credibile eſt ſyruz oſten diſſe geſtu manus puſillitatem illam:quam di cebat ſed iam a quibuſdam eſt vſu receptum:vt etiam ſine geſtu ita dicatur:vt plinius de regu lo ſpe legati eluſo ne tantillum quidem reliquit ſcribebat eñi Plinius non loquebatur:vbi op⁹ non erat geſtu. Cicero quoq; in verrem actione quarta. Quorum oratione iſte cum precium iaz accepiſſet:ne tantulum quidem commotus eſt. ⁊ in eundem ſepius. Ra. naz ꝗtula noſtra volu ptas id eſt parua. Lau. interrogatio facit vt ſup pleatur parua.naz propria huius loci expoſitio eſt.nam ꝗtulũ magna eſt voluptas noſtra Ra.

Supinum in u. Paſtio vil/latica. A. Gelliũ ⁊ Apuleium taxat.

Paſcere.paulopoſt:⁊ duz pabulatu redirent ar menta. Lau. Redire pabulatu non licere dicere iam admonuimus. Ra. A. Gellius dixit villati ce paſtionis. La. quaſi non Terentius Varro li brum inſcripſerit de villaticis paſtionibus: ne q; vero raudenſi faciendum fuit vt tam ſepe. A. Gellium pro teſte afferret:hominem curioſe ni mis ac ſuperſtitioſe loquentem. quid dicam de apuleio in eo preſertim opere cuius nomen eſt de aſino aureo:cuius ſermonez ſi quis imitetur non tam auree loqui ꝙ nonnihil rudere videat Rau. Patiẽtia ĩ fine dicim⁹ etiã per ſe tulit per

per ſe ferre pre ſe ferre

te feras:licet idem eſt vltra noſtraz hoc eſt par tem. Lau. hoc inauditũ eſt:ſed pre ſe tulit:⁊ pre te feras: de quo ſignificato in elegantijs dixi.

Rau. Paucuz paulopoſt:quota pars erat id eſt modica. La. Dixi ſuperius cum ita interrogam⁹ ſuppleri parua eſt enim ſic interrogando quota eiuſdem ſignificati cuius ꝗta:vt in elegantijs docuim⁹. Rau Pax paulopoſt. Treuga eſt ⁊ ſe curitas preſtita perſonis ⁊ rebus ad tps:diſco dia nondum finita. La. ſi cuz litteratis agis rau denſis:quid ita diffinis illitterata vocabula:ſin cum illitteratis iſtam tuaz diffinitionem nec in telligunt nec deſyderant. Quid ꝙ perſonas ais pro hominibus.nõ minus inepte ꝙ cum treuge pro inducijs veteris. de hoc etiam in elegantijs. Rau. Pellis deinde pelliparius parans pelles. Lauren. Quid eſt parare pelles:quis etiam vti tur hoc nomine pelliparius: En magiſter elegã tiarum qui elegantijs bellum indixiſſe aut con tra illas belluz gerere videtur. Ra. Pena.dein de mugilis piſcis eſt velociſſimus in moduz ſer pentis qui in ſacco parricidali mittebat̃:vt po dicem ingrederetur. Lau. Quis piſcis incluſus ſacco viuit:niſi forte anguilla ac murena: Quis item piſcis ingredi locum illum hominis poſſet aut auderet.frigida loca atq; humida ſpatioſa q; adamant piſces:non calida:non ſicca:non ar cta:ſed nimis de re illiberali. nec digna que ab homine pudenti dicatur. Ra. Penitet. La. plu ribus verbis conatur exponere raudenſis peni tet quid ſignificet:⁊ ſpecialiter in loco Cicero nis:quo te quantũ proficias non penitebit.ego ſtatim breuiterq; exponam penitet preter illaz vſitatam ſignificationem:eſt idem quod piget: que ſignificatio parum abeſt ab illa naturali:vt Terentius in hecyra:quod ſi perficio: non peni tet me fame mee:⁊ Vergilius. Nec te peniteat calamo triuiſſe labellum. Non autẽ vt hic ⁊ alij quidam exponunt pro parum videtur nec. Au. Gelli⁹ ſatẓ docte ſubtiliterq; defendit. M. Tul lium ab Aſinio pollione ceteriſq; obtrectatori bus in loco illo orationis pro Celio: nunꝗ̃ effi ciet vt peniteat cum deformen eſſe natum.peni teat ait Cicero.quaſi pigeat: doleat: tedeat: vt idem de ſenectute nec ſenectutis mee penitet ⁊ T. Liuius. Nec penitet eſſe in ea opinione. Ra. Penſio inde penſionarius.cenſus eſt annua pẽ ſio. Lau. Penſionarius eſt raudenſe verbũ:non romanum Cenſus quoq; non eſt annua penſio: niſi apud non ſane doctos:ſed aut quicquid for tunarum quis habet vnde Quinti.abiere vires cenſus:mens:aut id quod principi ꝑ capita ſol uitur:ſiue per focos.vñ dicitur quis ſoluiſſe aut non ſoluiſſe cenſum. Ra. Pendo deinde: Apule ius ait gradus penſiles.id eſt paſſus La. Quid exponis: gradus an penſiles: Si gradus:nihil hoc ad propoſitum:ſin penſiles hoc non ſignifi cat: gradus penſilis quid ſit in elegantijs dixi. nunc vero apuleius ſentit gradus penſiles eſſe ſuſpenſos paſſus. Ra. Penu cellariuz ꝓmptua rium. La. author accipit penu non modo pro re bus que reponuntur ad victum [vt oẽs aiunt] ſed etiam pro loco ipſo:quẽ idem cellariũ prom ptuariumq; appellat.quod nemo doctorum di xit. Ra. Penuria. Cice. dixit in ſumma annone

quod⁹ ꝗſq;

Treuga. bar. Perſona.

Pellipari⁹ ineptum.

Mugilis.

Catul⁹ ſi id ſcriberetur.

Penitet.

Penſiona rius.bar. Cenſus.

Penſilis.

Penu.

Penuria. caritate.i.penuria.Lau.Jmmo aliud eſt penu-
ria annone:aliud caritas . vt in alio opere dixi
Caritas et nunc iterũ dicaꝫ.Penuria annone eſt pauci-
tas ac raritas annone.caritas vero carũ anno-
ne preciũ que põt eſſe magna:cum nulla penu
ria fit:vt qñ iniqui annonã hñt:⁊ ſupprimũt: vt
carius vendant:aut non ſupprimũt:ſed caro vẽ
dunt.⁊ e diuerſo plurimarũ reꝝ:penuria.i.rari
tas eſt:⁊ eaꝝ nulla caritas.certe bonorũ virorũ
magna ſane penuria eſt:et ĝ ſunt cari non ſunt
Clitelle Raud.Pera.deinde clitelle etiã ſarcinule ſunt.
Baſti Lau.immo iumentorũ[vt vulgo vocanť baſti]
Perſequi ſuper quos ſarcine aut alia onera ponũť Rau.
Perſequor. Lau. vult hoc verbũ in malã partẽ
tantũ accipi:nã de ſignificatiõe eius in bonã
dicere omiſit:qđ etiã raro reperitur:vt cũ dici
tur perſequor te id ẽ in feſte te ſequor. ita perſe
quor que inceperã.i.pergo que ceperaꝫ dicere.
ſed de hoc in elegãtijs. Rau.Petere:deinde cõ
tendere cũ eſt efficacia petere.La. Jmmo cõtẽ
Cõtẽdere dendo ſiue cũ conatu ac nixu petere: ſempq̃ id
requirit ablatiuũ hoc modo:vt apud Ciceronẽ
frequẽter:a me contenderunt.Rau. Jtẽ iubeo
te illã amare.i.peto cũ magna inſtãtia.La.imo
Jubere. aperte dicere ⁊ quaſi hortari:vt iubeo te ſalue-
Jnſtantia. re:iubes me bene ſperare.Virgi.Cur me celuꝫ
ſperare iubebas: ſed de hoc verbo in elegãtijs
latiꝰ.Jnſtãtia nõ probatũ vocabulũ eſt . Rau.
Acidia Piger paulopoſt:accidia eſt animi torpor quo
Accedia quis bonũ deſinit ĩchoare.Lau. vt id ſignificet
hoc nomẽ nõ põt ſcribi latine nec ꝓnũciari ni
ſi dicamꝰ ſcribamuſq̃ acidia ſeu acedia:vtrũq̃
tamẽ per vnũ c ſcribendũ ꝓnunciandũq̃ ẽ: ta-
ceo ꝙ deſinere eſt eoꝝ qui inchoarunt:nõ eorũ
Deſino. qui nondũ inchoarũt:vt ait Raudẽſis. Nemo
enĩ põt deſinere inchoare: illud nũc addo de ſi-
gnificatione:locus ille pſalmi qui ait.dormita-
Acedia qđ uit aĩa mea ꝑ tedio.grece eſt pro acedia.vt ideꝫ
ſit tediũ ⁊ acedia. Jtẽ locus alterꝰ pſalmi:⁊ an-
xiatus eſt ſuper me ſpũs meꝰ.Grece eſt acedia
uit:ergo idẽ eſt anxietas:⁊ acedia. Rau. Jgna
Jgnauia. uia eſt animi vitiũ quo quis in aliquo ope nul-
lã adhibet diſcretionẽ.Laur.inaudita hec huꝰ
nois diffinitio:eſt enĩ ignauia cõtraria fortitu-
dini:vt Ci.multiq̃ teſtanť.cũ qđ ratio aggredi
fortiter ſuadet:id nos formido diſſuadet. et ab
audẽdo retinet. Diſcretio nõ eſt vocabulum di
gnum eo qui doctrinã elegãtie ꝓfitetur . Rau.
Pinguis ocide vitulũ ſaginatũ q̃ butyro ⁊ mel-
le.ſaginatur.Lau. q̃s vnq̃ dixit vitulũ paſci bu
Diſcretio tyro ⁊ melle.ſaginari enĩ eſt delicato opiparo-
ineptum. q̃ edulio ĩpinguari. ſaginať itaq̃ vitulus mol-
Saginari. lioribus herbis fenoq̃ aut alijs cibis manu hu
mana miniſtratis:non butyro ⁊ melle mortuũ
fortaſſe:raudenſis intelligit:qui profecto nõ di
citur ſaginari:etiam ſi totus ſagina aliorũ aĩa-
liũ farciretur:vſus ſuꝫ nunc ſagina nõ pro cibo
qđ vſitatiſſimũ eſt.ſed pro abdomine atq̃ pin-
Sagina guedine vt aliqui auctores vſurpant :quorum
eſt Juſtinus li.xx.inquiẽs:ſublatis deĩde emu-
lis in ſegniciem lapſus:ſaginam corporis ex ni
mia luxuria oculorumq̃ valitudineꝫ contraxit.

Raud.Plures in fine q̃ pluſculos.i.q̃ plures.
Lau.Cõplures nõ q̃plures ſꝫ ne per q̃pluſcu-
los quidẽ reperiri apud doctos reor.Quid aũt Cõplures.
vis ampliare ſignificatũ nois diminutiui:quip
pe pluſculum minus q̃ plus ſignificat. per aũt Per q̃pluſ
et q̃ augent:ego vero dicerem cõpluſculos: nõ culi ineptũ
vt augerem qđ augeri non videtur poſſe:ſed vt
deriuẽ diminutiuũ ab illo:cõplures dixi non vi
deri poſſe augeri:q2 cum dico par paululum au
geo vim ipſam effectũq̃ minuendi.i.multũ val-
deq̃ paruum:cum dico per pluſculos dies per
pluſculos nummos:duo contraria inuicem au-
geo paucitatem numeri ⁊ cõparatiuum:qđ au-
get numerum:que duo cum ſimul eſſe nequeãt:
neſcio an liceat dicere per pluſculos ſiue per q̃
pluſculos. Ra. Pluuia in fine.imbrex eſt tecti:vñ
aqua per canale defluit.Lau. Jmbrex regula ẽ
ſed magis concaua q̃ plana.canalis itẽ potius Jmbrex
q̃ canale aqua defluit potius q̃ vnde. Rau. Põ Canalis
dus deinde libripens qui libra pondera eorum
determinat.Lau. negat libro primo inſtitutio-
num Vulpianꝰ:⁊ qui hunc in teſtimoniũ affert.
Priſcianꝰ:ac Boetiꝰ in topicis.nam eſt q̃ librã Libripens
eneam tenet.hec enim ſunt verba Boetij.Mã
cipi res veteres appellabant:que ita abaliena-
bãtur vt ea abalienatio per quandã nexꝰ fieret
ſolennitatem. nexus vero eſt iuris ſolennitas:
que fiebat eo modo quo in inſtitutiõibꝰ.Caius
exponit adhibitis non minus quinq̃ teſtibus
romanis puberibus:⁊ preterea alio eius condi
tionis:qui librã eneaꝫ teneat qui appellať li-
bripens:is qui mancipiuꝫ accipit ita dicit. hũc
ego hominem:qui mihi emptꝰ eſt hoc ere enea
q̃ libra ex iure quiritum meum eſſe aio. Raud. Luccius
Poeta.Lau. Luccium accipit pro poeta q̃ erat
hiſtoricus:vt epiſtola Ciceronis datur ad illuꝫ
intelligi.de quo etiã meminit in orõne ꝓ Celio
Jtem deitatem ait cũ veteres omẽs dixerũt di Deitas
uinitatem et deitatem dici non poſſe ratio ipſa ineptum
conuincat:vt primo repaſtinationum libro do-
cuimus. Rau.Quicquid ſit de his interꝑtatio
nibus ⁊ verſibus:hoc vnũ ſcio ꝙ poete ſepenu
mero confundunt iſtas:vnã pro alia ad verſum
ſuũ pro cõmoditate trahũt.Lau.Quicquid ſit: Quicq̃d ſit
poſuit pro vtcunq̃ ſit:item vnam pro alia cũ di Vnã ꝑalia
cere deberet aliam pro alia. Rau.dubitant quo
q̃ Homerus an ante vel poſt heſiodum vixerit
qui tamen cõtemporanei fuerũt: ſed qui etate
maior fuerit ambigiť:tamen annis multis fuit
ante romulum.Lau.pro an dixit vel in dubitã- Vel.
do enim ſemper ponitur an:vt ipſe ex parte fe
cit:ſed in ſecundo loco non etiã poſuiſſe. an tur
pius eſt q̃ ſi vtrobiq̃ vl̃:poſuiſſet ſiue aut. Jtẽ Cõtẽpora
melius dixiſſet vter maior: q̃ qui maior.cõtem neus
poranei autem non inuenitur:preſertim in hunc Heſiodus.
ſenſum:in quo cum a multis alijs tũ vero a Ci- Homerus.
cerone diſſentit: q̃ in Catone ait. de quo doctꝰ
heſiodus ne verbũ quidẽ fecit. At Homerus q̃
multiſ vt videť ante ſeclis fuit:nec me fallit mul
tos tã latinos q̃ grecos in ea eẽ opiniõe.vñ A.
Gellius ex ipſius Heſiodi epigrammate quod
nunc theſſalonice in marmore oñdiť: vult ꝓba

re. Homerū ab heſiodo ſuperatum fuiſſe: quod
ſignificat heſiodus ipſe in opere de re ruſtica:
non habita mentione eius quē vicerit: tñ pleri
q; ſentiūt alterū homerū multis poſt ſeculis na
tum: ab heſiodo victū: voluītq; homerū etiā bel
lo thebano troianoq;. heſiodū autē ſteſichori
patrē fuiſſe: quid mirū ſi per obliuionē rauden
ſis a Cicerone diſſenſit: cū ſui ipſius obliuiſcaꝛ
qui paulopoſt ait. Rau. Heſiodus poeta ↄtem-
poraneus Homeri: nō ſolū poeta ſ; pytagoreꝰ
fuit. Lau. Quō fuit pythagoreꝰ heſiodus ⁊ eta-
te Tarquinij regis: cū homerꝰ quē eate heſiodi
fuiſſe ait tam diu fuerit ante vrbē cōditā. Rau.
Pythagoras. Hunc in tuſculanis Cicero noīat: fuit tp̄e Tar-
quinij priſci. Lau. Pithagoras fuit tēpore tarq
archilochꝰ nij nec priſci: ſed ſupbi ⁊ vt Liuius ait ſeruij re
gis. non heſiodus. itē archilocū facit eſſe tragi
Pindarus Alcheus. cū: cum ſit iāboꝝ ſcriptoꝝ: de quo licet greco nō
debuit tñ ignorare: cum de eo multi latini ſcri
bant: itēq; de pindaro lyricoꝝ principe quē hic
tragicum eſſe vult: ſic alcheū quoq; quē lyricū
eſſe: cū alij tū ſapho ad phaonē ſcripto carmi-
ne teſtaꝛ. Aratū neſcit in quoꝝ poetaꝝ nume
ro reponat: ignorans opus illius primū eē a Ci
cerone. deinde a germanico Auguſto tranſla-
tum heroicis verſibus: vt grece ſcriptū eſt. Ae-
Aeſchylus ſchylum ipſe darij fuiſſe: quis non hūc putet eū
darium eſſe, cū quo ter Alexāder iuſto bello pu
gnauit. atqui ante eū aliquot ſeculis eſchylus
Afranius fuit: vtpote primus oīm tragicoꝝ. afraniū gre-
cum eſſe ſuſpicaꝛ qui togatarū vteterū dixi ſcri
ptor fuit. Rau. Cicero illū q̄ familiarem hab;
Lauren. Cur nō tuū preceptū Raudēſis obſer
uas de p ⁊ q̄: nēpe q2 nō eſt tuū: ſed ab auditori
Acciꝰ ⁊ Pacuuius bus meis p te exceptū. in q̄ iterū laberis. Rau.
Horatiꝰ tēpore auguſti fuit: ⁊ Vergilij q̄ fami-
liaris. Lau. Acciū comicū poetā ait: pacuuiꝰ q̄s
ſit taceo: cum vterq; tragicus fuerit. Rau. ⁊ im
primis egregius: lege rogo iuuenalē: ⁊ alibi. le-
ge hoc precor. Lauren. quid alienius a dignita-
te atq; auctoritate cōponentis: q̄ obſecrare le-
gentes vt legāt. quaſi vt illi iudices ſint: in quo
rum arbitrio pendeat ſtatus ac vita obſecran-
tis: cuſtodienda eſt ab auditore maieſtas ⁊ at-
tētio non precibus ſe rationibꝰ: ac rerū digni-
tate ponderēq; cōparāda: rogat vt legamꝰ etiā
poetā: cum ipſe velit hoc vnū opus qd̄ ipſe cōpo
ſuit p omibus ſufficere. Raud. Muſas ſibi ait
q̄ familiares eſſe: eaſq; ſicilidas. Lau. Iterum
q̄ familiares dixit p pfamiliares ſiue perq; fa
miliares ſiue q̄ familiariſſimas. Rau. Pomum
deinde bacchis. i. pomis. Lau. q̄ bacce ſunt po-
ma non ſunt: vt oliua bacca lauri grana myrti.
ſimiliaq;. rau. pomeriū viridariū. i. pomeriū lo
Bacce Pomeriū Pomariū Arpi cus plenus viriditate. lau. pomeriū eſſe locum
iuxta muros: ⁊ pomarium locū cōſitū pomis: in
elegantiſſ dixi. rau. Populꝰ aliquanto poſt Ar
pi populi ſunt italie: inde creditur Cicero voca
tus ſit. lau. Que tanta tua raudēſis ambitio vt
oīa in iſto opere inſerere velis: etiā tuas ora-
tiones: taceo q̄ ornatas etiā aſtronomiā. ſileo-
q; q̄ docte etiam rhetoricam non dico q̄ vere: ⁊

flumina: montes: vrbes: populos: et alia multa
etiam que prorſus ignoras: nam arpi in apulia
ſunt prope vrbē que nunc dr̄ foggia. Arpinū vn
de fuit oriundus. Cicero longe illinc abeſt. qua Arpinum
re vereor ne propter nimiā loquacitatē: tuum
hoc opus oēs hoīes a ſcribēdo ne dicā a legen
do deterreat. Rau. Gete nil aliud ſunt niſi go-
thi: getuli etiam dicti ſunt. lau. getuli in aphri-
ca. gothi aut ex ſeptētrione venerūt. rau. Por- Getuli
cus. deinde cicuris eſt proprie porcꝰ domeſti-
cus. Lau. Hieronymū: q̄ hoc vt opinor dixit nō Cicuris
affert raudēſis: affert Ciceronis exemplū: qd̄
ab hac preceptione diſſentit: cū dicit feris cicu
ribus natātibus profecto cicures nō pro feris
accipiende ſunt ſed pro manſuefactis: vt palā
Varro teſtatur: reddens etiā ex ipſa ethymolo-
gia cauſam: vt alibi docuimus. rau. Porro in fi-
ne. T. Liuius ſepe dicit cōportant tigna. cōpor
tant bladum. Nec dicit portant. lau. Raudēſis
ſepe ſua verba alteri tribuit. quis eñ apud Li-
uiū alium ve auctorē legit bladū. reperitur aūt
apud Liuiū ac ceteros: vt ↄportat ita portat: vt
in multis locis: quoꝝ vnus eſt. Siculū autē oē
frumentū etholiā adexeratū portari iuſſum: et bladū bar.
alibi: cōmeatus tñ haud ſecus q̄ in pace i agris Portare
caſtelliſq; hoſtiū romanis portabant. rau. poſ-
ſum deīn. eſt nāq; aduertere. i. aīaduerti pōt et
nuſq̄ ſcriptū inuenire eſt id factum. i. inueniri
poteſt: ⁊ multos eſt videre pecunie cupidos. i.
videre poſſumus. laur. Raudenſis videre vult
hoc opus nō euoluēdis ſedulo libris ſed memo
rie beneficio cōdidiſſe. qd̄ prudenti lectori lon
ge videꝛ eſſe ſecus cū in pluribus alijs: tū ea
q̄ in copia maxima exēploꝝ nulla homini ex-
empla ſuccurrūt: ſed quedā ex ſe ipſo cōfingit:
vt hoc loco exēpla nullo auctore proferunꝛ: ac
ne proferri quidē poſſunt niſi ex poetis. vt apō
Virgiliū. Scis proteu ſcis ipſe nec eſt te falle-
re quicq̄. i. q2 non eſt poſſibile cuiq̄ fallere te: q̄
modus per negationē potius fit vt exemplum
ipm hoc ex Vergil. ſumptū. Eſtq; figure grece
magis q̄ latine. vn̄ fit vt multa huiuſmodi non Eſt te falle
politi interpretes effundant q̄le eſt illud: non ē re.
dare vacuū in natura. rau. Potꝰ. lau. impugnat Nō ē dare.
Priſcianū qui ait apud Terētiū ſcribendū eſſe
Quid ais: cum virgine vna adoleſcēs cubuerit
plus potus. nō aūt potis. Oſtendat raudenſis
ſtare verſum vt ipſe emēdat: ⁊ melius ſentire q̄
Priſcianū cōfitebor. potus nāq; habet primā Potus et
longā potis vero breuē. rau. Precium deinde. itē potis
minoris vendidi vel maioris. lau. Non dr̄ maio Maioris
ris vendendi: vel emi: ſed pluris. laur. Prefectꝰ vēdo nō dr̄
multo poſt. quinctiā inquilinꝰ aquā in cenaculo
habeat: quā ignēꝰ terror ingruente p̄ſto accur
rere poſſe cenſeaꝛ. lau. nō recte vſus eſt preſto Preſto
neq; in ſignificato neq; in cōiunctiōe alterius Terror
verbi q̄ ſubſtātiui. etiā igneus terror ip̄ope dr̄ ignis: non
pro eo qd̄ eſt terror ignis. neq; eñ dr̄ aurea cu- igneus.
pido ferreus timor: pro auri cupido: ⁊ ferri ti- Pñtialiter
mor. rau. Preſentialiter. lau. En latinū elegāſq; bar.
vocabulū. rau. Preſepia dicunꝛ nō tm̄ in q̄bus
aut cāterij. i. equi antiqui aut iumenta aut cete

ra animalia pabulātur. ſed oīa loca clauſa ⁊ tu
ta dicta ſunt preſepia. vnde Uirg. Fucos a pſe
Canterij pibꝰ arcent. lau. Cāterij ſunt equi caſtrati: nō
Pabulari autē antiqui vt quibuſdā placet: greci cātelios
vocant aſinos: a ſpinis tollēdis: nec pabulari ē
in ſtabulo comedere equos: ſed hoīes pabuluꝫ
equoꝝ ex agris capere: vnde ſepe legimus mi-
Preſepia lites miſſos eſſe pabulatū. ꝑterea male diffinit
preſepia. nā Uerg. figurate dixit pſepia: eodem
mō quo dixit fucos pecus. hic em̄ verſus eiꝰ eſt
Ignauū fucos pecus a preſepibꝰ arcent. Qua
traſlatione venuſtiorē ac verecundiorē alterā
tranſlationē fecit. nā cū dixiſſet pecus decētiſ-
ſime ſubiunxit pſepia. qđ imitans Quin. hanc
tranſlationem vt aliquantulum abhorrentem
Traſlata a a proſa in vſum oratoriū ꝯmutauit. Hic milita
ppriis di ribus caſtris pellent vulgus ignauū. ergo dica
ſtinguēda mus oīa loca clauſa eſſe caſtra. qꝛ Quinti. al
ſunt. ueū apiū dixit caſtra hec raudēſis noſter eloqn
tie: ſi ei credimꝰ preceptor ignorat: ꝙ ppria nū-
ꝙ a trāſlatis verba diſtinguit: et pinde de oībꝰ
loqtur: acſi ppria vtiqꝫ eēnt. rau. Procōſularis
paulopoſt. quo ſerioſiꝰ delectū facere poſſet cō
ſulem creauit. lau. ſerioſius ꝓ ordinatiꝰ poſuit.
Serioſius qđ nō inuenit nec in hunc nec in alium ſenſum
rau. obſeruari ceptū eſt vt quo quiſqꝫ anno cō-
ſules fuiſſent ſequēti pro cōſules remanerent.
Procōſules lau. hoc nunc audiui. nā Cicero nō fuit procon-
ſul: altero poſt cōſulatū anno: ⁊ multi ante ꝓcō
ſules fuere ꝙ cōſules: vt Pōpeius: vt Quin. Ci
rau. Prodior. lau. ſtatim poſt vſqꝫ ad calcem ex
rat: ait em̄ rau. factioſus ꝗ fingit ſe facere vt ꝓ
ſit: ſꝫ facit vt noceat: ſeditioſus ꝗ diſcordias ſe
minat. cōmentū occultus ⁊ malitioſus tracta-
Factioſus tus: itē vrbē ex cōpoſito inuadūt. ſcꝫ per prodi
Seditioſꝰ tionē. lau. eſt nāqꝫ factioſus [vt ſuperius dixi]
Cōmentū qui potēs in ciuitate nititur eſſe cōtra emulos
ſeditioſus qui ſeditiones amat. vt in elegātiis
docui. cōmentū eſt excogitatio. An cōmentum
Donati eſt malitioſus tractatus. ꝙꝙ nō me p-
terit Raudenſem illuſtrantē tractatū ꝓ cōiura
tione intelligere: ex cōpoſito eſt ex cōuento. cū
clā inter ſe cōuenerunt: et hoc frequētiſſime in
Ex ꝯpoſito bonā partē. nā ſi aliquis inſidiari hoſtibus aut
aduerſariis qđ nemo inhoneſtū eſſe dixerit ex
cōpoſito fieri dicere poſſumus. rau. Profeſſio.
lau. non aperte Raudenſis hoc nomen diffinit
ego [vt breuiter dicā: neqꝫ em̄ niſi breuiter mul
tū dicere licet] ſic diffinitio profeſſio eſt aper-
Profeſſio ta ac volūtaria cōfeſſio: vt profiteor me amicū
eſſe inimici tui. Inde ꝗ artes liberales docent
profeſſores dicūt: qꝛ artes illas ſe ſcire ac poſ-
Profiteri ſe publice tradere fatētur: ꝓfiteri aūt apđ pre-
torē. vti de archia eſt apđ Ciceronē: ⁊ ꝓfiteri ſi
ue noīa ſiue cenſum: vt eſt cū alibi: tū vero in iu-
re ciuili ⁊ in euāgelio ꝙ ꝓfitebāt oēs in iudea
ſub Auguſto ex hoc fonte venit. lau. Prolonga
Induciari re induciari. lau. induciari ꝓ differre: ſiue ꝓcra
bar. ſtinare raudēſis accipit vt iterū dixi illitterate
nos loqui docēs. non [vt profitetur] litterate.
rau. Promitto paulopoſt. ſpondēt. i. certificāt.
Spondere lau. Docti. aiunt ſpondere eſſe vltro promitte-
re: vt apud Uirgil. Non ſi quis mihi Iuppiter
auctor Spondeat: hoc ſperem italiam contin
Canne gere celo. rau. Pronunciator. lau. ais canne pro
Garrio arterie ais garrire pro acute exclamare: ais
Strepiꝰ ſtrepitus pro vociferatio. id eſt hec illa ſignifi-
puncta care. item colis cōmis: et periodus pro diſtin-
Coma. ctione punctorum. ais commis in plurali: cum
eiuſdē ſingulare ſit hoc comma. tis ais Quin
tilianum: cum dicit cōmouere tragedias: de ꝓ
nunciatione ſenſiſſe. hoc eſt de exclamatione ⁊
cum hec dicas: putabo te poſt Ciceronē Quin
tilianumqꝫ de arte oratoria poſſe precipere: nā
Conſultus ac martianus capella: et quidaꝫ alii
de arte hec precepta dant: ſed plurima ex Qui-
tiliano ad verbum ſumpta cum tamen de illo a
Martiani quo furantur mentionem non faciant: homines
furta improbos planeqꝫ ingenio miſero ac furaci
Hoīes ſub quos alias caſtigabimus. Tu tuꝫ quaſi illis do
audito Q. ctior ſis: audes de eloquendo: ac pronunciādo
conſcribere: preſertim recedens ab illorum ſum
morū principum veſtigiis: poteram equidē ad
ſingula precepta rhetorice. nam omnes colores
rhetorice perſeqris: te refellere: atqꝫ iure opti
mo deridere. a quo faciendo retinuit me: ⁊ ꝓli
xitas huic libro alieniſſima ⁊ pudor: ne quis ni
mis exiſtimaret iratum. ſed a breuitate inſtitu-
Cauda leo ta recedimꝰ: plura ꝙ oporteat de operis noſtri
num breuitate fabulamur. raud. Cepit cauda ab au-
res vtrinqꝫ repercuſſa excādeſcere et ſuſcitare
ſe ira. rau. Si leones nunꝙ viuos certe pictos
ſculptoſve inſpexiſti: an tibi cauda tā ꝓcera vi-
dēt eſſe. vt flagellare vtrinqꝫ aures queant. Si
hoc ita eſſet: ⁊ oculos flagellarēt: qđ qꝛ obeſſe
viſui poſſet: non eſt putandū diuinā prouiden-
tiā vltra ꝙ oporteat: procerā dediſſe leonibus
caudam. rau. Acrimoniam etiam ineſſe. i. ruga
ta fronte qualis Chriſtus futurus eſt in vltimo
Acrimonia iudicio. laur. quaſi acrimonia vultus ſit rugare
frōtem: ⁊ quaſi oratores aduerſus iudices cā
ſeueritatē. ideōqꝫ ſupercilium exgibere deceat:
qua iudex eſt aut magiſtratus in cū qui dānan-
dus eſt rei capitalis: ⁊ qđ omniū terribiliſſimū
eſt: qualis deus ⁊ homo chriſtus in hoīes erit
diaboloſqꝫ dānandos ſi mō chriſtus contracto
ſupercilio. i. iracundo animo ſedebit. ⁊ nō poſ-
ſit iudicare niſi indignatus. rau. Dabatqꝫ Octa
uianus aſſiduo phonaſco operam eſt em̄ potio
qua vtebant poete cū recitabant. laur. Immo
Phonaſcus phonaſcus eſt muſicus apud quem Octauianꝰ
aſſidue ſtudebat. ait enim Suetoniꝰ. Octauia-
num dediſſe operam phonaſco aſſiduo: hoc eſt
audiſſe muſicū cantoremqꝫ aſſidue a quo diſce
ret rationē vtende: cōfirmande: emendēde vo-
cis. rau. prope. lau. Non eſt cominus idē qđ ꝓ-
pe: ſed vt ſic dicā a prope vt cominus te inceſſa
Cominus bant lapidibus: hoc eſt e propinquo loco: ſicut
e contrario eminus e longinquo: ſed ita tamen
Eminus longinquo propinquoqꝫ [vt prope intra iactuꝫ
teli eſſe poſſit: aut qđ ſit id genus]: nō em̄ recte
dicas cominus veni: aut eminꝰ redeo. de hoc ite
rū ſupiꝰ. rau. prouerbiū deī dicamꝰ iure vetus
elogiū. i. vetꝰ ꝓuerbiū. laur. Dixi in elegantiis

[library stamp]

eloguiũ teſtificationẽ eſſe quãdã ſcriptis mãda
Elogium tã: vt in opere illo exẽpla oſtendũt: vnũ tñ ſubij
ciã Ciceronis ꝓ Cluẽtio. elogiũ recitaſti de te
ſtamẽto. Cn. egnatij patris hoĩs honeſtiſſimi
videlicet ⁊ ſapientiſſimi. Iccirco ſe exheredaſſe
ſe filiũ ꝙ is ad oppianici cõdemnationẽ pecu
niaꝫ accepiſſet. Rau. pugna. A. Gellius dixit ĩ
maledictis aduerſus improbos nõ velitãdũ. i.
Velitor. leuiter pugnãdũ licet hoc loco abſq leuiter di
Velos. catur. Lau. quaſi velitari veniat a leuiter: ⁊ nõ a
velos qd eſt iaculũ grece: quo gñare teli qui pu
gnabãt ⁊ eũ in modũ quẽ Liui⁹ Valeriuſq nar
rauere: velites dicti ſunt ⁊ hic velitor: pugno ac
digladior: poſtea de re ad verba tranſlatũ: itaq
velites dici poſſint. qui verbis altercant̃. velitã
dũ ergo non eſt maledictis aduerſus iprobos.
i. mutua cõuitiorũ iaculis nõ eſt aduerſus ipro
bos pugnandũ: vel in morẽ velitũ cum illis de
certandũ. Rau. Pulcher ⁊ aliquãto poſt: cẽſura
eſt animi nõ corporis. ideo melius mẽbrorũ de
corem ac pulchritudinẽ dicimus: ꝙ cenſurã. tñ
qꝛ in vſu cenſoriũ hoĩem pulchrũ dicimus poſt
hoc pulchritudinẽ reſciri. Lau. Hunc vſum non
agnoſco: ac prorſus mihi talis ignota eſt ſigni
ficatio. Cẽſorius em̃ homo eſt qui cẽſor fuit: et
Cenſorius qui dign⁹ eſt propter morẽ grauitatẽ qui alios
cenſeat. i. de morib⁹ aliorũ iudicet aut qui iudi
carit mores: aut qui opera aliorũ cẽſuerit. Ra.
Puer paulopoſt. Suetonius de Octauiano ait
pueros pumilios atq diſtortos abhorrebat.
pumilios. i. molles ⁊ eneruos atq elũbes. La.
ꝙ credibile ẽ Auguſtũ exhorruiſſe molles ener
Pumilius. ues atq elũbes. quaſi tales aut ipſe noſſet: aut
aliquis ad eũ ferret: nõ ergo de his loquit̃ Sue
tonius ſed de nanis ⁊ enormia mẽbra hñtibus
qualẽ Valerius martialis deſcribit in illo diſti
cho cui nomẽ eſt pumilius. Si tantum ſpectes
hoĩs caput hectora credas. Si ſtanteꝫ videas
aſtyanacta putes: abhorrebat quoq dixit ꝓ ex
Abhorreo horrebat: abhorreo em̃ vult poſt ſe ablatiuũ cũ
ꝓpoſitione a vel ab: vt Cicero a qua fateor nul
lum etatis mee tempus abhorruiſſe. i. alienum
fuiſſe. Ra. Punire aliquãto poſt vindicabo eã
Sugillo ne veniens in nouiſſimo ſugillet me. i. puniat.
Lau. imo detrahat carpat accuſetq me vt fre
quenter apud Hieronymũ ſuũ: qd declarat ipa
vox greca vñ tradurim⁹. Raud. qñ deinde. Ali
quando Rome eẽ cepimus quid nobis defuit
id eſt qñ. Laur. hoc in auditũ eſt nobis aliqñ ꝓ
Aliquãdo quando poni: neq ipſe rite facit: vt in re noua
nõ afferat aliena exẽpla ſed ſua. hoc poti⁹ erat
dicendum. ⁊ quando ꝓ aliquãdo accipi antece
dente nũſic nũquãdo me adiuuiſti. que interro
gatio facit hoc ſignificare nõ aliqñ: in quẽ mo
dũ aliqui accipiũt illud in euãgelio Luce nũqñ
vos miſi ſine ſacculo ⁊ opera ⁊ caliamentis qd
vobis defuit: quẽ locũ tñ Raudenſis videtur af
ferre voluiſſe ſed in contrariũ ſenſuꝫ: vbi enim
poſſet eſſe quando ꝓ aliqñ: et iſte accipit aliqñ
Propemo pro qñ. Rau. quaſi deinde nullus ꝓphetarũ ꝓ
dum. pemodũ tã aperte dixerit. i. quaſi. itẽ ſubridẽs.
Subridẽs i. quaſi ridẽs. Lau. Immo ꝓpemodũ ſiue ꝓpe

hoc eſt pene ſiue fere: ſubridẽs em̃. ſubiraſcitur Subiraſc &c.
ſubobſcurus eſt aliquantulũ ridẽs. aliqñtulum
iraſcitur: aliqñtulũ obſcurus. ſub idem tep⁹: ſub Sub idem
eandẽ horã: eſt eodẽ tẽpore ⁊ in eadẽ hora licet tempus
ſub eandẽ horã vix reperit̃. ſub idẽ vero tẽpus
frequẽtiſſime vt apud Quintilianũ. venit in ci
uitatẽ vbi munus parabat ſub tẽpus ipm quo
pugnaturus erat diues filius. Rau. quare dein
de quatinus coniunctio cauſalis. i. qua ratione
per i ſcribitur catinus. i. ea ratione aliquatin⁹. Quatenus
i. aliqua rõne. Lau. immo ⁊ per e ſcribẽde ſunt et quatin⁹
he dictiones neq hoc ſignificant vt in elegan differre do
tijs docui. nã quatenus ſignificat quoniã vel in cet lima
quantũ. catenus vero vſq eo aliquatenus ẽ ali manci.
quantulũ: ſiue ex aliqua parte: vt Quinti. veruꝫ
hoc aliquatenus tẽporum conditione mutatuꝫ Ve.
eſt. Rau. Que Ve coniunctio cõiungit ſiue diſ
iungit vt inter aſinum lupum ve magna diſtin
ctio eſt. Lau. immo ve idem eſt qd vel ſiue aut:
vt bonũ malũ ve ſequimur oẽs. i. bonũ aut ma
lum: docti indocti ve ſumus nihil cogitas. i. ſiue
docti ſiue indocti. Rau. Quidã deĩde vbi nota
ꝙ plus cõueniũt quiſpiã ⁊ quidã ꝙ aliqs ⁊ qui
dã. ⁊ iterũ. aliquis em̃ rectius cõiungitur nomi
ni cõmuni: vt aliquis homo: ⁊ quidã et quiſpiaꝫ
nomini proprio: vt quẽpiã ſimonẽ. Lau. de hoc
in dialecticis latius diſputauimus: ⁊ non nihil
in elegãtijs attigimus. ⁊ in hoc ipſo libro. Ita
ꝙ hic breuiter iterum dicã. Quidã ⁊ aliqs hoc Quidam.
differũt ꝙ quidã certũ hominẽ ſignificat: vt qͥ Aliquis
dam vult accipere filiam meam pro vxore ſine
dote. aliquis vero incertum vt aliquis volet ac
cipere filiam meam pro vxore ſine dote. Ibi
ſcio ac nominare poſſum: quis ille eſt: hic non
poſſum. nõnunꝙ ſed tamen perraro inuenitur Aliqs pro
aliquis pro quidã: vt ꝓ Plantio Cic. ais miſſuꝫ quidam
eſſe aliquẽ in ꝓuincia. Quiſpiã autem ⁊ quiſꝙ Quiſpiam
nihil ab aliquis differunt. Illud aũt exemplum Quiſꝙ
ex actibus apoſtolorũ quempiã Simonẽ ꝙ ele Quid pro
ganter dicatur: in libris interpretationes noui quiddam
teſtamenti oſtendimus. Illud tamen ſciamus male poni
improprie dici quo quidã vtunt̃. eſt quid mirũ
eſt. qd pulchrũ: qd ex greco deſcẽdit ſignificat
quiddã hoc loco nõ aliquid: nã vnã greci ꝓ dua
bus latinis dictionẽ habẽt. dicendum ergo eſt
quiddã mirũ quiddã pulchrũ: ſiquidem quid ꝓ Quotus
aliqd accipit̃ nõ ꝓ qddã. Rau. Quis et qtus ⁊ quiſq.
quotus quiſq. Lau. quotus ⁊ quotuſquiſq ex
ponit pro qs cũ ſignificent quot duntaxat in
terrogatiue: vt in elegãtijs diximus. meli⁹ hoc
precepiſſet id qd multi barbare. aut ipolite di Secũdũq
cunt ſcꝫ qd veniebãt ad manus diuiſi famulis inepte Re
veſtes: dicendũ eẽ vt queq veniebãt ad manũ citare ⁊
ſiue vt queq occurrebat. Rau. Recitare. Lau. agere co
raudenſis in eundẽ ſenſum accipit recitare co medias
medias tragediaſq ⁊ agere actitareq: qd lon
ge diuerſum eſt recitare eſt ſcripturã clara vo
ce vt alij audiãt intelligantq legere vnde poe
te hiſtoriciq ⁊ alij ſcriptores recitabãt publice
opera ſua ⁊ nonnulli aliena: vt ſit in comedijs
tragedijſq aliqñ nõ legendo fit recitatio ſꝫ me
moriter referendo. q vel ſcripta ſunt: vel dicta

nihil eni intereſt legere. ſi ꝗ pnuncio memoria teneo. Quintilianus: at illa legē recitat. de muliere loquēs ꝗ ceca erat. Plautus recita memoriter. Agere eſt geſticulationē facere: qđ eſt hyſtrionū atꝗ minorū. Rau. Recōmēdatitie litere. Lau. Cōmendatitias litteras dicimus nō recōmendatitias. ſicut cōmendo nō recōmēdo et cōmitto me tibi nō aūt recōmitto. Rau. Et erunt verba Ciceronis pro maiori parte. Lau. Cū vba Ciceronis afferre te dicis: cur nō vba illius loqueris: et maxima parte ille dicere ſolet: nō pro maiori parte. Itē vereor ne ꝗs ꝙ plures tibi recōmendo: cōplures dicere debuiſti: tū ꝗ Cicero ſic loquitur tū qꝛ cōtra preceptum tuū eſt: vbi ais ꝙ ſuperlatiuo debere pūgi nec recōmēdo dixit Cicero: ſed cōmendo vt ſupius teſtatus ſuȝ. Rau. Recordor deinde te vt dixi fero oculis. i. memoria teneo. et te ſemper poſt me feram. Itē multa me fugiūt. i. nō recordor. Et non te fugit. i. recordaris. Lau. In oclis fero: eſt qđ ſemꝑ videor videre te ꝛ alloqui: audire ꝓ pro beniuolētia: vt apđ Uirgiliū illū abſens abſentē auditꝗ videtꝗ. Pre me fero: qđ non diſſimulo ꝛ voce vultu geſtuꝗ fateor: aut amare me quēpiā aut odiſſe: aut bene ſentire: ſiue male de aliquo homine ſiue de re: ꝛ que ſunt ſilia. Multa me fugiūt eſt idē qđ multa neſcio. quaſi qꝛ illa prehendere non poſſum. vt Cicero. ſed tūc ea ratio me fugit. i. hanc rationē neſciui. At ſi raudenſi credimus: quecūꝗ nos fugiunt ea aliqñ ſciimus. qm̄ nemo dr̄ nō recordari: niſi que didicerat. hic ſecus fit: qꝛ de omni re ac rōne ꝗ nobis cogitātib⁹ nō occurrit dicim⁹: eā nos fugiſſe niſi Platonē ſeqmur ꝗ vult dicere eſſe recordari. Rau. reddo reddis reſtituo reſtituis redibeo redibes ſine h. Lau. immo cū h. vt exhibeo prohibeo perhibeo adhibeo. Rau. regula deinde norma eſt maxime i regēdo. Lau. immo norma eſt inſtrumētū illud duorū laterū quo fabri oīa dirigunt ac metiunt: inde ꝗ recta dimēſaꝗ ſunt normā habere dicunt. Raud. Relinquere deinde itē vxor mea me defecit. i. reliquit ꝛ deficiet temp⁹ enarrantē. Laur. deficio: cū tēp⁹ ponitur ſibibuſꝗ nō cū perſona iunctū accuſatiuo Dies eni me deficiet: idē eſt qđ dies mihi deficiet. Sed illo modo per accuſatiuū apud eruditos frequēti⁹. Que ſimilia tēpori dixi huiuſmodi ſunt vt Cicero in Uerrē. Uides te quāta deficiant: Et in eundē vox me citius defecit quā nomina ꝛ in eundem alibi. Ut ſi me in ea querimonia quā ſum habiturus de iſti⁹ crudelitate: ꝛ de caſu reipubli. ꝛ indigniſſima morte. Nō mō vires. Uerumetiam vita deficiat. Id mihi preclarum ꝛ iocundum putem. Plynius iunior. Landem eum patientia defecit: vxor me defecit ego nō dicerem: ſed milites ſed populi ſed diſcipuli mei a me defecerūt. hoc eſt ab imperio et ꝑceptione mea receſſerūt: aut ſi vis vxor a me defecit. Rau. reſpondere deinde nequaꝙ litteris ſatiſfacerē. i. rńderē. Lau. ſi litteris vt ego interp̄tor: eſt ablatiui caſ⁹ ſignificatio cēt placatiorē equanimiorē facerē te per litteras meas ſin datiui ſubintelligit tuis. vt ſit ſenſus. metue excuſationi expoſtulandū quereleꝗ purgareȝ atꝗ excuſarē. Rau. illi ſic obſtrepūt. i. reſpondent. Lau. immo ſtrepitu loquentē interpellant atꝗ dictis illi⁹ ſtrepitu aduerſant. Raud. cū hec diceret reddere neſciuit. i. reſpondere. Laur. cui⁹ hoc exēplū eſt raudēſis: apud Ciceronē Quintilianumꝗ: nō ſemel legim⁹ cur hoc credā: ꝛ cur fecerim ſuo loco reddā. i. oſtendā ꝛ explanabo. Rau. Reſpicere deinde totū luſtrabat lumine corpus. i. reſpiciebat. Laur. immo circuibat vt idē auctor alibi: luſtrat auentini montē. reſpicere quoꝗ eſt retro aſpicere. qbus exēplis pleni ſunt oēs libri. Ra. reputare. i. in bona vel in malā partē aliquid habere: vt homo nulli⁹ momenti. i. reputatiōis. Lau. immo. repuatare ē ſecum cogitare ſeu recogitare: vt Boeti⁹. Cū hec meū tacitus ipe reputarē. Quintilianus: quotiēs facta reputaui: flagella mētis ſonant: vltrices video furias: ꝛ in quancūꝗ me partē conuerti occurrūt vmbre meorū. Liuius li. xxj. vnuſqſꝗ ſe nō corp⁹ ſuū. ſed cōiugē ac liberos paruos ꝓtegere putet. nec domeſticas ſolū agitet curas ſed identidē hoc aīo reputet veſtras tū intueri manus ſenatū populūꝗ romanū. Ecce aliđ eſt putare: aliud reputare. nec homo magne reputatiōis dr̄. niſi ab ineruditis. ſȝ magne exiſtimationis aut magne opinionis videlicet ꝙ hoīes de eo egregie exiſtimāt atꝗ opinant. Rau. ſic exponit Priſcianus in ſexto maioris. Lau. inde corā eſt labi in errorē iperitorū: qui dicūt Priſciani maioris minoriſꝗ. cū vnū opus ſit nō duo eo quidē magis ꝙ librū appellāt opus qđ pſtat plurib⁹ libris. Ra. Rhetorica deinde Quinti. ait rhetoricā in latinū trāſferentes: tū oratoriā noiauerūt. Laurā. Dānat horū noim inuētores Quintilianus nō probat: vt vult raudenſis. circa vnūquodꝗ. immo vnūquicꝗ nūc eni eſt ſubſtantiuū ſecus aūt cū adiectiuuȝ: vt vnūquodꝗ nauigiū: de ꝗ pri⁹ ꝛ in opere de elegātia. Rau. ſimiliter laudes ꝛ vituperia. Laurē. Uituperia oſtende quis dicat. Raud. patron⁹ ergo verris cōmutauit perſonā ꝓ facto nolēs eb infamias eūnoiare: ſed dixit cōſiderate iudices victorem dacie ꝛ attēdite quantā gloriā nobis cōparauit ſubiugando ipos dacos noſtre poteſtati. Lau. vbi hoc legiſti raudēſis. nunqđ orationes hortenſij habes: qui fuit verris patron⁹ ꝙꝙ ꝗs nō egnoſcit iſta verba aliena ab antiquitate: preterea ꝗs narret Uerrē ſuperaſſe dacos: tm̄ ſiciliā cōtra pyratas fortiter tuitū eē accepim⁹. Huic facto ſimile eſt ꝙ aliū pro alio nominas vt Pliniū pro Quintiliano: interdūꝗ illorū vbis tua addis: vt ibi interdū docti vident copiā habere maiorē. ꝙ dicūt oīa ꝗ ſciūt ꝛ ꝗ neſciūt garriunt obſtrepunt latrant. horū verborū nouem ſunt. Quintiliani: acto poſteriora raudenſis. Raud. Sȝ hoc nō ſatis ne his mō ꝗ doctrinā hanc ingreſſi nouiter ſunt ceterū ne his quoꝗ ꝗ aliqđ profuerunt. Laur. dū rhetorice ꝑcepta dat rau

Agere. Recōmendo nō dicit nec recommitto pro maiori parte bar. ꝙ plures bar. In oculis ferre. Pre me fero. Fugit me Reddibeo Norma. Deficio. Litteris ſatiſfacere. obſtrepere Reddere Luſtrare Reſpicere Reputo Homo reputationis inepte Priſ. in maiore aut minore nō recte Rhetorice Unūqꝗꝗ. Uituperia inepte

[library stamp: ... FERDINANDUS ...]

dẽſis videamus:an [id qd̃ infra rhetoricẽ eſt]
latine loquaꝛ̃. Ait c eterũ ne hijs quoq̃; ꝓ ſʒne
Ceterum — iſs quidẽ.nã etſi ceterũ ꝓ verũ ſiue ſed accipia-
tur tamẽ hoc loco minus accõmodatũ eſt. His
aũt nõ reperiri ſatis patet per ea q̃ de his ⁊ iſs
ſuperi⁹ diximꝰ.nequit eñ adeſſe aſpiratio cum
gemina ij etiã nouiter dixit ꝓ recẽter: ꝓfuerũt
Nouiter. — quoq̃ ꝓ profecerũt:ꝓdeſſe eñ ad alios q̃ ſpe-
profui — ctat ꝓficere vero ad ſe tantũ. Rau.vnũ eñ ver
prodeſſe — bũ ꝓprie ſignificanterq̃ poſitũ totã interdũ il
proficere — luſtrat orationẽ. Lau.nõ verbũ iſtud eſt ſed ful
gur vnoſflammarũ iactu mundũ oẽm illuminat
qui eñ põt vnũ verbũ totã illuſtrare orationẽ
preſertim propriũ:quippe magis trãſlata ora-
tionẽ illuſtrant q̃ ꝓpria ⁊ nullũ debet in oratio
ne eſſe verbũ qd̃ nõ ſit ꝓpriũ niſi fuerit ornatũ
hoc eſt illuſtrius q̃ propriũ.dicenduʒ ergo erit
vnũ iproprũ verbũ obſcurat occecatq̃ ſniaʒ et
ſi vis etiã orationẽ: non vtiq̃ vnũ ꝓpriũ illumi
nat.ſi cetera parũ apte parũq̃ ſignificanter ad
hibeanꝛ̃:ſiquidẽ plus incõmodi eſt in vno ma-
lo q̃ cõmodi in vno bono Rau.itaq̃ hoc aucto
ribus nõ eſt elaboratũ vel q: non ad his aduer
ſuʒ vel q: difficilis horũ eſt tractatio. Lau.ſi ali⁹
Iactantia. — q̃ raudẽſis foret qui hec tã magnifice iactabũ-
rauden. — deq̃ effunderet:q̃bus vel q̃to impetu:qua ꝓcel
la in ipm inueheret:nõ eſt elaboratũ auctorib⁹
quõ verba ꝓpe ſignificanterq̃ ponerẽtur:et ſi
hoc nõ feciſſent nõ propter difficultatẽ in hoc
nõ elaboraſſent.que difficultas te nõ retinuit.
quare qm̃ omẽs colores rhetoricos in hoc tuo
opere exequeris quaſi tu preter ceteros de elo-
cutione enucleate eleganterq̃ cõſcribas nõ ſu
ſtineo quin primũ qui ſe offeret coloreʒ abs te
traditũ diſcutiã; q̃ vere tradaꝛ̃ vt ex hoc velut
guſtu aliorũ quoq̃ ſapor intelligatur.nũc q̃ ꝓ-
prie ſignificanterq̃ poſita ſint a raudenſi ṽba
tractemus. Primũ dixit cõtra latinitatẽ ratio
nẽ ſubiunctiuũ cũ indicatiuo q: dicẽdũ erat in
vtroq̃ aut eſt aut ſit.deinde ſic Rau. Ariſtoti-
Phyſica et — lẽ. Laur. licet aliqui vulgo dicãt phyſicã ac me
metaphyſi — taphyſicã tñ phiſica ſiue metaphiſica inſcribũ
ca Ariſtoti — tur opera illa numero plurali:nec ariſtotilẽ di-
lis. — cendũ fuiſſe ſed Ariſtotelẽ ipa nos ꝓnunciatio
docet quippe cũ ſic ſemꝑ loq̃mur: ego ſum ari-
ſtotelicus.libri ariſtotelici.opus ariſtotelicum
nõ ariſtotilicũ.deinde Rau.⁊ q̃ nobis tribuere
q̃ multũ ſoles. Lau. q̃ multũ dixit ꝓ permultũ
cõtra ſuã ipſius regulã.ſi ſua potius q̃ mea eſt.
deinde. Rau. Sed tñ cũ neq̃ libris ipis abun-
dam⁹ nec fieri põt vt nõ aliqua interdum exci-
Diuerſitas — dant memoria. Lau.idẽ vitiũ qd̃ paulo ante at-
modorum — tigi:de diuerſis modis in eadẽ oratione ſiue in
vitioſa — eodẽ cõplexu.deinde Rau.id ipm qd̃ apprime
cupiũt q̃ facile credũt. Lau.q̃ facile poſuit pro
q. Appme — perfacile ſiue per q̃facile ſiue q̃ facillime. Ap-
prime min⁹ oratoriũ eſt ſignificat tñ valde ꝓ pro
ducitur q̃ media ſyllaba. Rau.animoſq̃ mihi
q̃ — q̃ familiares oſtendere. Laur. idẽ quẽ mõ dixi
error.deinde. Rau.hui⁹ eñ cõmẽtarij cognitio
ſtudioſis iuuenib⁹ etſi non magnã vtilitatẽ vt
nõnullis iã indicãt afferet:at certe qd̃ magis cu-
pio bonã voluntatẽ.lau. Cõmentariũ appellat — Commẽtarium
tã immenſuʒ opus quo nullũ ex omĩ vetuſtate
maius extat.ꝑterea videꝛ̃ raudẽſis nõ recte in
telligere Quintilianũ:cuius extrema ṽba ope
ris de oratoria iſtitutiõe hec ſunt.habes Mar
celle victori q̃b⁹ ꝑcepta dicendi pro virili par-
te adiuuari ꝑ nos poſſe videbanꝛ̃: quoꝝ cogni-
tio ſtudioſis iuuenib⁹ etſi nõ magnã vtilitatem
afferret at certe qd̃ magis petim⁹ bonã volũtatẽ
nõ inq̃t Qui.ſuã bonã volũtatẽ: vt de ſe ait rau — Orator vir
denſis:ſed iuuenũ ſtudioſorũ.i.animũ ꝓpenſuʒ — bonus
ad virtutes.cũ orator imprimis debeat eſſe vir
bonus q̃ prima ipſius laus eſt.ꝓrima dicẽdi pe
ritũ eſſe:vt ſolebat dicere Socrates.ſatis ſe fe
ciſſe in diſcipulos ſi bonã voluntatẽ illis induiſ — Editus.
ſet.i.mẽtẽ ꝓpenſam ad virtutẽ effeciſſet. Dein — Conditus
de.raud.circa elegantiã vocabulorũ ſplẽdorẽq̃
verboꝝ.toti⁹ hic liber eſt edit⁹.laur.edit⁹ dixit
pro ɔdit⁹.cõdere eñ eſt ɔponere edere aut pu-
blicare nec liber quidẽ opus hoc appellari de-
beret.rau.Stabit ſemꝑ inconcuſſa ſnia: malle
imitationẽ hoĩes ſine arte q̃ artẽ ſine imitatio
ne poſſidere.laur.neq̃ imitatio eſt ſine arte: q: — Imitatio
pars artis eſt:neq̃ ipa ars citra imitationẽ ſit
cũ eñ legimus orationes virtuteſq̃ eaꝝ intelli
gimus:tũc imitamur id arte:q̃ in illis latet:no-
ſtrũ pectus imbuim⁹ memoriãq̃ inſtruim⁹: ni
ſi ipm ſcribere ac loq̃ orationẽ imitationemq̃
vacas:q̃ magis vſus ɔſuetudo atq̃ exercitatio
vocari debet:ac ne dubitare poſſim⁹ imitatio-
nẽ artis eẽ partẽ:⁊ qd̃ ipa imitatio: qualiſq̃ de
beat eẽ vno capitulo Quintilia.oñdit. ſʒ initiũ
poſuiſſe ſat fuerit. Ex his ceteriſq̃ lectione di-
gnis auctorib⁹ ṽboꝝ ſumẽda copia eſt ⁊ varie-
tas figurarũ ⁊ ɔponẽdi ratio.tũ ad exẽplũ vir-
tutũ oim mẽs dirigẽda.neq̃ eñ dubitari põt:
quin artis pars magna ɔtineaꝛ̃ imitatione.nã
vt inuenire primũ fuit eſtq̃ precipuũ ſic ea que
bñ inuẽta ſunt vtile ſequi atq̃ oĩs vite ratio ſic
cõſtat:vt q̃ ꝓbamus in aliis facere ſic ipſi veli-
mus.Sic litterarũ ductus vt ſcribẽdi fiat vſus
pueri ſequũꝛ̃.ſic muſici vocẽ docẽtiũ.pictores
opa priorũ:ruſtici ꝓbataʒ experimẽto culturã in
exẽplũ intuenꝛ̃.oĩs demũq̃ diſcipline initia ad
propoſitũ ſibi ꝑſcriptũ formari videm⁹.et her-
cle neceſſe aut ſiles aut diſſiles bonis ſimus: ſi
miles ratio natura ꝑſtat.frẽquẽter imitatio: ſʒ
hoc ipm qd̃ tãto faciliorẽ nobis rationẽ reꝝ oĩʒ
facit:q̃ ſunt iis q̃ nihil qd̃ ſequerenꝛ̃ habuerũt:
niſi ⁊ cũ iudicio apprehendiꝛ̃ nocet.deinde ſub
dit ꝑcepta imitationis poſt q̃ de imitatiõe nos
hiſcere moleſtiſſimũ foret. At raudenſis voca-
bula quedã exponit ⁊ bñ dicta ab auctorib⁹ ſine
illa traditiõe: et alia multa ad rẽ nihil ꝑtinẽtia
inculcat.rau.reuertor.paulopoſt. accipiet redu — Reduces
ces.i.reuerẽtes dixit Virgili⁹. Seru⁹ meli⁹: q̃ — prepoſteri
exponit reduces ꝓ a periculo domũ reuerſos. — tabellarũ
rau.ꝑpoſteros habes tabellarios.i. redeũtes.
lau.nõ interno ſcim⁹ qñ aliorũ qñ raudẽſis exẽ
pla ſunt.opinor aſtute hoc facit vt ſua q̃ ipſius
exẽpla veterũ eſſe exiſtimem⁹.hec ṽba Cicero
nis ſunt in epla quadã hoc ſignificãtis:q̃ tabel

larū nihil ordine:nihil tpe agunt vt iterū in Ce
lio:prepoſteris vtimur ꝯſilijs ⁊ acta agimꝰ dei
de cõſultamꝰ cū ante ꝯſultare ac deliberare de
beremꝰ.deinde agere ⁊ Quint.prepoſtera res
eſt filiū occidere deinde erubeſcere.id eſt puer
ſa ⁊ quaſi inuerſa res eſt.rau.Signū tibicinuꝫ
Tibicines
ad armigeros reuocandos.laur. Tibicines fre
Lacedemo
quenter raudēſis ponit ꝓ tubicines . tibicines
nij tn̄ etiā
ſunt q̄ breuia illa organa inflāt multis [in ligno
tibijs vſi
ipſo[ſi lignea fuerint] foraminibꝰ vocē diſtin
Tubicines
guētibꝰ.tubicines vero q̄ tuba canūt . Armige
ros aūt nō eſſe milites: ⁊ q̄ eſſent in elegantius
dixi.raud.ego Quintiliano hac in parte non ſa
tis adhereo vt motꝰ ꝑ arbitratu meo in aīo ha
bere poſſim:⁊ gemitꝰ ⁊ ſingultꝰ ⁊ lachrymas ve
ras funderem:flent de facili mulieres.immo ⁊ vi
ri gregales ⁊ inepti animi magnitudinē neſciē
tes,ſimiliter effeminati quidā vt aliqñ hiſtrio
nes ⁊ mimi:idcirco Quinti.ipſe exemplū:vt ſi
Mouēdas
ſic crederemꝰ eduxit dicēs.lau. nequid foret in
eſſe lachry
quo nō videref a veteribus diſcrepare:rephen
mas.
dit tertiā partē oratorie artus ſtoicus noſter.
nō ſentis raudēſis te Ciceroni quoq; atq; ipſi
veritati omiq; indoli romane pugnare. an non
mouit lachrymas Cicero: certe ex arte nō q2 la
chryme ipſe vel actori:vel auditoribꝰ ſua ſpōte
erūperent negas adhuc. Stulte igitur Cicero
de mouēdis lachrymis precipit.qd Marius in
cauſa aquilij Antonio perorante nō flebat aut
non oratio ipa. M.Antonij id efficiebat meſta
flebis ⁊ appoſita ad lachrymas cõmouendas:
Fletus vi
nō vniuerſus populꝰ romanꝰ lachrymas fudit
rorum ma
C.Graccho nece fratris deflēte:nō mille alios
gnorum
legimꝰ audiētiū lachrymas ꝯcitaſſe ſola vi ora
tionis:nō deniq; ſancti ꝓph atq; apoſtoli ⁊ fleue
runt:⁊ fletū auditoribꝰ excuſſerūt: nonne Chri
ſtus ⁊ fleuit:⁊ fletū nō tm̄ mouit : ſed flere nos
iuſſit.Quid nō ipſa lectione reꝝ mirabiliuꝫ ab
optimis auditoribꝰ compoſitaꝝ ita mouemur.
vt irā:gaudiū:timorē:ſpem:dolorē: cōcipiamꝰ:
Valle la
et ſepe in lachrymas erūpentes cohibere neq̄a
chryme.
mus:qd̄ de ſe excellētiſſimi quiq; ꝯfitenf]. Ego
de me fortaſſis tanq̄ de mollis affectus:⁊ femi
nei pectoris hoīe fatebor: cū odyſſeā primū le
gi multis in locis ita multe cū ſingultibꝰ lachry
me manabāt.vt nec afferre vocē nec inſpicere
litteras poſſem:⁊ hoc in re fabuloſa atq; poeti
ca quid facturas in vera aut quā verā ee crede
rē:atq; ab hoc poeta lōge oīm ꝑſtantiſſimo ne
mo nō heroū qui ad troiā pugnarunt inducitur
aut indignatiōe aut dolore:aut mīa:aut gladio:
aut deſiderio lachrymaſſe ⁊ certe hūani potiſſi
mū hoīes nec agreſtes nec efferati:vel ſpōte vl'
ad actionē optimi oratoris in fletū erumpunt.
hiſtriones aūt quos effeminatos ait nō in rebꝰ
effeminatis ſꝫ magnorū principū:vtpote in tra
gedijs.nō[in comedijs minus hoc accidit]la
chrymas mouent qd̄ opus non niſi optimoꝝ hi
Infractus
ſtrionum eſt.et optimorū oratorū.rau. Rigidꝰ
infractus.laurē.infractum pro non fracto acci
pit:qd̄ quātū memoria repeto: ꝓ fracto frequē
tius accipitur:vt apud Virgiliū Turnus vt in
fractos aduerſos marte latinos. Ergo prefra
ctum dicere debuerat pro rigido vt apud Cice
ronem.Cato noſter nimis prefactꝰ erariū defē
dere videbatur.rau. Ripa.lau.quattuor nomi
Prefactus
na attingit quoꝝ nullū aut plane aut vere expo
nit.ripa alueus crepido riperia.que ipſe ⁊ pla
nius ⁊ verius exponā.ripa ſiccẽ eſt extremitas
terre:qua alluit mare eſt littus niſi q2 ripe poſ
ſunt eſſe ardue:littora vero nemo vocat ſcopu
los:preruptāq; atq; imminentē mari terre al
Ripa
titudinem:que proprie rupes dicitur: ſiue mari
impendeat:ſiue plano:lacuū aūt ſtagnorumq;
ac magnarum:paludū magis littus q2 ripa dici
Rupes.
tur.q2 propius ad imaginē maris accedunt: vt
ſint tantum ripe aquarū currentiū excepto hel
leſponto:etſi quid eſt tale: quaꝝ vt ſic dicā lectꝰ
Alueus.
vocatur alueus . crepido eſt ora terre quā aqua
Crepido.
alluit ex hoc appellata:q2 ibi aqua alluens cre
pat:crepitat vel cum currit aut vndas appellat
licet greci ſibi huius nominis originē vendicāt
per metaphoram vero ⁊ putei extremam oram
que ad puteum reſpicit: quod vulgo dicitur os
putei ⁊ oēm extremitatē ſolemꝰ crepidinē ap
Riperia.
pellare.vt apud Hierony.in crepidine vie Ri
bar,
peria aūt nō inuenif. licet genuēſes ⁊ alij qui
dā horā maritimā ipſorū riperiā vocāt:qñ ma
Riuula nō
re ripas habeat.raud. Riuula diminutiuū de ri
dicitur.
ua.laur.rima et rimula ſcribendū eſt. alioqñ ne
ſcio quid hoc nome ſit. rau. Sacrificare deide
nullomodo ſe dies extulit.i.extra vitam ſe tulit
Efferre
lau.immo ad ſepulturā ſe exportauit.⁊ eñ tulit
ſe.i.exaltauit ſe:ſi venit tamē ab effero: vt effe
rā cū laudibꝰ:⁊ extuli illū ꝑconio meo:tū ab ex
tollo:vt noli me ſupra modū extollere ego te in
fra meritū extuli:itē extuli ab effero.i. ad ſepul
turā:vel extra vrbē tuli:ſiquidē veteres niſi for
te imperator aut magiſtratꝰ aut ſingulari quo
dā merito inſignis ſolebāt extra vrbē ſepeliri:
honeſtiores tamē eſſe vias inde frequēter epi
taphia ad viatores dirigunf .coq; cū dicimꝰ ela
tus eſt:ſignificamꝰ ad ſepulturā:ſiue ad rogum
extra vrbē domū vel:nā pōt eſſe q̄ extra muros
Elatus eſt
latus eſt.rau. Parentare eſt vmbris mortuorū
aut tumulis parere obſequi miniſtrare. laurē.
Hieronymꝰ exponit ꝓ conuiuiū facere in hono
rē mortui.ꝓprie autē parētare eſt mortuo pre
Parentare
ſertim in tēplo hoſtia humana ſatiſfacere:eiuſ
q; manes hoſtili ſanguine placare: vt Achilles
patroclo fecit:⁊ eneas pallanti facere deſtina
uerat.Cicero de antonio dixit q2 cineribꝰ Ceſa
ris tum ipſius Ciceronis tū alioruꝫ multorum
cruore parētare vellet:miror q; cur a pareo tra
ducat hoc verbū raudēſis.⁊ nō a pari:ſiue appa
rente:cū hec primā breuē habeāt pareo vo lō
gā.raud.operarij deos religioſe ⁊ ex ſacrificijs
ſumma veneratiōe litare vel conuiuari. Virgi
lius in primo georgicoꝝ letis operatus in her
bis:exponit Nonius.ſed ego non memini.lau.
quid nō meminiſti Raudenſis Noniuꝫ ne hoc
dixiſſe in Virgiliū ita ne memoriter vt ne repe
tere quidē libros velis:ſi nō recordaris euolue
auctorē;ſin male dicere exiſtimas ; ꝑfer ſnīam

Lito

tuã. ꝑterea litare aut nõ exponis: aut minus re cte exponis. ſignificat em̃ ſacrificio deos propi tios impetrare. hoc eſt cũ aues addicũt. aut cui exta biu ꝑmittũt: vt frequenter legim⁹ de mult; ducib⁹ eos cũ ſacrificaſſent: litare neqſſe. rau. Sacerdos deinde: eſt magis latũ nomẽ ꝙ pref biter. i. epiſcopus. ⁊ qui ⁊c. lau. qd̃ ait nõ ꝓbat. nos aũt ſciamus ſacerdos eſſe nomẽ latinum: pſbyter vero grecũ. de quo latius in alio diſpu tauim⁹ opere: verum ibi de vi nois: hic aũt de ſo la ſignificatione ac voce quã e greco ſumus mu tuati: preter ꝙ ꝙ nõ preſbyterus dicimus ſ; pſ byter: cũ ratio illud magis exigat ꝙ hoc: niſi ea dẽ ratione a preſbyteros declinemus pſbyter: vt ab alexãdros alexãder. nõ alexandr⁹. ab anti pſos antipſ nõ ãtipatr⁹: a menãdros menãder non menandrus. Virg. tamen ab euandros: et euander dixit ⁊ euandrus. preſbyter apud gre cos adiectiuũ ẽ: ſignificatq; in ꝯpatiõe: vt apd̃ nos antiquus ꝓ meli⁹. rau. Sacrariũ deinde pa ſtophoꝛũ vbi ſacraria reponunt̃. lau. ſacra re ponunt̃ nõ ſacraria. hec cõtinẽt: illa continent̃ nec paſtophoꝛũ eſt ſacrariũ licet greci quidã ſic exponũt: dicẽtes eẽ gazophylaciũ, alij vero thalamũ nuptialẽ: cũ qb⁹ ꝓpe ſentit Hierony mus qui i eſaiã ait: paſtophoꝛũ ẽ thalam⁹: in q̃ habitat ꝓpoſitus tẽpli. rau. Saltẽ deinde emi cat in currũ. i. ſaltat. lau. Salit dicere debuiſti: aut inſilit: ſaltare em̃ tripudiare eſt: illinc venit ſaltus hinc ſaltatio qd̃ eſt vt virgilianis verbis vtar pedib⁹ plaudere choreas. rau. ſanitas dei de: ſanã philomena eſt. Pamphil⁹ meliuſcula ẽ i. pauliſper melius habet. laur. immo aliq̃tulo melius habet: pauliſper em̃ eſt per aliquãtulũ tẽpoꝛis. rau. Satelles deinde emiſſarius. i. ſica rius. lau. hoc ipſe nõ repperi ſed pro eo qui añ exercitũ mittit̃: vel ad exploꝛandũ: vel ad pſiũ laceſſendũ: aliqui appellãt arietẽ emiſſariũ eũ qui emiſſus in ſolitudinẽ eſt: vel qui ad generã dam ſobolem emittitur. ſed videtur ratio velle vt dicatur admiſſarius: vnde admiſſura qñ ma res brutoꝛũ admittunt̃ ad feminas ſed de hoc alio loco dicet̃. rau. ſiccarius ſicca. i. gladio ab ſconſo in ligno. lau. vt ita ſit ꝙ ſicca abſcõſa eẽt in ligno cur nõ illud Quintiliani addebas: ſic carios eos etiã appellari q̃ cedẽ telo q̃cũq; cõ miſerint. raud. Scamnũ deinde nã papa in ſug geſto: cardinales i ſubſellio inferioꝛi ſedẽt. ſug geſtus em̃ eſt regalis ſedes. lau. immo ſuggeſtũ eſt loc⁹ ſuperioꝛ vnde ad populũ ſenatũ ve oꝛa tionẽ habem⁹ hinc eſt ꝙ dr̃ qs ex ſuperioꝛe lo co oꝛare. qd̃ ſignificat Cice. cũ ꝑtoꝛ ad populũ inquit. hic aũt locus ad agendũ ampliſſim⁹. ad dicendũ oꝛnatiſſimus eſt viſus quirites. quod q; pꝛobat Raudẽſis exẽplum ex eodẽ Cicero ne ſumptũ: idẽ cũ in cõibus ſuggeſtis cõſiſtere nõ auderet cõcionari ex turri alta ſolebat. T. Liuius li. viij. ſic ait. naues antiatũ partim i na ualia Rome ſubducte partim incenſe roſtriſq; earũ ſuggeſtũ in foro extructum: adoꝛnari pla cuit roſtraq; vel templũ appellari. rau. Scel⁹ deinde Terentius dixit ab minime gentium. i.

presbyter

Presbyter. i. melioꝛ. et ſenioꝛ

Antiquius

paſtophorium

Salto

Salto

Emiſſari⁹

admiſſari⁹

Siccarij

Suggeſtũ

Roſtra

nequiſſime. lau. pro nomine q̃tum intelligo ac cipit Raudenſis minime. cũ ſit aduerbiũ idẽq; eſt minime gentium: quod minim e: ſicuti vbi ge tium quod vbi: nuſq; gentiũ idẽ qd̃ nuſq; ſiue ne quaq;. rau. Scire deinde quare viderit epicur⁹ i. ſciat. lau. immo videat: hoc eſt hui⁹ rei illi cu ra ſit: vel hui⁹ opinionis ille rõnẽ reddat. non ego. de hoc in elegantiarũ opere diximus. rau. Scopere in pſalmo habetur ſcopebã ſpiritũ meũ. lau. Hieronymus in eſaiã tã inſpſi⁹ eſaie verbis in ſuis ſcopare ait non ſcopere hocẽ pri me coniugationis verbo vſus: nõ tertie: niſi me codex fallit. rau. Scribere deinde Cicero ait. ſe pe ſcribã ad te tu ad me velim. nunq; dicit tibi. lau. hoc iterũ ſuperius preceperat. timuit enim niſi obliuione f[illegible] m eſt: ne tam eximiũ elegã tie preceptũ nõ [illegible]is aduerteret̃ niſi repetiſſ; quod ſi verum eſſet nimirum ⁊ raudẽſis ob hoc inuentũ gloꝛiari diceret: ⁊ ego vt confiteoꝛ eru beſcerem: qui hoc non aduertiſſem: cum de ele gantia ſcripſi. Uerum hoc non me fefellit ſed il lum. nã vt taceã alios auctoꝛes ille ipſe quẽ rau denſis protulit: ita Trebatio ſcribit. ſcripſit ad me ceſar perhumaniter: nondum te ſatis eẽ fa miliarem: propter occupationes ſuas: ſed cer te foꝛe. cui quidem reſcripſi: non dixit ad quem ego reſcripſi. Iterum circa finem ſcribit enim ipe mihi ſibi gratias agere debere: ⁊ iterum in tertia ab hac epiſtola: ſed tu in iſta epiſtola ni hil mihi ſcripſiſti. ⁊ multis adhuc alijs in locis idẽ in philippicis. At etiam lr̃as. quas me ſibi miſiſſe diceret: recitauit homo ⁊ hũanitat; ex pers ⁊ vite cõmunis ignarus. rau. Secretũ dei de penetrale ⁊ adit⁹ ſunt loca ſecreta. lau. ady tum nõ aditus dr̃. videlicet cũ y. nõ cũ i. ſignifi catq; ſecretioꝛẽ: ⁊ vt ſic dicã inacceſſam partẽ tẽpli. ⁊ quaſi ſctã ſctoꝝ: ſic aũt ꝓprie tẽploꝛum penetralia dicunt̃ adyta vt ianua value. Ut Ci cero i verrẽ. q̃ multos ãnos ad; valuas in nonis ſamie ſteterũt: ⁊ in eundẽ poſtea cõuulſis repa gulis: effractiſq; valuis demoliri ſignũ: ac veſti bus labefactare conant̃. nã qd̃ Oui. inquit. ar genti bifoꝛes radiabãt lumine value domus ſo lũ. pro templo accipienda eſt: cũ tẽplũ nihil ſit aliud ꝙ domus dei alicuius. etiã value curie lo coꝛũq; ſolenniũ dicunt̃. rau. Senatoꝛũ deinde Cicero aũt de ſenectute: tantũ aliqñ ſenectuti honoꝛis tributũ ſcribit ꝙ vt quiſq; natu gran dioꝛ eẽt ita prioꝛ in ſenatu ſn̄iam rogaret̃. lau. cur Ciceronis verba depꝛauas ⁊ eũ barbare lo qui facis. nõ dicimus grandioꝛ ⁊ prioꝛ: inter plu res: ſed inter duos rogaret̃ etiã dixit: pro roga bat: qd̃ ideo ipſi cõtigit ꝙ pro illo vt. qd̃ erat ac cõmodatius: dixit ꝙ rau. Seneca deinde Qui tilianũ noiat. Seneca nono declamationũ ſua rũ libros dicẽs tranſeo iſtos quoꝝ cum vita fa ma extincta eſt. lau. in hunc erroꝛem incidit pa trarcha. qualia multa peccat Uincentius hiſto rialis vt alij multi ex plebe illitteratoꝝ: q̃ aliũ pro alio vel auctoꝛẽ vel principẽ virũ ponit; ve lut ſtatiũ tholoſanũ ꝓ ſtatio cecilio: ac tres La tones ꝓ vno. duoſq; ſcipiones ꝓ vno neſciẽtes

Minime gentium Ubi gẽtiũ

Uiderit

Scopare

Scribo ad te. ſcribo tibi

Adytum

penetralia Janua Ualue.

Cõpatiu⁹

petrarchã et vincẽtiũ hiſtoꝛiales notat. Statius nõ eſt Tholoſan⁹

Quintilia/ni ſeculum. qu oquiſq; tempore fuerit ita hi duo non vident
Quintilianum plurimis annis ſuperſiſtem ſe/
nece fuiſſe: quippe qui opus de inſtitutione ora
toria ſub domitiano Traianoq; cõpoſuit & men
tiones Plynij iam mortui facit: ſicut: & ipſe Ply
Senece etas. nius de Seneca mortuo Senecam vero a ne
rone interfectũ: qui ſenior Quintiliano circiter
octoginta annos fuit: quiq; ſi ipſi credimus: po
Ciceronis ſeculum. tuiſſet audire Ciceronẽ: qui ante Quintilianũ
obijt circiter centum quinquaginta annis: er
go alius Quintilianus fuit de quo Seneca me
Quintilia/ni pater. minit: & forte pater Quintiliani aut auus nã pa
patria quĩtiliani. ter Quintiliani eloquens ſane fuit. vt quodã lo
co filius ipſe teſtatur afferens orationis illi⁹ te
ſtimonium. quod ſi ita eſt nõ ex caliguritana vr
be oriundus eſt: vt Hieronym⁹ ait. ſin illinc eſt
ergo nec pater Quintiliani fuit. de quo facit ſe
neca mentionem: quoniam calagore nõ Rome
eloquentiam exercuit. nam idem Hieronimus
ait Galbam: qui fuit imperator poſt neronem:
duxiſſe Quintilianũ ex hiſpania vt Rome rhe
toricam doceret: de quo alias plura dicem⁹. hoc
tantum dixiſſe contenti: Quintilianum hunc a
puero Rome fuiſſe eruditum: et Hieronimum
Hierony/mi errata. ita in Quitiliano potuiſſe errare vt fecit in bru
to: quem ait duxiſſe porciam catonis filiã in ma
trimonium virginem. que fuerat bibuli vxor: vt
Plutarchus ait de ſeneca autem an vnus ſit an
duo minus diligenter attigit: contentus ſenten
tia neſcio cuius Sidonij poete nec animaduer/
tit Quintilianum teſtimonium afferre Senece
in tragedijs: vbi medea ad creontem loquitur.
cras peti terras iubes. & tamen. vnum ſenecam
inter legendos nominare: cuius & epiſtole & dia
logi: & poemata & opera philoſophie ferant. Ta
Senece duo. men duo eximij Senece fuerunt: vt Martialis
teſtaf qui fuit equalis Quintiliani Iuuenaliſq;
ait enim binoſq; Senecas & vnum Lucanũ fa
cunda loquitur corduba. Ceterũ an idem ſit qui
tragedias & alia opera cõdidit dubitari poteſt:
certe q̃ noue tragedie auctor eſt Seneca maior
non fuit de quo alias ſuo loco dicemus nam de
Epl'e pauli ad ſenecaz ementis ad paulum & pauli ad eum epiſtolis in
ementite. alio opere diſputauimus. Ra. Secta. La. ſectã
Secta. & factionem idem eſſe vult cũ ſecta ſit inter phi
loſophos aut philoſophis ſimiles factio autem
inter potentes ciues vt ſuperi⁹ oſtendim⁹. Ra.
Senſus Sentire Noni⁹ ait ſenſus qui ſentiũt ſenſa que
Senſum. ſentiuntur. La. cur non afferebas ad hanc rem.
Quintilianum: qui eam exponit planius inqui/
ens. non raro tamen & ſic locuti ſunt vt ſenſa ſua
dicerent: nã ſenſus corporis vocabantur ſed cõ
ſuetudo iam tenuit: vt mente cõcepta ſenſus vo
caremus. Rau. Sententia eſt color rhetoricus
Ciceronis quem ſi ſimitari collibuerit non incõ
grue conuenit exordio modo nõ ponaf in prin
cipio tunc enim incideret illud exordij vitiũ qd
appellatur cõmune & vulgare. La. hoc eſt quod
me promiſi redditurũ quo ſe primus offerret lo
co. ideoq; que hic dico: eadem in ceteris aut ſi/
milia poſſem dicere. nam quis iſtas minutias
preceptorum aut tradidit: aut traditas cuſtodi/
re poſſet: preterea quis te Raudenſis docuit ſen **de ſentẽtia**
tentiam facere vitium. quod dicitur cõmune et
vulgare. ſi enĩ ita eſſet: oĩs ſentẽtia vitioſa eſſet.
ſiquidẽ vitium cõmune aut vulgare in qualibet **Vitiũ cõe.**
parte orationis committi poteſt: non tantũ ex/
ordio atq; in ipſo exordio infinite ſententie re/
periuntur: vt apud quintilianũ: fas eſt vita peri
clitari: qui natũ ſe meminit lege pereundi & Ci
cero in Saluſtiũ ſic exorſus a ſententia. Ea de **Exordia a**
mum magna voluptas eſt criſpe ſaluſti equalẽ **ſententia.**
ac parem verbis vitam agere: ſtatimq; poſt: ne
q; quiſ vinit vt tu aliter actu loqui põt nec q̃ tam
illoto ſermone vtitur vita modeſtior eſt: nec lon
ge poſt: nõ enim procacitate lingue vite ſordes
eluuntur. Rau. Sed tale ſit exordiũ principium
quale Cicero precepit. La. quod iſtud gen⁹ prin
cipij eſt: neq; enim vnum eſt exordiendi genus **Sñia i nar**
Ra. valet in confirmatione & confutatione La. **ratione.**
cur non in narratione: vt pro milone Cicero. qd
quiſq; ſeruos ſuos in tali re facere voluiſſet. et
Quintilianus. ſemper apd ſollicitos in deteri⁹
prona perſuaſio eſt. & alibi: ſcitis q̃ negligenter
cuſtodiat ferrum bona conſcientia. Cur non in
egreſſione vt idem Cicero & pro eodem. fabulã **In egreſſi/**
vanam fictam falſam per horreſcimus. Raud. **one.**
Concluſioni autem conuenit per amplificatio/
nem et commiſerationem. Laurenti. ergo ſine **Sententie**
amplificatione & commiſeratiõe ſententijs vti **varie.**
non poſſumus ergo omnes ſentẽtie aut lachry/
mas mouent aut indignationem. An illud diffi
cile eſt tacere cum doleas. aut illud. nihil eſt tã
populare q̃ bonitas: aut illd. nulla eſt tanta vir
tus: que dulcedine glorie non tangatur aut infi
nita huiuſmodi: verſatur in lachrymis. ait indi/
gnatione: o q̃ longe & ab arte & ab vſu abeſt qui
hoc de ſententia ſentit. Rau. Congruit generi
demonſtratiuo maximeq; deliberatiuo generi.
La. ſi indignationi ac miſerationi congruit ſen **Sententia**
tentia color: profecto non minus iudiciali cõue **in iudiciali**
niet: in quo maxime indignatio cõmiſeratioq;
verſantur. Ra. etiã honeſto nõnunq̃ in dubio
La. Vix dici põt q̃topere Raudenſis ineptiat
qui honeſtum genus cauſe & dubium cum gene
re demõſtratiuo deliberatiuoq; coniungit. qua
ſi aliquid ſimile inter ſe habeant. verũ quia non
nihil hac in re etiam Victorinus errauit: non ſa
tis intelligens in quo differant tria genera cau
ſarum demonſtratiuum: deliberatiuum iudicia
le ab alijs quattuor generib⁹ cauſarũ: ſeu quin
q; honeſto turpi ambiguo hũili admirabili red
dam ipſe differentiã: omnis cauſa aut de prete
rito ẽ aut de futuro: ſi de preterito aut p noſtra **Genera**
voluntate laudamus vituperamuſue: aut alium **cauſarum.**
accuſamus petimuſue. ſiue defendimus. Illud **Demõſtra/**
demonſtratiuum genus cauſe eſt: hoc iudiciale **tiuum.**
Si de futuro conſultam⁹ hoc erit deliberatiuũ **Iudiciale.**
Item omnis cauſa aut in lite eſt aut extra litẽ. **Deliberati**
ſi in lite iudicialis eſt: ſin extra litem aut in con **uum.**
ſultationem venit quod eſt deliberationis aut
laudamus vituperamuſq; quod eſt generis de/
monſtratiui. At illa alia quattuor non ſunt niſi
procemij: que eſt vna ps orationis. nec cõmunia

Cauſa iudicialis. ambarum partium. ſiquidez cauſa iudicialis cõmunis eſt actoris & rei: vt milonis & clodianorũ. Deliberatiua. Deliberatiua vt fabij & ſcipionis de traducendo in aphricam exercitu communis eſt demonſtratiua. Demõſtratiua cõis. vbi tu laudas Dyoniſiũ: ego vitupero: vtriuſq perſone cõis eſt At in exordio ſecus fit: ponamus ipſius verba Ciceronis vt pro viro forti contra parricidam. Cauſa erit iudicialis: et hec tam ad parricidam pertinet ꝙ ad virum fortez. ergo vna erit amborum: in proemio vero diuerſa nam ſua cuiuſq erit: altera viri fortis: altera parricide: illa quidem honeſta pro viro forti: et Honeſta. eo honeſtior ꝙ contra parricidã hec vero turpis Turpis. ꝙ pro parricida. & eo turpior ꝙ contra virũ fortẽ. erunt itaq due cauſe ac diuerſe. & inter ſe plerunq contrarie vt communes eſſe nullo modo poſſint neq vero vis hec cauſe honeſtas aut turpitudo ad cauſam illam qualis & cõtrouerſia dicitur: penderet aliquid pertinet ſed eſt preſumpta quedam hominum opinio de actoris parte vel rei: ꝙ partem hanc honeſtam eſſe exiſtimãt illaz turpem. neq id ſemper recte: cum de bona poſſint male ſentire: & de mala bene: quod etiaz ſepe vſu venit. adeo vt fortis viri cauſa queat eſſe iniuſta. et parricide iuſta: Non enim perſone faciunt cauſam bonã aut malam. ideoq orator cũ intelligi partem quam tuetur laborare infamia apud iudicum auditorũq mentes: purgat infamiam conciliatq eorũ animos ad bene ſperandum de cauſa quaz acturus eſt & q̃tum fieri poteſt contrahit in exordio beniuolentiam ſibi & ab aduerſario alienat: vt poſtea ꝓbatiõe ipſiꝰ cauſe in qua iudicium pendet audiãt de iure noſtro bene: de aduerſarijs multe: iaz opinionem quandã preſumentes. ideoq hoc honeſtum genus cauſe apud grecos ab illo honeſto: quod virtutem ſignificat. et hoc turpe ab eo: quod vitiuz diuerſo nomine appellatur: dicitur enim & quaſi bone fame & male fame cuz illa alia dicantur & Quod etiam probant ceterorum generum nomina: dubium: humile: admirale. & ſi quod eſt aliud: non mutant genus cauſe quo minus ſit: aut iudiciale: aut deliberatiuum: aut demonſtratiuum: ſed tantum innuũt auditorum tacitam quandam vel de noſtra: vel de altera parte opinionez: que plerũq nihil ad ipſam cauſam facit: eoq extra ipſam probationem cauſe. nam proemiuz quoq magis ſatelles Proemiũ. ac famulus cauſe eſt: ꝙ cauſa fere tractaẜ. Sed hec ſatis: pergamus ad reliqua. Ra. Magis id conuenit coniecturali et iuridiciali ꝙ legitime. La. quomõ iſtud probas: an legalis materia minus Legalis materia. ponderis habet ꝙ cetere: & quod coniecturalis recipit id legitima non recipiet: Quid nõ legitima verſaẜ in cõiectura freq̃uẽter ſemperq aut cõiecture. aut finitioni; aut qualitati ſuccedit: ꝙ ſint ſola capita conſtitutionũ. Ra. In argumẽtando confirmationi & exornationi tã Argumentatio tum. Lau. argumentatio eſt pars cõfirmatiõis: nõ cõfutationis: nã confutatio quã Ariſtoteles Cõfutatio. nõ numerat inter partes orationis: hoc ipſo ꝙ qui cõfutat alterã partẽ: cõfirmat ſuã. Eſt autez

idcirco argumẽtatio pars cõfirmatiõis: & ſi vis cõfutatiõis. q2 nõ tm̃ argumẽtis cõfirmatio cõfutatioq cõſtat: ſed etiã teſtibus: tabulis: aliſq nõnullis: qđ ſi cõfirmatione cõuenit. ergo & cõfutationi: ſed his cõueniũt: ergo & oĩ argumẽtioni. Rau. Itẽ figure graui & mediocri. aliq̃n etiã attenuate conuenit cũ ipſa attenuata ad mediocrem trãſit. Lau. quaſi oẽs ſciẽte graues ſint & Sententie attenuate. mediocres: ac nõ etiã plurime attenuate: vt eñ Genera ſententiarum. materia vel grandis: vel parua: vl' mediocris eſt ita ſententie varie reperiuntur: nec tantum ſub hanc triuz generũ varietatẽ incluſe: ſed ſub alia mille genera. ſunt eñ dulces: acres: triſtes. lete honorifice: laſciue: mordaces: blãde: flebiles: inuidioſe: & alie: quas perſequi longũ eſt: in vnum quodq cadentes cauſe genus. At enim Lvt ſibi credamus] affert e Terentio exemplum. Rau. quod animaduerſum a Terentio nõnullis locis videmus: cum preſertim ſermo datur pluribus: vt ſimoni in andria & alijs grauibus & bonis viris vt chremeti cum menedemum alloquitur in principio: heautontimorumenos. tũc eñ licere vti ſententia. La. vbi non apud Terentiũ eſt Sẽtẽtie in Terentio. aliqua ſententia an nõ ſtatim libertus ſoſia hõ paucioꝛa ſentẽtioſe dixit ꝙ ſimo patronus & ſenex veluti illud. nam iſta commemoratio quaſi exprobratio eſt immemoris beneficij : & iterum nã apprime in vita vtile credo: vt nequid nimis atq iterum. obſequium amicos: veritas odium parit: & iterũ naz ſi illum obiurges vite qui auxiliuz tulit: quid facies illi qui dederit damnũ aut malum: & hoc quidem in narratione: in qua non vult raudenſis locum eſſe ſententijs: cum in eodem loco ſimo dicat & ipſe non nulla ſententioſe: quale eſt illud: nam qui cum ingenijs conflictatur eiuſmodi: neq cõmoueẜ animus in ea re tũ ſcias poſſe habere iam ipſum ſue vite modũ & iterũ Ita vt eſt ingeniũ oĩm hoĩm procliue a labore ad libidinez. Ra. in epl'is maxĩe ad cõfirmationẽ narrationis: vel petitionis: aut etiam Sẽtẽtie in epiſtolis. concluſionis. La. Alia ne ratio eſt vtendi ſentẽtijs in epl'is ꝙ in ceteris ſermonibus: cum plurime epl'e ſint graues ac ſublimes multumq ad monitionũ & preceptorũ cõtinẽtes: primeq accedẽtes ad ſummũ illũ gradũ qui eſt in oratõibꝰ queadmodũ multe ſunt orationes: preſertiz aliquibꝰ in locis quotidiano ſermoni proxime: q̃d porro dices de libris quales ſunt dialogi aut ex perſona ipſius auctoris. Rau. Aliqui tamẽ vtebantur in exẽplo ſed non Cicero & antiqui. La. an non ſententioſe locutus eſt Cicero pro milone: pudicitiam cum eriperent multi: tribunꝰ militaris in exercitu C. marij: propinquus eñ imperatoris interfectꝰ ab eo eſt: cui vim afferebat facere enim ꝓbus adoleſcens periculoſe ꝙ perpeti turpiter maluit. Atq ille ſummus vir ſcelere ſolutum periculo liberauit. deniq hec precepta ita perplexa. ita dura ita difficilia etiam ſi forent vera: mihi videtur vt iam nunc deſperarẽ me illa cuſtodire poſſe: naz ad ſingulos colores aut totidem aut plura precipit. verum quid ago & retero reprehenſionem meam: redeo enim in

memoriam hec Alanum ⁊ alios quoſdam: quo-
Alanus. rum nomina pro amicitia noſtra ꝓferre vereor
tradidiſſe in quos mea accuſatio precipue qui-
dem cadit: ſed nōnulla quoq; in Raudenſez ip-
ſum qui vel ſtulta dicta imitari: vel quod turpiꝰ
eſt: aliena pro ſuis habere voluit: hoc contra al
terum illud e noſtro addimus: ire in ſententiaz
Ire in ſententiam pedibus. pedibus eſt alterius ſentētie non verbo ſed cor
pore accedere: vt apparet cuz ex alijs multis lo-
cis: tum vero e ſeptimo Liuij libro: vbi deciꝰ ad
commilitones qui ſecum obceſſi non tempeſta
nocte erant; orationem habens inquit qui hoc
ſentitis in dextram partem pedibus tranſite: q̄
maior pars erit eo ſtabitur conſilio: deinde per
acta oratione dicitur; omnes in dextram pedi-
bus tranſierunt. hec ratio inuenta eſt: ꝙ nōnū
ꝗ̄ longū eſt audire ſingulos. dum plurima ſunt
vel duo capita ſententiarum ſunt: vt expeditius
res fiant: aliqñ ne pedibus quidē ire pre multi-
tudine ad ſententiā poſſumus: ideoq; manu ſen
tentiā ſignificamꝰ qd̄ Quintilianꝰ intelligit: vbi
ait manibꝰ pedibuſq; imus in ſententiā neceſſi
tatis. Rau. Sequitur: inde imitatiōes. Cicero
Liuius ⁊ alij antiqui nō dicerēt a ſequēti ſed in
ſequenti: vides in ſequētes nō ſequētes. La. im
Sequens. mo frequēter et ſequēs. vt ille menſis fuit foris
periculoſus ſequens non minꝰ domi. Ra. Ser-
uius. paulopoſt. deditities ſunt qui ante libertatē
ob manifeſtā culpā a dn̄is ſuis ſtigmata vel tor
Deditiꝗ. menta perpeſſi ſunt. La. hoc mihi in auditū eſt
ſed deditios eſſe eos: qui ſe vl̄ hoſtibus dedūt:
vt ciuitates obeſſe preſertim diſperantes ſe poſ
ſe vrbem defendere: aut caſtra: vel qui metu ho-
ſtium alteri principi aut populo ſeſe dedunt: vt
a periculis impendentibus liberentur: quod fe
cerunt cum alij plurimi tum campani: cum me-
tu ſamnitiuz ſeſe dedidere populo romano. per
abuſionez tamen dicimꝰ ego ſum deditius tuꝰ
.i. tibi deditꝰ: atq; tuo imperio obnoxius. Rau.
Clientela. clientela eſt multitudo ſeruorum. La. immo co-
rum que potentem aliquez ciuem principem ve
fauore perſequuntur: ⁊ cuiꝰ dignitatē factionē-
q; tutantur ducti aliqua mercede vel beneficio.
forte Raudenſem fefellit: ꝙ Lucanus inq̄t. Em
ptiq; clientes: veruz non de ſeruis loquitur poe
ta: non enim in ſeruis Pompeius ſpez ſibi repo
nebat: ſed in liberis ac ciuibus: ſeruilem tamen
non liberalem aīm habentibus: qui venalez ha-
berent ingenuitatez ideoq; addidit empti quia
clientes emptitij non ſunt: quales ſi forent non
Clientes. adderetur empti quia cum dicimus ſeruos non
adijcimus emptos. Ra. miſit vnum de ſtipato-
ribus ſuis. i. ſeruis pediſſequis. La. Cur ſeruos
interpretaris ſtipatores: cuz regum ſtipatores
Stipator. ſunt maxia ex parte potētes ac nobiles: ex hoc
dicti ſtipatores ꝙ regem ſtipant: ⁊ vndiq; circū
Preguſtatores. dant: ac claudūt pene cōſtringētes. inſtar apiū
circa ipſarū regem. Ra. Preguſtator eſt ſeruus
qui ad menſam domini ſui preguſtat cibuz ⁊ po
tum La. cur ſeruum appellas, qui plerūq; apud
menſas principū eſt egregius aliquis. Ra. Si

ſin quidē quaſi idem ſunt: vide imitationes. Ci- **Siquidem**
cero ait moleſta veritas. ſi quidem ex ea naſcit **Sūt quidē**
odiū. La. Immo ſiquidem pro quoniam ſi tamē **in lelio: ſed**
hec ſunt verba Ciceronis. nam homini ipſi mo **verꝰ ſiqui-**
leſta eſt veritas: quia odium parit non autem ſi **dem due vo**
parit odium: quaſi de hoc author dubiter: quod **ces ſint.**
non facit: ſed eodemmodo affirmat quo Teren
tius in andria: veritas odium parit nonnunꝗ̄ ſi
quidem pro ſi lege nos in elegantijs Raudēſis
Sic paulopoſt. Hactenus excanduit idez ſic vt
malum his qui deſciſſent minaret̄. Item de eo-
dem. domum ſuam cuz abſolutam dedicaret ha
ctenus comprobauit: id eſt ſic vt ſe diceret qua
ſi hominem tandem habitare. La. niſi deprauā- **Sic.**
uit authoris verba Raudēſis melius expoſuiſ- **Hactenus.**
ſet. in tantum vel adeo: vel vſq; eo. idem autem **Eatenus.**
efficiunt hactenus et eatenꝰ: quemadmodū hic **Hic ⁊ is.**
⁊ is: cuz dicimus: qui bonus hic diues eſt: vel is **Spinx.**
diues eſt. Ra. Sigillum paulopoſt: ſpinge viſus
eſt imagine. i. griphonis. La. quis tibi aſſentia
tur ſpingem eſſe quod griphem: ſiue [vt verbo
tuo vtar] griphonem. Raud. Simulare paulo-
poſt: qui fingit ſe ſcire quod neſcit ſimulat. La.
abſolutius exponitur: qui fingit aliquid eſſe qd̄ **Simulo**
non eſt ſimulat qui fingit non eſſe quod eſt diſſi **Diſſimulo.**
mulat. Rau. Simonia a ſimone mago dicta eſt
ſcribitur. ff. ad legem iuliam de ambitu. Lau. nū
quid in. ff. fit mētio de ſimone mago: Sciamus
autem litteraz qua ſignificamus opus. ff. nō du- **ff. D.**
plicem. f. eſſe: ſed d grecuz ſolemus: quod ita fie-
ri debet D. ad differentiam minoris d. pro ſigni
ficationis diſtinctione: ſicut fit in C. grādiuſcu-
lo: qua littera intelligitur codex vt differat a c. p
ua: que ſignificat capitulum Raudē. Sine cau-
ſa non ab re: id eſt non ſine cauſa. Lauren. Me- **Non ab re.**
lius non ſine cauſa: non ſine ratione: hoc prete-
rea preceptuz addere poterat per cauſam ſigni
ficare: per ſimulatam cauſam: ſiue per ſpeciem
vt Liuiꝰ. libro. xxiiij. vt cum appropinquaret ia **Per cauſaz**
nue rex. per cauſam aliquam in anguſtijs ſuſti-
nent a tergo agmen Frontinus. libro. iij. ſtrata
gematon. nam ipſe dignus eſt qui teſtimonium
afferatur. huiuſmodi fallaciam inſtruxit: vt ille
per cauſam venandi noctu procederet: hoc fron
tini exemplum: ideo protuli: ꝙ Liuiꝰ hunc eun-
dem locū ſic refert. hi priuſꝗ̄ aliquid mouerent
colloquendum cum hannibale rati: nocte per
ſpeciem venandi vrbe egreſſi: eo proficiſcuntur
En apparet idem eſſe per cauſam et per ſpeci-
em id eſt per ſimulationez ſiquidem Liuius idē
non ita diſtante illic loco ait. Quem vt incautuz
opprimeret appius claudius: per ſimulationez
prouincie circueunde meſſanam traiecit. Raud.
Societas non multopoſt; caterua eſt hominuz **Caterua.**
turma auium. Laurentiꝰ. Immo caterua eſt pe- **Turma.**
ditum aut communius nomen eſt; turma vero
equitum [que certo numero conſtat] nomen:
vt Vegetius ⁊ alij nonnulli tradunt Raud. So
nare paulopoſt. tinnire eſt ſonare acute Laur.
Tinnire proprie dicimus cuz de metallis loqui- **Tinnire.**
mur. vnde. Qui nā homines ſono ſicut erat tin

nitu dignoſcimus hoc eſt ꝙ aliter tinnit aurum aliter argentum: aliter ere aliter ferrum: aliter plumbum: aliter ſtannum: auricalcū: aliter electrum. etſi quod eſt aliud. Raud. thraiciam digitis increpuiſſe lyram. i. ſonaſſe Lau. Sonaſſe

Sonare. pro ſonuiſſe poſuit. accuſatiuū etiam preter eiꝰ naturam tribuit immutata etiam ſignificatiōe nam ſonare regit accuſatiuum in alia ſignificatione: vt Virgi. nec vox hominem ſonat. Cicero poetis cordubenſibus pingue quiddam ſonantibus itaqꝫ pulſaſſe aut percuſiſſe debuit dicere: ſiue lyra ceciniſſe. nam qui pulſat fides organa

Canere. vel aut tibias inflat: canere dicitur Rau. nablū

Pſalteriū hebraice pſalterium latine. Lau. Immo pſalte-

Nablum. rium grecum eſt: ⁊ nablum quoqꝫ greci ſuū ven

Nablium. dicant: nec videtur idem eſſe. nablium: non nablum inuenio apud Ouidium libro. iij. de arte. Diſce etiam duplici genialia nablia palma Vertere conueniunt dulcibus illa iocis. Nec abnuo nablum hebraicū eſſe poteſt vt ait Hieronymꝰ in proemio ſuper pſalmos. pſalterium grecum eſt: ⁊ latine organū dicitur quod hebrei nablū vocant. Rau. Lyra ab ipſo ſono dicitur. ſcilicet

Lyra lyron. lyron. id eſt ſyringa. Lau. proba quia non

Syringa. credo: lyra manu pulſatur vt verſus ouidianus modo oſtendit. ſyringā ore modulamur: vt apō eundem eſt: cum fuiſſet facta ſyringa ex arundine. Raud. nola eſt ſonalium accipitrum. Laur. ſi nola nomen vetus eſt: non poteſt eſſe id quod accipitres nunc ferunt: cum veteres ne venaticas quidem aues manſuefeciſſent: ⁊ ad predam inſtituiſſent: vt nos facimus nedum tintinabulis ornarent: ſin nouum referat auctorem vnde

Allucinari prolatum ſit. Rau. Somniare. deinde allucinare vana ſomniare. Laurē. Immo allucinari eſt viſu errare: atqꝫ caligine quadā obducta minꝰ recte dignoſcere: quod ad oculos etiam mentis

Sparma. transfertur. Raud. Sparma genitale eſt ſemē. Lauren. grecum nomen eſt pro omni ſemine et quod dicitur apō eccleſiaſticos de ſemine abrahe: de ſemine dauid: ade. ſpermate grece dicit̄: quod non minus pudens vocabulum eſt ꝙ apō nos ſemen. nam idē nomen eſt cum dicitur exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Ra. Spina deinde frutex pluraliter frutecta. Lauren. quaſi frutices plurale non reperiatur. ſic autem dicuntur frutecta a frutex vt a carex carecta: a ſentes ſenticeta: a roſis roſetum: et plurale roſeta. eſt tamen frutex aliud ꝙ ſpina lege noſtras elegantias. Rau. Stipendium. paulopoſt. itē me ruerant ſub eis. ſtipendiarū fuerant: ⁊ mercenarium militem. id eſt ſtipendiarium. Lauren. immo ſtipendiarij ſunt qui pendunt ſtipendium.

ſtipēdiarij non qui recipiunt. populi multi erant ſtipēdia-

ſtipēdiati. rij reipublice romane: hoc eſt ꝙ pendebant ſol uebantqꝫ ſtipendium. igitur dicendum eſt ſtipē diati. i. ſtipendia recipientes: quo vocabulo neſcio an de veteribus certe de recentibus nōnulli vtuntur. Raud. Studium. deinde gymnaſiū

Gymnaſiū locus exercitij ſtudioſi. Laurētius. Immo locꝰ ludorum appellatur a paleſtra. quam nudi exercent: quo in loco cum a ludis vacaretur conſue-

uerant philoſophantes diſputare quod probat Cicero cū ait multis ſeculis ante gymnaſia inuenta eſſe: ꝙ in iis philoſophi garrire cepiſſent Raudē. Subrogare paulopoſt: ſi militare non vis vicarium tibi dabo. cui arma tua tradas. id eſt loco tui qui vicem gerat. Lau. loco tuo dicen **Loco tuo / loco tui,**

dum erat non tui. Poſſeſſio enim ſignificatur: non paſſio: quale eſt amore tui huc veni: nempe q: tu amaris a me. hoc tamen in elegantie opere dixi. Illud non dixi induere habere hanc cō- **Induere**

ſtructionem vt apud Ciceronem in academicis ⁊ [vt docui] Antiochus in id ipſum ſe induit qd̄ timebat Quin. in. xj. cū in grauiſſimas frequēter legum ſemper vero male conſcientie penas a ſemetipſis improuiſo rerum exitu inducuntur Rau. Superfluere in fine. Hic autem ex abundanti facit id eſt ſuperflue. La. Immo accumulate ⁊ quodammodo benignius. vt nō ſolum ſa- **ex abūdā**

tis ſit rationū in cauſa: ſed quod multo preſtat **Superfl**

abunde ſit. Rau. Tanꝙ deinde: at ipſe vt pote adoleſcēs alti cordis idē tanꝙ vt pote preſens fuiſſet. i. tanꝙ velut veluti. Lau. Aliud eſt vt pote: aliud tanꝙ. eſt enim vt pote cauſatiua: vt quip **Ut pote.**

pe: quemadmodum in elegantijs oſtendi: verū hec exempla Raudenſis [vt ſolet] ex ſeipſo fingit: nō aliunde repetit: quorū ſcōm ineptum eſt ac minime latinū: primū vero ſic exponat. At ipſe alti cordis eſt: vt pote adoleſcēs. i. quia adoleſcens eſt: cuius etatis eſt propriū eſſe ſublimi aio. Ra. Tarde paulopoſt: ſurrexit tempeſtiue: mature venit. La. videtur accipere tēpeſtiue ꝓ **Tēpeſtiue**

cito cū ſignificet tp̄e ſuo: ⁊ debito: vt Vir. in primo geor. Aut tempeſtiuā ſiluis euertere pinū: ⁊ Cice. nos admonet ne iraſcamur aduerſus eos qui nos intempeſtiue adeunt hoc eſt tp̄e nō idoneo. Ra. Tempeſtas paulopoſt: procella nō eſt minus terrarū ꝙ celi: ſed tempeſtas fluctuū eſt fluctus vis maris. Lau. contrarium foret veriꝰ: ſed magis hoc modo differūt: ꝙ procella eſt ve- **Procella**

hementior quidā venti impetus: nec ita durās: **Tēpeſtas**

⁊ in mari potius ꝙ in terra. Tempeſtas maris terreqꝫ cōis vt Cic. in philippicis: ſed ſtatue interierunt tempeſtate: vt vetuſtate ⁊ in Verrem tote enim res ruſtice eiuſmodi: vt eas non ratio neqꝫ labor: ſed res incertiſſime vento tempeſtateqꝫ moderentur fluctus eſt lacuum: quoqꝫ atqꝫ **Fluctus**

ſtagnorum magnarumqꝫ paludum: ac magimorum fluminum: vt gangis. Rau. Temperantia moderata: deinde frugalitas eſt honeſta largitas: ⁊ parcitas moderata. La. nihil habet fruga **frugalitas**

litas affinitatis cum liberalitate: vtqꝫ etiā cū **Frugi.**

parcitate. frugi homo vocatur proprie qui in victu tēperās eſt: nōnūꝙ in veſtitu ſūibuſqꝫ: ſicut econtrario luxurioſus: vt apud Senecā Quintilianūqꝫ: de duobus filijs frugi luxurioſoqꝫ. Cicero etiā frugi vult eſſe q̄ ad oīa aptꝰ vtiliſqꝫ eſt: et omni virtute ꝑditus: cui cōtrariū ſit neqꝫ: cuius **Neqꝫ**

ſignificatio vna eſt: ꝙ ſit libidinis in tēperatoris. altera ꝙ ad nihil bonus ſit. ſed plane malus vñ piſo frugi appellatꝰ eſt: cuiꝰ adhuc cū cognomine numiſmata extant. Rau. Priſcianus dixit hic ⁊ hec ⁊ hoc frugi: ſꝫ moderni tres obliquos

caſus habent frugi frugem fruge. Lau. qui ſunt
Moderni. iſti queſo moderni: ſi moderni latinum vocabu-
Fruges. lum eſt: frugem ⁊ fruge ab eo venit quod eſt fru-
ges: non ab eo quod eſt frugi. Raud. Tegere te-
gumina tegule quia edes teguntur tigilluꝫ dimi
Tegmina. nutiuum a tecto. Laur. Tegmina. dicimus non
Tigillum. tegumina: tigillum a tignum eſt diminutiuum.
quod ſignificat lignum preſertim trabale: vnde
tigillum parua trabes. Rau. Terentius multo-
poſt: nam in prologis ſcribendis opera abutit̃:
non qui argumentum narret. ſed qui maliuoli:
Qui in pro poſuit vtrobiqꝫ qui pro quomodo. Laur. immo
Terentij. ſic exponenduꝫ eſt illud Terentij: non is qui ar
gumẽtuꝫ narret. ſed is qui maliuoli veteris poe
te maledictis reſpondeat. Raud. Sint a vobis
ſpectande id eſt probande vel exigẽde id eſt ex
An exigen pellende Lauren. an exigende dicere debuit nõ
de nõ vł ex vel: vt in elegantijs oſtendimus: et ita Terenti⁹
igende. ſcripſit. non vt Raudenſis immutat. Illud quo
qꝫ ſpectande intelligendũ eſt vidende: cũ agun-
tur in ſcena potiuſqꝫ probãde: tranſeo ꝙ ait du-
Gaudium ci nos falſo gaudio de ſimonis gaudio accipien
quorũ ſi in dum eſſe: non de pamphili: ac daui ſperantium
andria. nuptias nunqꝫ fore. Raud. expletis his dubijs
iuxta petitioneꝫ ſcholariũ reſtarent multa alia
Scholaris Lauren. Scholarium dixit pro ſcholaſticorum
quo tñ quis ſiue diſcipulorum. Scholaris enim adiectiuum
n. vitur. eſt: non ſubſtantiuum. male ergo qui dixit: cõla
dico ſcholaris: qđ priſcianus veterũqꝫ alius nũ-
qꝫ ſcriptum reliquit. Rau. per priſcianum tã in
minori volumine. Laurent. Admonui ſuperius
Volumen. vnũ eſſe priſciani opus non duo. Volumen quo
qꝫ librum vnum eſſe: non vnuꝫ vtiqꝫ opus in ele
gantijs planum feci. Raud. credo etiam ꝙ iuri
De reſtitu- ſte acceperunt a Terentio tituluꝫ illum de reſti-
tione in in- tutione in integrum Lauren. ridiculũ: quaſi hoc
tegrum. non foret verbum ante Terentium ceteroſqꝫ co
micos omnes: ⁊ in iudicijs. ⁊ in legibus frequẽ-
tatum. vnde Terentius ſicuti multa alia mutua
tus eſt. Rau. Theſaurus deinde: theſaurus nõ
eſt aurum nec argentuꝫ: ſed locus vbi talia repo
nuntur. Laurẽ. immo proprie ipſum aurum ar-
Theſaurus gentum ve: nam qui theſaurum inuenit: non lo-
cum auri: argenti ve: ſed aurum ipſum argentũ
ve dicitur inueniſſe: ⁊ ſublato auro qui hunc lo-
cum reperit nequaqꝫ dicitur theſaurum reperiſ
ſe. Ra. Teſtamentum: deinde codicillus eſt ſcri
ptura nulla indigens ſolemnitate: ſed ſolum te-
Codicilli. ſtatoris voluntatem ſignificans. Lauren. Codi-
cilli dicuntur non codicillus. preterea cum alia
quedam addere debuit: tũc vero illud quod ſem
per ad aliquem codicilli ſcribuntur. Rau. Tri-
Tribulor. bulor. Lauren. grecum non latinum verbum eſt
⁊ ideo nunqꝫ a veteribus vſurpatuꝫ: niſi deriua-
mus hoc verbum a tribulis quod etiam grecuꝫ
eſt nomen. nam verbum illorum potius tranſfe
rendum eſſet per l. ꝙ per r tlibulor. Rau. Cice-
ro obſecro te ne quo aut timore aut egritudine
afficias. Lauren. Hec Ciceronis verba nõ ſunt
vt pote minus eleganter dicta: cum n neque an
Nequo aut tecedat: neceſſe eſt ea que ſequuntur: aut neutri
⁊c. generis eẽ: aut maſculini: ſic nequo te aut timo-
re aut angore afficias: nam intermiſcere femini
num vt raudenſis facit non ſecus permiſſuꝫ eſt:
ꝙ ſi diceremus nequo te aut egritudine aut mo
leſtia afficias. ergo tollendũ eſt primum: aut ſic
nequo te timore: hec tamen in elegantijs lati⁹.
Ra. Tribunal in fine. ex his apparet orcheſtrã Orcheſtra
potius eſſe locũ aut cameram ſenatoriam ꝙ pul
pitum aut ſuggeſtum Laurent. immo locus vbi
ſaltabatur publice ⁊ vbi ſimilia quedam fiebãt
⁊ quem circũſedebant magiſtratus ⁊ alij ꝓ ſua
dignitate: ⁊ prout ordines poſcunt. plebe auteꝫ
ſtãte magis ꝙ ſedente. Varro ſic exponit orche
ſtra locus in ſcena. Raud. Triumphus deinde
tropheum pro triũpho: vt vbi trophea ſacra pa Tropheuꝫ.
ginus. Lauren. Cur magis hoc loco tropheum
pro triumpho accipitur ꝙ pro ſuo ſignificato:
nunquid magis laudamus honorem virtutis ꝙ
ipſam virtutem tropheum autem ⁊ triumphus
honor victorie eſt: non victoria: verum hoc loco
accipitur tropheum pro victoria: ſiue pro virtu-
te ipſa: per quam victoria parta eſt. Ceterum
non ſunt digni illi qui in teſtimonium lingue la
tine afferantur. In quo autem hec duo differũt Triũphus.
nempe ꝙ triumphus [vt alias dixi] eſt pompa Tropheuꝫ.
illa ſolemnis que fit redeuntibus in vrbem cum
victoria. tropheum quod in teſtimonium victo
ri publico in loco ſtatuitur. vt apud Cice. ꝙ the
bani equum eneum in monumentuꝫ victorie cõ
tra lacedemonios ſtatuerant. Rau. Tuba. non
multo poſt claſſica ſunt cornua que conuocandi
cauſa erant facta ⁊ a calando claſſica ſunt dicta
Lauren. immo proprie claſſicuꝫ eſt ſonus tube: Claſſicum.
quod priſcianus etiam ait vt Vegetius aliiqꝫ te
ſtantur. vnde Quintilia. ad primum obſcene li-
bidinis ſermonem: non aliter ꝙ ſi in hoſteꝫ claſ
ſicum cecinisſet: gladiuꝫ illum quem a te pro pu
dicitia noſtrarum coniugum acceperat per pe-
ctus infandi corruptoris exegit. Vegetij verba
hec ſunt. claſſicum item appellatur quod bucci-
natores per cornu dicunt: hoc inſigne videt̃ im
perij: quia cum claſſicũ canit: imperator eſt pre
ſens: vel cum in militem capitaliter animaduer
tit: quia hoc ex imperatoris legibus fieri neceſ-
ſe eſt. Rau. Tullius in fine his inſerere commẽ
tarijs. Lau. Idem opus nunc cõmentariũ. nũc
cõmentarios appellant. Rau. Tus: deinde feru
la vo in gargano naſcitur. Lau. quaſi alibi non Ferula.
ſint ferule ꝙ in mõte gargano: cum ⁊ plures et
ꝓceriores ſint in ipſa planicie apulie: ⁊ in alijs
multis locis. Vidiqꝫ in ſicilia: quãtum recordor
craſſiores ac lõgiores. Rau. Vagari in fine: ho-
mo diſcolus eſt vagus: indiſciplinat⁹. Lau. Hec
cũ nõ latinũ nomẽ eſt: ſignificatqꝫ maiũ: pnicio Dyſcolus.
ſumqꝫ ac toleratu difficilem: vñ Petrus in ep̃la
prima. Seruite dñis nõ ſolũ bonis: ſꝫ etiã diſco
lis. ſcribit̃ p y nõ per i. Ra. Volumẽ paulopoſt
Credo ꝙ ararium ⁊ peplum ſit idem. item ſuda
rium et ararium habeas pro capite ſacerdotis. Sudariuꝫ.
Lau. de ſudario ⁊ arario ipſe ꝓbet. qui ſapit: cer Ararium.
te peplus nõ peplũ đr. veſtem ꝫ ſigt ſolenẽ que Peplus.
iniſcitur: vel viro vel femine vel deo: vel dee: vt
apud homerũ ⁊ alios grecos poetas. nã hoc no

mē grecū eſt a quibus Virgilius mutatus dixit Crinibus iliades paſſis peplūq; ferebant etiā pepli iniiciunt equis: vt Pandarus ad Eneam apud homerum inquit ſuis equis peplos decoros fuiſſe. Raud. Vendere aliq̃to poſt: vnde auctio proprie videtur mihi fieri ſub haſta. Laur. immo venditio rerum domeſticarum: vt vtenſiliū ſupellectiliūq;: que alicuius domino ſeruierant: domorum quoq; ac prediorū de quo in elegantijs diximus. Sub haſta autem ciuium proſcriptorum damnatorumq; bona veneunt. Haſtarium pro loco vt ait Raudenſis non memini inueniſſe. Rau. et alter alterum ſuperiorem contendunt. Lau. alius alium dicere debebat: vt pote de multis loquens. Ra. mango. i. pro ſoneta. Lau. immo qui vendit et commodat pretio pueros: vt latius in elegantijs dixi: Rau. Venalitij mercatores venditores exponit nonius. Laur. an hoc dicat Nonius tu videris. Venalitiarij dicuntur non venalitij nec mercatores: ſed ſeruorum negociatores. i. qui mancipia et emunt et vēditant. Ra. Venire deinde Cicero ait Brundu ſium futurus ſum. i. venturus Lauren. cur Brūduſium dixit pro brunduſij: Rau. item denūciat domitium ad te iter habere. i. venire. Laurenti. immo venire velle: ſiue conſtituiſſe ad me venire. Rau. et huc commigrauit. i. venit Lau. immo commutato domicilio: huc ad habitandū venit Ra. Venen..m. deinde hippomanes: eſt herba equos inſanire faciens. Lauren. pro veneno ab inguinibus eque diſtillante Virgilius accipit cū inquit: lentum diſtillat ab inguine virus huic demum hippomanes vero quod noīe dicunt hippomanes: qd ſepe male legere nouerce: miſcueruntq; herbas: et non in noxia verba. nam pro herba improprie apud heſiodū poni ſignificat neq; homo latinus de authore latino atq; vſu latino ſilere debuit: et loqui de greco: eo quidē minus q̃ tunc hippomanes vtiq; venenum eſt: cum ſaniem illam equinam ſignificat. non autem cū herbam: et tunc eſſe venenum. Virgilius ait appellans illam virus. Ra. Verecundia circa finē labem et ignominiam. i. verecundiam et q̃to probro ciuitati ſit. i. verecundie: La. Verecundiam eo quo nemo vnq̃ modo accipit: q̃ eſt honeſtus quidam timor ignominie infamie pleriſq; probriq; ſubeundi: et Raudenſis pro ignominia ac probro interpretatur. Rau. Via circa medium ſtrata. quia pedibus vulgi trita. Lau. ſicubi ſtrata ſine appoſitione vie reperitur: nō ideo dicta eſt quia pedibus trita ſit ſed quia lapidibus ſtrata: vt ſunt vie romane in oēs fere italie vrbes ſilicibus ſtrate. ideoq; plus celeris latro predo percuſſorq; committit: ſi in via ſtrata in viatorem graſſatur Rau. Vitioſus: deinde exoleti ſunt fetidi preſertim in luxurie vitio Lau. Exoleti ſunt impudici nec tam pueri q̃ grandiuſculi aut adulti: de quo nomine latius in elegātijs. Luxurie autem non latine dixit pro libidinis nā luxuria multum abeſt a libidine: eo q̃ non videtur in fine littere et intelligere Ciceronem: cuius teſtimonium repetit ex primo libro officiorum. luxuria cū omni etati ſit turpis: ſenectuti fediſſima eſt. nō de venereo vitio loq̃tur cicero cū luxuriā nominat: que eſt verborū veſtiūq;: et q̃ ſunt id genus delicatior ac ſumptuoſior cura: et ea propter adiicit tāq̃ diuerſum dicens: ſi autē etiā libidinū in tēperantia acceſſerit: duplex malū eſt. Rau. Vilis: deinde popularis eſt de grege et de minoribus. La. immo frequentius viſitatuſq;: qd Cicero nō modo vſurpat ſed nōnullis in locis explanat: qui potens in populo et carus eſt plebi: qualis Pōpeius Ceſarq; ante bellū ciuile et alij per multi et hodie: et vbiq; huiuſmodi ſunt. Ra. Vernilis ſeruilis et minuti animi vnde et de ſeneca dicit q̃ habuit eloquentiā vernaculam. lauren. immo vernilis eſt ſeruilis a verna qd eſt ſeruus: et vernaculā dixit. A. Gellius vel ſeruilē vel plebeiā linguā: qua tāq̃ cōi ac naturali oēs vulgo vtūtur. Vernaculū. enī dr qd domeſticū: et noſtri loci eſt: vt in elegātijs diximus. Cicero in Verrē actione ſcda: non vt ſoleo interdū in defenſionibus dicere crimen domeſticum: ac vernaculū Rau. Vlterius ſecūdū cōem vſum loquendi tātū valet ſicut inſuper et ſicut quin. et ſicut ceterū. et ſicut extra hec. lauren. Vt ita ſit Raudenſis qd longe eſt: ſecus: tñ ne etiā valebit ſicut q̃tū inſuper: quantum quin q̃tū ceterū. quantū extra hec ſz vt dixi hec nō tantūdem valet q̃tū alterius Ra. Vltra preter modū diligit. i. vltra. ille citra mare: ille preter erat. erant. enī pter quadraginta. i. vltra. itē pter ceteros boni et honeſti ſecta tor. laurē. Cōſule aures tuas Raudēſis: etiā vt ipſe iudica an elegās puruſq; ſermo ſit pter mare: et pter quadraginta. i. vltra qd ſi rectū putas afferre aliorum teſtimonium non tua confingere pro alieniſq; afferre debes. ego neſcio an illa q̃ poſitione vti liceat in hunc ſenſum quotiens ad locū refert: vel ad tps. vtrū acutius dr iſtud qd tu an qd ego annotaui: perinde accipi p pereque vt Plynius. Funus Verginij ruffi clari etiā magni viri et perinde felicis. i. ita felicis vt clari Cicero libro. j. de finibus eas artes perſequeretur vinēdi artē tātā tāq; operoſā et perinde fructuoſam relinqueret. Ra. Unus deinde Cicero ait vnas a te litteras accepi Terentius ait. vnis domibus. i. in vna domo. laurē. in vniſ edibus inquit Terentius: non in vnis domibus: alioquin in nominibus que ſingulari carēt neceſſe eſt nos ſic loqui. vt latius dixi in elegantijs. Ra. Voco. in fine cio cis et cieo cies. lauren. duo hec pro eo quod eſt voco. Rau. accipit: cū ſecundum ſigniſicet idem quod moueo: vt Cicero de repub. motu cietur interiore: et ſuo: et deinde citus. i. velox et concitus commotus: et percitus in malum: veluti in furorem iracundiam ve motus: et frequētatiuum concito: incito. ſuſcito. Rau. Voluntas deinde auſpicijs meis. i. voluntate. laurē. immo ductu et ſub fortuna mea: quia dux belli auſpicia accipere ſolet. Ra. dicimus volutas et voluntas lauren. quid abſurdius que rem incredibilem ſine authoritate proferre: cum omnia huius loci precepta authoritate nitant: quis vnq̃ volutas ſcriptum reliquit; quale eſt etiā quod ſequitur:

Left margin notes: Auctio. / Sub haſta venire. / Haſtarium Mango. / Venalitiarij. / iter habere Cōmigro. / Hippomanes. / Verecūdia / Strata. / Exoleti. / luxuria.

Right margin notes: Popular[is] / Vernilis / Vernacul[us] / Vlterius / Preter p[ro] vltra m[...] poni / Perinde / Vne ed[es] nō dom[os] dicende / Cio. Cieo / Auſpici[a]

Rau. Uſqꝫ quo: deinde ad quo potero. i. quo ad
Ad quo nō laurē. quis iſtuc dixit bone Raudenſis: Rau.
Quadru- plator. Uſurarius: deinde quadruplator eſt vſurarius.
laur. immo qui accuſationibus ac delationibus
quartam partem bonorum damnati expectat.
Sed tamen amore queramus ſeria ludo. Rau.
Utor deinde curabo abſoleta calcare veſtigia. i.
diſſueta. Lau. Cuius ſunt iſta verba: cur non no
minas authorem: vt poſſimus ſenſum verboruꝫ
ſententieqꝫ cognoſcere obſoletum appellamus
ſordidum vnde apud Horatium caretur obſole
ti ſordibus tecti: ⁊ apud Hierony. viri vox obſo
letior. Cicero tamen pro deſueta poſuit: non vt
Obſoletuꝫ his diſſueta: vt in pompeiana. obſoleuit iſta ora
tio i e multo magis ꝙ verbis refutata: ⁊ ꝑ Qui
tio Audacem cupidum: perfidioſum vulgaris ⁊
obſoleta ſunt. iterum ꝓ eodē. his moribus ob
ſoleuit. i. inueterauit: ⁊ q: quod veteraſcit: quaſi
ſordeſcit ſiue in nihilum recidit: idō pro hoc quo
qꝫ accipitur. quale fuit primū exemplum: ⁊ eiuſ
dem pro celio. Uerum hec genera virtutis nō ſo
lum in moribus noſtris: ſed vix iam in libris re
periuntur: charte quoqꝫ que illam priſcam ſene
ritatem continebant obſoluerunt ⁊ alibi in eun
dem. non vult po. ro. obſoletis criminibus accu
ſari Uerrem: noua poſtulat: inaudita deſiderat.
Detriti. Ra. In logica detriti ſumus. i. vſi. Laur. aptius
exponere poteras. ꝙꝙ tu te ipſuꝫ exponis: ⁊ au
thor pariter ⁊ gloſatores: ꝙ ita in logica ſumus
exercitati vt gladius exercitatus et ipſo nimio
vſu comminutus eſt: ⁊ apud eundem hieronymuꝫ
dicitur pes tuus terat limen magiſtrorum: cum
vſum ⁊ audiendi exercitationem ſignificat Ra.
Perfunctꝰ Perfuncta ſatis ſum his id eſt vſa. Laur. immo
finem vtendi fungendiqꝫ feci: vt Cicero perfun
Defunctus cta hoc miſero fatalıqꝫ bello republica. ⁊ hoc in
malum: ſed frequentius in bonuꝫ ſicut defunꝰ
in bonum ⁊ malum: quod videlicet finit vitam.
defunctus morte vel periculis vl' laboribus: qđ
iam impoſuit ſemel fineꝫ his malis. exempla di
ſcentibus inquirēda relinquimus. Rau. Utrin
qꝫ in fine vltro citroqꝫ res male eſt id eſt hic in
de. Lauren. nō vterer hoc ego genere ſermonis
Ultro citro qꝫ. vltro eniꝫ citroqꝫ ſignificat reciprocam quandā
itionem aut reciprocum reſpectum: quod de re
Hinc inde bar. ꝓ vtro biqꝫ. vtrobiqꝫ male geſta dici non poteſt: vtrobiqꝫ di
xi non vt Raudenſis hinc inde. Rau. Uua pre
coqua vel precox id eſt prematura. Lauren. pre
Precoquꝰ. coqua eſt: que āte alias vuas matura eſt. prema
Prematurꝰ tura que nondum matura: vt in ſelegantijs lauꝰ
Racemus. Rau. Racemus dicitur vnum granum: vel aci
Acinus. nus vel grancilum quod in racemo eſt. Laurē.
Arillū ⁊ gra nellum. barbarum. immo racemus eſt illa [vt ſic dicam] ceſta vua
rum pluria grana continens. Acinus vero. quē
Raudenſis appellat racemum. Uinaceum aūt
quod idem acinum vocat. nam arillum ⁊ granel
lum Raudenſia ſunt: ⁊ non latina vocabula.

FINIS.

Notarum Laurentij valle in Anto-
nium Raudenſem Finis.

Laurentij Uallenſis apologus ſeu actus ſceni-
cus in Pogiuꝫ. quo eius irridentur errores pre
miſſa hac prefatione.

AUdio Pogiū al
teram in me cōpoſuiſ
ſe inuectiuā longe pri
ore acerbiorē. In qua
nihil ad modum de vi
te cauſa diſputat qua-
ſi plane victus ſupera
tuſqꝫ: ſed totus in ma
ledictis cōuitijſqꝫ ver
ſatur. eam nonduꝫ ha
bere potui. Interea peragam triumphuꝫ meū
aut potius iterum triumphabo ritu eorum im-
peratorum: quibus vnus dies ad triumphandū
non fuit ſatis. atqꝫ eo audacius id facere poſſuꝫ
ꝙ iam ipſius quoqꝫ hoſtis confeſſione victoriā
ſum adeptꝰ. Qui enim aduerſus argumenta ra
tiones probationeſqꝫ non argumentis: ſed op-
probrijs: non rationibus ſed conuitijs: non pro
bationibꝰ: ſed ſpurcitijs agit: is certe declarat
ſe imparem ac victum eſſe: ⁊ velut canem a for-
tiori laceratuꝫ plagas ſuas vlulatu latratuqꝫ ſo
lari: ⁊ hoc ſaltem vindicte genere inimicum ſuū Cum viciō-
vlciſci. Et quia iuſto e prelio non potuit diſcede ſis non con
re ſuperior: ſperat ſe ſuperiorem iniuſto. Nam tendenduꝫ
quis queſo non dico ſtrenuus. fortis et in bello
iam victor: ſed probus atqꝫ moderatus velit cō
tendere cuꝫ auaro de auaritia: cū ebrioſo de ebrie
tate: cum proditore de proditione: cuꝫ libidino
ſo de libidine: certe nemo: ita nec cum maledico
de maledicentia. de virtutibus cum egregijs vi
ris: non de vitijs cum non honeſtis: non cum fa
cinoroſis certamen ⁊ emulatio. Loquatur itaqꝫ
Pogius quātum velit obſcene ⁊ ſpurce: facit qđ
ſuuꝫ eſt: ſui ſemper eſt ſimilis pugnator peſſimꝰ
calumniator inſignis: cuius dicacitateꝫ contem
nere ac damnare me non imitari decet: licet nō
ita de ipſo ſim meritus. vt in me carpendo pere
gre debuerit: ſiquidem cum promiſſem me oēs
eius libros recogniturum: ⁊ eorum vitia in triū
pho tanꝙ captiuos exhibiturum: id tamen nō
feci mollitia quadam animi retentus: quaſi ſatꝫ
haberem vitia epiſtolaruꝫ oſtendiſſe. Sed quo
niam hoſtis me cogit [ſi modo hoſtis appellan
dus eſt: qui victus atqꝫ captus eſt] pergamus
vltionē: ac veluti ſcđo die triūphemꝰ: ⁊ q: debel
latū eſt aliquāto hilarius repſentātes quodam
mō illū priſcū romanorū morē triūphādi. Nam Triūphus
ita accepimus inter mēſas q̄s ciues ꝑ vias epu Priſcorum.
lētis poculētiſqꝫ refarſerāt exercitū victorē co-
meſſabūdū potabūdūqꝫ trāſiſſe. Sic nos qua
ſi edētes atqꝫ potātes: aut certe ridentes triū-
phemus: poſtea aliomō de inuectiua triūphatu
ri. Decet eñ de vinoſo ebrioſoqꝫ hoſte ſuperato
talē nos agere triūphuꝫ incipiētes ab epl'is ad
Nicolaū Nicoli miſſis. Sꝫ quo res ſit iocūdior
legētibus ſub apologo: tanꝙ Guarinꝰ cū ſcho-
la ſua atqꝫ domo aſſit. Erit autē vel apologꝰ vel
ſcenictis quidam actus. LAUREN.

SAluus ſis Guarine Gua. ſal
ue Laurenti et tu Pogi:licet taceas
ſed cur taces: Po. Utinam tam bene
loquerer ꝗ̃ bene taceo. Lauren. At
cur nõ ſepiꝰ taces ꝗ̃ loqueris: Po. quia qui ma-
le loquuntur rarius tacent. Lauren. At qui nũc
bene loqueris : quod eſt multo ſatius ꝗ̃ tacere.
Cur ergo Guarinum non ſalutaſti: Po. Non di
co me male loqui ꝙ loqui neſciam ſed ꝙ de alijs
male loquar:ideoqꝫ ad ſalutandum ſum tardus
Guarini ve- Gua. Ego me abs te pogi ſalutatum puto quid
rouen. laus vultis: Lauren. Guarine queſo te pro tua ſingu
lari ⁊ humanitate ⁊ eruditione:te huic facto iu-
dicem prebeas. tui enim artificij eſt de lingua la
tina agimus in qua tradenda tu principatuꝫ ob
tines. Gua. Ego vero iſtud libens: ſi modo Po
gius forum non declinet. Po. quid ego forum de
clinem .quod ſemper amaui et colui:quippe in
Forũ cupe- quo ſunt res ad delectanduꝫ gulam pertinẽtes:
dinarium. emereqꝫ ſolemꝰ. non dico lactucas:caules:allia
ſed perdices:faſianos:anſeres anates gallinas
columbos:turdos:ficedulas: Itẽqꝫ oratas:mu-
renas:ogros:mullos:preterea paſtillos:copul-
los:ſalſamenta:⁊ ante omnia duodetriginta ge
nera vini egregij:que cãnerabo: ſi vultis. Gua.
Iſta fora tibi relinquimꝰ colenda pogi Ego de
illo foro loquor: vñ dicuntur cauſe forenſes. Po.
Forum iu- Relinquis mihi hec fora:et relinquas volo ma
diciale. lo eniꝫ ficedulas colere ꝗ̃ lites:cauponas ꝗ̃ cau
ſas. Itaqꝫ forum cauſaruꝫ per me vos colatis li
cet:id vobis colendum relinquo Gua. geramus
pogio morem:non te in forum ad iudicem pogi
ſed in ſcholam vocari ad magiſtrum exiſtima.
Po. ego ne puer quidem aut adoleſcens ſcholã
adij:quomodo nunc adibo decrepitus Gua. nõ
dico vt diſcas:ſed vt cũ laurentio diſputes. Po.
quis me ad diſputanduꝫ adiget: Gua. honeſtas
ratio. pudor. Po. ſi de ſaporibus diſputandũ ſit
nõ recuſo. Gua. quid de ſonis: an pluris guſtus
eſt ꝗ̃ auditus Po. quid ni: cuꝫ ſine ſono viui poſ
ſit: ſine ſapore non poſſit. Guari. iſtuc Laurenti
intereſt: non mea ego pro iudice vocatus ſuꝫ nõ
pro litigatore:itaqꝫ verbum non addo: tu modo
pogi videto ne dum iſta dicis tergiuerſari ac fu
gere videare. Pogi. Ego ne ſubterfugere ac ter
giuerſari velim qui nunꝗ̃ fugi:nec terga verti ꝗ̃
victus proſtratuſqꝫ nũꝗ̃ me fateor victuꝫ hoſtẽ
qꝫ mihi incũbenteꝫ vnguibus dẽtibuſqꝫ pugno
ideo non eſt cauſa cur nos audias altercantes:
Lauren. tu vero pogi dum modo proſternaris:
pugna ꝗ̃rum vis dentibus vnguibuſqꝫ Non eñ
pardꝰ es aut leo: vt vngues tui ſint ac dentes re
formidandi:preſertim habenti duriſſimam pel
leꝫ: ſi tamẽ fateri vis. mei ſunt in te perdini leo
niniqꝫ dentes et vngues. Ceterum nolo tecum
pugnare. Guarinus modo ſit examinator epiſto
larum tuarum ad Nicolaum miſſaruꝫ me nihil
verborum facturo: niſi hoc vnuꝫ ne culpam in li
brarium reijcias. Eſt ne hic codex tuus: Pogi.
quid ſi negem meum eſſe: Lauren. ſi negaueris
tuum: ego dicem eſſe meum. Pog. Guarine: hic
furti ſe alligat Lauren. nemo eſt fur rei domino
carentis. Po. ego iſtius codicis dominus ſum: ⁊
tu eius fur. Laurenti. non dixi hunc librum eſſe
meum dicere: ſed dicturum: ſi tuum negaſſes.
Quod ſi faceres: iam huius libri fur non ero: ſed
dominus: tu vero non dominus libri ſed mei ca
lumniator. Po. immo ipſe ſuꝫ dominus libri nõ
tu: quem tu forte furatus es illi cui commodaui
tranſcribendum niſi ab eo tu commodato acce
piſti: licet hoc illi vetuerim. Lauren. Iam culpã
in librarium refundere non potes: tanꝗ̃ liber in
emendate ſit ſcriptus: quem tradis etiã nõ ami
cis tranſcribendum: verum quid ita vetuiſti ho
mini ne mihi commodaret: an ne te reprehẽde-
rem: Po. tu me reprehẽderes homo maxime re
prehendus: Laurẽ. experiamur an iſtuc poſſim
Guarino diſceptatore ⁊ iudice: in plurimis eñ
(vt opinor) errasti. Po. mentiris. Laurẽ. an mẽ-
tiar cognoſcas: licet en locos annotaui. Po. vbi
ſunt: cedo codicem. Lauren. iſtud non faciaꝫ: ne
hinc te proripias cum codice: tu potius Guari-
ne inſpice: ⁊ quoniaꝫ ipſe hunc inſectari nõ poſ-
ſum: tu pro peccatorum qualitate reprehende.
Po. Quid poteris reprehendere Lauren. Si te
non poterit: me poterit qui locos in tuo libro vt
reprehendendos annotaui: vter peccauerit euꝫ
cenſoria auſteritate inſectetur. placet ne hoc ti-
bi Po. cur non placeat mihi te reprehendi: Gu.
vultis ne me caſtigare cenſore: vel te Laurenti
calumniantem: vel te pogi male loquenteꝫ: Po.
Accipio conditionem dũ Laurentium more po
giano (ſcis quid dico) inſecteris Laurẽ. ita vo-
lo: ſed vt tu viciſſim Guarine ſuſtineas partes
meas omiſſis tuis: vt ſicubi repies pogiũ Bar-
bare loquentem: non iudiceꝫ agas: ſed accuſato
rem Gu. ita fiet. igitur legam locos abs te Lau
renti notatos Illud autem diligenter annotaui
nullomodo liceret ſacerdoti capere quicꝗ̃ ex al
tari preter victum ⁊ veſtitum: ꝙ ſi plura. furem
dicunt ⁊ latroneꝫ. Unde pendet pogij illud ꝙ ſi
plura: verum hec donemus. nemo eſt qui in hu-
iuſmodi non aliquando erret in curia quadam
hoc mihi pre ceteris moleſtie plus affert. quid
ſibi vult pre ⁊ plus. Cicero nunꝗ̃ ſic dixit. Poſt
quindenam ab his partibus diſcedam. Coquuꝫ
ſtabulariũqꝫ meos ſepe ſic audio loquentes. Uo
lo ire ad partes. Venerũt mihi in partibꝰ meis Partes.
quos ita loquentes: ⁊ ſi non italicos tamen ride Quinde
re ſoleo: quindenam autem in ore illorum nunꝗ̃ Conſti
audiui. Hoc ſi licet non video cur non etiam li- re in loc
ceat dicere d. cenam. Quarantenam: ⁊ quedam
a. ia more idiotarum. Conſtitue te in locuꝫ meũ
transfer te in locum meum: aut cõfer: aut perge
dicimꝰ: mane: ſede: pone te in loco meo dicimꝰ:
ita conſtitue. Cum de proximo inſtet coronatio De prim
regis de proxio coqui mei iſte ac ſtabularij ſer-
mo eſt. Ubi bis peccatuꝫ eſt. ꝙ neqꝫ de proximo
dicimus: ⁊ ſatis erat dicere. Inſtabat dies coro
nationis. hoc eſt aduentabat ⁊ proxima erat di
es: vt Ceſar commentario primo. dieꝫ ex die du-
cere hedui Ceſar vbi diutius duci intellexit: ⁊ di
em inſtare: quo die frumentuꝫ militibus metiri

o poꝛtebat. ⁊ Luc. Inſtabatq; dies: q̄ dat noua
noīa faſtis. Et mox. Dū tñ emeriti remanet po
vltima iuris. Utile igiť cōſiliū eē incipere quā
totius fieri poſſet: mihi credeꝛibat facti. q̄ꝰ le
gi ⁊ q̄tidie lego reſtituerūt priſtinū ſtudiū hūa-
nitatis. Coquus meꝰ pmeno ⁊ ſtabularius dzo
mo ſic mecū loquunť nec dedocere eos poſſuz
Ornatotiꝰ ēē ꝑit rē — quin aurībꝰ meis inculcēt quā totius eſtimā
tes ſic ſe loqui perēleganter. at reſtituit cū actō
nūq̄ dixerūt. Adeſdū Dionyſi adoleſcēs ignis
caleſcit manꝰ meas. dz ne latine. Dio. minime mi
magiſter. Hua. cur ita. Dio. q2 inchoatiua hūc ca
ſuz reſpuūt. Hu. voca q̄ſo pogi filios tuos q̄ etſi
pueri nūl hoc ſciāt: vberandi ſunt: nō poſſe di
ci lectio refrigeſcit ſtudiū. Qō ergo ī puero ver
Sub dio ꝑ ſub diuo. — beribꝰ dignū eſt id in te pogi caſtigādū nō erit
Quid fiet ſub diuo. Si greca noſſes: vt noſſe vi
Unus — deris: ſub dio diceres. i. ſub ioue: non ſub diuo.
Appulit. — Rerū quas miſerā piſas p vnā nauē: q̄ vt certū
eſt: iādudū appulit in poꝛtū: vna ꝓ quedā vt in
uenit hodie vnū hoīem amicū: ſepe ex pmeno-
ne meo audiui ac dꝛomone: ⁊ iādudū ꝓ iāpridē
appulit in poꝛtū ꝓ appulſa eſt: nūq̄ audiui: hō
Aliqualis. — poꝛ tꝰ vel verus appulit q̄ nauis. Nā ſignū eēt
⁊ aliq̄liter. — aliqualē memoꝛiā remāſiſſe plura ego a parme
Certifico — none Barbaraq̄ q̄ ille a me latina didicit: aliqua
Deuenire — lis aliq̄literq; noſſē didiciſſe. neq̄ñ is vteret: vt
in mānibꝰ. — tu facis: q̄ nunq̄ a tuo coquo didiciſti: cū q̄ gñe
hoīm maioꝝ tibi q̄ mihi eſt ꝯſuetudo. Rogo vt
me certifices: ⁊ hoc culinariū vocabulū eſt. Ne
deuenirēt in manibus fratris. Parmeno ades
huc: dz ne hoc grāmatice deuenerūt ī manibus
fratris. Par. Mi dñe q̄s hoc dixit. Hua. Nēpe
hic pogius. Par. iſte pogius perꝰ me loq̄ť: q̄ co
q̄nariā factito: q̄ſo mi dñe ꝓ me coquū pogium
facito. nāq; ad hāc rē videť mihi ſane idoneus
vt vultꝰ ꝓmittit: aut certe cellariuz. Nā neſcio
q̄d vinaticū ꝑ ſe fert. Hua. Abi hinc īpꝛobe par
meno in culinā tuā. Neſcis repire modū q̄ tria
Fruſtacke — fruſtecula panni expoꝛtanť redi permeno redi
fruſtecl'a pāni inq̄t pogiꝰ tu quō diceres. Par.
Ego ſēp fruſtula carnis: dico ⁊ fruſtula pāni
bus ſubcoque pogi veni ī culinā meā nō fruſtu-
lis panis ⁊ carnis ſ; fuſtibꝰ ꝓ pane carnē tuaz
ſatiabo. Hua. Tace iā pmeno. Scripſi ad te me
abituꝝ ad vos hoc menſe Maij: aut ampliꝰ ad
feſtū maij. Ampliꝰ in iſtū ſenſuz vbi repiſti. Ci
Amplꝰ ꝓ ad ſummū. — cero cuiꝰ te cultoꝛē ais: ad ſummū: ſolet dicere.
Hoc faſci culum. — Diſcutiemꝰ dili ēter hoc faſciculū cogitationū
meaꝝ. hoc faſciculū dixiſti pogi. Par. mi patro
ne ego quē tu ꝑ ꝯtēptū appellas pmenonē: nō
ſic dixiſſe: ſꝫ faſciculos faſcelloꝝ feniculi. her-
baꝝ dico tibi me attuliſſe de foꝛo nō faſcicl'a foꝛ
te hic de paruis faſcib9 loq̄ť q̄bus cogitatiōes
ſuas inuoluit. Uerū tūc diceret faſciculā. iā ſcio
mi patrōe recte locutꝰ eſt pol bō iſte. faſciculū
hoc a fas deriuať: cuiꝰ gtūs eſt [vt iſte vult] faſ
cis. Hu. iā odioſus eſt pmeno. Ego vē huic ce
ne ꝯdimē tū. qō eſt mee artis adiiciā. Iō te ro-
go: vt illos libꝛos ad me q̄ pmū mittas ſi illos
hab eſ: ſin aūt ſumes mutuo a nicola. Hua. ſin
Sinautem — autē ꝓ ſi nō: vbi apō Ciceronē legiſti. Par. qō

illō mi dñe ſume libꝛū mutuo ego nōnunq̄ oleū — Mutuo accipienda
ſalē: acetū: panē: vinū mutuo a vicinis: nō far-
taginē: ollā: cultrū ſecurim. piſtrillū: moꝛtariū — Accommodato.
ſ; cōmodato accipio. Hua. Tū iā ꝓ me factꝰ eſt
iudex. Par. aſſeſſoꝛ tuꝰ ero ſi iubet: aut certe te-
ſtis mee doctrine q̄ me hercule nō ꝯmutaueri
cū pogiana. fac q̄ſo periculū vter doctioꝛ. Hua.
apageſis vino caſeo. Parm. At hic nimiuz olet
dij te perdāt pogi: vt vehemēter crapulā exha-
laſti eructaſti. Hua. nō hinc abis. Par. ſi me ir-
ritas etiā dꝛomonē vocabo. Hua. Penitet me
hūc vocaſſe foꝛas. Nā coquū cuiꝰ in manu tua
vita eſt caue ledas. Que cū oībꝰ grauia ſint tū
mihi pꝛeſertim ꝯſueuerūt eē grauiſſima. Quid — Tum ⁊ cū.
ita pogi aggeſſiſti tum ⁊ p̄ſertim ⁊ grauiſſima
mallē dixiſſes: q̄ cū oībꝰ tū vero mihi grauia eē
ꝯſueuerūt: eoq; magis q̄ ſint ſubiūctiui modi — Veſtes attritas vēdāť.
eſt: ꝯſueuerūt indicatiui. Ueſtes illas attritas
q̄ penes te ſunt cupio vt vendanť. Par. licet ne
dñe Hua. minime. tace ſi ſapis. Par. Ego ſapio:
ſ; hic ſermo mihi ſapit. fatuus eniꝫ eſt ⁊ inſulſus
Hua. Abi hinc abi hinc inq̄. Par. nō abeo. dꝛo
mo. herus te vocat. Dꝛo. Quid vis here. Hua.
hic tuus eſt herus oꝛo iubeat q̄d velit: q̄ mihi ni
hil obtēperat. Par. ſublimē intro hunc rape, q̄
tum potes in ſtabulū tuuz. Dꝛo. Quē. Par. po-
giū hūc. Dꝛo. Quāobꝛē: vt in ſtabulo tibi ſuiat
et mihi q̄nq; in culina Dꝛo. Quid fecit. Par. La
tinitatē grāmaticāq; tanq̄ ollas fregit: quē ni-
ſi ꝓhibeamꝰ actum eſt de lingua latina. Et po
ſtea italici nos trāſalpinos Barbaros vocant
cū nemo italicoꝝ p̄ter hūc noſtrū herū gram-
maticus ſit. Dꝛo. Quid iſte dixit. Par. Cupio vt
illas veſtes attritas vendanť. Dꝛo. Magis ipe
attritū caput hꝫ q̄ ille veſtes fuerint: ſed q̄d iu-
bes here. hūccine attritoꝛē ꝯtractoꝛēq; latinaꝝ
ollaꝝ: in ſtabulū rapio vt cū caballo ⁊ aſino vi-
tā degat. Hu. huic tu aſino credis caballe a pa
gete ambo. Tū q2 vidi paululū cōmotū ꝓpter
lr̄as ad te meas: q2 difficiliter tolluť. Paulo cō
motū dicimꝰ nō paululū: ⁊ difficile difficulter-
q; non difficiliter. Par. Iſte ſunt ſubtilitates — Paulo cōmotꝰ
italicoꝝ vane: in q̄bus nullū peccatū eſt: tūc vē — Difficulter
peccať: cū grāmatica tanq̄ bonū pulmētum ſ
coꝛdia loquētis coꝛrūpiť. Hua. tu ergo iſta iudi
cato hec ego. Nā in iuſſu meo ac partibꝰ repu-
gnātibꝰ factus es iudex. Par. nūq̄d hic alter re
cuſat me iudicē. Hu. Ego vō te nec iudicē: nec
aſſeſſoꝛē: nec teſtē nec aduocatū recuſauerī. ita
mihi videris coquoꝝ oīm: q̄s vidi doctiſſimus
ſ; vide ne q̄d ſint: q̄bus magis placeant manus
tue: q̄ lingua. Par. Quid tu putas bonū coquū
eſſe poſſe ſine lingua ⁊ palato: mihi crede boni
coqui magis lingua palatūq; agit q̄ manꝰ. Nō
vides vt magiſter coquoꝝ: quē herꝰ meꝰ vocat
archimagirū: nō manibꝰ vtitur ſed lingua atq;
palato. Quare ſi ſapis ſine me tanq̄ archima- — Archimagerꝰ vel archimagirus.
girū vti lingua in hunc ſubcoquū meū q̄ barba
ram linguā hꝫ: vtinā poſſem ⁊ manibꝰ vti. ſcis
me: q̄to archimagerꝰ vtiť manibꝰ: q̄to peccan
tes ſubcoquos verberat. Hua. Iam me[..]as
lingua tua parmeno referua iſta ad tua pulmē

ta:vereoꝛ ne hic cã ſic defatiges:vt poſtea nihil
ĩtelligat Par. Mi here.cũ lingua loquẽdo:velu
ti pinſendo defeſſa eſt:tũc calefacta ꝑcipue ſa-
poꝛes intelligit vini ꝑſertim. Si nõ credis vel
pogiũ interrogato:q ſingularis mihi videt̃ iu-
dex ac cenſoꝛ vinalioꝝ. Gua. iã define. necnunc
ꝙ illũ mitto:ſʒ infra paucos dies certũ qd ſcie
mus. hoc tu vitiũ nõ vides ꝑmeno. Par. pꝛo ne
nũc quidẽ dictũ eſt:nec ꝙ nũc vt infra paucos
dies ꝓ itra paucos dies Meliꝰ ẽ peccare.i hãc
partẽ ꝙ oĩno eẽ increduꝉꝰ.qd nũc dicis ꝑmeno

Nec nũc ꝙ Infra pꝛo intra. Eſſe increduꝉꝰ

Par. neſcio qd videre videoꝛ. dictu Dꝛo. qd nõ
vides beſtia illõ ĩcreduꝉꝰ. Par. ꝑ iouẽ iſtuc ipʒ
aĩaduertebã:ſed ſubdubitabã. Vere beſtia. Nã
qd ſubdubitare opoꝛtuit an dicendũ eſſet ĩcre-
dulus an incredulũ:ſic eñ cõſtruit̃ eẽ oĩno in-
credulũ hoiem eſt peius ꝙ cũ peccare' in hanc
partẽ. Nã ita cõſtruendũ eẽ magiſter meꝰ. Ro

oibꝰ peioꝛ.

dulphus cherchph nos docebat Ariſtote. dicit
democratiã oibꝰ peioꝛẽ. Gua. Quid hic parme
no ꝛ dꝛomo:iã iudicũ numerꝰ creuit ꝛ hoſtium.
Dꝛo. Certe oim peſſimã dixiſſem nõ peioꝛeʒ: ſi
cut hic hõ eſt oim peſſimꝰ nõ oibꝰ peioꝛ:ne ſeip
ſo peioꝛ eſſe dicat̃:ꝛ ſuplatiuũ ad ea q̃ ſunt eiuſ
dẽ gñis ꝯparet̃. Cõparatiuũ vero ad diuerſos
Gua dignꝰ es dꝛomo q tã recte loq̃ris vt de ſta
bulo in aliud honeſtius te trãſferã miniſteriuʒ.
Dꝛo. ſed q̃s caballũ aut aſinũ tuũ curabit. Gua.
quaſi deſint q illos curent. Par. En pogiũ tibi
dignũ. Gua. Me hercule q aſinũ agitet. Par.

Animi iocũditas.

Mitte cõtumelias ſumma cũ animi iocũditate
Nõ ſic loq̃t̃ Pogius:cũ voluptate dicimꝰ aĩmi
nõ cũ iocũditate. Dicimꝰ eñ iocũditates vrbis
oꝛatiõis aſpectꝰ quaſi amenitates. hoc eſt illõ

Nõ cupio fieri diuitẽ

vñ naſcit̃ voluptas. Nõ cupio diuitẽ fieri. hoc ẽ
valde opulẽtũ. neq; hoc tacebit parmeno Par.
Mõ dicebat increduꝉꝰ ꝓ incredulũ. nũc aũt di
uitẽ ꝓ diues an te putas facta ſuperiꝰ emẽdaſ-
ſe poſterioꝛe mediuſfidiꝰ nõ alio mõ:ꝙ fecit nu
per ſociꝰ meꝰ. Boſchalchus:q qm a me rephen
ſus eſt [fuit eñ adiutoꝛ meꝰ ĩ coquẽdis epulis
nuptialibꝰ] ꝙ in pꝛãdio carnes quaſdã parum
elixaſſet:veſperi cũ aſſaret gallinas pene com-
buſſit:iterũq; a me rephẽſus riſit nimis ꝛ mi
nus ſi ꝯmiſceant̃ efficere tẽperatũ vt ſi nimis
tẽperatũ aqua vinũ:quali vti ſolemus. Quo re-
ſpõſo ꝑturbatꝰ:ego fateoꝛ:nõ lingua ſum vſus:
ſed manibꝰ:totq; pugnis hoiem ꝯtudi: vt oẽ
qd ſoꝛbillauerat vinũ coegerim euomere. Mõ
idẽ ſi liceret in pogiũ facerẽ:q cũ ſemicrudelis

Solẽnijs bar.

ſemiuſta ꝑmiſcet:q ꝯuiuijs ſuis apponat: cre-
dẽs ſe vitiũ vitio emendare. Peractis ex moꝛe
ſolẽnijs pluuiali veſte indutus eſt: inde cũ pon
tifex tũ imparoꝛ equos cõſcẽdentes vna vius
pontẽ Adriani ꝓficiſcunt̃ Gua. Eodẽ modo lo
quutus eſt quo quidã. q libꝛũ ſuũ ĩſcripſit de in-
ſignijs ꝛ armis:cũ dicere deberet de inſignibꝰ
eadẽ rõne dicunt̃ inſignia ꝛ ſolennia. Vñ ſicut
inſignibꝰ ita de ſolẽnibꝰ dicendũ eſt: Vius quo

Verſus põtem.

q; pontẽ negant grãmatici dici poſſe:ſed põtẽ
verſus:illud ꝙ ꝯſcendẽtes:ego maluiſſem dice
re eq̃s ꝯſcenſis. Supꝛa pontẽ aũt cũ trãſirent
deſcendens ex equo ꝙplures ſtrenuos milites
viros atq; adoleſcẽtes militaribꝰ inſignijs do
nauit. En tu quoq; pogi dixiſti inſignijs ꝓ inſi

Inſignijs bar.

gnibꝰ:ſicut ſolẽnijs ꝓ ſolẽnibꝰ etiã ꝙplures di
xiſti ꝓ cõplures: vbi eñ legiſti ꝙ plures. Par.

ꝙplures.

iſtud ego frequenter audiui. Gua. vbi legerit q
ro nõ vbi audierit. nec de recẽtibꝰ ſcriptis loq̃:

Sup põt

ſed de vetuſtis:etiã ſupꝛa pontẽ tranſire mag;
auiũ eſt ꝙ hoim:hoies eñ ſupꝛa flumẽ trãſeũt.
ſed per pontẽ. Et niſi eſſet mẽdoſitas exempla
rioꝛũ nõ eſſem moleſtus leonardo. bellũ Luca-
nũ ſumma ſtultitia ceptũ neſcio quẽ finẽ habe
bit. Tyrannus ille Lucanus:q tãdiu vrbẽ illam
oppꝛeſſit. Gua. Exẽplarioꝝ ſile eſt inſignijs ꝛ
ſolenijs. an putas hec ſilia illis q Macrobius

Exẽplariorum.

colligit:quale eſt ſaturnaliũ ꝛ ſaturnalioꝝ. bel-
lũ ꝙ Lucanũ ꝓ lucẽſe poſuiſti ꝑinde acſi pone
res regiũ ꝓ regiẽſe. Alij eñ ſunt Lucani a pꝛo-
uincia ſupꝛa neapoli poſita alij Lucẽſes a Lu

Lucani. Lucenſes Pꝛeſto

ca:q eſt ſupꝛa piſas. ꝓpter inopiã exẽplarioꝛuʒ
vt pꝛeſto poſſem diſcedere. En iteꝝ exẽplario
rũ ꝓ exẽplariũ. Pꝛeſto ꝙ ꝓ cito poſuiſti cum ſi-

Sibi pro ei. Eum ꝓ ſe.

gnificet pñs. ſempq; poſitũ reperiat̃ cũ verbo
ſubſtãtiuo vt pꝛeſto ſum. Ego dixi ſibi ipſe aut
ſemꝑ cogit me ire ad eũ. Gua. Noite parmeno
et dꝛomo hinc pauliſper ne ꝯtra me teſtimoniũ
ꝓhibeatis. Par. Quid ita here. Gua. Qꝛ vos di
cã ſemꝑ ita contra loquẽtes. Par. doce nos ob
ſecro. Gua. Docebo q allum coquũ vberas aut
minus coquentem cibos te multomagis eẽ ver
berandũ:cũ te dico ꝛ Dꝛomonẽ et Pogiũ dico
qui cibos non coquẽdos coquitis ꝛ coquẽdos
nõ coquitis. Parm. Iſtud ego nunꝙ feci. Gua.
an hoc nõ facitis cũ pꝛo ei dicatis ſibi et pꝛo ſe
dicatis eum. dicendũ eñ erat ego dixi ei. ipſe au
tẽ cogit me ſemꝑ ire ad ſe. Par. here. miroꝛ cur
nõ moꝛiamur oẽs. Gua. qd ita. Par. qꝛ nemo te
excepto eſt q non edat cucurbitas crudas ꝛ pe
pones coctos. Gua. Quid iſtud eſt. Par. nõ in-
telligis iſtuc ipm qd dicis de cibis coquẽdis ac
non coquẽdis. Nam cũ dicimꝰ ſi ſibi fides ha-
benda eſt:ego dixi ſibi pepones coquimꝰ cũ rur
ſus cogit me ſemꝑ ire ad eũ crudas cucurbitas

circũuicini Accole

Edimus. Gua. Sile iã atq; audi. Nec miroꝛ ac
colas circũuicinos. Gua. Demus ꝙ circũuicini
repiant̃:q ſunt alij accole ꝙ circunuicini. pene
nãq; idẽ ſunt accole finitimi. incolas opinoꝛ di
cere volebas. Dꝛomo. Iſtud mi here ignoꝛabaʒ
Tribꝰ vero ſtadijs ex eo loco rheni tacẽtis ru-
moꝛ exaudit̃. At iſtud non ignoꝛo mi here. in ꝙ
vt nunc pogius ita pleriq; italici errãt: cũ apo
nos nemo erret. Nos eñ dicimꝰ rumoꝛẽ: vnde
rumigerulus ꝓ vulgi ſermone de re aliqua no-
ua vos quoq; pꝛo ſtrepitu ꝛ pꝛo fragoꝛe:qualis
eſt rheni:q non longe a patria noſtra de monti
bus cadit:ſed iſte poꝛcus quonã vocat̃ nomine
Par. Pogiꝰ. Dꝛo. Iſte inquã ſiue Pogius ſiue
poꝛcus non ruminat:cũ mixtũ ſenſum accipiat

feneſtrelle.

Feneſtrelle per plures demiſſe. Gua. an igno-
ras mi pogi ſcriptoꝛẽ illũ vocatuʒ eſſe feneſtel
lam a feneſtra. Cur tu ꝑ interpoſuiſti: ꝑplures

perplures

quoq; non dici ſed complures iamiã admonui;

etiam feneſtre non demittunt:ſed caniſtella:et
funes p feneſtras.tu autē ſignificare volebas
Lut opinor] illas fuiſſe ſolo ꝓpinquas.Cōpo-
ſita mēſa deſup aquā natāte.Gua.deſup tu di-
xiſſes dromo.Dro.Quid ni mētior:aduerbium
eſt deſuper nō prepoſitio.ideo caſui non ſeruit
Gua.Dionyſi dic aliquod e Vergilio exēplū hu
ius dictionis deſup.Dio.Deſuper alcides telis
deſup aquā premit.Deſup aquā fluitante.Gua.Item deſu-
per aquam.Dionyſi dic tu aliō ſimile exemplū.
Dion.Tū ſyluis ſcena coruſcis.Deſup horrēti-
q atrū nemus iminet vmbra.Qui cā pilam ca
pit:potior habet:aſq iterū proijcit cā ad perſo
perſonam nā ſibi acceptiorē cū illā multi petāt.Gua.per
ſonā p corpore hois quale eſt mittere pilā ad
pſonā vbi legiſti:tu Dionyſi vtrū hec dixiſſes
potior ⁊ acceptior an potiſſimꝰ ⁊ acceptiſſimꝰ
Nēpe per ſuplatiuū q: de ꝓpluribus ſermo eſt
iiſq eiuſdē gnis.Dro.Mi here hic adoleſcens
tuus ſenex eſt.ille vero ſenex adoleſcēs ⁊ puer:
ſed quid ni iā diſcipulus eſſe.id eſt diſcere am-
plus nō pōt.Par.Minus dediſcere.Nā nihil
admodū didicit.Ca.an didicerit neſcio:ſi didi-
cit,pfecto iā dedidiſcit.Gua.Finite reſponde
re adoleſcentē.Mihi crede abiet in ſudorem.
Gua.Eſt hic quippiā vitij.Dio.Abiet p abibit
Abiet eo em̄ futurū facit ibit nō iet.Volebā lucretiū
Pro.xv. pro quindecim diebꝰ.Gua.quō tu hoc dixiſſes.
diebꝰ Dio.ad quindecim dies.Gua.Cur ita.Dio.q:
ſic diceret p quindecī diebꝰ:vt p amicis meis
q̇ppe ea re indigētibꝰ.at dico nō indigent libro
Nihil em̄ vnq de re noui:q̄uis ſepius inueſti-
gaui.Gua.Quid differūt Dionyſi veſtigo:⁊ in-
Veſtigo ueſtigo.Dio.veſtigo quaſi per veſtigia quero:⁊
Inueſtigo inueſtigo veſtigando inuenio.Ipſe habitat pe
Penes ſan nes ſctm̄ petrum:ego ꝓpe cinciū.Guar.Tu ne
ctū petrū. Dionyſi ita dixiſſes.Dio.Quid ita dixiſſem pe
nes p ꝓpe:cum preſertim abs te audierim pe
nes eſſe aliquid in arbitrio ⁊ quaſi in manu eē
Neq tantū dāna exiſtimāda ſunt q̄tum decuā
Tm̄ p tāti. et ignominia.Gua.Et hoc ita dixiſſes Diony-
ſi.Dion.Minime ſed tanti ⁊ q̄ti:vt te ſemper
audio loquentē.Dro.Nūc taceo cū audio a pue
ro ſenem doceri.Par.Caballe ⁊ aſine negabas
modo hunc poſſe diſcere:nūc contra doceri ais
Dio.docet quidem pogius:ſed nō diſcit.an pu
tas omīa que magiſter docet audiētes diſcere.
Par.Me vincis.Itaq intellige me nō dormi-
re aut te verbis paſcere:⁊ inani pollicitatione
vt ceteri.Par.Dic ego pro Dionyſio reſponde
re debeo hoc tale vitium eſt quale ſuperius no-
minatiuus p actō.Itaq hunc ntm̄ accuſabo:
fōs irriguꝰ hec pogi hec cur ſic barbare loqueris:vt tibi p
pe barbā euellā.Gua.Caue vellas verbero Ha
bet ortū egregiū in quo eſt fons irriguꝰ.Gua.
Ah Pogi.fontem irriguū dicis qd appellares
ortū tu Dionyſi qd diceres.Ego ortū dicerem
irriguū.cū irrigaret a fonte.verū apud Vergi-
liū legerim irriguū fontē in quarto georgicorū
Irriguūq bibāt violaria fontē.Gua.Hoc ē qd
parū cautos fallit:q putant idem ſibi licere qd
poetis.Dicit em̄ idē Vergilius.Sedere carine

oēs innocue.hoc eſt q fracte non ſunt.Itaq ſi
cut hic poſuit actiuū p paſſiuo.nā innocuus eſt
qui nō nocet:qd nūc poſitū eſt q nauibꝰ a ter-
ra nocitū nō eſt.Ita hic paſſiuū pro actiuo.Et
em̄ irriguū qd irrigat.Sed q: in culpāda aua-
ritia ſacerdotū ij potiſſime apti videntur:q̄s illi
dignificant.Certificees me item ſi q̄ libri petrar
che ſunt venales inter iſtos coluti.Gua.tu ne Dignifico
diceres dignificāt Dionyſi.Dio.Ego ne potiſſi Potiſſime
me quidē dicerē ſed potiſſimū.⁊ dignos faciūt Certifico
ſiue p dignis habent:⁊ certiorē me facias.Si Preſto
hic preſto ſcribit:⁊ ego ad vos pſto veniā Gua. quo ad aim
quid hoc ſi diceres Dionyſi.Diony.immo et ſi p q̄tū ad
celeriter ſcribit.⁊ ego ad vos ꝓpere veniā.Nā animū per
quo ad aim ita exceſſit e vita:vt q̄ ſponte abeūt tinet
nō q̄ ſponte eliciunt Gua.Iſtud quo animum Meme
tu quō diceres Dionyſi.Dio.Quātū ad animū Valere pro
pertinet.nā quo p q̄tum nō audiui.Credo me valiturum.
propediem valere ⁊ rē confecturus vt ſpero.
Gua.hiccine animaduertis aliquid Dionyſi.
Dio.q fruſtra geminat me.Gua.nunqd aliud.
Dio.q valiturū eſt dicendū vt ꝯfecturū.Gua.
Recte ſentis.Aeſtimo libros Antonij niſi qd
ille ſecꝰ ſtatuit venū iri debere.Gua.Quid hic
aīaduertis Dionyſi.Dio.nēpe q venū iri nō di
citur.Gua.cur ita.Dio.Q: nec vapulatū iri di- Venum iri
cimus:ſed ire.Gua.Quāobrem.Dio.q: in cete debere
ris q̄ ambigua ſunt q actiue ⁊ paſſiue accipi poſ Vapulatū
ſunt ad diſtinguendū ſenſū accōmodamus in iri.
finitū hoc vł actiuū vel paſſiuū:vt video te ama
tū doctū lectū eruditum ire velīri.Talia em̄ ſu-
pina ambigue ſiue ancipitis ſignificatiōis ſunt
At venum:vapulatū etſi qua ſunt talia nō ſunt
ancipitis:ſꝫ ſemp paſſiue ſignificatiōis.Ideo
nō pōt addi vtrūq ſꝫ alterius infinitū.hoc ē ire
nō iri:ne duo paſſiua copulantur.Gua.Nunquid
aliud aīaduertis.Dion.ſupuacaneū etiā illō de
bere:ſic em̄ iſti loqui poſſent dromo ⁊ Parme-
no dn̄s iubet q debeā ire ad forū.Saculū acce- Debere
pi in quo mēbrane erant vna cū finiculis quos Finiculus
iā maiori ex parte amicis dedi.Par.Tu nos re
rephendis Dionyſi q̄ magiſtri aut certe repre-
henſores huius viri ſumus.mi here hoc cōtra-
riū illi vitiū eſt qd Pogius ſuperiꝰ admiſit.Nā
vt ibi dixit hoc faſciculū pro hic faſciculus:ita
hic e cōtrario hic finiculus p hoc feniculū hoc
profecto eſt vitiū verberibus plagiſq dignū
nō illud qd in nobis iſte rephendit.Gua.Nun
quid hic aliud video.Par.Ego non aliud.Gua.
Quid tu Dionyſi.Dio.Opinor dicendū fenicu Feniculū,
lū non finiculū Gua.Recte ſentis.Nicola no- dicendum.
ſter cū eſt longus natura tū rebꝰ ſuis vacandū
fuit.Guar.quid hic vos vitij videtis.Dio.Dic
tu parmeno qui vendicas tibi facultatē Pogiū
rephendendi.Par.Dic tu dromo.Dro.Audias
Diony.forte qd dicit nihil eſt.Dio.vbi ſunt hec
cū ⁊ tum ibi eſt ſemp idē ſuppoſitū:nūc non po
teſt illud incola ſuppoſitū eſſe illius vacandū
fuit cū dicendū ſit Nicole vacandum fuit.Dro.
iſtud qd ais Dionyſi nec ego curo nec,aliqd eſt
niſi ſecꝰ herus ſentit.Gua.Ego cum Dionyſio
ſentio ea re ipſa interrogaui.Verū in hoc malo-

tẽ interrogare dromo qđ ſeqtur. Sis cõtentus
libruncula caſtra telli. Gua. Qualis his ſermo
eẽ tibi videt. Dro. De caſtro tello loqris Gua.
castratellũ et de iſto: ⁊ de alio. Dro. Mallẽ te interrogare
parmenonẽ carnẽ caſtratenã emere ſolet. ⁊ co
quere: ſic eñ ſueterũ vos appellatis italici an
hoc eſt qđ me interrogas ꝙ caſtraſuetum dixit
Pogi⁹ pro veruece vere eſt veruex ꝗ pro verue
cino dixit caſtratellũ. Gua. nũqđ ad aliud. Dro.
Librũcula nõ placet mihi ⁊ neſcio quare nã po
ti⁹ ego dicerẽ caſtracula ꝙ libruncula dici deb3
Librũcula. Gua. Quõ ergo ꝓ librunculo dicis librũ paruũ
pro libella Dro. Certe libellũ. Gua. ſi nunc de parua libra
dicas quã male librũculã dici ſentis. Dro. Ab
ah intelligo, libella dicendũ ſicut de labrũ label
lũ. dij tibi pogi de iſtis tuis veruecinis ſiue ca
ſtratinis labellis ac libris: nõ vnã libellam: ſed
duas libras carnis auferãt: ⁊ lingua oſtẽdas: ꝗ
tã barbare loquit. Te aũt nõ potui cõuiuari qꝛ
dom⁹ erat incepta. Gua. Quid eſt Dionyſi vitij
Cõuiuari Dro. Qꝛ cõuiuari deponẽs eſt nõ inuitare aliũ
in cõuiuiũ: ſed in ꝯuiuio eẽ. Emas mihi lecticã
Lectica. vel nouã vel veterẽ: nã in domo ſum quaſi foren
Fulcra ſis. Gua. Quid hic ẽ vitij. Dro. lecticã ꝗ eſt par
Forẽſis uulus lectus: ꝓ fulcris accipit ꝗ ſunt tabule cõ
Tedeat pacte: ſuper quas lectus ponit. Itẽ forenſez ꝓ
ꝯditio vnũ extraneo ⁊ peregrino: ſed ita ſp parmeno loqui
queꝗ tur ideo vitiũ hoc nõ viderũt. Verũ ij mor⁹ pa
rant vt vnũqueꝗ tedeat ꝯditio fortune ſue. At
Gua. vitiũ fortaſſe iſti videbũt. Parm. Ego vi
deo peccauit qꝛ Dro. ⁊ ego video mitte me poti
us pmeno dicere. Par. imo me tu poti⁹ ꝗ prior
cepi. Dro. nõ debuiſti incipere: expectare. alte
rũ fuerat modeſtius. Parme. cur ergo tu me nõ
expectas. Dro. Qꝛ tu me prius nõ expectaras.
Gua. Quid tẽp⁹ teritis qđ alter dixerit id verũ
ꝗ dixiſſe exiſtimabo. tu dromo ꝓcede coquo: ꝑ
nitioſa res eſt coquũ habere inimicũ. ſaluberri
mũ vo atꝗ dulciſſimũ habere amicũ. Dro. Re
cte admones here. Dic mihi parmeno. Par.
Quonisi veruex atꝗ caſtratus diceret iſto mõ
qđ vult mi dromo ante ſe verbũ tedet. Dro. Ac
cuſatiuũ. Par. Nũqđ hab3. Dro. noiatiuũ. Par.
Videt tñ. qđ poſt ſe. Dro. gtm̃. Par. nunqđ h3. Dro. actm̃
tm̃ ꝯditio. Parm. ergo ambo hoiem accuſem⁹ Dro. immo
pro ꝯditio verberem⁹: hẽ dormit. Par. pol dormit: ⁊ vt opi
nis poni nor vſꝗ dormiuit. Gua. Excitate hoiem. Par.
euigila pogi. Dro. dormit apertis oculis: ſurge
Pogi ſurge. Pog. Quid me pcutitis qđ me exci
tatis. Dro. qꝛ aptis oclis dormis: vt lep⁹. Pog.
ſp ſic dormio. Dro. Ita ne cũ dormis oclos hẽs
aptos cũ ꝗs tecũ loqt aures hẽs clauſas Pog.
Quis mecũ loqt. Dro. Guarinus. Pog. vbi is ẽ
Dro. En tibi. Pog. Guarine. Guar. imo. Tu hic
aberas Pogi. Pog. Aedepol nihil [ſi quid dixi
ſti] audiui. Gua. at vnũ audi qđ reſtat. Si volu
mẽ decadarũ tibi placeret vbi repperiſti decada
rũ. Pog. dr̃ ſicut ficadarum. Gua. Non decada
Decadarũ dr̃ ſicut ficadarũ: ſed decas. Pog. Iſtud tuũ grecũ
pro decadũ eſt: hoc meũ latinũ ſ3 fac iſtos abire ſi vis vt de
ceteris reſpõdeã. Gua. Iã nihil eſt qđ amplius
notarit Laurẽti⁹. Pogiũ. Notet ſi volet: ſumat
alios ꝗſcũꝗ emeis libros. Gua. Placet. Lau.
Fiat expecta reliqua FINIS.

¶ Sequitur Epiſtola eiuſdẽ Valle ad Alphon
ſum regem: in qua quicqđ in benedicẽdũ mo: an
dũ recriminando dixerit continetur.

¶ Alphonſo minoris: maioriſꝗ Heſperie
regi Laurentius Valla Salutem

CUm Tituz Liuiũ
quotidie romanorũ hi
ſtoricorum eloquẽtiſſi
mũ aut audias aut le
gas emulator veteruz
in omi gñe virtutũ: ve
lim indices: an recte
de loco qđã ſentiã hu
ius auctoris: ꝗ res ad
regẽ [vt tu es] ptinet
Ait eñ Liui. Hic Lucius Tarqnius priſci Tar
qnij regis fili⁹ nepoſve fuerit parũ liquet: plu
ribus tamẽ auctorib⁹ filiũ ediderim. Lau. Ego
vero contra magis ab illorũ parte ſto: ꝗ nepo
tẽ tradiderunt. Neꝗ hoc externis teſtibus aut
aliunde ſumptis rationib⁹: ſed ſuo auctoris te
ſtimonio: ſuaꝗ ipſius confeſſione vt a ſemet diſ
ſentire: ac repugnãtia quedã narrare videatur
Nã quõ hec que nunc ex illo reperij cũ his con
ſtant: ꝗ aũ dicunt Liui⁹. Lũcanxi filij duo. etſi
antea ſp pro indigniſſimo habuerant ſe patrio
regno tutoris fraude pulſos regnare rome ad
uenã nõ mõ nõ vicine: ſ3 ne italice quidẽ ſtirpis
tũ impẽſi⁹ his indignitas creſcere: ſi ne a Tar
qnio quidẽ ad ſe rediret regnũ: ſ3 precepꝯ inde
porro ad ſeruitia caderet: vt in eadem ciuitate
poſt cẽteſimũ fere annũ ꝙ Romul⁹ deo ꝓgna
tus deus ipſe tenuerit regnũ: donec ĩ terris fue
rit id Seruius ſerua natus poſſideat: cũ cõe ro
mani noĩs: tũ precipue id domus ſue dedecus
foret ſi Anci regis virili ſtirpe ſalua nõ mõ ad
uenis ſ3 ſeruis etiã regũ Rome pateret. ferro
igit eã arcere contumeliã ſtatuunt: ſed iniurie
dolor in Tarqniũ ipm̃ magiſꝙ in Seruiũ coſti
mulabat Et qꝛ grauior vltor cedi: ſi ſupereſſet
ret futur⁹ erat: ꝙ priuat⁹: te Seruio occiſo quẽ
cũꝗ aliũ generũ delegiſſet: eũdẽ regni heredẽ
regni heredẽ factur⁹ videbat. Lau. Põne hec
filiorũ Anci regis indignatio atꝗ hec ſpes pla
ne declarat. Tarquiniũ in quẽ irati erãt ſine vi
rili ꝓle diſceſſurũ. nã qđ qſo magis fortune ad
uerſuz: ꝙ regẽ ꝗ filios habeat ⁊ pſertim legiti
mos: aliũ quẽcũꝗ generũ ꝗrere cui regnũ dum
moritu⁹ erit relinquat. At erũt fortaſſe filij infã
tes. Eſto: ꝙꝙ de hoc poſtea lati⁹ dicã nõ de re
ge moriẽte nũc loqmur ꝗ velit cõcedere teſta
mẽtũ etſi filij ĩfantes ſint: ipſe tñ ſoſpes Sint l3
modo liberi nati: tamẽ illos preter viſurum ſe
iuuenes ſperat: ⁊ eorum cauſa diutius victuruz
Nec minus ardens eſt parentum amor in par
uulos liberos ꝙ in iam adultos. Quid ꝙ nõ mo
do generũ filijs fuiſſe prelatũ vult auctor: verũ
etiam hoc genero extincto aliũ atꝗ aliuz dein
ceps: quez regno preficeret Tarquiniũ fuiſſe ꝗ

ſiturũ: qđ nõ mõ de hoīe: q̃ diu viuere ⁊ poterat et ſperabat dicendũ nõ fuit: ſed de eo quidẽ: qui iã mortẽ ſibi impẽdere intelligens de regno diſponat ne alia querã exẽpla: certe Ancus pueris liberis: ſub tutorib⁹ quidẽ: ſ; tñ regnũ reliquit. Sceleratus eñ pater atq; execrãdus: qui nõ dicã nato filio: ſed ventri nõ relinquat herẽditatẽ ⁊ precipue regnũ aut aliquã dignationẽ vt qui aliis dñari debebat is patris culpa ſibi dñantẽ aliũ videat. ⁊ quidẽ de numero ſubiectorũ: ne dicã de periculo capitis: qđ infelix ille iure nature heres vix põt effugere ab ipſo illo q̃ alieni pr̃is obtinet regnũ. Dixi de patre: q̃d de matre dicã: neq; eñ Tarquini⁹ ſuperb⁹ ab vllo auctore ſignificat̃ illegitim⁹ fuiſſe: nec regnũ ſibi poſt Seruiũ volũtate patris ſucceſſor illegitim⁹ vẽdicaſſet. Eius igit̃ mater nihil de regno filii laboraſſet. At q̃ mulier: nẽpe ad faciendos reges nata: q̃ppe cui⁹ bñficio duo viri alter peregrin⁹ alter ancilla natus Rome regnauerint De q̃ ita Liui⁹ ait. Liui. Tanaquil inter tumultũ claudi regiã iubet: arbitros eii cit: ſil̃ q̃ curãdo vulneri op⁹ ſunt: tanq̃ ſpes ſubeſſet: ſedula ꝯparat: ſimul ſi deſtituat ſpes. alia p̃ſidia molitur. Seruio ꝓpe accito cũ ꝓpe exanguẽ virum oñdiſſet: dextraʒ tenẽs orat ne inultã mortẽ ſoceri: neu ſocerũ inimicis ludibrio eẽ ſinat. Tuũ eñ inq̃t Serui regnũ nõ eorũ: q̃ alienis manibus peſſimũ facin⁹ fecere. Laur. Ubi hic mẽtio vel ꝯmẽdatio filiorũ: an q̃ vmbrã ſerui multum valiturã putabat: nõ validiorẽ fore putaſſet: ſi tutor atq; auctor regie ſtirpis videret̃ adiũcta p̃ſertim ſua. i. matris ⁊ regine auctoritate q̃ ꝓ liberis ⁊ ꝓ ſtirpe regia laborãtis ſumma eẽt ꝓ alieno: aduerſus liberos nullũ. neq; eñ pplus ex eadẽ domo ſerua q̃ regia natũ regnare mallet. Ergo regina ⁊ qđ pl⁹ eſt Tanaquil aut tã parũ amãs ſuorũ: aut tã hũili aio foret vt vl̃ nollet vl̃ deſparet ⁊ regnũ defẽdere filiorũ cũ ſua q; dignitate. nã q̃ amiſſo viro regnare pr̃is loco filiũ videt: adhuc regia ẽ. et ego ſi ago tãq̃ tarq̃ni⁹ ſili⁹ fuerit īfans: q̃d ſi oñdã puerũ q̃d ſi adoleſcẽtẽ q̃d ſi iuuenẽ fuiſſet nõne id ſit m̃lto īcredibili⁹ qđ Liui⁹ ait: qđ nõ dico q: magis ꝯſultũ velint parẽtes iuueni filio: q̃ infanti: ſ; q: magis poſſint ꝯſulere. Uñ hoc ꝓbo. Nimirũ per id qđ paulo poſt ſeq̃t̃. Liui. Itaq; ꝑ aliq̃t dies cũ iã expiraſſet Tarq̃ni⁹ celata morte ꝑ ſpẽʒ aliene fungẽde vicis: ſuas opes firmauit. Tũ demũ palaʒ facto ⁊ ꝯploratione in regia orta. Serui⁹ p̃ſidio firmo muni⁹ prim⁹ in iuſſu ppl̃i volũtate pr̃m regnauit. Anci liberi iã tũ cũ ꝯp̃hẽſis ſceleris miniſtris vt viuere regẽ ⁊ tãtas eẽ opes Seruii nunciatũ ẽ Sueſſaʒ pomeriã exulatũ ierãt nec iã publicis magis ꝯſiliis Serui⁹: q̃ p̃uatis munire opes. ⁊ ne qualis Anci liberorũ animus aduerſus Tarq̃nium fuerat: talis aduerſus ſe Tarq̃nii liberũ eẽ: duas filias iuuenib⁹ regiis. Lucio atq; Arũti Tarq̃niis iũgit. Laurẽ. Hoc nõ eſt inter initia regni ſeruiani: ſed ꝓpe nihil pri⁹ factũ fuiſſe narrat̃: ne q̃s dicat nõ ſtati rege patre filias Seruii nupſiſſe Tarq̃niis: ſ; poſtius circa mortẽ. nã primũ et hoc puerſitas coargueret̃ hiſtorie: q̃ res geſtas p̃ponere narraret qđ in hiſtorico nõ mediocre peccatũ eſt niſi cũ id aliqua rõne facit. Deinde fuiſſe diu Seruio generos ꝓbat illđ: q̃ aliq̃to poſt forte ita inciderat ne duo violẽta ingenia matrimonio iũgerent̃. fortuna credo ppl̃i romani q̃ diuturni⁹ Seruii regnũ eẽt ꝯſtitui q; ciuitatiſ mores poſſent. Ergo poſt ꝯtractũ matrimoniũ diuturnũ fuit ſeruii regnũ: ⁊ ꝯſtituti ſunt mores ciuitatis Quid ni ſtatim inter initia ſeruiani regni vt ab auctore narrat̃ nupte ſunt Tullie Tarq̃niis: et q̃dẽ iuuenib⁹: vt iuuenes nũcupant̃: qđ cuʒ ita ſit. q̃d abſurdi⁹ q̃ velle in his nulla nec parẽtibus ſpẽ: nec inimicis fuiſſe formidinẽ cur eos pater delecto in ſucceſſorẽ genero p̃teriſſet: cũ neq; ipſi neq; mẽte capti neq; perdita valitudine neq; illegitimi: ſi q̃d hoc ad paternũ amorẽ facit eẽnt. Cur mater defuncto viro diffiſa foret paternũ ſe filiis regnũ defenſurã: nã de materna pietate dubitare ĩprobũ ẽ cur duos fratres iuuenes regis filios: ⁊ q̃les mõ deſcripſi inimici ꝯtẽnendos putaſſent: cur poſtremo ipſi iuuenes vernã patris in paterno regno anteponi ſibi toleraſſent: q̃s etiã patre viuẽte ⁊ p̃cipue maiorẽ natu credibile eſt regnare cepiſſe: ⁊ certa a pr̃e ꝯmiſſa munia obiiſſe Et hec q̃dẽ repugnãtia nature ſunt: illud vero ipſi auctori: q̃ q̃ nõ circa ei⁹ obitũ: q̃ quattuor ⁊ quadragita regnauit an nos iuuenis ꝑmanet atq; a deo adoleſcẽs nominat̃. Dicit eñ Liui. Si ſibi eũ q̃ digna eẽt dii dediſſent virũ: domi ſe ꝓpediẽ regnũ viſurã fuiſſe: qđ apđ patrẽ viderat. celeriter adoleſcẽtẽ temeritatis ſue ĩpleuit: pauloq; poſt. Quid te regiũ iuuenẽ ꝯſpici cinis: faceſſe hinc Tarq̃nios aut corinthũ deuoluere retro ad ſtirpem fratri ſilior q̃ patri. Lau. his atq; aliis increpãdo iuuenẽ inſtigat: niſi q̃s dicat nõ quũ occidit ſocerũ fuiſſe iuuenẽ: ſ; cũ occidere pſuaſus ẽ Ita ꝑ puto: dũ decreuit facere maleficiũ: adoleſcẽs eſt: dũ illud ꝑperat ſenex eſt: nã certe ſexagenari⁹ erat: cũ p̃ſerti vt ſceleratiſſimũ: ita facillimũ factu id facin⁹ eẽt: cu⁹ inter ꝓpoſitũ ⁊ ꝑpetrationẽ vnũ interceſſe annũ etiã multũ ẽ: ⁊ alioquin ex ſerie reꝝ atq; ipſi⁹ auctoris colligit̃ vbis hec infãda Tullie inſtigatio nõ niſi extremo tp̃e vite Seruii fuit: cu⁹ furoris cauſaʒ: q: nõ recte auctor omiſit: poſtea reddã. ¶ Neq; hãc increpaſſe maritũ videm⁹: qđ differret ꝑpetrare qđ ꝯſtituerat: ſ; tñ: q̃ hũc aim nõ haberet videl; poſt q̃ ab illa aiat⁹ ẽ: nequaq̃ id eũ differẽdũ putaſſe ¶ Quare nõ intelligo: quõ poſt tot Seruiani regni annos ſit etiã ſi nõ iuuenis paterne mortis tp̃e: ſ; puer aut infans extitiſſet aut ſi nunc iuuenis erat vt eũ auctor vocat ⁊ ego aſſentior et alia ꝯſentiũt argumẽta: nimirũ fieri nõ poterit: vt ex Tarq̃nio p̃ſco tot ante ãnis iã mortuo ſit genit⁹: maxie cũ nõ ſit poſtrem⁹ liberorũ et habeat ſratrẽ Arũtẽ natu minorẽ Atq; hoc q̃dẽ argumẽtũ a pſona patris ducit̃ Uehemẽti⁹ aũt erit a pſona matris: quã demõſtrabo ꝓuectiore fuiſſe etate: q̃ vt tarq̃niorũ mater fuiſſ; Seri

bit eñ Liuiꝰ. Anco regnãte Lucumo vir impi-
ger ⁊ diuitijs potẽs Romã ꝯmigrauit cupidi-
ne maxie ac ſpe magni honoris. Luiꝰ adipiſcẽ
di Tarquinijs [nã ibi q̄ꝫ peregrina ſtirpe oriũdꝰ
erat] facultas non fuerat demarathi corinthij
filiꝰ erat: q̄ ob ſeditionẽ domo ꝓfugus cũ Tar
quinijs forte ꝯſediſſet vxore ibi ducta duos filios
genuit. noīa his Lucumo atq̄ꝫ Aruns fuerunt.
Lucumo ſupſtit patri bonoꝝ oīm heres. Arũs
prior q̄ꝫ pr̄ morit̃ vxore grauida relicta nec diu
manet ſupſtes filio pr̄. q̄ cũ ignorãs nurũ vẽtrẽ
ferre atq̄ꝫ memor in teſtãdo nepotes deceſſiſſe
puero poſt aui mortẽ in nullã ſortẽ bonoꝝ nato
ab inopia egeriũ inditũ nomẽ Lucumoni ꝯtra
oīm heredi bonoꝝ cũ diuitie iã aīos facerẽt: au
xit ducta in mr̄imoniũ Tanaq̄l ſummo loco na-
ta: ⁊ q̄ haud facile iis: in q̄bus nata erat hũilio-
ra ſineret. Ea cũ illi nupſiſſet ⁊ ſpernẽtibꝰ etruſ
cis lucumonẽ exulẽ aduenã ferre indignitatẽ
nõ potuit: oblitaq̄ꝫ ingenite erga patriã chari-
tatis dũmõ virũ honoratũ videret: ꝯſilium mi-
grãdi a Tarquinijs cepit. Roma eſt ad id potiſſi
mũ viſa paulo poſt vbi dixit. Aquilã mariti cuꝫ
vxore in carpẽto ſedẽtis pileũ abſtuliſſe rurſuſ
q̄ꝫ repoſuiſſe: ſubiũgit. Accepiſſe id auguriũ le
ta dr̄ tanaq̄l perita: vt vulgo etruſci celeſtiũ ꝓdi
giorũ mulier excelſa ⁊ alta ſperare ꝯplexa virũ
iubet. Eã alitẽ ea regiõe celi ⁊ eiꝰ dei nũciã ve-
niſſe: circa ſummũ culmẽ hoīs auſpiciũ feciſſe:
leuaſſe hũano ſuppoſitũ capiti decꝰ: vt diuinuꝰ
eidẽ redderet. Has ſpes cogitatiõeſq̄ꝫ ſecũ por-
tãtes vrbẽ igreſſi ſũt domicilioq̄ꝫ ibi ꝯparato Lu-
cumoni Tarquiniũ priſcũ edidere nomẽ. Lau. An
interogo nũc quot annos hãc feminã tũc volu-
mus impleſſe: cũ nupſit: certe ſedecim decẽ ⁊ ſe-
ptẽ ve aut duodeviginti: ſiquidẽ auctor vocat
mulierẽ. hoc eſt ꝙtũ interpꝛetor: vltra puellares
annos eidẽ prudẽtiã eidẽ ſublimitatẽ aīmi tri-
buẽs q̄ ſunt magis mr̄onalis: q̄ꝫ puellaris etatꝭ
Quot porro addemꝰ annos: donec romã demi-
grauit. neq̄ꝫ eñ ſtatim nupta e patria ſibi demi-
grandũ putaſſet: neq̄ꝫ mulier nobilis ita equo
aīo domũ reliq̄ſſet neq̄ꝫ indignatio in ſuos ci-
ues intra ꝑbreue tp̄s cõtrahi poterat. nõ eñ in-
iuria aliqua: aut intolerãda ignominia hominẽ
mouebat: ſed q̄ꝫ ſperneret̃ neq̄ꝫ hoc p̄ter ſolitũ.
q̄ppe cũ ſꝑ talis fuiſſet ⁊ nihilominꝰ ſi ab ea ci-
uitate vbi natus ex matre ciue erat: tñ vt adue-
na faſtidiebat̃: nonne id multo magis erat exti-
meſcẽdũ in eo pplo cũ q̄ nihil ſibi cõe eẽt: neq̄ꝫ
laurũ ſane patrimoniũ cũ emũdis i extrema: vr-
be bonis facile ꝯmutaſſet. Duꝫ itaq̄ꝫ dat̃ aliq̄d
more hoīm nouis nuptijs tp̄s dũ ſperant̃ q̄tti-
die meliora: vt fieri ſolet a ciuibꝰ ſuis: dũ an ro-
mã migrãdũ ſit ꝯſultãt. dũ domos ꝑdia faculta
tes: p̄trãſportari nequeũt vẽditãt neq̄ꝫ id ꝑ feſti
nãtiã. ne viliꝰ vẽdãt: dũ poſtremo ꝓfectione tẽ-
peſtiuã ⁊ honeſtã apparãt. dicamꝰ hãc mulierẽ
ad annũ vigeſimũ ꝑueniſſe. Certe glos eiꝰ iam
mr̄ erat: q̄ cũ eſſet minoris fratris vxor: vt mea
fert opinio: poſterior q̄ꝫ tanaq̄l nupſit. Non eñ
video cur viuo patre minor filiꝰ vxorẽ duceret.

maior nõ duceret: lꝫ tacite auctor aliud ſignifica-
re videat̃. Ego tñ nõ reor lucumni oīm bonorũ
heredi auxiſſe aīos nobilẽ vxorẽ: nã id parũ ꝓ-
fuit ſꝫ iã vxorẽ habẽti ſolidã hereditatẽ. Ita vo
hoc ipm: q̄d hec mulier eſt auctor viro Romã
migrãdi: q̄ꝫ tam perita ꝯiectãdi auguria nõ ob
id ſolũ: q̄ꝫ etruſca eſſet: nã ⁊ mariꝰ erat etruſcꝰ:
lꝫ q̄ꝫ lõgũ vſuꝫ haberet: q̄ꝫ ei mariꝰ ipe hõ in pri-
mis prudẽs ⁊ īpiger in oībꝰ fere ꝯſilijs auſcul-
tat. nõne viginti ſaltẽ natã annos fuiſſe teſtat̃.
cũ Romã intrauit. ¶ Quid aũt Rome: q̄t ãnos
ꝑuati degerũt: q̄s neget plures q̄ꝫ poſt ꝯtractũ
matrimoniũ collegimꝰ. Etem hoī aduene diſcẽ
da erat ligua Romana ne ſꝑ aduena putaret̃:
et q̄d expꝰ erat faſtidiret̃ ꝑcipiẽdi mores obeũ
da munera publica in tantã regis ꝑpenetrandã
familiaritate: vt ab ipſo rege tutor filiꝰ relinq̄re-
tur. deniq̄ꝫ in talẽ ꝯditionẽ ſtatũ famã ꝑueniẽ-
dũ: vt ſaluis regis liberis: ac ꝓpe puberibus di-
gniſſimꝰ regno p̄ter Romanos oẽs iudicaret̃
¶ Q̄d aptiſſime ipa auctoris verba ꝯſitent̃ di-
cẽtis. Liui. Seu ex quo ſui potẽs fuerit Romã
cũ ꝯiũge ⁊ fortunis oībꝰ ꝯmigraſſe maiorẽ par-
tẽ etatis: qua ciuilibꝰ officijs fungãt̃ hoīes ro-
me ſe: q̄ꝫ in patria vixiſſe: domi militie que ſub
haud penitẽdo magiſtro ipo anco rege Roma-
na ſe iura Romanos ritꝰ didiciſſe obſeq̄o ⁊ ob-
ſeruãtia i regẽ cũ ceterꝭ benignitate erga alios
cũ rege ipo certaſſe. Lau. Oẽ tp̄s hoc demꝰ fuiſ-
ſe annos decẽ: vt triginta annos nata fuerit: cũ
vir eiꝰ creatꝰ eſt rex. cũ idẽ morit̃. nã duodequa-
dragita i regno fuit: annũ ageret duodeſeptua-
geſimũ ⁊ circiter viginti iã parere deſierit. Ex
q̄ neceſſe eſt luciũ: q̄ poſtea ſupbꝰ appellatꝰ eſt
vicẽnariũ fuiſſe: cũ patrẽ amiſit: Neq̄ꝫ vo hoc
loco quorũdã opinioni r̄ndẽdũ eſt: q̄ illã cẽſent
proſperiorẽ corporũ valitudinẽ ac viuatiorem
fuiſſe: q̄ꝫ noſtra etate cũ ſciamꝰ ꝑeque illos par
vixiſſe: ac nos viuimꝰ ab eiſdẽ a q̄bus nos ãnis
initiũ ſenectutis deſignaſſe: vt cũ ex aliis libris
tũ vo ex Liuio ipo dat̃ intelligi: apõ q̄s neſcio
an aliquã niſi miraculi loco repererim: cũ annũ
quinquageſimũ exceſſiſſet: partũ ediddiſſe. Tñ
in hac muliere tribuere volo non ante deſuiſſe
parere q̄ꝫ annũ q̄nquageſimũ ageret. ¶ Conce-
pit igit̃ vñ q̄nquageſimo anno aruntẽ. Lucium
vo q̄d poſſũ dicere minus duodeq̄nq̄geſimo: ni-
ſi vt oīa i anguſtũ coarctemꝰ dicat q̄s vtrũq̄ꝫ eo-
dẽ partu a q̄nquagenaria editũ: quaſi vero cre-
dibile ſit: vt q̄ per ſenilẽ etatẽ ꝯcipere vix iã poſ-
ſet: ea ꝯceperit geminos. Dicamꝰ itaq̄ꝫ maiorẽ
fuiſſe luciũ fere Arũte vno ſaltẽ anno ꝯceptum
matre duodequinquageſimũ annũ nõ trãſgreſ-
ſa: q̄ paterne mortis tẽpore: q̄madmodũ oſtẽdi-
ſi, ꝓpe vicẽnariꝰ erat: qua rõne plus quadragin-
ta ab obitu patris annis adoleſcẽs: vt iuuenis
erit aut ſi iuuenis adoleſcẽs q̄rit: quo pacto fi-
liꝰ eſſe poterit regine: q̄ plus ſexaginta annis
ante ſeruij mortẽ concipere deſierat. Atq̄ꝫ vt
aliam quoq̄ꝫ adijciamus repugnantiam: filius
ne tanaquil erit eciã nõ minimus liberorum: q̄
poſtq̄ꝫ mater parere ceſſauit centum fere an-

nis in acie cum dictatore Romano conflixit ſin
gulari certamine:ita eñi auctor tradit. In poſt
humium prima in acie .ſuos hortantem inſtru
entem q́ꝫ Tarquinius ſuperbus ꝗꝙ iam etate ꝛ
viribus erat grauior equum infeſtus admiſit:
ictuſq́ꝫ altare concurſu ſuorum receptus in tutū
eſt. Siquidem hec decimo:ꝗꝙ e regno expulſus
eſt anno geſta ſunt aut etiam tardius cum ipſe
quinq́ꝫ.xl.regnaſſet. Atqui inauditum eſt apud
Romanos centenarium hominem:ac ne nona
genarium quidam:aut octogenarium ſingulari
certamine in aciem ꝛ precipue cum iuuene con
curriſſe:ꝛ ſi quis contentioſe de numero a me
collecto detrahendum putat: ſcire volo ꝗtum
putes detrahendum. An minorem dicet tana
quil fuiſſe cum nupſit ea:quam dixi etate at hūc
pudebit minorem illam facere quindecim annis
an poſt contractum matrimoniū nimium tem
poris eſſe quadriennium triennium ve priuſꝗ
romam migratum eſt:at vnum intereeſſiſſe an
num non denegabit:an decemne diuturnius iu
ſto:ſpacium quo ſub rege Anco rome manſum
eſt: At quadriennne ſaltem concedere coget ita
ex hac ſubductione palam erint priſco morien
te decem vt parciſſime dicamus:annos natū ſu
perbum fuiſſe:que cum ita ſint:hunc non pater
ſucceſſorem regni deſtinaſſet:hunc inimici non
timuiſſent ne patri ſuccederet:hūc columen ac
decus mulierum mater ꝛ cuius regnum par nō
in patris de mortui ſede collocaſſet hunc ſeruiꝰ
ſerua natus atq́ꝫ heredis vel verna libertus nō
ſibi antepoſuiſſet:hunc populus:qui patrem eiꝰ
ꝛ priuatum ꝛ aduenam eſſe regem iuſſiſſet: non
ꝛ ipſum adiutrice regina regem creaſſet: hunc
quiſꝗ quum pluſꝗ quinquagenarius eſt:adole
ſcentem aut iuuenem vocet Hunc ferme nonage
narium in aduerſum hoſtem credamus in feſto
telo equum admiſiſſe:huius deniq́ꝫ ſororem hoc
eſt ex tanaquil genitam concedamus matrem
Bruti fuiſſe:quem in exigendis rebus iuuenem
Liuius vocat: ꝛ equalem conſobrinorum: hec ſi
minor Lucio fratre fuit augebimus pueriles il
lius annos ante mortem patris. ſin maior eo in
credibilius mulierem octogenariam ne dicam
plus ꝗꝙ nonagenariam eſſe iuuenis matrem que
omnia ſi per multum a fide abhorrent:confiten
dum eſt Tarquinium ſuperbum cum fratre non
fuiſſe Tarquinij priſci filios :nec eorum ſororem
eandem q́ꝫ Bruti matrem filiam: ſed nepotes ne
ptem q́ꝫ:ſicut Ancus nume ſicut Tullius hoſti
lius Romulei ſocij nepos fuit. non filius: et eñi
ancus a numa. Tullius a Romulo tertius fuit:
ſic ſuperbus a priſco:aut quaſi nepotes aut qua
ſi neptem cur ita quia neq́ꝫ filium quempiam fu
iſſe priſco narrat duntaxat ab hoc auctore: nam
apud alios quoſdā inuenio fuiſſe:qui adoleſcēs
ob ſtrenuitatem militarem bulla et pretexta a
patre donatus eſt. etſi is ante patrem deceſſiſſet
ſuſcepta prole ac ſuperſtite ꝑfecto auus et auia
conſultum nepotibus nature lege voluiſſent:ne
ꝗſi potes ex filia fuiſſent video: cur tarquinij
vocarentur. Et hac vt ſuſpicari libet Titus Li

uius vir prudentiſſimus ratione adductus eſt
vt hos eſſe nepotes priſci Tarq̄nij vellet. Qua
in ſentētia ſibi ego aſtipulor: ideoq́ꝫ dixi quaſi
nepotes: eruntq́ꝫ nati patre Tarquinio hoc eſt
egerio. Nā ſicut ipſe lucumo ꝙ ab vrbe Tarqui
nijs veniſſet:tarquinius dictꝰ:ita egerio ab ean
dē cauſam idē nomē inditū eſt:ꝙ ſi collatino hu
ius filio:vt inquit auctor hoc nomē fuit neceſſe ē
vt idē fuerit ꝛ patri:ac quū erit inde ſuperbus
egerio natus:qui fuit collatini pater:cū collati
nus ipſe frater ſuperbi nō fuerit:ſed Aruꝰ. Ne
hoc quidē videt̃ mihi. Ti. Liuius rite tradidiſſe
quis eñi credat collatinū filiorū ſuperbi qui iu
uenes erāt:equalē priori ꝛ ab auctore memora
tur. nā ſic inq̄t. Quin ſi vigor iuuēte ineſt cōſcen
dimus equos inuiſimuſq́ꝫ p̄ſentes noſtrarum inge
nia:patrē habere centū ꝛ viginti egreſſum ānos
aut vt minimū dicamꝰ pauculis annis minorem
Tot eñi ſunt aut fere tot ab ortu egerij. adeo ſu
perbꝰ ipſe fuiſſe nepos potius ꝗꝙ filius mihi ve
ſter egerij ne dum hic tanto minor natu potue
rit eſſe filius. ꝓbabilius itaq́ꝫ fuerit ſuperbū: ꝗ
parēs eē poterat collatini:ꝛ vt in cōiectura du
co: patruus erat: licet aliqui quorum eſt Piniꝰ
auūculū tradāt:fratrēq́ꝫ Aruntē: qui nomē aui
tū videt̃ retuliſſe:a patre impoſitum ab egerio
traxiſſe ortū vl' patre: vl' qḋ magis arbitror:auo
ex quo illud iam ſua ſponte appet nō timoris cā
generos Tarquinios a Seruio rege aſcitos:ne
paternū regnū exēplo filiorum anci repeterēt. nā
eos potiꝰ tollēdos curaſſet cū nullū ius egerianꝫ
ne ſtirpi ad regnū eēt:ſi cū ipſe iā ſenior aut nul
los filios ſuſtuliſſet:aut ſi obierant nullos poſt
hac tollere ſperaret opinor:nec nobiliores iuue
nes inueniſſe:quibus filias collocaret ꝛ equum
cenſuiſſe in eandem tarquiniorū familiā potiſſi
mū referre regnū:vn̄ illud accepiſſet eo quidem
libentiꝰ ſi filie ſue matre tarquinia ꝛ cuius gra
tia regnū fuerat adeptꝰ genite erāt. In quo illō
quoq́ꝫ abſurdū ſi Liuiū audire vellemꝰ ſequet̃:
vt qḋ apd̄ Romanos more inſuetum eſt:ille re
gis filie fratribus nupſerint matris:nunc autē
cognatis. nō auunculis:q: filie regis non erant
in matrimoniū date. Dic tu que res. ſi ita eſt qḋ
ergo ſibi tarq̄nius ſuperbꝰ regnū:velut heredi
tatē repopoſcit poteram dicere ꝙ putabat ſibi
deberi:vt nepoti ꝓnepoti:vt fratris priſci tarq̄
nij. vt filio nepoti:vt egerij ꝙ ei patruus:cui ꝓ
ter ius gentiū patrimonium intercepiſſet:igno
minioſumq́ꝫ nomen inmiſiſſet:regnum per ma
nus tradere:aut debebat:aut deſtinabat cum vi
rilē ſtirpē nō haberet quē pro charo habuiſſe il
lud eſt argumentū qḋ Liuꝰ ait. Et forſan hic in
regnū patruo ſucceſſiſſet: niſi tanaq̄l ꝓ gnō in
ꝯtrariū fuiſſet anmixa:poterāt etiā alia dicere ſꝫ
me ad ſe maxime vocāt v̄ba auctoris. q̄ nō ſua
ſpōte Tarq̄nium etſi vir erat violētꝰ ac ferox:ad
maleficiū acceſſiſſe ſig̃t: velut agnoſcentē ad ſe
nō ꝑtinere regnū ſꝫ vxoris ꝯſilijs inductū:vt ſu
perꝰ vidimꝰ:ꝛ ex his quoq́ꝫ v̄bis:ſed initiū tur
bandi oīa a femina ortū eſt q̄ virum tanꝗ mare
ſuapte natura quietū ꝑcelloſis quibuſdam ven

tis furoris agitauit: vt regnū affectaret: vt illud
per ſanguinem: per mortem: per parricidiū pe-
teret: ⁊ quo res ſit indignior per parricidium ſe
nis: cuius mortē expectare id quod Romanis
Hannibal exprobrauit: longū cenſerent: quod
ſcelus cum in genero: qui fuit perſuaſus ab omi
nandum eſt: tum vero in filia perſuadente dete-
ſtabilius: at hoc ipſum fidem non habet talia in
patrem filiam fuiſſe auſam: a quo nec aliquid eſ
ſet offenſa: ⁊ regnum iure optimo ⁊ quidem ꝓ-
pediē ſperaret. interim ſatis habens felicitatē
ꝙ ⁊ filia regis erat ⁊ futura regina: cū vnica eſ
ſet proles patri: ac ſemper futura vnica propter
paternam ſenectutem reddam: quam ſuperius
me redditurum promiſeram cauſam: que vt im
proba ita vehemens fuit. ⁊ filie cū genero cōis
Timuit hec ſceleratiſſima feminarū ſuperbos
⁊ plus q̄ regios imo tyrannicos ſpiritus habēs
ne ſucceſſione regni quod ſuū fore credebat na
turali iure fraudaretur regno ī rempu. cōmuta
to: quod facturus ipſe videbatur: vt Liuius ait.
id ipſum tam mite. ac moderatum: imperiū: tū
q: vnius eſſet deponere cum in animo habuiſſe
quidam auctores ſunt: ſcelus inteſtinum liberā
de patrie ꝯſilia agitanti interueniſſent. Et iterū
poſtea in calce libri. Liui. Duo cōſules in comi-
tijs centuriatis a prefecto vrbis ex commenta-
rijs Seruij tulli creati ſunt hanc contumeliam
iniuriamq̄ non ferens filia: vt que patre auoq̄
rege progenita etſi ratio pignorum haberet re
gni: heres erat. ea ad priuatum cōemq̄ ceteris
ſtatum deſcenderet marit⁹: qui ⁊ ipſe ſpe regni
exuebatur: ad occupandum regnum inſtigauit:
⁊ ipulit ad mortem patris [et ꝙ credere libet]
prius ad mortem ſororis: ⁊ priſtini viri: quibus
ſaluis: vtpote languentibus ingenijs regnū pa-
ternum optineri non poterat Ait enim Liuius
Augebatur ferox tullia nihil materie in viro ne
q̄ ad cupiditatē neq̄ ad audaciā eē: tota in alte
rū ꝯuerſa Tarq̄niū eū mirari eū virū dicere ac re
gio ſanguine ortū: ſpernere ſororē ꝙ virum na-
cta muliebri ceſſaret ⁊ audacia ſtatimq̄ poſt nul
lis verborū contumelijs parcere de viro ad fra
trem: de ſorore ad virum: ⁊ ſe rectius viduam: et
illū celibem futurum fuiſſe contendere q̄ cū im
pari iungi: vt elangueſcendū aliena ignauia eſ-
ſet. Lau. Nam quid attinebat incuſare virū: ꝙ
parum virili animo: incuſare ſororē quod igna-
ua eſſet: non video aliud niſi quod hic ſocerū illa
patrem nō occideret. Atqui hoc ſceleratiſſimū
eſt: ſceleratiſſimum quidem: ſed tamen ſceleris
merces vt quod ereptū iri ſibi videbant regnū
inuaderēt Sed ita nihil incredibili⁹ erit. Quis
enim credat hāc velle atq̄ adeo hortari germa
nam trucidare cōem patrem: vt illa potiat̄ here
ditate: illa in q̄: cuius vitā: vt exitus docuit mi
noris faciebat: q̄ non modo coniuncte: ſed etiā
ancille. Alia ergo fuit cauſa: q̄ clamor ſororis q̄
nulla alia eſſe potuit niſi ne paternum regnum
per iniquitatem patris liberis preriperet̄ ideo
q̄ ſororem increpabat ꝙ maior natu nihil de re
gno laboraret. Ideo maiorem fratrum ad hanc
ſpem. ſed nō ſine ſuo morbo erexit. recteq̄ ſub
iungitur. Si ſibi cum quo digna eſſet dij dediſ
ſent virum: domi ſe propediē regnum viſuram
fuiſſe: quod apud patrem viderat. De qua nulla
hic ⁊ ad extremum: [nam finē facere iam volo]
dicere habeo.: non fuiſſe auctori faciendum vt
quā matrem iuuenem vocabat circa tempora
violate Lucretie: eandem dicere nurum eſſe
Tarquinij priſci: ac Tanaquil: que iam nonagin
ta ferme annos liberos non genuerat Hec ſunt
optime: rex cur tito Liuio nō accedam Tarqui- Peroratio
nium priſcum patrem fuiſſe Tarquinii ſuperbi:
nec eum poſteritatem vocaturā priſcum fuiſſe
arbitror. ſi pater huius extitiſſet. Priſcum enim
dicimus non qui patrum: ſed qui auorum: aut ꝓ Priſcus.
auorum memoria fuit ⁊ hoc nomen illi non a ſui
temporis hominibus [vt auctor dicere videt̄]
ſed a poſteriori ſeculo inditū: vt priſci latini aut
cetera huiuſmodi in quibus tu: quem potiſſimū
in hac queſtione mihi diligendum putaui iudi-
cem: ſi mecū ſenties: qualibet breui epiſtola re
ſpondebis ꝙ ſi diſſenties longiore: vt rationes
meas tuis melioribus refellas. Uides: vt tibi ta
cite blandior: quaſi ſuadeam: ne laborē ſubeas
me refellendi vt mihi aſſentiaris. Uerum abſit
hoc ab vtroq̄ noſtrum. nam neq̄ meū eſt falſo
quempiam velle accuſatione damnare neq̄ tuū
aut labori cedere: cuius ſemper victor extitiſti
aut clariſſimos viros: quorum inter primos eſt
Liuius: quotiens falſo accuſant̄: pati deſertos.
Uale. Neapoli xvj. Kalendas maias.

Explicita eſt Epiſtola Laurentii. Ualle
ad Alphonſum Regem.

Tabula Alphabetica.

Index eorum que in Antonium Raudenſem notantur.

Ababs	Folio.j.
Abre.	fo.xiij.
Abhorreo.	fo.x.
Ablatiuus q̃n̄q; in e. & q̃n̄q; in i.	fo.j.
Acedia: vel acidia	fo.ix.
Accuſatiuus temporis.	fo.xiiij.
Acinus.	fo.xvj
Acrimonia.	fo.x.
Accius poeta.	fo.x
Ad.	fo.iij.
An pro vel	fo viij
Aduerbia localia.	fo.ij.
Adytum.	fo v.& xij.
Afranius. Alceus.	fo.ix.
Agere.	fo.iiij & xj
Agonitheta.	fo.iij
Agnomen.	fo.vij.
Aia.	fo.iij
Alapa.	fo.ij.
Alicubi: alicunde.	fo.ij.
Aliquando.	fo.x.
Aliqualis & aliqualiter.	fo.ij.
Aliquotiens & aliquod.	ibidem
Aliquis: aliquid & aliquod	ibidē
Aliquis & quidam.	fo.x.
Aliptes.	fo.ij.
Altilia	fo.iij.
Alluuiones.	fo.xiij.
Allucinari.	eodem.
Alueus.	fo.xvj.
Ambaſiatores.	fo.vij
Ammon.	fo.viij.
Amicicia.	fo.iiij
Apocriſarij.	fo.vij.
Apotheca.	fo.ij.
Appoſitiones apte. Appodiare: appropriare.ij.	
Apuleius notatur cum Gellio.	fo.viij.
Apprime.	fo.xj.
Aratus: Archilocus.	fo.ix.
Arborem ſalicem: non ſalicis.	fo.ij.
Arbos: arbutus: arbuſta.	ibidē
Architectus.	fo.v.
Argumentio.	fo.xiij.
Argyro aſpides.	fo.ij
Ariopagus & ares.	fo.iiij.
Aries.	fo.xiiij.
Arillum.	fo.xvj
Arpi: arpinum.	fo.ix.
Ars & artium nomina.	fo.ij
Arthemon.	fo.vj.
Aſparagus.	fo.v.
Aſper.	fo.ij.
Aſpiro rei: & aſpiro ad rem.	fo.j.
Aſtronomia & aſtrologia.	fo.ij.
Aſtutus.	fo.ij.
Atragen.	fo.iij.
Aulea.	fo.iij.
Auledus & aulos.	fo.iiij.
Auſare.	fo.iij.
Aureum.	fo.ix.
Auſpicium.	fo.xv.
Auxilium.	fo.iij.
Axilla an aſcella.	fo.iij
Acce	fo.ix.
Balneum & bacanalia.	fo.iij.
Barbitonſor: Bellū & bellus.	ibidē
Bladum.	fo.ix.
Bipennis.	fo.v.
Blaſphemare	fo.iij.
Bracche. Brachium	fo.iij.
Calybs.	fo.v.
Calefaciuntur.	fo.iij.
Caducum.	fo.v.
Cadurcum.	fo.vj.
Camelus.	fo.ij.
Canna.	fo.x.
Canalis.	fo.viij.
Canere.	fo.xiij.
Caniſtrum.	fo.iij
Canterij.	fo.x.
Capillus.	fo.iij.
Caritas.	fo.ix.
Catalogus.	fo.vj.
Caterua	fo.xiiij
Cauete & cauetizo.	fo.iij.
Catus.	fo.vj.
Catulus.	fo.ij.
Cauſa & per cauſam.	fo.xiij.
Cauſarum genera.	fo.xij.
Celebs.	fo.iij.& vij.
Cecutiens.	fo.iij.
Cenſus.	fo.viij.
Cenſorius.	fo.x.
Ceruix & ceruices.	fo.iij.& vij.
Ceſſus.	fo.v.
Ceterum.	fo.x.
Charta & Chirographus.	fo.iij
Chorda.	fo.ij.
Choraules.	fo.iiij
Cinedus.	fo.v.
Cio & cieo.	fo.xv.
Circundo.	fo.iij.
Circūſcribo.	fo.v
Claſſica.	fo.xv.
Clientela.	fo.xiiij.
Clitelle.	fo.ix.
Cloace.	fo.iij.
Codicilli.	fo.xv
Colaphus	fo.ij
Commentarium.	fo.iiij & xj.
Commentum.	fo.x.
Comitium & comitia.	fo.v.
Commus.	fo.vj & x
Commigrare.	fo.xiij.
Complices.	fo.vij.
Comporto.	fo.ix.
Concupiſci.	fo.iiij
Confutatio.	fo.xiij.
Conops & conopeum.	fo.iiij.
Conſultus & conſultor.	ibidem
Contendo.	fo.iiij & viij.

Tabula Alphabetica.

Contentor fo.iiij.
Cōtemporaneus. fo.ix.
Contignatio. fo.v.
Conuene. fo.j.
Conuenio. fo.iiij.
Cornicum oculos configere. ibidem.
Cothurnix fo.iij.
Crepido. fo.xj.
Cum & quum fo.iiij.
Concti. fo.vij.
Damnum. fo.iiij.
Dare operam. fo.vij
Dedititij. fo.xiij.
Defectus fo iiij
Definire: Diſſinire. fo.iiij
Deſiteri fo.vi. Deitas fo.ix.
Delectatio. fo.iiij.
Demeteri. fo.ij.
Diabolus. fo.iiij
Dicax fo.iij
Dicto. dictito. fo.v
Detritus. fo.xvj
Digesta & d. grecum non per. ff. fo.xiij.
Diploma. fo.vj.
Diluuium. fo.iiij.
Diſcerno: ſecerno. fo.v. diſſoluo. fo.iiij.
Diſcretio. fo.ix
Dyſcolus. fo.xiiij.
Diſſimulo. fo.xiij
Deſino. fo.v.
Diuerſimode. fo.ij. Diuerſorium. fo.v.
Diuido. iiij. Dolere vicem. fo.iij.
Donati commentarium in phor. fo.ij.
Duellum. fo.v.
Editus conditus. fo.xj
E. de. & ex. pro a. fo.j.
Econtra & euerſo bar. fo.iiij.
Edulium fo.v
Epulum & epule. fo.iij.
Effero & elatus. fo.vj.
Elogium. fo.x.
Eminus fo.v
Enſiculus fo.lv.
Ergaſtulum & ergaſterium. fo.iij.
Erguminus. fo.iiij. Eruere. fo.ij.
Eſt fallere & ſimilia. fo.ix Ethologi. fo.vj
Ex abundanti & ſuperflue fo.xiiij
Excubie. fo.iiij. Ex compoſito. fo.x.
Excurſiones & incurſiones. fo.v.
Exordia. fo.iij. Exoletus. fo.xv.
Eroſus. fo.vij. Exorare ibidē
Extrinſecus & intrinſecus fo.iiij
Ex vrbe Roma. &c. fo.ij.
Factio & factioſus. fo.ij. & x.
Farrum. fo.ij. Faſtidio .fo.v
Fero in oculis & pre me. fo.x.
Feminalia & femoralia fo.v.
Fenero & fenceror. ibidem.
Feruere. fo.vj. Ferula. fo.xv.
Fletus. fo.v. Fletus virorum. fo.xij.
Forum & ſcire vti foro. fo.ij
Frutices & fruteta fo.xiij
Frugalis: fruges: frugi. fo.xiiij
Fundus fo.v. Fugit me fo.xj.
Garrio. fo.x.
Gaſtrimargia. fo.v.
Gentium cū aduerbijs fo.xij.
Geſtire fo.iiij Geculi. fo.ix
Gymnaſiū fo.xiij
Hactenus & eatenus fo.xiij.
Heſiodi & Homeri ſecula fo.ix
Hic & is fo.xiij.
Hydraula fo.iij.
Hinnulus. fo.ij.
Hippomanes fo.xv.
Hippodromus fo.v.
Holitor fo.vij.
Hoſpitiuȝ fo.v.
Iactura fo.iiij
Ianua. fo.xij.
Ibidem. fo.iij.
Ignauia. fo.ix
Igni fo.j
Ilex fo.ij.
Imbrex fo.ix.
Imitatio. fo.j. & xij.
Index fo.v.
Induere fo.xiiij.
Induſtrioſus fo.vj.
Induciari fo.vi.
Infra pro intra fo.v.
Infractus fo.xi
Inſiciari fo.vi.
Inſiteri fo.vi.
Intronitus fo.iij.
Inquilini fo.j.
Inſignia fo.iij.
Inſula. fo.v.
Inſtantia. fo.viij
Interpello. fo.vi
Inuentor. fo.iiij
Ire in ſententiam. fo.xiij
Iter habere fo.xiiij.
Iuba. fo.v.
Iubere fo.viij.
Lachryme mouende. fo.xi
Lanista et lanius fo.vi
Larius lemannus fo.viij
Letum fo.ij.
Laſciuus. fo.iij.
Lautus. fo.iiij
Legalis materia fo.xiij
Lentiginoſus. fo.vij
Liburne fo.vi.
Libripens. fo.ix.
Licet ſine vt fo.iij.
Lito et littus fo.xij.
Lyra fo.xiiij
Lodix fo.vi
Lora fo.iij
Lupanar fo.vi.
Luſcus. fo.iij
Luſtrare. fo.x.

Tabula Alphabetica

Luxuria. fo.xv.
MAialis fo.viij
Malum. fo.v
Mango. fo.xv
Martiani capelle furta. fo.x
Meatim. fo.vj.
Maioris fo.ix ꝛ x.
Membrana. fo.iij.
Memini feciſſe. fo.vj.
Moderni. fo.xiiij
Multotiens. fo.ij.
Muſcipula ꝛ muriceps. fo.vj.
Mucro. fo.v
Mutuo ꝛ or fo.vj.
NAblum ꝛ nablium. fo xiij.
Naulum ꝛ nauclerus. fo.vj.
Ne:neu. fo.v.
Necubi. fo.ij ꝛ vj.
Neq̃. fo.xiiij.
Nequidem. fo.vj.
Nenia fo.iij
Neuus. fo.vj.
Nola. fo.xiij.
Norma: Nouiter. fo.x.
Nothus. fo.v.
Nullibi. fo.ij.
Nullatenus. fo.ij.
Nuces fo.v
Nuncio:nuncium nuge fo.vij.
OBeſus fo.vj.
Obloqui:obnoxius fo.vij.
Obſonium. fo.iij.
Obſoletum. fo.xvj
Officium grammatici fo.j.
Orcheſtra, fo.xv.
Ouare. fo.v.
PAbulari fo.x
Pabula fo.vj
Pancratiaſtes. fo.v.
Paſtrophorium fo.xj.
Parentare. fo.xij.
Paruiſſimus. fo.vj.
Pariformiter. fo.iiij
Peplus. fo.xiiij.
Peller. fo.j.ꝛ vj.
Pelliparius. fo.viij.
Peniter:penaria. fo.viij
Penu. fo.x.
Penetralia fo.xij
Penſionarius. fo.viij
Penſitandum. fo.iiij
Perduellis ꝛ perduellio. fo.j.
Perſona:perſequi. fo.vij
Periclitor. fo.iij
Perſuadeo ꝛc. fo.vij.
Perpluſculi. fo.ix.
Philocaptus. fo.v.
Phiſica. fo.xi
Planctus ꝛ ploratio. fo.v.
Pluries. fo.ij.
Porto. fo.viij
Potys in Terentio. fo.ix.
Preiudicium fo.v.
Preſbiter. fo.xij.
Preſto.fo.viij.ꝛ ix.preſentialiter ix.
Procella. fo.xiiij.
Procus fo.v.
Proficio:proſum. fo.xj.
Profiteor. fo.x.
Popina. fo.iij.
Proſcriptus. fo.v.
Proſtribulum fo.vj.
Propemodum fo.x.
Puerpera. fo.vij
Pumex. fo.
Puſca fo.i.
Pumilius:puncta. fo.x.
Pugil. fo.v.
QUaſi. fo.j.
Quatenus. fo.x.
Q̃. fo.iij.
Q̃ totius. eodem.
Qui. fo.xiij
Quid. fo.x.
Quiddam quoq̃.ij.quotus. fo.viij ꝛ x.
REcõmendo:recõmitto:recito.fo.xj.
Racemus:ꝛ rango: fo.vij ꝛ xvj
Redhibeo.fo.xj. Redimo tẽp⁹.fo.v
Reduces. fo.xj. Reputatio. fo.x.
Reus.fo.vij. Rhetorice.fo.ij ꝛ xj.
Ridicule. fo.iij. Riperia. fo.xij
SAber. fo.ij. Scholaris. fo.xiiij.
Sagina.fo.ix. Sarabella.fo.iij.
Salto:ſalio.fo.xij. Saltus.fo.iij
Scorpio.fo.xij. Scire genera .fo.iij.
Secula multorũ ſeruare ꝛc. fo.xij.
Seditioſus. fo.x.Simultas. fo.vij.
Senius ꝛ ſenſum.ſententia fo.xij
Seuum. fo.iij. Solaria. fo.v.
Sonare.fo.xiij. Stipendiarij. fo.xiij.
Suggeſtum. fo xij. Sugillo. fo.x.
TReuge fo.iij ꝛ viij
Tribulis. fo.ij
Tantilli. fo.vj
Terentius. fo.iiij
Triumphus ꝛ theſaurus. fo.xv.
Tranſlata a proprijs diſtincta. fo.ix.
VEruex.fo.viij. Vituperium.fo.xj.
Valua.fo.xij. Velitor ꝛ veles.fo.x.
Verecundia. fo.xv
Verſura. fo.iiij.
Vnus. fo.viij.
vne fo.xv
vomica fo.vj.
vt plurimum fo.ij.
Vti foro. fo.iiij

¶ Finis principalium notarum in Rauenſez. Reliqui autem operis indicium premiſſu3 eſt.

Impreſſum eſt hoc op⁹ lugduni Anno dñi Milleſimo quingenteſimo duodecimo.xxj.aprilis.